

Illustreret Nyhedsblad

Ugentlige Efterretninger

om

Nutidens vigtigste Begivenheder og Personligheder,

samt

Dagens Nyheder, offentligt og selskabeligt Liv,
Videnskab og Kunst etc.

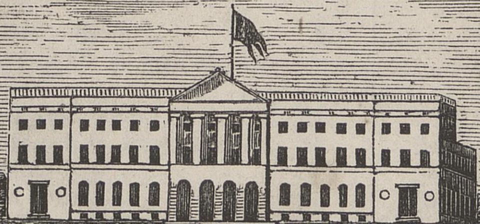
Redigeret af Paul Botten Hansen.

JANUAR TIL DEC. — TOLVTE BIND.

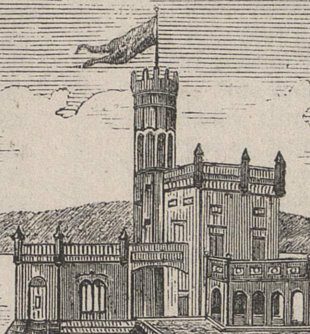
Christiania.

Trykt hos H. J. Jensen.

1863.

Indholdsfortegnelse til tolvte Bind af Illustreret Nyhedsblad.

Fra Januar til December 1863.

Alphabetisk Sagregister.

Literatur og Kunst.*)

*) Anmeldelser og andre Artikler i Bladet, der ikke ere forsynede med Navn eller Mærke enten hvor de findes eller her i Registeret, ere af Redaktøren. Bibliothekssamanuensis P. Botten Hansen.

Portrætfortegnelse.

Fortegnelse over Forfattere, der i 1863 have leveret Bidrag.

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 1. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 4de Januar 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Ha vaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Paa Akershus.

Sommernattens Slør med milde
Folder sig om Jorden spænder;
Enkle Stjerner, store, stille,
Blege bagom Skodden brænder.

Fjorden letter nu sit trange
Bryst med dump og dæmpet Stemme.
Hør, det er som Barndomssange,
Dem En aldrig rett kan glemme.

Gamle Akershus ser roligt
Gjennem Taagen over Sjøen;
Stundom nikker han fortrolig,
Tykkes mig, mod Hovedøen.

Akershus, den gamle Hvide,
Staar saavist i stærke Drømme;
Sikkert styrer han med stride
Aareslag mod Mindets Strømme.

Ja — de gjæster ham, de svundne
Blodværksmænd fra mørke Tider;
Linombundne, floromvundne
Gjennem Hallen stillt de skrider.

Og se, der —, jeg ser og gruer,
Snart i Brand og snart i Frysning —
Bag de høie Salsvinduer
Dirrer der en blaalig Lysning.

Hvem er han, hin høje Ridder
Med den røde Glod i Øjet, —
Han, som stur i Salen sidder,
I sin Stol fremoverbøjet?

Ja forvist! Kong Kristjern er det!
Panden skrukket, Kinden gusten, —
Haanden famler efter Sværdet,
Slidren er af Blodskvætt rusten.

Lig en gravlagt Storheds Minde,
Fyrstefager end at skue,
I Karnappet staar en Kvinde;
Det er vist Knut Alfsøns Frue.

Danske Flaaden er i Fjorden;
Hendes Husbond gik at værne
Værgeløs om Fædrejorden, —
Kom som Gjæst til Gyldenstjerne.

Liglagt ror de ham tilstrande
Uden Sang og uden Kjerte; —
Hugget i Knut Alfsøns Pande
Var et Hugg i Norges Hjerte.

Se den bundne Mand i Kaaben.
Lett, jeg tænker, Navnet gjættes; —
Hundred Hærmænd under Vaaben," —
Herluf Hyttefad skal rettes.

Baal er reist i Ormegaarden;
Blodet blommer Dødninglinet;
Fire Svende staar ved Baaren, —
Kristjern glytter bag Gardinet.

Rige Frihedsmand, som strøde
For dit Folk i Døden Roser!
Mer end Kirkevirak søde
Blodrøg, som fra Baalet oser!

Martyrblod med Sædens Kræfter, —
Sæd fra Norges Ulivs Saardag,
Som trehundred Aar derefter
Spratt ved Ejdsvolds Værk en Vaardag!

Og se der —! Nej, undaf gled det,
Thi „Løs af" det lød fra Vagten; —
Akershus har Aandeklædet
Byttet bort mod Herdagsdragten.

Henr. Ibsen.

Autobiographiske Meddelelser
af Stiftsprovst P. A. Jensen.

I Rækken af de i Literaturen, Kunsten, Embedsstillinger, eller det offentlige Liv fremragende Mænd, hvis Portræter og Biographier det ligger i dette Blads Plan at levere, kan Stiftsprovst Peter Andreas Jensen vistnok i dobbelt Henseende hævde en berettiget Plads: baade som Digter og som Geistlig, baade som produktiv Forfatter og som begavet Taler og Prædikant. Som Digter — og det er fra denne Side vi nærmest kunne dømme om ham — er han optraadt ikke alene i disse samme, høist forskjellige Fag, ligefra Hymnen til Visen og Skuespillet, som den store Bergens-Biskop i sin Tid — rigtignok til Anstød for mange respektable Troesborgere, — men han har saa at sige forsøgt sig i alle Digtningens Grene ligetil Novellen. At Dommen om hans Arbeiders indbyrdes Værd har været høist forskjellig, er da en ligefrem Følge af Tingens Natur. I Sverige, hvor oratorisk Fylde som bekjendt spiller en stor Rolle hos en Forfatter, har saaledes hans i Oehlenschläger'sk Maneer nærmest skrevne Dramaer vundet stor Anerkjendelse, medens de hos os neppe have fundet noget særdeles taknemmeligt Publikum, hvilket derimod for Scenens Vedkommende har været Tilfældet med Skuespillet „Huldrens Hjem". — Norske Læsere ville (med Forbigaaelse af den mindre heldige, men gunstigt modtagne Novelle, „En Erindring") vistnok med nogen Grund lægge større Vægt paa hans egentlige lyriske Digte — og af saadanne og Leilighedsdigte har han udgivet to anseelige Bind. Men os forekommer det dog, hvad vi ogsaa tidligere have udtalt, at han som Psalmedigter har større Adkomst til et Navn i Literaturen, og vi troe, at flere af de Psalmer, der findes i hans tvende med noget Mellemrum udgivne Samlinger, ville friste et varigere Liv end noget af hans lyriske Digte. Dog, hvor forskjellige end Meningerne kunne være om hvad der er det Bedste af og ved denne Mands Digtning, maa det indrømmes, og det have Anthologier og Læsebøger forlængst gjort, at han indtager en Plads blandt vore betydeligere Digtere. At man ligeover for de enkelte Produkter og disses Enkeltheder fristes til at antage en vragende Tone — og dette have vi maaskee mere end nogen Anden gjort — vil ikke medføre nogen Forrykkelse af dette Faktum. Hvad der især maa forundre os ved Jensens mangeartede Digtning, er de ydre Forholde, de mangeartede Embeds-Gjerninger, hvorunder den for en stor Deel er fremgaaet, og hvilke vilde taget enhver med almindelig Arbeidskraft udrustet Mands Tid og Evner i Beslag. Men for at begribe, hvorledes han fra det mest trættende Dagværk i Fattigkommissioner og alskens andre Kommissioner har kunnet gaae til Skrivebordet, maa man kjende denne Aandens Livlighed og Elasticitet, hvoraf han er i Besiddelse, og som synes at være en lykkelig Arv fra den mærkelige Fødeby med dens stærkt udprægede lokale Forholde, hvorpaa han og saa mange andre Bergensere tære ude i den trivielle Verden. En Skildring af de Forholde, hvorunder hans Barndom henrandt, vil i hiin Henseende give os en Nøgle, ikke blot til hans egen, men ogsaa til mange andre Sambyes-Børns Personlighed og Virken, og det var os derfor en stor Glæde, da Stiftsprovst Jensen gik ind paa at opfylde vor Anmodning om at ledsage sit Portræt i vort Blad med autobiographiske Optegnelser, hvori hine Forholde udførligere skildredes. Men idet vi her meddele denne Skildring, der har saameget større Interesse, jo flere og stærkere Berøringspunkter vi finde med Fortidens Liv, saaledes som det oprulles for os af Holberg, Bergens berømteste Byesbarn, tro vi tillige at burde gjøre opmærksom paa, at Forfatteren har forbeholdt sig, kun efterhaanden som Tiden tillader ham det, at levere Fortsættelsen af denne autobiographiske Skizze, der for en stor Deel, paa Memoirernes Viis, mere vil beskjæftige sig med samtidige Forholde og Personligheder, end det tørre biographiske Stof.

Red.

Stiftsprovst P. A. Jensen.
Efter Photographi af Petersen xylographeret af Kanne & Hansen i Leipzig.

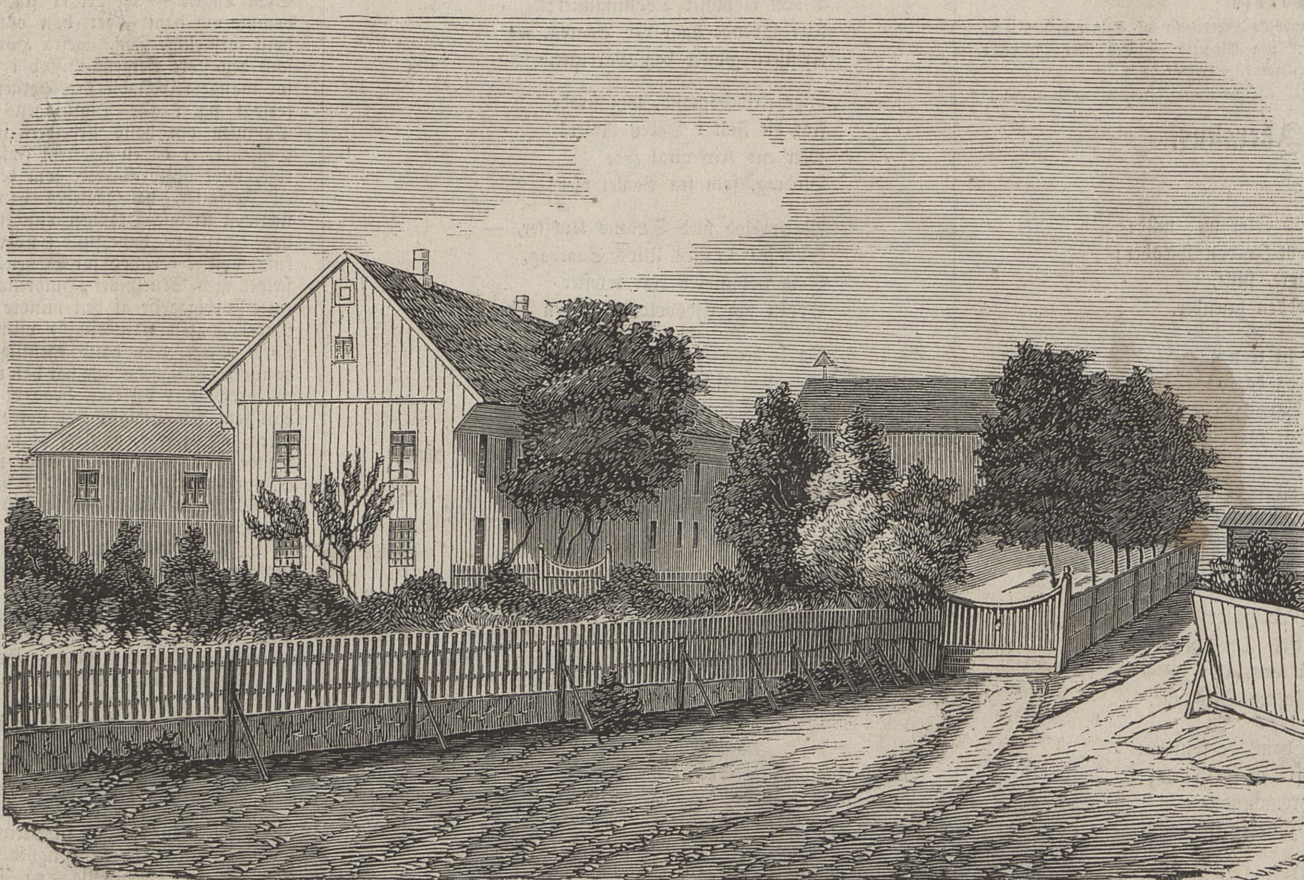
1. Min Fødeby.

For mindre end halvhundrede Aar siden kunde man endnu kalde Bergen ikke blot den største og rigeste, men ogsaa den mærkeligste By i Landet. Det var ret en By med Charakteer, hvad selv den Fremmede ved første Oiekast maatte opdage paa dens udprægede Physiognomi. Man kunde gjæste den tillands eller tilvands; Indtrykket af noget Eiendommeligt, der indbød til nærmere Bekjendtskab, fik man af denne

By, eenligt beliggende og ligesom fortrykt mellem de høie Fjelde, men til Gjengjæld favnet og kjælet for af det bølgende Hav. Holdt man sit Indtog i den fra Landsiden, kan det vel være, at man, hakket sønder og sammen paa den skranglende Reisekjærre, som Bakke op og Bakke ned den hele Route igjennem havde seigpiint den Reisende, der ikke have Raad til selv at medføre Kjøretøi, — ikke just var i sit Søndagshumør, naar man endelig naaede Toppen af de langtrukne „Natlandsbotner“; men i hvem gled der ikke saa en Solstraale ind i Hjertet, naar han paa en vakker Dag derfra fik det første Syn af gamle „Bjørgvin“ med de mange blinkende Kirkespiir, der tittede frem gjennem det fine Dunstslør, som bævede over Byen? Endnu venligere vinkede den sin studsende Gjæst fra Søsiden. Fjorden, som aabner sig i sin hele Bredde ved Indløbene, trækker sig længere inde kjærligt sammen, for med begge Arme at favne den By, som af alle Landets Byer har vidst at sætte mest Priis paa Havet, hvis Barn den i Sandhed kan siges at være. Diet forvildes vel i det Første; det seer en Række af høie, hvide, glindsende Huse, byggede Søen saa nær, at man tror, at Folkene der maa fare ind i sine Stuer tilbaads, men lidt efter lidt summer man sig; man damper alle disse Søboder eller Pakhuse forbi, og mærker først, naar man styrer ind i „Vaagen“ og hildes i et Vildnis af krydsende Baade og Skuder og Jægter og Skibe, og gjennem Masteskoven og det tætte Net af Fartøiernes Takkelage skimter nok en Rad af Pakboder paa begge Sider, og ovenover dem Huusrækkerne i amphitheatralsk Høihed, mens en Summen og Brummen, en Susen og Brusen, som fra en Bistade eller den forlængst aftakkede Vexelunderviisningsanstalt, stønner En imøde fra det terra incognita, som man mere aner end seer forud: man mærker, siger jeg, at da endelig har man Tag i Byen selv, eller rettere: da endelig har Byen faaet En selv i sine Garn; man see nu til, naar og hvorledes man igjen kommer ud deraf!

Thi tror man, at dette just er den simpleste Sag af Verden? Eller — landstegen paa den klassiske Fiskebrygge og der for en god Stund spærret Veien af den mylrende Vrimmel af skrigende og skraalende, af skjældende, og smeldende af baade øre- og sindsforvirrende Perniller, som her fra „Triangelens“ Barriere føre baade en Mund- og en Nævekamp med de uanfægtelige Havstriler nede i deres Baade, — eller, sluppen ud paa den uendelige Strandgade og der ved hvert andet Skridt puffet og stødt af slingrende Sjauere eller standset hvert Dieblik af de overraskende Nuancer, som Vossers og Hardangeres, Sogningers og Søndmøringers, Nordfjordingers og Søndfjordingers, Strilejenters og Madsfjordskjærringers brogede Bygdedragter afgive: vil man høist kunne slippe igjennem uden Trommehinders Sprængning og Ligtornes Knusning, eller her buxere sig meenløs frem paa et Farvand, saa trangt og saa grundt som dette? — Heller ikke er det let, skulde jeg mene, at finde sig tilrette i dette Garn af brede Torve og steile Almindinger, af krumme Gader og mørke Stræder, af trange Smuge og uigjennemtrængelige „Smitter“, som denne gamle, ærværdige Stad kan rose sig af fremfor nogen anden Stad i Verden. — Foretag en Himmelstigning op „i Fjeldet“ eller en Nedfart til Underverdenen gjennem „Nøstets“ Labyrinther eller en Langedands gjennem „Markegaden“ med dens Tværsmuge eller en Kehraus opover „Halvkanden“, ned gjennem „Knøsesmuget“, opad „Tydskesmuget“, udover „Strengehagen“, ligetil „Katten“ paa „Nordnæs“, eller — som vi sang i Chor, vi jublende Drenge, naar vi i endeløse Rækker feiede igjennem Byen: „Opefter, nedefter, udefter, indefter og saa lige paa Trymphi sin Væg“ — — saa skal man nok maatte holde Tungen beent i Munden, for at komme ud af disse lokale Forvildelser, som dog tilsammen udgjøre den respektableste By i det ganske Land. Og saa Befolkningen! og saa Gemytligheden! og saa Kvikheden! og saa det hele Liv i denne gammeldagse Stad, saaledes som jeg kjendte det for mindre end en Menneskealder siden! Hvilke travle Sommerdage, naar Nordfarstevnerne vare inde, og alle Arter af Mennesker vare i Bevægelse i Boder og Lader, med Dug og med Disk, med Kaffe og Gryngrød, — og vi Gutter fra alle Byens Skoler stimede ud over Tydskebryggen, hvor Duften af Sild og Fisk og Tran i den stegende Midsommervarme havde alt det Pirrende ved sig, som man endnu kan faae en ringe Kjending af paa en Middagsvandring gjennem Borkehullet nede ved Christiania Brygger! Det gik til „Bontelabo“, den hele Skoleungdoms fælles Badepyt, og hvem gjorde vel i sit hele følgende Liv en mere kostelig Erobring end dengang, naar han i Forbigaaende kunde tiltigge sig eller tilrapse sig fra en af „Stuerne“ et Stykke „Tørfisk“ eller en Stump „Rav“ eller „Rækling“ til „Sjøbit?“ Vi tænkte vel ikke dengang saa dybt; men vist er det, at aldrig har den sangrige bergenske Bisp hittet frem et dristigere og mere passende Billede, end naar han fra „Ulrikens Top“ sender sit Digterblik ud over denne Virksomhedens Myretue og synger:

„Der seer jeg Skoven af Masterne høie,
Handlende Stuers bredvaiende Flag:
Vippebom seer jeg sig flittig at bøie,
Flittig at hæve; — Tangenternes Slag
Paa dette Handelsklaveer gav Musik,
Og Vare af Skuderne dandsende gik.“

Norderhovs Præstegaard. Efter Tegning af Reinhold Boll.

Og hvilke friske Vinteraftener, naar vi atter toge Touren ud over denne samme „Garpebrygge“, standsede ved hver „Gaard“, vi kom til, og bleve her Tilskuere til de prægtigste Vaudeviller, som nogensinde og nogetsteds ere blevne opførte! — Scenen er just ikke meget oplyst: et Par Lygter under Loftet og en temmelig tynd Række Lysstumper, opstukne langs Væggene, passer ganske godt til Handlingens natlige Charakteer. Men Personalet er desto interessantere. Vistnok kan man hos disse langs Bodens Langvægge paa Huk siddende Skikkelser ikke lettelig dechiffrere Alder og Kjøn endsige Figur og Physignomi i det eensartede Kostume, som tilhyller dem fra øverst til nederst; men — det veed jeg: her sidder, udhulet af Sult, en fattig Moder med sin halvvoxne Gut eller Jente ved Siden; her drømmer, lykkelig i Indbildningen, en Ungmø, indtil Væmmelse modbydelig inat, men — hvem veed — hvor peen og tillokkende, naar hun til Paaske staar Brud, pyntet med Frugten af hine Nætters sure Fortjeneste. Her sidder tørhostende hun, som forlængst har opgivet alle Forhaabninger om at komme ud af denne stinkende Atmosphære, hvori hun nu Aar ud og Aar ind har udklækket Spirerne til den Tæring, hun bærer paa, og her stortraller hun, som ikke vilde have trallet her, dersom hun ikke netop havde pleiet de lyseste Forhaabninger om en Fremtid, som dette ingenlunde fine eller romantiske Nattearbeide ganske vist vil sikre hende. Hvad bestiller man da her? hvad gjælder den — al denne travle Virksomhed ved Dag og ved Nat, i Regn og i Slud, i Kulde og i Fugtighed? Denne Hamren og Banken, denne Kommen og Gaaen, denne Raaben og Skrigen, denne ustandselige Hændernes Travelhed hos hine sladdrende og syngende og leende og larmende Maskeradeskikkelser? — Spørg ikke! — Silden er kommen, det er det Hele! Storsilden, Vaarsilden, Graabeenssilden, — eller (mest passende af alle Navne) Vestlændingens Guldfisk er kommen og sætter et Liv i Befolkningen, ligesaa kvikt og mangfoldigt, som naar en kongelig Prinds en enkelt Gang hvert hundrede Aar seer indom Byen. — Aldrig kan noget Arbeide gaae livligere fra Haanden! Det storregner af Kjældermænd og Vittigheder, plumt nok til sine Tider, især naar man i Døren har Tilskuere og Tilhørere af det finere Slags, men skarpt og bidende som det Salt, der trænger ind gjennem Hudens Porer, indaandes gjennem Næse og Mund og ikke kan andet end holde Personligheden frisk og saftig. Viser og Vers flyve og flagre som vilde Fugle rundt omkring i det dampende Rum; her faar Du høre midt i Vinteren:

„Nu har vi Sommer saa varm og saa blid,
Den kommer, den kommer den koldere Tid.“ —

og fra en anden Kant:

„Fryd Dig ved Livet, i dine Dages Vaar,
Pluk Glædens Rose, før den forgaar!“

eller fra en tørstrubet Patriot formedelst Ideeassociationens Magt:

„Boer jeg paa den nøgne Strand,
Paa en Holm fuld af Æg mellem rullende Bølger,
Hvor en Fuglehær paa Vand
Sild og Brisling og Morten forfølger, —“

men Altsammen — til Trods for baade Ordets og Tonens Disharmoni — med en saa komplet og hjertelig Harmoni, at Ingen kan undgaae Hovedindtrykket af fuldkomment Velbefindende, en ganske uforlignelig Stemning af indre Tilfredshed hos den hele duftende Befolkning. Ganske tør sidder man da ikke heller; jeg mener naturligviis ikke i det Ydre; thi det kan man nok forstaae, at naar man sidder til Halsen i Graabeensild, som Dieblikket før er hentet op fra Jægten, og anseer Næseklude eller andre Tørrings- og Tvætningsapparater for Luxus, saa kan man ikke være synderlig meget tørrere end den Varesort, med hvilken man efterhaanden faar mere og mere Lighed; men alt imellem saa optøes ogsaa det indre Menneske, snart med „Svartedraaben“, der bringes hjemmefra i Kaffekjedler, ombundne med Klude, for at Indholdet skal holdes varmt, snart med en kraftig „Hvid en“, der omskjænkes af Stuens Gesel, og ikke forsmaaes af nogetsomhelst Kjøn eller Alder. Og da især — ovenpaa en saadan Hjertestyrkning — vogt Dig vel for at opstille Dig som Skive i Boddøren! Man er da kommen i Humør, og faar Du ikke et Duschbad af Spydigheder over Hovedet eller en Graabeensild af det fedeste Slags lige i Synet, saa er Du lykkeligere end jeg, som tidt nok har rømmet for hiint og mistet baade Syn og Sands ved dette!

Men hvad kunde man ikke opleve i denne By en Menneskealder tilbage! Husker jeg ikke godt, i hvilken Spænding jeg sad som Smaagut i Puge-Skolen Mikkelsdags Formiddag og ventede paa, at der skulde meldes: „Læg sammen! Din Fader staar udenfor og vil have fat i Dig!“ Jeg vidste jo, hvad det gjaldt: min Fader kom, at hente mig i „Driften“, det vil sige, til Slagtmarkedet paa Houkeland, et Gjæstgiversted 1/4 Miil udenfor Byen. Og nu gik det gjennem Stadsporten, opover Kalfarveien „unter den Linden“ — forbi det vakre, nu saa forfaldne „Lassens Minde“ — Bakke op og Bakke ned —, indtil vi naaede den høstlige Dyrehave, hvor det mylrede af Mennesker, Gaaende og Ridende og Kjørende, ærbare Borgere mellem halv- eller heelfordrukne Slagtebønder, Kurvekoner med varme Vafler og Æbleskiver, saftig Frugt og tusinde andre Lækkerier mellem adstadige Borgermadamer, der forsynte de store Poser til

Livsunderholdning for hele Familien — Stort og Smaat — som endelig den Dag maatte være med i „Driften.“ Den Gang satte en Borgermand sin Ære i at have meget og fedt Slagt at fremvise for de sagkyndige Venner, som paa Offerdagen nøiagtigen indfandt sig for at „gratulere med det fede Slagt.“ Derefter kom Glandspunktet: de to til tre Dages Slagtergilde med Kjødmadskjæring og Talghakning, hvor baade „Faster Ane“ og „Moster Mette“, som ellers ikkun sparsomt bleve budne til Familien, gjorde Tjeneste og bleve opvartede med baade „Stærkt“ og „Sødt“, og derfor godt kunde døie de mange Stikpiller, som den mandlige Deel af Selskabet, til Trods for Faster Anes Jomfrurødme, beværtede dem med under den spruttende og pibende Pølsestopning. Vi Drenge havde imidlertid vor egen Fornøielse. Med oppustede Koblærer foer vi omkring i Husenes Gange og med et kraftigt Hop paa disse Smeldere bragte alle Familiens Lemmer til at springe i Veiret af Forskrækkelse over det uventede Brandskud. Jeg for min Part var endog med ved selve Slagtningen; den begyndte i min Faders Huus ved Midnat, og jeg fik Tilladelse til at „lyse“ Slagterne. Kun det interessanteste Moment maatte jeg ikke overvære: — „Pandeslagene“; jeg havde derfor aldrig den Tilfredsstillelse, som jeg misundte mange af mine Kamerater, at kunne berette: „vor Stud stod for saa og saa mange Slag.“ Men jeg tror ikke heller, at jeg vilde havt Hjerte til at see derpaa; idetmindste erindrer jeg, at jeg engang græd de bitreste Taarer, da et af vore sex Slagtekvæg tilsidst stod alene tilbage, og Morderne nu ogsaa kom at hente det til Slagterbænken. „Jeg havde hellere fortjent det jeg end den“, mente jeg, og Himlen veed, at det var en saa oprigtig Syndsbekjendelse som nogensomhelst senere. Vist er det, at denne Tid vilde jeg ikke gjerne have undværet, og naar jeg nu hører, at hele denne Affære med Faster Ane og Moster Mette og Pølsestopningen og Slagtergildet og Brandskuddene og — ikke at forglemme — hele den rige og mangfoldige Leg med „Kotænder“, som dreves Høsten udover af os Smaagutter, indtil Kulden forfrøs vore Fingre og Sneen jog os i Huus, mere og mere falder bort, saa beklager jeg Drengelivet derhjemme og ikke mindre Familielivet, hvor denne Høstfest var et ganske særegent Foreningsbaand mellem ellers forsømte og forglemte Frænder og Venner.

Endnu tristere vilde det være, hvis St. Hans-Aftenen reent skulde tabe sin Betydning i Bergen. Hvad var ikke dette for en Glædens Dag, ret en sommerlig Saturnalfest i bedste Betydning! Selv Indgreb i Andenmands Eiendom var da tilladt. Tre til fire Uger iforveien vare alle Byens halvvoxne Gadedrenge i livlig Bevægelse, helst om Natten. Alt, hvad der af brændbart Træværk kunde overkommes i

Den store Moschee i Damiette. Efter Photographi.

Gaardsrum, paa Brygger, i laasede eller ulaasede Boder, — selv de gamle Baade paa Stranden bleve agtede som god Prise og under Navn af „Brandskat“ bortførte ligefor Nattevægternes Næser til de forskjellige Opbevaringssteder for de forskjellige Brandlag. Ingen faldt paa at beklage sig derover; thi det skede altsammen i fælles Interesse og til Befordring af den offentlige Moro St. Hans-Kvælden. Og naar saa den kom, og Alt, hvad der kunde gaa og krybe, stimlede ud paa „Sydnæshaugen“, Hovedscenen for denne Aftens Folkekomedie, hvad kan saa lignes med den Følelse af Frihed og Rigdom, som betog Smaagutten med 4 Skilling i Lommen og Tanken om al den Smaus, han for denne Kapital kunde skaffe sig, og al den unævnelige Moro, han var vis paa at faae gratis! Har man ogsaa nogensteds seet Mage til Anstalter som disse? Der stod de, kneisende som Masterne paa en Rad af Orlogsmænd, øverst paa Haugen de 10 a 20 tønde- og kurvbehængte Brandstænger, til hvis Udsmykkelse og kortvarige Livsfrist man havde underkastet sig alle hine 3 a 4 Ugers Dagsanstrængelser og Natteslid! Rundt omkring i de forskjellige Gange og Veie — ligesom i alle Byens Gader og Stræder — vare Æreporte af tynde Birkestammer opreiste med en mægtig Dobbeltkrands i Midten, hvori fornemmelig „Pionen“ pralede som alle Blomsters Dronning, og hvor hver, som vilde igjennem, maatte give sin Skjærv i Bøssen som Honorar for, at man skulde „brænde saa peent.“ Overalt saae man Borde med de utroligste Opdiskninger af Vaadt og Tørt, Kogt og Stegt, Varmt og Koldt, og der var en Handel, en Æden og Drikken, en Latter og Løier, en Skraalen og Skrigen, som ikke blev afbrudt eller formindsket, naar pludselig en „Krudtkjærring“ foer ind imellem Mængden og tog Ild i et Par tynde Skjørter, eller vel endog med Smaastenen, hvorpaa den var klinet, lagde Størsteparten af Bordets skjøre Bestanddele i sørgelige Ruiner. Alt var tilladt paa den Dag, Politiet forholdt sig passivt, hvis det ikke selv tog Deel i Kommersen, og mens Baalene brændte rundt om Byen paa alle ophøiede Punkter, meer eller mindre med samme Liv og Lyst som paa Hovedscenen, gik man, eller slentrede man, eller ravede man hjemover, hvor i de skikkelige Borgerhuse Kaffekanden dampede og vedblev at dampe, til Vederkvægelse for kommende og gaaende Venner og Naboer, lige til langt ud paa Morgenkvisten.

(Fortsættes.)

Norderhovs Præstegaard paa Ringerike.

Ringerike har nu engang faaet Hævd paa at være den Egn, hvortil man først og fremst skal valfarte, naar man ved en landlig Udflugt og i kort Begreb vil erhverve nogen Forestilling om hvilken Skjønhed, Frugtbarhed og Rigdom paa historiske Minder der dog paa enkelt Punkt kan findes samlet i det „barske, folketomme Norge.“ — Og det Punkt, som her ved fri Beliggenhed og historisk Mærkelighed først og fremst indbyder til et Dieblikš Opmærksomhed, er Norderhovs Kirke og Præste-

gaard. Kirken, en Steenbygning, har liden architektonisk Betydning, men vel Ældens Ærværdighed og et himmelragende Taarn, der i det flade Landskab gjør en imponerende Virkning. Præstegaarden er i sit Ydre endnu mindre fremtrædende. Men den høiner sig i Historiens Belysning til en ærefrygtbydende Skikkelse. Thi den afgav som bekjendt Skuepladsen for Anna Colbjørnsdatters raske og snilde Daad under Carl XII's Indfald i Norge 1716. Det var her den uforfærdede Præstekone, Colbjørnsernes Søster, med Venlighed modtog den svenske Oberst Løwen og hans Mænd, der vare udsendte mod Kongsberg, paa samme Tid som hun pønsede paa Planen til deres Nederlag, og fik givet de paa Steen liggende norske Dragoner fornøden Underretning, saa de i Nattens Stilhed kunde overrumple de trygge Fiender. Der sees endnu Kugler i Væggen fra hiin natlige Kamp, der kun kostede Nordmændene tre Mand, men som havde en fuldstændig Oprivelse af den svenske Flok til Følge.

Den store Moschee i Damiette.

Paa Hr. Hammerschmidts Photographi af Dødsstaden i Kairo lade vi følge en Afbildning af den store Moschee i Damiette. Det gamle Damiette, bekjendt fra Ludvig den Helliges sidste Korstog, laa ved Havet. I Aaret 1256 blev Staden sløifet af Frygt for Korsfarerne, og det nuværende Damiette reistes længer inde i Landet paa den østlige Nilarms høire Bred. Staden har temmelig betydelig Handel og 30,000 Indvaanere. Af Damiettes 12 Moscheer er den, vi her gjengive, den største og vigtigste.

Fra alle Lande.

Der fortælles smukke Træk om Isabella den 2den efter hendes Reise omkring i sit Rige. I Cordova besøgte hun med Kongen og sin Suite Hittebørns-Asylet, hvor de fromme Søstre et Par Timer før hendes Ankomst havde fundet en hjælpeløs liden Nyfødt i den udstillede Kurv. Underrettet herom lod Dronningen Barnet strax døbe og stod selv Fadder til det med Kongen, Marquis de la Vega samt Provindsens Gouvernør. Under den hele Daabsakt holdt Dona Isabella Barnet i sine Arme. I Madrid viser Isabella den Anden sig aldrig uden at ledsages af en Skare Fattige, der raabe: „Leve Dronningen! Leve de Fattiges Moder!“ og i Cordova vil hun efter denne Dag neppe blive mindre folkekjær. I Sevilla besøgte hun et Fattig-Hospital, hvis Reglement siger: „Efter at den Indtrædende med høi Røst har velsignet Guds hellige Navn, afkaster han sin Kappe, træder ind i Sygesalen og kysser den ældste Fattiges Haand.“ Dona Isabella nærmede sig den Seng, hvor man havde sagt hende, at hun vilde finde den ældste Syge, bøiede sig ydmygt og kyssede Oldingens venstre Haand — den høire var ham afskudt i Krigen —, medens Taarerne trillede ned af den gamle Mands furede Kind. Dyb Taushed herskede i Salen under dette Optrin. Da Dona Isabella forlod Hospitalet, sagde hun til Broder-Forstanderen: „Hvor jeg misunder Dem det Liv, De kan ofre de Lidende.“ Under sin Reise i Andalusien har hun ladet mere end to Millioner Franks uddele blandt de Fattige.

Medens de Spanskes Dronning modtoges med Kjærlighed af sit Folk, har det engelske Folk heller ikke ladet det mangle paa vakre Ytringer af sin Loyalitet. Strar Dronningen havde plantet „Prinds Alberts Eeg,“ gjordes Opfordringer til alle Land-Adelsmænd og Eiendoms-Besiddere at plante paa deres Godser et lignende Træ til Minde om en ædel Fyrste. Og medens der plantes over det ganske Land, er Prindsens jordiske Levninger blevne førte fra det midlertidige Hvilested til det skjønne Mausoleum, der er reist ham i Fragmore. Uforgjængeligere end noget Kunstens Mindesmærke over den savnede Fyrste vil maaskee den lille Bog blive, der er udkommen med Dronningens Tilladelse og fører den simple Titel: Albert. Den er allerede i hver Englænders Huus og turde endnu være til, naar den sidste Statue af Prinds Albert er henmuldret. Det Udvalg af hans bedste Taler, som Bogen indeholder, er dog neppe det, de kommende Slægter ville søge deri, men den rørende Side, som blot kan være frembudt af en Kvinde og en Enke-Dronning, der taler til sine Undersaatters Hjerter og bevidner sin Kjærlighed for ham, der er borte, som for dem. Saadanne Træk af Kjærlighed mellen Konge og Folk er det sundt at dvæle ved. Der gives mere end eet Land, hvor hver Pibestilsk af en Gut tør sige hvad han vil om sin Konge, uden at faae een paa Øret.

En ny Roman af Victor Hugo kaldet 39, ventes med Utaalmodighed. Imidlertid har den folkekjære Digter sendt sine Landsmænd end smuk Nytaarsgave, nemlig et Album med en stor Mængde Haandtegninger af ham selv. Der gives Bugger, som samtlige gode Feer gaae forbi uden et Smiil, og der gives andre, over hvilke de alle kjærligt bøie sig. Victor Hugo er en af disse. Han tegner blot med Blæk, men ypperligt, altid originalt, altid charakteristisk. En Blækklat, der falder paa hans Papiir, bliver ofte Anledningen til en fiin liden Improvisation. Udbyttet af dette tiltrækkende Album, der giver komiske og alvorlige Scener af Digterens Liv, Portræter og Landskaber, er bestemt til at klæde Jerseys fattige Børn for Resten af Vinteren. Victor Hugos Kjærlighed til Børn er rørende. Hver Søndag Middag er et Dusin fattige Børn hans glade Gjæster; han sidder selv tilbords med dem og hans Kone og Datter sørger omhyggeligere for dem end for nogen betitlet Gjæst; efter Bordet have Børnene endnu Tilladelse til at lege omkring i hans smukke Huus, hvor talløse Fugle, Insekter, Fiske flagre, krybe og svømme til stor Jubel for de Smaa.

Det er bekjendt, at Keiseren paa egen Bekostning lader anstille storartede Udgravninger omkring Alise-Saint Reine, for at gjenfinde Cæsars Fortifikationer. Man havde allerede fundet otte af Cæsars Arbeider, da man for et Par Uger siden uventet stødte paa en Skat af en heel anden Art. Tre Alen under Jorden fandt man en Vase af ciceleret Sølv, omgivet af en Laurbærkrands og af et saa herligt Arbeide, at den blot kan have tilhørt en Chef. Nu spørge de Lærde, om denne Chef ikke skulde være Cæsar selv, der som bekjendt havde stor Kjærlighed for Kunstsager. Hvad der taler for denne Formodning er, at det Bas-Relief paa Trajans-Kolonnen i Rom, der fremstiller et Muuldyr, belæsset med Generalens Bagage, netop viser os to Vaser af samme Form, som den nylig fundne, opstablede mellem det andet Gods paa Dyrets Ryg.

At den fornemme Pariserverdens Yndling Mario hurtig har maattet trække sig tilbage fra den store Opera, hvor han dumdristig optraadte, men hvor man fordrer Stemmer og ikke Rester, og er bleven modtaget igjen af den italienske Operas Publikum med samme Jubel som den forlorne Søn, samt at en ganske ung Debutantinde Mademoiselle Patti erklæres for en ny Malibran, er Nyheder fra den parisiske Musikverden, som maaskee ikke interessеerer Nogen saa meget som Anmelderen selv. Naar han derimod tilføier, at norske Kunstneres Skjæbne maaskee er nær knyttet hertil, veed han, at han slaar paa en Streng, som strax giver Klang. Den unge Sanger Kandidat Meyer arbeider med al den Energi, som kan bo i et Menneske, paa det Maal, engang at optræde paa den italienske Opera, hvis Kræfter for Øieblikket ere forbausende svage. Meyer har en ypperlig Stemme, Liv og Kraft saa mere end een Kyndig har spaaet ham en stor Fremtid. Dertil har han en vis naiv Vikinge-Elskværdighed, som let kunde slaae an hos Pariserne, der for Øieblikket see saa lidt Natur og dog saa smaat sukke derefter. Naar vi herhjemme spille slet Komedie, er det raat men naturligt; naar man i Paris spiller slet Komedie, er det fiint men unaturligt, og naar galt skal være, bliver man snarere kjed af Affektation end af Raahed — naar denne ikke er for tyk, vel at forstaae. Foruden Meyer vente to unge Sangerinder, af hvilke den Enes yndige Røst allerede er os vel bekjendt, blot paa at Læretiden skal være endt for ogsaa at banke paa Templets Porte.

Literatur.

Fortællinger af Magdalne Thoresen. Gyldendalske Boghandling, 1863. 260 Sider, Pris 110 ß. Denne værdifulde Bog bestaar af fem forskjellige novellistiske Skildringer, hvori det er interessant at iagttage en ikke blot æsthetisk, men ogsaa digterisk Udviklingsgang hos Forfatterinden og hvori Affattelsestiden saaledes tydeligt sees at have været det Bestemmende med Hensyn til den indbyrdes Orden og Rækkefølge. Det er hermed naturligvis ikke sagt, at de første Skildringer i Rækken skulde i Forhold til de senere forraade nogen Mangel paa aandelig Modenhed, tvertimod, — Forfatterinden veed helt igjennem med Begavelsens hele Magt at tøile Opgaven; det er kun Synspunktets Forskjellighed vi vil have antydet. Størst Afstand synes der i saa Henseende at være mellem Bogens første Afsnit „En Aften i Bergen“ og de øvrige; og Grunden hertil maa visselig ikke blot søges i en Sindsstemning, som senerehen efterhaanden har givet Plads for Fred og Klarhed, den ligger ogsaa i den Forskjel, der er mellem at digte midt ud af Omgivelserne og at digte fra Erindringens og Afstandens Fugleperspektiv. En Tegning „optagen paa selve Stedet“ vil altid faa noget af Kopiens Natur og Naturlighed, men ogsaa i samme Grad savne noget af Kunstværkets Idealitet; at lade Vedkommende sidde for sig gjør Portrætmaleren aldrig ustraffet saafremt det er hans Opgave at levere noget Mere og Høiere end Photographen bør paatage sig, og saaledes er det ogsaa i Digtningens Verden. — Det er sagt om denne Bog, at man ved at læse den kommer til at tænke paa Bjørnsons Fortællinger, og dette er ganske sandt, men det er Forskjellighederne og ikke nogen Lighed, der paanøder En Sammenligningen. For at tage et enkelt Punkt vil man saaledes bemærke, at Fru Thoresen giver Naturskildringerne et andet organisk Forhold til det Hele, end Tilfældet er hos Bjørnson. Medens hos ham Naturomgivelserne kun tages med som noget for et andet Øiemed Fornødent, fremtræder de hos hende med Krav paa digterisk Berettigelse for deres egen Skyld. Bjørnsons Skildringer er Figurmalerier med Landskabsbaggrund, Fru Thoresens er Landskabsstykker med Forgrundsfigurer. Heri ligger naturligvis ikke nogen Rangordning; begge Opgaver har været forskjellige, og derfor løses de ogsaa i Henhold dertil. At en Digters Individualitet er det Tvingende med Hensyn til hvad han vil og hvorledes han vil dette, er en Selvfølge; men Belysningen, hvori han ser sit Stof, afhænger af mangeslags Omstændigheder. Bjørnson tager den storslagne Fjeldnatur og de eiendommeligt udprægede Charakterer som det Normale, for ham stiller det sig som noget saa ganske Naturligt, at saaledes og ikke anderledes skal det se ud her i Verden; Fru Thoresen tager Naturen som den, der er stærkt greben og imponeret af dens overvældende Magt, og hun skildrer sine Charakterer, som den, der føler sig slaaet af de Eiendommeligheder hun opdager. Hvorvidt dette Skjær over Stilen er et af hende med Selvbevidsthed benyttet kunstnerisk Middel, er ikke godt at afgjøre; men vist er det, at det ikke forfeiler sit Indtryk paa Læseren, der gjennem de aandrige og livfulde Skildringer drages ind under den samme Stemning, som den, hvorunder Forfatterinden har, eller synes at have digtet. Hvad Benyttelsen af Folkesproget angaar, da vilde vor store Autoritet Ivar Aasen neppe godkjende den i alle Dele, men Værkets digteriske Værdi kan naturligvis ikke derved forringes. ×

„Huuslæreren“. Fortælling af A. B. Giertsens Forlag. Bergen. 102 Sider. Priis 30 ß. Forfatteren af denne Bog afgiver i Forordene den Erklæring, at „for en haard Dom vil den vanskelig kunne staae sig“, og deri har han unægtelig Ret; thi det tør høiligen betvivles, at selv den mildeste Dommer skulde være tilbøielig til at indstille den til Frifindelse, ikke engang for videre Tiltale. Forfatterens udtalte Haab om, at hans Værk „vil kunne forskaffe En og Anden en Times behagelig Læsning, ligesom Beskjæftigelsen dermed i ledige Stunder har været ham en behagelig Adspredelse,“ turde være temmelig sangvinsk; men det indrømmes villigt, at Bogen vil kunne stifte samme Slags Nytte, som den, der ydes af de „afskrækkende Exempler“, der paa sine Steder ledsage Maadeholdsprædikanterne; den vil kunne lære vore yngste Forfattere hvorledes en Novelle ikke skal skrives. Vi skulde derfor ikke have spildt hverken Papiir eller Tid paa bemeldte „Huuslærer“, dersom den ikke havde givet sig Mine af at have en „religiøs Tendents“, en Fælde, som vor godtroende Læseverden i disse Tider er mere end tilbøielig til at hoppe ind i. De saakaldte „religiøse“ Charakteermodsætninger er her af den krasseste og platteste Art, Striden føres nemlig mellem to trivielle Privatformeninger om hvorvidt der gives en Gud eller ikke, skjønt Enhver, med en Smule Omtanke let vil indsee, at den raae Gudsfornægter ingensomhelst Berettigelse har i Poesien, ligesaalidt som han har noget Forhold til det Religiøse. Den Indifferentes Overgang til Klarhed og Inderlighed kan, idet den fremkaldes af ydre Paavirkninger og sjælelige Kampe, afgive Stof for Digteren; men Vantroen uden Præmisser, der gaar over til Erkjendelse uden disse, burde holdes udenfor Literaturen, og overhovedet burde flere af vore Forfattere betænke, at Bodsprædikener i og for sig selv ingenlunde have nogen stærkere Evne til at gjøre et skjønliterært Værk religiøst, end vidtløftig Tale om Blomster og Sommerfugle til at gjøre det poetisk. ×

Norge.

Christiania. Naar det i Anmeldelsen af „De lange Nætter“ (f. Nr.) hedder, at N. Wergeland har oppebaaret en aarlig Pension af Carl Johan paa 1000 Spd., da har vi, efter Oplysning fra hans Nærmeste, al Grund til at tro, a en Misforstaaelse ialfald hvad Summen angaar her har indsneget sig (saasom det kun kan have været ved Overførelse i Rdlr., hos svensk Forf. at denne betydelige Sum er kommet ud). Det var i Form af Gage som Hofprædikant, at W. (omtr. fra den Tid, han kom til Eidsvold) oppebar Pengene, og forsaavidt var han nok ikke den Eneste, som under en smuk Titels Form eller Paaskud modtog reelle Beviser paa den storartet liberale Konges Naade og Bevaagenhed. Under Samtidens Forholde kunde allerede den blotte Titel af Hofpræst, ikke at tale om den tillagte Gage, let genere W., og det er formodentlig af den Grund, at Intet derom blev bekjendt. Det er først fra 1842, at han i Lighed med de andre Hofprædikanter findes i Statskalenderen, uagtet han efter B. Moe's Angivelse var blevet det omtr. ved sin Forflyttelse til Eidsvold. Hvad W. forøvrigt maatte have modtaget af Carl Johan, gjaldt kun eengang for alle, ikke som aarlig Pension. Naar Wergeland i Wieselgrens biographiske Skildring af Statholder Essen (S. 245) opføres med en Sum af 2000 (Rd.) som bl. A. „Essen hade en gång (1816) redovisa“, af de Gratifikationer og Pensioner, som Kronprindsen (Carl Johan) uddeelte i Norge, er dette Beløb uden al Tvivl kun at forstaae som en „Gratifikation“ og ikke som nogen „Pension.“ — Vi tro her ogsaa at burde bemærke, at W. paa Grund af sin Alder blev sat ud af Betragtning ved Besættelsen af Christianssands Bispestol i 1841; han var nemlig dengang over sine 60 Aar.

— Paa Mandag gives paa Christiania Theater en Forestilling til Indtægt for C. Borgaard, der nu er aftraadt som artistisk Direktør, efterat han siden 1851 havde fungeret som saadan.

— Morgenbladets gamle Eierske Madame Hvid, Enke efter Faktor Hvid, der overtog Bladet, fra dets første Halvaar af, er i disse Dage afgaaet ved Døden.

☞ Nytaarsaften omdeeltes til Abonnenterne her i Byen Nyhedsbladets Nytaarsgave for 1863 med Titel: Kjærlighedens Komedie af Henrik Ibsen, $8^3/_4$ Ark stor 8vo og smukt udstyret. Til udenbyes Abonnenter, der have erlagt forrige Aars Kontingent, expederes Bogen med dette Nr. — Ligesom de tidligere Abonnenter, erholde ogsaa de, der subskribere paa Nyhedsbladet fra dette Aars Begyndelse, Nytaarsgaven som gratis Følgehefte.

☞ Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.

Hermed Tillæg af Avertissementer.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 2. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 11te Januar 1863 | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Vi skal give os Dag, sagde Ole.

(Af Forf. til Digtet „Trysil-Knud".)

Som gangbar Mynt er et gammelt Ord:
„Vi skal give os Dag", sagde Ole.
Man giver sig Dag, naar ret man tror,
At man paa sin Kraft kan stole.
At handle med Kraft og beholde sin Ro
Er Nordmandens Viis; derfor siger han jo:
„Vi skal give os Dag", sagde Ole.

Da Solungen Ole var fjorten Aar,
Paa Bjørnejagt vilde han gange.
Og Bamsen paa Bagbeen mod Ole gaar;
Men Ole er ikke bange.
Han har ham paa Kornet og lader ham gaae
Til Riflens Munding og skyder ham saa.
„Vi skal give os Dag", sagde Ole.

I Trangen han stred, var Soldat dog ei.
Da Fienden var bragt i Klemme,
Og man vilde lukke Retraitens Vei,
Var Ole den Første fremme.
Og Drejer raabte: „Hold Stand, min Gut!
Du er nok ei bange for Kugler og Krudt!"
„Vi skal give os Dag", sagde Ole.

Ved Blakjer og Martrand var Ole med.
Hans Trop ved Glommen var leiret.
Da slog der en Bombe blandt Troppen ned
Og laa der og fræste i Veiret.
Da blev der en Flugt uden Sind og Sands;
Men Ole tog Bomben og drev den til Vands.
„Vi skal give os Dag", sagde Ole.

Fra Krigen hjembragte han Dannebrogstegn:
Han hængte det vel i Knaphullet?
Nei, Korset blev aldrig bekjendt i hans Egn;
Han gjemte det vel i Skatullet.
„Hvi bar du ei Korset?" en gammel Kamrad
Et Snees Aar efter spurgte ham ad.
„Vi skal give os Dag", sagde Ole.

I fredelig Syssel har Gubben tilslut
Bevaret sit Sind, er det troligt.
Han pryglede engang sin Jetergut,
Men gjorde det sikkert og roligt.
Da Gutten skreg, saa det var en Gru:
„Au, au, du river min Buxe itu!"
„Vi skal give os Dag," sagde Ole.

Autobiographiske Meddelelser
af Stiftsprovst P. A. Jensen.

1. Min Fødeby.
(Fortsat fra forr. Nr.)

Hver Dag bragte os Gutter, saa tidt vi satte Foden udenfor Døren, et eller andet Stof til Moro og til Indøvelse af vort medfødte Talent til at „agere" og gjøre Løier. Man fortæller, at en af Byens Politiofficianter — bred nok til at være Skive skal have sagt: „hvor jeg træffer en bergensk Gadegut, der slaar jeg: thi enten har han gjort noget Galt eller spekulerer han derpaa." Sandt nok kunde det være; men han kaldte nu det galt, at disse Gutter, netop hver Gang han gik forbi, endelig maatte tale om røgede Fleskeskinker og vandrende Sirupsfoustager. Og paa Spil var de fra Morgen til Aften. Hvor kunde det ogsaa være anderledes? Hvilken anden By i Landet eller i hele Verden kan rose sig af saa mange offentlige Personligheder i Karrikatur som den, og hvilken Dreng fra hiin Tid husker ikke, at naar og hvor de viste sig, var en Folkekomedie med Sange og Chor i fuldt Spil?

En scenisk Kunstner, der søgte efter Originaler for sin efterlignende Fremstilling, vilde i hine Dage kunne have gjort sin bedste Høst i Bergen. Han vilde have fundet den imellem alle Stænder ved høilys Dag og paa aaben Gade. Den ærlige Jeronimus med Sloprok og Tøfler og i hvid Nathue — stod ikke han fix og færdig i fuldt Kostume midt paa Torvet og smøgede sin lange, lakkede Kridtpibe? Tartuf i „Gnieren", sad han ikke paa Luur som Edderkoppen i sin Krog bag Vinduesjalousierne i det hvide Huus ude paa „Nygaardsveien", og saa vi ham ikke hver Forligelseskommissionsdag eller hver Gjældsretsdag vandrende til Raadstuen i graae Buxer og flaskegrøn Kjole der maa have været gjort til ham, mens han endnu var i Opvæxten — og med det urolige Blik og denne Fingerbevægelse, som Vanen at tælle Kobberskillinger havde gjort til en Slags Krampe? Den gamle Rosenkilde besøgte engang Bergen og tog, for bedre at oversee vor verdensberømte Fisketorvsscene, Plads oppe i Vanterne paa et ved Bryggen liggende Fartøi. Pludselig raabte han til en nedenfor staaende Ven: „Sikken en Hummer! Sikken en deilig Hummer!" — Vennen meente, at det var ikke noget at komme i Extase over, siden der laa Hummer nok i hver anden Baad. Men Kunstneren havde opdaget noget Andet: Originalen til Politibetjent Hummer i Heibergs Vaudeville: „De Uadskillelige", og Vennen maatte give ham Ret; i bedre Figur kunde hiin Hummer ikke fremstilles. Fandt vi ikke endnu mange af de Holbergske Personer og Situationer igjen ved en simpel Vandring gjennem Byens Gader? — Jeg husker meget godt fra min Barndom gamle Mænd med Knæbeenklæder, lange bredskjødede Kjoler, trekantet Hat og en lang sølvknappet Rørstok, der blev greben og holdt midt over, og ikke mindre gamle Matroner med „Regnklæder" af Silke i alle mulige Kolører og et Hovedtøi, der endnu vilde passe og pynte en ærbar Magdelone. Hvem har ikke, naar han som halvhundredeaarig Mand tænker tilbage paa Barselstuerne i sine Forældres Huus, de allerlivagtigste Gjenkjendelser af de Holbergske Barselvisiter? — Man har forekastet Holberg, at hans Scener, selv af erotisk Slags mellem Leander og Leonore, foregaae paa Gaden; men hvilken Bergenser tør nægte, at mangtet Forhold af erotisk Natur kan have udspundet sig mellem en Leander og en Leonore, naar Familierne den lumre Sommeraften sad vis à vis paa de grønmalede Bænke udenfor sine Huse, læsende, sladrende, røgende, strikkende, sømmende, spisende, drikkende, — kort sagt, under al den Sysselsættelse, som vi nu med overdreven Ængstelighed og Pertentlighed holde under Laas og Lukke? Det bergenske Publikum vil helst leve i Luften. Intetsteds finder man — eller fandt man — saa mange Spadserende som der. Helligdagseftermiddagene og i enhver anden Fristund, man kunde raade over, var man paa Benene. Det regner jo bestandigt i Bergen, siger man; o ja! men sommetider er det ogsaa tørt, og disse Stunde benytter man desto bedre. Den deilige Omegn paa begge Sider af Lungegaardsvandet og de rige Alleer, som smykke de fleste Spadseergange, indbyde altfor fristende til det Slags Adspredelse, og Digteren var sikker i sin Sag, da han fra det rigtignok udenfor Synsvidde liggende Ulviken sang ud over Dalen:

Derfra fortryllende Syner jeg skuer:
Lungegaardsvandet, den Slette saa blaa,
Nygaardsalleens løvkronede Buer,
Derunder prydede Skjønne at gaae;
Deromkring Markens den festlige Dragt,
Det Guld i det Grønne, den blomstrende Pragt.

Selv Familielivet og de selskabelige Sammenkomster havde der en anden Charakteer end mangtet andetsteds. Befolkningen er, som bekjendt, noget blandet, og endnu lever der ikke faa Familier især af tydsk og hollandsk Oprindelse, som har beholdt Et og Andet af Forfædrenes hjemlige Skikke. Jeg kom saaledes i min Barndom til en Skolekammerat, hvis Forældre vare af tydsk Slægt. At de, skjønt boende langt inde i en Udkant af Domkirkesognet, ikke destomindre sognede til St. Mariæ eller den saakaldte „Tyskekirke", var ikke saa underligt; men der blev jeg beværtet med tydske Retter, og der fik jeg tydske Geschichter, og der bad man tydske Bordbønner, skjønt ikke en Eneste i Familien for Resten talte Tydsk, og de Fleste ikke engang forstod et Ord deraf. — Maaskee kan det siges, at Familieomgangen var lidt stiv i de almindelige Borgerhuse. Hjemme hos Vores — og saa var det vel i de fleste Familier af Middelklassen — sagde Børnene „I" eller „De" — ikke Du — til Fader og Moder; som Børn maatte vi staae tilbords, lige til vi naaede op i Konfirmationsalderen, og de lange Bordbønner før og efter vare visselig mere til Plage end til Opbyggelse. Paa enkelte privilegerede Tanter og Bedstemødre nær, som gjerne havde sine bestemte Ugedage, besøgte Familiens Lemmer hinanden sjelden, uden at være formelig budne; men dette kom dog oftere paa, fornemmelig ved Familiefester og paa de store Høitider; og da levede man flot fra Kl. 3 Eftermiddag — Indbydelsen lød altid paa Kaffe — til langt paa Kveld med alt, hvad Spiseligt og Drikkeligt der kunde findes paa, Punschen ei at forglemme, den uundværlige Vækker og Opkvikker af Geisten i de Dages Vennelag og Familiesammenkomster. Enhver veed, at Bergenserne har havt Ord for at sætte vel megen Priis paa det Vaade og det Stærke, — man huske Steffens's Beskrivelse af Selskabslivet paa hans Tid — og endnu berettes det til Forbauselse for Alle, som ville tro det, at man stak Propperne til de tømte Viinflasker i Lommen, og at der gaves den Helt, som ved 5 à 6 slige Trophæer kunde bevise sin Adkomst til den øverste Plads i Laget. Men — lad dette være Digtning eller Sandhed! — vist er det, selv saadanne Kalaser vare i Bergen ikke purt og bart Bachanalier, om man end ikke altid efter slige Anstrængelser kunde, som man siger, gaae efter een Streg. Der var adskillig aandelig Dygtighed med i Laget; kvikke Ho'der, klangfulde

Sangstruber, gode Forelæsere og nu og da ogsaa en heldig Visemager af den Rahbekske, sjeldnere af den Brunske Skole, bidrog væsentligen til at holde de aandelige Kræfter i Bevægelse og lade det Spirituelle nivellere Virkningen af det Spirituøse. — Jeg har sjelden hørt saa rimelige og belivende Bordtaler og en saa livlig Bordsang som i Bergen, og jeg kan nok forstaae, at der findes dem, som mene, at dette Slags Selskabsliv, med „een Ret nok paa Nøisomheds Bord,“ og hvor denne ene Ret vel maaskee kom til at svømme lidt mere, end man selv havde godt af, men hvor man ogsaa gav sig Luft i kvikke Indfald og en Viserigdom, hvortil selv en høitbegavet Biskop ikke fandt det stridende mod Stand og Værdighed at levere rigelige Bidrag, er langt at foretrække for vore nuværende, ofte aandløse, og næsten altid uegentlige Ædelag, hvis eneste Fortjeneste er den, at man ret „kan vaske op“, og istedetfor ti kjedelige Middage kan gjøre det af med en eneste, men derfor ogsaa ti Gange kjedeligere.

Man vil efter dette maaskee ikke finde det saa usandsynligt, og agte det for meer end Sagn, at der tidligere og langt livligere end noget andensteds i Landet blomstrede i Bergen musikalsk og scenisk Kunst i halvt offentlige, halvt private Selskaber. Man skulde ikke tro det, at i dette utrættelige og solide, Mange ville maaskee kalde det philistreuse Forretningsliv, vovede de lette og flygtige Alfer for Digtningens og Kunstens Verden sig ind og bortaandede Støvet af Forretningsmændene og de travle Huusmødre, forat benytte dem idetmindste som Legetøi i sin egen ophøiede Tjeneste. Men det skede dog, og det gik efter Omstændighederne prægtigt! Holberg, der uden Tvivl greb mange af sine Charakterer og Situationer fra sin Fødebyes Hverdagsliv, vilde, om det havde staaet til ham, ogsaa have valgt sine Fremstillere herfra; idetmindste vil hans Skygge, om den nogensinde har overværet en Forestilling af hans dramatiske Livsbilleder paa den bergenske Scene for en Menneskealder eller mere siden, have husvalet sig ved og lydløst applauderet til, hvad han der fik at see og høre. — Og man lod det sagtens ikke blive ved Holberg eller hans Frænde Moliere. Vistnok kom man stundom grueligt paa Afvei, og skjæmmede sig selv ud i en Kotzebuiade eller en Iflandsk Familierørelse eller Lignende; men saa hængte heller ikke en Wessel, en Lessing, en Sheridan for høit for dem, og jeg husker endnu, at jeg etsteds i en Skolekammerads Familie har seet Portrætet af Bedstemoderen, saaledes som hun var kostumeret som Heltinden i „Emilie Galotti“. Det kan vel være, at flere af de Mænd og Kvinder, som nu foresvæve mig, og som henrykkede Drengen i hans 12—15 Aar, vilde staae med lidt mindre Glorie for ham, om han nu traf dem i samme Optog; men skulde det ikke være forklarligt, naar man til Alt, hvad der hidtil er meddeelt, føier den naturlige Livlighed hos denne stærkt blandede Race, det i Regelen meget bøielige Organ og den Tungeraphed, som man ikke kan frakjende Bergenserne, at mange Betingelser maatte være tilstede, for at den sceniske Kunst netop der især maatte finde sine Dyrkere? Ikke mindre ivrigt drev man det Musikalske; dette som hiint var Dilettanteri — det forstaar sig; men det savnede hverken Alvor eller Ynde, og man vil — den ældre Generation idetmindste — endnu have mange venlige Erindringer om de klangrige Aftener i det gamle „Harmonien“, hvor den Tids bedste Komponister ikke gjorde sig kostbare, naar det gjaldt at levere Underholdningsstoffet. — Ja saaledes: gammeldags, troværdig, naiv, gudfrygtig — og paa den anden Side ungdommelig, gemytlig, bøielig og bevægelig — saaledes var den By, hvori nærværende Skizzes Gjenstand og Forfatter fødtes til Verden. Han leverer denne Skizze af sit eget Livsbillede, ikke fordi der i Billedet er noget Mærkværdigt eller ved Personen selv Nogetsomhelst, der skulde gjøre ham værdig til en Plads i den almindelige Betragtning og Erindring; men simpelthen fordi man har opfordret ham dertil, og fordi han maaskee vil finde Anledning til her ogsaa at berøre Forholde og Personer, der kunde have mere Betydning og Værd end han selv. — Men forud for hans eget Billede maatte Konturen af hans Fødebyes stilles frem; thi — kan han sige — fordi den var saa og ikke anderledes, derfor blev ogsaa han saa og ikke anderledes; hans Dyder og Lyder ere ægte bergenske; og vist er det, at det Sted og den By endnu har for ham den samme tiltrækkende Kraft, som et deiligt Minde, hvis tilbedede Gjenstand man har et Haab om engang igjen at træffe paa, — var det ogsaa kun, for at sige den det sidste og vemodigste Farvel.

Breve fra høie Bredder.

(Af Lord Dufferin).

(I Sommeren 1856 gjorde den irske Peer, Lord Dufferin, paa sin egen Lystjagt „Foam“ en Færd til Nord-Ishavet og skrev paa denne en Dagbog, som er modtagen med megen Yndest i England og allerede har oplevet 4 Udgaver. Denne Brevbog har han givet Navn af „Letters from high latitudes“ og prydet den som en Lord „vel egner og anstaar“, saasom med et Drageskib i Guldtryk og en heel Deel fine Tegninger, forestillende bl. A. „the Foam“ i ulige, farlige Stillinger, Portræt af Kammertjeneren Wilson paa en ragget islandsk Hest, Udsigt over Althingsvoldene, Levninger af nogle vidunderlige Basaltstøtter ved Island, Midnatssolen ved Spitsbergen, en Vig af Iishavet med en aaben Kiste og et Lig af en Hollænding, m. fl. Forf. gjæster ogsaa Hammerfest, Hr. Thomas paa Kaafjords Værk, Throndhjem under Vicekongens Ophold der, og beskriver et Bal til dennes Ære. Han dvæler helst ved det gamle Nidaros's Minder; for det nye Throndhjem har han ikke saameget tilovers og kunde heller ikke komme i Takt med dens Damer. Hans Herlighed er Skald ligesaagodt som Sømand og Jæger og skriver flere Kvæder om norske Emner, saasom et Haakonarmaal, et Digt om Svartdauen i Bergen o. fl. — Lord Dufferin er ogsaa en stor Ven af Sagaer og kjender Eddaerne; alligevel er Bogen intet mindre end et stuelærdt Værk og har vel endog adskillige Mistag og Overdrivelser, men giver en livfuld Skildring af de Landes Natur og Folk, som han har gjæstet. Selv indfører han Deltagerne i sin Færd som Personerne paa en Theaterplakat: „Sigurd Jonasson, Islænding, Stud. jur. fra Kjøbenhavn; Fitzgerald, Saarlæge, Photograph, Botaniker; Lord Dufferin, Navigator, Sagamand, Kunstner (Tegner); W. Wilson, Kammertjener, Gartner, Capcolonist; A. Grant, Steward, Uhrmager, Fugleudstopper; Wyse, Styrmand, californisk Guldgraver; Kokke; Sømænd; en spansk Capitains Stemme; en tydsk Mygsnapper; en aarvaagen Bondekone; en Gjed; en islandsk Ræv; en hvid Bjørn; Damer og Herrer af islandsk, norsk, lappisk og fransk Tunge. Scenen somme Tider ombord paa „Foam“, somme Tider paa Island, Spitsbergen og i Norge.“ — Af hans Breve fra Reykjavik ville vi tillade os at meddele et Sammendrag om Forf.s Ophold der og hans Udfærd til Thingvoldene og Geiserne.)

I.

Indseilingen til Faxafjord aabner et mægtigt Panorama med en Vidde af 50 (engl.) Mile fra Horn til Horn, det ene sænkende sig ned til lave, ujævne Rækker af Pimpsteenhouge, det andet stigende taarnligt til 5000 Fods Høide i en Pyramide af evig Snee, medens den mellemliggende Halvring omgives af hundrede stolte Fjeldtinder. Eftersom man nærmer sig Stranden, mindes man levende om Skotlands vestlige Strand; ikkun viser Alt sig her i større Maalestok og mere kraftigt. Himlen er mere gjennemsigtig, Lyset mere levende, Luften renere og friskere, Bjergene brattere, høiere (mere tourmentés siger Franskmanden), men ogsaa mere bare; mellem Fjeld og Fjære strækker sig en mørkegrøn Skraaning, prydet hist og her med Huse, der selv bære en skimlet grøn Let baade paa Tag og Vægge, ligt et Land, der havde ligget længe ubebygget og nys var fisket op af Søbunden. Virkningen af Lys og Skygge er den reneste, jeg nogensinde nød, Modsætningen mellem Farverne forbausende; et Hjørne af en Fjeldvæg springer frem straalende i Guld, ligemod en anden Fjeldside, farvet i dybeste Purpur, medens Tinder, glitrende af Snee og Iis reise sig mod den azurblaae Himmel foroven.

Da man valgte Tomt til Reykjaviks By, toges ikke mindre høitidelige Varsler, end da Halvguder lagde Grundstenene til gamle Rom og Athen. Alligevel er Islands Hovedstad ikke saa fager som nogen af disse, om man ogsaa tænker sig dens offentlige Bygninger bedre vedligeholdte. Byen danner en Klynge Træhuse, et Loft høie, hist og her med Gavle, der stræbe mod et høiere Maal, — alle byggede omkring en Lavastrand og omgivne paa begge Sider af Forstæder, eller Klynger af Tørvhytter. Paa hver Side strækker sig en øde hraundækket Slette, der engang maa være væltet rødgloende hid fra en eller anden langtbortliggende Helvedsaabning og siden falden hvæsende og sydende ud i Søen. Intet Træ, ingen Busk afbryder Landskabets Eenslighed, og Fjeldene ere for fjerne til at tjene som Baggrund for disse Bygninger; men fremfor enhver Kjøbmands Dør, som vender mod Søen, flyver en lystig Vimpel eller et vaiende Skildt; og naar man gaar igjennem de lydløse Gader, hvis Støv Karossers Hjul aldrig have vanhelliget, give dog Rækker af Blomsterpotter, der kige ud af Vinduerne mellem Forhæng af hvidt Musselin, levende Vidnesbyrd om, at der indenfor disse, i sit Ydre saa lidet lovende Huse findes et Hjem med den Hygge, der ene kan trives under kvindelig Velsignelse.

Vor Sigurd var saa afholdt af sine Landsmænd, at vi Dagen efter vort Komme ikke længer kjendte os som Fremmede her i Landet. Med en ligefrem, kraftig Hjertelighed, der strax vinder Ens Sind, byder Husets Herre os velkommen til sit Hjem og lader os mærke, at vi aldrig kunde glæde ham mere end ved at gjøre Krav paa hans Gjæstmildhed. Mange af Indbyggerne tale Engelsk og en eller to Fransk; men brister et af disse Maal, saa er Latin Udlændingens eneste Tilflugt. I Førstningen faldt det mig meget vanskeligt at opdrive tjenligt Samtaleemne, fordi jeg altid maatte tænke paa at udtale Selvlydene i den ægte romerske Rundbuestil (imellem sig udtale Engelskmændene Latin som Engelsk); men en Smule Øvelse gjorde snart min Tunge mere flydende, og jeg naaede tilsidst uden Mistag at hilse et nyt Kjendskab med et bredt „Pergratum est osv.“ — De næste faa Dage, som vi kunde afsee til Opholdet i Reykjavik, optoges af korte Udfærder i Nabolaget, af Indkjøb af 26 Ride- og Kløvheste og af mangen anden Syssel, der gaar forud for en Reise til det Indre af Island, endelig af Besøg. Det vilde tage formeget Rum at opregne alle de Tegn paa Velvillie og Gjestfrihed, som jeg modtog under mit korte Ophold i Reykjavik. Det maa være nok at sige, at jeg havde den Glæde at gjøre mange værdfulde Kjendskaber, at see mange aabne, ædle og opvakte Aasyn og at deeltage i en utallig Mængde Frokoster. Og at bryde Brød eller knække Halsen paa en Flaske var ligesaa nødvendigt til et Morgenbesøg, som at gjøre et Buk eller ryste Vertens Haand, og at nægte at tage sit Glas vilde være ligesaa uhøvisk som ikke at tage Hatten af. Det bedste Tegn, en ædel Mø kunde give sin Hjertenskjær, var jo et Bæger, som vi lære af Visen om Kongen i Thule:

„Dem sterbend seine Buhle
einen goldnen Becher gab.“

Og i et af de ældste Eddakvæder siger jo Sigrdrifa:

Ølruner skal du kjende,
Om Du ellers Kvinde
Vil vinde i Trygd, saa Du tror.

Paa Hoved skal de ristes
Og paa Haandens Bag,
Og mærkes paa Neglen Naud (Nød, Runen N.)

Naar man desuden husker paa, at Husets egne Damer ere de bydende ved slige Leiligheder, ville Alle let skjønne, at der ikke kan være Spørgsmaal om at skulke. Hvad skal en Mand gjøre, naar en ondskabsfuld liden guldhaaret Pige udæsker Dem til at tømme et stort fyldt Glas, og dum Taushed er den eneste Indsigelse man kan sætte imod? Var Døden selv i Glasset, De maatte tage det alligevel og drikke det til Bunds, som jeg gjorde. Men med alt det Bacchanalske ved disse Morgenbesøg maa jeg sige, at jeg fra disse hentede mig mange Oplysninger til Gavn og Gammen, og jeg har overalt i de Herrer, som jeg havde den Ære at blive forestillet for, fundet Mænd af Opdragelse og Dannelse, forenet med et lykkeligt, friskt, kvikt Lune, der giver deres Samtale en egen Ynde. — Man er i disse Dage i stor Forventning af H. keis. H. Prinds Napoleons Komme. Det eneste andet Skib, som her ligger, er den franske Fregat „Artemise“, Commodore Dumas, af hvem jeg er bleven modtagen med den største Velvillie og Forekommenhed.

I Løverdags seilede vi ud til Vedø, en fager liden grøn Ø, hvor Edderfuglen bygger Rede af de bløde Duun, som den plukker af sit eget Bryst. Efterat de Smaae ere udrugede og Vuggerne forladte, samles Rederne, renses og omgjøres til Hovedpuder for nydelige Damer i Europa til at lægge sine bløde, varme Kinder paa og sove de Uskyldiges Søvn, medens langbenede, herdebrede Engelskmænd sprette op fra dem i tydske Herberger, og dog ogsaa ere uskyldige.

Næste Dag, som var Søndag, holdt vi Bøn ombord, og jeg gik derefter en Stund hen i Domkirken, den eneste Steenbygning i Reykjavik. Den er af middels Størrelse, kan rumme 3 til 400 Tilhørere og er bygget i meget gamle Tider, men nylig udbedret. En Præst i sort Kjole med en Halskrave, lig den, som vore Biskopper bære paa gamle Billeder fra Jon den Førstes Tid, holdt Prædiken. Det var første Gang jeg hørte Islandsk talt uafbrudt i længere Tid, og det lød for mig som et meget blidt, kjælent Maal, skjønt jeg ikke kunde tiltales af den eiendommelige Sænkning og Hævning af Røsten, der næsten gik over til Sang, og hvormed hver Sætning endte. — Som i enhver Kirke, hvor Gudstjeneste har været holdt siden Verdens Skabelse, var Flertallet af Tilhørerne Kvinder, nogle faa iførte Hatte; de Andre havde enten den hjemlige sorte lille Silkehue, siddende let og ungdommeligt paa den ene Side af Hovedet, med en lang sort Dusk hængende ned ad Skulderen, eller ogsaa den hvide Fald; desuden dannes en islandsk Dames Klædebon, naar hun ikke møder i parisisk Staalstak, af

et sort Liv, fæstet over Brystet med Sølvhægter, og derover af en Klædestrøie, prydet med en Mængde Sølv=Søljer; omkring Halsen gaar en stiv Fløielskrave, udsyet med Sølvkniplinger; et Sølvbælte, ofte meget smukt indfattet, slutter det lange, sorte Vadmelsskjørt om Midien. Somme Tider ere alle Prydelser af Guld og Sølv og meget kostelige. Forinden Præsten sagde Folket Farvel, steg han ned af Prædikestolen, iførte sig en rød Messehagel (hvori en Biskop engang var bleven myrdet), vendte Ryggen til Menigheden og sang nogle latinske Stykker med god gammel = romersk Udtale. Skjønt Islændingerne i sin Kirkeskik endnu holde fast ved enkelte Spor af den gamle Tro og endnu have Altare, Kjerter, Malerier og Billeder af den Korsfæstede i Kirkerne, ere disse Oboer dog strenge Protestanter og under alle Omstændigheder det frommeste, usthldigste og mest reenhjertede Folk i Verden. Mord, Tyverie, Udsvævelse og Grumhed ere ukjendte hos dem; de have hverken Fængsler (?), Galger, Soldater eller Politimænd, og i deres Levemaade i de eensomme Dale møder os en patriarchalsk Simpelhed, der minder En om den gamle Verdens Høvdinger, som det sagdes om, at de „vare trofaste og fuldkomne, skyende Ondt og uden Ondt i Hjertet.“

Næste Dag havde vi aftalt et Prøveridt med vore nye Nordbaggen, under Ledelse af den lærde og kvikke Rektor. Uheldigvis var Veiret mørkt og regnfuldt, men vi havde foresat os at more os tiltrods for Alt, og en hyggeligere Færd har jeg sjelden havt. Den Hest, Sigurd havde kjøbt for mig, var en langhalet, staarmanet Blakk, med tykke, lange Haar og Hovskjegg, 13 Hænder høi, overordentlig livlig og saa fodtryg, at han kunde gaa baglænds ned ad Trappen. Doktoren havde ikke mindre ypperlig Ganger; den islandske Dværghest er ogsaa en særegen Ætt, meget sterkere, fastere, bedre bygget og voxen end den høilandske „Shelty“ og sandsynligvis reen Ættling af de Fuldblodshingster, der sprengte omkring paa Asiens Storsletter længe forend Odin og hans Paladiner havde bebygget Nordens Dale (!).

De første faae Mile, som vi rede, laae tvers over en bølgende Slette af Dolorit, til en Bø ved Randen af en Indsø. I Fraftand saa Bøen ud som en liden grøn Oase midt imellem de graae stenede Skraaninger omkring, og da vi kom nærmere, var den ikke ulig Levningerne af et keltisk Fordvirke, med en Gravhoug for en Helt eller to i Midten — men Hougerne fandtes siden ikke at være andet end Græstagene paa Skaalen og Udhusene, og Voldene og Digerne ikkun Gjærderne om den Plet af omhyggelig renset Grønsvær, der kaldes Tunet og paa alle Sider omgiver en islandsk Bø. Dette Ord „Tun“ er aabenbart det samme som vort eget irske „Townland“, det cornifke „Town“ og skotske „Toon“, Ord, der hvert paa sit Sted ikke er Navn paa en Samling Gaber og Bygninger, men paa et Gaardsrum og en Græseng, der ligger lige ved en enkelt Bø, ligesom vi have „Zaun“ hos Tydskerne og det nederlandske „tuyn“ (en Hauge).

Som vi rede om en liden Vig, kom vi 40 Yards nær en Kjæmpeørn, siddende paa en Bjergknaus; men vi havde ingen Bøsse, og Alt, hvad den gjorde, var at flyve op, slaae med Vingerne som en Dukkefugl og dumpe dorsk ned 20 Yards længere borte. Snart blev Jordsmonet, som vi red frem, mere brændt, brustent og seigt, end Alt, hvad vi hidtil havde seet, og atter 3 Timers Trav over stig en stenet, ujevn Fareled, hvor jeg aldrig havde troet, at nogen Hest kunde naa frem endog i Fodskridt, førte os til det eensomt liggende Bessestad. Ankomne som vi vare lige fra Englands prydlige Hjemstavn, som vi sidst havde seet straalende i Vaarens varme, milde Lys, og overskyggede af udødelige Almer, syntes dette Landskab, vi nu havde for Oie, os usigelig øde. Lige for os reiste sig en Klynge veirslidte Træbygninger og Hytter, der lignede Isskjælvere, omgivne af en Plet sparsomt Grønsvær, med Møie afvunden den nøgne Slette af brudt Hraun, Ravnes og Rævens Hjemstavn, der paa begge Sider strækker sig saa langt Oiet naaer. Hinsides laa en lav sort Bredde af Marskland, gjennemskaaren af Noget, som hverken var Land eller Vand, og yderst den mørke Sø, medens en Vind, mættet af Vesterhavets salte Dampe, strøg hvinende over Ødemarken. Saa dette var da Bessestad, Snorre Sturlasons gamle Hjem! Da vi havde steget af og traadt ind, fik Tingene et bedre Udseende, og en prægtig gammel Kone, for hvem Rektoren forestillede os, modtog os med en Mine, som en Fyrstinde, førte os ind i sit bedste Værelse, lod os sidde i Sophaen (Hoisædet), og hjulpen af sin Slægtning, en liden lilielig Pige, opkaldt efter Haakon Jarls Thora, sked hun nu til at tjene os med Kaffe, Tobakker osv. Først syntes det mig meget uhyggeligt at tjenes saaledes af Damer, hørende til Husets Familie, og jeg spratt altid op og søgte til deres store Forbauselse at tage Disterne af deres Hænder; men nu har jeg endelig lært at modtage deres venlige Tjenester med samme uforknytte Værdighed, som mine Naboer. Tilsidst er jeg endog kommen til at lide det ret godt, især naar Pigerne ere saa elskværdige som Jfr. Thora. Til vor Glæde opdagede vi, at den unge Dame kunde tale Fransk, saa at vi ei længer havde nødigt at vise hende vor Hyldning ved Tolk, som mange Folk foruden os havde fundet meget tungvindt og utilfredsstillende. Vor Vertinde lever aldeles ene. Hendes Søn, som jeg har havt den Fornøielse at kjende, har vundet sig en hæderlig Stilling i Kjøbenhavn, og det synes nok for hans Moder at vide, at han indtager en saadan i Bogverdenen og blandt Europas Stadsmænd. — Paa Bessestad var længe Latinskolen, som nu er i Reykjavik. (Forf. giver her en Fremstilling af de islandske Bøndergaardes Udseende, af Snorres Jd og Endeligt, af Amerikas første Opdagelse osv.) Igaar — nei iforgaars — jeg glemmer rent Dagenes Tal her — jeg tror næsten ikke, at de have noget, — Alt hvad jeg veed, er, at jeg har ikke været i Seng siden vi vare til Middags hos Stiftamtmandens, skjønt Middag er for lidet Navn for denne Sammenkomst. Indbydelsen lød paa Kl. 4, og Kl. 3½ satte vi afsted paa en Kjerre; jeg usthldige Menneske, som jeg var, i en velsiddende hvid Vest. — Stiftsgaarden er, ligesom de andre, bygget af Træ, og ligger paa en liden Høide; det eneste Udmærkende ved dens Indgang var en liden Bid fattig Kjøkkenhave, der hænger ned over Bakken imod Veien, som et søletForklæde. Der var hverken Laas, Haandtag, Klokke eller Hammer paa Døren; men ligesom vi kom, viste en Tjener sig og førte os ind i det Rum, hvor Grev Trampe ventede for at tage imod os. Efter at være fremstillede for Hendes Naade Stiftamtmandsfruen, skrede vi til at ryste de andre Gjæsters Hænder; de fleste kjendte vi allerede, og jeg var glad over, at Folk paa Island idetmindste ikke havde det nødigt i de Minutter, som medgaae førend Middagen lyses, at lade som de vare samlede for at overvære Aabningen af Indbyderens sidste Villie. I Laget deltoge Landets Stormænd, blandt dem Biskoppen, Overrettens Formand o. Fl., nogle i Embedsdragt og Alle med Høitids = Aasyn. Saasnart Døren var aabnet, tog Greven mig under Armen, 2 andre Herrer gjorde det samme med Sigurd og Fitzgerald — og vi strømmede ind i Spisesalen. Bordet var meget nydelig besat med Blomster, Sølv og en Skov af Glas. Fitzgerald og jeg vistes til Sæde paa hver Side af Huusherren, de andre Gjæster i lovlig Orden paa begge Sider udifra. Ved min venstre Side sad Rektor og ligeoverfor ved Fitzgerald Dens Overlæge, Dr. Hjaltelin. Da aabnedes en Række Forhandlinger, hvoraf jeg ikke har noget tydeligt Minde; og alle de næste 5 Timers Hendelser traadte nu frem for mig i saa stor Uorden, som Sporene af et Land, der har været ødelagt af Flom. Om jeg kan give Dem Noget, der ligner en sammenhængende Saga om hvad vi oplevede, da maa De derfor takke Sigurds store Sjælsfasthed; thi Doktoren stirrede helt fjantet paa mig, da jeg talte til ham; han søgte at kjende min Puls, kunde ikke finde den, og skrev da nedenstaaende Recept, som jeg tror var intet Andet end en Opskrift paa den Vinkjelder, som han selv havde faaet til sin Raadighed*). Jeg slutter derfor af Breve og Bevisligheder — indre og ydre Bidnesbyrd — at Middagen var ypperlig, og at vi blive hjulpne i benjamitisk Mon — men da jeg inden Suppen var nede, allerede var i fuldt Strøm med at holde mig mod mine to Naboer, kan De ikke vente, at jeg skulde mindes Kjøkkenseddelen. Med den særegne nordiske Skaalbrikning var jeg allerede vel kjendt. Jeg viste mig som en Mester i at tømme et Viinglas paa den værdigste og yndigste Maade af Verden, og med mit arvelige Had til al Dyst med Hælerne, gjorde jeg mig med heel Hug rede til at modtage Huusbondens Udæstninger. Jeg ønskede bare, at De havde seet hans venlige Aasyn lysende af Tilfredshed, da jeg stødte mit første fulde Glas imod hans, tømte det i een Drag og smilende snudde Bunden opad med den orthodoxe Vending. Men snart begyndte Tingene at faa et alvorligere Udseende, end jeg havde ventet. Jeg vidste vel, at man fandt det raat at undslaa sig for en Skaal eller at tømme et Glas halvt. Jeg var kommen med den Beslutning at modtage min Verts Gjæstfrihed ligesaa hjerteligt som den bødes mig. Jeg var villig til i Nødsfald at „payer de ma personne“; skulde han ikke være tilfreds med at se mig ved sit Bord, var jeg rede til, om det ikke kunde undgaaes, at ligge under det; men saaledes som vi nu havde sat afsted, var det meget sandsynligt, at en slig Ende vilde finde Sted førend det andet Løb; efter saaledes at have drukket en Tylft Scherry- og Champagneglas med mine to Naboer, lod jeg som jeg ikke mærkede, at mit Glas var fyldt igjen, og trak mig ud af Striden lig Orlogsmanden, der sneg sig bort fra sine 2 Modstandere og lod dem tordne løs paa hverandre indbyrdes al Natten. Men det vilde ikke gaae; med urørte fulde Glas og nedslagne Oine ventede de høvisk, indtil jeg gav Tegn til Gjenoptagelse af Hostilities (host o: Vert), som det vel burde kaldes. Da kom der over mig et græsselig ondskabsfuldt Indfald. Hvad, om jeg skulde prøve paa at lægge Stiftamtmanden selv paa Gulvet og saaledes bogstavelig vende Bordene over ham? Vel havde jeg levet 25 Aar uden at smage Vin — men var jeg ikke min Oldefaders Sønnesønssøn og irsk Peer ovenikjøbet? Gik desuden ikke Sagn i Ætten paa den anden Side om Claretfade baarne op i Madsalen, om lukkede Døre og Nøgler, kastede ud af Vinduet? Mod slige Minder maatte jeg kunne holde mig imod den boldeste Drikkebroder paa Island. Og saa, med en Djævel glitrende i mit venstre Oie, sendte jeg udæskende Oiekast til Hoire og Venstre, og afsted gik det atter i andre 25 Minutter. Tilsidst sagtnedes deres Jld. Jeg havde slaaet Stiftamtmanden og Rektoren halvt ihjel og levede endnu selv. Det er sandt, jeg var ikke i bedste Velgaaende; men det var Nabolaget af min Vest, ikke mit Hoved, der led. „Jeg er ikke vel, men jeg vil ikke ud,“ saa lød min Enetale lig Lepidus's i Antonius og Cleopatra — δός μοι τὸ πτερόν, vilde jeg have lagt til, havde jeg turdet. Gildets Nakke var brudt. Fitzgeralds Stol var endnu ikke tom; kunde vi maaskee holde ud en Fjerdedels Time endnu, saa var vort Ry hævdet. Tænk Dem da min Rædsel, da den islandske Doktor, kundgjørende sin Yndlingslære: „Si triginta guttis morbum curare velis, erras!“ som Kampraab, gav Tegn til et uventet „Adsókn“, og de 20 Gjæster styrede ned imod mig den ene efter den anden. Jeg tænkte alvorlig paa at løbe bort fra Huset; men det egte Ætteblod begyndte vel at gjøre sig gjeldende, kan jeg troe, og med en næsten rædselfuld Ro tog jeg imod En efter En. — Dernæst begyndte de høitidelige Skaaler. — Indtil da havde jeg beholdt en Deel af min Samling; men hvad der hændtes i de to næste Timer, er hyllet i drømmende Løndom. Jeg kan meget vel mindes Synet af de 6 Glas, der stode fremfor mig, jeg kunde tegne ethvert af dem; jeg mindes en doven Undren over, at Glassene altid vare fulde, skjønt jeg ikke gjorde Andet end at tømme dem; og tilsidst løstes Gaaden ved den Slutning, at jeg maatte være bleven en Slags Danaide, hvis Straf men ikke Dom var bleven omvendt; saa fik jeg paa engang en Kjendsel som om jeg var uden Legeme — en fjern Fagttager af mine egne Idrætter og af det Gilde, hvor min Personlighed fremdeles havde Sæde. Huusbondens, Rektorens, Stiftsoverretsjustitiarius'ens Røster blede tynde og lave, som om de naaede mig gjennem et Hvisterør, og naar jeg reiste mig for at tale, var det som for en Samling i en anden Verden og i et Tungemaal, der tilhørte en anden Tilværelse; men hvor uforstaaelig jeg end monne have været for mig selv, maa jeg dog være bleven forstaaet paa en Maade; thi ved Enden af hver Sætning lød Tilraab mod mig, svage som Vandets Sus paa en fjern Strand, og kan jeg troe en Gjengivelse af det Foregaaede, der siden vistes os, maa jeg være bleven mangetunget i mine Bægere. Efter den Meddelelse fører det ud som Stiftamtmanden har sat ud med en fransk Skaal for Dronningen (jeg undres, at han ikke gjorde noget Andet) hvorpaa jeg svarede i samme Maal. Dernæst foreslog Rektoren en Skaal for min Helse, under de forhaandenværende Omstændigheder en grusom Spøg — men hvorpaa jeg, syg som jeg var, svarede meget høvisk med at vie et Glas aux beaux yeux de la Comtesse. Saa drak En paa Storbritanniens Held og jeg saa at Skaalen fulgtes af en virkelig meget lærd Tale af Lord Dufferin til Ære for de gamle Islændinger, hvorunder han henlydede til deres Opdagelse af Amerika og til Columbus's Besøg. Dernæst kom et Par Taler paa Islandsk, hvorefter Biskoppen i en prægtig latinsk Oration paa nogle og tyve Minutter atter foreslog min Skaal, hvorpaa jeg, skjønt mit Bid næsten var udslukket, havde den Dristighed at svare i samme Maal. Da det er i sin Orden, at saa stor en Veltalenhedsprøve ikke skal gaa tabt, sender jeg Dem nogle af de mest udvalgte Steder:

„Viri illustres,“ begyndte jeg, „insolitus ut sum ad publicum loquendum, ego propero respondere ad complimentum, quod recte reverendus prælaticus mihi fecit, in proponendo meam salutem et supplico vos credere quod multum gratificatus sum honore tam distincto. — Bibere, viri illustres, res est, quæ in omnibus terris domum venit ad hominum negotia et pectora; requirit haustum longum, haustum fortem et haustum omnes simul; ut canit Poeta,“ unum

*) Rep. Vin Claret III Btls.
— Champ IV Btls.
— Sherr II Btls.
— Rheni II Btls.
— aqua vitæ VIII Gls.
— Trigint poc. ægrot. cap. quotid.
— Reyk, die Martis.
Junii 27. C. E. F.

tactum Naturæ totum orbem! fecit consanguineum, et hominis Natura est bibere. V. ill! alterum est sentimentum equaliter universale: terra communis super quam septentrionales et meridionales, eadem enthusiasma convenire possunt; est necesse quod id nominarem? Ad pulchrum sexum devotio! Amor regit palatium, castra, lucum: Dubito sub quo capite vestram jucundam civitatem numerare debeam. Palatium? non Regem! Castra? non milites! lucum? non ullam arborem habetis! Tamen Cupido vos domitat haud aliter quam alios, — et virginum Islandarum pulchritudo per omnes regiones cognita est. Bibamus salutem earum, et confusionem ad omnes bacularios: speramus quod eæ caræ et benedictæ creaturæ invenient tot maritos, quot velint, quod geminos quottanis habeant et quod earum filiæ, maternum exemplum sequentes gentem Islandicam perpetuent in sæcula sæculorum."

De sidste Ord rullede mechanisk ud med samme „ore rotundo", hvori den stakkels gamle Degn i Christchurch sædvanlig endte sin Glorie osv. i Domkirken. Derpaa fulgte flere Taler, et stort Sammenstød af Glas, — babelske Samtaler — et Slags Dands omkring Bordet, hvori vi vexlede Haandtag med hverandre, ligesom i den sidste Vending i the Lancers — en hjertelig Omfavnelse fra Stiftamtmandens Side og endelig — Taushed, Dagslys og frisk Luft, da vi ravede afsted ud paa Gaden. Hvad skulde vi nu tage os til? At gaae til Sengs var umuligt. Klokken var 11 og det var saa lyst som ved Middagstid. Fitz sagde, at Klokken var 22; men nu havde han naaet det Stade af udvidet Sjelsliv og Synsevne, som kaldes „Tvesyn", skjønt han nu paastaar, at han ikkun regnede Tiden paa venetiansk Maade. Vi vare 3 raske Ungersvende, stedde udi Reykjavik med den faste Villie at „gjøre en Nat af den", men uden at vide hvorlunde. Der vare hverken Dørhamre at stjæle eller Vægtere at gjøre Løier med. Tilsidst huskede vi paa, at Apothekerfruen havde en „Conversazione", hvortil hun havde været saa god at indbyde os, og følgelig ginge vi afsted til hendes Huus. Her fandt vi endeel franske Søofficerer, et Piano og en ung Dame, ifølge hvoraf Tromme snart blev til Bal. Tilsidst, foreslog En, at vi skulde dandse en Reel; Anden Lieutenant paa „Artemise" havde engang seet den dandse, da hans Skib reed for en Kuling i the Clyde; den lille Lady havde ofte forøvet sig i en Tegning af Høilandssvingen paa Udsiden af en skotsk Notebog. Jeg kunde dandse en Jig; vi havde Alt, hvad vi kunde ønske, uden Musiken. Heldigviis kjendte Husets Datter „Annie Laurie" — og spillet rask, gav den en ypperlig Reeltakt. Som De kan tænke Dem, gik Alt beundringsværdigt; vi vare nær ved at dø af Latter, og jeg ønskede kun, at Lord Breadalbone havde været der som Tilskuer. Kl. 1 om Morgenen, da vor Dandserinde trak sig tilbage, maatte Ballet standse; men da Stiftamtmandens Middag fremdeles forbød at tænke paa at „fare til Søvns", enedes vi om en Seiltour i Kutteren til nogle af Øerne, en tre Fjerdingsvei ude i Fjorden, og jeg skal vist aldrig glemme den velgjørende Følelse, som jeg havde ved at ligge henstrakt i Stavnen og lytte til Bøvernes sagte Skvulp imod Baadens bueде Sider, som den gled afsted over dem. Det drømmende, taagede Landskab, — hvert Næs blundende taust i et overjordisk Lys — Sneefell, hvis fjerne Tinder Midnatssolen, skjønt usynlig for os, endnu altid overgjød sit Guld, — den plutoniske Fjeldrække, der stod omkring, saa nøgen og

Kongsvinger By og Fæstning, med Bro

...ver Glommen. Efter Photographi af Tegnér.

troldlig, det raske Liv, jeg i den sidste Tid havde levet, Alt dette forenet lovede en saa ny og vækkende Tilværelse i hiint underfulde Island, paa hvis Tærskel vi nu dvælede, at jeg ikke kunde lykønske os nok med vort gode Held. Snart satte dog Kjølens Skuring paa Stranden Grændser for denne Tankeflugt. — Kl. 9 seilede vi tilbage for at faae os Dagværd og siden sendte vi endeel af vore Heste under Kokken, som Høvding, forud afsted til Thingvoldene. Følget dannedes af 18 Heste, men af disse havde kun Halvdelen Klyver; thi to Heste regnes for hver „Byrde", der skiftes fra den ene Hesteryg til den anden hver 4de Time. (Fortsættes.)

Kassererens Skole.

Jaques Dutry, Kasserer for et rigt fransk Handelshuus, sidder som sædvanlig paa sit Kontor og arbeider ved Skinnet af en døsig Lampe. Tal følger paa Tal. Det gjælder at opgjøre Maaneds-Regnskabet. Klokken slaar tolv, halv et. Overvældet af Træthed, lader den Arbeidende Pennen falde. — Halvet! Den hele Nat vil gaae med skal jeg blive færdig og ikke engang et Tak!

Takke Dig? Hvorfor? Betaler man ikke dit Arbeide over dets Værd? Nogle hundrede Franks ved Enden af hver Maaned, hvor splendid! Priis dig lykkelig, fattige Djævel, at din Post, der saa brændende attraaes, ikke for længe siden er bortgivet til en Anden. — Ha, dette, er det Damokles-Sværd, der altid svæver over mit Hoved: et Ord af Principalen og alle beviste Tjenester, alle lidte Krænkelser, de mange vaagne Nætter, Alt er forglemt! Hvorfor skulde man genere sig med en Tjener? Man betaler ham og skikker ham bort, og saa er Historien ude. Hurtig til min Addition igjen! Hvor komme dog de dumme Tanker bestandig fra? Det maa være Nerverne, Nattearbeidet har gjort mig syg. Ti og ti er tyve fem og sexti gjør fem og otti — tre hundrede — fire hundrede — — Jeg maa have 400,000 Franks i Kassen. Lad os forvisse os derom.

Ganske rigtig, 400,000 Franks! En Formue, dersom den var min! Min? Hvilken Dumhed! Vinder man vel Formue ved Arbeide: ved Aager ligesom Principalen, det lod sig høre. Denne agtede, feirede, misundte Mand, begyndte med Aager — jeg har Beviser derpaa, men det siger jo intet, Penge lugte ikke.

Fordømte Tanker, bliv mig dog idetmindste fra Livet til mit Regnskab er færdigt! Hvad er dette? Balmusik. Det er sandt, Marquisen ligeoverfor giver et Bal, jeg skimtede før dandsende Silhouetter. Der bliver et Gardin trukket tilside. Hvilken Glands! Hvilken Luxus! Alle de lette Flagreskikkelser, jeg skimter, ere deilige Kvinder! Deilige som hun. Hun, som aldrig kommer til at elske mig! Jeg er for liden for hendes Kjærlighed. Tyve tusind Franks i Rente allermindst. Tyve tusind er jo Renter af fire hundrede tusind, netop den Kapital, jeg her har — — Men jeg kommer jo ingen Vei! Fordømte Regnskab! Jeg har Feber, mit Hoved banker. Og at tænke sig, at en heel Livslykke er indesluttet i disse miserable Papiirlapper! Og Eierens Navn staar ikke engang paa dem! — — Nu blot en liden Anstrængelse, at det kan faae en Ende! Modtaget den Sum — — — — — Istedet for Fattigdom Nydelser saamange man vil, istedet for Menneskenes Foragt Smiger paa alle Kanter — med 400,000 Franks har man Ridehest, fire Tjenere og Venner saamange man vil. Der bliver intet Regnskab færdigt inat, min Hjerne syder, mine Tanker forvirres! — — —

Ved at anmelde et natligt Tyveri kunde Mistanken let bortledes! Man slaar en Rude itu, man lader Kassen staa aaben.

Men det er en Infami! — — Bah! Principalen har bestjaalet Saamange, altsaa blot en Tilbagebetaling. Jeg hævner alle hans Offre. Hvilken Tilværelse! Hvilket Liv fuldt af Nydelser! Nu dandse de Mazurka. Der skal ogsaa dandses Mazurka hos mig, jeg elsker den Dands. Og Dineer, Landsted, Reiser! En Arv, en heldig Børsspekulation er jo nok til at forklare min forandrede Stilling. Klogest var det maaskee at reise et Aar, to Aar, for at jeg kunde blive forglemt, derpaa — — — —

Jeg har dem her i min Lomme! Hu, de brænde mig! Jeg har taget Koureer-Træn. Om nogle Timer indskiber jeg mig til Amerika.

Og jeg som først tænkte paa at blive for at aflede Mistanken! Som om det havde været mig muligt at udholde den Mands Blik jeg har plyndret! Jeg kan jo knapt udholde fremmede Menneskers.

Da jeg tog min Billet i Jernbane-Bureauet, sagde Embedsmanden til mig: „Til Brest, ikke sandt?" Hvorfor vilde han jeg skulde til Brest? Hans Stemme klang ironisk. I Brest er der jo blot Galeier. Jeg saa, at jeg var kjendt og var lige ved at synke i Knæ.

Der kommer en Mand henimod mig! Hvad kan han ville mig? Ha, en forklædt Politibetjent! Jeg er fortabt! Det er ikke mig! Jeg sværger Dem til, det er ikke mig!

Han bad mig blot om Ild til sin Cigar. Jeg maa see til at fatte mig efter denne latterlige Skræk!

Der klinger Klokken anden Gang! Skibet gaar om et Kvarteer. Jeg maa skynde mig! — Hvad bestiller disse Konstable paa Stranden? De vente mig udentvivl. Hurtig bort! Her kan blot Flugt frelse! Og jeg løb. Hvorlænge? Jeg veed det ikke. Og saa mødte jeg Bønder, og jeg spurgte, om de vilde føre mig til nærmeste Landsby paa deres Kjærre.

Hvad tænker Du paa? Om de nu gjættede, hvad Du bærer paa Dig? De hviske sammen? Ville de dræbe mig for at bestjæle mig? Hvorfor skulde de ikke være Tyve ligesom jeg? Stands! Jeg vil stige af. Jeg er syg! Saa slip mig dog!

Nu da jeg er alene i denne vilde Skov, vil jeg nedgrave min Skat under et Træ, og saa vil jeg gjøre et Mærke i det for at gjenkjende Stedet.

Men ville ikke Andre ogsaa see dette Mærke? Det er klart, de ville see det og bestjæle mig for min Eiendom! Jeg vil gaae videre paa Lykke og Fromme. Gaa! Gaa! Maaskee gaar jeg fra denne Sjæleangst!

Her er et Herberge.

Jeg er sulten. Jeg vil spise og drikke. Nei ikke drikke. Vinen kunde jo bringe mig til at tale!

Og spise kan jeg ikke! Min Mave er ligesom sammensnæret. Jeg lider forfærdeligt. Før mig til mit Kammer. Søvnen vil maaskee ende denne Kval.

Sover man efter en Forbrydelse? Ja, en Forbrydelse! Jeg er en Forbryder. Jeg? Mit Signalement er bragt af Telegrafen til hver Kant af Frankrig. Hele Paris har allerede hørt Nyheden om Tyveriet. Jeg finder ikke mere en Haand til at trykke min, selv min Moder vil ikke mere vedkjendes mig.

O dersom jeg igjen kunde lægge paa min Nakke det Arbeidsaag, jeg fandt saa trykkende! Hvor jeg nu vilde finde det let! Hvor det vilde synes mig lykkeligt at fortjene Penge, nu jeg veed, hvad det vil sige at eie stjaalne Penge. Mit Kammer laa høit tilveirs, men jeg fløi syngende op af Trappen. Leiet var haardt, men jeg sov saa sødt derpaa. Arbeidet var møisommeligt, men saa smagte ogsaa Hvilen destobedre. — Jeg hører tunge Skridt! De komme hid til denne Kant! Spring ud af Vinduet! Gaa videre, Bedrageriets evige Jøde!

Ved at hoppe ned forvred jeg Foden. Jeg lider store Smerter. Med usigelig Møie slæber jeg mig hen bag en Muur. Der skjuler jeg mig for de Forbigaaendes Øine. Men hvad hjælper det vel? Om jeg end undgaar Menneskenes Forfølgelse, bærer jeg den, som værre er, med mig overalt.

Mine Kræfter udtømmes — jeg fryser. Jeg vil reise mig og forsøge at gaae.

Det er Formeget. Jeg er træt af denne elendige Tilværelse og vil udsone min Skyld ved en Tilstaaelse. Ha, dennegang tager jeg ikke feil. Det er Hestetrampen. Herhid! Det er mig!

„Den stakkels Mand," sige de? Jeg er ingen stakkels Mand, jeg er en Tyv, jeg har stjaalet 400,000 Franks fra min Principal. Her er Pengene. De brænde mig! Jeg vil ikke beholde dem et Minut længer. Før mig nu i Fængsel! Det er udsonet, jeg føler mig allerede lettet!

Juryen har raadslaaet en halv Time. Hvad vil det føre til? Min Advokat har forsøgt at vaske mig reen. For ham var det blot en gymnastisk Øvelse. Jeg tror ikke paa nogen Benaadelse!

Hvor det varer længe, inden de fælde Dommen. Ha, der lyder Klokken! „Skyldig uden formildende Omstændigheder. Tvangsarbeide paa Livstid." Et Skrig svarede i Salen, da Dommen var oplæst. Jeg gjenkjendte min Moders Røst. . . .

. . . .

Denne elskede Røst vækkede den Sovende. Hans Hoved laa paa Pulten, Lampen brændte endnu med et blafrende Lys, Stue-Uhret slog fem, Regnskabet laa paa Pulten, de 400,000 Franks i Kassen.

Jaques skruede Lampen op, lukkede Bankosedlerne ned under tredobbelt Laas og tog med Henrykkelse fat paa sit Regnskab. Fristelsen var veget for aldrig mere at komme igjen.

Kongsvinger.

Dette Steds Befæstning skal skrive sig fra den bekjendte Præst og Grændseforsvarer Kjeld Stubs Tid — altsaa fra henimod Midten af det syttende Aarhundrede, da her nede ved Glommen anlagdes nogle Skandser. Som det Punkt, der ved sin Beliggenhed kunde dominere Veiene saavel til Solør som til Christiania, for ikke at tale om en vigtig Overgang over Glommen, var det i vore Grændsefeider af stor strategisk Betydning, og i de Par hundrede Aar, Kongsvinger har været befæstet, har det derfor ogsaa været et af Hovedpunkterne for de militære Begivenheder i Broderrigernes Samhistorie. Fæstningen paa Toppen af den Høi, hvorpaa Byen er anlagt, som i sin Tid stod i fuld krigersk og praktisk Stand med sit Oplag af Krigsmateriel, sit Slaveri, sin rødkjolede Garnison, med sine Mure fulde af Kanoner og med det ærerige gamle Dannebroge heiset over sig — staar nu kun igjen med de hvidgraae Mure, bærende nogle lette Salutkanoner, der hilse, hvergang Kongen kommer fra Sverige, med en Garnison der minder om den bekjendte Fæstnings i „de syv militære Piger", med et Flag, som daglig Morgen og Aften heises og fires for at vise, at Fæstningen endnu lever, at den endnu ikke er in forma sløifet, og endelig med en Klokke, efter hvis Ringen Kongsvinger By, helt til Jernbanen kom og viste den, hvad Klokken egentlig er slagen, daglig stillede sine Uhre. Mellem Fæstningen paa Byens Top, som ligger der lig Hjerneskallen af den afdøde Brodertvistighedens Tid, over hvilken det friske Unionsflag holder sin deilige unge Forsoningstale, og paa den anden Side Jernbanen ved Byens Fod, ligger selve Kongsvinger By ligesom i Stræk mellem to Tider, der ville drage den hver sin Vei. Hvor det bærer hen, lader sig let forudsige; thi, siden Byens gamle legitime Herre og Ernærer er bleven fattig og arm, luske Husene sig et for et efterhaanden nedad Skraaningen til Jernbanen, den nye Herre, som lover saa stort og piber saa høit, som en Jøde under Jocko.

Det larmende Liv, som Stedet i sin Egenskab af Garnisonssted og Leir engang var Sæde for, og hvis Erindring endnu lever blandt Landets ældre Slægt i en Mængde af det Slags Anekdoter, som først komme frem ved det andet Glas Toddy, tyder paa, at dette Liv til sine Tider og ikke blot i Krigens Tid 1808 og 1814 har været i høi Grad vildt og gaaende til Yderligheder baade i Godt og Ondt. Man skimter derigjennem Soldatertyranni udover Landbefolkningen, en Garnison af Fyldehunde, Kommandanter, huserende og befalende i vildt dilerium tremens, despotiske som Paschaer, Personer som tydeligen maatte have lagt alle Hensyn efter sig hjemme paa de Steder i Danmark eller Tydskland, hvor de vare fra; man hører der om Sviir uden Maade, om Bestikkelighed til det Utrolige, men paa den anden Side kommer der ogsaa frem gjennem disse Anekdoter herlige Træk af militær Aand, af Heltemod, Fædrelandskjærlighed og Opofrelse. Disse Anekdoter dø nu mere og mere ud; de fortjene maaskee hellerikke at leve; men de bære dog endnu — det maa man lade dem — varm Aande fra den Tid og den Forhold, hvorunder de bleve til. De fortælle om en Tid, hvori det kunde gaae for sig, at Kommandanten med Pistolen i Haand tvang sin Kasserer til at udlevere ham af de betroede offentlige Penge og om hvorledes Kassereren, som drog til Kjøbenhavn for at klage, blev afsat for sin uhørte insubordinære Uforskammethed. De fortælle om Tider, da det lod sig gjøre for Kommandanten at hente op paa Fæstningen og militært traktere en Prokurator ude i Distriktet, som havde været en Smule vittigere end Kommandanten syntes om, — Tider da Kommandanten kunde skaffe sig Kredit paany ved at true med at rasere med sine Kanoner den nederdrægtige, kreditopsigende Landhandlers Huus, der pludseligen befandtes at ligge „hinderligt for Defensionen". Huse disse Historier end megen Overdrivelse og Karrikeren af sine Fakta, føler man dog paa den anden Side ogsaa, at der ligger gode Tidsbilleder i dem, Materialier for en Macauley, der vilde beskrive os Dansketiden her i Landet.

Kongsvinger Fæstning var naturligviis altid Udgangspunktet for Krigsoperationerne mod Sverige paa disse Kanter. Derifra ledes Fægtningen ved Lier 1808 og ved Lier og Matrand i 1814, hvilken sidste for Norge glimrende Affære almindelig antages at have været i høi Grad medvirkende til den hurtige og for os heldige Udgang som Krigen fik. Disse i Norges Krigshistorie saa blodsprængte Lier-Skandser laa omtrent 3/4 Mile sydlig for Kongsvinger. Det var herifra, at Oberst de Seue i 1808 efter en haardnakket Kamp maatte retirere fra sin af Svenskerne omgaaede Position og trække sig tilbage til Fæstningen med et Tab af henved 200 Mand. Men det var ogsaa her, at Kongsvinger Kommandant Oberst Krebs i 1814 tilbagedrev de 2000 Svensker som under Oberst Gahn prøvede at storme Skandsen, og hvilke han siden paa deres Retirade til Grændsen saagodtsom aldeles oprev ved Matrand.

Siden Lieutenant Roosens Krigsretssag, der efter hvad vi have kunnet erfare, overgik ham, fordi han gik videre end sine Instruktioner i det ham overdragne Hverv at reparere Kongsvinger Fæstning, har Spørgsmaalet, om hvorvidt denne skal befæstes eller fremdeles forblive evakueret, nok ikke været synderligt oppe i Diskussionen. At Fæstningen mangler Kanoner, viser at Nationen eier Tillid til Broderfolket, og at Nationen for Tiden tror sig nok betrygget ved Rigsaktens moralske Baand. Det var Roosens Paastand i et udgivet Skrift, at baade Kongsvinger og Fredriksteen, som vare vigtige Grændsefæstninger, burde armeres til yderligere Sikkerhed for den indgangne internationale Kontrakt. Det var Udtalelsen af denne Mening, som et af de mange løse Rygter dengang sagde skulde have bragt Roosen i Miskredit paa de høieste Steder og paadraget ham Adskilligt, hvoriblandt denne Krigsretssag.

Medens Fæstningen deroppe paa Toppen fortæller forgangen international Krigshistorie, staar Jernbanen nede ved Byens Fod og taler for Nutiden ud af Norges Brodersind, om hvorledes den Tid er nær, da vi skulle see Train farende mellem Stockholm og Christiania, Svensker og Norske om hinanden i een Coupee, svenske og norske Kufferter og Gods om hinanden i samme Brækvogn, begge Landes Mynt som populært Betalingsmiddel overalt i begge Riger, begge Landes Lekture af gjensidig Almeeninteresse, — da vi skulle lære Svenskerne Friheden og Svenskerne igjen os sine Goder — Alt i al gjensidig Frihed og uden alle disse utaalmodige kortsynte Magtsprog eller diplomatiske Kunstgreb, hvormed forældede Samfundsklasser i Sverige stadigen holde paa at forpurre den rolige og stærke Tingenes Gang, hvormed denne Folkeforening drager sig stedse nærmere sammen. De blive nok tilslut selv værst farne de, som gjøre sig til Kiler mellem Folkene. Barnet voxer ikke fordi om man strækker det, det er sandt, og Foreningstanken vil have sin Tid; men tog denne til brutalt Jagpaa altid saa ivrige svenske Adel og Præstestand for en Feils Skyld fat i denne Jernbane og strakte den indover Sverige, vilde dette der dog nok lykkes dem. Hvor Armeerne før faldt ind over Grændsen, vil da rulle pustende Lokomotiver frem og tilbage og give istedetfor at tage, og Kjølen nivelleres under Jernbaneskinnerne. Det er et Haandslag af Jern, stærkere end noget gammelt Kjæmpetag, som Brødrene da give hinanden paa Landegrændsen, det er den nye Tid, som lægger Sener i Hænderne, saa Kjølen ramler under Haandslaget.

Et Sted som Kongsvinger, der slaar Tanken an om saa Mangt og Meget af vort Lands Vigtigste, inviterer lettelig den, som skal skrive om samme, til Digressioner ud i disse Ting. Disse Invitationer have vi ovenfor af fuldt Hjerte fulgt, eftersom det Mærkelige ved Stedet ikke saameget er dette selv, som alt dette Andet for Nationen, der knytter sig til det. Det er mærkeligt paa samme Viis som f. Ex. Eidsvold er mærkeligt, eller som f. Ex. en stor Mands Huus er mærkeligt, nemlig mere for de Tanker, som vækkes der, den Historie, som der stilles for det indre Øie end for selve sit eget Ydre. Ikkedestomindre kan Kongsvinger dog ikke siges blottet for Ting, der ere værdt Opmærksomhed; det kan saaledes fremvise en af de smukkeste Broer i vort Land, slaaet over Glommen et kort Stykke nedenfor den nuværende Jernbanestation; dens sydligste Bue er Tunnel for Jernbanen. Vi henvise i denne Henseende til Illustrationen. — Byen har endvidere en næsten færdigbygget smuk Distriktsfængselsbygning for sig selv og for Vinger og Odalens Landdistrikt; den har sin egen Magistrat og Politi, medens derimod Sorenskriveren i Vinger og Odalen endnu fungerer som Byskriver og Underdommer. Den har for Tiden omtrent 750 Indbyggere, men under de nye Forholde, som nu stille sig for Byen, vil dette Indbyggerantal sandsynligviis med det Første tage et ganske betydeligt Opsving. Til og fra Christiania gaar og kommer nu daglig tvende Train med en Underveishastighed af omtrent 4 Timer, og det er mere end rimeligt at Kongsvinger med Tiden i mange

Stykker blir til en Forstad for Christiania og en Mellemmand i denne Byes Forhold til de Kongsvinger omgrændsende Landdistrikter.

Tydsk Kunst.

I et engelsk Blad saa vi nylig vor Professor Gude kaldes „en halv Norsk", i Anledning af et norsk Landskab paa Udstillingen, som siges „at retfærdiggjøre Gudes høie Stilling". Denne „halve Norskhed" forklares senere saaledes, at han vel er født i Norge, men er Tydsker ved sin hele Kunst-Opdragelse, en Sats, Anmelderen oftere hørte forsvare i England af Tydskere: man vilde have alle vore gode Malerier ind i den tydske Afdeling, hvor de billig hørte hjemme, hed det, Norge havde blot givet Kunstneren en fattig Flek at fødes paa. Men det var ikke om tydsk Anmasselse, vi vilde tale; vi vide tilfulde, hvad Vore skylde Tydskerne, og det er, fordi vi vide det, at denne Notits, der fremkommer, er nedskrevet for den læsende Masse og ikke for Kunstindviede, der vide Besked. — Det er at beklage, at tydsk Kunst var saa slet repræsenteret paa Udstillingen. Vistnok vare ogsaa de første franske Kunstnere kun ufuldkomment repræsenterede, men samtlige verdensberømte Tydskere vare ikke engang tilstede uden gjennem Cartons, Stik og Photographier. Der havdes saaledes Stik af Cornelius og Kaulbach, samt af flere af Overbecks religiøse Malerier. Rafaels Fresque: La disputa, udgivet af den Düsseldorfske Kunstforening, hvorpaa Kobberstikkerne arbeidede tolv Aar, overragede dem dog alle.

Af Udstillingen har Verden idetmindste erfaret, at Tydskland er rig paa gode Tegnere, samt at der er en stor Forskjel mellem tydsk og anden europæisk Kunst. Nationalaanden gaar altid igjen i Tydskland: Naturen tør ikke være simpel Natur, men skal opsiffes med spekulative Tanker, reguleres efter æsthetiske Theorier. Men Maalet, man stiller sig, er altid høit. Historie-Maleren stiger sjelden ned til moderne Begivenheder, til humoristiske, pathetiske eller pittoreske Episoder af Historien, men holder sig til den klassiske Historiens høiere Tanke eller til Legendens Skygger, behandler vel ogsaa ligesom Kaulbach i Berlin en heel Cyklus af Begivenheder i episk Aand. Den religiøse Maler søger sjelden at forherlige Christendommens humaniserende Indflydelse, men behandler bibelske Sujetter og Mirakler af Helgener og Martyrer i samme pietistiske Aand som de Malere, der gik forud for Rafael; stundom udfordre de forvovent til Sammenligning med Michel Angelo, ligesom Cornelius ved sin „Dommedag" i Ludvigskirken i München. Den poetiske Maler holder sig til den spøgelseagtige, germaniske Mythologi og de vilde, heroiske Fortællinger i Niebelungen-Lied; nærmere Virkeligheden end i den moderne Version af Faust-Mythen formaar hans Phantasi ikke at faae Fodfæste.

Tydsklands Skribenter have øvet umaadelig Indflydelse paa Kunsten i „det store Fædreland". Skribenter og Kunstnere arbeide og leve sammen i Tydskland som intet andet Sted; Kunstneren er lærd og spekulativ som Skribenten og Digteren, ofte stor Theoretiker, endnu oftere Drømmer. Men det er en gammel Sats, at Theoretikeren sjelden er Tekniker, og hvor Kunstneren altfor meget absorberes af sit Værks Komposition, har han liden Tanke tilovers for dets Udførelse. Af denne Grund tegne Tydskerne bedre, end de male.

Asketisme i Følelse og Negligence i Kolorit, Parodier af et vaagnet politisk Liv, som det, der nu synes at opgaae i Tydskland, ere mere end een Gang gaaede forud for Revolutioner i Kunst og Literatur, og der spores allerede nu en ikke ringe Reaktion mod det akademiske Tyranni.

Den nuværende tydske Skole er den yngste i Europa. I forrige Aarhundrede var tydsk Kunst sjunken ned til den laveste akademiske Form, hvis Regeneration skyldes nogle unge Enthusiaster, der havde fundet Veien til Rom. En lignende Reaktion i Literaturen bevirkedes næsten paa samme Tid ved Schiller og Göthe. Disse Skribenter vare fortrolige med Kunsten og behandlede dette Emne paa den tydske Yndlingsmaner det vil sige diskutterede dens Principer philosophisk. Saa kom „det store Fædrelands" Invasion af Franskmændene; dette exalterede de unge Kunstnere i Rom, der alle brændte af Pietisme eller Patriotisme, og de stiftede en Skole, der skulde være den franske, saavel den klassiske som den romantiske, saa ulig som muligt. Overbeck, Cornelius og Schnorr gik i Spidsen og Skolen forsynede snart alle Tydsklands Akademier med Professorer. Kong Ludvig af Bayern indbød de dygtigste af disse Kunstnere til München og garanterede dem Honorar for to Aar, for at forsyne med Freskoer de talrige Kirker og offentlige Bygninger, der opførtes i hans Hovedstad. Her dannede Cornelius, Schnorr, Hiss og Kaulbach Skole.

Frederik Wilhelm af Preussen var ligesaa liberal, gav Kunstnerne i Berlin store offentlige Arbeider og bidrog til Udviklingen af Akademiet i Düsseldorf.

Under Cornelius først og senere under Schadow begyndte imidlertid Kunsten i Tydskland at tage en naturligere Retning, og Düsseldorfer-Skolen viser en afgjort Forkjærlighed for Genremaleriet og Landskabet, Kunstgrene, som i Tydskland ansees for at henhøre til de lavere. Istedet for som sine Forgjængere og mange Samtidige at fylde Verden med store, værdløse Freskoer, som hurtig forsvinde, leverede Düsseldorfer-Skolen fortrinlige Genrebilleder og Landskaber, der fandt deres Vei over den hele Verden, især til Amerika, og have sikret denne Skole overordentlig Anseelse. Dette er saare glædeligt. Det er altid et sundt Tidens Tegn at der er Efterspørgsel efter Genremaleri. Af denne Skole ere vore dygtigste Kunstnere udgaaet. Blot Overbeck, som Anmelderen kjender fra Rom, og som maaskee er en af de mærkeligste nulevende Personligheder, hænger med selsom Troskab ved sin første Stiil, nemlig den første christelige Kunsts, men asketisk i Alt, i Liv som i Kunstanskuelse, har han forkastet de tidligere Mestres rige Kolorit og bruger istedet livløse Halvlinter. Allerhelst bruger han blot Blyanten, og at hans Atelier, hvori der sjelden findes andet end Cartons, dog er et af de interessanteste i Europa, viser hvilken Magt der er i Manden. Man kan næsten ikke tænke sig disse Cartons udførte, thi Blyanten har allerede givet dem et fuldfærdigt Liv. Det er en høi Mand med en Skikkelse som et Rør og et Par dybe melankolske Øine; den megen Strid, der har været om, hvorvidt hans Fromhed er ægte, behøver man blot at see Manden for at dømme i. Har Skjæbnen ført dig paa hans Vei og har du hørt ham sige nogle af de Ord, paa hvilke han er sparsom, der trille langsomt og med en Klang lig ægte Perler, glemmer du aldrig den geniale Sværmer, som i tyve Aar har været døende, som ønsker at dø og maa vente saa længe paa Reise-Tilladelsen.

Literatur.

Geologiske Arbeider af Th. Kjerulf. Ifølge den af Indre-Departementet givne Instrux for Landets geologiske Undersøgelse er der tilladt at anvende et mindre Beløb aarlig til foreløbig Udgivelse af saadanne skizzerede Karter, der kunne tjene til Oversigt eller lette Arbeidets Fremgang, hvad Udgivelsen af et fuldstændigt geologisk Kart over Norge angaar; og Lektor Kjerulf, der forestaar dette vigtige Arbeide, hvortil det Offentlige med stor Liberalitet har bevilget de fornødne Midler, har saaledes Tid efter anden i Polyteknisk Tidsskrift leveret fire saadanne Jordbunds-Karter, alle ledsagede med udførligere Beskrivelser. Det første Kart findes i nævnte Tidsskrift for 1858 og omfatter en Deel af Ringeriget og Aker; de andre tre i Aargangen for 1862 eller Tidsskriftets nye (Kvart-)Rækkes 1ste Binds 1ste, 2det og 5te Hefte. Hvert af disse Karter med tilhørende Beskrivelse er imidlertid ogsaa udkommet i særskilt Aftryk (dog nok ikke i Boghandelen), og saaledes foreligge følgende trende Hefter, alle i tospaltet Kvarto: 1) Beskrivelse over Jordbunden i Ringeriget. Christiania. 1862. 15 S. 2) Beskrivelse over Jordbunden i Hadeland. 12 S. 3) Beskrivelse over Jordbunden i Hedemarkens Sorenskriveri og Thotens Thinglag. 12 S. — I hvert Hefte findes, foruden det tilføiede kolorerede Kart, desuden adskillige Træsnit, der ere indrykkede i Texten. Ved de paa Karterne anlagte Farver ere de forskjellige Bjerg- og Jordarter betegnede. — Med Udgivelsen af disse Karter og Beskrivelser har Forfatteren havt den Hensigt, at de kunde lede til mulige Berigtigelser eller videre gaaende Oplysninger om Terrænets Natur paa de forskjellige af Læseren kjendte Steder; og han vil da ogsaa modtage saadanne med Taknemmelighed og søge at drage gode Vink til Nytte ved fremtidige lignende Arbeider eller ved en ny Udgave af disse Karter.

— Af **Nordisk Tidsskrift for Literatur og Kunst**, udg. af Dietrichson, er udkommet et tredobbelt Hefte, indeholdende Aasmund Olafsen Vinje (et „Literaturbillede" af den improviserede norske Literaturhistoriker Olaf Hanson); Træsnittets Betydning som Folkedannelsesmiddel med specielt Hensyn til de nordiske Nationer; Fortsættelse af den oversatte Artikel: Det franske Maleri i vor Tid, og af Udg.'s udførlige Fremstilling af „Det svenske Drama og det svenske Theater før og nu" samt Literaturrevue.

Norge.

Christiania. De saakaldte Adjunktstipendier ere for 1863 tilstaaede følgende Kandidater: J. P. Broch, 300 Spd.; A. Arndtsen, G. W. Lyng, O. Rygh, C. Bang, Soph. Bugge, H. Mohn, E. Schreiner, L. M. Aubert og F. W. K. Bugge hver 200 Spd. Kun de to sidste vare nytilkomne (i Fr. Brandts og Johnsons Sted). Ansøgernes Antal var 25.

— Under 2den Dcbr. have Følgende erholdt Afsked: Sognepræst til Moland J. Frederichsen (Pension 600 Spd.), Sognepræst til Gjerdrum T. C. K. Ingier (400 Spd.), Toldkasserer M. C. Rynning i Mandal (500 Spd.), Overtoldbetjent i Skien E. C. Busch (320 Spd.) og Overtoldbetjent i Throndhjem J. C. Meyer (500 Spd.)

— 30te Dcbr. gjenvalgtes Skoleinspektør Haslund til Forligelseskommissær. Til Formænd valgtes: Overretssagfører C. Michelet (351 St.), Havnedirektør Roll, Kjøbmand P. Petersen, Zahlkasserer L. Eger, Kasserer J. Gjerdrum og Kjøbmand Amlie (den sidste med 199 St.) Byens nye, i Møder virksomme Folketribun Kand. mag. Aug. Holth fik 188 St.

— Til Ordfører i Formandskabet er valgt Assessor Thomle, til Viceordfører Overretssagfører Michelet.

— En velstaaende Gaardmandskone ved Navn Valborg Thorkildsdatter Valand, der tidligere har været dømt for Kvaksalveri, er ved Høiesteretsdom i f. M. paany dømt for samme Forseelse, og det til 6 Maaneders Strafarbeide. Indsendere i Aviserne og endog Formænd og Repræsentanter fra hendes Hjemsted ere fremkomne med Erklæringer til hendes Forsvar.

— I Finland, der forrige Aars Sommer rammedes af Misvæxt, er Nøden meget stor. For at yde en Skjærv til at lindre denne er der nu hos os, ligesom i Sverige, aabnet en Subskription, idet Lister ere udlagte i Cappelens og Dahls Boglader.

— Toldintraderne ved Christiania Toldsted have i 1862 udgjort, henved 1,053,000 Spd. hvilket Beløb er større end noget tidligere Aars Intrader og henved 40,000 Spd. mere end i 1861.

— Storebranden betaler for forløbne Aar i Udbytte 16 pCt. af de paa Aktierne indbetalte Beløb.

Valnødtræet.

(Af Dr. F. C. Schübeler.)

Valnødtræet (Juglans regia*) er vildtvoxende i det sydlige Kaukasien og de nærmest tilgrændsende Lande, ja maaske endog i det nordlige China. Fra Persien er Træet indført til Grækenland; men dette er neppe skeet før Alexander den Stores Tid; thi Theophrast, som levede i det 3die og 4de Aarhundrede før Chr., kjendte Frugten alene som Handelsvare fra Orienten (Hist. pl. III. 7.). Paa Plinius's Tid († 79 e. Chr.) var Træet almindeligt i Italien, hvorhen det er indført fra Persien, og omtales paa mange Steder baade af ham og andre Forfattere, der levede omtrent paa samme Tid. Plinius nævner endog (Hist. nat. XV. 24.) flere Sorter Valnødder, f. Ex. de persiske, euboiske, græske, cypriske, albanesiske og tarentinske, og af disse havde man nogle med tykt og haardt og andre med tyndt Skal. Man forstod allerede dengang at formere de bedste Sorter med Podning, som blev udført paa 2—3 Aar gamle Understammer; men det lægges til, at det ikke var let at faa Forædlingen til at lykkes, og detsamme er Tilfældet den Dag idag, uagtet denne Kunst nu er bragt til en høi Grad af Fuldkommenhed. Et Afkog af Bladene brugtes til Farvning af Træ (Pl. XVI. 74) samt Uld og Haar (XV. 24.). Frugten tjente til forskjellige Øiemed som Medicin, og i et af den overvundne Konge Mithridates's Privatværelser fandt Pompejus en Recept paa Modgift, der bestod af 2 Valnødder, 2 Figen, 24 Blade af Viinruden (Ruta graveolens) og lidt Salt. Naar dette blev spist sammen, fastende og tidligt om Morgenen, var man sikker mod Virkningen af Gift hele Dagen igjennem (Pl. XXIII. 77.). Hos Romerne brugtes Valnødder som Dessert efter Hovedmaaltidet, og af Viinhandlere blev der gjerne gratis serveret med Valnødder og Ost. For at holde Nødderne friske, bleve de opbevarede i Sand eller tørre Valnødblade. Man forstod ogsaa af Kjernerne at presse Olie, der anbefaledes som Middel mod Tunghørthed og for at faa Haaret til at voxe (Pl. XV. 7.).

Efterhaanden er Valnødtræet blevet udbredt til alle Lande i Europa og til Nordamerica; men det lader dog til, at det ikke har gaaet saa hurtigt med at faa udbredt dette Træ som Viinranken og de almindelige Frugttræer. I Carl den Stores Tid († 814) var nemlig Valnødden endnu ikke kjendt i Tyskland, og først 1562 blev den indført til England fra Frankrig.

Om Valnødtræets Indførelse i Norge har jeg ikke kunnet finde nogen Oplysning. Paa enkelte Steder i Bergens Stift findes meget store Træer, som rimeligvis have en Alder af 150—200 Aar, og det er vel ikke usandsynligt, at disse Træer høre til de første af sit Slags, som ere plantede her i Landet.

For at trives vel, forlanger Valnødden en dyb, noget sandblandet Muldjord, især naar denne tillige indeholder lidt Kalk. Det kan ogsaa dyrkes paa skrindere Jord, men naar da ikke densamme Fuldkommenhed. I stiv Lerjord ildtrives dette Træ. Men hvordan Jordbunden end kan være, maa den i ethvert Fald være tør i Undergrunden, og er dette ikke Tilfældet, vil Træet tage Skade af Vinterkulden. Naar Grunden er tør men Jordbunden forøvrigt af en mindre god Art, bør man grave et meget stort Hul (6—8 Fod i Tvermaal og mindst 4 Fod dybt) der hvor et Valnødtræ skal plantes, og fylde dette med den her nævnte og for dette Træ mest passelige Jord. Træet sættes saaledes, at det kommer et Par Tommer høiere over Jorden end det før har staaet. Rødderne gaa meget dybt og brede sig stærkt ud til alle Kanter. Naar Træet skal faa den for dette eiendommelige, vide og smukt hvælvede Krone, maa det staa frit. Under gunstige Forhold vil det da voxe temmelig hurtigt, naa en forholdsvis betydelig Størrelse og en høi Alder. Træet blomstrer omtrent paa samme Maade som Hasselen. Hanblomsterne ere lange Rakler og Hunblomsterne, der sidde paa egne Grene i Nærheden af Hannerne, se ud som smaa Knopper med en Dusk i Toppen. Ved disse udvikles Nødderne, medens Hannerne falde af efter Blomstringen. Bladene have en eiendommelig Vellugt og angribes ikke af Insecter.

Træet er fast og har en smuk brun Farve med lysere og mørkere Aarer. Det er let at arbeide og modtager god Politur. Førend Mahogny og andre americanske og indiske Træsorter bleve almindelige i Europa, var Valnødtræet det eneste søgte Træ til forskjellige Slags Husgeraad. Paa Grund af Træets Lethed, Styrke og Seighed bruges det nu for største Delen til Bøssestokke, og Loudon angiver (Aboret. Brit. P. 1426), at der til dette Øiemed, i det første

*) Egentlig Jovis glans, *Διός βάλανος* ɔ: Jupiters Nød. Af Romerne blev Træet ogsaa kaldet Nux persica, Nux regia, Nux Euboea o. s. v. og af Grækerne *Κάρυον βασιλικόν*.

Decennium af dette Aarhundrede, i Frankrig blev fældet omtrent 12,000 Træer aarlig.

Valnødolien, der hører til de tørrende Olier og som derfor ikke kan nyttes til Lampeolie, bruges af Kunstmalere til Udrivning af Farverne. Medens Skallet paa de umodne Frugter er saa blødt, at det med Lethed kan gjennemstikkes med en Naal, kunne disse syltes paa forskjellige Maader. Den af de umodne Frugter pressede Saft bruges i England, med Tilsætning af forskjellige Krydderier, til den bekjendte Ketchup.

Naar man selv vil skaffe sig Træer, udsøger man om Høsten store og tyndskallede Nødder, som lægges strax, 2—3 Tommer dybt, saaledes at der bliver omtrent en Fod mellem hver Nød. Disse spire næste Vaar og blive gjerne 6—8 Tommer høie den første Sommer. Om Høsten gjør man bedst i at dække disse med Løv eller Bar, for at Topøiet ikke skal skades af Kulden. Næste Vaar optages Træerne forsigtigt. Roden, der har nogen Lighed med en Scorsoneerrod, er da gjerne 12—18 Tommer lang og har forholdsvis meget faa Siderødder. Den afskjæres med en skarp Kniv, indtil en Længde af omtrent 8 Tommer, og de smaa Træer sættes paa en anden Seng; men da disse som sagt have faa Siderødder, maa Træerne plantes omhyggeligt og vandes godt under Nedsætningen. Her kunne de blive staaende i tre Aar. De optages da atter forsigtigt og Rødderne tilskjæres saaledes, at de kunne komme til at grene sig ud til alle Kanter. Træerne sættes nu med en Afstand af to Fod mellem hvert og her kunne de blive staaende, indtil de flyttes til det Sted, hvor de skulle blive staaende. For at faa rette og smukke Stammer, maa man af og til skjære af Sidegrenene; men dette maa ikke gjøres om Vaaren, da Saftløbet paa denne Tid er saa stærkt, at Saaret ikke let heles. Hvis man derimod skjærer af Grenene, lige indtil Stammen, ved St. Hans Tid, naar det første Saftløb er standset, og smører tykt revet Oliemaling paa Saarene, vil Træet ikke tage Skade heraf

Dersom man vil skaffe sig andre Afarter af Valnødder, kan dette, som ovenfor sagt, gjøres ved Forædling. Erfaring har lært, at den Forædlingsart, som lykkes bedst, er Indfældning af Knopøine, eller som den med et fremmed Navn kaldes Oculering. Af denne har man ogsaa forskjellige Slags, og i Frankrig bruger man enten Oculering med ringformet Bark*) eller ogsaa med firkantet Skjold, hvilken sidste Fremgangsmaade er den almindeligste for Orangetræerne i Italien. Til Understammer vælger man 3—4 Aar gamle Træer.

Af Valnødtræet har man nu, ligesom af de fleste andre Frugttræer, en Mængde Afarter. Blandt disse har jeg her i Landet fundet følgende:

1. Den smaahaardskallede Nød (Juglans regia rotunda, Noix commune), som er den almindeligste og tillige gaar længst mod Nord.

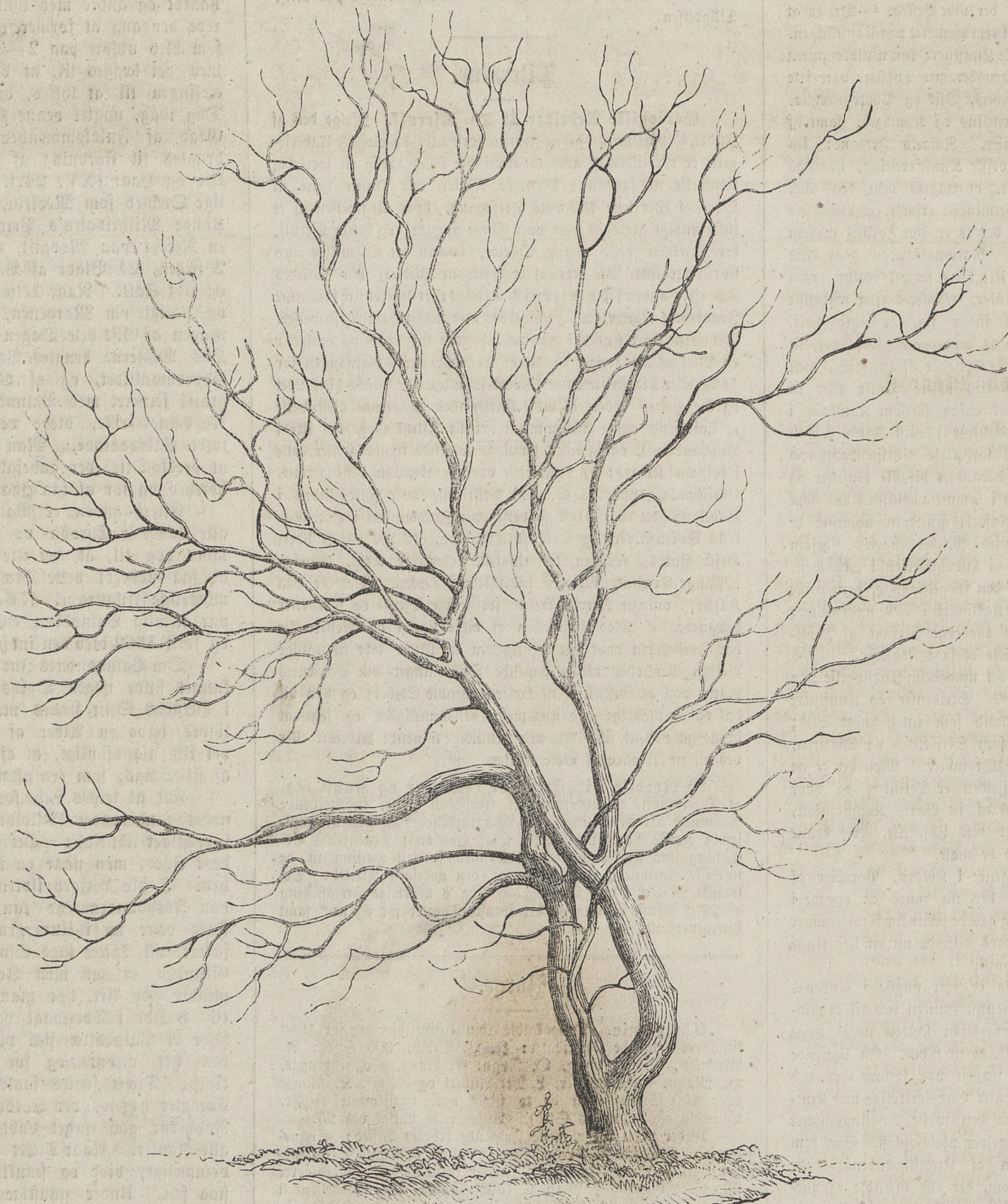
2. Den haardskallede, hist og her i den sydlige Del af Landet.

3. Den smaa tyndskallede (Juglans regia fragilis, Noix à coque tendre, Noix mésange, Dünnschalige Baumnuss, Butternuss eller Meisennuss). Det sidste Navn er det i Rhinlandene almindeligt brugelige, og saavel dette som det franske Navn Noix mésange tyder paa, at Skallet er saa tyndt, at Smaafugle (af Slægten Parus) med Næbbet kunne hugge Hul i Skallet, for at spise Kjernen. Denne har en fin Smag og er forholdsvis rig paa Olie. Denne Afart har jeg kun seet paa et eneste Sted her i Landet.

4. Den almindelige lange Nød, (Juglans regia oblonga).

5. Hestenødden, (Large fruited, La noix de Jouge, Gemeine Pferdenuss).

6. Dvergvalnødden (Juglans regia fertilis eller præparturiens. Dwarf prolific. Early Bearing). Træet, som kun bliver nogle faa Alen høit, bærer Frugt i en forholdsvis ung Alder. De

Valnødtræ i Haven ved Frostens Præstegaard.

tre sidstnævnte Sorter har jeg ogsaa kun seet paa enkelte Steder i den sydlige Del af Landet.

7. Juglans regia laciniata med fligede Smaablade. Med Hensyn til Bladformen er denne den smukkeste af alle Afarter.

8. Juglans regia monophylla. Istedenfor det almindelige finnede Blad har denne kun et eneste stort Blad. Begge disse Afarter, som jeg kun har seet ved Christiania, kunne alene formeres ved Forædling. For at skaffe kraftigere Træer, kan det tilraades til Understamme at bruge en eller anden af de americanske Valnødder, f. Ex. Juglans cinerea.

Naar Valnødtræet, saaledes som ovenfor er sagt, plantes paa tør Grund, taaler det, uden at tage Skade, en Kulde af 16—18° R; ved 20° lider det gjerne noget og ved 26—27° pleier Træet ofte at gaa ud. I den sydlige Del af Landet modnes Frugten i almindelige Somre; men nordenfor Sognfjorden maa der en tør og varm Sommer til, for at give moden Frugt.

Det nordligste Valnødtræ her i Landet, og man kan da med Tryghed lægge til i hele Verden, staar i Haven ved Frostens Præstegaard i Nordre Throndhjems Amt (63° 35′ N. B.). Sognepræsten til Frosten, Hr. Provst Berg, som meget vel veed hvilken Skat han har i sit Værge, har i November 1861 opgivet mig, at dette Træ, hvoraf her leveres en Tegning, er omtrent 50 Aar gammelt. Det er 26 Fod høit og Stammen holder ved Roden 4 Fod i Omfang. Den deler sig, som Tegningen viser, i to Dele, hvoraf den ene holder 2 Fod 9 Tommer og den anden 2 Fod 2 Tommer i Omfang. Kronen har en Diameter af 32—33 Fod. I meget varme og tørre Somre har dette Træ flere Gange baaret moden Frugt.

I Farsund findes to Valnødtræer, som ere 77 Aar gamle. Efter en 1857 foretagen Maaling vare begge disse Træer omtrent 40 Fod høie, og 4 Fod fra Jorden holdt det ene 4 og det andet 5 Fod i Omfang.

I Haven paa Rosendal i Søndre Bergenhus Amt staar (eller stod 1857) et Valnødtræ, som dengang var 56 Fod høit og som 4 Fod over Jorden holdt $6\frac{1}{2}$ Fod i Omfang.

Paa Gaarden Milde i Fane Præstegjeld, et Par Mile Syd for Bergen, findes et Valnødtræ, som, efter en i Sommeren 1862 foretagen Maaling, er 46 Fod høit. Stammen har 4 Fod over Jorden et Omfang af $12\frac{1}{2}$ Fod og deler sig 6 Fod fra Jorden i to Grene, hvoraf den ene holder $9\frac{1}{2}$ og den anden 7 Fod i Omfang. Kronen har en Diameter af 44 Fod.

Dette Træ er maaske det største af sit Slags her i Landet; dog tør jeg ikke sige dette med Vished. I Budstikken for 1824 S. 400 siger nemlig Biskop Neumann i sine Reisebemærkninger i Sogn, at han aldrig har seet større Pæretræer end i Lekanger Præstegaards Have (ved Sognefjord), hvor der ogsaa findes meget store Æbletræer, men fremfor Alt udmærker sig et Valnødtræ „det skjønneste en Maler kunde sætte i en Forgrund.“ Om detsamme Træ siger Amtmand Blom (Budst. 1825 S. 125) „et Valnødtræ stort som en Skibsegg.“ Om dette mærkelige Træ har jeg ved Correspondance søgt at skaffe mig nærmere Underretning, men maa beklage, at jeg indtil nu ikke har faaet noget Svar.

*) Om Forædling af Træer af F. C. Schübeler. S. 14.

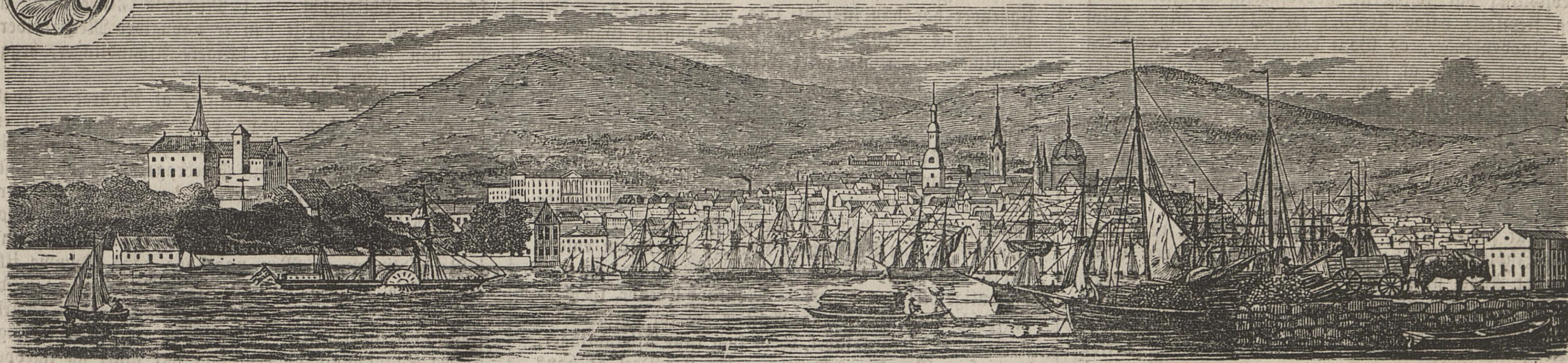
☞ Paa dette Blad kan abonneres saavel fra Aarets som Halvaarets Begyndelse. Prisen er 1 Spd halvaarlig, Postporto iberegnet 1 Spd. 12 ß. Subskriptionen saavel for ny tiltrædende som ældre Subskribenter gjælder for Aargangen eller til Aarets Udgang og længere, hvis Opsigelse ikke skriftlig skeer inden 31te Oktbr. Til Bladet, der fremdeles redigeres af P. Botten-Hansen, ville bl. A. Hrr. B. Bjørnson og H. Ibsen for Fremtiden levere stadige Bidrag. De der subskribere fra dette Aars Begyndelse, erholde gratis Bladets Nytaarsgave for 1863: Kjærlighedens Komedie af Henr. Ibsen, $8\frac{3}{4}$ Ark st 8.

☞ Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade. Nr. 26, 2den Etage.

Hermed Tillæg af Avertissementer.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10).

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 3. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 18de Januar 1863 | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Marcus Jacob Monrad.

Fra de almindelige Bemærkninger om Specialstudiets Nødvendighed og deraf betingede videnskabelige Dygtighed i vor Tid, som vi stillede i Spidsen for C. W. Boecks Biographi, gjør den Mand, hvis Portræt vi idag levere, en stor og ialfald hos os eneståaende og mærkelig Undtagelse. Professor Monrad er med Hensyn til udstrakt Lærdom, til Kundskaber i de forskjelligste Fag og Videnskaber, en Polyhistor saa god som nogen var det enten i det syttende eller attende Aarhundrede. Skjønt en moderne Philosoph, nærmest en Hegelianer af Skole, fyldestgjør han ved Alsidighed og vidstrakt Kundskabsforraad fuldkommen Idealet af en „Lærer i Verdensviisdom" — saaledes som man i forrige Aarhundrede opstillede dette. Det er ligesaa vanskeligt at nævne en Videnskab, hvori Monrad ikke er bevandret, eller endog hvorover han ikke har skrevet og holdt Foredrag, som at opregne alle de Brancher, hvori han besidder ubestridelig Styrke. Med Hensyn til Examensfag er han Theolog og det med Udmærkelse; af Embedsstilling er han Philosoph og har som saadan skrevet Afhandlinger paa Tydsk og paa Latin, foruden i Modersmaalet; som Forfatter i det Store er han især Æsthetiker og Kritiker, og har deels navngiven, deels anonym udfoldet en Produktivitet, der vilde forbause, om alle dens Resultater, der nu findes spredte i Tidsskrifter og Aviser, forelaa samlede, saaledes at de med Et kunde overskues. Desuden er han Philolog af en saadan Slagvidde, at han ved Universitetet jo har tjent som Examinator i alle de Sprog, saavel levende som døde, der hos os ere paabudte som Examensfag. Med offentlig Understøttelse har han i Udlandet reist paa Kunsthistoriens Vegne og holdt Foredrag derover; som Universitetets Historiograph har han givet os et større Arbeide om dets Stiftelse; som Mathematiker og Naturforsker har han lagt sit Ord i Laget i Videnskabsselskabet og andre lærde Forsamlinger, og i Musiken er han ikke blot Kjender men endog Exekutor, og endelig som Digter har han faaet Plads i Læsebøger, osv. osv. Kort sagt, han har dyrket og i Skrift eller Tale behandlet saa mange Fag, at ti Mænd med almindelige Evner og begrændset Levetid kunde synes at have nok med hver for sig at bringe det ud over det blotte Dilettanteri. Nu kan det være, at Fagmænd ville finde, at Monrad i enkelte af hine mange Retninger, Videnskaber og Færdigheder, hvori han har forsøgt sig, heller ikke har drevet det videre — og navnlig turde vel dette være Tilfælde for de exakte Videnskabers Vedkommende, — ligesom de tør finde, at han som ømme Mødre med mange Børn sætter størst Priis paa de svageste og tager en Kritik over disse unaadigst op. Men bortseet fra denne menneskelige Svaghed er dog saameget vist, at han ikke blot i sine Examens- og Embedsfag, men ogsaa i flere andre, med dem nærmere eller fjernere beslægtede Videnskabsgrene, har viist sig i Besiddelse af mange og respektable Kundskaber, og at han overalt i sine Behandlinger af et Emne forstaar at lægge Tænkningens og Deduktionens Grundighed, om end den mere detaillerede Faglærdom maatte mangle.

Dog, vi ere her i vore Betragtninger komne videre ind paa Monrads literære Charakteristik, end tilbørligt for en Indledning, og maa derfor afbryde, for at give et kort Omrids af hans Liv og Forfattervirksomhed.

Marcus Jacob Monrad er født 19de Januar 1816 paa Nøtterø Præstegaard*) nærved Tønsberg. Faderen Peder Monrad (Søn af Præsten Marcus Monrad i Vinje i Thelemarken) havde i flere Aar levet som theologisk Kandidat og Privatlærer i Kjøbenhavn, da han i 1814 ved Rigernes Adskillelse forlod Danmark med sin nys ægtede Hustru Severine Elisabeth Ambroe, en kjøbenhavnsk Parykmagers Datter, og for det Første fik Tilhold for hende og for sin Moder hos sin Slægtning Præsten J. A. Wille paa Nøtterø, medens han selv fik endeel Informationer paa det nærliggende Vallø Saltværk. Først i 1816 fik han Præstekald, nemlig Mo i Øvre Thelemarken, hvor han forblev til 1826, da han forflyttedes til Hitterdal, derfra 1832 til Holden og 1836 til Moss, hvor han døde 1851 henved 69 Aar gammel.

*) At han som Barn, kun et halvt Aar gammel, kom til Thelemarken, har bidbragt den feilagtige Angivelse i Thues Læsebog, hvoraf Monrad selv besørgede Korrekturen, at Thelemarken er hans Fødeegn.

Ligesom Professor Monrads Fader og Bedstefader vare Præster, saaledes opviser Ættens lange Stamtavle saavel for Danmarks som Norges Vedkommende en heel Række Præster og Skolemænd, hvoraf enkelte af stor klassisk Dannelse. Navnet Marcus har gjennem lange Tider været meget brugeligt i Familien. (Se Stamtavlen i Gjessings Jubellærere III,1. S. 197 flg.) Ifølge Gjessing skal „Monrad-Stammen" skrive sig fra Tydskland og være beslægtet med Luther, og staar altsaa i samme Slægtskabsforhold til den store Reformator, som det, der gjennem Steph. Jørgensens „Beviis" (Kbh. 1827) er hævdet den Lindemannske Slægt.

I Thelemarken henrandt saaledes Monrads Barndom; men han havde endnu i de 10—12 første Aar af sit Liv ikke lært stort Andet, end at rende paa Ski, samt lidt latinsk Grammatik og lidt Musik, hvori Faderen var hans Informator. I Aarene 1829—1831 havde han en Huuslærer, Student Christian Frost, nylig død som Præst i Surendalen, under hvem han gjorde gode Fremskridt i Skolekundskaberne. — I 1832 blev han sat ind i Skiens lærde Skole, hvor han ved Flid og ualmindelige Evner gjorde hurtige Fremskridt og hvorfra han i 1834 af Rektor Ørn dimitteredes til Universitetet. Ved Examen Artium erholdt han, ligesom ved de følgende Examener, Udmærkelse. Examen philosophicum tog han i 1835 og theologisk Embeds-Examen i 1840.

Professor M. J. Monrad.
Efter Photographi af Petersen xylographeret af Kanne & Hansen i Leipzig.

I nogle biographiske Optegnelser, som vi dog først modtoge efterat denne Skizze var skrevet og sat, giver Monrad en kort Skildring af sine Studier, som vi tillade os her ordlydende at indskyde:

„Mine Studier foregik paa en temmelig sorgløs Maade, og, medens de vel skulde have sit Tyngdepunkt i Theologien, som jeg havde efter megen Vaklen valgt til Embedsstudium, gik de tillige con amore ind paa Philologiens og Mathematikens Enemærker. Theologien dreves mest exegetisk og min Philosopheren var fordetmeste frihaands.

„Men efterat jeg havde taget Attestats, følte jeg især Nødvendigheden af et mere systematisk philosophisk Studium, hvortil jeg fornemmelig sattes i Stand ved det mig Aaret efter bevilgede Stipendium. Væsentlig beskjæftigede jeg mig i lang Tid med Kant og hans nærmeste Efterfølgere. Mod Hegel havde jeg af de nyere Skrifter, der faldt mig i Hænderne, indsuget de gjængse Fordomme, og jeg knyttede, som saa mangen Anden store Forhaabninger til det nye System, hvormed den saaatsige gjenopstandne Schelling sagdes at være optraadt i Berlin. Da jeg derfor i 1842 havde faaet Stipendium til en Udenlandsreise ilede jeg derhen og til Schelling. Der herskede dengang stor Bevægelse ved det berlinske Universitet. Studenterne vare deelte i Partier og Striden mellem Schelling og Hegel blev over-

alt og paa alle Maader gjennemkjæmpet, iblandt Andet ogsaa med Fødderne, idet de Schellingsk-sindede paa Hegelianernes Forelæsninger ofte skrabede („scharrten“) ved en eller anden skarp Ytring, og ligeledes omvendt. I Overeensstemmelse med Schellings Raad besøgte jeg flittigt ogsaa hegelianske Forelæsninger, især hos Gabler og Werder, og søgte fornemmelig at sætte mig grundigere ind i den hegelske Logik. Min Overbeviisning var imidlertid hovedsagelig modstræbende; jeg fremsatte ogsaa skriftligt for Werder mine Tvivl og Indvendinger, og skjønt denne begavede Lærer tog sig meget venligt af mig og gjorde sig stor Umag for at opklare Sagen, bragte jeg det dog ikke videre end til stor Tvivlraadighed med Hensyn paa Resultatet.

„Efter et halvt Aars hede men uafgjorte — ydre og indre — dialektiske Kampe gik jeg til Italien og kastedes der ind i en ganske ny Verden, Kunstens, især den antike. Først da jeg Vinteren efter i Paris søgte at samle, ordne og theoretisk bearbeide de Skjønheds-Indtryk, jeg havde modtaget, og til den Ende iblandt Andet studerede Hegels Æsthetik, vendte ogsaa de logisk-metaphysiske Grublerier tilbage. Men jeg var nu fjernet fra den egentlige Kampplads og kunde betragte Sagen med større Ro; her begyndte derfor ogsaa Gjæringen at klare sig og i det første Aar efter min Hjemkomst, i hvilket jeg forberedede mig paa at modtage en Lærerpost ved Universitetet, modnedes efterhaanden hos mig en Overbeviisning angaaende Tilværelsens Grundforholde, som jeg siden i det Væsentlige har fastholdt. Jeg har vistnok i Hovedsagen sluttet mig til det hegelske System, som jeg i Begyndelsen saa stærkt havde bekjæmpet; dog tilhører jeg neppe ganske nogen enkelt af de Fraktioner, hvori Skolen har deelt sig, hverken den høire eller dens venstre Side, men har især optaget en vis skeptisk Ingrediens, der søger at danne Modvægt mod begge Siders Dogmatisme. Dersom Nogen vilde gjøre sig den Umag at samle alle de Stümper, jeg har skrevet, og især hvad jeg i Forelæsninger har udviklet, vilde han maaskee finde, at ogsaa jeg havde lavet min særegne „Modificatiönchen“ af Systemet, hvorpaa jeg dog ikke lægger den mindste Vægt. Det er mig kun om at gjøre at finde og fremstille hvad der er sandt; om det er nyt eller gammelt er mig en ligegyldig Sag.

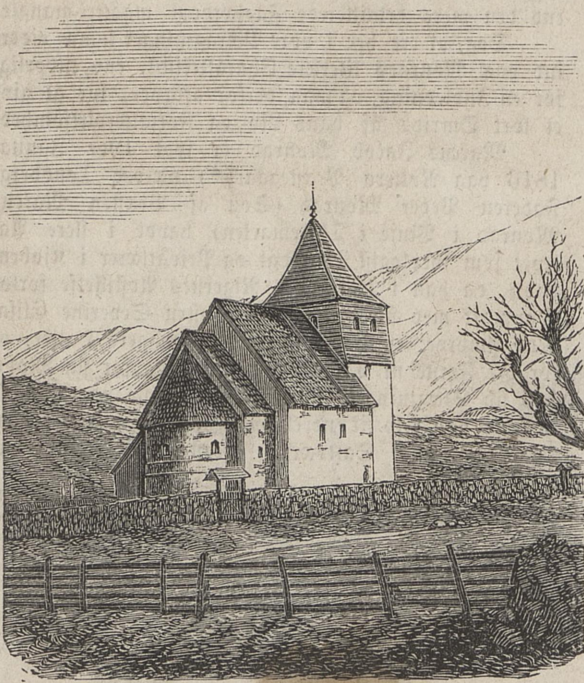
„I Rom havde jeg gjort Bekjendtskab med den nuværende danske Minister Orla Lehmann, hvilket i en anden Henseende blev af Betydning for min Udvikling. Lehmann var allerede dengang en ivrig og veltalende Forkynder af den skandinaviske Idee, som fordetførste ikke tiltalte mig, hvilket gav Anledning til daglige, tildeels heftige, Kampe, og vi skiltes den sidste Aften paa Forum vel som forsonede, men dog endnu som Modstandere. Men det gik mig med Skandinavismen som med Hegelianismen: jeg maatte gjennem Kamp og Modstand vinde mig frem til en Overbeviisning, der først bagefter i Stilhed modnedes. Efter min Hjemkomst, i Høsten 1844, optraadte jeg med flere udførlige Artikler i Morgenbladet, hvori jeg søgte at vise Betydningen af en Sammenslutning for de nordiske Folk, men maatte strax ogsaa vende mig polemisk imod Amalgamations-Tanken, som dengang blev forkyndt i den Constitutionelle.“

Hjemkommen fra sin Udenlandsreise indgik Monrad (27de Oktober 1844) Ægteskab med Julie Schmidt, Datter af afdøde Kjøbmand Just Gude Schmidt her i Byen, hvilket Ægteskab er bleven velsignet med 6 Børn.

I 1845 blev han Lektor, 1851 Professor i Philosophie her ved Universitetet. Han er Medlem af Videnskabernes Selskab i Throndhjem (siden 1852) og af det i Christiania i 1857 oprettede Videnskabernes Selskab, blandt hvis stiftende Medlemmer han, som de fleste Universitetslærere, hørte. Nylig er han ogsaa bleven Æresmedlem af det geologiske Selskab i Wien, — hvilken Udmærkelse formodentlig ikke er bleven ham tildeel som Anerkjendelse af virkelige geologiske Fortjenester — thi Geologien er maaskee et af de faa Fag, Monrad ikke har dyrket — og hellerikke af hans ubegrændsede videnskabelige Alsidighed overhovedet, men vel simpelthen af den Grund, at Selskabet har modtaget hans af Universitetet udgivne Skrifter sammen med Kjerulfs og Andres paa samme Maade udgivne Arbeider og saaledes troede ved en Udnævnelse en bloc at burde vise sin Erkjendtlighed. Ialfald ligger heri intet saadant Misgreb, som hvad et fransk Videnskabsselskab for endeel Aar tilbage gjorde sig skyldig i, da det fra Universitetet var bleven tilstillet den af P. A. Munch i 1853 udgivne Olaf Tryggvesens Saga, idet Selskabet udfærdigede en Takkeskrivelse til Odd Snorresen Munk (Sagaens oprindelige Forfatter, der levede paa Island i det 12te Aarhundrede!)

Som Forfatter har Monrad udfoldet en meget stor Produktivitet, dog ikke saameget i særskilte Værker, som gjennem en Mængde i Tidsskrifter og Blade nedlagte Afhandlinger. Den levende og alsidige Interesse, hvormed han følger det offentlige og literære Liv med dets mangehaande Foreteelser, har bragt ham til at træde frem overalt hvor et „brændende“ Thema var paa Dagsordenen, ligemeget enten dette laa inden Theologiens, Philologiens, Pædagogikens, Kunstens eller Æsthetikens — ja selv inden Politikens Omraade. Om de kirkelige Stridigheder og den Lammer'ske Bevægelse, om Latinstiilspørgsmaalet og den klassiske Dannelses Betydning, om Folkeoplysningen og Skolevæsenet, om Sprogsagen og den nationale Scenes Betydning, om Skandinavismen og de unionelle Anliggender har han lagt sit Ord med i Laget*). Vel turde hans Indflydelse paa Diskussionens Gang og Resultater undertiden være bleven svækket ved en for Hvermand noget doktrinær og philosophisk afmønstrende Tone, men hans Indskriden har dog været bestemmende og retteledende i de fleste Sager, hvori han med Kraft og Overbeviisningens Iver har grebet ind, og navnligen har dette været Tilfældet hvad den Lammer'ske Bevægelse angaar, om man end maa indrømme, at han, med sin strænge Akcentuation af Autoriteten og det Bestaaendes Krav, i dette, som enkelte andre Tilfælder, traadte Individets Frihed og den personlige Ret noget nær. — Monrads ledende, i Dagsbegivenhederne indgribende Artikler ere for største Delen nedlagte i Morgenbladet, deels som egne Afhandlinger, deels som Redaktions-Artikler. En stor Deel af hans andre, tildeels æsthetiske og philosophiske Afhandlinger findes i „Norskt Tidsskrift for Videnskab og Literatur“, af hvis 6te og 7de Aargang (Bind) han sammen med afdøde H. Winter-Hjelm var Redaktør; i Tidsskriftet „Nor“, i de skandinaviske Naturforskeres Forhandlinger, i Daa's „Norske Tilskuer“, i Rigstidenden, Christiania-Posten og nærværende Blad med dets Nytaarsgaver.

Hans første særskilt udgivne Arbeide var „Studenten“ (Chra. 1843), for største Delen bestaaende af

Hove Kirke i Sogn. (Efter Photographi.)

Taler, der ved forskjellige Leiligheder ere holdte i Studentersamfundet og hvilke, ligesom flere senere Taler og Foredrag, „vidne baade om levende Interesse for et forædlet Studenterlivs Udvikling og om en human og sindig Livsbetragtning**).“ Hans næste Arbeider vare: en kortfattet „Philosophisk Propædeutik“, en „Psykologie“ og en „Ethik“, alle udgivne som Grundrids til Brug ved Forelæsninger og samlede (1851) under Titelen „Philosophisk Elementær-Cursus.“ En Tale, der var bestemt til at holdes ved Universitetets Fest 1853 i Anledning af Arveprindsens Fødsel, men som ikke blev holdt, udgav han under Titelen „Om det arvelige Kongedømmes Betydning.“ I Anledning af Latinspørgsmaalet skrev han, foruden Dagbladsartikler, i 1857 et særskilt Skrift „Om de klassiske Studiers Betydning for den høiere Almeendannelse“. En Række Forelæsninger, som han havde holdt til Fordeel for Studentersamfundets Byggefond, udgav han i 1859 med Titelen „Tolv Forelæsninger over det Skjønne“ (164 S.) og en længere, i Morgenbladet indrykket Anmeldelse af A. Munchs Tragødie „Lord William Russell“ lod han i 1858 særskilt aftrykke under Titelen „Fragmentariske Studier“, osv. Som Universitets-Programmer har han (til Jubilæet) udgivet et udførligere Arbeide om Universitetets Oprettelse, og en polemisk Afhandling paa Latin vedr. Philosophiens Historie. I Fichtes Zeitschrift f. Philosophi og i Michelets „Gedanke“, af hvilket sidste Tidsskrift han er navngiven Medarbeider, har han leveret et Par længere Afhandlinger, begge skrevne af ham selv paa Tydsk.

Det er især som Æsthetiker, at Monrad — hvad vi alt ovenfor have peget paa — har udfoldet en betydelig Virksomhed, deels som Theoretiker (fornemlig gjennem de ovenfor nævnte Foredrag), deels som Kunstdommer, deels og fornemmelig som literær Kritiker. Som Kritiker forstaar han at afvinde ethvert Stof nye Sider, og lægge almeengyldige Betragtninger ind i Behandlingen. Men naar dog hans Domme ikke ere hævede til den Ufeilbarhedens Virkning, som de ved Motiveringens store Klarhed og logiske Styrke synes berettigede til, da er dette en ligefrem Følge af det Standpunkt, hvorpaa han har stillet sig ligeover for Publikum. Monrad har gjort sig til Opgave, at betragte, fra et philosophisk og ophøiet Synspunkt, enhver Sag i og for sig, uafhængigt af alle tilfældige og ydre Forholde og Eensidigheder og uden at bryde sig om Modeopinionen og Mængdens Mening. Da han i dette Stykke gaar saavidt, at han paa Forhaand nærer Fordom mod hvad Mængden ophøier og omvendt, idet han nemlig forudsætter, at denne i Regelen har Uret, tager Publikum, der i Literaturen kun finder det at være rigtig sandt og godt, der giver dets egne mere eller mindre bevidste Tanker og Stemninger Udtryk, sit Mon igjen ved at emancipere sig fra hans Domme, naar og hvor disse gaae det formeget imod. Ligefra Forsvaret af Mediansiguren til Angrebet paa den Digter, som Publikum har proklameret for den største i Nutiden, har der ytret sig nogen Tvivl om Dommenes Endelighed og Ufeilbarhed i det Hele, — en Tvivl, der har søgt og fundet en ny Næring ved Betragtningen af hvad Monrad forøvrigt godkjendte, men hvorover det selv paa Forhaand, ofte ubeseet og maaskee af Fordomme, havde brudt Staven. Men trods alt dette udøver dog denne Mand, med sine mangesidige Kundskaber og sin philosophiske Betragtningsmaade, i Forening med en klar og tiltalende Fremstilling, en stor Indflydelse saavel paa Literaturen som Kunsten hertillands.

I Forelæsninger har Monrad, foruden Anden-Examens-Fagene, behandlet Religions-Philosophie, Historiens Philosophie, Æsthetik, spekulativ Logik, Philosophiens Historie samt fortolket platoniske og aristoteliske Skrifter.

Om Monrads Personlighed, hans jævne og ligefremme Væsen, hans ungdommelige Tilslutning til Studenterverdenen og Forekommenhed mod de Studerende, kunde adskilligt Godt siges; men vi maa i dette — som i mange andre Stykker — overlade en kommende Biograph at udføre det Billede, hvis flygtige Omrids her alene skulde og kunde gives.

*) Særskilt maa fremhæves hans Artikler om Sexe-Sagen (i Christiania-Posten for 1850 og 51), hvori han forsvarede Embedsmænds offentlige Ytrings-Frihed.

**) „Jeg husker dog nu med en vis Tilfredsstillelse — bemærker Monrad —, at jeg vistnok er den egentlige Fader til den „Fest til Fædrenes Minde,“ der nu har antaget saa store Dimensioner, idet jeg, fornemmelig med Bistand af Jørgen Gjerdrum og (nu afdøde) Martinus Nissen fik foranstaltet en saadan Fest den 13de Jan., formodentlig 1841, hvor der imidlertid gik en heel Deel mere oldnordisk til, end nu omstunder. Jeg leverede sidenefter i Morgenbladet en temmelig naiv Beretning derom, der vakte endeel Munterhed, lagde mig ud med Samfunds-Direktionen, der meente, at Beretteren havde været for lidet diskret, og paadrog mig skarp Dadel af andre Blade, hvorimod eet — om jeg ikke husker feil: Tromsøe Tidende — undskyldte mig, idet den i Beretteren troede at see en meget ung og for Nordens Ælde begeistret Student. Jeg var forresten allerede theologisk Kandidat og mindst 25 Aar gammel.“

Hove Kirke.

Hove Kirke er en smuk Steenbygning, beliggende i Hove Sogn, Viks Præstegjeld i Sogn, og ansees for at høre til vort Lands ældste Kirker. Man antager endog, at den før har tjent som Afgudstempel, hvilket senere har modtaget Tilbygning af det nuværende Chor. Kirken, der er opført af huggen Steen, er deelt i Indgang, Skib og Chor og har tvende Gallerier. Saavel udvendig som indvendig er der til enkelte Partier benyttet smuk, huggen Steen. Paa disse Forziringer har været anvendt stor Omhu; men alt er nu oversmurt med Kalk og da det saaledes kun er hist og her man skimter enkelte Spor af disse Prydelser, behøves der en stærk Indbildningskraft, for at man skal kunne forestille sig, hvorledes Kirken egentlig vilde see ud, naar de omtalte Forziringer blev befriet fra den vanzirende Oversmøring. I Kirken fandtes tilforn ogsaa Billeder af Apostlerne, massiv forgyldte, hvilke Biskop Pontoppidan i forrige Aarhundrede lod borttage. Choret er smukt og bygget i Form af en Halvcirkel, samt forsynet med hvælvet Tag, hvori er anbragt Tegninger, forestillende Sol og Maane. I Alterbordet er indhugget et mindre Rum — formeentlig før brugt til Ofringer. Paa Laaget af dette Rum staar Aarstallet 1614. Over Chordøren staar paa den ene Side CV og paa den anden Side Aarstallet 1679. Prædikestolen er udstyret med smukt udskaaret Træarbeide, ligesom der paa forskjellige andre Steder i Kirken er anbragt Udskjæringer. Hebraiske og latinske Inskriptioner findes flere Steder anbragte.

I Kirkens umiddelbare Nærhed er fundet en Række Begravelsessteder, og i enkelte af dem adskillige Oldtidslevninger, der nu opbevares ved Bergens Museum. Kirken er smukt beliggende, omtrent midt i Bygden, og tager sig fra Søen langt bedre ud end den 1/8 Miil længere i Vest liggende tjærede Stavkirke, som er Viks Præstegjelds Hovedkirke.

21.

Cirkassernes Gesandtskab.

Cirkasserne have, som bekjendt, længe standhaftig modsat sig det russiske Dominium. Af Navn, men ogsaa blot af Navn, udgjør det Land, der strækker sig fra det sorte til det kaspiske Hav og beboes af de tapre Cirkasser, en Deel af det russiske Rige, da det er givet af Tyrkiet til denne Magt. Efter Cirkassernes Paastand har den ottomanske Regjering, der aldrig har eiet deres Land, ingen Ret til at give det bort. I den senere Tid har man kun hørt lidt til Krigen mellem Russer og Cirkasser; den synes imidlertid langtfra at være endt, og det tapre Folk har nylig sendt to Gesandter til Europa for at paakalde Stormagternes Hjælp. I deres Adresse protestere de mod den russiske Usurpation og beklage sig over Vold og Grusomhed af al Art.

Dronning Victorias Regjering har erklæret, ikke at kunne intervenere, og de andre Magters Svar vil sandsynligviis ligeledes blive benægtende. Cirkasserne havde under Krimkrigen en gylden Leilighed til at understøtte de allierede Stormagter mod Russerne, og, Grunden til deres Ikke-Optræden være nu hvilken den vil, de kunne nu ingen synderlig Deeltagelse paaregne. Der har imidlertid været meetings i London til Gunst for dem, og mange Taler have været holdte. Hvortil have vel de mange store Ord ført, der have været talte for Polen og Ungarn?

De to Gesandter ere høit anseete Mænd blandt deres Folk. Den Ældste, Constan Okhoo Ismael, er velbekjendt i Caukasus. Naar han bestiger sin Hest, vente 20,000 vel bevæbnede Krigere paa hans Bud. Han er 41 Aar gammel, hvilket i det Land betragtes som en høi Alder, da Krigeren i Almindelighed falder, inden den naaes. Fra sit 15de Aar har han bestandig ført Krig og hans Legeme er furet af Skrammer. Aldrig har denne Tapre lyttet til Moskoviternes Forførelser eller ladet sig baare af deres Gaver. To Gange, først under Czar Nikolaus og for nogle Maaneder siden under Alexander, har man gjort ham de mest fristende Tilbud, men han giver paa alt et stolt, afslaaende Svar. Han er Bjergenes Cicero, thi han kan bringe Tusinder til at lytte Timeviis til sin Tale. Denne hans Landsmænds Tillid har gjort ham til den første Gesandt, hans Land har sendt til Europa. Den anden Gesandt, Hadji Hassan, har været opdraget til Præst og fra sin tidlige Ungdom tjent som Mægler mellem Cirkasser og Tyrker. Det er en Mand af høie Dyder, som har forsmaaet den glimrende Stilling, der har været ham tilbuden af Tyrkerne og foretrukket at dele sine Landsmænds Trængsler, hvorfor National-Raadet i ham har troet at vælge den værdigste Ledsager for Constan Okhoo.

(Lond. News.)

Hadji Hassan Effendi. Constan Okhoo Ismael Effendi.

Cirkassernes Gesandtskab i Europe.

Breve fra høie Bredder.

(Af Lord Dufferin).

II.

Reykjavik 7de Juli 1856. Til aftalt Tid roede vi iland, hvor vore 18 Heste — to til hver af os — stode bidslede og sadlede udenfor en af vore bedste Venners Huus. Skjønt netop komne fra Dagverden, ventedes vi af Indbydelse til at æde og drikke, og atter en halv Time gik med til at nippe til Kaffekopper, baarne om til os med megen Latter af vor Værtinde og hendes nysselige Døttre. Da endelig det nødvendige Drikoffer var gjort, reiste vi os for at gaae. Jeg vendte mig mod Fitz og hviskede, til ham, at jeg altid havde hørt, at det var Skik paa Island for Folk, som droge ud paa Langfærd, at kysse de Damer, der havde modtaget dem gjæstmildt, men mindst faldt det mig ind, at han vilde tage mig paa Ordet. Gjæt da min Rædsel, da jeg paa eengang saa ham med en Uforfærdethed, som jeg misundte, men ikke vovede at efterligne, først omfavne Mamma, og dernæst paa den naturligste Maade af Verden gjøre Forberedelser til at vise Datteren samme ømme Kjærtegn. Jeg tilstaar, at jeg blev stiv af Forbauselse; Værelset svam omkring mig; jeg ventede næste Minut, at vi skulde blive kastede næsegruus ud paa Gaden og at den unge Dame havde faaet Krampe eller Afmagt. Men de viste sig snart, at Sligt var det Sidste, hun tænkte paa at gjøre. Med en naturlig Frimodighed, der klædte hende bedre end alle Skolelærte Ynder i Verden, Øinene spillende af Skjelmsked og godt Lune, mødte hun ham paa Halvveien, spidsede to Rosen-

læber og gav ham et Kys saa hjerteligt, som det altid maatte være en Lykkens Gave for hvemsomhelst af os Hanskabninger at modtage. Fra det Dieblik besluttede jeg for Fremtiden at rette mig efter Landsens Skik.

Oplivede som vi vare ved slige Tegn paa Godhed, var det intet Under, at vi satte afsted i det bedste Lune af Verden. Med en Forekommenhed, som er eiendommelig for Islændingerne, vilde Dr. Hjaltalin, den elskværdigste af alle Læger, og en anden Herre, endelig gjøre os Følge den første Tylvt Mile, og som vi travede afsted gjennem Trægaderne, tænkte jeg, at aldrig noget lystigere Følge havde sat ud fra Reykjavik. Først løb tre Spareheste, uden Bidsel, Sadel eller nogen Tanke om moralsk Ansvarlighed, slaaende bag ud og med Halerne iveiret, bidende hverandre og knæggende, som de vare gale; dernæst kom Sigurd, der nu var Høvding, omgiven af vor Fylking, og tilsidst red Wilson (Kammertjeneren) i en liden Afstand, nedsænket i dybt Tungsind. Jeg skal aldrig glemme, hvorledes han tog sig ud. Om Natten var han bleven halv stiv i sit halve Hoved; men formodentlig af Forsynlighed havde han faaet det Indfald at begrave det lige ned til Kinden i en umaadelig Selskindshjelm, som jeg havde givet ham til Værn imod Iishavets Umildhed. Da Varmemaaleren i Dag viste 81° F., og et Solstik var det, vi nærmest havde at frygte, var en Skindhue om Skallen neppe nødig; Sømandsbuxer, et bredt Skarlagens Uldskjærf, og Dragonstøvler, kantede med Kalveskind, fuldendte hans Klædning, og som han nu red frem i sin sædvanlige Tilstand af chronisk Rædsel, med min Rifle kastet over Ryggen og et Par Kikkerter over Skulderen, saa han livagtig ud som Robinson Crusoe, da han havde seet Fodsporet.

Kl. 2½ gjorde vi Holdt, sadlede af vore Heste og lode dem gaae løse paa Græsgangen og satte os selv ned paa en solskinnet Haug for at bede. Det var første Gang paa Island jeg kjendte Hunger; Folernes Madlyst syntes ogsaa god, skjønt Hunger neppe er nogen saadan Nyhed for dem. Wilson alene var sorrigfuld; han betroede mig iLøndom, at hans Buxer ikke vilde holde ud slige Stød mange Dage; men hans Nedslagenhed gjorde ikkun vor Lystighed mere straalende, ligesom en Smule Minor i en glimrende Melodie. Efter omkring 7½ Times Hvile gav Sigurd Tegn til Opbrud, og efter at have fanget, sadlet og bidslet de tre uredne Heste, dreve vi Snorre og hans Fæller i Brodden af Fylkingen, og satte afsted meget oprømte. Efter en Times jevne Opgang gjennem en malerisk Kløft kom vi frem paa en øde Hraunslette, der strakte sig milevidt som en stor Steensø. Vi kunde bare komme frem Skridt for Skridt. Ikke et Græsstraae, ikke en grøn Plet oplivede Landskabet og den eneste Lyd, vi hørte, var Brokfuglens Kvæk og Vandhønens Klage. Time paa Time arbeidede vi os frem; men den graae Vidde syntes uendelig, uden Grændser, og den eneste Trøst, som Sigurd vilde unde os, var den, at vor Dagsreises Maal laa paa denne Side af nogle blodrøde Fjelde, der hævede sig som en Djævleleirs Telte over den stenede Synskreds.

Da Kl. allerede var 8 og man havde sagt os, at Veien til Thingvoldene ikke var over 35 Mile, sporede jeg min Hest for at gjøre Ende i en Skynding paa den Tylvt Mile, der syntes at ligge mellem os og vort Natteherberge. Tænk Dem nu min Forbauselse, da jeg efter faa Minuter standsedes i fuldt Firsprang af et forfærdeligt Stup eller rettere Kløft, der paa engang gabede ved min Fod og fuldkommen skilte den golde Slette, vi nu med saa megen Møie havde faret over, fra en nydelig, livfuld, solskinnet Flade, 10 Mile bred, der laa sunken i en Dybde af 100 Fod mellem os og ligeforliggende Fjelde. Aldrig havde jeg været udsat for en saa fuldkommen Overraskelse; den havde jeg Sigurds forsætlig svævende Omtale af vort Hvilested at takke for.

Vi havde naaet den navnkundige Almannagjaa. Som en sort Fæstning i det Fjerne skar Hrafnagjaas tilsvarende Kløft tvers over de fjerne Høiders lavere Helding og mellem begge sov nu Thingvoldenes brede grønne Slette i Ynde og Solskin, (Thingvallasletten er for største Delen klædt med Birkebuske). For mange Aarhundreder siden, Ingen veed hvor mange, rystedes Øen i sine Grundvolde af et vidtstrækkende Jordskjælv, og vældende op fra Kilder langt borte midt paa Øen, maa en gloende Flom have strømmet ned imellem dens Skrænter, indtil den trængende frem af de snevrere Kløfter fandt Rum til at sprede sig ud i et bredt Belte af smeltet Steen over et heelt Landskab, omskabende dets bølgende Overflade til en vid, sort Slette. Siden maa Eet af To være hendt. Enten har den glasagtige Flom trukket sig sammen, da den kjølnede, — saaat Midtgrunden (50 □ Mile) brast i sønder paa hver Side af den tilliggende Vidde, sank ned til sin nuværende Dybde og efterlod de to ligeløbende „Gjaaer" eller Revner, der danne dens Sidegrændser til at mærke Brudets Bredde; eller ogsaa har Hraunets øvre Flade, medens Marven endnu var flydende, stivnet og dannet et Tag, under hvilket den smeltede Strøm flømede til lavere Steder, efterladende en stor Hulning, hvori den øvre Skorpe siden plumpede ned. Jeg kunde neppe tale for Glæde og Overraskelse; Fitz var ligeledes slagen, og Wilson saa ud for sit Vedkommende, som den levende Overbeviisning om, at vi vare komne til Verdens Ende.

Efter at have givet os tilstrækkelig Tid til at beundre Udsigten, ledede Sigurd Toget til Venstre langs Styrtningens Rand, indtil vi naaede en snever Ridevei, tilfældigviis dannet igjennem en langstrakt Hulning i den splittede Gjaa, der gik tvers over Bunden, og op ad Gjaaens modsatte Side ned paa Thingvoldssletten. Her dvælede vi om Dagen, gjorde os tilgode, „legte Skaktavl" osv. og lagde os endelig til Hvile. Da vi vaagnede (jeg veed ikke, hvad Klokken var; thi fra nu af holdt vi ingen Regning med Dag og Nat), strømmede det hvide Solskin ind i Teltet, og hele Landskabet glimrede og glødede i en af de fagreste og varmeste Sommerdage, jeg mindes at have oplevet. Vi toge vor Dagverd i Skjorteærmerne og jeg maatte svøbe mit Hoved i et hvidt Lommetørklæde for at undgaae Solstik. Da vi Alle vare lidt stive efter Gaardagens Ridt, kunde jeg ikke modstaae Fristelsen til at blive der Dagen over og i mere Mag lære at kjende Omegnens underfulde Foreteelser. Bortseet fra sine Naturundere, vare Thingvoldene høist mærkværdige ved de historiske Minder, som knytte sig til dem. I ældgamle Dage, paa en Tid, da Lensvældet var den eneste Styrelse, som Europa kjendte, sade her frie Thing (Parliaments) og ordnede den unge Fristads Love og Samfundsforhold, og endnu den Dag i Dag er Thingstedet saa kjendeligt og uforandret, som den Dag, da de høisindede Landnamsmænd først viede sig til et frit Folks Ledere. Efter et naturligt Brud, hvorved Volden sprak, sank og splittedes i mange tusind Revner, stod tilbage en ujevn, aflang Flade, omkring 200 Fod lang og 50 Fod bred, næsten heelt omgiven af en Revne, saa dyb og bred, at Ingen kan komme over den; alene ved den ene Ende fører en smal Gangsti eller Bro over til den omliggende Slette og tilsteder Adgang til denne Øs Indre. Ikkun paa eet Sted snevrer Revnen sig saameget sammen, at det bliver muligt at springe derover, og Flose, Njaals Banemand, gjorde virkelig et sligt Spring for at frelse sig fra sine Fiender; men da Mistag af en eneste Tomme i Tilløbet vilde have medført uundgaaelig Drukning i det lyse, grønne Vand, der sover 40 Fod dybt i Bunden, saa kan De skjønne, at der aldrig var stor Fare for, at denne Indgang skulde vorde Alfarvei. Jeg tilstaar, at da jeg stod og saa ned i „Flosahlaup", nærede jeg — som en sand Engelskmand — for et Dieblik det taabelige Ønske at kunne sige, at jeg havde gjort det Samme; at jeg lever og kan skrive dette Brev, er Skudsmaal om, at jeg siden kom til Sands og Samling igjen. Denne indre, afskaarne Vold, som Naturen selv næsten har gjort til en Borg, valgte da den islandske Fristats Grundlæggere til Sæde for sit Althing eller Parliament; væbnede Folk værnede Indgangen, medens de alvorlige Bønder indenfor i al Fred drøftede Statssagerne; endnu den Dag i Dag kan De ved Mødestedets øvre Ende see de 3 Paller, hvor Landets Høvdinger og Dommere sade under Udøvelsen af sit Kald.

Fra alle Lande.

At de udenlandske Aviser ingen detailleret Beretning give om Keiserens Besøg hos Rothschild er ikke deres Skyld men den rige Mands, der har frabedet sig det. Det er dog ikke en for kold Skildring, han frygter, men Hyperboler, Ferrières er „et ganske net lidet Landsted*)", siger han, og fortjener ikke at gjøres alt dette Væsen af. Sagen er, at visse Øine ved et selsomt Phænomen have seet alskens Ting paa Slottet Ferrières, som sle ikke findes der, og da Rothschild er fornøiet med den Smule, han har, skjøtter han ikke om at paadigtes Rigdomme. Ferrières var ifjor paa denne Tid endnu ikke til, men Vidundernes Tid er ikke Melusines, men vor, det 19de Aarhundredes. Naar der udfordres en Sommer til at faae en ægyptisk Pyramide fix og færdig er jo saadant et Slot blot en Mundbid for moderne Herekunst. At denne Spas har kostet Rothschild 1,500,000 Franks synes dog ikke troligt, man bruger ikke let halvanden Million paa en halv Dag. Hvad der er vist er, at hans Orangetræer, som vare blevne tagne ud for Anledningen paa en for deres Sundhed saa farlig Aarstid, alle ere dræbte af en iiskold Taage. Rothschilds ihjelfrosne Orangetræer kunne dog ikke hamle op med den Kaneel-Ild (Kanelbarken var dengang langt dyrere end nu), som en tydsk Handelsherre antændte til Ære for Carl den Femte, og hvori han kastede et Gjeldsbrev, som beviste, at hans Huus havde forstrakt Monarken en uhyre Pengesum til hans Expedition mod Barbareskerne. Den galanteste af alle bekjendte Handelsherrer, levende og døde, er dog Bouret, Søn af en Lakai, hvis Navn er gaaet over til Efterverdenen ved en Historie, som er mindre end intet og som dog fortælles endnu friskt i Frankrig den Dag i Dag. Bouret havde indbudt en Dame, som var forordnet Melk til eneste Næring. Damen lover at indfinde sig, men paa den Betingelse, at der ikke maa findes grønne Ærter paa hans Bord. Hun frygtede Fristelsen. Det var Vinter, altsaa var grønne Ærter knap at erholde for Penge. Damen kommer og finder ved Foden af Slotstrappen den Ko, hvis Melk hun skal drikke, ædende grønne Ærter ud af et uhyre Troug.

*) Dette lille Landsted indeholder foruden en pragtfuld Række Stats-Værelser, fem fuldstændige Boliger for de fem Familier Rothschild og atten Gjæsteværelser. Der er Stalde for 8[illegible] Heste og Værelser for 150 Tjenere.

Ved det franske Hof griber Luxus om sig indtil Vanvid. Man har beregnet, at Keiserinden forbruger mere til sin Garderobe i en Uge end Dronning Victoria i et Aar, og efter denne Maalestok indretter ogsaa Herskerindernes Omgivelser sig. Ved en af Jagterne i Compiegne bar en Dame en Ridedragt af sort Fløiel over en Underkjole af hvid Atlas, og en Hat af sort Fløiel, saaledes oversaaet med Brillanter, at den tindrede i Morgensolen som Dugdraaber. Ved Siden af Glandsen gaar ofte den utænkeligste Smagløshed. Kolibrier og Sommerfugle af Ædelstene have længe været kjendte, nu bæres i Haaret Græshopper i alle Størrelser og i afskrækkende Naturlighed. Den unge Fyrstinde Metternich, der morer sig med at være excentrisk, viste sig nylig i Keiserindens Loge i Operaen med en fire Tommer høi — Soldat til Hovedpynt. Den lille Mand var af Guld, Emaille, Brillanter, Smaragder og Rubiner og vistnok et Mesterværk. Paa Boulevarderne bære de eleganteste Damer Muffer af Ræveskind, smykkede udenpaa med Rævehoveder, hvori intet tør mangle, hverken den spidse Snude eller Glas-Øinene. Den samme Snappen efter noget Nyt, noget Effektfuldt gaar igjennem alle ny Moder. I et Mode-Magazin hang i Høst en Paletot af brun Fløiel med en Besætning af — Læder og dertil ufarvet Læder. Hvad man efterstræber er hverken Aand eller Dyder, men Cionneri, at indtage en vis Rang i det europæiske Menageri. Dette gjælder ikke alene de Rige; alle Klasser ville være med, og ville ikke see, at Livet, naar man ikke er rig, bliver smerteligere jo mere brillant det bliver.

Medens de franske Kvinder pønse paa Excentriciteter, have de engelske havt meetings for at skaffe de Arbeidsløse i Lancastershire en glad Juul. Man veed ikke hvad man mest skal bøie sig for: den stille Taalmodighed, den mandige Uafhængighed, hvormed engelske Arbeidere have mødt den National-Ulykke, der har henveiret alt hvad deres var, eller den storartede Gavmildhed, den har givet Anledning til. At see en Ulykkes langsomme Fremskriden, som blot kan lindres, ikke afhjælpes, at see Floden stige og stige, og vide, at de Ulykkelige intet andet formaa, end at oppebie Ebben, er saa hjerteskjærende, at blot store Dyder kunne kaste lidt Lys over saadan Jammer. Det gjør godt i Hjertet at høre, at Dronning Victoria Juleaften har bespist 18,000 Arbeidsløse og at der Juledag ikke fandtes en engelsk Arbeider, som ikke havde sin Oxesteg, Potetes og Plumpudding. Det er engelske Kvinder, dette skyldes, men derfor bære de hellerikke Græshopper i Haaret. Alle disse Ulykkelige have været Englands Gjæster paa Englands og Verdens største Høitidsdag. Man kan ærgre sig over den enkelte Englænder, som inden han hjælper en Dame, der er falden overende, først undskylder sig for, at han ikke er præsenteret; man kan kjede sig i dette Phlegmaens og Spleenens Fædreland, men det er umulig ikke at blive hjertevarm, naar store Ulykker eller store Ideer bringe Englænderne ud af deres Phlegma, og pludselig gjør dem til den bevægeligste, den aktiveste Nation paa Jorden.

I Rom stjæles og plyndres der lystigt. En Aften kommer en Officier civilklædt fra Selskab og udplyndres af to Modeller. Rasende gaar han til sin Chef og fordrer Undersøgelse. Chefen lader Tyvene løbe og giver Officieren fire Dages Kachot, fordi han er gaaet civilklædt og ubevæbnet paa Gaden om Aftenen. Om Romerne endda blot havde Tyve og vrange Chefer at værge sig mod, men saa er der ogsaa Politiet. En Mand mistede en Sølvskee. Politiet fordrede at see Magen, og nu har den fattige Mand mistet to Sølvskeer, thi den første findes ikke, og Politiet har erklæret ikke at ville udlevere den anden inden den første kommer for en Dag.

☞ Paa dette Blad kan abonneres saavel fra Aarets som Halvaarets Begyndelse. Prisen er 1 Spd. halvaarlig, Postporto iberegnet 1 Spd. 12 ß. Subskriptionen saavel for ny tiltrædende som ældre Subskribenter gjælder for Aargangen eller til Aarets Udgang og længere, hvis Opsigelse ikke skriftlig skeer inden 31te Oktbr. Til Bladet, der fremdeles redigeres af P. Botten Hansen, ville bl. A. DHrr. B. Bjørnson og H. Ibsen for Fremtiden levere stadige Bidrag. De, der subskribere fra dette Aars Begyndelse, erholde gratis Bladets Nytaarsgave for 1863: Kjærlighedens Komedie af Henr. Ibsen, 8¾ Ark ſt. 8.

Hermed Tillæg af Avertissementer.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 4. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 25de Januar 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Med en Vandlilje.

Se, Marie, hvad jeg bringer;
Blomsten med de hvide Vinger.
Paa de stille Strømme baaren
Svam den drømmetung i Vaaren.

Vil Du den til Livet vie,
Fæst den ved dit Bryst, Marie;
Bag dens Blade da sig dølge
Vil en mindre stille Bølge.

Vogt Dig, Barn, for Tjernets Strømme.
Farligt, farligt der at drømme!
Nøkken lader som han sover; —
Liljer leger ovenover.

Barn, din Barm er Tjernets Strømme.
Farligt, farligt der at drømme; — —
Aa, jeg ved nok, at igrunden
Lurer der en Nøkk paa Bunden!

Henr. Ibsen.

Birketræet.

(Af Dr. F. C. Schübeler.)

I.

Enhver kjender den almindelige Birk, Skovens smukkeste Træ, eller som Englænderne sige The Lady of the Woods, og man skulde derfor neppe tro, at der i videnskabelig Forstand, mellem Botanikerne, kunde være nogen Tvivl eller Tvist om hvor mange Arter der findes i vore Skove af et saa velkjendt Træ. Men længre er man endnu ikke rukket i denne Sag. Saa meget synes dog vist, at en og den samme Art af Birk, under ulige Forhold, kan være noget forskjellig med Hensyn til Bladformen og lignende usikkre Kjendemærker, og saavel Jordbundens Egenskaber som Træets Stilling, om det staar frit eller sammen med andre Træer o. s. v., kan sikkerlig herpaa have nogen Indflydelse. Det er her ikke Stedet at gaa ind paa en kritisk Undersøgelse af de Synsmaader, som i denne Henseende have gjort sig gjældende, og det kan gjerne være, at jeg senere kan blive overbevist om, at den Mening, som jeg her fremsætter med Hensyn til de Arter, der findes vildtvoxende her i Landet, maa undergaa nogen Forandring, men af nogen væsentlig Betydning vil denne neppe blive. Efter min Opfatning af denne Sag har man her i Landet fire Arter af Birk, nemlig:

1. Betula nana *L.* (Rape, Fjeldrape, Kjerringriis, — Dvergbirk) som findes overalt i Fjeldegnene. Det er denne Art, som gaar høiest paa Fjeldene, men den naar gjerne aldrig en større Høide end et Par Fod. I de sydlige Distrikter gaar den meget sjelden ned i Lavlandet, men kan dog findes saa langt nede som omtrent 600 Fod over Havet.

2. Betula alpestris *Fr.* findes neppe nogensteds i en saadan Mængde, at den danner Skov, men er dog temmelig almindelig hist og her paa Fjeldene indtil Østfinmarken. Den gaar ikke fuldt saa høit som den foregaaende, men findes i den sydlige Deel af Landet neppe nogensteds lavere end omtrent 1000 Fod over Havet. Jeg har aldrig seet dette Træ naa en større Høide end 10—12 Fod, med en Stamme af 4—6 Tommer i Tvermaal.

3. Betula verrucosa *Ehrh.* Denne Art gaar ind under hvad Linné har kaldet Betula alba; men dette Navn kan nu ikke bruges, da den nyere Tids Systematikere tro at have fundet, at Linné under dette Navn har omfattet flere Former eller Arter. Det er Grund til at tro, at denne Art her i Landet alene findes i de sydlige Distrikter, eller omtrent i de tre sydlige Stifter, og altid i Lavlandet, saa at den neppe nogensteds gaar op til en Høide af 2000 Fod over Havet, altsaa mindst 1000 Fod lavere end Granen.

4. Betula glutinosa *Wallr.*, der rimeligvis er densamme Art, som ellers kaldes Betula pubescens *Ehrh.*, Betula odorata *Bechst.* og Betula carpatica *Willd.* Denne Art findes baade i Lavlandet og paa Fjeldene indtil Østfinmarken, og naar man her i Landet bruger Ordet „Birkegrændsen“, for dermed at fastsætte til hvilken Høide over Havet denne eller hiin Vært kan naa, menes altid denne Art af Birk. Om Birkegrændsen findes meget udførlige Optegnelser i Major Vibe's Skrift „Høidemaalinger i Norge“ (Christiania 1860. Johan Dahl), og saavel efter dette som andre Kilder skal jeg her nævne nogle faa Punkter:

Paa Østsiden af Filefjeld . .	3629	Fod over Havet
„ Gausta i Thelemarken .	3290	—„—
„ Dovre i Nærheden af Hjærkin	3610	—„—
„ Graasia i Selbu	2550	—„—
„ Lille Portfjeld i Naumdalen	1900	—„—
„ Moskenæsøen i Lofoten .	1070	—„—
Mellem Karasjok og Alten Fjord	1550	—„—
Ved Hammerfest	828	—„—

Det er de to sidstnævnte Arter, som her i Landet danne store Træer; men naar disse, saaledes som vil sees af det Følgende, findes i Lavlandet i de tre sydlige Stifter, hvor begge Arter forekomme om hverandre, kan jeg ikke opgive om et eller andet bestemt Træ hører til den ene eller anden af disse Arter. Dog tror jeg at have mærket, at Næveren holder sig længre glat og hvid paa Betula verrucosa end paa B. glutinosa, men at derimod denne, under lige Forhold, danner baade flere og smukkere Hængebirke end den første.

Birkens hvide Bark, den charakteristiske lette Forgrening af Kronen, Bladenes eiendommelige Grønt og den rene og forfriskende Vellugt, der dufter fra det hele Træ, har med Rette gjort det til Alles Yndling, og det er neppe noget Træ hos os, ved hvis Beskuelse man dvæler med et saadant Velbehag som ved Birken. Naar den plantes med Skjønsomhed, er den derfor af megen Betydning i Landskabsgartneriet, ja selv om Vinteren kan den i sin bladløse Tilstand meddele Landskabet en eiendommelig Charakteer, som ikke frembringes ved noget andet af vore Løvtræer. Men med alt dette passer Birken ligesaa lidet som noget andet Træ til alle Diemed: Kronens Form og de smaa Blade gjøre, at Træet ikke giver synderlig Skygge, og af denne Grund passer Birken heller ikke til Alleetræ, men derimod desto bedre som fritstaaende Træ paa en Græsvold, i større og mindre Grupper og under lignende Forhold, helst saaledes, at et Birkeholt har en passende Baggrund, f. Ex. et mørkt Fjeld eller en Granskov.

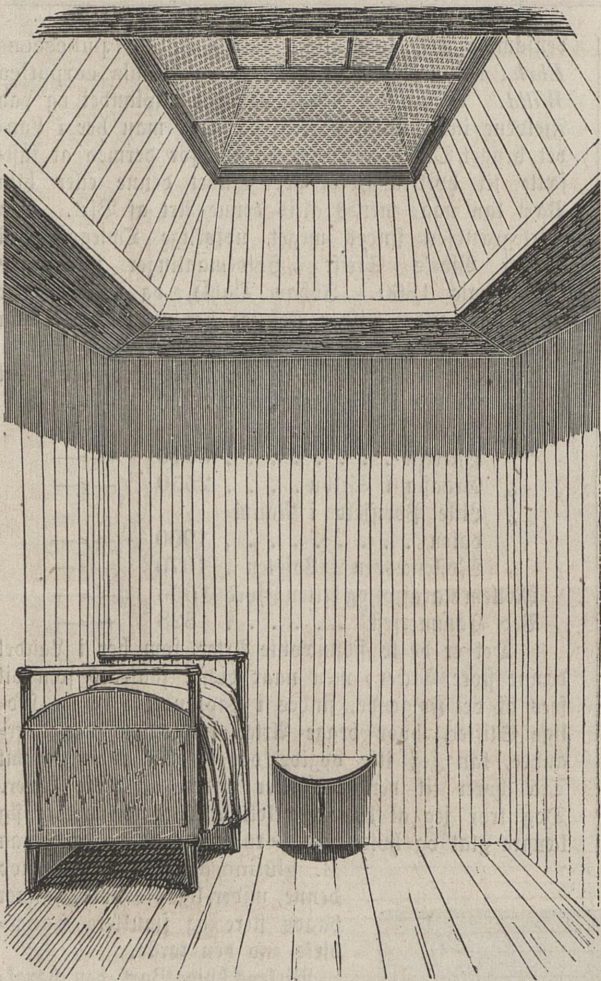

Slinde-Birken ved Sognefjorden. (Efter Fearnley's Maleri.)

Ved Plantning af Birken maa man ogsaa mærke sig den Egenskab, at den, for at trives vel, forlanger Lys fra alle Kanter og derfor ikke maa sættes i Skyggen af andre Træer.

Ved Ornæs, en Landsby i Sverige, staar den Dag idag en Birk, som er vidt og bredt kjendt under Navn af Ornæsbirken. Bladene ere dybt indskaarne eller fligede og blanke og Grenene stærkt hængende. Blandt de mange udenlandske Arter og Afarter af Birk, som jeg har havt Leilighed til at se, har jeg dog aldrig seet nogen Sort, der har kunnet nærme sig end sige overgaa denne Birk i prydeligt Udseende. Af Podekviste er dette Træ nu udbredt til de fleste Lande i Europa, og fra de større udenlandske Planteskoler sælges det under Navn af Betula laciniata pendula eller Betula incisa pendula. Dersom man har et Sted, der passer til Plantning af en enkelt, fritstaaende Birk, maa det tilraades at bruge denne Sort fremfor nogen anden.

Om Vinteren ser man undertiden i den bladløse Krone af Birken en Mængde fine, sammenviklede Kviste, der i Afstand have Lighed med et Fuglerede og som kan være saa stort, at den hele Kvast har et Tværmaal af 2—3 Fod. Ved nærmere Eftersyn viser det sig, at alle disse fine Kviste gaa ud fra en knudeformet Udvæxt, der kan have en Størrelse af en knyttet Haand. Træet i en saadan Knude er, ligesom i den fineste saa kaldte Valbirk, vredet og snoet i en Uendelighed af Bugtninger og er derfor meget søgt af Træskjærere til Daaser og lignende Gjenstande. Saadanne redeformede Kvaste, hvis Oprindelse man ikke har kunnet forklare sig, have af Almuen faaet Navn af Huldrelimer eller Hexelimer. Saadanne Udvæxter finder man ogsaa paa Birketræerne i andre Lande og i Tyskland ere de kjendte under Navn af Donnerbesen, Donnerbusch eller Hexenbusch. Hidindtil har man ikke paa en tilfredsstillende Maade kunnet forklare hverken Dannelsen af disse Knuder eller den almindeligt kjendte „Valbirk". Jeg tror at have mærket, at begge Dele komme deraf, at den tynde Bark saares af et Insekt; men jeg tør kun fremsætte dette som en Formodning, da de Undersøgelser, jeg har havt Leilighed til at gjøre i denne Retning, endnu ikke have ført til sikkert Resultat.

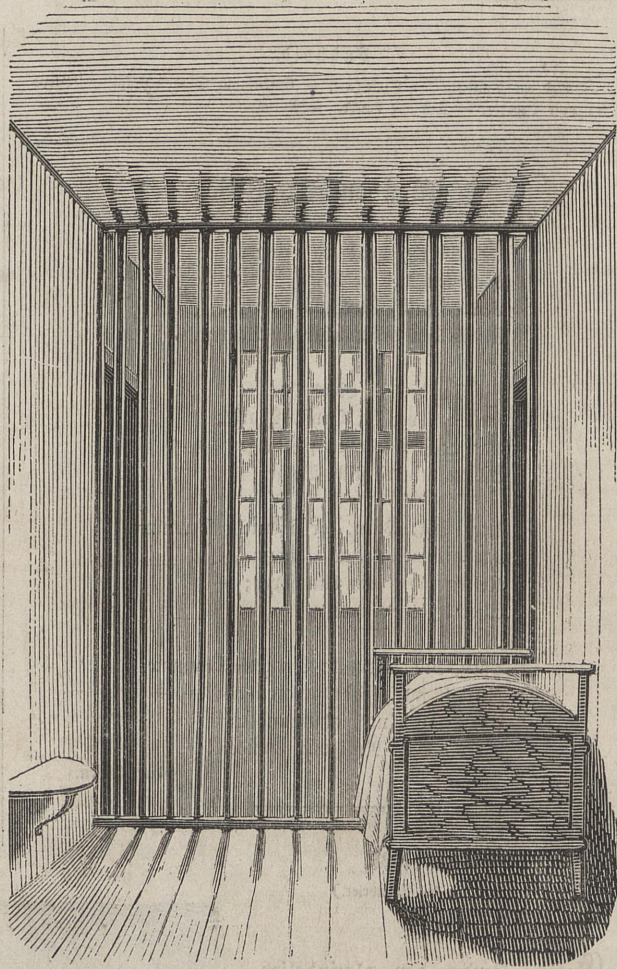
Nr. 1. **Sindssyge-Celle med nedfaldende Lys.**

Den høist mangfoldige Nytte og Brug, som man her i Landet, i Sverige og Rusland gjør sig af Birkens Løv, Træ og Næver, maa antages for Størstedelen at være saa almindeligt kjendt, at det her kan forbigaaes.

Christiania Sindssygeasyl.

Blandt de mange store og bekostelige Bygværker, som i de senere Aar ere udførte for Christiania Kommunes Regning, fortjener den nye Bolig for Sindssyge, der har reist sig ude paa Mangelsgaardens Tomt som en Udvidelse af det ældre Sindssygeasyl, en almindeligere Opmærksomhed, hvorfor vi have troet i vort Blad at burde optage nogle Afbildninger, der kunne give et Begreb om dette Bygværks Udseende og Indre. — Men istedetfor at forsøge paa nogen selvstændig Beskrivelse hertil, have vi, efterat have beseet Anstalten, hellere troet at burde, med de for vor Plan fornødne Tillæg, optage den Artikel om Anstalten, som Christiania-Posten gav i Oktober-Maaned f. A., strax efterat de nye Bygninger vare tagne i Brug, saasom denne Artikel i Alt, hvad det Faktiske angaar, Intet lader tilbage at ønske.

„Siden Aaret 1827 var der i Mangelsgaarden indrettet et saakaldet „Dollhuus". Dette befandt sig naturligviis ganske i den ældre, ved slige Anstalter sædvanlige, barbariske Tilstand. Der var ingen Adskillelse mellem Kjønnene; de Gale forvaredes Nat og Dag i Celler, hvor Publikum kunde gaae hen at see paa dem, som paa vilde Dyr. Om noget Forsøg paa at faae disse ulykkelige Medmennesker helbredede, eller om dog at berede dem et efter Omstændighederne taaleligt Tilflugtssted var der ikke Tale; det eneste Hensyn var at sikre Samfundet mod at forulempes af dem. I denne Forfatning befandt denne saakaldte „Stiftelse for Sindssvage" sig i 20 Aar. Men fra Begyndelsen af 1846 ansattes Kand. med. P. Winge som Læge ved Stiftelsen, og det er denne Mands utrættelige Bestræbelser, virksomt understøttede af Anstaltens Inspektør, Hr. Klouman, der har gjort Anstalten til, hvad den er. Paa denne Tid var nemlig afdøde Kandidat Major — der har den største Fortjeneste af Sindssygevæsenets Reorganisation i vort Land — ansat som Læge ved det saakaldte Dollhuus i Oslo, hvilket ligeledes befandt sig i denne samme rudimentære Forfatning. Winge kom da med Major overeens om at overføre de i Byens Dollhuus bevarede kvindelige Patienter til Oslo, hvorimod et Antal mandlige Patienter flyttedes fra Oslo til Dollhuset i Mangelsgaarden; herved var allerede et betydeligt Fremskridt gjort, da man derved fik Kjønnene adskilte. Imidlertid udkom Loven om de Sindssyges Behandling af 17de August 1848, og en fuldkomnere Ordning af Sindssygeindretningerne blev derved en legal Nødvendighed. I Aaret 1849 blev Lokalerne for de Sindssyge aldeles ombannede i nogenlunde Overeensstemmelse med den nyere Tids Fordringer og tildeels ved Tilbygning, indrettede for cirka 30 Sindssyge af Mandkjøn; i 1851 indrettedes og byggedes Lokaler for c. 20 Kvindepatienter, og fra nu af kan man sige, at Anstalten, i det Mindste hvad de Syges Behandling angik, opfyldte sin Bestemmelse. Ved kongelig Resolution af 17de Mai 1850 og 2den Januar 1852 blev Christiania Byes Sindssygeindretning derefter medbelt kgl. Autorisation som saadan. — Endnu stod imidlertid meget tilbage, inden Anstalten kunde siges i alle Dele at svare til de Fordringer, som til en saadan Indretning kunde gjøres. Pladsen var for indskrænket og tillod ikke Anbringelsen af alle de til et hensigtsmæssigt Udstyr fornødne Indretninger, ligesom Anstaltens begge Afdelinger laa i forskjellige Bygninger, adskilte ved andre Huse, navnlig Fattighuset „Alderdommens Hvile" o. fl.; men paa at afhjælpe disse Mangler kunde der for Tiden ikke være at tænke. Hertil aabnede der sig imidlertid Adgang, da Byens nye Fattighuse ved Kroghsstøtten byggedes, og Lemmerne i „Alderdommens Hvile" og overførtes did. Winge indgik nu til Kommunalbestyrelsen med Forslag til en heel forandret Indretning og Udvidelse af Sindssygeasylet, saaledes, at begge de ældre Bygninger bragtes i Forbindelse og det Hele gaves en fuldstændig til Psychiatriens nuværende Standpunkt svarende Indretning. Kommunalbestyrelsen bevilgede den megen Liberalitet de forlangte Pengemidler; Arbeidet paabegyndtes i 1860 under Ledelse af Hr. Holtermann som Architekt; Indretningens hele Plan og Anordning iøvrigt er naturligviis anordnet af Hr. Winge. Asylet indeholder nu Plads for mindst 120 Sindssyge, deraf for omtr. 70 Patienter af Mandkjøn og 50 af Kvindekjøn, og indeholder altsaa Plads for omtrent dobbelt saa mange Sindssyge, som Christiania selv har, hvis Antal nemlig udgjør c. 60. For Tiden er Asylet belagt med c. 80 Syge, hvoraf c. 20 ere overførte fra Gaustad, hvor de midlertidig maatte forpleies. Asylet er nu forsynet med alle de til saadanne Anstalter hørende Indretninger: Forsamlingsværelser for de Sindssyge, som kunne være sammen, og det særskilte for de forskjellige Arter af Syge; Celler af forskjellig Indretning efter de Syges forskjellige Art, Badeværelser med koldt og varmt Vand, Værksteder, Værelser for Opsynet, Gaardspladse med Have-Anlæg for de rolige og Beskjæftigelsespladse for de voldsomme Syge, — alt fuldstændig særskilt for de forskjellige Kjøn, og dog saaledes indbyrdes forbundet med hinanden, at det nødvendige Tilsyn overalt med Lethed kan føres. Alle Rum ere lyse og venlige; om Aftenen oplyses det Hele med Gas. Ventilationen er fortrinlig, og al Indretning ligetil de mindste Detailler udført med en sjelden Omhu og Betænksomhed. — Man maa iøvrigt erindre, at Asylet er en Indretning, der hører under Fattigvæsenet. Det har saaledes kun een Forpleiningsklasse, svarende til Rigshospitalets og Gaustads almindelige Forpleining til en Priis 40 ß. daglig; men alligevel har de Syge det meget godt; exempelviis kan anføres, at der ifølge Spisereglementet gives Kjødmad om Middagen 5 Gange om Ugen, 1 Gang Fisk og 1 Gang Grød. — Sindssygeasylet er heelt igjennem adskilt fra Arbeidsanstalten og har sin egen Økonomi, alene med den Undtagelse, at Lægerne, Inspektøren og Kassereren ere fælles for begge, men mod særskilte Lønninger i begge Egenskaber, samt at Arbeidsanstalten med en bestemt særskilt Betaling leverer Maden til Asylet. — Paa samme Tid som Christiania Kommunebestyrelse fortjener den største Anerkjendelse for den Liberalitet, hvormed den uden nogen Prutning bevilgede de i sig selv betydelige Midler, som udfordredes i dette Øiemed, kan man heller ikke andet end sige, at den med en sand Tilfredsstillelse maa se, hvad den har faaet for sine Penge, og man maa i Sandhed beundre den Omtanke, hvormed Lægen og Architekten overalt have forstaaet at forene den største Økonomi med den netteste og hensigtsmæssigste Indretning; det vil ikke være let her at paavise nogen virkelig Mangel, men heller ikke nogen Udgift, som kunde været sparet. — Det nye Bygværk har kostet c. 20,000 Spd.; naar hertil lægges Brandtaxationsbeløbet for de ældre Bygninger, c. 10,000 Spd., bliver hele Sindssyge-Asylets Kostende, uberegnet Tomten, c. 30,000 Spd., altsaa ikke mere end hvad flere af vore større Privatboliger koste. — Asylets Personale bestaar for Tiden af: paa Mandsafdelingen 1 Overvogter og 4, senere 5, Vogtere, og paa Kvindeafdelingen 1 Matrone og 3 Vogterser; derhos de fornødne Nattevægtere. Foruden Overlægen, Hr. Winge, ansattes i 1856 en anden Læge. Det geistlige Tilsyn med Asylet føres af Tredjepræsten ved vor Frelsers Menighed, og det hele Asyl staar under Kontrol af en af Kongen anordnet Kommission, bestaaende af Stadsphysikus Steffens, Doktor Lund og Grosserer Løstrup."

Nr. 2. **Sindssyge-Celle med Sidelys.**

Den nyopførte Bygning for Mænd (af hvis Façade vi i næste Nr. skulle give et Billede) bestaar af tvende Fløie, hver paa to Etager, der tilsammen danne en Vinkel. Den ene Fløi er indrettet for ureenlige og urolige Patienter, og indeholder saaledes en Række af Celler, ialt 21, med Lys, der falder ind fra Siden, i nogle af dem gjennem et Sprinkelværk*), langs hvilket fører en Gang, hvorfra Vogteren kan iagttage hvad der foregaar i Cellen. (Se vor Afb. Nr. 2.) Den anden Fløi er for rolige Sindssyge, og indeholder foruden de forskjelligste Bekvemmeligheder, en stor

*) I Cellerne paa Kvindeafdelingen falder Lyset ned fra Taget, hvor Gange fører saaledes at man ovenfra kan iagttage Patienterne. (Afb. Nr. 1.)

Samlingssal i den underste Etage og stor Sovesal i anden Etage (af hvilken Afbildning her gives), hvor saaledes en Hob Syge befinde sig sammen, med Vogter i sin Midte. I en Fløi af den ældre Bygning, der staar i Forbindelse med den nye, findes Værksteder, hvor de rolige Patienter beskjæftiges med forskjellige Arbeider, saasom Snedker-, Skrædder-, Skomager og Kurvemager-Arbeide, m. v.

Foruden Syge herfra Stedet findes ogsaa flere fra fremmede Kommuner, der underholdes for disses Regning, saaledes f. Ex. fra Drammen en Fader med Søn og Broderson. Blandt Patienterne er der en, som har faaet en vis Navnkundighed ved en novellistisk Skildring af „Christiania Daareanstalter", som en dansk Forfatter gav i „Fædrelandet" forrige Høst, nemlig den saakaldte russiske Baron Menu, der for omtr. 40 Aar siden blev funden som en gal Mand borte i Christianssand og som siden har hensiddet som Daarekistelem. Men efterat det romantiske Skjær, som hiin Forf. havde omgivet denne saakaldte Baron med, havde viist sig holdningsløst endog ligetil de klækkelige Underholdningspenge, som den russiske Regjering skulde betale for denne sin formeentlige politiske Martyr, idet de indskrænke sig blot til 80 ß. daglig eller ⅔ Dele af hvad der paa Gaustad betales for bedste Forpleining, vil denne Syge neppe bevare andre Krav paa Opmærksomhed fremfor de mange andre, som her findes af studerede og ustuderede Personer, end det, der ligger i den Omstændighed, at han er en gal Udlænding, der har forvildet sig hid, uden at man kjender nærmere til hans foregaaende Liv og Slægtskabsforholde.

Breve fra høie Bredder.

(Af Lord Dufferin.)

III.

(Efterat Lorden har givet en kort Fremstilling af Christendommens Lovtagning paa Althinget; af Fristatens Opløsning ved Høvdingernes Strid og Folkeaandens deraf følgende Slappelse i alle Retninger, vedbliver han:) Vi vendte os nu endelig fra disse Volde, der have været Vidne til saamange, ikke optegnede Sørgespil; saa rede vi ned igjennem Almannagjaaens Hulning til Thingvallasøen og jeg greb Leiligheden til atter at mærke mig Voldens vidunderlige Bygning. Bratte Bergskrænter hæve sig paa begge Sider fra den flade Grønsvær, der ligger udbredt som et Tæppe over Bunden, aldeles som Rødsøens Vande maa have hævet sig paa hver Side for de flyende Israeliter. Et Lysglimt straalede over den ene Bjergskrænt, medens den anden laa i dybeste Skygge, og i begge Gjaaernes ujevne Rande kunde vi gjensinde de samsvarende Ledemod, der engang have sinket i hverandre, førend det brændte Legeme brast i sønder. Denne Omvæltnings Spor vare saa lidet udslettede, saa nye, at jeg syntes ligesom at have faaet Adgang til at være Vidne til en af Naturens største og voldsomste Rystelser under selve Striden og Braget. — Omkring 20 Minuters Gang førte os ned til Søen — en prægtig Vandvidde (15 engl. Miil lang og 8 Miil bred) hvis Bækken dannes af de samme Høider, som efter mit Skjøn ogsaa maa have standset Hraunstrømmens videre Fremgang. Sjelden har jeg seet et yndigere Landskab. I Forgrunden laa jøtunlige Høider af Steen og Hraun, kastede over hverandre som Ruiner af en Verden og vædede af Vande saa gjennemsigtige og grønne, som sleben Malachit; i Baggrunden stak en Flok fjerne Fjelde, som Islands gjennemsigtige

En Sovesal i Christiania Sindssyge-Asyl. (Efter Tegning af Reinh. Boll.)

Luft havde klædt i et Skjær, ukjendt i Europa, Hovederne frem, det ene over det andets Axel, for at kige ned i Sølvspeilet ved deres Fod, medens der hist og her fra deres purpurklædte Tinder hævede sig hvide Dampsøiler lig Altarrøg imod den stille, deilige blaa Himmel.

Næste Morgen satte vi afsted til Geyserne. Himlen var fremdeles skyløs, og hver Miil, vi rede, aabenbarede nye Undere i det eventyrlige Landskab. 3 Timers Ridt førte os til Hrafnagjaa, Thingvoldenes østre Hegn. Da vi bautede os op ad dens ujevne Stig, kastede vi for sidste Gang vore Øine udover den fagre Vold under os og satte saa mandig afsted gjennem en lignende øde Hraunslette, som den vi rede over, før vi kom til Almannagjaa. Men istedenfor den grændseløse Uendelighed, som da havde virket saa nedslaaende paa os, endte denne nye Udsigt i en Række mildt farvede Høider, der hævede sig for os i saa vidunderlige Skikkelser, at jeg ikke kunde faae mine Øine bort fra dem. Jeg veed ikke, om det var den stærke Kaffe eller den rene styrkende Luft, der eggede min Indbildningskraft; men jeg troede fuldt og fast, at jeg var kommen til et Eventyrland langt udenfor Tid og Rum, hvor jeg — førend jeg vidste Ord deraf — skulde støde paa en grønskjellet Grib eller en guldhaaret Kongedatter eller nogen anden „bonne fortune" fra gamle Dage. Vist er det, at bedre Sted for slig Møde kunde man aldrig ønske sig, end det, der nu laa for os, da vi tilsidst travede frem om Hjørnet af den brændte Klint, som vi efterhaanden havde nærmet os. En fuldkommen jevn, græsgroet Slette, dannet lig en Hestesko, aabnede sig for vort Syn, omhegnet af bare, brændte Høider, der hævede sig omkring, røde, sorte og gule, i hundrede underlige Tinder af Aske og Slagg. Intet Spor af Vægt mildnede deres glasfede Siders Haardhed, medens det grønne Tæppe ved deres Fod ikkun gav den ildherjede Fjeldring et saameget mere troldligt og afskrækkende Udseende. Havde jeg bare havt en Trompet og et Spyd, vilde jeg have gjort et Dystrend mod denne Haug og slynget den anden ud imod Verdens 4 Hjørner og siden rolig biet for at see, hvad saa monne times. Tre velstudte Pile havde da sandsynligviis viist os en Faldber med en Jernring; men jeg havde hverken havde Trompet, Spyd eller Bue, stege vi simpelt hen af og toge os en Frokost, men selv da kunde jeg ikke lade være at tænke paa, hvor heldigt det var for os, at vi ei aad Dadler; thi saa vare vi heller ikke udsatte for uforvarende at slænge Stenene i Øinene paa en eller anden nysgjen Aand, der maatte have Tilhold der i Nabolaget.

Efter den sædvanlige Hvilestund og Hesteskiftet, galloperede vi afsted paa den anden Side af Sletten, og da vi kom frem om Halvringens andet Hjørne, fandt vi for os et Landskab, saa uligt de Askebjerge, vi havde lagt bag os, som disse vare ulige det Ild-Landskab, som vi havde seet igaar. Paa venstre Haand laa en lang Vold af grønne Høider, som nu og da aabnede en kjærkommen Udsigt til stolte Dale og Kløfter; medens der fra Haugenes Fødder lige til Synskredsen strakte sig et vidt England, vandet af 2 eller 3 Aaer, der slyngede, snoede og ringede sig som blaae Orme. Hist og her vidnede hvide Dampsøiler, som hævede sig i endeløse Krandse fra Jorden, om at mægtige Værksteder vare i Gang under dette vaade, hølige, grønne Tæppe, medens vide Sølversøer og kollede Hauger afbrøde Slettelandets Eensliged og ledede Øiet hen i den Egn, hvor Heklajøkulens tre Sneehætter skinnede koldt og klart imod Skyen.

I Udseende afviger Hekla meget lidt fra de talløse andre Ildhauger, som opfylde Øen. Dets Kegle danner en Pyramide af Steen og Scorier, der stiger

til over 5000 Fods Høide og er sveiset sammen med Baand af smeltet Hraun, som har vældet ud af Fjeldets Sider. Imellem Aarene 1004 og 1766 tælles 22 Udbrud, med 6 til 76 Aars Mellemrum imellem hvert. Det, der fandt Sted i 1766, var især voldsomt. Det begyndte 5te April med Fremskyningen af en vældig og umaadelig høi, sort Sandstøtte, der steg langsomt mod Himlen, ledsaget af underjordiske Tordener og alle andre Forbud paa Ildbjerges Uro. Dernæst saaes Gabet omgivet af en Luering; umaadelige Dynger af røde Fjeldstykker, Pimpsteen og Magnetstene slyngedes med forfærdelig Voldsomhed i utrolig Afstand og i en saa uafbrudt Strøm, at Skyen lignede en Bisværm, der sænkede sig nedover Fjeldet. En Pimpsteenklump, 6 Fod i Omfang, slyngedes 20 (eng.) Mile bort og en magnetisk Jernklump faldt ned i 15 Miles Frastand. Jordens Overflade blev paa 150 Miles Omraade overstrøet med et 4 Tommer dybt Sandlag; og der udbredte sig saa stort Mørke, at et hvidt Papiir, som En paa et Sted, der laa 150 Mile derfra, holdt i liden Frastand fra sig, ikke kunde skjelnes fra sort. Fiskerne kunde ikke gaae tilsøs for Mørke, og Orkneyingerne gik næsten fra Sands og Samling i et Fog af hvad de troede maatte være sort Snee. — 9de April begyndte Hraunen eller Lavaen at flyde over og løb 5 Mile i sydvestlig Retning; og ligesom for at intet Element skulde savnes i dette djævelske Charivari, brød nogle Dage senere en vældig Vandstøtte lig Robin Hoods anden Piil op igjennem Askesøilen i flere 100 Fods Høide, medens Synets Rædsel endnu øgedes ved et Akkompagnement af underjordisk Kanonade og rystende Drøn, der hørtes i 50 Miles Frastand.

Stort og gribende som Alt dette maa have været, synker det dog jevnførelsesviis ned til Tomhed og Afmagt ved Siden af de uendelig meget rædselsfuldere Fremsyninger, der ledsagede Skaptajøkuls Udbrud.

Af alle Lande i Europa har Island det nøiagtigste Kort, der end ikke staar tilbage for vort Generalstabskort over Irland. Det synes at have været den danske Styrelses Kjæphest at faa Landet paa det nøieste optegnet, og derfor har man faaet et Kort, saa ypperlig udført, at hver liden Revne, hver Bjergaa, hver Hraunflod er afmærket med en i Sandhed forbausende Nøiagtighed. Alligevel gjør en hvid Ødemark et Skaar i dette Korts for uvæbnet Øie næsten usynlige Optegnelser. Enhver anden Egn paa Øen har Landmaaleren kunnet trænge igjennem; men et vidt Rum paa en 400 eng. □ Mile har trodset alle hans Ransagninger. Over Skaptajøkuls Omraade med sine fjeldbølgende Sneemarker og Iisbrygge har aldrig trædet nogen menneskelig Fod. Dog fra denne Ødemarks Skjød kom den rædsomme Hjemsøgelse, som man veed har ødet dette Land

Dette Udbrud fandt Sted i 1783. Den foregaaende Vinter og Vaar havde været usædvanlig milde. Mod Enden af Mai begyndte et lyst, blaaligt Fog at overvælde det ubefarne Skaptafells Nærbygder og fulgtes af et stærkt Jordskjælv. Den 8de Juni samledes umaadelige Røgstøtter over Fjeldlandet i Nord, og da disse Skyer mødtes af Sydvestvinden, indhylledes hele Sidulandet i Mørke. En Hvirvelvind af Aske strøg hen over Egnen; og to Dage efter saaes utallige Ildspring fraadende og luende midt imellem Jøkulens Iishuler, medens Skaptaa, en af Øens største Vasdrag, først væltede fremfor sig en stor Flom af stinkende, sandblandet Vand ned paa Sletten, og dernæst blev borte med Et.

To Dage efter kom en Hraunstrøm fra Kilder, som endnu Ingen har kunnet opdage, glidende ned igjennem den udtørkede Elveseng, og skjønt denne var 600 Fod dyb og 200 Fod bred, overstrømmede den Lueflommen i kort Tid dens Bredder, gik tvers over Medallands Lavlande, rullede Torven op frem for sig, ligesom Stuepigen en Bordduug, og stevnede ud i en stor Sø, hvis opskræmte Maager fore hvæsende og klagende op i Luften ved den forfærdelige Fiendes Nærmelse. Inden faa Dage var selve Søen og Bækken aldeles opfyldt, og efter at have stilt sig i to Strømme, tog den utrættelige Flom atter paa sin vilde Færd, hist overstrømmende nogle gamle Hraunmarker, her atter trædende ind i Skaptas Rende og i Berserksgang styrtende sig udover den svimlende Stapafos. Men dette var ikke Alt. Medens den ene Hraunflod saaledes havde valgt Skapta til Rende, voldte en anden ikke mindre Ødelæggelse indefor og paa begge Sider af Hverfisfljots Bredder, og styrtede ud over Sletten i endnu voldsommere og mere lynende Færd, end hiin. Om de to Floder kom fra samme Gab, er umuligt at sige, da begges Kilder laa fjernet borte i Hjertet af den utilgjængelige Ubygd, og selve Hraunflommens Udstrækning kan ikkun maales fra det Sted, hvor den traadte ind i Bygderne. Den Strøm, der flød nedad Skaptaaaens Leie, regnes til omkring 50 Miles Længde med 12 eller 15 i dens største Bredde; den Strøm, der rullede nedad Hverfisfljot, til 40 Miles Længde med 7 Miles Bredde. Hvor den blev indeklemt mellem Skaptas høie Aabakker, har Hraunet 5 eller 600 Fods Dyb; men saasnart den er spredt ud over Sletten, gik Dybden aldrig over 100 Fod. Regnen af Sand, Aske, Pimpsteen og Hraun varede indtil Enden af August, da det plutoniske Drama sluttede med et voldsomt Jordskjælv.

Fra alle Lande.

Den tydske Skribentinde Fanny Lewald har udgivet sin Memoirer i samfulde sex Bind. Siden Verden ikke kunde komme sig af sin Forundring over George Sands Memoirer, over det Simple, det Kvindelige, det Menneskelige i hendes Livs Oplevelser, hvad vil den da sige om dette ganske anderledes jævne Liv? Dumme Streger og Geni skulle nu engang høre sammen, og Fanny Lewald er den spageste Skabning, skjønt hun har gjort sig til Præstinde for den kvindelige Emancipation; men saaledes som hun forstaar den, skulle Mændene sandelig ikke have noget at rynke paa Næsen af. Hvad hun atter og atter forlanger for sine Søstre er „die Emancipation zu ernster Pflichterfüllung, zu ernster Verantwortlichkeit und damit zu der Gleichberechtigung und Gleichstellung, welche ernste Arbeit unter ernsten Arbeitern dem einzelnen erwerben muß.“ Vi oversætte ikke Ordene af Frygt for at berøve den berømte Frue et Atom af sin Idee og fordi vi ofte have grublet over hvad hun egentlig kan ville, thi os synes det, at Kvinderne have den fuldeste Emancipation, hvor det gjælder „alvorlig Pligtopfyldelse og alvorligt Ansvar.“ Hvad „Ligestillingen“ angaar „som kun kan forhverves den Enkelte ved alvorligt Arbeide mellem alvorlige Arbeidere“, forlanges denne jo ogsaa kun af den Enkelte, der ligesom træder ud af den sluttede Kreds, og saa mene vi, at Mændene ikke lægge denne Enkelte en Pind i Veien, men løfte hende paa Skjold som de have gjort med Fanny Lewald. — Hun har havt meget at sige Verden, thi hendes Romaners Tal er Legio. Om deres Værd har Kritiken fældt forskjellig Dom. Hendes Fortjeneste af Berlins høiere Selskabsliv derimod har aldrig været bestridt. Den literære Salon var saagodtsom bleven ukjendt i Berlin ved Rahels og Varnhagens Bortgang indtil Fanny Lewald i 1846 aabnede det adspredte Selskab et Samlingssted. At hun har givet en ikke ringe Kontingent af Ideer til sin Nations intellektuelle Skat, er utvivlsomt.

Den engelske Modeverden har faaet sig et nyt Yndlingsdyr istedetfor den mikroskopiske Hund med Strudsfjederen til Øren. Katten er nu kommen til Ære og en galant Lord fortæller de English Ladyes, at dette deres ny Yndlingsdyr tilbades af de gamle Ægypter. Da jeg læste dette, tog jeg strax min graae Kat for mig, og nu saa jeg det tydeligt, Alt ved den er kabalistisk, dens Gratie, dens Tartufferi, dens elektriske Haar, Blikket fra disse Øine, pudrede med Guld. Og den maa uklart mindes, at den har været Gud, thi den har bevaret en falden Guddoms Værdighed; naar den sætter sig i Peisen, antager den strax en Sphinx's Stilling. Den rørende Historie om Mahomeds Kat, der var falden i Søvn paa Prophetens nedhængende Ærme er dukket frem igjen. Den store Mand blev ventet i Moscheen, men da han ikke vilde forstyrre sit Yndlingsdyrs Søvn, trak han sin Kaarde af Skeden og skar Ærmet af sin Kjortel. Efter Hjemkomsten krummede Dyret sin Ryg, ligesom for at takke de Troendes Fyrste. Propheten foer tre Gange med sin Haand over dens Ryg, og tilstod den ved denne Bevægelse en Plads i sit Paradis.

„It rains, it rains, in merry Scotland“, saaledes begynder en gammel skotsk Vise, som man nu kan synge i Paris, thi der regner og gjør ikke andet end regner. Kan et Menneske ikke vel gaae i noget, der er vaadere end Sneen i vore Gader, naar den smelter, saa gives der noget, der er smudsigere, og det er den Lava af Søle, som findes paa Parises Gader. Dette til vor Trøst, og saa have vi heller ikke Paraplyer til at sprøite og stange os i Nakken, thi der er ikke flere Amatører til Lystvandringen i vore Gader, end de have Plads til, hvorimod der i Paris er dobbelt saamange Drivere som der er Gaderum, og da enhver Pariser, ligetil den mindste Gadepilt, har den Prætention, at lade sig beskytte af et Silke- eller Bomuldstag, er Paraply-Forvirringen ubeskrivelig. Vil man ikke risikere sine Øine, og bliver man kjed af Sprøiten i Nakken, gaar man midt ud i Gaden, og der begynder Hestenøden — her en Fiende, hist en Fiende, man er mellem Scylla og Charybdis. Pariserne selv lade sig ikke forknytte af en Smule Syndflod; de have to Vintre, Almanakkens og Salonnernes og er den ene ondskabsfuld, er den anden desto fornøieligere. Gjennem alle Klasser søger og finder man noget at fornøie sig med. Decalcomonien*) er en ny Fornøielse og over den glemmer man de gamle. Der er snart ikke mere et hvidt Porcelains Stykke at erholde: alt skal bemales, Hertuginder have deres Borde fulde af Apparater og den fattigste Sypige stjæler en Smule Tid fra Arbeidet, for ogsaa at faae en Bouket paa den Kop, hun drikker af. Photographien begynder at forsmaaes som Privatmorskab, hvorimod de bestaltede Photographer arbeide som Mølleheste. Mode-Photographen Nadar foragter Lilleput-Kortene og tager blot store Ansigter, men man maa melde sig flere Uger forud.

Ved den 1000de Opførelse af „Den hvide Dame“ sang Madame Lestage, der i 36 Aar har været ansat ved Pariser-Operaen, for 1000de Gang med i Choret. Nageldieus Søn gjorde Afkald paa de Sportler af Forestillingen, der tilfaldt ham, til Gunst for Arbeiderne i Rouen, hvor hans Fader er født.

Nytaarsdag overraktes Keiserinden som en Erkjendtlighedsgave fra de lombardiske Damer, en Gruppe af kararisk Marmor, forestillende Italien halvnøgen, som giver Frankrig et Søsterkys. Tegningen er af Professor Vela i Turin, der i lang Tid var forviist fra Lombardiet, fordi han havde nægtet at modtage en Orden af Østerrigs Keiser.

*) Se Nyhedsbl. Nr. 17 for f. A.

Norge.

Christiania. Under 10de Januar er resid. Kapellan i Sigdal Jørgen Moe udnævnt til Sognepræst til Bragernæs, og Kand. philol. E. Th. Schreiner til Adjunkt ved Christiania lærde Skole. — Endvidere er Kand. jur. J. Gran konstitueret for et Tidsrum af 3 Aar som Fuldmægtig ved Expeditionssekretariatet under Statsraadsafdelingen i Stockholm.

— Under s. D. er Distriktslæge i Vestre Romsdals Distrikt J. L. Hoffmann og Toldinspektør i Bergen L. L. Ross meddeelte Afsked i Naade med aarlige Pensioner, den første 450 og den sidste 900 Spd.

— Theatret. Den forstærkede Kommittee, som i sidst afholdte Generalforsamling i Christiania Theater besluttedes nedsat til Gjennemførelse af en Sammenslutning mellem de to herværende Theatre, har nu erklæret sin Virksomhed for endt, idet den, som Sagens offentliggjorte Aktstykker udvise, ikke har troet at burde gaae ind paa de af det norske Theaters Eiere opstillede og udigjennem Underhandlingerne skjærpede Salgsvilkaar, hvoriblandt ogsaa findes den Bestemmelse, at ikke mere end tre danskfødte Skuespillere maa forblive ansatte ved det kombinerede Theater. Den Deel af Publikum, som paa eengang besidder baade Evne og Villie til at komme vore faldefærdige Theateranliggender tilhjælp, synes at dele Kommitteens Anskuelser i dette Punkt, idet nemlig flere Bidragsydere allerede have begjæret sig udslettede af Subskriptionslisten for det Tilfælde, at Sammenslutningen paa ovenmeldte Basis skulde komme istand, og det er ikke usandsynligt, at de Øvrige ville følge dette Exempel. Hermed forekommer os imidlertid ingenlunde Sammenslutningstanken at burde opgives. Det er saa langt fra, at Sagen stiller sig vanskeligere nu end før, at den maa snarere paa sit nuværende Standpunkt være lettere iværksættelig end nogensinde forhen. Theatereiernes Afslag paa Kommitteens Tilbud, om at overtage Eiernes samtlige Forpligtelser, viser noksom, at pekuniære Hensyn her ikke er de raadende, og man kan derfor være forvisset om, at Eierne, ifald de forblive i Besiddelse af Bygningen, ikke vil benytte denne i noget for den kombinerede Scene skadeligt Øiemed, forudsat, at der, hvad jo ikke bør betvivles, ved Sammenslutningen af begge Personaler tilveiebringes et stærkt norsk Theater. Men er Kjøbet af det norske Theaters Lokale saaledes ikke længere nogen Nødvendighed, saa er den af Kommitteen tilveiebragte Sum tilstrækkelig til derved ligefuldt at iværksætte Sammenslutningen, der jo nu ikke længere møder nogen Modstand hos det norske Theaters Personale. Ønskeligt vilde det derfor være, om rette Vedkommende snarest muligt sammenkaldte en Generalforsamling i Christiania Theater for at komme til Enighed om Sagens endelige Ordning. De Flestes Overbeviisning turde det vel nu være, at vore fortvivlede Theaterforholde kun kan rettes paa gjennem en Fredsslutning, som tilfredsstiller Nationalitetens Fordringer, uden at krænke Humanitetens. ×

— Digteren Henr. Ibsen er fra Nytaar af antagen som æsthetisk Konsulent ved Christiania Theater. — Hans som Nytaarsgave for dette Blads Abonnenter nylig udkomne „Kjærlighedens Komedie“ vil paa samme Theater med det Første komme til Opførelse.

— Violinisten Suckow, der nylig vendte tilbage fra en Kunstreise i Udlandet, hvor han har vakt en vis Opmærksomhed for sin Hardangerfele, har her i Byen givet tvende Koncerter, den første for et lidet talrigt Publikum, men den anden for meget godt Huus. — Ogsaa er han optraadt ved det norske Theaters Forestillinger.

— Maria Serato, der efterat have givet Koncerter i flere af vore Smaabyer, var vendt tilbage til Hovedstaden, gav i Fredags sin Afskedskoncert i Hotel du Nords Festivitetslokale for et ret talrigt Publikum, der lønnede hendes vakre Spil med stærke Bifaldsytringer ved hvert Nummer og gjentagende Fremkaldelser.

— Christiania-Posten vil fra 1ste Febr. udkomme under Titel af „Dagbladet“ og blive redigeret af Hr. Overretssagfører Frithjof Foss (Novellisten Israel Dehn), der har sikret sig „Bistand af flere af Hovedstadens dygtigste Journalister“. Blandt disse hører en af Christiania-Postens tidligste Hovedledere, hvis Deeltagelse i den politiske Diskussion vistnok længe har været savnet af hans ikke faa Meningsfæller og af Hadere af det nu tilvante politiske Vindstille inden Pressens Enemærker.

— Det af Anton Bang redigerede „Lørdags-Aftenblad for Arbeidsklassen,“ der udkommer paa Abelsteds Forlag, har ved Nytaar modtaget en Udvidelse uden nogen Forøgelse i den tidligere Pris (24 ß Halvaaret.) Bladet udgaar nu igjen, efter Abonnenternes indtrængende Opfordring, i det sædvanlige Skriftsprog.

— Hos Abelsted er ligeledes udkommet No. 1—3 af „Kirkeligt Folkeblad“, udg. af O. Arvesen, hvilket er en Fortsættelse af det i Throndhjem tidligere udkomne Blad med samme Titel. Bladets Format er nu forandret til Kvart, Prisen 90 ß halvaarlig.

— I **Haugesund**, i en Kjøbmandsbutik, hvor omtrent 30 Mennesker vare forsamlede, exploderede om Aftenen den 8de Januar 10 Pd. Krudt, hvorved Huset stærkt ramponeredes og omtrent 20 af de Mennesker, som fandtes i Butikken, bleve mere eller mindre saarede.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 5. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 1ste Februar 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Bergmanden.

Bergvægg, brist med Larm og Brag
For mit tunge Hammerslag;
Nedad maa jeg Vejen bane —
Mod det Maal, jeg kun tør ane.

Dybt i Fjellets stille Natt
Vinker rig den rige Skatt,
Diamant og Ædelstene
Mellem Guldets lyse Grene.

Og i Dybet er den Fred, —
Fred og Natt fra Evighed; —
Bryd mig Vejen, tunge Hammer,
Til Naturens Hjertekammer!

Engang sad som Gut jeg glad
Under Himlens Stjernerad,
Traadte Vaarens Blomsterveje,
Havde Himlens Fred i Eje.

Men jeg glemte Vaarens Pragt
I den midnatsmørke Schakt,
Glemte Fuglens glade Sange
Dybt i Grubens Tempelgange.

Dengang først jeg steg herind,
Tænkte jeg med barnligt Sind:
Dybets Aander skal mig raade
Livets endeløse Gaade. —

End har ingen Aand mig lært,
Hvad mig tykkedes saa sært;
End er ingen Straale runden,
Som kan lyse op fra Grunden.

Har jeg fejlet? Fører ej
Frem til Klarhed denne Vei?
Lyset blinder jo mit Øje,
Hvis jeg søger i det Høie.

Nej, i Dybet maa jeg ned;
Der er Fred fra Evighed; —
Bryd mig Vejen, tunge Hammer,
Til Naturens Hjertekammer! — —

Hammerslag paa Hammerslag
Indtil Livets sidste Dag.
Ingen Morgenstraale skinner,
Ingen Haabets Sol oprinder.

Henr. Ibsen.

Autobiographiske Meddelelser*)

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

2. De første Aar i Hjemmet og Skolen.

Den 22de Decbr. 1812 kom jeg til Verden hverken i den rigeste eller reelleste Deel af „Kyrres gamle Stad". Jeg bærer neppe en Draabe blandet Blod i mine Aarer, skjønt jeg vel i mit ydre og indre Menneske kan have Adskilligt af, hvad man turde kalde sydlandsk Ufuldkommenhed. Min Fader var Søn af en Detailhandler, der havde, saavidt jeg veed, alle sine Forfædre i Søndfjord; min Moder stammede fra Hammers Præstegjeld i Nordhordlen, hvor jeg som Barn flere Gange besøgte min fattige Slægt. Mange Aner kan jeg ikke opregne; mine Bedsteforældre og vel ogsaa min Faders Farfader har jeg seet; men om den øvrige opadstigende Linie veed jeg Intet. Jeg erindrer nok, at jeg engang i mine Kandidataar gjorde en Sommerudflugt ind i Førde Præstegjeld i Søndfjord, og at jeg der paa en Konfirmationsøndag ved Kirken medet saa mig omringet af en heel Flok mandlige og kvindelige Personer, der, som de udtrykte sig, vare mine „Skyldfolk"; men, uagtet jeg ikke betvivler Rigtigheden deraf, var Sammenstødet for kort og Bekjendtskabet for flygtigt til at kunne have nogen Betydning. Jeg maa saaledes betragte og fremstille mig selv for Verden som et purt og bart homo novus.

Min Fader var Handelsmand og havde været gift nogle Aar, før jeg saa Verdens Lys. Jeg havde derfor ogsaa en to Aar ældre Søster og fik — to Aar efter min egen Ankomst — nok en Søster og det paa selvsamme korteste Dag i Aaret, den 22de Decbr. Uden Tvivl er mit Døbenavn Peder; men ligesom jeg har en Anelse om, at dette „Peder" er det forædlede „Peer" — som ganske bestemt min Navne hedte — saaledes er jeg vis paa, at „Peter", som det nu skrives, igjen er en forbedret Udgave af Peder, om besørget af min egen eller Andres Smagssands, skal jeg lade være usagt. I Hjemmet gik jeg under Navnet Peder, og det kan vel være, at dette Individ just ikke i enhver Henseende turde regnes blandt vor Herres bedste Børn.

Min Moder døde, før jeg havde fyldt mit fjerde Aar. Om hende har jeg saaledes ingen Erindring; men Alle, som kjendte hende, sige, at hun var en vakker og forstandig Kone, bekjendt — kan jeg mærke paa en Vitz, som skal gjælde mig selv — for sine komplette Hovedtøier. Jeg skal ligne hende en heel Deel, siger man, og det er troligt nok; idetmindste lignede alle vi tre ældre Søskende hinanden meget, skjønt Ingen af os havde i vort udvortes Menneske noget tilfælles med vor Fader. Jeg skal fortrinsviis have vundet min Moders Hjerte, rimeligviis fordi hun fortrinligviis kjendte mine Skrøbeligheder.

Mine Forældre begyndte deres Samliv i knappeste Kaar. Begge havde tidligere tjent for sit Brød, — min Fader, der strev en god Haand, som Kontoirbetjent hos en af Byens mere formuende Kjøbmænd; men det Strøg, hvori de bosatte sig, i Forening med min Faders Driftighed, min Moders huuslige Flinkhed og Begges Tarvelighed bragte dem snart i god Vei, og jeg kan fra min tidligste Tid mindes, at min Fader ansaaes for en Mand, der, begyndende med Intet, allerede var bleven velstaaende og neppe vilde ende, før han blev formuende. Men denne Spaadom gik aldrig i Opfyldelse.

Baade min Faders Bedrift og hans Børns Opdragelse maatte opfordre ham til efter min Moders Død at søge sig en anden Hustru, og han fandt hende i et ungt, smukt og tækkeligt Fruentimmer, stammende fra Ekersund. Kontrasterne mødes, hedder det, og det gjaldt her. Min Fader var en rask og rastløs, en redelig og retskaffen, en munter og venneşæl Mand, men havde Ord for at være hastig og heftig; min Stedmoder var blid og sagtmodig, min Fader „underdanig i Kjærlighed" og ligeoverfor os, hendes Stedbørn, vel istand til med Ord, men aldrig med Haandgribeligheder at tugte vore Feiltrin. Det var nu baade vel og ilde; thi uagtet jeg veed, at hun, for at spare os for Følgerne, fordulgte mange af vore Unoder og Barnestreger, saa lod det sig dog ikke gjøre med dem alle, og, kom de saa paa anden Haand ind under vor Faders Forum, bleve de uden vidtløftig Proces afgjorte efter strengeste Kjendelse. Paa mig maatte nødvendigviis Broderparten falde, thi jeg var vilter og ustyrlig; jeg husker saaledes, at da der engang var Tale om en Reise til min Stedmoders Fødeby, og en Slægtning indbød hende til at tage nogle af Børnene med, hed det udtrykkelig: „Vildbaldus Peder maa blive hjemme." — Jeg havde, i det Hele taget, min Faders Natur: jeg var meget lidenskabelig, men derhos ikke saa lidet godmodig. De tilfældigste Ting baade af Godt og Ondt kunde faae Indflydelse paa mig og bringe mig til enten at fare op i Forbitrelse eller hensmelte i Medfølelse og Hengivenhed. — Jeg holdt visselig af mine Søskende og deeltog i deres Lege nolsaa broderligt; men man har ogsaa sagt mig, at jeg ved mange Leiligheder gjorde dem Fortræd eller „tærgede" dem, og min ældste Søster paastod, at jeg engang kom fra Gaden farende ind i Stuen lige paa hende og, som en ilter Hvalp, huggede mig med Tænderne fast i hendes Arme. Mit Kammeratskab var heller ikke skikket til at afsile mig; vi boede — som sagt — i et af Byens uanseligste Strøg, i de saakaldte „Starhuusgader, hvorom Udgiverne af Bergens „Beskrivelse", Foss og Sagen, bemærke, at de før havde Navnet „Skarshaus", det er Garverhuus; men uagtet der vare Garvere nok paa denne Kant, saasom samtlige Skomageres Garverier dengang laa her, var der dog endnu flere „Stær" i de omkringstaaende Træer, og jeg har derfor altid meent, at Starhuset ganske simpelt var en national Udtale af „Stærhuset". Hvis man nuomstunder vilde spørge efter disse simple Gader, vilde man ikke gjenfinde enten dem eller Navnet; dette er forvandlet til eller rettere gaaet ind under den stolte Benævnelse „Olaf Kyrres" Gade, og netop paa den Plet, hvor jeg som Dreng tumlede mig i min Faders Kaalhave, gjorde jeg for 3 Aar siden Visit hos tvende af Rigets Biskoper*).

I min Barndom var dette Strøg endnu, hvad det vist gjennem mange lange Tider havde været: et smudsigt Ugreie af skjæve Stræder, trange Smuge og ufremkommelige „Smitter", besat med heldende Hytter, ravende Rønner og stinkende Garverboder, gjennemstreifet af snigende Katte, hylende Hunde og skraalende Gadegutter, af hvilket sidste Slags der fandtes saa Mange, at de — maaskee med Forstærkning fra nærmeste Nabolag — engang ved en Mønstring for „Statholderen" udgjorde et fuldtalligt Kompagni i Gevær. Netop der, hvor min Faders Huus laa, udvidede det sig til et Slags Hovedgade, og ligesom vor Bolig, der endog var omgivet af en temmelig stor Have, udgjorde saa omtrent Paladset blandt de mange architektoniske Viderværdigheder, saa var jeg selv en patricisk

*) Ved en Inkurie, jeg er bleven gjort opmærksom paa, staar der i en af mine forrige Skizzer Molieres Tartuffe istedetfor Harpagon; dette bedes undskyldt.

*) Biskop Arup, som paa sin Tilbagetour fra Kroningen Throndhjem besøgte Bergen, boede nemlig hos Biskop Kaurin.

Yngling mellem den pleibeiiske Befolkning. Dette hindrede mig dog ingenlunde fra at holde godt Kammeratskab med, hvad der var nærmest forhaanden, ja endog at lade mig hverve som simpel Menig under en Fane, der kommanderedes af ældste Søn af en Fiskestuver. — Mellem deslige Venner kan der falde Adskilligt, ogsaa blodige Pander, og jeg erindrer som et Træk af mit i Grunden forsonlige og godmodige Sind, at da jeg selv engang, ynkelig forslaaet, dog tilsidst fik Hul paa en nærgaaende Vens formeentlig ualmindeligt skjøre Pandebeen, gik jeg næste Dag hen til ham med en Halvskillingskringle som Plaster. Det bragte Alting i den bedste Orden.

Men Saadant og meget Mere blev kun sjelden skjult for min aarvaagne og opmærksomme Fader, og det kunde umuligt hengaae uden Paatale, Dom og Exekution. Tilsidst fik min Fader bestemt en liden Feil paa Synet og en Do. paa Haandlaget; paa Grund af hiin saa han mig altid paa Spil, og paa Grund af denne var han altid i Haarene paa mig. Jeg tror, at han ansaa det for en god pædagogisk Regel, at en Dreng bør have tre Gange Juling og en Gang Mad om Dagen — dog nei! kun for Sætningens første Halvdeels Vedkommende gjaldt dette; thi Mad fik jeg nok af, og — hvem veed, — om man ikke ogsaa af det Andet fik netop saa meget, som man havde godt af? Heller ikke tror jeg, at min Faders Strenghed var noget Eiendommeligt just for ham; det hele bergenske Opdragelsessystem var, idetmindste i min Barndom, baseret paa alvorlig og streng Tugt. Familielivet var i Regelen tarveligt, ærbart og gammeldags. Der var ofte ikke et synbart Fortroligheds-, men et destomere iøinefaldende Respektsforhold mellem Forældre og Børn; hjemme hos Vort stod vi tilbords, bad lange og lydelige Bordbønner, maatte ikke tale ved Bordet, maatte kysse vore Forældre paa Haanden, naar vi gik fra vore Maaltider, holde os tilside, naar vi havde Fremmede, og ansee os meget begunstigede, naar vi engang imellem bleve kaldte hen til Bordet og fik Lov til at nippe af Punscheglasset. — Hver Søndag maatte jeg ved min Faders Side spadsere til Kirken; om Solen skinnede nok saa deiligt efter en regnfuld Uge, og Markerne indbød til den lifligste Forfriskning, — det hjalp ikke: i Kirken maatte og skulde jeg; kunde min Fader ikke selv gaae med, maatte jeg alene derhen, og jeg blev alvorligen kontrolleret ved min Hjemkomst. Dette var unegtelig et Misgreb. Jeg var ingenlunde uimodtagelig, selv i mine vildeste Drengedage, for Kirkens Ord og Handlinger; men det staar ikke til at nægte, at saa jeg mit Snit, saa traf det sig nok, at jeg istedetfor at gaae min Faders Vei — til Kirken — gik min egen Vei til livligere Steder. Engang, mindes jeg, førte denne min egen Vei mig til Lungegaardsbryggen, hvor jeg istedetfor i Kirken ved Prædikenen tænkte at opbygge mig ved Synet af badende Heste og Smaagutter. Der var den Dag kun een Badegjæst, og denne, skjønt en lang Lømmel af en Dreng, var endnu ikke kommen videre i Kunsten end en nyfødt Kalv; ikke destomindre havde han den Frækhed at hoppe ud fra Bryggeenden, hvor han ikke naaede Bunden. Følgen var, at han inden faa Minuter kom i druknefærdig Tilstand. Her vare gode Raad dyre. Der var ikke et Menneske paa Bryggen foruden mig, og jeg var knap 10 Aar gammel og ingenlunde nogen Svømmer. Skrige — hvor turde jeg det? Sæt, at jeg skreg min Fader hid! Ikke destomindre — der var intet andet at gjøre; jeg skreg og skreg da saa længe, til Folk ilede til og fik Kalven, som alt laa med alle fire i Veiret og blæste Saltvandsblærer fra sig, halet iland og bragt til Live igjen. Det var en ufrivillig Kjærlighedsgjerning, som hverken indbragte mig Ære eller Fordeel; thi da jeg samme Dags Aften igjen traf paa Fyren og opfriskede Affæren i hans Erindring, var jeg paa Veie til at faae min Løn udbetalt kontant paa min Ryg af denne lange Laban.

Uagtet sin Strenghed holdt min Fader inderligt af mig, og selve Tugten, saa ondt den gjorde, var kun en Ytring af hans Kjærlighed. Jeg savnede ingen af de Slags Fornøielser, som en Smaagut paa min Alder og i min Faders Stand og Vilkaar kunde gjøre Regning paa: han tog mig ofte med sig paa Spadseretoure, fyldte stundom mine Lommer med Kurvekjællingernes Lækkerier, vilde gjerne see mig pyntet til Søndags og sparede, da jeg siden blev sat i Skole, Intet, der kunde fremme min Udvikling. Til Gjengjæld holdt jeg ogsaa meget af ham; jeg var stolt af at gaae ved hans Side, og krøb jeg end mangen Gang i Skjul, naar jeg hørte hans hurtige Skridt, og min Samvittighed paa en eller anden Maade var i Ulave, saa savnede jeg ham dog, naar jeg var borte fra ham, eller han fra mig. Ja Hjemmet — Hjemmet — selv det tarveligste og strengeste Hjem, o hvor det dog har for Barnet en uimodstaaelig dragende Magt! Jeg husker en liden Historie fra mit 14de Aar, der er charakteristisk nok: jeg havde med et Par andre Kammerater faaet Lov til at gjøre nogle Dages Tour ud paa Landet og vi tog da, velforsynede med Mad og Drikke for mange Dage, ud til vor „Melkebonde“, omtrent halvanden Miil fra Byen. — Det gik tilfods i styrtende Regnveir, under Trykket af den ingenlunde lette Byrde, og vi naaede frem først ud paa Eftermiddagen. Hvor Hvilen smagte! hvor Maden gled ned! hvor den friske Bringebærsaft svalede og vederkvægede! Men næste Dag skulde først den egentlige Moro begynde. Dog — knap var jeg om Kvelden kommen i Seng, før en ubeskrivelig Længsel efter Hjemmet kom over mig; jeg brast i voldsom Graad, vilde øieblikkelig afsted og skulde ogsaa være faren afsted, hvis ikke en af Kammeraterne — en Østlænding og ikke fuldt saa blød af sig som vi Bergensere — havde paa det ynkeligste gjort Nar af mig og en anden flæbende Stakker. Natten maatte vi altsaa holde ud; men da Solen gryede næste Morgen, og Fuglene sang i Træerne udenfor, pakkede vi sammen og satte afsted hjemad — hjemad — hjemad til de gamle Vaner, de gamle

General Banks.

Venner, de gamle Skrub og den gamle Kjærlighed. — Ja saa stor, saa ubeskrivelig stor er Hjemmets Magt!

(Fortsættes.)

Nathaniel Banks.

General-Major i den nordamerikanske Unions Armee.

Banks, der ifølge sit Lands offentlige Mening er en af Unionens dygtigste Generaler, og som er stillet i Spidsen for den store Expedition, der for Øieblikket foretages mod Syden, er født den 30te Januar 1816 i Waltham i Massachusets. Hans Forældre vare fattige Fabrikarbeidere, og den lille Nathaniel maatte gaae barbenet i Fattigskolen, der skjænkede ham den eneste Underviisning, han nød som Barn. Da han havde forladt Skolen, blev han anbragt i et Faktori for at fortjene Brødet, og arbeidede nu her i flere Aar paa samme Fod som de andre Fabrik-Arbeidere. Til samme Tid havde han dog sluttet sig til et Selskab, der forhandlede de offentlige Anliggender, og han gav Bidrag til et Blad, som Selskabet udgav. Senere blev han Redaktør af dette Blad og i 1842 stilledes han som Walthams Kandidat til den lovgivende Forsamling. Han faldt igjennem og dette gjentog sig flere Aar i Træk. Først i 1848, netop som han gik om med den Plan at forsøge sin Lykke i Californien, sattes hans Valg igjennem. Denne sin Plads i Massachusets Legislatur beholdt han indtil han sendtes til Kongressen i Washington, hvor han stemmede og virkede med det demokratiske Parti. Efter at han i 1850 var kaaret i Boston til Præsident for Huset, vederfores ham den samme Ære af Unionens Repræsentanthuus og det under en af Kongressens mindeværdigste Valgkampe. Som Præsident for Huset vandt Mr. Banks høit Ry for parlamentarisk Dygtighed, Fasthed og Retfærdighed. Da han nedlagde sit Embede, sagde en politisk Modstander om ham: „Hans Upartiskhed var saa fuldstændig, at det endogsaa ofte syntes som om han heldede over til Modpartens Side.“

Efter Udløbet af hans Valgperiode, holdt Banks sig i nogen Tid fjern fra de offentlige Forretninger, indtil han overtog et Direktør-Embede for Illinois-Central-Jernbanen, hvilket netop var bleven ledigt ved General M'Clellans Afgang. Dette Embede nedlagde han ved Udbruddet Secessionen, som hverken overraskede eller fandt ham uforberedt. I Februar 1861 begav han sig til Washington og forudsagde her Virginiens Frafald, saavelsom Borgerkrigens Udbrud, hvorved han fremkaldte den største Uro og Forvirring i deres Rækker, der havde fæstet Tro til Sewards honningsøde Ord og rosenfarvede Visioner. Da Krigen virkelig var udbrudt, forlangte den offentlige Mening øieblikkelig en militær Kommando for Banks og overeensstemmende hermed udnævnte Forbunds-Præsidenten ham til General-Major. Han erholdt Befalingen over en Division af Potomac-Armeen og det Hverv at bevogte denne Strøms Udløb.

Han tilbragte nu flere Maaneder med at indøve sine Tropper, overskred endelig tidlig paa Aaret Floden og trængte frem til Shenandoah-Dalen. Her anstrængte han sig for at drive tilbage General Jackson, og forfulgte dette Maal godt og pligttro, indtil KrigsDepartementet begyndte at berøve ham hans Tropper. Først beordredes en Brigade, saa et Regiment, endelig en heel Division til Forsvar af Punkter, som man ansaa for truede, saa at der tilsidst blot levnedes General Banks 4000 Mand, medens Jackson stod ligeoverfor ham med 15,000 Mand. Den forslagne Secessionist-Anfører underrettedes snart herom, og denne Tingenes Stilling bevægede ham til et Angreb paa Front Royal, Hovedstad for Grevskabet Warren i Virginien. Banks Tilbagetog til Potomacs nordlige Bred med ringe Tab af Mandskab og uden at lade en Kanon i Stikken, regnes med Rette at henhøre mellem Krigens brillanteste Operationer. At gaae Glip af et Bytte, han havde gjort sikker Regning paa, var for Jackson en bitter Skuffelse. Under dette Tilbagetog forefaldt ogsaa Begivenheden med den lille Slavepige, som Banks bragte med til Virginien paa „National-Kanonen“. Banks er ikke ved nogen Handling under sin hele Løbebane bleven mere folkekjær.

Da M'Clellan begyndte sit Tilbagetog fra Halvøen, blev Banks beordret fremad mod Rappahannock under Popes Overbefaling. Han fægtede i Slaget ved Cedar Mountain mod langt overlegne fiendtlige Stridskræfter, som han holdt mat med Sigels Bistand, indtil M'Clellan velbeholden havde naaet Yorktovn. I det andet Slag ved Bull Run eller Centreville, tog Banks ikke Deel; saaret ved Rappahannock tjente han paa den Tid som Militær-Kommandant i Washington. Med fuld Tillid til hans Dygtighed saa man ham afgaae til Syden og man vil vide, at Banks skal være bestemt til Mobile eller Neworleans, for paa det sidste Sted at træde istedetfor General Buttler.

(Efter „Illustr. Zeit“)

Fremtids-Orakler i Rusland.

Ligesom man i Tydskland har de tolv Nætter fra Juleaften til Helligtrekongersdag til at udforske Fremtiden i, saaledes har man i Rusland „Swiatki“ eller de hellige Dage fra Christi Fødsel til Epiphania (4de Januar) til at adspørge Skjæbnen. Navnlig er det Nytaarsaften, som spændt oppebies af de unge Piger for at erfare, om de i det næste Aar skulle blive gifte og med hvem. Thi Giftermaal, Kjærlighed, Død og Høst er de vigtigste Spørgsmaal, hvorpaa Mennesket begjærer Svar af Himlen, og paa Midler til at skaffe sig forønsket Vished i saa Henseende ere Russerne saare rige.

Da i det Indre af Rusland Swiatki egentlig er de unge Pigers Fest, der hyppig samler et Steds hele kvindelige Ungdom i et til Julehøitiden speciel

udvalgt og smykket Huus, hvor de tilbringe nogen Tid, overladte til sig selv, saa danner Orakel-Spørgsmaal en vigtig Deel af Festdagenes Underholdning.

Mange af disse Skikke ere udgangne fra andre Lande, endog fra Grækenland, hvorfra de have forplantet sig til Rusland. Saaledes f. Ex. „Gydninger“, som bestaar deri, at man gyder smeltet Vox, Bly eller Tin — rige Boyarer toge i fordums Dage Guld — i Vand og slutter sig til Fremtiden af de Figurer, der herved dannes i Vandet. Et Byhuus forkynder Bopælsforandring; et Bondehuus Landliv, en Kirke Forlovelse, en Krands Giftermaal, en Grøft, et Hul eller en Grav Død; en krum Streg betyder Ærgrelse, en lige Glæde osv.

Paa samme Viis lader man Æggehvide løbe i et Glads Vand, og saa spaar man af de Figurer, der dannes. En Ring betyder Forlovelse, en firkantet Figur Døden, en Kirke Bryllup. Et Skib for fulde Seil spaar en Kone, at hendes Mand snart kommer fra Reisen, en ung Pige, Adskillelse fra Den hun elsker, en ung Mand, en lang Reise.

Meget yndet er Hane-Propheten. Enhver ung Pige tager en Hane paa Hønsestangen og bærer den ind i Stuen, hvor man iforveien har hensat tre Kopper med Vand, Brødkrummer og Ringe. Den, hvis Høne nu først drikker af Vandet, vil faae en Brudgom, der bliver en Drukkenbolt. Den, hvis Hane først pikker af Brødet, vil faae en meget fattig Mand, og Den, hvis Hane først pikker paa en af Ringene, vil faae en rig Mand, dersom det er en Guldring, er den af Sølv, da en Mand, der hverken er fattig eller rig, og er den af Kobber, en fattig Mand.

Man strøer ogsaa Hvede, Byg og Havre for Hønsene og lægger Mærke til, hvorledes de æde. Pikke de Kornet hurtig op, er Bryllupet nær, æde de langsomt og see sig idelig om, er den Udkaarede ikke at stole paa, og bides Hønsene, vil der vanke Brud med den Elskede.

I det hvide Rusland henter man en sovende sort Hane, stikker dens Hoved ind under Vingerne, snurrer den saamange Gange rundt, at den er ganske ør og lægger den saa ned paa Gulvet. Naar den efter at være kommen til Samling igjen, begynder at pikke op de Korn, man har kastet hen for den i smaae Dynger, uden at lade sig blænde af Lysene, kan den unge Pige, i hvis Dynge Hanen først har ædt, gjøre sikker Regning paa at staae Brud i Aarets Løb.

„Skokastningen“ bestaar i at kaste en Sko baglænds gjennem den aabne Dør ud paa Gaden og saa undersøge, i hvilken Retning Spidsen staar, thi dette antyder den Egn, til hvilken den unge Pige i Aarets Løb vil blive bortgiftet. Er derimod Spidsen af Skoen vendt mod Huset, saa tør den Spørgende ikke saasnart gjøre Regning paa Brudekrands.

Mest yndede ere de saakaldte „Fad-Lege“. Man stiller et Bord midt i Værelset, lægger en Dug paa og sætter et Fad i Midten. Nu tage de unge Piger og deres „Udkaarede“, som man kalder de tilstedeværende unge Mænd, alle Smykker, Armbaand, Øreringe, Fingerringe osv. fra samtlige Tilstedeværende ældre og yngre Koner, lægge dem paa Bordet og sætte sig saa i en Kreds, medens det ældste kvindelige Tjenestetyende i Huset lægger nogle Stykker Brød, Salt og tre Kulstykker paa en Stol, hvorpaa Fadet dækkes til med en Serviette. Derpaa synger man først Visen til Brødet og Saltet, der trods alle Varianter

Christiania Sindssyge-Asyl. (Efter Tegning af Reinh. Boll.) Se f. Nr.

i de forskjellige Provindser dog stemmer overeens deri, at hvert Vers ligesom alle Julesange ende med det Ord Slawa (Hæder).

Efter at Visen er sunget, lader man Brød, Salt og Kul falde i Fadet, idet man løfter Stolen iveiret. Saa synges igjen og nu lægges Smykkerne i Fadet, hvorpaa nok en Julesang følger.

Derpaa løfte samtlige unge Piger en af de mandlige Gjæster lidt i Høiden paa en Skammel — ryste ham dygtigt og løbe saa hen til Bordet og gribe i Fadet. Hvad Enhver først faar i Haanden, lægges hen etsteds i Værelset. Herpaa tage de unge Piger Bind for Øinene, gaae Parviis, altid Herre og Dame, syngende omkring Bordet, under hvilken Vandring de anstrænge sig for at tage de i Stuen omspredt liggende Sager op og undersøge saa, naar Bindene ere aftagne, hvad Enhver har faaet. Heraf gjøres nu alle mulige Prophetier.

De Spaadomme, hvortil Midnatsstunden udfordres, betragtes mindre som selskabelig Morskab og holdes gjerne hemmelige.

Saaledes lader man f. Ex. en Ring falde i et Glas Vand, udsætter dette for Frost og undersøger ved Midnat, inden man lægger sig til Hvile, hvilke Figurer der har dannet sig paa det frosne Vand.

Saamange Forhøininger, som der er, saamange Sønner vil man faae, saamange Fordybninger, saamange Døtre, og er Overfladen frossen ganske glat, forbliver man barnløs.

Vil en Pige see den hende „Bestemte“ i Drømme, saa trækker hun inden Sengetid tre Kviste af en Lime, feier dermed tre Gange sin Dørtærskel, lægger den under sin Hovedpude eller hun gjør en liden Bro af Riiskviste, lægger denne under sin Hovedpude og siger inden hun falder isøvn: „Den, som er min „Bestemte“, den som skal blive min Mand, han føre mig over Broen,“ fuldt overtydet om, at hun i Søvne vil blive ført over en Bro ved sin Tilkommendes Haand.

Med Epiphania høre Swiatki-Lege op for igjen at optages Valentinsaften 14de, Februar, hvor samtlige Prophetier have samme Gyldighed som Nytaars- og Epiphania-Aften.

Hvormeget saadan uskyldig Lystighed kan more, især paa Landet, og hvormegen Kvikhed der kan lægges deri, kan enhver forvisse sig om. Valentinsaften er ikke fjern. C.

Digte efter det Engelske*).

(Ved H. Synnestvedt.)

I. Den afbrudte Blomst.

(Felicia Hemans.)

O, gjem den ved Dit Bryst, min Ven!
Der er den Hjertet nær.
En Duftning har den dog igjen
Og blegnet Farvesfjær.
Husk hvad den engang været har,
Og kast den ikke bort:
Al Vaarens Glands og Duft den bar,
Men ak, dens Liv var kort,
Min Ven,
Dens skjønne Liv var kort!

Du ved Dit Hjerte har den lagt,
O, Tak min elskte Ven!
Som for den folded ud sin Pragt,
Den slumrer der igjen.

*) Hr. Synnestvedt, hvem en Anmelder i „Dansk Maanedsskrift“ har givet god Lov som poetisk Oversætter og opmuntret til at forsøge sig videre som saadan, agter med det Første at udgive en „Samling Oversættelser af Engelsk Poesi,“ hvorpaa da de her optagne Smaastykker, som hav har tilstillet os, kunne tjene som en Prøve. Red.

Men ei til Liv den kaldes meer,
Hvor varmt Dit Hjerte slog;
Jeg ligner den, jeg elsket er,
Men altfor silde dog,
Min Ven,
Ak altfor silde dog!

II. Aftenklokken.
(Thomas Moore.)

O, Aftenklokke med sølverreen Klang,
Hvor mangen Erindring der bor i din Sang,
Om alt hvad jeg eied af barnlig Fryd,
Da fordum jeg hørte Din manende Lyd.

De glade Dage ei komme igjen;
Tog alle de Elskede med sig hen.
De hvile i Graven saa mørk og trang
Og høre ei mere din dæmpede Klang.

Snart vandrer vel jeg til den evige Fred;
En Tone til Afsked du sender mig med.
Men Slægt efter Slægt skal end mangen en Gang
Lytte som jeg til Din gribende Klang.

III. Dybt i min Sjæl min Kjærlighed er gjemt.
(Byron.)

Dybt i min Sjel min Kjærlighed er gjemt,
Thi Dagens Lys den er fordømt at skue,
Den brænder i mit Bryst, af hende glemt,
Der tændte først dens stærke Offerlue.

Ja i mit Bryst for evig er den tændt,
Gravlampen over alle mine Drømme,
Og over hver en Fryd, min Sjel har kjendt,
Dens blege, kolde Maanelys udstrømme.

O du, jeg elsker! Naar du vandrer hen
Forbi min Grav, da skjænk en venlig Taare
Til ham, som bar hver Sorg, o kun ei den,
At Glemsel skulde sidde ved hans Baare.

Min Elskede, ei barnlig Gru og Frygt —
For Døden føler jeg; den kan ei saare;
I Gravens Stille skal jeg slumre trygt,
Hvis du kun skjænker mig en venlig Taare.

Blandinger.

Gotha Almanakken træder ind i sit 100de Aar. Det er en respektabel Alder og efter saa trolig i et Sekulum at have studeret Kongers og Prindsers Genealogier, søger den nu efter en Paternitet for sig selv. Den opkaster det beskedne Spørgsmaal, om den ikke egentlig skulde have til Fader en liden Almanak, som udkom i Gotha 1740, men helder dog mere til en Kollegas Mening, som giver den en fornemmere Extraktion.

Den aandrige Hertuginde af Sachsen-Gotha, som korresponderede ivrigt med Voltaire, ytrede Ønske om at faae en fransk Hof-Almanak istedetfor den tydske, som var en toturier, og Voltaire siges at have havt Deel og Part i den Almanak, der udkom i 1763.

Senere har Gotha-Almanakken foruden Genealogier ogsaa meddeelt alskens andre Notitser; kun med Politik har den aldrig befattet sig. Det uskyldige Noer har dog lidt Forfølgelser hvergang Fyrster, der have mistet deres Stater, endnu have staaet opførte mellem regjerende Monarcher.

Literatur.

Udkommet er **Tidsskrift for det praktiske Landbrug** og dets Binæringer, udgivet af Landbrugsskolebestyrer J. Th. Landmark, 1ste H., 3 Ark st. 8, med Træsnit. Indhold: Forord til Læseren; En Dag i Fjøset; Om Kjøb og Forpagtning af Jord I; Det bedste Vaskeapparat for Rodfrugter; Om Tærskemaskiner; Indberetning om de offentlige Foranstaltninger til Faareavlens Fremme af J. Lindeqvist; Om Stamhollænderiet paa Aas ved Direktør Dahl; Om Frugttræers Behandling; En Ustik i vore Skove; Bognyt. — Efterat „Budstikken" er gaaet ind, vil nærværende af en Fagmand redigerede Tidsskrift, der væsentligen beskjæftiger sig med samme Emner, men i kortere Behandlinger, vistnok fortjene og kunne regne paa at finde vore Landsmænds Understøttelse igjennem en for dets Bestaaen tilstrækkelig Subskription. Skriftet udkommer med 4 Hefter om Aaret og koster 60 ß pr. Aargang.

— Af de i forrige Aar af os omtalte **Kritiske Bidrag til nyere dansk Tænkemådes og Dannelses Historie**, af Peder Hjort, er den „literærhistoriske Afdelings" 2det Bind netop udkommet og udgjør ikke mindre end 430 S. 8. De første I—LXXIX S. optages af en Indledning, hvori Forfatteren med memoiremæssig Detail dvæler ved enkelte for hans Erindring stærkt fremtrædende Tildragelser i hans Liv, saa at sige lige fra den spædeste Barndom af, og videre fører os ind i de mange Selskabs- og Familieforholde, hvor han har færdedes. Paa denne Maade finder han Anledning til at omtale og meddele charakteristiske Træk og Anekdoter om de fleste af Samtidens Literatorer og Digtere, og forsaavidt har hans Skildring med dens noget vidtdrevne Omstændelighed ogsaa en almindeligere og endog literærhistorisk Interesse. Selve Bogens egentlige Indhold bestaaer af en Række, i forskjellige Blade og Tidsskrifter fra Aarene 1828 til 1847 indrykkede kritisk-polemiske Afhandlinger, fornemmelig om Heiberg, Ingemann, Oehlenschläger og Molbech. Hvad Polemikken mod Heiberg angaar, er den ført med en Skarphed, Dygtighed og logisk Konsekventse overhovedet, som man maaskee forgjæves vil søge hos nogen anden Modkjæmper mod denne Polemikernes Storfyrste. Oehlenschläger med hans huusbagte Kompilationer over Æsthetikens Theori og Praxis, hvike han nedlagde i „Prometheus", læser Hjort, trods alt gammelt Venskab, alvorligen Texten, hvilken Frihed han ogsaa tager sig ligeoverfor andre æsthetiske og literære Koryphæer. — Ved at overskue disse længe glemte, men nu paany fremtrukne Afhandlinger kan man — vi gjentage det — ikke andet, end forbauses over hvormange i Forhold til Samtiden træffende og sunde Anskuelser Hjort har nedlagt i sin Polemik, og hvor lidet de dog have frugtet, paa samme Tid som man maa advare Nutidens i Æsthetiken og Literaturen ubevandrede Læsere om at antage alle hans Meninger, navnligen forsaavidt Baggesen angaar, da Hjort med en ubønhørlig Konsekventse endnu i sin høie Alder bliver staaende ved sine engang fældede, selv paa nu kuldkastede Grundsætninger hvilende Domme.

— Udkommet er **Stemmer og Advarsler** mod Jury-Institutionens Antagelse, udtalte af mærkelige Udlændinge og med nogle Bemærkninger gjengivne af en norsk Lovkyndig. Chra. 62 S. 8. (Det Steenske Bogtrykkeri.) Det er en lang Række af bekjendte Lærde, fornemmelig i Tydskland, som fra første Færd og ligetil nu have bestridt Juryens Hensigtsmæssighed, hvis Udtalelser den stærkt belæste Forfatter her har sammenstillet, enten i Form af Uddrag (saaledes Noellner's, Planta's og Trummer's), eller ogsaa med blotte Henviisninger til Kilderne, hvor Udtalelserne findes. Forfatterens tilføiede literære og orienterende Bemærkninger optage vel Tredieparten af Skriftet (S. 45—62.)

— Af Johan Fritzner's **Ordbog over det gamle norske Sprog** er for nogen Tid siden udkommet 3die Hefte: gardian-hrimdrif. (Priis 30 ß. Feilberg & Landmarks Forlag.)

— En større, paa Julen beregnet og særdeles elegant udstyret Bog er først i de sidste Dage kommet fra Kjøbenhavn herop. Det er **Nye Digte af danske Digtere.** Udgivne af Christian Winther. 288 S. 16. 99 ß. eleg. indb. 1 Spd. 29 ß. (Philipsens Forlag.) Det er hverken kun nye eller udelukkende udmærkede Digte, vi her finde samlede. Men Bogen indeholder en stor Afvexling; thi ikke alene saagodtsom alle nulevende anseede danske Digtere have ydet Bidrag, men flere ialfald for det norske Publikum ny Digtere og Digterinder, introduceres her, tildeels med et forholdsviis stort Antal Digte. Af Udgiveren selv — den feirede gamle Sanger — indeholder Bogen et Dusin Digte. Et forholdsviis stort Antal af de Digtere, hvoraf Bidrag findes, have slaaet ind i Kjæmpevisens og de Christian-Winther'ske Træsnits Maneer. I denne sidste er ogsaa Plougs Mindedigt over Johanne Bissen skrevet, hvilket de danske Anmeldere have fremhævet, og det med Rette, da det ved kraftig og korrekt Diktion og Følelsens Inderlighed hæver sig maaskee over alle de andre Digte i Samlingen.

— Af de bekjendte og yndede **Solstraale-Fortællinger** er paa samme Forlag udkommet en ny med Titelen „Amys Kjøkken" (77 S. 16.), der værdigen slutter sig til sine Forgjængere.

— Paa Gads Forlag er udkommet: **De berømte Broncedøre** for Hovedindgangen til Baptisteriet i Florens . . . Efter Originalerne beskrevne og forklarede af Philip Weilbach. 32 S. 8. Hr. Weilbach er en Mand, der har gjort Kunsthistoriens alvorlige Studium til Fag og saavidt vi vide i længere Tid opholdt sig i Italien, sammen med B. Bjørnson.

— Ugebladet **„Norden"**, der var en Fortsættelse af Goldschmidts „Nord og Syd", er gaaet ind ved Aarsskiftet.

Norge.

Christiania. Storthinget er bleven forelagt en kongl. Proposition om Statens Kjøb af Ladegaardsøen og Oscarshall samt at den overtager Anskaffelsen og Vedligeholdelsen af Møblement og Inventarium til det kgl. Palais imod at Hs. Maj. Kongen uden Godtgjørelse overdrager til Staten alt Høistsamme tilhørende Bohave og Inventarium saavel i Palæet som i Stiftsgaarden og paa Slottet. Kjøbesummen for Ladegaardsøen med Oscarshall er anslaaet til 80,000 Spd.; de aarlige Udgifter ved sidstnævnte Post ere anslaaede til 500 Spd.

— Kjøbmand Oluf Onsum er under 24de Januar udnævnt til Stadshauptmand og Chef for Christiania borgelige Infanterikorps.

— Under s. D. er ledig pers. Kapellan M. C. Jürgens udnævnt til Sognepræst til Lunde Prstgld. (Christianssands Stift), Exam. med. C. J. C. Bolstad til Underlæge i Marinen, og Kand. jur. Oct. Borch til Fuldmægtig i Revisions-Departementet.

— Den norske Kommissær ved Londonner-Udstillingen Fuldmægtig C. Tidemand og norsk Jurymand ved samme Udstilling Civilingeniør O. Pihl ere udnævnte til Riddere af Nordstjerneordenen.

— Christiania Sparebanks Repræsentantskab har bl. A. bevilget 20,000 Spd. af Bankens Midler til en Kirke paa Grønland.

— Christiania Theaters Direktion har i Forening med fire af Sammensmeltnings-Kommitteens Medlemmer og et Par andre for Theatersagen interesserede Mænd udstædt et indtrængende Opraab til Publikum om at abonnere, hvilket har gjort en meget god Virkning, idet der alt er tegnet næsten lige saa stort Abonnement som i Theatrets bedste Tider.

— Hr. Toldkasserer Chr. Tønsberg indbyder til Deeltagelse i en ny (2den) „Udlodning af et Antal af de af ham udgivne norske Billedværker og andre Forlagsskrifter", til en samlet Bogladepriis af 5740 Spd. Ligesom ved forrige Udlodning er Loddernes Antal 5000, med ligesaamange Gevindster, og hvert Lod koster 1 Spd. Een Gevindst har efter Bogladepriis en Værdi af 100 Spd., to Gevindster af 50 Spd. og et større Antal fra 5 til 10 Spd. eller endog derover. Halvparten af Gevindsterne eller nøagtig 2499, bestaar af „Ragna, en Fortælling af Aslak Elg," à 36 ß, et Arbeide, der endnu ikke er udkommet, og som formodentlig, ligesom ved forrige Udlodning den forkortede Udgave af A. Munchs nye Digte, trykkes i dette uhyre Oplag til hiint specielle Brug.

— Throndhjemsposten indeholder følgende med Hensyn paa Bladets mindre „ædruelige" Logik charakteristiske Beretning: „En særdeles ordentlig og ædruelig Mand, der var Forpagter paa Rotvold, er Nat til igaar død paa Landeveien, sandsynligviis som Følge af Nydelse af stærke Drikke." Gaar det saaledes med det grønne Træ, hvorledes vil det da gaa med det tørre!

— Præsten Gunnerus i det nyoprettede Raulans Præstegjeld i øvre Thelemarken opfordrer i Mgbl. godgjørende Mennesker til at yde Bidrag for at afhjælpe Nøden i hans Sogn. Lister ere for nogen Tid siden nedlagte i Cappelens Boglade.

Dødsfald. Foged i Jæderen og Dalerne Søren Daniel Schjøtz † i Stavanger 4de Jan., 66 Aar gammel; forhenværende Sognepræst til Rennesø, Fr. William Rode † i Egersund 7de Jan., 61 Aar gammel; Kompagnichirurg Hagbarth Klingenberg † i Christiania 6te Jan., $48\frac{3}{4}$ Aar gammel; Kapitain og Chef for Torridalske Kompagni Fr. Paul Ludv. Kruse † i Stavanger 3die Jan. $68\frac{1}{2}$ Aar; Lensmand i Birid Iver Bøe † 31te Decbr. f. A. $76\frac{1}{2}$ Aar; Artillerikapitain H. J. Sommerschild † i Chra. 4de Jan. 61 Aar gl.; Kgl. Fuldmægtig A. Ulman † 28de Decbr. f. A. 52 Aar; — Kapitainlieutenant i Marinen H. J. Wille er i disse Dage afgaaet ved Døden her i Byen i en Alder af kun 46 Aar. Han var siden 1855 fast Hydrograph ved den geographiske Opmaaling, og vidne de af ham forfattede Kystkarter ikke mindre om hans sjeldne Dygtighed end om hans Nidkjærhed i sin Gjerning. Udgivelsen af Kystkarterne vil ved hans Bortgang lide et føleligt Afbræk og turde det blive særdeles vanskeligt at faae hans Plads udfyldt. — Vicekonsul i Flekkefjord Anders Beer, der ved sin Fabrikdrift underholdt c. 70 Familier, † 24de Jan. 62 Aar gammel. — Sophie Hjelm, f. Bøegh, Enke efter Jonas Anthon Hjelm, † 28de Jan. henved 75 Aar gammel.

— Af mærkelige udenlandske Dødsfald anføre vi: Horace Vernet, Frankrigs berømteste Maler, † i Paris 18de Jan. 74 Aar gammel; Dr. Ad. Kullak, bekjendt tydsk Komponist og musikalsk Forfatter, † i Berlin 26de Decbr. f. A., samt Said Pascha, Vicekonge af Ægypten.

— Nr. 1016 af „Illustrirte Zeitung" meddeler et Portræt af Bjørnstjerne Bjørnson efter Hr. Selmers bekjendte Photographi. I den ledsagende korte Biographi, der — mærkeligt nok — indeholder kun ubetydelige faktiske Vildfarelser, heder det, at hvo, som har læst „Kong Sverre", vil vide, at han i Digteren har en norsk Shakespeare for sig. — Biographen har, som man seer, kjendt Hr. Clemens Petersens Artikler om Bjørnson. Portrætet og for endeel Artikelen er gjengivet i næstsidste No. af Illustr. Tidning, der udkommer i Stockholm.

Bergen. Natten til 21de Januar udbrød en voldsom Ildebrand i 8de Rode No. 24 a paa Strandgadens vestre Side, der lagde i Aske fem Huse, tilsammen assurerede for omtrent 20,000 Spd. og beskadigede flere andre Bygninger.

I **Throndhjem** oprettes et Brandforsikringsselskab, hvis Aktier strax optoges med stor Begjærlighed.

☞ **Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.**

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 6. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 8de Februar 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Ha vaaret. | **12. Aarg.**

Indhold.

Lysrædd.

Dengang jeg gik i Skolen,
Var Mod nok i mit Sind, —
At sige, saalænge til Solen
Gik under bag Bergets Tind.

Men sænkte sig Nattens Skygge
Udover Aas og Myr,
Da gjæsted mig Spøgelser stygge
Fra Sagn og fra Eventyr.

Og hvis jeg lukked Øjet,
Da drømte jeg saamangt,
Og alt mit Mod var fløjet,
Gud vide maa hvorlangt. —

Nu er der en Forandring
Med Alting i mit Sind;
Nu gaar mit Mod paa Vandring
Ved Morgensolens Skin.

Nu er det Dagens Trolde,
Nu er det Livets Larm,
Som drysser alle de kolde
Rædsler i min Barm.

Jeg gjemmer mig under Fligen
Af Nattens Skræmselsslør;
Da vaagner al min Higen
Saa ørnedjerv, som før.

Da trodser jeg Hav og Flammer,
Jeg sejler som Falk i Sky,
Jeg glemmer Angst og Jammer —
Til næste Morgengry.

Men fattes mig Nattens Foerværk,
Jeg veed ej mit arme Raad; —
Ja, øver jeg engang et Storværk,
Saa blir det en Mørkets Daad.

Henr. Ibsen.

Autobiographiske Meddelelser
af Stiftsprovst P. A. Jensen.

3. De første Aar i Skolen og Hjemmet.

(Fortsat fra forr. Nr.)

Da jeg havde fyldt mit femte Aar, skulde jeg i Skole. Valget var ikke vanskeligt; man gjorde dengang gjerne Begyndelsen hos en „Skolemor", og jeg kom til en af de bedste. Det bergenske Skolevæsen kunde da som nu deles i et høiere og et lavere; til det første maatte regnes Latinskolen og Realskolen, til det sidste samtlige Fattigskoler. For liden til de første, var jeg for stor til de sidste, hiint formedelst min unge Alder, dette formedelst mine Forældres Stand og Vilkaar. Et Slags Mellemting mellem begge dannede Læseskolerne hos de nævnte „Skolemødre" og enkelte hist og her i Byen omspredte private Dannelsesanstalter, hvor Dannelsen, man fik, dog var meget tarvelig. Fattigskolerne styredes af Byens respektive Chordegne eller Klokkere, og en slet Læsning, en endnu slettere Skrivning og den allersletteste Regning blev gjerne Udbyttet af 8 Aars Skolegang i de Dage.

Eleverne i disse Skoler gjorde Tjeneste i Kirken og ved de ministerielle Forretninger og havde derfor et Sæt Klæder til Juul foruden den frie Underviisning. Hver af Skolerne stode under Forstanderskab af en eller anden Borger i Byen, og min Fader var i denne Egenskab ansat ved den ene af Domkirkesognets to. Til mine

Storholen, Fossefald i Mesna Elv ved Lillehammer. (Efter Tegning af Reinh. Boll.)

lyse Erindringer fra Barnetiden hører hiin Dag før Juul, da det hele Gutte- og Pigeregiment fra hiin Skole stod i Geleder udenfor min Faders Huus, og de nye Klæder: Skjorte og Buxer, Skjørt og Trøie, Sko og Strømper høitideligen bleve uddeelte til hver især. To af de Lykkelige stak mig især i Oinene; thi de fik Sølvsnører paa Trøiekraven, og min Ærgjærrigheds høieste Maal dengang var med Tiden at see mig dekoreret som en af disse. Jeg skulde derfor, da jeg med stor Berømmelse havde tilendebragt et toaarigt Kursus hos min Skolemor, hvor jeg kun havde lært at læse, men hvor jeg ved Afskeden, uagtet jeg nu og da havde paraderet paa Gulvet med Riset i Armen, dog fik det Vidnesbyrd, at jeg læste som en Præst, mere end gjerne være gaaet over til en af Sognets Fattigskoler; men — som sagt — det gik ikke an, og jeg blev derfor sat i en Betalingsskole, der paa det grundigste blev vanskjøttet af en gammel forbrukken Maanedslieutenant, som siden tog Livet af sig ved Hængning. Det Interessanteste ved denne Dannelses-Anstalt var dens Beliggenhed paa „Engen", en stor aaben Plads, hvor Exercitie, Mønstringen af Militæret og Borgerkorpset samt alle Kagstrygnings-Exekutioner foregik; der var ved slige Liligheder Extra-Feriedage i Institutet, og da hine indtraf ikke saa sjelden, faldt der mellem Aar og Dag adskillig Moro af for den lykkelige Skoleungdom. — To Aar varede denne Herlighed; da gjorde jeg et stort Skridt fremad, idet jeg blev sat i en Skole, bestyret af L. Bruun, en Søn af Biskopen; her kom jeg i bedre Selskab og lærte ogsaa en heel Deel mere end hist, skjønt ikke nok for de ærgjerrige Planer, min Fader vist allerede den Gang nærede i sit stille Sind; jeg blev derfor efter vel et Aars Tid tagen ud derfra og indsat i et Institut, bestyret af en afskediget Lieutenant, som paa Grund af sit Sinds Ilterhed bar Kjælenavnet „Steinbiten"*). Jeg tror ikke, at min Fader just valgte dette Institut paa Grund af, at her vankede mere Prygl end Lærdom; men vist er det, at om det var bleven udkaaret netop i denne Hensigt, kunde Valget aldrig være bedre truffet. „Steinbiten" var en reen Brand; han havde ført ind med sig i sin Skole al den Tids militære Pedanteri og Brutalitet, og ligesom den hele Styrelse gik paa Kommando, saaledes vare ogsaa Tugtemidlerne jevngode med baade Fugtelen og den berømte Ridning paa Træmæren. I christelige Skoler begynder man med Morgenbøn; men i denne Soldateranstalt begyndte man med Standret. Alle Gutter bleve hver Morgen opstillede i Rad. „Høire Haand frem!" — hed det saa; — „omkring!" — „Venstre Haand frem!" — omkring!" — og Chefen, som gik om i Kredsen med en Lineal i Haanden, fandt sin Fjernsete Morgenglæde i at smelde det skjælvende Smaakryb over Fingrene, jeg tør sige, enten han saa en Plet paa dem eller ikke. Det Afskyeligste var, at det netop gik ud over Smaakræet, thi de Store turde han ikke give sig i Kast med. Ved Lektieoverhøringen brugte han en meere summarisk Methode. Vi bleve, bestandigt staaende i en Kreds, afhørte vore Lektier remseviis — Geographi uden Kart, det gik lige glat. For hvert Svar, En blev Skyldig, maatte han løse en Knap i sin Buxe, og den, som da tilsidst stod i meest opløst Tilstand, fik sin Dosis der, hvor det smelder mest og smager mindst. Stort bedre behandlede han ikke sine Lærere. Vi havde saaledes en Tegnelærer, en af alle Maader fattigt Subjekt, som en Dag gik forbi Skolen i en med Voxdug overtrukken Hue. Ved et Par Pik paa Vinduet blev han kaldt ind af Chefen, som i alle Drengenes Nærværelse konfiskerede hans Hue med den Paastand, at kun Militære havde Ret til at gaae med overtrækt Hovedtøi. At et Institut under en saadan Styrelse kunde en Tidlang have endog en temmelig stærk Søgning, viser, paa hvilken Fod Skolevæsenet dengang stod i Bergen, skjønt det heller ikke kan negtes, at Institutet blandt sine Lærere eiede enkelte dygtige Folk. Blandt flere mindes jeg med Kjærlighed Thorstein Hallager, forhenværende Lærer ved hans Svoger Hofpræst Christianis Institut i Kjøbenhavn, dengang Boghandler og senere Chorbegn ved en af Hovedkirkerne i Bergen. Ved hans og enkelte andre Mænds Indflydelse blev jeg omsider befriet for denne Plage og af min Fader bestemt til Indsættelse i Latinskolen, Noget, der kom mig saa meget mere uventet, som jeg altid i Hjemmet havde hørt sige, at med mig var der intet Andet at gjøre end at sende mig tilsøs. Soldaterskolen gik kort efter overstyr, og derved tabtes Intet. Byen fik lidt efter lidt flere velordnede Skoler, fornemmelig til Udvikling for Handelen. I Realskolen besad man allerede fra 1806 et saadant Institut, hvor Mænd som Konrektor Winding, Overlærer Sagen, Overlærer Bohr, Lieutenant — siden Statsraad — Foss og flere underviste med udmærket Dygtighed og gav den opvoxende Kjøbmandsslægt en Dannelse, der ille blot langt overgik deres Fædres, hvis hele Skoleundervisning havde indskrænket sig til Læsning, Skrivning og Regning, men som gjorde den bergenske Kjøbmandsstand udstridegen til den respektableste i Landet. Elever fra denne Skole gik over deels som Lærere, deels som Bestyrere til andre Institutter, og paa den Maade blev der i Bergen udviklet en Slægt af Borgere, som ved Almeendannelse og Forretningsdygtighed har vist sig skikket til ikke blot at røgte de vanskeligste Hverv i en stor Kommune, men ogsaa til i selve Nationalforsamlingen jevngodt med de første og Ædleste at hævde sin Stilling og virke til Fædrelandets Udvikling i forskjellige Retninger. Det tør vel endnu vaastaaes, at den bergenske Handelsstand, trods de sidste Tiders mislige Kjendsgjerninger, har i sin Midte Mænd, der i de nævnte Henseender høre til Landets bedste, og at netop dette er en Borgen for, at Bergens mindre gunstige Stilling nu — unegtelig en Følge ikke blot af uheldige Konjunkturer, men ogsaa af uforsigtige og overdrevne Spekulationer tildeels i Forening med en dadelværdig Opgiven af Fædrenes sunde og tarvelige Levevis — kun er forbigaaende, om man end ikke saa hastigen igjen vil træffe de store Formuer, som i min Opvæxt vare samlede paa enkelte navnkundige Firmaers Hænder.

*) Steinbiten er det bergenske Navn paa „Havkatten".

Hvor jeg tit og mangen Gang med drengeagtig Misundelse havde seet op til de lærde Skikkelser, som med et tykt Bundt Bøger under Armen ilede fra Byens yderste Kanter ind til den store, afblegede Træbygning ved Byens Domkirkegaard! Hvor det var mig en ubegribelig Ting, at disse unge Folk skulde kunne rumme i sine Hoveder den Masse Kundskaber, som de nu syntes bære under Armen! Hvor jeg fandt det utroligt, at jeg selv nogensinde skulde kunne blive Kollega af disse „Mesterlektiens" Langkjoler og selv blive Gjenstand for alle mine gamle Kammeraters grundige Misundelse! Mine Dage vare hidtil hengaaede uden Ærgjærrighed; den strænge Opdragelse i Hjemmet og to Aars daglige legemlige og aandelige Knusning under „Havkattens" Tænder havde hindret mig fra at drømme, — og den vildeste af alle Drømme vilde det have været at see mig selv som „Rosenstill", det almindelige Kjælenavn paa de „lærde Drenge". Hidtil havde jeg bistaaet min Fader i adskilligt Udvortes ved hans Gjerning; jeg havde været hans lille Pakæsel, baaret Fisk hjem fra „Triangelen", Varer og Pakker fra hans Lagere ved Torvet og fundet mig i den Ringeagt, hvormed Byens finere Ungdom havde seet ned paa min Trældom. Om mine Buxer krøb mig vel langt op over Anklerne, om mine Strømper sneg sig vel langt ned over Læggene, om man fandt, at min Søndagsdragt: guul Nankins Buxe, guul Do. Trøie, græsgrøn Bombasins Vest og guul Hat gav mig et noget smørblomsteragtigt Udseende og gjorde en eller anden Liebhaber lysten paa at plukke mig, hvad gik det mig an, forklemt og forkuet som jeg var paa mange andre Maader? Men nu — fra den Stund af, at jeg fik den første latinske Sats: terra est rotunda & globosa, og med den, som jeg syntes, den hele kugelrunde Jord at bære i mit lille Hoved, gik der en saadan Ærgjærrighedens Dæmon ind i mig, at jeg medet slog Brag paa alle mine tidligere Vaner og Venner og taalte, at Sorger og Bekymringer, men nu af en ganske anden Art, holdt sit Indtog i mit unge Hjerte. Min første Frygt var, muligens ikke at bestaae Optagelsesprøven, og da jeg, efterat den var aflagt, maatte erkjende, at den, paa et Par Fag nær, var gaaet meget maadeligt af, henlevede jeg de tre, fire Dage og Nætter mellem Prøven og Afgjørelsesdagen i et formeligt Taarebad, sikker paa, at en saa gyselig Uvidenhed som den jeg havde lagt for Dagen i Lærdomsværkstedet ved at lade mensa hedde i Vokativ mensæ umulig kunde blive godkjendt i de Lærdes Republik. Det gik dog; jeg blev antagen og det som den Tredie af henved 20 unge Poder, et Resultat, der ikke blot aftørrede mine Taarer, men aabnede for mine Øine en Fremtid, hvori jeg ikke saa mig allermindst som en af hine Mesterlektianere, for hvem jeg endnu i et Par Aar stod med Hatten i Haanden, naar de gjorde mig den Ære at tiltale mig paa Gaden.

Det var overmaade kjærligt gjort af min Fader, hvis Børneflok nu var meget betydeligen forøget, og hvis Forretninger vel endnu gik, men neppe mere paa en saa lovende Maade som før, at ville bestemme sig til alle de Opofrelser, som denne ens Fremtid nødvendigen maatte medføre. Han svigtede ikke en eneste Stund de Pligter, han havde paataget sig. Streng og fordringsfuld vedblev han at være, og han nærede paa ingensomhelst Maade min Forfængelighed og Ærgjærrighed. Jeg maatte endnu som før være hans Træksel fra Torvet og Palhuset, i samme Egenskab følge ham paa hans Vandringer hver Juleaften og ved andre Extra-Leiligheder, naar han, fulgt af saa mange af sine Smaa, som han kunde medtage, gik omkring i Fattighusene og uddeelte alstens Viktualier til samtlige Lemmer; jeg fik endnu mine daglige Sandsekager, ja — tør jeg sige det? — selv den akademiske Borger har maattet tage tiltakke med dette usmagelige Traktement. Men hvor Meget gjorde saa ikke hans kjærlighedsfulde Omsorg for mig! Strax ved min Indtrædelse i Latinskolen og hele min Skolegang igjennem var jeg den med Bøger bedst udstyrede Discipel i Skolen. Min Faders Handel medførte, at han indfandt sig paa de fleste store Bogauktioner og opkjøbte gamle Kvarter og Folianter som Makulatur; disse bleve siden gjerne gjennemseede af en eller anden sagkyndig Mand og, hvad der var brugeligt, blev udtaget og lagt tilside for mig. Enhver anden Bog, jeg ved disse Auktioner kunde ønske mig, kjøbte han, og ingensomhelst Opbyhning kunde stræmme ham, saa at jeg ofte fik Værker, betalte af ham langt over deres Bogladepris eller den gangbare Betaling. Jeg husker saaledes, at han paa Bogauktionen efter Kancelliraad Christie paa Gaarden Hop, hvor han for min Bogmanis Skyld var tagen ud med mig, skjønt Stedet laa 3/4 Miil fra Byen, betalte Holbergs jødiske Historie med 3 Spd., fordi Auktionarius, Lensmanden i Distriktet, havde luret ham af, at han aldrig lod sit Bud komme fra sig. Da jeg kom saavidt i Skolen, at jeg skulde tage fat paa Klassikerne, bleve de bedste Udgaver af disse forskrevne fra Hamburg, og jeg mindes, at blot de 3: Horaz, Virgil og Ovid kostede ham noget over 17 Spd. Han lod mig tage Information i Dands og det gik prægtigt; senere paa Violin; men det gik slet. Ikke fordi jeg manglede Gehør; jeg har meget mere et godt Øre for Melodi baade i Sproget og Musiken, og jeg har havt en ikke ganske ueffen Sangstemme: men til de Fingeranstrengelser, som Violinen krævede, havde jeg ingen Taalmodighed. Den eller de Lærere, jeg fik, skulde heller ikke opmuntre mig; den gamle Dandsemester blev ogsaa min første Musikmester, og den næste var en Person, som efter to Timers Forløb fik Forskud for tolv og lod sig aldrig se mere. Men denne Violin blev mig en Kilde til megen Ydmygelse og Græmmelse. Jeg havde i mine første latinske Skoleaar en Kammerat, som jeg holdt meget af; jeg kom tit til ham, og han endnu tiere til mig. Han var min Jevnaldrende, en vakker, opvakt Dreng og en sand Mester i Dandsemusik paa Violin, skjønt han — som jeg synes at erindre — neppe forstod at spille efter Noder. Med sit Talent morede han ikke blot Barnestuenes hele Besætning og bragte et Liv i vore Been, der stundom fortumlede Livet i vore Hoveder; men han henrev ogsaa de Voxne, og min Fader især synes, at han var en heel Hexemester. Bestandig blev jeg stillet i Sammenligning med ham og — naturligt nok — bestandig stillet i Skyggen; altid hed det, at jeg var en Trænæve og en Klodsmajor, han en ganske anderledes flink og ferm Gut. Bedre blev det ikke derved, at han i de Par første Skoleaar, da Skrivning og Tegning, hvori han var meget hændig, tællede lige med de øvrige Fag, bestandig sad ovenfor mig i Klassen; min Fader var æreljær i det Kapitel, og han vilde gjerne see sin Søn paa de øverste Pladse. Jeg fik derfor ogsaa private Informationer strax ved min Indtrædelse i Skolen, skjønt jeg ganske vist ikke faldt i de bedste Hænder. Jeg og min nævnte Ven kom saaledes under Manduktion af en gammel Politibetjent, som i sin Tid havde gaaet et Stykke af Latinskolen igjennem. Han strev engang, mindes jeg, et lidet Avertissement i Byens Adresseavis og undertegnede sig til Ære for sin latinske Fortid: pro tempora Politibetjent. — Denne Studiosus paa Treds strev vor første latinske Stiil, for hvilken vi fik Charakteren 6; men han var perfektibel, og vi lærte hinanden gjensidigen op, saa vore Stile inden et Aars Forløb avancerede til Charakteren Laudabilis. — Snart fik jeg ogsaa mit eget Værelse. Min Fader eiede flere Huse tætved sin egen Beboelsesleilighed, og i et af disse indrettede han mig et lidet hyggeligt Kammer, som han med egen Haand betrak med smukt Papiir og forsynede med nye og pene Møbler. Her blev mit lille Bibliothek opstillet, og jeg var ikke lidet kry, da jeg kunde bedække den ene Langvæg — rigtignok ikke over en Guts Høide — med Bøger, som jeg, for at de ret skulde tage sig ud, allesammen belagde med Varebind af lyseblaat Kardusvapiir. — Jeg dvæler ved disse Smaating for min Faders Skyld; jeg vil paa samme Tid, som jeg, Sandheden tro, maa bekjende, at han var en streng Fader, skylder jeg ogsaa at give hans i Grunden kjærlige og trofaste Hjerte al den Tak og Ære, som det fortjener. Gud velsigne baade ham og begge mine Mødre i deres stille Grave!

Om Morderen Ole Olsen Særli af Nore Sogn i Nummedal.

(Meddeelt af en juridisk Embedsmand.)

Den 25de Februar 1832 om Morgenen bemærkede Gulbrand Torjusen Rud paa en Reise fra Sigdal til sit Hjem i Nummedal Blod i Veien paa Nerdalsskoven, omtrent 3/8 Miil Sydvest fra Gaarden Enger

i Eggedals Annex til Sigdals Præstegjeld. Omtrent 34 Skridt fra Veien i Dybet af en Fjeldskrænt fik han see det døde Legeme af en myrdet Mandsperson, som senere opdagedes at være en omvandrende Handelskarl fra Vægli Annex i Numedal, ved Navn Tollev Gjermundsen Kittelsland, der Dagen iforveien ved Middagstid havde forladt Gaarden Enger i Eggedal for at begive sig til sit Hjem. Liget, som bragtes til Enger, befandtes blodigt, Halsen overskaaret og flere Saar blandt andet i Hovedet. En Skræppe, hvori den Myrdede havde baaret sine Kramvarer m. V. og som han ved Afreisen fra Enger havdeført med sig, fandtes ikke. Derimod forefandtes i Ligets Lomme blandt andet 27 Zinkknapper, men i Nærheden bemærkedes to Oxepeise (Svøbeskaft), hvoraf den ene var kort og tyk; videre Sliren til en Tollekniv m. V. — I Sneen saaes flere Spor af Menneskefødder, som det syntes, efter een og samme Person. Ved den 1ste Marts holdt Obduktionsforretning blev det skjønnet, at Læsionerne vare tilføiede i levende Live, at utvivlsomt de paa Hovedet befundne Saar vare bibragte med omhandlede Oxepeis; at Saaret i Halsen antoges tilføiet efter at Beskadigelserne paa Hovedet forud var den Døde tilføiede samt at Saarene vare ubetinget dødelige.

Da flere Omstændigheder opvakte Mistanke om, at Ungkarl, Gaardeier Ole Olsen Sævli, 23 Aar gl., der havde forladt Gaarden Enger omtrent ½ Time før den Myrdede, var Gjerningsmanden, blev han arresteret Nat til 28de Februar og fremstillet for Forhørsretten 29de s. M. — Forhøret optoges af daværende Sorenskriver (senere Stiftamtmand i Christianssand) Carl Falsen, hvis utrættelige Virksomhed og Flid det fornemmelig skyldes, at de nedenanførte Beviser i Sagen fremkom. Angjældende benægtede at vide Besked om Mordet. De Oplysninger, som tilveiebragtes mod ham, vare i det Væsentlige følgende: Han havde paa Reise fra Drammen til sit Bosted taget Veien gjennem Sigdal og Eggedal, fordi, som han opgav, „han ønskede at komme saa hastig som muligt hjem“. — Den 19de Februar ankom han til Gaarden Hole i Sigdal, hvorhen Tollef Kittelsland ogsaa indfandt sig samme Dag medbringende en velforsynet Skræppe. Uagtet ingen Aftale fandt Sted mellem dem om at gjøre Følge, forblev de i Selskab indtil 24de Februar og tilbragte Tiden forstørstedelen med Kortspil, Svir og Dands. Om Aarsagen til dette Ophold har Angjældende afgivet utilfredsstillende Forklaring, saasom at han var træt efter Reisen, hvilket kun slet stemmer med at han tilbragte næsten hver Nat med Dands, at han vilde bivaane en Auktion 24de Februar, hvor han dog efter egen Erkjendelse ikke havde isinde at gjøre noget Indkjøb. Den 23de Februar kom Angjældende i Selskab med Tollev Kittelsland til Enger, hvor Sidstnævnte ligesom paa flere Steder fremviste sin Tegnebog, hvori var gule, blaa og hvide Bankosedler. Den 24de Februar indfandt Angjældende sig atter paa Enger og spurgte der efter Tollev, som ogsaa kom tilstede. Angjældende havde sammesteds baade Syl og Begetraad for at reparere sine Støvler, men ved Tollevs Ankomst leverede han det Laante fra sig og lavede sig til at gaae. Efter Angjældendes Udsagn til Engers Beboere vilde han ad den almindelige Eggedals Bygdevei, der fører forbi Gaardene Rugland og Bøle, begive sig til sit Hjem i Nore, hvorimod Tollev Kittelsland efter Nerdals-Veien samme Dag skulde reise til sit Hjem i Vægli.

Den Vei, hvorefter Angjældende fra Enger skulde begive sig hjemefter, gaar i Øst til Bygdeveien, hvorimod Nerdals-Veien gaar i modsat Retning. Strax efterat han havde begivet sig ud af Huset, gik Gaardens Beboer efter ham og indbød ham til at komme tilbage og indtage et Maaltid, førend han reiste. Ved denne Leilighed erfarede Beboeren, at Angjældende var kommen 15 à 16 Skridt hen paa Nerdals-Veien, men ifølge den skedte Opfordring vendte han tilbage til Enger, spiste Middag og forlod Huset omtrent Kl. 12, sigende til Tollev Kittelsland: „Vi blive dog ikke i Følge, da jeg tager Veien over Bøle.“ — Kort efter gik Konen i Huset ud, for at see efter Angjældende, der da atter var paa Veien til Nerdals-Skoven; men da han saa Konen, vendte han om, da hun betydede ham, at han maatte følge den modsatte Vei. Angjældende har paastaaet, at han dernæst gik lige til Gaarden Rugland efter den almindelige Bygdevei uden at opholde sig underveis. Især har han benægtet, at han den Eftermiddag har befundet sig enten paa Nerdals-Veien eller paa Isen paa Nerdals-Veien. Et Vidne ved Navn Ole Øen har dog forklaret, at han samme Dags Eftermiddag omtrent Kl. 4 steg op i et Træ tæt ved Elven for at skjære Baandstager. Medens han sad i Træet, bemærkede han en Person, der bar en Langtrøie under Armen og en velfyldt Skræppe paa Ryggen, komme vestenfra den Kant, hvor Nerdals-Elven gaar, ned til Elven, paa hvilken han gik ud og drak Vand af et Hul i Isen. Ole Øen tiltalte denne Person, som han antog var Angjældende, og advarede ham mod at drikke det kolde Vand, hvorpaa han, tagende en liden Omvei, som for ikke at nærme sig Træet, hvori Vidnet sad, søgte ud paa den almindelige Bygdevei. Ole Øen har ogsaa forklaret, at han til samme Tid saa to Personer, nemlig Rasmus Ulberg og Elling Rud, at staae et Stykke nordenfor ved Øbroen. Af disse Vidner har Rasmus ligeledes forklaret, at han saa en Person, som han formedelst Afstanden ikke kunde kjende, gaae over Nerdals-Elven ud paa Bygdeveien bærende en Skræppe paa Ryggen. Da han blev nysgjerrig efter at vide, hvad det kunde være for en Person, som gik hvor ingen Vei var, skyndte han sig efter ham omtrent ¼ Miil, men uden at han var istand til at indhente Personen, som nemlig gik overordentlig hurtigt. At denne var Angjældende maa ansees beviist, naar derhos sees hen til, at to andre Vidner, Jakob Berg og Halvor Frøvold, have forklaret, at de omtrent Kl. 4 samme Eftermiddag ved Plads Hæfta mødte en Person, som kom gaaende Syd fra med en Skræppe paa Ryggen, hvilken han ved at blive dem var ligesom søgte at skjule ved at kaste sin Trøie over samme; og strax efter mødte de Rasmus Ulberg. De to sidstnævnte Vidner have i Retten erklæret, at de i Angjældende gjenkjendte den omhandlede Person. Ved en Dagen efter, at Misgjerningen var opdaget foretagen saakaldet Opgangsforretning blev befunden, at en Person havde forladt den Vei, der fra Enger fører ned til den almindelige Bygdevei, og var gaaet over Jorderne igjennem Sneen opover i Vest hen til Nerdals-Veien. Sporene viste, at samme Person paa Tilbageveien havde taget den samme Tour et lidet Stykke, men derefter bøiet af og søgt ned til Nerdals-Elven og Landet deromkring, hvor Sporene førte hen til det Sted, hvor Ole Øen havde seet den Person, i hvilken han troede at gjenkjende Angjældende, komme ned paa Elven. Noget ovenfor dette Sted befandtes blodige Spor efter en Person, som havde ligget i Sneen paa Knæerne, og da der den hele Tour, som ved Opgangsforretningen fulgtes, ei viste sig Spor af flere end een Person, antoge de 4 Mænd, som foretoge samme, det for utvivlsomt, at det maatte være den samme Person, der havde gaaet denne Tour, som havde efterladt sig de blodige Spor i Sneen. Langs med Nerdals-Veien ere bratte Dybder paa sammes nordre Side lige til nær ved Gaarden Enger, saa at det er umuligt at komme fra Mordstedet til Eggedals Bygdevei, uden ved at gaae henimod Gaardens Huse, og at det altsaa var nødvendigt for Angjældende, forudsat at han havde været paa Mordstedet, at gaae over Elven og Jorderne igjennem den uveisomme Snee, naar han ikke vilde udsætte sig for at blive seet af Folkene paa Enger. Angjældende har benægtet, at det var ham, der saaledes var seet udenfor Bygdeveien. Da han ikke førend Kl. 5 à 6 ankom til Rugland, der ligger en kort Miil fra Enger, har han først forklaret, at han maa have forladt Enger en Stund ud paa Eftermiddagen; men efterat det ved Vidner var beviist, at han forlod Enger Kl. 12 à 1, paastod han, at han hvilede underveis, hvilket er ubeviist. Ved nævnte Opgangsforretning blev paa det Sted, hvor en Person havde forladt Nerdals-Veien og gaaet ned til Elven, et Maal skaaret i en Træpind af Hæljernenes Længde og Bredde. Paa et andet Sted blev et nøiagtigt Mærke udskaaret i et Kortblad af Hæljernets Form paa venstre Fod. Fodsporene viste, at Hæljernene, der vare bredere end sædvanligt i Eggedal, havde været tilhæftede med 3 Spiger. I Nærheden af Gjerningsstedet, hvor der kun viste sig Spor efter et eneste Menneske, blev udskaaret i en Træpind Mærke af Fodens Længde, der dog ikke blev nøiagtigt, da Sporene fandtes i et Bakkeheld, hvor Foden var gledet noget fremad. Hæljernet paa venstre Fod var dog efter det tagne Maal af Sporene noget bredere i det ene Hjørne end i det andet samt vistes at have havt en Fals eller Fure rundt omkring. Da Angjældende arresteredes paa sin Bolig Sævli, blev det ham paalagt at iføre sig de samme Støvler, som han havde havt paa sig, da han sidst var i Eggedal, og blev det ved den Leilighed omtalt af en Vagtkarl, at der var taget Maal af Gjerningsmandens Fodspor. For Retten paastod Angjældende den 29de Februar, at han havde de samme Støvler paa, som da han sidst var i Eggedal. Det opdagedes dog snart, at han istedenfor sine egne Støvler havde taget sin Broder Reiers, i hvilken Henseende Angjældende erklærede, at han først under Retten blev sin Feiltagelse var. Dette vedblev han, uagtet han maatte erkjende, at hans Broder Thore under Paaklædningen to Gange gjorde ham opmærksom paa Forvexlingen. Efterat de rette Støvler dernæst vare afhentede fra Sævli og sammenlignede med Maalene af Sporene, befandtes disse noget længere, end Støvlesaalerne, i hvilken Anledning Lagrettet skjønnede, at Støvlerne ved at tørres vare krøbne sammen. Derimod blev det af Hæljernet paa den venstre Fod tagne Maal befundet indtil den mindste Omstændighed at passe til Hæljernet under den venstre Støvle. Da det befandtes, at Ydersaalerne under Angjældendes Støvler manglede, og at de vare paa skraat afskaarne, forklarede et af de ved Opgangsforretningen tilstedeværende Vidner, at den formeentlige Gjerningsmands Fodspor tydeligen havde røbet, at Yderfaalerne paa hans Støvler havde været afskaarne paa skraat, og et andet Vidne udsagde, dog med mindre Bestemthed, at have gjort samme Erfaring. Vidner have oplyst, at Angjældende ved sin Ankomst til Enger om Formiddagen 24de Februar efter Begjær erholdt Syl og Traad for at reparere sine Støvler, og at han optog af sin Lomme et Par gamle Saalelapper, som han passede under Foden, men da Tollev Kittelsland i det samme kom tilstede, leverede Angjældende, idet han gjorde sig færdig til at gaae, Syl og Traad tilbage, uden at Saalelapperne bleve tilsyede. Han har blandt andet herom forklaret, at Yderfaalerne vare paa Støvlerne, da han kom hjem til Sævli.

Den paa Gjerningsstedet fundne korte Oxepeis har Angjældende benægtet at være Eier af og at have havt den i sin Besiddelse. Ole Halvorsen øvre Sævli, der bor nogle Bøsseskud fra Angjældende, har forklaret, at han kort efter dennes Afreise til Drammen savnede en kort og tyk Oxepeis, som han senere ikke har kunnet gjenfinde. Ved mange Vidner blev det klarligen beviist, at denne paa Gjerningsstedet fundne Oxepeis er den samme, som kort efter Angjældendes Afreise fra Sævli savnedes af Ole Halvorsen, der saavelsom hans Fader har omprovet, at Angjældende hyppigt kom i Huset til dem og saaledes lettelig kan have faaet Leilighed til at bemægtige sig den, da den laa aaben for Alles Øine. Asbjørn Egers Hustru Thora har forklaret, at hun om Aftenen den 23de Februar, medens Angjældende var tilstede ved en Dands paa Nabogaarden, i sin Svigermoders Nærværelse aabnede hans Skræppe, som han havde lagt efter sig, og at hun ved den Leilighed bemærkede en kort og tyk Oxepeis, som hun tog op af Skræppen og holdt i sin Haand idet hun ytrede: „han bærer sin Oxepeis i Skræppen“. — Svigermoderen har bekræftet Rigtigheden af denne Forklaring. Oxepeisen nedlagdes atter i Skræppen, hvorfor Vidnerne have antaget det afgjort, at Angjældende havde havt denne Oxepeis med sig, da han begav sig fra Enger. Thora og Svigermoderen have provet, at den fundne Oxepeis har samme Dannelse, Tykkelse og Længde som den, de saa i Angjældendes Skræppe, uden at de dog dristede sig til at beedige Identiteten. Angjældende har vedblevet, at han ikke havde nogen Oxepeis med sig.

Han har vedgaaet, at han paa Reisen havde med sig Tollekniv med Slir, men har paastaaet, at han bragte begge Dele med sig tilbage til Sævli og har benægtet at kjende noget til den paa Gjerningsstedet fundne Slir. Hans 13 Aar gamle Broder Thore Olsen har forklaret, at han ved Juletid 1831 fik laant en Knivslir af Thore Thoresen Øvre-Sævli, hvilken han savnede kort før Angjældendes Afreise til Drammen, uden at han senere har kunnet gjenfinde den. Ligesom Broderen Thore Olsen har udsagt, at den forefundne Slir har megen Lighed med den af ham savnede, saaledes har ogsaa Thore Thoresen forklaret, at saavidt han kunde skjønne er det netop den selvsamme, som han laante til Angjældendes Broder. Vidnet Tollef Pedersen, der har forarbeidet Sliren, har bevidnet, „at saavidt det er muligt for Mennesker at gjenkjende en Ting fra en anden lignende af samme Slags, saavidt gjenkjender han i den paa Gjerningsstedet fundne Knivslir den af ham forfærdigede.“

Fra Gaarden Rugland, beliggende som meldt en kort Miil fra Enger, gaae to Veie til Angjældendes Hjem Sævli, den ene forbi Gaarden Bøle, den anden forbi Stensæt og Medalen. Den sidstnævnte Vei, fra hvilken man tillige kan komme til tvende, Angjældende tilhørende Sætre, Langsæteren og Slukkudalssæteren, er en Miil længere end hiin. Paa Rugland ytrede han til Beboerne ligesom paa Enger, at han vilde begive sig Hjem over Bøle. Ikke destomindre bemærkede Folk paa Rugland, at han tog den anden og længere Vei over Stensæt og Medalen. Da derfor Lensmanden Torsten Kopseng den 28de Februar paa sin Reise til Sævli for at paagribe Angjældende kom til Rugland, affendte han Fingar Rugland med to Ledsagere ad denne Vei, for at undersøge, om Angjældende skulde være paa sin Sæter, medens Lensmanden selv tog Veien over Bøle. Fingar Rugland og hans Ledsagere begav sig derpaa afsted, passerede Stensæt og kom til Medalen, hvor Sæterveien begynder og hvorfra der er en Miil til Slukkudalssæteren. Af denne Sætervei vare de første ¾ Mile opbrudte; men herfra opdagede de Sporene af et Menneske, som gjennem den uopbrudte Snee havde taget Veien til Nore Annex og ved at forfølge disse Spor kom de til Slukkuvandet, hvorfra er opkjørt Vei til

Slukkudals-Sæteren. Ved at undersøge Sæterhuset fandt de paa Gulvet en Zinkknap, der havde samme Udseende og syntes støbt i samme Form, som 8 Stykker af de i den Myrdedes Pung forefundne 27 Zinkknapper; videre fandtes en Sølvstift og i et Gjemme et Stykke blaat Vadmel, skraat afklippet i den ene Ende og omvundet af en Lintraad. Vidnet Ingeborg Baasum har herom forklaret, at hun ved Tollev Kittelslands Nærværelse paa Gaarden Baasum den 19de Februar 1832 fik Anledning til at see Størstedelen af de i hans Skræppe værende Kramvarer og blandt disse saa hun ogsaa et med en hvid Lintraad omvundet Stykke fiint Vadmel, skjævt afklippet. Vidnerne Nils Olsen Huken og hans Hustru Gunbjør have provet, at Tollev en Maanedstid iforveien tilkjøbte sig Resten af et Stykke blaat Vadmel, som Gunbjør selv havde vævet og hvoraf hun havde forfærdiget sig en Trøie, som i Retten har været tilstede. Denne Stump Vadmel, der var skraat afklippet af en Skrædder, omtrent en Alen bredt og paa den korteste Kant 2½ Alen langt, rullede Tollef sammen, efterat have kjøbt den, ombandt den med en hvid Liintraad og nedlagde den derpaa i sin Skræppe. Ved at forevises det paa Slukkudals-Sæteren forefundne Vadmel, der befandtes at være 2 Alen 10 Tommer langt, 20½ Tomme bredt paa den ene Ende og 22 Tommer paa den anden, have Vidnerne bestemt gjenkjendt samme at være det af dem omprovede.

Angjældende har først paastaaet, at han efter om Morgenen den 25de Februar at have forladt Stensæt ikke var inde i noget Huus, førend han kom til Sævli, men har senere seet sig nødsaget til at vedgaae, at han har været inde paa Slukkudals-Sæteren og der hvilet. Han har ikke kunnet angive nogen rimelig Aarsag til at han, istedenfor at begive sig over Bøle til sit Hjem tog, den længere Vei over Stensæt og Medalen. Ved en 6te April s. A. gjentaget Undersøgelse paa Slukkudals-Sæteren bemærkede et Vidne, ved at krybe under Gulvet, at nogle Stene nylig syntes flyttede. Vidnet udrev derfor nogle mellem Gulvet og Grunden anbragte Stene, hvorved opdagedes et Par fuldpakkede Uldstrømper, der vare tilknyttede

Gravrok-Birken i Nennebu.

for Enderne. I Strømperne forefandtes 54 Spd. i Bankosedler og en Mængde Sølvsmykker, saasom Søljer, Spænder, Fingerringe, 3 Sølvlommeuhre, 123 Dusin Zinkknapper m. M. Disse Koster gjenkjendtes som frarøvede den Myrdede. Angjældende har benægtet at vide Besked om, hvorledes Kosterne ere komne under Gulvet paa denne hans Sæter.

Et Vidne, der efter Angjældendes Hjemkomst vaskede hans Skjorte, som han ved sin Paagribelse var iført og som han da ombyttede med en anden, har forklaret, at Skjorten havde en rødagtig Farve i Rynkerne paa Ærmerne, hvilken Farve havde Udseende som Blod. Ved Angjældendes Paagribelse sporedes ingen Forandring eller Bevægelse i hans Gemytstilstand, dog røbede han efter et Vidnes Opgivende nogen Forlegenhed i sit Udvortes og var „ikke ganske sikker i sin Udtale“; men strax efter gjenvandt han sin sædvanlige rolige Fatning, der ikke under Sagen forlod ham, ikke engang da man foreviste ham den Myrdedes mishandlede Liig, ved hvilken Leilighed han ytrede: „Den, som har gjort dette, har begaaet en styg Gjerning.“ Under Sagen oplystes det ogsaa, at Angjældende havde undsagt flere Folk fra Livet og begaaet smaae Tyverier. Der handledes ligeledes om, at han var mistænkt for at have kastet sin Bedstefader i Vandet, hvorved denne omkom. Dette skulde være skeet for at befries fra Udredelse af Føderaad til den Gamle. Men Beviis fremkom ikke for, at Angjældende havde forøvet saadant Mord. Ved Underretsdom 7de Febr. 1833, afsagt af daværende konstitueret Sorenskriver i Eger, Modum og Sigdal M. Lie (nu Sorenskriver i Mandal) blev Ole Olsen Sævli for Mord, Røveri, Undsigelser og een Gangs simpelt Tyveri tilfunden at have sit Liv forbrudt og hans Legeme derefter at henlægges paa Steile og Hjul. Denne Dom stadfæstedes i Overretten 3die Juni 1833 og i Høiesteret 30te Juli 1834. — Dødsstraffen blev exekveret i Nærheden af Kongsberg, da kongelig Benaadning ikke paafulgte. Ingensinde afgav Ole Sævli for Verden Bekjendelse om sin Brøde. Hvad han erklærede herom for daværende Sognepræst til Rollaug, Steen (senere Sognepræst til Værdalen), der var hos ham i hans sidste Dieblikke, det kjender neppe noget nulevende Menneske.

Birketræet.

II.

Sagn og Fortællinger om Trold og Tusser, Haugefolk og Huldre, Drauge og Dverge og hvad alle disse Væsener monne hedde, blive med hvert Aar sjeldnere. Men Folketroen har dog endnu holdt enkelte saadanne Historier ilive, og ikke sjelden knytte disse sig til et eller andet gammelt Træ, under hvis Rødder det enten er Bolig for de Underjordiske eller hvor der ligger en Skat, som vogtes af en Drage, en Lindorm eller et lignende Uhyre, der endog har det i sin Magt at skade Folk eller Fæ paa Gaarden, dersom man brækker en Gren af Træet eller kun saarer Barken med et skarpt Redskab. Ja det kan vel endog hænde, at man i nu levende Menneskers Tid, efter gammel Skik og Brug, ved visse Leiligheder har offret en Kande Øl eller lignende paa Roden af et saadant Træ. Det er ikke muligt nu at faa Rede paa Alt dette, naar man ikke indtil Enkelthederne kjender denne Deel af vor Folkepoesi. Min Ven Hr. Asbjørnsen har meddelt mig, at han fra flere Kanter af Landet, og fornemlig fra de vestlige Egne, har forskjellige Sagn om gamle Træer, som den Dag idag ere Gjenstand for et Slags Dyrkelse og som man derfor altid har fredet om og holdt i mere end almindelig Agt og Ære. Dette gjælder især om de saa kaldte Bøtræer, d. e. saadanne Træer, som staa nær ved Gaarden eller i Indmarken, sjeldnere derimod om Træer, som ligge i Udmarken.*)

Et saadant Træ er den bekjendte Slinde-Birk, (hvoraf vi i Nr. 4 leverede Tegning), paa Gaarden Indre Slinde i Sogndals Præstegjeld ved den nordlige Bred af Sognefjord. Træet staar, som Tegningen viser, paa Toppen af en Haug „Hydneshaugen“, der holder nogle Hundrede Fod i Omkreds, og efter Sagnet skal det i denne Haug, foruden 12 Kobberkjedler, den ene indeni den anden, ogsaa ligge en Pengekiste, som vogtes af en Lindorm.

Efter en i September 1861 foretagen Udmaaling, er dette Træ kun 60 Fod høit, men Kronen har et Tværmaal af 67 Fod og Stammen et Omfang i Brysthøide af 17 Fod 10 Tommer. Det er saaledes ikke Høiden men den kjæmpemæssige Stamme og især den ualmindelig mægtige og maleriske Krone, der har gjort dette Træ til det mest bekjendte af sit Slags i hele Landet. Naar Egennytten, og det for en ringe Vindings Skyld, her faar seiret over Aarhundreders Værk, vil man dog af dette Træ, til et Minde om hvad det engang var, beholde Dahl's og Fearnley's Malerier og Welhaven's bekjendte Digt, „Det fredede Træ“, som vi her tillade os at aftrykke:

Ved Sognefjorden paa Gaarden Slinde,
der er den stolteste Birk at finde.
Paa Hydneshoug, over Kjæmpens Been,
strækker den vidt sin kraftige Green,
og holdes i Ære,
og kan sin Alder mod Skyen bære.

Mens Træer og Lunde tyndes og ældes,
den holder sig frisk og skal aldrig fældes;
thi Bonden siger: „Den har i Arv
sin frodige Vært af en Kæmpes Marv,
og i dens Skygge
er godt at vandre og godt at bygge.“

Dens Bark tør Ingen rive og riste,
og Ingen tør bryde dens Løv eller Kviste.
Hvert spirende Straa, hver Urt der groer
i Birkens Ly, paa den hellige Jord,
vil Bonden spare,
skjønt Leen skal gjennem Engen fare.

Naar Birkens skinnende Løv er borte,
og Engen er hvid og Skyerne sorte,
naar Bonden har bragt sin Skat under Tag
og sidder ved Kveid i det bænkede Lag
med Mad og Drikke —
han glemmer det fredede Træ dog ikke.

Han fylder med Mjød den vældige Kande,
og sender et Ord fra Grande til Grande;
de svare ham alle med Smiil og med Nik,
og følge ham ud med den kraftige Drik
til Hydneshougen;
da bringe de Skjænk til Birken og Draugen.

Saa danne de Kreds og slutte sig sammen,
mens Mjøden gydes om Birkestammen.
Da smelter Sneen ved Kraftens Daab,
da samle sig alle de glade Raab
i dette ene:
„Saa stande du karsk i Rod og i Grene!“

Med dybe Træk er i dette Billed
vort Nordens Liv for Tankerne stillet.
Det maa ei ældes og sygne hen;
det skal fra sin Rod besjæles igjen,
og holdes i Ære,
og kjækt sin Krone mod Himlen bære!

Paa Gaarden Hohl i Nennebu, i Søndre Throndhjems Amt, staar den bekjendte Hohls-Birk. Dette Træ, som med megen Omhu fredes af dets Eier, blev paa

*) Jfr. Urda, Norsk antiquarisk-historisk Tidsskrift. I. S. 318—27.

Dante i Giotto's Atelier. Maleri af Nicasius de Keyser i Antwerpen.

den her nævnte Tid ogsaa maalt: Det er 80 Fod høit og Kronen, der i nogen Afstand seer ud som en Samling af flere Træer, har et Tværmaal af 50 Fod. Stammen, som kun er 6 Fod høi, holder i Brysthøide 11 Fod i Omfang. Træet er friskt og i kraftig Væxt.

En anden mægtig og smuk Birk, som er vel kjendt under Navn af Gravrok-Birken, findes paa Gaarden Gravroks Grund i Melhus Præstegjeld i Søndre Throndhjems Amt. Af dette Træ fik jeg i Oktober 1861 fra Artilleri-Kapitain S. S. Klingenberg, som bor i Nærheden, nærværende Tegning tilligemed følgende Udmaalning: Træet er 80 Fod høit og Stammen, der i Brysthøide holder 16 Fod i Omfang, deler sig 6 Fod fra Jorden i to Dele, hvoraf den ene, i en Høide af 10 Fod atter deler sig i fire Grene, saa at Træet i det Hele har fem Hovedgrene, som hver har et Omfang af 6—6½ Fod. Kronen holder 62 Fod i Tvermaal. — I den samme Gruppe staa flere store og smukke Birketræer; men ingen af disse have en Størrelse som denne.

Blandt andre ved sin Størrelse udmærkede Birketræer kan jeg nævne følgende;

I Nærheden af Attraa Kirke i Tind Præstegjeld i Øvre Thelemarken staar en frisk og frodig Hængebirk, som i September 1861 var 80 Fod høi. Stammen holder i Brysthøide 8 Fod i Omfang. Den egentlige Krone, som holder 49 Fod i Tvermaal, begynder i en Høide af 14 Fod: men allerede 6½ Fod over Jorden gaar der ud fra Stammen en Gren, der naar næsten til Træets Top. Denne Birk, som paa Stedet kaldes Sørens-Birken, har faaet sit Navn deraf, at en 10—12 Aar gammel Gut ved Navn Søren, (Søn af den daværende Præst), naar han red forbi Træet kunde naa det til Toppen. Dette skede 1810 og Træet er saaledes nu neppe mere end 60—65 Aar gammelt.

Ved Gaarden Fald i Lands Præstegjeld staar en smuk Hængebirk, som er omtrent 50 Fod høi. Kronen holder 25 Fod i Tvermaal og begynder 12 Fod oppe paa Stammen, som i Brysthøide har et Omfang af 8 Fod 2 Tommer.

Paa Gaarden Skumsrud i Birid Præstegjeld staar en Hængebirk, som i Omegnen er vel kjendt under Navn af Skumsrud-Birken. Den er 70 Fod høi. Stammen, som er 7 Fod høi, holder 1 Fod fra Jorden 12 Fod 2 Tommer og 5 Fod høit 8 Fod 9 Tommer i Omfang. Fra Nord mod Syd holder Kronen 50 Fod og fra Øst mod Vest kun 36½ Fod i Tvermaal; paa den nordøstlige Side blev nemlig for nogle Aar siden en mægtig Gren afrevet af Storm. En paa Stedet boende gammel Mand, som levede for et Par Aar siden og som klart kunde mindes dette Træ siden 1798, har meddelt, at han vel havde kunnet mærke, at Stammen i denne Tid var blevet noget tykkere, men Kronen havde derimod ikke undergaaet nogen synderlig Forandring.

Ved Markedspladsen Grundset i Elverum Præstegjeld i Østerdalen staar en Hængebirk, som udmærker sig ved en meget smukt formet Krone. Træet er 66 Fod høit og Kronen, som begynder 7½ Fod over Jorden, har et Tværmaal af 58 Fod. Stammen holder i Brysthøide 9 Fod 8 Tommer i Omfang.

I Havnegangen, som tilhører Fiskum Præstegaard paa Eker i Buskeruds Amt staar en vidt og bredt kjendt Hængebirk, som efter Maalning i Januar d. A. har en Høide af 70 Fod. Stammen holder i Brysthøide 15 Fod 3 Tommer i Omfang og den ualmindelig store og pragtfulde Krone har fra Nord mod Syd et Tvermaal af 69 Fod og fra Øst mod Vest 70½ Fod.

Efter en Meddelelse i Morgenbladet for 1862 Nr. 312 findes paa Gaarden Skøien i Romedal paa Hedemarken en stor Birk, Skøien-Birken kaldet, som er omtrent 60 Fod høi. Stammen holder ved Roden 15 og i Brysthøide 10 Fod i Omfang. Kronen har et Tvermaal af 54 Fod. „Denne Birk, der voxer i lavlændt Sandjord, i Nærheden af en Elv, var tidligere et særdeles smukt Træ med rig Krone og nedhængende Grene, men den led meget af Novemberstormen 1861, idet nemlig en af de mægtigste Grene blev løsrevet."

Paa Indvigens Præstegaard i Nordre Bergenhus Amt staar en prægtig Hængebirk, som har en Høide af 70 Fod. Hovedstammen, som i Brysthøide holder 9 Fod i Omfang, deler sig 6 Fod fra Jorden i to mægtige Stammer. Kronen, som holder 53 Fod i Tvermaal, har indtil 16 Fod lange, hængende Grene.

Indtil for 6—7 Aar siden stod der paa Gaarden Bergem i Thingvold Præstegjeld i Nordmøre en meget stor og i sit Slags mærkelig Birk, som var vel kjendt i Omegnen under Navn af „Storbjørka" eller „Gulbjørka". Det første Navn kom deraf, at man kunde se den langt ude paa Fjorden, og det andet Navn havde den faaet fordi Løvet var gult lige til ind paa Høsten; det blev da en kort Tid grønt og tilsidst brunt førend det faldt af. Men en hel Del Blade faldt ikke af før næste Vaar. Træet faldt tilsidst sammen af Ælde og har da rimeligvis været meget gammelt. Man frygtede for paa nogensomhelst Maade at skade dette Træ, ja Eieren gik endog saa vidt i sin Overtro, at han nøie paasaa, at de fine Kviste, som af og til faldt af, ikke bleve blandede med det Hø, som man ragede sammen under Træet. I en Allee, som fører frem til Thingvold Præstegaard, staar en Birk, der nu er omtrent 40 Aar gammel og som i sin Tid er indplantet fra Skovene. Denne Birk viser den samme eiendommelige Farveforandring af Bladene som ovenfor er omtalt.

Dante i Giotto's Atelier.

(Maleri af Nicasius de Keyser i Antwerpen.)

Historien fortæller, at Giotto er Søn af en Landmand Bondone, og at han er født i Aaret 1276 i Vespignano i Nærheden af Florents. Som Dreng vogtede han Hjorderne og tegnede ofte Omrids af Faar i Sand eller paa Steen. En Dag kom Cimabue i den Egn, hvor Giotto lod sin Hjord græsse, og overraskede den tiaarige Dreng, der netop tegnede et Faar paa en Steenhelle. Cimabue forbausedes over disse første Kunstøvelser og erkjendte strax Giottos lykkelige Kunstnertalent. Han udbad sig Drengen af Faderen, tog ham med sig til Florents og ordnede selv faderlig hans Skjæbne. Giotto nød nu Cimabues regelmæssige Underviisning, og gjorde i kort Tid saa forbausende Fremskridt, at han snart overtraf sin Lærer og Velgjører.

Sætter man i de ovenstaaende Linier istedetfor Giotto: Nicasius de Keyser, istedetfor Aarstallet 1276: 1813, istedetfor Vespignano: Sandoleet i Campine og Joseph Jacobs istedetfor Cimabue, saa har Læseren den Kunstners ordrette Historie, som med en let begribelig Forkjærlighed har malet det Billede, der her gjengives i et Rids.

Og denne overraskende Lighed i to Kunstneres Livshistorie, hvem Aarhundreder adskille, indskrænker sig ikke alene til de første Udviklingsaar; Giotto og de Keyser ere begge Skabere af Skoler; ligesom Giotto i det 14de Aarhundrede var Forløberen for den Raphaelske Epoke, og dristigt brød med de byzantinske Traditioner, saa tilkommer ogsaa Keyser Æren af i Forening med Maleren Wappers at have grundet den nye belgiske Malerskole. Hans Navn feiredes dengang ligesom Giottos tidligere i Italien; han var en ny glimrende national Kunstepokes Fanebærer. Hvert Barn i Antwerpen kjender hans Navn; den jævneste Antwerpener Spidsborger veed at fortælle Timeviis om de storartede Keyserske Malerier, og om den almindelige Enthusiasme, som hans første, for en Kirke i Manchester bestemte Billede, udstillet i 1834, vakte i den nye belgiske Fristat. Gav Giotto's energiske opfindelsesrige Geni det 14de Aarhundredes Kunst en ny eiendommelig Retning, saa lader det samme sig sige om Keyser; han indførte det dramatiske Element i den moderne nederlandske Skole; idag staar den forhenværende Hyrdedreng som Direktør i Spidsen for Akademiet for de skjønne Kunster i Antwerpen.

Det Moment, Keyser har valgt for det Billede, der her specielt beskjæftiger os: Dantes Besøg i Giottos Atelier, er intet blot og bart kunstnerisk Phantasibillede paa historisk Baggrund. Vasari beretter, at Giotto levede i det inderligste, venskabeligste Samkvem med sin Tids store udødelige Digtere og Skribenter: Dante Alighieri, Petrarca og Boccacio feirede ham med Canzoner og Sonetter, og søgte den livsglade, geniale Kunstners Omgang. Et saadant Samkvem blev visselig ikke uden stor Indflydelse paa Giottos realistiske Kunstretning, og dette er ogsaa den Grundidee, som det Keyserske Billede vil udtrykke.

Vi see Giotto sidde paa en liden Skammel, medens han tegner en Modelgruppe: Maria med Jesusbarnet og den hellige Johannes, som Kunstneren vel med Forsæt har givet en noget byzantinsk Charakteer. Dog snart hviler hans Stift; han lytter til den ædle Florentiners Bemærkninger, hvis dybe, inderlige Alvor, hvis imponerende Skikkelse danner en herlig Modsætning til den yndige Mariagruppe. I Baggrunden seer man to af Kunstnerens Disciple, holdte i et mesterligt Halvdunkel.

Dette ikke meget store Staffelibillede har en saare elskelig harmonisk Stemning, og viser de Keysers gratiøse, elegante Talent i en Ramme, der er det overordentlig gunstigt. Den noget matte guulagtige Kjødtone, som undertiden er egen for de Keyserske Billeder, fremtræder her lidet eller vel endogsaa slet ikke; vi sætte det ubetinget over det vistnok paa theatralsk Effekt rigere Billede af Keyser: Raphael, tagende Fomarinas „Kontrafei." Her er intet Effektjageri, ingen spillende Farvepragt; harmonisk i Farvegivning, sandt i Stemning og strængt simpelt i Anordning, udtrykker dette Billede godt og let fatteligt hvad det skal; det fængsler Beskueren og kan følgelig kaldes historisk. (J. Z.)

Breve fra høie Bredder.

(Af Lord Dufferin).

IV.

(Slutning.)

Et heelt Aar hang en Bærehimmel af askefyldte Skyer over Øen. Sand og Aske lagde sig for evig over Tusinde Akres af de bedste Havnegange. Færøerne, Shetlandene og Orknøerne overvældedes af Ildfjeldenes Støv, der endog kjendelig smittede Englands og Skotlands rene Skyer. Kvælende Dampe gjennemtrængte Luften over hele Øen og endog Græs, som ingen Sinner havde nedtrykt, visnede aldeles bort; Fisken døde i den eddrede Sø. En Sot brød ud iblandt Fæet, og en Sygdom, der lignede Skjørbug, plagede Bønderne. Stephenson regner, at dette ene Udbrud voldte 9000 Menneskers, 28000 Hestes, 11000 Kjøers og 190,000 Sauders Død. Den laveste Regning stiller Dødsfaldene blandt Islændingerne selv til 1300 og blandt Fæet til 156,000.

Hele hint Hundredaar havde været meget ulykkeligt for det islandske Folk. I dets første Deel døde over 16,000 Mennesker af Smaakopper; næsten 10,000 døde af en Hungersnød, som fulgte ovenpaa en Række umilde Aaringer, efterat de øvrige Sysler i det forud gaaende Hundredaar fra Tid til anden havde været herjet af engelske og endog algierske Vikinger.

Jeg kan ikke give Dem en bedre Forestilling om Geysernes Land, end ved at sige, at det saa ud, som en Voxcelle eller Honningkage med en Mængde Aabninger og Huller; ikke et Græsstraa voxede paa den hele, ildfulde Overflade, der dannedes af en uhyggelig, rød og sortblaa Leer, eller folderige Lapper og Skaar af svampagtig Skorpe. Vi skyndte os naturligvis til Storegeyser. Da denne laa i Yderkanten af de hede Kilders Række, maatte vi, for at naa den, gaae igjennem alle de mellemliggende Pøler af kogende Vand og skoldende Hængedynd af blødt Leer, og kom derfor frem meget saarbeente. For os laa da et glat, rundt Bækken af Kiselsteen, 27 Fod bredt, og 4 Fod dybt, med et Hul i Bunden ligesom Vaskerbollen paa et Dampskib, bredfuldt med kogende Vand. Over vore Hoveder hævede sig en stor Dampstøtte, der saa ud som den var ved at gaae over til en Havmandsskikkelse. Jordsmonen omkring Kilden dannedes af Kiselskorpe, lignede Udsiden af en Østersskal og heldede let paa alle Sider fra Bækkenets Rand. —

Som vi sade i al Mag efterat have nydt vor Kaffe, kogt i Geyservand, hørtes det paa engang som om et heelt Batteries Kanoner løsnedes lige under vore Fødder, og Sigurd sprat op, slog dermed omkuld Skakbordet, hvor jeg netop var ifærd med at faae Overtag, og fløi med fuld Damp afsted henimod det store Bækken. Men i det Øieblik vi kom til Randen, havde Støien hørt op, og Alt, hvad vi kunde see, var en let Rørelse i Midten, som om en Engel havde svævet derover og rørt Vandet med sin Fod. Ærgerlige over dette falske Varsel, toge vi det Raad at hevne os ved at gaae hen og drille Strokker. Strokker eller Kjærnen — maa De vide — er en ulykkelig Geyser, med saa lidet Herredømme over sit Lune og sin Mave, at De kan faa en „Reisning" af ham, naar De vil. De behøver kun at samle nogle Tørvstykker og kaste dem ned i hans Arnested. Da han ikke har noget Bækken til at værge sig imod slige Friheder, kan De gaae lige frem til Rørets Aabning, som holder omkring 5 Fod i Gjennemsnit, og see ned i dets kogende Vand, der uafladelig syder i Bunden. Efter nogle Minutter begynder den Ret Tørv, De har forgivet Kjæmpen med, at gjøre ham Ondt i Maven; han arbeider sig selv op til rædsom Vrede, pint som han er af sin tiltagende Sygdoms Kvalmer; han stønner og hvæser og koger op og spytter ad Dem med ondskabsfuld Voldsomhed, indtil han endelig, med et Brøl af Pine og Raseri slynger op i Luften en Vandstøtte, 40 Fod høi, der fører med sig al den Tørv og Steen, som han har slugt, og strør dem skoldede og halvfordøiede for Deres Fødder. Saa optændt er den stakkels Mands Mave bleven ved den Medfærd, som han har lidt, at han endog længe efterat alt fremmedt Emne er spyet ud, vedbliver at harke og spytte, indtil Naturen tilsidst er udtømt, hvorefter Vandaanden, stønnende og sukkende for sig selv, synker tilbage i Bunden af sin Hule.

Eggede ved dette heldige Forsøg, gave vi os til at granske de andre „Hverer" eller varme Kilder der omkring og fandt dem i Et og Alt at være Lomme-Udgaver af hine Storværker. — En anden mærkelig Fremsyning der i Nabolaget maa jeg dog ikke lade uomtalt Tænk Dem en vid, ujevn Aabning i Overfladens bløde, hvide Leerlag, fyldt ligetil Randen med skoldende Vand, fuldkommen stille og af ligesaa fager himmelblaa Let, som Grotto azzuro paa Capri; og gjennem dens gjennemsigtige Dybder kan De see ned til Mundingen af en stor Undervands-Hule, der gaar — Himlen veed hvor langt — i vandret Leie under Deres Fod. Dens Vægge og mangfoldige

Hulinger saae ud, som de vare byggede af den reneste lapis lozuli; — og saa tynd syntes den Skorpe, som dannede dens Hvælv, at vi næsten indbildte os, at den kunde sprække og tumle os Alle ned i det rædsom-fagre Bad. Jeg svøbte mig i min Kappe og lagde mig til at sove; Sigurd fulgte mit Exempel. Doktoren gik ud „at skyde Dyr.“ — Her ventede vi nu 2 til 3 Dage paa, at Store Geyser skulde finde sig oplagt til at give os en Forestilling. Vi legte Skaktavl, samlede mærkelige Stene og Væxter, toge Lysbilleder af vor Teltstad, af Fylgdemændene, Nordbaggerne og en eller 2 forbausede Indfødinger. Nu og da gik vi ud at skyde paa de nærliggende Vidder og engang vovede jeg mig paa en længere Udfærd imellem Fjeldene til Venstre. Det Syn, som jeg der vandt, var fagert; Aas hævede sig bag Aas i evig Taushed, lig Verdenshavets Jøtunvover, midt i sin Berserksgang frosne til Steen; men Angsten for, at Geyser skulde gaae løs i Mellemtiden, gjorde mig næsten altfor vimset til at jeg ret kunde nyde Synet. Veiret vedblev at være blidt og lyst med Undtagelse af en liden Regnbyge, der kom, som kaldet, for at kjøle os efter Solskinnet, og vi levede som Kongssønner. Foruden Vildtet, Ænder, Vandhøns, Ryper, Nordrumer, som vore Rifler selv indhøstede, havde vi altid et Lam i vor Niste, — for ikke at tale om Reensdyrtunger, „Skyr“, en ypperlig islandsk Melkemad, — Melk, Ost, hvis Natur og Smag trodser enhver Beskrivelse, Kavring og Brød, sendt os som Gave af Husfruen paa en Gaard i Nabolaget; og saa høihjertet er islandsk Gjæstfrihed, at jeg virkelig tror, at der neppe fandtes Noget i 50 engelske Miles Nærhed, som vi ei havde kunnet faae for bare Bønner, om vi havde ønsket det frit. Fitz for sit Vedkommende blev reent Kjælebarn — enfant gaté — hos en Nabofamilie.

Da han havde forkjølet sig, vilde han ikke sove i Teltet, men tog det Raad at søge Skjul under et fast Tagtræ, og, ledsaget af vor Fylgdemand, satte han ved Sengetid afsted paa sin lille Hest for at søge en Bolig. Næste Morgen viste han sig igjen saa usædvanlig straalende, at jeg ikke kunde andet end spørge, hvilken god Lykke der i Mellemtiden var falden i hans Lod. Derefter gav han mig en slig Saga om sit sidste Natteherberge, at jeg næsten fristedes til at slynge Telt og Senge ned i vor grætne Ven Strokkers Gab og til i Fremtiden at tye til Bygdefolkenes Gjæstmildhed. Vel havde jeg hos gamle van Troil læst noget Lignende, men aldrig fæstet fuld Lid dertil. Doktoren skal selv sige sin Saga:

„Neppe havde jeg slaaet paa Døren og ført frem mit Ærinde, førend jeg strax blev hilset Velkommen af Husbonden og alt hans Folk og i Triumph ført ind i Gjæstestuen; Alt, hvad Huset kunde drive op, blev sat frem for mig, og alle Indbyggerne samledes om mig for at see til, at mit Tarv blev fyldestgjort. Da jeg netop havde faaet min Middag, var et Eftermaal ikke længer nogen væsentlig Tilgift til min Lykke; men al Tale herom var unyttig, og jeg gjorde mit Bedste for at fornøie dem. I det Samme jeg reiste mig fra Bordet, gav Husets unge Datter (van Troil siger, at det enten er Huusmoderen eller Datteren, om hun er voxen, som udfører dette Hverv) mig ved Tegn at forstaae, at hun vilde vise mig til mit Herberge; hun tog i een Haand en stor Kumme Skyr og i den anden en Flaske Brændeviin og førte mig gjennem en Gang, bygget af Tørv og Stene, til mit Soverum. Skyren satte hun ved Siden af min Seng og lagde Brændeviinsflasken under Hovedpuden; efter et skjævt Diekast til disse Gaver, som jeg vidste, at man ventede jeg skulde have ført mig fuldt til Nytte inden Morgenen, vilde jeg netop til at gjøre et høvisk Buk for hende og ønske hende en meget god Nat, da hun kom hen imod mig, og med ubeskrivelig Ynde paastod at ville hjælpe mig af med min Kjole og dernæst — gaaende til Yderligheder — med mine Sko og Strømper. Med denne mest kritiske Deel af Processen indbildte jeg mig naturligviis, at hendes Rolle skulde være udspillet og at jeg endelig skulde faae nyde den Eensomhed, der almindelig synes sømmelig ved denne Tid af Døgnet. Ikke en Bid af det. Førend jeg vidste Ord deraf, fandt jeg mig siddende paa en Stol, som Sansculott, medens min fagre Terne (tire woman) var sysselsat med at folde de ranede Klæder pyntelig sammen paa en Nabostol. Siden hjalp hun mig paa den mest ligefremme Maade af Verden tilsengs, puttede mig ned, sagde mig en heel Deel nydelige Ting paa Islandsk, gav mig et hjerteligt Kys og gik bort. — Seer De ellers noget Mærkeligt i mit Aasyn, da er det vist, fordi jeg endnu i denne Morgen har kjendt „den søde Overraskelse af uventede Læber, trykkede paa forseglede Dine“, hvorved han paa Skaldeviis vilde male den troskyldige Skik, der havde vakt ham til Lagens Gjerning. Det er unødigt at tillægge, at Doktoren ikke blev bedre for sin Forkjølelse, saalænge vi vare der i Nabolaget; og havde det ikke været for hans Dines daglig voxende Ild, vilde jeg være bleven alvorlig urolig over en saa langvarig Sygelighed. Fjerde Dags Morgen havde jeg leget Skaktavl med Sigurd; Fitzgerald tog Lysbilleder, Wilson skred netop til at „lyse Dagverd“, da et Kald fra Fylgdemændene fik os paa Fod og i Een, To, Tre hen til Kilden. Den sædvanlige underjordtske Torden havde allerede ladet sig høre. En voldsom Rørelse viste sig i Bækkenets Midte. Med Eet løftede en Dom af Vand sig i 8 eller 10 Fods Høide, — brast saa og sank; lige efter sprang en skinnende Vandstøtte eller rettere et Neg af Støtter, omslynget af Dampskyer, op i Luften og rystede sine Sølvermanker imod Skyen under idelige, steilende Spring, det ene høiere end det andet. I nogle Minutter holdt Vandspringet sig oppe i al sin Storhed, men syntes saa med Eet at tabe al sin stigende Kraft. De ustadige Vande faldt, „lig et brudt Forsæt“, tilbage i sig selv og sugedes ned igjen i Røret. — Synet var i Sandhed ophøiet, men ingen Pen kan give nogen Forestilling om dets mest slaaende Dieblikke. Vandets umaadelige Vælde, dets Livsfylde og dulgte Magt, — den solbeskinnede Damps uendelige Bredde, der væltede ud i uudtømmelig Fylde, — Alt forenede sig for at lade En dybt kjende den forbausende Kraft i Naturens mindste Rørelser. Det sidste Drag var sunket i Dybet. Vi stode ved det nu tømte Bækkens Bund, seende hverandre i Dinene med glad Forbauselse, da vi paa eengang bleve en Rytter vaer, der kom farende i rasende Firspring omkring Foden af den nærliggende Houg lige imod os. Sagens Stilling var ikkun altfor indlysende. Han havde seet de vældige Dampskyer stigende omkring Kilden, gjættet hvad der var paafærde og sat alle Kræfter til for at komme tidsnok. Da der ingen „fælles Ven“ var, der kunde forestille os for hverandre, vilde jeg under almindelige Omstændigheder have svøbt mig ind i den Tilbageholdenhed, som er enhver Brittes Byrdsret, og ladet, som jeg aldrig havde mærket den Ukjendtes Komme; men det Syn, vi nys havde nydt, havde kvikket mig op, og jeg tilstaaer — med Skam — at jeg nedlod mig saa dybt som til at indlede en Samtale med den Fremmede. Til Undskyldning for denne min Adfærd maa det være mig tilladt at lægge til, at den Nykomne ikke var en Landsmand og Medborger, men af den velske Tunge og derhos Sømand af Levevei. Jeg traadte da ind i min Teltdør, — som Værnstilling; og saasnart Færdemanden var kommen inden Hørevidde, hævede jeg min Røst og raabte, for at være gjæstfri, paa arabisk Viis: „O Du, som rider saa rasende, — Du Mødige og Skuffede! jeg beder Dig, træd ind i din Tjeners Tjald og æd Brød og drik Viin, at din Sjæl maa vorde vederkvæget!“ Hvortil han svarede og sagde: „Mand, Du Søn af svovldampende Orkener! — jeg vil ikke æde Brød og drikke Viin, ei heller træde ind under dit Tjald, førend jeg har maalt ud et Hvilested for min Herre, Fyrsten!“ I dette høist mærkelige Dieblik afbrødes vort Kjendskab ved 2 andre Rytteres Fremsigning, den ene en Maler, den anden en Gransker af Gaaderne i Jordklodens Bygning — begge hørende til Prinds Napoleons Følge. De sagde os, at H. k. Høihed var kommen til Reykjavik 2 Dage efter vor Udfærd, at han havde hvilet i Nat paa Thingvoldene og kunde ventes der om 4 Timers Tid; selv havde de redet forud, for at gjøre Alt rede til hans Modtagelse. Min første Omsorg var nu at lade bære frem Kaffe for de mødige Franskmænd, og i Kjendselen af, at langt Ophold havde givet os et Slags Aasædesret til Geyserne og derved paalagt os det Kald paa deres Vegne at opfylde Gjæstfrihedens Love mod det sig nærmende Følge af Færdemænd — kaldte jeg Kokken og udviklede for ham udi en lang Tale Stillingens hele Alvor, bød ham at gjøre en Hekatombe af alt det tilbageværende Vildt og føre for Lyset en Plum-Pudding, hvis Omraade kunde gjøre ham selv og Gammel-England Hæder. Et langt Bord blev reist i Teltet; Sigurd foer afsted paa Herjetog til Nabogaarden, og Fitzgerald overtog Kjøgemesterens Hædershverv, medens jeg red afsted paa min Nordbag tvers over Myren i Haab om endnu at faae skudt nogle Vandfugle til. Et Par Timer efter, netop som jeg var ifærd med at ende en Vildands Dage, der laa i al sin Uskyld og solede sig i Elven, svøbte en Sky af Hestfolk sig om Foden af et fraliggende Fjeld; og da jeg kom hjem, fandt jeg Leiren, som havde været saa øde, da jeg reed ud, fuld af Liv og folksom med saa lystig en Flok Franskmænd, som Nogen kunde være saa heldig at komme i Kast med. Som De kan tænke, vare disse Herrer iførte alle Slags Klædningsstykker, Langstøvler, maleriske og mordske Fra Diavolo-Hatte, og hist og her raske skotske Huer fra Aberdeen; men hvordan „Hovedbuningen“ var, saa kunde De være tryg for at finde et venligt og kvikt Aasyn derunder. Min gamle Ven, Greve Trampe, der havde fulgt Toget, forestillede mig strax for Prindsen, der var sysselsat med at kjende efter Dybden i Storegeysers Rør; og tilskyndet ved den naadige Modtagelse, hvormed H. keiserlige Høihed hilsede mig, tog jeg mig den Frihed at sige ham, at „der var et tarveligt Maaltid rede tæt ved, som jeg haabede, at han og saa Mange af hans Følge, som Bordet kunde rumme, vilde gjøre mig den Ære at tage til Takke med.“ Efter en liden Betænkning, der rimeligviis skrev sig fra Frygt for at komme til Uleilighed, var han saa venlig at modtage min Indbydelse, og lod mig nogle Minutter efter med en Ligefremhed, som jeg fuldt paaskjønnede, have den Fornøielse at modtage ham som Gjæst i mit Telt. Skjønt jeg aldrig havde været saa heldig at see Prindsen før, skulde jeg dog have kjendt ham blandt Tusinder paa hans mærkelige Lighed med sin Farbroder, den første Keiser. Større Lighed kunde neppe, det jeg troer, findes mellem 2 Mennesker. De samme ædle, skarpt skaarne Træk, den tynde, udtryksfulde Mund og den faste kjernefulde Kjæve. Men Prindsens Legeme er dog bygget paa en anden Boug, og hans Dine ere ikke Imperatorens kolde, gjennemborende, graae Ørneblik, men milde og brune med et heelt andet Udtryk. — Skjønt Middagen naturligviis var en liden „Barmicigal“, gik den alligevel nok saa godt, som enhver Middag maa gaae med saa lystige Fæller, som Gjæsterne vare. Vi havde nogen Vanskelighed med at stuve en Philosophs Been, og talte 3 Mand paa hver Kniv; men Fuglene vare ikke ilde kogte, og Plum-Puddingen kom i rette Tid, for at vende „et tvivlsomt Held til afgjørende Seir.“ Da vi havde reist os fra Bordet, ruslede hver sin Vei, hvor hans egen Lyst viste ham hen, Maleren bort for at gjøre Udkast, Gransken af Jordbygningens Gaader for at bryde Stene, Philosophen for at grunde paa Sædelæren (i det mindste tændte han en Cigar) — og vi Andre for at see paa, hvorledes Folkene reiste de keiserlige Telte, som netop vare komne. En Time efter raadede Søvnen (skjønt ikke fuld Stilhed; — thi høit og lydt hævede sig Chorsangen til Morpheus Hæder paa alle Sider) eneældig over Teltbyen, der saa heelt krimsk ud, kastet hen som den laa, paa den øde Slette. Denne sidste Tanke troer jeg maa have blandet sig ind i mine Drømme; thi ei længe efter fandt jeg mig selv i fuld Storm imod et russisk Batteri, der lynede, tordnede, brølede og kanonerede mig om Ørene paa en Maade, rædselfuld at høre. Aabenbart gjorde jeg Tjeneste paa den franske Side; thi gjennemtrængende og høit gjennem Stormens Hvin lød Raabet „Alerte, alerte! aux armes, Monseigneur! aux armes.“ Jorden rystede, Røgskyer hævede sig for mine Dine, og indhyllede fuldkommen Sebastopols Værker; en Omstændighed jeg med Overveielse fandt saa meget mindre underlig, som jeg stod i bare Skjorten ved en Teltdør paa Island. De første Tegn for et Udbrud, som jeg havde taget for en russisk Kanonade, havde vakt de franske Sovere — et almeent Raab lød gjennem Leiren, og hele Nybygget var paa Fode — for de Flestes Vedkommende med bare Legge — for at være Vidne til det Under, som den bævende, tordnende Jord og det rygende Vand syntes at varsle. Gamle Geyser viste sig dog mindre høvisk, end vi havde begyndt at haabe; thi efter nogle Minutters trægt Arbeide i sit Bækken, satte han sig paa Bagfødderne — faldt — gjorde endnu en Kraftprøve — gav saa det Hele op, som en slet Leeg, — sank tilbage i sin vanlige Døs og overlod de skuffede Tilskuere, om de vilde krybe ind igjen under sine „respektive“ Fælder.

Næste Morgen var hele Følget tidlig oppe for at gjøre sig rede til Hjemfærden; thi Franskmændene syntes, at de ved den deelvise Forestilling, som de havde været Vidner til, vare fritagne for længere at vente i Forværelset (faire anti-chambre) paa Foretræde for en saa lunefuld Stormand. — Vi søgte endnu en Gang at faae taget et Lysbillede af Strokker og lode ham give den nødvendige Leer som Brækmiddel. Men det lykkedes alligevel ikke at faae Billedet, da Tiden, som hengaar imellem Madingen og Spyningen, er saa ulige, at ingen vis Regning kan gjøres; nu gjorde vi først Fladen rede 20 Minutter, efterat han havde faaet Leeren tillivs; men det varede saa længe, før den virkede, at Smyrselen paa Fladen imidlertid blev aldeles kjendselløs og uimodtagelig, saaat Udbrudet ingen Virkning kunde gjøre paa den. Fitz greb Leiligheden til at tage et Lysbillede af Prindsen, som han sad der ved Dagverden paa en Stol, med sit Følge omkring sig, og livagtig som De havde seet Napoleon den Store før Slaget ved Austerlitz, omgiven af sine Høvdinger. Da der efter en Snees Minutter endnu ikke viste sig noget Tegn til Udbrud, bleve Franskmændene utaalmodige. Man blev spydig og sagde Vittigheder til Skade for Strokkers navnkundige Ordholdenhed og Utrættelighed; Vittigheder, som jeg maa tilstaae gik mig nær og lode mig kjende, hvad en Foreviser maa lide, hvis Hund ikke har gjort sine Kunster som han skulde. Tilsidst rede de Alle sammen sin Vei; men den sidste Rytter var endnu ikke kommen bag den nærliggende Houg, før — Pladsk! Burr! den drøvtyggende Kilde gav et Sett 50 Fod op i Luften med en Yrsel, der fuldelig hævnede den Spot, som var viist ham, og mere end godtgjorde min gode Mening om Strokker.

Om vor Hjemfærd til Reykjavik veed jeg intet Mærkeligt at sige Dem. Tidlig om Morgenen havde der været lidt Trudsel med Regn; men Kl. 12 havde Veiret sat sig til en af disse stille, mørke Däge, der svøbe endog det bedst kjendte Landskab i en sagnlig Taage. En sid, staalfarvet Kaabe var spændt næsten heelt over Himlen, undtagen hvor en bred Stribe af opalfarvet Luft langs den flade Synsring lod Øiet have aabent Rum til at søge Paradisets perlestrøede Veie. Paa den anden Side hævede sig hine vredne Hraunfjelde, med sine blege Hoveder stødende imod den faste, tunge Sky og overskyggede af en Blæksværte, der gik over til end dybere Mørke, hvor den stedlige, røde Grund let brød frem igjennem Skyggen, der laa rugende over det øde Landskab. Om der noget Sted i Naturen findes en anden saadan Egn, kan det ene være i Hjertet af hine rædselfulde Øder, som Lærdommen har afsløret for os midt imellem Maanefjeldenes Steenriger, hvor ingen Granskers Fod har traadt. En Time, førend vi naaede vort gamle Hvilested paa Thingvoldene, sluttede, ligesom fremkaldt ved Galder, en tung graa Taage sig om os og gjorde et ukjendeligt Ginungagab af det mægtige og rædselfulde Rundmalerie, som vi havde faret over; Skyer, Fjelde, Synsring, Alt var borte; og da vi spændte vore Øine fra Hrafnagjaaens Stup midt igjennem den eenslige graae Slette ved vor Fod, var det næsten vanskeligt at troe, at der laa den samme vidunderlige Vold, hvis første Syn næsten havde gjort en Vending i vort Liv.

Ludvig den 16de og Charles Henri Sanson.

Tre Episoder af „Pariserskafottets Historie", ved H. Sanson. Oversat af Dr. H. Schou*).

I.

Førend min Bedstefader havde sit frygtelige Møde med Ludvig den 16de paa Skafottet, havde han to Gange havt den Ære at nærme sig Kongens Person. Første Gang var det i Begyndelsen af Aaret 1789. Finantsernes slette Tilstand havde bevirket, at de betydelige Summer, som Statskassen skyldte Charles Henri Sanson, endnu ikke vare blevne ham udbetalte. Min Bedstefader befandt sig derfor i en alvorlig Forlegenhed og trykkedes i høi Grad af Gjeld. Han indgav i den Anledningen Ansøgning til Kongen, og nogle Dage efter fik han Ordre til at indfinde sig i Versailles. Audientsen varede kun kort. De mindste Enkeltheder ved den forbleve indprentede i min Bedstefaders Erindring, og de ere for ham gaaede i Arv til hans Efterkommere.

Kongen stod opreist i en Vinduesfordybning, der gik ud til Lunden. Han vendte halvveis Ryggen til min Bedstefader og saa fra Tid til anden ud paa Terrassen med et Blik, hvori han søgte at lægge et Udtryk af Distraktion. Charles Henri Sanson, der første Gang følte sig saa nær ved Kronens Glands, blændedes af den og vovede ikke at træde langt ind i dette store Værelse, der kun bestod af Forgyldning, Marmor og Krystal. Han holdt sig næsten paa Dørtrinet, saa at de faa Ord, de talte med hinanden, vexledes i en stor Afstand, skjønt Lyden af deres Stemmer blev end yderligere svækket ved de tykke Tæpper, der befandt sig i Værelset. Havde en Jagttager været tilstede ved denne Samtale, og havde man rettet det Spørgsmaal til ham, hvem af disse to Mænd, der fire Aar senere skulde lægge en dødbringende Haand paa den Anden, vilde han uden Betænkning have svaret, at det maatte være den mægtige Souveræn, der herskede over 25 Millioner Undersaatter, og som, kjed af eller misfornøiet med sin Skarpretters Embedsførelse, havde nu faaet det Indfald at underkaste ham Gjengjeldelsesrettens Straf og lade ham omkomme paa samme Maade, paa hvilken han i saa lang en Tid havde stilt Andre ved Livet. Men det virkelige Udfald skulde blive ganske anderledes, og det er en sædvanlig Følge af de revolutionere Vilkaarligheder, at Bødlerne blive Konger, og al den Storhed, der hidtil har overstraalet Verden, kastes hen som et Offer til dem.

Ludvig den 16de bar nærværende Aften en Kjole af lilla Taft, broderet med Guld, og paa hvilken Helligaandsordenens Stjerne glimrede, Knæbeenklæder, Silkestrømper og Sko med Spænder; det blaae Baand og Ludvigsordenens røde Baand saaes paa hans hvide, guldbroderede Atlaskes Vest og dannede tilfældigviis denne Forening af Farver, der skulde være Signalet til saa store Gjenvordigheder for ham og hans Familie.

*) Nærværende Episoder, der fra Kjøbenhavn ere os tilstillede i Manuskript, som Prøve paa det af os allerede tidligere omtalte eiendommelige Værk, ere hentede fra Originalens 3die, i den danske Oversættelse endnu ikke udkomne Bind. Idet vi optage disse Brudstykker, gjøre vi opmærksom paa, at Oversættelsen udkommer paa Wøldikes Forlag, i Hefter à 11 ß norsk.

Et Knipplings-Kalvekryds i Form af en Bladkrave hang ned fra hans bløde og løse Halstørklæde der ikke var istand til at skjule Halsens kraftige Muskler. Kongen var stærkt bygget; men hans Ydre udmærkede sig ikke ved Fornemhed. Det eneste Aristokratiske ved hans Figur var hans plastiske og fint formede Barm. Hans puddrede Haar var sat i to Bukler ved hver Tinding og sammenknyttedes bag i Nakken af en Pisk, saaledes som man dengang brugte.

„De har indgivet en Reklamation i Anledning af Summer, der skyldes dem," sagde han uden at vende Hovedet om og uden at see paa min Bedstefader." Jeg har befalet at deres Regninger skulle verificeres, og at de saa snart som muligt skulle anvises til Udbetaling; men Statens Pengemidler ere i dette Øieblik næsten udtømte, og de gjør Fordring, troer jeg, paa 136,000 Livres; det er en temmelig betydelig Sum."

„Jeg takker allerunderdanigst for Deres Majestæts Godhed", svarede Charles Henri Sanson; „men jeg beder om Tilladelse til at bemærke, at min Gjæld er i den Grad taget til, at mine Kreditorer ikke længere ville have Taalmodighed, og endogsaa min Frihed er truet."

Ved disse Ord vendte Kongen sig om og vexlede et hurtigt Blik med min Bedstefader. Denne Sidstes ærbødige Holdning maatte gjøre det Indtryk, at hans fremførte Ord ligeoverfor Kongemagten vare sandfærdige. Ludvig den 16de kunde ved Synet af min Bedstefader ikke undertrykke en uvilkaarlig Gysen. Var det Forudfølelse eller var det den Rædsel, som vor Stilling indgyder? Den sidste Formodning synes mig at være den rimeligste.

„Vent", sagde han, „vi skulle see at faae dette i Orden."

Derpaa ringede han med en lille Klokke, som befandt sig i hans Nærhed. En Kavaleer traadte ind.

„Hr. de Villecleuil", sagde Kongen til denne, „vil De tage en Blanket til et Beskyttelsesbrev og udfylde den med de Navne, som jeg vil diktere Dem."

Da Papiret var skaffet tilveie, dikterede Kongen selv, der havde en udmærket Hukommelse, min Bedstefaders Navne, hvilke han udentvivl kun kjendte fra dennes egen Ansøgning.

Dette mærkværdige Beskyttelsesbrev, som endnu er i mit Eie, er affattet paa følgende Maade:

„I Kongens Navn!

„Da Hans Majestæt vil give Hr. Charles Henri Sanson Leilighed til uden Hindring at besørge sine Embedsforretninger, har han tilstaaet ham dette Beskyttelsesbrev for hans Person i 3 Maaneder, i hvilken Tid Hans Majestæt forbyder hans Kreditorer at øve nogensomhelst Tvang imod ham, alle Retsbetjente at arrestere eller forurolige ham, og alle Fængselsvogtere at modtage ham, under Straf af deres Emberers Fortabelse og Udredelsen af alle ved deres Fremgangsmaade foraarsagede Omkostninger samt Skadesløsholdelse; dersom han, tiltrods for de herved givne Forbud, skulde blive fængslet, befaler Hans Majestæt, at han paa Stedet skal frigives, i hvilket sidste Tilfælde de vedkommende Fængselsbetjente skulle være brødefri. Hans Majestæt befaler fremdeles, at dette Beskyttelsesbrev ingen Gyldighed skal have, førend det er notificeret for Handelskammeret.

„Givet i Versailles den 19de April 1789.

„Ludvig.

„Laurent de Villecleuil."

Da Navnene vare skrevne, undertegnede Kongen og gav derpaa Papiret til min Bedstefader, som ærefrygtsfuldt bøiede sit Knæ, idet han modtog det. Hans Frihed var blevet beskyttet af ham, hvem han skulde berøve Livet.

Idet min Bedstefader gik ud af Slottet, saa han en Kvinde med en imponerende og majestætisk Holdning; hun var pragtfuldt klædt og fulgtes af to andre Damer samt en Kavaleer. Alle Pander sænkede sig ved Synet af hende; thi, idet Schweitseren aabnede den store Dør paa vid Væg, raabte han med høi Stemme:

„Dronningen!"

I samme Øieblik traadte en ung Dame, der var klædt i en beskeden Silkekjole, frem fra en lille skjult Dør, som førte til Kapellet. Hendes rene og harmoniske Træk vidnede om stor Hjertensgodhed. Saasnart Dronningen bemærkede hende, antog hendes Aasyn et kjærlighedsfuldt Udtryk.

„Kom dog, kjære Søster!" raabte Dronningen, „jeg har endnu ikke seet Dem idag."

„Det er Dronningen og Prindsesse Elisabeth", sagde Schweitseren til Charles Henri Sanson, da han førte denne ud af Slottet.

„Jeg veed ikke, hvilken af dem der imponerer mest", svarede min Bedstefader med Beundring; „men, dersom den Første seer ud som Jordens mægtigste Fyrstinde, saa har den Anden Udseende af en Himlens Fyrstinde."

Idet han sagde dette, gik han med sin Ledsager igjennem Forhallen, som førte ud til Æresgaarden, og naaede ad denne endelig den yderste Gitterport, lykkelig over at kunne fjerne sig fra disse Jordens Storheder. Et ubeskriveligt Ildebefindende, en trykkende Følelse, som han ikke kunde gjøre sig selv noget Regnskab for, havde hvilet over ham med en besværlig Tyngde al den Tid, han havde opholdt sig paa Slottet. Var det Forlegenhed over første Gang at nærme sig de Mægtigste i Landet? Jeg tror det ikke; Charles Henri Sanson var, som jeg før har sagt, og som det end yderligere vil vise sig senere, udstyret med en energisk Charakteer og en Villiekraft, der beskyttede ham mod slige Svagheder.

Nei, jeg har den Overbeviisning, at Forsynet giver os undertiden ubestemte og hemmelighedsfulde Vink, som vi føle uden at forstaae dem, og der var noget Prophetisk i den uforklarlige Maade, paa hvilken min Bedstefaders Hjerte sammensnøredes under denne Audients, hvor han ved et besynderligt Tilfælde saa for første Gang og næsten i et og samme Nu de tre ædleste Hoveder, der vare hjemfaldne til hans skrækkelige Øxe.

Norge.

Christiania. Tredie Markedsdag fandt en af Selskabet til den norske Hesteraces Forædling foranstaltet Kapkjøring Sted paa Østensjøvandet, hvori 16 Heste fra Landdistrikterne og 11 „fra By og Land" deeltoge. De for de førstnævnte Heste udsatte Præmier tilfaldt følgende: Nr. 1 Sølvkrus (til 80 Spd.) Hingsten „Frithjof", tilhørende Ole Veikle i Froen, hvilken gjennemløb Banen (1000 Alen lang) i 74 Sekunder; Nr. 2 Sølvpokal (40 Spd.) Vallak „Rappo", tilhørende Ole Kolsrud i Lier, og Nr. 3, Sølvpokal (25 Spd.) Hoppen „Kapella" tilh. Ole O. Kolsrud i Sigdal. — Præmien for Heste fra By og Land, en Sølvpokal til 60 Spd., tilfaldt Hoppen „Sylphiden", tilh. Chr. Seeberg i Drammen, hvilken gjennemløb Banen i $66\frac{1}{2}$ Sekund. — Paa Grund af det usædvanlig milde Vinterveir havde det været vanskeligt i Byens Nærhed at finde en Iis, hvor Bane kunde anlægges, og da Isen paa Østensjøvandet endelig var befundet skikket dertil, havde Natten før Kapkjøringen ondskabsfulde Mennesker hugget Huller i den paa Banelinien, der saaledes maatte omlægges.

— Forrige Løverdag gav Fr. Ursin, assisteret af sin Familie, Fru Ursin, Frøken Dorothea Ursin, og Martin Ursin, i Hotel du Nord en Koncert, bestaaende af mange velvalgte Nummere, der havde trukket et talrigt Publikum, der optog den dygtige Musiker-Familjes Præstationer med fortjent Bifald.

— En herværende Kunstnerforening har arrangeret et Karneval der skal afholdes den 23de Febr. (Entre $1\frac{1}{2}$, Spd.) og hvis mulige Overskud skal benyttes til Dannelse af et Fond for trængende Kunstnere.

— Forhenværende Foged i Norge, Otto Sommer Monrad, Fader til den bekjendte danske Minister, er nylig død paa Falster, hvor han som Sindssyg henlevede i en Læges Huus. Han var en Søn af Generalkrigskommissær for Søetaten i Norge Hans Diderik M. og født i Throndhjem 1780, altsaa blev han omtr. 82 Aar gammel. Allerede i 1816 entledigedes han fra sit Foged-Embede i Norge.

— Paa første Side af dette Nr. give vi efter Tegning af Hr. Reinhold Boll Prospekt af en af de mange maleriske Fosse i Mesna Elv ved Lillehammer. Da vi f. A. Nr. 46 gave et andet Billede fra Mesna, leverede vi tillige en Beskrivelse, hvortil vi her henvise.

— Boghandlerne Richie & Glükstad her i Byen have opgivet sit Bo til Skifterettens Behandling.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 7. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 15de Februar 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Horace Vernet.

En af det nittende Aarhundredes berømteste franske Malere og utvivlsomt den mest folkekjære, er bukket under for en lang og smertelig Sygdom, baaret med Styrke og Resignation. Han var ved sin Død 74 Aar. Han kom til Verden den 30te Juni 1789 i en af de Fløie i Louvre, som ved en særegen Kongegunst var tilstaaet hans Fader til Bolig. Han døde i Paris den 17de Januar ikke langt fra det Sted, hvor han havde seet Dagens Lys, nemlig i det franske Akademies Pallads, hvor han beboede en Leilighed i Pavillonen tilhøire. Et Saar, modtaget ved et Fald af Hesten, blev den første Aarsag til hans Død. Maleren Decamps dræbtes ligeledes i 1861 ved at kastes af Sadlen af en Hest, han ikke formaaede at styre. Horace Vernet var en udmærket Rytter, men hans Charakteers Livlighed forledede ham til Dumdristighed.

Med Horace Vernet uddør et Dynasti af Malere, hvis Navne have havt en god Klang i Kunstverdenen. Chefen for Dynastiet, Antoine, var en ydmyg Dekorations-Maler, som ikke kunde forudsee den store Fremtid, der ventede hans Slægt, men som dog levede længe nok til at see sin Søn Joseph, født i 1714, som Frankrigs første Marine-Maler. Denne Josephs Berømmelse gik i Arv til Sønnen Carle Vernet, der har malet en Mængde Slag-Billeder af tvivlsomt Kunstværd; en senere Kunstkritik har blot vurderet de fortrinligt tegnede Heste. I Italien grebes Carle af en pludselig Pietisme, og vilde blive Munk, men betænkte sig og forblev Heste-, Jagt- og Bataille-Maler, og især original Karrikaturtegner og et lystigt, vittigt Hoved. Det var under denne Faders Paavirkning at Horace Vernets Talent udviklede sig. Han brød tidlig den klassiske Skoles Tvang, hvis Ideal var stiv pedantisk Regelmæssighed; han vilde gaae sin egen Gang og ikke lade sig lede af nogen anden end den geniale, uregelmæssige Fader. Tre og tyve Aar gammel udstillede han sit første Billede og vandt strax for sig Almeenheden, der med Glæde modtog en ny Kunstner af det Navn, som allerede var bleven folkekjært. Ogsaa Hoffet beskyttede ham; Keiserinden Marie Louise beundrede varmt hans første Krigs-Skizzer og gav derved Tonen an til en almindelig høirøstet Priis. Der var en saa stor Lighed mellem Faders og Søns Billeder, at man kunde fristes til at give dem samme Ophavsmand, og især som Bataille-Maler var det, at Faderen gik igjen i Sønnen. Indtil Carle optraadte, havde man kun bekymret sig lidt om strategisk Nøiagtighed; man havde indskrænket sig til at komponere malerisk ordnede Grupper, der forestillede Kjæmpende. Blot van der Meeden gjør en Undtagelse; denne Kunstner fulgte Ludvig den 14de i Felten og forstod at forblive Maler, medens han var virkelig Historiograph. Men efter Revolutions-Krigene var det blevet en Slags logisk Nødvendighed, at udvide Kompositionens Ramme. At sætte en General og hans Stab i Forgrunden, mens man lod selve Handlingen underforstaaet og indhyllet i Krudtrøg i det Fjerne, var blevet en Latterlighed. I Carle Vernets Billede „Slaget ved Marengo“, gjorde Strategien sig for første Gang gjældende i Kunsten, og det er ved at træde i dette Spor, at Horace Vernet er bleven den mest glimrende Fremstiller af fransk Krigerære.

For at fatte den umaadelige Popularitet, Horace Vernets Værker have opnaaet, maa man i Tanken gjenkalde sig Tidens politiske Lidenskaber og det Afguderi, Franskmændene til alle Tider have drevet med den Krigerære, som Horace forherligede lige fra sin første Optræden, samt at han besad en eiendommelig fransk Egenskab: Klarheden, Tydeligheden, en Egenskab, man gjenfinder hos Datidens populære Skribenter: Beranger og Casimir Delavigne, der besang Seire og begræd Nederlag, og Thiers, som fortalte dem.

Saa kom Restaurationen. Bonapartisternes Yndling maatte være Bourbonnerne en Torn i Øiet, og elskede de ikke Kunstneren, elskede han dem endnu mindre; alle hans Billeder var ligesom Protester mod en lidet elsket Regjering; derved blev han ogsaa en politisk Størrelse og Oppositionsbladene kappedes om at hæve den unge Kunstner til Skyerne. „Paniatowskys Død“, „Afskeden i Fontaineblau“, „Lavalettes Flugt“ osv. gjorde en Opsigt, som vanskelig lader sig skildre; Lithographien kom Kunstneren tilhjælp, for at udbrede en talløs Skare Militær-Scener, som Nysgjerrigheden aldrig trættedes ved, og hvoraf usle Aftryk fandtes i hver Hytte; man syntes at finde en Slags bitter Trøst i dem, efter at man tænderskjærende havde seet de Fremmede trænge ind i Paris. Paa en Tid, da Kampbulderet ikke mere gjenlød, var disse Scener alt hvad man havde tilbage at juble over.

Horace Vernet.

Juryens store Feilgreb, som i 1822 ikke vilde tillade Horace Vernet at udstille sine Malerier, hvortil Sujetterne vare tagne af Republikens og Keiserdømmets Felttog, uden paa den Betingelse, at han ombyttede den trefarvede med den hvide Kokarde, forøgede endnu mere Kunstnerens Popularitet. Han udstillede sine Billeder i sit eget Atelier, som formelig stormedes af Pulikum, der aldrig blev kjed af at betragte „Grenaderen ved Waterloo“, „Kampen ved Clichy-Barrieren“, „Mamelukkernes Masakre“, samt Slagene ved Hanau, Montmirail og Jemappes osv. osv. Endelig ophørte ogsaa Hoffet med sin Modstand og tillod ham i 1827 at udstille sine Værker, og i 1829 udnævntes han til Direktør for det franske Kunst-Akademi i Rom.

Hans Billede „Judith og Holophernes“, som han hjemsendte fra Rom, viser et Forsøg paa at hæve sig til den historiske Stiils Alvor og Høihed. Det var et uheldigt Forsøg, eller snarere, det var en Illustration af et Moment af Bibelen, ret som han senere illustrerede Molières Værker. Hans Studier af Campagnen derimod vandt begeistret Bifald.

Det tillodes ham imidlertid ikke at forblive længe i Rom; Krigen i Algier var udbrudt og fordrede sin kunstneriske Historiograph. Fra dette Tidspunkt bliver hans Frugtbarhed forbausende. Han var med i alle Træfninger, tegnede midt i Krudtrøgen, reiste frem og tilbage over Verdenshavet og synes blot at have

kjendt Træthed af Navn. „Samaritaneren“ og „Rebekka ved Brønden“, der ere malede i Algier, bære ikke Spor af Feltlivets Hastværk og Tummel, Alt er Ro og Sikkerhed.

Fra nu af see vi ham beskyttet af Louis Philips Regjering, men stærkt angrebet af Kritiken; kun Publikum forblev ham altid tro; især har han til sin Død været forgudet af Armeen.

Louis Philip forlangte, at han alene skulde dekorere et Galleri i Musæet i Versailles, og i tre Malerier gjengav han Scener af Constantines Beleiring, der ansees for hans i kunstnerisk Henseende mest udadlelige Værker. Ogsaa andre Episoder af Louis Philips Regjeringstid forherligedes. Louis Philip vilde ogsaa gjøre ham til Pair af Frankrig, men den stolte Kunstner afslog denne Ære — vistnok ikke af Ydmyghed.

Den Spænding, som dette Afslag fremkaldte mellem Kongen og ham, siges at have bevirket Vernets Reise til Petersborg, hvor han fik en glimrende Modtagelse og var Keiser Nicolaus's Lærer i Tegning.

Den livlige Franskmand trivedes, trods al Ære, ikke i Barbarernes Stad, og greb den første Leilighed til at vende tilbage til Paris, hvor han i otte Maaneder malede det største Billede, der findes i Verden: Erobringen af Smala, Abdel Kaders Leir, hvor hans Evne til at gjengive interessante Episoder og Grupper fremtræder i sin hele Glands.

Dette var hans sidste store Billede. Februar-Revolutionen, der fordrev Orleannerne, standsede hans Arbeider for Musæet i Versailles, men indtil sin Død malede han Genrebilleder og Portræter. Kritiken angreb ham ikke mere, og han var ogsaa i høi Gunst hos de Franskes Keiser.

Med sin Aands Bevægelighed og sit bøielige Talent har Horace Vernet fremfor nogen anden fransk Kunstner været Tolk for Dieblikkets Interesser, et Ekko af sin Tids Lidenskaber. Da Frankrig var Philhelenist, bragte han Grækerne paa Scenen; da man sværmede for Lord Byron, malede han sin Giour; da Walter Scott var Dagens store Interesse, fremstillede han Høilændere i deres maleriske Dragt med samme Nøiagtighed, hvormed han senere malede Araber og de tusinde Detailler af de afrikanske Stammers Liv. Han gjennemreiser Europa og Orienten, gaar tyve Gange over Verdenshavet, beskuer, studerer, maler.

Studier tegner han næsten aldrig, alt præger sig i hans aldrig svigtende Hukommelse. Han gjengiver alt ligesom et Speil, men viser ikke personlig Forkjærlighed for Noget.

I Portrætet har Horace Vernet lagt den samme Dygtighed for Dagen som i sine andre Værker. En Mængde historiske Personer have siddet for ham. I flere af disse Portræter er Virkeligheden, Ligheden søgt uden Phraser og uden Poesi. Disse Figurer i deres Virkelighed forbauser Beskueren, men ingen af dem fremtræder for os i Kunstens Forklarelse. Horace Vernet saa næsten for skarpt; for ham gives intet Hemmelighedsfuldt, han tillader os ikke at ane Noget hiinsides hvad han giver. Hans Kunstnergeni er ganske intellektuelt, det har ikke sit Udspring i Følelsen. Man stødes hos ham aldrig over en af de Feil i Tegningen, som man kan finde endogsaa hos de største Mestere; hans Overlegenhed er sig altid selv lig, men hvad der mangler hans Værker er en mægtig Eiendommelighed. Nærmest kan man sige, at han med stort Talent har daguerreotyperet en Række af den moderne Histories mest gribende Momenter, hvilke han har efterladt Verden som en Avis fra en mindeværdig Tid.

Man skulde tro, at en saa uhyre Frugtbarhed maatte have tvunget Kunstneren til et eensomt Arbeidsliv, men tvertimod, Horace Vernet har levet et rigt Liv med alle sin Tids Ypperste. Yndet af alle Monarker, dekoreret med alle Ordenstegn, Elsker af Fornøielser, især af Ridning og Jagt, vidste han at forene Arbeidet med Fornøielsen og beholdt denne Livslyst til sin Alderdom. Han var som Menneske maaskee ligesaa elsket, som han var beundret som Kunstner.

Det Spørgsmaal, om han har været ligesaa stor som berømt, vil Efterslægten, idet den lader hans Talent vederfares al Retfærdighed, dog maaskee besvare benægtende. M.

Træk af Sæderne i det hollandske Guyana.

Skjønt Guyanas Klima ikke er synderlig forskjelligt fra Congos, hvor Kostumet er det primitive, har Afrikaneren, der i Surinam kommer i daglig Berørelse med Europæeren, adopteret hans sorte Kjole og runde Hat. Jeg taler, vel at mærke, om de Sorte, der bebo Staden, thi i Plantagen have Moderne beholdt hele Paradisets Simpelhed, og Negerne vilde under Mark-Arbeidet være i ligesaa stor Forlegenhed som Adam, om man havde befalet ham at stikke Benene ind i et Par Unævnelige.

Birketræ paa Gaarden Kohl i Rennebo. (Se f. Nr.)

Lovgiveren har ikke destomindre fundet forgodt, om ikke just at tvinge Negeren til at bære en Kjole, dog at tvinge Herren til at give ham den. Det er denne Uddeling af Klæder, der kaldes prati, som vor Tegning gjengiver.

Hver attende Maaned finder denne Uddeling af Klæder Sted. Den bestaar for alle Negre over femten Aar af: En Hat, en Paletot, et Par Buxer, en Bluse, 16 Alen Osnabrück-Lærred, 12 Alen stribet Lærred, 10 Alen Blaalærred, 4 Alen Bomuldslærred, 12 Synaale, 6 Dukker Traad, en Kniv, en Kam, et Speil, en Sax, en Barbeerkniv og et Dusin Fiskekroge.

Neger-Opsynsmanden ordner i Forveien hvad der tilkommer Enhver; derpaa kaldes Herren, og nu opraabes hver enkelt Neger og modtager sin Part.

Kvinderne faae istedetfor Beenklæderne og Barbeerkniven, nogle Alen Bomuldslærred mere og de yngste Negre blot Lærred og Bomuld.

Et Negerbal, kaldet bagno, der varer to Dage, ledsager gjerne denne Uddeling.

Da Klædningsstykkerne ankomme fuldfærdige til Guyana, passe de naturligviis ikke paa den Krop, de tilfalde, men det siger intet, de fleste Negre skille sig gjerne ved dem inden Dagen er tilende; de borttuskes mod tafia eller Stads, thi hvad Negeren attraar er ikke Klæder, men Pynt. Hver Søndag kan man forvisse sig om, hvorvidt denne Negerens Pynteraseri strækker sig. Der gives intet saa skrigende, som de Farver, han vælger, intet saa komisk, som den selvtilfredse Mine, hvormed han bærer sine Paafuglefjær. Har han nu endogsaa anskaffet sig en sort Kjole af det allerløierligste Snit, et Par store Fadermordere og en Vest à la Robespierre, bilder han sig ind at være klædt efter sidste Pariser-Mode, og har han nu dertil en — Paraply, er Gaden ikke bred nok for hans Storhed.

Skovnegerne ere endnu iførte Uskyldsdragten, kun deres Konge bærer — Støvler. Det er Sorte, som efter i Begyndelsen af forrige Aarhundrede at have unddraget sig Slaveriet, have været en Svøbe for de Hvide, hvis Plantager de have overfaldet. Efter forgjæves at have søgt at udrydde dem, har Regjeringen været nødt til at anerkjende deres Uafhængighed. De leve i de store Urskove og ere dristige Jægere; deres dybe Kjendskab til Vildtets Sædvaner gjør dem desforuden til fortrinlige Dyretæmmere.

Hvor vildt et Dyr end er, er nogle Dage nok for Indianeren til at forandre dets Natur. Intet er mere komisk end f. Ex. at see en Abe, som endnu igaar løb fri omkring i Skoven, og som idag har en Snor om Livet og er omringet af Indianere, der lee den ud. Dersom Aben viser Tænder, brister den Indianer, der sidder den nærmest, i Skoggerlatter og det stakkels Dyr, der seer, at dets Kourage ikke vurderes, ender med at hænge med Ørene og byder Haanden til Forsoning.

Naar de have grebet et Dyr, lade de det faste; om Aftenen besprøite de dets Legeme med Vand og udsætte det for Vinden. Det varer ikke længe, før Dyret skudrer og betragter med begjærligt Øie den Ild, om hvilken dets Fiender varme sig. Giver det sig ikke strax, faar det nok en kold Dousche; kryber det til Korset, bringes det hen til Ilden. Efter saaledes flere Gange i Rad at have gjort Bekjendtskab med Straf og Belønning, faar Dyret Næring, som dog ogsaa blot erholdes efter anstillede Lydighedsprøver. Denne Opdragelse gjør det meget hurtig spagt.

For dem, der dømme en Neger-Kok efter Chloe, Onkel Toms koselige Kone, hidsættes en Samtale, som vil betage dem Vildfarelsen.

Planteren staar hver Morgen op mellem Kl. fem og sex og spiser strax sin Frokost. Efter dette Maaltid, der bestaar af en Kop Kaffe og et Par Smørrebrød, begiver han sig ud paa Markerne, medens hans Kone, dersom han er gift, eller i modsat Fald hans Huusholderske, gaar til Spisekammeret med Kokken. Vi ville forudsætte at han er gift:

Kokken. Hvad vil Misses have til Middagsmad?

Damen. Først en Suppe. Hvilken Suppe skal jeg vel tage idag?

Kokken. Idag igjen Sup? Massa ikke holder af Sup!

Damen. Men naar nu jeg holder af den?

Kokken. Nu, saa gjør jeg Sup.

Damen tag otte smaae Pølser, et Stykke Flesk, et Stykke saltet Kjød, føi dertil den Høne, som blev slagtet igaar, et Stykke Skinke og en Løg og af alt dette laver Du en pinda-braso.

Kokken. Massa siger, at pinda-braso ham brænder i Hals.

Damen. Gaae Pokker i Vold!

Kokken (assides). Saa vi sammen gaae.

Damen. Efter denne Suppe, gjør Du en Stuvning af Fisk, en Ragout af Kaal og Potetes, og til Steg giver Du os den And, som Jægeren bragte igaar.

Naar Damen har givet sine Ordres, aabner Kokken Smørtønden, denne Skat i enhver kreolsk Huusholdning, og siger, idet han hvergang tager en uhyre Skee af den kostbare Vare:

Kokken. Lidet Stykke til Stuvning, lidet Stykke til Fisk, lidet Stykke til Steg, lidet Stykke til — —.

Damen. Til hvad?

Kokken. Til Gemüs, som mig gjør til Anden.

Damen, Er Du forrykt? Saameget Smør! Jeg skulde fast tro, Du bruger Smøret til at indgnide dine Been.

Negeren betragtede sine Stolper, der glindsede som Kakkelovnsrør. Beskyldningen var kun altfor grundet; Negeren tørrer sine vaade eller sidtede Hænder paa sine Been, da Brugen af Haandklædet er ham ubekjendt.

Kokken. Misses knuse mit Hjerte! Mig altid var Ærligheden Selv. Smør jeg desuden afskyer, giver mig Kolik.

Damen. Det skulde man ikke see paa din Mave. Apropos om Mave, hvor er der bleven af det Stykke Steg, der var tilovers fra Bordet og som jeg ikke har seet siden i Tirsdags?

Kokken. Hvad sige Misses?

Damen. Du har forstaaet mig fuldkommen vel.

Kokken. Jeg ved den gode Gud sværger ikke forstaae Misses! Ah, nu jeg husker! Jeg sat Steg i Sol for at Myrer jage, og saa kom Hund og mens jeg Ryg vendte, Hund aad Steg.

Damens Kammerpige, som havde hørt Alt, kom ind i Spisekammeret, med Hænderne i Hofterne, og sagde: Coqui løiet, Coqui løiet! Mave hans er Hund, aad selv Steg.

Damen. Er det sandt Coqui?

Kokken ruller vildt med Øinene og raaber: Gode Missis, Marie lyv som en Edderkop! Jeg sige Sandhed, for lyve stygt er. Steg stod i Sol, Marie bad om en Styk. Umulig, jeg sagde. Jeg er frugtsommelig, hun sagde, greb fat i Steg og aad en stor Styk; saa jeg skamfuld blev og aad Rest. At jeg ikke strax Sandhed sagde, var fordi jeg bange var, Marie Straf skulde faae.

Damen. Dette er for frækt. Jeg siger det til Herren strax, han kommer hjem.

(Efter L'Illustration.)

I Anledning af Nøden i Præstegjeldet Rauland.

(Af Jonas Lie.)

Som forhen i dette Blad berørt har Sognepræst Gunnerus i Mgbl. opfordret til Hjælp for de Nødlidende i hans Præstegjeld Rauland og i J. W. Capelens Boglade nedlagt en Liste, hvorpaa man kan tegne Bidrag. Hvad Sognepræsten har oplyst angaaende Forholdene i hans Præstegjeld, er i særdeles Grad skikket til at vække Medfølelse, og Barmhjertighedens Gaver ville derfor vistnok heller ikke denne Gang udeblive. Men et Spørgsmaal blir det dog altid, hvorvidt denne Slags Henvendelse af hele Kommuner til Nationen efter privat Fattighjælp, hvilke desuden nu begynde at blive noget betænkelig hyppige fra almindeligt Standpunkt kan billiges. At hele Distrikter lægge sig i Knæ og forlange Hjælp af den private Tiggerstilling, forlange at faae dele det Brød, som Betlerne i vore Kjøkkener ellers vilde være alene om, giver intet opbyggeligt Syn. Og dog udtales ved slige stærke Ord kun Sandheden; thi ogsaa den private Barmhjertighedsstilling har som bekjendt sin statistiske Begrændsning og ogsaa om den gjælder, at jo flere Munde desmindre Portioner kan vore Huusmødre uddele. Før et Distrikt skulde kunne forsvare saaledes at gaae hen og lægge sig som Fattiglem paa denne Nationens private Fattigkasse, maatte det ialfald først have grebet sig haardt an, maatte dets Kommune have anstrængt dets Resourcer til det Yderste, maatte det staae med soleklare Beviser for sin egen Uformuenhed i Hænde. Thi tænker man sig, at der af en Kommune kunde skrides til slig ydmygende Beslutning uden den høieste Grad af Selvovervindelse, uden klar Nødvendighed, kun som en klog Finantsoperation for en besværet Fattigkasse, vilde saadant tyde paa en almindelig Sløvelse i Begreberne om medborgerlig Ære og om Pligt og Ansvar i Forhold til Samfundet i det Hele, som maatte vække Forskrækkelse. Synet af enkelt arbeidsfør Mand, som gaar om og gjør Tiggeri til Spekulation, vækker vistnok altid vor Indignation, men vi trøste os dog da med, at saadant kun er Undtagelsen fra et stort, godt og sundt Hele. At see eller ialfald have mistænkt hele Distrikter for at drage Laser over sine gode Klæder og gaae den samme indbringende Tiggersti levner derimod ikke længer Plads for slig Trøst. Enhver vilde derfor føle saadant som noget Utaaleligt, som Noget, hvorimod der i Opinionen institueres almindelig Værnepligt. Nu er det vistnok saa, at de Distrikter, som til Dato have rakt Haanden frem efter Hjælp, saavidt vi have kunnet dømme derom, alle have befundet sig i en Tilstand af Nød, der har gjort denne Fremgmangsaade til eneste Udvei, og dette synes ogsaa efter Pastor Gunnerus Fremstilling nu at være Tilfældet med det assides og 2000 Fod over Havet beliggende Rauland. Men, skjønt saaledes for de anførte Tilfælde Sagens inderste Moralitet maa siges at være reddet, levner en nærmere Overveielse af Forholdet alligevel baade mange og store Betænkeligheder ved disse Henvendelser af Kommuner til Publikum i samme private Form som f. Ex. fattige Enkers i Avertissementer om Hjælp hos medfølende Mennesker.

Uddeling af Klæder blandt Negerne i Guyana.

Denne Fremgangsmaade retfærdiggjør man neppe ved formeentlig nærliggende Exempler fra den nærværende Nød i Lancasshire og i de franske Fabrikdistrikter; thi en Nationalulykke som Standsningen af Bomuldstilførselen fra Amerika, der tager Brødet fra Millioner, forlanger naturligen ogsaa national Hjælp. Den enkelte ordinære Fattigkasse vilde her ikke formaae Noget, selv om man, hvad der skal være foreslaaet, omregulerede dem til større; thi dette blev alligevel at læsse den ganske Nations Ulykke paa det enkelte Distrikts Skuldre, det blev at lade Lancasshire alene tage det amerikanske Stød for hele England. Ikkedestomindre arbeider man ogsaa dersteds paa, saavidt gjørligt at komme ud af Privatsubskriptionernes uholdbare Tilstand ind i en officiel Organisation for Hjælpen, og derunder hører da ogsaa ovennævnte Forslag om Udvidelse af Fattigdistrikterne ved Lov for, at ethvert saadant, hvis Fattigbyrder overstige en vis Procent af Skatteevnen, skal slaaes sammen med et andet til et større Fattigdistrikt, hvorved altsaa Nøden fordeles over en større Flade og Bæreevnen forøges. Det er vistnok ogsaa netop denne Vei, som vort Land har at gaae i vort her omhandlede Tilfælde. Enhver, som er lidt kjendt med Kommunalpolitiken saaledes, som den hidtil har artet sig med Hensyn til vore Fattigforholde paa Landet, vil vide en Smule Besked om, hvorledes Bestræbelserne i større og mere velstaaende Formandskabsdistrikter hyppigen gaar ud paa at blive kvit et enkelt fattigt Anner, der afstedkommer uforholdsmæssig Fattigbyrde, og som det derfor finder det besværligt at trække paa. Ved gunstig Leilighed f. Ex. ved Præstegjeldsdeling, Omregulering af Grændser eller Formandskabsdistriktsdeling lykkes det efter kortere eller længere Tids Machiavelisme endelig at blive det besværlige Distrikt kvit, saa at det nu faar sin egen Fattigkasse ɔ: kommer i en Tilstand, der i Realiteten vil sige akkurat saameget som, at dets Fattige nu faar underholde sig selv. En saadan liden interbygdelig Politik kan indeholde ligesaamange Intriguer og Finesser, konsumere ligemegen Skarpsindighed og Aand og opvise ligesaamegen diplomatisk Ubarmhjertighed hos de Vedkommende som hele tyrkiske Spørgsmaal, hvorom vi læse i Avisen, og Præsterne ere som bekjendt her ofte de ledende Machiaveller og Talleyrander. Denne Stræben efter at blive en saadan fattigbetynget Egn eller Anner kvit er naturligviis meget undskyldelig fra deres Side, som derved mene at befri sit Distrikt for store og det igrunden uvedkommende Paalæg. Men Staten og Offentligheden, i hvis Øre disse frastøtte Distrikters „Nødraab" lyder, og paa hvis Dør disse Distrikter banke som andenstedsfra forjagne Tiggere, maa man sandelig tillade her at være af en anden Mening. At vi alt har faaet saamange af den Slags Tiggere paa Døren, som Tilfældet er fortiden, skyldes vistnok ogsaa vor Regjerings mindre heldige Maade at løse disse bygdepolitiske Spørgsmaal paa, idet den i sin Afgjørelse af dem, hvilken i Form af Approbationsret i Regelen er henstillet til den, forlidet har principielt henseet til det Fordærvelige i Fattigdistrikternes alt for store Udstykning.

I sin i Morgenbladet indrykkede Fremstilling af Forhol-

dene i Rauland giver Pastor Gunnerus saaledes adskillige Vink, der synes at tyde hen paa, at hans Præstegjeld netop er et af Ofrene for den her fremstillede Bygdebestræbelse, og paa at Formandskaber og Regjering oppe paa Raulands Fjeldknart have opført en temmelig traurig Fattigtragedie, der i 2000 Fods Høide over Havet foruden af disse Vedkommende vel neppe er seet af andre end Høg og Ørn. Men, hvad vi her modsætte os, det er, at Publikum skal betale Billetten til Tragedien derved, at dette fraskilte Fattigdistrikt igjen skal ligge til Tyngsel paa Barmhjertighedsskillingens private Fattigdistrikt.

Der vil vel Ingen lægge Pastor Gunnerus eller de Andre, som hidtil have udstedt „Nødraab", til Last, at de have gjort, hvad de kunde for at hjælpe deres Distrikter. Men de Fleste ville vistnok være enige med os i, at slige Falliterklæringer dog neppe burde gjøres af den enkelte Privatmand. Det er nemlig et vigtigt og for Distriktets Kredit aldeles afgjørende Skridt, som herved tages. Ja et saadant Skridt kunde vel neppe heller forsvares, uden netop maaskee for saa isolerede og af Kredit uberoende Distrikter som Rauland. Thi for ethvert Distrikt, der staar i nogen mere forgrenet økonomisk Forbindelse med Udenverdenen, maatte et saadant Nødraab absolut være til ubodelig Skade. Den ene Barmhjertighedens Kilde, som gjennem Subskriptionen aabnes, er nemlig kun en Draabe i Havet og opveies absolut Hundreder Gange af alle de Tusinder forgrenede Kreditens Kilder, som ved den vakte Mistillid standses for Distriktet. Kjøbmændene og Landhandlerne skræmmes og ville ikke længere give Bonden Kredit paa sine Varer, Laanene standses, de større Forretningsmænd i Distriktet, af hvem megen Virksomhed beror, blive mere og mindre generede — kort Alt gaar trægt, undtagen Eet, og det er vedkommende Opraabers egen Popularitet, der ved en mærkværdig] Menneskenes Dumhed stiger, jo galere han har gjort det, ɔ: jo mere hans „Nødraab" blit troet og jo mere altsaa Krediten som en Følge heraf standses. Hans runde Haand med nogle hundrede sammentiggede Dalere i skinner, jo mørkere Distriktet blir omkring ham, jo mere Elendigheden stiger; denne maaskee endog kun den blotte Forfængeligheds Gjerning er en Maane, som absolut maa have Nat og Elendighed omkring sig for at sees, er uden Varme, af laant Lys og af overmaade Ansvar. Sligt for hele Distriktets Vel indgribende Skridt burde saaledes vistnok aldrig foretages af Privatmand, men ialfald kun skee ifølge Kommunebeslutning.

I disse Dage behandles Fattigloven i Storthinget, og da faar man haabe, at ogsaa det her omhandlede Forhold tages under Overveielse, at der sættes en Grændse for disse altfor store Udstykninger af Fattigdistrikter og for Muligheden af at drive enkelte smaae Distrikter fra fattige Kaar reent ud til Betlerstaven. At gjøre Fattigdistrikterne meget store og naturligviis alligevel lade Fattigbidragene uddeles af lokalkyndige Mænd har som bekjendt mødt den Indvending, at der isaafald vilde blive sløset formeget med Fattigkassens Midler, eftersom den enkelte mindre Kommune da mistede Magten til at kunne kontrollere det store Fattigdistrikts Økonomi og at Distrikterne derfor vilde komme til at sløse omkaps. Herimod kan vistnok meget indvendes, men af alle Indvendinger først og fremst den, at Erfaringen nu har vist os, at af al Fattiganordning er den at gjøre Distrikterne for smaae baade den, som blir os den dyreste og den, som i vort Land leder ind i de største Misligheder.

Literatur.

Den norske Literatur fra 1814 indtil vore Dage. Et Bidrag til en norsk Literaturhistorie af H. Olaf Hansen. Kbh. 1862. Som Forfatter overhovedet betragtet har denne vor improviserede Literaturhistoriker en slem Feil: han kan ikke huske sine egne Meninger eller holde fast paa en engang udtalt Tanke. Derved stiller han sit Forfatterskabs Svaghed og Holdningsløshed blot ligeoverfor enhver opmærksom Læser, uden Hensyn til hvorvidt denne er inde i det af ham behandlede Stof eller ikke. Denne Omstændighed syntes os at gjøre nogen egentlig Kritik over Hr. Hansens Arbeide overflødigt, indtil vi saa, at det i Danmark havde fundet Anmeldere, som troede, enten det nu var paa Grund af flygtig Gjennemlæsning, Ubekjendtskab til den norske Literatur eller af et moderne Kurtoisi mod de norske Forfattere, at burde anbefale Bogen som et ret brugbart Arbeide*). Og dersom vor Taushed ikke skal betragtes som Samstemmighed, maa vi her nedskrive vor uforbeholdne, men længe tilbageholdte Dom over Hr. Olaf Hansens literaturhistoriske Debut. Vi have saameget større Grund hertil, som den norske Læseverden med al sin selviske Opmandelse, dog paa Grund af traditionel Ærbødighed for det Fremmede og Mistillid til vort Eget, ikke alene har en stor Tilbøielighed til at lade sig imponere af alle Domme, der komme daraußenfra, men endog har en Tilbøielighed til at ansee det Slags hjemmegjorte Produkter, som tage Veien gjennem udenlandske Officiner, for en høiere Sort Aandsføde, ligesom det ikke skulde være lettere at faae Noget prentet i Udlandet, hvor alle Literaturens materielle Betingelser ere langt mere udviklede end hos os, og hvor derfor Forlaget af et Skrift kræver langt mindre Udlæg og Udgifterne altsaa dækkes ved en mindre Afsætning.

*) Efter at Ovenstaaende var skrevet, finde vi i „Fædrelandet" for 7de Febr. en Anmeldelse af Clemens Petersen, hvori Hr. Olaf Hansen som Forfatter sættes simpelt hen blandt Skoledrengene, medens hans Bog henvises „til Kakkelovnen", men som, hvor beføiet end denne Dom i Realiteten er, tillige viser, at den ærede Anmelder heller ikke trykkes af overdreven stort Kjendskab til den norske Literatur, hvorover han giver sig til at ræsonnere.

Forfatterens Glemsomhed ligeover for sine egne, engang fremsatte Meninger er lige paatagelig, enten det saa gjælder en Fremstilling af Literaturens Phænomener (dersom løst Snak uden Maal og Med kan kaldes saa), eller Udtalelser om en enkelt Sag eller Forfatter. S. 18, f. Ex., finder han, at Nordmændene, paa Grund af det „mere omfangsrige Kjendskab til Historien", de fleste af dem havde, netop derfor „satiriserede" Digteren Ewalds unaturlige og unordiske Svulst. Men S. 27 siger han, at Oehlenschläger ingen videre Indflydelse har faaet paa den norske Literatur, og ingen Efterlignere her fandt, „fordi den norske Historie endnu ikke var synderlig kjendt af Folket selv", og at man først nu (i Olaf Hansens literære Regjeringstid!?) „har faaet Øinene op for hvilken overordentlig stor Betydning hans hele Digtervirksomhed, og i Særdeleshed hans Tragedier, har for den norske Literatur." (Jfr. hermed den ubeviislige Paastand S. 160.) Derimod finder han, at Ingemann i saa meget høiere Grad har paavirket den norske Literatur. Dog, han glemmer strax, qvod demonstrandum est, og saaledes godtgjør han vel i det Følgende Oehlenschlägers Indflydelse (se S. 35 og 41) men ikke Ingemanns, uden forsaavidt man efter Konterten at slutte vil finde denne hos Lyder Sagen, hvis hele digteriske Charakteer dog allerede var bestemt endnu medens Ingemann traadte sine Børnesko, samt hos M. C. Hansen. (?) S. 106 fremhæver han stærkt og med spærret Tryk den Værd, Asbjørnsens Huldreeventyr have „som Digterværker"; endnu paa samme Sider finder han det fornødent at fortælle, at A. „ogsaa er optraadt med Held som Eventyrdigter." Og endelig falder han paa næste Side i Staver over, at der hos bemeldte Zoolog etc. Asbjørnsen „stikker ogsaa noget andet frem, og det er Digteren." — Hr. Olaf Hansen gjør altsaa med sin daarlige Hukommelse først S. 107 den Opdagelse, at Asbjørnsen er en Digter, medens hans Læsere allerede paa foregaaende Side ville have faaet fuld Underretning derom. — Hvad han S. 37 og 39—40 har sagt om M. C. Hansen, er han ligesom af Vanvare kommen til at lade staae uimodsagt indtil Bogens Slutningskapitel (S. 207), hvor „Damerne" omtales. Men da har han ogsaa til Gjengjæld i grundigste Grad glemt baade Hansens Digtning og hvad han selv har skrevet derom, og tager her, i raske Skridt, sin Mon igjen, hvad Selvmodsigelser angaar, idet han belærer os om, at M. C. Hansen med al sin „Reflexion" dog „besad for liden Opfatningsevne til at opfatte det Charakteristiske og Eiendommelige ved, og for liden kritisk Smag til at gjengive det Poetiske i det høiere Selskabsliv", medens derimod først Fru Collett kunde dette. Men paa samme Tid anvender han utroligt nok paa hende Kierkegaards Ord i Forførerens Dagbog: „Kvinden besidder Reflexionen i en overordentlig høi Grad", og lægger til, at hun ikke har formaaet at kjæmpe sig op over „Trivialiteterne", altsaa poetisk taget staar langt tilbage for M. C. Hansen ifølge hans af denne paa det før nævnte Sted leverede Charakteristik. I Forfatterinden af „Vesle Kari" finder han „en komplet Modsætning" til Fru Collett. „Hun har ikke Reflexion nok til at opdage det Trivielle i Livet, og endnu mindre Aandsmodenhed til at løfte sig op derover." Men i denne Hr. Olaf Hansens „komplette Modsætning" vil enhver Læser med noget mere „Reflexion" end han kun see „komplet" Eenhed og Lighed, hvilket jo dog ingen Grund har i Virkeligheden, men kun i Forfatterens Forvrøvling af hvad der skulde være hans Tanke eller som han havde haabet „ud igjennem" Skriveriets Løb at kunne blive til Noget, lignende en Tanke. Naar Forfatteren har kunnet sammendynge en Mængde slige Modsigelser i selve Skriftet uagtet dette efter dets hele slurvede Affattelsesmaade at dømme kun maa have været nogle Dages magelige Arbeide, vil man let kunne slutte, at han kan præstere ganske storartede Ting, saasnart han faar en noget rummeligere Tid til at glemme eller fragaae sin Mening, eller rettere, hvad han engang maatte have „fattet udi Pennen" som en saadan. Dette viser sig især hvad hans Bedømmelse af Henrik Ibsen angaar. Som det vil erindres, indeholdt Dagbladene for et Par Aar tilbage fra tilsyneladende forskjellige Indsendere en Række Angreb paa Ibsen, hvori denne hverken som Digter eller Theaterdirektør levnedes Ære for to Skilling. Vi oplyste dengang, at alle disse myndige Angreb væsentlig skrev sig fra een og samme Person — en ung Mand, der læste til Artium. Nu udtaler Hr. Olaf Hansen ogsaa sin fuldeste Indignation over disse Angreb, idet han siger om Ibsen: „Hans Liv har man forbitret ham, ikke alene ved skarpe og uretfærdige Kritiker over hans Digterværker, men ogsaa ved skaanselløse Angreb paa hans Theatervirksomhed har man gjort ham Livet saa surt som muligt." For Ordens Skyld burde dog Forf. have tilføiet, at de „uretfærdige Kritiker", som han her omtaler, tildeels vare hans eget Værk; eller ogsaa burde han ladet være at stille sig op som den humane, indignerte Mand ligeover for disse Kritiker, og henlevet „i det blide Haab," at hans Dedikation til Ibsen foran Skuespillet „Brødrene" havde bragt hans uforstandige Polemik i Forglemmelse. Maaskee vil Hr. Olaf Hansen finde vor Paavisning af hans Identitet med de Kritici, han nu angriber, at være et Brud paa Anonymiteten. Men han har selv fremtvunget den, ved ikke at føre sig vor tidligere Udpegen af hans Forfatterskab til Nytte, men nu tvertimod spille den overlegne og humane Mand ligeoverfor samme. Anonymitetens Skjold har efter vor Opfatning tabt sin Gyldighed, enten hvor een og samme Person kjæmper i samme Sag, under forskjellige Skjoldemærker, eller hvor han forsvarer eller angriber sig selv, som om det angik en Tredjemand. Begge Dele har Olaf Hansen gjort.

Stille vi Forf.'s Udtalelser Aasyn til Aasyn med de literaturhistoriske Kjendsgjerninger, da gaar det ikke hans Bog et Haar bedre, end naar man konfontrerer dem med hinanden indbyrdes. Det er ikke blot de uvorneste Tankekjæltringer, som i vild Staahei ødelægge hinanden, men der føres saa at sige en Lazaron-Krig mod al kultur- og literaturhistorisk bestaaende Orden, og mod al sund og historisk Kritik.*) Literaturhistoriens almeengyldigste Kjendsgjerninger stiller han med et Par Pennestrøg ganske paa Hovedet, som om der ikke havde existeret Literaturhistorie i Verden før den Dag, han gjorde den. „Selskabet til de skjønne Videnskabers Forfremmelse dannede (fortæller han os, S. 5.) en Opposition mod den mere og mere indtrængende franske Smagsretning," og i Spidsen for Medlemmerne af den „romantiske Skole" i Tydskland, stiller han Goethe. Havde Forf. kastet et Øie paa det nævnte Selskabs Samlinger og de deri optagne stive Oversættelser af Voltaire, vilde han allerede deraf faaet en Anelse om, at netop det Modsatte af hvad han antager var Sandheden. Og den tarveligste tydske Literaturhistorie vilde overbeviist ham om, at naar der tales om Romantikerne som Skole, Goethe da, trods sin „Götz v. Berlichingen" og anden Deel af „Faust", her hverken var eller vilde være med, men var og vedblev at staa som en Klassicitetens Mand, der paa Romantikernes Kurtoisi, for at vinde ham, kun havde det ene Svar: viig fra mig Satan. At en Mand, der opfører sig saa ugenert ligeover for de atter og atter klarnede og fremstillede Kjendsgjerninger, giver Vilkaarligheden fuldt Spillerum, hvor han saa at sige paa første Haand skal ordne og fremstille Stoffet, er noget ganske naturligt. At paavise dette skal være vor Opgave for et følgende Nummer.

*) Som en Prøve paa Hr. Olaf Hansens historiske Kritik vil efterstaaende Røverhistorie om Henr. Wergelands Død (S. 64) kunne tjene: „Under sit Sygeleie modtog Wergeland de skjønneste Beviser paa sit Folks og sin Konges Hengivenhed for ham. Saavel Carl Johan som den kongelige Familie besøgte ham gjentagne Gange. Under et Besøg, som Carl Johan, der, trods W. flere Gange havde forset ( ) sig mod ham, dog vedblev at elske og unde Digteren, aflagde ham, svedede W. stærkt. Kongen rakte ham sit Lommetørklæde. Digteren greb det og raabte med Varme: „Med dette i Haanden vil jeg dø!" Den 12te Juli 1845 døde han, osv." Enhver Mand med en Smule Kritik vilde spurgte sig selv, hvorvidt den her fortalte Historie havde de simpleste ydre Betingelser for at være sand. Han vilde da ikke undgaaet at erindre, at Carl Johan døde over et Aar før W. (nemlig 8de Marts 1844) og at Digteren ikke blot har skrevet Sørgekvad over den Konge, som saaledes skal have besøgt ham paa Dødsleiet, men endog udgivet „Carl Johans Mindekrands", og forsaavidt den døende Digter dog har modtaget Besøg af Carl Johan, maa Gjæsten have været enten en Feberphantasi eller ogsaa en — veritabel Gjenganger.

Norge.

Christiania. Bankchef A. B. Stabell har paa Grund af nogle stedfundne Udtalelser i Kreditbankens Repræsentantmøde 10 Fbr. indgivet sin Afskedsansøgning, hvilket vistnok har gjort et lige nedslaaende Indtryk blandt Aktieeierne og Byens Forretningsmænd. De for Bankchefen stødende Udtalelser gjaldt især Indlaansrenten 5 pCt., Vexelobligationsrenten 7 pCt., og nogen Rediskontering, men ingenlunde Misnøie over Mangel paa tilstrækkelig Kassebeholdning eller deslige, da vistnok Enhver maatte indrømme, at baade Bankens og Aktieeiernes Tarv ved Bestyrelsen var tilstrækkelig varetaget. Allerede længe før sin bekjendte Optræden ved Siden af Professor Schweigaard i Pengekrisen i 1857 havde Bankchef Stabell vundet sig vor Forretningsverdens Tillid som dens mest indsigtsfulde, praktiske Finantsmand, og, kommer Kreditbanken nu til at maatte give Slip paa hans Ledelse, vil det vistnok være mere end vanskeligt at faa hans Plads udfyldt. Hvad vi derimod, ligesom W. Hefty i sin Forklaring i Aviserne, ikke er istand til at indsee, er Bankchef Stabells Motiver for sin Afskedsansøgning; thi Ingen vil rigtig tro paa, at en saa sindig Mand som Stabell bare for et øieblikkeligt vredt Lunes Skyld skulde ville fratræde en Stilling, hvortil der i Pengeverdenen jo blandt Andet ogsaa knytter sig en stor Oppositionssag til Gunst for Byens mindre Næringsdrivende og for Forretningsmænd i de omliggende Landdistrikter. Imidlertid tales der rygteviis om, at Stabell skal sidde inde med vægtigere Grunde. Han skal nemlig i Kreditbankens Affærer ikke have villet tilstrækkeligen lystre dens Konkurrenter, de store Grosserere her i Christiania, der tillige ere Aktiehavere i Kreditbanken, og hvilke som saadanne stadigen skulle have søgt at dominere dens Forretningsgang. Kjed af de jevnlige Ubehageligheder ved dette Forhold er det han skal have besluttet at fratræde sin Post. I hvert Fald seer det ud, som om Bankchef Stabell af Repræsentantskabets Forhandlinger gjerne har grebet Anledningen til at sige op.

— Hs. Majestet Kongen kommer hid til Byen 23 Fbr.

— Storthinget tilendebragte i Mandags Behandlingen af Toldtarifferne, hvorunder man havde grebet Anledningen til rigtig at slaa Gjækken løs.

— Adjunkt L. Daae i Drammen er ansat som Stipendiat (i Historie) ved Universitetet istedet for Kand. mag. Schreiner, der er udnævnt til Adjunkt ved Christiania Skole.

— Kand. theol Th. C. Bernhoft (Kirketidendens Redaktør) er 7 Fbr. udnævnt til Katechet og Førstelærer ved den høiere Almueskole i Egersund.

— Storthingsmand, Overlæge Ove Guldberg Høegh fra Throndhjem, f. 1814 og Søn af den i Grue Kirke i 1822 indebrændte Foged Høegh, døde her i Byen af en heftig, tredie Gangs Typhus 7de Fbr., efterladende Hustru og 9 Børn. Høegh var en som Spedalskhedslæge og Forfatter af populære Skrifter over Sundhedslæren fortjent Mand, hvis Biographi vi senere skulle levere. — Storthinget bevilgede i samme Møde, som hans Død meddeltes, hans efterladte Enke en aarlig Pension af 200 Spd.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 8. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 22de Februar 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Et Livsbillede.

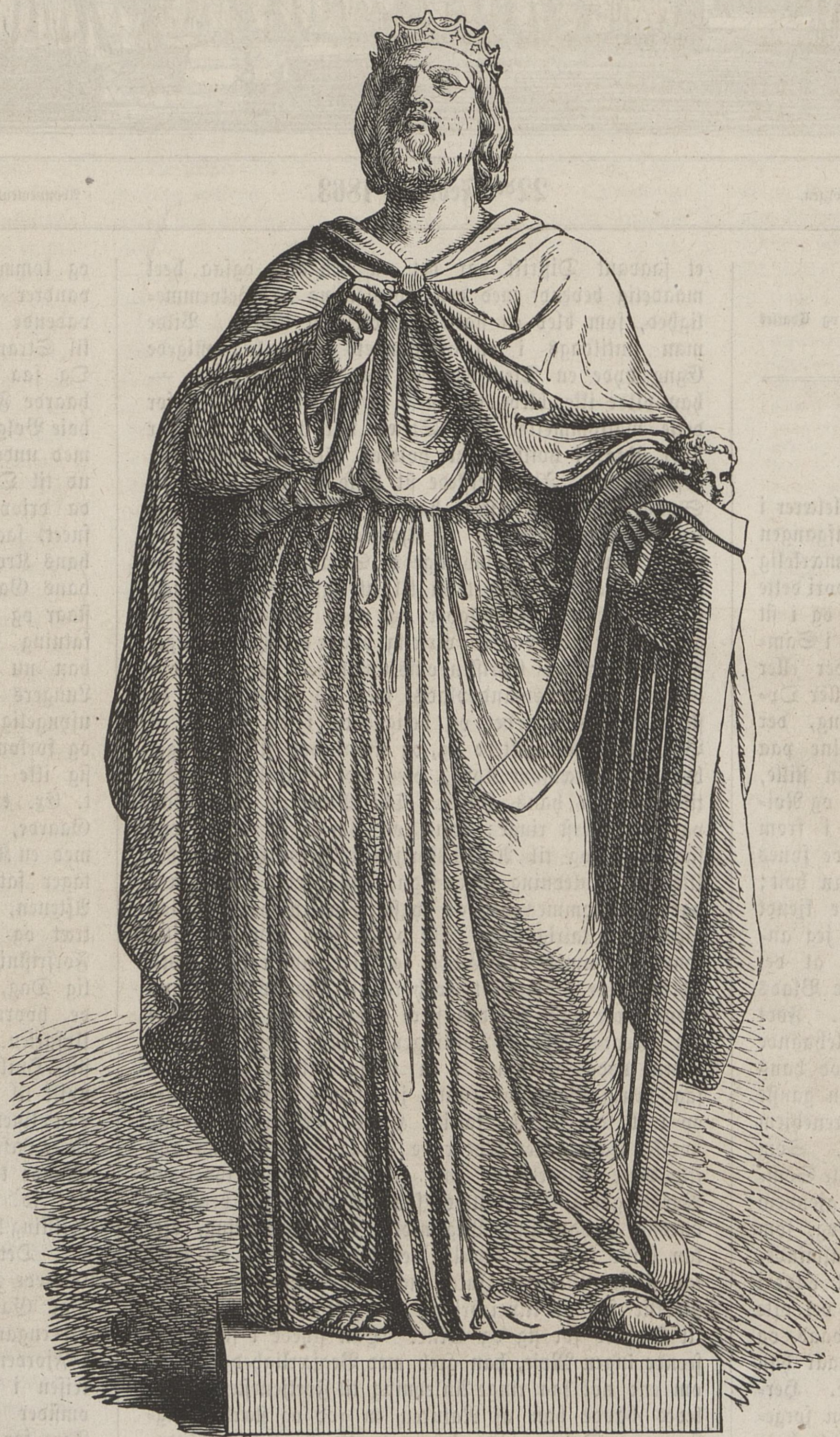
(Meddeelt af Sognepræst ***.)

Jakob Andersen Ulleland, forhenværende Skolelærer i Bolsø i Romsdalen og nu nylig ved Døden afgangen paa Reknæs Pleiestiftelse, var unægtelig en mærkelig Personlighed, — om end ikke i den Betydning, hvori dette Ord almindelig tages, saa dog paa sin Viis og i sit Slags. Han indtog ingen fremragende Plads i Samfundet, udmærkede sig hverken ved Kundskaber eller store Evner, gjorde hverken nogen Opdagelse eller Opfindelse, havde intet Talent i nogen Retning, der kunde gjøre ham bemærket og drage Folks Øine paa ham; ubemærket og ydmyg vandrede han sin stille, tunge Vei gjennem Livet. Men i Gudsfrygt og Nøisomhed, i Taalmodighed og Stræbsomhed, i from Resignation under Kaar og Forholde, der kunde synes fast fortvivlede og uudholdelige, deri stod han høit; hvad angaar disse Egenskaber har jeg neppe kjendt hans Mage, og er det med Hensyn dertil, at jeg anseer ham for en saavidt mærkelig Mand, at det maaskee burde have nogen Interesse for dette Blads Læsere at faae høre nogle Træk af hans Liv. Født af meget fattige Forældre, tidlig vant til allehaande Savn og Nød, blev ogsaa den yderligste Armod hans stadige Følgesvend hele Livet igjennem. I en ganske ung Alder maatte han forlade det fattige Fædrenehjem og ud blandt Fremmede at tjene for sit Brød. Som sædvanligt i denne Egn, blev det hans Lod hele Sommeren igjennem som Jæter at følge Kvæget gjennem Skov og Mark, gjennem Myr og Ur i et Strøg, som selv her paa disse Kanter ansees for mere end almindelig vildsomt og besværligt. Han sled meget ondt i disse Aar. Ussel Beklædning, ussel, mager, vel ofte endog utilstrækkelig Kost. Træt og sulten, vaad og forfrossen var han vel saa mangen Gang, naar han maatte følge Smaafæet paa de vildsomme Veie. Herved nedlagdes nok allerede tidlig Spiren til den sørgelige og frygtelige Sygdom, som senere forvoldte ham saa store Lidelser og omsider endte hans Dage. Skjønt fulde af Savn og Møie, vare de imidlertid ikke saa ganske uden Gavn og Udbytte for ham disse hans Jæterdage. Tidlig havde han lært i al Eenfoldighed at elske Gud og hans Ord og derfor var „Boka" hans stadige Ledsager paa disse hans Vandringer; og flittigen blev den brugt, naar Veir og andre Omstændigheder tillode det. Saaledes opnaaede han tiltrods for Skolens mislige Forfatning i de Dage, og uagtet han vel ogsaa, som tjenende hos Fremmede, kun sjelden fik Lov til at søge samme, dog ved egen Flid at blive en mere end almindelig flink og oplyst Konfirmand. Senere hen efter sin Konfirmation fik han lidt Veiledning af en velbegavet og for den Tid at være vel oplyst omgaaende Skoleholder, og saa opnaaede han da omsider sit inderlige, i lang Tid nærede Ønske, selv at blive Skolelærer. Men den Stilling, han fik, var just ikke meget glimrende. Et affides og uveisomt, fattigt og uoplyst Distrikt var det, hvori Jakob nu kom til at vandre om fra Gaard til Gaard med hele „Skoleinventariet" i en Kasse paa Ryggen. I et saadant Distrikt var det nu dengang ogsaa heel maadelig bevendt med den Forpleining og Bekvemmelighed, som blev en stakkels Skolelærer tildeel. Vilde man nutildags i en af Landets mere begunstigede Egne byde en Tjenestedreng saadant Traktemente — han vilde ikke blive en eneste Dag. Og Lønnen for dette møisommelige sure Stræv var 3 til 4 Ort for hver Uge, i hvilken der holdtes Skole. Men ikkedestomindre: Jakob elskede sit Kald og han elskede de Smaa, som igjen elskede ham af ganske Hjerte. Selv levende gjennemtrængt af Kjærlighed til Guds Ord, vidste han ogsaa at bibringe de Smaa denne Kjærlighed, og saaledes gik det da til, at han med sine smaa og indskrænkede Kundskaber og uden at have egentlig gode Evner dog var en virkelig baade dygtig og meget heldig Lærer i Christendomskundskab. Han havde bygslet en Huusmandsplads, men en liden, ussel og skrind Plads var det og beliggende i en Afkrog af Bygden. Han giftede sig, og skjønt han fik en meget brav og stræbsom Kone, blev nok Smalhans meget tidlig Kok i hans Huus. Thi Pladsens Afkastning var kun yderst ringe; hans Løn som Lærer var jo ogsaa liden og til Arbeidsfortjeneste forøvrigt var der ikke stor Anledning i den Egn, han boede. I Gjæld var han kommen ved at bygsle Pladsen og Familien blev snart talrig nok. Thi ogsaa her, som saa ofte, kom Rigdommen paa Gods og Rigdommen paa Børn til at staae i omvendt Forhold til hinanden. Hans Kone fødte ham foruden flere andre Børn ikke mindre end trende Gange Tvillinger. Men flere af disse Børn døde rigtignok i en tidlig Alder. Thi en saa talrig Børneflok kunde jo umulig trives og voxe op i et saa yderlig fattigt Huus. Vistnok forsømte hverken Fader eller Moder de Smaa, men det kan dog ikke være anderledes, end at selv den ubetydeligste Børnesygdom, som ellers saa let viger for hensigtsmæssig Behandling, Lægemidler og god Næring, ofte kan blive fatal og dødelig der, hvor Intet af alt dette kan skaffes tilveie. Jakob maatte anstrænge sig til det Yderste for at tilveiebringe blot det Allernødvendigste til Ophold for sig og Sine. Han skyede i saa Henseende ingen Møie, han greb med Begjærlighed enhver, om end nok saa ringe Anledning til Fortjeneste. Saaledes havde han af Naturen en god og stærk Sangstemme. Denne blev ham en liden Indtægtskilde. Thi det traf sig saa, at ingen af de da ansatte Kirkesangere ved Præstegjeldets tvende Kirker selv kunde synge; de maatte saaledes leie en Mand for sig til at anføre Sangen i Kirken. Og denne Mand blev nu Jakob. Han skulde da have en Ort for hver Gang, han sang. Hans Bolig var beliggende 1½ Miil fra Hovedkirken og ½ Miil fra Annexkirken; til begge Vandvei. Hans Kirkereiser navnlig de til Hovedkirken, hvorhen han vel sjelden kunde faae Nogen med til Hjælp ved Roningen, maatte saaledes blive besværlige nok især om Vinteren. Vi ville engang i Tankerne følge Jakob paa en af disse hans Vinterreiser. Først ville vi nu huske paa, at han har arbeidet strengt hele Ugen igjennem enten i Skolen eller med Tungarbeide i Skov og Mark. Saa kommer da „Hviledagen". Lad os nu see i hvilken Forstand den bliver „Hviledag" for ham. Tidlig, meget tidlig om Morgenen maa han være paafærde; thi Veien er lang. Høist tarvelige ere de Fødemidler, hvormed han kan styrke sig til det her forestaaende Dagværk. Sild og Fladbrød, nogle kolde Poteter fra den foregaaende Dag og kommer det høit en Skaal opvarmet Melk. Saa vandrer han da afsted i Mulm og Mørke, maaskee vadende i et Par Alen dyb Snee, for at naae ned til Stranden, hvor hans lille Baad ligger fortøiet. Og saa afsted alene udover den ofte urolige og veirhaarde Fjord; ofte har han stærk Vind og Strøm og høie Bølger at kjæmpe imod; 4 à 5 Timer gaae ofte med under de haardeste Anstrængelser, inden han naar ud til Øen, hvor Hovedkirken er beliggende. Han er da drivvaad af Sved; har det desuden regnet eller sneet, saa er der vel neppe en tør Traad paa hele hans Krop. Noget med til Ombytte har han ikke; hans Garderobe reducerer sig gjerne til, hvad han staar og gaar i. Og saa maa han da i denne Forfatning lige op i den kolde Kirke. Der tilbringer han nu flere Timer og med Anstrængelse af sine Lungers hele Kraft synger han de ofte saa lange og usyngelige Kingos Psalmer. Naar han da forfrossen og forkommen forlader Kirken, hvor lykkelig føler han sig ikke da, naar en eller anden medlidende Sjæl, t. Ex. en af Konerne paa de ved Kirken liggende Gaarde, beder ham ind med sig og vederkvæger ham med en Kop varm Kaffe eller Melk, forinden han atter tager fat paa den lange, lange Hjemtour. Ud paa Aftenen, ligeledes i Mulm og Mørke kommer han da træt og udaset tilbage til sit fattige Hjem, hvor de Forfriskninger, der vente ham efter en saa møisommelig Dag, omtrentlig ere af samme Beskaffenhed, som de, hvormed han om Morgenen kunde styrke sig til Udfarten. Saaledes har da stakkels Jakob tilbragt sin „Hviledag"; saaledes er han bleven styrket og udhvilt til næste Dags Morgen tidlig atter at tage fat paa Ugens besværlige Gjerning! Og husker du nu kjære Læser, hvormeget denne paa en saa anstrængende Maade tilbragte Hviledag har indbragt ham? Jo det var jo 1 — siger og skriver een — Ort eller 24 Skilling!!

Det er kun en Selvfølge, at han paa disse fortvivlede Kirkereiser oftere var i stor Forlegenhed, et Par Gange endog i aabenbar Livsfare. Værst var det engang en meget kold Vinterdag. Der var Meeniis i Fjorden og paa Grund deraf kom han paa Hjemreisen i stor Nød. Mørket faldt paa og han blev omsider siddende ganske fast i Isen og var i yderste Fare for at omkomme. Dog kom han løs og naaede lykkelig Landet omtrent en halv Miils Vei fra sit Hjem. Her bragte han da saavidt mulig sin Baad i Sikkerhed og fortsatte Reisen tilfods. Men Strandbredden var brat, klippefuld og fuldkommen uveisom. Sneen laa høi, Storm med tykt Sneefog kom paa. Flere Gange var han paa Vei til at segne om af Træthed og Udmattelse, og var det virkelig et Guds Under, at han ikke omkom i hiin skrækkelige Nat. Omsider naaede han dog sit Hjem langt ud paa Natten. Men dette var dog formeget, selv for en Mand, der var saa hærdet som Jakob, saa vant ligefra Barndommen af til at slide ondt. Han faldt nu i en langvarig og smertefuld Sygdom og maatte fra den Tid af ganske frasige sig Kirkesangen ved den fjerne Hovedkirke. Hans mere og mere nedbrudte Helbred nødte ham omsider til ogsaa at tage sin Afsked som Skolelærer, og fik han paa Grund af lang og tro Tjeneste en liden Pension, saavidt jeg erindrer 12 Spd. aarlig. Men som Forsanger i Annexkirken vedblev han fremdeles at fungere. Didhen var det saa meget kortere Vei; her kunde han ogsaa i Regelen

gjøre Regning paa at faae følge med paa Baad med andre Kirkereisende fra de nærmeste Gaarde. Det var i denne hans Stilling som pensioneret Skolelærer og Forsanger i Annexets Kirke, at jeg gjorde hans Bekjendtskab, da jeg for nogle Aar tilbage blev kaldet til Stedets Præst. Jeg blev strax opmærksom paa ham paa Grund af den sjeldne og virkelig rørende Inderlighed, hvormed han sang Psalmerne og fremsagde Bønnerne i Chordøren, den spændte Opmærksomhed og synlige Glæde, hvormed han stedse fulgte Ordets Forkyndelse, samt overhovedet paa Grund af hans trohjertige, simple og eenfoldige Væsen. Aldrig har jeg havt nogen Tilhører, der med saadan Hjertelighed og Inderlighed har takket mig for hver Prædiken, hver Bibellæsning, han havde Anledning til at overvære, som gamle Jakob Ulleland. Og hos ham var det saa klart, at der hverken var Affektation med i Spillet eller Lyst til at indsmigre sig hos sin Præst; nei det var hans Hjertens Eenfold, hans barnlige Fromhed, som bragte ham til at finde ethvert Ord, der udgik af hans Sjælesorgers Mund, saa „godt og velsignet". Og derfor forsømte han heller ingensinde Gudstjenesten uden allerhøieste Nød. Flere Gange kom han, naar vi mindst havde ventet ham. Engang var Fjorden derinde Nat til Søndag bleven belagt med et tyndt Iisdække. Ja idag kan da gamle Jakob umulig komme frem, tænkte jeg paa min Reise til Kirken. Men den, der modtog mig ved Kirkeporten var saamænd Jakob Ulleland. Paa mit forundrede Spørgsmaal om, hvem der idag havde hjulpet ham over Fjorden, svarede han nok saa fornøiet, at han havde fundet paa at gaae over den svage Iis paa et Par meget lange og brede Ski. — Skjønt han fremdeles levede i den alleryderligste Armod, saa at der oftere var formelig Nød i hans Huus, Mangel paa Livets første Fornødenheder, og skjønt den gruelige Sygdom, hvis Offer han omsider blev, greb alt mere og mere om sig og paaførte ham alt større og større Smerter og Lidelser, saa veed jeg dog aldrig, at jeg hørte nogen Klage fra hans Mund. Han var tverimod stedse, naar jeg saa ham, freidig og munter. „Gud skee Lov for alle Ting", saa lød hans stadige Omkvæd; dette Ord førte han idelig i Munden, men paa en Maade og i en Tone, som viiste, at det hos ham ikke var noget blot Mundsveir, men et Ord, som virkelig kom fra Hjertet. Om sin sørgelige Stilling talte han aldrig, uden naar han udtrykkelig blev udspurgt desangaaende. Da jeg engang spurgte ham, om det ikke ofte kunde være endnu værre for ham før, da han fik de mange smaa Børn, svarede han: „Jo vistnok og især eengang; da var det virkelig saa tungt for mig, at jeg ligesom Hjob blev fristet til i Utaalmodighed at gaae i Rette med Herren." Hans Kone ventede sin Nedkomst; omtrent til samme Tid skulde den eneste Ko kalve og dette var da et saare heldigt Sammentræf; thi nu kunde der jo blive Raad til lidt friskt Melk baade for Moder og Barn. Nu vel: med Konen gik Alt godt og vel; hun nedkom lykkelig med Tvillinger, begge sunde og velskabte. Men saa godt gik det ikke med Koen — den styrtede. „Det var ret det tungeste Øieblik i mit Liv" sagde han, „da jeg efter at have trukket den døde Ko ud af Fjøset, kom ind i Stuen og fik see min stakkels Kone ligge der bleg og udtæret, smægtende efter en styrkende Lædskedrik og med de to smaae hungrige Orme, en ved hvert Bryst."

Jakob Ulleland fandt, som allerede før antydet, sin største Glæde i at besøge Guds Huus og stor Priis satte han derhos paa sin Funktion som Forsanger. Men hans ulykkelige Sygdom, hvis ødelæggende Virkninger traadte alt mere og mere synlig frem, gjorde ham ogsaa alt mere og mere uskikket til dette Hverv. Hans før saa stærke og klare Stemme blev hæs og ureen, hans Ansigt og hele Udseende blev frastødende og modbydeligt for dem, som ikke kjendte ham. Den simple og fordringsløse Landsmenighed, i hvis Kirke han sang, havde vel gjerne taalt ham længere; thi de kjendte ham Alle og Alle havde saameget tilovers for ham og vare desuden nu gjennem en lang Aarrække blevne saa vante til at synge under hans Ledelse. Men den Kirke, hvorom her tales, blev paa Grund af sin baade skjønne og bekvemme Beliggenhed jevnlig besøgt af Fremmede baade fra By og Land. Og for disses Skyld gik det ikke ret vel an længere at lade en synlig spedalsk Mand staae frem og anføre Kirkesangen. Men det var mig ret en tung Dag den Dag, da jeg endelig maatte tage Bladet fra Munden og paa en god Maade sige ham, at det nu ikke længere gik an, at han anførte Kirkesangen. Vistnok havde jeg faaet ordnet det saa, at han fremdeles fik beholde den ubetydelige Godtgjørelse, han fik for denne sin Tjeneste, saa at han ikke ved denne Forandring led nogetsomhelst Tab i økonomisk Henseende. Men alligevel var det ham et tungt Slag; det saarede ham paa det føleligste at mærke, at han ikke længere saa saadan ud, at han kunde faae vedblive at være Forsanger. Thi før den Tid havde han, som det syntes, ikke havt den fjerneste Anelse om, at hans Udseende kunde støde eller forarge Nogen. Imidlertid vedblev han fremdeles saa længe han dertil var istand at besøge sin kjære Kirke, hver Gang Gudstjeneste der afholdtes, men nu søgte han en ydmyg Plads nederst nede ved Døren og fra den Tid af var det ikke ret ofte, at jeg fik tale med ham.

David, Statue af Professor Jerichau.

Nogen Tid derefter tog ogsaa hans Sygdom saadan Overhaand, at han ikke mere kunde komme ud og neppe forlade Sengen. Men saa var netop det nye Reknæs Hospital bleven færdigt, og blandt de første, som der optoges, var Jakob Ulleland. Jeg var saa glad paa hans Vegne derover og haabede nu sikkert, at han selv skulde blive saa inderlig taknemlig og hjertensglad ved at faae ombytte sin mørke, trange Hytte med en af Hospitalets lyse, rummelige Sale, sin usle, utilstrækkelige Næring og Pleie i det fattige Hjem med den særdeles gode Kost og Forpleining, som bliver Hospitalslemmerne tildeel, sit Slid og Slæb for Føde og Klæder til sig og Sine med Ro og Hvile paa sine gamle Dage. Men i dette mit Haab blev jeg skuffet. Jakob var sig ikke selv lig fra den Dag, han indkom paa Hospitalet. Det syntes, som om han lige fra den første Dag bittert savnede sine tilvante Forhold, i hvor usle og elendige de end vare; han savnede sin kjære Familie, han savnede vel fremfor Alt — sin Frihed. Der var kommen over ham en Tungsindigheds og Mismods Aand, som slet ikke mere vilde forlade ham, og det uagtet al den Deeltagelse og Kjærlighed, hvormed han blev behandlet baade af Stiftelsens Forstander og Præst og vist ogsaa, af alle Andre, med hvem han der kom i Berørelse. Det gik derfor ogsaa nu raskt nedad Bakke med ham og i afvigte Aar blev han udløst af sit jordiske Elende ved en rolig og, som jeg vist vil haabe, salig Død. Fred være med ham!

Og hvorfor, kjære Læser, hvorfor har jeg nu vel dristet mig til at byde dig denne lille simple og fordringsløse Skildring af en saa ringe og ubetydelig Mand, som Jakob Ulleland? Mon for hans Skyld, for at vække din Deeltagelse for ham? Visselig ikke! Han er nu der, hvor din Deeltagelse kun lidet kan gjøre ham fra eller til, hvor han ikke trænger hverken til din Hjælp eller Trøst. Eller er det maaskee af Hensyn til hans fattige Efterladte, at du maaskee skal vise din Deeltagelse for deres bortgangne, trofaste Forsørger ved at sende dem en liden Kjærligheds Gave? Nei heller ikke! Hans nu gamle, skrøbelige og udlevede Enke er naadigst bleven tilstaaet en liden Pension, som vil sikre hende fra at lide egentlig Nød i den lille Rest af Dage, hun kan have tilbage; et Par af Børnene, som synes at have modtaget Faderens Sygdom i sørgelig Arv, ville vel ogsaa i sin Tid blive optagne paa Pleiestiftelsen og der frit forpleiede; de øvrige ere friske og kunne tjene for sit Brød. Men det er for din egen Skyld, kjære Læser, at jeg har nedskrevet dette. Ingen af dette Blads Læsere er vel paa meget langt nær saa ulykkelig i ydre Henseende, saa stedmoderlig behandlet af Skjæbnen, en saadan Korsdrager, som stakkels Jakob Ulleland. Men mangen En er vistnok langt mere utilfreds og misfornøiet og saaledes i *Virkeligheden* langt mere ulykkelig, end han var. Skulde du derfor, kjære Læser, i hvo du end er, en eller anden Gang synes, at Verden dog gik dig altfor meget imod, at Byrden blev dig altfor tung, at du kunde have Grund til at beklage dig baade over Gud og Mennesker — saa tænk paa Jakob Ulleland og lær af ham at sige: „Gud skee Lov for alle Ting!"

Jerichau's „David".

Denne Statue, der for et Par Aar siden opstilledes foran Frue Kirke i Kjøbenhavn, paa den venstre Side af Portalet, danner et Pendent til den tidligere i dette Blad afbildede Statue „Moses" af Hr. Professor Bissen. Den er støbt af Hr. Holm og 11 Fod høi. Kunstneren har stillet sig den Opgave for sin Fremstilling, „at forene de tre forskjellige Momenter: Kongen, Digteren og Sangeren, hvilket Kronen, Pergamentbladet og Harpen synes at antyde . . . Det er vistnok fuldkommen lykkedes den geniale Kunstner, i Statuen at udtrykke den Alvor og Høihed, der kan sætte Beskueren i en religiøs Stemning, og at fremstille David som Lederen til den christne Kirke, idet han beredte Veien for Christus, som blev født af hans Æt."

Ludvig den 16de og Charles Henri Sanson.

II.

Nationalforsamlingen havde overdraget Dr. Antoine Louis at udgive sin motiverede Betænkning over den af Dr. Guillotin foreslaaede Henrettelsesmaskine.

Louis var Læge hos Kongen, og hans høie Velynder erfarede det Hverv, der var overdraget ham. Man kjender denne Fyrstes Lidenskab for Smedekunsten og hans Færdighed i Jernarbeide. Han vilde give Louis Raad med Hensyn til den ham afæskede Betænkning, og han vilde selv have noget Indseende med en Sag, hvori han, sagde han, var interesseret som Souveræn, eftersom det var et Spørgsmaal, der angik den kriminelle Retspleie. Kongen og hans Læge vilde derfor i Forening undersøge Planen. Som Følge heraf blev Guillotin opfordret af Dr. Louis til at indfinde sig i Tuillerierne, og Hoflægen anmodede ham underhaanden, om han vilde tage min Bedstefader med, da en tredie Person, som vilde være nærværende

ved Samtalen, ønskede ogsaa at konsulere Skarpretteren, dersom det gjordes nødvendigt.

Denne Konference fandt Sted den 2den Marts 1792. Tuilleriernes Palads var allerede dengang ikke Andet end det døende Monarchies anticiperede Grav. Charles Henri Sanson gik med Guillotin igjennem disse Haller, disse lange Korridorer, der nyligen havde været opfyldte med den glimrende Skare af Hoffolk, men som nu vare næsten tomme, i det Høieste viiste der sig hist og her nogle enkelte blege og bekymrede Ansigter. Ogsaa her sammensnøredes min Bedstefaders Hjerte, men nu paa en langt smerteligere Maade end første Gang under de glimrende Omgivelser i Versailles, hvor Glandsen af et straalende Hof dog havde nogenlunde formaaet at kvæle Anelsernes Røst.

De traadte endelig ind i et Kabinet, hvor de fandt Dr. Louis siddende foran et Bord, der var bedækket med et grønt Fløiels Tæppe, som var omgivet af Guldfryndser. Efterat nogle venskabelige Ord vare udvexlede imellem de to Læger, bad Antoine Louis om at maatte see Planen til Maskinen. Guillotin gav ham Tegningen, til hvilken min Bedstefader havde føiet en Forklaring, der stod i Forbindelse med Bogstaver, hvormed ethvert af Maskinens enkelte Stykker var betegnet. Medens Louis undersøgte Tegningen, blev Tæppet foran en Dør trukket tilside, og endnu en Person kom ind i Kabinettet.

Dr. Louis, der hidtil havde siddet, reiste sig op. Den Ankomne kastede et koldt Blik paa Guillotin, der bukkede dybt; derefter henvendte han sig barsk til Antoine Louis og sagde til ham:

„Naa Doktor, hvad mener De saa om det?"

„Det forekommer mig, at Maalet er naaet," svarede Louis; „Maskinen opfylder ganske de Fordringer, som Hr. Guillotin har stillet til den. Forresten maa jeg bede Dem at dømme selv."

Derpaa overleverede han Tegningen til ham, der havde henvendt Spørgsmaalet til ham. Den Sidstankomne betragtede den et Dieblik i Taushed; tilsidst rystede han paa Hovedet som en Ytring af Tvivl.

„Er det praktisk, dette Jern, der nedentil har Form af en hul Halvmaane? Tror De, at en saaledes dannet Kniv kan nøiagtigt passe til enhver Hals? For nogle vil den være for vid, til andre for snever."

Efterat denne Person var traadt ind, var ikke en eneste Bevægelse, ikke et Blik, ikke et Ord af ham undgaaet Charles Henri Sansons Opmærksomhed. Lyden af denne Stemme overbeviste ham om, at det Indtryk, der havde bemægtiget sig ham ved det første Diekast, ikke havde skuffet ham; det var atter Kongen, som han havde for sig; det var Kongen, uagtet den mørke Dragt, han bar, og skjønt ingen Ordener smykkede hans Bryst. Det viste sig af det Forhold, som han selv iagttog, og af det, som han paabød de Andre, der maatte kjende ham, at han dennegang vilde være inkognito.

Charles Henri Sanson forbausedes over det Træffende i Kongens Bemærkning, og, idet han uvilkaarligt heftede sine Dine paa Ludvig den 16des Hals, der altid næsten var blottet paa Grund af hans smale Kniplingshalstørklæde, bemærkede han, at denne Fyrste, der i det Hele taget var meget kraftigt bygget, havde en muskuløs Hals, hvis Proportioner langt overgik den halvmaaneformede Kniv, som var antydet paa Tegningen. En Gysen bemægtigede sig min Bestefader, han hensank i et Slags Drømmeri og hørte

Athen. (Se Artikelen „Fra alle Lande".)

derpaa atter Kongens Stemme, der hviskede til Dr. Louis, idet han med Blikket pegede hen paa Charles Henri: „Er det Manden?"

Doktoren gjorde et bekræftende Tegn.

„Spørg ham om hans Mening", sagde Ludvig den 16de.

„De har hørt denne Herres Bemærkning", sagde Kongens Læge; „hvad er deres Anskuelse om Knivens Form?"

„Herren har fuldkommen Ret", svarede min Bedstefader, idet han med en vis Affektation lagde Eftertryk paa Ordet Herre; „den halvmaaneformede Kniv kunde medføre nogle Vanskeligheder."

Kongen smilede tilfreds; derpaa tog han en Pen paa Dr. Louis's Bord og rettede paa Tegningen, idet han istedetfor den halvmaanedannede Linie satte en straa Retlinie.

„Forresten kan jeg tage feil", føiede han til, „og, naar man anstiller Prøver dermed, er det bedst at forsøge begge Dele."

Derpaa stod han op og gik bort, idet han hilste med Haanden. Det var allerede nu ikke mere den unge Konge, som min Bedstefader havde seet nogle Aar iforveien i Versailles, og hvis Ansigtsudtryk den Gang vidnede om en mild og rolig Tilfredshed; nu var det en Monarch, som var bleven gammel før Tiden, hvis forandrede Træk bare Sporene af Udmattelse og grusomme Sorger. Nu og da saaes der i hans Die et Blik, der tydede paa ulykkelige Anelser; en slet undertrykt Pirrelighed rynkede hans Pande, og det var kun ved middelbare Slutninger, at man kunde nære Formodning om hans Naturs oprindelige Velvillie. Ludvig den 16de havde efter sin Tilbagekomst fra Varennes som sit Folks, som Nationalforsamlingens Fange meer end eengang maattet tænke paa Carl den 1stes Skjæbne, og hvem veed, hvilke bitre Betragtninger der maaskee gjennemkrydsede hans Sjæl, da han korrigerede Tegningen til Guillotinen.

Saaledes var Ludvig den 16des anden Sammenkomst med min Bedstefader; men i Mellemrummet imellem denne og den første vare Kongens Illusioner blevne knuste; han var nu mistroisk. Det havde nu ophørt at være hans Pligt og hans Glæde at see sig omgiven af sine Undersaatter. Herren og Manden, Kongen og Skarpretteren, iagttoge denne Gang et strengt Inkognito ligeoverfor hinanden. De skulde kun altfor officielt træffe sammen igjen den næste 21de Januar.

Fra alle Lande.

Den 15de December lagdes i Neapel Grundstenen til den første protestantiske Kirke af den unge Hertuginde St. Arpino, en engelsk Dame, formælet med en neapolitansk Adelsmand. Kommitteen havde valgt hende, ikke fordi hun var af høi Byrd, sagde dens Formand, da han under Ceremonien traadte hen til den unge Dame, men fordi hendes Slægt havde været Støtter for den protestantiske Tro i dens onde Tider.

Det var vistnok paatide, at Protestanterne i Neapel fik sig en Kirke. Anmelderen har hørt en protestantisk Neapolitaner holde Bibellæsninger i Florents, fordi det i Neapel nægtedes ham. Ogsaa i Florents blev Huset en Morgen lukket for ham, efter at der Aftenen forud havde fundet et Optrin Sted, som vel neppe kunde opleves andetsteds end i Italien. Den neapolitanske Præst var en Digter og en Apostel, et skjønnere

Foredrag var vel sjelden bleven hørt i Medicæernes Stad, men da det holdtes midt imellem Erke-Katholske, faldt der naturligviis meget, som var direkte vendt mod dem. Flere Onsdage i Rad havde der været en egen, selsom Brusen i Huset. Hvergang Taleren sagde Noget, som mishagede Katholikerne, lød noget gjennem den store Forsamling, som lignede Trudsler, men uden Ord, det var som Havets dumpe Susen, naar det er vredt. Sidste Onsdag gik man videre, der blev skreget, hylt, talt: chiesa, chiesa var det eneste Ord, der kunde forstaaes gjennem den vilde Tummult. „Chiesa, Kirken, var ikke død for Menneskenes Synder," svarede Præsten, der stod der som en høi Apostel, „Christus var det, der var død og opstanden." Saa blev der igjen pebet og hylt. Ud kunde Ingen komme, da Huset var tæt pakket, det saa ud som man i næste Sekund vilde slaaes. Taleren var værdig til det Sidste. Engang brød Protestanterne ud i Jubel, ja klappede endogsaa i Hænderne, men dette revsede han strængt. Al „gloria" var for Gud, sagde han, for sig vilde han ingen have. Slagsmaal blev der dog ikke, men man maa kjende Sydlænderne for at forstaa, hvor aandebdrætstandsende det hele Optrin var. Den næste Dag var Neapolitaneren forviist fra Florents.

Den unge Dronning af Neapel, der længe ikke har været at bevæge til at forlade Ursuliner-Nonnerne i Augsburg, har endelig ladet sig overtale af sin høie Slægtning, Dronningen af Bayern, til at vende tilbage til Verden og sin Gemal og er nu i München.

Athen, den Stad, mod hvilke saamange Øine nu ere rettede, er ingenlunde, som Edmond About og andre lidt lapsede Reisende i Grækenland have fortalt, en ganske uanseelig og lurvet Stad. Skjøndt Enhver veed at Athen ikke mere er, hvad den eengang var, er en Række troværdige Reisende dog enige om, at den gamle græske Stad endnu altid er skjøn. Der gives Steder, man ikke maa see, skulle de ikke tabe deres Nimbus, og som vi senere erindre med den Tanke: „Saa det ikke var andet!" men der, hvor Alt er Farve, hvor Alt aander Varme, Alt udstraaler Lys, der tør man nok vove sig hen uden Frygt for Skuffelse.

Det første Indtryk af Athen er som af en almindelig Residentsstad uden synderlig architektonisk Skjønhed; det er først ved et længere Bekjendskab, man vurderer det Charakteristiske ved Stadens Beliggenhed. Athen ligger paa en Slette omgivet af Bjerge, der hæve sig temmelig høit over det tindrende Havspeil, og saalangt Øiet naaer, er Sletten bedækket af Kornmarker, Olivenskov, Plataner, Cypresser og den rødblomstrende Oleander. Om Sommeren er denne Slette fortørket, thi Grækenlands Sol er forbleven den samme, men saa giver den ogsaa Billedet herlige Toner og Tinter. Slettens to Bække ere ofte vandfattige og sno sig i Høisommeren kun møisomt ud af Olivenskoven, gjennem det forbrændte Buskværk mod Havet; paa Hymethos's Bjergryg finde Bierne, som eengang nærede den slumrende Dreng Plato, kun faa Blomster at suge Honning af, og paa Kosmos hellige Høi søger Oldtids-Vennen forgjæves det Sted, „omblomstret af Viinranker, Laurer og Oliven," hvor den lidende Konge-Olding Oedip bortkaldtes af Guden. En eneste høi Cypresse staar igjen fra Poseidons Lund, hvorhen Antigone ledede den blinde Fader; forresten har den nøgne Klippe blot Nelder, Thymian og en eenlig Anemone.

Betragter man derimod Athens Slette i Foraarssolen, er den fuld af Glands og Farveherlighed. Fra den orangegule Himmel hæver sig til alle Sider i skarpe Omrids de violette Bjerge med dybblaae Indsnit og rosa Kanter. I Midten overrages den graa Stad og det hvide Marmorslot af det stolte Akropolis, overtrukket med Alderdommens ædle Rust; længer mod Norden forgylder Aftenrøden det lille Kapel, der ligesom en Krone smykker en af de hellige Høie; mod Syd dukker det mangetoppede Ægina op af det viinfarvede Hav, samt Salamis, hvor eengang det store Perserslag bruste.

Og Vinden bærer ned til Sletten den berusende Duft af Bjergenes vilde Thymian, og i Sølvpopler, Figentræer og Plataner slaa Ur-Børnebørn af de Nattergaler, som Aristophanes besang. Ja, Athen er visselig skjøn endnu, kun Menneskene ere ikke de samme.

Røveriet, der i de sidste Aaringer saagodtsom var henviist til den tyrkiske Grændse, ere nu værre end nogensinde. En Deputeret fra Sparta maatte nylig lade sig ledsage til sin Post i Athen af femti Bevæbnede. Rige Folk bortføres til Bjergene og erholde først Friheden mod høie Løsepenge.

Da Anmelderen et Øieblik har forladt Døgnkrøniken, vil han gjøre det godt igjen ved at dukke lige ned i Modens Verden.

Det middelalderske Kjolesnit sætter sig altid mere i Damernes Gunst. „Odette-Trøien, er taget lige af Portræterne af den vanvittige Konges blide Elskerinde; den er af dunkel Fløiel, aaben i Hofterne og Skjøderne snøres over Underkjolen af Silke; ogsaa Ærmerne, oventil vide og snevre mod Haandledet, tilhøre Carl den Sjettes Epoke; kun det folderige Skjørt, som aldrig maa fattes et lidet Slæb, er vor Tids Barn.

I Paris gjør Flauberts ny Roman „Salammbo," der skildrer det gamle Karthagos Sæder eller rettere Usæder, en saadan Opsigt, at man har skabt en Kaabe efter hans phantastiske Beskrivelse af Guddommen Laimph's i Lys, Guld og Farver spillende Kjortel. Den kaldes ligesom Guden Laimph" og er daglig at see i Bois de Boulogne i sin brogede Herlighed.

En elegant Huusdragt er en hvid Kasimirs Trøie „Bolero", garneret med sort Fløiel, baaret til et graat eller sort Skjørt. „Figaro-Trøien," af hvide eller sorte Kniplinger, bæres igjen til udskaarne Kjoler og det saakaldte Schweitzer-Liv, et sort Fløielsliv over en Mousselins Kjole, helst hvid, yndes meget af unge Piger til smaae Soireer.

Literatur og Kunst.

Den norske Literatur fra 1814 af Olaf Hansen. II. Hr. Olaf Hansen inddeler den norske Literatur fra 1814 i to Perioder, den idealistiske, indtil Asbjørnsens og Moes Fremtræden 1842, og den realistiske fra 1842 indtil vore Dage. Den første Periode indleder han med et løst Exkurs over Norges politiske Gjenfødelse*) og en mærkelig umoden og famlende Fremstilling af de literære Selskaber i Danmark i f. Aarhundrede. At Kjøbenhavn under Foreningen baade som Universitetsstad og Regjeringens Sæde maatte være et fælles Literaturens og Kunstens Centrum for begge Riger, er en ligefrem Sag; men naar Olaf Hansen med et plebeiisk, og af ham meget yndet Kraftudtryk tror at kunne sige os, at „der var alt aandeligt Liv koncentreret, medens Norge dengang ikke eiede **en Snus** deraf," da taler han her som den Blinde om Farverne. I Throndhjem koncentrerede sig ude i anden Halvdeel af forrige Aarhundrede ved Schønings, Suhms, Gunnerus's og andre begavede Mænds Ophold der, et videnskabeligt Liv, som i Fylde og Flinkhed, og i Forhold til Landets Størrelse, nok kan stilles ved Siden af hvad der samtidig fandtes i Danmark, og ved Stiftelsen af Videnskabernes Selskab, skabte det sig jo et Arnested, hvor det efter hine Mænds Bortgang kunde fortsættes og videre udvikles. I Christiania finde vi ved Aarhundredskiftet Mænd som Treschow og Rosted, virkende i Literaturen og gjennem Foredrag i offentlige Sammenkomster, og et af dem stiftet topographisk Selskab, der udgav en Journal, hvortil hverken Danmark eller Sverige kan opvise et Sidestykke, og hvilket Selskab først endte for at gaae op i et almindeligere og virksommere Samfund, Selskabet for Norges Vel. Vi finde desuden et for almindeligere Emner og Diskussioner beregnet Tidsskrift, Hermoder, der godt taaler en Sammenligning med baade tidligere og senere danske Journaler. Selv i Bergen, Landets materiel mægtigste By, gjaldt dog ogsaa andet end Fisk. Hvor Claus Fasting skrev sine „Provinzialblade", hvor en for aandige Interesser saa opladt Natur og saa stærk Individualitet som Johan Nordal Brun tilbragte Størstedelen af sit lange og daadrige Liv og hvor stærke, dramatiske og musikalske Interesser tidligen skabte sig faste Foreningspunkter, fandtes dog „en Snus" af aandeligt Liv, om end Universitets-Subskriptionen gav den bergenske Handelsstand et mindre godt Skudsmaal. Vi ville ikke tale om de spredte Faktorer af et videnskabeligt Liv, som dengang fandtes udover Landet, paa mangen afsidesliggende Præstegaard, og hvilket vi skylde Værker som Strøms Søndmørs Beskrivelse med en lang Række af andre mindre Specialbeskrivelser til Oplysning af Landets Natur, Kræfter, Folk og Sæder. Som et almindeligt Beviis engang for Alle, for at Landets aandelige Forfatning ikke var saa ynkelig, som Olaf Hansen indbilder sig og Andre, behøve vi kun at pege paa Universitetets Stiftelse, den Iver, hvormed Ideen var grebet og bearbeidet, og den storartede Opofrelse, hvormed dens Realisation gjordes mulig. En Subskription af 782,000 Rigsdaler engang, for alle foruden store aarlige Bidrag, blandt en saa liden Befolkning som Norges, til Oprettelse af en videnskabelig Anstalt tyder dog ikke paa aandelig Sløvhed, men er maaskee i sit Slags eneståaende. Dog, det er nu engang opløbne Skolegutters Skik at indbilde sig, at Literaturen, ja endog Kulturen først begynder med deres Fremtræden i Verden, og at der ikke fandtes „Folk paa Bjerget", før deres respektive Personer der vare komne tilsyne. - Perioden fra 1842 indleder Forf. med en Oversigt, hvori han søger nærmere at paavise den (første) franske Revolutions „Indflydelse paa den norske Literatur" — en sandelig ligesaa søgt, som for O. Hansens Evner overmægtig svær Opgave. Man faar da hellerikke stort andet at vide, end, „at Adelen og Borgeren (hvorfor ikke ogsaa Embedsstanden?) ikke længere seer ned paa Bonden som paa et andet Kreatur, men erkjender, at ogsaa han er et nyttigt og vigtigt Medlem af Staten og at han som saadant har sine Rettigheder ligesaavel som de andre Borgere." Idet saaledes Bondens Menneskerettigheder erkjendtes, havde dette en „betydelig og overordentlig gavnlig Indflydelse paa Literaturen", der fra hans Livs Poesi „hentede friskt og kraftigt Blod i sine udtørrede Aarer." Folkelivets Indflydelse i Digtningen gjorde sig først rigtigt gjældende gjennem Auerbachs „Dorfgeschichten". Men nu vil Ulykken, at Hr. Olaf Hansens brede Udvikling af Indflydelser ligeoverfor den Opgave, han har stillet sig, ender i en stor Anachronisme. Det var Indflydelsen udenfra paa den Epoche, som han selv sætter til Aaret 1842, der skulde eftervises. Men Auerbachs Landsbyhistorier kom først ud i 1843 og kan saaledes hverken direkte eller indirekte have været Mellemledet for den Indflydelse fra den franske Revolution, der efter hans Mening danner den ny Æra af Anno 1842.

Naar Hr. Olaf Hansen betitler sin Bog „den norske Literatur fra 1814", er dette et ganske uegentligt Skildt. Ved Literatur maa han kun forstaa versificerede Sager og digtede Fortællinger, samt Asbjørnsens og I. Aasens Forfatterskab, der jo ikke vel kan henføres til nogen af Delene. Thi paa anden Maade kan det ikke være blevet ham muligt at skrive vor Literaturs Historie uden at omtale Mænd som C. M. Falsen, Jacob Aall, Chr. Hansteen, Rudolf Keyser, P. A. Munch osv. osv., eller endog at behandle de nyeste Nationalitetsbestræbelser i Norge uden at nævne Ole Vig's Navn. — I Samklang med dette underlige og vilkaarlige Valg af Forfattere staar ogsaa Vilkaarligheden i Domme over dem, der findes optagne. Hr. Olaf Hansen har havt det — Held, at staae udenfor alt personligt Bekjendtskab til vore literære Størrelser, paa et Par Undtagelser nær. Han har saaledes uden Sky og uden Moderation kunnet nedskrive sine Indfald og Udfald mod alle Andre end disse sidste, og dem, der godkjendtes af disse. For Uindviede kan dette see ud som Selvstændighed og Upartiskhed, men egentlig er det Partiskheden i sin grønneste Skikkelse. Og denne Partiskhed bliver os saameget mere frastødende, som Forf., hvor kun Andres Anskuelser i Literaturen bringes tiltorvs (det være sig enten i denne strenge Dom om vore tidligere „Nationaldigtere" og i en overdreven Nedrivelse af A. Munch, eller i Lovpriisningen af Welhaven som national Digter og Paaviisningen af Folkeeventyrenes Epochegjøren i vor Literatur) idelig giver sig Mine af at sige noget Nyt og Dybsindigt, medens han dog igrunden kun fremstiller gamle, tildeels vedtagne, tildeels afviste Satser paa en saadan Maade, at hverken Ven eller Fiende længere vil vedkjende sig dem. Fraregnet det Slags løse Sideindflydelse skal forresten Forf. fritages for i synderlig Grad at have benyttet Kilder. Dette er forsaavidt hans Held, som han saa ganske mangler Hukommelse og Greb paa at benytte Kilder, at han endog Side 11 paaberaaber sig Noget, han tidligere skal have bemærket om det norske Selskab, dog uden at have omtalt dette Selskab, og saaledes kun forverler sine Meninger og den benyttede Kilde. Som Kildeskrift paaberaaber Forf. sig, foruden Levins Wessel, der kom just som han skrev sin Bog, endnu et Par andre Arbeider, hvoriblandt hans egen Afhandling om Vinje i Dietrichsons Tidsskrift, hvilken forresten først kom ud længe efter hans Bog, men som jo alligevel turde være besluttet eller skrevet tidligere. Dette Arbeide tjener imidlertid snarest til at godtgjøre, at vel Forf. har seet eller endog talt med „Dølen", men just ikke forstaaet stort af hvad der konstituerer hans aandelige og literære Habitus. — I det Hele er Hr Hansens Bog ingen Vinding for Literaturen, men kun egnet til at rodfæste en Hob skjæve og feilagtige Anskuelser, hvis Udryddelse vil kræve Tid og Kyndighed. Hr. Olaf Hansen har erklæret sin Forgjænger Boye's Arbeide for ynkeligt at være. Hans eget turde af en Efterfølger vente noget nær samme Dom. Han vil maaskee selv udtale den, naar han har tilegnet sig flere Kundskaber og større Aandsmodenhed, og lært at indsee, at Indfald og store Ord ikke hos en Literaturhistoriker kan træde istedetfor positive Kundskaber. Indtil han har vundet denne Indsigt, haaber vi han forskaaner os for nye literaturhistoriske Arbeider og for den „norske Anthologie", hvormed han i Fortalen truer. Den Tid tør komme, da han kan levere brugbare Arbeider. Han er endnu en ung Mand, uden fuldendt Skoledannelse. Han har en rask og kjæk Maneer i sin Fremstilling, som ved „Tankens rette Tugt" kan blive til Noget, og derhos literære Interesser. Han sees ogsaa at have adskillig Belæsthed i de nyeste Forfattere, han behandler. Men da Læsningen er foregaaet uden æsthetisk Fundament og kritisk Skjøn, har den lidet frugtet med Hensyn til han Bog.

*) I første Sætning af sin Bog fortæller han nok saa naivt, at Norge „ved Konventionen til Moss af 4de November (1814) blev forenet med Sverige under en fælles Konge." Men allerede det tarveligste „Udtog for Almueskolen" af Norges Historie vilde oplyst ham om, at for det Første afsluttedes Konventionen til Moss ikke d. 4de Novbr., men 14de Aug., og for det Andet fuldbyrdede den ikke Foreningen, men gik kun ud paa Christian Frederiks Nedlæggelse af Kongeværdigheden og Sammenkaldelsen af det overordentlige Storthing, hvormed svenske Befuldmægtige videre kunde underhandle, og som 4de Novbr. besluttede Foreningen.

— G. Bøhns Koncert forrige Løverdag havde formaaet at fylde Hotel du Nords Sal aldeles med Tilhørere, der paa det kraftigste gave sit Bifald tilkjende, — et under vore Forhold ikke sædvanligt Fænomen lige over for en saa ung Kunstner; men det forunderlige deri reduceres jo rigtignok igjen til saa godt som intet, naar der er Tale om en Kunstner som Bøhn, eller rettere sagt, det forunderlige stikker egentlig kun deri, at Publikum saa vidt snart har kunnet følge med og finde sig i den Fart, hvormed saadanne Begavelser voxe, uden at vise en altfor Potuansk Betænksomhed og Mistænksomhed og uden at slaa sig til Ro med tillærte Floskler om lovende Begavelse, store Forventninger, rosværdig Flid, fortsat Udvikling etc. etc., som kunne være meget gode til daglig Brug, men kun have den Feil ikke at passe paa Undtagelserne — og blandt disse indtager Bøhn en fremragende Plads. Det Fænomen, som maaskee oftest er iagttaget med Digtere, fordi det her ligger mest bemærkbart for den almindelige Betragtning, gjentager sig i alle Kunstarter, at unge Kunstnere undertiden springe fuldt færdige frem som Minerva af Jupiters Hoved og begynde deres Løbebane med Værker, som senere erkjendes for deres genialeste Frembringelser, om end en snusfornuftig Samtid nok saa sagkyndig har paaviist det umodne deri og protegerende henviist til en fremtidig Fuldkommenhed, naturligviis hovedsagelig bevirket gjennem en grundig og samvittighedsfuld Kritik. Hermed ville vi selvfølgelig ingenlunde nedsætte et omhyggeligt Studiums Betydning hverken for Bøhns eller nogen anden nok saa grundfæstet Virtuos's Vedkommende, men kun yderligere bestyrke et maaskee tilsyneladende temmelig utroligt Faktum, at Bøhn allerede er en Kunstner af høi Rang baade med Hensyn til techniskFærdighed og et individuelt og smagfuldt Foredrag, som i Friskhed, Kraft og Naturlighed endogsaa overgaar mangen høit feiret Kunstners og Kunstnerindes. Kun en Egenskab mangler Bøhn, som maaskee er nødvendig for at kunne naae et Ry, der staar i Forhold til hans Begavelse, — Charlatanerie. Dette viser sig, foruden i hans fordringsløse Optræden, ogsaa i hans Valg af Stykker, der betegner ham som en orthodox Musiker, der forsmaar at vinde Bifald ved glimrende Hokuspokus — den tilsyneladende vanskeligst men i Grunden billigst erhvervede Virtuositet. En Omstændighed, som lige over for mange ukyndige Tilhørere skader B.s Renommee adskilligt, er hans mindre gode Violin, idet Feil, der vitterlig ere Instrumentets, tillægges Exekutøren — vi tale her af Erfaring — men herpaa vil vel Tiden raade Bod. Det er at formode, at Bøhn atter maa ønske at kunne reise til Udlandet paa sin Kunsts Vegne og dertil vil søge Stipendium; at han i saa Fald ogsaa vil erholde det, bør vel intet Øieblik være tvivlsomt, al den Stund han blandt vore yngre Kunstnere vistnok indtager den første Plads. — Den unge Pianistinde Frøken Lie, der optraadte paa Koncerten, berettiger til de største Forhaabninger. — Sperati assisterede med et godt Orchester. H. F.

Norge.

Christiania. Kapitainlieutenant P. Steenstrup, Bestyrer af Akers mekaniske Værksted og en af vor Industri fortjent Mand, døde 17de Febr., kun noget over 55 Aar.

— Bankchef A. B. Stabell har navngivent gjendrevet de verserende, af os i forrige Nummer nævnte Rygter om de Grunde, der skulde have foranlediget ham til at fratræde som Chef for Kreditbanken.

☞ Da „Illustreret Nyhedsblad" forrige Aar gik over til en anden Eier, anmodes saavel Postanstalter som Bladets Kommissionærer velvilligen om at adressere alle Forretningsbreve til Bladet til „Nyhedsbladets Kasserer".

Christiania den 16de Februar 1863.

H. I. Jensen.

Christiania. Trykt hos H. I. Jensen (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 9. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 1ste Marts 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Uddrag af Biskop Pavels's Dagbøger. 1814.

(Meddeelt af C. P. Riis)

Christiania den 3die Januar 1814. Idag har man havt gode Efterretninger. Omtrent 60,000 Tønder Korn ere komne til Norge, og mere ventes. Vaabenstilstand skal være sluttet med Rusland og Preussen og disse være stemte for Freden. Pontecorvo vil ikke entrere deri, men Kongen er selv gaaet til Armeen for at kjæmpe for sit Lands Frihed og Ære. Denne hans Beslutning har gjort en overmaade god Sensation her; Stemningen har ikke i meget lang Tid været saa freidig.

23de Januar. Biskop Bugge har en besynderlig Frimodighed til at sige alt, hvad der ligger ham paa Hjerte. Der er neppe en eneste af Prindsens Omgivelse, som siger ham Sandheden saa lige ud som han.

25de Januar. Man siger vi har faaet Fred. En af Kongens første Adjutanter, Oberstlieutenant Räuer, skal gjennem Sverige have bragt Prindsen Kundskab derom, men denne vil neppe forhøie Festlighederne i Anledning af Kongens Fødselsdag, som man tvertimod tror ville blive aldeles indstillede. Alt, hvad man endnu veed, er, at Prindsen skal være saare ilde tilmode, at Thygesen, Carsten Anker og et Par Andre havde været til lang Konference med ham, og at der endnu tales om hans Afreise. Iøvrigt er alt endnu blotte Formodninger, men da man hverken har illumineret, eller skudt fra Fæstningen, eller udstedt jublende Proklamationer, saa lade Fredsbetingelserne sig omtrent gjætte. — Treschow beklagede, at Norge og Danmark ikke har, og neppe i Mands Minde har havt en Statsmand af Genie. Dermed gik det da godt saalænge Lykken føiede, men da den vendte Ryggen, greb man den ene gale Ressource efter den anden.

26de Januar. Med største Forundring modtog jeg imorges et Extrablad af Tiden, der Ord til andet lyder som følger: „Den mørke og for menneskelige Oine uigjennemtrængelige Taage er splittet, og et Glimt af Solens Klarhed blænder næsten det glade stirrende Oie.

„Fred, Fred i Norden!

„Dette glade Budskab, som Udgiveren er bemyndiget at kundgjøre, iler han hermed at meddele.

„Ifølge aldeles paalidelige Efterretninger er Præliminarierne for Freden til Lands og Vands afsluttede mellem Hs. Majestæt Kongen af Danmark og Norge og de allierede Magter.

„Om Fredsvilkaarene kan Udgiveren Intet fortælle, da han ikke kjender dem, og da de rimeligviis i den Skynding, hvormed dette Budskab blev bragt os, ei kunde blive fuldstændig meddeelte, men det faste Haab ville vi alle nære, at de ikke kunne være vanærende, og ikke skulle vorde ødelæggende for Norges, for Danmarks Lyksalighed. Saa freidigen stole vi paa Gud, der er Herrernes Herre, og paa den Kraft, der luer i begge Nationers Bryst, at vi uden Vanghed kan see Fremtiden imøde."

Nysgjerrig for at faae vide, hvorpaa denne Glæde og dette Haab, der saa mærkeligen kontrasterede mod hvad jeg hørte igaaraftes, kunde være bygget, gik jeg til Wulfsberg. Han havde af Prindsen kun faaet Befaling fra Thygesen at lade et Extrablad af Tiden udgaae, hvori tilkjendegaves Publikum, at „Kongen af Danmark og Norge havde sluttet Fred med de allierede Magter." Jeg begriber ikke, hvorfra Wulfsberg med hans Grundsætninger fik den enthusiastiske Glæde, der fremlyste af det Avertissement, som sendtes Thygesen, og fra ham Prindsen til Censur. Denne sidste havde ladet en ubarmhjertig Dom gaae over flere af Wulfsbergs enthusiastiske Ytringer. En hjertelig Tak til Gud, at Blodsudgydelsen og Mangelen vel vare endte, at Handel og Næringsveie herefter skulle blomstre, udslettede han reent. Istedetfor Tvillingrigernes Lyksalighed satte han Norges og Danmarks hver for sig isoleret uden Kopulativ-Partikel. Wulfsberg vilde, at vi skulde stole paa vor retfærdige Sag og paa Kongen, hvilken ved denne Leilighed sagdes en Kompliment. Prindsen fandt, at det var nok, at forlade sig paa Gud og Nationens Kraft. Disse Rettelser forekom mig betænkelige, men hvad jeg siden har hørt, retfærdiggjør dem fuldkommen. Kong Frederik den Sjette har uden Sværdslag afstaaet hele Norge til Sverige og endda ovenikjøbet forpligtet sig til at stille 10,000 Mand mod de Franske. — Det første Rygte, at Throndhjems Stift og Kongsvinger og Frederikssteens Fæstninger skulde afstaaes, gjorde langt ubehageligere Sensation. Det vilde have voldt tusinde Farer og Ulykker, og tilsidst draget hele Norges Fald efter sig. Nu derimod lader Norge sig ikke afstaae. De Partier, som vistnok existere i Landet, kunne ei vel reise Hovedet og Demagogerne, hvoraf her findes adskillige, blive ei hørte. Thi alle have et Foreningspunkt, som ingen af Partierne kan protestere mod, i den lovlige Thronarving. Han reiser imorgen til Throndhjem. Imidlertid arbeides vel ogsaa her og i Landets øvrige Stifter, og længe varer det nok ikke før Christian den Første proklameres til Norges Konge. Saa krænkende den Vending var mig, som Sagerne syntes at ville tage under Prinds Christian August, saameget Affald fra Dannerkongen da vilde bedrøvet og revolteret mig, saa haabefuld hæver min Sjel sig i dette Dieblik, da det er Kongen, som forlader os, og ikke vi ham.

28de Januar. Det er nok længe siden denne Dag i Norge, jeg vil tro ogsaa i Danmark, var saa lidet høitidelig og glædelig. Mørke hviler vel endnu over Tingenes egentlige Beskaffenhed, og et nyt Extrablad af Tiden, som bares om iaften, har ikke opklaret det; men jeg frygter for, at Frederik den Sjette uopreteligen har fordærvet sin Sag, og at han ikke alene har mistet Norges Throne, men at ogsaa den, hvorpaa han endnu sidder, er faldefærdig, og at Wulfsbergs Fortolkning, da en ussel Smigrer i Kongens Navnetræk F VI R. fandt Fredericus vir, at det efter Bogstavføiningen langt naturligere kunde forklares Fui Rex vil erkjendes for at være den rigtige. — Der var Middagsselskab hos Thygesen. Storkorsene Rosenkrantz og Haxthausen havde ikke Ordenskjæde, som ellers almindelig bares paa Kongens Fødselsdag, og Biskoppen havde ikke engang Præstedragt. Ved næst sidste Ret udbragte Thygesen „Hs. Majestæt Kong Frederik den Sjettes Skaal, hvis Fødselsdag det er!" Selskabet reiste sig og drak taus. Umiddelbar derpaa taltes høit og frit om Kongens Adfærd, og hvorledes Statsraadet paa Hindsgaul har gjort sig udødeligt i Historien. Rosenørn, som var min Sidemand ved Bordet, beklagede sig, og de flere i Danmark hjemmehørende, her blot for en Tid kommanderede Officierers Stilling ved Norges Adskillelse fra Danmark, men det maa vel efter simpel Billigheds Regel tillades dem selv at vælge, hvilket Lands Borgere de ville være, og jeg skulde troe, lige Tilladelse gives alle Nordmænd i Danmark.

29de Januar. Der tales om, at det Hele skal være et aftalt Spil mellem Kongen og Prinds Christian. — Iaften falde mine Tanker paa Danmark. At jeg som Norges Søn maa og bør dele dets Skjæbne, er unægteligt. Jeg er født i Norge, jeg har mit Embede og min Familie der, men meget har jeg dog efterladt i Danmark, som gjør mig dette Land evig kjært; mine gladeste Dages Minder og de bedste Venner, jeg har fundet paa Jorden. Jeg har hidtil altid betragtet dem som mine Landsmænd, men denne Tanke maa jeg nu opgive. Danmark skal herefter være mig fremmed som Tydskland eller Frankrig, snart maaskee mere end Sverige. Det er tungt!

30te Januar. Der siges at Prindsen har faaet Ordre at komme tilbage til Danmark, og nedsende de norske Orlogsbrigger, men at Prindsen har svaret, at han vil blive i Norge, og at han behøver Briggerne til Landets Forsvar. Det synes næsten som om man har til Hensigt at lægge Kongen for Had, for at overtyde Nationen om, at hos ham er intet meer at haabe.

2den Februar. Hos Wulfsberg fandt jeg en Bulletin om Prindsens Reise til Toten, hvorfra Holten havde skrevet den, fuld af mange unyttige Ord, men intet af det, vi helst gad vide. Thulstrup finder Kongens Adfærd undskyldelig, og tror, at det er hans Mening og Onske, om just ikke udtrykt med Ord, at Norge skal frelse sig selv, siden han ikke kan frelse det, og blive ved den danske Kongestamme, endskjønt det er tabt for ham.

4de Februar. Anker er af den Mening, at vi bør overgive os til de Svenske, dog under visse Betingelser, og vil ikke Svensken indgaae derpaa, da faar vi slaaes til sidste Blodsdraabe. Han havde iøvrigt idag mange Projekter, saasom at der i hvert Sogn bør være en civil Embedsmand, der forener i sin Person Foged, Sorenskriver og Lensmand, virker alt i Fællesskab med Præsten, og staar kun under en Generalintendant; — som reiser om for at paasee, at alt gaar ordentlig til; fremdeles, at Bispeembederne skulle nedlægges og Amtsprovster vælges af Præsteskabet; og endelig at det repræsentative System skulde indføres og Proprietærstanden spille en Hovedrolle der. Det, hvori jeg nødsagedes til at give Anker Medhold, var den Anke, han førte mod Prindsen, at han aldeles ikke bekjendtgjør noget om Norges Afstaaelse. Svenske Kommissærer kunne ventes hver Dag med Paastand om at tage Landet i Besiddelse, Armeer trækker sammen paa begge Rigers Grændser, Landets Krigere bortkaldes did fra deres Arne, denne Egn bebyrdes med skrækkelige Transporter — og Grunden til alt dette skal man ignorere! Ogsaa over Bispen maa jeg undres. Stiftamtmanden fortæller dog sine Undergivne noget, skjønt vistnok altfor lidet, men til Præsten, som dog kunde virke mest paa Almeenstemningen, siges ikke et Ord. Vi veed ikke engang om vi skulle bede for Kongen.

5te Februar. Major Broch som troedes død, er kommen tilbage med Depescher og er reist til Prindsen, som siges imorgen at ville høre Prædiken af

Bugge i Throndhjems Domkirke. Rygtet gaar, at en vigtig Begivenhed skal forefalde ved samme Leilighed, maaskee Prindsens Udnævnelse til Konge i Norges gamle Hovedstad. Tiden vil opklare det som saa meget andet. I Kjøbenhavn skal Stemningen være meget ubehagelig. Man spillede nylig Jakob von Thyboe. I et anonymt Brev anmodedes Frydendahl, som spillede Jakob, om at tage en rød Adjutantfjeder i Hatten, og ved alle de Steder, der ironisk kunde hentydes paa Kongen og Dagens Begivenheder, udbrød Publikum i heftige Bifaldstegn. Alt dette fortaltes mig iaften paa Theaterprøven. Om samme Prøve vil jeg intet sige. Kun bør jeg ikke fortie Mad. C—s gevaltige Patriotisme. Hvor nemlig Lise i Stykket kalder Lieutenanten von Habenichts, og Philip spørger, hvad hun siger, svarede Jfr. A—. „Forstaar han Norsk?“ Habenichts er nu rigtignok hverken Dansk eller Norsk, men dog anmærkede jeg, at det var bedst hun sagde, som det stod i Bogen: forstaar han Dansk? Men Mad. C— ei alene fortalte, at der staar Norsk i den strevne Rolle, hvilket da vidner om Afskriverens smagløse Pseudopatriotisme, men hun ytrede og den Frygt, at Parterret vilde hysse ved Ordet Dansk. Det kan jeg dog ikke troe; jeg indseer slet ikke, hvorfor Ordet Dansk skal være os forhadt, fordi Kongen af Danmark har maattet gjøre Afkald paa Norge. Desuden er og vedbliver dansk og norsk Sprog at være eet og det samme. Hvad er et Par Hundrede nationale og provindsiale Ord mod de mange Tusinde, som Danmark og Norge beholde tilfælles, om de ogsaa i Feider skulle regjeres af forskjellige Fyrster. Schweitz var en fri og selvstændig Stat, om nogen paa Jorden har været det, og dog har der aldrig existeret et Sprog, som hedte det Schweitzerske. Men, som jeg altid har sagt, Ord og Talemaader opholder man sig ved, og gjør meget Væsen af dem. National Aand og ægte patriotisk Daad er noget Andet, men hvorledes staar det til dermed? — Ja det vil snart vise sig.

Dagens Intelligentsseddel indeholder en forunderlig Ting fra en „Norbye“, som takker Hr. P. C. meget varmt for den meddeelte Efterretning om hans Kones Ligegyldighed imod ham, saameget mere, som det blot kan være Hr. C.s Hensigt at give ham en Advarsel ved hans forestaaende Forbindelse med sin elskede Christiane. En T. G. Sw. indblandes ogsaa, hvis Forfængelighed langt mere end hans Kjærlighed til Christiane forleder ham til at ønske sig andetroet en Helterolle i Komedien, man spiller med Hr. Norbye, der er meget genegen til at troe ham ligesaa fuld af Vindbeutlerie som Egennytte.

9de Februar. Intelligentsseddelen begynder at blive mærkelig. Først var der et Svar paa hiint underlige Avertissement fra Norbye, hvilket jeg igaaraftes fik at vide er hverken mere eller mindre end en Pasquil over Thygesen, hans Forhold til Norge og Prindsen, med lumpne Sideblik til hans Privatliv og Familieomstændigheder. Svaret er i en sindig og ædel Tone. Endelig var der et Spørgsmaal, som siges at have gjort megen Sensation; om Landets Love ingen Straf diktere for crimen læsæ nationis? Dette udtydes om Prinds Christian. Anordningen at gjøre 3 Millioner nye Papirpenge, uden Fond og Garanti, skal især være en saadan crimen, skjønt den sindige og forstandige Professor Rasmussen erklærede dette Skridt aldeles nødvendigt, men ogsaa doleres over Prindsens præsumerede Forsæt at lade sig udraabe til Enevoldsregent i Medhold af Kongeloven, hvilken ved Kongens Afstaaelse erkjendes for Norges Vedkommende at være ophævet, og uden Forpligtelse for Nationen, der temmelig eenstemmig ei vil underkaste sig souveræn Regjering. Prindsens Venner haaber imidlertid, at om saadant ligger i hans Plan, vil han lade sig bortlede derfra. Overalt, saalænge Prindsen ikke bestemt siger, hvad han har gjort og vil gjøre, kan man ikke fordømme ham, og kun denne langvarige Taushed, som dog nu snart maa brydes, er i mine Tanker det, som hidtil kan lægges ham til Last.

11te Februar. Min Tanke faldt idag blandt andet paa vore Dannebrogs-Kors. Kongen af Danmark kan ikke fratage os dem, da de ikke kan regnes til Liberie og Hofuniform, men er et Agtelsestegn, som han i Fædrelandets Navn har uddeelt, og da vi fremdeles beholde samme Fædreland og samme Virkekreds kvalificere vi os til at bære det nu ligesaa godt som før. Men kan vi vedblive at bære en Orden, med en fremmed Konges Chiffre, og en Inskription, som opmuntrer til Troskab og Hengivenhed mod denne Konge? — Prindsen ventes nu hjem paa Mandag eller Tirsdag, og vigtige Ting ville da uden Tvivl forefalde. Hvad jeg som Yngling i den franske Revolutions Dage drømte om, at jeg engang kunde komme til at bivaane, ja maaskee tale i en Nationalforsamling, tør nu gaae i Opfyldelse. At Mængden er stemt for Prindsen, er upaatvivleligt, og hvad der tales om, at Grev Wedel som Hovedmand for en Opposition, opholder sig inkognito i Sverige eller Norge, hvad der endog skal have staaet i svenske Aviser, at han er udnævnt til Gouvernør over det nordenfjeldske Norge, foruroliger ikke. Overstemt bliver han sikkerlig. Betænkeligere er det, siges, hvis Prindsen paastaar Souveræniteten. Der siges — hvilket, om det er sandt, vilde være høist uoverlagt — at Thygesen har svaret Byens Repræsentanter, der forespurgte sig hos ham om Tidsomstændighederne, at den, der talte

General Burnside.

mod Souveræniteten, vilde blive anseet for en Landsforræder! Det skal ogsaa være Agent Nielsens Hensigt paa Borgerskabets Vegne at gjøre Prindsen alvorlige Forestillinger, naar han kommer til Byen. Jeg er meget rolig, og kan ikke forestille mig, at Sagen faar et slet Udfald. Jeg lykønsker mig endogsaa nu med at være i Norge, og gad ikke i dette Øieblik for meget godt være i Kjøbenhavn, selv om de nyeste Rygter derfra om Mord og Oplob ere usande. Det er en betænkelig Periode vi leve i, fuld af Farer og Trængsler, men høist interessant er den. Historien vil bevare dens Minde, og mangen Eftertidens Yngling vil beklage, ikke at have levet i dette Tidspunkt.

13de Februar. Grev Wedel siges med Vished hverken at være i Norge eller Sverige, men i Kjøbenhavn. Og der bliver han til vore Sager ere bragte paa det Rene.

16de Februar. Prindsen er endnu paa Eidsvold, og har idag ladet kalde til sig Haxthausen, Bergh, Amtmand Collett fra Kongsberg, Treschow, Sverdrup o. fl. Man troer han kommer hertil imorgen, men med Vished vides intet. Anonyme Adresser mod Enevoldsmagten siges at være ham sendte og have vakt ubehagelig Sensation hos ham. Her i Stiftets Kjøbstæder skal have cirkuleret og endnu cirkulerer en Erklæring, som en Deputation ved hans Hjemkomst vil overlevere ham, at Norge ønsker sig ham fremfor alle til Regent, men kun under Betingelse, som Landets Tarv foreskriver. Tretusinde Mennesker af alle Stænder (ogsaa af Embedsklassen) skal have understrevet denne Erklæring. Med urolig Længsel seer man Udfaldet imøde. Thygesen er yderst misfornøiet over Avertissementet fra Norbye. (Wangensteen nævnes som dets Forfatter). Han skal have isinde at nedlægge sit Embede og reise til Danmark. Det gjør mig personlig ondt, men da Almeenstemningen synes at være imod ham som Prindsens skadelige Raadgiver, handler han vist meget klogt og ret. Iøvrigt trækkes sammen paa Grændsen en Hær, om hvis Existents i Norge man hidtil ikke har gjort sig Begreb. Nogle spaar alt godt, haabe en forønsket og glædelig Opløsning af dette Virvar, og bebude Fædrelandet en Magt, en Ære og et Held, hvorover det aldrig har drømt. Andre forudseer idel Ulykker. Svensken, sige de, vil ikke bruge Vaabenmagt, men udsulte os.

18de Februar. Haxthausen har maattet overlade Kommandantskabet til Oberst Ramm, da han som Armeens Intendant maa være ved denne, og saaledes ikke længer kan beholde to Embeder, som begge fordre Embedsmandens personlige Nærværelse, men hvis Lokaler ere i en Afstand af 10—12 Mile. At Fyrstegunst aldrig maa frembringe en saadan Anomalie, er nok en af de Ting, man i den nye Konstitution maa betinge sig.

19de Februar. Endelig er et Lys oprunden. Prindsen har konstitueret sig som Norges Regent, men sammenkalder Mænd fra alle Landets Egne (det bliver vel noget over hundrede) til at møde paa Eidsvold den fjortende April for at bestemme Regjeringsformen og udarbeide Konstitutionen. En almindelig Bededag skal holdes over hele Landet — har allerede paa Fredag. Prindsen har reent opgivet Tanken om Souveræniteten, som før var ham dybt indprentet. Rosenkrantz forelagdes først Spørgsmaalet: „Kan jeg antage Souverænitet?“ og han svarede i sin sædvanlige beskedne Tone: „Jeg har vistnok ikke saaledes tænkt over dette Spørgsmaal, at jeg tiltror mig fyldestgjørende at kunne besvare det, men efter min Overbeviisning maa jeg svare nei!“

Carsten Anker var Souverænitetens eneste Forfægter. Det var Sverdrup, som bragte Prindsen til fuld Overbeviisning om, at Enevælde for ham var uopnaaeligt. Efter en lang Privatsamtale omfavnede Prindsen ham og sagde: „Jeg indseer nu, at jeg ikke kan og bør blive Souveræn. See nu til, at De ogsaa kan omvende Biskop Bech og Carsten Anker.“

General Burnside.

Ovenstaaende Portrait af General Burnside have vi taget af New-Yorkerbladet „Harper's Weekly“, hvilket Blad i Anledning af hans Udnævnelse til Overstbefalende for Potomac-Armeen meddeler følgende korte Skildring af hans foregaaende Liv.

General Ambrose Everitt Burnside er født af skotske Forældre i Liberty, Indiana, den 23de Mai 1824. Sin militære Opdragelse modtog han i West-Point, som han forlod 1847 for at indtræde i Artilleribrigaden. Han deeltog derpaa under Brogg i den mexikanske Krig og blev efter dennes Slutning i Aaret 1852 udnævnt til Kommandant for Fort Adams; han opgav imidlertid allerede det følgende Aar sin Stilling i Armeen, for at ofre al sin Tid og Energi paa Fabrikationen af den udmærkede Rifle, der bærer hans Navn. Da Buchanan blev Præsident, afsluttede Burnside med Krigsminister Floyd Kontrakt om at forsyne en stor Deel af Armeen med Rifler af sit Fabrikat, og anlagde i den Hensigt storartede Værksteder. En anden Geværfabrikant bod imidlertid Floyd store Privatfordele for at bestille Geværer fra ham, og Floyd brød derfor sin Kontrakt med Burnside, der herved blev i Bund og Grund ruineret. Alt hvad han eiede tog hans Kreditorer, og han selv ankom til New-York uden at eie en Dollar. Hans Energi og Dygtighed

skaffede ham her imidlertid strax en indbringende Post; som et Bevis paa hans noble Charakteer kan her anføres, at han aarlig lod den halve Gage gaae til sine Kreditorer.

Ved Udbrudet af Krigen i 1861 traadte han igjen ind i Armeen som Oberst for det 1ste Rhode Island Regiment, i hvis Spidse han paa en ærefuld Maade deeltog i den første Træfning ved Bull Run. Ved M'Clellans Udnævnelse til Overstkommanderende avancerede Burnside til Brigade-General, og anførte kort efter Expeditionen til Nordcarolina, hvor hans Seire ved Roanoke, Newborn og Fort Macon fuldkommen retfærdiggjorde de Forventninger, man nærede om ham. Efter 6 Dages-Kampen foran Richmond blev Burnside beordret at forene sin Armee med Resterne af Potomac-Armeen. Han fik nu Befalingen over et Korps af denne Armee, hvis Fremrykken i Maryland han ledede, og i Slaget ved Antietam udmærkede han sig paa en glimrende Maade. — Da det i Washington var bestemt, at M'Clellan skulde afsættes fra sin Post som Overstbefalende, fulgte Burnsides Udnævnelse hertil næsten af sig selv. Det intime Forhold, som Burnside stod i til M'Clellan, og det Ansvar, han paabrog sig som Hovedanfører for Unionsarmeen, foranledigede ham imidlertid til to Gange at afslaae Posten, og først efter mange Overtalelser modtog han den. Hvor høit han var anseet i Armeen, kan man slutte af en Udtalelse af M'Clellan ved Efterretningen om at Burnside skulde afløse ham i Kommandoen: „Burnside, sagde han, er den bedste og tapreste Mand; han er ingen Mr. Pope. Han vil gjøre det endnu meget bedre end I vente." — Denne Spaadom gik imidlertid ikke i Opfyldelse; hans mislykkede Angreb paa de Konføderedes faste Stilling ved Fredericksburg — Noget hvortil han, uanseet Sandsynligheden for et Nederlag, næsten blev truet af de utaalmodige Unionister — og hans Tilbagetog over Rapohannockfloden viiste det Modsatte; alligevel gav selv i Ulykken Burnsides ædle Charakteer sig tilkjende, idet han tog Skylden for det Hele paa sig og indgav sin Dimission.

General Burnside er, som Portrætet viser, en meget statelig Mand. Høi og kjæk, med flammende Øine og en velklingende Stemme, besidder han med Hensyn til det Ydre, alle de Egenskaber, som man gjerne ønsker hos en Soldat.

Pintse-Skikke i Elsas.

Pintsen hører, som bekjendt, til de ældste Kirkefeste, og allerede i de tidligste Tider stod den i høi Anseelse. Til Festens Forherligelse udenfor Kirken bidrog Efterklangen af de fordums hedenske Foraarsfeste. Ved Siden af den overalt indførte Skik at plante Maitræ, har man i mange Landsbyer i Elsas ogsaa den yndige Fremstilling af Vaarguden, en med Løv og Blomster saa tæt tilhyllet Dreng, at blot det lokkede Hoved stikker frem, og som, lyksalig over Tilstellingen, men ganske ubevidst om sin Storhed, fremstiller den sig nærmende Sommers Guddom. Med Maistangen, der er smykket med Bouketter og Flagrebaand, og Vaarguden, drager Landsbyens Ungdom omkring og synger udenfor Husene:

> Da kommen die Maienknecht
> Sie haben gern ihr Pfingste recht,
> Drei Eier und ein Stück Speck,
> Von der Mohre Seite weck,
> Ein halb Maß Wein
> In den Kübel nein;
> Da woll'n die Mai'nknecht zufrieden sein.

Pintseskikke i Elsas. Optog med Vaarguden, efter Tegning af F. Mathis.

De have Kurve og en liden Viindunk med sig og erholde altid det Forlangte: Huusmoderen henter strax Æggene og naar hun tænker paa sin egen glade Ungdom, saa gaar hun vel ogsaa ind i det vel forsynede Røgkammer og henter en Flesteside og Faderen gaar ned i Kjælderen og henter Vinen. Saaledes drage de fra Huus til Huus, Æggekurven bliver tung, Dunken fyldes, bagefter skal der holdes Smaus. Naar man er kommen til det sidste Huus, bringes Gaverne og Maistangen til et bestemt Sted, derpaa gaar Enhver hjem til Sit og henter en af de hvide Kager, som i Pindsen findes selv i de fattigste Huse, kaldet „Mozen", oprindelig vel et Offerbrød, en Offerkage, paa Hebraisk, Maza. Saa gaae Pigerne hen til det Sted, hvor Maitræet er plantet, eller blive undseelig staaende et Stykke fra, medens Drengene gaae hen og knytte deres Baand af Træet og bringe det til den Pige, de holder mest af. Nu bliver der spiist og drukket under stor Jubel, og saa gaar Dandsen løs.

I mange Landsbyer begynder denne troskyldige Skik med Vaarguden at forsvinde, da de gamle lærde Præstemænd have udfundet, at den er af hedensk Oprindelse, og have lyst den harmløse Guddom i Ban til deres Sognebørns store Bedrøvelse. Stakkels vedbendekrandsede Vaargud, maastee skal der times dig engang, naar Menneskene igjen blive gladere, og mangen mørk, vigtig Pharisæer har lukket Oinene til den lange Søvn, at stige sagte op af din Grav og smilende feire en forklaret Vaarfest.

En anden charakteristisk Skik er, at alle unge Drenge Pindsemorgen samle sig forsynede med lange Pidske og drage omkring ved Dagspræt og knalde Pindsen ind, udenfor alle smukke Pigers Døre gjøres Holdt og der bringes dem en Serenade af Pidskeknald, hvorunder den Feiredes Navn raabes jublende. I nogle Landsbyer forsikrer man for ramme Alvor, at dette Pidskeknald skal forestille den Helligaands Brusen. Mellem Bjergene har den Hyrde, der tidligst er paa Benene og driver sin Hjord ud, Ret til at knalde længe og dygtigt med Pidsken, hvorimod den der kommer sidst, udlees og kaldes „Pindselømmel".

Nekrolog.

Peder Martin Anker.

Grosserer og Jordegodseier Peder Martin Anker afgik ved Døden Natten til 24de Februar paa Gaarden Rød ved Frederikshald, hvor han boede. Han var født paa Frederikshald 20de Juni 1801 og en Søn af Grosserer Niels Ancher (den Yngre) paa Frederikshald, der var en Sønnesønssøn af den Ankerske Families norske Stamfader og en Fætter af Fideikommissets Stifter Bernt Anker, i Lighed med hvem han, paa Grund af sin Formue, blev naturaliseret som dansk Adel. — Ligesom den Afdødes Fader var Handelsmand, saaledes havde ogsaa hans Bedstefader (Peder Ancher paa Frederikshald), hans Oldefader (Johan Ancher paa Bragernæs) og hans Tipoldefader, den Ankerske Families Stamfader her i Landet, Erik Ancher (i Christiania) alle været Kjøbmænd. — Faderen Niels Ancher, skyldte især sin i 1805 afdøde Farbroder Niels Ancher den Ældres testamentariske Dispositioner sin saare store Formue, idet han og Broderen Jan indsattes til dennes Hovedarvinger, dog med

Forpligtelse til ikke at stifte før efter 25 Aars Forløb. Han døde allerede i sit 48de Aar, den 13de Mai 1812, medens derimod hans efterladte Enke, Annette Beate v. Wackenitz, overlevede ham ligetil 1856, fortsættende Forretningerne. Han var en patriotisk Mand, der anvendte store Summer i gavnlige Øiemed. I 1808 skjænkede han saaledes 5000 Rdl. til Anskaffelse af en ny Sødefension for Norge og i 1811 10,000 Rdl. til Universitetets Oprettelse. Og dette Patriotismens og Gavmildhedens Sind havde Sønnen Peder i fuldt Maal arvet, ialfald har han Ord for privat at have udfoldet en Gavmildhed og Godgjørenhed, som i Omfang og ved Frihed for al Ostentation vistnok hos os kun har et Sidestykke, nemlig i Giveren af Christiania Vaskeanstalt. Hvad Anker privat har gjort i denne Henseende, hører naturligviis udenfor den offentlige Omtale. Men hans Virksomhed som Besidder af det Ankerske Arbeidshuus paa Frederikshald, hvilket han paany satte i Drift, efterat det længe havde været standset, og hans store Gave (1000 Spd.) til Fordeel for Skydeselskaberne maa nok her fremhæves. — I 1839 mødte Anker paa Storthinget som første Suppleant fra Smaalenenes Amt, idet Repræsentanten Jonas Anton Hjelm havde undslaaet sig for at modtage Valget. I f. A. hædredes han med Olafs-Ordenens Ridderkors. — Som Besidder af Eiendomme paa den svenske Grændse indvikledes Anker oftere i Stridigheder med svenske Autoriteter, i hvilken Anledning han rasst i Aviserne greb til Orde for at paatale sin Ret. Anker var tvende Gange gift, først med Frederike Tank, hvilket Ægteskab var barnløst, og anden Gang med Catharine Gløersen, der har skjænket ham sex Børn.

„Landet har, siger „Aftenbladet" for 25de Februar, ved at anmelde Ankers Død, i ham tabt en af sine bedste Borgere og en af de Mænd, der danne Prydelser for ethvert Samfund. Sat i Spidsen for en stor Virksomhed og en særdeles anseelig Formue, søgte han altid med Opofrelse og Uegennyttighed at gjøre denne Stilling gavnlig for det Almene i videre og engere Kredse. Ethvert patriotisk Foretagende havde i ham en varm Talsmand og redebon Støtte, og der er neppe i den senere Tid iværksat nogen Idee af almennyttig Tendents, som krævede Kapital, uden at Ankers Navn findes mellem de første og betydeligste Kontribuenter. I Kommunen som i det større Borgersamfund har han paa denne Maade med lige rund Haand bidraget til at fremme, hvad han troede var til det Almenes Tarv. Ikke blot i hvad der gjaldt den materielle Udvikling og almeenpatriotiske Foretagender lagde han denne Aand for Dagen — ogsaa Videnskab, Kunst og Literatur havde i ham en trofast og varmhjertet Beskytter. Hans Velgjørenhed og Gavmildhed i det Private er almindelig bekjendt. Mange Mennesker bleve af ham holdt frem til Studeringer, eller paa anden Maade hjulpet frem til en borgerlig Stilling, ikke at nævne den store Liberalitet, hvormed han understøttede Trængende og Fattige."

P. S. Steenstrup.

Kapitainlieutenant Peter Severin Steenstrup, der 17de Februar bortkaldtes ved Døden, var født paa Kongsberg 29de November 1807 og ældste Søn af Eidsvoldsmanden, den endnu levende, over 90 Aar gamle Direktør Poul Steenstrup (fra Jylland), hvis mechaniske Talent han havde taget i Arv. Hans Moder var Mathea Bernhardine Collett († 1847), Datter af Peter Collett paa Buskerud, og hans Hustru blev Sophie Augusta Collett, afdøde Professor Jonas Colletts Søster. Steenstrup blev Sekondlieutenant i Marinen 1828, Premierlieutenant 1834 og Kapitainlieutenant 1850, fra hvilken Stilling han, skjønt en dygtig Sømand og Officier, i 1854 tog Afsked, for udelukkende at ofre sin Tid og sine Kræfter til Bestyrelsen af Akers udvidede mechaniske Værksted, hvis første Anlæg (fra Aaret 1839) skyldes ham. Det er i denne Stilling, at Steenstrup har indlagt sig størst Fortjeneste. „Han havde, siger en Indsender i Morgenbladet for 20de Febr., et ualmindeligt Anlæg for Mechaniken, som han ved Selvstudium havde udviklet. Han opholdt sig flere Gange og for længere Tid i England, naar Statens Dampskibe der bleve reparerede, og anvendte al den Tid, han havde tilovers, i mechaniske Værksteder. I 1840 og 1841 opholdt han sig i Sverige, da Dampskibet Christiania der blev bygget. I 1842 (nok 1839) anlagde han i Forening med nogle Aktieeiere et lidet mechanisk Værksted ved Akers Elv. Han udvidede dette lidt efter lidt, saa ikke ubetydelige Arbeider der kunde udføres. I 1854 overdroges det til et nyt Kompagni med en større Kapital, for hvilket han vedblev som Bestyrer til sin Død. — Han har stor Fortjeneste af Udviklingen af den mechaniske Virksomhed i vort Land. De fleste her forarbeidede Dampskibe ere leverede af ham. To paa hans Værksted arbeidede Maskiner vandt ifjor Medaillen ved Udstillingen i London. Mange af dem, der hos os have arbeidet sig frem som Mechanikere, have hos ham faaet deres Uddannelse. — Han var ikke mindre agtet for sin Retskaffenhed og Uegennyttighed end for sin Dygtighed. Han var hjælpsom og velvillig, fordringsfri og beskeden, retsindet, aaben, livlig og elskværdig, afholdt som Faa af Enhver, med hvem han kom i Forbindelse. Der var et sjeldent Forhold mellem ham og hans Arbeidere. Som Forretningsmand, i sin Familie, som Kammerat og som Ven var han stedse den Samme."

Literatur.

Uddrag af Biskop Claus Pavels's Dagbøger. Paa samme Tid som Hr. C. P. Riis af Aviserne sees, i Bergen til Indtægt for Christies Monument at have forelæst Brudstykker af sin Bedstefader Biskop Pavels Dagbøger, hvoraf allerede en længere Prøve meddeeltes i Nyhedsbladet f. A., har han tilstillet os til Optagelse i Bladet den Prøve af Dagbøgerne, som foran meddeles, samt udstædt Indbydelse til Subskription paa en særskit Udgave af det hele „Uddrag". Det tidligere og det foran optagne Brudstykke vil vise, at disse Dagbogs-Uddrag ikke alene udgjøre et værdifuldt Bidrag til vor nyeste Historie, men vistnok ogsaa ville afgive en for den større Almeenhed interessant Læsning. Uddraget omfatter Aarene 1812 til 1822 og vil for 1813—14 gives størst Udførlighed. Værket udkommer i Bergen paa Boghandler Flors Forlag i 4 Hefter eller tilſ. 30 Ark, og vil for Subskribenter koste 1 Spd.

— Af **Nordisk Tidskrift for Literatur og Kunst**, udg. af L. Dietrichson, er 1ste Binds 9—10de Hefte nylig hidkommet og indeholder en længere letlæselig Artikel af Udg. om „Johan Ludvig Heiberg som Æsthetiker, og hans Indflydelse paa den danske Skjønliteratur," samt „Bemærkninger fra en Reise" ved B. Bjørnson. Disse Bemærkninger, der umiddelbart fortsættes i næste Hefte, bestaae, hvad det hidtil Meddeelte angaar, af en Række aandrige Aphorismer over Kunstgjenstande. Hovedsagelig dvæler Forfatteren ved Kaulbach og den tidligere lidet paaagtede Buonaventura Cellini, hvis Portræt og Biographi vi i f. A. leverede, og hvilken Kunstner Bjørnson stiller særdeles høit.

— Af **Universitets- og Skole-Annaler**, Tredie Række, er udkommet 3die Binds 4de Hefte, der, foruden de tidligere omtalte Forslag til nyt Gagereglement for Universitetslærerne og om Tøiens Salg, optages af de om Oldnorskens Indførelse i Skolerne fremkomne Cirkulærer, Erklæringer og Betænkninger, hvilke i sit Slags interessante og vigtige Aktstykker fylde over 50 Sider. Med dette Hefte er 3die Bind sluttet.

— Hos Bogtrykkerne Berg & Ellefsen er begyndt at udkomme et **„Ugeblad for Handel og Skibsfart"**, hvorpaa vi henlede Opmærksomheden. Prisen er 12 Mark Aaret, frit forsendt med Posten.

— **Folkekalender for Danmark** for 1863. Tolvte Aargang, forlagt af Lose & Delbanco (141 S. Priis 33 ß.), er først i forrige Uge naaet hid op, uagtet den ved Juletid udkom i Kjøbenhavn. Ligesom sine Forgjængere anbefaler denne Aargang sig, ved et afverlende og interessant Indhold, gode Illustrationer og et i alle Henseender smukt Udstyr, til det store læsende Publikums Velvillie. Den indeholder fire historiske Skizzer: Vilslev Kirke ved Kongeaaen af J. Helms, Margrete, Dronning af Skotland, af Chr. H. Kalkar, Den sidste romerskkatholske Biskop paa Island, af Fr. Hammerich, samt et Digterportæt (Bellmanns) af Erik Bøgh. Jul. Thomsen har leveret et populær-naturvidenskabeligt Bidrag (Sæbeboblen), H. C. Andersen og Jens Norup hver sit Eventyr, Carl Bernhard, Dr. H., Henr. Hertz og Carit Etlar novellistiske Skizzer, Chr. Richardt, Cl. Rosenhoff og P. L. M(øller) Digte, den sidste som Text til Wessels Portræt, der findes foran i Bogen i samme Gjengivelse efter Juel, som ifjor fulgte med Levins Udgave af Wessel. Endelig har P. Schjørring meddeelt en „statsborgerlig Kalender", hvori de mærkeligere Forordninger og politiske og økonomiske Fremskridt findes antegnede under vedkommende Dage i hver sin Maaned. — Kalenderens ti første Aargange faaes nu samlede til nedsat Priis 3 Rd. (1 Spd. 78 ß.)

— Paa Feilberg & Landmarks Forlag et netop udkommet en statsretlig Brochure, betitlet **Om Grundlovens Principer** og den Aand, hvori de under gjensidig Begrændsning ere gjennemførte i dens enkelte Bestemmelser. (95 S. 8. Priis 30 ß.) Forfatteren, der synligen hører blandt vore baade lærde og praktiske Jurister, sees at være en Modstander saavel af Troesfriheden som af Juryen.

— Paa Gads Forlag i Kjøbenhavn er udkommet 1ste Hefte af **Tidsskrift for Retsvæsen**, udgivet af Overauditør C. Nyholm og Høiesteretssekretær P. Schjørring. — Siden det af Casse redigerede „Nyt juridisk Tidsskrift" i 1845 opførte, har Danmark, ligesaalidt som Norge, havt noget særskilt Organ for videnskabelige juridiske Undersøgelser og Afhandlinger, men alene for praktisk Lovkyndighed. Da flere Reformer i det danske Retsvæsen nu forestaae, saaledes med Nævningsretter (Juryer), en ny Straffelov, Omorganisation af Politivæsenet, af Sagførernæringen og vistnok ogsaa af den juridiske Examen, maa vistnok Tidspunktet for Udgivelsen af et juridisk Tidsskrift nu ansees for meget heldigt. Foruden Kongerigets gjældende Ret vil ogsaa Slesvigs blive behandlet i Tidsskriftet, og allerede foreliggende Hefte indeholder en saadan Afhandling (Om den slesvigske Landsret og den tydske Rigskammerret af C. Juel.) Hvad der for Tiden giver Tidsskriftet en særlig Interesse for norske Læsere, er den flittige Behandling, som det vil skjænke Juryvæsenet, at slutte af det første Hefte, der aabnes med en Afhandling af C. Nyholm om „Nævningserklæringens Forudsætninger, Form og Omraade", og desuden, under Et anmelder over et halvt Snees danske Skrifter om Juryvæsenet. Til en længere Afhandling af Chr. Hviid „om Sagførerstillingen og Betingelserne for Adgangen dertil" slutter sig en kort Oversigt over „Ordningen af Sagførernæringen i Norge". Tidsskriftet udkommer i Kvartalshefter paa 8 Ark og koster for Aaret 3 Rdl. (1 Spd. 78 ß.)

— Aftenbladet har i sine Nr. 38, 39 og 44 leveret en nedrivende Anmedelse af „I de lange Nætter", „Kjærlighedens Komedie", „Et Ægteskab" af Israel Dehn og — „Hjalte" af Oscar Moe. Denne Anmeldelse betitles ligesom for at betegne dens Almeengyldighed og store Slagvidde, „Literatur og literære Tilstande" og indledes med et Exkurs om den mislige Tilstand af den æsthetiske Kritik hertillands i det sidste Decennium, eller rettere, om hvorledes ingen Kritik her har været, hvilket igjen har havt til Følge, at Forfatterne ere komne reent paa Afveie ved at følge sit eget Hoved, istedet for at faae sig anviste af Kritiken ordentlige Schemaer til Udfyldelse under sin Produktion. Aftenbladets Udtalelse om Kritikens lange Syvsoverdag staar vistnok i skjærende Modsætning til Redaktionens do. om nærværende Blad for 6 Aar siden (Aftenbl. 1856 Nr. 305), men kan dog for vort Vedkommende gjerne henstaae upaatalt — saameget mere som Bladet samtidig udfærdiger det sære Skudsmaal til sig selv, at i hele den lange Tid, det har været et af den norske Presses Hovedorganer, har det ganske forsømt en Pligt, som laa det lige saa nær som andre Blade. Men vi tro dog at burde protestere mod Fortællingen om, at der tidligere skal have existeret en æsthetisk Kritik, som fremfor den følgende Tids „holdt sit eget Kald i Ære og talte Sandheden uforbeholdent, enten det var Ros eller Dadel." At der gaves et Blad, som fordi det skulde leve af Vittigheder, af Næringsviddets simple Instinkt førte sig til Nytte disse Literaturens „svage Sider", som paa nogen Sæt og Viis kunde bringes ud til Latterstof, var af ingen positiv Betydning hverken for Forfatterne selv, der kun krænkedes og forbitredes, eller for Læseverdenen, der vænnedes til en Superkritik, som saa Svaghed og Latterligheder i Alt, og kun disse. Det er meget muligt, at Aftenbladet, som Blad betragtet, venter sig store Ting af hiint kritiske Muntrationsvæsen, som det nu har gjenoptaget; men Literaturen hjælpes ikke — som det selv tror — op paa den Viis. En sand Digter kan ikke opdrages til, hver Gang han skal skride til Produktion, at gjennemløbe de lange Recepter paa god og ægte Literatur, som en Avis udfærdiger, selv om disse komme saa sjeldent som hvert 10de Aar. Og endnu mindre kan han indlade sig paa at vedtage de Principer, som Aftenbladet nu har opstillet for Digtningen og dets Skjelnen mellem Godt og Ondt. Er han en Digter, saa vil en sund og sand Takt, foruden al Æsthetik og Erfaring, sige ham, at det i Digtningens og Kunstens Verden ikke saameget gjælder hvorom, som hvorledes. Han vil vide, at den i den nyere Tid uovertrufne Mester i Digtekunsten, Göthe, raadede den, der engang spurgte ham om han var en Digter, til at besynge et noksom kjendt Parti i hans Have, fordi det netop var ved den Maade, hvorpaa det Almindelige opfattedes og behandledes, at Digteren aabenbarede sig. Forfatterinden af „I de lange Nætter", hvis Valg af Stof gjøres til Hovedsag, vil da vide, at hendes Bog hverken er eller kan være slet, fordi den kun giver noget Oplevet, og at Aftenbladets Vits om at Autobiographier kun ere at sammenligne med Urtepotterne, hvori Blomster ere skudte frem, kuldkaster al literaturhistorisk Erfaring. Hun vil vide, at Jung Stillings Autobiographi kan trodse mangtet digtet Arbeide (den danske Digter Chr. Winther har nylig oversat den, 80 Aar efterat den først kom ud), og at Göthes „Dichtung und Wahrheit" vil naae lige saa langt frem i Efterverdenen, som noget af hans andre Arbeider, — ikke at tale om Saint-Simons og utallige Andres Memoirer, der i Aarhundreder har levet og ville leve et lige saa friskt Liv som noget Phantasiprodukt. Og Henr. Ibsen, hvis Komedie kun bedømmes fra Tendentsens Side og forsaavidt denne kan give Anledning til at opdynge Vitser og dialektisk Kunst, vil kunne trøste sig med, at saalænge kun Tendentsen, men ikke den digteriske Behandling og Kunst i hans Arbeide er veiet og fundet for let, kan han som Digter være taalelig rolig. Maaskee de Færreste have billiget „Tendentsen" f. Ex. i „Werther"*), „Faust" eller „Don Juan", men der skal dog gaae Aarhundreder hen, inden Literaturen derfor kan sige, at de ere den uvedkommende.

*) Det danske Kancelli nedlagde endog under 19de Septbr. 1776 Forbud mod at oversætte dette Göthes Skrift, saasom det var befunden, „at bespotte Religionen, besmykke Lasterne og fordærve gode Sæder."

Norge.

Christiania. Efter Forlydende vil der blive forelagt Storthinget kongl. Proposition om Bevilling af 1200 Spd. i aarligt Bidrag til det af Ole Bull moverede Musik-Akademi, samt 400 Spd. i aarlig Digtergage for Bjørnstjerne Bjørnson.

— Under 25de Febr. er Sognepræst i Lervigen N. A. Bjørn udnævnt til Sognepræst i Nordre Aurdal; Sognepræst i Lyngdal H. H. Irgens til Sognepræst i Kinservik; Sognepræst i Værø A. O. Leegaard til Sognepræst i Folden; Sognepræst til Bø F. N. Jensen til Sognepræst i Stegen; Andenlærer ved Klæbo Skolelærer-Seminarium, N. Ulstad til Bestyrer og Førstelærer ved bemeldte Seminarium; Kand. theol. J. Aars til Lærer ved Askers, og de theol. Kandidater N. J. J. Aars og C. Nicolaysen til Lærer ved Klæbo Skolelærer-Seminarium; Overretssagfører Rolf Olfen til Sorenskriver i Guldalens Sorenskriveri; Overretsprokurator J. J. Selmer til 2den Assessor i Throndhjems Stiftsoverret og Politiret; Kand. med. Th. Collett til Distriktslæge i Ytre Nordhordlands Distrikt.

— Under s. D. ere Efternævnte meddeelte Afsked i Naade: Adjunkt ved Lillehammers lærde og Realskole C. N. Rønneberg med aarlig Pension 250 Spd., Sorenskriver i Nordre Hedemarkens Sorenskriveri A. F. Muus med aarlig Pension 600 Spd.; Fuldmægtig i Finants- og Told-Departementet B. S. Kofod med aarlig Pension 150 Spd.; Chefen for Thotenske Kompagni af Valderske nationale Musketeerkorps Kapitain C. C. Heyerdahl med aarlig Pension 370 Spd.

— Under 7de Febr. er Sognepræst i Vardal H. P. Borchgrewink meddeelt Afsked i Naade med 600 Spd. i Pension.

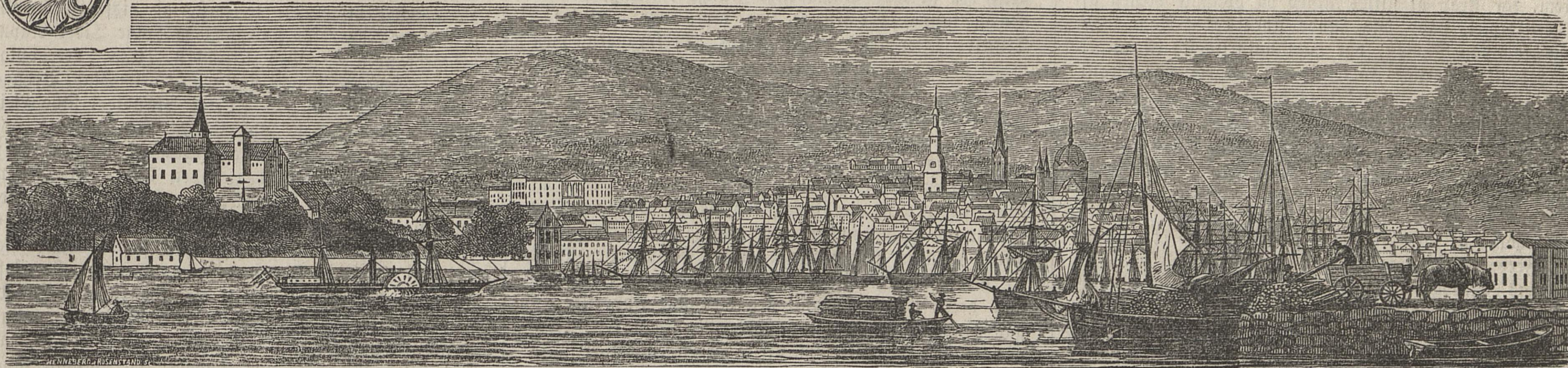
— Toldkasserer Chr Tønsberg har i „Dagbladet" for 17de Febr., foranlediget ved en Redaktionsartikel i samme Blad om hans nye Udlodning, givet en Forklaring, som tildeels ogsaa vedrører vore Bemærkninger. Han gjør deri opmærksom paa, at Hensigten med hans Udlodning ene og alene er „at faae paa en nogenlunde rimelig Maade realiseret det betydelige og kostbare Lager af Forlagsskrifter, hvilket han nu som Embedsmand kun med megen Vanskelighed kan realisere ved Boghandel", samt at, om end den nye Fortælling af Aslak Elg udgjør det halve Antal Gevindster, saa beløber disse sig ikke engang til 1/6 Part af Værdien af de øvrige Gevindster, der alle er ældre Forlagsskrifter. Videre bemærker han, at ved enhver Udlodning, hvorved Enhver skal faae en Gevindst og derhos Mange større Gevindster, maa der nødvendigviis være en Mængde mindre Gevindster, og at disse maatte faae en forhøiet Værd for Publikum, naar de, som i nærværende Tilfælde, bestode af et nyt Arbeide. — Paa Restbeløbet af det Laan, Hr. Tønsberg i sin Tid fik ved Storthinget, har nu det, paa Grund af hans fortjenstlige Forlæggervirksomhed, tilstaaet ham lempeligere Afbetalingsvilkaar.

— Storthinget besluttede 21de Febr. Indkjøbet af Ladegaardsøen med Oscarshall for Statens Regning.

☞ **De ærede Abonnenter, der ikke faae sig Bladet regelmæssigt og ordentligt tilbragt, bedes godhedsfuldt at anmelde dette i Expeditionen for at man kan have Anledning til den fornødne Kontrol med Ombringelsen.**

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 10. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 8de Marts 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

4. I Latinskolen.

I Midsommeren 1824 — altsaa i mit 13de Aar — fik jeg da Foden over Tærskelen til hiint „Musernes Tempel", til hvilket min Ærgjærrighed i lang Tid havde seet op med saa begjærlige Blikke. Sandt nok — denne lange, skakke, skidengraae Bygning lignede alt andet end et Tempel, og synderlig meget af Tempelets Fred var dengang heller ikke at spore indenfor denne overbefolkede Trækasse. Dog jo! Der glimtede et eenligt Lys hiistoppe fra Kammeret i andet Stokværk; der sad Skolens Rektor, den nittiaarige Jubellærer Arentz, bøiet over Natlampen og løste sine sidste Problemer, før han tog Plads blandt den stille Befolkning paa Kirkegaarden udenfor hans Vinduer. Hos ham var det fredeligt, næsten som i de lukkede Grave; thi denne Mand — han, som kun een Gang i sit Liv havde smagt paa en Dram — var visselig den barnligste og fredeligste Sjæl i den hele Slægt af Ungt og Gammelt rundt omkring ham. Jeg seer ham endnu lyslevende for mig i Knæbuxerne og de hvide, sviklede Strømper, i den bredskjødede staalblaa Kjole og med den stive Pidskeparyk over det rynkede Ansigt, hvis lange, puklede Næse og hængende Underdeel gav ham et saa besynderligt slapt og eenfoldigt Udseende; jeg seer ham, dengang jeg ved Optagelsesprøven blev examineret af ham i Latin, og min nye Vokativendelse upaatvivlelig skulde have lynslaaet ham og rejiceret mig, hvis ikke hans Tunghørthed lykkeligviis havde reddet os begge. Det var baade den første og sidste Gang, jeg stod Ansigt til Ansigt med denne gamle Gamaliel, under hvis Billede, tegnet af Overlærer Sagen, denne hans Kollega skrev det smukke Vers:

En Jubellærer, klog som god
Og høilærd som beskeden,
Hvis Liv og Lære efterlod
En Sæd for Evigheden;

jeg siger, det var sidste Gang; thi han læste, saavidt jeg husker, kun i Skolens øverste Klasser, tog kort Tid efter sin Afsked og døde, jeg tror i Aaret 1825 udover Høsten.

Den bergenske Latinskoles Tilstand var dengang saa anarchisk som muligt, og det er ikke let at forstaae, hvorledes det saagodtsom opløste Maskineri kunde frembringe de Resultater, som det dog stundom gjorde; netop i 1824 dimitteredes de dygtigste Elever, Skolen nogensinde har sendt til Universitetet, blandt Flere Brødrene Stang, og den for tidligt bortvandrede Præst Jens Braage Halvorsen, en af de mest begavede og bedst instruerede Geistlige, vi har havt. Vistnok havde Skolen enkelte fortrinlige Lærere, navnlig de Tre: Arentz, Winding og Sagen; men den Førstnævnte havde overlevet sig selv, Konrektor Winding kunde ved sin ham ganske særegne Underviisningsmethode neppe virke tiltrækkende paa de ældre Elever, medens Overlærer Sagen, en heelt igjennem eiendommelig Personlighed, var — jeg kan sige — for storslagen humoristisk til fuldtud at kunne forstaaes og vurderes af Andre end de mere opvakte Disciple. Jeg kom i mit første Skoleaar under ingen af de to Første, under Sagen blot i Skrivning og Tegning, men i alle andre Fag under Adjunkt Edvard Fritzner, en Mand, vistnok med langt mindre Lærdom og Aandsbegavelse end mange Andre i denne stærke og opvakte Slægt, men en saa samvittighedsfuld, utrættelig og alvorlig Lærer, at jeg har ham at takke for det Grundlag, paa hvilket jeg holdt mig oppe i de nærmest følgende ufrugtbare Aar af mit lærde Skoleliv. Om de fleste andre af Institutets daværende Lærerpersonale vil jeg helst tie; de hvile nu — allesammen — i sine stille Grave, og jeg tør sige, at deres største Skrøbelighed var mere til at elske end til at klandre; det var desuden ingenlunde let at holde Disciplin paa en Skole, hvis Bestyrer var bleven Barn igjen, og hvis Elever i de øverste Klasser havde naaet op til at rages tre Gange om Ugen, og i de nederste Klasser havde „fine Historier", altfor unaturlige til her eller noget andetsteds at drages frem i Dagens Lys.

Strax ved Begyndelsen af Aaret 1826 overtog den nu aftraadte Rektor Hans Holmboe Skolens Bestyrelse. Var nogen Skolemands Hverv vanskeligt, saa var det hans; thi, skulde han udrette Noget eller endog blot bestaae som Bestyrer, maatte han optræde reformatorisk. Men paa den anden Side gjaldt det at gaae frem med den største Forsagelse og Betænksomhed; det gjaldt mere at akkordere end at forcere sig frem; det gjaldt næsten at lade det Gamle dø i dets Ørken, for i den nye Slægt at opdrage sig en frisk og stærk Bærer af den Tingenes Orden, som her maatte bringes i Gang. Dette stod i Forbindelse med flere Ting, blandt hvilke jeg strax vil nævne een, ganske særegen for Bergen. Det kan ikke nægtes, at der herskede et Embedsaristokrati i denne By, som man neppe saa let skulde træffe i nogen anden saa pas stor og saa vidt fremskreden Stad som den. Det trivedes saa meget desto bedre, som man ikke blot fandt sig taalmodigt deri, men endog ansaa Tingen i det Hele taget for naturlig og normal. Paa den ene Side var det Agtelsen for den høiere Dannelse, hvoraf Embedsstanden maatte forudsættes at være i Besiddelse, paa den anden Side de fleste, især høiere Embedsmænds Alder og Embedsaar og endelig mange af disses virkelige Dygtighed og Begavelse, som afgav, hvad man maa kalde meget respektable Grunde for hiin Kjendsgjerning. Med Biskoper som Brun, Pavels og Neumann, Stiftamtmænd som Christie og Hagerup, Skolemænd sam Arentz, Winding og Sagen kunde man ikke andet end see op til Standen, og, manglede det end stundom hist og her paa virkelig Overlegenhed, saa indgav de graae Haar en Agtelse, som man i det, i bedste Forstand loyale Bergen aldrig nægter en hæderlig Alderdom. Jeg tør saaledes nok paastaae og er paa min Fødebys Vegne glad ved at kunne paastaae det, at for denne paa det materielle Gebet saa virksomme, og — man kan ikke negte det — i Mammons Tjeneste saa utrætteligt slidende og slæbende Befolkning var det for et Snees Aar tilbage en baade let og behagelig Ting at være Embedsmand; jeg vil ikke engang tale om den geistlige Deel af Standen; thi den har til alle Tider i Bergen været betragtet og behandlet som Tjener af den Herre, fra hvem Velsignelsen ogsaa i det Timelige alene kan komme.

Som sagt, der var i Bergen visse Embedsstillinger, hvori man i hiin Tid umuligt kunde tænke sig Folk, der endnu ikke havde faaet Rynker og graae Haar. En saadan var netop Rektorstillingen. I over halvthundrede Aar havde Professor Arentz været ved Skolen, og den dalevende Generation kunde vist ikke tænke sig hans Post besat med en Mand paa mindre end 30 Aar, — en Mand, der snarere løb end gik igjennem Gaderne, og i hvis Barnekammer der endnu ikke var begyndt at gaae en Vugge. Men saaledes var han, som nu kom: en ung, livlig, hjertevarm og for sin Skolegjerning ivrig og nidkjær Mand. Jeg husker meget godt fra den gamle Professor Arentz's Ligfærd en Tirade i Biskop Neumanns Tale, hvori denne ønskede sig den Afdødes Eftermand nærværende, og antydede, hvad han i saa Fald havde havt isinde at lægge ham paa Hjerte. Om han ogsaa gjorde det, da denne Eftermand kom, veed jeg ikke, men jeg tør sige, at var det en Opmuntring til at vandre i de gamle Spor, saa vilde det kun lidet have passet eller frugtet. Han fik strax indført, gjennem daglige Charakterer til Bestemmelse af Elevernes Plads, en Kontrol med disses daglige Flid og lagde derved unegtelig et nyt Element ind i det slappe Skoleliv, der viste sin Virkning især i de nedre Klasser. Men ikke Alle syntes om dette; de skjæggede Drenge i Mesterlektien protesterede derimod som imod alt Nyt lige til den Ting at lære sine Lektier, flere af de gamle Lærere saa suurt dertil, i den Grad endogsaa, at Enkelte ikke engang var at formaae til at lystre Ordre. I det Hele satte de Gamle — baade blandt Disciple og Lærere — en seig, og fra deres Standpunkt unegtelig berettiget Opposition imod de fleste af disse Reformforsøg. Adskillige af dem gik ud paa at afskaffe gamle Uvaner og bryde en Frihedstilstand, der ikke altid havde holdt sig inden Lovlighedens Grændser. Enkelte af de gamle Lærere havde saaledes fundet sig berettigede til at sætte Tid og Klokkeslet saa nogenlunde ud af Betragtning; det kunde træffe sig (hver Dag omtrent), at Underviisningen i flere Klasser begyndte en halv eller trekvart Time efter den reglementerede Tid, og at det saakaldte Springkvarteer, Formiddag og Eftermiddag, uvilkaarligen strakte sig ud til Timens Slutning. Dette fandt nu den nye Bestyrer lidt forkeert, og han tog sig den Frihed, naar vedkommende Lærer ikke havde indfundet sig 10 Minuter over den lovlige Tid, ved Budsendelse at bringe ham de forglemte Smaating, Skolen og Tiden, i Erindring. Ved slige Leiligheder var Gesandtskabets Stilling høist forskjellig; en eller anden Elev af Klassen sendtes i Almindelighed afsted — thi Pedel kjendte man ikke dengang i Bergen — og det kunde da hænde, at mens mangen frygtsom Pilt gik i Pasgang det ubehagelige Ærinde i Haab om, at Vedkommende kunde være i Farvandet og saaledes spare ham for den mundtlige Deel af Missionen, saa foer andre, mere nysgjerrige og joviale Naturer afsted med Jernbanefart, for ikke at gaae glip af den Fornøielse at see Vedkommendes forbausede Miner eller høre en eller anden venlig Bemærkning om de nye „Sopliner", man havde faaet til Byen. I disse Frikvarteer eller Fritimer gik det nu forunderligt livligt til mellem den muntre Ungdom. Terrænet var meget vidtstrakt. Skolen stiltes ikke dengang ved noget Gjærde fra Kirkegaarden; denne laa altsaa aaben for den hele Trafik, og et bakket Markstykke, tilhørende Bispegodset, besat med prægtige Aske-

træer og høiere oppe saa kouperet af Buskads, at det dannede ypperlige Smuthuller og Udkigssteder for det unge Vildt, afgav hver Dag den ønskeligste Scene for vore lovløse Sommerforlystelser. Ja — hvor mangen Gang er ikke det hændt, at en godmodig Lærer, der nokſaa tryg og tilfreds traadte ind i sin Klasse, fandt denne tom og maatte med Graad i Halsen vente, til det behagede en eller anden af det unge Mandskab, træt af de ofte anstrængende Adspredelser, at møde frem, for strax at skikkes afsted og opsamle Resten af Streifkorpset, hvor han kunde finde det. Naar man saa „kom paa Plads“, var man naturligviis ikke meget oplagt til alvorlige Forretninger; Blodet var i raskt Løb, og Tankerne gik i Ring; hvem undres saa paa, at der mangen Gang var en Susen og Brusen i denne Bikube, som en af de elskeligste, men ogsaa umyndigste af alle Fortidens, Nutidens og Fremtidens Ludimagistre mangen Gang maatte besværge ved høit at forelæse „en Trasjedi“ (som han kaldte det) eller underholde sit forlystelsessyge Publikum med et Eventyr fra Feeverdenen istedetfor med en Paragraph af Krog Meyers Lærebog i Religion. Gymnastik var dengang ikke indført som Skolefag i Institutet; men vi havde hver Dag i timeviis vore gymnastiske Øvelser, snart over de Dødes Grave, snart over de Levendes Rygge, snart paa en Udflugt i de nærliggende Gadestrøg, snart paa en Skovtur oppe i „Heggen“ og langt op over „Fjeldet. — Uhyggeligst var den larmende og ødelæggende Trafik paa Kirkegaarden; thi var det muligt at bryde de Dødes Fred, saa maatte den her blive brudt. Man tabte al Sands og Tanke for Stedets Alvor; de „store Døde“ — Biskop Bruns Marmorgravmonument stod midt paa Kirkegaarden — ændsedes ikke mere end Fattigbefolkningen henne i Krogen bag Kirken, og jeg selv — ak, hvor mangen Gang har jeg ikke gjort et usønligt Bukkespring over min Moders Grav! En meget betegnende Historie husker jeg fra min tidligste Tid paa Skolen. En Klassekammerat trak mig en Dag hen til en steenbelagt Grav, hvis Fundament var opmuret, men hvor et temmeligt stort Hul var anbragt i Muren. „Se her — sa'e han omtrent — „her har jeg min Kasse.“ „Den kan ikke være stor,“ tænkte jeg; thi Gutten var meget lurvet og havde en Fader, velbekjendt for sin Gjerrighed og sin Haardhed netop imod denne Søn. Men Gutten stak sin Haand ind i Hullet og tog ud af samme en Femdalerseddel, hvormed han, som han sagde, skulde betale Bageren, hvad han skyldte denne. Stakkels Gut! Han blev paa det pinligste udsultet hjemme og havde taget sig selv tilrette, for at holde Liv i Kroppen. Men at en Dreng paa 12 Aar gjemmer sine ulovlige Spareskillinger i de Dødes Grave, er betegnende — og i alt Fald ikke noget godt Vidnesbyrd for det Viisdommens og Sædelighedens Institut, hvor slig Trafik kunde finde Sted. Og dette var ikke eneſtaaende, det er sikkert! En gammel Kurvekjælling havde sin stadige Plads paa denne Kirkegaard og solgte hver Dag sine fuldladte Kurve med Frugt og Kager tomme til den lækkersultne Deel af Ungdommen. Hvad Fristelse dette medførte, er forstaaligt, og hvor de Penge kom fra, som mangen Smaagut nedlagde hos denne Kone, der gav Kredit lige indtil det løb op til Femmere og Tiere, er ikke mindre let at indsee. Jeg selv har mere end een Gang været i den haardeste Fristelse. Mine Forældres Handel medførte ikke blot, at vi Smaabørn kunde udlevere Adskilligt, men ogsaa, at der laa Smaapenge rundt omkring paa Borde og Diske. Var jeg nu mindre den slikvorne Dreng end alle de andre? kunde jeg mere end nogen af dem taale Duften af de friske Kager eller modstaae Synet af de svulmende Blommer og de saftige Kirsebær? og var jeg stærkere end alle mine Kammerater, naar Kjærringen spurgte mig, om ikke ogsaa jeg skulde have lidt, og hun paa mit Svar, at jeg ingen Penge havde, mente, at med dem havde det ingen Hast, de kunde altid komme? — To Slags Myndigheder kan her tage en Advarsel: alle Skolebestyrere, at de ikke tillade nogen „Æblekjælling“ eller „Kagekone“ at komme indenfor Skolens Enemærker, og alle Forældre, at de ikke bringe sine Børn i Fristelse ved at lade Smaapenge slænge omkring, saa de Smaa kunne faae Fingre paa dem. Er man i saa Tilfælde sikker selv for de store? En fornøden, men meget utaknemmelig Gjerning af den nye Bestyrer var det derfor at banlyse Kjærringen fra Kirkegaarden og forbyde Drengene at komme udenfor Skolens Grændser i Underviisningstiden. Det gik langtfra af uden Knur; Kjærringen bandte, Drengene pukkede imod, og selv en Lærer, som var vant til at sende en af Gutterne ned til en Bager, for at hente sig et Par Skilling i Smørkringler, som han i Timen fortærede under mangen sulten Maves bitre Misundelse, skjønt — det være sagt til Ros for Mandens Hjertelag — han deelte stundom Rantionen med sine Favoriter — gav Ondt af sig over den store „Reformator.“ Forøvrigt vare vi flere om Kirkegaarden end Kjærringen og hendes Kunder; Byens Køer havde sin Sommergræsning dersteds, og hvor hjerteligt og fortroligt vi Alle tilhobe færdedes sammen, kan man forstaae deraf, at en Dag tog en af Disciplene en Ko med sig ind i Klassen, hvor der var Frikvarteer, og drev den saa gjennem et frithængende Lærredsteppe ind i Naboklassen, hvor Læreren i Mathematik — en uheldig Leiesvend — just demonstrerede paa den store Vægtavle. Manden blev noget forbløffet, forstaar sig; men han gjorde, hvad han kunde, og greb en Paraply, som han slog tvertover paa den halstarrige Ko, der omsider vendte ham Bagen til og gik, — efterat have lagt fra sig, hvad hun gjerne kunde gjemt paa, til hun kom ud i det Grønne. Se, med saadanne Historier og med et saa livligt og indholdsrigt Liv begyndte mit lærde Skolekursus; men — som sagt — det varede kun, til den nye Bestyrer havde seet sig om og udfundet, hvad man i en Menneskealder ikke synderligt havde tænkt paa, nemlig at en Skole ikke just er en Dagdriverindretning, og at Lov og Orden ogsaa kan have hjemme i den. (Fortsættes.)

Ildebranden i Bergen den 21de Jan. 1863. (Efter Photographie af Hr. Selmer i Bergen.)

Ildebrande i Bergen.

Fra Hr. Photograph Selmer have vi modtaget en Photographi fra den sidste Ildebrand i Bergen, som vi her give vore Læsere, uagtet Afbildningen hverken kommer umiddelbar efter den indtrufne Ulykke eller denne i og for sig var af særdeles Betydning, eller kan maale sig med de Ildebrande, som i den sidste Tid have overgaaet andre af vore Byer. Ilden udbrød nu Natten til 21de Januar, i 8de Rode, paa Strandgaden, og standsedes, da den havde ødelagt 6 Huse, assurerede for vel 20,000 Spd., og voldt endeel Beskadigelser paa tilstødende Huse.

Blandt de mange Ildebrande, som Bergen i indeværende Aarhundrede har undergaaet, og hvoraf især den i 1855 var meget betydelig, har dog ingen været af det Omfang, som Ildebrandene i 1623, 1702 og 1756. De to første af disse Ildsvaader førte endog hver for sig gjennem lange Tider Navnet „Storbranden.“ Ved Branden 1623, der opkom Palme-Søndag, lagdes næsten den hele Stad, Bryggen og fire Kirker i Aske. — 1702 brændte i stille Veir, atter næsten den hele By, ligefra St. Jørgens Hospital til Slottet paa den ene Side af Vaagen, og til henimod Nykirken paa den anden Side. I Mellemtiden mellem disse „Storbrande“ havde endnu andre betydelige Ildsvaader fundet Sted, saaledes 1640, 1660, 1675 og 1686, i hvilken sidste Brand man veed, at Holbergs Forældre berøvedes det meste af sin Formue. Branden 1756, 6 Aar før Extraskat-Opløbet og 9 Aar før Strilekrigen, ødelagde Byens vigtigste og smukkeste Deel, lige fra Torvet til Nordnæs, med 964 Huse, tilligemed alle Søboder og Pakhuse langs Strandgaden, Toldboden, Nykirken og St. Pouls Kirke, som siden ikke reiste sig af sin Aske. Endnu tre Aar før denne Brand, 1751, i hvilket Aar Byens Indbygger-Antal angives til 19,730 Sjæle, brændte hele Strøget mellem Torvet og Raadhuset. 1771, tredie Paaskedag, ødelagdes det hele Kvarteer mellem Muur- og Nyalmindingen, saavel Strandgaden som Markveien (Skaden blev vurderet til 100,130 Rd.) 1780 brændte 40 Huse paa Strængehougen og endelig 1795 næsten det hele Kvarteer fra Nyalmindingen til Nykirken (75 Bygninger, foruden Beskadigelse af 22 Huse). Skaden ansloges til 200,000 Rigsdaler. — Ogsaa i dette Aarhundrede har Bergen flere Gange været hjemsøgt af Ildebrand. I 1800 brændte en heel Deel Gaarde østenfor Tydskekirken; i 1830 brændte 119 Huse, assurerede for c. 225,000 Spd. — Ildebranden den 30te Mai 1855 ødelagde store Værdier, idet Gaarde til en Assurancesum af 140,457 Spd. lagdes i Aske, foruden andre Værdier. Men Branden medførte ogsaa sine store Fordele, idet de afbrændte, uregelmæssige og af trange Gader eller Smug igjennemskaarne Strøg reguleredes og bebyggedes som ordentlige Kvartaler med 20 Alen brede Gader, til hvilken Regulering Byen tilstodes et Laan af 50,000 Spd.

En Betryggelse mod altfor voldsomme Ildebrande under almindelige Omstændigheder har Byen faaet i sin nye Vandledning, hvilken toges i Brug i 1855 og har kostet omtr. 60,000 Spd. Ledningen har sin Kilde i Svartedigsvandet nær Byen, og Rørene ere, ligesom i Christianias nye Vandledning, af støbt Jern.

Pintse-Skikke i Elsass.

II.

Hvor engang oprindelige Folkeslag feirede en Glædesfest, fremkaldte den oversprudlende Ungdomslyst, som bekjendt, altid eventyrlige Formumminger. Ogsaa i vor Tid seer man saadanne Levninger fra forgangne Aarhundreder. Pintsemorgen samler de unge Mandfolk i Elsass og det tydske Lothringen sig, for paa festlig smykkede Heste at drage gjennem Landsbyen og fremsige gamle Sprog udenfor Dørene. I tidligere Dage vare de som oftest ledsagede af ældre Mænd, der an-

viste dem Landsbyens Grændser, og denne Skik synes at staae i Forbindelse med den gamle Kultus af Dyrene. Lystige Pintse-Processioner fandt i Middelalderen ikke alene Sted paa Landet, de forekom ogsaa i Stæderne, navnlig i Straßburg, hvor det var Fiskerlauget, der foranstaltede dem, men som senere udartede til noget Vildt og Hæsligt. Pintsemorgen, medens gudfrygtige Borgere drog til Kirken, hedder det, havde Fiskerne den „spöttlich schimpfliche Gewohnheit" at drage gjennem Gaderne med vild Støi og Skraal, skingrende Piber, dandsende og brølende. Mere end En, der allerede var paa Vei til Guds Huus, vendte om og fulgte efter Fisker-Processionen og lo og sprang og gebærdede sig omkaps med den. Skammelig nok, forstod Fiskerne ofte at mage det saa, at deres gudsbespottelige Tog mødte de lange bedende Processioner. Dette Uvæsen indstilledes endelig af Magistraten, som dog endnu længe taalte et endnu langt mere forargeligt Uvæsen, og det i Domkirken selv, nemlig Spøgeriet af den saakaldte „Noraffe", et Ord der kommer af „Nören", det gammeltydske Udtryk for at brøle, skrige.

Den engang som „Noraffe" bekjendte Figur er endnu forhaanden i Straßburgs Domkirke; det er en skjægget Mand, kaldet „Sangmesteren", som staar paa et Postament tilhøire for Orgelet, med en Taktstok i Haanden, og endnu ved Hjælp af en indvendig Mekanisme kan sættes i Bevægelse fra Orgelet, ligesom hans Sidestykke „Stadstrompeteren." Paa de store Festdage overtog en fiffig Skjelm, Præst eller Læg, som det kunde falde, Noraffens Spøgerolle og tog ikke i Betænkning at skrige høit og skoggerlee midt under Messen, samt udbrøle alskens uhøvisk Spot mod de Troende nede i Kirken, ja selv mod Domherrerne og de Geistlige, som sang andægtigt i Chöret. Allervildest drev Noraffen sit Væsen Pintsesøndag, en Dag, hvorpaa ifølge en gammel Skik alle Bønder i den hele Omegn drog i Domkirken i høitidelige Processioner med Kors og Bannere og under festlig Psalmesang. Da var der ingen Ende paa hans Forhaanelser over det eenfoldige Landfolk. Altfor snart opnaaede han ogsaa, at Andagten opløste sig i det vildeste Spektakel, man fulgte efter den uhøviske Skraalhals og jo mere man tog Notits af ham, jo galere blev han, jo kjækkere og trodsigere udfordrede han den forbløffede Mængde.

Ligetil Enden af det 15de Aarhundrede synes det som om Ingen tænkte paa at modsætte sig dette Uvæsen, og endnu hundrede Aar efter var det ikke ganske udryddet, og turde det være Oprindelsen til de harmløse Pintse-Skikke, blandt hvilke den, Pintse-Mandag at opstille en Straamand i et Træ i giftelystne Pigers Have, er en af videst udbredte.

Fra alle Lande.

Et nyt Værk af Michelet: La sorcière, gjør nu, ved den venetianske Kolorit, der er denne Mester egen og ved sin høie Sentimentalitet, fast ligesaamegen Opsigt i Paris, som Les Misérables ifjor paa denne Tid. Det har længe været forudseet, at en Historiker som Michelet, der i tredive Aar har været beskjæftiget med Studier og Forskninger for sit store Værk: „Frankrigs Historie", hvorunder Inkvisitionens Akter og de Lærdes Stridsskrifter om Hexe idelig ere faldne ham i Hænderne, ikke

Pintse-Skikke i Elsaß.

længe kunde modstaae Lysten til poetisk at behandle Middelalderens Hexevæsen. „Det tør ikke være overflødigt", skriver den begeistrede Forfatter i sit Forord, hvis korte Sætninger bringer paa den Tanke, at hans Sjæl altid er aandeløs af dyb Bevægelse, at gjenkalde for den nye Aand, der nu er Seierherre, de barbariske, grusomt komiske Former, den havde antaget under Forfølgelsens Tryk, indtil en Kvinde, den ulykkelige Hex, først gav den et folkeligt Opsving og saa befriede den gjennem Videnskaben. Hexen er for alle Tider forsvunden, men ikke Feen. Hun viser sig igjen under en Form, der er udødelig. Kvinden har i de sidste Aarhundreder ved at blande sig i Mændenes Strid gjort Afkald paa sin sande Rolle: Feens, som læger, trøster, velsigner. Dette er Kvindens sande Præstedømme. Med sit fine Hjerte og sin Medlidenhed, med sin himmelske Taalmodighed behøver hun blot at ville for at virke lægende og husvalende. Mellem den Syge og Barnet er kun ringe Forskjel. For Begge er Kvinden lige uundværlig."

Hippokrat skal have sagt, at der intet Middel gives mod Døden, men vel et Middel til at lette og formilde enhver Smerte. De gamle Skribenter have været grusomme nok til ikke at optegne dette Middel, men Michelet synes at have fundet det igjen i en ædel, følelsesfuld Kvindes Pleie, og om han end ikke altid betænker, at han gjør sine Læserinder røde af Skamfuldhed, skal det tilgives ham; thi hans Maal er at stille Lidelser og aftørre Taarer.

Den bedste Forelæser i England, hvor Kunsten dog er drevet vidt, Charles Dickens, holder efter Lord Cowleys Opfordring i denne Tid en Række Forelæsninger i Paris til Gunst for de Nødlidende i Lancashire. Den berømte Forfatter oplæser i Ambassadens Salonner Fragmenter af sin Roman „David Copperfield", og det hele franske Hof er tilstede, sandsynligviis mindre for de Nødlidende, thi de have ikke gjort noget for deres egne Bomulds-Distrikters Nødlidende, end for at behage Keiseren, der som bekjendt aldrig lader en Leilighed til at vise de mistænkelige Englændere Oprigtigheden af sit venskabelige Sindelag gaa ubenyttet hen. Dickens har en sonor, mægtig, bøielig Stemme, og rører, henriver, ryster, vækker Latter eftersom det behager ham, blot med et Ord eller en Betoning; det synes som om Garrick har efterladt ham noget af sin magiske Magt. Efter at han har læst for de Nødlidende, tigges han i Bladene om at læse ogsaa for en anden Nødlidende, den han mindst af alle synes at tænke paa: sig selv,

Charles Hugo har bearbeidet et Drama i 14 Akter efter Faderens „Misérables," der spilles med stort Bifald i Brüssel; Husset er stadig udsolgt for de næste sex Aftener. Et andet monstrøst Drama i 15 Akter, hvis Opførelse medtager den hele Nat, „Pariser-Damen," af Professor Rosental, spilles ligeledes i Brüssel. Medens disse Monstra gaae over en Scene, der roser sig af at være fiin, og Kotzebues „Menneskehad og Anger", som vi ere voxede fra, er Kassestykke paa Odeon-Theatret i Paris, anmeldes fra Wien og Berlin Dramer og Lystspil, som Kritiken altid har behandlet med stor Ærbødighed, og Enhver, der læser disse Anmeldelser, gjør sig uvilkaarlig det Spørgsmaal, hvorfor da ikke ogsaa vi, der sukke saa saart efter en frisk dramatisk Luftning, kan faae Fingre i nogle af disse gode Ting. Anmelderen har i flere Aar været paa Spor efter dem, men naar han har troet at holde dem, har det viist sig, at de enten slet ikke vare trykte eller trykte som Manuskript. Henvender man sig til Autor selv, fordrer han et Forfatter-Honorar, som ubodelig vilde gjøre os arme; thi

det er blot Franskmændene, der gratis ryste deres Diamanter og deres Stras udover Verden og derfor faae vi ikke stort andet; thi man kan dog ikke forlange at vor Øvrighed skal gjøre Komedier selv.

Hvor umaadelige de Summer ere, der gives dramatiske Forfattere, som trænge igjennem, lønner vor Tid dramatiske Kunstnere og især Sangere dog endnu mere vanvittigt, saaledes giver man den unge Sangerinde Mlle. Patti, der for Tiden forrykker Parisernes Hoveder i den italienske Opera, 400 norske Specier for hver Aften hun optræder, og det samme forlanger hun, naar hun synger i Privatselskab. Det skal mere være hendes yndige Personlighed end Stemmen, der har beredet hende en Række Triumpher, blandt hvilke den er den mindste, at hun aarlig tjener flere Tusinder af Specier end hun tæller Aar, og som hun dog er stoisk nok til at gjøre Afkald paa, thi i April ægter hun den grundrige Bankier Aguado, der næsten kunde være hendes Fader to Gange.

Der fortælles nu flere Detailler om den Ulykke, der hændte under Gudstjenesten i det yndigt beliggende Locarno, som amphiteatralsk hæver sig over Lago Maggiore. Kirketaget, der ikke kunde bære den forenede Vægt af Alder og en Uhyre Sneemasse, styrtede ind og begrov 38 Kvinder og 1 Mand. De fleste vare Arbeidere, dog have ogsaa nogle af Stedets første Familier mistet een eller flere Kjære. Skole-Ungdommen var lykkeligviis endnu ikke kommen ind i Kirken, der ogsaa den Dag var mindre besøgt, da Mange havde været afholdte af Sneefaldet. Blandt de Levende er en blind Mand og en lam Dreng samt en gammel Kone, der havde været beskyttet af et Lig. Ingen Schweitzer kan erindre en Föhn som den, der rasede samme Søndag i det hele nordlige Schweitz, og ubarmhjerteligt slyngede de smaae Sneehytter paa Alperne ned i Dybet. Samtidig sporedes saa mange Steder Jordskjælv og endnu høres allehaande Lyd, der tages for Jordskjælv, men blot ere sammenstyrtende Snee og Iismasser.

I Tydskland har man seet den saakaldte Elms-Ild. — I München glødede Domkirkekuplen og Korset paa Taarnet i ti Minutter som rød bengalsk Ild; i Gennach saaes det elektriske Lys i hele tyve Minutter, og etsteds i Mähren oplyste det en høi Eeg, der skinnede som et Juletræ for Jetter. Under al denne Naturbevægelse lader det til at Blomsterne trives, thi overalt om os har man Foraarsblomster og deres tro Følgesvende Sommerfuglene. I Stejermark pløier man allerede og i Vevay fandt man en Dag paa en Viinstok en tommelang Drue og hvad der er endnu mærkeligere end Alt det andet: i London har man Solskin og i St. Petersburg tøer det. Den franske Veirprophet La Drôme, der har faaet et Navn, fordi han har forudsagt al denne Natur-Røre, spaar fremdeles Ondt for hele 1863, navnlig vil der fra Enden af Marts til ud i Juni vanke mange atmosphæriske Phænomener i det hele nordlige Europa, Sommeren vil bringe mere Hede end Nogen skjøtter om og Aaret skal gaae tilende under Torden og Lynild. Lykkeligviis have Veirpropheter slet Rygte for Paalidelighed, og det er at haabe, at denne ikke vil gjøre Undtagelse i Længden.

I Anledning af de Monniers Udnævnelse til Opdrager for den keiserlige Prinds, har de Franskes Keiser udarbeidet et Program for sin Søns Opdragelse, der er trykt som Manuskript og uddelt mellem Hoffets Fortrolige.

Patriarken af Jerusalem har sendt Pianisten Frants Lißt den hellige Gravs Orden, der er ham overrakt i Rom af Karmelitternes General.

Literatur.

Asbjørnsens og Moes Folkeeventyr i Udlandet. Disse Eventyr synes at ville blive en Folkebog i England. Dr. Webbe Dasents Oversættelse „Popular Tales from the Norse" er ikke alene i Times, Athenæum og andre engelske Blade og Tidsskrifter omtalt i stærkt rosende Anmeldelser, hvoraf nogle have været gjengivne i norske Aviser, men den har nu i et Par Aar oplevet 4 Oplag i to Udgaver. Den første Udgave, der i en velskreven og interessant Indledning optager en stor Deel af Forfatternes Anmærkninger og Indledning tilligemed Oversætterens egne Studier over Eventyrernes Forhold, deels til den nordiske, deels til andre Landes mythiske og folkelige Traditioner, udkom ved Nytaar 1859 og efterfulgtes allerede i Marts samme Aar af et nyt Oplag. Til Nytaar 1862 udkom en mindre og billigere illustreret Udgave, indeholdende et Udvalg af 37 af Samlingens 58 Eventyr. Af denne er der atter udkommet et nyt Oplag til sidste Jul. Ihvorvel Oversætteren forøvrigt lader Forfatterne vederfares den fuldeste Ret, findes deres Navne ikke paa Titelbladet af nogen af Udgaverne, men ene i Fortale og Indledning til den større. Derimod har Oversætteren paa Titelbladet til andet Oplag af den større Udgave reserveret sig Ret til Oversættelse. — Dasent er en Mand med grundigt Kjendskab ikke blot til Nordens nuværende Sprog og Literatur, men ogsaa til vort Oldsprog, hvorpaa han i forrige Aar har givet et nyt Beviis ved sin med en righoldig Indledning forsynede engelske Oversættelse af Njaals Saga. Hine Folkeeventyr udgjøre ogsaa den væsentligste Deel af Indholdet af følgende i Paris i forrige Aar udgivne Skrift: Contes populaires de la Norvége, de la Finlande & de la Bourgogne suivis de Poésies Norvégiennes, imitées en vers avec des introductions par E. Beauvois, Secretaire de la Société d'Ethnographie de Paris. XXXV og 288 S. 16. Hr. Beauvois sees ligesom Dasent at have et udbredt Kjendskab til vor Literatur, hvis nyeste og vigtigste Værker, saavel i Sprogvidenskaben som i Historien, han i dette sit Skrift sees at have ført sig til Nytte, ligesom han ogsaa tidligere har leveret et Arbeide om Nordmændenes Opdagelse af Amerika. Foreliggende Arbeide indeholder, foruden 5 finske og 4 bourgogniske Smaastykker, 12 fra Asbjørnsens og Moes Samling hentede norske Folkeeventyr, 4 Sagn og Eventyr, der ere oversatte af Ivar Aasens Prøver af Landsmaalet, to Huldreeventyr efter Asbjørnsen, og endelig 7 norske Folkeviser, oversatte efter Landstads Samling. Disse sidste findes baade i metrisk og prosaisk Oversættelse. — Saavidt vi kunne dømme, har Hr. Beauvois stilt sig ret heldig ved sit Arbeide, der maa have faldet ham saameget sværere, som han ikke alene havde at gjengive Skriftsproget med dets folkelige Afskygninger, saaledes som i Eventyrene, men ogsaa Landsmaalet og den nærmest thelemarkiske Sprogform, hvori Landstad har optegnet Folkeviserne. I Tydskland ere Folkeeventyrene allerede for 16 Aar siden bekjendte gjennem en særskilt udkommen Oversættelse, foruden at flere af dem findes optagne i senere udkomne Samlinger.

Et undersøisk Parlament. I almindelig Forstand kan dette ikke regnes for nogen egentlig Bog, uagtet den sælges som saadan, og det til en temmelig ublu Priis (24 ß.) Vi finde her 35 korpustrykte Sider, uden Titelblad, uden Forfatter-Navn, Forlægger eller Trykkeaar, og Pjesen har saaledes Himmelbrevenes hele apokryphiske Charakteer. Den adskiller sig dog fra disse himmelske Herolder, hvis Udbredelse jo Høiesteret har anseet med svære Bøder, for det Første derved, at den ikke er „himmelfalden," men derimod kommet op til os fra „Afgrundene", fra Havets Dyb og fra vore gode Venner Hummerne Taskekrabberne, Østerserne osv. For det Andet derved, at den ikke er affattet i den himmelske Bedemandsstiil, men fiint og pikant skrevet, saaledes at den kan læses ligesaameget, ja mere for Stilen end for Indholdet. Man mærker strax, at disse tilsyneladende løsrevne Blade høre hjemme i en forfaren Digters eller rettere Digterindes „Mappe", thi Pjesen har Stilens og Fremstillingens hele Flugt og Modenhed. Men dermed er ogsaa dens stærkeste Side nævnt. Som politisk Satire — og en saadan har Forf. idetmindste for endeel tænkt at skrive — er Bogen mislykket, da den mangler den rette Tilknytning til Virkeligheden. Hr. Aal, Hr. Hummer, Hr. Østers m. fl. debattere nok saa ordentlig og med samme Vigtighed, som i de jordiske Forsamlinger over endeel dem vedkommende Anliggender, og det er ogsaa en for dem vigtig Sag, forsaavidt det gjælder om et Andragende til den oversøiske Dyreplagerforening, der søger værne bedre om Dyrene end om Menneskene, om at tage sig af dem i Lighed med de andre Medskabninger, saa de kunne undgaae at blive levende kogte, flaaede eller spiste. Men fraregnet disse Indhug i den falske Philanthropies Enemærker, slaar Satiren i Bogen ned paa faa faktiske Skrøbeligheder Det Hovedsagelige indskrænker sig til en Straffepræken mod den listerlandske Smaahedsaand og denne Hjerteløshed, som gaar i dens Følge, og tager endog Enkerne Brødet fra Munden. Men Satiren mangler ogsaa her den taknemmelige Baggrund, som en rigtig Udnyttelse af Virkeligheden vilde givet. Den Veltalenhed og Lyrik, hvormed Enkernes og Kvindernes Sag tales, lader os forresten gjøre visse Slutninger med Hensyn til det anonyme Forfatterskab.

— **Fra Australien** Reiseskizzer af Bob. 55 S. 4to. med Illustrationer. (Forlagsbureauet i Kjøbenhavn). Disse Skizzer have i sin Tid være indførte i „Illustr. Tid." hvorfra de nu ere særskilt aftrykte. De ere raskt og godt fortalte, og give et livligt og anskueligt Billede af Livet blandt vore „Antipoder" i det nye Guldland, hvorfor vi anbefale dem til vore Læseres Opmærksomhed.

— Hr. V. Fausbøll har i et heldigt Dieblik udgivet **Vægter-Versene** i deres ældre og nyere Skikkelse, netop som de hos os forlængst afskaffede Vægtere ogsaa i Kjøbenhavn „sang paa det sidste Vers" og skulde afløses af Konstabler eller „Bysvende". Hans Bog, der giver Afbildninger af Vægterdragter og literære Oplysninger om „Vægterversene", har alt oplevet 2det Oplag.

— En Efternøler i den danske Juleliteratur, **Lindholm**, en Familieroman, 335 S. 8. (Wøldikes Forlag) er først netop kommet os ihænde og maa da her lade sig nøie med at vi nævne dens Titel. — Det samme faar ogsaa Adolph Recke's Eenakts Sangspil **„Nytaars-Aften paa Hveen"** (ogsaa Wøldikes Forlag).

— Af **Walter Scotts Samlede Romaner**, der udkomme i god Oversættelse og smukt Udstyr paa Philipsens Forlag, er med 61de Hefte en ny Roman begyndt, nemlig „Kenilworth," oversat af Moltke. Hver Roman med særskilt Titel kommer paa omtr. en Daler.

— Af **Encyclopædi for Handlende**, osv. er 7de Binds 12—14 H. udkommet under Et, hvormed Kaarups „Bogholderi" er afsluttet. — Af **Frihandelsforeningens Tidsskrift** er udkommet 6te Hefte, og af Brettons **Tidsskrift for Biavl** 5-6 Hefte. — **Nordisk Conversations-Lexicon** er avanceret til Ordet Tartrylsyse med det nylig udkomne 60de Hefte, hvori Artikelen „svensk Literatur" findes afsluttet. — Af **Pariser-skafottets Historie** paa Dansk, hvoraf vi nylig gave Brudstykker, er 7—9 Hefte udkommet.

— **Wallins Prædikener** ved Th. Schorn er i 4de danske Udgave afsluttet med den nylig udkomne 6te Levering, som ledsages af Forf.s Portræt og Biographi. (Værket komplet 1 Spd. 78 ß) — Hos Wøldike er udkommet: **Den lange Kirkevei** (16 S.) og **Vogt Dig for Mormonerne** (22 S.)

— Hos Har. Lyche i Drammen er udkommet **Fortegninger til Landkarter**, udarb. fornemmelig efter Schwenzens Godtkjøbs-Atlas til Brug ved Underviisningen i Geographi, 12 Blade i Kvart, der sælges til den billige Priis 16 ß.

Norge.

Christiania. Storthinget er bleven forelagt endeel Aktstykker ang. det danske Spørgsmaal, bestaaende af Noter fra Udenrigsministeren Grev Manderstrom til de svenske Ministre i Kjøbenhavn, Berlin, London og Petersburg i Løbet af 1861 til 1863. Samtidig ere disse diplomatiske Aktstykker forelagte den svenske Rigsdag.

— Hans Majestæt Kongen afreiste herfra i Formiddags Kl. 10.

— Hans Majestæt Kongen har 6te Marts udnævnt Overretssagfører H. Krog til Ridder af Nordstjerne-Ordenen og til Riddere af Sværdordenen: Oberstlieutenant i Kavalleribrigaden Smith, Artillerikapitainerne O. T. Hagemann og Angell, Ingeniørkapitain Klingenberg og Kapitain Chr. D. Hals.

— Under 6te Marts er Kand. theol. P. N. Schult udnævnt til Sognepræst i Kvikne; Kand. theol. G. P. Harbitz til Personelkapelan hos Sognepræst til Nøterø G. P. Harbitz og Kand. theol. S. F. Hartman til Personelkapelan hos Sognepræst til Sarpsborg B. A. Thinn.

— Ifølge Mgbl. er i et d. 6te Marts afholdt Statsraad hos Kongen Loven om Forandringer i Værnepligten og Armeens Organisation sanktioneret. Dernæst er der besluttet fremsat flere vigtige Propositioner, saasom om Bevilgning til Jernbane mellem Kongsvinger og Grændsen samt til Jernbane fra Drammen til Randsfjorden og Aadalen; til den førstnævnte Bane 264,000 Spd. foruden Besparelserne fra Kongsvinger og Hamarbanen 260,000 Spd., til den sidstnævnte Banes Paabegyndelse 505,000 Spd., i dette Beløb indbefattet Kommuners og Privates i Terminen forfaldne Aktiebidrag; Proposition om Tredeling af Nordlands og Finmarkens Amter, Proposition til Bevilgning af 12,000 Spd. til Gjenopførelse af de ødelagte Kanalanlæg ved Krappeto i Steenselven i det Frederikshaldske Vasdrag, m. m.

— I Snertingsdalens Annex til Birid døde 19 Januar en Kone i en Alder af 103 Aar. I 44 Aar havde hun havt Understøttelse af Fattigkassen.

— Fra Egsæt berettes, at en Mand som kjørte Jord, har fundet under en Steen et Skrin, hvori laa to Skindpunge med Sølvpenge til en Vægt af omtr. 1 Bpd. De nyeste blandt Mynterne vare fra Aaret 1718.

— Prindsesse Alexandra tiltraadte sin Brudefærd den 26de Febr. Nogen Tid før Afreisen havde Docent A. Munch, der for Tiden opholder sig i Kjøbenhavn, ifølge et i Mgbl. indrykket Digt, forelæst for Prindsessen sin Romancecyklus „Kongedatterens Brudefærd" — Før Afreisen har Prindsessen saavel i Brudegaver som ved andre Hyldningstegn modtaget mangfoldige Beviser paa sine Landsmænds Sympathie. — Den officielle Traktat Prinds Albert af Wales og Prinsesse Alexandra af Danmarks ang. Ægteskab blev udvexlet i Kjøbenhavn, og tilsikres Prindsessen deri 10,000 Pd. Strl. aarlig til hendes udelukkende og særskilte Brug, samt en eventuel Enkepension af 30,000 Pd. Strl. — Prindsessen erholder fra Danmark et Udstyr af 100,000. Rd. En Forstyrrelse i den harmløse Stemning ved denne Anledning har det været, at Dronning Victoria har indbudt til Brylluppet Brudens Onkel, den af Danskerne forhadte Hertug Carl af Glücksburg — I London er truffet storartede Foranstaltninger til Festligheder. I Udstillingslokalet forberedes et Bal for 30,000 Deeltagere. Londons City giver Bruden en Gave til 10,000 Lstl. (45,000 Spd.)

— Den bekjendte danske Naturforsker Professor, Dr. medicinæ D. F. Eschricht, der har gjort sig fortjent ved flere Skrifter, især i populær Retning, er pludselig afgaaet ved Døden i en Alder af 65 Aar.

☞ **Paa dette Blad kan abonneres saavel fra Aarets som Halvaarets Begyndelse. Prisen er 1 Spd. halvaarlig, Postporto iberegnet 1 Spd. 12 ß. Subskriptionen saavel for ny tiltrædende som ældre Subskribenter gjælder for Aargangen eller til Aarets Udgang og længere, hvis Opsigelse ikke skriftlig skeer inden 31te Oktbr. Til Bladet, der fremdeles redigeres af P. Botten Hansen, ville bl. A. DHrr. B. Bjørnson og H. Ibsen for Fremtiden levere stadige Bidrag. De, der subskribere fra dette Aars Begyndelse, erholde gratis Bladets Nytaarsgave for 1863: Kjærlighedens Komedie af Henr. Ibsen, 8¾ Ark st. 8.**

☞ **Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.**

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 11. | Udkommer hver Søndag Morgen. | **15de Marts 1863.** | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **12. Aarg.**

Indhold.

En Nordfart af tydske Naturforskere.

I forrige Aar foretog Dr. Georg Berna fra Frankfurt i Følge med den berømte Naturforsker Carl Vogt, A. Hertzen (den Yngre), Tegneren Hasselhorst med Flere, en Reise langs Norges Kyster til Nordkap, Jan Mayen og Island, — en Reise som oftere blev omtalt saavel i indenlandske som udenlandske Aviser. Saavidt bekjendt var de Reisendes Ophold kun kort i de norske Stæder, de besøgte, og de kom ikke i nogen synderlig Berørelse med norske Naturkyndige uden i Bergen.

Dr. Berna havde indbudet de Øvrige som Deeltagere i Reisen og bestred alle Omkostninger ved den hele Udrustning til et 5 Maaneders Naturforskertogt, hvortil et eget Skib med de bedste Søfolk, man kunde opdrive, blev anskaffet og paa det fuldstændigste udrustet i Hamburg. Denne Maade at anvende Penge paa for en rig Privatmand er lige saa ny som sjelden og udhæves i tydske Anmeldelser af det om Reisen udgivne Skrift som et følgeværdigt Exempel; thi paa samme Maade, heder det, som der ved saadanne Reiser gives udmærkede Naturforskere Leilighed til at besøge Egne, som ikke paa anden Viis ere tilgjængelige for dem, vindes der et Udbytte for Videnskaben og den dannede Verden.

Skildringen af denne Reise ved Carl Vogts kvikke og øvede Pen er udkommen hos Jügel i Frankfurt i et Pragtværk med følgende Titel: Nord-Fahrt, etlang der Norwegischen Küste nach dem Nordkap, den Inseln Jan Mayen und Island, auf dem Schooner Joachim Hinrich unternommen während der Monate Mai bis Oktober 1861 von Dr. Georg Berna in Begleitung von C. Vogt, H. Hasselhorst, A. Greßly und A. Hertzen. Erzählt von Carl Vogt. Mit einem wissenschaftlichen Anhang, drei Karten und circa fünfzig theils in Farben gedruckten, theils in Holz geschnittenen Illustrationen, nach Originalzeichnungen von H. Hasselhorst. gr. 8 Format. 28 Bogen auf fein Velinpapier.

Bogen er endnu ikke kommen hid, men der har været aftrykt Prøver af den i tydske Tidsskrifter. En saadan er det vi her meddele.

Til Nordkap.

(Af Carl Vogt i Genf.)

Vor Skonnert laa paa et lunt Sted til Ankers i Nærheden af Gjesvær, det sidste Handelssted paa Vestsiden af Nordkap. Vi havde under Reisen til Gjesvær lært Handelsmanden, som netop var paa Hammerfest i Forretninger, at kjende, og han havde beredvillig tilbudt sig, Morgenen efter vor Ankomst at lade os faae en Baad med 4 Mand i Skyds, iblandt hvilke der var en Kjendtmand, som skulde være vor Veiviser til Nordkap. Vi havde, hed det, ikke fuldt en halv Miil at ro samt en halv Miil at gaae om Fjeldet til Nordkap. Vore Karter syntes ikke rigtig at stemme overeens med disse Opgaver; men vi vilde heller tilskrive Geographien end Folket den sandsynlige Feiltagelse. Vi besluttede imidlertid ogsaa at bemande vor egen lille Seilbaad og for alle Tilfælde at udruste den med tilstrækkelig Proviant. En Flaske Champagne, som skulde tømmes paa Nordkap, blev heller ikke glemt, Tiden for vor Udflugt blev fastsat til Kl. 9 om Morgenen.

Forgjæves ventede vi næste Morgen paa den store Baad. Leopold v. Buch klager alt over al den skjønne Tid, som er gaaet tilspilde for ham paa Grund af Lappernes og Nordmændenes Seendrægtighed; her syntes det nu ogsaa at være god Grund til saadanne Klager. Kl. blev 10 og endda kom der ingen Baad. Man troede nu, at der maatte herske en Misforstaaelse, og roede over til Handelsstedet; men der var ingen Tvivl om Aftalen, det var rigtigt nok; men Folkene vare komne seent fra Fiske, de maatte først have Mad og flere saadanne Grunde var der. Endelig kom Baaden ombord til os Kl. 11 med sine fire Roerskarle, som temmelig raskt haandterede sine smaa Skeer (thi Aarer kan man vanskelig kalde disse Tingester). Vi vilde sætte os, men der fandtes ikke en Tofte. Rimeligviis bildte Skydsen sig ind, at vi paa Lappeviis vilde sætte os paa Bundtilierne i Bagstavnen og blive siddende saaledes, til vi kom tillands. Nu gik der atter Tid tilspilde med at skaffe Kufferter og Brætter til at sidde paa.

Endelig ere vi da færdige. Kapitainen og Berna fare med to Mand paa den lille Skibs-Seilbaad, vi Andre indrette os saa godt vi kunne i den store Baad. Vinden er os ikke gunstig, vi maa baute henimod Tufjorden*). I Begyndelsen vinder vor store Baad en betydelig Formon. Dens eneste store Raaseil trækker godt, og de fire Roerskarle arbeide af al Livskraft for at holde saa nær som muligt til Vinden. Men det viser sig snart, at Blankeneser-Baaden med sin trekantede Fok og sit Storseil holder langt nærmere til Vinden og vender lettere end den plumpe norske Baad. Med sin Nøddeskal skyder Kapitainen henimellem de Skjær, som vi langsomt maa lavere omkring, og da vi endelig ved næsten fuldkommen Vindstille komme til Tufjord, see vi Kapitainen krydse langs Stranden paa den anden Side og styre henimod en Bugt, som laa endnu fjernere end den, hvor vi skulde lande. Et Kvarteer efter kom ogsaa vi til Landgangspladsen ved Østenden af Fjorden.

Vandringen var tiltraadt, de Klipper paa hvilke vi ikke uden Vanskelighed steg iland, bestod ligsom de steile Strandklipper rundt omkring af en graasort, fiinkornet Steenart, der let forvitrer. Schichtetoppene vendte mod Nord, saaledes at man her som overalt i Tufjorden tydelig kunde see Schichternes Hæld og Fald imod Syd. Jeg vil ikke yppe nogen Strid om den mineralogiske Beskaffenhed af det Parti, som danner Massen af Nordmagerø. Leopold v. Buch paastaar med Bestemthed, at der nordfor Hammerfest ikke forekommer nogen Glimmerskifer, men kun Gneis og Leer; men det vilde falde vanskeligt paa Klipperne ved Tufjorden, at paavise, at det ikke er Glimmerskifer, og vilde En sige, at det var glimmerholdig Sandsteen, saa kunde man heller ikke modbevise dette. Saa søndermalede og sønderrevne ere de Dele, som danne denne mørkegraae leirede Steen, at man let kan see, at der er Glimmer, Kvarts og Fjeldspat deri, men man kan ikke tydelig adskille dem. Overalt er Leiringen og Indleiringen af Floer af en kjødrød massiv Granit meget tydelig, og denne giver Fjeldvæggen ved Tufjorden et Udseende, som om det var en Væg af Skifer med Indleiring af massiv Lias-Kalk. Og dette er en høist mærkelig Fremsyning. Det er, som om Naturen med tydelige Træk paa de nordligste Blade af Europas Steenbog havde villet indgrave Stenenes Metamorphose. Visselig indeholde disse Steenarter, der ere saaledes omkrystalliserede, at deres oprindelige Sammensætning er gaaet fuldkommen tilgrunde, ingen Forsteninger, som kunde oplyse os om deres Alder og Forhold i Jordens Udviklingstid; men at denne krystalliserede Skifer engang var forsteningsførende Mergel- eller Leerskifer og at de indleirede Granitfloer engang var Kalk, vil utvivlsomt blive klart for Enhver, som betragter Fjeldvæggen i nogen Afstand, hvor Tilstedeværelsen af Forsteninger dog maatte undgaae ham. Ligeoverfor en saadan Indleiring af uafbrudte Granitfloer i massive Skifermasser kan intet fornuftigt Menneske paastaae, at denne Granit er en eruptiv Steenart, som idet den er brudt op fra Jorddybet har hævet Jordfloerne i Høiden. Nei, her er sikkerlig Granitten dannet paa selve Stedet ved en langsom Omændring eller Metamorphose af de oprindelige Schichter eller Floer, der ere afsatte af Vandet.

Vi steg langsomt op over en brat, af store Stene sammenhobet Ur, og ved Siden af bruste der en Bæk gjennem en steil Kløft ned til Bugten. Af en ældre og høiere Strandlinie, som vi før havde seet saa mange af, var her ikke noget Spor; heller ikke tillod den yppige Plantevæxt, som dækkede Steenmuren, at undersøge, om det maaskee var en Gletschermoraine, som vi gik paa. Den steile Søstie, hvor der ved Forvitring var dannet en rig Jordflo, var tæt dækket med krybende Vidier, Dværgbirk, Blaabærlyng og andre krybende Væxter, blandt hvilke vi mærkede os Muserikken, Rosennellik (Dianthus superbus) o. fl.

Kvannen (Angelica), som er saa afgjort baade af Nordmænd og Lapper, staar her med Stilke af flere Fods Høide. Kunde Birken eller Træer trives i dette Veirlag, maatte de staae i en saadan Li; men intet saadant var at see. Det, som havde fleeraarigt Træ, krøb langs Jorden og klemte sig ned mellem Stenene, og kun de urteagtige Aarsskud, der skyde op og atter tørke i den korte Sommertid, vove at hæve sine Blade op i Luften over den faste Flade.

Den første Opstigning var tung og vanskelig. Foden gled i Kløfter og Huller, som vare skjulte mellem Stene, Mos, Græs og Urter, og det var ofte nødvendigt at tage Hænderne til Hjælp for at klatre op. Foran steg begge Førerne svært læssede med Mad og Drik; efter dem kappedes Jægerne Berna, Hertzen og Kapitainen med Maleren, som til lidet Gavn slæbte paa sin Mappe og var kommet foran. Efter kom Greßly og Vogt, der ligesaameget sinkedes med at undersøge Stene og Væxter, som ved Kroppenes Tyngde og den begyndende Stivhed i aldrende Lemmer.

Efter at vi med Møie havde klatret opad i en tung Time, havde vi naaet Høiden af Fjeldet og gik nu med lettere Aandedræt raskt fremad over de nøgne Klipper. Fladen strakte sig næsten i det Uendelige ud til alle Sider med faa og ubetydelige bølgeformige Stigninger. De kageformede Stykker af de forvitrede Stene laa ved Siden af hverandre og sluttede næsten sammen som Steensætningen i Smaastadsgader, og i Sprækkerne mellem dem spirede, der ligesom i Gaarden paa et forfaldent Slot, nogle kummerlige Græsstraa og Mosdotter. Kun hist og her viste sig Rygge, hvori de brudte Ender af Lagene (Schichter) traadte frem i Dagen, eller ogsaa var der skinnende hvide Masser og Flækker, som man gjerne kunde have holdt for Snee eller Iisklumper, hvis ikke den tydeligt omgrændsede, skarpkantede Form havde antydet deres haardere Art og Varmen havde godtgjort, at det var umuligt for saadanne Vinterlevninger at holde sig her. Det var Massen af krystaliseret Kvarts, som snart fandtes i Redeform, snart i Gange, som bedre modstod Forvitringen end den bløde Skifer, og som ragede frem over Fladen som talende Vidnesbyrd om hvorledes disse vare afslidte. Vi steg over enkelte af disse Kvartsgange, der saa langt Øiet kunde naa løb hen

*) Skal udentvivl være Titfjord.

over Fjeldet, og som Mure syntes at hæve sig nogle Fod over det.

Fjeldene lignede her visselig i mange Stykker Høifjeldet mellem Dovre og Jerkin og ved Sneehætten; men der viste sig ogsaa mange Forskjelligheder. Der vare de vide Ødemarker dækkede med et foddybt Tæppe af Rensdyrmos og islandsk Mos, som gav det Hele en svovlguul og hvidgraae Farve, hvorimellem de mørke Stene, Myrene og Myrpytterne i sine brune og sorte Farver traadte frem som Flækkerne paa Pantherskindet; her var Alt graat i graat, thi det sparsomme Væxtliv kunde ikke komme op mod Virkningen af det nøgne Fjeld. Hist kunde man undertiden troe, at man var i Nærheden af en Vulkan, hvis vide Lavastrømme vare dækkede med Svovl og Salte; her kunde ingen Skuffelse finde Sted om den sørgelige Kamp, hvori en langvarig Vinter og Ishavets Storme havde vundet Seier over det kuede Væxtliv. Snee viste der sig vistnok ikke nu paa vor Vei; men i en Kløft til Siden havde den holdt sig, og de mange smaae udtørrede Pytter og vandopfyldte Damme viste tydelig, at de skrev sig fra tinet Snee, at de maaskee kun havde Aarets overordentlige varme Veir at takke for sin Oprindelse.

Vore Førere travede med sine tunge Byrder letfodede som Rensdyr henover Fladen, hvor vi først senere fik Øine paa nogle Skifertavler, som hist og her vare opreiste for at tjene til Retledning. Nu viste de sig som Silhouetter mod Horizonten paa Høiden af en lang Ryg, derpaa forsvandt de i en Dok, der unddrog dem vore Blikke. Vi ilede og satte efter dem, men fra Høiden var der intet andet at see end øde Flader som dem, vi havde gjennemvandret, uden Tegn eller Mærke for den Retning, de havde taget. Nu jodler Hasselhorst sit Tyroleralpeskrig, som forlængst er bleven et Signal for vort Skibsfolk; Vogt skriger af fulde Kræfter med sine Parlamentslunger, og man lytter og lytter efter Svar fra Veiviserne. En Brokfugl eller Fjeldplistre, der udstøder sit kjedelige „Tyg! tyg!" skuffer i det første Dieblik; men det bliver stille. Nu tager man Kikkerten frem og undersøger hver Steen, hver Klippe, som kunde forestille en Mand; men intet Spor er at opdage. Man tordner og galer, ja, bander og sværger sogar, tiltrods for den christelige Opdragelse, man har faaet, — vender sig mindst ti Gange rundt for at see efter dem — se, der sidde vore Lapper stumme som Fiske bag en stor Steen og undres over vor Heftighed og vort Spektakel.

Det gaar atter fremad, Vogt med Hertzen snakkende foran, Berna og Kapitainen til Flankerne holde Udkig efter Vildt, Greßly kryber halvveis for at røve et eensomt Barn fra den kuede Flora; Hasselhorst danner denne Gang undtagelsesviis Eftertroppen; „Expeditionens Øie" som han kaldes siden en Ørnejagt.

„Läßt verzückt die Augen schweifen
Gleich als hätt er was zu greifen
Auf dem öden Felsenplan."

Men der er Intet at gribe. Mappen ligger sammensnøret og bliver liggende saaledes til Hjemkomsten. Øde Flader og flade Stene, hvad er der at høste for Maleren paa disse?

Pludselig surrede op omkring os ti, tyve Ryper, en heel Flok lige ved vore Fødder. Jægerne bære endnu Bøsserne i Remmen, inden de ere færdige til Skud, ligge Ryperne vel forvarede i nærmeste Fordybning. Den forfløine Fredag (Fuglehunden) jager efter dem og forgjæves søger Hasselhorst, der med mere eller mindre Held har givet sig af med Opdragelsen af det forsømte Hundekreatur, at faae den til at lystre Appel, at komme tilbage, med Fløiten, Raaben og Steenkast. Endelig virker Ungdomserindringer hvad Skjeldsord og Trudsler ikke kunne udvirke. Hunden har visselig været brugt til at gjæte Faar; nu holder den os for sin Hjord, som den er forpligtet til at holde sammen og stryger, efterat den har moret sig med at gjø en Smule, efter Ryperne, først hen til Efternøleren Greßly og derpaa efter begge Lapperne, som igjen havde vundet en næsten uendelig Formon.

Nu kan man først ordne sig til Rypeskytteriet. Fra tre Sider søger man at komme ind paa dem; men de holde ikke længer, de flyve op i stor Afstand og man slænger til ingen Nytte Skudene efter dem.

Imidlertid var Jagtiveren vakt og saa gik det tildeels paa Omveie fremad. Ryper og Fjeldplistrer knarrede og lokkede snart til Høire snart til Venstre, og deels paa Henveien, deels paa Hjemveien blev der nedskudt flere Fugle, som gik i Jægernes Vædsker og siden skaffede os en herlig Steg. Det synes mangen Gang underligt, hvor seiglivede disse nordiske Fugle kunne være. Vi ville ikke tale om Vandfuglene, som enten maa skydes gjennem Hovedet eller Ryggen, hvis de ikke for altid skulle forsvinde i det vaade Element; heller ikke Ryperne falde steendøde; men kun i Dødskamp, og selv i denne vide de at kave sig saaledes ind under Stenene, at det ofte er umuligt at finde dem igjen uden Hund. Saaledes skjød Berna paa et Par Ryper, som vedblev at flyve lige ud. Vi troede, at han havde skudt Bom; men hundrede Skridt derfra, hvor de kastede sig ned, laa den ene død bag en Steen, og denne havde faaet Skudet i Brystet under Vingen. Det lykkedes os ogsaa at fange en Kylling,

Alphonse de Lamartine.

som Moderen var skudt fra; men de Øvrige — thi det er ingen Tvivl om at der var Flere — var ikke at finde, uagtet man ikke skulde tro, at det var muligt at finde Skjulesteder paa den flade Jord.

Denne Jagtfærd havde imidlertid ikke nogen heldig Indflydelse paa Hurtigheden af vor Fremrykken; tre af de sex vare ubevæbnede, og jo længere Veien trak sig ud, destomere drev de Ubevæbnede paa at skynde sig efter de iilsomme Lapper og nærme sig Maalet. Denne Iver for at holde Trop skrev sig rimeligviis ogsaa for en stor Deel fra den Omstændighed, at Provianten var i Lappernes Hænder. Zschokkes lille Fortælling, hvori Kompagniet ikke fulgte Kapitainen som stormede imod Fienden, men Marketenterskens Proviantvogn og Brændeviinsdunk, har vistnok sin naturlige Grund i menneskelig Trang og Svaghed.

Men den halve Miil bliver uendelig; vi have alt vandret 3 Timer i en Solhede, som ikke er saa ringe. Havets Himmelsyn stiger høiere og høiere og hver Gang vi komme til en Høining af Jordbunden, tro vi at det er den sidste; men det kommer en ny Dybning og en ny Høining, som neppe er høiere end dem, vi hidtil have vandret over. Tydskland kjender til Dato de Mile, som Ræven maalte, da den lagde Halen til; men Forestillingen om saadanne Lappemile synes for almindelig Huusmands- eller Skipperforstand ligesaa ubegribelig som om en Himmelmiil. Ti Gange spurgte vi Lapperne: „Nordkap?" og ti Gange svarede de: „Ikke".

Endelig kom vi op paa en liden Høide og saa foran os en liden Tverdal, hvorover der hævede sig et brat Fjeld, som med styrtende stille Vægge til begge Sider gaar ned mod Havet, til Høire og Venstre er der lignende lodrette Styrtninger med Kløfter, som skjære dybt ind i Halsen. Ned i Dybet er der en liden Bugt, som Brændingerne skumme i; der skal det nærmeste Handelssted paa Østsiden af Nordkap, Skandsvig, ligge. I det Fjerne viser sig en fremspringende Tunge, der med en lav Ryg skyder langt ud i Ishavet og som ligeledes har steile Vægge, der styrte ud i Havet. Det er Nordkyen, den længst fremragende nordlige Spids af Fastlandet, medens Nordkap som vi staae paa, ikke tilhører Fastlandet men Magerøen, og selv her fører det efter Geographerne sit Navn med Uret; thi det næste Forbjerg paa Vestsiden, Knivskjerodden, skal gaae længer mod Nord. Det gaar følgelig Nordkap, som mange menneskelige Reputationer; det er hverken den nordligste Ende af Magerøen eller den nordligste Ende af Europas Fastland, og ikke destomindre staar Flagstangen der med utallige Navne paa — og den, som har været i Norge og ikke været paa Nordkap, han har været i Rom og ikke seet Paven.

Altsaa op paa den sidste Høide! En Rype, der vakler som vingelam foran os og tydelig vil lede os bort fra sine Kyllinger, samt nogle Brokfugle, der lokke til Forfølgelse, lade vi os ikke opholde af. Kl. 5 have vi naaet Høiden, hilse Flagstangen, kaste et Blik paa Udsigten rundt omkring og samles endelig om den aabnede Madsæk til et muntert Maaltid, hvortil Tydskland har leveret det Faste, Norge og Frankrig det flydende. Skinke og Mettwurst, Øl og Champagne og en ved 4 Timers Klatring og Vandring fremkaldt glubende Appetit — hvad kan et syndigt Menneske mere forlange?

Den Udsigt, som ligger for os, er storartet ved den uendelige Udstrækning af Fladerne. Over Halvdelen af Himmelsynet optager Havet, hvis Bevægelse fra denne Høide næsten er umærkelig; men Lyden af Brændingen imod Kystfjeldene, der stønner op til os som af en fjern Storm, bringer os Bud om den høie Søgang. To Skonnerter, der synes at være paa Seilads fra Archangel til Hammerfest, ligge som Punkter paa en vindstille Flade. Søen viser Striber, hvor Vandet er kruset af Vinden, og uregelmæssige Flader, der saa glatte som et Speil gjengive Billedet af Skyerne, der synes at staae fast paa Himmelhvælvingen. Man vover neppe at gaae frem til Randen af de svimmelvækkende Styrtninger, som paa Siderne aabne sig mod Dybet. Spidse Skiferplader, der skyde ind mod Landet, strække sine skarpe Kanter op i Luften, og det synes umuligt at nogen Vei nedenfra kan føre op over disse udhængende Klipper og Kløfter. Fladen af selve Forbjerget er saa bred og afrundet, at man til Høire og Venstre ikke seer stort af de nærliggende Forbjerge, naar man fjerner sig saa langt fra Kanten, som det er nødvendigt for at faae et sikkert Standpunkt. Saaledes danner mod Nord det vide Hav, mod Syd Fjeldets Steenvidde det trøstesløse Panorama under en taagefuld Himmel.

Den Stund, vi kunde dvæle paa Toppen, var snart tilende. Saa tarveligt vort Maaltid var, saa ypperligt smagte det os; thi heldigviis havde vore Lapper kun knust nogle Ølflasker, men skaanet den ædle Drik, vi havde fra Moët og Chandon. Tilslut tog vi Stangen, der bærer Navnene og Indskrifterne, ned af Fodstykket og skar den oventil saaledes til, at en Champagneflaske med Halsen kunde sættes fast paa den og puttede ind i Flasken en Papiirstrimmel med vore Navne og følgende slette Vers, som det bekjendte Album paa Værtshusene paa Bloksberg eller Grimsel kan tjene til Undskyldning for:

„Wer diesen Zettel uns wird bringen,
Dem sollen volle Gläser klingen,
Und kömmt er gar zur Mittagszeit,
Steht ein Couvert für ihn bereit."

Kl. 6 begave vi os paa Tilbageveien. Lapperne, hvis Byrde nu var meget lettet, uagtet de Erindringsstene, som vi for en Deel havde erstattet Provianten med, forsvandt i det vide Fjerne foran os, medens vi, uden dem, let fandt os tilrette efter de opreiste Skiferplader og det Kjendskab, vi havde faaet til Fjeldet. Til Nedgang valgte vi ikke den bratte Ur, som vi om Morgenen havde klatret opigjennem, men bøiede længer mod Syd ned i Bækkedraget, hvis Grusflader, fordetmeste vare dækkede med en yppigere Plantevæxt, og fulgte det saa godt som muligt. Skjønt Veien nu førte nedad, vandt vi dog ikke meget i Tid; thi paa Høifladen af Fjeldet er det det samme i hvilken Retning man gaar, og Lierne eller Skraaningerne ere saa bratte, at de derved fordetmeste tilintetgjøre den Fordeel, som Nedstigningen medfører.

Kl. halv 10 naaede vi Baadene. Nu ventede vi god Vind, da vi om Morgenen havde bautet opimod den; men Vinden havde vendt sig ifølge vort almindelige Held, som efter hvad Matroserne sige, er det, at Vinden altid kommer fra den Kant, hvor vi vil hen. Den lille Baad kunde endnu krydse op; men vor Grundseiler maatte snart stryge Seilet og karre sig hjem med Aarerne.

Dette var ingen Fornøielse. Himmelen var overskyet, den varmende Sol var skjult, en kold Vind hvæsede fugtig og taaget imod os fra Vest. Vi vare hede, ja selv badede i Sved efter Gangen og Klatringen, der for os havde været saa meget mere trættende, som vi i lang Tid havde været bundne til Skibet og vare blevne uvante med legemlig Bevægelse. Tilslut trængte Kulden igjennem tiltrods for Peltsværket, som vi havde taget med os i Baaden, og vi sad eller laa stille paa vore Pladse, røgende Cigarer og lod Dagen gaae forbi os i Tankerne.

Nu larmer og bruser noget henne ved Klipperne i Tufjorden i Nærheden af de røde Granitlag, som jeg nævnte ovenfor, og som ved Aftenbelysningen endnu kan sees fra Baaden. Vi vende os, for at see hvad der er paa Færde; der bruser og strømmer og vælter og springer ned fra en fremstaaende Fjeldpynt en rasende Steenstrøm. Havet vælter, skummer og sprøiter op, truffet paa een Gang paa hundrede Steder af de nedrasende Fjeldmasser. En umaadelig Støvsky vælter frem ved Foden af Klippen og indhyller meer og meer den hele Fremsyning i sin hvide foldede Kappe. Nu bryder der løs en rullende Torden, som tusindfold gjenlyde, fra Fjelde og Kløfter. En mægtig forvitret Klippemasse har løst sig fra Pynten og er deels styrtet ned i Fjorden, deels bleven liggende ved Stranden.

Indtrykket af den hele Fremsyning var saa mægtigt, at selv Skydsen holdt op et Dieblik at ro og lyttede. Støvskyen tabte sig først lidt efter lidt, efter at den var hvirvlet op ved Luftstrømmen og havde indhyllet Fjeldvæggen, der mindst var 800 Fod høi, til Pynten. Nu see vi ogsaa en Ørn, som i majestætiske Ringe hæver sig ud af Støvskyen, en Tid svæver den over den og stryger saa ud af vor Synsvidde. Havde den maaskee lagt sit Rede under hiin nedstyrtede Klippe, saa at det er styrtet i Dybet og kommet under Masserne tilligemed de hjælpeløse Unger?

Mange Tusinde Skippund ere styrtede ned med Skredet fra Pynten; i en Afstand af over en Miil see vi endnu Skredfuren som et bredt sølvgraat Baand, der ovenfra nedad bliver bredere og bredere, see endnu den udhængende Pynt, som Masserne løsnede sig fra, samt Steenhoben ved Foden af Fjeldet.

Saaledes fik vi ved Enden af vor Udflugt et levende Indtryk af den Ødelæggelse, der tærer paa disse forvitrede Klipper. Nedenfra udhuler Bølgerne de steile Vægge; ovenfra trænger Vandet ind i Kløfter og Sprækker paa disse Klippemure, som synes at kunne trodse Evigheden, og naar Frosten i den lange kolde Vinter følger Vandet ind i Klipperne og bringer det til at fryse, da vider det sig ud og driver som Kiler med uimodstaaelig Magt Sprækkerne fra hverandre, løsner Stenen i dens Sammenføining og sprænger Stene og Klippestykker, ja store Fjeldmasser, saa de styrte ud i Havet. Og der overtage de en ny Rolle. Paa dem fæster sig nu Tang og Alger; Koraller og Polyper, Muslinger og Krebsdyr tager Bolig paa den nye Grund, medens de smaaknuste til Støv oprevne Levninger føres længer bort af Strømmen og danner nye Land- og Dyndfloer.

Lamartine.

I.

Alphonse de Lamartine er født i Macon den 21de Oktober 1791. Hans Fader, der var Kapitain ved et Kavalleri-Regiment, da Revolutionen udbrød, vilde ikke slutte sig til Terroristerne og tog sin Afsked fra Militær-Tjenesten. Kaldet til sin Herre Ludvig den 16de i Farens Dage, kjæmpede han med Schweitzerne den 10de August 1792, og undslap kun Døden ved et Mirakel, men arresteredes kort efter paa Befaling af Velfærdskommitteen. Robespièrres Fald aabnede imidlertid snart alle Fængsler i Macon og Autin og Faderen gjengaves til sin Familie; men da han frygtede

Alpepas paa St. Gotthard.

Revolutionens Efterdønninger, besluttede han at leve ganske som Land-Adelsmand og trak sig med sin Familie tilbage til det gamle Slot Milly, ikke langt fra Macon.

Paa denne romantiske Borg tilbragte den unge Alphonse sine første Børneaar, og hvor skjøn den staar i hans Erindring, have vi seet af hans Digte. „Min hele Opdragelse", siger han, „laa i min Moders mere eller mindre alvorlige Blik"; og atter gjør man her den Erfaring, at de ypperste Mænd have havt ædle Mødre. Han siger selv om denne Moder:

„Hendes Sjæl var fast ligesaameget i Himlen som paa Jorden, alle hendes Tanker vare Følelser, alle hendes Følelser Poesi, og det ædle skjønne Ansigt gjengav alt hvad der bevægede sig i Hjertet. En eiendommelig Sølvklang i hendes Røst og en vis undertrykt indre Glød gav alt hvad hun sagde en selsom Høitidelighed og en Kjærlighedens Magie, som endnu øver sin Virkning over mit Sind — ak, efter mange Aars Taushed. Paa vore Aftenvandringer førte min Moder os næsten altid ind i de Syges Hytter i Landsbyen. Vi stod hende bi i sit fromme Værk. Den Ene af os bar Charpi og duftende Olie for de Saarede, den Anden Lærredsstrimler til Bandage. Jeg, som den Ældste, blev især ofte sendt ind mellem Bjergene, snart med hvidt Brød til en Barselkvinde, snart med en Flaske Viin eller en styrkende Bouillon til en Olding. Hun gjorde os til Udøvere af sine Velgjerninger, for at de Fattige skulde gjengjælde os det i Bønner."

Nogle Bøger, Moderen eiede: Telemaque, Bernardin de St. Pierre, det befriede Jerusalem af Tasso, indviede ham i Drømmenes Verden, og disse Skribenter vare hans første Lærere i Forening med en meget lidet christelig Abbé, der lærte ham lidt Latin, og hvis eventyrlige Liv senere gav Digteren Ideen til sin „Jocelyn". Moderen, som indsaa, at denne landlige Opdragelse ikke var nok for det opvakte Barn, sendte ham tidlig til et Kollegium, der forestodes af Jesuiter, og allerede her begyndte hans Muse at forsøge sine Kræfter. I Alt hvad der haves af ham fra denne tidlige Tid, spores allerede Digteren.

Da hans Studier i Belley Kollegium vare endte, vilde Faderen, at han skulde blive Militær, men det var ikke den fromme Moders Ønske, som ikke lod sig blænde af det keiserlige Militær, og gyste for de menneskelige Hekatomber, der ofredes Seiren. Hun opnaaede at faae ham sendt til Italien med Slægtninge, men den unge Digter blev snart kjed af det Formynderskab, man tiltog sig over ham, og reiste alene, næsten uden Penge, til Rom, hvor han tilbragte Vinteren 1811—1812 hos en gammel Maler, uden at see Nogen, ganske optaget af Studier og Betragtning. Dette eensomme Liv kunde dog ikke længe udfylde ham, men Penge havde han ikke, og fra Eventyr til Eventyr kom han til Neapel, hvor han lykkeligviis fandt sin bedre forsynede Ven Aymon de Verieu, med hvem han nu sværmede paa Bredderne af Ischia og Procida. Neapels Bugt kalder han selv „sit Hjertes og sin Phantasies Fædreland."

Den unge Jesuiter-Elev havde i Neapel et romantisk Eventyr med en fattig Fiskerpige, hvis Kjærlighed til denne en koldere Zones Søn, der endnu var formeget Barn til at forstaae et Hjerte som hendes, aabnede hende en tidlig Grav. Han sørgede længe over Graziellas Død og har fortalt Verden hendes Historie smukt og rørende. Men Italien var ham nu uudholdelig, og han vendte tilbage til Hjemmet, hvor han modtoges af den ædle Moder med det Alvor og den Mildhed, der øver en saa styrkende, lægende Magt over et ungt Sind, der har mistet sin Ligevægt.

Men Familien var ubemidlet og den unge Alphonse kunde ikke gaae ledig i Hjemmet. „Hvad skal der blive af Dig?" sagde den kloge Moder. „Vor ringe Formue er allerede betydelig formindsket ved din Opdragelse og dine Reiser. Tro ikke, at jeg siger dette for at bebreide Dig det; kunde mine Taarer forvandles til Guld for Dig, skulde jeg ikke spare paa dem, men udgyde dem alle i dine Hænder." At han maatte gaae til Paris var den hele Familie enig om. Faderen tilstod ham 1200 Franks aarlig og Moderen gav ham en stor Diamant med de Ord: „Gaa og bliv en stor Mand."

Alpepas paa St. Gotthard og Bernhardin.

Mellem de største Værker af Menneskehaand maa de Kunstveie regnes, der føre over Alperne. De vigtigste af disse ere de, som gaae over Gotthard og Bernhardin. I Begyndelsen er Stigningen ringe, men naar Høifjeldene naaes, tvinge dybe Svælg til en bestandig Laveren i Zikzak, og Veien er nu en eneste Række komplicerede Bygværker med gjennembrudte Klippevægge, Broer over svimlende Afgrunde og Tunneller. Etageartet vinder den sig hen over øde, nøgne, sorte Klipper ligesom en Fæstnings Bastioner, men for at Vandreren i den mennesketomme Ørken dog skal finde et Hvilested, har man i visse Mellemrum opført Tilflugtshuse af Steen. Kors ved Veien betegne de Steder, hvor Vandrere fandt deres Død ved Sneestorme eller Laviner, og et stort Kors kroner som Seierstegn hver f de Fjeldtoppe, i hvis Nærhed Hospitiet staar.

Et selsomt Liv bevæger sig om Sommeren paa disse Alpe-Overgange. Kvæghandlere drive Hjorder bjergop og bjergned. Postvogne med sit klingende Sex-Forstpand, Deligencer, Herskabsvogne og Kjærrer, geraade ofte midt ind i Hjordene. Syd og Nord mødes paa disse Veie i deres Mennesker og gjennem de Telegraph-Traade, der ledsage dem i deres Tanker.

Anderledes er det om Vinteren. Allerede midt i Oktober, medens det regner nede, falder den første Snee paa Bjergtoppene; i Begyndelsen af December er heroppe Alt indsneet og Veien ufremkommelig for Hjulvogne, og istedetfor Deligencerne ile nu smaa Postslæder, forspændte med en eneste Hest og forenede til Karavaner, over de iislagte Pas. I den første Slæde befinder sig Postillonen, i den følgende Passagererne og deres Bagage, i den sidste Konduktøren. Er Sneen faldet dyb, saa gaar foran Karavanen en Slags Sneeplog — forspændt med Oxer — ledsaget af et halvt Dusin Veiarbeidere med Skuffer. I Almindelighed deles Arbeidet i to store Halvparter. Den første har at tiltvinge sig det egentlige Gjennembrud. Med et Dusin stærke Oxer gaar den saakaldte „Fürleiter“ med sine Folk ind i Snee-Ørkenen, det ene Dyr spændes foran det andet for Ploven, Folkene gaae bagefter og skuffe Sneen nogenlunde tilside, og saaledes opnaaes en smal Sti. Et andet Arbeider-Kompagni er af mindre radikal Natur, det har den konservative Opgave, at udvide og holde i farbar Stand den aabnede Veistribe. Denne Arbeiderflok kaldes „Weger“.

Jo høiere Postkaravanen kommer op paa Bjerget, jo uligere finder den Sneen fordeelt. Enkelte Steder ere ligesom reenfeiede, paa andre ligger den nedfaldne og stivfrosne Atmosphære i store Dynger tværs over Veien. Jo længer det skrider paa Vinteren, jo hyppigere ere Sneestormene, jo nærmere man kommer Foraaret, jo hyppigere ere Lavine-Styrtningerne. Da er det ikke sjelden Tilfældet, at Veien gaar mellem Sneebatterier saa høie som Huse eller vel ogsaa gjennem Tunneler, gravne gjennem de hvide Høie. I fordums Tider, inden man havde et ordentlig organiseret Veivæsen, kunde Kommunikationen ofte være afbrudt halve Maaneder paa Grund af stærkt Sneefald. Nu forekomme saadanne Afbrydelser i det høieste en Dag eller to, dog har denne Regel ogsaa sine Undtagelser og netop denne milde Vinter have, som Aviserne melde, Passerne været spærrede af taarnhøie Sneebarrikader.

Veien holdes om Vinteren blot aaben i en Slædes Bredde mellem høie Sneemure til begge Sider; derfor ere Ventestationer blevne nødvendige, hvor den ene Karavane maa oppebie den anden for at de kunne komme hinanden forbi paa dertil udbugtede Steder. Det er denne Vinter flere Gange hændt, at Post-Karavanen faktisk er bleven siddende fast og har maattet prise sin Lykke, naar den har naaet Hospitiet.

Er Toppen af Bjerget naaet af Karavanen og have Passagerer og Heste styrket sig tilstrækkelig, gaar det lynsnart og under høi Jubel nedad Bjerget, og efter store udstandne Trængsler hilser de Reisende med Fryd de første Menneskeboliger i Dalen.

Vor Tegning gjengiver et af de farligste Steder paa Veien over Bernhardin, som paa sit høieste Punkt løber 6500 Fod over Havet, og faar sin gruefuld grandiose Charakteer af Via Malas Klippe-Labyrinth.

Fra alle Lande.

Ei saget, was hats zu bedenten;
Daß wir so festgeschmückt?
Daß alle Völker und Zeiten
Her sind zusammengerückt?
Daß Menschen aus jedem Jahrhundert
Sich grüßen diese Nacht?
Es irren die Blicke verwundert,
Durch all die seltsame Pracht.

Saaledes lød Festsangen ved det smukke Kostume-Bal, Kustnerne i Leipzig nylig gav, hvorved der fra Kunstnernes Side vist ikke var gjort synderlig mere end hvad vi nylig have seet hos os, men hvor Publikum spillede med og besjælede Tingen. Fest-Processionen, der drog tre Gange gjennem den smykkede Sal, aabnedes af den værdigste Repræsentant for tydsk Væsen, Keiser Barbarossa, ved hvis Side gik den hulde Katharina Cornaro, Dronning af Cypern. Til dette Par sluttede sig alle Aarhundreders Gestalter, Nederlændere, Franskmænd, Italienere og Spaniere; en historisk Person efter den anden dukkede frem i Toget: her Helten Siegfried der Niebelungen med sin skjønne Krimhild, hist den ædle Ridder Don Quixte med sin tro Svend Sancho Pansa; her Maria Stuart med sin elskovsglødende Rizzio, hist Wallenstein i sin stolte Pragt, og derimellem vandre i lyksalig Samdrægtighed de forskjelligste Landes Børn: Grækere og Tyrker, Russer og Polakker, Merikanere og Arabere. Ligesom den heroiske Middelalder var ogsaa den klassiske Oltid repræsenteret, Grækenland og Rom havde sendt deres Bud til Festen, og netop disse dannede den smukkeste Kontrast til de temmelig talrige Repræsentanter for den pudrede Epoke. Heller ikke fattedes tydsk „Künstler- und Gelehrtenthum“ fra gammel Tid, støttet af ædle Patricier-Familier; de frie Rigsstæder Nürnberg og Augsburg optraadte i fordums stiv Pragt, og da Toget opløste sig, blev Enhver i Rollen, hvad der hørte sammen blev sammen, og først den gryende Dag gjorde en Ende paa Optog, Latter og Lyst.

Festen fandt netop Sted en af de Dage, da der gik det Rygte, at der var Oprør i Berlin, men Leipzigerne synes at have trøstet sig med, at deres Landsmænd ikke give sig af med at gjøre Revolutioner, ligesaalidt som Kongen af Preussen med at gjøre Statskoup. Hvad Tydskerne i politisk Henseende fornemmelig kunne, er at nægte. Gjælder det noget Stort, opbyder man alle sine Kræfter, taler, demonstrerer, philosopherer, tager en heroisk Beslutning og siger Nei, Nei, Nei! Og dog er det ikke Enthusiasmen, som mangler, det seer man af deres politiske Feste, ved hvilke det gaar saa brændende til, som Nogen kan ønske. Nei, da er vor Maade dog at foretrække Vi er politisk kloge nok, vi tage blot vore heroiske Beslutninger og sige Nei, Nei, Nei, hvergang det gjælder noget upolitisk, noget, som er mod Landsloven, som f. Ex. at slaae Gjækken løs og engang more sig af Hjertenslyst. Vi ere gode Politikere Vi ere bange for at faae paa Pelsen.

Medens vor største Ære er, ikke at blive omtalte, er fransk Ære stik det Modsatte, idetmindste for Øieblikket; det gjælder hverken at være den Smukkeste, den Aandrigeste eller den Eleganteste, men den mest Extravagante, derfor kan heller ikke den ældste Sommerfugl erindre saameget vildt Phantasi-Spøgeri, som i dette Karnaval. De fordums Schweitzerpiger, Neapolitanerinder og Tyrker foragtes dybt; hvad man nu vil være, er det man mindst er, i Slægt med Naturaanderne. Men man har ikke alene havt Nympher og Havmænd, dryppende af Skjæl, man har havt Havet selv, Bølger af grøn Gaze med Sølvskum, Koraller, Perler, Muslinger, Vandplanter og hvad Havet ellers gjemmer, man har havt Ild og Luft og Jord og „en Stump Jord før Syndfloden“, Maaneskin, „en Eng, vædet af Duggen“, Øen Ceylon, en Skov ved Søen, kort alle Varianter af Element-Kostümet. Ogsaa de gamle Guder i deres Olymp ere komne til Ære igjen og man har atter seet saadanne Venus'er, Minerva'er og Mars'er, som Verden før blot saa under Phøbus-Ludvig den Fjortende, det vil sige groteske og superbe, yndige og unaturlige, jo galere jo bedre. Vennerne af den græske Simpelhed, af Togaen og peplum, skrige høit, men man lader de gamle Ludimagistre snakke, og snakker selv om Bie-Quadrillen og Sommerfugl-Quadrillen. Løvinden mellem Løvinderne, Madame de Casteglione, var dog hverken Dyr eller Element, men Salammbo, med nøgne Arme til Skulderen, sandalbeklædt Fod, en Solskinsvæv til Drapperi, Haaret flagrende for Vinden og en Neger, sort som Ravnens Vinger, til at holde en antik Parasol over sit Hoved.

I Italien har Giovedi Grassi været saare mager. Venetianerne nægte haardnakket at more sig og de Eneste, der have været at see stadig paa Markuspladsen samt paa Operaballerne, er østerrigske Officierer og Politiembedsmænd samt et Par Monarcher, der have trukket sig tilbage fra Forretningerne. Ogsaa i Rom nægter man at være lystig paa pavelig Befaling og Skriget senza moccolo lød denne Gang betalt og traurigt; derimod har det deilige Foraarsveir bevæget mange romerske Familier til at feire deres Karneval i Vigner og Osterie i det Frie. I Mayland har der været kastet Confetti med sædvanlig Ild.

Medens man andetsteds har holdt Karneval, har man i England kivedes om hvorledes Brylluppet bedst skulde feires. Først trættede man om, hvorvidt det skulde være Helligdag over det ganske Land, saa om engelsk Veir, hvis Ondskab man kjender, vilde tilstæde, at der tændtes Blus paa alle høie Punkter, saa om Sorgen passende kunde aflægges for at begunstige Handelsstanden, saa om hvorvidt hver Kvinde, Mand og Bolig skulde og burde bære en hvid Rosette Bryllupsdagen, saa om hvorvidt der var Aarstid eller ikke til at give fêtes champêtres i Parkerne, og fremfor alt, hvorledes man havde at ordne sig med Fordelingen af Billetter til Theatrene, som i fire Dage vare free, gratis and for nothing. „Billetter til Loger, Galleri og Parterre, skulle uddeles netop til dem, hvis Habitus tyder paa, hvilke af disse Pladse, de have for Skik at indtage, skreg den Ene. Her er en Gentleman med Lorgnetten i Øiet. En Loge-Billet. Der er en lurvet Amatør. En Galleri-Billet. — First come, first served skreg den Anden. Der var engang, siger en arabisk Parabel, en Fader og en Søn, som drev et Æsel foran sig, saa mødte de En, der sagde: Hvilke Daarer at ikke den Ene sætter sig op paa Æslet. Saa satte Faderen Sønnen op. Kom igjen En og sagde: Der sidder den frække Pilt paa Æslet og lader Faderen trave. Sønnen stiger af Faderen op. Saa kom en Tredie og skjældte Faderen ud for en Ravnefader. Nu satte de sig Begge op, see da kom en Fjerde, som ynkedes over det stakkels Dyr, der maatte bære en dobbelt Byrde. Seer Du, sagde Araberen, Den maatte staae tidlig op, som vilde gjøre Alle tilpas.

Norge.

Christiania. Præsident i Lagthinget, Sognepræst Haagen Ludvig Bergh, døde pludselig, af et apoplektisk Tilfælde, om Aftenen den 10de Marts, netop som han var kommen hjem fra et Lagthingsmøde. Bergh var født i Christiania 1809, theologisk Kandidat fra 1830 og indehavde geistligt Embede fra 1831; siden 1857 som Sognepræst til Skjeberg. Ligesiden 1845 var han Storthingsrepræsentant, paa de tidligere Thing fra Hedemarkens Amt og paa det nærværende fra Smaalenenes Amt. Han var en Mand med en vis parlamentarisk Routine og Forretningsdygtighed, og den Indflydelse, han som Thingmand havde, vel især blandt Bønderne, skyldte han vistnok mere disse Egenskaber i Forening med den Sparsomhed, han som Gage- og Pensionskommitteens Formand til en næsten smaalig og upassende Grad søgte at gjennemføre, end nogen egentlig parlamentarisk Begavelse og et friere og større Syn paa Politiken. En kort Biographie af ham findes i vort Blad for 1854 Nr. 49.

— Musikus Halfd. Kjerulf har af Hs. Maj. Kongen modtaget Guldmedaillen pro literis & artibus.

— Groruds Jernbanestationsbygning (assureret for 2430 Spd.) og det hosliggende Forlystelsessted (assureret for 8500 Spd.) afbrændte for nogle Dage siden.

— Hs. Maj. Kongen, der efter Indbydelse gjennem Ole Bull under sit Ophold her besøgte det norske Theater, har skjænket dette 100 Spd.

— Idag (Løverdag) gives paa det norske Theater en Aftenunderholdning til Fordeel for „Møllargutten“ (Thorgeir Audunson), som er kommen i saa slet Forfatning, at han staar paa Nippet til at gaae fra Gaard og Grund.

— DHrr. Professor J. Foss og Overlærer V. Vogt have, ifølge „Rigstid.“ i disse Dage tiltraadt en Reise til det hellige Land — naturligviis ikke i Egenskab af Pilegrimer, men i videnskabeligt Øiemed. Vogt for sin Part har længe ønsket selv at see de Steder, som han forlængst har beskrevet for Andre, vistnok med ligesaa stor Samvittighedsfuldhed som lærd Kildebenyttelse. Hr. Vogt er ligesom Hr. Voss en flittig „Voyageur“ og har som Geograph intet tilfælles med salig Prof. Ødmann i Upsala, der ogsaa yndede at forfærdige Reisebeskrivelser, men som i 30 Aar, skjønt frisk og rask, holdt sig i Sengen for at undgaae Træk og Forkjølelse og andre Ulemper af den friske Luft, som han maatte have udsat sig for, om han vilde reist andet end paa Papiret og i sine lærde Værker.

— Af E. Sundts „Tredie Aarsberetning om Fantefolket“ skal, ifølge kongl. Resol. af 6te Marts, indkjøbes for Statens Regning 1200 Exemplarer til Fordeling efter Kirkedepartementets nærmere Bestemmelse.

— Hr. Kapitain-Lieutenant H. J. Müller i Frederiksværn indbyder til Subskription paa en „Fremstilling af Søkrigshistoriens vigtigste Begivenheder“, hvilket Værk vil udgaae paa B. M. Bentzens Forlag i 4 maanedlige Hefter à 48 ß. og komplet udgjøre 28 à 30 stor Oktav samt blive ledsaget af 12 lithographerede Plancher. Da de skandinaviske Literaturer intet Værk eie, „der omfatter Søkrigshistorien samlet fra de ældste Tider til vore Dage“ (med Undtagelse af C. A. Gyllengranat's „Sjøkrigs-Historien i Sammandrag“ 2 D. Christiansstad 1837), kan det her bebudede Arbeide vistnok efter den almindelige Talebrug med Rette siges „at udfylde et Savn i Literaturen“. Bogens begrændsede Omfang kan, som Forf. bemærker, „naturligviis ikke tilstæde udtømmende Fuldstændighed; den er nærmest at betragte som et Sammendrag, men alle vigtigere Begivenheder ere medtagne, og de nordiske Rigers Historie, navnligt Fædrelandets, er mere vidtløftigt behandlet. Hovedsageligt er Bogen udarbeidet efter Gardes, Tornqvists og og Gyllengranats søkrigshistoriske Værker; af andre Kildeskrifter, der ere benyttede, nævner Forf: Snorre Sturlasøns Sagaer, P. A. Munchs Det norske Folks Historie, Holmbergs Hällristningar, flere engelske og franske Værker, m. v. Tillige ere benyttede nogle skriftlige Optegnelser fra afdøde norske Søofficierer ligesom ogsaa enkelte mundtlige Meddelelser fra Nulevende. Første Afsnit er udarbeidet med velvillig Bistand af Prof. P. A. Munch.“ Sidstnævnte Forfatter har ogsaa ledsaget Subskriptionsindbydelsen med følgende Anbefaling. „Den dansk-norske og, saavidt vides, ogsaa den svenske Literatur har hidtil savnet en Fremstilling af Søkrigens Historie. Det Værk, hvis Udgivelse herved bebudes, indeholder en saadan, vistnok nærmest indrettet til Brug ved vort Søkadet-Institut, men dog affattet med saa megen Udførlighed, at den ogsaa vil kunne afgive en interessant og belærende Underholdning for Læsere i en videre Kreds, helst hvor Søvæsenet og alt hvad dermed staar i Forbindelse spiller en saa fremragende Rolle som i vort Fædreland. Forfatteren har med megen Flid, Omhu og Nøiagtighed samlet sit Material fra de bedste Kilder; og da disse ere heel mangfoldige og spredte, ja for en stor Deel ikke engang saa let tilgjængelige, maa man vide ham særdeles Tak for den Ufortrødenhed, hvormed han uden at sky nogen Møie har søgt at skaffe sit Værk den størst mulige Fuldstændighed, medens man tillige paa den anden Side maa erkjende, at han med Skjønsomhed har vidst at fjerne det mindre Væsentlige og saaledes at undgaae unødvendig Vidtløftighed. Jeg anbefaler derfor dette Skrift paa det Bedste til Publikums velvillige Modtagelse; en Anbefaling, som jeg endog vilde have fundet overflødig, hvis Forfatteren ikke selv havde tilkjendegivet mig sit Ønske om at jeg vilde meddele den.“

☞ **Paa dette Blad kan abonneres saavel fra Aarets som Halvaarets Begyndelse. Prisen er 1 Spd. halvaarlig, Postporto iberegnet 1 Spd. 12 ß. Subskriptionen saavel for ny tiltrædende som ældre Subskribenter gjælder for Aargangen eller til Aarets Udgang og længere, hvis Opsigelse ikke skriftlig skeer inden 31te Oktbr. Til Bladet, der fremdeles redigeres af P. Botten Hansen, ville bl. A. DHrr. B. Bjørnson og H. Ibsen for Fremtiden levere stadige Bidrag. De, der subskribere fra dette Aars Begyndelse, erholde gratis Bladets Nytaarsgave for 1863: Kjærlighedens Komedie af Henr. Ibsen, 8¾ Ark st. 8.**

☞ **Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.**

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 12. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 22de Marts 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

4. I Latinskolen.

Lidt efter lidt begyndte Forholdene at ordne sig; en og anden af de ubrugelige Lærere kom efterhaanden bort og dygtige Folk bleve ansatte i deres Sted, blandt andre den af Skolevæsenet i Bergen, fornemmelig af Søndagsskolen og Indførelsen af Vexelunderviisningsmethoden i enkelte Almueskoler høit fortjente og for Bergens astronomiske og musikalske Institutter flittigt arbeidende Overlærer og Kantor Gotfred Bohr. Der kom med den nye Rektor en ny Aand ind i Skolen; de gamle Lærere indsaa, at paa samme Tid, som den unge Bestyrer reformerede ikke af Tilbøielighed, men af Nødvendighed, gik han saa skaansomt og saa humant frem som muligt, og man begyndte derfor at slutte sig til ham, Flere med Høiagtelse og personligt Venskab. Ogsaa med Disciplene foregik der lidt efter lidt en lykkelig Forandring. I Længden er Tøilesløshed usmagelig for alle Parter, og det ligger ganske vist i Disciplenes Natur i Grunden at attraa og derfor ogsaa at føie sig ind under Tugt og Orden. Saaledes gik det nu ogsaa her; i Førstningen underkastede man sig, fordi man maatte, senere fordi man vilde. I øverste Klasse havde man reist sig med høirøstet Protest, da den nye Rektor første Gang vilde læse latinsk Grammatik med de uvidende Mesterlektianere; nu, da denne Slægt var vandret bort, fandt den nye Generation Sagen naturlig nok; thi — tænkte man uden Tvivl — hvad man skal lære, maa man lære, og er det ikke skeet paa første, maa det skee paa sidste Trin. Skolens Legeplads blev adskilt fra Kirkegaarden ved en høi Muur, og de Døde fik hvile i Fred; Rektors Have blev et lukket Paradiis og Bispeengen fredet for de hensynsløse Omstreifere. I det Hele taget fik denne Humanitetens Anstalt et humant Præg, og det gik altsammen saa lempeligt til, at Rektors Navn blev opkridtet paa Skolens Indgangsdør med et draget Sværd over og med den stolte Underskrift: Vivat rector!

Jeg har allerede nævnt de tvende af Skolens Lærere, som ikke blot havde en vis Berømmelse som Pædagoger i Bergen og for sin Tid, men som endnu nævnes Landet rundt, naar Talen kommer paa den særegne Art af Dannelse, som man nuomstunder — ganske traditionelt — tillægger Disciplene af den ældre bergenske Skole. Den ene af dem, Overlærer Sagen, har desuden i selve Literaturen et Navn af saa god Klang, at han, endnu mere end hans Kollega, Konrektor Winding, kan gjøre Fordring paa nærmere Omtale af den blandt hans Disciple, der baade i sine sidste Skoleaar og senere hen under sin Virksomhed som Kandidat og Embedsmand stod i nær og kjærlig Forbindelse med ham. Windings Læregaver vare af en eiendommelig Art og allerede hans ydre Personlighed et Særsyn. Han var en liden, beenspinkel, stærktpuklet, som man siger „skakkjørt" Person, der lige til henimod sin Alderdom levede ugift i den gamle Seminaribygning, hvor alle en Pebersvends Særheder og Vaner havde faaet ham i sin Magt. Han var derfor ikke altid tækkelig i Skolen; han var af en mistænkelig og irritabel Charakteer, hvad der ikke blev bedre derved, at han paa Grund af sin Nærsynthed var tilbøielig til at ansee sig som en permanent Skive for Gutternes Kneb og Filuterier. Heller ikke var han altid nøieregnende med de Korrektivmidler, han brugte mod Drengenes virkelige eller indbildte Uvorrenhed; den lille, hidsige Mand var rap paa Haanden, og han var unegtelig den Lærer, i hvis Time der vankede de drøieste Bank og de fleste Skalperinger. Mindst hyggelig og høist upædagogisk var det, at han ofte drog Forældrene ind i sine Trakasserier med Gutterne, og saarede disse ved at haane hines Stand, Charakteer, Leveviis eller hvad Andet, der kunde løbe ham gjennem det viltre Hoved og den kaade Mund. Det er saaledes forklarligt nok, at han fra flere Kanter samlede et Had og et Nag paa sit Hoved, der mere end engang bragte ham i høist ubehagelige Situationer, naar en fra Skolen udgaaet og slet behandlet Discipel senere hen i Livet fik Tag i ham. Forøvrigt var han en i mange Henseender overmaade dygtig Lærer, navnlig for de Yngre. Han selv kaldte sin Læremethode en „Doceren", og han var ikke lidet stolt af de Gaver, han unegtelig besad just i den docerende Retning. Han var hovedsagelig Lærer i Tydsk, Historie og Latin; af det første Fag havde han de største Fortjenester ved den forbausende Simpelhed, hvormed han anskuede og behandlede Grammatikens Regler, og den Kyndighed i Sproget, han, uagtet der aldrig blev talt eller skrevet Tydsk, dog vidste at bibringe de fleste af sine Elever. Med Historien var det mindre vel bevendt, thi han var selv ingen Historiker; hvad han derfor havde at udfylde det tørre Kallske Schema med, var for den ældre Histories Vedkommende mestendeels Fabler og for den nyeste Historie ukritiske og usammenhængende Avisnotitser. Chronologi og Geneaologi tog han sig derimod meget af, og han holdt os til at skrive vidtløftige Tabeller, der gav os et godt Overblik over det verdenshistoriske Gebet. Skade, at Fædrelandets Historie blev næsten ganske skudt tilside; men det maa undskyldes — deels dermed, at man dengang manglede de fornødne Lærebøger i Faget, deels dermed, at hans egen Udvikling var og maatte være mere fremmed end hjemlig, og deels endelig dermed, at Sandsen for Selvstændighedens og Nationalitetens Berettigelse endnu var saa lidet vakt baade i Literaturen og i Skolen, at selv en Mand som Overlærer Sagen endnu fremdeles udgav sine Læse- og Stilebøger under Titelen af „danske" Bøger. At Winding var overdraget Læsningen af de latinske Poeter i Skolens øverste Klasser, anseer jeg for det mindst heldige baade for ham og Disciplene; thi Poesi forstod han sig ikke paa, eller rettere — de gamle Digtere læste han med Jacob Badens Briller, og det med saadan Respekt for denne Eloqvents-Professors æsthetiske Autoritet, at han lod os saagodtsom lære udenad hans Forelæsninger over Horatz's ars poetica. Men hvad der mest udmærkede Konrektor Windings Underviisningsmethode og gav den paa Skolens nedre Stadier Anskuelighedens levende Interesse, gik paa de øverste Skoletrin ofte over i Karrikatur og Latterlighed. Han var nemlig utrættelig i sin Stræben efter at gjøre Stoffet forstaaeligt for Disciplene; han var hele Timen igjennem i en bestandig Aktion, og heri blev han ypperligt understøttet af sit ikke just smukke, men desto mere markerede Minespil og den Lethed og Behændighed, hvormed den lille ekornagtige Figur tumlede sig over Borde og Bænke, paa Kakkelovnen og i Vinduerne. Trojanerkrigenes Historie vilde aldrig komme fore, uden at den Gamle krøb op paa Kakkelovnen med sin Stok eller — endnu bedre — sin Paraply under Armen, som han da pludselig lagde an og slog op som en Bue, idet han med Stormvindsfart foer ned over Gutterne paa nærmeste Bænk, der alle bleve slagne til Jorden, — ret ligesom Kjæmperne faldt i Achaiernes Leir, da Phoibos Apollon skjød ud fra Olympens Top de pestsvangre Pile til Hevn for sin krænkede Præst, Chryseus. Under Beretningen om Scenerne i den franske Revolution kunde han komme i formelig Extase; da sang han med bævende Stemme „Marsellaisen" for os, og jeg har selv seet, hvorledes han paa min Sidekammerat, som ved den første, i Sandhed uberegnelige Tone brast ud i Latter, med en mageløs Udholdenhed og Ro slog Takten et heelt Vers igjennem under smeldende Kindheste. En Gang blev han overrasket og synligen forbløffet under en saadan Affære. Han læste Tydsk med Skolens midterste Klasse og skulde forklare for Disciplene, hvor suurt en Daglønner fortjener sit Brød. Dette skulde nu anskues; og kunde det skee mere levende, end naar Manden trak af sig Kjolen, sprang op i Vinduerne og gav sig til at hale i et Rullegardin under den skrigende Melodi af en velbekjendt Opsang? Skade, at Rektor pludselig traadte ind og — da han var temmelig nærsynt — gik lige hen til Aktøren, før denne blev ham var; med et Hop og et Par suurmulende Beklagelser over Gutternes Dumhed som Undskyldning var Konrektoren nede af Vinduet og ifort Kjolen; men jeg tror nok, at denne Overraskelse lagde for Eftertiden en Tøile paa hans Livlighed og standsede den Kilde til Moro, som alle disse Løier gav de lattermilde Drenge. Unegteligt er det, at i de øverste Klasser kunde Saadant ikke være paa sit rette Sted; naar han der sad og sølede i 3 à 4 Timer med Udlæggelsen af de fire Indledningslinier til Virgils Æneide, eller — i det andet Genre — slængte Benene op paa Bordet, for at vise de lange Mesterlektianere, hvor Skinnebenet sad paa et Menneske, saa kunde Saadant hverken fremme deres Udvikling eller forhøie Respekten for den voltigerende Pædagog, og Skaden var saa meget større, som den Afslutning paa det latinsk-klassiske Studium, som Skolen paa dette Standpunkt skulde give sine Elever gjennem Literaturens Ypperste, neppe var skikket til at vække hos dem enten poetisk Sands for det Foreliggende eller Lyst til i Fremtiden at gjøre nærmere Bekjendtskab med Klassiciteten. Jeg skriver virkelig paa det her Antydedes Regning den Omstændighed, at saa Faa af de Elever, der vare samtidige med mig i Skolen, og som jeg senere har stødt paa og talt med om denne Gjenstand, har, efter egen Tilstaaelse, vedligeholdt sin Interesse for den latinske Poesi, Noget, som jeg selv kun tildeels har opnaaet derved, at jeg faa Aar efter min Udgang fra Skolen blev en meget beskjæftiget Manudukteur ogsaa i denne Deel af mine Skolefag.

(Fortsættes.)

Stjerneskud.

Hvem har ikke paa en stjerneklar Aften seet et lysende Legeme lignende en Stjerne pludseligt at opstaae og bevæge sig med en overordentlig Hastighed over en stor Deel af Himmelhvælvingen, derpaa ligesaa pludseligt at forsvinde, sædvanlig efter et Forløb af mindre end et Secund? Undertiden have de en Glands som Fixstjerner af anden eller tredie Størrelse; undertiden overgaae de endog Stjerner af første Størrelse og have en Glands som Planeten Jupiter eller Venus. Undertiden efterlade de større paa den Vei, de have gjennemløbet, et Spor som en graa Streg eller Røg, der forsvinder efter et Par Secunders Forløb, og det lysende Legeme selv forsvinder ved Enden af sin Bane ved en pludselig Explosion, som en springende Bombe. Det er disse Legemer, som man har kaldet „Stjerneskud“ (Sternschnuppen, étoiles filantes).

I lang Tid troede man, at de opstod i Jordens Atmosphære af brændbare Dunster, der af en ubekjendt Aarsag kom i Brand; men man kunde da heller ikke forklare Aarsagen til den overordentlig hurtige Bevægelse. For næsten et halvt Seculum siden fremsatte Hr. Quetelet, Direkteur for Observatoriet i Brüssel, den Formodning, at disse foregivne Meteorer vare udenfor vor Jords Atmosphære, og fremkom af Vulkaner paa Maanen.

Flere Tydske Mathematikere og Astronomer forenede sig senere om, ved nøiagtige Iagttagelser fra langt fra hinanden beliggende Puncter paa Jorden at søge at bestemme Stjerneskuddenes Høide over Jordens Overflade. Det er klart, at naar Iagttagere paa to Puncter, hvis Afstand fra hinanden var en halv Snees Mile eller mere, betragtede eet og samme Legeme i Atmosphæren, vilde de see det i ganske forskjellige Retninger, og henføre det til forskjellige Puncter paa Himmelhvælvingen, ligesom to Iagttagere, der i en Afstand af nogle hundrede Alen fra hinanden betragte et nærliggende Kirketaarn, henføre det til forskjellige Punkter i Horizonten. De forenede sig altsaa om, paa visse bestemte Aftener nøiagtigt at iagttage alle de Stjerneskud, der viste sig; at antegne Time og Minut, da hvert af disse viste sig ved Begyndelsen og Enden af deres Bane, og ved hvilken bekjendt Stjerne Begyndelses- og Endepunktet af Banen saaes paa de forskjellige Observationspunkter. Ved at sammenligne og beregne disse Iagttagelser fandt man, at Stjerneskud viste sig i en Høide af 60 til 80 Franske lieues over Jordens Overflade, hvilket langt overstiger den almindelig antagne Høide af Atmosphæren.

I et Brev fra Mr. Edvard Herrick i New Haven (Connecticut) af 27de Novb. 1861 til Quetelet yttrer han, at uagtet Middelantallet af de Stjerneskud, der hver Dag i selve Amosphæren for det blotte Øie er synligt, sandsynligt overgaaer 2 Millioner, troer han dog ikke, at de have nogen Indflydelse paa Klimatet. „Men efter at Mr. Leverrier har viist „(Comptes rendus de l'Académie des sciences de „Paris, 3die Juni 1851), at der i en Middelafstand „imellem Solen og Jorden existerer en Masse af „kosmisk Materie, eensgjældende paa lidt nær med en „Tiendedeel af Jordens Masse, kunne vi med Grund „slutte, at denne Materie bestaaer af Stjerneskud og „Meteorstene, igjennem hvilke Jorden bestandig bevæger „sig. Jeg er i mere end 20 Aar fuldstændig tilbøielig til at troe, at Stjerneskud, Ildkugler og Meteor„stene alle ere af en eensartet astronomisk Natur, og „at de kunne (som Legemer paa Jorden) være for„forskjellige i chemisk Sammensætning*) og Sammen„hobning. De ere alle Legemer, som bevæge sig om „Solen i Ringe og Grupper, som ifølge deres Baner „gjennemstreife en større eller mindre Deel af Jordens „Atmosphære, og som, ved pludseligt at overgaae fra „en Tilstand af intensiv Kulde, ved Modstanden af „en modsat Bevægelse, of tildeels ved Luftens Sam„mentrykning paa deres Vei, ophede sig tilstrækkelig „til at opbrændes fuldstændigt eller tildeels, med eller „uden Knald, naar Legemet i saadan Tilstand møder „Jorden saaledes, at det gjennemløber Luften med en „svag relativ Hastighed, opbrænder det ikke aldeles, „men det sprænges eller gjør en Explosion, og falder „paa Jorden som Meteorsteen. De fleste bevæge sig „saa hurtigt, at de blive ganske fortæret, og vise sig „som Stjerneskud. Antallet af Meteorstene, som falde „ned paa Jorden i Løbet af et Aar, er sandsynligt „ikke under ti Tusinde; to eller tre af alle disse „Meteorstene ere alene fundne, og opbevarede i Kabi„netterne**).“

Særdeles mærkværdige ere følgende Omstændigheder ved Stjerneskuddene:

a) De vise sig i en overordentlig Mængde paa to bestemte Dage i Aaret; den 13de November og den 10de August. Mr. Herrick sammenligner deres Strøm paa disse Dage med en Pladskregn. Jorden maa paa disse to Dage gjennemskjære det Belte, i hvilket disse Masser bevæge sig.

b) Paa disse Dage synes de at udspringe fra et bestemt Punkt paa Himmelen, og alle bevæge sig til samme Side. Den 13de November er dette Udgangspunkt i Løvens Stjernebillede, i Nærheden af hvilket Jorden paa den Tid befinder sig. Paa de disse tvende Epocher nærmest foregaaende og efterfølgende Dage er Antallet altid betydeligt mindre.

Som et Sidestykke til denne Sverm af Legemer, der bevæge sig imellem Venus og Jorden, kan man maaskee betragte den Sverm af smaa Planeter (Asteroider), der bevæge sig i regelmæssige Baner imellem Planeterne Mars og Jupiter, af hvilke man nu allerede har opdaget 75.

Hansteen.

*) Ved chemisk Undersøgelse af Meteorstene har man fundet, at de sædvanligt indeholde Jern, Nikkel og Kobold. H.

**) Det af Brevskriveren i Amerika opgivne Antal af fundne Meteorstene er udentvivl for lidet. I Orenburg erholdt jeg af Naturforskeren Karelin en stor Mængde Stykker af en ved Explosion sprængt Meteorsteen, som faldt ned i Omegnen af Ufa, noget nordenfor Orenburg. Jeg skjænkede Berzelius den største Deel af disse til chemisk Undersøgelse. De havde nogen Lighed i Størrelse og Form med forkalkede Sølvtoskillinger. I Petersburg opbevares en stor saadan Masse, som var fundet i Sibirien, og efter Udseende maatte veie henved 100 Pund. For en Deel Aar siden faldt en saadan ned i Nærheden af Christiania lidt uden for Vækkerøe; men jeg søgte forgjæves efter den i Omegnen. Sædvanlig trænge de ned under Jordfladen. H.

Kunstnerkarnevalet i C

Lamartine.

II.

Forsynet med Anbefalingsbreve til det hele høie Aristokrati, hvilket han ved sin Fødsel tilhørte, ankom han til Paris, og modtoges i den noble Forstads Salonner paa en Maade, som han maaskee mindre havde sine Familieforbindelser at takke for, end sin egen Personlighed. Om Alphonse de Lamartine sige alle hans Samtidige, at han i sin første Ungdom var „mere end smuk“, og den Adel, blandet med Mildhed, som han endnu har bevaret, og som i lange Aarrækker gjorde ham til en af de mest forgudede Mennesker, der maaskee have levet, eiede han allerede tidlig som en direkte Gave af Gratierne.

Selv nu, da Lykken har sagt ham Farvel, og der er kommet over hans Væsen et Udtryk af tilbagetrængt Lidelse, har han beholdt en selsom Majestæt.

Denne Verdens Forgudelse synes i Begyndelsen at have virket lidt forvirrende paa hans unge Hjerne, thi de yndige Skikkelser, Aristokratiet benytter til at befordre sin politiske Propaganda, bragte ham til at begaae alle mulige Apostasier. I Rom havde den gamle Maler gjort ham til Republikaner, senere havde han havt et Anfald af Bonapartisme, men han havde ikke været en Maaned i Paris, før han var exalteret Legitimist, og efter Gjenoprettelsen af Bourbonnernes Dynasti, traadte han ind i Livgarden. Da Napoleons Tilbagekomst tvang Ludvig den 18de til at forlade Frankrig, fulgte Lamartine den kongelige Familie til Grændsen, og da han nu foragtede Sabelherredømmet, tilbragte han de hundrede Dage i Schweitz, hvor han hentede en ny og rig Kilde til Inspiration. Ved Badet i Aix mødte han den Elvira, som han har besunget i Vers og Prosa. Elvira i Meditationerne, Julie i Romanen Raphael, var en Kreolerinde, gift sytten Aar gammel med en Olding, der smilende saa det ganske ideale Forhold til den begeistrede Digter, men Fortidens ufrivillige Utaknemmelighed skulde hævnes og „Døden tog Elvira, siger han selv, og lagde hende i den Jord, hvori Grazille havde sovet fem Aar."

Lamartine havde hidtil i Poesien blot seet en øieblikkelig Udgydelse af sine „Følelser". Jeg sang, siger han, som Mennesket aander, som Fuglen kvidrer,

...a den 26de Februar 1863.

som Vandet hvisler, men fra Elviras Død skriver sig den religiøse Digter. Den første Deel af hans Meditationer udkom 1820. Tidens Smag var overordentlig prosaisk, Keiserdømmet havde havt andet at bestille end frembringe Digtere, og man troede Poesien død; da man derfor saa den gjenopstaae i den ædleste Skikkelse, lød et Beundringsraab over hele Frankrig. Aldrig havde nogen fransk Digter eiet denne Rhythmens Skjønhed, disse store, rene Akkorder; Elegien gaar ved Siden af Hoisangen, Romanen glider sig ind, naar Hoisangen forstummer. I mindre end to Aar solgtes 45,000 Exemplarer af Meditationerne. Man blev aldrig kjed af at læse: Søen, Høsten, Udødeligheden, den døende Christen og den hellige Ode til Byron, om hvilken Chateaubriand sagde: „Dette lille Digt har skabt flere Christne, end alle mine Værker." Lamartine benyttede den Begeistring, han vakte, paa en Maade, der depoetiserede ham i Manges Dine, nemlig til at komme ind i den diplomatiske Karriere. Han udnævntes til Legationssekretær i Neapel, men inden han begav sig til sin Post, ægtede han i Genf en anden Elvira, en yndig og derhos rig Englænderinde, Miss Birch, hvem han havde beruset med sin Poesi. Paa samme Tid døde ogsaa en af hans Onkler, der havde indsat ham til sin Hovedarving, og han besad nu en fyrstelig Formue og levede som Stormand snart i Neapel eller Florens, snart i London. Det har ofte været sagt, at Lamartine var født til Monarch og han har været sammenlignet med Ludvig den Fjortende; og har der i denne Sammenligning nogensinde været nogen Sandhed, skulde det være i denne Periode af hans Liv, „hvor, som en af hans Samtidige siger, hans urokkelige Majestæt aldrig fornegtede sig ligesaalidt som Lysten til at repræsentere, lade sig smigre og kaste Guld ud af Vinduet paa en i Sandhed kongelig Maade." Han har aldrig været affekteret som hiin Konge, og skjønt han hungrer efter Bifald og strax faar gode Tanker om den Person, i hvis Dine han læser Beundring for sig, og bliver ganske forunderlig, naar man ikke falder i Staver over ham, og skjønt man kan brænde alle Arabiens Røgelser under hans Næse, uden at det volder ham Væmmelse, er dog dette blot Geniets guddommelige Eenfoldighed; han har aldrig misbrugt sin Magt, altid været reenhjertet og redelig, og skjønt det er bekjendt, at han har modtaget Damebreve fra alle fire Verdensdele, kan man den Dag idag høre hans ærværdige Gemalinde sige, at „hendes gode Ægteherre" aldrig har gjort hende jaloux.

Diplomatien gjorde dog ikke Lamartine utro mod Poesien; i 1829 udgav han sine Harmonier, der ere et Skjønhedsvæld, som aldrig tømmes. Paa samme Tid kaldtes han tilbage til Paris efterat Ministeriet Polignac var dannet, men han afslog paa det bestemteste, at associere sig med en Politik, hvis sørgelige Følger man forudsaa, derimod indvilgede han i at gaae som Gesandt til Grækenland; men inden Afreisen udbrød Juli-Revolutionen, og da Lamartine i Hjertet tilhørte det faldne Dynasti, holdt han sig tilside og opgav den diplomatiske Karriere. Kort før han udgav Harmonierne, var han bleven Medlem af det franske Akademi.

Men Uvirksomheden og Eensomheden i den gamle Borg, Saint Point, han havde arvet efter Onkelen, og hvorhen han havde trukket sig tilbage, blev ham snart trykkende. Det var ham ikke nok at være en stor Digter, hans Dages og hans Nætters herlige Drøm var, at Frankrig havde politiske Notabiliteter, og at han, Lamartine, ikke var blandt disse Notabiliteter. Guizots Popularitet berøvede ham hans Nattesøvn, og endelig besluttede han at stille sig som Kandidat for Toulon og Dünkirchen. Vælgerne vare uopdragne nok til at nægte ham deres Stemme, hvilket gav „Nemesis", der redigeredes af Mery, en forønsket Anledning til at insultere Digteren. Dette Angreb satte hans milde, stolte Natur i Bevægelse; han fandt en uvant Kraft til at imødegaae Uretfærdigheden og Gjenklang i alle redelige Hjerter, da han raabte: „Om jeg hundrede Gange skal tømme Bagtalelsens bedske Skaal, ville mine Læber ingen Erindring bevare derom, thi jeg veed at min Tid er Geniet god og jeg tror paa Fremtiden." Kort efter sit Valg-Nederlag besluttede han at realisere den Reise til Orienten, der havde været hans bestandige Drøm.

„Jeg drømte om en Reise i Orienten, siger han, som en stor Akt i mit indre Liv, jeg byggede i Tanken et grandiost Epos, for hvilket disse herlige Steder var Rammen. Det syntes mig, at alle Jorderigs Sorger maatte dulme paa den vilde Jord." Adlydende den Rost, der tilraabte ham: „Gak hen og græd paa det Bjerg, hvor Christus græd, gak hen og sov under den Palme, hvorunder Jakob sov," afreiste han den 1ste Juli 1832 med Gemalinde og Datter paa et Skib, som han hyrede for sig og sit Følge. Hans Reise var en Fyrstes eller Emirs. I Beyrouth efterlod han sin Gemalinde og den unge Julie, der led af Brystsvaghed, og begav sig alene til Jerusalem. Underveis besøgte han Lady Esther Stanhope, William Pitts Niece, Tadmors Dronning, den eventyrlige Dame, der udgav sig for at stue ind i Fremtiden. Lamartine fandt hende i et Slags Fort med uhyre Volde, som hun havde ladet opføre midt i Libanons Ørken. Et Sagn siger, at hun efter at have flakket Verden rundt, slog sig til Ro i Syrien, og at hun af de arabiske Stammer udnævntes til Dronning i Palmyra; et andet, at hun endte sit Liv i Armod og forglemt af Menneskene i en ukjendt Afkrog. Lady Esther troede ikke paa Christus, men troede paa Stjernerne og forudsagde sin Gjæst en politisk Storhed, som gjorde ham svimmel. Prophetinden havde dog ikke læst i Stjernerne, at paa samme Tid, som Digteren lod sig døre af de store Propheter og troede sig at være en Guds Udvalgt, til hvis Skjæbne Frankrigs Skjæbne var uadskillelig knyttet, ventede Julie i Beyrouth blot paa Faderens Tilbagekomst for at udaande sit unge Liv.

Fra Jerusalem havde Lamartine korrespondenet med Vælgerne i Dünkirchen, ved Jordans Bredder drømte han om Portefeuillen for de udenlandske Anliggender, og netop da Sorgen over Julies Død gjorde ham Opholdet i Orienten ulideligt, kaldtes han til Paris som Deputeret.

Et Par Blade af min Dagbog.

(Skizze af Robert Davidson.)

Under mit Ophold i London under Industriudstillingen dette Aar boede jeg de sidste Dage i et elegant Hotel i Southwark. Jeg var en Morgenstund staaet tidligere op end almindelig, og stod just i Vinduet og betragtede gabende den tiltagende larmende Folkemasse, idet jeg med nogen Utaalmodighed ventede paa min Frokost, hvorefter jeg allerede et Par Gange havde ringet. Jeg veed ikke hvormange Gange jeg saaledes havde gabet, da der pludselig i Gangen lod sig høre en barsk Stemme: Opvarter! Opvarter! For S——, hvorlænge skal man vente her i dette fordømte Hotel? — Et Øieblik efter hørte jeg Opvarterens snøvlende Stemme, idet han paa en overordentlig magelig Maade bevægede sig opad Trapperne. Jeg aabnede just Døren, for at give ham et Par Tilnavne og venskabelige Raad i Anledning af hans Langsomhed, da jeg i Døren ligeoverfor i Gangen fik Øie paa et menneskeligt Hoved, indhyllet i en hvid Nathue, og som gabede ligesaa forfærdeligt som jeg.

„De gaber min Herre", sagde Manden i Nathuen, efterat hans vældige Mundindretning havde lukket sin rædsomme Kanonport.

„Jeg har ikke gjort Andet i en heel Time", svarede jeg. Men saavidt jeg tror at bemærke, gaber De ogsaa min Herre?"

„Ganske vist", gjenmælede Nathuemennesket. Men, vedblev han ligesom oplivet af en pludselig Idee, hvad synes De om at spise Deres Frokost paa mit Værelse, saa kunne vi gabe omkaps?

Jeg tog imod Indbydelsen, og en halv Time efter sad jeg ved Frokostbordet ligeoverfor min nye Bekjendt, der, nu fuldkommen paaklædt, presenterede sig som en langt anseeligere Gentleman, end jeg, at dømme efter Nathuephysiognomiet, havde forestillet mig ham. Jeg tilstaar, at min Overraskelse var stor.

Det var en middelaldrende Herre, af høi Figur, med et særdeles interessant Ansigt: mørke og gjennemtrængende Øine, en høi Pande, og ved Munden et bestandigt Smiil, hvis Udtryk bestod af en forunderlig Blanding af Velvillie og Spot.

Jeg for min Deel var aldeles henrykt over at have gjort Bekjendtskab med en udmærket elegant, dannet og rig Gentleman.

Saaledes forløb flere Dage, hvilke jeg næsten udelukkende tilbragte i Hr. Clarigts Selskab. Om Morgenen kjørte vi ud sammen i hans Ekvipage; snart spadserede vi i Parkerne, snart besøgte vi i Fællesskab the International Exhibition.

Jeg havde ikke længe været sammen med min nye Bekjendte, førend jeg bemærkede, at han var en Lærd. Naar vi under vore daglige Promenader i Udstillingen standsede for at beundre et Maleri, eller for at gjøre os bekjendt med en eller anden sindrig Maskine, vidste han altid at blande i Samtalen adskillige skarpsindige Bemærkninger, der, som det forekom mig, syntes at hidrøre fra en besynderlig, næsten tungsindig Philosophi. Som de fleste Dyrkere af denne Videnskab var han temmelig streng i det Theoretiske af Philosophien, men meget mild i det Praktiske. Han betragtede Theorien som det eneste virkelig Værdifulde og det Praktiske kun som et Middel, medens jeg for min Part altid har været af den Formening, at Philosophiens Theorier alene have Værd forsaavidt som man ved at granske og følge dens Normer kan ledes til de praktisk heldigste Resultater.

Mr. Clarigt var en Amerikaner og bosat i Washington. I Besiddelse baade af Formue og Uafhængighed havde den Reisebegjærlighed, der er saa almindelig blandt unge og dannede Mennesker, ogsaa grebet ham; han havde gjennemstreifet den største Deel af den gamle Verden, overalt og bestandigt sysselsat med Videnskaberne, men især med Philosophien. Men hvad der mest havde vakt hans Interesse, var Studiet af de forskjellige menneskelige Charakterers Væsen, at anstille Jagttagelser over de besynderlige Modsigelser, hvortil den menneskelige Sjel stedse er tilbøielig, eller hvoraf den ligesom bestaar.

En Dag, da vi sad sammen i Hr. Clarigts Værelser og i Mag nød vor Kaffe, bemærkede han: „Jeg har idag talt med en meget interessant Personlighed, en Gentleman af Udvortes, en Mand ikke uden Indsigter saavel i selskabelig som i videnskabelig Retning, men af Grundsætninger og Profession en Tyv. Jeg har allerede for længere Tid siden gjort hans Bekjendtskab, som jeg skal fortælle Dem, saafremt De ønsker at høre det.

Paa min Reise hid til England var der ombord paa Postdampskibet en vis Hr. Warmons, en ung elegant Gentleman, paa hvem jeg strax blev opmærksom. Under de Samtaler, som jeg meget gjerne indlod mig i med ham, troede jeg at have bemærket alle ydre Tegn saavel paa selskabelig Takt som paa videnskabelig Dannelse.

Nogle Dage efterat jeg var kommen ombord, bemærkede jeg en Dag, at jeg havde tabt en Diamantring, som jeg pleiede at bære paa den høire Haands Lillefinger. Skjønt jeg i Begyndelsen ærgrede mig meget over dette Tab, fordi Ringen var et Familiesmykke, opgav jeg dog snart al videre Sorg derover, eftersom jeg fandt det rimeligt, at den ved en Hændelse kunde være trillet af min Finger. Men senere fik jeg ved et Tilfælde Anledning til at forvisse mig om, at der virkelig befandt sig ombord et særdeles dygtigt Exemplar af en Lommetyv. En Times Tid førend Dampskibet var kommen til Bryggen i Liverpool, befandt jeg mig tilfældigviis staaende i det indre Salonværelse, og, idet jeg støttede mig til Væggen i Nærheden af Døren, faldt mine Øine gjennem en smal Aabning mellem Væggen og Døren, der stod paa Klem. Jeg bemærkede da den hæderlige Hr. Warmons i en ivrig Samtale med en elegant ung Dame, og medens han hjalp hende Kaaben paa, saa jeg tydeligen, hvorledes han med udmærket Behændighed tiltransporterede sig hendes Brosche. Jeg maa tilstaae, at dette skeede med en saa overordentlig Dygtighed og Snarhed, at det virkelig vakte min Beundring."

„Men, udbrød jeg, De meldte det dog til Kapitainen, forat De kunde gjengive den stakkels Dame sit Smykke?"

„Paa ingen Maade, vedblev min besynderlige Vært; det var altfor godt gjort, til at jeg skulde ville vide ham straffet derfor, og den unge Dame var paa den anden Side meget rig, saa at Tabet af hendes Brosche ikke var hende synderlig føleligt. Der er et gammelt Ordsprog, som siger, at der skal Kunst til at lyve godt; men hvis De havde seet dette Mesterstykke, skulde De have været enig med mig i, at der skal langt større Kunst til for at være en behændig Lommetyv."

„Jeg var imidlertid ankommen til mit Hotel i Liverpool og greb efter min Lommebog for at betale Kudsken; jeg søgte i alle mine Lommer; jeg gjennemrodede alle mine Kufferter, — forgjæves. Denne Bog, der indeholdt alle mine kontante Penge, var og blev borte. Det var imidlertid ikke vanskeligt at indsee, hvorledes den var forsvunden. Skjønt Tabet af disse Penge ingenlunde gjorde noget Afbræk i min Formue, eftersom jeg er temmelig rig, saa satte denne Omstændighed mig dog i en øieblikkelig Forlegenhed, og idet jeg i mit Raseri udøste Forbandelser over Lommetyven, bebreidede jeg mig at have ladet ham slippe saa let fra sine Streger.

(Fortsættes.)

Om Digtergager.

Det Skridt til offentlig Anerkjendelse af Talentet, Poesien og Kunsten, som Regjeringen har indledet, ved at foreslaae for Bjørnstjerne Bjørnson en Digtergage og desuden en aarlig Sum til et Musikakademie, vil blandt mange andre, dersom det godkjendes af Storthinget, afgive et yderligere Beviis for, at der hersker idetmindste en redelig Villie til, efterhaanden som Landets materielle Kræfter voxe og udvikle sig, ogsaa at lade de aandelige modtage den Anpart af dette timelige Velvære, som de behøve for sin Vært og Trivsel. De høilydte Klager over Landets Barbari i intellektuel Henseende, som ofte have været hørte, og som have hentet sine faktiske Støtter i den ringe ydre og materielle Anerkjendelse, Talentet som saadant, anvendt enten i Literaturen eller Kunsten, hos os kunde regne paa, ville forhaabentlig herefter med mindre Ret kunne rettes mod Staten end mod selve Folket, hvis høiere Sands og Interesser kun ere ufuldstændigt udviklede. Og selv om disse Klager endda høres, vil enhver Fornuftig sige sig, at de dog fornemmeligen ramme Landets ydre, haarde og tarvelige Kaar og den spredte og ringe Befolkning, der hverken for Forfatteren eller Kunstneren kan afgive det samme store og taknemmelige Publikum, som andre af Naturen mere begunstigede Lande. Norges maaskee største Stadsmand har sagt: det er vor Forbandelse, at Norge af Naturen kun er slaaet til en Skilling iblandt Nationerne, hvilket har paatrykt alle vore Forholde Skillingens Præg. Af denne Forbandelse, der rammer de politiske som de andre Talenter, skal da ogsaa Digterne og Kunstnerne taalmodigen bære sin Deel, saasnart kun Landet efter fattig Leilighed har gjort sit for at denne Forbandelse ikke bliver dem tyngre end Andre. Men dette kan først da siges at være Tilfældet, naar de Mænd, der ved Talent og Begavelse ere, som man har udtrykt sig, kaldede til at være Nationens aandelige Lærere, sikres et fast, men tarveligt Udkomme i Lighed med den simpleste Forretningsdygtighed, der gaar Nyttighedens slagne Landevei. Det kan vistnok siges, at der med Hensyn paa Talentet altid er vanskeligt for de Samtidige, der see alle ydre og menneskelige Tilfældigheder, at afgjøre hvorvidt en Mand er en stor Mand eller fortjent Mand, Noget, som først ved en heel Livsgjernings Afslutning fuldt ud kan sees. Men dersom enhver Tid vilde være konsekvent og ubønhørlig i denne sin Tvivl, — dersom den i sine prosaiske Krav paa Syn for Sagn vilde vente paa Tegn, for at blive Tvivlen kvit, eller idetmindste saa længe til Blomsterne spirede paa Graven, ligerviis som naar Duen svævede op over Martyrens Baal, da vilde man følge den sikreste Vei til at reise sig selv Miskjendelsens og Utaknemmelighedens Skamstøtter. Ethvert svundet Aarhundrede har det virkelig ogsaa lykkedes at reise sig saadanne i det efterfølgendes Øine, og at indskrive i Historiens Aarbøger en eller anden Kjendsgjerning om Samtidens Fordomme, Raahed og Uforstand. Literaturens, Kunstens og Opfindelsernes Historie kappes her om at yde sine Bidrag, og de største Kulturfolk endog de største Ofre. Man kan nutildags springe forbi de mere oprørende Exempler paa Geniets Martyrskab, saameget mere som dette ikke sjelden hidrørte fra politisk eller religiøs Fanatisme, og kun holde sig til hvad der staar i Samklang med de til alle Tider gjældende første og simpleste Grunde til Talentets Forulykkelse eller Undergang: Mangelen paa ydre Midler for at kunne leve og virke i Retning af sit Ingeniums Medfør. Vi finde da, at selv blandt et af den nyeste Tids mægtigste og frieste Folk have Mænd, hvis Værker er blevne Gjenstand for en senere Tids Beundring og have indbragt Boghandlere Hundredetusinder, i Samtiden bogstaveligen ikke kunnet tjene det tørre Brød. Et Værn mod at dette nu kan gjentage sig, afgiver for en Deel de store Honorarer, som Digterværker og Kunstværker kunne regne paa i de større Kultursamfund. Men dette er, i og for sig, selv i de større Literaturer fundet utilstrækkeligt, og derfor har man søgt at sikre store Digteres og Forfatteres Stilling enten ved at give dem offentlige Sinekur-Poster eller ogsaa faste Gager. I Danmark har man gjort begge Dele. I Absolutismens gyldne Dage gav Regjeringen de feirede Digtere det Slags Embeder, som Wessel ønskede sig, men som endda ikke ret vare komne i Brug: en Post, der gav lidet at bestille, men indbragte meget. Baggesen blev Provst ved Regentsen og levede som saadan Aarviis udenlands og paa Reiser, hævende sin Gage, men idelig plaget ved Vikariatskabet. Oehlenschläger blev Professor i Æsthetik, til liden Opbyggelse for Andre og til uberegnelig Skade for ham selv, idet han indbildte sig, at naar han „havde Bestalling paa Smag", var han ogsaa Smagens Ypperstepræst og hævet over al Kritik. Men saasnart Danmark var bleven et konstitutionelt Land, var det en af Rigsdagens første Beslutninger, at anvise dets feirede Digtere faste Gager, og sætte Nationens Erkjendtlighed istedetfor Souverænens Barmhjertighed, der tidligere havde været den eneste, men i Danmark ingenlunde karrige Tilflugt. I Norge havde Digteren og Forfatteren endnu en Menneskealder efter dets politiske Gjenfødelse kun Embederne og Monarchens Barmhjertighed at ty til, for at kunne opnaae borgerligt Udkomme. Wergeland, Frihedens lovpriste Sanger, vilde knapt fundet sit daglige Brød, dersom han ikke i Carl Johans Gavmildhed og hans enevældige Embedsbesættelse havde fundet det Udkomme, han tiltrængte, men som det Demokrati, hvis Talsmand og Afgud han var, lod være sig i den Grad uvedkommende, at det ovenikjøbet æreskjændte Digteren, fordi han modtog det af Andre. Nu turde man dog være kommen saameget videre, at man erkjender, at hverken Embederne eller Personerne eller den konstitutionelle Statsskik overhovedet ere tjente med slige souveræne Barmhjertigheds-Befordringer til Gunst for Geniet, men at alle Parter ere bedre farne med at de Mænd, som ere Digtere af utvivlsom Begavelse, og intet Andet, som saadanne finde Subsistents-Midler, uden at de for et Syns og Indtægtens Skyld tage dette Forretningslivets Aag paa Nakken, som er deres Væsen og Natur imod. — Man kan ikke mod Digteres Gagering udenfor Embeder indvende, at „Norge er et fattigt Land". Kan Landet afsee store Summer til „Fanterne", som dog ethnographisk og socialt taget staar os temmelig fjernt, tør det heller ikke i den Grad slaae Haanden af disse paa engang lykkelige og ulykkelige Fædrelandets Sønner, der virke til Folkets Opløftelse og Vederkvægelse, at de synke ned paa den „Sti", hvorudover man vil hæve hiint Asiens indvandrede Kuld. Spørgsmaalet om den Sum, der hos os udkræves til Digtergager, vil neppe selv for Fremtiden komme til at dreie sig om mere end et Par tusinde Daler. Men skulde vi ikke destomindre opleve den Dag, at Talentet og Fortjenesten kræver mere for sin Deel, da skal dette ikke være en Sorgens, men en Glædens og Stolthedens Dag for Landet.

Red.

Norge.

Christiania. Den 18de Marts bifaldt Storthinget med 72 mod 35 St. Konstitutionskommitteens Indstilling om aarlige Storthing. Den følgende Dag forkastedes (med 52 mod 54 St.) Konstitutionskommitteens Indstilling om Statsraadernes Deeltagelse i Storthingets Forhandlinger.

— Istedetfor afdøde Sognepræst Bergh er Stiftamtmand Vogt valgt til Vicepræsident i Lagthinget.

— Vaarsildfisket for iaar anslaaes til ikke mindre end 700,000 Tønder.

— Vort Universitets Senior, Professor Chr. Hansteen er af the American Academy of Arts and Sciences, Boston, valgt til udenlandsk Æresmedlem i den physisk-mathematiske Klasse, for at indtage den ved den franske Physiker Biots Død ledigblevne Plads.

— Forfatterinden Fru Camilla Collett har af Hs. Maj. Kongen modtaget Medaillen pro litteris & artibus.

— Idet vi foran give en Afbildning fra „Kunstnerkarnevalet", hvor der fra Arrangementets Side var lagt saamegen Interesse og Dygtighed for Dagen, troe vi at kunne spare os nogen Text, da Dagbladene forlængst have fortalt, hvad derom var at fortælle.

— Den lærde og dygtige danske Historiker (titulær) Professor Kall Rasmussen i Geheimearchivet er afgaaet ved Døden i en Alder af 47 Aar.

— Fra Pressen er i disse Dage udkommet trende Skrifter, hvis Titel vi paa Grund af Rummet her blot kunne nævne, nemlig 1) Til Damerne og Præsterne! (6 forskjellige Afhandlinger ang. Nutidens religiøse Spørgsmaal) 48 S. st. 8. Priis 12 ß. (i Kommission hos C. Wang); 2) 30 norske Kjæmpevisemelodier med fuldstændig Text harmoniserede for 3 lige Stemmer af L. M. Lindemann (Texten besørget af Kand. J. E. Nielsen) 91 S. st. 8. Priis i Papbind 36 ß.; 3) En kortfattet Udvikling af Statsøkonomiens vigtigste Læresætninger ved Joh. Castberg. 84 S. 8. Priis 30 ß. (Begge J. W. Cappelens Forlag).

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 13. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 29de Marts 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Lamartine.

III.

(Sidste Artikel.)

Paa det Punkt, hvor vi nu ere, har Lamartine naaet sit Zenith som Digter; fra nu af see vi Politikens jalouxe Dæmon klippe Vingerne af den harmoniske Svane. Forgjæves tilraabte man ham: „Forbliv Digter!" Han trak paa Skulderen og svarede: „Hvad tænke I paa? Poesien er for mig det samme som Bønnen: Tankens allerkorteste Akt, den, som stjæler mindst Tid fra Arbeidet. Jeg har gjort Vers, som I andre synge, naar I gaae alene gjennem Skovene. Sangen mærker blot Takten til Hjertets og Livets Bevægelser."

Den Dag Digteren, behandlede Musen med dette Overmod, den Dag han sagde, at Poesien blot havde været ham en Adspredelse, en Tidsfordriv, flygtede hun fra ham for ikke mere at vende tilbage. Med Reisen i Orienten og Jocelyn ender den store Digter; siden har man en talentfuld Prosaist, en glimrende Taler, men ikke Elviras Sanger.

Den 4de Januar 1834 indtog han sin Plads i Kammeret. Han gav strax sit Program. Han vilde ikke, at en Modstands-Politik skulde være Landets normale Stilling. „Regjeringen repræsenterer Noget, sagde han, der er endnu mere presserende end selve Friheden, nemlig Ordenen, den offentlige Fred, Sikkerheden i Gaden, i Hjemmet, i Eiendommen, i Livet. Denne Sikkerhed kunne vi kræve af den, og den maa vi ogsaa give den Midler til at opretholde, naar den forlanger det i det offentlige Vels Navn. I vanskelige Tilfælde vilde jeg for min Part aldrig afslaa Regjeringen Magten, men er Faren forbi, vilde jeg kræve Regjeringen til Regnskab for Anvendelsen af den midlertidige Magt, jeg har betroet den. Jeg vilde sige: Hvad have I gjort for at forebygge lignende Brydninger i Fremtiden."

Men Lamartine forblev isoleret i sin sociale Politik, og den Deputerede for Dünkirchen nød ringe Anseelse i Kammeret, hvor man kaldte ham en Drømmer og viste ham tilbage til sit Domæne: Skyerne. Men slog hans Politik aldeles ikke an hverken i Kammeret eller hos Publikum, fik hans Reise i Orienten, der udkom i 1835, en desto mere glimrende Modtagelse. Det er en pragtfuld, stundom lidt taaget Improvisation, men de glimrende Billeder erstatte ikke altid for alvorlige Læsere Beskrivelsernes Nøiagtighed. I Jocelyn, der udkom kort efter, spores den samme Skjødesløshed, men Digtet er til samme Tid saa yndigt og saa ophøiet, at det er umuligt ikke at glemme Manglerne. En ung Mand, bestemt for den geistlige Stand, og en ung Pige mødes og isoleres ved de revolutionære Rystelser mellem Alperne. Da de Følelser ere fødte og udviklede, som en saadan Situation er saa vel egnet til at fremkalde i unge rene Hjerter, adskiller en uventet Begivenhed de to Unge. Jocelyn, der bliver Præst, gjenseer Laurence blot to Gange; først i Paris midt i Verdens vildeste Glæder, dernæst mellem Alperne, hvor han modtager hendes sidste Suk og begraver hende i den Ørnegrotte, der var Vidne til deres Kjærlighed. Denne Fabel er lidet indviklet, men den har tilladt Digteren at udøse al sit Hjertes Rigdom, og sine deilige Billeder kaster han over Maleriet med ødsel Haand. Digtets Moral er sand christelig, men de strenge Katholiker bebreide Digteren at have fjernet sig fra Dogmerne.

Men nød Lamartine ingen stor Anseelse som Politiker, gjorde hans Navn, hans Personlighed og hans Formue ham vel skikket til Partihøvding, og de Radikale kaarede ham til deres Hoved. Dette Parti bebreidede Juli-Regjeringen at være uden sand Storhed og forudsagde Følgerne. „Man tro ikke, sagde Lamartine i en af sine Taler i Kammeret, at fordi vi ere trætte af de store Bevægelser, der have rystet Aarhundredet og os, at alle ere trætte deraf. Den Generation, der voxer op ved Siden af os, er intet mindre end træt, den vil ogsaa handle og trættes ud. Hvilke store Interesser have I givet den? Frankrig er en Nation, der kjeder sig. Vogter Eder!" Han bebreidede Ministeriet dets Ubevægelighed. „Dersom dette er at være Statsmand, udbrød han, behøves der ingen Statsmand, en Afviser kan være nok." Medens han forgjæves gjorde Guizot Modstand i Kammeret, medens Ubevægelighedens Politik triumpherede i Kongens Raad, søgte den offentlige Mening sin Næring i de revolutionære Erindringer. Girondisternes Historie faldt ned i al denne Gjæring Fra et literært Synspunkt har denne Bog store Fortjenester, men fra et menneskeligt er den et forkasteligt Værk. Denne pragtfulde, selsomme Improvisation, der har saalidt af Historiens strengt alvorlige Charakteer, var kun altfor vel skikket til at tiltale den blinde Masse, men dette ideale Talent, denne Optimisme, alt dette Azur, disse Strømme af Lys og Farve, kunde ikke ustraffet blandes i Begivenheder som den franske Revolutions. Det er mange Strenge paa Lamartines Lyre, han kan blive selsomt energisk, men hans fornemste Egenskaber er dog Harmoni og Glands, og at anvende et Talent af denne Art paa saadanne Rædsler er allerede en Fare, en første Grund til Vildfarelse, en første Løgn. Og see hvad han har gjort! Han har forherliget Rædselen, han har givet den Tillokkelse, han har kastet en Regnbue over alt dette Skarn og alt dette Blod. Storheden i de revolutionære Kampe have øvet en Magi over Skribenten og gjort ham døv for sine egne sande Sympathier, thi med roligt Blod kunde en Mand som Lamartine aldrig ville rehabilitere Rædselsmændene. Ulykkeligviis meddeelte hans Talents Magi den samme Fortryllelse til Tusinder af Læsere; Skyggerne af Heltene og Martyrerne fra 89 og 93, hvis Storhed syntes at være en Anklage imod Samtidens Lidenhed, gjorde Menneskene skamfulde over deres Uvirksomhed, og Huset Orelans Fald var fra nu af uundgaaeligt. „Efter at have havt Frihedens Revolutioner, propheterede Digteren, ville I see den offentige Samvittigheds Revolution, Foragtens Revolution."

Den Rolle, Lamartine spillede 1848, tilhører Historien, og vi ville her blot berøre et enkelt Moment af den. I femten Aar havde han arbeidet paa at ombytte sin Lyre med en Lovgiverstok, og tilsidst var det dog Lyren, han beholdt i Haanden, og som frelste Frankrig. Hans berømte Navn, hans vidunderlige Veltalenhed, hans Charakteers Adel, hans Menneskekjærlighed og hans Mod gjorde ham til Folkets Idol. Da de brølende Folkehorder den 25de Februar overfaldt Hotel de Ville, gik han alene ned paa Gaden, stillede sig Ansigt til Ansigt mod den revolutionære Løve, der viste Kløerne og hylte efter Blod, og feirede en af de vidunderligste Veltalenheds Triumpher, Historien har optegnet, rev af Mængdens Hænder den røde Fane, en ny Rædselsperiodes Standart. Han havde magnetiseret Uhyret og tvunget det til at krybe for sin Fod. Et Dieblik havde han Ret til at tro, at Spaakvinden paa Libanon dog havde seet klart og at Europas Skjæbne laa i hans Haand.

Drømmen var kort, Opvaagnelsen sørgelig. At nedrive er let, men til at opbygge udfordres mere end Veltalenhed og Mod. Ordets Tid var forbi, Sværdets nærmede sig. Lamartine forstod det og trak sig tilbage, da Nationalforsamlingen gav Magten i General Cavaignacs Hænder.

Her ender Lamartines politiske Karriere. Under Vægten af en ufortjent Upopularitet lever han som en eensom, melankolsk Mand, og kan ikke engang tillade sig den Hvile, som et saa arbeidsomt Liv som hans kunde have Krav paa. I en tilsyneladende glimrende Stilling havde han længe været trykket af økonomiske Forlegenheder, inden hans Ruin blev Verden bekjendt. Forvirringen i hans Finantser begyndte allerede med Reisen i Orienten. Forgjæves har han søgt at reise sig igjen ved Arbeide, han kaster Bog efter Bog i Gjeldens Afgrund uden nogensinde at fylde den; den har allerede slugt tyve Værker og han arbeider endnu. En National-Subskription aabnedes i 1858 for den store Digter, for den Mand, der i Februardagene repræsenterede Ordenen og Moderationen; denne Appel til Beundringen og Taknemmeligheden er imidlertid ikke bleven synderlig hørt og Lamartine har endnu ikke hvad Cicero lykønskede sig til at have fundet: Otium cum dignitate. Mere end sytti Aar gammel arbeider han endnu ustandseligt for at forhindre graadige Kreditorer fra at berøve ham det gamle Slot, hvor hans Forfædre hvile, og hvor han hvert Aar tilbringer nogle Maaneder med sin Gemalinde, sin gode Engel. Her lever han som Patriark, staar op med Fuglene, gjør langt mere Godt end han egentlig kan, og skriver Bog paa Bog, hvilke dog af Kritiken behandles med stor Kulde. M.

Fixstjernernes Bevægelse, og deraf uddragne Slutninger.

Stjernerne paa Himmelen ere fordeelte i forskjellige Grupper eller de saakaldte Stjernebilleder, som man i Oldtiden har givet forskjellige Navne, tildeels efter Mythologien, f. Ex. „Orion," den „store Bjørn," „Kassiopeia" o. s. v. I disse Stjernebilleder have Stjernerne, saa vidt man med det ubevæbnede Øje uden nøjagtige Jagttagelser med dertil indrettede Instrumenter kan see, i et Par tusinde Aar beholdt samme indbyrdes Afstand. Af denne Grund har man kaldt dem Fixstjerner, d. e. ubevægelige Stjerner, til Forskjel fra Planeterne, der bevæge sig i forskjellige Tidsrum rundt om Himmelen fra den ene Fixstjerne til den anden. De ere upaatvivleligt selvlysende Kloder af samme Art som vor Sol, og om hvilke der sandsynligviis bevæge sig mindre mørke Kloder eller Planeter, beboede af levende, med mere eller mindre Fornuft begavede Væsener end Mennesket paa vor Klode.

Paa Jorden bestemmes et Puncts Beliggenhed ved dets Brede, d. e. dets Afstand fra Equator, og dets Længde, d. e. den Bue af Æquator, som ligger imellem Stedets Meridian og en vilkaarlig første Meridian f. Ex. igjennem Parises eller Greenwichs Observatorium. Paa samme Maade bestemmes en Stjernes Beliggenhed ved dens Afstand fra Himmelens Æquator, hvilket kaldes dens Declination, og af den Bue af Æquator, som ligger imellem Stjernens Declinations-Cirkel og det Punct paa Himmelens Æquator, hvor Solens Middelpunct er ved Foraarsjevndøgn, hvilket kaldes Stjernens Rectascension.

Ved at sammenligne de nøiagtige Bestemmelser af en Mængde Fixstjerner i Aaret 1706 af den berømte danske Astronom Ole Rømer med sine egne i Slutningen af det forløbne Aarhundrede, fandt den Engelske Astronom William Herschel, at dens Rectascension var i Almindelighed tiltaget paa den ene Side af Himmelen, og aftaget paa den modsatte. Ligeledes fandt han, at Declinationerne havde tiltaget nordenfor et vist Punct og aftaget søndenfor samme. Han indsaae, at dette kunde forklares ved at antage, at vor Sol med hele dens Planetsystem bevæger sig fremad i Himmelrummet mod et Punct paa Himmelhvælvingen, som har 257° Rectascension og 27° nordlig Declination, d. e. omtrent henimod Stjernen Lambda i Stjernebilledet Hercules.

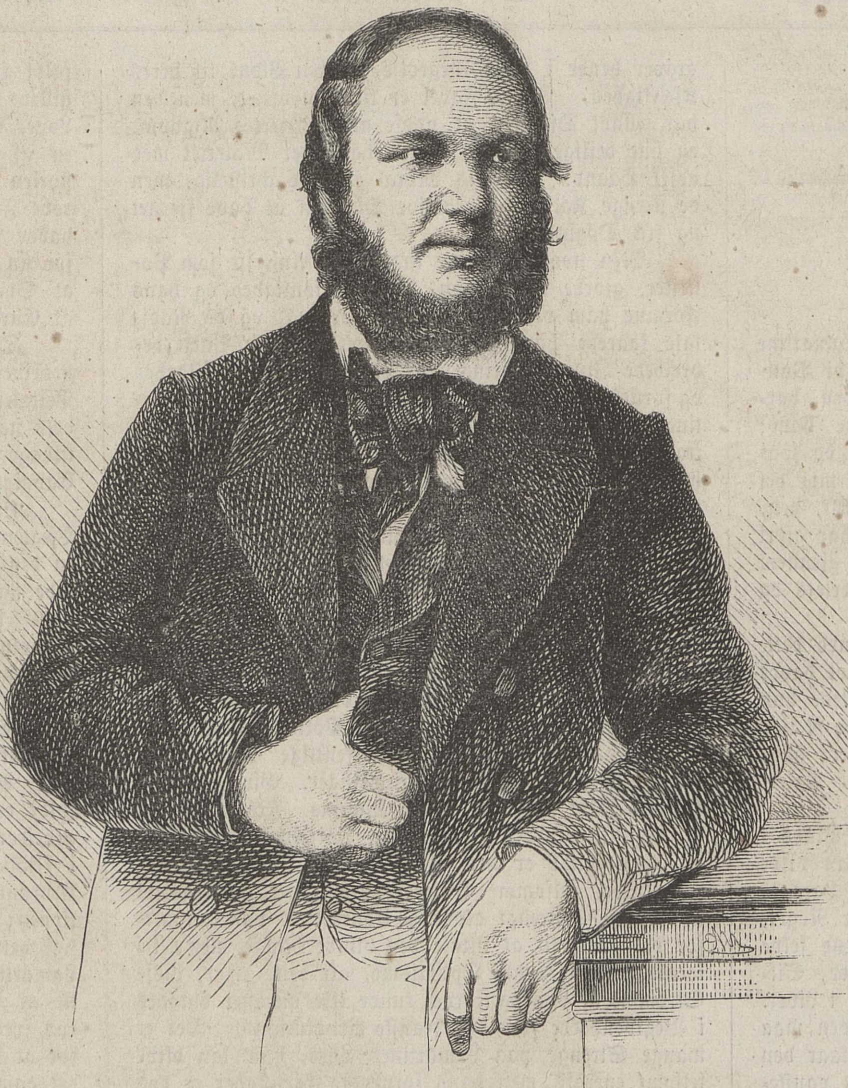
Professor Argelander, Directeur for Observatoriet i Åbo, udgav i 1835 en Catalog over 560 Fixstjerner, hvis Declinationer og Rectascensioner han havde bestemt, og ved at sammenligne disse med de af Bradley i Greenwich og Piazzi i Palermo bestemte Positioner fandt han 21 Stjerner, hvis egen aarlige Bevægelse var større end 1 Secund, 50 hvis Bevægelse var imellem 1 og ½ Secund 319 hvis Bevægelse var imellem ½ og 1/10 Secund. Fremdeles fandt han blandt Ponds Stjernebestemmelser i Greenwich i de første Decennier af dette Aarhundrede 147 Stjerner, som sammenlignede med Bradleys viiste en egen Bevægelse, som var over 1/10 Secund aarlig. Af hver af disse 4 Klasser beregnede han særskilt Beliggenheden af det Punct paa Himmelen, mod hvilket man maatte antage, at vor Sol bevæger sig, for at disse tilsyneladende Bevægelser deraf kunde fremkomme. Resultatet af disse Beregninger stemmede indbyrdes saa nær overeens, at han ved Middel af samme fandt Beliggenheden af det omtalte Punct at være i 257° 50′ Rectascension og 28° 50′ nordlig Declination, hvilket meget nær stemmer overeens med Herschels ovenanførte Bestemmelse, uagtet begge Resultater ere udledede af forskjellige Jagttageres og til forskjellige Tider anstillede Jagttagelser.

Da vor Sol, som maa henregnes til Fixstjernernes Klasse, har en mærkelig Bevægelse i Rummet, kunne vi ikke undlade at antage, at de øvrige Fixstjerner, foruden den omtalte tilsyneladende Bevægelse, der har sin Oprindelse af vort Solsystems Forandring af Sted, heller ikke ere uden Bevægelse i ubekjendte Retninger. En af de stærkeste Egenbevægelser har Stjerneparret Nr. 6 i Svanen, nemlig af 5″,3 aarligt.

Ved en vidtløftig Undersøgelse af alle synlige Stjerner paa Himmelen have Astronomerne opdaget en Mængde (for nærværende 5000), hvor tvende Stjerner sidde særdeles nær ved hinanden, saa at Vinkelafstanden imellem dem er fra nogle faa Secunder indtil et Minut, uagtet de for det ubevæbnede Øie see ud som en enkelt Stjerne. Disse kunne nu enten være saa nær hinanden, at de tiltrække hinanden, og følgelig udgjøre et eget System, og da kaldes physiske Dobbeltstjerner; eller den ene kan sidde i en stor Afstand bag den anden, men næsten i samme Retning, og da kaldes optisk Dobbelte. Dersom de physiske Dobbeltstjerner ikke ved deres gjensidige Tiltrækning skulde styrte sammen, maa man antage, at de fra først af have faaet en svingende Bevægelse, hvorved de som et Par Lænkekugler, man udkaster, dreier sig om deres fælles Tyngdepunkt, der ligger nærmere ved den største Masses Middelpunct. En saadan physisk Dobbeltstjerne er den ovennævnte Nr. 6 i Svanen. Naar et saadant Stjernepar staar i Meridianen, og man tænker sig en vertical Linie igjennem den ene, og en ret Linie, som forbinder dem begge, saa danner den sidste en Vinkel med Verticallinien. Maaler man denne Vinkel og gjentager Maalingen efter flere Aars Forløb, finder man at Vinkelen har forandret sig, og at de følgelig dreie sig om deres fælles Tyngdepunct, saa at man med nogenlunde Sikkerhed kan beregne Tiden af et heelt Omløb. Dette er meget forskjelligt for de forskjellige Par, og gaaer fra 15 til flere hundrede Aar.

Sirius i Munden af den store Hund er den stærkestlysende af alle Fixstjerner. Bessel har bemærket, at dens Bevægelse i Rectascension er ujævn, og Peters, Bestyrer af Observatoriet i Altona, har viist, at denne Ujævnhed kan forklares ved at antage, at den bevæger sig i en Ellipse rundt om et Punct udenfor samme i et Tidsrum af 50 Aar. Den maa altsaa være en Dobbeltstjerne, hvor det andet Legeme enten maa være aldeles mørkt, eller meget svagt lysende. Mr. Safford, Assistent ved Observatoriet i Harvard College, Ann Arbor, har sluttet, at i saa Henseende maatte ogsaa dens Declination undergaae uregelmæssige Forandringer. Han har nøie undersøgt de nøiagtigste Jagttagelser af dens Declination fra 1755 til 1856, og søgt en Formel, der saa nøie som muligt udtrykte de observerede Uregelmæssigheder i Declinationerne; hvorved han finder en væsentlig Bekræftelse paa den ovenstaaende Sætning: „at Sirius bevæger sig om et Middelpunct i en mærkelig Afstand fra dens eget Middelpunct.“ Hertil skal jeg endnu føie, at P. Secchi, Goldschmidt og Mr. Clarc have opdaget en liden Stjerne i 7,5 Secunders Afstand fra Sirius, saa at den virkelig er en Dobbeltstjerne. Om denne Ledsager er et mørkt Legeme belyst af Sirius, eller et selvlysende Legeme, er et Spørgsmaal.

Hansteen.

Jacob Moleschott.

Jakob Moleschott.

Idet vi her efter „Illustr. Zeitung“ give Portræt af den bekjendte Physiolog Moleschott, der er en af Nutidens skarpsindigste og dygtigste Naturforskere paa samme Tid som han ligesom hans Aandsfrænde Carl Vogt repræsenterer saa at sige Scepticismen og Radulismen inden Videnskaben, maa vi indskrænke den ledsagende Text til en sammentrængt biographisk Notits.

Jakob Moleschott er født den 9de August 1822 i Herzogenbusch i Holland. Hans Fader, en høit anseet Læge havde stor Indflydelse paa Sønnens Udvikling, navnlig ogsaa med Hensyn til den videnskabelige Retning. Fra det preussiske Gymnasium i Cleve gik Moleschott i 1842 til Universitetet i Heidelberg, for der at studere Medicin. I den naturvidenskabelige Methode vare Tiedemann og Bischoff, i Philosophi Hegel den unge Students Ledere, og han nød den sjeldne Ære, at en physiologisk Afhandling af ham kronedes af Universitetet i Harlem med den gyldne Ærespriis endnu inden hans Doktorpromotion (1845). Han praktiserede nu som Læge i Utrecht og studerede Chemi og Physiologi, medens han i Philosophien mere og mere blev den abstrakte Hegel utro og nærmede sig Feuerbachs Retning. I 1847 nedsatte den unge Lærde sig i Heidelberg som Privatdocent, og saa sig snart omgivet af talrige Disciple. Grundlæggelsen af hans af Universitetet uafhængige Laboratorium daterer sig fra 1853. En bekjendt Begivenhed fremkaldte en frivillig Forsagelse af hans akademiske Virken, dog kun for kort Tid, thi i Efteraaret 1855 kaldtes Moleschott til Schweitzerforbundets nye polytechniske Anstalt i Zürich. Her virker han fremdeles som en ligesaa agtet og interessant Lærer, fordomsfri og utrættelig Forsker, som elsket Personlighed. Hvilken Modstand Moleschott end kan have mødt og endnu møder med Hensyn til sin videnskabelige Retning, have hans heftigste Modstandere ikke formaaet at bestride hans Forskens Redelighed og Oprigtighed, hans Tænknings Konsekvents, samt den klare, bestemte og almeenfattelige Form, han giver det behandlede Stof, som efter Omstændighederne vel ogsaa iklædes et aandrigt Gevandt.

Moleschotts vigtigste Værker ere: „Physiologie der Nahrungsmittel“ (Darmst. 1850); „Physiologie des Stoffwechsels“ (Erlangen 1855); „Lehre der Nahrungsmittel für das Volk (Erlangen, 2det Opl. 1853); „Kreislauf des Lebens (Mainz 2det Opl. 1855) og „Georg Forster, der Naturforscher des Volks. (Franckf. 1855). Fra de senere Aar kjende vi intet større Værk af ham; hans Virksomhed har vel fortrinsviis koncentreret sig paa Arbeider i hans Kald, og paa Studier, hvis Resultater gjengives i det af ham grundede og udgivne Tidsskrift: „Untersuchungen zur Naturlehre des Menschen und der Thiere.“

Fra alle Lande.

Der har givets Leiligheder, hvorved Indtog i London vare storartede Folkedemonstrationer. Den sorte Prinds's og Bolingbrokes Indtog, hver med en fangen Monarch ved sin Side, mindede om den gamle Verdens Triumphtog, men vare kolde og matte ved Siden af hvad London nylig har seet; thi de vare ikke Udtryk af naiv, troskyldig Folkeglæde. Kong Carl den Andens Indtog efter Restaurationen turde være det eneste, der kan sammenlignes dermed.

At Prindsesse Alexandra fra hun satte Foden paa engelsk Jord til Paddington-Stationen, hvorfra Jernbanen skulde bringe hende til Windsor, har draget under Triumphbuer veed allerede Enhver af de daglig udkommende Blade; vi, der gaae langsommere, ville altsaa blot optage de Momenter, der enten ere undgaaede vore Kollegers Opmærksomhed, eller synes os særlig at fortjene at fremhæves.

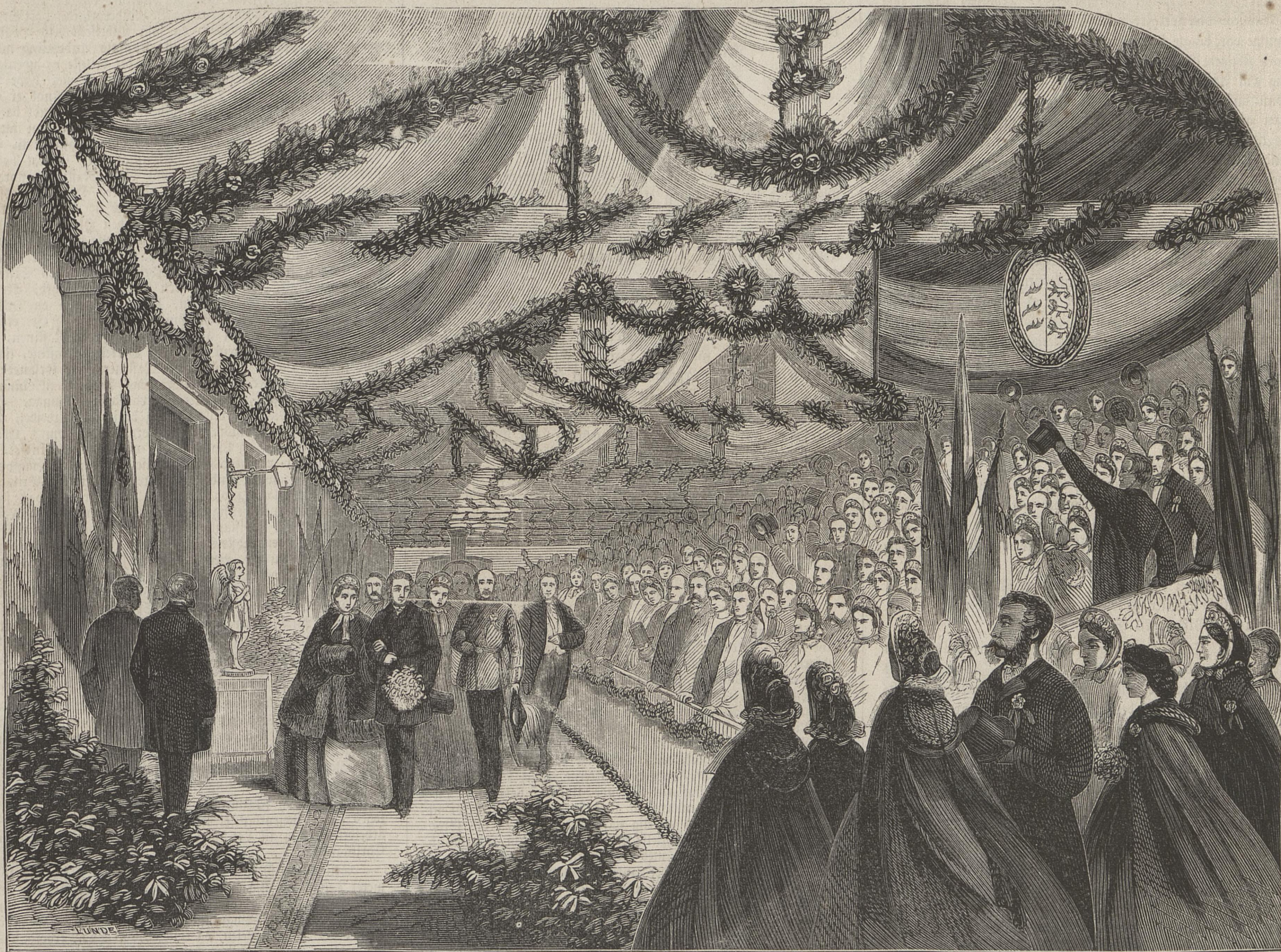
Skjønt Alt var opbudt fra Autoriteternes Side for at gjøre Modtagelsen festlig, saa er det dog ikke det officielle London, men det engelske Folk, der har budt sin tilkommende Dronning et Velkommen, der er enestaaende i Historiens Annaler, og det Spørgsmaal fremstiller sig uvilkaarlig, hvad der har fremkaldt denne Jubel. Var det for den unge danske Piges Skyld, man havde støttet sine Balkoner og sine Huse som om man forventede en Naturrystelse, et Jordskjælv, eller gjaldt alle disse Foranstaltninger ikke snarere en sørgende Enke, der er det engelske Folk dyrebar, fordi hun har givet Englands Hustruer og Mødre et stort Exempel og andre Hoffer et Mønster, ved at gjøre sit til det reneste i Christenheden? — Det kan neppe drages i Tvivl. Det er historisk, at Dronning Victoria har ytret det Ønske, at hendes ældste Søns Brud skulde modtages hjerteligt i England, og hendes Hovedstad har nu viist hvad Vægt den lægger paa et Ønske af hende. Den høie Adel har viist det ved at aflægge sin høitelskede Stivhed, smykke sine Paladser og vise sig i Festskrud paa Balkonner og Terrasser; Borgerne ved frivillig at paradere i Hydepark, 17,000 i Tallet, og efter endt Bedrift trave lystigt til deres Hjem i Regn og Søle til Musik af deres egne mandige Røster; og den uvaskede Mob ved at finde Plads, Ti, hvor der faktisk blot var Rum til Een, og begaae alle de Excesser, som en saadan Situation er vel egnet til at fremkalde, som f. Ex. at forgribe sig paa Naboens Krop for at faae Noget, hvorved man kan give sin Enthusiasme Luft: „Egne og Andres Klædnings-Stykker fløi omkring i Luften, heder det, Hatte, Kjoler, Veste, Skjørter, ja Snørliv, og Krinoliner. Man fik i bogstavelig Forstand Klæderne revne af Kroppen, men Ingen beklagede sig, i saa godt Humør har Ingen seet engelsk Mob, siden den omringede Dronning Annas Bærestol.“

„Denne Kjærlighed til det regierende Dynasti er bleven en Modesag, en Monomanie“, sige Fremmede,

Hvorfor ikke heller tro, at den er fremkaldt ved dets Dyder, thi man maa vel erindre, at det ikke var altid saa i England, og at London har seet kongelige Processioner, der have faaet en ganske anden Modtagelse. Der var en Afgrund mellem Throne og Folk, og det var ikke de Styrendes Dyder, men deres skandaløse Levnet, der rygtedes blandt de lavere Folkeklasser. Dette være nu som det vil, saa er det et Faktum, at hvilke politiske Stridigheder der end adskille Partierne, er personlig Loyalitet for Herskerinden og hendes Slægt en neutral Grund, hvor alle Partier mødes, og hiin Løverdag vare Whigger og Toryer, Doktrinære og Ultramontane, Konservative og Radikale eengang enige, hvor tappert de end kjævles, Broder mod Broder, Ven mod Ven.

Efter at have antydet denne store Hovedgrund, ville vi, som tro Gransker af Dags-Krøniken tilføie, at med eller uden Grund den Folketro har udbredt sig i England, at den unge danske Prindsesses Kjærlighed er større end Prindsens. Hvert Londonner-Barn veed at fortælle, at Kronprindsen sendtes paa den lange Reise fordi han var forelsket i en ung og deilig Hofdame, og hver respektabel Englænder — ja selv den ikke-respektable — forlanger, at en god Christen skal elske sin Kone med en grundmuret Kjærlighed; herfra udentvivl Begyndelsen til den Sympathi, der har været viist den unge Fremmede af et Folk, for hvilket en „Fremmed“ ellers er synonymt med en „Fiende“. At man har troet at opdage et Stammeslægtskab med den danske Prindsesse er vistnok noget, der er kommet bagefter.

Ankomstdagen den 7de Marts saa Prindsesse Alexandra Folket, og da var Alt Støi, Forvirring og vild Jubel; Bryllupsdagen den 10de Marts saa hun det Hof, der kalder sig selv „det ældste, det værdigste, det mest ridderlige i Europa“, og da var Alt stille, regelmæssigt, høitideligt. Den unge Pige var langt blegere Bryllupsdagen end i noget Øieblik under Indtoget, mens hun var i de raae Massers Hænder, hvis gode Mening stundom udtryktes foruroligende nok, og det alvorlige tankefulde Ansigt siges paa en rørende Maade at have kontrasteret med den barnlig straalende Mine hiin Dag. Man havde havt den gode Smag, ikke at udsmykke det ærværdige St. Georgs Kapel som en Theater-Dekoration, det var blot smykket med sine Minder. Et mørkerødt Forhæng skjulte i den ene Ende Processionernes Indgangsdør for de Faa, der havde kunnet tilstedes Adgang som Tilskuere, og blandt hvilke den Ringeste paa en eller anden Viis var stor eller berømt, thi Alt var her extraordinært, og det syntes ganske i sin Orden, at Mændene bare guldbaldyrede Klæder og Kvinderne Strudsfjedre paa Hovedet og lange Slæb. Forinden Processionernes Ankomst hang Opmærksomheden ved den Kirkestol over Alteret, behængt med Purpurdrapperier, i hvilken man vidste at Dronningen vilde overvære Vielsen, og det var vistnok med en egen Følelse, at disse faa Tilskuere, blandt Ridderne af Hosebaands-Ordenen i deres prægtige Skrud, saa deres Dronning komme og stille indtage sin Plads, klædt i en simpel Enkedragt. Ogsaa hendes tjenstgjørende Damer vare i dyb Sorg. Strax efter forkyndte Trompetskrald Processionerne: først den kongelige Familie og Dronningens Hof, saa Brudgommens Procession og saa Brudens, som hver hilstes af en særegen Festmusik. Det er ganske engelsk og meget smukt, at næst efter Bruden vakte Brudens Moder mest Opmærksomhed. Prindsen af Wales bar Generals-Uniform og Ridderne af Hosebaands-Ordenens prægtige, bølgende Purpurkappe. Han syntes at være bleven høiere, heder det, og var sandt kongelig, da han bukkede for Forsamlingen, og alle Hjerter fløi ham imøde, da han bøiede sig dybt for Dronningen, der strakte sig ud for at see ham. Ved Alteret blev han staaende for at vente paa sin Brud. Hun kom ved sin Faders Haand. Man havde før blot seet hende i Hat, nu saa man, at Ansigtets Form er noget nær det græske Ideal; der, hvor det afviger, er det blot for at gjøre dette søde Ansigt

Prindsesse Alexandras Modtagelse i London.

mere menneskeligt og intelligent. Hun var iført melkehvid Silke, hvorover en prægtig Kniplingskjole, Brudesløret og Orangeblomsterne, samt et Halsbaand af Diamanter og Perler, Prindsens Brudegave*); hendes Slæb blev baaret af otte unge Piger af Englands ædleste Slægter. Idet Bruden kom ind, afsang et Chor en Choral, komponeret af den afdøde Prindsgemal, og under denne knælede Bruden et Øieblik paa Altertrinnet i taus Bøn. Vielsen forrettedes. Ingen hørte Brudeparrets indholdstunge Ja, men desto høiere lød det „Amen“, som gjentoges af Enhver i Forsamlingen, da Erkebiskopen havde lyst Velsignelsen.

Efter endt Ceremonie stod Brudeparret Haand i Haand og bøiede sig igjen for Droningen, der nikkede til dem med Taarer i Øinene, istedetfor at sende dem en ceremoniel Hilsen. Dronningen forsvandt nu, og Processionerne forlod Kirken under Beethovens „Halleluja.“ Brud og Brudgom kjørte alene fra Kirken og hurtig til Windsor, hvor en Frokost ventede i den prægtige St. Georgs Hal. Klokken fire Eftermiddag afreiste det høie Brudepar til Øen Wigth.

*) Vi have seet Tegning af Brudedragten og der er ikke Spor af den middelalderske brogede Dragt, andre Blade have iført Bruden. Hun var hvid som en Svane eller som en Brud.

Medens det igjen var stille i Winsor, straaledes der fremdeles i London, thi naar Englænderen engang slaar sig løs, gjør han det i det Store. Den offentlige Illumination indskrænkede sig til enkelte Bygninger, derimod var Borgernes Anstalter baade storartede og rørende. Om Pragten have alle Tunger talt, vi har altsaa blot tilbage at paapege den folkelige Side. Den Fattigste stak en Praas i sit Vindu, og saa gik det opad til Transparenternes og Indskrifternes Region, Prindsens og Prindsessens Portrætter, gode og slette, samt Prindsens Vaaben: de tre Strudsfjædre med den galliske Divise „Ich Dien“, vare ledsagede af Indskrifter, som ikke vare forfattede af andre Poeter end den venlige Spidsborger selv:

Gid de blive lykkelige!
Gud velsigne dem begge to!
Gud velsigne vor danske Rose!

Og saaledes i det Uendelige. Skjønt de tre Millioner, der vare paa Benene den 7de, vel ikke igjen alle vare ude Illuminationsaftenen, skal der dog have været farlig trangt i Gaderne, hvilket er troligt nok, thi Krinolinerne ere saa store i England, at de japanesiske Gesandter sagde, at Pariserinderne bare Parasoller under Kjolen, men Englænderinderne Paraplyier. En humoristisk Slagter illuminerede med en rosenkrandset Skinke, hvorom Lamper, og med den Indskrift: „May they win it“, en Allusion til den Folkeskik, der tilkjender et trofast Ægtepar en Æres-Skinke efter saa og saa mange Aars hæderligt Samliv.

En heel Deel Bryllupper vare udsatte til 10de Marts; det var bekjendtgjort fra alle Prædikestole, at Præsterne den Dag viede gratis og alle „Babys“, heder det, ville i det næste Halvaar blive døbte Albert Edvard eller Alexandra.

Vi ville ønske at denne Rapport vil blive læst med samme Fornøielse, som vi have skrevet den. Der er noget huusligt, kjærligt privat i den Maade, hvorpaa Englænderne dele deres Fyrstes Glæder og Sorger, som det gjør godt at dvæle ved. Det er en af Formerne for deres Patriotisme. Man er glad som ved en personlig Lykke og bedrøvet paa samme Maade. Folk, der ikke havde det allermindste med Hoffet at bestille, bar Sorg i tre Maaneder for Prinds Albert, og alle offentlige Fornøielser ophørte, ikke fordi de vare forbudne, men fordi Ingen søgte dem.

Literatur og Kunst.

Thorsbjerg Mosefund. Beskrivelse af de Oldsager, som i Aarene 1858—61 ere udgravede af Thorsbjerg Mose ved Sønder-Brarup i Angel; et samlet Fund, henhørende til den ældre Jernalder og bevaret i den kgl. Samling af nordiske Oldsager i Flensborg. Af Conr. Engelhardt, Samlingens Bestyrer. Kbh. 1863. 84 S. Text og 18 Plader med Afbildninger. Folio. Priis 5 Rdlr. (I Kommission hos Gad.) I Moser eller Myrer saavel i Sønderjylland som paa Fyen er der i den senere Tid gjort betydelige og interessante Fund af Oldsager. Det største og i mange Henseender vigtigste af slige Fund er dog det, som findes beskrevet i foreliggende Pragtværk, der er „udgivet med Understøttelse af det kgl. Ministerium for Hertugdømmet Slesvig", og hvoraf vi i disse Dage have erholdt os et Exemplar tilstillet til Omtale i vort Blad. Fundet i Thorsbjerg Mose er kommet for Dagen ved en paa offentlig Bekostning 1858—61 foretagen planmæssig Udgravning, efterat allerede en heel Deel Oldsager ved Tørvegravning paa Leiestedet et Par Aar forud tilfældigviis vare fundne og bragte til Oldsamlingen i Flensborg. Det bestod af en Mængde, i en Dybde af 12—15 Fod liggende Gjenstande, henhørende til Vaaben, Huusgeraad og Klædedragt, og antagelsesviis hidrørende fra det tredie christelige Aarhundrede. Sagerne have, som Textens Forfatter godtgjør, været nedlagte, efterat de først næsten samtlige vare bragte i en ubrugbar Stand; men hverken dette eller noget tidligere Fund giver Anledning til nogen rimelig Slutning om Aarsagen til Mosefundenes Nedlæggelse, der saaledes endnu ansees for en Gaade. Mangeartetheden og Righoldigheden af Thorsbjerg Mosefund sætter Oldgranskeren istand til ved lidt Kombination at danne sig et i det Væsentlige fuldstændigt Billede af en Krigers Dragt, Vaaben og Ridetøi og tildeels ogsaa af huuslige Brugsgjenstande og Jordbrugsredskaber fra en Kulturperiode, der ligger langt forud for al Historie om selve Landet og Begivenhederne der. Det giver saaledes et stort og vigtigt Udbytte for Oldgranskningen. Hr. Engelhardt har med megen Flid og Udførlighed beskrevet Fundet og derover gjort sine ethnographiske og antikvariske Bemærkninger, hvis Gyldighed Anm. dog er for lidet Antikvar til at bedømme. Men da de fremgravede Gjenstande findes nøiagtigt afbildede og beskrevne, vil Oldgranskeren her have det hele Materiale til af Fundet selv at udrage sine egne, muligens afvigende Slutninger. — Værket er udstyret med den samme Elegance, som den i 1858, ligeledes paa offentlig Bekostning, udgivne Beskrivelse over Kongegravene i Ringsted, og dets Priis er i Forhold til Udstyret ansat saa lavt, som det alene ved det Offentliges Understøttelse vilde været muligt.

— **Gammelt og Nyt**, udg. af Gisle Johnson, H. 2, indeholder, foruden Fortsættelse af Luther om Børneopdragelsen, oversatte Biographier af Johannes Brenz, af Joh. Philip Fresenius, Patriarkernes Navn og et Par korte religiøse Betragtninger.

— Hos C. Floor i Bergen er udkommet **Sendeskrivelse** til Bergens Stifts Præster, Skolelærere og Menigheder fra J. M. P. Kaurin, Biskop. 20 S. 8. Priis 4 ß.

— Kunst. Studenter-Sangforeningens Koncert, der blev givet i Frimurerlogens store Sal forrige Løverdag, opnaaede fuldt Huus, et Held, der jo altid pleier følge Studenternes Kunst-Præstationer og altsaa ikke denne Gang var mærkeligere end ellers, undtagen forsaavidt man maaskee kunde have ventet, at Koncertens Formaal: at skaffe Bidrag til Sangernes Bergens-Tour til Sommeren, kunde have bestemt en eller anden principfast Mand blandt de mange, der misbilligede selve Diemedet, til ved sin Fraværelse at protestere mod deslige Verlers Accept; men formodentlig er det gaaet de fleste som Anmelderen, der i dette Stykke lod fem være lige og kun søgte den musikalske Nydelse, Programmet tilbød og tildels holdt. Choret var stærkere besat end almindeligt, og Sangene gik i det Hele upaaklageligt, men da Sagen, trods sin Offentlighed, formentlig skal have en vis privat Charakter, ville vi undlade at gaa videre i Detaille. Det forstaar sig forresten af sig selv, at Bøhns to fortrinligt udførte Nummere vare Koncertens Glandspunkter, og at der var mange Trin mellem hans og de for øvrigt bedst udførte Præstationer. Sperati assisterede naturligviis ufortrøden som sædvanlig. — Begge Theatres vegeterende Tilstand synes at forbyde nogen af dem at gjenvinde Publikums Yndest eller at præstere noget af synderlig Interesse, skjønt der paa begge gives adskilligt baade godt og nyt, kun Skade, at det bekjendte Udsagn her fuldkommen passer, at det gode ei er nyt, og det nye ikke godt. Saaledes ville — sans antique comparaison forresten — neppe „Et godt Frima" paa det norske Theater eller „Parykkerne" paa Christianias blive synderlig gamle, det sidste trods sin gode Charakteertegning og mere end almindelig gode Udførelse. Det fortjener i Anledning af „Et godt Frima" at bemærkes, at tre meget heldige Sange deri, ligesom et lignende Antal i Beaumarchais's for nogen Tid siden opførte „Barber i Sevilla", ere komponerede af den for sine smukke Romancer yndede Komponistinde Fru Bergwitz-Goffeng, paa hvem vi oftere have henledet Læsernes Opmærksomhed, og for hvis ikke almindelige Talents Opdagelse og Pleie det sangelskende og solosyngende Publikum skylder Sperati Takken. Ogsaa paa Christiania Theater have i Vinter enkelte Sange af samme Komponist været benyttede eller ville blive det (Storbonden, Kjærlighedens Komedie og maaskee flere). Forhaabentlig vil i det mindste een Deel af dem udkomme i Trykken, hvorved man vil kunne faa et bedre Begreb om deres Værd end af den ofte uheldige Udførelse paa Theatret, skjønt de endog synes at have været lempede efter de smaa Stemmer, der skulle foredrage dem. — Siden vi ere komne ind paa Theatersager, kunne vi ikke undlade at bemærke, hvad der er faldt flere i Dinene, at Frøken Solberg i den senere Tid har gjort adskillige Fremskridt, saa at hun vistnok har vundet Krav paa at benyttes i noget betydeligere Partier end de tildels kjedelige Roller, hvorfra hun har skilt sig upaaklagelig.

H. J.

Blandinger.

Anekdoter om Digteren Claus Frimann.

Under en Reise i Nordfjord hørte jeg de nedenstaaende Smaatræk og Anekdoter om Claus Frimann, der saavidt vides ikke ere almindelig kjendte.

En Bonde, som vilde bygsle Kirkegods, kom til ham og sagde: „Nu maa I ikke være samvittighedslaus i Dag Far!"

„Aa Skam faae mig hænge vi ikke op Samvittigheden, naar vi bygsler, Du!"

— Da en Søn af C. Frimann kom hjem, uden at der var blevet noget af ham, skrev F.:

Bliv Ingenting!
Saa blier du ikke mindre,
Saa gaar du ingen Mand i Vei,
Og Ingen vil dig hindre.

— Efter hvad der fortælles havde Frimann en ubetvingelig Frygt for Søormen og førte altid Bævergjæld med sig paa Annexreiserne til Re, og Klokkeren Hans Christensen, en gammel Mand med hvidt Haar og et ærværdigt Udseende, fulgte ham altid paa Reiserne. Engang som de troede de saa Søormen i Farvandet, blev Præsten skrækslagen, men Klokkeren, der vilde trøste og berolige ham, foldede Hænderne og sagde langsomt og med dyb Røst:

„Den er uden Fare,
Som Gud vil bevare."

„Skam faae om det er at lide paa, op med Bævergjælden," sagde Præsten med sin hurtigt pjattende Stemme.

— Til Davigens Præstegaard er der et Sildekast. En Søndag under Prædiken stod Silden ind og stod tyk under Land. Hele Almuen saa det, og var ikke synderlig andægtig, da Tankerne vare nærmere Silden end Gudsord. Da Præsten kom ned fra Prækestolen, tog Gutten fra Præstegaarden ham i Kjolen og hviskede: „Far, Far, Silden har staaet inde ved Land i hele Dag, skal vi ikke kaste?" — „Skam faae mig har jeg ikke staaet og tænkt paa det hele Tiden," svarede Præsten.

— n.

Norge.

Christiania. Saasnart vore næringsdrivende Borgere ikke have kunnet holde Stand i Konkurrencen med de fra Udlandet indførte Produkter, have de stadigen tyet til Beskyttelsestolden som deres eneste Redning. Regjering og Storthing have ogsaa i Regelen været lige redebon til at gaae ind paa deres Ønsker, hvormeget end Konsumenterne lede derved. Selv med Hensyn paa Literaturen har Styrelsen atter og atter været bestormet med Bønner om, at der til Fordeel for Haandværket skulde lægges den Beskyttelsestoldens Aag paa Nakken. Snart var det Papiirfabrikanterne, snart Bogtrykkerne, snart Bogbinderne, som, for at bruge Bastiats slaaende Udtryk, bade om Tilladelse til af Konsumenterne at tage saa og saameget for sit Arbeide udover hvad det virkelig var værd. Til en vis Grad have disse Krav paa Beskyttelse været beføiede; thi aldenstund man belægger Trykpapiir med Told, kan man ikke tilstæde, at vore Boghandlere i Udlandet trykke og derfra toldfrit indføre sine Forlagssager, medmindre man vilde godkjende den Sats, at man skal tilstaae Folk en Præmie (Tolden paa Materialet) for at lade Arbeidet udføre udenfor Landet. Det samme gjælder Bogbinderarbeide, forsaavidt man beskatter Materialierne, men tillader norske Forlæggere toldfrit at indføre udenfra de færdige Bind paa deres Forlagssager. Men i andre Tilfælder har det kun gjældt de Industridrivendes Privilegium paa at tage mere for deres Varer, end de vare værd, eller ogsaa Beskyttelse til at kunne sælge maadelige hjemmegjorte Produkter til lige saa høi, ja endog høiere Priis, end gode udenlandske kunde faaes for. Dette har især viist sig ved Papiirtolden. Her har Staten for at holde Fabrikanterne oppe, saa at sige, givet Tilladelse til at belægge Christendommens og Oplysningens Udbredelse i Landet med en Extra-Skat af saa og saa mange tusinde Daler aarlig, paa samme Tid som den forøvrigt har gjort Sit til at hindre de literære Frembringelsers værdige og varige Udstyr. Men det er saa langt fra, at denne Beskyttelse har bidraget til at drive Producenterne ud af den gamle Slændrian, at de vistnok endnu en god Stund vilde siddet luunt i den, dersom Tolden dog ikke havde været utilstrækkelig til, i Forening med deres Produkters Maadelighed, at kunne holde dem oppe i den europæiske Konkurrence. Naar vore Papiirmøller, for endeel Aar tilbage, ikke saa sig istand til levere to Ark Papiir af samme Tykkelse og Farve, saa kunde selv de høieste Toldsatser ikke længere monopolisere deres Produkter ligeover for Udlandets store Fremskridt, ligesaalidt som nogen Toldsats vilde sikre f. Ex. vore Skomagere en uindskrænket Søgning af vore Baldamer og do. Kavalerer, om de laa saa langt tilbage i sin Kunst, at de blot forstode at sy Begsømssko. Man kan derfor sige, at vel har hiint Slags Told-Beskyttelse hos os kunnet bidrage til en midlertidig Opretholdelse af visse Industrigrene, men ikke til at fremme disse. De Fremskridt, som ere gjorte, skyldes i Regelen Konkurrencens Tryk og deraf følgende Nødvendighed for enhver Enkelt at holde sig à jour med det udenlandske Konkurrance-Markeds Fremskridt i hans Fag. Vore Haandværkeres, af Staten understøttede Reiser i Udlandet for at uddanne sig i deres Fag, samt deres Besøg ved Verdensudstillingerne ville saaledes være Standen til en større og varigere Nytte end alle beskyttende Toldsatser. Dette har allerede viist sig i et af de Fag, vi ovenfor nævnte og hvorom vi nogenledes kunne dømme, nemlig i Bogbinderhaandværket. Uagtet vi længe have havt et Par Mestere, som have leveret baade solid og smuk Indbinding, har det meste Bogbinderarbeide hertillands lige indtil den sidste Tid alt paa langt Hold ved Smagløshed, skjæve Titler, slet Presning osv. annonceret sig som norsk. Og navnlig har man været ude af Stand til i Partier og til billig Priis at levere det Slags elegante og smagfulde pressede Bind, som man var vant til at faae fra Udlandet, og hvortil forskjellige, i den nyere Tid opfundne Maskiner udfordres. Boghandlerne, der med Hensyn til Afsætningen af deres Produkter her havde særegen Opfordring til at følge med Tidens Fremskridt, begyndte derfor at sende de Forlagssager som de ønskede indbudne i „moderne Stiil", til Danmark, medens ogsaa enkelte Privatmænd sendte sine Bøger udenlands til Indbinding. Dette havde naturligvis til Følge, at Bogbinderne tyede til Toldsatsernes magelige Beskyttelse. Men at de mindre trænge denne end Maskiner og en fra Udlandets udviklede Bedrift hentet Erfaring for at kunne bestaae, synes os klart af hvad vi have seet paa et af vore største Bogbinder-Værksteder, nemlig Hr. G. Berg's. Denne driftige Mester besøgte under sidste Udstilling London, for at gjøre sig bekjendt med de Maskiner i hans Bedrift, som der fandtes, og Maaden, hvorpaa Bogbinderarbeidet i det Store og maskinmæssigen der drεves, og som Bibelselskabets Bogbinder her og ved Hjælp af den britiske Konsuls Anbefaling lykkedes det ham ogsaa at erholde Adgang til det britiske og udenlandske Bibelselskabs Bogbinderværksted, hvor 400 Damer have stadig Beskjæftigelse, og hvor Bogbinderhaandværket vistnok er drevet til den største fabrikmæssige Fuldendelse. Han fandt da her i Drift ikke blot Valse- og Pressemaskiner, hvilke han alt selv havde, men ogsaa overordentlig letvindte Maskiner til Snitbeskjæring og til Pap- eller Dækkelskjæring. Efterat han tilstrækkelig havde overbeviist sig om disse Maskiners store Besparelse af Tid og Arbeidskraft og deres Hensigtsmæssighed overhoved (alene i Times's Trykkeri ere 6 Papiirbeskjærings-Maskiner igang), anskaffede han sig inden Hjemreisen en Maskine af hvert Slags. Og trods deres temmelig høie Priis, har han ikke havt Anledning til angre herpaa. Thi hver Maskine udfører mindst fire Mands Haandarbeide og med en Sikkerhed, som Haandkraft, forenet med den største Færdighed, ikke kan præstere. Snitskjærer-Maskinen, hvis Kniv ved en Dreining gaar ned omtrent som i en Guillotine, skjærer f. Ex. et halvt Snees Psalmebøger i et Hug, og Papskjærer-Maskinen, hvis Kniv bevæger sig omtrent som i en Hakkelses-Maskine, ligesom spyr færdige Dækler ud. Og da Maskinerne ere forsynede med Maalestokke, svarer Pap og Bogens Format til hinanden med en Nøiagtighed, som ellers er vanskelig at opnaa. Hvormeget deslige Maskiner ville lette og billiggjøre Arbeidet, navnlig hvor der er Spørgsmaal om store Oplag, som f. Ex. ved Bibler, Testamenter og Psalmebøger, vil Enhver let indsee. Og Hr. Berg har ved deres Anskaffelse og den Foretagsomhed, han derved har udviist, fundet den sikreste Udvei til i Priisbillighed at holde Stand mod Udlandets Konkurrence, paa samme Tid som han ved hensigtsmæssige Dækkelpresnings-Maskiner forlængst har sat sig istand til at levere Bind i den nyeste lette og smagfulde udenlandske Stiil. — Som en Følge af sit Ophold i London, er nu Hr. Berg, hvad vi her leilighedsviis tro at burde bemærke, ogsaa sat istand til levere etslags hidtil hos os usædvanlige Pragtbind for Bibler og Psalmebøger, nemlig med forgyldt Randbeslag om Permen og Spænder, samt antike Forziringer — Alt efter den i England brugelige Stiil, dog udført blot med Frihaandsarbeide. Et Par Bøger med det Slags Bind vare af Hr. Berg skjænkede til Haandværkernes sidste Bazar, hvor de strax fandt Kjøbere. Et større Udvalg forefindes nu hos ham selv, baade af Bibler, og Psalmebøger, hvorpaa vi tro at burde gjøre dem opmærksomme, som til forestaaende Konfirmation agte at anskaffe Pragtexemplarer af det Slags Bøger. — Man vil her, blandt flere Exempler, baade i det Større og Mindre, letteligen overbevise sig om, at den Opofrelse ikke er spildt, som Staten gjør for at vore Haandværkere kunne besøge Udlandet og Verdensudstillingerne.

— I Møde af Formænd og Repræsentanter i Onsdags vedtoges i Alt Væsentligt et af en dertil nedsat Kommittee udarbeidet Forslag til Lov ang. Beskatningen af fast Eiendom i Christiania.

— Skibsrheder Mons Thorsen har ifølge Mgbl. ved konfirmeret Testamente skjænket 200,000 Spd. til en Stiftelse for 50 ældre Damer af den bedre og dannede Klasse, hvilke foruden fri Bolig i Stiftelsens Bygninger, der skulle opføres paa Testators Løkke ved Drammensveien, og koste 60,000 Spd., erholde 8 Spd. maanedlig hver. Desuden skulle 25,000 Spd. anvendes til en Stiftelse for Sømænd.

— I Throndhjem er opført et originalt Drama „Magnus den Gode", hvilket er bleven modtaget med Velvillie, og fortjener ogsaa, ifølge Throndhj. Addr., „adskillig Ros, skjønt der mangler det paa dramatisk Effekt og Charakteertegningen er deels svag, deels vel ogsaa mindre end korrekt."

— Dødsfald. Landbrugslærer og Gaardbruger N. B. Wetlesen paa Abildsø, en i sin Bedrift anseet og dygtig Mand, † 20de Marts, 42 Aar gammel; forhenværende Sorenskriver og Byfoged J. C. Preus, † i Bergen 9de Marts, 76 Aar gammel; Inspektør ved Sandefjords Badeanstalt Einar Middelthun, † i Christiania 20de Marts 48½ Aar gl.; Kapitain i 2den akershusiske Brigade Ferd. Nielssen, † i Christiania, 43 Aar gl.

— Ifølge Telegram fra Brüssel har Prinds Christian af Danmark i et Familiekonseil modtaget Kandidaturet til Grækenlands Throne for sin Søn Prinds Wilhelm, der er født 24de Decbr. 1845.

Rettelser.

Hr. Professor Hansteen har ønsket følgende Rettelser i hans i Nr. 12 meddeelte Opsats om Stjerneskud: Istedetfor Leverrier har viist, at der „i en Middelafstand imellem Solen og Jorden" existerer o. s. v. skal læses: „i Jordens Middelafstand fra Solen" existerer o. s. v.

I Noten om de i Sibirien nedfaldne Meteorstene, skal istedetfor: „som faldt ned i Omegnen af Ufa" læses: „som i 1825 faldt ned ved Floden Bielaca i Omegnen af Sterlitamak i Gouvernementet Orenburg.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 14. | Udkommer hver Søndag Morgen. | **5te April 1863.** | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **12. Aarg.**

Indhold.

Atalanta.

Efter Ovids Metam. X. 560—704.

(Af Jens Justesen, Oversætteren af Holbergs Epigrammer.)

Venus fortæller til Adonis.

Du har vel hørt et Sagn om En, som vandt
Hvergang med Mænd i Væddeløb hun kjæmped'?
Det Atalanta var; og det var sandt:
Engang hun tabte dog; jeg saa det læmped'!
Lyt til, og mens Du hviler i min Arm,
Jeg hvisker hendes Saga Dig tilende,
At Du skal vide, jeg er øm og varm,
Men at Du og min Vredes Hevn skal kjende.

Som andre Piger, — ei som andre dog,
Thi hun var skjønnere end alle andre; —
Dog gad hun gjerne læse Skjæbnens Bog
Og see, med hvem hun Livet skulde vandre.
Saa gik til Phøbus hun, og Svaret lød:
„Fly, Atalanta! fly for Amors Blikke!
Og flyer Du ej, dit Liv det bli'er en Død;
Og Død det bli'er fordi Du flyer dem ikke."

Forskrækket vanked' hun i Skoven om;
Paa Giftermaal hun ikke tænkte mere.
Dog, Du kan vide vel, ret snart der kom
En Bejler, og ret snart saa kom der flere.
For Fred at finde tænkte hun paa List:
„Nu vel! hvo mig i Løb kan overvinde,
Ham giver jeg min Haand; men lige vist
Skal Bejleren, som taber, Døden finde."

Hvor grusomt! Mærk nu Skjønheds Magt, min Ven!
Til Kampen dog en Skare sig fremstilled'.
Hippomenes til Pladsen slentred' hen;
Han gad nok see, men ej ta'e Deel i Spillet.
Og som han vented' der i Græsset strakt,
Og kjeded' sig, saa fast han maatte sove,
Han tænkte undrende paa Daarskabs Magt,
Som lod dem Livet for en Kvinde vove.

Da lød Trompeten. Atalanta treen
Paa Pladsen frem, klædt som en Jægerinde.
Som min var hendes Skjønhed, høj og reen,
Den var som din, kun at hun var en Kvinde.
Og hilst af Mængdens Raab hun rødmed' bly;
Ved Raabet vakt Hippomenes mon skue.
Det var, som faldt fra Øjet ham en Sky,
Det var, som faldt i Hjertet ham en Lue.

Og mens han studsende ved Synet staar:
„Tilgiv mig, sa'e han, I, hvem før jeg lasted'!
Jeg kjendte Prisen ej, som Sejren naaer,
Jeg kjendte Maalet ej, hvortil I hasted'."
Og som han taler, voxer Flammen meer:
„O maa tilbage hun med Sejer vende!"
Selv vil han kaste Livets Terning her,
Og Døden er ham Vinding uden hende.

Og se! alt flyver hun med lette Fjed,
Som Pilen, der ej sinkes eller nøler.
Hvor raskt hun farer frem, det ej han veed,
Hvor skjøn hun er, kun det han seer og føler.
Thi Løbet øger hendes Skjønhed kun;
Se Lokken, hvor den tumles let om Kinden?
Se Barmen, hvor den stiger fuld og rund!
Se Kappen, hvor den flagrer smukt for Vinden!

Da lød et Raab; ved Maalet alt hun staar,
Med Sejrens Krands de Atalanta smykke.
Med sænket Hoved Bejlerskaren gaar;
Formegen Kjærlighed, forliden Lykke!
Og mens de lide, hvad de ønske nu,
Hippomenes paa Pladsen rask sig svinger.
Du veed det jo, selv ikke Dødens Gru
Kan skrække den, min Guddomsmagt betvinger.

„Hil Dig, han raabte, at Du Sejer vandt!
Dog let var Sejren over hine Svage.
Men nu en Kamp igjen! Du vil, ej sandt?
Du vil ej grusomt støde mig tilbage!
Posejdon har sin Ætling selv mig kaldt,
Frygt ej, at Kampen liden Hæder ejer!
Thi sejrer Du, ej ringe Mand da faldt;
Men, Atalanta! o, om jeg faar Sejer!"

Hun seer, hun tvivler; ak, hun veed det ej,
Om hun skal Seier ønske eller frygte.
„O, hvilken Gud har bragt ham paa min Vei,
Og er der ingen Mulighed at flygte!
O, er jeg værd saa højt, saa dristigt Spil!
— Dog er det ej hans Skjønhed, som mig rører.
Og dog, hvor skjøn! — hvor Sejren falde vil,
Den Atalanta dog til Jammer fører."

„O Fremmede, hun sa'e, mens end er Tid,
Betænk, før Du den falske Kamp begynder,
Se, blodig er min Haand; en mere hvid
Dig rakte mangen Mø, hvem Venus ynder.
Dog, vil Du, — nu velan, jeg har ej Ret
At nægte Dig, hvad Du med Ret kan kræve.
Og dog betænk, hvor jeg er rask og let,
Du saa jo selv, hvor jeg min Fod kan hæve."

„Og naaer Du Maalet ej, men Døden naaer,
Ak, var jeg værd din Skjæbne saa at friste!
Og Budet kommer til din Moders Gaard,
Betænk, hvor kan hun bære Dig at miste!
Da hades jeg; dog er ej Skylden min;
Jeg beder jo, Du skal tilbage træde.
Dog ej for din Skyld beer jeg, ej for min,
For deres Skyld jeg beer, som da vil græde."

„Du vil det ej? Du er bestemt endnu?
Min Bøn Du agter, og mit Ord saa ringe?
O, var min Skjæbne mild, som mild min Hu,
Jeg ønsked' selv i Flugt Dig Ørnens Vinge.
Og var din Hu at seire, — nøjes da
Med Sejeren, Du vandt at mig Du rører;
Ak, gaaer end med en Sejer Du herfra,
Os begge den i Jamrens Afgrund fører."

Saa talte hun; Du seer hun elsked' ham,
Fast ej den Stakkel endnu selv det vidste.
Dog, sejre vil hun; tabe var en Skam,
Og Hjertet, det maa bære eller briste.

Men medens Folket raaber høit og vildt,
At Væddekampen skal sin Fremgang nyde,
Da bad Hippomenes til mig saa mildt,
Og milde Bønner veed Du, jeg kan tyde.

Paa Cypros, hvor jeg engang steg af Sø,
Der er et Sted, som vi Tamasus kalde.
Fast som en Have er den hele Ø;
Men yndigt dog hiint Sted er fremfor alle.
Et Træ jeg ejer der med gylden Frugt;
Tre gyldne Æbler just jeg havde plukket,
Da Bønnen kom og kaldte mig til Flugt
Til ham, som ydmygt om min Bistand sukked'.

Saa kom jeg, lydløst; Ingen uden han
Mig saa, da jeg med Eet stod ved hans Side.
Jeg gav ham Æblerne og sa'e hvordan, —
Ja, som Du siden selv vil faae at vide.
Men naar Du hører det, Du mærker grant,
At ene jeg til Sejer ham mon føre.
Der var jeg atter god og huld, — ej sandt?
Men, det er jo min Strenghed Du skal høre.

Saa lød Trompeten atter; begge To
Med Lynets Fart henover Pladsen springe;
Hvor vingelet, saa fast Du skulde tro,
I Luften kun de sine Fødder svinge.
Og om hun sprang paa Markens Blomst forsand,
De bøjed' sig dog ej de Blomster spæde.
Og om han iled' over Havets Vand,
Det skulde ej hans raske Fødder væde.

Da lød der Raab af Mængden rundt omkring, —
Du aner let, hvem Sejeren de unded';
„Nu rask Hippomenes! Du vinder! spring!
Nu rask Hippomenes, og Du har vundet!"
Til hende lød der ej Opmuntringsord;
Og troer Du, Atalanta var bedrøvet?
Hun vidste det ej selv; og dog jeg troer,
Hun saa sig om meer end hun just behøved'.

Thi naar hun vilde, rask foran hun gik.
Da lod Hippomenes i Sandet trille
Et gyldent Æble af de tre, han fik.
Hvad var det? hvi staar Atalanta stille?
I hurtig Fart til Siden bøier hun,
Ta'er Guldet op, som blankt i Sandet skinner.
Han farer frem og vinder for en Stund,
Og højt mod Sky lød Mængdens Raab: han vinder.

Da kom hun til sig selv igjen, og se,
Som Hinden let hun atter foran dandser.
Da kasted han det andet af de tre,
Og atter seer hun, studser hun og standser.
Og atter griber hun den gyldne Frugt,
Og atter har en liden Frist han faaet,
Og atter vaagner hun til hurtig Flugt,
Og snart, da gjælder det, er Maalet naaet.

Da hæved' han igjen sin Bøn til mig:
„Nu hjælp mig, Venus, naaderige, hulde!"
Det tredie Æble langt fra Løbets Vej
Han slynged' hen, at ret det sinke skulde.
Der stod hun atter, tvivled' dog derved,
Om og det falske Guld hun skulde tage.
Da styred' selv derhen jeg hendes Fjed,
Og lang var Vejen did og saa tilbage.

Og endnu meer'; da hun det tog, da lod
Med tifold Vægt jeg Æblets Tyngde kjendes.
Da gik det ej saa fort; den lette Fod,
Den svæved' ikke meer, som var det hendes.
Og da var det forseent; han kom foran,
Og Seiren kosted' vel ej megen Møje;
Og da hun kom til Maalet, hilsed' han;
Hun hilsed' taus igjen med sænket Øje.

Og siig mig nu, Adonis! siig mig Du,
Var det en ringe Gunst, jeg ham beviste?
Og mon jeg ikke Tak fortjente nu
Af hende selv, som Sejeren forliste?
Du troer vel, at til mig hans Tanke gik,
At Tak, som før sin Bøn, han nu lod stige,
Og at mit Alter Offergaver fik,
At Hymner priste mig, den Naaderige?

Nej, intet Saadant; ligegyldig lod
Mit Alter han foruden Virak stande.
Jeg saa dem begge: Haand i Haand de stod',
Og ømt og blidt sig kunde Blikket blande.
Saa gik de frem for Cybele at staae;
Da blev jeg vred: „Skal hun vel Takken nyde?
Og vil vel Nogen til mit Alter gaae,
Naar disse To mig sin Foragt tør byde?"

Thi svor jeg Hevn! og som i Bøn de ned
For Guders gamle Moder vilde knæle, —
Ej tog de Fejl, som var det mig, jeg veed; —
Da monne jeg ham Sands og Samling stjæle,
Til hende ej han hævede sin Røst,
For hende ej sit Hjerte han udtømmer;
Han sank berust til Atalantas Bryst,
Og Elskovstale over Læben strømmer.

Gudinden havde hævet alt sin Haand,
Den værdige, for Parret blidt at signe;
Ved Synet Rædsel greb den Højes Aand,
Og hendes Harme maatte min vel ligne.
Dog sank ej Haanden; som den hævet var,
Ej signe vil den meer, den vil forbande.
Da blev Oraklets dunkle Mening klar,
Og Guders Magt er stor, det skal Du sande.

Thi som de stod for hendes Alter, se
Da fik jeg Hevn, saa selv jeg maatte grue.
Saa øm han var, saa skjøn hun var, — o ve!
Der var ej Ømhed, Skjønhed meer at skue —
Til Jorden sank de; paa den Strænges Bud
De Løvers vilde Skikkelser antage;
Og naar hun kjører fra sit Tempel ud,
Du kan dem see Gudindens Vogn at drage.

Fra Numedalen.

(Af C. B.)

Med Hensyn til at foretage sig Tourer er Christianiaboeren i Almindelighed af en noget dorsk Natur; naar han dog, formeget plaget af Byens kvalme Gader og utaalelige Atmosphære, overvinder sig til at tage Randslen paa Ryg og Stokken i Haand, behøver han imidlertid ikke længe at lede efter Reiseroute. Vort Land er jo nemlig ganske usædvanlig rigt paa mærkværdige og i flere Henseender interessante Egne. Routen bliver da først til Ringerike hvorhen man allerede i 10 Aars Alderen gjør sin første Udflugt; derpaa er det i Særdeleshed Thelemarken og Gudbrandsdalen, Touren gjælder, og naar man vil gjøre en rigtig deilig Tour, drager man gjennem Valders over Fjeldet ind i Bergens Stift. Mange Egne, der virkelig ogsaa fortjene et Besøg, maa dog blive staaende tilbage, uden at man faar Tid til en Udflugt did. Dette er da Tilfælde med Numedalen, der trods sine mange Naturskjønheder dog temmelig sjelden besøges af Tourister. Naar nu den nye Numedals-Chaussée, der er under Arbeide, bliver færdig, vil kanske Færdselen blive noget større.

Med Dampskib tage vi til Drammen, hvorfra „Nøkken" eller „Oscar" fører os 2 Mil op ad Drammenselven til Hougsund, hvilken Fart i og for sig er saa yndig og behagelig, som man vel kan ønske sig. Efterat have beseet Houg-Fos gaa vi den nye Vei til Kongsberg, og om tre—fire Timer ere vi i Bergstaden. Her besees, hvad seeværdigt er, og saa Marsch afsted ind i Numedalen. Fledsberg begynder lige ved Kongsberg og er saaledes det sydligste Præstegjæld i Numedalen. Her er Naturen ikke meget afvexlende; Veien slynger sig saagodtsom gjennem hele det nederste Parti af Præstegjældet ganske malerisk ved Siden af Lougen, der temmelig stridt strømmer gjennem Dalen, som her er paa sit Videste og godt opdyrket. Lougen danner en utallig Mængde Smaafosse, og de mægtige Tømmerstokker ligge derudi og boltre sig i Strømmen. Det er interessant at see paa Tømmerstokken hvor den flyder rolig og trygt nedover det stolte Vand strax ovenfor Fossen, hvor den da med Et gjør et Hop ned i Fossen og den hvirvles rundt utallige Gange, indtil den enten kastet ind imellem store Steenmasser maa blive liggende eller fortsætter sit Løb. Jo mere vi fjernede os fra Kongsberg, jo sjeldnere blev Gaardene, der i Byens Nærhed ligge tæt paa hverandre, saaat vi en Mils Vei ovenfor denne fandt Afstanden mellem hver Gaard endog temmelig betydelig. Det er ogsaa ganske rimeligt, at man vil komme Byen saa nær som muligt, hvilket jo har mange Fordele ved sig; i Særdeleshed er dette Tilfælde med den mere uformuende Mand, der i Byen snart finder noget Arbeide at sysselsætte sig med. Veien gjordes naturligviis end eensformigere ved at Gaardene vare saa sjeldne. Det medførte ogsaa den Ulempe, at vi havde meget vanskeligt for at faa Mad. Vi matte saaledes gaa otte Timer, uden at det var muligt for os at faa kjøbt Noget at spise. Et Skifte, vi endelig kom til og hvor vi naturligviis gjorde Regning paa at kunne faa Noget, var øde og tomt for Folk som for Fæ. En halvvoxen Gjente, der kom til, sagde, at alle de Andre vare til Sæters og at der ikke fandtes Mad i Huset. Naar vi bare gik op til Gaarden S., sagde hun tilsidst, kunde vi nok faa Alt, hvad vi vilde, for der boede en af Præstegjældets rigeste Bønder. Strax begave vi os da paa Veien til S. med „svulmende Hjerte og glødende Kinder" og forespeilende os en stor Stue, hvori Nils S. sad ved Middagsbordet med os som sine Gjæster. Haabet gjorde vor Gang hurtig, og en behagelig Overraskelse var det, da en Bonde viste os S. borte paa Sletten. Men kunde det være S? Det skulde jo være en af de største Gaarde i Dalen, og vi saa for os en ubetydelig Bygning paa eet Stokværk og to tre Udhuusbygninger! Men man skal ikke skue Hunden paa Haarene, maaskee var det bedre indenfor. Vi kom snart frem til Gaarden, gik over Tunet og fandt Alting mærkværdig stille og dødt. En uhyggelig Anelse greb os; maaskee vare Folkene her ogsaa til Sæters! Imidlertid bankede vi paa og traadte ind i et rummeligt Værelse, som jeg lidt nærmere vil beskrive, da næsten alle de numedølske Sommerstuer ere af samme Slags. Den store Skorsten, Tallerkenrækkeerne og de endnu uvadskede Gryder tyde paa Kjøkkenet; Hylderne langs Væggene med Ost, Brød, Kjød og andre Levnetsmidler paa Spiskammeret; de lange Borde med Træskeerne paa vise, at Værelset ogsaa bruges til at spise i. Daglig- og Arbeidsværelset aabenbarer sig ved Rokken eller Væven, og endelig fuldender den store Himmelseng borte i Krogen Møblementet i dette mangfoldig nyttige Værelse. Naar hertil føies, at paa de fleste Steder Vinduerne ikke ere til at oplukkes, kan man tænke sig, hvilken Luft der findes herinde. Og det er ikke alene Husbondens Familie, som her har sit Ophold, men ogsaa Tjenestefolkene. I Rollag blev jeg Vidne til, at Værelset ogsaa benyttedes til Baderum, idet en gammel Mand foretog sin Lørdagsvaskning i et der staaende Kar. Ved Siden af denne Stue findes der dog paa de større Gaarde et mindre Kammer for Husbonden og hans Kone. Vinterstuen ligger i Almindelighed i en anden Bygning. -- I et saadant Værelse kom vi altsaa ind. En Gut, der laa borte i Sengen, svarede paa vor Tiltale, at Familien var paa Sæteren, og han kunde ikke give os Noget at leve af. Vi fik gaa videre, sagde han, saa vilde vi nok faa Noget. Jo Tak, der fik vi rigtignok god Besked! Paa en Gaard en Fjerding høiere op, fik vi endelig saa Meget vi vilde have af mange gode Ting, men Folkene vare rigtignok ogsaa Ringerikinger. Dog den Tour, vi gjorde indom paa S., havde dog været ganske interessant. Thi, da Gutten havde reist sig i sin hele Høide, viste han os saa kjæmpestærke Proportioner, at vi høist levende kunde sætte os ind i, hvorledes de gamle numedølske Slagsbrødre have været. Ja saaledes maa de have seet ud disse berygtede Numedøler, hvis Knive paa Kongsbergsmarkedet sade saa løst i Sliren, og hvis Næver ogsaa tog mangt et godt Tag, og det helst med Thelemarkinger. Endnu er Kongsbergsmarkedet livligt, men i forrige Tider var det dog noget ganske Andet. Naar da Brændevinet var kommen i Hovedet, saa Kniven af Sliren og saa — ja, hvad der da kunde hænde, kunde Ingen indestaae for; men Mange var det ikke som vovede sig i Kast med Numedølen. — Folkene her i Fledsberg og ligeledes i Rollag ere vakre Folk, stoute og kjække Karle; de Simpleres Dragt er temmelig styg og staar i stærk Modsætning til de Rigeres Nationaldragter, hvilke nedenfor skulle beskrives.

Naar man har gaaet den sandige, eensformige Vei gjennem Fledsberg, saa er det en behagelig Afvexling at komme ind i Rollag, hvor Veien baade er fastere at gaa paa, og Omgivelserne langt mere tillokkende og afvexlende. Nogen Afvexling i Veien frembringes ogsaa ved, at man er snart paa den ene, snart paa den anden Side af Lougen, hvor vi maa sætte over fire Gange. Rigtignok er her mange Bakker, men naar man først har besteget dem, saa vil man ikke angre derpaa; thi Øiet kvæges ved den herligste Natur. Ved Væglid Kirke, der ligger lige ved Veien, er Udsigten saaledes noget af det Yndigste, man kan tænke sig. Den nye hvidmalede Kirke er beligende paa en Høide, som skraaner jævnt ned i Dalen, der her er temmelig bred. Lougen flyder dernede i Dalbunden og spreder sine Sideelve udover de frodige Marker. Dalen smalner mere og mere ind, indtil vi hist i det Fjerne blot see lodrette Aaser, der neppe give Lougen Plads til dens Løb. Og over Alt hæver sig i Horizonten blot Fjeldtinder, ordnede i maleriske Grupper med Sneen tindrende i Sollyset. — Hovedkirken, Rollag, har ogsaa en smuk Beliggenhed. Det er en Korskirke, men temmelig skrøbelig. Hvor gammel den er, veed jeg ikke, Aaret 1642 staar paa Altertavlen, der forestiller Bryllupet i Cana, hvorpaa Figurerne tage sig ud omtrentlig som Karikaturtegningerne i Punch. — Veien igjennem Rollag er, som ovenfor sagt bakket og saaledes noget trættende. Ved Skagsoset begynder Kravikfjorden, der er omtrent 3 Fjerdinger lang; ved et smalt Eid skilles den fra den større Norefjord. Begge disse Fjorde ere temmelig smale og ligge mørke og alvorlige indesluttede af høie Aasrygge. Langs Fjorden slynger den nye Chaussée, som dog ei endnu er færdig, sig meget smukt, men den er dog ikke ganske sikker at befare til alle Tider. I den store Vandflom for tre Aar siden gik nemlig Fjorden et betydeligt Stykke høiere op, end hvor nu Veien ligger. Kastevindene ere paa disse Fjorde temmelig slemme.

Naar man træffer Numedølen paa Vei og Sti, vil man forbauses over den Forekommenhed og Venlighed, man møder; han viser sig tjenstvillig og gjæstfri og man maa beundre denne Bondes Dannelse. Men vær sammen med ham et Par Dage, saa vil vistnok din Mening om ham forandre sig og det sandelig ikke til det Bedre. Har du Pengeaffairer med ham, da vil du forbauses og stødes ved at see den Sluhed, hvormed han kommer med sit: „De faar selv bestemme Betalingen," den Utilfredshed, hvormed han derpaa modtager de Penge, der gives ham, og hvor mistænksomt han snoer og veier hvert Pengestykke, førend han putter det i Lommen. Dette gjælder dog langtfra om hele Numedalen i samme Grad; Fledsberg er i denne Henseende værre end Rollag og Nore, hvilket aabenbart har sin naturlige Aarsag i denne Bygds Nærhed til Kongsberg. Dog, i større eller mindre Grad viser denne smaalige Handelsaand sig gjennem alle Bygder i Dalen og kommer upaatvivlelig af en indgroet Skik eller rettere Uskik hos Numedølerne, nemlig at gaae med Kræmmerskræppen i de tilgrændsende Bygder. Allerede i en meget tidlig Alder begiver man sig paa den første Udflugt, og saa vandrer man omkring fra Bygd til Bygd, indtil Benene tilsidst ikke længere kunne bære En. Hans Varer ere de almindelige Kræmmervarer, Tøier, Baand, Systel, Bøger osv. Og ikke alene er det de nærmeste Bygder, der gjæstes af dem og hvori de drive sin Handel, nei, endog i Østerdalen og Gudbrandsdalen ere de numedølske Skræppekarle godt kjendte. Det er naturligt, at denne Skik ikke gavner Bygden, men tvertimod er af meget slet Indflydelse. Bygden behøver sin arbeidsføre mandlige Ungdom hjemme til Agrene og Engene, og taaler ikke det Skaar i Arbeidskræfterne, der nødvendigviis maa finde Sted ved, at saamange Arbeidere drage bort. Men ikke alene Bygden lider herunder, — i end høiere Grad skader det Ungdommens Moralitet. Denne Demoralisation viser sig paa flere Maader. Jeg vil saaledes minde om den frygtelige Mordhistorie med Sævliegutten (se Illustreret Nyhedsblad 1863). Jeg hørte deroppe tale om en anden Numedøl, der formedelst et Mord, han havde begaaet, holdt sig skjult hos sin Fader, uden at man kunde opdage hans Opholdssted. Da imidlertid Øvrigheden havde udlovet 200 Daler for den, der kunde give nogen Oplysning om eller skaffe frem denne Morder, angav Faderen strax sin Søn, og det sikkerlig ikke helst af moralske Hensyn. I Fledsberg hændte for flere Aar tilbage et Tilfælde, der blot kunde have sin Grund i en utrolig Grad af Raahed og Samvittighedsløshed. En Tyv, der var under Forhør, blev nemlig af de personlig fornærmede Dommere i den Grad mishandlet, at han for hele sit Liv blev en Krøbling. — Numedølerne ere i det Hele taget temmelig urenslige af sig. Et Sted fik vi saaledes kjøbt en Bolle Melk, hvori der fandtes en heel Legion af Smaadyr af den ikke behageligste Beskaffenhed, ei at tale om Smudset paa Kanterne af Bollen. Deres Huusholdningsmaade umuliggjør ogsaa tildeels Renlighedens Vedligeholdelse.

Af sin Nationalitet have Numedølerne beholdt Adskilligt, som f. Ex. Nationaldragten, der, dog om end rigtignok blot de Rigere kunne bære den, her har vedligeholdt sig bedre end i de fleste andre Landets Egne. Da jeg var saa heldig at være tilstede ved en Konfirmation i Fledsberg Hovedkirke, fik jeg en rig Anledning til at betragte Dragten, der naturligviis paa en saadan Høitidsdag var oppudset og tilstadset.

Kun enkelte af Konfirmanterne bare nationale Dragter; det er nok nemlig Ingen nu længere, der anskaffer sig nye Nationaldragter; i den nære Fremtid vil de vistnok ogsaa her blot findes paa enkelte Gaardes Klædesloft. Dragten er særdeles smagfuld; den bestaar af hvid Vadmelskofte med røde Sømmer og tre store Folder bagtil og massive Sølvknapper, graa Vest med røde Kanter, graae Knæbuxer, hvide Strømper med brede mangefarvede Strømpebaand med lange Dusker og store Sko med glindsende (Sølv-)Spænder. Huen er af mørkegrøn Fløiel med lysegrønne Silkesnorer, kantet med en Skindbesætning; i Toppen er en grøn Silkedusk. Da Knapperne og Skospænderne egentlig skulle være af Sølv, gjør dette Dragten temmelig kostbar og kun anskaffelig for de Velstaaende. Naar den hvide Kofte bliver smudsig, hvilket let skeer, bortskjæmmes ogsaa hele Dragten. Hos de Fleste er den blaae Rundtrøie og tilsvarende Beenklæder traadt isteden. — I sin Bygningsmaade have de ikke gjort mange Afvigelser fra den gamle, fra Forfædrene nedarvede.

Paa historisk mærkelige Steder er Numedalen i det Hele taget fattig; det indskrænker sig hovedsagelig til nogle Gravhøie hist og her. Et Sted fortjener dog særlig Omtale, nemlig Gaarden Kravig i Nore, der engang skal have været Kongsgaard. Der opbevaredes saaledes ogsaa enkelte gamle Oldtidslevninger paa Gaarden, som et Drikkehorn, to Stridsøxer og en meget gammel Stol m. m., hvilke nu findes i Universitetets Samling. Efter Kraft skal her have staaet en Træfning, hvorpaa ogsaa flere Gravhøie paa Gaardens Marker tyde.

Numedalen er af en stenig og tildels sandig Jordbund, hvilket ogsaa gjør den paa flere Steder temmelig uskikket til Jordbrug. Paa de Gaarde, hvor Markerne ikke formaae at fremskaffe det fornødne Hø og Korn, maa man derfor hente det Nødvendige deraf fra Sæteren, hvor Græsgangene i Almindelighed ere frodigere. Fra Sæteren driver Driftebonden store Hjorder til Byen, hvor han lettelig faar solgt dem. Naar han da har gaaet saaledes og driftet Kvæg nogle Aar, har han lagt sig Penge op, for hvilke han da kan kjøbe sig en Gaard nede ved Kongsberg.

Ludvig den 16de og Charles Henri Sanson.

III.

Den 11te Decbr. i 1792 stilledes den ulykkelige Monark for Nationalkonventets Skranke. Det præsideredes af Barrère, hvis kolde Dialektik skulde udøve en saa afgjørende Indflydelse paa det endelige Udfald. Den 17de Januar fældedes Dommen. I Førstningen var Bedøvelsen saa stor, at man ikke vovede at tro paa, at Afstemningen var nøiagtigt kontrolleret; man maatte derfor den følgende Dag, den 18de gjentage Tællingen; men Resultatet stadfæstedes, og Vergniaud, der nu førte Forsædet i Konventet, bekræftede at Dødsdommen var udtalt mod Ludvig Capet.

I Mødet den 19de undersøgte man Spørgsmaalet om Straffens Opsættelse. Alle de, som endnu ved denne Leilighed gjorde nogle frygtsomme Forsøg paa at redde Kongen, lede et fuldstændigt Nederlag. En Majoritet af 380 Stemmer iblandt 690 Stemmer erklærede, at Henrettelsen af den dødsdømte Konge ikke skulde opsættes.

Med pinlig Ængstelse havde min Bedstefader fulgt denne skrækkelige Proces; jeg behøver ikke at sige, hvor forfærdeligt det Slag var, som han følte ved at erfare dens Udfald. Denne Dag, den 20de Januar, skulde være for ham en Familiefest; det var Aarsdagen for hans Bryllup med min gode Bedstemoder, der gik i sit 60de Aar, og de havde nu været gifte i 29 Aar. Han vilde lade hende være uvidende om den Katastrophe, der skulde kaste sit Sørgeflor over en Dag, som var saa kjær for dem Begge; men hans forandrede Træk tillode ham ikke at skjule den Angst, der havde bemægtiget sig ham; min Fader var næsten ligesaa angreben og svarede kun med en synlig Forlegenhed paa sin Moders Tale om de festlige Anordninger for Dagen. Alt i Huset vidnede om en dyb og stor Sorg.

For ikke at vække min Bedstemoders Mistanke, gik min Bedstefader og Fader ud, efter at de iforveien havde paalagt deres Folk en absolut Taushed. De gik hver sin Vei igjennem Byen, for at erfare de Rygter, der overalt cirkulerede. Man vidste allerede, at Kongen havde forlangt 3 Dages Opsættelse for at berede sig til Døden.

Konventet vovede ikke at tilstaa ham denne Bøn, og Charles Henri Sanson, der havde været ved Indgangen til Lovgivningsmagtens Pallads, vidste bestemt, at den sidste og eneste Naade, der var bleven tilstaaet Frankrigs Konge, var at modtage sin Familie Farvel og at ledsages til Henrettelsesstedet af en katholsk Præst. Der kunde saaledes ikke længere være Tvivl om, at Henrettelsen skulde finde Sted den følgende Dag.

Min Bedstefader kom hjem med Fortvivlelsen i Hjertet; min Fader var kommen iforveien og havde bragt ligesaa sørgelige Efterretninger. Adskillige Personer havde i Dagens Løb indfundet sig og havde med Indstændighed forlangt at tale med Charles Henri Sanson; man havde ogsaa leveret ham flere Papirer, iblandt hvilke befandt sig den ulykkelige Befaling, at han om Natten skulde lade Skafottet opreise og vente der paa den Domfældte fra Klokken 8 om Morgenen. De andre Papirer vare Breve, fordetmeste uden Underskrift, i hvilke man underrettede ham om, at alle Forholdsregler vare tagne, for at befrie Kongen, medens denne førtes fra Temple til Revolutionspladsen, og at ved mindste Modstand, som han, Sanson, vilde gjøre derimod, skulde han falde, gjennemboret af tusinde Kugler. Andre af disse Breve toge ikke deres Tilflugt til Trudsler, de vare tvertimod affattede i de mest bønfaldende Udtryk. Man besvor ham om at forene sig med Offerets Befriere og at hale Exekutionen ud, for at de Mænd, der vare bestemte paa at redde Kongen, kunde faae Leilighed til at bryde Soldaternes Rækker og bortføre Ludvig den 16de fra Skaffottet.

Denne sidste Udsigt, som min Bedstefader hverken ansaa for umulig eller usandsynlig, var det eneste Glimt af Haab, der var tilbage for ham. Da han gik igjennem Spisesalen, for at begive sig ind i det Værelse, hvor hans Kone opholdt sig, saa han Festbordet dækket i Anledning af Bryllupsdagen, som man skulde feire; Blomster, Frugter og Kager prydede det og vidnede om den Omhu, med hvilken min Bedstemoder nærede Erindringen om den Dag, da hun forenedes med sin Mand. Idet han vilde gaae ind til hende, forekom det ham, at han hørte Lyden af to Stemmer, der raabte om Hjælp. Han stødte hurtigt Døren op og saa min Fader, der tilligemed en ung Mand, hvem han ikke kjendte, var ifærd med at hjælpe min Bedstemoder, som var besvimet.

Denne unge Mand, der nylig var kommen for at tale med Charles Henri Sanson, havde, da han ikke traf denne, spurgte efter hans Søn og var gaaet ind til den Sidstnævnte i et Værelse, hvor min Bedstemoder ogsaa var nærværende. Ved sine første Ord havde han da forraadt Dagens gruelige Hemmelighed. Det var atter et Menneske, der vilde befri Kongen; han gik endnu videre i sin Hengivenhed, end alle de Andre; thi han tilbød sig at døe i Ludvig den Sextendes Sted, dersom man kunde skaffe ham Klæder, der nøiagtigt lignede Kongens, saa at en Ombytning af Personerne kunde finde Sted uden at Masserne lagde Mærke til det. Hvor oprigtig meent denne ridderlge Phantasie end var, kunde det dog slet ikke nytte at indlade sig paa en Diskusion om dens Udførelse; det Samme var Tilfældet med de Planer, der gik ud paa at befrie Kongen under Transporten fra Fængslet til Henrettelsespladsen og søgte et Støttepunkt i min Bedstefaders Medvirkning; thi han skulde ikke denne Gang, som det ellers skeede, føre den Domfældte til Henrettelsesstedet. Da min Bedstemoder var vaagnet af sin Besvimelse, lod man den Fremmede gaae, efter at have gjort ham begribeligt, hvor umuligt det var at udføre hans ædelmodige Beslutning; derimod ytrede man Haab om, at Forsynet ad andre Veie vilde være saa naadigt at tillade det ophøiede Offers Redning. Da den ulykkelige Efterretning nu var bekjendt, kunde der ikke mere være Tale om at høitideligholde Bryllupsdagen. De beskedne Tilberedelser hertil bleve fjernede, og medens Fangen i Temple brød Brødet og drak Vinen ved sin sidste Nadvere i Fængslet, fastede han, der den næste Dag skulde være hans Morder, tilligemed sin Pariafamilie i Bøn og Taarer. Min Bedstemoder faldt tilintetgjort ned paa sin Bedeskammel ved Foden af et Christusbillede; der tilbragte hun hele Natten med Gud og med sig selv og hørte imidlertid bestandigt sin Ægtefælle gaa op og ned af Gulvet i det tilstødende Værelse.

Kun min Fader kastede sig et Øieblik ganske paaklædt paa sin Seng; men han sov blot en kort Tid, og hans urolige Slummer var opfyldt af feberagtige Drømme. Endelig blev det Daggry; Trommerne hvirvlede Reveillen, for at de bevæbnede Sektioner skulde indfinde sig; enhver af disse skulde danne en Bataillon ved denne Dødsceremonie. Min Fader skulde ogsaa møde. I Grunden var han ikke utilfreds herover; thi det var et Middel til aabent at erklære sig, dersom Leiligheden viste sig gunstig, og i ethvert Tilfælde kunde han derved deeltage i de Farer, for hvilke min Fader muligen vilde være udsat paa denne gruelige Dag. Han iførte sig altsaa sin Uniform og steg ned af Trappen tilligemed Charles Henri Sanson, der ledsagedes af Charlemagne Sanson og en anden af sine Brødre, hvilke To ikke havde villet forlade ham i et saadant Øieblik. De vare alle Tre bevæbnede indtil Tænderne under deres tykke Overfrakker, som vare tilknappede op i Halsen og indhyllede dem aldeles.

I Afskedsøieblikket græd min Bedstemoder hede Taarer; min Fader og Bedstefader vare neppe istand til at udrive sig af hendes Arme. Hun nærede den sørgelige Overbevisning, at hun ikke mere skulde gjensee dem, i den Grad havde de indløbne Efterretninger foruroliget hende, og hun var fattet paa, at, hvorledes denne skrækkelige Dag end endte, vilde den dog udsætte de Personer for Fare, som vare hende de dyrebareste.

Min Fader tog Afsked med Charles Henri Sanson og sine Onkler, for at forene sig med sin Bataillon, der stod opstillet paa Revolutionspladsen i en 25 Alens Afstand fra Guillotinen, hvilken Hjælperne begyndte at stille op. Pladsen var tæt besat med Tropper af alle Vaabenarter, iblandt hvilke man især deleshed bemærkede Marseillanernes Bataillon, der havde indtaget sin Stilling paa Pladsen til Høire, naar man kom fra Boulevarderne; denne Bataillon førte Kanoner, der vare rettede mod Skafottet.

Jeg overlader fra nu af Ordet til Charles Henri Sanson selv:

„Offeret er fuldbyrdet! . . . Jeg tog bort imorges Klokken 8 efter at have omfavnet min stakkels Kone og min Søn, hvem jeg ikke mere haabede at gjensee. Jeg steg op i en Hyrevogn med mine to Brødre, Charlemagne og Louis Martin. Folkemassen var saa stor i Gaderne, at Klokken allerede var næsten 9, da vi ankom paa Revolutionspladsen. Mine Hjælpere, Gros og Barré, havde stillet Maskinen op, og jeg undersøgte den neppe, saa fast var jeg i min Tro, at den ikke vilde komme i Brug. Mine Brødre og jeg vare godt bevæbnede, vi havde under vore Overfrakker foruden vore Kaarder ogsaa Dolke, fire Pistoler i Beltet, et Krudthorn, og vore Lommer vare fulde af Kugler. Vi troede ganske vist at man vilde gjøre et Førsøg paa at befri denne ulykkelige Fyrste, og vi meente derfor, at vi ikke kunde forsyne os med Midler nok til ogsaa at gjøre Vort, for at bane ham en Udvei. Saasnart jeg var ankommen paa Pladsen, søgte mine Øine min Søn, og jeg opdagede ham ved sin Bataillon i en ringe Afstand fra mig. Han betragtede mig med et opmuntrende Blik, hvorved han syntes at ville give mig Haab om, at jeg dennegang ikke skulde drikke Bægeret lige indtil Bærmen. Jeg lyttede uroligt efter, om jeg ikke kunde høre nogen Larm, der forraadte et af disse Befrielsesforsøg, som man igaar havde forberedt mig paa. Jeg glædede mig ved Tanken om, at Kongen maaskee just i dette Nu blev revet bort fra sin Eskorte og flygtede under hengivne Venners Varetægt, ja, maaskee det ustadige og forunderlige Folk, hvis Følelser det er saa let at omskifte, havde selv taget ham under sin mægtige Beskyttelse og forvandlet Dødsstraffen, som man havde tiltænkt ham, til et Triumphtog.

Medens jeg vuggede mig i disse Illusioner, lod jeg mig rive hen af mine Forestillinger, og hvilken Opvaagnen ventede der mig nu!

Fra Tid til anden sendte jeg ængstelige Blikke mod la Madeleine. Paa engang saa jeg et Kavaleridetaschement ankomme, og lidt efter en Kareth, der var forspændt med to Heste, omgivet af en dobbelt Række Kavalleri og fulgt af et nyt Detaschement af samme Vaabenart. Nu var ingen Tvivl og ingen Illusion længer mulig, det var Martyren, som nærmede sig. Det sortnede for mine Øine, jeg skjælvede over hele Legemet; jeg saa hen paa min Søn; en dødelig Bleghed bedækkede ogsaa hans Ansigt.

Imidlertid var Karethen ankommen. Kongen sad tilhøire paa det bageste Sæde, ved Siden af ham sad hans Skriftefader, og ligeoverfor ham befandt sig to Vagtmestere af Gensdarmeriet. Vognen standser, Døren aabnes; de to Gensdarmer stige først ud, derpaa den ærværdige Præst, der er klædt i den banlyste Dragt, som jeg i nogen Tid ikke havde seet, endelig træder Kongen ud, værdigere, roligere, mere majestætisk, end jeg havde seet ham i Versailles og i Tuillerierne.

Da jeg seer han nærme sig Trappen, kaster jeg et fortvivlet Blik omkring mig; men overalt seer jeg kun Soldater. Folket er stødt tilbage af disse Troppemasser, det synes rammet af et bedøvende Slag og iagttager en mørk Taushed. Trommerne høre ikke op at hvirvle og vilde have overdøvet ethvert Skrig, som maatte blive udstødt, for at raabe om Barmhjertighed. Hvor ere de da henne, disse udbasunede Redningsmænd? Charlemagne og jeg staae forstenede; Martin, der er den Yngste og Fasteste, gaar ned til Kongen, blotter ærbødigt sit Hoved og siger til ham, at man maa tage hans Kjole af ham.

„Det behøves ikke,“ svarer han, „man kan gjøre det af, som jeg er.“

Min Broder vedbliver sin Paastand og tilføier, at det er ogsaa uundgaaeligt, at man binder hans Hænder. Denne sidste Fordring synes at oprøre ham endnu mere; Vredesrødmen bedækker hans Pande.

„Hvordan?“ siger han, „vil de vove at lægge Haand paa mig? der er min Kjole, men rør mig ikke!“

Idet han siger dette, tager han selv sin Kjole af. Charlemagne kommer Martin tilhjælp; det er en piinlig Stilling for ham at tale til dette ophøiede Offer

med alle de Hensyn, som hans Hjerte opfordrer ham til at iagttage, uden paa den anden Side at støde an mod de vilde Horder, der omgive Skafottet; han siger til ham i en kold Tone, gjennem hvilken man dog aner de tilbagetrængte Taarer:

„Det er absolut nødvendigt. Henrettelsen kan kun saaledes gaae for sig."

Endelig vaagnede jeg af min Bedøvelse; jeg kunde ikke længere lade mine Brødre udholde Byrdens hele Vægt, jeg bøier mig henimod Præstens Øre og hvisker til ham:

„Hr. Abbed, opnaa denne Indrømmelse af Kongen, jeg bønfalder dem om det. Medens man binder Hænderne paa ham, ville vi vinde Tid, og det er umuligt, at et saadant Skuespil ikke tilsidst vil røre Folket."

„Abbeden vendte sig om imod mig med et bedrøvet Blik, i hvilket der paa engang malede sig Forbauselse, Vantro og Resignation; derpaa henvendte han sig til Kongen:

„Deres Majestæt," sagde han, „find dem i dette sidste Offer! de vil derved komme den Gud nærmere, som skal belønne dem derfor."

„Strax fremrakte han nu selv sine Arme, medens hans Skriftefader lod ham kysse Christusbilledet. To Hjælpere bandt de Hænder, der havde baaret Scepteret. Nu syntes det mig, at Signalet var kommet, da Reaktionen maatte udbryde til Gunst for det rørende Offer; men man hørte Intet uden Trommernes infernalske Støi. Understøttet af den værdige Præst gik Kongen langsomt og med Majestæt op af Skafottets Trin.

„Ville disse Trommer ikke høre op?" spørger han Charlemagne.

Denne giver ham et Tegn, at han veed det ikke. Da Kongen er kommen op paa Platformen, gaar han henimod den Side, hvor der syntes at være flest Folk; han gjør en bydende Bevægelse med Hovedet til Tamburerne, der uvilkaarligt, ligesom imod deres Villie, høre op et Dieblik.

„Franskmænd," sagde han med kraftig Stemme, „I see Eders Konge beredt til at dø for Eder. Gid mit Blod maa befæste Eders Lykke! Jeg døer uskyldig i Alt, hvad man anklager mig for."

Han vilde maaskee have sagt Mere; men Santerre, der befandt sig i Spidsen for sin Generalstab, gav Tambourerne et Tegn; deres Hvirvlen begyndte strax igjen og vilde ikke have tilladt at høre et Ord.

Strax derpaa blev han bundet paa det skjæbnesvangre Bræt, og i det Dieblik, da Kniven gled ned mod hans Hoved, kunde han endnu høre følgende Ord fra den fromme Geistlige, som havde ledsaget ham til Skafottet: „Søn af den hellige Ludvig, stig mod Himlen!"

Saaledes endte denne ulykkelige Fyrste, hvem et tusinde behjertede Mænd havde kunnet frelse i det sidste Dieblik, da der begyndte at røre sig en virkelig Medfølelse iblandt Alle, undtagen iblandt Soldaterne, og jeg har efter alle de Meddelelser, som jeg modtog igaar, sandelig ikke kunnet begribe, at han saa grusomt er bleven overladt til sin Skjæbne. Det mindste Tegn vilde have været nok til at bevirke en Diversion til Gunst for ham; thi, om ogsaa nogle Rasende udstødte Triumphskrig, da min Hjælper Gros viste dette ærværdige Hoved ud imod Mængden, vendte dog den større Deel sig om med dyb Rædsel og med smertelig Gysen."

Saaledes er den Fortælling, som min Bedstefader har efterladt os om Ludvig den 16des Død; den stemmer forresten overeens med det Brev, som han

Pariser-Mode for Marts.

havde Mod nok at tilstrive le Thermometre du jour, for at berigtige de feilagtige Angivelser i dette Blad, der ikke engang respekterede den afdøde Konge i hans Grav. Den Beretning, som jeg her har givet, afviger meget f. Ex. fra Hr. de Lamartines i hans „Girondisternes Historie;" men, hvor stor den udmærkede Forfatters Autoritet end kan være, kan den dog i Nøiagtighed ikke maale sig med den Mands, der har havt den Ulykke at tage en saa aktiv Deel i denne sørgelige Begivenhed.

Det har behaget ham at strive, at Kongen ved Foden af Skafottet er blevet tiltalt med „Du" af min Bedstefader eller en af hans Brødre, og han fortæller, at de have hævet Haanden, for at gjøre sig skyldige i uværdige Voldsomheder mod den kongelige Martyr. Det er plumpe Opdigtelser, der maa forbause, da de ere fremsatte af en Pen, hvis ædle Inspirationer man ellers med Rette beundrer. Disse Opdigtelser ville intet Steds finde Tiltro, og, førend jeg gjendrev dem, var jeg i Tvivl, om ikke den udtrykkelige Tilbagevisning af dem vilde krænke mine afdøde Slægtningers Minde.

Det kongelige Blod, som Nationalkonventet havde udgydt, berusede det. Ligesom disse underfundige Drikke, hvis Misbrug for de Ulykkelige, der hengive sig til dem, blive en tyrannisk Vane, saaledes blev Blodsudgydelsen ogsaa til en Svimmel for Partierne, som kjæmpede med hinanden paa Samfundets Ruiner. Ludvig den 16des Hoved havde i sit Fald frembragt en Afgrund, i hvilken ogsaa de Mænds Hoveder skulde rulle, der havde fældet ham. Offeret ventede paa sine Dommere ved Foden af Evighedens Throne, og der skulde ikke forløbe synderligt Mere end et Aar, førend den revolutionere Gjengjeldelsesret havde sendt Størstedelen af dem bidhen for at afgjøre denne store Regning med Gud.

Paaskefesten i Rusland.

Intetsteds feires Paaskefesten med mere Glæde end i Rusland, hvor Festen varer næsten 60 Dage og overholdes yderst strengt. Da den græske Kirke ikke som den romerske feirer Christi Opstandelse Paaskeaften, men paa selve Festdagen, saa forkynde allerede Klokken 1 om Natten Kirkeklokkerne i Stæderne som paa Landet Gudstjenesten, og Alt gaar i Kirke for at bivaane den natlige Messe, som kaldes „Opstandelsen" (woskresenie). Et i Legemsstørrelse malet Christusbillede bliver baaret af Geistlige paa et Bord ind i det Allerhelligste; den fornemste Geistlige gaar bøiet under Billedet, og efter at have holdt Bøn, kommer denne samme Geistlige ud igjen af det Allerhelligste og bringer Menigheden det glade Budskab „Kristos woskres!" (Christus er opstanden), hvilket af alle Munde besvares med: Wo istinnu woskres! (Han er visselig opstanden!) I samme Dieblik tændes ikke alene Lysekroner og Lamper i Kirkerne og udenfor Kirkedørene, men ogsaa de talløse Voxlys, som de tilstedeværende have medbragt; alle Klokker lyde, og hvor der gives Kanoner, bliver der skudt. I Petersburg ere ogsaa alle offentlige Bygninger illuminerede; Raketter stige fra Fortet mod Himlen og Kanoner tordne i afmaalt Tempo hen over Newaens brede Arme.

Midt i al denne Larm begynde de geistlige under den bestandig gjentagne Sang: „Christus er opstanden!" deres Tog omkring Kirken, under hvilket de kysse alle Helgenbilleder, der befinde sig paa Altre, Gravsteder og Søiler, aabne de Helliges Ligkister, for

Paaskekys og Æggespil i Rusland.

ogsaa at kysse Relikvierne, og meddele de enkelte Grupper af Andægtige Velsignelsen med de Ord: „Christus er opstanden!“ der besvares med Gjenhilsenen: „Han er visselig opstanden!“ hvorpaa den ene Geistlige efter den anden begiver sig hen til det Galleri, hvor en Biskop, Metropolit eller anden høi Prælat staar, for efter at have omarmet samtlige Præster, at give hvert Medlem af Menigheden sit Kys og sin Velsignelse med de Ord: „Christus er opstanden!“ Naar denne Ceremoni er endt, gaar Geistligheden endnu engang med Fakler og Kjerter i Procession omkring Kirken, og enhver Tilstedeværende slutter sig til Processionen med brændende Voxkjerter i Haanden. Herpaa følger Velsignelsen af Spiserne; thi efter endt Gudstjeneste ile Alle hjem for at spise. Oplagt Melk, Paaskebrød (Kulitsch) og haardkogte Æg, farvede røde eller udsmykkede med alskens Snirkler, maa selv den Fattigste have ved dette Maaltid.

Paa de Fornemmes Tafler prange smaae Lam af Smør, andre af Sukker med smaae Faner og Kors; mange Spiser maa antage Form af Æg eller serveres i Æggeskal; Paaskebrødet, et tykt, rundt, cylinderformig snoet Hvedebrød, er udenpaa udsmykket med halv indstukne Blommer og indviede Palmegrene, og bliver, ligesom den i store Pyramider formede oplagte Melk, som aldrig tør fattes ved en national Paaskefest, og som bærer et tændt Lys paa sin Top, nedentil udsmykket med Blomster og Lys.

Da alle Paaskespiser maa være indviede, og det navnlig paa Landet ansees for passende, at man selv overværer Indvielsen, saa kommer i Almindelighed to til tre Voxne og ligesaamange Børn af hvert Huus, af hvilke hver Person bærer Noget. Fadene blive stillede hen i to Rækker, saaledes at Poperne kunne gaae bekvemt mellem dem, og efterhaanden bliver der en lang Gang, som ofte først ender et godt Stykke udenfor Kirken, da enhver Nykommen slutter sig til Rækken. Naar den Geistlige nu har læst den lovbefalede Bøn over Spiserne, saa gaar han bedende op og ned af Rækken, idet han først besprænger hvert enkelt Fad med Vievand og derpaa røger det med Virak, og Spisernes Bærere, som i et Væk gjøre Korsets Tegn, passe ængsteligt paa, at intet Fad bliver forglemt.

Neppe er Paaskemaaltidet endt, saa begynder Gratulationerne. Hele Korporationer og Kollegier indfinde sig i Galla hos deres Foresatte, som ofte endnu sidde ved Frokosten, bringer dem Paaskehilsenen: „Christus er opstanden!“ og kysse dem, hvorpaa de tage lidt til sig og drage videre. Enhver Kommandør af et Korps har at kysse dets samtlige Officierer; hver Regiments- og Bataillons-Chef kysser sit Regiments og Bataillonens Officierer, og desforuden en dertil specielt tilsagt Skare Menige, og hver Kapitain kysser Soldaterne i sit Kompagni.

Ligeledes kysser hver Chef i Civilfaget alle sine Underordnede, og naar man i Paaskeugen møder hinanden paa Gaden, omfavner man hinanden og siger: „Christus er opstanden!“ Thi ligesom i Juletiden hører Enhver sædvanlig Hilsen op, og hverken naar man mødes paa Gaden eller ved Drikkebægeret høres anden Tiltale end „Chistus er ostanden!“ med hvilken Hilsen man ogsaa ledsager de Foræringer man sender hinanden.

Fremfor Alle falder det Keiseren vanskeligt at opfylde alle sine Paaskekys-Forpligtelser, idet han ikke alene har at kysse de talløse Gratulanter, men ogsaa paa Paraden Paaskesøndag det forsamlede Officierorps og et ikke ubetydeligt Antal Underofficierer og Menige, og, naar han gaar ud, endogsaa Skildvagterne paa sin Vei.

Paaskemandag uddeles Paaske-Æggene, og da det desforuden er Skik at trykke hver Gratulant og Bekjendt et Æg i Haanden, saa gives der i Petersburg fast intet Stof, hvoraf man jo ikke fabrikerer Paaskeæg. I det keiserlige Glassliberi slibes farvede og ufarvede Krystal-Æg med Blomster og Figurer, som ere bestemte til Foræringer fra den keiserlige Familie til de Store; fra Porcelæn-Fabriken udgaar store og smaa Porcelæns-Æg med Forgyldninger og ziirlige Baandsløifer for at Modtageren kan ophænge dem i sit Værelse, og Konditorer og Voxkunstnere rivalisere med hinanden i Udsmykkelsen af Sukker- og Vox-Æg, som blive udstillede til Salg i alle Størrelser fra Nattergal-Ægget indtil Struds-Ægget. Mange Æg optræde i Daaseform som Svøb for værdifulde Foræringer; atter andre i Kjæmpestørrelse ere af Pap, overtrukket med Guldpapiir og fyldte med hele Ladninger af Sukkertøi. Atter andre ere gjennemsigtige og lade en nydelig Bouket, et Portræt eller et Helgenbillede skimte igjennem, eller have i en Aabning et Forstørrelsesglas, hvori man seer smukke Miniatur-Landskaber i Vox. Selv de blot rødfarvede Æg ere forsynede med hvide Tegninger i mange Mønstre og den Indskrift: Kristos woskres!

Med de ordinære røde Æg spilles Æggespillet af den simple Russer. Den Ene holder sit Æg saaledes, at blot Spidsen kiger frem af Haanden, og den anden støder til med Spidsen af sit Æg. Den, hvis Spidse slaaes af, dreier raskt sit Æg om, og er han ikke heldigere med den anden Ende, da har han tabt sit Æg.

Et andet russisk Spil er Honningkagespillet. Hvo som vil spille det, tager ud af Sælgerens Kasse to Honningkager, som ere bagte meget tynde og haarde, lægger dem ovenpaa hinanden og præsenterer dem for sin Medspiller. Denne prøver dem og slaar saa med den mod Kanten af Honningkage-Kassen. Bliver begge Kager hele eller gaae begge itu, har han at betale Kagerne og afstaae den til sin Modspiller, forbliver blot den øverste Kage heel, har han vundet.

Hovedforlystelsen i Paaskefesten er dog Gyngerne, som anbringes paa alle offentlige Pladse.

For at afslutte de kirkelige Festligheder, finder en Messe Sted Søndag efter Paaske, efter hvilken de Geistlige opskjære i smaa Stykker rødmalede Brød, paa hvilke de Ord staar at læse i Guldbogstaver: „Christus er opstanden fra de Døde“, uddele dem til Menighedens Lemmer, der ere ængstelig spændte paa, om de ogsaa skulle faae et Stykke med et Bogstav. Er dette Tilfældet, ansees det for et lykkeligt Varsel, naar det er et Bogstav af de første Ord, derimod er det et slemt Omen, dersom det er et Bogstav af Ordet „Døde“. Den næste Morgen, den saakaldte „Erindrings-Mandag“, iler Alt til Kirkegaarden for først at overvære Gudstjenesten i Kapellerne til de Afdødes Ihukommelse og derpaa at græde og — holde Smaus paa deres Grave. (Efter „Illustr. Zeit“)

Et Par Blade af min Dagbog.

(Af Robert Davidson.)

(Slutning fra Nr. 12.)

For nogle Dage siden, da jeg spadserede i Parken ved Krystalpaladset, bemærkede jeg imidlertid en Person, der forekom mig at have en vis Lighed med min hæderlige Ven. For at være sikker i min Sag, gjorde jeg en Omvei for at møde ham igjen. Jo, ganske rigtigt, jeg kunde ikke tage feil. Trods Forklædningen, den militære Dragt, den sorte Paryk og en uhyre Moustache à la Napoleon gjenkjendte jeg dog øieblikkelig min Tyv. Et Øieblik tænkte jeg at lade ham arrestere, men jeg opgav strax denne Plan, deels af Mangel paa Beviis, deels ogsaa dreven af en vis Lyst til, ved at gjøre hans virkelige Bekjendtskab, at anstille Jagttagelser angaaende denne hæderlige Charakteer. „Ah, Mr. Warmons, udbrød jeg, det glæder mig virkelig at træffe Dem. De erindrer nok den behagelige Søreise, vi gjorde sammen fra Amerika til Liverpool. At dømme efter Deres Knebelsbarter og krigerske Dragt, formoder jeg, at De nu er bleven Militær, og jeg ønsker den britiske Krigsmagt til Lykke med en saa udmærket Akkvisition.“

Den uforlignelige Mr. Warmons tabte et Øieblik sin Fatning, men idet han strax derpaa paatog sig den Værdighed, der var mest overeensstemmende med hans nye Maske, udbrød han: „De tager bestemt feil, min Herre, jeg kjender hverken Dem eller Deres Mr. Warmons. Gaa ad H— til.“

„Om Forladelse, min kjære Hr. Warmons, vedblev jeg; jeg føler mig virkelig overbeviist om, at jeg ikke tager feil, og til Beviis herpaa, skulde De vel kunne erindre den nydelige lille Brosche, som De berøvede den smukke Miss M. ombord i Paketskibet. Jeg taler ikke om den udmærkede Behændighed, hvormed De hjalp mig at blive af med min Lommebog og et ganske unødvendigt Akcessorium af en Diamantring. Men, min hæderlige Ven, jeg vil paa ingen Maade forurolige Dem i Deres fredelige Omsætninger. Jeg forsikrer Dem, at jeg beundrer Deres overordentlige Kunstfærdighed, og at jeg kun higer efter den Ære at gjøre Deres personlige og virkelige Bekjendtskab. Jeg tror, at vi nu forstaae hinanden, tilføiede jeg, idet jeg trykkede ham i Haanden. Vil De spise til Middag hos mig imorgen, her er min Adresse? — Mr. Warmons betragtede mig først med et skarpt og listigt Blik, derpaa smilede han meget velvilligen, og tilsidst brød han ud i en Skoggerlatter. „Høistærede Mr. Clarigt, udbrød han, De er virkelig en Mand af Ære og ganske udmærket Elskværdighed; jeg modtager Deres Indbydelse. Jeg giver Dem mit Ord som Gentleman paa, at jeg skal indfinde mig.

Derpaa skiltes vi ad som de bedste Venner af Verden. — Dagen efter modtog jeg imidlertid en Billet, hvori han underrettede mig om, at uforudseede Omstændigheder havde hindret ham fra at dinere hos mig, og idet han beder om min Undskyldning, har han inviteret mig til Middag hos sig idag i sin Bopæl Riverlane-Street i Nærheden af White-Hall.“

„Gaar De med, min Herre? sagde Mr. Clarigt, jeg indestaar for at De skal være velkommen.“

„Med Fornøielse, sagde jeg. At spise til Middag hos en af Londons fornemste Lommetyve er dog i og for sig en meget pikant Ting, og jeg længes ret hjerteligen efter at gjøre den brave Mr. Warmons Bekjendtskab.

Klokken var 5 om Eftermiddagen, da vor Vogn standsede udenfor det opgivne Nummer i Riverlane-Street. Vi stege ud og spurgte efter Lieutenant Versey (Mr. Warmons havde nemlig underrettet Clarigt om, at han her førte dette Navn). En ung Mand med langt, stridt Haar og smaa listige Øine førte os gjennem adskillige smaa Gemakker til en ganske net meubleret Sal, hvor han forlod os, efter Sigende for at underrette sin Herre om vort Besøg. Medens jeg gjorde mig det mageligt i en bekvem Lænestol, lod jeg mit Blik glide rundt om i Værelset og bemærkede nu den usædvanlige Mængde Billedhuggerværker, som fandtes opstillet i en vis malerisk Uorden. Her fandtes de mærkværdigste Grupper; paa en Pidestal i Baggrunden var en Statuette af Cupido med Bue og Kogger opstillet ved Siden af et uhyre Billede af Achilles i Kamp med et Uhyre; paa et andet Sted fandtes Bacchus med høitløftet Pokal ved Siden af en Statue af Hebe og omringet af Satyrer o. s. v.

Endelig viste vor Vært sig; han modtog os med en særdeles Høflighed og et ganske utvungent Væsen. Kun forekom det mig, at han kastede et vist uroligt Blik paa mig; men da Mr. Clarigt skyndte sig at forestille mig for ham som en reisende Dansk, der uden Bekjendtskab med Forholdene i den store Verdensstad var meget nysigen efter at gjøre Bekjendtskab med en saa stor Mand, opklaredes øieblikkelig hans Ansigtstræk. Af Person var Mr. Versey liden, men der var en vis Ynde ved hans Figur, som tillige forraadte en stor Grad Smidighed. Hans store lyseblaae Øine vare ualmindelig livlige; hans lave Pande var omgivet af en stor Fylde af lyse krøllede Lokker, og det spøgefulde Smiil om hans Mund gav hans Ansigtstræk et stærkt Udtryk af Letsindighed.

„Det er mig en stor Ære at see Dem hos mig, mine Herrer,“ begyndte han. „I Sandhed, min kjære Mr. Warmons, sagde Mr. Clarigt, jeg — „Versey, om De behager,“ rettede vor Vært.

„Jeg beder tusinde Gange om Forladelse, gjentog Mr. Clarigt. I Sandhed min kjære Mr. Versey, De bor meget smukt her. Men sig mig, bvad betyder denne store Samling af Billedhuggerværker, man forefinder hos Dem? Man skulde næsten tro, at man var i en Kunstners Atelier.“

„Ah“, sagde Mr. Versey med den størst mulige gentlemansagtige Ligegyldighed, „jeg har bestandig været denne ædle Kunst meget hengiven. Der var virkelig en Tid, da jeg fuldt og fast troede, at Skjæbnen havde bestemt mig til at blive Billedhugger. Men jeg misforstod min Skjæbne paa Grund af disse selsomme Modsigelser, i hvilke den menneskelige Sjel stedse synes at opløse sig.“ — „De er altsaa en Philosoph“, udbrød jeg, ikke lidet forbauset over en saadan Tale. Jeg vidste nemlig ikke, at der blandt Philosophiens Dyrkere ogsaa fandtes Lommetyve.

„Ja, hvorfor ikke,“ svarede Lieutenant Versey. „Men, mine Herrer, Middagsmaaltidet er serveret.“

Da vi vare ved Deserten, anmodede vi vor Vært om at fortælle os sin Historie. „De ønsker en Skizze af mit Liv“, sagde Mr. Versey med sin klare og hjertelige Stemme, der paa een Gang havde et Udtryk af Frimodighed og Ærbødighed, — „med Fornøielse, mine Herrer, her er den:

„Jeg er født her i London for vel en Snees Aar siden af Forældre, der, saavidt jeg veed, vare Kludesamlere eller Rendesteensgravere af Profession. Allerede i en meget tidlig Alder blev jeg forældreløs; men da jeg i min Barndom skal have været en smuk liden Person, vakte jeg en gammel rig Gentlemans Medfølelse. Han modtog mig i sit Huus, hvor jeg nød etslags Opdragelse. I Skolen forsikrede man mig, at jeg var et Genie, og jeg selv var indbildsk nok til at føle mig overbeviist om denne Forsikrings Rigtighed, forsaavidt jeg ved Geni forstod en særegen Evne til, ved at bryde nye Gjennemgange, at komme lettere til Maalet. Mine Udarbeidelser i Modersmaalet vare spækkede med Sophismer; Lærerne forkastede mine Resultater, men roste min Skarpsindighed. Jeg gjorde Vers, saa det var forbausende.

I Slagsmaal var jeg næsten altid Seierherre formedelst de af mig opfundne nye Spark eller Puf, hvorfor jeg blev hævet til Skyerne af mine Kammerater. Men dette havde en særegen Indflydelse paa min Charakteer. Jeg blev stolt og ondskabsfuld. Som mine Skolekammeraters Anfører erklærede jeg Naboernes Frugthaver Krig, overfaldt Lærerne om Aftenen, fuskede paa Skolen, begik Bedrageri i Spil; kortsagt jeg var den mest ondskabsfulde Slyngel, man kunde tænke sig. Skjønt min Pleiefader var i høi Grad gnidsk og gjerrig, havde jeg dog vidst at blive hans Yndling, og han havde endog bestemt sig til at efterlade mig hele sin Formue, som var temmelig betyde-

lig. Men da han i sin Gnieragtighed gik saavidt, at han lod mig gaae i de usleste Klæder og negtede mig de nødvendige Lommepenge, var det ude med min Taalmodighed. Et uskyldigt Forsøg paa at tage mig selv tilrette, havde til Følge, at jeg blev gjort arveløs og sendt til Skotland. Der opholdt jeg mig i flere Aar og lagde mig især efter Billedhuggerkunsten, for hvilken jeg altid har havt en særegen Forkjærlighed, hvilket disse smaa Forsøg, de seer i dette Værelse, kan bevidne. Min ustadige Aand blev dog snart kjed af disse Sysler. Efter at have erhvervet mig en liden Formue, reiste jeg til Oxford, hvor jeg i nogen Tid studerede Philosophi og Jurisprudents. Her gjorde jeg imidlertid Bekjendtskab med et Par ligesaa dristige og forvovne Karle som jeg selv. En Aften i et Spillehuus gjorde en af mine Venner mig opmærksom paa Fordelen ved at anvende Attraktions-Theorien paa mine Medspillende; men skjønt jeg strax forkastede dette Forslag som en Gentleman uværdigt, drev dog min Forfængelighed mig til at overbevise mine Venner om min Kunstfærdighed. Thi, som ovenfor bemærket, har jeg altid holdt meget af Kunsten, og min gamle Mester i Edinburgh havde ofte rosende udbredt sig over min lette Haand og min Behændighed i at føre Meiselen.

En Dag under Væddeløbene gjorde jeg en vis Lord opmærksom paa Uforsigtigheden ved at bære sit Guldkjæde saa aabenlyst til Skue; men han affærdigede mig med et foragteligt Blik og et endnu mere oprørende Svar. For at overbevise ham om Rigtigheden af min Bemærkning, lod jeg Guldsmykket paa en gratiøs Maade overføre i min Lomme og begav mig derpaa til Værtshuset, for uforstyrret at beundre samme. Da jeg imidlertid vendte tilbage for at gjengive det til Eiermanden, var han uheldigviis allerede borte.

„I Sandhed, afbrød Clarigt ham, jeg har altid været overbeviist om, at De var i Besiddelse af store Talenter. Men jeg maa tilstaae, at jeg ikke indseer, hvorledes en Mand med Deres Begavelse vil lade det beroe ved de lavere Grene af Professionen. Jeg har altid ladet mig fortælle, at Lommetyveri var Noget, man overlod til Drenge og de første Begyndere i Kunsten?" —

„Høistærede Mr. Clarigt, det kommer deraf, at jeg ved Hjælp af min Opfindsomhed og originale Manerer smigrer mig med at udføre saadanne Ting med en høi Grad af Elegance og Ynde, og De maa dog tilstaae, at jeg ikke vilde have Ret, om jeg lod min Stolthed forhindre mig i at anvende de Talenter, hvormed Forsynet har begavet mig." —

„Tillad mig et Spørgsmaal," sagde jeg, „sætter De Deres Kunst ved Siden af de øvrige ædle Kunster, f. Ex. Digterkunsten eller Skuespillerkunsten?"

„Tilvisse, svarede Mr. Yersey. Er De enig med mig i, at man ved Kunst forstaar Evne til at fremstille en stor Idee under en skjøn og for Sandserne opfattelig Maade? Nu vel, min Færdighed eller Behændighed tilfredsstiller den sidste Fordring, og hvad den første angaar, da har der været mange store Mænd, der have hyldet Kommunismens Grundsætninger. — Min Historie er snart fortalt. En Aften som jeg uheldigviis var kommen ind paa et sjofelt Spillehuus, blev jeg overfaldt og aldeles udplyndret. Da jeg endelig slap bort og bemærkede, at min Pung befandt sig i den sørgeligste Forfatning, fik jeg den uheldige Idee at aflægge en liden Visit i Juvelerernes Kvarteer. Følgen deraf var, at jeg nogen Tid efter befandt mig paa en lang og ubehagelig Søreise til Australien. Men jeg kunde ikke trives der. Landet havde ved sit ufrugtbare og sørgelige Udseende en ubehagelig Indflydelse paa mine Nerver. Jeg har altid, mine Herrer, af et reent Hjerte elsket mit Fødeland. Jeg var just paa Tilbagereisen derfra, da jeg paa Dampskibet havde den Ære at gjøre Deres Bekjendtskab, Mr. Clarigt. Siden jeg er kommen tilbage til London, har jeg aldeles opgivet min gamle Haandtering; sandt at sige, har jeg i den senere Tid følt en vis Tvivl om dens Berettigelse som Kunst betragtet. En af mine Slægtninger har givet mig et Forskud, hvorved jeg er sat istand til for en Stund at føre et komfortabelt Liv. Jeg er i saa Henseende meget kræsen. I Sandhed, min Smag oprøres ved Tanken om at sætte min Fod i et usselt Tagkammer med et tarveligt Meublement."

„Med deres Tilladelse", sagde jeg, „hvad agter De nu at foretage Dem"?

„Nu har jeg besluttet at gjøre Brug af mine videnskabelige Talenter. Jeg har altid været en Smule af en Literat. Jeg oversætter Horats eller Virgil for en Bagatal. Kort sagt, jeg har besluttet at forbedre mit Liv og min Opførsel, og har gjort mig det Løfte, aldrig at gjøre Brug af min Kunstfærdighed, uden Nøden tvinger mig dertil. Til Slutning beder jeg Dem erindre, mine Herrer, det Udsagn af en lærd Mand, at det er Skjæbnen eller Omgivelserne, der danner Mennesket, og ikke Mennesket, der danner sin egen Skjæbne. Min Historie er tilende."

Vi reiste os for at tage Afsked, ikke lidet forbausede over en saadan Tale af en Lommetyv. — Under mange Høflighedsbeviser ledsagede vor Vært os til Døren. Her opholdt han os en Stund. „Mine Herrer", sagde han, „for at overbevise dem paa een Gang om Fastheden af mine fremtidige Forsætter og om min Kunstfærdighed, saa tillad mig at gjengive Dem Mr. Clarigt, Deres Uhr og smukke Brystnaal, og Dem, min Herre (idet han henvendte sig til mig) denne Ring." Med disse Ord trak han op af sin Lomme og presenterede os de nævnte Gjenstande, som han under Maaltidet havde vidst at fratage os, uden at vi havde den ringeste Ahnelse derom. Fuld af Beundring over den mageløse Behændighed, hvormed den hæderlige Mr. Yersey vidste at udføre sine Streger, kom jeg til mit Hjem. Hvad min Ven, Mr. Clarigt angaar, da var han hensunken i dybsindige Betragtninger, hvoraf jeg ikke vilde vække ham.

Pariser-Mode for Marts.

En god Forandring i Dagens Mode, er at Formiddagsdragter og især Gadetoiletter aldeles ikke tør lægge an paa Effekt; en Dame skal nu, naar hun viser sig paa Gaden, saa at sige være inkognito, der tør ikke mere gjøres hende den Bebreidelse, at hun paa Gaden lægger an paa at blive seet. Figuren til Venstre paa vort Modebillede er en Prøve paa denne smukke Simpelhed, ved hvilken Leilighed vi have den Fornøielse at melde, at de slæbende Kjoler aldeles ere forsvundne, undtagen for de festlige Anledninger. Den Mode, at hægte eller binde Kjolen op, er saa almindelig i Paris, at man nu vilde finde den Dame latterlig, der feiede Gaden med sit Slæb. Et maisguult Skjørt yndes endnu mere end de hvide. Foraarshattene udmærke sig ligeledes ved Forsvinden af al overflødig Udsmykkelse; de staa endnu tilveirs, som man seer af Tegningen, men al Pynt er grupperet midt foran. Baldragten er en Tyls Kjole, broderet med Silke, som er det nyeste i Balverdenen. De sorte Tylskjoler, broderede med broget Silke, ere en meget smuk Nyhed. Bryst-Bouketter ere tagne til Naade igjen, og Bouketten i Haanden tør nu ligesaalidt fattes, som den for kort Tid siden var ugunstig seet. En smuk Mode for Koncert og Theater og alle Anledninger, hvor man vil være festlig klædt, uden just at være i stor Toilette, er den spanske Mantille, som bedækker Hoved og Hals. Det er en almindelig sort Tyls Mantille, som man giver den Form, man finder bedst, men hvorpaa der anbringes en liden Capuchon, garneret med en Tylsruche og en stor Bouket Granatblomster paa den ene Side. En lignende Bouket holder Mantillaen sammen i Brystet. En liden Mantille med lange Ender, der knyttes bag, er meget yndet af yngre Damer.

Wasielewski og et Par af hans musikalske Kritiker.

(Meddeelt af B B.)

I.

Wasielewski er Søn af en landflygtig polsk Adelsmand, der bosatte sig i Danzig. Sønnen gik til Leipzig for at studere Musik under Mendelsohn-Bartholdi og opnaaede at blive en meget gediegen Musiker. Han gjorde Violinen til sit Instrument, han spillede i syv Aar første Violin i Gewandthauskoncerterne og i Leipziger Theater, reiste og gav Koncerter. Af Venskab for Komponisten Schumann fulgte han denne til Düsseldorf, da han der var bleven Musikdirektør, men modtog selv to Aar senere en Kaldelse som Musikdirektør til Bonn. I al denne Tid havde han dyrket den musikalske Videnskab med udholdende Flid og stigende Interesse, og da Familieforhold ikke tillode ham længere at være i Bonn, hvor han var meget afholdt, opgav han selv sin hidtilhavte musikalske Karriere baade som Virtuos og Orchester-Sanginstruktør, og flyttede til Dresden, hvor han fortiden lever af en Formue, som han understøtter med nogle faa Privatinformationer, men forøvrigt ofrer den musikalske Videnskab al sin Tid og Evne.

Han er som musikalsk Kritiker et af Tydsklands mest agtede Navne; i streng Opposition mod den saakaldte Fremtidsmusik har han været i megen Feide med dette Parties Blade og Koryphæer, endvidere er han bleven stærkt angrebet for den Strenghed, hvormed han har forfulgt det fuskeragtige Virtuosvæsen, som endnu ofte behersker det musikalske Liv i Tydskland, hvormeget de end sige sig fri derfor.

Hans Bog over Robert Schumann er bleven meget berømt men ogsaa meget hadet, da det lykkedes ham uden Polemik, kun ved en rolig Udvikling af Schumanns Liv og Kunst at betage Fremskridtspartiet enhver Tanke af fremtidig at regne Schumann til Sine. Den mageløse Dygtighed, hvormed Wasielewski psychologisk eftergik Schumanns beklagelige Sygdom fra dens Spire til dens Udvikling, var nær bleven ham selv farlig, da han begyndte at føle en Nervøsitet, hvori han saa Begyndelsen til samme Sygdom. Men kun en sex Ugers Reise, og han var kureret for denne fixe Ide.

Da han indsaa, at man ikke kan trænge videnskabeligt tilbunds i een Kunst uden tillige at kjende de andres Udviklingshistorie, lærte han grundig at tegne og foretog derpaa to Reiser til Italien og rundt om i Tydskland og Frankrig. — Hvad han Altsammen har strevet, behøver vi her ikke at opregne; det er ogsaa fordetmeste spredt over de musikalske Tidsskrifter og Blade, hvoraf Tydskland har en Mangfoldighed. Han har som Kritiker i Tydskland megen Betydning. Hans Standpunkt fremgaar af det her Sagte, til hvis Fuldstændiggjørelse Følgende kan tjene. Han er traadt op mod Marks, men især efterat denne (ifjor) har proklameret Gluck som den eneste Operakomponist. Han angriber ogsaa Fremskridtspartiet, men mere fra psychologisk end rent musikalsk Standpunkt; han beviser nemlig, at de ere syge, eller at de mangle noget vist, som hører til en fuldstændig Organisation, og sætter dem derfor hen blandt de Mennesker, som (efter Göthe) „gjør sine Svagheder til Love." Han er en sund Natur, som frygter og modarbeider Overdrivelse i enhver Retning, hvorfor han passer os Skandinaver. De, der fremtidig ville følge ham, gjøre vi opmærksom paa, at han skriver under Mærket „W—i." To større Arbeider af ham „Violinens Historie" og „Symphoniens Væsen" ere endnu ikke afsluttede, men ville som saadanne vistnok i vide Kredse vække megen Opmærksomhed.

Idet han indføres for en norsk Læsekreds, vælges ingen af hans grundigere musikalske Undersøgelser, da disse passe lidet for vort Publikum; men lettere Anmeldelser over Emner, som ere os bekjendte. Begyndelsen gjøres med Violinisten Laub, væsentlig fordi man i sin Tid, da Laub gav Koncerter her i Byen, gav en Fremstilling af ham, hvori han balancerende holdtes op mod den melodiøse, inspirerede Ole Bull, og fordi det derfor kan være godt som Modstykke at faae en Udtalelse af en virkelig anerkjendt musikalsk Autoritet.

Mindefesten i Hamburg.

(Meddeelt af C.)

Ikke alene Individer, ogsaa Folkeslag have i deres Existents store, begeistrede Dieblikke. En saadan Tid var for det tydske Folk Aaret 1813, da Befrielsens Time slog og Nationen med mandig Tapperhed afkastede den franske Despots Aag. Ung og Gammel, Fattig og Rig, Jøde og Christen greb til Vaaben. Den Lærde forlod sit Studeerkammer, Embedsmanden Skriverbordet, Haandværkeren sit Værksted, Bonden sin Plog, og alle ilede til Kampen for Fædrelandet. Hvo, som ikke kunde gaae i Felten, greb idetmindste Landsen og sluttede sig til Landeværnet for at beskytte den hjemlige Arne. Ofre fordredes og bragtes som aldrig før; Borgeren lagde villig sit Gods paa Fædrelandets Alter, Kvinderne bragte deres Smykker, Børn tømte deres Sparebøsser, og den stakkels Tjenestepige gav sin surt erhvervede Løn. En Lotteri-Kollektør og hans Hustru vare de Første, der bragte sine Forlovelsesringe, og deres Exempel fandt, som de ønskede det, talløse Efterlignere. Et af de mest rørende Ofre bragte en Frøken v. Schmettau, som endnu lever. Faderen, en afskediget Officier, levede med 11 Børn af en liden Pension. Da nu Opfordringen om Bidrag til det i Nød stædte Fædreland kom, gav Faderen sin Ridesadel, Moder og Søstre sine Ringe, men den Yngste havde intet. Saa skar hun det blonde Haar af, som man saa ofte havde misundt hende; en Patriot kjøbte det, lod gjøre Ringe og Halsbaand deraf og 400 Thaler indbragtes, hvorfor fire Frivillige udstyredes. — Den femtiaarige Aarsdag for den første Reisning, der i Preussen er bleven feiret saa tarveligt, har i Hamburg været en sand Folkefest. Vi gjengive Beskrivelsen efter et Privatbrev.

„Igaar var den saa længe imødeseede 18de Marts, hvortil i Ugeviis Forberedelser vare gjorte, store Summer bevilgede fra det Offentliges Side, og hvori alle Klasser deeltoge. Dette saa man bedst ved Illuminationen igaar, hvor Alle, selv de mindste Huse inde i Gyderne havde Lys op til Toppen; hvor meget altsaa de Rige havde, kan man deraf slutte. Tirsdagaften begyndte Festen med Forestilling i Theatret. 3die Rad var indrømmet Centralkommitteen for Festen til Benyttelse for „die Kampfgenossen von 1813—1814", hvoraf mange leve, og med deres Familier sadde disse Gubber med Medaillen paa Brystet og smidskede i Skjægget til alle de forekommende Hentydninger til hiin Tid og dens Bedrifter. Der var en Prolog først, der skildrede Tilstandene, og saa fulgte 5 Tableauer efterhaanden, der alle fremstillede Scener, som omtaltes i Prologen. Først Tettenborns Indtog den 18de Marts 1813 med sine Kosakker, der som Befriere hilstes med Jubel af Alle, Mænd og Kvinder, Gammel og Ung. Saa, hvor alle Hamburgs Kvinder bragte sine Smykker for at skaffe den just begrundede hanseatiske Legion Vaaben og Udrustning, da Alt manglede og længst i Aarenes Løb af de Franske var borttaget. Saa var den ulykkelige Juleaften 1813, Beleiringsvinteren, hvor alle Gamle, Syge og Fattige bleve af Davoust udjagne og satte udenfor Portene, hvor den hele Omegn var raseret, Landsteder, Træer, Haver osv., ingen Bolig, intet Ly, ingen Klæder, ingen Føde og den kolde strenge Vinter; 10,000 bleve først udjagne, senere indtil 26,000, der irrede forvildede omkring paa alle Landeveie; thi hele den nærmeste Omegn var total afbrændt. De andre Tableauer vare mindre betydelige. Jeg vaagnede igaar ved Kanontorden, stod tidlig op, og og da jeg trak op Gardinet, faldt Blikket paa de med alle mulige Flag smykkede Huse om Alsteren; paa Altanerne, paa Tagene vaiede de store Faner, uendelige Krandse slyngede sig om Vinduer og Altaner; jeg tror alle omliggende Skove og Haver ere udplyndrede, thi

hvad deraf igaar er forbrugt, er uden Ende, alene een Mand, havde bestilt Grønt til at gjøre 500 Alen Krandse. Kl. 8 begyndte allerede de enkelte Afdelinger af Festtoget at passere her forbi ud mod Steinthor. Jeg havde nok med at see og kunde neppe komme i Klæderne, enkelte Tog vare saa overraskende smukke, at jeg ganske høit udtalte mit Bifald for mig selv. Jeg saa den ene gamle Marketenterske i sin Fjelevogn, med sine smaae Tønder og een Hest, nu bekrandset, baade hun, Vogn og Hest, og lidet drømte hun vel for 50 Aar siden, da hun ung og kjæk drog ud med Legionen, at hun her skulde bidrage til Festens Glands. Senere saa jeg tre andre, de have ogsaa lugtet Krudtet og et Par af disse Fire have gjort alle Felttogene i 1813 og 14 med. Ogsaa en gammel Kosak figurerede paa sin Hest akkurat i samme Kostume som da han drog ind af Hamburgs Porte med Tettenborn; han blev her tilbage dengang, da han havde faaet saa meget Knut i Tjenesten, at han hellere vilde blive igjen, lærte et Haandværk og giftede sig og har siden boet i Altona. Kl. 10 kjørte vi til et Vindu, vi havde leiet tæt ved Steinthor. Paa den lange Vei, gjennem den hele By ud til den modsatte Ende ved Altona, vare alle Vinduer udsolgte til høie Priser, akkurat som forleden ved Formælingen i London. Hvem der var saa heldig at bo paa dette Strøg, havde Huset fuldt af Slægt og Venner. Kl. 11 satte Toget sig i Bevægelse; — vi vare jo meget nær ved Steinthor, og dog tog det næsten en Time, inden Begyndelsen naaede os fra Berlinerthor af. Om dette Kjæmpetog kan jeg ingen Forestilling bibringe, kun kan jeg sige, at Begyndelsen naaede os noget før Kl. 12 og Slutningen Kl. 3¼. Det brugte over 3 Timer til at passere; jeg veed ikke hvormange Tusinder, men 65 Festvogne med 4, 6 og 8 Heste og over 50 Musikkorps vare deri. Enkelte Korporationer vare yderst smagfuldt arrangerede, saaledes havde Gartnerne, f. Ex., foruden alle sine Faner og Bannere, hvoraf det vrimlede i hele Toget i Tusindviis, en stor Kjæmpevogn, hvori en fuldstændig Have, en yndig liden en, med Gange, Bouquets, Blomster, store Laurbær, Cypresser og Orangetræer, et lidet Springvand og en Gartner som gik omkring og vandede og stellede yndigt, trukket af 8 prægtige Skimler. Ligesaa Seilmagerne en do. Vogn med do. Heste, trækkende en Skonnert i Legemsstørrelse, fuldt tiltaklet med alle Seil oppe, bedækket med Vimpler, kort, for fulde Seil; det saa saa lystigt ud og Luften rungede af Jubel og Hurraraab for begge disse Optog. Ligesaa havde Skibstømmermændene et nydeligt Skib, ikke saa stort som det andet, men færdigt til at løbe af Stabelen, det hvilede paa lutter Grønt og var bemandet fra øverst til nederst; de førte i Spidsen af sin Afdeling Peter den Store som Tømmermand. Flere Afdelinger gjorde et smukt Indtryk uden disse Karnevalsløier, f. Ex. de Lützowske Jægere og „die Schützen", smuk Musik havde de og stor Jubel modtog dem overalt. Slagterne førte to store Oxer, bekrandsede og med forgyldte Horn. Jeg maatte tænke paa „**boeuf gras**", kun at disse spadserede og hiin blev kjørt. Alle disse Afdelinger havde sine egne Faner og Bannere, og mange Laug bestod af flere Hundrede Personer, saaledes den store Vognfabrikant Lauenstein med alle sine Arbeidere; over 1000 vare med; deri var ogsaa en Kjæmpevogn med 8 Heste, og paa Vognen en Jernbane med Lokomotiv og Vogntrain, dampende og fnysende og pibende, ligesaa Modellen til den Waggon, som han gjorde for Keiseren af Rusland, med alle Indretninger o. s. v.; endvidere en Miniatur-Gigh saa nydelig, at man ønskede at sætte sig op i den, og mange andre. Bundtmagerne, eller som de her hede Pelsmagerne, havde en stor Slæde med fyrstelig Pragt, trukket af 4 sorte Heste i fuldt Vinteroptog med 3 Herrer i, den ene som Konge, med Hermelin og Zobel, og Jockeyer paa Hestene; dette Tog tog sig overordentlig prægtigt ud. Naar man dertil erindrer, at alle Huse paa begge Sider havde store og smaa Flag ude, og at disse hang over Gaderne fra den ene Side til den anden, og nu i Toget selv disse Tusinder af Flag — enkelte Korporationer havde 20 store Flag, i andre bar hver Mand et Flag og 4 à 6 gik i Bredden, — saa kan man fatte, hvilket broget Syn dette gav; kun i evig Skade, at det smaaregnede hele Dagen igjennem. Var nu dertil kommet smukt Veir og Solskin, saa vilde Indtrykket naturligviis have været endnu stærkere. Der var een Larm den hele Tid: alle disse Musikkorps som idelig hørtes, al den Skrig og Skraal, den Jubel, disse Hurraer uden Ende for hver ny Afdeling, herom gjør man sig ingen Forestilling. Kornmaalerne havde en stor „Speicher", der ogsaa var paa en Vogn. Vierlænderne, alle tilhest i deres Kostume og med en uhyre Vogn, dækket som et stort Bord med alle mulige Frugter og Grønsager, — de forsyne Byen med saadant, det var nydeligt og en saadan Farvepragt, at man troede sig midt i Sommerens Hede. Hele Vognen var en grøn Kurv og Jubel fulgte dem hele Veien. Landfolket heromkring tilhest paa overordentlig smukke Heste havde en kolossal Straavogn, ovenpaa en uhyre Krone af Kornax og overalt mellem Axene Kornblomster. Det tog sig særdeles godt ud. Disse vare fra Geestlandene, og Andre fra Marskdistriktet havde en lignende Høvogn. Maskinbyggerne førte paa en Vogn et heelt Værksted i fuldt Arbeide med gløende Ovn og en høi Skorsteen, hvoraf Røgen dampede; det saa lystigt ud. Ligesaa vare Kunstdreierne i fuldt Arbeide i sit Værksted med Dreierbænk. Træskjærerne ligesaa, og de fabrikerede underveis smaae Æsker, som uddeeltes paa Gaden. Fremdeles Lithographerne og Stentrykkerne; de uddeelte og saa Sager om Dagens Betydning; man saa dem lægges ind under Pressen og blive udtagne, det var et fuldt Værksted. Guldsmedene førte en stor Baldachin, hvorunder et uhyre Bord, bedækket med Sølv- og Guldsager, Armstager, Pokaler, Fade, Terriner etc. til stor Værdi; der gik Saamange omkring Vognen at Fare var der ikke. Det saa pragtfuldt ud og paa Hoben gjorde dette Optog stor Virkning. Smedene vare i Rustninger, eller maaskee det var Blikkenslagerne, ganske sikker er jeg ikke; Malerne i „altdeutsches Costum." Delikatesse- og Frugthandlerne havde en lignende Vogn som Vierlænderne, med alle mulige Sager, saa pragtfuldt opstablede og tilstelte som disse Mennesker altid udstille sine Sager. Dog, skulde jeg opregne Alt, blev jeg ikke færdig endnu paa længe. Der var i alle Kirker Gudstjeneste Kl. 9 om Morgenen, da Dagen blev holdt som Helligdag. Kl. 12 var Fest i Michaelis Kirke, hvor alle Fanerne opbevaredes fra hine Tider; dertil vare alle „Kampfgenossen" indbudne baade de her i Hamburg og fra Lübeck og Bremen og Nabolandene, hvor overalt mange endnu leve. Der skal det have været allersmukkest; baade var Kirken saa særdeles smagfuldt smykket, Musikken saa vakker og den hele Akt saa „feierlich". Man beregnede, at ved Kirkefestens Ende skulde Begyndelsen af Toget være naaet til Michaelis, og da sluttede alle disse sig dertil og gik med til „Heiligen Geistfalde" mellem Altona og Kirkegaarden, hvor Tribuner vare anbragte og hvor Musik var arrangeret; men paa Grund af den vedholdende Regn var Toget med de svære Vogne ikke kommet saa hastig afsted, da det gik ud af Portene, saaledes var derude Alting tilende, da Slutningen af Toget naaede did. — Kl. 7½ var Illumination allerede i fuld Gang og da kjørte vi et Par Timer om for at besee de vigtigste Punkter, men en vanskelig Sag var det at komme igjennem overalt; og var ikke Veiret bleven saa slemt baade med Regn og Vind, hvorved Saamange afholdtes, saa havde det været total umuligt, thi selv som det nu var, bølgede Menneskemasser og Vogne om hverandre og man maatte ofte holde stille halve Timer; Andre hører jeg have holdt over en Time paa samme Plet uden at kunne røre sig. "Berliner Bahnhof" var det smukkeste, hele den store Façade med 5 forskjellige Sorter koulørte Lamper, yderst smagfuldt dekoreret. Ligesaa skal Raadhuset og „Stadthaus" begge havde været brillant illumineret med Gas hele Façaden. Paa Neuerwall, hvor das Stadthaus ligger, turde ingen Vogne passere. Børsen var meget smuk; et stort, kolossalt Hamburger Vaaben i Gas bag paa og foran over Indgangen det gamle Vaaben, holdt af de to Løver, ogsaa i Gas, og fortløbende Gasflammer til begge Sider, endende med 1813 paa den ene Fløi og 1863 paa den anden. Ellers var Hotel de l'Europe det smukkeste, i samme Smag som Bahnhof, med smaa koulørte Lamper. De to underste Etager vare bedækkede med en dertil gjort Tegning, eller hvad jeg skal kalde det, saaledes at det fra Jungfernstieg saa ud som en stor østerlandsk Pavillon. Det var pragtfuldt Altsammen, og dog hører jeg, at Mange finder at Illumination ved Schillerfesten for 3 Aar siden var endda smukkere, som ogsaa at Mange finde, at Festtoget ved samme var langt smagfuldere og havde fornemlig intet af det, som dette i saa høi Grad havde: Præget af et Karnevalsoptog; thi man maa tilstaae at dette i alle Dele erindrede derom, medens man paa samme Tid ogsaa kan finde, at mange overordentlig smagfulde og pragtfulde Optog vare at se, og i det Hele maa det siges at have været storartet. Det var naturligviis meget større end hiint, navnlig gjorde alle disse Vognoptog det saa kolossalt. — Næste Aften var jeg i Theatret, hvor mange Øine tørredes ved Opførelsen af et lidet Stykke, betitlet „der Tag der Erlösung 31 Mai 1814" — hvilket Stykke blev opført just saaledes den Aften for 50 Aar siden. Det lokkede mange Taarer frem; ligesaa en Scene fra Fribedskrigen: „den hanseatiske Legion i Leiren i Mecklenburg." Jeg saa op til de gamle Graa der oppe og saa En af dem jævnlig tørre sine Øine, om det var Taarer eller det var ham for varmt, skal jeg ikke kunne sige. — — —"

Literatur.

Bidrag til Oiestads Presters og Prestegjelds Historie ved A. Faye. Arendal 1861. J. S. Fabricius og E. Omholts Forlag. 110 Sider 8vo. 36 ß. — Uagtet denne Bog, som man vil see, allerede er et Par Aar gammel, er den hidtil, saavidt Anm. bekjendt, endnu ikke med et Ord bleven offentlig omtalt, en Skjæbne den dog ikke synes at fortjene, hvorfor vi her ganske kortelig ville henlede derpaa det lille Publikums Opmærksomhed, som pleier at interessere sig for den Slags specialhistoriske Smaaarbeider. Den flittige Forf. har dennegang leveret et Sidestykke til sin i 1859 udgivne og i nærværende Blad (23de Oktbr. s. A. af „h. h.") ret fordeelagtig omtalte Holt'ske Præstehistorie, og vi have den Tro, at nærværende Skrift ligesom hiint vil være en kjærkommen Gave til den deri omhandlede Egns Præsteskab og Almue, ligesom det er sikkert nok, at Bogen ikke er uden Betydning for den fædrelandske Personalhistorie, ja endog for vor nyere Kirkehistorie. Mange ikke uinteressante Smaatræk ere her reddede fra Forglemmelse, og som „Bilag" har Præsten Faye ladet aftrykke in extenso tvende Visitatsbøger fra det 17de Aarhundrede, nemlig Hr. Salve Thomassøns og Hr. Daniel Feiffs, begge Provster i det da endnu udeelte Nedenæs Provsti, hvilke Aktstykker især have Betydning derved, at de, saavidt os bekjendt, ere de eneste Provste-Visitatsbøger, som hidtil ere offentliggjorte her i Landet, og sikkert blandt de ældste nu existerende i sit Slags. — Vi kunne efter dette ikke andet end ønske, at Forf. maa finde Tid og Kraft til at udgive flere af de presbyterologiske Arbeider, som det er os bekjendt, at han i mange Aar har forberedet, navnlig sin Krønike om Biskoperne i Stavanger og Christianssand. — 10 —

— I den sidste Aarsberettning fra Bestyrelsen for „**Samfundet til den danske Literaturs Fremme**" findes en Kommittee-Betænkning (fra C. Ploug, Kr. Rovsing og C. A. Thortsen) ang. en ny Udgave af Holbergs Epistler ved Chr. Bruun, Underbibliothekar ved det store kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn. Som maaskee en Enkelt vil erindre, var Conferentsraad Werlauff, hvis ubegrændsede Lærdom og Kjærlighed til Holberg man skylder saa værdifulde Oplysninger til dennes Komedier, Niels Klim og andre af hans Arbeider, ogsaa i sin Tid betænkt paa at levere en med literært og oplysende Apparat ledsaget Udgave af Epistlerne, — dette righoldige, avisagtige Magazin for de ved Læsning eller Livet fremkaldte Jagttagelser, Bemærkninger og lunefulde Indfald, som Holberg i de sidste Aar af sit Liv fandt værd at nedtegne. Men Werlauffs Forsæt er ikke bleven udført og maa vel, paa Grund af hans høie Alder (han er nu i sit 82de Aar) for længe siden ansees for opgivet. Det maa derfor siges at være nyttigt og tidsmæsigt, at en yngre Mand, der ved en ifjor udkommen Monographie over „Peder Paars" har lagt sit Kjendskab og sin Kjærlighed til Holberg for Dagen, har optaget Werlauffs Udgiver-Plan. Epistlerne høre i flere Henseender, og navnlig med Hensyn paa Holbergs Synsmaader, Tænke- og Levesæt, til de interessanteste blandt hans prosaiske Arbeider. Og dog have de i umindelige Tider ikke været tilgjængelige i Boghandelen, og hellerikke lette at overkomme hos Antikvarer eller paa Bogauktioner, da de ikke som Holbergs fleste andre Værker ere gjentagende optrykte, men findes fuldstændigen kun i een Udgave, den der begyndte 1748 og afsluttedes med 5te Bind strax efter Forf.s Død (1754). Et nyt Optryk udkom vistnok 1758 flg., men dette naaede ikke til 5te Bind, hvorfor dette sjeldnere forekommer. Hvad Bruuns nye Udgave angaar, kommer den, ligesom Original-Udgaven, til at bestaae af 5 Bind, og med tro Gjengivelse af dennes Text. „Under Texten gives Forklaring paa saadanne Udtryk og Vendinger, som maa antages at være fremmede for almindelige Læsere," og bagi hvert Bind følge Antegnelser, udarbeidede i Lighed med dem, Werlauff har givet til Holbergs Lystspil. I sidste Bind gives Registre, bibliographiske og literærhistoriske Oplysninger om Udgaver og Oversættelser m. v. Med Hensyn til den forelagte Prøve paa „Antegnelser" bemærker Bedømmelses-Kommitteen, at den finder dem at være udarbeidede med stor Flid, og at den ikke tvivler om, at de, „skjønt mere eller mindre nødvendige, dog alle kunne være belærende eller interessante for Læsere, som ønske at sætte sig ind i de literære Tilstande paa Holbergs Tid og tilbørlig at vurdere hans egne Synsmaader."

— Udkommet er netop **Det kongelige norske Universitets Halvhundredaars-Fest, September 1861.** Beretning og Aktstykker. Chra. 1862. 80 S. st. 8. Denne Festberetning vil tjene til at supplere Prof. Monrads til Universitets-Festen udgivne Program om „Det kgl. norske Frederiks Universitets Stiftelse", og er ogsaa, om vi ikke tage feil, paa Kollegiets Vegne besørget af samme Forfatter. Foruden en kort Beretning om Festlighederne samt Aftryk af de ved denne Anledning holdte Taler og afsungne Sange, indeholder Skriftet tillige samtlige til Universitetet indløbne Gratulations-Skrivelser og „Votiv-Tavler", og ender med en Skrivelse fra Conferentsraad Werlauff, der som det Kjøbenhavnske Universitets Senior og „som den eneste tilbageværende Collega med flere af det norske Universitets ældste Lærerstamme" var indbudt til at deeltage i Festen, men hvilken Indbydelse hans høie Alder hindrede ham i at modtage.

— Et nylig udkommet Dobbelthefte af det af C. Fogh og Chr. Lütken udgivne **Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben** (B. V. H. 1—2.) indeholder Begyndelsen af en udførlig Fremstilling af Darwins Theori om Arternes Oprindelse, hvilken fremsattes i et i 1859 udkommet særskilt Skrift og har gjort saa overordentlig stor Opsigt blandt Naturvidenskabens Dyrkere. Desforuden indeholder Heftet: „Kuro-Sivo" eller den japanske Golfstrøm; to texanske Myrers Naturhistorie; sex Forelæsninger over Lyslæren af Prof. Tyndall (fortsættes) og Svampene med nærmest Hensyn til Troldsmørsvampen, af Prof. A. S. Ørsted, første Afsnit. Tidsskriftet, hvoraf aarlig udkommer 6 Hefter, koster 1 Spd. 45 ß.

— **Af Frihandelsforeningens Tidsskrift** (Kbhvn.) er 2det Binds 1—2 Hefte udkommet og indeholder: Om Industrien i Altona under Frihandelen efter Toldprivilegiernes Ophævelse; Haandværksdriften og Beskyttelsen; Frankrig og Frihandelsprinciperne; Tre Artikler af Fr. Bastiat, og Aktstykker vedkommende Frihandelssagen. Tidsskriftet er meget billigt (nærv. Dobbelthefte paa 123 S. koster 22 ß) og indeholder Meget, der har sin Anvendelse og Gyldighed saavel her som i Danmark, som det er beregnet paa.

— Hos Philipsen i Kbhvn. er udkommet: **Arbeids- og Fattigforsørgelses-Anstalter.** En Fattigforsørgelses-Maade, nærmest for Land-Communer, af Chr. Søeborg, Fattigforstander ved Tikjøb Arbeidsanstalt. 50 S. 8.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 15. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 12te April 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

5. I Latinskolen.

En Mand af ganske andre pædagogiske og literære Kvaliteter var Overlærer Sagen. Ogsaa han havde sine personlige Egenheder og blandt disse en vis Eensidighed i Bedømmelsen og Vurderingen af sine Elevers aandelige Anlæg og Retning. Han var ganske en Smagsmand, heel igjennem klassisk udpræget, skjønt vistnok hverken en Romer eller Græker, philologisk betragtet. Ligsom hans „Polychorda“, en Samling af Digte efter latinske og græske Poeter, maa ansees som noget af det Bedste og Betydeligste, han har leveret som Digter, saaledes var ogsaa Fortolkningen af latinske og græske Digtere en af hans kjæreste Sysler paa Skolen; før Rektor Holmboes Ansættelse hørte Græsk endog til de Fag, hvori det var ham overdraget at undervise. „Dansk“, som det dengang kaldtes, var forøvrigt hans Hovedfag, og det er ved den Maade, hvorpaa han her tog sin Gjerning, at han især har indlagt sig store Fortjenester af sine Disciple. Vilde jeg spørge mig selv, hvilket positivt Udbytte — jeg mener, udmyntet i grov Kourant — enten for Grammatikens eller Rhetorikens Vedkommende, jeg har havt af mine 5 à 6 Aars Underviisning under Sagen i „det Danske“, saa skulde jeg vistnok have vanskeligt for at svare; jeg veed nemlig ikke, om jeg nogensinde har lært „dansk Grammatik“ under ham anderledes end ved et Slags Frihaandsanalyse, deels mundtlig, deels skriftlig. Jeg tør heller ikke paastaae, at Tilegnelsen af „Rahbeks-Bogen“, som han kaldte den ɔ: Rahbeks Bog „om den danske Stiil“, — som var den Haandbog, vi i Skolens øverste Klasser manøvrerede med — netop stod i passende Forhold til den Tid, som blev anvendt paa samme; men sikkert er det, at vor aandelige Udvikling skred fremad under denne Lærer, og det baade formalt og materielt. Hans Konversation — og det er just det rette Navn paa hans Underviisningsmethode — hentede sit Stof fra de forskjelligste Felter og tvang Eleverne til at bearbeide det paa en Maade, der bragte Harmoni mellem de forskjelligste Aandsevner. En Sag, som nuomstunder forsømmes i saa mange af Landets første Skoler, var „Indenadslæsningen“; paa denne drev Sagen uafbrudt, og det saaledes, at man paa engang lærte at læse, at tænke og at skjønne. Som bekjendt var han en af de Første, som hertillands udgav en Læsebog i Modersmaalet, og det tør siges, at denne, navnlig de senere af ham selv besørgede Udgaver, maa regnes til det Bedste, man eiede af den Sort. Vore Læsetimer med ham hørte i det Hele taget til det mest Vækkende og Morende, man kan tænke sig: naar et Stykke var gjennemlæst efter hans tredobbelte Regel: „lydeligt og tydeligt og prydeligt“, — og her fik vi, ofte gjennem Ironien og Vrængebilledet, de første Begreber om det Skjønne og Vellydende — blev Indholdet gjennemgaaet; hvo der da havde Øren at høre med, havde Anledning til den rigeste Høst, mens aandelig Døvhed og Dumhed ikke vilde faae stort Andet ud deraf end, „at det var noget Sludder Altsammen.“ Fremfor Alt var han en Mester i paa sin Viis at udfinde og udhæve Skjønhederne ved et poetisk Arbeide og herved give os — Smaagutter endogsaa — en Slags Anelse om, hvad Skjønheden var i sig selv. Hans Methode var her heeltigjennem sokratisk; man fik aldrig tørre Begrebsforklaringer; det Abstrakte traadte os for Øie i livsfriske Skikkelser; han var ikke den Talende og vi de Hørende; men der var mellem Lærer og Disciple en Tankeudvexling og en Gjensidighed af Spørgen og Svaren, der, naar Tingen var endelig klaret og sluttet, gjorde det vanskeligt nok at erkjende, hvem der havde mest Deel i Resultatet. Med alt dette var der — den hele Time igjennem — ved Siden af det lyttende Alvor en Aandslivlighed og en Kvikhed, der ofte gav sig Luft baade fra hans og vor Side i munter Latter; en og anden Stakkel gik det sagtens udover; thi Sagen var uforlignelig skarpsynt, hvor det gjaldt at opspore og fremhæve det Skjæve og Latterlige ved Personer eller Ting; sædvanlig vare ogsaa hans Spørgsmaale stillede saa fristende, og hans hele Tale saa besnærende anlagt, at der ikke skulde liden Aandsnærværelse og Uforknythed til for at hytte sig. Men saa tog man sig heller ikke den Sag saa nær; gjorde han ved et syllogistisk Taskenspilleri Vedkommende i det ene Dieblik til en „Fuggel“ og i det andet til et „Amfebium“, saa forvandlede han ham i det næste igjen til et Menneske, og Gutten var efter denne dobbelte eller tredobbelte Metamorphose lige god for det. Her gjorde dog en vis Eensidighed sig ofte gjældende; Mangel paa Smagssands blev stundom taget for Mangel paa al Sands og Angjældende derefter bedømt og behandlet ikke uden følelig Ubillighed, Noget som i de første Aar af min Skoletid gjaldt i ikke saa liden Grad mig selv. Paa den anden Side kunde en smuk og korrekt Indenadslæsning bringe ham til at lukke Øiet for mange Lak og Lyder, hvad jeg ogsaa selv har prøvet, navnlig i mine sidste Skoleaar. I det Hele maa det siges, at Skjønhedsidealet ganske og aldeles havde indtaget denne Mand; hans Stræben gik derfor i Et og Alt ud paa at vække og skjærpe Sandsen for det Skjønne; den, hos hvem han i saa Henseende vandt Indgang, fik med det samme hans varme Hjerte; alle andre vare udelukkede derfra som et vulgus profanum.

Skjønlæsningen kulminerede i de Deklamationsøvelser, han anstillede med sine Elever, ligefra den nederste Klasses Rollinger indtil Mesterlektiens dunhagede Kavalerer. Denne Sag tog han meget alvorlig; man maatte bestige Kathedret, og uden Hjælp af Bog eller Suffleur fremsige det selvvalgte Digt for et Publikum, som ikke altid var det toleranteste. Og da skulde man stundom have seet den Gamle! Det Portræt, man har af ham fra Gørbitz's Haand, og som man kan forlyste sig med, naar man gaar ned til Hr. Dahls Boglade og endnu mere, naar man giver det en Plads paa sin egen Væg til daglig Beskuelse, er et ypperligt Billede, just fordi det saa træffende gjengiver det Udtryk af Gemytlighed og Skjelmeri, som vibrerede i dette aandfulde Ansigts mangfoldige Minespil. Naar han saa sad paa sit Censorsæde med halvtlukkede Øine, Hænderne foldede over Skjødet, og med et ubeskriveligt Smiil — o saa spidst, saa spidst! — indsugede baade gjennem den ydre og indre Høresands den fattige Deklamators frugtesløse Forsøg paa at redde sig ud af Situationens Grinagtighed, mens Auditoriet skar Ansigter op til den ulykkelige Aktør, ja, da var han uforlignelig, ganske storartet! Fremfor Alt affskyede og ridikulerede han al Slags Affektation; om han selv nogensinde har praktiseret Deklamations-Kunsten med synderligt Held, eller om han selv forstod endog blot den Kunst at læse godt, skal jeg ikke kunne sige; men at bedømme baade hiin og denne og fremstille Feilene ret paatageligen gjennem disses vistnok overdrevne og karrikerede, men just derfor umiskjendelige og slaaende Gjengivelser, var et Talent, som ingen mig bekjendt Lærer har besiddet i den Grad som han. En Egenhed kom ham her besynderligen tilgode. Sagen holdt meget paa en korrekt og ædel Udtale af Ordene fra Disciplenes Side; men selv talte han sædvanlig ærkebergensisk, og man bemærkede snart, at dette skeede mere af Bevidsthed og med Overlæg end af blot og bar Vane. Jeg veed ikke, om jeg feiler; men mig synes, at just det ironiske Element finder et eget adækvat Udtryk i den bergensiske Mundart; jeg selv falder, naar jeg vil benytte Ironien, uvilkaarligen hen i min Moders Maal, og vist er det, at aldrig stak Braaden i den Sagenske Kritik saa spidst, som naar den ligesom sylede sig frem gjennem ægte Bergenismer. Forøvrigt maa man ikke med disse Deklamationsøvelser forbinde Tanken om nogensomhelst Naragtighed; endnu mindre tør man agte dem som tidsspildende og allermindst — som et demoraliserende, til Dilettantisme opdragende Lefleri. Sagens Hensigt var at udvikle det Skjønne i den hele Personlighed; derfor skulde man fremstille sig frit, udtale sig høit, udtrykke sig smukt, — kort faae baade Holdning og Mine og Ord saaledes i sin Magt, at man ved sin senere Optræden i Livet som offentlig Mand kunde tale og handle med den Myndighed, som Dannelsen selv fordrer og selv giver. Man agerede ikke paa Kathedret, skjønt Aktion og Mimik ikke vare udelukkede; tvertom: Talen — den offentlige Tale — var for Sagen et Kunstværk; Prædikestolens saavelsom Skrankens og Kathedrets Mand maatte i hans Øine være en Kunstner, og den gamle romerske Veltalenhedslærer skulde havt sin Glæde af at høre den moderne Kunstfælle gjentage hans gamle Katechisation: qvid est primum in oratione? actio! — qvid est secundum? actio! qvid est tertium? actio! Derimod vilde Sagen selv ingen Glæde have af den Tingenes Tistand, som nu synes raadende. Kunsten er banlyst; den velbekjendte Phrase: vi skal ikke overtales, men overbevises, har man taget til Indtægt som gyldig Grund for al den Forstandens Tørhed og Stilens Tomhed og Foredragets Tamhed og Totalitetens Aandløshed, der nu kun altfor sørgeligen har afløst en maaskee stundom svulstig og affekteret, men ofte baade varm og henrivende Veltalenhed; hverken i Kirken eller i Retssalen eller i Repræsentanthuset har man mere at frygte nogen „Talens Ildstrøm“; der flyder paa alle disse Kanter som oftest en rolig Vandstrøm, og skulde man end stundom komme i Fare for at drukne deri, saa være det en Trøst, at man idetmindste ikke drukner i Saltvand.

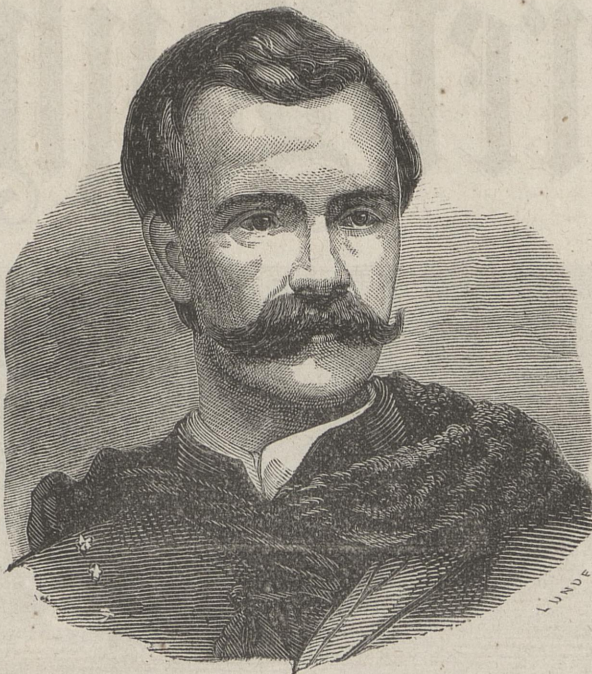
(Fortsættes.)

Polen—Langiewicz.

En Nation har ikke i længere Tid været holdt undertuet af en fremmed Nationalitet uden bagefter at bære onde Mærker efter Trykket. Ellers var der ingen Forbandelse i det Onde, og, man kunde sige, ingen Straf for i sin Tid at have overgivet sit Fædreland. Det er Landets øverste Samfundslag, dets Intelligents, som først og fremst har maattet udholde dette Tryk, og som, efterat dette igjen er ophævet, pleier at vise frem i Dagen sine gulvisne Marker efter det borttagne Overlag, sine bedærvede Strøg, hvis forgiftende Dunster siden besvangre Nationens frie Luft med alskens Reaktion. I Undertrykkelsens Dage have nemlig mange af Nationens Fornemme forgyldt og prydet sig med sit Fædrelands Tvangsbaand. Deres adelige Saloner have gjort sig til de sociale Organer for Undertrykkernes denationaliserende System; deres Selskabelighed har optaget og hædret de Fremmedes Mænd og deres Meninger, prydet sig med deres Æresbevisninger, deres Civilisation i Literatur, Malerier, Statuer, Moder osv., de have med eet Ord laant Fienderne Haanden til i Fred at udføre den Erobring i Folkeaanden, for hvilken Sværdet før blot udstak Grændserne. Som illustrerende Exempler behøve vi kun at holde for Diet Østerrigernes Forhold til Ungarn og til Italien, Tydskernes til Posen, maaskee ogsaa til en Deel af Danmark, Englændernes Forhold til den aldrig pacificerede irske Nationalitet. Det er igjennem slig Depravation af den nationale Charakteer i Landenes intelligente Samfundslag, at deres Erobring gjennem Tidernes Løb i Regelen vil sees at være forisat, og det er da den samme bedærvede Intelligents, som siden staar Nationen mest iveien under Befrielseskampen. Det er altsaa i den samme Samfundsklasse, hvori Nationen, naar Frihedens Dag engang oprinder for den, maa søge sin Ledelse og Frelse, at den ogsaa har sine største Farer at bekjæmpe; det er nemlig ogsaa netop der, at den har at befrygte Forræderi, i Raadet som i Slaget. Skjulende sine Sympathier for Undertrykkerne under de nationale Phraser blive de netop derved saameget farligere Mænd at have i sin Leir. Og, da de vide, at den Dag, da deres Folk staar befriet, tillige bliv den, hvorpaa deres foregaaende Færd ufvigeligen faar sin Dom, bruge de sine skjulte Vaaben som fortvivlede Jesuiter for Livet.

Derfor er det at i slige Nationens Reisningstider, hvori Folkestemmen efter Instinkt selv vælger sine Ledere, Tilliden til disses Charakteer og paalidelige, patriotiske Sindelag bliver det aldeles overveiende Bevægende, medens Hensynet til den intellektuelle Begavelse, skjønt af uberegnelig Vigtighed, dog kun kommer til at indtage den anden Rang. Folkefølelsen her er vel den, at det rigtige nationale Sindelag involverer de Evner, hvorfor Folket i de betrængte Tider netop har Brug. Derfor toge Italienerne den fra Charakterens Side prøvede Garibaldi, medens de dog havde en Cavour; derfor toge Ungarerne en Digter som Kossuth fremfor en saa fremragende forstandig Mand som Gørgey. Og ved at gjennemblade Historien kunde vi, om fornødiges, fremføre nok af videre Exempler i denne Retning. At finde en slig Personlighed, der har moralsk Tyngde nok i sig til at være Centrum for den hele Folkebevægelse og om hvem den hele Befrielseskamp kan organisere sig, en slig Mand altsaa som Nehemias var for Jøderne eller Garibaldi for Italienerne, synes overhovedet at være en Hovedbetingelse for den heldige Udgang af de nationale Befrielseskampe, hvoraf vor Tid er opfyldt. En slig Mand bliver sit Lands virkelige Diktator, selv om han, som Tilfældet var med Garibaldi, har en Konge ved Siden. Og med denne Udvalgtes Personlighed pleier Nationen da at staae eller falde. I ham seirer den og i ham knuses den. Han er dens Hjerte, som slaar eller ophører at slaae.

Spørge vi, om Polakkerne for Dieblikket have fundet en saadan Mand imellem sig, da staae vi i Forlegenhed for Svaret. Paa sædvanlig uenig Viis have Polakkerne desværre istedetfor een saadan sin Tids Mand fundet hele to nemlig baade en Langiewicz og en Mieroslawski, der hver af sit Parti ophøies til ubeilbar Folkeprophet. Disse Partistridigheder synes desværre for Dieblikket at skulle drage Europas Opmærksomhed bort fra Landets

Marian Langiewicz, født i Posen 5te Aug. 1827.

Kamp og over paa sig. Her see vi altsaa igjen den samme Fordærvelsens Engel, som har svævet med udspilede Vinger over Polen gjennem hele dette Lands Historie. Det er den Tvedragtens og Splidens Aand, som er den polske Folkecharakteer saa eiendommelig og som har gjort Sammenligningen med „en polsk Rigsdag" til et Ordsprog. Det er denne, som tilslut overleverede Landet i Rusland's, Østerrigs og Preussens Orneklør og som i 1830 gik saa sørgelig igjen og først drog bort, da det polske Folk laa væltende i sit Blod ved Ostrolenka. Læser man Polens Historie fra 1830, faar man Indtrykket af Enkeltes Heltemod og af enkelte Slagpladse, kort af storartet enkelt Kraft. Men Organisationen seer man gaae tilgrunde under Uenighed om de rette Mænd, under Uenighed om Midlerne, under Mistanke om Forræderi mellem Nationens Egne. Vi see, at, medens Rusland med sine Kanoner stablede Lig op i Armeens Front, havde det i selve den polske Leir sin stærkeste Allierede i hiin Nationalcharakterens svage Side.

Der er et gammelt Ord som siger, at det er vanskeligere at overvinde sig selv end at indtage en stor Stad. Dette Ordsprog passer netop paa Polen, thi for dette faar overvundet denne sin egen Nationalsvaghed og skabt sig den fornødne Eendrægtighed, før formaar Landet ikke at beseire sine udvortes Fiender, Russerne. Uden saadan Enighed vil de polske Sletter af denne Polens nye Opstand kun faae nogle flere forgjæves Valpladse at bære paa end før, kun overstrøes med en ny „Generations Lig;" Landets gamle Martyrhistorie vil da kun faae et nyt blodigt Afsnit, og den alt saa mange Gange skuffede Verdensopinion kun skuffes nok engang. Denne vilde da kun paany see den herlige polske Frihedsillusion, som den nu saa ofte har deelt og troet paa, knust af russiske Armeer, og den vilde af denne Polens gjentagne Skjæbne modtage det moralsk nedslaaende Indtryk, som en ny Stadfæstelse af Magtens Seier over Retten altid udøver paa Menneskene.

Men een Gang maa dog det Folk, der af Forsynet er ført og tugtet gjennem saa mange Trængsler, faae Dinene op og forstaae Nødvendigheden af Enighed, og denne Stund tør man tiltrods for de ovennævnte Aabenbarelser af Nationens gamle Adam tro nu endelig er oprunden. Mieroslawski er nemlig ifølge de senere Efterretninger reist tilbage fra Polen, og Langiewicz, den anden Diktator, er fangen, saa at begge Splidens Aarsager er bragt udenfor Begivenhederne. Og den Omstændighed, at man har proklameret Søndernes Frihed har endvidere givet den polske Frihedskamp et Grundlag, hvorfra Folkevilliens Røst kommer til at overdøve de personlige Stridigheder, der saalænge som den polske Opstand kun var Et med de polske priviligerede Klassers Sag, maatte disponerende kunde træde i Forgrunden.

I vor forunderligt bevægede Tid, da Nationerne rundt om reise sine bøiede Nakker og stirre sine Undertrykkere i Dinene, er det ikke længere Enkeltmand, som handler, men den hele Nation i sin Masse. Det er Polens Folkemasse, som nu er Helten, der stabler sine Lig op til Blodvolde foran en af Ruslands Indgange til Europa ligesom i sin Tid Leonidas ved Thermopylerne foran Indgangen til Grækenland. Det er endvidere det polske Folk i sin Masse og ikke længere nogen enkelt Leder, som man nu seer paa Martyrplasen, vidnende for Folkenes Sag i alle Nationers Paasyn, det samme Martyrsted, som Grækenland, Ungarn og Italien har besteget. Baal, som det Johan Huss bestig, ere kun for svage Gnister at regne mod den Lysning, som et Folks Martyrium lægger over Verden. Ved Skjæret sees Folkeslagenes bedrøvede Aasyn i Taarer, medens for Huss kun de enkelte Fromme græd. Disse store Martyrer have en Tro, som de ville vidne for, og denne Tro er Nationalitetens. Denne er Nationernes Fromhed som den hellige Dogme er Enkeltmands. Den tør ikke sælges for Guld eller for Fred eller for Livet, ligesaalidt som det enkelte Menneske for disse Ting tør sælge sin Sjæl. Den Nation, som her svigter sin Opgave, forarger Verden som den, der ved Magten af sit Exempel vil bringe Verden til at tro paa, at Lænker passe om Folkenes Hals og at en Nation værdigen kan føre et physisk Liv, efterat dets Nationalaand er dræbt, dets Historie standset og dets Flag sænket ned i de Forfædres Grave, hvorfra det gjennem Tiderne er voxet frem. At Døden maa foretrækkes for Skjændsel er ikke blot den enkelte Helts Løsen, men maa efter Verdensmoralens Bud tillige være enhver bevidst Nations.

Polen staar nu i Europas Bresche og kjæmper til Døden, men det staar ikke længer eensom som den forladte Forpost, som Europas „enfants perdus". Det føler dets frie Aande suse om sit Hoved og seer sine Fiender vakle for en usynlig Magt, som ligger udenfor deres egne Sværde. Det er Verdens Opinion, som nu er bleven til en Magt og som derfor kan sendes dem som usynlige Hjælpetropper, der staar med Forfærdelse. Det er Summen af alle de Enkeltes Meninger i Verden, der tilsammen løber ud i et saa stort Tryk at Ruslands Armeer standses af det. Det er hermed, som i sin Tid med Bordedansen, hvor enhver ubevidst tillagde sit Lod Tryk og saa ikke kunde forstaae, hvorledes Summen af alle disse Tryk bragte Bordet til at bevæge sig. Polen er et saadant Verdens-Bord, hvorpaa hver fri Mands Sympathi trykker med sin Finger. At det saa bevæger sig derefter, har vi alle igrunden ondt for ikke at overrastes ved.

Og kommer saa dette Bord til at gaae den Vei, Europa trykker, saa er atter en stor Nation befriet. Næst efter den jødiske Nation har vel ingen udmærket sig ved en saadan national Martyrhistorie og slig Længsel mod Hjemmet, som den polske. Midt i det civiliserede Europa, i Stæder som Paris og London, har denne Nation havt sin babyloniske Udlændighed. Som Jøderne har Nationen hængt bort sine

Dunserud-Birken i Nærheden af Fiskum Præstegaard paa Eker.

(Se Nr. 6. S. 30.)

Cithre, fordi der kun var „Sorg i deres Sang.“ Men disse Sørgesange over deres Zion, hvoraf disse hænge saa fulde, og de Sange til Kamp for det, hvoraf de kunne brænde som var hvert Greb i dem en Kanonade paa en Valplads, ere bestandig med Medfølelse blevne lyttede til overalt i Europa og har tilslut opvakt de levende Sympathier, som i disse Dage ytre sig fra alle Kanter for deres Sag.

Jonas Lie.

Kunstelskende Konger.

I Oldtiden, da Kunsten fornemmelig stod i Religionens Tjeneste, see vi sjelden Kongerne som Kunstens Udøvere; Kong Salomo var vistnok noget af en Architekt, og hans Fader David en stor Musikus, men forøvrigt var Krigshaandværket Tidens Smag, og de gamle Historiographer have derfor maattet fremstille for os Fortidens store Figurer snarere som ofrende til Guden Mars end til Apollo.

Den christelige Civilisation og den lykkelige Forandring, den har bragt i Sæderne, har gjort Kunsten til en af Monarchernes og Fyrsternes Yndlings-Beskjæftigelser. De berømte Huse Este og Medici, Leo den 10de, Frants den 1ste, Ludvig den 13de, Ludvig den 14de, Keiserinde Katharina; den store Fredrik, Napoleon den 1ste, Kongen af Bayern, Fredrik Wilhelm den 4de af Preussen, danne en fortløbende Kjæde af Monarcher, som, om de ikke alle have været Kunstnere, have skjænket Efterverdenen Monumenter, der forevige deres Minde. Ludvig den 13de var en udmærket Komponist og Exekutor. Den store Fredrik blæste fortræffeligt paa Fløite og efter at have tilbragt sin Dag med at udkaste Planer til Felttog, hvis Dristighed endnu beundres, forfriskede han sig om Aftenen med at udføre Musik, hvis Stil besad hiin Tids strænge Simpelhed. I den stille Uge synges der endnu hvert Aar i Berlins Kirker en Kantate, kaldet „Jesu Død“, komponeret af den gamle Konge. Den store Fredrik havde desuden megen Smag for de bildende Kunster og Architektur. De kongelige Slotte i Potsdam besidde sande kunstneriske Skatte.

De skjønne Kunster ere i vore Dage en Part af de unge Fyrsters Opdragelse og ansees for henhørende til fuldendt Dannelse. Naar den kunstneriske Udvikling falder i en lykkelig Jordbund, udvikler Talentet sig med forbausende Kraft. Saaledes er Kong Fernando af Portugal, den unge Konges Fader, en af vor Tids bedste Penne-Tegnere. Efterat have havt den Sorg at miste Dronningen og sine Sønner, af hvilke den Ene havde været regjerende Konge, har den ædle Fyrste, der er den portugisiske Nations Idol, fundet Hvile og Trøst i Kunsten.

Ved den modsatte Pol, i Sverige, see vi atter en ung Monarch, der elsker Kunsten og selv dyrker den. Kong Carl den 15de, Skandinaviens Stolthed og Haab, finder Glæde i at tilbringe sine ledige Timer med at gjengive paa Lærredet sine Rigers smukke Landskaber. Kongen af Sverige og Norge er udgangen af en berømt fransk Slægt, han forener altsaa i sit Racers Eiendommelighed: den sydlige, der har givet ham Indbildningskraften, den nordlige, der har givet ham sin Opdragelse og sine Indtryk; derfra udentvivl den Originalitet, man sporer i hans hele kunstneriske og digteriske Retning. Dronningen, en født Prindsesse af Nederlandene, der er opdraget i det Land, hvor Landskabsmaleriet har spillet en saa stor Rolle, deler sin høie Gemals Kjærlighed til Kunsten og besidder en fiin Dom, hvortil Kongen siges gjerne at lytte.

(Efter L'Illustration.)

Kong Carl XV i sit Atelier. (Efter en Tegning i L'Illustration af Tetar Van Elven.)

Fra alle Lande.

Lady Morgan er død. Hvem har ikke hørt Lady Morgan nævne? Skjønt hun med ægte kvindelig Foragt for chronologiske Kjendsgjerninger, iagttog en ubrødelig Taushed om sit Fødselsaar, vide vi, at hun maa være født omkring 1770—80, thi det var vore Bedsteforældre, der morede sig over hendes Noveller, som ere oversatte i alle Sprog; den nuværende Generation kjender hende blot af det seljomme Ny, der staar af hendes Navn og af hendes høist originale Memoirer. I Excentricitet lignede hun Bettina von Arnim, kun var hendes Popularitet langt større. Intet er lettere end at fordømme hende for Sædvanens Domstol, men saadanne geniale Folk skulle nu engang bedømmes efter deres egne Love, og hvor stive Englænderne ere, hvor nøieregnende og pedantiske i Formerne, saa gives der maaskee intet Land, hvor Genialiteten, naar den er ægte, faar mere Lov til at stolpre gjennem Livet som den bedst kan. Hvad kan være mindre i Takten end denne „vilde irske Pige,“ som hun kaldte sig selv lidt ud over den rimelige Alder? Hvad kan synes at passe mindre ind i engelst Salonliv end dette utæmmede Naturbarn, der et Irlænderinde fra Isse til Fod ligesaavel i Hjemmet paa „Erins Smaragdø“ som i Londons Salonner, og som dog med en gammel irsk Vise paa Læberne? Og dog har hendes Huus i 40 Aar været Middelpunktet saavel for det høiadelige som for det literære Selskab i London. Den strenge Wellington mødte der den sarkastiske Byron, den fuldendte Verdensmand og Historiker Macaulay stiftede der Venskab med den irske Folketribun, der saa ofte bragte engelske Peers til at blegne, Daniel O'Connel; Bulver udviklede der sine fine Tanker med høibaarne Kvinder og ædle Mænd og over den hele Scene gjød Irlænderindens Hjertensgodhed og spillende Liv sin Farve. Hun vilde selv aldrig glimre, hun vilde blot more sig, og aldrig ved utilladelige Midler, thi hvormeget hendes Liv end har gaaet i Zikzak, har der aldrig været rejst om blot den svageste Anklage mod hendes Moralitet.

For at forstaae saavel hende som hendes Værker, maa enhver Udlænding begynde med at blive sig den dybe Forskjel bevidst, der er mellem Englands og Irlands Folkeaand, en Forskjel, der fast er ligesaa stor som den mellem Spaniere og Nordmænd. I dette „yderste Thule“, hvor Myrterne blomstre i det Fri, gaar Sydens Aand igjen: Letsind, Barnagtighed, Overtro, vild Lidenskabelighed hører der hjemme, men Folkevisernes uforgjængelige Musik er paa alle Læber og gyder over dette Letsind en eiendommelig vild og veemodig Poesi.

Lady Morgans Barndom og Ungdom var selv en Roman. Hun kom til Verden under et irsk Gjæstebuds Tummel, var fattigere end den Fattigste, blev gift ved Overrumpling, levede en Menneskealder i Kniplingsbølger, Fløiel og Silke, døde uden nogensinde at have kjendt Sygdom og Sorg, og hvad der er det seljomste: strænge Englændere give hende det Eftermæle: „Hun var en god Christen og et godt Menneske.“

Hendes Døbenavn var en Drengs: Sidney. Faderen var Skuespiller ved Dublins Theater, ligesaa fattig som genial. En Juleaften havde man faaet Gage og det gik hoiroftet til i Komediantens Huus, thi man drak stærkt i hine Dage, og han havde indbudet vittige Folk: den berømte Macklin, lige feiret som Præst og som Virtuos paa Dudelsak, Kane O'Hara, en burlesk Forfatter, Komedianter, Præster, Sækkepibeblæsere. Konen i Huset var i sit Soverum, hvorfra hun hørte Jubelen, som blev bachantisk, da det forkyndtes, at Irland var bleven beriget med et nyt Julebarn. Det var en egen Indførelse i Verden.

Sidney voxede kraftigt op. Sang og Dands var hende medfødt, men mere end alt andet „elskede hun eensom Vandren paa den røde Hede“. Eventyr og Feehistorier fyldte Barnets

Phantasi, Ballader, sjungne til Harpen, den unge Piges ledige Timer, og hun havde nok saa omtrent altid ledige Timer. Disse Balladers selsomme Pathos berøvede hende Lysten til at dandse, siger hun; hun hørte i dem et beseiret Folks vilde Klageskrig. Ofte sad hun med blege Ansigter omkring sig og sang til Harpen til langt paa Nat. Alt dette var i Irland en ganske naturlig Ting. Jo fattigere et irlandsk Huus er, jo gjæstfriere er det, derfor mylrede det i hendes Faders Huus. Blandt de faste Gjæster var en gammel Kvinde, der altid gik i Kvækerindernes lange sorte Dragt og med en Kasse under Armen, som indeholdt Portræter af Oliver Goldsmith. Det var hans Søster. „Præsten af Wakefields" Forfatter, som selv næsten vansmægtede, efterlod sin eneste Søster intet andet end sit Navn, og hun fristede længe Livet med at sælge den berømte døde Broders Kontrafei og nyde Gjæstfrihed hos dem, der selv intet havde og derfor vare milde og barmhjertige.

At fortjene Brødet blev tidlig den Fordring, der stilledes til Sidney, som under sin hele Opvæxt fik saalidt deraf som muligt. Som tolvaars Pige havde hun allerede udgivet et Bind Digte, der skaffede Hæder, men ingen Penge, og for sine senere Værker var hendes hele Honorar fire Frieremplarer; hun maatte altsaa beslutte sig til at tage ud som Gouvernante, efter engelsk Dom „det første Tjenestetyende efter Kjældermesteren" Hendes Embedstiltrædelse var igjen noget uregelmæssig. Gode Venner gave en liden Dands for hende Dagen før Afreisen; den varede til den lyse Morgen, og da den Familie, der havde engageret Personen, boede paa Landet, maatte hun i største Hast kaste sig i Postvognen som hun gik og stod. Den respektable Englænderinde gjorde store Øine, da hun saa Gouvernanten ankomme med en stor Blomsterkvast i Haaret, bare Arme og røde Silkestrømper (en Levning af det faderlige Trikot); men Sidney skaffede sig, sit hele Liv igjennem, snart Venner, fordi hun selv bare var Hjerte for Andre. Familien bar hende paa Hænder og opmuntrede hendes Forfatterskab. Hun skrev for meget til at skrive godt, og fik først Penge for „Den vilde irske Pige", der er ganske fortrinlig som Prøve paa irsk Talent. Glødende Phantasi gjør denne vilde Romance i Prosa til et Phænomen i Datidens Literatur og den er endnu en eneſtaaende som Folkeskildring. Hendes Stiil er ofte tøilesløs, men har den samme vilde Ynde, som hun selv besad. Hendes Forlægger kaldte hende til London. Den Opsigt, hun vakte som Skribentinde, aabnede hende Salonnerne, hun blev Dagens Løvinde og havde ligesaamange Beilere som Penelope. Hendes Valg faldt paa Dr. Morgan, der senere ophøiedes til Ridder, men ogsaa hendes Forlovelsestid var fuld af Uregelmæssigheder; saaledes vilde hun f. Ex. slet ikke give sit Minde til Bryllup og satte Ridderens Taalmodighed paa haarde Prøver, men en Dag lokkede man hende ovenpaa, hvor der var Præst og fuldt Selskab, og „den vilde irske Pige" maatte finde sig i, uden videre at blive viet.

Hendes Ægteskab var dog lykkeligt, og da hendes Ægteherre mange Aar efter døde, græd hun tre Dage heftigt; saa formaaede hun ikke mere at være ulykkelig og kaldte sine Venner om sig, der i nogen Tid behandlede hende som et sygt Barn, og inden Aaret var omme, var den sidste Taare tørret.

Dagen før sin Død gav hun en stor Soiree, men da hun den næste Morgen følte sig træt, blev hun i Sengen, hvorhen hun dog lod sig bringe Skrivesager. Pludselig sank Pennen af hendes Haand. „Sidney, er dette Døden?" sagde hun til sin Niece. Det var saa. Trofaste Venner lukkede hendes Øine og den Korrespondance, der er funden efter hende, fylder et Værelse. —

Der staar i Paris en selsom Skræk af Forsamlinger. Flere literære Navnkundigheder, blandt hvilke Renan og Legouvé, havde forenet sig om at holde en Række Forelæsninger til Gunst for de fattige Bomuldsdistrikter; der skulde oplæses „Breve fra Palæstina", Fragmenter af en utrykt Roman osv. Man henvendte sig til Præfekten om Tilladelse. Præfekten anerkjendte i de mest smigrende Udtryk Ansøgernes eminente Meriter og Hensigtens Fortræffelighed; ligesaalidt nærede han mindste Tvivl med Hensyn tit de annoncerede Arbeiders høie Moralitet og Fortrinlighed i alle Maader, men „paa Grund af de nærværende Omstændigheder" kunde Autorisationen ikke gives. „Der er altid nogle saadanne nærværende Omstændigheder." Derimod er det ikke forbuden, at gaae i Cirkus og see en Mand gaae ind i et Buur, beboet af sex Løver, drille dem, give dem Ørefigen, pidske dem, stikke sit Hoved ind i deres med Magt aabnede Gab; det er fuldkommen tilladt at see disse vrede Øine gnistre, denne store Manke reise sig, høre Ørkenens Konger brøle vildt i Buret, og er Lykken god kan man en Dag faae see Løverne æde „Tæmmeren", alt med den høie Øvrigheds Tilladelse. I Tuilleri-Haven er derimod den harmløseste af alle Forsamlinger for et Par Uger siden bleven adspredt og for Fremtiden forbudt. Der fandt hver Eftermiddag en liden Tuskhandel af Frimærker Sted mellem Børnene; nogle Mødre og Pebersvende vare Tilskuere, Forsamlingen blev altid større indtil den antog en for Staten truende Udstrækning og Forbudet jog panisk Skræk i et Par tusinde smaae Sjæle.

I England er Frimærke-Samleriet ikke indskrænket til de Smaae. Der er netop udkommet 1ste Nummer af Stamp Collectors Magazine, saa man seer at Tingen drives grundigt. Et musikalsk Kuriosum, „Brevmærke-Galop", er samtidig udkommet hos Ewer i London. Titelbladet er udstyret med 42 forskjellige Brevmærker i Original-Farverne.

I Paladset Mazarin var en glimrende Forsamling den Dag, Prindsen af Broglie gjorde sin Indtrædelse i det literære Olymp. Dagen før Lacordaire optoges i det franske Akademi, saa Portneren en Vogn kjøre ind i Gaarden, som det forundrede ham ikke at see komme ud igjen. Det var et Par Amatører, der vilde sikre sig en Plads og sov udenfor. Just saa ivrig var man ikke dennegang, thi nu var det især den fornemme Verden, der indfandt sig for at hædre En af Sine, og den fornemme Verden er aldrig ivrig. En umaadelig Bevægelse hilste imidlertid Thiers's Indtræden. Hverken at være af Adel, keiserlig Embedsmand eller Bankier, blot at være en ypperlig Historiker, en stor Taler og en falden Politiker, og dog ved sit blotte Komme fremkalde en saa smigrende Bevægelse, beviser, at denne fornemme Verden ikke er saa indifferent og forstenet, som den udgiver sig for.

Et norsk Blad har omtalt det Spillebedrageri i det Store, der en Aften blev opdaget i en af den mandlige Modeverden meget søgt Salon i Champs Elysées. Bedragerne vare Direktøren for den italienske Opera Calciado og Spanieren Garza, en Spiller af Profession, der atter og atter har sprængt Bankerne i Homburg og Baden. Den Første er nu dømt til tretten Maaneders Fængsel og store Bøder; den anden, der er dømt til fem Aars Fængsel, har fundet for godt at gjøre sig usynlig. Bedrageriet fandt Sted hos en Signora Barucci, alias Justi, en Dame, qui appartenait à nu certain monde, heder det nu, da Damen har maattet gjøre en Lystreise efter Politiordre, det vil sige, Værtinden var ikke mere værd end Gjæsterne. Den Plukkede var en Senor Mirando, Hofkavaleer hos Dronningen af Spanien, og det Spil, der spilledes, var Baccarat, som Anmelderen kjender og hvorimod Svartepeer er et aandrigt Spil.

Norge.

Christiania. Den 10de April behandledes i Storthinget Sagen ang. en Digtergage, stor 400 Spd., til Bjørnstjerne Bjørnson. Gage- og Pensionskommitteen havde mod een Stemme indstillet til Forkastelse den kgl. Proposition. Kommitteen motiverede sin Indstilling deels med en logisk-lexikalsk Udvikling af Ordet Gage, deels ved de trange Tidsomstændigheder, hvorunder det ikke vilde gjøre noget godt Indtryk paa Folket, at see Storthinget bevilge Bidrag til ganske extraordinære Forføininger, der ikke frembringe mærkbare gavnlige Resultater og hvis Nytte maa ansees for uvis (Kunstens og Poesiens Fremtarv altsaa!) samt endelig ved Hensyn til Konsekventserne, da der forudsees at der er flere Digtere som man vilde kunne sætte ved Siden af B. Et fuldstændigt Modstykke til denne Majoritetens bornerede Opfatning af Literaturen og dens Koryphæer afgav den ene Stemme, der udgjorde Minoriteten, Kommitteens Formand, Sarlund. Thi han talte i sit dissenterende Votum Bevillingens Sag fra Almeendannelsens og den literære Kulturs friere og videre Synspunkt, og optog i Thinget det deri antydede Forslag om Bevilling af 400 Spd. aarlig for Budgetterminen. Efter halvtredie Times Debat, hvorunder J. Sverdrup, Richter, Rektor Holmboe, Aal, Velde og Viig talte for, og Rolf Olsen, Valstad og Jaabæk mod Forslaget, blev dog dette mod 21 St. bifaldt i den af Sarlund foreslaaede Form. Derefter fremsatte Rolf Olsen Forslag om en lignende Bevilling til Fortsættelse af Henr. Ibsens literære Virksomhed, hvilket Forslag besluttedes oversendt Gage- og Pensionskommitteen (med 49 mod 40 St. som Sag af 2den Klasse.)

— Storthinget gjentog 8de April mod Jaabæks Stemme sine tidligere Bevillinger af 400 Spd. aarlig til Ivar Aasen til Fortsættelse af hans Forskninger i det norske Folkesprog. Dernæst bevilgedes Gage (for J. P. Broch) til en midlertidig Lektor i de semitiske Sprog, mod Indsparelse af 300 Spd. i Bevillingen til Universitetets Stipendiater. Ligeledes Pensioner til tvende Døtre af Eidsvoldsmanden Schejtli, 40 Spd. aarlig for den ene, Mad. Georgine Hals, og 20 Spd. for den anden, Frøken Bartholomea Schejtli.

— Ifølge en Cirkulærskrivelse fra DHrr. Lektor Daa, Kjøbm. Frølich, Storthingsmand, Advokat Kildal, Fabrikeier H. Schou og Storthingsmand, Rektor Steen til 72 Mænd af forskjellig Stand eller offentlig Stilling, medundertegnede 48 af disse Mænd i Forening med hine oprindelige fem Motionærer en Indbydelse til Medborgere om at samles i Gymnastiklokalet paa Akershuus Fæstning 7de April sidstl. for at udtale sin Deeltagelse for den polske Nation og dens Fremtid. Denne Indbydelse fulgtes af Tusinder af alle Stænder, — langt flere end Lokalet kunde rumme, og under begeistrede Ytringer af Sympathi for Polakkerne og deres Frihedskjæmpen vedtoges følgende af Indbyderne opsatte Resolutioner:

„1. Det Polske Folk er, uden at have krænket eller udfordret sine Naboer, ved deres Overmagt berøvet Uafhængigheden paa en retløs Maade, som truer enhver mindre Stats Selvstændighed med de største Farer. 2. Den Maade, hvorpaa Polakkerne siden have været styrede, har tilintetgjort eller indskrænket den Enkeltes Frihed og borgerlige Lykke ligesaavel som den hele Nations. 3. Det polske Folks gjentagne Opstande i de sidste hundrede Aar kunne ikke betragtes som Oprør, men som retmæssige Forsøg paa at gjenvinde den Værdighed og det Velvære, hvortil ethvert Menneskesamfund bør stræbe. 4. Saalænge et heltemodigt Folks fortvivlede Misnøie vedvarer og stadigen forøges ved nye Grusomheder under og efter enhver Opstand, udsættes Europa stadigen for Faren af en almindelig Krig. 5. Det er derfor Pligt for ethvert Medlem af et frit Statssamfund at udtale et Ønske om, at den Fortvivlelsens Kamp, som nu føres i de Polske Provindser, hvorover Rusland udøver Herredømme, maa ende med at de erholde en Styrelsesform, som tilfredsstiller deres berettigede Fordringer. De norske Borgere, som vare forsamlede i et Folkemøde i Christiania den 7de April 1863, have overdraget Undertegnede at overgive til Fyrst Konstantin Czartoryski dette Vidnesbyrd om en Overbeviisning, der er den almindelige blandt vort Folk."

Den første Resolution indledes med en Tale af Lektor Daa, der greb Anledningen til at minde om en af Heltene i den nuværende Kamp, Waligorski, der antages at være den samme som Kapitain Waligorski, der var ansat som Kanaldirektør her i Landet, men da den polske Opstand i 1848 brød løs, forlod sin Post, og efterat denne hurtig var endt, vendte hid tilbage, hvor han nu byggede Mosse-Kanal og gik saa til Tyrkiet under Kampen med Rusland, hvori han deeltog. — Den anden Resolution indledes med en Tale af Skolebestyrer H. Nissen, den tredie af Kjøbm. Frølich, den fjerde af Studentersamfundets Formand Kand. jur. Ebbell, og den femte af Storthingsmand Steen. — Talerne afbrødes ved hyppige Bifaldsraab, og Resolutionerne vedtoges eenstemmig.

— Den græske Nationalforsamling har eenstemmig valgt Prinds Wilhelm af Danmark til Konge.

— Igaar indløb følgende Telegram til det græske Konsulat fra den græske Udenrigsminister, dateret Syra 31te Marts, hvilket anmelder, at et af Ministeriet valgt Udvalg af 3 Deputerede vil begive sig til Kjøbenhavn, for at tilbyde Prinds Wilhelm Kronen i det græske Folks Navn Prindsens Efterfølgere skulle bekjende sig til den græske Kirke. Paa Grund af Kongevalget er der i Athen afholdt Tedeum og andre Festligheder.

— Vort musikalske og musikelskende Publikum har stedse med Beredvillighed vidst at paaskjønne den Dygtighed og Utrættelighed, hvormed Hr. Sperati i en Række af Aar har virket som Orchesterdiregent hersteds, og naar vi herved med et Par Ord bringer i Omtale den Koncert, som af Hr Sperati vil blive given i Logens Festivitetslokale førstkommende Onsdags Aften, saa skeer det væsentligst kun for at gjøre opmærksom paa det interessante Program, der ifølge de foreløbige Bekjendtgjørelser i Dagbladene bydes paa denne Aften. Richard Wageners Ouverture til „Tannhaüser" ligesom Meyerbeers Festmarsch, komponeret til Schillers Hundredeaarsfest, gives ved denne Leilighed for første Gang her i Byen, og da disse Værker saavelsom flere af Koncertens øvrige Nummere kræver et større Orchester end det her i Regelen lykkes at samle, saa er det ikke rimeligt at der igjen paa lang Tid vil gives Anledning til at faa høre disse storartede Kompositioner, hvoraf navnlig Wageners Ouverture vistnok er det sværeste Orchesternummer, der her nogensinde har været udført. Ved at optage Kjerulfs smukke, til Kunstnerkarnevalet komponerede Polonaise, har Koncertgiveren vistnok imødekommet de Flestes Ønske. Gades „Frühlings-Bothschaft" udføres af de samme Kræfter, som saa smukt foredroge den ved Studenterkoncerten og DHrr. Ursin og Bøhn vil for første Gang udføre en Duet for Violin. Særligt udhæves desuden, at Hr. Jørgensen fremsiger „Guldhornene" af af Øhlenschlæger med Musik af Hartman, og „Ved Karmøen" af Welhaven med Musik af Reissiger; som bekjendt tør det desværre ikke ansees for usandsynligt, at Hr, Jørgensen ikke oftere kommer til at optræde hersteds som Deklamator.

— Dødsfald. Generalmajor og Chef for Ingeniørbrigaden **Theodor Broch** afgik ved Døden 8de April, 67 Aar gammel. Af denne fleersidig begavede, baade som Forfatter, praktisk Militær og beredvillig Deeltager i flere offentlige Gjøremaal fortjente Mand have vi leveret en Biographie med Portræt i vort Blad for 1858 Nr. 38. Til hvad der sammesteds er anført kan her føies, at Broch i Anledning af Arvalla-Leiren 1858, hvor hans Helbred fik et Knæk, udnævntes til Kommandør af Sværdordenen. Generalmajor og Chef for Ingeniørbrigaden blev han i 1861. Siden 1858 var han Formand i Direktionen for Kunst- og Tegneskolen, ligesom han i en lang Række af Aar var en af Kunstforeningens Direktører. Han var Medlem saavel af den kgl. Kommission til at udarbeide Plan til en forandret Organisation af den norske Armees Infanteri, som af den i 1859 nedsatte Kommission til at levere Forslag om et militært Etablissement i Finmarken. Han var en jovial, med selskabelige Talenter udstyret Mand, jævn og godmodig, venneſæl og afholdt i vide Kredse, der ville modtage Budskabet om hans Død med oprigtig Beklagelse. Hs. Maj. Kongen lod ved Ordre gjennem Telegraphen til General Fleischer bevidne Brochs efterladte Enke (Professor Ungers Søster) sin Bedrøvelse over Generalens Død ligesom sin Deeltagelse i hendes Sorg, og Chefen for Hs. Maj. Kongens svenske Stab General Wrede fremsendte ligeledes sin Kondolation over hans Død.

— Oberstlieutenant C. G. Meidell † paa sin Gaard Flesche i Sogn noget over 83 Aar gammel.

— Forstander H. B. Myhre, der flere Gange har været Storthingsrepræsentant for Stavanger, † 31te Marts, 46 Aar gammel.

— I Prof. Hansteens Artikel om Fixstjernerne (No. 13) staar paa tvende Steder omtalt den mærkværdige Dobbeltstjerne No. 6 i Svanen, hvilket er en Trykfeil, istedetfor No. 61. — Ved en Misforstaaelse er Musik- og Theaterartikelen i f. No. bleven betegnet med Mærket H. J., istedetfor med F. H. — det sædvanlige Mærke, hvorunder dens Forfatter ellers har skrevet i dette Blad.

Bekjendtgjørelser.

☞ **De ærede Abonnenter, der ikke faae sig Bladet regelmæssigt og ordentligt tilbragt, bedes godhedsfuldt at anmelde dette i Expeditionen for at man kan have Anledning til den fornødne Kontrol med Ombringelsen.**

☞ **Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.**

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen, (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 16. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 19de April 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Professor C. R. Unger.

De Lærde kunne i Almindelighed henregnes til „de Stille i Landet". Men i mere end sædvanlig Grad gjælder dette om den Mand, hvis Portræt vi her give. Skjønt han ved Siden af Keyser og Munch har været og er den mest ufortrødne Gransker og uegennyttigste Arbeider i vort gamle Sprog og Literatur, og skjønt han i overordentlig Grad har fremmet Studiet deraf baade ved en Mængde Udgaver af Oldskrifter og som fleeraarig Universitetslærer, ville hans videnskabelige Fortjenester, ja maaskee endog hans blotte Navn, være lidet kjendt udenfor deres Kreds, hvem hans Lærervirksomhed er kommet tilgode, eller som paa Grund af eensartede Studier have fulgt og vide at vurdere hans møisommelige Gjerning som Sproggrandsker, Textkritiker og Sagaudgiver. Men denne Kreds er heldigviis ikke længer saa snæver, som den var for et Snees Aar tilbage. Den vinder med hvert Aar en ny Tilvæxt i Universitetets yngre studerende Ungdom og endog blandt Udlandets Lærde; thi Norrønasproget og dets Literatur har nu sine ivrige Dyrkere ikke blot i Tydskland, England og Frankrig, men endog udenfor Europa, ja vistnok i hver af de øvrige Verdensdele, længere end vort nuvær. Skriftsprog læses og forstaaes.

Carl Richard Unger er yngste Søn af Magazinforvalter paa Akershuus Johan Richard Unger, der døde 1840, og Anne Marie Wetlesen. Han blev født 2den Juli 1817 her i Christiania, i det samme Huus, som Professor Rudolf Keyser, nemlig Maler Bings Gaard i Kongens Gade, der dengang tilhørte hans Fader. Den første Underviisning meddeeltes ham af hans Fætter Kapitain Jacob Gløersen, der for et Par siden døde som Postmester i Skien. Senere gik han 2—3 Aar i Christiana Borgerskole. I 1830 blev han sendt op til øvre Thelemarken til Præsten S. O. Wolff (Digteren), der var Sognepræst til Mo Præstegjeld og gift med hans Kusine, en Søster af ovennævnte Kapitain Gløersen. Der forblev han i to Aar og tilegnede sig, ved sit medfødte lette Sprognemme, den med vort Oldsprog saa nær beslægtede thelemarkiske Dialekt i den Grad, at han kunde tale den med temmelig Færdighed. Der saa han ogsaa for første Gang en oldnorsk Bog, nemlig Olaf den Helliges Saga (i Fornmannasögur 4. og 5. Bind), og her vaktes hans første Interesse for vort gamle Sprog ved Samtaler mellem Præsten Wolff og Lensmand Peter Mandt (Storthingsmand flere Gange), hvilken sidste kunde læse og forstaae hele Sider i denne Saga ved Hjælp af det Thelemarkiske.

Efterat han i 1832 var kommen tilbage fra Thelemarken til Christiania, nød han i nogen Tid Underviisning af sin Fætter Stud. jur. Jacob Wetlesen, der senere blev hans Svoger og nu er Byfoged i Arendal. Sommeren 1834 kom han ind i øverste Klasse paa Møllers Institut, hvorfra han i 1835 dimitteredes til Universitetet tilligemed nuværende Professor O. J. Broch og Stipendiat i de semitiske Sprog J. P. Broch, foruden nogle Andre. Til Artium opnaaede han kun Haud illaudabilis; thi for Sprogenes Skyld havde han tildeels tilsidesat de andre Fag, og desuden havde han altid havt megen Vanskelighed for at lære Mathematik.

Efter at have taget Andenexamen opofrede han sig udelukkende for Sprogstudierne. Da Stipendiatposterne vare blevne oprettede (ifølge Storthingets Bevilling, 1839), var han blandt det første Kuld, som (1841) fik Stipendium, idet han ansattes som Stipendiat i nordisk Philologi. Foruden ham vare de første samtidigt antagne Stipendiater Professor Monrad, Lektor Esmark, afdøde Professor Langberg, afdøde Lektor Thue samt den i Brasilien afdøde Botaniker N. Lund. Han opholdt sig nu et Par Vintre i Kjøbenhavn, hvor han hovedsagelig benyttede den paa Universitetsbiblioteket opbevarede Arna-Magnæanske Samlings rige Skatte af Haandskrifter og øvede sig i at læse vore gamle Manuskripter. Ved denne Leilighed kom han ogsaa under Veir med, at de Udgaver af Sagaerne, som havdes, ikke vare saa nøiagtige, at de kunde lægges til Grund for sproglige Undersøgelser, men at man altid ved disse maatte tye til selve Haandskrifterne. At kunne bøde paa denne Mangel i Tidernes Løb, maatte da stille sig som en vigtig Opgave for ham.

C. R. Unger.
Efter Photographi af Petersen, xylographeret af Kannne & Hansen i Leipzig.

Høsten 1843 reiste han med Skibsleilighed til Bretagne og tog derfra til Paris, hvor han opholdt sig Vinteren over sammen med sin Svoger, nylig afdøde Generalmajor Th. Broch. Samme Vinter vare flere Landsmænd samlede i Paris i videnskabeligt Øiemed, saaledes tre af de ovennævnte med Unger samtidige Stipendiater, Monrad, Langberg og Thue, og desuden Kirkedepartementets senere Konsulent, Thurmann, der nu er udnævnt til Sognepræst til Norderhov. Forelæsninger hørtes flittig paa Sorbonnen og Collège de France og Bibliothekernes Codices benyttedes. I April 1844 reiste Unger fra Paris til London, hvor han opholdt sig et Par Maaneder og besøgte det britiske Musæums Manuskriptsamtling, for at gjennemgaae og afskrive enkelte angelsaxiske Haandskrifter.

Hjemkommen fra Paris fortsatte han sine Sprogstudier og holdt derhos enkelte Foredrag ved Universitetet. I den nærmest paafølgende Tid beskjæftigede han sig med at forberede en Udgave af den ældre Edda og af Fagrskinna, en Saga, som tidligere ikke var indgivet. Begge Oldskrifter udkom i 1847 som Universitetsprogrammer, udgivne af Unger og P. A. Munch i Forening. Kun Fagrskinna fører paa Titelbladet Ungers Navn ved siden af Munchs; men ogsaa Udgaven af Edda kan, ifølge Munchs Erklæring i Fortalen, „for største Delen siges at tilhøre ham." Unger havde under sit Ophold i Kjøbenhavn taget Afskrifter af de to fornemste og dertil benyttede Codices, kollationeret dem, besørget Textens Redaktion og desuden tilføiet Noterne. — Ved disse første Oldskriftudgaver, der skulde tjene selve Begynderne i Oldsproget som Hjælpemidler til dets lette Tilegnelse, gjaldt det mere at levere en kritisk Bearbeidelse af Grundtexten end diplomatarisk nøiagtige Aftryk af Origalen, hvilke for den egentlige Sproggrandsker naturligviis yde et langt rigere Udbytte, og hvori ogsaa de senere af Unger besørgede Udgaver af Oldskrifter foreligge*).

I 1847 udgav ligeledes Munch og Unger i Forening, til Brug ved det begyndende Studium af vort Oldsprog, „Norrønasprogets Grammatik" og „Oldnorsk Læsebog", den sidste ledsaget af et temmelig righoldigt Glossarium. — Allerede under sit første Ophold i Kjøbenhavn havde Unger fortrinsviis beskjæftiget sig med at supplere sine allerede tidligere anlagte Samlinger til et oldnorsk Lexikon ligesom ogsaa til en oldnorsk Grammatik. Dette Arbeide har han stadigen fortsat; men med sin videnskabelige Skrupulositet og de til sig selv stillede strenge Krav har han dog ikke været at bevæge til at lade Værket udgaae i Trykken, hvor følelig end Trangen dertil har været, navnlig inden Fritzner skred til Udgivelsen af sin Ordbog og Oldskriftselskabet i Kjøbenhavn blev færdig til at indfrie sine tyveaarige Løfter og Bebudelser om en „oldnordisk" Haandordbog.

I 1847 paabegyndte Unger sammen med

*) Af Edda, som i Munch-Ungers Udgave længe har været vanskelig at overkomme, uagtet et Antal Exemplarer deraf gaves i Boghandelen, udkommer med det første paa Mallings Forlag en diplomatarisk nøiagtig Udgave, besørget af Stipendiat Sophus Bugge, der til dette Øiemed paany har kollationeret Haandskrifterne.

Rigsarchivar Chr. Lange Udgivelsen af Diplomatarium Norvegicum, hvoraf fem Bind paa næsten ligesaamange Tusinde Sider nu foreligge, og som overalt er bleven anerkjendt som et Hovedværk for norsk Historie- og tildeels Sproggranskning. I dette Værk har Unger fornemmelig besørget den sproglige Deel, Lange den historiske. Efter dennes Død fortsætter Unger Arbeidet i Forening med Assistent i Rigsarchivet H. J. Huitfeldt, og Trykningen er saaledes skredet langt fremad paa 6te Bind.

Sammen med R. Keyser og P. A. Munch udgav Unger i 1848 „Konge-Speilet“, og s. A. alene den hidtil utrykte „Alexanders Saga“; sammen med Keyser i 1849 „Olafs Saga hins Helga“ — en kortere, tidligere hverken udgivet eller benyttet Bearbeidelse af denne Konges Saga; 1850 „Streingleikar“, og 1851 „Barlaams og Josaphats Saga“ samt 1853, i Fællesskab med Munch, „Saga Olafs Konungs ens Helga“ (af Snorre), alle med Anmærkninger og, paa den sidste nær, tillige med Ordregistre. Endelig udgav han alene trende Oldskrifter, der hvert for sig i Omfang overgaar alle de andre hos os trykte, nemlig i 1853 „Saga Diðeriks Konungs af Bern“ (XL og 381 S. st. 8), 1860 „Karlamagnus Saga ok kappa hans“ (CV og 566 S. st. 8), den sidste som Universitets-Program, samt 1862 „Stjórn“, gammelnorsk Bibelhistorie (XV. 654 S. st. 8), hvis første Hefte allerede var udk. i 1853, men som først fuldførtes i Slutningen af n. A. For det nystiftede norske Oldskriftsselskab udgav han ogsaa i f. A. første Hefte af en gammelnorsk Homiliebog. Med Understøttelse af det af Storthinget bevilgede Fond til Kildeskrifters Udgivelse har han udgivet B. 1—2 af den for Norges Historie vigtige, men hidtil utrykte „Flateyjarbók“, hvilken Udgave besørges efter Islændingen Gudbrand Vigfussons Afskrift af Originalen, som opbevares paa det kgl. og Bibliothek i Kjøbenhavn, og som man forgjæves androg paa at faae laant hidop til Afbenyttelse ved Udgaven.

Denne sin omfattende literære Gjerning har Unger udført med denne Bramfrihed, Utrættelighed og Uegennyttighed, som betegner den sande, for sit Kald opofrede Videnskabsmand, og hvori han kun har havt et Sidestykke blandt et Par af sine nærmeste Medarbeidere. Det Meste har været udført uden noget Honorar; men hans Iver er derfor ikke bleven kjølnet eller hans Kraft og Arbeidslyst svækket. Naar kun Trykningsomkostningerne til et Oldskrift kunde tilveiebringes, have hans literære Kræfter staaet rede, uden ængstelige økonomiske Bihensyn. Og da han er ugift og hans Fordringer til Livet altid have været meget tarvelige, har det været ham muligt i en mere end sædvanlig Grad at oversee disse Hensyn. — Hans Stipendium gjentoges stadig, indtil han 1ste Novbr. 1851 udnævntes til Lektor i germanisk Philologi, og i forrige Aar rykkede han op til Professor. Som Stipendiat opholdt han sig om Somrene almindelig i Kjøbenhavn, og tog der Afskrifter til flere af de Oldbøger, som han i Tidens Løb har udgivet. Sommeren 1848 opholdt han sig dog i Stockholm, hvor han afskrev „Barlaam og Josaphat“, den mindre Olaf den Helliges Saga og „Streingleikar“, begge de sidste efter Codices, der velvilligen udlaantes fra Upsala til Benyttelse i Stockholm. Siden hans Udnævnelse til Lektor have disse literære Sommerudflugter paa Grund af hans Forretninger ved Universitetet undergaaet en betydelig Indskrænkning, idet de nu ikke have kunnet overskride de reglementerede Sommerferier af halvanden Maaned.

Ungers Sproggranskning har ikke været indskrænket alene til vort Oldsprog og de nærmest beslægtede germaniske Sprog, Gothisk, Middelhøitydsk, Angelsaxisk og Oldengelsk, men ogsaa omfattet de romanske Sprog, og navnligen har han beskjæftiget sig meget med det ældre Franske, det Spanske og det Italienske. Forskjellige Værker i disse Sprog har han ogsaa examinatorisk gjennemgaaet med sine Tilhørere. Hans fleste Forelæsningstimer have dog været ofrede Oldnorsken, hvori han med samme Ufortrødenhed og Taalmod, som før ham Keyser, har underviist Begynderne lige fra Grammatikens første Elementer og Læsebogen af.

Fede Folk og deres Fremtidsudsigter.

Med al Agtelse og skyldig Ærbødighed for den Værdighed, Blidhed, Jovialitet og andre udmærkede Eiendommeligheder, som tillægges fede Folk i Almindelighed og trivelige Damer i Særdeleshed, er det dog en Kjendsgjerning, som ikke vel kan dølges, at de af dem, der fremhæve sig ved en mere end almindelig Fedme, ikke altid i den saakaldte civiliserede Verden, nyder den Grad af Paaskjønnelse, som deres respektable Egenskaber og anseelige Dimensioner synes at berettige dem til at gjøre Krav paa.

Paa enkelte Undtagelser nær, ynder man vistnok overalt i Verden hos Damerne de bløde Linier, de runde og fyldige Former, fordi den kvindelige Skabning gjennem disse udvikler sig til en Skjønhed og Symetri, der er uafhængig af Stop og Krinoliner; men Damer med en Livundervægt af eet til to, ja tre Skippund, eller af samme Tyngde som to til sex fuldvoxne middelstore Mandfolk, ere, det gjør mig ondt at sige det, ikke synderlig omspurgte uden hos Tyrken og Barbareskerne, dog ikke i den Forstand, som Folket her har taget det, som Frimurerslagt til „Tryntyrken“; thi det er ingen Tvivl om, at Damer af saadanne Kvalifikationer i Afrika og Orienten ville kunne opnaae den ophøiede jordiske Værdighed af første Favorite i et Sultanharem.

I sine for nylig udgivne Dagbøger om Samfundstilstanden og Krigen i Amerika oplyser Times's berømte Korrespondent Mr. W. Russell, at det i Amerika synes at høre til en fiin Mand, ikke at være for let, ligesom det i det bedste Selskab hører til god Tone at angive den omtrentlige Vægt af den, man omtaler. Man hører saaledes ikke sjelden i det fineste Selskab en Dame aldeles unbefangen sige: „Hr. Saa og Saa er en fiin Mand og veier sikkert over 200 Pund.“ I det indre af Afrika er man, efter de Oplysninger, som, saavidt os bekjendt, først er tilflydt os gjennem Kapt. Harris's og Charles Andersson Reiser, gaaet endnu videre, idet Fedme hos nogle derværende Folkestammer er et kongeligt Prærogativ, og enhver Plebeier, som vover at være fed, straffes for Høiforræderi; her er altsaa et nyt Slags crimen læsæ majestatis, som ikke engang Romerretten kjender.

Under sit Ophold i Ondoga-Landet havde Andersson og hans Reisefælle Mr. Galton Audients hos Hans Majestæt Kong Nangora, „hvilken her“, heder det, „hvor Fedme hører til Kongeværdighedens Insignier“, var „i hvarje tum en kung“; men efter vore europæiske Begreber var han den mest klodsede og kluntede Figur, vi nogensinde havde seet. Hans Gang havde større Lighed med en Ands Vaggen, end med de faste og sikre Trin, som vi ville see en Konge skride frem med. Derhos var han næsten splitter nøgen, hvorved alle hans personlige Fuldkommenheder viste sig i al sin Glands. I Førstningen forekom det os høist besynderligt, at han var den eneste virkelig korpulente Person i hele Ondoga; men dette skrev sig uden Tvivl fra den ogsaa i andre Dele af Afrika gjængse Skik, kun at udsee saadanne Personer til Regenter, som have en naturlig Tilbøielighed til Fedme, eller, hvilket skal være det almindeligste, at opgjøde dem som vi gjøde Svin, for at gjøre dem skikkede til deres høie Værdighed. — Kong Nangora var yderst faamælt; „hans Røst var brudt,“ som Falstaffs; thi Fedmen var saa stor, at den gjorde det vanskeligt for ham at aande. Ethvert Forsøg paa at udtale nogen Mening af en passelig Længde, skulde utvivlsomt være bleven hans Bane; og derfor nøiedes han med at tilkjendegive sit Bifald eller sit Misnøie ved et Slags Grynten.

„Den fede Dreng fra Nyholland“. (Efter Photographi.)

Hvis den Person, der fremstilles i ovenstaaende Figur, havde de øvrige „udfordrendes“ Kvalifikationer, maatte han uden al Tvivl have Fordring paa og være selvskreven til Prætendent paa Nangoras eller nogen anden fed Krone i det Indre af Afrika. Han var et af de mange Vidundere, som var at see under Verdensudstillingen i forrige Aar og maaskee ogsaa senere under Navn af den fede Dreng fra Nyholland. Hans Alder blev opgivet at være 13½ Aar, ved hvilken han havde det respektable Omfang af to og en halv Alen paa en Tomme nær. Døbeattest og Hjemstavnsdokumenter bleve imidlertid ikke fremlagte. Denne optraadte vistnok ogsaa i en let Klædning, for at man uhindret kunde overbevise sig om den naturlige Beskaffenhed af hans Trivelighed og Fylde, der som Tvehager og poseformede Folder prydede Hals, Arme samt hvad man saa af de mægtige Underextremiteter, men med en ganske anden Følelse for det Sømmelige og Anstændige end hiin sorte Potentat, med hvem han forøvrigt heller ikke havde synderlig Lighed. Han var nemlig en munter, livlig, kvik og gemytlig Person, medens Hans Majestæt Kong Nangora, Hersker over utallige Elephanter, som han havde ondt ved at gjøre sig nyttige og underdanige, var en hinterlistig og muggen Person, som sjelden gav fra sig et fornøiet Grynt, uden ved saadanne Leiligheder som den, da han klemte til Andersson i Hjertekulen, saa han sprat høit i Veiret, med sit kongelige Scepter, der forøvrigt kun var en gemen Kjæp, af ingen anden Grund, end at Gjæsten af indre smertelige Grunde skar sure Miner, og ikke gjorde saadan Besked i Olbollen som Hans Majestæt fandt passende.

Adskillige Aspekter paa den politiske Himmel synes at antyde, at man ved flere europæiske Hoffer begynder at ville sikre sig Adgang til at lade de vel udviklede Former komme til sin fulde Ret ved rigelig Næring, gode Valg og Godt at slægte paa, og efter de givne Antydninger er det ingenlunde umuligt, at Moden kan bringe i Vælten baade den afrikanske Hofskik og det nye Prærogativ.

— n. —

Wasielewski og et Par af hans musikalske Kritiker.

(Slutning fra Nr. 14.)

Violinisten Laub, bedømt af Wasielewski.

Det musikalske „Virtuosenthum,“ denne det moderne Salonlivs Guldkalv, truer med at fortrænge den alvorlige og værdige Kunst. Selvbehagelig, slu spekulerende Forretningsdygtighed trænger sig mere og mere i Forgrunden og bliver saameget farligere, som den har antaget en blid tilhyllet Charakteer, der smigrer vor øieblikkelige Smagsretning. Vi ere kjede af det absolute „Virtuosenthum,“ men saa kommer de allerværste Virtuoser som Ulve i Faarepelts og bruge berømte Tonekunstneres Navne som Udhængsskilt, og bag disse drive de deres forfængelige Kunster med større Frækhed end nogensinde.

Paa en Aftenunderholdning, som Herr Jaell (Pianist) og Herr Laub (Violinist) gave her (i Dresden) blev denne uværdige Taktik anvendt. Koncertprogrammet gav i nedstigende Scala Numre ligefra Bethoven til Laub og Jaell, og var et sandt Mesterstykke af diplomatisk Virtuoskalkule. Man begyndte med Bethovens „Kreutzersonate“ (Op. 47). Stakkels Mester, hvorlænge skal dit kostelige Værk bruges som Gevandt, naar man vil give sig Mine af at være gediegen eller dække sin Mangel paa kunstnerisk Evne! Mange mene, at det røber saadan god Bestræbelse at vælge Bethoven; men naar et Kunstværk bliver uden tilsvarende fuldendt Teknik i det Enkelte og Hele, uden kunstnerisk Hengivelse og Pietet, bliver, ja, hvad skal jeg sige —: henspillet med letfærdig forretningsmæssig Nonchalance; — naar man tillader sig vilkaarlig at forandre Originalen, saa tør man vel sige, at denne Bestræbelse er lidet rosværdig,

Udførelsen af denne Sonate gjorde det pinlige Indtryk af at være et Introduktionsstykke, et captatio benevolentiæ. Dertil vare dog Koncertgivernes egne Kompositioner gode nok, skjønt de ikke vare gode nok til at afslutte en Koncert, hvori der klang Melodier af Bethoven og Bach. Mod saadant Spilfægteri maa man nedlægge Protest. Man maa hensynsløst fordre, at Virtuositeten skal kunne gaa op i den gediegne Musik; thi i og for sig er den Intet.

Ingen vil kunne nægte, at Herr Laub besidder et overordentligt Talent for Violinspillets rent techniske Side. Han raader over det Meste af det, som Øvelse kan give, han har ogsaa en usædvanlig Temperamentets Livlighed, han har Kjækhed og Bravour. Der lykkes ham særdeles Meget af det, der hører til Vanskelighederne, men slet ikke Alt. Passagerne mangle ikke sjelden den nødvendige Klarhed og Gjennemsigtighed, fordi han jager for hurtigt paa. Hans Tone er vel kraftig, men den er ikke skjøn, ikke ædel: den mangler Ligelighed og Runding, den mangler Farvernes Mangfoldighed og sjælfulde Ynde. Hans Foredrag savner saa ganske det Sympathetiske og den gjennemtrængende Varme.

Han lever for den udvortes Effekt, og Alt, hvad der er skikket til at fremkalde det forfinede Selskabs Bifald, det kjender han og bruger han.

C-Moll-Symphonien af Niels Gade, bedømt i Dresden af Wasielewski.

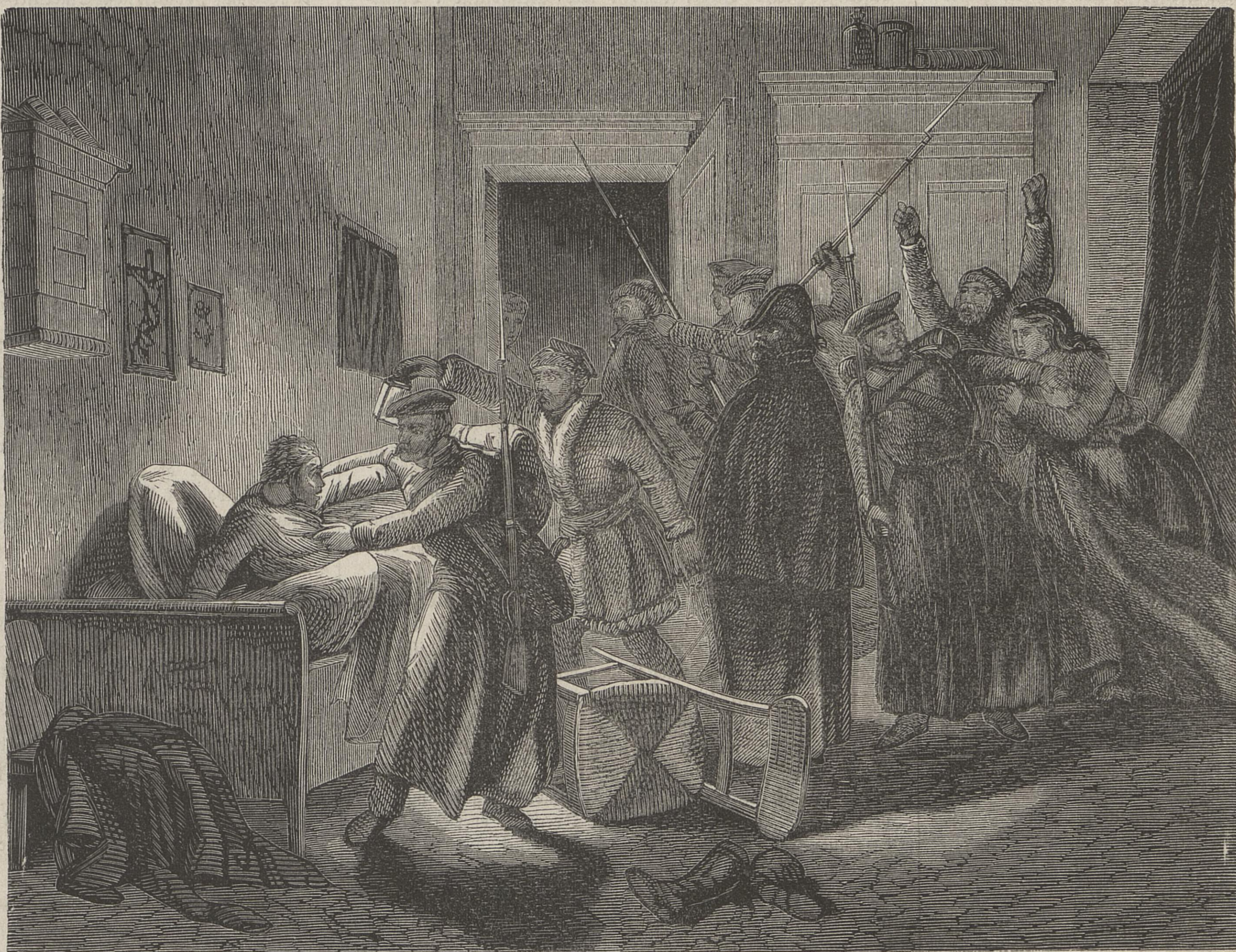
Ligesom de øvrige Kompositioner af den danske Mester udmærker ogsaa denne Symphoni sig ved en ypperlig Instrumentation. Gade kjender ikke alene paa det Nøieste det hele Orchesterapparat, men han besidder ogsaa den sjeldne Gave at frembringe en skjøn Klangvirkning, ofte med de simpleste Midler. Derfor have Gades Orchestersager en saadan harmonisk Ligelighed og Vellyd, at blandt de nyere Komponister alene Mendelsohn kan i denne Henseende sættes ved Siden af ham. Men denne Egenskab vilde have lidet at betyde, vilde føre tilbage til en blot og bar Kunstfærdighed, naar den ikke tillige var Form for er smukt Digt. Gades Instrumentalik er ikke derfor af Betydning, fordi den giver en god materiel Effekt, men fordi den (som oftest) har et aandigt Væsen, der giver en utvivlsom poetisk Stemning. Heri ligger fornemmelig denne Tonesætters produktive Dygtighed. Jeg siger fornemmelig; thi hvis han ikke desforuden formaaede at skabe musikalsk, saa blev hint Talent til at frembringe en spirituel Virkning ved sin Instrumentation, til ingen Nytte for ham. Og dog maa man sige, at hans Skaberformue staar tilbage for hans Mesterskab i Kolorit. Hans Motiver ere nok sunde, friske, have ogsaa en vis oprindelig Kraft i Følelsen, som vækker Sympathi. Men de ere aldrig dybe. Og ihvorvel hans Musikstykker udvikle sig klart, naturligt, logisk, saa ere de i og for sig ikke betydelige nok til at kunne bæres af sin egen Kraft. Med eet Ord: Gades Musik behøver for at gjøre Virkning væsentlig det instrumentale Smykke. Men dermed er dette Udtryksmiddel tilkjendt en Betydning, som det ikke tør gjøre Fordring paa. Gade er i sine Orchesterkompositioner at ligne med en Maler, som ikke kan undvære Farven uden at hans Komposition taber næsten al sin Magt, — en Maler som i Mangel af noget vist genialt Skabende udstyrer sine Billeder med al den tilladelige og kunstnerisk beherskede Effekt, som en yndefuld Farve kan give. En saadan Maler kan, da han har en stor poetisk Følelse, paa denne Maade opnaa meget Skjønt og Eiendommeligt. Men alene ved at betragte Kompositionen kan man afgjøre, om hans Gjenstand tillige er betydelig, og udtømmende behandlet. Det er altsaa Tegningen, hvorpaa det kommer an. Den alene kan bringe til afgjort Klarhed, om Maleren besidder ligesaamegen poetisk Opfindelsesevne, som han besidder poetisk Følelse. Om den sidste kan ogsaa Farven vidne, men den skjønneste Kolorit skaber endnu intet Tankeindhold.

Det samme Forhold har det med Orchesterkompositionen. Dens instrumentale Side kan kun bestemme dens Tonefarve, aldrig dens aandelige Indhold. I det Væsentlige vil et godt Klaverudtog bringe til klar Erkjendelse, hvorledes det dermed forholder sig. Et indholdsrigt Værk gjør her Virkning i Kraft af sin Ideerigdom og det Gjennemførte, Udtømmende i Behandlingen. Men hvor den instrumentale Ynde er overveiende, der udkommer paa Pianofortet en følelig Deficit.

Anvendelsen af det her Fremstillede (forsaavidt det er anvendbart i nærværende Tilfælde) giver sig af sig selv. Men man misforstaae os ikke; det er Altsammen sagt til dem, som ere tilbøielige til at se ringeagtende ned paa Gades produktive Virksomhed, idet vi nemlig ved at give dem Ret i det Mindre, ville holde tilbage i det Større. Gade indtager en fremragende Plads i Nutiden som Instrumentalkomponist, og det gjør han netop fordi han ogsaa er rig paa Ideer, om de just ikke ere dybe, og fordi han har en alvorlig Retning og sin kunstnerisk Takt. Af det nutildags mere og mere omsiggribende Misbrug, ved Ophobning af alle mulige Kunstmidler at dække sin aandelige Armod, hvilket kan føre til Instrumentalmusikens redningsløse Forfald, — af den Sort Misbrug har Gade Intet.

Fra alle Lande.

I Anledning af at Biskoperne i Tyrol ligesom i 1861 have indsendt til Landdagen i Insbruck en Protest mod Protestant-Patentet, som stridende mod Landsloven, har Ludvig Seub udgivet et mærkeligt lidet Skrift: „Der schwarze Gast.“ I et halv novellistisk Gevandt lægger Forfatteren, der selv er Katholik, Tyrolerne paa Hjertet, hvad de i aandelig, physisk og moralsk Henseende tabe ved deres Afspærrelse, og hvorledes de blinde Ivrere bringe Forvirring i Gemytterne ved den ene Dag at skildre Protestantismen som nær sin Opløsning, som en forfalden Kirke uden Dogmer og uden Præster, og næste Dag fremstille denne samme afmægtige Protestantismus som en saa frygtelig Fiende, at nogle adspredte Protestanter, der leve mellem 800,000 Katholiker, ere nok til at underminere Landsreligionen. Skriftet lægger an paa at bevise, at Præsterne tyrannisere og

Russisk Rekrut-Udskrivning i Polen ved Nattetider.

terrorisere det af dem afhængige Folk, og at der saaledes efterhaanden er opstaaet et Tyrol under fire Øine og et offentligt, der ere himmelvidt forskjellige fra hinanden. Folket siges planmæssig at opdrages til Hykleri, thi med ubegribelig Cynisme lærer den fromme Presse, at Tyroleren kan modtage alle Fordele af Protestanterne, men ikke menneskeligt betragte dem som Ligeberettigede. De Protestanter, som blot reise omkring og besee Slotte og Vandfald, er Tyroleren pligtig til at modtage og modtage vel, thi de bringe Penge ind i Landet, og „Penge ere fælles for alle Troes-Bekjendelser“; men vil en Protestant bosætte sig i Landet, vil han fortjene sit Brød mellem dem, da skal han ubarmhjertig udvises.

Hensigten af denne Afspærrelse, som de Ultramontane saa ihærdigt arbeide paa at gjennemføre, er at holde den fordærvelige Oplysning ude af Landet, og dog kunde man vel trænge til Protestantismen som Dannelsesmiddel. „De Tider ere længst forbi“, siger Forfatteren, „da Tyrolerne uden anden Kapital end Hoved og Kundskaber udvandrede til Holland, Spanien og den nye Verden og grundede store Handelshuse. Nutidens Tyrolere spille i Udlandet nu kun en lidet misundelsesværdig Rolle, som Handskemagere, Alpesangere og Træsnittere, og forarmede som Intelligents ere de ogsaa forarmede i almindelig Forstand, de have snart snittet deres herlige Skove væk og have alligevel ikke begrebet Nødvendigheden af at indføre et ordentligt Forstvæsen.“

„Stellt Euch auf die Hochwarte der Zeit und ruft auch mit Euer Trompete den Morgen an!“ Vil dette pragtfulde Opraab blive hørt? Om hundrede Aar maaskee. Hvor vanskelig Sandheden har for at trænge igjennem, veed den bedst, der har levet i Lande, beherskede og fordummede af Præsterne, og hvor det heder: „Vi ville ingen anden Dannelse vide af end den, der udgaar fra os; vi ville ingen Pressefrihed, thi vore Sandheder kunne aldrig forbydes og Løgnen fortjener ingen Udbredelse, vi behøve ingen ansvarlige Ministre, men en Regent, der modtager sin Rettesnor alene fra Gud og fra hans Præster.“ Der er i saadanne Lande et selsomt Mørke i Sjælene, man er ikke vant til at tænke, man vover ikke at tænke. Anmelderen har hørt en romersk Embedsmands Kone sige, „at hun ansaa det for Synd at lade sin Datter lære at skrive, da det første Brug hun vilde gjøre deraf var at skrive til sin Elsker“; og han har aldrig bøiet sig dybere for Luther, end da han havde levet længe mellem Erke-Katholiker og næsten ikke fattede hvor det havde været muligt for Mennesker at gjennembryde disse Taager. Mennesker havde vel heller ikke magtet det.

„Men om os værger Herrens Sværd,
For det maa Satan blegne.“

Ved Tebessa i Algerien bliver for Øieblikket Caracallas Triumphbue afdækket; vistnok ere flere af dens Dele Ruiner, men dog siges den endnu at ville frembyde et imponerende Skue. Foreløbig har man afdækket den nordlige Façade, helliget Julia Domna. Over Hvælvingen seer man Keiserindens Portræt og under det en udhuggen Ørn med udbredte Vinger. I Søilegangen har man fundet to Rosetter af herligt Billedhuggerarbeide, og under Gruset trak man en Part af Caracallas Statue frem; de manglende Stykker af Hoved og Arme haaber man endnu at finde. Ogsaa i Pompeji har man den 21de Marts gjort et rigt Fund, nemlig en Lampe af puurt Guld, 33 Unzer tung, og af uforlignelig Skjønhed.

Alexandra-Sværmeriet har bragt os i Ære i London. I en af de store Blade staar idag at læse: „Vor bedste Arv som et Folkeslag er vor Nedstammen fra de nordiske Søkonger. For ti Sekler siden vare de hjemme hvad vi nu ere: et frit Folk, der styredes af selvgivne Love, og ude de dristigste Eventyrere, der anlagde Kolonier og stiftede Riger. De undertvang England, beleirede Paris, erobrede en Deel af Belgien, gjorde Indfald i Spanien og opdagede Amerika fem Aarhundrede før Columbus, ikke at tale om deres Kolonier paa Grønland og Island. Heller ikke vare de vilde Sørøvere, de vare Civilisationens virkelige Rødningsmænd og regnedes mellem Tidsalderens mest intelligente Folkeslag; deres Poemer og mythologiske Sagaer vække den Dag idag alle deres Beundring, der gjøre sig bekjendt med dem.“

Dr. Kenealsy i London har under Titelen: „A new Pantomime“ skrevet et plantastisk Drama, som fylder hele 600 Sider og har til Sujet Goethes Død, Nedfart til Helvede og Himmelfart. Den store Digter skildres som en hjerteløs Forfører og hentes af Djævelen. Grethchens Kjærlighed aabner ham endelig Himlen. — Den ungarske Grevinde Bathyany, født Fyrstinde Aprasini, er gaaet til Theatret og skal debutere i Ofen til stor Vee for sin høibaarne Slægt. Grevinden har for bestandig gjort Afkald paa at føre sin Titel.

Da denne Rapport allerede var nedskreven, bringer de udenlandske Aviser en Oplysning, vi forgjæves have søgt andetsteds, nemlig om „Ridderne af Jernkorset“, der nylig spillede Hovedrollen ved Festen i Hamburg.

Den 17de Marts 1813, da Opraabet fra Kong Friederich Wilhelm den Tredie „An mein Volk“ udgik, stiftedes ogsaa Ordenen „des eisernen Kreuzes“. Tiden var „eisern“; kun ved Sværd, kun ved store Ofre og Lidelser kunde Aaget afkastes; hvilket værdigere Hæderstegn kunde Kongen altsaa byde sine Tapre end et Jernkors? Preussen, der dengang knap talte fem Millioner Sjæle, stillede en Hær af 271,000 Mand, altsaa en Mand af 18; de Tapreste af disse Tapre skulde hædres med Jernkorset; det skulde være det eneste Udmærkelsestegn, der i denne Tid kunde vindes og senere i Tidernes Længde aldrig kunne erhverves

uden i Krig mod Erkefienden: Franskmanden. Ordenen stiftedes ogsaa paa Dronning Louises Fødselsdag og skulde saaledes tillige være Tydskerne et Minde om den ædle Dronning, hvis Hjerte brast af Sorg over Fædrelandet.

Det gjør et sørgeligt Indtryk at læse, hvilke fortvivlede Anstrængelser den endnu for kort Tid siden saa folkekjære Konge af Preussen har gjort for at faae den 17de Marts, Femtiaarsdagen efter Stiftelsen af denne Orden, til en Folkefest. Allerede den 25de Februar lod Kongen udgaae Opraab til alle i Ind- og Udlandet levende Riddere af Jernkorset (hvis Seniorer indbødes til hans eget Taffel), om at indfinde sig i Berlin, og kongelig Befaling udgik til at alle Medkjæmpende i 1813 skulde beværtes fyrsteligt paa offentlig Bekostning.

De mest storartede Foranstaltninger gjordes. Lystskoven blev fuldstændig planeret, alle Værter og Buske fjernede og den smukke Promenade forvandlet til en fri Plads, over hvilken de preussiske Provinds-Faner vaiede og med Tribuner for Hof og Folk. Vi ville blot med eet Ord berøre, hvad man allerede veed, at samtlige Berlins Korporationer afslog at slutte sig til Festen.

Dagen før den 17de indtraf de gamle Krigere i Berlin, 4000 i Tallet, men de ellers saa gjæstfrie Berlinere havde ikke tilbudt dem Huus, de maatte altsaa anbringes af Festkommittee og Politi.

„Det var et rørende Syn", hedder det, „at see de gamle Krigere, anførte af General Wrangel, marschere til Lystskoven, klædte i hine Tiders Uniformer, blandt hvilke man ogsaa bemærkede en preussisk Kosak. Der fandtes endnu mange kraftige Oldinge mellem dem, men Mange gik paa Krykker, Andre havde Alderen bøiet og Flere maatte lade sig lede af Slægtninge. To Marketentersker, med Medaillen paa Brystet, var ogsaa med, den Ene blev baaret paa en Stol.

„Overalt gjennem Gaderne bleve de hæderkronede Fædrelandets Befriere hilsede med en egen undertrykt Jubel; der stod Hoved ved Hoved paa deres Vei, men man havde besluttet at være stum og dog gav Jubelen sig undertiden Luft med Magt; man vilde ikke vide af Kongen og hans Fest, men hvor var det muligt ikke at trykke disse gamle Hænder? Hvor var det muligt ikke at vise disse Gubber, der maaskee havde deres sidste Hædersdag paa Jorden, at de vare velkomne Gjæster i Preussens Hovedstad.

Grundlæggelsen af et Mindesmærke over den afdøde Konge skulde forhøie Festligheden. Efterat Kongen havde slaaet de tre Hammerslag paa Grundstenen, udførte Dronningen, Prindser Prindsesser, Ridderne af Jernkorsets Senior, Ministre og Ambassadører den samme Ceremoni, hvorpaa 101 Kanonskud løsnedes og et Chor afsang den stolte Hymne: „Heil Dir im Sieger Kranz." Fulgt af sin Suite gik Kongen langs Veteranernes Front og underholdt sig venligt med dem.

Der blev spist i den hvide Sal samt i 14 tilstødende Værelser. I den hvide Sal spiste Majestæterne selv og Seniorerne af Jernkorset. Kongen udbragte med bevæget Stemme Skaalen for de Faldne, derpaa for Ridderne af Jernkorset, Fædrelandet og Hæren.

2000 Medkjæmpere bespistes i det prægtige Krollske Lokale under Forsæde af General Wrangel. Ogsaa der indfandt Kongen sig og sagde nogle hjertelige Ord til Forsamlingen.

Under andre Forhold vilde denne Fest, givet „til Minde om Tydsklands bedste Daad", have opflammet det preussiske Folk til den høieste Jubel, men al denne Feiren af Ridderne af Jernkorset mindede for smerteligt om gamle Arndts Ord:

„Der Gott, der Eisen wachsen ließ,
Der wollte keine Knechte."

Blandinger.

Den russiske Keisers Jagter.

Mellem Keiser Alexanders noble Passioner hører hans store Kjærlighed til Jagt. Keiseren driver det ædle Jagtvæsen i alle mulige Former og Arter og fast til alle Aarstider. Den nordiske Dyreverden forslaar ikke til at byde den høie Hersker tilstrækkelige Ofre, hvorfor mildere Himmelstrøgs Vildtarter som Hjorte, Raadyr, Vildsvin og Fasaner pleies i storartede Dyrehaver. Til Hofjagterne løslades altid et vist Antal af hver af disse Dyrearter, som derpaa hidses og jages.

Glandspunktet af Jagterne i hine nordiske Regioner, næst efter Parforce-Jagterne med Hundene, er om Vinteren Elsdyr-, Bjørne- og Ulve-Jagten. Disse Dyrs Spor forfølges paa Sneen af jagtkyndige Folk i lette Slæder, efter Omstændighederne vel ogsaa paa Ski, hvorpaa Elsdyr og Ulve ofte indkredses i hele Hjorder. Bjørne-Jagten frembyder en pirrende Tilsætning af Fare, thi dersom Jægeren, der ikke har andet at stole paa end sit gode Gevær, sit sikre Øie og sin sikre Haand, saarer et af de vilde Bæster, uden at saare det dødeligt, er han selv fortabt. Keiseren foretrækker for alle regelrette Jagter at aflægge Hr. Bamse uanmeldt en keiserlig Visit i hans Vinterhie. Naar en Forstbetjent opdager et saadant Hie, hvori Bjørnen velbehagelig sover sin Vintersøvn, underrettes øieblikkelig Overhofjægermesteren derom, hvorpaa Jagt-Expeditionen strax foretages. Dersom ingen Jernbane eller bekvem Landevei haves, bestiger det keiserlige Jagtfølge Slæder, forspændte med en eneste Hest; kun ledsaget af nogle stærke, prøvede Hunde, gaar Keiseren nu Bjørnen paa Livet. Den høie Jægers, til Dumdristighed grændsende Mod, bringer ham ikke sjelden i Livsfare, og han har mere end een Gang staaet „Mand mod Mand" ligeoverfor en uhyre Bjørn. I Uforfærdethed og Virtuositet i Skydning, kan Ruslands Monarch dristig maale sig med en Gerard eller Cumming, og han vilde vistnok ikke sky en Duel med Løver og Tigre, dersom saadanne kongelige Uhyrer fandtes i hans Skove. Utallige Gange har Keiseren modtaget Vildsvinet med sin Jagtkniv, blot stolende paa sin Behændighed og Kraft, og uden Tal ere de Anekdoter, der i Rusland fortælles om hans Jagt-Eventyr.

Jagten paa Hjorte, Raadyr og Fasaner høre til de elegante Hof-Forlystelser og ligne Hofjagter i alle andre Lande, uden andre charakteristiske Eiendommeligheder end de almeen bekjendte. Det er Jagter i hvide Glacéhandsker uden Vildnissets og den eensomme Urskovs Romantik.

De store flade Strækninger i Petersburgs Nærhed begunstige i høi Grad en steeple chase paa Ræve og Harer, hvorved de flinke Steppe-Heste gjøre fortrinlig Tjeneste.

Det under Overhofjægermesteren Grev v. Fersens Auspicier staaende Jagtkorps er organiseret paa en i Sandhed keiserlig Viis, og Hundene valgte med største Omhu blandt de ædleste Racer. Piquørerne bære skarlagensrøde Uniformer, besatte med Guldsnorer ligesom Husarernes, og Jagt-Officiererne grønne, rigt forzirede med Guldtresser, høie Rytterstøvler, oventil indfattede med rødt Saffian, Hue af Klæde eller Kepis, om Vinteren Foerværks-Huer (Schapka) og Peltse. De ride Skimler af Kosakhestenes eiendommelige Race. I det keiserlige Følge fattes aldrig de to Linie-Kosakker, som tro stode ved deres keiserlige Herres Side i Kampen med Bjergfolkene i Transkaukasien, da han endnu var Thronfølger.

Der hersker en meget munter og jovial Tone under disse Jagter; al stiv Etikette er forviist og de Kavalerer, der tilsiges, hæve til Skyerne deres høie Herskers Jovialitet og Elskværdighed samt den utvungne Lystighed, der hersker i Bivouakkerne og ved de Banketter, der i Almindelighed følge paa en keiserlig Jagt. (Ill. Zeitg.)

Literatur og Kunst.

Norsk Medicinallovsamling, 2det Bind. Hos Feilberg & Landmark er udkommet: „Love, Resolutioner, Departementsskrivelser m. M. vedk. Norges Medicinalvæsen for Aarene 1851—1862, udtogsvis udgivne af J. N. M. Johansen og F. H. G. Heuch. 322 S. 8. Priis 1 Spd. 30 ß. Dette Bind er en Fortsættelse af den af Cand. jur. Thurmann paa samme Forlag i 1851 udgivne Medicinallovsamling, men udarbeidet efter en noget videre Plan end denne, saaledes at adskillige Bestemmelser, navnlig vedkommende det militære Lægevæsen, ere tagne med, uagtet de tilsvarende ældre Bestemmelser vare forbigaaede af Thurmann. Bogen er forsynet med et fuldstændigt Sagregister, der tilstæder en let og hurtig Oversigt over Indholdet.

— Efter Anmodning af den belgiske Kommittee for Udvidelsen af de internationale Forbindelser og med Understøttelse af den belgiske Regjering har Hr. Edvard Sève foretaget en Reise, for at tilveiebringe nøiere Kundskab om det europæiske Norden og angaaende de internationale Forbindelser med samme. Resultaterne af hans Forskninger ere nu fremlagte i et Værk paa tre Bind under Titel af: **„Le Nord industriel et commercial"** (Brüssel, Lacroix, Verbockhoven & Co.) Det beskjæftiger sig med Danmark, Sverige, Norge og Rusland og skal meddele høist lærerige og dybt indtrængende Oversigter over Jordbund og Klima, Land og Folk, Handel og Industri, Vei- og Jernbanevæsen, Told- og Beskatningsvæsen, Flaader og Armeer, osv. Saavidt det kan skjønnes af Anmeldelser og offentlig Omtale, synes Værket at være en virkelig Berigelse af Literaturen over de europæiske Nordlande.

— Af **Konkordiebogen** (J. Dybwads Forlag) er udkommet 4de Hefte, indeholdende Slutningen af Luthers store Katechismus og Konkordieformelen med „grundig Forklaring" (fortsættes). 5te Hefte, Slutningsheftet, er lagt under Pressen.

— Af **J. Nissens Samtaler over den bibelske Historie** udkommer nu „andet danske Oplag", hvilket ligesom det første udgaar i 10 Hefter à 25 ß (norsk) og for Subskribenterne vil koste 3 Rd. 72 ß. Dette Værk, der i hvert Fald som Materialsamling har et ubestrideligt Værd, er allerede i sit første Oplag endog hos os saa stærkt udbredt og saa ofte offentlig omtalt, at Udgivelsen af dette nye Oplag her kun behøver at nævnes.

— Paa Bogtrykker Bentzens Forlag er netop udkommet 1ste Hefte af H. J. Müllers **Fremstilling af Søkrigshistoriens vigtigste Begivenheder**, paa hvilket Værk vi foreløbig have henledet Opmærksomheden i vort Nr. 11. Heftet indeholder 4 Afsnit, nemlig 1) Norden fra Oldtiden til Calmarunionen; 2) Sømagter udenfor Norden fra Oldtiden til 1648; 3) Norden fra Calmarunionen til omtr. 1700; 4) Sømagter udenfor Norden fra omtrent 1400 til Syvaarskrigens Slutning. — Vi gjentage her, at Bogen udgaar i 4 maanedlige Hefter, hvert til en Priis af 48 ß, samt at den ledsages af 12 lithogr. Plancher. Udstyret er anstændigt.

— Hos Feilberg & Landmark er udkommet **Nogle Bemærkninger** angaaende den overdrevne Brug af Kaffe og dens Skadelighed i Barnealderen, af Prof. Dr. F. C. Faye (8 S. 8vo.), hvilke Bemærkninger Professoren har gjort i et Foredrag over Kokaplanten, som han har holdt i Videnskabernes Selskab, af hvis Forhandlinger de her ere særskilt aftrykte.

— **Speratis Koncert.** Sjelden tilbyder Koncert-Programmerne i vor gode Stad saa megen Afverling, saa meget tiltrækkende — saavel for et virkelig som for et indbildt eller foregivet musikalsk Publikum — som ved Speratis Koncert i Onsdags, hvorfor man vistnok med Rette kunde have ventet et endnu talrigere Besøg end det, der allerede — i alle Fald tilsyneladende — blev samme til Deel, om man end maa antage, at Valget af Dagen (Konfirmandernes Kommunionsdag) har bidraget til at holde adskillige Familier hjemme, der ellers vilde have ladet sig finde sammesteds. — Sperati hævdede ved sit stærke, vel indøvede Orchester og sin fortrinlige Instrumentation af Kjerulfs og Conradis Kompositioner sit vel fortjente Ry som Byens første praktiske Musiker, ligesom han atter lagde for Dagen sin bekjendte Evne til med Benyttelse af de samme Kræfter som andre at frembringe et ulige større Resultat, og det endog hvor disse Kræfter enkelt taget kunne være smaa nok. Uagtet Sperati efter Forlydende skal have mødt mange Vanskeligheder ved at erholde den fornødne Bistand af flere betydeligere Kunstnere (saa meget forunderligere, som de formodentlig selv oftere have sat og ville sætte Speratis velbekjendte Villighed til at yde sin Assistence paa Prøve) var det alligevel lykkets ham at samle et stort Antal, alle paa sin Maade interessante Musiknummere, paa sit Program. Den til Schillerfesten af Meyerbeer komponerede Marsch er et fortræffeligt Arbeide, der, saavidt vides, ikke tidligere er hørt her, hvorimod „Frühlings-Botschaft" og „Lovsang", hvilken sidste Studenter-Sangforeningen paa Grund af Soloens Forfald gav istedenfor „Paa Havet", ere bekjendte fra den nævnte Sangforenings nylig givne Koncert. De to Melodramer med sin rige Musik, der nu længe have hvilet, vandt fornyet Interesse ved Jørgensens gode Deklamation. Mindre interessant var maaskee Beriots Duet for to Violiner, betragtet som Komposition, men hvad den her muligens manglede, erholdt den ved en udmærket Udførelse af DHrr. Bøhn og Ursin. Kjerulfs smukke Polonaise, der dog maaskee har lidt for meget Charakteren af et Potpourri, og Conradis kraftfulde Festmarsch ere begge særdeles respektable Kompositioner. Størst Interesse havde imidlertid Opførelsen af Ouverturen til „Zukunftsmusikeren" Richard Wagners Opera „Tannhäuser", der baade paa Grund af sin musikalske Sværhed og sin geniale Storslagenhed kræver et mere end almindeligt Orchester. Det er Speratis største Ros, at dette Nummer kunde gaae saaledes, som det gik, thi derved fik Publikum en meget bedre Kommentar til alt det eensidige Skraal mod Fremtidsmusiken, end man kan erholde gjennem alskens Theorier og Lißt'ske Bearbeidelser og Outreringer af de Wagnerske Excentriciteter — den eneste Kilde til Wagners Bedømmelse, vort Publikum hidtil har havt. Man fik nu Anledning til at kunne danne sig en Dom paa egen Haand, og saa berusende og storartet, saa glimrende instrumenteret og dramatisk belivet var denne mærkelige Komposition, uagtet alle dens Bizarrerier, at man, med hvilke forudfattede Meninger man end fremmødte, for ikke at rives med, maatte være enten aldeles forstokket og forblindet eller en — Dumrian, musikalsk taget. Det er at ønske og haabe, at den ikke hermed maa blive henlagt, men at den ved passende Tid og Leilighed maa kunne gjentages.

— Paa Christiania Theater optræder i denne Tid en ung fransk Violin-Virtuos, Fr. Jehin Prume, der besidder en overordentlig technisk Færdighed og et godt Foredrag, men som ikke desto mindre ikke gjør synderligt Indtryk paa vort Publikum, der nu engang er vant til Ole Bulls pikante Genialitet og Bøhns gediegne Aandfuldhed. H. F.

Norge.

Christiania. Skuespiller J. Brun og Frue have atter modtaget Engagement ved Christiania Theater. — Jørgensen og Frue fratræde Theatret ved næste Maaneds Udgang og flytte ned til Kjøbenhavn. — Bergens Theater er af Aktieeierne overleveret til Skifteretten.

— Dødsfald. Oberstlieutenant Henrik Fr. Arild Sibbern, en af de faa gjenlevende Eidsvoldsmænd, døde i Christianssand 11te April. Han var født paa Værnøklostergaard 7de Juni 1785 af Forældre Major Georg Chr. S. og Søster Huitfeldt, blev Officier 1805, Kapitain i Ingeniørbrigaden 1813, Major 1834, Oberstlieutenant 1853, og tog sin Afsked i 1856. Sin meste Tjenestetid tilbragte han som Detaschements-Kommandør ved Befæstningen i Christianssand. Han var en frisindet, agtet og æret Mand.

— Storthingsmand, Kjøbmand Niels Elias Børresen, der paa flere Thing har repræsenteret Flekkefjord, er 11te April død her i Byen.

— Fru Kirstine Aas, født Colban, Datter af den som Bibeloversætter bekjendte Provst Erik Colban, og Enke efter Kancelliraad og Sorenskriver i Senjen og Tromsø Aas, († 1822), er i disse Dage afgaaet ved Døden her i Byen, 72 Aar gammel. Som virksom Deeltagerske i forskjellige philanhtropiske Gjøremaal, og tillige som Forfatterinde, fortjener hun at erindres. I Throndhjem, hvor hun tidligere boede, deeltog hun 1837 i Stiftelsen af et Børneasyl, der var det første i Norge, og efterat hun var flyttet hid til Christiania, var hun med at oprette Grønlands Asyl (1838), ligesom hun ogsaa gav Stødet til Understøttelsesselskabet af 17de Decbr. 1838. Foruden flere Avisartikler har hun skrevet forskjellige Sange, hvoraf 12 Stykker findes i det af hende besørgede 2det Oplag af „Asylvennen", samt udgivet en kort Biographi over sin Fader: „Erindringer om Provst E. A. Colban", Throndhjem 1829.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 17. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 26de April 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

5. I Latinskolen.

Overlærer Sagen var ingen lærd, men vel en meget belæst Mand; han vilde neppe kunne have leveret en systematisk Æsthetik eller noget større literaturhistorisk Værk; men han gav ypperlige Vink fra begge Felter og udarbeidede til Skolens Brug et Slags literaturhistorisk Schema, der gav Eleverne et godt Overblik baade over de forskjellige æsthetiske Brancher og over Fællesliteraturens mest fremragende Personer og Værker. Leilighedsviis bleve vi gjorte bekjendte med de fortrinligste Forfattere ogsaa i fremmede Literaturer, og jeg mindes meget vel, at jeg allerede i Skolens næstøverste Klasse havde læst ikke Ubetydeligt af Schiller, Göthe, Jean Paul — Sagens Yndlingsforfatter — Shakspeare (den Sidste naturligviis i de Foersomske Oversættelser) Walter Scott o. Fl., ja, at jeg endog havde dristet mig til at oversætte Et og Andet af den Førstes mindre Digtninger. I Fællesliteraturen vare vi temmelig vel bevandrede; større poetiske Arbeider bleve stundom gjennemlæste under Sagens Veiledning, og et Par af Ohlenschlägers Tragedier bleve paa denne Maade gjennemgaaede i øverste Klasse, med Rollerne fordeelte mellem Klassens Elever. Idelig bleve vi derhos opfordrede til at anvende vore Fritimer til Læsning af Skjønliteraturen og til flittigen at excerpere, hvad der udmærkede sig enten fra Indholdets eller Formens Side. Denne Sag var ingen Tvangssag; men man saa nok, at han satte Priis paa at blive føiet i dette Punkt; jeg for min Part vilde ikke staae tilbage, og for ret at faae noget Klækkeligt paa engang, indrettede jeg mig en stor Foliant og gav mig til at nedskrive Løst og Fast, tilsidst endog hele Sange af Nordahl Bruns Jonathan. Mest praktisk Nytte, idetmindste for Stilen, havde vi af den Maade, hvorpaa han gjennemgik vore skriftlige Udarbeidelser, de saakaldte „Opgaver". Disse vare af alle optænkelige Arter: Dagbøger, digtede Smaafortællinger, Biographier, Naturbeskrivelser, historiske Opsatser, moralske Afhandlinger, ja endog Prædikener — alt dette vexlede i broget Mangfoldighed og udviklede hos os vistnok en Gave til at finde os tilrette paa de forskjelligste Gebeter og en umiskjendelig Færdighed i at udtrykke os med Lethed og en vis Elegants, men gjorde os tillige mindre omhyggelige for Grundigheden i Studiet og mere ligegyldige for Tankens Dybde end for Udtrykkets Vellyd. Det Sidste var for Sagen en Hovedsag ved Stilen; Gjennemførelsen af de Rahbekske Regler om Ordenes og Sammenføiningernes „Reenhed, Rigtighed, Tydelighed og Passelighed" drev han til det Yderste, og han var en uforsonlig Hader af alle Forsøg paa at fornorske eller, som han vilde kalde det, forsjuske Stilen ved Optagelse af Bygdeord eller folkelige Udtryk og Vendinger. Jeg husker meget godt, at jeg engang i en Beskrivelse over „Norges Herlighed" havde dristet mig til at bruge Ordet „Vasdrag"; men det blev strøget som et Pøbeludtryk, og jeg selv gjort mistænkelig som en plebeiisk Aand. Forøvrigt hørte jeg dengang blandt hans erklærede Yndlinge. Det havde ikke altid været saa; i et Par Aar led jeg meget under hans Luner og de stikkende Drillerier, hvormed han idelig var efter mig; men da jeg først — jeg husker ikke ved hvilke Meriter — var kommen ind i hans Kridthuus, holdt jeg mig der til Trods for mange Unoder og Udskeielser fra min Side. Jeg skrev allerede dengang Vers med temmelig Lethed; naar jeg da en og anden Gang var for magelig til at gjennemtænke og nedskrive en Afhandling, gav jeg mig til at oversætte et Par hundrede Vers af Iliaden eller et eller andet Digt af en svensk eller tydsk Forfatter, Noget, som i Begyndelsen blev optaget med Velvillie og skaffede mig et Slags Berømmelse, men som siden, da det gjentog sig for ofte, blev alvorlig dadlet og tilbageviist. Et lille Træk af min Naivitet og den bedrøvelige Skuffelse, jeg ved en saadan Leilighed maatte lide, kan jeg ikke undlade her at fortælle: Jeg havde oversat Schillers „Kindesmörderinn" og var ikke lidet stolt over det Mesterstab, jeg tænkte her at have lagt for Dagen. Jeg var naturligviis beredt paa at modtage en velfortjent Lovtale i den hele Klasses Paahør, saa meget mere som en Oversættelse af „Hektors Afsked med Andromache" kort iforveien virkelig havde indbragt mig en saadan. Min Stilebog blev imidlertid ikke taget frem blandt de andre ved den almindelige Gjennemgaaelse; men jeg blev tilsagt at møde hjemme hos Sagen til en privat Konference. „Nu kommer det" tænkte jeg; — og hvilket? Jeg havde hørt, at Foss som Elev af Realskolen havde oversat et lille Stykke af Yoriks „følsomme Reise", og dette lille Arbeide var af Sagen bleven beæret med Optagelse i hans „danske Læsebog". Nu skulde just et nyt Oplag af denne udkomme, og — gjættede jeg — ganske vist vil han nu bede dig om Tilladelse til at optage din „Barnemorderske" i denne. Men hvor blev jeg ikke sørgeligen skuffet! „Lad det være, Fa'r!" — sa'e han, da vi vare alene paa hans Værelse; „Du spilder bare Tiden og forfører de Andre." Dermed fik jeg mit Mesterstykke tilbage og siden lod jeg dets Efterfølgere hvile i Bordskuffen. Det Vers, jeg næste Gang leverede ham — en Gravsang over hans afdøde Datter — var skrevet efter hans egen Anmodning, og var, saavidt jeg husker, det første publike Leilighedsvers i mit Liv.

Overlærer Sagens literære Virksomhed hører ikke hid; men den maa være større, end man tør slutte af de literære Kjendsgjerninger, som foreligge Publikum; thi han var en flittig og ualmindelig alsidig Mand. Ved Siden af Poesien, hvorfra han hentede Husvalelse for sin Sjel efter det ofte byrdefulde Dagværk i Skolen, var Malerkunsten den af de skjønne Kunster, som mest tiltalte ham; han var selv en god Tegner og eiede — efter ringe Leilighed — flere gode Malerier, fornemmelig af saadanne Kunstnere, med hvem han var kommen i personlig Forbindelse. Til disse hørte ogsaa Landskabsmaleren, Professor Dahl; denne var lige til det Sidste hans Yndling og skyldte vistnok Sagens Interesse for ham største Delen af sin hele Udvikling som Kunstner. I det Hele taget var Sagen en ufortrøden og elskelig Befordrer af Andres Udvikling og det ikke blot i kunstnerisk Retning. Han havde i denne Henseende en ganske egen Tilbøielighed og en dertil svarende Begavelse. Naar man traf ham paa Gaderne, saa man ham sjelden alene; han var immer i Selskab, skjønt ikke altid i godt Selskab; ofte traf man ham spadserende med en Bondemand, en Æblekjærring, en Kjører eller en Drager, stundom med en halvfordrukken Slusk. Han havde et aabent Øie for Physiognomierne og et stærkt Hang til at indlade sig med Enhver, fra hvem han med nogen Grund kunde vente et eller andet Udbytte i aandelig Henseende. Her kom ham nu til Hjælp hans besynderlige Gave til at gaae ind i Alles Tankegang, at lempe sig efter Vedkommendes indre og ydre Habitus, at sætte sig paa en lige Fod med dem og føre Konversationen i deres eget Ordelag. Det har mangen Gang undret mig, at Sagen ikke optraadte som dramatisk Forfatter; thi han var en skarp Iagttager og en ikke mindre heldig Opfatter af det Charakteristiske baade ved Personer og Situationer, og hans udprægede Humor, der søgte og fandt Næring overalt, selv i hans egen originale Personlighed, gav ham unegteligen de bedste Betingelser for dramatisk Produktion. Nu — skrev han ikke Komedier, saa spillede han dem, og det allevegne: i Skolen, paa Gaden, i Hjemmet — kort overalt, hvor han havde Medspillende, og disse drev han selv frem, snart sagt, af alle Kroge. Traf han — tilfældigt eller ved en eller anden Tilskikkelse — paa et Menneske, hos hvem der var noget Usædvanligt, en eller anden høiere Begavelse, saa tog han sig af en Saadan og forsøgte alvorligt, om der var Noget at udrette med ham; mere end engang vovede han at gribe ind i et saadant Menneskes Livsgang og ved et dygtigt Stød give denne en anden Retning; den ovenfor nævnte Dahl var et Exempel, og jeg kunde, blandt flere, nævne endnu eet, der paa videnskabelig Vei har gjort Sagens Omdømme og Bestræbelser ligesaa megen Ære som hiint paa kunstnerisk. Selv var han ogsaa søgt af Hjemfødninger som af Fremmede; thi han var unægtelig den første literære Notabilitet i Bergen. Ligesom han stod i fortroligt Forhold til de mest udmærkede af sine Byesfolk og lige indtil det Sidste vedligeholdt en Slags literær Forbindelse med Mænd som Christi, Neumann, Brømel og Flere, saaledes faldt det af sig selv, at han havde en væsentlig Andeel i alle de til Kulturens eller Smagens Fremme sigtende Instituter og Indretninger i sin Fødeby. Dens Historie kjendte han saa grundigt, som hans Tids mangelagtige historiske og antikvariske Sands tillod det; for Museet, Tegneskolen, Privattheatret o. s. v. interesserede han sig jevnligt, ikke uden Deeltagelse med personlige, især literære Bidrag. Hans Huus, der laa opunder Fjeldet, med en stærkt bakket, i Terrasser anlagt og af hans fortræffelige Hustru omhyggelig pleiet Have, stod aabent for alle Fremmede, der, om de vare af nogen Betydenhed, aldrig forsømte at aflægge „Bergens Digter" sine Besøg. Man havde ogsaa en tydelig Følelse af, at man befandt sig hos en Digter eller Literat; han selv, hans kloge, smukke og elskværdige Hustru, hans meget begavede og med den sande Dannelse rigt udstyrede Børn, den Maade, hvorpaa det Hele ved festlige Leiligheder var ordnet, den deilige, med de rigeste Løvtræer, en duftende Blomsterflor og prægtige Udsigter over Byen og dens rige Omegn prangende Have, den for en Privatmand ikke ringe Bogsamling, hvoraf han var i Besiddelse, og endelig de Gjenstande, der her som oftest vare paa Bane i Konversationen, alt dette i Forening gjorde et Indtryk saa forskjelligt, fra hvad man i Almindelighed fornemmer i det selskabelige Liv, at man ikke kunde

miskjende Fornemmelsen af, at man her befandt sig paa et noget høiere Niveau end det sædvanlige Selskabsliv. Jeg tør sige, at Sagens Interesse for alt Aandeligt var udpræget paa en ret ualmindelig og elskelig Maade; jeg kom ofte i hans Huus, baade fordi han holdt af mig fra mine senere Skoledage, og fordi jeg stod i venskabelig Forbindelse med hans øvrige Familie; men især var jeg vis paa at faae et godt Ord af ham, stundom endog en Extrainvitation, naar han i Dagbladene havde læst et eller andet lille Digt af mig, der især kunde hue ham. I det Hele taget har Sagen havt en uberegnelig Indflydelse paa mig; jeg elskede, hvad han elskede, og vragede, hvad han vragede. Øhlenschläger var hans Yndlingsforfatter; han blev derfor ogsaa min; Wergeland — før Sagen personlig lærte ham at kjende — var hans Kontrapart; han blev derfor i samme Grad ogsaa min. Anderledes kunde det heller ikke være. Sagens hele Udvikling var nemlig foregaaet under dansk Literaturs, især under den Øhlenschlägerske Muses Indflydelse, og han var for reen og smagfuld til at kunne finde Behag i de forvredne og, i hans Øine, uberettigede Forsøg paa at bryde med det Gamle; jeg og, snart sagt, alle hans Disciple af fremherskende æsthetisk Retning kunde heller ikke faae det paa anden Maade, og deraf — i Forbindelse med adskilligt Andet — maa det forklares, at netop en Bergenser senere hen optraadte med en saa kraftig Protest som den, der udtalte sig mod den mest volimineuse, men ogsaa mest forvirrede Digter-Produktion i hiint bekjendte:

„Hvor længe vil du rase mod Fornuften osv."

Den Dag, da Sagen læste denne Protest i et af Hovedstadens Blade, var en Festdag for ham og hans troende Disciple, ikke mindst af den Grund, at den var leveret af den iblandt dem, der ustridig var og vedblev at være ham den kjæreste af Alle.

General Joseph Wysocki.

I den polske Revolutionskrig 1831 udmærkede sig to Wysocki'er, som man i den nyere Tid hyppig har taget for den samme Person. Den Ene, Peter Wysocki, en af Hovedophavsmændene for Opstanden, faldt under Stormen paa Wola i russisk Fangenskab, og er for længesiden død i Siberien. Den anden, Joseph Wysocki, befinder sig for Tiden i Polen mellem Insurgenterne. Født 1809 i Gouvernementet Podolien, besøgte han Lycæet i Krzemienick, traadte senere ind i Kongeriget Polens Armee, ansattes ved Artilleriet og erhvervede sig under Kampene i 1831 sine Krigskammeraters Agtelse. Fordrevet fra sit Fædreland, gik han til Frankrig og anvendte flere Aar til alvorlige Studier af Krigsvidenskaberne. Efter at han havde været ansat ved Kanonstøberiet i Toulouse, besøgte han Krigsskolen i Metz for fuldstændig at uddanne sig til Stabsofficier. I 1842 udgav han i det polske Sprog: „Krigskunstens Grundrids", hvorpaa i 1845 fulgte „Anviisninger for Fodfolket, Kavalleriet og Artilleriet." I det demokratiske Selskabs Tjeneste, til hvilket han havde sluttet sig, gav han samtidig hermed begavede Flygtninge militær Underviisning. Under den galiziske Opstand i 1846 var en Befalingsmandspost ham tiltænkt, som han imidlertid ikke kom til at overtage, da Urolighederne rask dæmpedes. I Revolutionsaaret 1848 tog han Opholdssted i Krakau. Da han her overbeviste sig om, at en polsk Reisning vilde være fuldkommen haabløs, saa begav han sig i November til Ungarn og udbad sig af Kosuth Tilladelse til at oprette en polsk Legion; skjønt han først i Mai 1849 bemyndigedes hertil, oprettede han allerede i December 1848 en polsk Bataillon, med hvilken han tilbageviste et østerrigsk Angreb paa Fæstningen Arad. Den 5te Marts 1849 afgjorde han Seiren ved Szolnok og ved Nagy Sarlo kommanderede han Maaneden efter Ungarernes høire Fløi samt Centrum. Paa Grund af disse Tjenester og den Deel, han havde i Slaget ved Komorn, udnævntes han til General. I denne Stilling fuldendte han Dannelsen af den polske Legion, med hvilken han fremdeles beskjæftigede sig efterat man havde overgivet til ham den saakaldte overungarske Armee. Han forblev stedse fremmed for de indre Splittelser, som lettede Ungarns Underkastelse. En Sygdom forhindrede ham fra at deeltage i Slaget ved Temeswar, derimod dækkede han med sin polske Legion den revolutionære Regjerings Tilbagetog over den tyrkiske Grændse. Den 18de August 1849 overskred han selv denne ved Orsova, og blev kort efter interneret med Kossuth og Dembinski. I 1852 begav han sig til England og gik det følgende Aar til Paris. Den orientalske Krig aabnede ham en Udsigt til at kjæmpe for Polen, som dog ikke virkeliggjordes. Bagefter sluttede han sig nøie til Revolutionspartiet og virkede for dette saavel i Frankrig som i Italien.

Joseph Wysocki, polsk General.

Dagbogsblade fra Verdensudstillingen.

(Uddragne og rettede for Nyhedsbladet af P. Davidsen.)

Hr. Redaktør!

Tillad mig, at jeg paa denne, den mest moderne og smagfulde Maade henvender mig direkte til Dem, istedenfor til deres Læsere og Abonnenter. For en, om ikke ung og med Skriftsorterne ubevandret, saa dog som Forfatter Uvant, der nærer en vis Frygt for at stille sig ligeoverfor et agtet Publikum, indeholder det noget mere trøsteligt at kunne vende sig til en enkelt kjendt og velvillig Mand, hvis Arbeider man har klemt paa saa mange hundrede Gange i Pressen, istedenfor at see ind i de tusinde Øine og stirre i det kritiske Løvegab, som truer at sluge En med Hud og Haar. Ja, det forekommer mig endog, at det selv for en Redaktør ikke alene maatte være noget betryggende, men indgyde en vis høiere Selvtillid, om han adresserede hvert Stykke, han skrev, til sig selv. Skulde jeg være Redaktør, vilde jeg sandelig bruge dette Fif; thi det giver desuden ordentlig Respekt, og naar saaledes Hver og En bliver vænnet til at vende sig til Redaktøren, maa jo Publikum tilsidst fatte, at han næsten er ligesaa mægtig som vor Herre selv, eller idetmindste som min Navnefætter, St. Peer.

I Tillid til Deres altformaaende Indflydelse lægger jeg følgelig den Sag, som i det Følgende skal omhandles, i deres redaktørlige Hænder, ikke tvivlende om, at De vil indlægge Dem den største Fortjeneste og utallige tørstige Sjæles oprigtige Taknemmelighed ved Deres nidkjære Virken for dens heldige Gjennemførelse.

I. Forslag til et Festgilde.

„En Udenlandsreise!" Hvilken Forjættelse indeholder ikke allerede Tanken for den, som alle sine Dage har støvlet omkring i Christianias Støv, Søle og Spidsborgerlighed, og aldrig er kommen længere end til Sagene! Hvilken Forfriskelse og Nydelse en Gang at komme bort fra alt dette! Men Reisen, det har jeg fattet, maa ikke være uden Maal og Med. I Interesse af et Fag, en Bedrift burde den skee, ikke paa blot og bar Morro eller den rene Menneskekundskab. En vis Grad af Forsagelse maa den Reisende ogsaa eie, saaledes at han ikke venter overalt at finde Schous Bayerske, norsk Toddi, Gammelost og Saltepølse og andre af vore Delikatesser med en Throndhjemmer til. En vis Grad af sproglig og geographisk Dannelse hører der desværre ogsaa til, ellers kan det let komme til at gaae den Reisende, som det i sin Tid gik en Ven af mig, der agtede at gjøre en 2 Aars Tour i Udlandet, hvorunder han vilde besøge Rhinegnene og Paris. Han tog ud fra Hamburg, og da han efter en kortere Tids Forløb kom tilbage, troede og forklarede han, at han havde været paa de respektive klassiske Steder, men ved at forhøre ham, blev der oplyst, at han havde taget Feil af Rhinen og Elben, havde faret op af Elben et Stykke ind i Bøhmen og paa Tilbageveien været om Berlin, som han havde taget for Paris. Saaledes var han paa Grund af Mangel i de nævnte Punkter kommen til Boeotien og det tydske Athen, istedenfor det franske, og de penible Stillinger, han havde været i, drev ham i Forening med Drillerierne derover, samt Grønsagerne og Afsavnet af Ludefisk og anden norsk Kost, hjem igjen efter 7 Uger, istedenfor efter 2 Aars Fraværelse, og her heder han, efter denne saa berømmelige Udenlandsfærd, den Dag i Dag Pariser-Olsen, med samme Ret som Lucus af non lucendo. — — Men lad os ikke tale i Ordsprog og komme paa det latinske Kapitel!

— — — Jeg havde nu besluttet at reise til Udstillingen i Sommer, for at see hvad der kunde være til Nytte for mit Fag, og da jeg, før jeg ofrede mig det Praktiske, havde gaaet en Stund paa Latinskolen og siden havde bygget videre paa det, som jeg kunde bruge af min Lærdom, saa var jeg sandelig ikke saa ganske uforberedt. Dertil kom, at jeg stadig havde havt Omgang med pene, dannede Folk, der havde opholdt sig i Udlandet, og desuden nærer jeg i egne Tanker den Forfængelighed at være i Besiddelse af nogen praktisk sund Menneskeforstand. Kanskee det mest upraktiske, jeg har taget mig til, er at skrive Reiseskildringer, men jeg havde fra Begyndelsen sandelig ligesaalidet tænkt paa at lade dem trykke, — og det kan vist Enhver see, som læser denne Indledning — som paa at disputere om Norge eller Liberia var bedst repræsenteret paa Udstillingen, eller om den Hvide eller den Sorte var den bedst organiserede Udstillingskommissarius. Det er ikke min Sag at faae Rede paa saadanne vigtige Ting; thi naar jeg skal skrive, er det ligesom det jeg syntes jeg vilde sige kommer bort for mig, og noget andet iveien; naar jeg tager Pennen og vil sætte det paa Papiret, er det som Huusnissen sætter sig paa Bordet eller kryber op paa en Stol, skjærer Ansigter og griner ondskabsfuldt: „Nu, skal vi til med det igjen. Aa, Skidt det duer ikke! bliv ved din Læst og tryk Andres Tanker, Trykker!" Jeg kan ikke heller frikjende mig selv for en vis Grad af Eensidighed, og mine Venner beskylde mig derfor for, at jeg kun seer Lyssider; det er sandelig ogsaa min Overbeviisning, at Aviserne altid greie saadant paa den mest udmærkede Maade. De ere ogsaa to eller Mange om det, og man kan altid være sikker paa, at de belyse Sagerne fra saa forskjellige Sider, saa at de, som ikke ere indviede, faar baade Lys og Mørke. —

Angaaede Udstillingssagerne, da har jeg virkelig hørt, at Folk har sagt, at det ikke har været Mangel paa nogen af de Ingredientser, som ved saadanne høitidelige Møder pleie at vanke: „Hønsekaggel", har de sagt, „og knubbede Ord, Thrøndereder med Slag i Bordet, — medens endda værre Ting er stukket under Bordet, — Øretæver, Næsestyvere og blaa Øine, kort Alt undtagen noget som lignede en orienterende Redegjørelse." Men alt dette er ikke noget andet end det sædvanlige daarlige Folkesnak og den almindelige Krangelvorrenhed, som læser andet mellem Linierne, end det som skrevet staar. Hertillands skulde vi nu ogsaa have to Slags Kritik, en som staar i Aviserne og en som interpelerer og prædiker paa Gader og Torve, og de To ere aldrig Et! En ordentlig Aviskamp ender, efter min Erfaring, altid med Hudflettelse, Æreskjænding, Stevning og Proces. Men saaledes endte ikke Udstillingsskriveriet, og følgelig var det Hele ingen Kamp eller Uenighed, men kun Spas, en lille Ordskiftning eller en Spænding, der, som en god Komedie, sluttede med et straalende Medaille- og Stjernefald. — Samtidig med dette var det Indsenderens Agt og Ønske at forherlige Feststemningen ved at foranstalte et dundrende Drikkegilde i de mest udsøgte Varer fra Udstillingen.

Da han imidlertid ikke kan rose sig af en saadan Anstaltmagerevne, som endeel af de Forhenligede, og han heller ikke er begavet med saadanne Arrangør- og Administrationsgaver som udkræves, saa er det til Dato bleven ved Tanken og Snakket, til en god Ven indgav mig den Idee, at jeg enten skulde sælge Udbyttet af mine Reiseerfaringer i Drikkevaretilberedning til Ole Sæli eller en anden Punschefabrikant, eller lade det erhvervede trykke med en god Titel og sælge til høi Priis i forseglet Omslag, ligesom Rosenqvist's Nævefangerhemmeligheder. Uagtet jeg maatte erkjende det fortrinlige i denne Maade til at faae Folk til at kjøbe Bøger paa, saa foretrak jeg, da jeg fra den første Oprindelse ikke alene har været Nyhedsbladets Læser, men ogsaa i nogen Tid dets Trykker, dog at oversende mine Opskrifter tilligemed Fortællingen om hvorledes jeg er kommen i Besiddelse af dem, og de af mine Hændelser der høre hid, til Bladet, som virkelige Nyheder; og i Haab om, hvis Redaktøren slaar mig feil, at der blandt Nyhedsbladets Læsere skal findes en eller anden foretagsom Mand, vil Forfatteren meer end gjerne overlade ham Retten til at arrangere det paatænkte Gilde, om det ikke befindes at være for silde. — Se heri Anledningen til Trykningen af disse mine Dagbogserindringer!

II. En Dag paa Udstillingen.

Det gik saaledes til; men da jeg ikke er i Besiddelse af den Gave at fortælle en lang Historie kort, hvorfor de korteste Begivenheder i min Mund ofte blive lange, saa maa jeg i Forveien bede Dem Hr. Redaktør at bruge Stylus og beskjære efter bedste Skjøn; thi det er nok af dem, som kjede Folk med lange Historier baade i Tale, Skrift og paa Prent.

Den omhandlede Dag havde jeg alt faaet en ordentlig Morgentour, ved at gaae fra mit Kvarteer ved British Musæum til Udstillingsbygningen, og siden havde jeg travet om i Udstillingen og studeret Knadetruge og Bogtrykkerpresser, Støvler og Støvlemaskiner, Sy- og Pluggeindretninger, Landeveislokomotiver og Melkemaskiner med mere, baade det, som vedkom mit Fag, og det, som ikke hørte dertil, indtil jeg henved Middagstid — ja, ikke ved den borgerlige christelige Middagstid efter vor Regning, men da det led mod hvad man i England kalder en honet Middagstid, et godt Stykke ud paa Eftermiddagen — med en Gang følte mig inderlig flau, træt og klar, ikke alene af at see og fundere, men af Stimet og Tummelen, som omgav mig, hvor jeg gik og stod.

Halv ubevidst slentrede jeg henimod den norske Afdelings Hovedparti, for kanskee at træffe Landsmænd og kvæge mine Øren ved at høre Modersmaalet. Det slog heller ikke feil; thi der var alt et Par og det Bekjendte. Kommissarius og hans Sekretarius var ogsaa tilstede; alt var saare vel, og der herskede den livligste Konversation, idet vor Kommissær gav den mest oplysende Besked om alle mulige Ting paa Jorden, ja, han havde endog Meddelelser fra de høiere Sphærer, idet han fortalte, hvorledes Prinds Napoleon naadigst havde behaget at underholde sig med ham i længere Tid, jeg tror næsten det var i en eller kanskee var det flere stive Klokketimer — men det tør jeg dog ikke indestaae for — samt hvorledes Lord Grannville havde fattet en Forkjærlighed for ham, som han ikke kunde begribe Grunden til; thi Lorden kom jævnlig hen og spurgte til hans Befindende. Uagtet al denne Ære vederfores Kommissæren personlig, følte jeg dog saavel derved, som ved at see Æreslegionen titte frem paa hans graae Frak, at der ligesom faldt en Afglands paa Fædrelandet og os Andre, ret ligesom om de høie Herrer personlig havde underholdt sig med gamle Norge og spurgt til dets og vort Befindende derhjemme. Jeg sagde imidlertid intet derom, men anstillede mine egne Betragtninger som andægtig Tilhører. Den Opmuntring og Opfriskelse, som Samværet med Landsmænd ydede, havde dog ikke hjulpet mig af med min Flauhed; den var heller tiltaget end aftaget, og jeg foreslog derfor, at vi skulde gaae hen og prøve at styrke os med legemlig Føde. Dette førte imidlertid til en Debat, der næsten var grundigere og udførligere end en, jeg havde oplevet i det Selskab til Nationalitetens Forbedring, hvoraf jeg er Medlem, saasnart Spørgsmaalet om man skal have Punsch, og i saa Fald hvorfra Pengene dertil skal tages, bliver slaaet op paa Dagsordenen. — Vi vare Alle enige i Hovedsagen, nemlig at vi trængte til Styrkning og Vederkvægelse, men om denne burde nydes i den engelske eller i den franske Restauration, var det næsten ikke muligt at komme paa det Rene med. Jeg havde foreslaaet den franske; thi jeg havde jo spiist der, og jeg havde fundet, at det efter vore Begreber hverken var god Mad eller billig Mad; men jeg havde ogsaa været i den engelske, og der forsikrede Landsmændene, at det var baade dyrere og daarligere; thi oprigtig talt forstaar jeg mig ikke paa saadanne Ting. Men Larsen, en af de Tilstedeværende, opponerede heri, som det er hans Skik ved alle Leiligheder: „I den franske", sagde han, „vidste man ikke, hvad det var man fik; alt var sumlet saaledes sammen, at man gjerne istedenfor Fisk eller Fugl kunde faae i sig baade Rotter, Katter, Frost og anden Styghed, forend man vidste om det; i den engelske vidste man hvad man fik, og den, som ikke kunde spise Ox-tail-soup, Mutton-Leg, Roast-Beef og Plumbudding, burde aldrig have Mad i sin Mund. Resultatet blev langt om længe, at Selskabet som imidlertid var forøget til fem Personer, kom saaledes til Enighed, at det skiltes ad, og Larsen og Pedersen gik i den engelske, medens vi tre øvrige begav os til den franske, samt aftalte, at vi senere paa Eftermiddagen skulde mødes i Madame Tussand & Sons Voxcabinet, Baker St. Portman Sqvare. Thi vi antog, at vi Alle trængte til en mageligere og behageligere Underholdning for Øie og Sind, og dette var vi sandelig, efter lidt ubetydeligt Knur af Larsen, saa heldige strax at blive enige om, maatte findes der. — Jeg vil ikke ofre flere Ord paa Middagen og den franske Restauration; men Maden var spiselig og den bekom ingen af os ilde, og ligesaalidt fandt vi noget af det Larsen talte om.

Begivenhederne i Polen: Kamp ved Vengrov.

Til aftalt Tid og Sted traf vi ogsaa virkelig sammen med Landsmændene, og her vare desuden over 200 af Tidens og Fortidens — Larsen paastod ogsaa Fremtidens — mest berømte Personligheder, saaledes satte i Vox, at enkelte af dem endog paasatte os slige Voxnæser, at vi gik af Veien for dem, som for levende Personer, der var paa Besøg i Kabinettet. Dette var imidlertid ikke Tilfældet med Kong Oscar, som stod der under Navn af „the late king of Sweden."

Larsen paastod det maatte være Carl Johan, indtil vi sandelig kjendte ham paa Knebelsbarten. Men foruden alle disse berømte Rariteter af Vox, var der ogsaa i en egen Afdeling, hvor det maatte betales ny Entree, mange andre Antikviteter, saasom: Napoleons Vogn og Bastillens Nøgler, Keiserinden af Frankrigs Brudekjole og den originale Guillotine, som havde afkappet over 20,000 tildeels kronede og høitstaaende Hoveder, Robespierres Markattefjæs, strax efterat Hovedet var slaaet af ham, og hele Rækker af andre halshuggede og paa forskjellige Maader ophøiede Notabiliteter.

Vel ude af dette Chamber of horrors med dets daarlige Luft og Afskyelighed, men hvor Larsen sandelig flere Gange ordentlig skorlo ved Beskuelsen af de fortrukne Kjeltringfjæs pustede vi Andre dybt ud og fandt det, efter dette, næsten behageligt at aande Londonner Gadeluft.

Uden nogen egentlig Plan gik vi tilbage gjennem Picadilly, og, for at fordrive Indtrykkene af det Fæle, vi sidst havde seet, faldt ind der i „the Ægyptian Hall", hvor der blev holdt et høist underholdende, kvikt og oplivende Foredrag, under hvilket vi gjorde en Reise i Schweitz, ja, det var i Sandhed et mønsterværdigt og høist interessant Foredrag, sandelig den bekvemmeste Reise, jeg har gjort, og vi gik alle derfra med den høieste Tilfredshed, undtagen Larsen, som først knurrede over, at det nu var bleven farlig mørkt og saa gjøede han over, at vi

havde seet og hørt for Meget for een Dag, og det kunde han paa en Maade have Ret i. Jeg var sandelig træt og lægtes idetmindste hjertelig efter at komme til Ro i mit komfortable Kvarteer, hvor ogsaa de fleste af de Øvrige boede i Nærheden; men did var det langt, og Enden viste, at vi ikke saa snart skulde komme did endda; nei sandelig om vi skulde!

De Uygiste.

Saa Mangt og Meget hænder —
nu veed jeg, det er sandt:
De er de bedste Venner,
som knubbes lidt iblandt.

At kysses og at klappes,
det kaldes Kjærlighed;
men først naar lidt man nappes,
der bliver rigtig Fred.

Du fulgte mig i Solen,
Du sad paa Fanget mit;
Du mødte mig ved Skolen —
det gjorde Du saa tidt!

Du nynned Buggesange
saa kjælen og saa øm.
O, disse mange Gange
jeg mindes som en Drøm!

Men husker Du ved Muren —
indunder Birkens Ly?
Vi sang om Vaarnaturen,
saa deilig frisk og ny.

Ja, husker Du den Gangen!
Du sang med Stemme myg.
Jeg jønede med Sangen
og sagde den var styg.

Jeg mindes, Du blev ilter
og rødmed' ganske let,
og før saa varm og vilter,
Du stille blev med Eet.

Jeg tog da til at snakke,
men Ondt kun værre blev;
thi Alt gik opfor Bakke —
det var et svare Stræv.

„Jeg mener, Du er sturen? —
Hvad feiler Dig da, Puus?"
Men Du sad ind til Muren
saa stille som en Muus.

Saa tog der til at trille
to blanke Taarer frem.
Saa blev vi Begge stille
og sad og saa paa dem.

Du holdt dit Hoved bøiet, —
jeg var i trange Kaar.
Jeg saa jo kun af Øiet
de lange Øienhaar.

Du vilde ikke snakke,
og jeg fik Intet sagt,
Saa bøied jeg din Nakke
tilbage blidt med Magt.

Saa kyssed jeg dit Øie,
og ind jeg Taaren drak —
og til min Barm med Møie
jeg hele Jenten trak! — —

Og saa — jo saa minsandten.
En vandt dog Seir tilsidst;
men hvem af os der vandt den,
blev aldrig rigtig vist.

Men, Borghild, før jeg ender
min Visestub — ei sandt,
de ere de bedste Venner,
som knubbes lidt iblandt? —

Fédan.

Blandinger.

Egersunds Potteri.

Eieren af Egersunds Potteri, Hr. Joh. Feyer, indbyder til Aktietegning „for Dannelsen af et Selskab til Omdannelse og Udredning af det nuværende Egersunds Potteri til et Fajance-Anlæg og eventualiter til Overflytning af den ældre grovere Drift til Christiania."

Udviklingen og Fremgangen af det gamle Anlæg ligesom Grunden til Standsningen i dets Drift og Forretninger ere udførligt drøftede af Feyer i et trykt Indbydelsesskrift paa 27 Sider stor Oktav, hvori der blandt andet paavises, hvorledes Potteriet fra en aarlig Produktionsevne af 2000 Spd. blev saaledes udvidet, at denne gik lige til 30,000. Den høieste aarlige Afsætning var for et enkelt Aar 19,000 Spd., medens den ellers almindelig var mellem 12 og 17,000 Spd.

Planen for den nye Drift synes, saavidt det kan skjønnes, at være udkastet med Omtanke og Kyndighed, hvilket ogsaa er at vente paa Grund af Hr. Feyers udenlandske Studier, samt mangeaarige Arbeider og Erfaringer. — Der gives ogsaa efter Planens Beregninger Udsigter til en god Rentabilitet. — Materialerne og Brændsel maa til denne som til den tidligere Fabrik hentes fra England. Hr. Feyer imødegaar imidlertid de Indvendinger, som deraf kunne reises, og godtgjør, at andre Landes Fabrikker gjør det samme, og naar Spanien kan gjøre det med Fordeel, saa synes det ogsaa at kunne svare Regning i Norge. Kjøbmand Johannes With er Kommissionær i Christiania.

— n —

Literatur.

Paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag er udkommet **Bemærkninger ang. Kunst, Industri og Haandværk** af G. F. Hetsch, Professor. 177 S. st. 8. Skriftet bestaar af tre Afsnit: 1) Om Form og Farve ved techtoniske, industrielle og architekniske Gjenstande; 2) om Kunst og Haandværk; 3) om Moden og den rene Smag, hvilke alle have været holdte som Foredrag i Industriforeningen i Kjøbenhavn, men her fremtræde under Et og paany bearbeidede. Den 85aarige, som Lærer ved Kunstakademiet agtede Forfatter, har nemlig troet, „at de under nærværende Forhold kunde bidrage til Kulturens Fremskridt i de Retninger, for hvilke han har stræbt at virke under sit mangeaarige Ophold i Danmark, hvorfor han har udgivet dem samlede under velvillig Medvirken af en dansk Sprogkyndig" (Hetsch er nemlig født Tydsker.) Forf.'s agtede Navn vil være den bedste Borgen for, at Architekter og andre Fagmænd, der interessere sig for de her behandlede Gjenstande, ville finde noget Læseværdigt.

— Paa samme Forlag er udkommet 1ste Hefte af **Træk og Skildringer af det irske Folkeliv** af Will. Carleton, overs. af L. Moltke. Disse „Skildringer" ere i de mest anseede engelske Tidsskrifter blevne stærkt roste for den Troskab, Naturlighed og Fylde, hvormed Forf. har forstaaet at skildre hiint eiendommelig Folkeliv, og de have derfor ogsaa i Originalen fundet en meget stærk Afsætning. Den danske Oversættelse vil foreløbig indskrænke sig til et Udvalg paa 4 H., à 6 Ark, hvert til en Priis af 25 ß (norsk.)

— Paa Wøldikes Forlag (Kbhvn.) er udkommet **Luthers Psalmer** ved F. L. Mynster. 90 S. 8. 33 ß. Oversætteren der vil være Flere bekjendt ved sin vellykkede Oversættelse af „Ossian", har til sit Arbeide benyttet de ældre danske, undertiden ogsaa de nyere Oversættelser, blandt hvilke vor Literatur ogsaa har en at opvise, nemlig M. B. Landstad's, der paa Kirke-Departementets Foranstaltning udkom i 1855. Luthers Kjærne-Psalmer ere her gjengivne i en poetisk smuk Form.

— Hos Samme er udkommet tvende særskilte Beskrivelser over Togter til fremmede Egne, som danske Krigsskibe i de sidste Aar have foretaget, nemlig: 1) **Erindringer fra et Togt med Fregatten „Sjælland"** til Brasilien og Vestindien i Aarene 1860—61 ved Fregattens Skibslæge Friis. (102 S. l. 8. Priis 33 ß.) 2) **Korvetten Heimdals Togt til de vestindiske Farvande** i Aarene 1861 & 1862, af J. Holm, Lieutenant i Søetaten (123 S. st. 8. Priis 66 ß.) Det sidste af disse Skrifter, der hvert for sig have Interesse for det større Publikum, er smukt udstyret og ledsages af 6 Lithographier.

— Paa Gads Forlag (Kbh.) er udkommet **Skizzer af Zor,** (221 S. 8. 83 ß.) indeholdende, Familiecharakteristiker af Familierne v. Taugenichts, Rig, Habenichts og Severinsen; Vintegæk og Sommernar; Reflexion og Forlovelse. Af disse lette, livlige og morsomme Skizzer have enkelte været trykte i det danske Dagblad, og der gjort Lykke.

— Paa samme Forlag er udkommet **Veien til Livet** i fire Afhandlinger, grundede paa den hellige Skrift, af J. F. Chr. v. Astrup (87 S. 8. Priis 33 ß.) Forfatteren er den „Lægmand", som i 1861 udgav „Tanker om Opstandelsen, Livet efter Døden og Dommen," hvilket Skrift Prof. Clausen ledsagede med et anbefalende Forord. Foran nærværende Skrift findes en Udtalelse om begge disse Arbeider af Digteren Ingemann, hvilke denne havde tilstillet Forf. kort før sin Død.

Norge.

Christiania. Under 11te April er Sognepræst til Indvigen H. F. Dahl udnævnt til Sognepræst til det omregulerede Lærdals Pstgld.; Stiftskapellan H. P. B. Rynning til Sognepræst til Siredalens Pstgld.; Kand. theol. J. J. Schydtz til Sognepræst til det nyoprettede Aardals Pstgld.; pers. Kapellan Lud. Brinchmann til Sognepræst til det nyoprettede Lekø Pstgld. og Distriktslæge i Vestfinmarken A. J. B. Graarud til Distriktslæge i Ytre Romsdals Distrikt. — Under s. D. er Adjunkt ved Drammens lærde Skole Ludv. Daae og Overtoldbetjent Chr. Sevahl meddeelte Afsked i Naade, den sidste med 500 Spd. i Pension.

— **Juryen** imødeseer i disse Dage sin endelige Afgjørelse i Storthinget. Næst Formandskabslovene have vi af indre Reformlove ikke havt nogen vigtigere og mere indgribende fore end Juryen. Kastes Øjet tilbage paa denne Reforms Historie, maa det indrømmes, at den er gaaet med sande Kjæmpeskridt frem i Nationens Erkjendelse og at den daglig lægger mere og mere Land til sit Terræn. Reformen begyndte med de Fleste — især Jurister — imod sig, og nu staar den med Mængden af Landets Intelligents for sig og deriblandt ikke mindst Juristerne. De, som før fanatiserede imod den, ere nu blevne mere og mindre usikre i sin Overbevisning, og de, som før vare usikre, ere nu gangne ind under Sagens Fane. I det Væsentlige synes Juryens Modstandere nu tilslut kun at befæste sin Stilling paa det ene Argument om vort Lands „locale" Uskikkethed for Indførelsen af denne Folkedomstol. Fra dette Argument kjæmpes der med megen Dygtighed. Men som det plejer at gaa, naar man saadan skal spille Alt bare paa een Streng, Argumentet outreres og bliver ligesom forstrækket. Selv en Guldplade kan udhamres for tynd. Saalænge som det nemlig maa erkjendes, at der gives flere Lande, hvor Juryinstitutionen deels er indført, deels staar i Begreb med at indføres, og hvor man med Hensyn til de locale Betingelser for Juryen er meget uheldigere situeret end vort Land, synes hiin Grund os ikke længere at kunne fremholdes som Afgjørende, hvor talentfuldt dette nu end gjøres. Norge har, Tromsø Stift fraregnet, omtrent 350 Mennesker paa □ Milen. I Sibirien findes kun 4 Mennesker paa □ Milen, og dog tænker Rusland paa at indføre Juryen. I Nordamerika findes vistnok paa den ene Side Strøg, der ere langt tættere befolkede end Norge og som have bedre Kommunikationsmidler; men paa den anden Side gives der ogsaa Strækninger, mange Gange større end Norge, hvor de „locale" Forhold stille sig uendeligt vanskeligere. Ikke desto mindre see vi Juryen trives der og ansees som en Hjørnepille i Forfatningerne. Det samme kan siges om Kanada, hvortil ligeledes Juryen er overført og hvor man dog maa siges at stille et civiliseret Samfunds Fordringer til Retsplejen. Man kunde endvidere anføre Brasilien, hvor Juryen indførtes i 1832, og hvor den siden den Tid har været dette Lands søvnige Folkelivs vigtigste Vækkelsesmiddel, for ikke at tale om, at Juryen selv i dens Moderland England i foregaaende Aarhundreder har havt at kjæmpe med „locale" Hindringer, mod hvilke vore nuværende kun ere for lidet at regne. Alt hvad man altsaa kan bringe ud af dette Argument om at vort Lands Locale skal være uskikket til at modtage en saa høi Gjæst som Juryen, synes saaledes kun at maatte blive, at vort Land med Hensyn til den Slags Betingelser for Jury er udstyret saadan midt imellem, saa at der paa den ene Side maa indrømmes, at mange Lande i den Henseende ere meget bedre situerede, men at paa den anden Side ogsaa mange respektable Samfund har det meget værre.

Disse vore „locale" Umulighedsgrunde er jo desuden brugt foran enhver større Reform hos os, og ikke, som man skulde tro, for første Gang netop nu. Argumentet brugtes i sin Tid ogsaa imod Formandskabsloven; det brugtes imod Statens Indkjøb af Dampskibe og imod de Jernbaner, som nu alt længe ruller henover det. I dette Argument taler overhovedet vor Nations Træghed saa gjerne, saa ofte et Initiativ paafordres.

Vort gamle Strafferetssystem er af alle Parter kjendt forkasteligt at være. Og dette ikke blot i vort Land. Den danske Dommerstand har nu udtalt sig i lignende Retning for ikke at tale om, hvad der forlængst er skeet i Tydskland. Saameget maa altsaa vel nu under alle Omstændigheder kunne siges at være paa det Rene, at noget Nyt og til Aanden i vor nærværende Statsforfatning passende maa til. Og er dette saa, synes det ialfald os individuelt, at der ikke vel kan være to Meninger om, at dette Nye maa blive Juryen.

Ved at kjende det gamle System forkasteligt har man for enhver alvorlig Tanke med det samme kastet alle Broer til det af bagom sig og derunder da ogsaa slige Halvheder som det kongelige Forslag om Kollegialunderdommere, hvorved man bare reparerer paa det gamle Raadne. Slig uholdbar Halvhed skikker sig kun for bange Folk, der ikke kunne gaae tilbage og heller ikke tør gaae frem.

J.

— Professor Schweigaard har, efter en længere Sygeligeh, i de sidste Dage indfundet sig i Storthinget, uden dog at kunne deelage i Forhandlingerne.

— Ekonomiutskottets Betænkning, ifølge hvillen Rigsdagen intet skal foretage i Anledning af Anckarsvärds Motion om Revision af Rigsakten, er antagen uden Diskussion af Præste-, Borger- og Bondestanden. Den blev ogsaa antagen i Adelsstanden, hvor Greverne Anckarsvärd og Erik Sparre ytrede sig om Sagen. Indholdet af deres Udtalelser er os endnu ubekjendt.

— Digteren Joh. Herm. Wessel's Grav, paa Trinitatis Kirkegaard i Kjøbenhavn, ved Siden af Ewalds, var tidligere ikke betegnet med noget Mærke; men nylig er et saadant bleven bekostet af et lidet Selskab, der fører Navnet „Wessels Minde" og afdækket med en Tale af Prof. F. Hammerich.

— Den anonyme Giver, som foruden Prof. Faye, igjennem denne, skjænkede 1000 Spd. til Videnskabsselskabet her i Christiania, var, ifølge Professorens Meddelelse i Selskabets sidste Møde, afdøde Grosserer P. Anker paa Frederikshald, der havde anmodet om først at blive nævnt som Giver efter sin Død.

— Den 17de April indviedes den danske Studenterforenings nye Bygning ved en Fest, hvortil det norske Studentersamfund ogsaa havde sendt sine Repræsentanter.

— Det samlede Udbytte af dette Aars Lofotfiske anslaaes til 14 Millioner Fisk, hvoraf saltet mellem 11 og 12 Millioner.

— Dødsfald. Storthingsmand fra Drammen, Rektor F. M. Olsen, afgik ved Døden igaar (24de April) i sit 49de Aar. — General Paul Hansen Birch (hvis Biographie vi have givet i dette Blad for 1860, No. 1—2) døde idag (25de April) i det Throndhjemske, hvor han siden sin Afsked havde boet. — Sognepræst Hans Emaus Tønder Sandborg † ved Horten 17de April i en Alder af 64½ Aar.

Drammen har i de sidste Dage været udsat for stor Oversvømmelse.

Rettelser.

I „Fede Folk og deres Fremtidsudsigter" staar øverst paa 2den Spalte, Linie 4 f. o. „Livundervægt", læs: „Levendevægt".

Bekjendtgjørelser.

☞ **De ærede Abonnenter, der ikke faae sig Bladet regelmæssigt og ordentligt tilbragt, bedes godhedsfuldt at anmelde dette i Expeditionen for at man kan have Anledning til den fornødne Kontrol med Ombringelsen.**

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 18. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 3die Mai 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Dagbogsblade fra Verdensudstillingen.

III. Hvorledes Larsens Kværnevand bragte os fra „Log og Bestik".

Veien var ikke saa ganske kort, men vi begyndte trøstig vor Vandring. Jeg havde virkelig den sikre Forventning, at Gangen gjennem Londons Gader ved Aftentid skulde virket beroligende paa Larsen og gjort ham mere medgjørlig, men Intet mindre: Han havde sluppet Kværnevandet paa, som vi sige ved Sagene, og jeg skulde sandelig tro, at det var Flom i Elven ogsaa. Nu tog han først rigtig paa og brummede saa stærkt og uophørligt, at det hverken var muligt at standse ham eller at stoppe ham; saa storklog var han, at Alt, som han kom ind paa, var bagvendt og galt; det var ikke Noget saa godt, at han ikke fik en Vrangside ud paa det, ja selv det gode Foredrag, vi havde hørt, gav ham Anledning til at give Ondt af sig. At faae et Ord ind mod Alt dette, var reent umuligt; dertil var han altfor stærk i Røsten.

„Nu, denne Kneipeprofessoren", sagde han, efter meget andet Snak, hvorunder vi alt maatte have tilbagelagt et ikke ubetydeligt Stykke Vei, „denne Kneipeprofessoren", fortsatte han, idet vi havde overskaaret en større Gade og kom ind i en noget roligere Deel af Byen, „talte han ikke saaledes, at vore, ja nogle af dem jeg har hørt da, maatte krøbet ti Alen ned i Jorden af Skam over sin Hakkemad, om de havde hørt ham. Det var jo som vi saa Alt, hvad han sagde, lys levende for os. Jeg skulde næsten bande paa, at jeg kjendte mig igjen, om jeg kom did; og dette var bare en Ølhalleprædikant! Hvordan maa de rigtige Professorer være her, naar saadan en Kneipekar kan tale som denne? Vi have dem jo rigtige nok hjemme, ja, udnævnte af Regjeringen da; og baade disse og andre lærde Folk nedlade sig undertiden til at tale og holde Foredrag for os — og det har de vel sine gode Grunde for — men hvorledes gjør de nu saadant, enten det er i vor Forening vil jeg sige, eller det er for den forsultne Pengegrisen i Samfundet hos Studenterne. Noget som dette, hører man aldrig", vedblev Larsen. „Det kan altid være godt nok med dagligdags Snak og almindelig Snuusfornuft til simple borgerlige Folk og til disse Damerne, som skal være saa kloge paa Alting. Men hei, saa kommer der en Blære eller en Doktor Bombastus; han skal gjøre Vei i Vellingen! Bare Journalvind og Væv, min Far, og sjelden en eller anden Viisdomsgryn; for Resten hænger det sammen som tør Sand, og det turde vel hænde, at det en og anden Gang var stik imod al den Lærdom og Erfaring, som Folk af Faget have faaet ud. Det er et gammelt Ord, at den, som Herren giver Embede, giver han ogsaa Forstand til at styre det; men hos os burde vi sige, at den, som har faaet offentlig Stempel paa at due til een eneste Ting, han skal ogsaa due og skjønne sig paa Alt, og det siger sig selv, at han har slugt al Verdens Viisdom og at hvert Ord, som gaar gjennem hans Mund, er et ufeilbarligt Viisdomsbud, uagtet han knapt har meer end ganske ordinært Spindværingsskjøn paa noget af det. Derfor præker da ogsaa enkelte slige Kropper baade Løst og Fast om hvad det skal være; men naar Lexen er færdig, vide de fleste, som har hørt den, hverken ud eller ind. De have ikke igjen stort Andet end Duren. Det er akkurat som om man længe havde gaaet og hørt en Sauebjælde, — jeg mindes godt, hvorledes det var, siden den Tid jeg var Gjætergut, — Sanglet sidder igjen i Ørene længe bagefter, men man veed ikke rigtig hvad det er, som synger, og saaledes er det med Foredraget, man er ikke klogere og har Lidet eller Intet lært, fordi det gik i en Konfusionsrøre. Jeg vil ikke paastaae, det er mange Saadanne", tilføiede Larsen formildende, da han mærkede, at det nu trak op med en Storm af Uvillie; „men de findes da, jeg har Pine Død hørt baade En og Anden."

„Men kjære Larsen, brug Vid og Forstand og tal ikke saa reent bort i Natten! kom ikke med Sligt, man skulde tro Du var forrykt!" lød det fra flere Kanter.

„Nei, skulde man ei! Kjære Dere, lad mig faae snakket ud!" tordnede Larsen og overdøvede os Alle med sin mægtige Røst; „jeg er dog sikker paa, at jeg har hørt baade eet og flere slige Foredrag, at om Gaustad-Doktoren havde været der, tror jeg han skulde havt Lyst til at sætte ny Indretning i Kassen paa ham, eller tage den gamle ud og renske og skrabe den og give den ny Smurning, — en Dosis sund Menneskeforstand. Den mangler det paa, det er hele Sagen. Herre Du min Skaber — lad mig bare faae snakket ud, siger jeg," vedblev Larsen med hævet Røst. „Om De nu bare gik her hjemme med sit Pæretøv for os, saa fik vi finde os i det med Rimelighed; men det er en uforsvarlig Gjerning at sende slige Folk udenlands, uden først at holde ordentlig Visitation, om det er løse Skruer i dem. — — —

„Ja kjære Venner, det er rigtigt det jeg siger; saadan er nu denne oppe i Udstillingen ogsaa. Samme Sanglet, samme Lyd i Bjælden", vedblev Larsen og talte sig hedere og hidsigere; „og slige blive en heel Deel af disse, hos hvem deres kjære Jeg voxer fra den sunde Menneskeforstand og op over baade Hoved og Hat paa alle Andre, saa de ikke see Noget uden i Skinnet af deres egen Forfængelighed." — „Hvad var det nu han rørte med idag? Prinds Napoleon har jo været hjemme, og en saadan Mand har vel saa megen Folkeskik, at han paa en eller anden Maade siger Tak for sidst; og saa kunde det vel hende, at han gjerne vilde have ordentlig Besked over Et og Andet, som var faldet ham ind siden han var der; men skulde han faae den, maatte han vist baade give sig Tid og paa Kjøbet have Napoleonisk Hestelykke. Og Lorden, denne Grannville, han havde fattet en Forkjærlighed for ham, sagde han, som han ikke kunde begribe? — Nei, det skulde nok Noget til at begribe ogsaa det," føiede Larsen til med en Latter, som var saa spids og spodsk, at det sandelig var ganske oprørende. — „Saadan en Rundtour gjør han naturligviis som Udstillingslord af og til og spanderer nogle Talemaader paa æretørstige Sjæle og slaar en Passiar af med en og anden Kommissarius, og bliver det længere med vor end med Andres, saa er det vist ikke Lordens Skyld; — jeg har været sammen med Engelskmænd før idag, skal jeg sige." — — —

„Men her gaar jeg og snakker om Ting, som De hørte Allesammen", afbrød Larsen sig selv ganske uventet.

„Ja vist" var Svaret, „dette har vi hørt; men Du salter og sætter skarp Souce paa; lad nu mig komme til at sige Dig min Men —"

„Vist ikke; det, som I ikke hørte, det, som jeg fik vide før I kom", begyndte han med en ny Salve „det var Basen. Alt det Andet var bare Smaating, rene Bagateller mod dette", forsatte Larsen, idet han klaskede Hænderne sammen, strøg dem over hverandre og slog ud med Armene.

Alle spidsede Øren og nogle Letsindige lode sig af Nysgjerrighed forlede og udbrød i et „Nu da Larsen, hvad var det? Kom med det!" Og Larsen var ikke den, som holdt paa det; han maatte og vilde snakke, og havde han faaet et Begplaster for Munden, tror jeg sandelig, at Kværnevandet havde fosset ud imellem Sidebenene paa ham.

Vi havde redelig gjort hvad vi kunde, for at stoppe ham og bringe ham ud af Aande; thi alt som han blev ivrigere, satte vi mere Steam paa og gik fortere og fortere; men vi havde heller sprængt os Alle, før Larsen var bleven aandpusten; for han havde et Bryst „eller Lunger som en Valdershest", som Doktoren ved Sagene pleier at sige.

„Jo, nu har han, eller denne Sorte fra Republikken, — jeg blev ikke rigtig klog paa hvem af dem det var, men det skal nu ogsaa være et kløgtigt Hoved med slig en honet Ambition, — fundet paa, at der skal byttes Ordener mellem Alle, saadant et almindeligt Kommissariats Stjernefald fra alle Lande!"

„En opløftende Tanke!" — „et glimrende Hædersudbytte af Udstillingen!" — „Der kom Ordenerne til sin Ret som Ærestegn for sand Fortjeneste af Kunst og Industri!" var Udraab fra forskjellige Munde i stormende Udbrud. — „Derfor bør han have et Hurra og et Æresflag!" udbrød En, som formodentlig var vor „Krydser", — „og en Subskriptionsdaase" tilføiede en Anden. — „Det var Ret, og den maa være pærefuld af Dukater og det med Top paa!" skreg Larsen og overdøvede os Alle med denne Røst, som en Læserpræst kunde misundt ham. „Nei, stop nu Børnlille og tænk Jer om; for Jer, for de udmærkede og hædrede Udstillere, ere pressede Kobberdanker gode nok, og for Mange ere de alt for gode. Det er de høit aflagte Konfusionsraader, som skulle behænges. Ordener ere for Uniformer og Storfolk, og Udvexlingen skal foregaae mellem alle Landes Agenter og Kommissarier. I dette Tilfælde komme de vistnok ikke til at validere som Gradpasseringsmærker og Drikkeskillinger; thi de Fleste, som faae dem, have vist en ræssonabel Betaling for sin Umage; men de komme til at gjælde som Hanekamme og Paafuglestjerter, hvorved Mangen, som er slaaet til en lumpen Skilling, i Sommes Øine kanskee kan komme til at gaae for en blank Daler. Men ved denne projekterede Ordensudvexling, som vel forresten aldrig kan blive Andet end et Paafund af saadanne Hjerner", — her saa vi ved et Gasblus, at han gjorde en Gestus, som om Noget gik rundt og dertil surrede han som et Uhr, som Fjæren er sprungen i, — „ved denne er der den store Feil, at de smaa, af Kunsten og Industrien mindre fortjente Fillestaters fik ligesaameget Dingeldangel, som de store og høit fortjente Staters, og saa er der den lille Feil ved det, som i mine Øine ogsaa er meget slem, at disse Kommissariusserne — ja, bevares vel, mange af dem er vist nok saa brave og hæderlige Folk, men det kan nu være Maade med

Alting tænker jeg, — de komme efter dette Stjernefald til at blive de aller stadseligste Folk i Verden; thi de maa blive mere ordensbeslaaede og guldbehængte end nogen Konge eller Keiser, og jeg kan ikke fatte hvad en Mand, som bare har een Krop, om Ambitionen i den forresten er aldrig saa stor, skal faae at hænge al Stadsen paa. Den Bayerske, siger Folk, maa snart begynde at bære sine paa et Guldspid; men her foreslaar ikke noget Spid! Kommissarierne maa mindst have en Port, en Bagstefjæl eller noget andet Stort, som denne Thron- eller Sengehimmelen, eller hvad det er, de pleie at bære over Stor-Mogul eller Keiseren af China, til at hænge dem paa; og ved Høitideligheder skal man see, at slige Ordensstilladser skal bæres frem at Herolder paa offentlig Bekostning — og tilsidst skal vi vel have den tyrkiske „Musikken."

Selv den stormende Latter, som vi udbrød i over Larsens vilde Phantasier, kunde ikke standse disse Udgydelser af hans Galde. Han holdt ufortrødent paa. Nu rasede han sandelig med Aviskorrespondenterne og i Anledning af deres Anker og Udsættelser; dem var han enig med i Alting og mere til. Det var ikke at tænke paa at tale ham tilrette med Grunde og endda mindre at bringe ham til at tie og faae Ordet fra ham. Men saa tænkte jeg sandelig i mit stille Sind, bi nu lidt min kjære Larsen, saa skal vi see om vi ikke skal faae sat en Stopper paa Dig, saa Du ogsaa tager mod Ræson. — Folk har ofte kaldt mig den fule Per Davidsen, omendskjønt jeg sandelig ikke har kunnet forstaae Andet, end at Andre for det meste vare jævnfule med mig, ja kanskee vel saa det. Men nu faldt det mig ind, at jeg skulde prøve at spille Larsen et Puds og faae sagt min Mening med det samme. Jeg kjendte mine Folk og vidste vel fra før, at Larsen baade var en skikkelig og spagfærdig Mand, naar det gjaldt Liv, Kone og Børn, ja saa skikkelig, at neppe Nogen skulde sige ham paa et Ruus, uden ved høitidelige Leiligheder; men naar han som idag kom i Klandrehjørnet, var det ikke vel muligt at faae Bugt med ham. Nu vidste jeg ogsaa, at han ikke havde noget videre Mod paa at støve om paa disse Gader om Aftenen og i Mørke, — det havde saa sandelig ikke vi øvrige heller, — og da det nu blev saa stilt der vi gik, saa tænkte jeg, at nu kunde det være Tid; mørkere var det ogsaa der, og Alting seer jo anderledes ud i Mørke end ved Dagen; men jeg havde aldrig været der før, det var jeg temmelig sikker paa. Jeg saa opover Væggene og nedover Væggene, hid og did, saa paa en Kant, og saa paa en anden Kant i denne Huusvrimmel.

„Men hør nu gode Folk" siger jeg med eet og seer mig gruelig forskrækket om, — „sandelig tror jeg ikke vi er paa Vildstraa, og det ved Nattetider; her er saa trangt og folketomt og jeg har aldrig været her, det er sikkert nok". — „Ja" siger en af Selskabet, hvis Moder var i Slægt med en Skipper og som fordi han kanskee havde lugtet lidt mere Sø end Andre, altid udtrykte sig i Sømandssproget, og slige Sømandsudtryk synes jeg sandelig saa godt om, de smage saa friskt af Saltvand, derfor kaldte jeg ham ogsaa Krydseren, thi „Navnet skjæmmer Ingen" siger Per Davidsen, — „her er vi under en Lægervæl" siger han, og bad han den og den tage sig paa, at vi vare komne baade fra „Log og Bestik" over Larsens Snak.

Polens Kvinder.

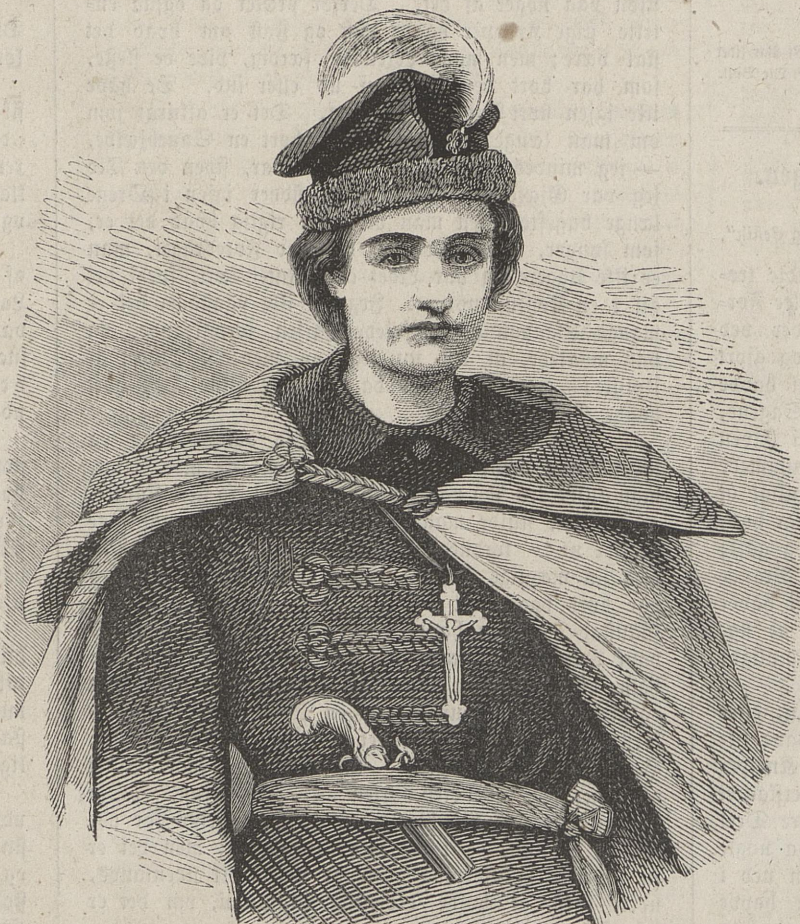
Vi antage, at vore Læsere ikke ugjerne skulle ville see et Portræt af Diktatorens Adjutant Henriette Pustowojtow, saameget mere som den unge Heltinde her viser sig i den Uniform, hun bar under de mange, ofte seirrige Træfninger mod Russerne kort før Diktatoren forlod Polen. Men hun er ikke den eneste Kvinde, der har helliget Polens Sag Hjerte og Arm. Bladene omtale flere andre, der ligesom Henriette Pustowojtow ledsage de talrige polske Streifkorps, som paa alle Kanter forurolige den fælles Fiende. Polens Historie, selv fra ældre Tider er rig paa Heltinder.

Polens Skjønne dandse ikke paa Roser for Tiden. Himlen veed om de nogensinde gjorde det. Saa ofte vi tænker os en Skjønhed i Taarer, have vi tænkt os den polske Kvinde, thi ved vore første Blikke i Sveriges Historie møde vi et saadant Billede. Den, der en Aften vugges paa den Arm af Mälarens Vande, som gjenspeiler Gripsholms Taarne og Mure, seer pludselig ogsaa et andet Billede afspeile sig deri. Det er paa eengang noget dæmonisk og noget mildt. Det dæmoniske er et Brodermord, det milde er en Kvindes Troskab. Det Ene heder Erik den 14de, det Andet Katharina Jagellonika fra Polen, som paa samme Slot deelte sin Gemals Fængsel og fødte til Verden Sigismund.

Og hvem skulde vel blot i den Tid, vi have oplevet, kunne opregne alle de kvindelige Martyrer, som i det ulykkelige Land, hvorom der her er Tale, fulgte Fædre, Ægtefæller, Brødre og Sønner fra Fængsel til Fængsel, fra Skafot til Skafot? Viis os en Afkrog af Czarernes store Rige, hvori ikke en Søn af Polen forsmægtede, men hvorhen ikke ogsaa en Polens Datter ledsagede ham for at trøste og husvale. Kvinden eier denne store Evne til Deeltagelse og Selvopofrelse, fordi hendes Følelse er saa reen, hendes Kjærlighed saa uegennyttig. At elske for at elskes, det er menneskeligt. Men at elske blot for at elske, det er guddommeligt. Man kunde ligesaa godt sige: det er kvindeligt.

„Det er Polens Kvinder, der have gjort Revolutionerne i dette Land", ytrer en polsk Forfatter. „Man kan længe nok drukne Oprørsluerne i Hav af Blod, der vil dog endnu altid findes et Bryst, hvori en Gnist er gjemt, færdig til at bryde ud i Flamme og det er den polske Kvindes Bryst. Polens Kvinder er Nutidens Spartanerinder."

Vi skulde kunne opregne Heltinder, der vare værdige Grachernes Moder, den stolte Romerinde, hvis Minde trods Seklernes Afstand endnu idag staar lige æret og beundret. Vi ville her blot nævne Adam Czartoryski's Søster, som i en høi Alder døde i Paris 1855. Meget ung gift med en Prinds af Würtemberg kom hun en Dag over en fortrolig Brevvexling mellem sin Gemal og sit Lands Arvefiender Russerne. Øieblikkelig forlod hun for bestandig sin Ægtefælles Huus, forlod det Barn, der nylig havde ligget ved hendes Bryst, og begav sig til sin Broder Adam, som, dengang meget ung, levede i Polen. I Aaret 1831 eller 40 Aar senere beleiredes hun i sine Fædres Slot af russiske Tropper, anførte af hendes egen Søn. Det var først paa Broderens indtrængende Forestillinger, at hun overgav Slottet, hvorpaa hun fulgte ham til Paris for der at iføre sig Sørgedragten for sit tabte Fædreland, og hun bar den til sin Død.

Henriette Pustowojtow, den polske Diktator Langiewicz's Adjutant.

Hendes Søn, den russiske General, tilskrev Moderen et Brev, hvori han beklagede det ulykkelige Forhold og bad hende vende tilbage for igjen at modtage Formue, Fædreland og Søn. Men hun svarede: „Formue behøver jeg ikke, Fædreland har jeg ikke, og Søn — ham erkjender jeg ikke."

Vi have med egne Øine seet denne høisindede Kvinde Vinteren 1852. Vi vare da i Paris og overvare en Aften en Piano-Koncert, som gaves af Nordmanden Tellefsen. Tellefsen, Elev af Chopin, havde i Arv modtaget dennes Velyndere og Venner, de Fornemste af den polske Emigration. Chopin var, som man veed, Polak og selv Emigrant. Paa denne Koncert saa vi for første Gang den gamle Adam Czartoryski, og der var ogsaa hans Søster, den omtalte Fyrstinde. Hun var da omtrent 80 Aar med Haaret hvidt som Snee, men den høie Skikkelse syntes ikke bøiet af de mange Aar, og hendes Blik var endnu stolt og klart. Da den ædle gamle Dame skred gjennem Salen til sin Plads, bøiede hele Forsamlingen sig ærefrygtsfuld for hende. Vi bleve strax opmærksomme paa den gamle Dame, skjønt vi dengang endnu ikke kjendte hendes Historie, ikke vidste, at hun af Fædrelandskjærlighed havde ofret alt andet hvad der var hende kjært paa Jorden. Vi saa ved samme Leilighed mange andre polske Damer. Nogle vare graanede i Landsflygtighed, andre vare unge og blomstrende. Fødte efter 1831 og paa fremmed Jord, havde de endnu ikke seet et Glimt af det elskede Fædreneland; men i deres mørke, tindrende Øine læste vi Haab og Mod. Hvor ere de nu? Hvem veed, maaskee i Polen, kjæmpende ved sine Brødres Side, forbindende de Saarede, lukkende de Døendes Øine.

Et Land, som fostrede og endnu fostrer saadanne Kvinder, kan aldrig gaae under.

(Efter Illustr. Tidn.)

Et Par lidet paaskjønnende Landmandsvenner.

(Efter Dr. Hamm.)

Det var tidligt paa Høsten forrige Aar, at jeg sammen med nogle Venner og Kjendinger kom fra et Landbrugsmøde, hvor vi havde seet og hørt adskilligt, der havde interesseret os. Vi gik under en munter Snak over den aftenfriske Mark, og Efterklangen af den livlige Diskussion belivede vor Samtale. Da kom vi til en ualmindelig smuk og jævn tidlig Rugløst, som tilhørte en af Selskabet. Vi bleve staaende ved den, og det var næsten som om den var levende, saaledes hoppede og rørte det sig i den. Det var en utrolig Mængde Frosk; ved en saadan Leilighed, kan man næsten ikke undres paa, at Folk tror, Froskene ere regnede ned fra Himmelen. Denne Overtro troede jeg os alle fri for; men Eieren, en af de dygtigste og indsigtsfulde Landmænd, jeg kjender, rystede paa Hovedet og spurgte: „Veed De, som jo skjønner dem paa Dyrene, ikke noget Middel til at fordrive disse fordømte Froske!" „Fordrive dem! hvad gjør disse Springfyre dem da?" spurgte jeg forundret. — „Nu, det seer De vel! de æde Grøden for mig." — „Nei", svarede jeg leende, „der tager De feil! Frosken er ikke nogen Planteæder; den har ikke noget Tyggeredskab, hvormed den kan afbide Planter, og den nærer sig ikke af Væxter, men af Insekter, Larver, Snegler og Orme, og derfor er den ligesom dens Moster, Padden, en af Landmandens bedste Venner." — Ja, der havde jeg slaaet Haanden i et Vepserede! Fra syv Sider blev jeg bombarderet, som en Nyhedskræmmer, som en Fornægter af Aarhundreders Erfaringer, som en upraktisk Mand, der kun kjendte Naturen af Bøger, som en Synder mod Praktikkens Helligaand og som et Menneske, der ikke engang troede, hvad han saa for sine Øine." — Men imod denne fine Logik satte jeg den Naturkyndiges kolde Mod og, som jeg troede, overbevisende Grunde. Træt og kjed af den megen frugtesløse Snak, sagde jeg endelig tilsidst: „Mine gode Venner! I sige det er saa, og jeg siger det er ikke saa! I sige, at I ere praktiske Folk, som kjender Sagen af Erfaring, og at jeg er en upraktisk Mand, som taler om hvad jeg ikke har seet. Et praktisk Beviis, som kan sees med Øinene og tages paa med Hænderne, en demonstratio ad oculos, maa derfor bedst kunne overbevise Jer. Nu! I staar syv imod en! Lad os give os paa Froskefangst! Hver af os fanger Alt, han kan faae fat paa, og siden sprætte vi Maven op paa Knegtene. Findes der da i een eneste Mave Plantekost, saa betaler jeg, den Ene, hundrede Daler; men findes der i alle Froskemaverne Dyr eller Levninger af Dyr, da betaler alle I syv tilsammen mig hundrede Daler, det gjør 14 Spd. 34 og en liden Brøkskilling pr. Snude. — Nu, vil I sætte?" — Nei, det vilde de syv gode Mænd, som saa tappert havde brugt Munden, ikke; vædde vilde de ikke; men de havde gjerne fremdeles forsvoret sig paa, at Frosken aad Grøden.

Denne Overtro er temmelig almindelig udbredt, ikke alene blandt Bønder, men ogsaa blandt Landmænd, der regne sig til de dannede. Hele Batrachiernes eller de froskartede Krybdyrs Afdeling, lever udelukkende af dyrisk Næring, hvilket godtgjøres ved deres hele Legemsbygning, som aldeles ikke er indrettet for Plantekost. Kun som Larver eller Rumpetrold, spise Froskene ogsaa Planteæmner; men i denne Tilstand opholde de sig i Vandet, som de hjælpe til at

rense, og kunne da ikke komme i Ager og Eng. Den udviklede Frost eller Lop er ene og alene indskrænket til dyrisk Næring. Den er graadig, men kan kun sluge Smaadyr eller smaa Stykker, fordi dens Svælg er for trangt. I Tydskland har man ofte Løvfrosten i Drivhuse og paa Potteplanter, og jeg har ofte seet, hvorledes den, naar den havde snappet store Spyfluer, undertiden maatte give disse fra sig, fordi den ikke var istand til at faae dem ned. Froskene have vistnok Tænder, men kun i Overkjæven og paa Ganen; de sidde i den bevægelige Deel af Kjæven, og ere saa svage, at de kun kunne tjene til at snappe et blødt Bytte, men ingenlunde til at fastholde og endmindre til at afbide det. Hvorledes skulde det da være muligt, at Frosken skulde kunne æde Græs eller Groe som et Faar, med dets skarpe skjævedannede Tænder, eller som en Tordivel, med dens knibende Æderedskaber? Med sine bløde bevægelige Kjæver er Frosken ikke engang istand til at afbide det blødeste Blad, end sige, at bide Huller i eller afbide trevlede Planter, som Jordloppen; Frosken snapper sin Næring i Springet, derfor har den de lange Springfødder, og er især henvist til at leve af flyvende Dyr eller Insekter, som den sluger hele. Dens store vide Gab er ogsaa — ligesom Svalernes og Natteravnenes blandt Fuglene — indrettet til at snappe disse Dyr; skulde den derimod leve af fastsiddende Væxter, var den ikke indrettet til at hoppe og havde haarde Kjæver istedenfor bløde Læber. At de froskartede Krybdyr ere rene Kjødædere, godtgjøres ogsaa ved den sammenlignende Anatomi. Ligesom alle disse have Froskene kun en kort Tarmkanal, der i det høieste er to Gange saa lang som Kroppen. Drikke kunne de heller ikke, thi uagtet Frosken lever i Vandet, kommer der ikke en Draabe af det igjennem Halsen paa den; den har nemlig ingen Læber, en fastvoxen Tunge og altfor vid Mund eller Kjæveaabning. Derimod opsuger Huden, som er overordentlig virksom, den Vædske, som den behøver. Naar man altsaa kalder Frosken en Væxtæder og skylder den for at gjøre Skade paa Sæden, gjør man den aabenbar Uret. Thi den er tvertimod et af de nyttigste Dyr for Landmanden, en mageløs Insektæder, som er bestemt til at snappe Møl, Sommerfugle, Myg og en utallig Mængde andre flyvende Skabninger, som let undgaae andre Forfølgere, i Springet, og herved holder den inden visse Grændser, saaledes, at de ikke faae Leilighed til, ved sin utallige skadelige Yngel at gjøre Skade paa Groe, Sæd, Frugttræer m. m. Frosken er saa langtfra at være Landmandens Fiende, at den er en af hans bedste Venner, og hvis Nogen virkelig er saa taabelig, at forfølge og udrydde den paa sin Ager, saa er hans Gjerning ikke bedre end dens, der vilde sprede en Sværm af skadelige Insekter ud over Sæden. Viser der sig en stor Mængde Frosk paa Marken eller Ageren, da er Sæden i Almindelighed stærkt angrebet, men af Snegler, Jordlopper, Insektlarver eller Orme, som Froskene opsøge, og herved hjælpe de altsaa til at rense Sæden.

„Men hvorledes staar det nu med Fiskedammene?" vil man spørge; „for disse er dog Frosken farlig, thi den spiser jo Rogn og Smaafisk? Ja, man skylder den endog for at æde Andunger." — Men dette er ligesaavel Overtro, som det andet: Frosken æder kun hvad der er levende og bevægeligt, altsaa ingen Fiskerogn, og endda mindre er den istand til at fortære Fiske, thi selv de mindste ere for store til at gaae ned gjennem dens trange Svælg. Desuden ere Smaafiskene langt flinkere til at svømme end Frosken, og kunne saaledes let undgaae den. Og hvorledes Frosken skulde faae fat i og gjøre Kaal paa Andunger, det skulde være artigt at see! Froskenes musikalske Aftenunderholdninger er en Smagssag; forøvrigt ere de kun nyttige og gavnlige i Dammene. De rense nemlig det stillestaaende Vand for Insekter og deres Leg eller Rogn og Yngel og yde Fiskene en udmærket Næring.

Begivenhederne i Polen. General Bentkowski og hans Stab.

Frosken æder saaledes ikke Sæd, da den ikke kan æde den, den skader heller ikke Fiskedammene og er overhovedet kun et nyttigt Dyr. „Men Padden? den hæslige, giftige Padde! Denne bør man dog udrydde overalt hvor man finder den." — Padden bør imidlertid fredes ligesaavel som Frosken, fordi den er langt gavnligere, hvorved den endog bliver nyttigere end Frosken. At den ikke er giftig, men et fuldkommen uskadeligt Dyr, har Naturhistorien forlængst godtgjort. Den udsveder kun en skarp Saft, naar man piner og plager den; men selv paa de fineste og mest ømfindtlige Steder frembringer denne dog kun en forbigaaende Irritation af Huden. Jeg har havt en ung Hønsehund, som gjerne legte sig med Padder. I Begyndelsen rystede den rigtignok paa Hovedet og siklede, men senere apporterede den Padden, uden at bryde sig det mindste derom, og uden at skade den. Naar en Hund kan bære den i Munden, kan det ikke være Tale om, at den er giftig, og lige saa lidet er den skadelig. Padderne ere de flinkeste og mest utrættelige Insektfangere og ødelægge i Kjældere og Haver, paa Marker og Enge en overdentlig Mængde af de forskjelligste Insekter, Snegler og allehaande andet Skadekræk. Derimod kan man ikke paasige dem, at de gjøre den mindste Skade. Det er derfor beklageligt, at de fleste Mennesker ikke alene nære Modbydelighed for Padden, men Mange endog forfølge den, hvor de kunne komme til. Den hæslige Skik, der er gjængs og gjæv hertillands, og som kaldes at gifte Padder, kan tjene som Exempel herpaa*). Det er Paddens natlige mørke Opholdssteder og det hæslige, klamme, kolde i dens Ydre, som har tiltrukket den dette Had, men man skal heller ikke glemme, at den har de skjønneste, mest straalende Øine blandt „alle Dyr i Verden" har man sagt, og selve Shakespeare og andre Digtere have sunget derom.

Heldigviis aflægger vor Tid mere og mere denne som andre Fordomme. Saaledes er det nu paa Torven: i Paris, Lyon, Brussel og flere Steder altid Padder at faae kjøbt for en billig Penge, og Gartnerne forsyne sig der med denne Vare og lader den forplante sig i Haverne, for at sikre sig flinke og paalidelige Insektslugere. I Haverne ved Leipzig fredes den ligeledes, og det bør man gjøre paa ethvert Sted, da man paa denne Maade langt sikrere frier sin Kaal og sine Kjøkkenurter fra Insektskade, end ved alle andre anbefalende Midler. Paa Ager og Eng kan man vistnok ikke kommandere den til at blive, men naar man skaaner dem overalt, vil man høste større Nytte deraf, end man tror, om man end ikke altid seer det tydelig for sine Øine. Mange Steder her i Landet siger Folket, at Padden „hævner," om man gjør den Fortred; om dette striver sig fra Troen paa, at den er et Trolddyr, eller om det er paa Grund af en instinktmæssig Følelse af den Skade, man gjør sig selv, ved at ødelægge Nyttedyret, skal jeg ikke kunne sige.

— n. —

*) Tværs over et Vedtræ eller en kort Kavle lægges en Fjæl eller et Vippebræt saaledes, at den ene Ende hviler paa Jorden. Paa denne sættes to Padder, den anden Ende af Brættet, som staar frit op, giver man af Livsens Kræfter et Slag med en Oxhammer eller en Stør saaat Padderne med uhyre Voldsomhed slynges høit op i Luften. Dette er Formælingsceremonien.

Trende Texter til Melodier af Ole Bull*).

1. I eensomme Stunde.

I eensomme Stunde,
Naar det er tyst,
Da bløder en Vunde
Dybt i mit Bryst.
Og gamle Minder dukke
Atter frem;
Tidsbølger meer ei lukke
Over dem.

Mit høitstemte Hjerte
Fordum gav Klang,
Til engang i Smerte
Strengene sprang.
Nu Livet mig omflyder
Som et Hav,
Og uden Suk jeg lyder
Dagens Krav.

Dog enkelte Stunde,
Naar det er tyst,
Lad bløde den Vunde
Dybt i mit Bryst!
Lad gamle Minder dukke
Atter frem,
Til Dødens Taager lukke
Over dem!

2. I Granskoven.

I Granskoven dybest inde
Min Sorg vil et Fristed finde.
Der dufter saa sødt,
Der Mosset er blødt,
Der larmende Røster svinde
Dybt hvisker en Suus derinde.

Og Tankerne fare vide,
Mens Skyerne tause skride.
Som over det Blaae
De sporløse gaae,
Saa Timernes Skygger glide.
Min Sjæl er paa Flugt saa vide.

Ja her jeg i Skovens Gjemme
Mig selv og min Sorg kan glemme.
Den eensomme Gru
Her svaler min Hu,
Hvor Allivets Suk faar Stemme,
Der hvisker fra Skovens Gjemme.

Job Spillemand.

Fra alle Lande.

Af et Besøg, Hr. Rüstow nylig har aflagt hos Garibaldi paa Caprera, lade vi ham selv fortælle nogle Træk. Om Morgenen den 16de Marts ankrede vi i Maddelenas Havn. Det Første som her tildrog sig vor Opmærksomhed, var Menotti Garibaldis store Seilebaad. Han kom strax ombord til os. Hans Hensigt var blot at overvære Losningen af de for den Garibaldi'ske Familie medbragte Varer, men han var strax villig til at føre os over til Caprera. Vi stege iland og lode vore Sager visitere, thi Toldvæsenet er meget nøieseende med alt hvad der skal til Caprera; det er endogsaa noget smaaligt i saa Henseende, og et nyt Beviis herfor afgav de Vanskeligheder det gjorde, for at lade den Laurkrands af Sølv passere, som Leipzigs Borgere sendte Garibaldi, og som min Reisefælle Bouzzesi medbragte. Klokken tolv lod Menotti os sige, at han var færdig til Hjemreise, og efter halvanden Times Fart lagde Baaden til under Klipperne paa Caprera. Den Garibaldi tilhørende Deel af Øen er saa ofte bleven beskreven, at jeg blot vilde gjentage hvad hver Mand veed, om jeg forsøgte at skildre den; jeg indskrænker mig derfor til i Korthed at fremstille mit eget Besøg hos den store Mand. Efterat have passeret gjennem Kjøkkenet og et Par Værelser, traadte vi uanmeldt ind i den kjære Patients Helligdom. Strax han fik mig at see, trak han mig ned til sig og kyssede mig; jeg vovede altsaa at troe, at jeg var en kjærkommen Gjæst. Hvorledes jeg fik udrettet mine Ærinder til ham, er vanskeligt at sige, thi tusinde andre Spørgsmaal og Svar krydsede og jagede hverandre. Jeg var omtrent en Time alene med Garibaldi. Fremfor alt vil jeg berette, hvorledes jeg fandt Generalens Helbred. Han saa langt friskere ud, end jeg havde ventet, i Særdeleshed efter den Photographi, hvori han er fremstillet siddende i sin Seng; Ansigtet var det samme som i 1860. Maaskee der var nogle flere graae Haar, men det var ogsaa Alt. Ansigtets Udtryk var fornøiet og lyst. Han laa paa en Seng eller snarere Sopha, forsynet med en Læsepult, som kunde rykkes frem og tilbage; over den røde Skjorte bar han en Slaabrok af grønt tyrkisk Tøi og paa Hovedet en Hue, der havde Lighed med en Fez. Hans Værelse ligger lige mod Syd. Borde, hvorpaa Breve, Bøger, et Barometer, et Thermomerer osv. staae til begge Sider af Sengen. Bouzzesi var just nærværende, da Garibaldi spurgte mig om Polen, hvad jeg tænkte om Reisningen, og hvilken Rolle Preussen, Tydskland vel vilde spille i denne Affære. Jeg sagde, at de offentlige Blade, hvorvel i Almindelighed gunstig stemte for den polske Insurrektion, dog vare temmelige eenstemmige i ikke at spaa den noget afgjørende Fremgang. Her afbrød Generalen mig med den Indvending, at man ogsaa i 1860 havde anseet Landgangen ved Massala for en Daarskab, som umulig kunde lykkes. Vor første politiske Samtale afbrødes af at jeg kaldtes tilbords. Dagsordenen paa Caprera er Følgende: Om Morgenen mellem syv og otte gaar Enhver, der har Lyst, ned i Salonnen og drikker Kaffe; mellem 12 og 1 samles samtlige Palazzo Garibaldis Indvaanere ved Middagsmaaltidet og Kl. 7 spises paa samme Maade til Aften. Garibaldi deeltager for Tiden ikke i Maaltiderne i Salonnen, men spiser i sin Seng. Ved Bordet hersker altid en høist livlig Stemning; af Mad er der bestandig Overflod, Grønsager dyrkes i Haven og Vildt af flere Slags fanges paa Øen; man seer ogsaa paa Bordet syltede Frugter og fine Vine, Præsenter fra Venner paa Kontinentet. Derimod findes der sjelden Penge i Huset, men ingen savner dem. De Summer, som komme til Caprera, standse ikke i fem Minuter i Garibaldis Hænder, men uddeles strax mellem Øens Fattige. Generalen havde bedet mig ansee hans Huus som sit eget, og efter Bordet tog jeg strax mit Værelse i Beslag. Ligeoverfor mig boede Albanese, den eneste Læge, der for Øieblikket opholder sig hos Garibaldi. For at komme til ham maatte jeg gjennem et Værelse, hvor jeg fandt tydelige Spor af, at Skrædder-Haandværket øvedes der. Dette Værelse beboedes af Fasoli, en ung Calabreser, der paa Gymnasiet i Calanzara, hans Fædrestad, havde lært Skrædder-Haandværket som Følge af den ved de neapolitanske Gymnasier indførte Skik, at Eleverne ogsaa lære en Profession. Hans Fangenskab i Varignano havde tvunget ham til at opfriske denne sin Lærdom, og nu kalder han sig med en hvis Stolthed „Capreras Skrædder." Da han betroede mig, at det var tyndt bevendt med det røde Skjorteforraad, var jeg saa lykkelig at kunne tilbyde ham en Skjorte, jeg havde til Overflod; Flanellen deri var fra Berlin. Med Albanese talte jeg om Garibaldis Helbred. Mine Forhaabninger, at Generalen, at dømme efter hans Udseende, som jeg havde fundet over al Forventning godt, snart vilde være paa Benene igjen, syntes Lægen ikke at dele. Han sagde, at Helbredelsen, skjønt sikker, vilde gaae meget langsomt, hvortil især de rheumatiske Smerter bidrog, som udmattede den Syge. Da jeg havde aabnet min lille Haandkuffert, begav jeg mig igjen til Generalen for at overlevere de Breve, jeg medbragte. Garibaldi rakte mig den Skrivelse, som ledsagede den leipzigske Sølvkrands, og bad mig oversætte den, hvilket jeg strax gjorde mundtlig og senere endogsaa skriftlig. Garibaldi beklagede i denne Anledning meget, at han ikke forstod Tydsk og at der paa den hele Ø ikke fandtes Nogen, der kunde dette Sprog. Alle tydske Breve, han modtog, maatte, naar et lykkeligt Tilfælde ikke sendte ham en Tydsker, sendes til Genua, hvor en tydsk Dame altid beviste ham den Artighed, at oversætte dem. Han maatte nu svare Leipzigerne, men han vidste ikke om de forstod Italiensk, og Fransk vilde han ikke gjerne skrive. Han vilde derfor diktere mig Svaret paa Italiensk, saa kunde jeg bagefter oversætte det paa Tydsk, og saaledes skeede det. Medens vi passiarede frem og tilbage, sagde Generalen, at nu vilde han vise mig, hvorledes han gik. Jeg hjalp ham at reise sig, gav ham sine Krykker og nu gik han foran mig gjennem flere Værelser. Det gik fortræffeligt. Det Skib, hvormed jeg ankom, havde bragt ham et Par nye Krykker, men da han forsøgte disse, faldt han desværre, dog uden at gjøre sig Skade. Krykkerne vare for lange og kunde ikke bruges. Han gav mig to tydske Breve at oversætte. I det ene forespurgte en ung Mand fra Hamburg stolende paa „Hr. Garibaldis ædle Tænkemaade og udmærkede Handlinger", om han ikke havde noget Arbeide at give ham, da i den senere Tid Alt havde gaaet ham imod. I det andet forsikrede en Doktor fra Wien, at han i sit Eie havde et ufeilbart Middel mod Gigt. Først efter at have gjort over 600 Underkure, vovede han at tilbyde den italienske Frihedshelt sine Tjenester. Jeg tilraadede Generalen, ikke at besvare disse Breve, og jeg troer, at Raadet fulgtes. Garibaldi er i Almindelighed meget for godmodig; han svarer alle og Enhver, om man skriver de største Dumheder til ham. Næste Morgen sad jeg ved Frokostbordet i en meget livlig Samtale med de andre Øboere, da Generalen kom ind, støttet paa sine Krykker, og tog Plads mellem os. Jeg oplæste nu for ham de nyeste Telegraph-Beretninger, af hvilke især de fra Polen interesserede ham. Derefter fremtoges Katalogen over sidste Londonner-Udstilling. Garibaldi søgte deri efter Agerbrugs-Redskaber og Ricciotti, Øens Mekanikus og Bygmester, maatte omstændeligt forklare ham de med Katalogen følgende Rids og Tegninger. Derpaa fulgte jeg Garibaldi tilbage til hans Værelse, hvor han egenhændig undertegnede min Oversættelse af hans Brev til Leipzigerne. Om Eftermiddagen gjorde jeg et Besøg i Stalden, som kaldes „Oratoriet", et lidet Jernhuus, som Generalen har faaet sig tilsendt fra England. Det beboes af Bassi. Senere gjorde jeg med Albanese og Fasoli en Tour omkring Øen. Under denne fik jeg Rede paa nogle statistiske Forhold. Foruden Garibaldi og hans Familie, findes endnu tre Huusholdninger paa Caprera. Hovedet for den ene er 98 Aar gammel. Da vi kom tilbage fra denne Promenade, forefandt vi en ung Militær ved Navn Stefani, samt en fra Milanos Damer til Garibaldi sendt Huusholderske. Hr. Stefani var af en Englænder overdraget det Hverv, at tage nogle Vuer af Øen, og saavel han som Huusholdersken vare allerede i fuld Virksomhed. Hun undersøgte Linnedskabet, Kjøkkenet osv., men Husets Indvaanere syntes ingelunde henrykte over hendes Komme. De meente, at de selv kunde rede deres Senge, koge og vadske deres Linned; hvad der gik istykker, lappedes af Fasoli og at stryge havde de ingenting. De Lykkelige! Næste Morgen den 17de begave vi os, Familie og Gjæster, efter at have drukket vor Kaffe, strax til Havearbeidet. Blandt andet satte vi ud nogle Værter, som havde staaet inde i Potter Vinteren over. Medens vi vare beskjæftigede hermed, erfarede jeg, at Generalen ordentlig holdt Bog over Øens Temperaturforholde. Natten mellem 16de og 17de Febr. havde været den koldeste den hele Vinter. Thermometret havde da viist 10 Grader Celsius. Om Eftermiddagen fik Garibaldi Besøg af sin Ven Cuneo, der indbød hele Caprera til en Karnevals-Soiree, som jeg for min Deel maatte gjøre Afkald paa, da jeg endnu samme Aften maatte tilbage til Madelena, hvorfra Skibet næste Morgen skulde afgaae.

*) Disse Sange synges iaften paa en Koncert af Ole Bull, og ville netop af den Grund maaskee have en øieblikkelig Interesse. Forf.

Norge.

Christiania. Den 27de April tilendebragtes i Odelsthinget Behandlingen af Juryloven. Efterat et af Aall fremsat Forslag om Sagens Udsættelse til næste Ting var bleven forkastet med 46 mod 37 St., besluttedes eenstemmig Loven oversendt til Lagthinget.

— Løverdags Aften Kl. 9½ udbrød Ild i Spirituslageret ved Siemers & Komp.'s Destillationslag paa Holmen, hvor omtrent 80 Piber forvaredes, og hvoraf det kun lykkedes at redde et Snees. Den opbrændte Spiritus anslaaes til en Værdi af 8000 Spd.

— Digteren Børnstjerne Bjørnson vendte i forrige Uge tilbage til Fædrelandet, efterat han i den forløbne Vinter havde opholdt sig i Paris. Efter Bestemmelsen kunde han ikke komme hid til Hovedstaden, da Familieanliggender pludselig kaldte ham hjem til Forældrene.

— Overretssagfører A. O. Vinje, som fremdeles opholder sig i Skotland, men som snart agter sig til Frankrig og senere muligens til Italien, er af Videnskabernes Selskab i Throndhjem tilstaaet et yderligere Bidrag til sit Reisestipendium af 80 Spd. — Hvad „Dølen" forresten angaar, lader han nu og da høre fra sig gjennem sit eensbenævnte Blad, der udkommer til ubestemte Tider, og hvori han især befatter sig med Skildringer af Englands sociale og retlige Tilstande. — Efter Forlydende agter han ogsaa med det første at optræde som Forfatter inden den engelske Literatur. Vi vide ikke bestemt, hvad Bogen skal handle om, men troe dog, at den nærmest bliver en Skildring af engelske Tilstande, seede og opfattede fra en Fremmed's Standpunkt, og især sammenlignede med de norske Forholde. Ellers tør man paa Forhaand antage, at naar Dølen skriver en Bog, kommer den paa hans improviserende Maneer til at indeholde Noget af Hvert. — Skulde hans grovkornede Genialitet vinde Anerkjendelse i den engelske Læseverden — og dertil skal han have den bedste Udsigt, — er det at frygte for, at Dølens originale Pen og Person er tabt for os; thi medens han her ved Hjælp af begge Dele ikke kunde tjene det tørre Brød, vil han som en af Englands læste Forfattere kunne faae et Honorar, hvorimod en „Digtergage" hos os — selv om Dølen maatte opnaa nogen — kun vilde være for en lumpen Lommeskilling at regne. Om Dølen med al sin Energi og Uberegnelighed bliver engelsk Autor, vil dette ikke forundre os; thi dertil kjende vi ham for godt. En Mand, som moden og myndig ja nærved sine Fyrgetyve, paa samme Tid som han indretter et nyt Sprog for sit Forfatterskab, hvorved den allerede snævre Læsekreds end yderligere indskrænkes, giver sig til at lære Engelsk, for at trænge ind i dette store Literatursamfund, „for hvis store Læsekreds det ene kan være værdt at skrive Noget, som duer," — en saadan Mand har uindskrænket Privilegium paa at omgaae alle rimelige Beregninger.

— Det norske Oldskriftselskab har besluttet at udgive Snorre Sturleson. Prof. Munch skal besørge Udgaven og har i den Anledning af Videnskabernes Selskab i Throndhjem erhvervet Tilladelse til, at det af ham tidligere oppebaarne Beløb af 200 Spd. til Udgivelsen af Orkneyinga-Saga, anvendes i dette Øiemed.

— Otto Winther-Hjelms Symphoni i B-Dur, som man her kjender fra hans Koncert f. A., er nu bleven opført i Berlin ved en Koncert, som det Kullak'ske Musikakademi har givet, og er af Berliner-Bladene bleven fordeelagtigen omtalt.

— De to under Speratis Ledelse paa Klingenberg i denne Uge givne Koncerter have udmærket sig ved righoldige og varierede Programmer, og den sidste, der begunstigedes af Veiret, var særdeles talrig besøgt af Herrer og Damer af alle Stænder. De givne Nummere udførtes med særdeles Præcision, og om end ikke alle de benyttede Kræfter just vare meget store, maatte man saa meget mere beundre Lederens Dygtighed til af de heterogene Bestanddele at danne et heldigt Ensemble. Sperati besidder nemlig i en sjelden Grad den for en dygtig Orchester-Anfører uomgjængelig nødvendige Evne til at inspirere sit Personale. De optrædende Solister Nielsen (Violoncel), Hansen (Oboe) og Svendsen (Klarinet) vandt stærkt og fortjent Bifald. Den givne Karnaval-Polka af Sperati var meget charakteristisk og fortræffelig instrumenteret. Den er udkommen for Pianoforte (hos Warmuth). H. F.

— Iaar har Udskibningen af Iis været meget stor. Hr. S. Parr i Drøbak har til England, hvor norsk Iis tidligere ikke søgtes, udskibet ikke mindre end 4351½ Kom.-Læst.

— Den 18de Mai aabnes i Gøtheborg et nationalekonomisk Møde, hvori Repræsentanter fra Norge og Danmark deeltage.

— Fra Kongsberg berettes, at Pedellen ved Middelskolen, efter først med en Øx at have slaaet sin Kone og to Børn i Hovedet for at dræbe dem, derefter har sat Ild paa Huset, og skaaret sin Strube over. Kone og Børn døde strax efterat de vare reddede ud af Luerne, men Pedellen lever. Grunden til hans Forbrydelse skal have været Frygt for Følgerne af et Tyveri, hvori han var greben, og som vilde bringe ham ud af hans Stilling.

— Dødsfald. Skibsrheder Mogens Thorsen, der nylig bestemte en større Kapital til offentligt Brug, end nogen anden Mand her i Landet har gjort siden Thomas Angels Dage, er 29de April afgaaet ved Døden. — Kand. theol., Kirkesanger og Førstelærer ved Almueskolen i Stavanger M. K. Magnus, der virkede meget for Missionsvæsenet, † 22de April i sit 47de Aar.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 19. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 10de Mai 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Martin Andreas Udbye.

Da Nyhedsbladet agter at meddele Billeder af bekjendte Nordmænd og deriblandt ogsaa af vore musikalske Notabiliteter, afgives her nogle Notitser om Musikeren Udbye.

M. A. Udbye, der nu er i en Alder af noget over 40 Aar, er Søn af uformuende Forældre i Throndhjem. Som liden Gut trællede han seent og tidligt med Musik og Strengeleg, og Byens Folk var vel vant til at høre Toner fra Guttens lille uanseelige Hjem. I trange Kaar og under mislige musikalske Forholde udviklede sig her i Eensomhed Spiren til det Talent, som Udbye senere har lagt for Dagen som Komponist. Udbyes Selvunderviisning gik imidlertid ikke i musikalsk Retning alene; med en ganske ualmindelig Energi tilegnede han sig et stort Forraad af grundige Sprogkundskaber. Da han savnede ethvert Bidrag til sin Uddannelse, saa han sig nødt til at modtage Ansættelse som Huuslærer hos en Præst i Indherred, hvor han opholdt sig et Par Aar. I Præstens Familie veed man endnu at fortælle Mangt og Meget om den unge Mands Ihærdighed for Musik og Læsning, der skaffede ham mangen en søvnløs Nat. Han modtog derefter en Post som Lærer ved Domsogns Almueskole i Throndhjem. Underviisningsgjenstandene ere der de første Begyndelsesgrunde i Læsning, Religion o. s. v., og denne Post beklæder Udbye den Dag idag, da han som Forsørger for en talrig Familie ikke har kunnet træde tilbage fra den daarligt aflagte Stilling. Efter længere Tids Forløb lykkedes det ham at opnaa Ansættelse som Organist ved Hospitalskirken, der skal indbringe ham omtrent 50 Spd. aarlig. Den higende Sjæl dreves imidlertid af en uimodstaaelig Trang til at komme ud i Verden og fortsætte sin musikalske Udvikling under dygtige Lærere. Ved Sammenskud af nogle af hans Velyndere sattes han istand til at begive sig til Leipzig, hvor han hos den anseede Komponist og Theoretiker Hauptmann erholdt omtrent et Aars Underviisning i Kompositionslære. Uagtet det visseligt for Udbyes Talent vilde have været gavnligt, at hans Ophold i Leipzig havde varet længere, trykkedes han dog i den Grad af Pengemangel, at han atter maatte drage hjem for at tage fat paa Underviisningen i ABC.

Under Opholdet i Leipzig komponerede han mange forskjellige Nummere og deriblandt et Par Kvartetter for Strygeinstrumenter, der for et Par Aar siden gjorde Opsigt blandt en Mængde Musikere, som hørte dem foredrage hos Hauptmann under Leipzigermessen.

Udbye pønsede fremdeles paa at kunne skaffe sig Midler til et fornyet Ophold hos den agtede Lærer, fra hvem han allerede første Gang havde medtaget et særdeles hædrende Vidnesbyrd. Den stille, bramfrie Kunstners ufortrødne Flid kunde ikke andet end vække Deeltagelse hos nogle kunstforstandige Folk, om just ikke nogen synderlig Beredvillighed gav sig tilkjende blandt Byens egne Rigmænd. Udbye blev tilbudt nogle hundrede Daler, og med disse begav han sig atter tilbage til Leipzig, hvor han opholdt sig et Aars Tid.

Man skulde nu tro, at en Mand som Udbye, hvis hæderlige Liv ialfald maatte vække Yndest og Interesse for ham, selv om man ikke kunde forstaae at skattere hans Dygtighed som Musiker, — man skulde tro, sige vi, at han maatte være den Selvskrevne til enhver Post, der tilbød sig for Musikeren i hans eget Hjem. Saaledes er det derimod ikke gaaet, rimeligviis fordi Ingen bliver Prophet blandt sine Egne. — Ved Organist Tellefsens Død blev Organistposten ved Throndhjems Domkirke, eller den herpaa Stedet bedst aflagte musikalske Bestilling ledig. Udbye behøvede ikke at være ubeskeden, naar han nærede det visse Haab, at det nu vilde lyse lidt op for ham og at det maatte blive ham muligt, at komme ud af den for hans Begavelse vistnok ufordragelige Stilling som Skolelærer for ABCpoger. Det throndhjemske Publikum nærede heller ikke mindste Tvivl om hans Valg, som antoges afgjort. — Imidlertid udkom der forskjellige Rygter om, at Udbye maaskee ikke vilde blive den Heldige, og flere vægtige Stemmer hævede sig da saavel i Byens Aviser som i Hovedstadsbladene til Fordeel for ham. Men høie Vedkommendes Øren vare døve herfor; Udbye blev forbigaaet og skulde fremdeles forblive hvad han var; hans Talent skulde ikke understøttes, hans Lyst og Iver skulde kvæles.

En Skuffelse som denne maatte nødvendigviis fremkalde Bitterhed, selv i et mindre ærekjært og alvorligt Sind end Udbyes. Tilsidesættelse i Forbindelse med nogen Disposition til Hypochondri er vistok den nærmeste Grund til, at han i den senere Tid mere og mere har trukket sig tilbage fra offentlig Beskjæftigelse ved de Anledninger, der gives i Byen, medens han dog fremdeles ufortrøden vedbliver at være virksom som Komponist. En heel Deel Sangnummere ere i de sidste Aar blevne udgivne i Tryk, ligesom han ogsaa har sat et Sangspil, „Fredkulla“, i Musik, der efter Kjenderes Udsagn skal være særdeles god, men som formedelst techniske Vanskeligheder ved Texten endnu ikke har kunnet blive en større Almeenhed bekjendt, naar undtages Ouverturen, der saavidt vides, er udført flere Steder i Landet. Hans skjønne Tonemaleri „Aasgaardsreien“ burde idetmindste være det norske musikelskende Publikum bekjendt. Fremdeles ville vi her nævne hans Musik til Tidemand'ske Billeder, af hvilke alle aande en inderlig Kjærlighed til den norske Folkemusik, som synes at være et fremtrædende Element i Udbyes hele musikalske Retning.

Vi vilde ikke have berørt hiint Særegne ved Udbyes Personlighed, dersom det ikke stod i Forbindelse med en Komposition, som her i Byen gav Anledning til adskillig Munterhed. Udbye havde nemlig en lunefuld Stund udarbeidet en musikalsk Skizze, som han kaldte „Lumpacivagabundus.“ I dette Musikstykke opstaar der efter en særdeles smuk Indledning en Disharmoni mellem vor Nationalsang og en anden velbekjendt Melodi til Jens Zetlitz's: „At Slyngler hæves til Ærens Top.“ Disse Melodier komme efterhaanden mere og mere i Haarene paa hinanden, indtil det ender med en Kamp paa Liv og Død, hvorunder endelig Nationalsangen udaander under en frygtelig Paapakning af „Slyngelen.“ Udbye sendte denne Komposition til den herværende Theaterbestyrelse for at faae den udført af dets Orchester. Theaterbestyrelsen sendte den imidlertid tilbage med den Besked, at den paa Grund af Kompositionens formeentlig polemiske Indhold maatte nægte dens Antagelse. For at faae høre sit Værk udført, henvendte Udbye sig da til Dilettanter ved en Sangerfest, hvor Musikstykket udførtes til den store Forsamlings Jubel. Kompositionen fandtes nemlig i sig selv at være særdeles vellykket og — som en musikalsk Satire betragtet — ligesaa glimrende som veltalende. — Dette Slags Satire taales naturligviis allermindst under smaa Forholde som vore heroppe, og den var heller ikke skikket til at forøge et vist Parties Yndest for Komponisten; men paa den anden Side ville vi haabe, at Udbyes fortsatte Virksomhed paa sin Bane som Tonedigter vil fremkalde en Forsoning, der i det Hele taget maa blive nødvendig, dersom de forhaandenværende musikalske Kræfter skulle kunne samles og saaledes virke til Held.

Udbye er endnu en ung Mand, og hvorfor skulde ikke hans Fortid og de Vidnesbyrd han allerede har givet os for sit Kald som

Martin Andreas Udbye.

Efter Photographi af J. H. Rostad i Throndhjem, xylographeret af Kanne & Hansen i Leipzig.

Tonedigter berettige til den Tro, at han endnu langtfra har udfoldet hele sit skjønne Talent og at han fremdeles vil kunne levere mangt et værdifuldt Bidrag til vor lille musikalske Literatur og tilvinde sig et hædret Navn i langt videre Kredse end hidtil.

Throndhjem, i Januar 1863. — o —

Dagbogsblade fra Verdensudstillingen.

IV. Nordmandsblodet paa Prøve. Et Fyrtaarn og en Havnedæmning.

Dette slog an, thi nu begyndte Alle at see sig om og at tænke sig om og En sagde: „Afsted igjen, ikke staae stille. Vi maa lade som vi var i Vaterland eller Vika og vidste vel Besked!“

„Er Nogen kjendt her da?“ raabte jeg; dette maa være et rigtigt Fantehul; sandelig kan ikke vi være garrottert snarere end vi kan svælge en Dram.“

„Garr-rott-ttert?“ udbrød Larsen med mange flere rrr og ttt-r, end her staar og med en Røst saa forandret, at vi kunde høre, hvor trangt det blev ham i Halsen og hvor ondt han havde for at faae det frem. „Ja det skulde see vakkert ud,“ tog han endelig tilorde i en meget nedstemt Tone. „Jeg sagde det ogsaa før, hvor uforsvarligt det var at ligge saaledes og sumle i Mørket, og oppe i Udstillingen har vor Kommissarius fortalt mig, — det er en fornuftig og tænksom Mand i Saadant —, at han aldrig gik ud her om Aftenen, for ikke at blive garrotteret.“ — — — „Og jeg“ faldt Pedersen ind, „har hørt fortælle, at om han partout maa ud, saa maa baade Sekretæren og Sekretærens Sekretær følge ham med live-preservers og amerikanske Pistoler, saadanne som skyde sex Kjeltringer med een Smeld.“

„Jo, det skulde see net ud for en skikkelig Mand med Kone og Børn og stor Familie“, vedblev Larsen.

„Det har da ingen Nød med det Larsen“, sagde den troskyldige Pedersen, „Kommissarien bjerger sig nok med sligt Følge, og han har hverken Kone eller Børn, det jeg veed.“

„Nei, men jeg, jeg,“ raabte Larsen „og jeg vil ud af dette Tyvehul.“ — „Men hør nu kjære Larsen,“ tager Krydseren til Orde, „bær Dem nu ikke som en Knæhøne, De, som var en saadan Børste for lidt siden! Er det ikke norsk Blod i Dem kanskee? Er vi ikke norske Gutter allesammen? Kanskee Nogen baade har live-preservers og Revolvere, som skyde baade 6 og 12? Tolleknive har vi da Allesammen?“

„Ja det har Bjørneskytteren til Tostrup nede i Udstillingen ogsaa; men bruger I den ikke bedre end han, saa bliver det Jer som bliver flaaet,“ sagde Larsen med Salt, idet han til min Forundring fattede sig igjen.

„Haa, der er de!“ skreg jeg, saa det klak i Larsen; men jeg kunde sandelig ikke Andet end dytte paa de Andre og smaalee, thi det var bare en gammel Kjærring med en Hund.

Saa meget var imidlertid vist, at jeg havde talt sandere, end jeg selv troede, thi det var Ingen af os, som vidste hvor vi nu vare, og det kunde sandelig see værre ud end jeg nogensinde havde tænkt. Saa vidt de bedst kjendte kunde sige, maatte vi være inde i Kringelkrogen og Fantehullerne ved Drury-lane etsteds; dette var en daarlig Trøst, og Ingen kunde vide hvad Enden blev paa dette. Det blev knappere og knappere med Oplysningen, der var ingen Konstabler at spørge, — saa forskræmt Larsen var, fik han dog Maalet saa vidt op, at han sagde, det var der som hjemme, at de ikke fandtes, hvor de tiltrængtes, men gik i Flok, hvor man ikke trængte til dem. — Spørge Folk paa Gaden eller gaae ind i Husene, sagde de, var ligesaa farligt som at give sig til at studere Kartet ved Lygteskin og strække Halsen for at kikke efter Gadenavne paa Hjørneskiltene, for saa vidste Kjæltringerne, vi vare Fremmede og kunde lure os bort i Baghold og Ulykke. „Det var ingen anden Maade at komme fra dette paa, end at prøve at krydse ud ved stadig at holde een Kurs“, sagde Krydseren, og vi maatte give ham Ret. Medens vi holdt paa med dette, var det ikke vanskeligt at komme tilorde; for nu var det stille, og Larsen var saa spag som et Lam, men nu just skulde han dryppes og aves „for sine store Ord, og jeg lagde sandelig ikke Dølgsmaal paa, at den lange Snak, han havde faret med, baade om Udstillingen og Kommissæren var noget „Nonsens,“ som Engelskmanden kalder det. — „Naar man tog Hensyn til al den Ære,“ tog jeg til Orde, netop som vi kom ind i en større og længere samt mere regelmæssigt bebygget Gade, som en af Følget meente han nok kanskee var kjendt i — „al den Ære, som tilstrømmer Fædrenelandet,“ sagde jeg, „og som udbredte sig over det ved Glandsen fra Kommissærens nu og fremtidige Udmærkelser, saa var man vel beføiet til at spørge; om det var en eneste Gryn af sund Sands og Samling i saadant Snak som Larsen og Aviserne vare fulde af? — De omankede Vaaben havde Kapitainen vist mig, de vare da saa blanke som om de vare af nyypudset Guld, og uagtet jeg er temmelig nærsynt, kunde jeg meget let skjelne Staalet fra Messingen; der var heller ikke et eneste Gevær faldet ned og havde spiddet Krinoliner, medens jeg var der, ligesaalidt som Støvet faldt mere i Øinene paa mig her end andre Steder.“ Larsen knurrede nu noget smaat om Kapitainens Ankomst. Stel paa det, Pudsning og militær Opstilling, som ingen rigtig forstod. „Slige“, vedblev jeg, „som sagde, at de ikke fandt noget Lands Produkter saa smagløst og uhensigtmæssigt udstillede som vore, kunde bare gaae hen og see paa Dukkerne fra Bergen, de vare nok saa pene og nydeligt opstillede, og det vrimlede af Folk, som saa paa dem baade Smaa og Store, og dertil de fineste Damer, ja, de vare næsten de eneste i sit Slags, naar man undtog en Sendelse fra de joniske Øer, hvilke vare rene Fugleskræmsler i Sammenligning med vore; og naar det græske Folk kunde sende saadanne Repræsentanter for sin klassiske Dannelse, behøvede vi sandelig ikke at skamme os over vore. Jeg vilde ikke engang tale om Liberia; hvorledes det saa ud med Smagen og Opstillingen der, det var sandelig som Nat og Dag mod vor Afdeling. „Ja det tror jeg nok Pokker,“ sagde Larsen, „de ere jo Svarte de, som har med det ogsaa.“ Rigtig kunde han ikke tie. „Og saa“, sagde jeg, „saa har de anket over, at det er Ulveskind og Chronometre og physikalske Instrumenter og Træskjærerarbeide i det samme Skab?“

„Ja det som værre er,“ sagde Pedersen, „de har kaldt det Smør og Uld i samme Pose, og sagt, at i Norge maatte vel Graabenene være Professorerne i „Natural Philosophy.““

„Nei, jeg hørte sandelig, at Folk meente det skulde betyde, at i Norge gik Kunster og Videnskaber frem, til Trods for et ublidt Klima og vilde Dyr, og det er meget smagfuldere. Det andet er bare Skøi og Urimelighed, som Slig en som Larsen gjerne kunde have fundet op,“ tog jeg Ordet igjen.

„Men det, som jeg sandelig finder er det latterligste, er, at det lægges Kommissæren til Last, at man ikke kan faae noget rigtigt Syn eller nogen Oversigt paa de norske Sager, fordi de ere udstillede paa 8 eller jeg mindes ikke paa hvormange forskjellige Steder. Dette er i mine Øine en af hans største Fortjenester, og det forekommer mig sandelig høist besynderlig, at hverken Korrespondenterne eller Larsen har begrebet det, thi for de Store, der have meget, er det en Fordeel, at koncentrere; men for de Smaa, der have Lidet, er det bedre at sprede og mangfoldiggjøre Opmærksomheden ved Deling. Divide et impera, heder det jo paa Latin, og det betyder „Deel, saa faar Du in(d) Pæra,“ hvilket sagtens er det samme som det meget omtalte Seiersæble. Det lærte vi i Skolen, og det var jo det samme som Tordenskjold ogsaa gjorde i Marstrand, da han stillede de samme Folk atter og atter op i forskjellige Gader og imponerede og skuffede Svendskerne ved en imaginær Troppemængde. Ved en skarpsindig Anvendelse af denne Krigslist paa Fredens Gjerninger har Kommissarius sandelig otte eller tidobbelt Indtrykket af Norge, thi ved enhver af disse Afdelinger var der naturligviis noget Udmærket, som ikke fandtes andetsteds og som bevirkede, at Beskuerne for hver af dem raabte: „udmærket! fortrinligt! Hvem tilhører dette?“ „Norge, atter Norge? sandelig et mangfoldig lidet Land!“ „Ja, jeg forudsaa, at dette vil lægge et stort Lod i Vægtskaalen og kanskee udrette, at Norge, i Forhold til sin Størrelse og Produktion netop ved denne fine Taktik vil vinde en større Anerkjendelse, end større og heldigere situerede Lande. Indtræffer virkelig dette, som jeg tror, saa har jo vor Kommissarius sandelig gjort sig saa stort fortjent af Fædrenelandet, at han bør have al den Paaskjønnelse som kan tilfalde ham af Ære og Ordener — det var Ingen som sagde saa meget som et Muk uden Larsen — „og timeligt Gods,“ sagde han. „Hvis Nogen vil gjøre sig Umage med at overveie alt dette,“ sagde jeg videre, „saa tror jeg sandelig, han maa være enig med mig i, at Alt det malisiøske Snak af Korrespondenten og Larsen maa være opstaaet af daarlige Maver, hvilket igjen maa komme deraf, at Ingen har taalt den stærke engelske Kost. Thi hvad sagde Doktoren ved Sagene til mig før Afreisen: „Vogt dig Peder Davidsen for den kraftige engelske Kost,“ sagde han, „sandelig, og for den stærke Theen. — Holder du paa en Tid med Ox-tail-soup, fedt Faarekjød, engelsk Beef, Plumbudding, Porter og Thee som Tjærevand, og du ikke traver dine 6—7 Fjerdinger om Dagen, saa driver Kouragen og Buddingen Galden op i Hovedet paa dig, saa du bliver saa morsk som en engelsk Høne og kommer i et Humør, at du kan tage Erkeengelen Gabriel for en sort Puddelhund, om du møder ham paa Londons Gader.“

„Og det er sikkert nok, at jeg har mødt flere Pudler end Gabrieler og været i Lag med flere Bandhunde en Erkeengler, det er sandelig sikkert nok min kjære Larsen,“ sagde jeg og dunkede ham dygtig i Siden.

„Vær rolig og gaae ikke fra det lille Vid Du har, Per Davidsen,“ var Larsens Svar; han var sandelig ikke artig.

„Holloi, der er et Fyrtaarn“, raabte Krydseren! — — „Skulde Nogen hørt saadant Nonsens“ sagde Larsen, „det er værre end Nonsens, for det er Tossetøv“ knurrede han; men han var dog taalelig moderat i Røsten nu. „Du kan sige det,“ falder jeg ind nok saa troskyldig, „det kan da ikke være Fyrtaarn her midt i tykke Byen.“ — „Øreskaft!“ — brumlede Larsen. De Andre lo og skrattede, men jeg syntes det blev vel meget af dette nu, og jeg blev sandelig lidt flau, endskjønt jeg ikke rigtig vidste hvad det kunde være. Men nu saa jeg det ogsaa, og Pedersen meente det maatte bære ned til Themsen.

„Aa Snak“ siger vor Krydser, „det er to Blus som paa et Fyr af 3die Rang; men om det ikke er noget Fyr, saa tror jeg vist, der maa være en sikker Havn, og er det ikke ved Themsen, saa kan vi endda gaae ind der og tage ombord Øl og Proviantsorter og gjøre Bestik for Kvarteret. Det skinner Rødt i Læ af Bagbords Lanterne, og Kabs staar der udenfor; det maa være et Muntrationssted; det er sikkert nok“ siger han.

„Det var jo det bedste, som kunde hende os, naar vi ikke kunde komme lige hjem i vore Kvarterer; thi i den sidste Time var jeg bleven saa træt af alt dette Gaderend, at jeg iblandt syntes jeg traadte i Jorden til op under Knæerne, og Flere gik det ikke bedre. Tørstige vare vi som i Hundedagene — og det var sandelig ikke sikkert for, at vi vare midt i dem — vi phantaserede i Øl: En talte om 4—5 Pints, en Anden om ligesaa mange Quarts. Nu vare vi endelig paa Stedet; det var i Nærheden af Dr. Keans's Musæum, sagde de Kjendte.

V. Havn og Fortøining.

„LONDON PAVILLON“ stod med lueforgyldt Antiqua-Lapidar over Døren, og det var ganske rigtig en Speillaterne paa hver Side som i et Fyrtaarn, og lyst var det som den klareste Dag. Der var Folk og Konstabler i Overflod og Droster og Alting, og indenfor var det Snak og Munterhed, Sang og Klang, og sandelig blev jeg ikke saa sjæleglad, at jeg ikke kunde Andet end spørge Larsen og de Andre, om de ikke syntes det var ligesom de kjendte Landjorden under sig igjen, efter en overstaaet Storm paa det vilde og oprørte Hav, — for Peder Davidsen kan ogsaa tale i poetiske Ord, naar han bliver bevæget, — og som de havde vundet Livet og nogle Pund Sterling paa Kjøbet.

„Ja, jeg synes sandelig jeg har kjendt flere Gadestene og mere Londonsøle under mig, end godt har gjort idag“, svarede Larsen; „og at Du har reddet Livet, det har Du Ret i, for Du burde været kvalt for dit Garrotteringsprojekt borte i Drury-lane. Men siden Du synes, Du har vundet nogle Pund med det samme, saa faae vi idetmindste spare Dig, til Du har ladet dem springe; vi kan behøve baade Vaadt og Tørt, medens vi hvile ud.“

Sandelig var ikke det artige Ord at høre af Larsen, thi det var sjelden han nød noget Slags Stærkt, og endnu sjeldnere, at han vilde lade sig traktere. — Peder Davidsen var ikke uvillig til at give en forsvarlig Omgang for en Gangs Skyld eller staae alene for Kallaset, naar det kom an paa det; men først fik vi see hvad det var for et Slags Sted, og dernæst om der var noget Ordentligt at faae. „Spørg om Paven har Skjæg“, sagde Larsen med Overbeviisning.

„Dette Sted har jeg hørt skal være det bedste i London“, siger vor Krydser, „for her er Alting paa Fransk.“ — „Ja, da maa Du finde det fortræffeligt,“ siger Larsen til mig, „her skal Du see Du kan faae baade Paddeskinke og Rotteragout.“ — „Nei, er det her, her har jeg virkelig været før,“ siger den troskyldige Pedersen, som var bleven lidt tilbage og nu først kom frem, „og da jeg var her,“ fortsatte han, „blev det fortalt, at Prindsen af Wales ogsaa havde været her, men det var saa fint, at de sendte Bud efter en Konstabel og lod ham kaste ud.“

„Ha, ha, ha,“ lo Larsen og vi stemte Alle i med ham. „Det var vel heller fordi det var for fransk til ham“, meente han. Hvorledes dette end hang sammen, saa fik vi travelt med at stramme og fiffe lidt paa os, før vi gik ind, da vi hørte her var saa fint, at man kastede Prindsen ud.

Ved Indgangen fik vi Underretning om, at her var fuld Komedie, Koncert, Dandserinder, Tableaux vivants, Tirolersang og blandt Andet en Extrafornøielse, da „the fat Boy“ fra Nyholland*) vilde underholde

*) Med denne mærkelige unge Mand er der, efter hvad den gode Pedersen nylig har fortalt mig, foregaaet den Mærkelighed, at Londonnerlivet i den Grad har taget paa ham, at han i Aar er bleven en heel Menneskealder ældre end han var ifjor, hvilket ogsaa kan sees paa den Afbildning som findes i Nr. 16 af Nyhedsbladet.

Publikum, og i Anledning af hans Tykheds Nærværelse havde vi at erlægge sex Pence.

Dette var sandelig et af de fiffigste Steder, jeg var paa i London. Det var da indrettet til Folk her og ikke med Baase som til umælende Fæ, saaledes som det pleier at være. Det var en stor Sal, simpelt men smagfuldt dekoreret, bare med Hvidt og Forgyldning, og dertil glimrende Oplysning, stort Selskab; mange Folk var der, som sadde rundt omkring ved Smaaborde, akkurat som i Paris, sagde de, som havde været der, — selv har jeg ikke det, for jeg er desværre ikke videre stiv i Franskén, — og en Mængde smukke Damer, stadselige, nydeligt pyntet, saa Peder Davidsen blev ganske consumeret af at see paa dem. Jeg sagde Salen var stor, men vi syntes den var uhyre stor; thi den videde sig til alle Kanter, og hvor vi vendte os hen, saa var der „Byfæer," Gasblus og Folk. Vi gik omkring, Larsen og jeg, og vilde see os om, men vi vare ikke komne langt, før Larsen tog mig i Armen og standsede mig, og da jeg saa foran mig, stod vi lyslevende lige over for os selv. Hør, vil Du gaae den Vei Davidsen, saa bliver det vist tyndt med Trakteringen" siger han, „da er jeg bange for vi komme til at sætte Dig i Pant her for Speilvæggen, som Du vil støvle igjennem."

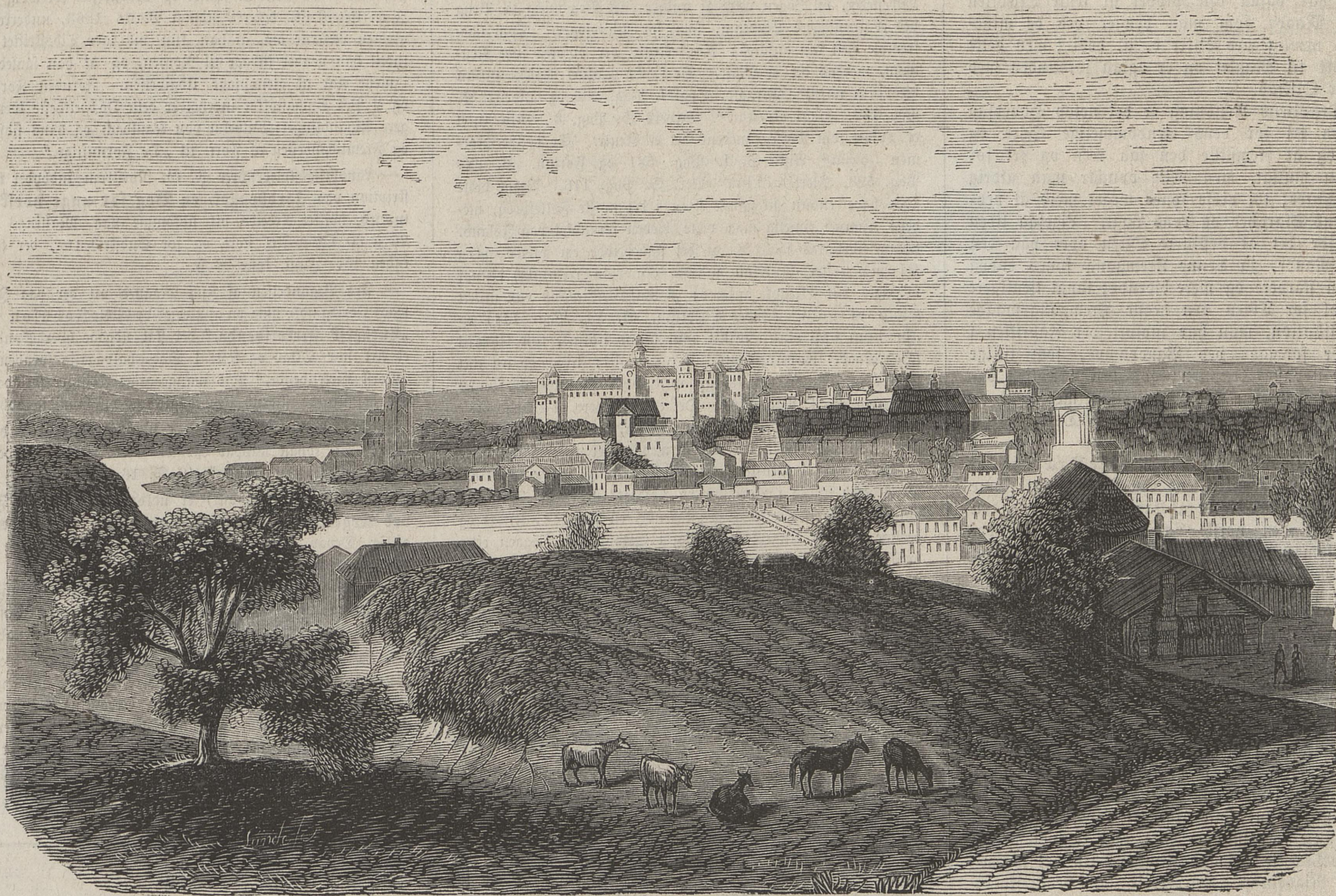
Nu fik jeg først Øinene op, og tror De ikke, at alle Væggene var Speilglas fra Gulvet til Taget. Gud bevares vel for en Luxus, Hr. Redaktør! og Salen, Selskabet, Oplysningen, Damerne og Alt speiledes og stinnede mangedobbelt igjen; før saa undrede jeg mig ogsaa over hvorledes Musikken kunde klinge saa stærkt i en Sal, der var saa stor, som denne saa ud til; sandelig gjorde jeg ikke det.

„Det er Fulhed med Alting" sagde Larsen. „Det er saa, og her seer Du sandelig et praktisk Beviis for det, jeg sagde for en Stund siden", tilføiede jeg. „Hvad for Noget? Fordelen af Delingen, af Mangedoblingen! Seer nu ikke Salen, Folkene, Oplysningen og Altsammen ud til at være større, flere og stærkere, end de ere i Virkeligheden, fordi de ved Speilene ere mangfoldiggjorte og fordeelte over et tilsyneladende større Rum. Her have vi det samme som Kommissæren gjorde i Udstillingen, men paa en anden Maade, som det staar i Kogebogen."

„Siig mig, Du har vel ikke alt faaet noget Stærkt, siden Du kom ind? Nei, nei, jeg tror Dig" afbrød Larsen mig; „men saa er jeg ganske sto paa, at Du som jeg sikkert trænger Noget at friske Dig paa. Kom nu, lad os tage Plads hos de Øvrige; der sidde de jo. — Det kan ikke nytte at disputere med Dig længere, Du er den fule Per Davidsen, hvad man saa siger." Nu maatte han da give sig og jeg og Peder Davidsen vi lo sandelig i Skjægget.

Vi sluttede os til vort tidligere Selskab, som havde taget Plads i Nærheden af en Byfæet, og bag den stod der En, som jeg alt havde lagt Mærke til. Det var en Butler, en Forskjænker eller hvad man kalder det, men man kunde ligesaa gjerne have kaldet ham en Flaskegjøgler eller en Glasabekat. Han var sig latterlig ad, og et komisk Arbeide var det ogsaa han havde: Hvert Øieblik var Noget paafærde; nu var han under Bordet, nu var han over Bordet, nu var han oppe i Hylderne, nu haandterede han Isklumper saa det gnistrede af dem, nu kavede han i Luften med Armene som en Marekat eller en Veirmølle. Mange Ting havde han i Glas og Flasker, i Krukker og Kruus, men hvert Øieblik slængte han Drikkevarerne gjennem Luften fra det ene Glas og i et andet, ud af et Kruus og fangede det op i et andet. Det gik som Guldæbler i Ring eller som Apelsinerne og Dolkene, Araberne og Laskarerne kastede med der ude ved Leicester Square; Alhambra tror jeg de kaldte Stedet.

Et Par Tydskere, som vi oftere havde været sammen med, havde alt sluttet sig til vort Følge; det var vel Probenroitere kan jeg tænke eller noget sligt; men det var sandelig pene Folk, og de lod til at være saa tjendte og huusvarme her, saa at de neppe vare komne hid ved nogen Feiltagelse som vi. Af dem fik jeg da ogsaa vide, at denne Tusindkunstneren af en „Kellner" eller „Professor," som han undertiden tituleredes, havde været over i Amerika og lært at lave alle „Broder Jonathans mageløse Hjertestyrkninger," hvormed han nu for Tiden lyksaliggjorde Gjæsterne i London Pavillon. Siden vilde han hjem og reformere sit Fædrelands gemene Ølsmag og lære Tydsterne op til at drikke paa Amerikansk. Dette var Noget for os, og vi maatte sandelig strax have et eller andet Slag til at lædske og styrke os paa.

Prospekt af Krakau.

Om Træolie.

(Af Fabriksbestyrer C. Buchner.)

De Oplysninger, som findes paa Tryk om Udvinding og Fremstilling af Træolie, ere alle mangelfulde og idetmindste yderst kortfattede. Dette har især sin Grund deri, at Tilvirkningen, skjønt den med mere eller mindre Held har været drevet en halv Snees Aar, dog ikke er kommen paa mange Hænder, og at Fremstillingen af reen Træolie kun er lykkedes for yderst Faa, da de Fleste have taget feil af Fremgangsmaaden og ere slaaede ind paa samme Vei, som ved Fremstillingen af Trægas.

Endskjønt man derfor saavel i Tydskland som i Norge har sat ikke saa ubetydelige Midler i saadanne Anlæg, har man dog seet sig nødt til at nedlægge dem igjen, og det er egentlig først en bedre og mere rationel Produktion, samt de gunstigere Forhold for Træolien, der ere fremkaldte ved den amerikanske Krig, og som sikkerlig ville overleve denne, der har igjenvakt en mere end almindelig Interesse for dette Belysningsmiddel. Hvor der er noget at læse om Tilvirkningen af Træolie, findes dette fordetmeste sparsomt omspredt i Afhandlinger om Paraffinfabrikationen eller Tilvirkningen af mineralske Olier, og derhos skjæres disse forskjellige Tilvirkninger over een Kam, medens i Virkeligheden Udvindingen af Træolie opnaaes ved en fuldkommen forskjellig Fremgangsmaade og efter andre Grundsætninger end de mineralske Olier. Disse udvinder man nemlig ved at bringe Raaemnerne i Jernretorter, som findes udsættes for Virkningen af en stærk Hede, hvorved man bringer de Olier, som indeholdes deri, i flygtig Tilstand og tildeels atter dekomponerer dem. Men udsætter man Træet for en lignende tør Destillation, saa udstilles ikke Træolie, men Trægas, saaledes som Professor Pettenkofer i München har gjort, og naar dette skal foregaae i det Store, kommer der naturligviis Regeneratorer til.

Er Hensigten derimod at udvinde Træolie, saa maa Varmen langsomt drives op til den Grad, ved hvilken der danner sig Oliedampe, og naar den har naaet denne, maa man holde den paa dette Punkt saalænge som det er muligt, uden at den drives høiere; thi ved at forcere Fremgangen, det er ved at bruge for stærk og ujevn Hede, taber den Olie, som man udvinder, baade i Kvantitet og Kvalitet paa samme Tid, som der dannes Trægas i Overmaal; dette kan man tydeligt see paa Røret, hvorigjennem den Gas, der altid i en vis Mængde dannes, føres bort i Luften.

Naar det derfor, selv i det nyeste Værk over Frembringelsen af Træolien, heder, at man ved den tørre Destillation først vinder Harpix, derpaa Tjære og først tilsidst en Olie, saa godtgjør dette hverken mere eller mindre, end at Forfatteren aldrig har seet den rette Træoliefabrikation for sine Øine; thi ved denne gjælder netop det Modsatte som Hovedbetingelse, nemlig at udvinde saameget Olie af Raaemnet, som det paa nogen Maade er muligt, før der dannes Tjære. Om dette har man let for at overbevise sig ved de Træoliefabrikker, som ere i Gang her i Landet.

Ved denne Fabrikation bliver det saaledes noget nær den vigtigste Opgave, at indrette og opføre Ovnene saaledes, at disse, inden en nogenlunde rimelig Tid, naa den Varmegrad, som udkræves til Oliedannelse ved et saa betydeligt Indhold af Raastof, samt der-

paa at vedligeholde denne samme Varmegrad saalænge som muligt. Bruger man Jernretorter til dette, saa kan man ikke umiddelbart udsætte disse for Ilden; thi da vilde saavel Træolien som Tjæren fortæres, men man maa indmure eller omgive dem med en slettere Varmeleder. De bedste Apparater til Tilvirkningen af Træolie vil derfor altid blive Ovne af Muursteen; men til Brændingen i disse kræves der ogsaa mere øvede og paalideligere Arbeidere end til en Drift med Jernretorter. Ved Fabrikationen af mineralske Olier ville derimod Muursteensovne gjøre maadelig Tjeneste; der ere Jernretorterne paa sit rette Sted. Disse Omstændigheder og den Mening, at der gaar en heel Deel værdifulde Produkter tilspilde gjennem de Sprækker, som ere uundgaaelige ved Steenovnene, er det som har ledet til, at man ogsaa ved Træolietilvirkningen har brugt Jernretorter; den sidste Bekymring er imidlertid uden Grund; thi dersom man i Jernovnene driver for stærkt, det vil sige lader Heden stige for raskt — og dette skeer altfor let — saa faar man, uagtet intet kan undvige, dog baade en mindre Mængde og et meget maadeligere Produkt, end naar den hele Opхedningsfremgang ikke bliver overdreven eller forhastet. I Steenovnene derimod, hvor de overhaandtagende Gasarter kunne undvige, have disse ikke nogen skadelig Virkning paa det mere værdifulde Produkt, og Udbyttet bliver bedre og jævnere.

Man har ogsaa ofte prøvet at rense Træolien paa samme Maade, som man bruger ved de mineralske Olier, nemlig med Syrer o. a. desl.; men dette har ikke ført til Maalet og er ogsaa forbunden med et betydeligt Olietab.

Ved Træoliens Rensning er det netop Hovedsag at faae den fri for dens eiendommelige Syre og Skarphed, og at fremstille den saa reen og fri for al Lugt som muligt, men dette opnaar man aldrig ved stærke Syrer; thi disse synes meget mere at vedligeholde dens Skarphed og dens Lugt. Ligesaa liden Virkning gjør det at destillere Olien over paa den sædvanlige Maade, ja denne Fremgang synes endog at gjøre den skarpere og mere bidende; langt tjenligere og udentvivl for Tiden den bedste Fremgangsmaade er den Destillation, man har indført ved Fabrikken i Odalen, der foregaar ved Vanddampe, som tillige tjene til at udvaske Træolien; dog kan Træolien ogsaa allerede i Forveien ved Behandling med Kalk og andre chemiske Midler befries for en Deel af sin Ureenhed.

Det er en Egenhed ved den norske Træolie, at dens Farve er meget gulere end den Tydskes, at denne Farve er langt vanskeligere at faae bort end ved den Tydske, ja, at den norske Træolie endogsaa bliver mørkere, dersom man før Destillationen behandler den ved chemiske Midler paa samme Maade som den Tydske, medens den tydske Træolie bliver fuldkommen vandklar derved.

Ved den tidligere Træolietilvirkning er det vel dette fortrædelige gule Farvestof, som har givet Anledning til Brugen af Svovlsyre og stærk Lud, og for Virkningen af disse Midler svinder ogsaa Farven; men det er ikke til Fordeel for Olien. I den senere Tid har man nemlig gjort den Erfaring, at fuldkommen vandklar Træolie brænder med en Flamme, som let ryger og sætter Skorpe (danner Harpix), medens endog stærk guul Olie giver et ypperligt Lys.

Dette gule Farvestof er som sagt eiendommeligt for den norske Træolie og maa skrive sig fra det malmfulde Træes Rigdom paa Harpixdele; om denne Farve end ikke er saa behagelig for Øiet, saa gjør den Olien ingenlunde skarpere og har ingen skadelig Indflydelse paa Lysstyrken. Denne udgjør efter de paalideligste Forsøg det tredobbelte af den almindelige Lampeolies. Her er der naturligviis kun Tale om Forsøg i Udlandet, hvor det er saa langt fra, at man har dømt Træolien af med det Fortrin, den netop har fremfor de mineralske Olier (ikke ætheriske Olier), at kunne brænde med Rundvege, at man tvertimod har kasseret Fladveger som aldeles ufordeelagtige for Træolielamper, og i den mest udstrakte Maalestok og saagodt som ene og alene brænder Træolie i Lamper med rund Vege og Brænder.

Literatur.

Oldnordisk Ordbog ved det kongelige nordiske Oldskrift-Selskab af Erik Jonson. Kjøbenhavn 1863. XLVIII og 808 Sider Oktav (Priis 2 Spd. 48 ß. heftet.) Siden Interessen for vore Forfædres Sprog, det Oldnorske, mere og mere er bleven vakt hos os, og siden det nu er blevet et Examensfag ikke blot for Philologer, men ogsaa for Studenter til Andenexamen, saa at nu ikke blot de fleste Philologer læse det, men i de senere Aar vel Halvparten af samtlige Studerende have læst det til Andenexamen, har Trangen til en oldnorsk Ordbog blevet mere og mere følelig, da Bjørn Haldorsens Islandske Lexikon ikke mere har været at faae, og man saaledes kun har maattet hjælpe sig med de kortfattede Glossarier, hvormed en Læsebog samt enkelte Udgaver af de oldnorske Skrifter ere ledsagede. Dersom der nu ikke var Udsigt til, at Sognepræst Fritzners paabegyndte fortrinlige „Ordbog over det gamle norske Sprog" (hvoraf 3 Hefter alt ere udkomne) om ikke saa lang Tid vil blive færdig, saa vilde denne, af det nordiske Oldskrift-Selskab i de sidste ti Aar gjentagne Gange bebudede Ordbog, som nu foreligger, være overmaade kjærkommen og afhjælpe et føleligt Savn. Er den nu mindre nødvendig, siden Trangen alligevel snart ventes heldigen afhjulpen ved Fritzners Bog, saa vil den dog være velkommen, ialfald for dem, som ikke længere kunne oppebie Fritzners Bog, og den er visselig en god og brugbar Skolebog for dem, som ville lære Oldnorsk blot til Huusbehov, om den end, som vi nærmere skulle paapege, vistnok lader Adskilligt tilbage at ønske, og ikke er fri for Feil. For det Første er det en ikke uvæsentlig Mangel, at der ikke anføres et eneste Kildested. Der anføres mange Exempler, men hvorfra de ere hentede, derom faar man ingen Oplysning. Kun antydes der med et I, at visse Ord formeentlig ikke bruges i Oldnorsk, men alene i den senere Tid paa Island. Som Autoriteter anføres Egilsson og Bj. Haldorsen, samt paa enkelte Steder i Supplementet Fritzner, forsaavidt de to første Hefter af hans Bog ere benyttede. Ivar Aasens Ordbog er afskrevet i enkelte Artikler som geispa og stuta. Manglende Kildesteder, vil Bogen være af underordnet Betydning til Brug ved et grundigere Studium, som for Philologer. Som ligefremme Feil kan anføres: Nagl-Negle, der opføres som Neutrum, medens det er Masc. Se f. Ex. „blóð stökk undan kverjum nagli", Fornald. Søg. I. Pag. 285 og Didriks S. Pag. 134. „negl sterker." Bævers S. Pag. 3. Ökla-Ankel er opført som Masc., medens det er Neutr. Se t. Ex. Formen „öklat" Bisk. S. I. Pag. 531 og Fornm. S. IX. Pag. 528. Flert. „öklun" Alex. S. Pag. 116. Begge disse Ord have endnu sit gamle Kjøn i det norske Folkesprog, medens Kjønnet rimelig maa være bleven forandret paa Island. Staup forklares saaledes, at det skal betyde en rundagtig Klump (efter Egilsson massa concreta rotunda) vistnok urigtig. Til Exempl. anføres: „i stafni skipsins var mikit staup af gulli" (findes i Fornm. S. VI. Pag. 144) og „þa kom upp staup mikit sem mans höfuð, tok Harald (Haardraade) Konungs staupit og mælti: hvar er nu dat gull frændi, sem du læggr mot þessum knapphöfða?" (Fornald. S. I. Pag. 175). Det er rimeligere, at st. paa disse anførte Steder betyder Drikkekar, Bæger, end at det skulde betyde en Klump. Men ikke nok hermed. Der anføres fremdeles et Sted: „drepa fotum sinum i hvert staup er fyrir verðr." Dette Sted findes i Barlams og Josafats S. Pag. 70. Her skal det ogsaa betyde noget Opstaaende, en Knude, Knort og deslige, og Prof. Ungers Forklaring i Glossariet til Sagaen, efter hvilken det betyder en Fordybning, et Hul, afvises som urigtig. Nu vilde det være et besynderligt Udtryk „drepa (stikke) fotum sinum i hvert staup," naar st. skulde betyde noget Opstaaende. Dette maatte da vel hedde „á hvert st." Men ikke blot betyder, som bekjendt, staup i Norge et Hul eller en Fordybning i Veien, men det sikreste Beviis for, at st. her netop betyder dette, er det, at i den latinske Original, hvorfra denne Saga er oversat, lyder Stedet saaledes: „in multas scrobes præcipites ruunt." Scrobis, som her er oversat med „staup," betyder netop en Hulning, en Grøft. — Som andre, mindre væsentlige Feil kunne mærkes: „Goibeitill (ikke goibeytill)," medens goibeytill netop maa være det Rette eftersom Haukboks Membranen har gœbeytill. „Gollr" skal være „gollor." Y er skrevet istedetfor i i Ordene „gomfilla," „hausfilla," „vongafilla," „hnakkafilla" og „kinnfilla." Ved „Grefill" henvises til „grifill," men hvilket er udeglemt; ligesaa vises der ved „eyna" hen til „eina" og ved „einkenni" til „einkunn," hvilke dog begge ere udeglemte. „Fæla," „fæla," „fæleligr" ere forvexlede med „Fœlo," „fœlo," fœleligr." Udtalen af e angives at være æ og, med Accenten over, jæ, ganske efter det Islanske. — Uagtet disse og flere saadanne Feil og Mangler fortjener vistnok Bogen at anbefales og vil afhjælpe et Savn, saa længe ikke Fritzners Bog udkommer komplet. Hvad angaar Benævnelsen „Oldnordisk," der bruges vaa Titelen, og i Fortalen hævdes som en berettiget Oversættelse af „norrønn," forbeholde vi os senere at gjøre nogle Bemærkninger.

— **Reise i Grækenland, Ægypten og det hellige Land** af Valdemar Schmidt, Kand. i Theologien. Kbh. 1ste Hefte. At Norske og Danske besøge de Lande, som Hr. Schmidt paa sin i August 1860 tiltraadte Reise, skeer kun sjelden, og endnu sjeldnere, at de udgive Beskrivelser over sin Reise. Det bliver i Regelen kun med Episoder, der skildres og meddeles i Blade og Tidsskrifter. Imidlertid eier den dansk-norske Literatur allerede trende Værker om det Land, hvortil Schmidts Reise først gik og som vistnok vil skjænkes den største Plads i hans Bog. Men saavel Brøndsteds som Usings græske Reiser ligge langt tilbage i Tiden, om de end ikke for saa længe siden ere trykte. Kand. phil. Bugges Reise i Grækenland falder derimod i de sidste Aar; men den omhyggeligt udarbeidede Beskrivelse deraf blev udstykket i tvende Blade, „Chra.-Posten," og „Fra Udlandet," medens blot den i førstnævnte Blad optagne Deel blev aftrykt som særskilt Bog. Alle disse tre Reisende have været Philologer af Fag og have saaledes naturligviis særlig havt sin Interesse henvendt paa Monumenterne og det Nærværendes historiske Rapport til Fortiden. Hr. Schmidt synes — af foreliggende Hefte at slutte — mere at ville dvæle ved Landet og Livet som det nu er, og skildre os Naturen, Sæder og Skikke, paa samme Tid som han løselig kalder det historisk Mærkelige ved de besøgte Steder tilbage i Erindringen. Derved vil hans Bog vistnok mere tiltale den store Læsekreds, om den end for Philologen afgiver et mindre Udbytte. — Værket udkommer i 10 Hefter à 17 ß. norsk. (Wøldikes Forlag.)

— I 3die Binds 4de H. af Michelets philosophiske Tidsskrift **„Der Gedanke"** findes en længere Afhandling af Kand. phil. Lieblein, betitlet, „Die weltgeschichtlige Bedeutung der Nationalitäten." Af samme Forfatter vil med det Første udkomme en paa Tydsk skrevet Undersøgelse om den ægyptiske Chronologi. Værket bekostes af det herværende Videnskabers Selskab, i hvis Midte denne unge og flittige Ægyptolog, der har studeret under Lepsius, for nogen Tid siden har holdt Foredrag over et enkelt Punkt, som Værket kommer til at omhandle, nemlig „om de hieroglyphiske Betegnelser for de herodotiske Kongenavne Møres og Pheros." Dette Foredrag optages i Selskabets Forhandlinger for 1862 og foreligger os i særskilt Aftryk (8 S. 8vo.)

— Af **Nordisk Tidskrift for Literatur og Kunst**, udgivet af L. Dietrichson, er netop hidkommet 11—12te Hefte, hvormed første Bind er sluttet og Tidsskriftet foreløbig standset. I en Efterskrift, dateret Rom i Marts 1863, underretter Udgiveren Læserne om, at han kun vil lade Tidsskriftet hvile, indtil han vender tilbage til Norden, og at han saaledes agter i næste Aar at gjenoptage Udgivelsen. Foruden Fortsættelser og et Par Smaastykker indeholder dette Dobbelthefte tvende længere Afhandlinger: Wilhelm von Kaulbach og hans sidste Værk, og Fremtidspoesien af Forf. til „De Fornuftige."

— Landbrugsskolebestyrer F. G. Norstrøm indbyder til Subskription paa **Jordbruget, en Bog for unge norske Landmænd**, hvilket Arbeide vil udkomme paa Mallings Forlag, 25 à 30 Oktav-Ark stort, og for Subskribenter, der tegne sig inden 15de Juni, koste 96 ß.

— Fra Begyndelsen af Juli Maaned vil der paa J. Dybwads Forlag udkomme en af Professor Gisle Johnson redigeret **„Luthersk Kirketidende,"** der skal udgaae hver Søndag med et Ark stor Oktav og koste 1 Spd. halvaarlig foruden Porto. „Norsk Kirketidende," hvis mangeaarige Udgiver forlader Byen, for at tiltræde sin ny Embedsstilling, vil samtidig ophøre.

— Paa C. Wangs Forlag er udkommet **Gaa ind i Dig selv!** Af Johan Kaspar Lavater. Oversat fra 17de Oplag af P. Bugge, stud. theol. 40 S. 16. Priis 8 ß.

— Hos Wøldike (Kbhvn.) er udkommet **Om det Farlige ved Ægteskaber imellem Slægtninge** i sanitair Henseende, af Fr. Devay. Forkortet efter den franske Original. 144 S. 8. Det Emne, som en fransk Læge her har behandlet, har ogsaa oftere i vor Presse været bragt paa Bane; navnligen har man seet paapeget — hvad her søges godtgjort — at en af Hovedgrundene til Døvstumheden maa søges i Familieægteskaber.

— Hos Philipsen (Kbhvn) er udkommet 1ste Levering af **Huusandagtsbog** til hver Dag i Aaret, efter J. Müllensiefen's „Tägliche Andachten zur häuslichen Erbauung." Oversat af L. H. Schmidt, Præst. Denne Opbyggelsesbog, der nærmest kan sammenlignes med Mynsters Betragtninger, har i den tydske Original vundet megen Udbredelse og Anerkjendelse. Værket bliver i den danske Oversættelse fuldstændigt i 12 Leveringer à 14 ß. norsk.

Norge.

Christiania. Ved Stjernefaldet paa Kongens Fødselsdag er Statsraad Stang bleven Seraphimer-Ridder og Kammerherre Chr. Holst Kommandør af Vasaordenen.

— Til Stadsingeniør her i Byen er Ingeniørlieutenant Andersen antaget.

— Pianisten Edm. Neupert, der ved fleeraarigt Ophold i Berlin har erhvervet sig en grundig musikalsk Uddannelse, agter paa Mandag at give Koncert i Hotel du Nord.

— Skuespiller Boëtius er bleven Inspektør ved Sandefjords Badeanstalt.

— Til den ledige Lektorpost i Botanik ved Universitetet har meldt sig Konservator Dr. Schübeler, Docent Zetterstedt i Upsala og extraord. Professor Reichenbach i Leipzig. Inden det philosophiske Fakultet ere Stemmerne spredte mellem alle Tre.

— Throndhjem sees nu ogsaa at have faaet sit eget Vittighedsblad, ved Navn „Loke." Men efter hvad flere Angreb i de throndhjemske Aviser godtgjøre, træde lumpne Personligheder istedetfor Vid; og saaledes synes „Loke" at være lige saa langt fra hvad det udgiver sig for, som de mange lignende Blade, der siden Krydserens Ophør efterhaanden ere opstaaede her i Byen og som have søgt at gjøre Forretninger i dens oparbeidede Læsekreds. „Loke" sees at falde om muligt endnu mere ind under Drengestregernes Kategori, end dens Hovedstadsfæller. Thi medens disse lige fra „Skjærsliberen" og „Mester Erik" af til „Pasop" og dens Nachfolger have været redigeret ialfald af hartad vorne Mennesker, enten det nu har været Seminarister, Handelsbetjente eller studerende Rus, angives Lokes tre Redaktører at være Elever i Kathedralskolens øverste Klasse; og en Indsender i Throndh.-Posten anklager dem da ogsaa for Rektor, for at han kan sætte en Stopper for de unge Fyres Personlighedsjagt og Uforskammenheder.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 20. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 17de Mai 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Prinds Vilhelm af Danmark.

Prinds Christian „til Danmark" var endnu for et Aar tilbage, skjønt kaldet til dansk Thronarving, en lidet paaagtet og endog blandt det Folk, hvorover han var bestemt til at herske, lidet populær Personlighed. Men nuomstunder høres hans og Familiens Navn, saasnart en fyrstelig Ægteskabs-Alliance skal sluttes, eller — en Throne er ledig. Og det er ikke usandsynligt, at saamange Børn, som han har, saamange Konge- og Keiserthroner vil hans Æt komme til at beklæde. Turen begyndte med Prindsesse Alexandra, Prindsen af Wales's Brud og altsaa Englands vordende Dronning, *) medens hendes ældste Broder er selvskreven Thronarving til Danmark. Dernæst kom Valget af Broderen Vilhelm til Grækenlands Konge, og endelig forberedes ifølge Rygtet en Forbindelse mellem Søsteren Dagmar og den russiske Thronfølger. — Den unge sorgløse Kadet i den danske Marine, som Portrætet forestiller, drømte sikkert for faa Uger tilbage mindst om, at han inden Aaret var omme skulde være Hersker over den Jord, der ialfald er den „mest klassiske i Europa," om end dens nuværende Befolkning i Kultur staar langt tilbage for flere nyere Landes Folkefærd. Men efterat de græske Gesandter havde gaaet fra Land til Land, tryglende om en Konge i den forjagede Otto's Sted, vendte de omsider sine Øine mod Danmark, hvis Thronfølgerfamilie ved Forbindelsen med det engelske Dynasti pludselig var bleven trukket ind under den europæiske Opmærksomhed; og her vare de endelig saa heldige at blive af med sin Throne eller rettere faae den besat. Der er endogsaa Udsigt til at de skulle faae sig en Dronning, idet Rygtet forudsætter Sandsynligheden af en Forbindelse mellem den nyvalgte Konge og en af Dronning Victorias Døtre. Den Krone, som Prinds Vilhelm (som Konge Georgios I.) modtager, har man lidet trøstende betegnet som en Tornekrone. Det forrige legitime Dynasti staar der med sine Arve-Prætensioner, Folket er vildt og uregjerligt, Landets Finantser ødelagte. Imidlertid er der ogsaa dem, som forudsige ham en lysere Fremtid, og ialfald faar den unge haabefulde Mand trøste sig med det gamle Ord: „Mennesket spaar, Gud raa'r." „Om Prinds Vilhelms hidtil førte Liv er der, siger vor danske Kollega „Illustr. Tidende," i Grunden ikke stort Andet at berette, end hvad enhver i „Almanach de Gotha" kan læse sig til. Prindsen er født Juleaften 1845 og har fra sin Fødsel lige til nu nydt alle de Goder, som en omhyggelig Opdragelse og Opholdet i et kjærligt og mønsterværdigt Hjem kunne skjænke. Strengt taget er han endnu ikke kommet ud over Drengeaarene, forsaavidt som man nemlig betragter Konfirmationen som disses Grændse; han har maattet vente paa sin Søster, Prindsesse Dagmar, ligesom Prinds Frederiks Konfirmation blev udsat, for at han kunde følges med Prindsesse Alexandra. Prinds Vilhelm blev tidlig bestemt til Sølivet, hvorfor han havde ytret Tilbøielighed, og kom da ind paa Søkadetternes Akademi; saavel her som paa et Par Øvelsestogter, hvori han har deeltaget, har „Kadet Vilhelm" vundet et godt Lov som en glad, uforsagt og opvakt Gut, en god Kammerat, og flink til sin Gjerning; lidt Flygtighed har man villet spore hos ham, men han er jo ogsaa langt fra de Aar, hvori et sat og sindigt Væsen hører hjemme. Sin Overgangsexamen bestod han i Begyndelsen af Februar d. A. med megen Hæder; det eneste Fag hvori det gik ham mindre godt, var Tydsk; det er mærkværdigt nok, hvor slet det Sprog og Saltvand altid trives med hinanden. Strax efter Examen reiste den unge Prinds med sin Familie til England, hvor han har slidt Kræmmerluven af den smukke nye Uniform ved alle de glimrende Festligheder og Ceremonier, som fremkaldtes af hans Søsters Formæling med Prindsen af Wales. Rygtet gaar, at der ved dette Besøg er lagt Grunden til en ny Forbindelse mellem Prinds Vilhelm selv og Dronning Victorias tredie Datter, Prindsesse Helene, men denne Plans Udfald hænger nok nøie sammen med Spørgsmaalet om Prindsens Bestigelse af den græske Throne."

*) Hendes Portræt med geneologiske Oplysninger om Prinds Christian og hans Familie findes i dette Blads Nr. 42 f. A.

Prinds Vilhelm af Danmark.

Den græske Deputation ankom til Kjøbenhavn 25de April, anført af Søhelten Admiral Konstantin Kanaris, hvis Navn for en Menneskealder siden var i hele Europas Mund og som tillige er en af Grækenlands ædleste Patrioter. Deputationens øvrige Medlemmer ere Kapitain og Deputeret Dhimitrios Grivas, Major og Deputeret Thrasybulos Zaïmis, Sekretær Georgios Maurokordatos, Sekretær og Deputeret Demosthenes Bratzános, Artillerikapitain Spiridion Skuzés, Doktor Dhimitrios Stávros, Redaktør (af „Aeon") Timoléon Philimon og Stabsmajor Joannis Mollas.

Nogle Smaadigte.

Dykkeren.

Han dykked' efter Sjælen
I hendes Øies Dyb;
Paa Bunden blev han fælen;
Han saa et ækkelt Kryb.

Og han blev klog af Skaden,
Saa han fra denne Stund
Holdt sig paa Overfladen
Og søgte ingen Bund.

Op!

Op, op! du klynkende Drømmer!
Se, Dagen gryr i Øst.
Ve den, som jammerlig rømmer
Bort fra den store Høst.

Op, op! se, Agrene bugne!
Høstfolkene ere faa!
Og mange Ax blive mugne,
Hvis de skal længer staae.

Idealisten.

For en Idee han levede,
Og det kun for en eneste;
Og af Enhver han krævede
Hvert Offer i dens Tjeneste.

Og til Idealisterne
Hver villig Tjener regnedes;
Som en iblandt Philisterne
Hver Uvillig betegnedes.

I Billeder han talede
Og sin Idee fremstillede;
Men alt det, som han malede,
Var kun hans eget Billede.

De Smaa.

De Smaafugle synge og juble paa Kvist,
De mindes nok Juleneget fra sidst.

De Smaabørn hoppe og dandse om Mor,
De mindes nok Juletræet ifjor.

De Smaaengle smile og nikke til dem,
De mindes nok Reisen til Bethlehem.

En Smule Pædagogik.

Fader og Moder maa gjøre sig smaa,
For at lære det lille Barn at gaae;
Dybt de maa bøie sin store Krop,
For ret at passe den vesle Prop.

Og siden maa de bøie sin Aand,
For at række Barnet en hjæpsom Haand;
I Aanden maa de blive heel smaa,
For at lære Barnets Aand at gaae;

At gaae til Ham, som bøier sig ned,
For at støtte vore vaklende Fjed;
Som selv blev en af de Bittesmaa,
For at lære os alle ret at gaae.

En Fabel.

Der var engang en forelsket Spurv,
Som friede og fik sig en Kurv;
Saa slog han sig først paa Melancholien,
Og siden han slog sig paa Ironien.

Han sagde, at han ei kunde see
To Spurve nebbes uden at lee;
Der smagte dog Intet af Nebbehornet.
Nei Tak! han holdt sig dog heller til Kornet.

8 Digtere.

De vare otte i Klassen,
Og alle Vers de skrev;
Nummer En, det var Hans Madsen,
Som nylig Rorskarl blev.

En lærte Telegraphien,
En passer paa et Fyr,
En dyrker Photographien,
En Sko og Støvler syr.

En Korrespondencer skriver
For en Avis paa Moss,
En Høkerforretning driver,
En i Virginien slaa's.

„e."

Dagbogsblade fra Verdensudstillingen.

VI. Larsens dydige Skræk, Cobbleren.

„De maa sandelig tillade mig at byde Dem Noget, jeg staar i megen Forbindtlighed til mine Herrer; tillader De altsaa, at jeg først bestiller en Cobbler" siger den ene Tydsker meget artig. Jeg takkede paa Selskabets Vegne, — men det var en Aftale, at jeg idetmindste skulde give den første Bolle eller betale hele Kallaset, vilde jeg have svaret; men Larsen var som sædvanlig ude og tog Ordet: „Bevare mig vel," siger han ganske forskrækket, „nei, det vil jeg rigtig ikke, — et saadant pent Sted som dette; slige Folk indlader jeg mig ikke med, og hvad vilde min Kone sige, om hun fik vide, — —." Stormende og almindelig Latter standsede ham. „Men Larsen, Larsen, hvor er Du henne med dine Tanker; det er jo en Bolle, Drikkevarer, det er jo det, Du vil." — „Ja gewiss — Cherry-Cobbler, det er noget af det Bedste man kan faae efter en hed Dag og en lang Marsch, saadan en, som De har havt efter hvad jeg har hørt, siger Tydskeren, — — „Ha, ha, ha, det var en Procurer, en Bawd, ha, ha, De meente, strax skal jeg forklare Dem — tillad blot — Schulze, høren Sie, sieben Mal. Tillad Hr. Davidsen, De kan jo hernæst, dette er kun en Mundsmag."

„Gleich, gleich, mein Herr," svarede den tydske Amerikaner og begyndte strax med sine Kunster: Isstykker, Glas, Bægre, Flasker og Kruus begyndte at dandse omkring, som om de opførte en „Borddands" og flyttede sig af sig selv.

„Ja sehen Sie", tog Tydskeren Ordet igjen, idet han begyndte sin Forklaring: „Cobbler, det betyder egentlig Skomager, Lappeskomager; hvorfor denne guddommelige Drik har faaet dette uæsthetiske Navn, er ubekjendt. Sandsynligviis er Grunden ingen anden end Yankeernes bekjendte Smag for søgte Betegnelser; thi jeg har ogsaa været i Amerika og kjender Noget til dem. Dickens er af samme Mening som jeg om Tingen, og han maa vide det. Under alle Omstændigheder er denne Drik det eneste, som han finder det værd at rose i Amerika, og dette var jo allerede mærkeligt nok, selv om den ikke i Virkeligheden var den kosteligste af alle Drikkevarer. Ja, mine Herrer, ein, zwei, sieben — er den færdig og serveret, men imidlertid skal jeg tillade mig at fortælle Dem Oprindelsen og Historien af denne Nektar.

For Kellneren gik det fremdeles som Kjæpper i Hjul: Drikkevarer og Smaaiis fløi gjennem Luften i Straaler og Buer, glittrende og glimrende mod Lyset og Speilene med Regnbuefarver, og det var sandelig dem, som ventede, at det skulde begynde at gnistre og sprage i Glassene. „Har De seet slig en Abefant? Hei vil Du gaae! Hurra holdt ho i Seget!" vare ufrivillige Udraab, som undslap Krydseren, idet han slog ud med Haanden fuld af Glæde og Forventning om hvad der skulde komme ud af denne „Manøvrering."

Medens alle Øine vare fæstede paa Amerikaneren og hans underlige Gjerninger, fortalte Tydskeren: „I Dickens's Roman Mr. Martin Chuzzlewit bliver Helten, da han først sætter sin Fod paa Amerikas Grund, strax efter Ankomsten, ved de forskjelligste Eventyr og Oplevelser, som man kun kan have i dette Vidunderland, saa fixeret, mismodig og „overgiven, at han erklærede sig selv for aldeles kaput; men hans Ledsager Mark Tobley, som netop søger Landet, hvor det er en Kunst at være fidel, har strax en Universalmedicin ved Haanden. Han tager et Par store Ølglas, fylder det ene til Halvten med fiinknust Iis og Vand, sætter stødt Sukker til og Citronskiver, hvorpaa han, for at faae det vel blandet, sender det nogle Gange gjennem Luften og fanger det igjen som Mr. Schulze netop gjør. Derpaa fylder han det med Cherry til Randen. „Hvortil skal dette?" spørger Mr. Martin Chuzzlewit; Mr. Tobley svarer ikke, men stikker Stilken af en Kridpibe ned i Blandingen, hvorved der opstaar en herlig Iisvirvel i Glasset og antyder med tydelige og høitidelige Gebærder, at gjennem den maa Varerne nydes. Forundret sætter Mr. Martin Pibestilken til Munden: Ved det første Drag faar hans Øine Glands, og han holder ikke op førend Glasset er tømt tilbunds. „Saa Sir," siger Mark med triumpherende Minde, „naar De nu bliver kaput igjen, saa tag trøstig Deres Tilflugt til denne vidunderlige Opfindelse og lad Dem hente en Cobbler." Det var Historien og der er Cobbleren. Hr. Schulze beærer os selv og det er ogsaa fra ham jeg har Fortællingen. Vær saa artig mine Herrer! — Ikke sandt, en guddommelig Lædskedrik?" — Smattende Lyd, glindsende Øine og Bifaldsytringer talte sandelig til dens Priis.

„Meget fine Folk", ytrede Tydskeren, „kunne muligens tage Anstød af, at denne Drik skal nydes gjennem Pibestilke eller Straa, — vi have nu Straa i vore Glas — men saa kan man tage fine Makkaronistengler istedet. Methoden og dens Hensigt er at hindre den voldsomme, pludselige og vielfrasagtige Nedskylling af store Kvantiteter af kold, stærk Drik, og er saaledes egnet til at modvirke den deraf opstaaende Fare for Sundheden og til at beskytte mod Drikkevarernes pludselige slaaende Virkninger ved heftig Tørst. De ere saaledes Redskaber i Helbredens og Ædruelighedens Tjeneste. Your health meine Herrschaften!"

Tørstige som vi vare, toge vi for os, og jeg og de Fleste tømte Glasset sagte men i lange Drag gjennem Straapiberne, det havde sandelig en besynderlig lædskende og oplivende Virkning; men Larsen og Krydseren tror jeg nok heldte det i sig paa almindelig norsk Viis. „De vare for tørstige," sagde de, „til at sidde og sippe Iisblande gjennem Halmpiber." Jeg og de Fleste med mig maatte tilstaae, at en saa forfriskende Lædskedrik havde vi neppe drømt om, og Pedersen, som ellers ikke var meget snaksom, kunde ikke andet end høiligen rose „Mr. Cherry-Dobblers Opfindelse," sagde han. „Mak Tobley's, mener De, med deres Tilladelse," rettede Tydskeren. „Ja, ja, Markedobbler, ja vel, jeg kjendte ham nok; men jeg synes nok han kunde have gjort den lidt stærkere, meente Pedersen, og det kan hende, at Flere vare af samme Mening."

„Tillad," indvendte Tydskeren, „Kunsten er netop ikke at lave den for stærk; faar den mere Styrke, taber den i Velsmag. Men foruden denne oprindelige, har man nu ogsaa en forældet Cobbler, en Champagner-Cobbler; den smager endnu bedre og laves paa følgende Maade: I Bollen har man et Skaalpund fiinstødt Sukker og ligesaa meget fiinstødt klar Iis, den fine ydre Skal af en Citron, en Flaske Mosel- eller Rhinsk-Viin, en halv Flaske Cherry og en halv Flaske Champagner eller anden god mousserende Viin. Det Hele røres vel om og trækker sig en Time. Den, som engang har nippet til en Champagner-Cobbler efter denne Recept, han har smagt den sande guddommelige Nektar, og stemmer i med Mark Tobley, at Amerikanerne ogsaa have noget decidedly superior."

VII. Lokomotivet. Bollen med det netteste Dameselskab. Afrikanske Phantasier.

Jeg anmodede Tydskeren om at være mig behjælpelig ved Bestillingen af en Bolle af den fine Sort. Men det var ikke nødvendigt: „Professor Schulze viste Besked," sagde han.

„Veed Du hvad," sagde Larsen, „jeg tror, at jeg først maa bestille en Omgang Varmt til at sætte imellem; det er som det krøb en Iisaal gjennem Tarmene paa mig; den maa jeg have tinet lidt op." Krydseren var naturligviis af samme Mening: Noget Varmt skulde gjøre godt. „Ja wohl", faldt vor ufortrødne tydske Ven ind, idet han vendte sig til Larsen: „Har De smagt en Lokomotiv" siger han. „Bevare Dem vel Mand, er De ikke rigtig", siger Larsen; „eller kanskee dette ogsaa skal være noget godt paa Amerikansk?" „Gewiss, og dertil meget varmt." „Ja, sandelig kan jeg ikke tro det", siger jeg; „thi ved Sagene sige vi at faae en Kakkelovn i Maven, om en god Snaps; men et Lokomotiv maa der være endda mere baade Fart og Varme i, det siger sig selv. Lad os saa faae syv dampende Lokomotiver og en Bolle af den fine Cobbler med Champagner, eller otte Lokomotiver, om De behager at drikke et med os," siger jeg til Kellnerprofessoren. „Nei Larsen, nu vil jeg staae for Traktementet." Tydskeren lagde nu ogsaa nogle Ord til, men Professoren forstod mig strax, og det varede ikke længe før vi vare saa vel kjendte som et Par Christianiatøser ved et Vandspring.

Nu hoppede det og dandsede og frasede det rundt omkring ham igjen, og medens han gjorde Forberedelsen til Cobbleren, som skulde staae og godgjøre sig lidt, satte han med næsten utrolig amerikansk Drift og Fingerfærdighed Lokomotiverne i Gang. Da han hørte, at jeg nærede Interesse for hans Videnskab og at jeg var fra et frit Land, — jo, det har sandelig Noget at betyde, mener Peder Davidsen, — og at det ikke var tænkeligt, at der for Fremtiden skulde kunne opstaae nogen Konkurrence mellem os, saa tilbød han, uden nogen Opfordring fra min Side, at give mig Gratisveiledning i Tilberedningen, samt meddele mig Opskrifter ikke alene paa de amerikanske men paa en heel Deel af de bedste Drikkevarer i Verden lige til China og Japan: det havde han lært, da han drak Broderskab med det vidtbereiste Gesandtskabs Kok. Paa Stedet fik jeg hele Lokomotivets baade Theori og Praktik: tre Æggeblommer og tre Lod Honning slaaes stærkt i et Kruus, under Tilsætning af lidt Nellikessents og et passende Kvantum Curaçao. I Amerika er Regelen 2—3 Likørglas; men da han havde spurgt mig om det ikke var hos os man snapsede i Skedevand, Victriololie eller reen Spiritus og faaet Besked om, at dette vel ikke saa meget var Tilfælde med os som muligens med vor skjæggede Nabo Russen, men at vi almindelig vistnok havde svage Maver, som selvfølgelig ikke taalte noget Tyndt, saa slumpede han, som passende for norske Konstitutioner, opi omtrent en halv Pint, eller kanskee det var nærmere en halv Krukke Curaçao. Dertil blev sat en Flaske hed men ikke en kogende Burgunder og det Hele blev atter vispet og opskjænket hedt, med Skumhat paa, i Glassene. — Det var en Kongedrik, som ikke engang Larsen fandt Noget at udsætte paa. „Det var Karl til at kjøre Kuldesisken ud af Kroppen," sagde han smattende, „nu faar jeg Dampen op igjen."

Stemningen og Munterheden var i Stigende, og hvorledes kunde det vel være anderledes efter Dagens Oplevelser? Her var jo herlig Musik, Sang og Tirolerjodl; paa det lille Theater i Baggrunden af Salen var der Tableauer og Dandserinder, — tænk, nydelige Damer i henrivende Stillinger, fuldendte Former, næsten bare Tricot! — —. Men endda nydeligere vare de, som sad omkring der og de, som hørte til Tydskernes Familiebekjendtskaber, og som disse havde bedet om Tilladelse at introducere i vort Selskab. Som gallant Kavalleer bød jeg dem naturligviis at tage tiltakke med et Glas af vor Bolle. Det var sandelig det netteste Dameselskab, jeg var i i London, — elegante, behagelige og slet ikke snærpede, som man siger de Engelske skal være saa slemme med; kort at fortælle, det var den fornøieligste Aften, jeg tilbragte derover — det var ogsaa de Øvrige enige om, — og visselig en af de muntreste i mit hele senere Liv. Vi fik mange flere Sorter af de amerikanske Drikkevarer, og vor Professor og den ene Tydsker, som jeg senere hørte ogsaa gjorde i Viin og Drikkevarer, havde som oftest en Historie for hver af dem.

Men jeg maa beklage, at Peder Davidsen var altfor meget optaget af Damerne, til at have rigtig Samling paa hvad der blev fortalt, hvorfor disse lystige Historier desværre gaae tabt for Verden.

Endelig skulde vi hjem, men for ikke at komme fra „Log og Bestik" igjen, fandt vi det hensigtsmæssigst at kjøre. Imidlertid bleve vi først enige om at mødes her næste Aften, som sandelig nok var samme Dags Aften; thi det maatte være langt over Midnat. Larsen og jeg kjørte sammen, men han var ikke rigtig som ellers, for han var saa overdreven artig og omhyggelig om mig. Ja Pedersen, den troskyldige Pedersen, kjørte da ogsaa med os. Da vi vare komne et Stykke paa Vei, var det ligesom Larsen vaagnede op efter Noget, han havde tænkt paa: „Det er mange Ting, som jeg synes det er fælt at tænke paa, siger han og Noget er det, som er reent fælt." „Nu da, hvad er det?" siger Pedersen nysgjerrig. „Saa Nogen af Jer den Tykke fra Nyholland?" spurgte Larsen. Nei, jeg havde ikke seet ham. „Det tror jeg nok, Du havde jo ikke dine Øine fra Punschepròfessoren og de Nydelige; men Du Pedersen?" Jo, Pedersen havde seet ham og han fandt, at han var overmennesklig tyk. „Syntes Du ikke han lignede Nogen Du har seet" spurgte Larsen. „Nei — ja, ja", — naar han tænkte sig om, saa maatte det da være den tydske Grisen Frits, som de foer om med hjemme og viste frem til Markedsmorro saa længe til den døde Straadød. Han havde ikke kjendt den i levende Live, men han havde hørt meget om den; og han havde ogsaa seet den udstoppet. „Snak," sagde Larsen, „her i London mener jeg." Nei, da viste han Ingen. „Ja det er Sagen," sagde Larsen, „men grueligt er det. Han er ikke mere fra Nyholland end Du eller jeg." „Men hvoraf veed Du det?" sagde Pedersen. „Jeg skal sige Dig Pedersen, han er ude fra Zoological Garden, der hvor vi saa alle Dyrene; der saa jeg En som lignede ham paa et Haar, og veed Du hvem hans Fader er?" „Nei, hvor skulde jeg vide det?" svarede Pedersen. „Ja, men jeg veed det," sagde Larsen, „og det er det Føle. Enten er det Elephanten eller Flodhesten, eller kanskee begge to; for han har mere end Familielighed med dem." Pedersen forkorsede sig; det var det sidste jeg hørte af Samtalen; thi jeg vaagnede først, da Drosken holdt udenfor min Dør.

VIII. „Dagen derpaa."

Den Dag, som fulgte efter de overstaaede Besværligheders muntre Nat, var sandelig ogsaa en Dag, men en af de mørke, tunge, regn- og taagefulde, om hvilke jeg og flere med mig maatte sige, den behagede mig ikke. Da Punschekunstneren saa mig igjen, fortrak han sit af Naturen just ikke synderlig vel udstyrede Ansigt i hæslige Grimaser og talte paa sin Tydsk om Hund og Katter; han sagde, han skulde tage mig i Kuur, thi jeg var ikke vel; men en amerikansk Hjertestyrkning skulde strax fordrive den engelske Sygdom, den Spleen, jeg havde faaet af Londonerluften. Da vi havde faaet et Par Smaaglas af Medicinen, var al Flauhed og Spleen som pustet bort eller svælget ned med Drammen. „Probatum est" sagde Schultze; han kunde ogsaa tale Doktorlatin. Recepten paa denne Bienfaiteur har jeg sandelig ogsaa sat øverst paa Listen af de Opskrifter, som den uovergaaelige Professor, til Erindring om mine muntreste Aftener i London, og vort behagelige Samvær, skjænkede mig og som jeg herved for første Gang giver i Trykken paa Norsk, til Nytte og Opbyggelse for Landsmænd og Landsmandinder, og herfor haaber jeg, at baade De, Hr. Redaktør, og Deres ydmyge Tjener Peder Davidsen skal nyde al Ære og ikke høre noget Klander; og jeg har saa meget mere Grund til at haabe dette, som Nyttigheden, uagtet der hos enkelte af dens fremragende Apostle og dem, der have villet slaa sig op til saadanne, ikke herster en ganske ubetydelig Konfusion angaaende Tal, Principer og Kategorier, dog i den senere Tid synes at være bleven noget mere maadeholden. Muligens kommer dette deraf, idetmindste have vi tænkt saa ved Sagene, at vore Egne og Fremmede i store offentlige Sammenkomster og i Bøger saaledes have ophøiet vor Duelighed i Drikkeveien, at vi have følt der bør gjøres noget Mere for sandelig og medrette at fortjene Ros og Ære af at være en Nation af Fyldebunde.

Jeg vil imidlertid tilregne mig det som en Fortjeneste, at de Opskrifter jeg herved frembyder til fri Afbenyttelse af hvem der vil, ved det af mig proponerede bundrende Drikkegilde, ere rationelt sammensatte og grundede paa Principer, der stemme med Videnskabens nuværende Standpunkt; thi de ere forfattede og bekræftede ved Experimenter af denne tydskamerikanske Professor og mange Andre, ville, naar de kun anvendes til rette Tid og i rette Tilfælde, efter Omstændighederne, findes styrkende og kjølende, kvægende og læskende, hedende og fedende, oplivende og sovngivende, og hvad kan man mere forlange? Skulle de for svage Konstitutioner befindes at være for slappe eller for kjølige, vil der i Almindelighed være Adgang til at gjøre dem stærkere: Tilhægtningen af et Lokomotiv eller Mellemsætningen af en reen Dram boder utvivlsomt paa Varmetabet og bringer Alt i Orden. Endvidere maa jeg ogsaa regne mig det til en Fortjeneste her i Landet at have indført en ny Maade at drikke paa, ved Hjælp af Stikker og Straa, hvilke, som ovenfor er sagt, saaledes blive nye Vaaben til Sundhedens og Ædruelighedens Tjeneste.

Geoffroy Saint-Hilaire:

Om Acclimatisationen af fremmede og Tæmningen af vilde Dyrearter.

Efter hvad man gjennem lange Tider har holdt for, fremmes Dyreavlingen i det Hele ved Avl, Ogning og Raceforædling. Men ved Siden af denne Kunst, der har gjort saa store Fremskridt, fremkommer der nu tre andre Forhold, der gjøre Krav paa Studium og Arbeide; de ere vistnok af ringere Betydning, men ikkedestomindre vigtige nok. Disse ere:

1) Vedligeholdelse af de nyttige vilde Dyreslag, som ere en reen Gave af Naturen, og som vi ofte af Uvidenhed, Ligegyldighed og Nærighed ødelægge eller lade gaa under;
2) Brugen af vore Huusdyr paa en saadan Maade, at vi faa større Nytte af dem, at de ikke udarte eller at de selv eller noget af det, som vi faae af dem, gaae tilspilde eller ikke rigtig udnyttes, thi dette medfører altid Tab;
3) Ogning af vore tamme og vilde Nyttedyr ved Tillæg af ny vilde eller endda bedre ved Arter, som alt ere tæmmede, og som yde os de samme eller maaske ny Fordele: kort at sige, vi skulle vedligeholde hvad vi have, nytte det paa den Maade, som bringer den største Vinding og til dette føie det Nye, som er brugbart.

En Gang vil det komme til at see underligt ud, at der i vor Tid, som i mange Retninger er kommen saa vidt, endnu var Grund til at fæste Opmærksomheden paa det første Punkt. At vedligeholde hvad man har, er en saa grei og ligefrem Regel, at man vel skulde tro den sunde Menneskeforstand tilstrækkelig villde agte paa den. Men det er desværre ikke saaledes; thi man kan med Sandhed sige, at midt i det 19de Aarhundredes Lærdom og Folkeslik holder Vildmandskaben i dette Stykke endnu ved. Mennesket driver mer end nogensinde den Leg rundt om sig at ødelægge Goder, som den gavmilde Natur byder ham, og som han ikke behøver at gjøre andet for at holde vedlige, end at være lidt sparsom og omtænksom i Brugen. Den Krig, som Mennesket fører under Navn af Jagt og Fiskerie imod alle Dyr, som det kan faae fat paa, er nu tildags ligesaa blodig, ja blodigere end i Middelalderen; den eneste Forskjel er den, at man i vore Dage fører den med fuldkomnere Ødelæggelsesredskaber, med strækkeligere Vaaben, som de store Fremskridt i Videnskab og Haandværk har hjulpet til at gjøre mere mordiske og ødelæggende.

Til de Dyr, som man saaledes lægger sig mest efter at ødelægge, høre netop de Slag, som man især burde værge om; thi det er netop især disse, som nære sig af de Dyr, der ere stadelige for Jordbruget og Skovbruget, og herved blive de vore naturlige Venner og Hjælpere til at vedligeholde de bedste Gaver af Naturen. De insektædende Fugle staa øverst blandt disse Fiender af vore Fiender. Om Vinteren ere de sjeldne, fordi det da ikke er nogen Føde for dem her; men naar det vaares og somres, komme de tilbage i utallige Flokke, og da komme de ogsaa til rette Tid for at hindre og indskrænke den Skade, som ellers vilde skee ved Insektverdenen, som begynder at myldre frem overalt. — At holde disse inden rimeligere Grændser vilde være umuligt uden Fuglenes Hjælp. Deres Komme er følgelig altid en Velsignelse for Landmanden, og ikke desto mindre behandler man dem mange Steder som en Plage. Saasnart som en Ugle eller Natteravn viser sig, bliver den forfulgt som en Misdæder, og lykkes det Bonden at skyde en saadan Fugl, saa nagler han den seierstolt paa Væggen og betaler sin Daad med et Skade eller Tab i sin Afhøstning. Lærker og andre Smaafugle skydes og komme i Mængdeviis paa Bordet, hvor de mere tjene til Skueretter end til Nytte. Svalerne, som man næsten ikke bukker sig efter, skydes alene af Myrdelyst. Hertil kommer desuden Ungdommens Lyst til at ødelægge Reder samt borttage Æg og Unger. Det, som paa denne Maade gaar tilgrunde, overgaar alle Forestillinger. Videnskaben har her en stor Pligt at opfylde, ved at gjøre det klart for Alle og Enhver, hvor nødvendige og nyttige disse og mange andre Dyr ere, som man uden Skaansel ødelægger. Heldigviis ere flere Naturforskere for Tiden beskjeftigede med saadanne Arbeider.

Med Hensyn til den nyttige Anvendelse af Dyrene og deres Produkter, saa er der ogsaa mere end et Fremskridt at gjøre. Det er ofte for Landmanden forbunden med megen Møie, ja endog med Pengespilde, at opale de unge Dyr. Er dette lykkedes, og den Tid er kommen, da han kan høste Frugterne af sin Flid, saa bør han ogsaa udnytte Dyrene fuldstændig, og af hvert Dyr og Dyrprodukt gjøre den Brug, der bedst stemmer med hans Interesse og følgelig ogsaa med Samfundets; thi Samfunds-Interessen er kun Resultanten af alle private Interesser. Men en uendelig Mængde Goder anvendes her slet eller gaar fuldkommen tabt. Hvor slet steller man f. Ex. ikke med Lastdyrene: de fødres slet, de spændes for paa en uhensigtsmæssig Maade og plages følgelig, samt anstrænges over Kræfterne med Arbeide, som de under andre Omstændigheder kunne udføre med Lethed. — Gjødselen er et værdfuldt dyrisk Produkt, og hvem veed ikke, hvorledes det i mange Tilfælde gaar med denne. Fra fjerne Lande kjøber Jordbrugeren med stor Bekostning Gjødsel, som ofte er forfalsket, medens han langt fra ikke som han skulde passer saaledes paa den Gjødsel, som falder paa hans egen Grund. Og paa hvor utallige Gaarde og Marker ligge ikke Gjødselhaugene aabne, udvaskes af enhver Regn og røves de Dele, som skulde fremme Jordens Frugtbarhed og øge Næringen.

Der gives andre endda nyttigere Produkter, som ligefrem kunne tjene til Næring for Menneskene, men som anvendes langt mindre fordeelagtig. Til for faa Aar siden brændte man Spiritus af Korn, og paa enkelte Steder gjør man det dels endnu; store Mængder af spiseligt Kjød omændrer man til Gjødsel og dyrisk Kul. Medens det ikke række til at faae Kjødkost for de lavere Classer, sendes Tusinder af Centnere med godt Hestekjød, som giver den kraftigste Suppe af Verden, til Sukkerfabrikerne eller tjene til Foder for Sviin, Høns og Hunde, fordi man har ondt ved at overvinde den gamle Fordom mod Nydelsen af Hestekjødet. Hvert Folk finder de Fordomme, andre nære, urimelige og absurde, men giver ikke Slip paa sine egne. Man beklager Jøderne, fordi de ikke spise Flesk, medens man selv ikke vil nyde Hestekjød, og saaledes røver man sig af Fordom næsten i alle Lande en eller anden Næring, som man allerede har fangt i Hænderne. Som bekjendt skye ogsaa Muhamedanerne Flesk, og Hinduen vil ikke spise Oxekjød. I Italien spiser man ikke Kaniner*), medens der fortæres Millioner af de smaa nyttige Sangfugle, og i Rusland spiser man ikke Duer, fordi den Hellig-Aand fremstilles i en Dues Skikkelse. Med Tiden forsvinde maaske alle saadanne Fordomme for den tiltagende Oplysning.

Med Hensyn til det andet Stykke, Indførelsen af nyttige Dyrearter, saavel vilde som allerede tæmmede, saa ville vi undersøge, hvad der i denne Retning er gjort siden Middelalderen. I det 16de Aarhundrede blev der ved Spaniere og Englændere indført 4 nyttige Dyrearter; i det 18de fulgte 4 andre, som kun tjener til Stads, men fra den Tid indtraadte en næsten fuldkommen Stilstand, uagtet den hele Verdens Skatte blev stillet til vor Disposition, ved Skibsfartens Udvikling, de voxende Forbindelser med fremmede Lande og Oprettelsen af Kolonier i alle Verdensdele. Man troede, at man maatte sige: der bliver ikke mere gjort, følgelig er der ikke mere at gjøre. Den omvendte Slutning ville være rigtigere: Jo mindre man har gjort i tre Aarhundreder, desto flere bliver tilovers for os; en heel Halvkugle er endnu ikke gjennemsøgt, og selv den gamle Verden har endnu ikke paa langt nær ydet hvad den kan give. Gjenopvækkelsen af denne Stræben, efter en saa lang Stilstand, er endnu for ny, til at man kan forudsige hvortil den vil føre; men de Resultater, som man har faaet, ere alt af en saadan Art, at man tør paastaa, de i en nær Fremtid ville blive praktisk nyttige. Thi der gives ikke alene Dyr, som man kan kalde nye Huusdyr; men disse nye Erobringer overgaa ogsaa i Antal alle de Arter, som Europa har tilegnet sig i Løbet af flere Aarhundreder. Disse nye Rigdomme ere erhvervede ved Anstrængelser af et stort Antal Naturforskere og Opdrættere i alle Europas Lande, i Algier, ja selv i Australien og i Amerika. De Arter, som have givet mærkelige Resultater, høre til Insekterne, Fuglene og Pattedyrenes Klasser.

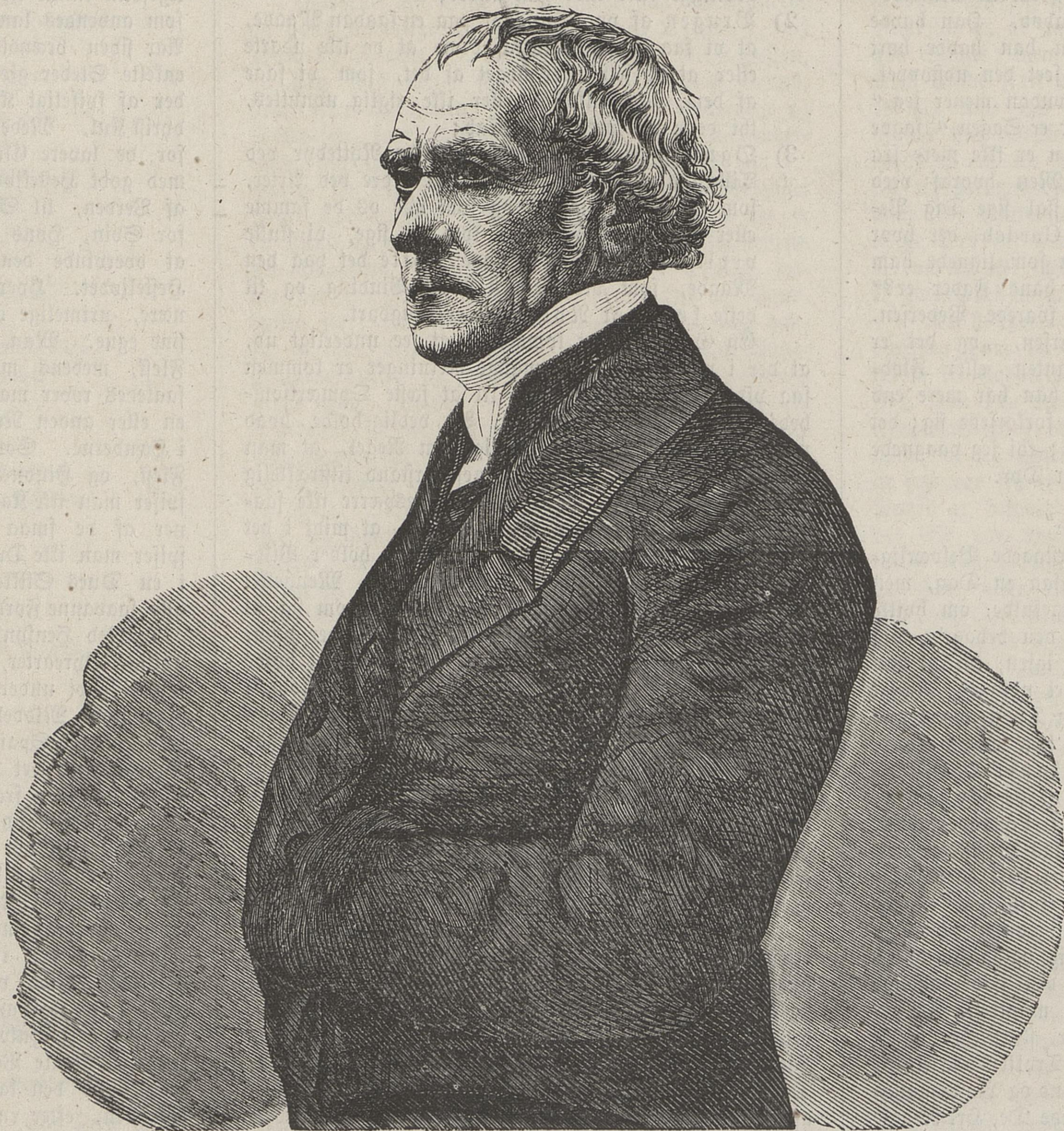
Man kan med Rette undres over, at, medens Chinesere og Hinduer fra umindelige Tider have havt 3 Slags Silkeorme, det industrielle Europa hidtil kun har indskrænket sig til een Art. Thi uagtet denne ene giver Silke, der næsten overgaar alle de øvrige Arters, kunde man dog ogsaa have Nytte af de øvrige. Denne Forsømmelse vil rimeligviis nu blive afhjulpen; thi man har nu i Europa 6 nye Arter Silkeormer, foruden Morbærspinderen. Fire af disse staa vistnok endnu paa Forsøgstrinnet, og til disse hører desværre ogsaa den, som det var mest om at gjøre at faae til at trives, nemlig Egesilkeormen fra det nordlige China og Manschuriet. Derimod kan man ansee to andre

*) Mange Steder i Norge spises ikke Haren.

Arter som fast Eiendom, naar man vil kultivere dem, og selv om man engang igjen vilde opgive Avlen, kan den ene ret godt staa sig i vild Tilstand. Den ene af disse Arter er Ailantusspinderen, og den anden er Ricinusspinderen. Den første af disse avles alt i det Store, og for Avlens Skyld er der i Frankrig, Tydskland og flere Steder (saavidt vides ogsaa i Sverige) anlagt betydelige Plantninger af Ailantus, som tillige skal være særdeles skikket til at dæmpe Sandflugt; Ricinusspinderen er efterhaanden og ligesom rastviis bragt fra det Indre af Indien til Calcutta, derfra til Ægypten, fra Ægypten til Malta, Turin, Algier og Paris, og fra Paris videre omkring lige til Amerika, saaledes at denne Art i faa Aar næsten har udbredt sig gjennem alle Verdensdele.

Insekternes Klasse har saaledes skjænket os Arbeidsdyr; af Fuglenes Rige fik vi idetmindste hidtil for Størstedelen Luxusartikler, skjønt der rigtignok ikke er ringeste Tvivl om, at ogsaa flere af disse ved en større Udbredning kunne hæves til virkelige Nyttedyr. Disse Arter ere: Zebrapapegøien, et ligesaa elegant som net Dyr i sin Opførsel; nogle Duearter, to fremmede Raphøns, som man alt har prøvet, vil trives i vild Tilstand, Himmalayafasanen og fem skjønne Vandfugle, nemlig den ægyptiske Gaas og Gaasen fra Sandwichsøerne, den chinesiske And og Carolinaanden, som nu er en Pryd for alle Parkdamme, samt den sorte Svane fra Australien, som det alt i flere Aar er lykkedes at forplante i Frankrig, England, Tydskland, Belgien og Holland. Flere Erobringer er der Udsigt til. F. Ex.: Et Par smukke Papegøier, den sorte og hvide Svane fra Brasilien, og desuden kan man antage, at Hønsearterne ville fordobles; thi de forplante sig allerede let i Fuglehusene, og man kan derfor vente i Hønsegaarden at see den brogede Fasan fra Java, flere Fjærbuskfugle eller Euplocumenarter, samt den skinnende Lophophorus eller Hjelmbuskbærer. Naar denne sidste, Hinduernes Guldfugl, forplanter sig i Hønsegaarden, saa ophører Guldfasanen og Paafuglen at gjælde for de skjønneste Huusfugle. Der er saaledes Udsigt til, at vi inden faa Aar ville have 40 Arter af Huusfugle, medens vi for kort siden ikke havde flere end 17, som allerede fandtes i Aaret 1750.

De ny tamme Pattedyr ere naturligviis mindre talrige; de formere sig i ringere Forhold, gaae længere drægtige og udvikle sig langsommere. Dertil er Førselen af store Dyr fra fjerne Lande til Europa meget vanskelig. Med et eneste Par Lamas og tre Stykker Hemionus maatte man i Frankrig begynde Veirlagstilvænningen (Acclimatisation) af begge disse Arter, og for at kunne bringe smaa Flokke af Drøvtyggere som Canna, Nylgau (den hvidfodede Antilope) samt Yak til Europa, var der store Hindringer at rydde af Veien, og der krævedes ikke ringe Ofre. Af de fem store ovennævnte Pattedyr have to i deres Hjemland fra de fjerneste Tider været Huusdyr. Den store Vanskelighed med Hensyn til disse laa derfor kun i at vænne dem til Veirlaget. Denne er nu overvunden, ikke alene i Europas Fjeldegne, men ogsaa i Lavlandets. I Parisermusæets Dyrsamling findes der nu 3 Generationer af Lamas, som ere fødte der, og Tab høre til Sjeldenheder. En Mængde Avlinger have gaaet for sig saavel i andre Egne af Frankrig som i England. En ny Fremsyning, som først er indført 1854, er Yak eller Grynteoxen. I den ovennævnte franske Samling staar den først i anden Generation, men de Resultater, man er kommen til, ere ikke destomindre afgjørende. Tre Stykker Kjør have baaret 17 Kalve, som næsten alle ere opavlede. Andre lykkedes det med i Alperne i Jura og Cantal. Med Hæmionus Nylgau, og Canna vare Vanskelighederne dobbelt saa store, fordi man ikke alene maatte flytte Dyrene fra et til et andet høist forskjelligt Jordstrøg; men ogsaa overføre dem fra vild Tilstand til tam. Alle 3 Arter have hidtil ikke alene viist sig dygtige til at udholde Strengheden af det europæiske Veirlag, men man har ogsaa opnaaet en regelmæssig Forplanting med Hæmionus i Parisermusæets Samling, med Canna i England og Belgien og med Nylgau gjennem en stor Deel af Europa. Vi begynde altsaa at tage i Eie to ny Antiloper eller Drøvtyggere, der give Kjød, og et eenhovet Pattedyr, som kan yde Arbeide, og de Tjenester, vi vente af disse, er ikke nogen blot og bar Slutning. I Frankrig og paa flere Steder har man alt oftere spist Kjødet af Nylgau og fundet det udmærket. I England havde Lord Hill i 1858 saamange Cannas, at han kunde slagte en af dem, Kjødet blev deels sendt til Dronningen af England, deels til Keiseren af Frankrig og forøvrigt spist af Deeltagerne i et Forsøgsgilde, og der var kun een Stemme om, at Kjødet af Canna eller Elgsdyrsantilopen fra Kap var overordentligt saftigt, fiintrevlet og velsmagende. Saaledes vil altsaa Canna og Nylgau, som er en indisk Antilope, ikke alene fremstille skjønne Luxusdyr, men ogsaa en bestemt Nytte. Avlen af disse Dyr vil imidlertid ikke løse Hovedopgaven, en Øgning af Kjødproduktionen i det Hele, som i Frankrig ligger saa beklagelig langt under Trangen; men den vil dog medføre nogen Forbedring, som man faar tage med, saa ringe den end er. Det er og bliver imidlertid besynderligt, at vi midt i den civiliserede Verden og midt i alle Fremskridt med Hensyn til Slagtedyr endnu staae paa det samme Sted, hvor Middelalderen og

François Guizot.

den graa Oldtid stode. Oxen, Faaret, Svinet — det er den trange Kreds, i hvilken vi den Dag idag dreie os, og hvor vi kun ved forskjellige Tillavningsmaader kunne frembringe en Slags Afvexling. Kjødet af Hæmionus bliver ligeledes skildret som meget godt af de Reisende, men i Europa har man endnu ikke prøvet det. Denne Halvbroder af Hesten og Æslet er imidlertid ogsaa af Interesse i en anden Henseende. Af Hesten har den Raskheden og den medfødte Ild, af Æslet den Dyd, ikke at være nogen Kostforagter. For nogle Aar siden blev der oprettet et lidet Stutteri i Versailles, og de Tæmmingsforsøg, som man der har foretaget, ere lykkedes; thi Hæmionus lader sig dressere, ride og spænde for Vogn. Den har endog trukket en Kaleschevogn fra Versailles til Paris's Porte i 1 Time og 20 Minuter eller lige saa hurtig som en veløvet Traver. Nu for Tiden og indtil Hæmionus øger sig mere, lægger man sig paa at avle raske og elegante Muldyr, som falde efter Krydsning af Hæmionus med Æselinder; flere af disse skjønne Bastarder, seer man paa Gaderne i Paris, Lyon og Marseille, og i Lyon kjører man undertiden med Fiirspand af dem. Den hele Hæmionusstamme i Frankrig skriver sig fra een Hingst og to Hopper.

Saaledes har Huusdyrarternes Antal i 50 Aar næsten fordoblet sig, og man seer, hvor grundet Buffons Udsagn er, skjønt det desværre har været glemt eller misforstaaet et heelt Aarhundrede: „Mennesket veed hverken rigtig hvad Naturen kan udrette eller hvad han kan gjøre med den. Vi bruge langt fra ikke alle de Skatte, den byder os; dens Rigdom er meget større, end vi kunne fatte; den har endnu Arter i Reserve, som engang skulle yde os Tjenester, klæde os og føde os.“ (Comptes rendus.)

François Guizot.

I.

Faa Menneskers Liv har været alvorligere end den Mands, hvis Portræt vi her gjengive. Den berømte Historiker og Statsmand er født 1787 i Nismes, hvor hans Familie nød stor Anseelse mellem Protestanterne. Et af Barnets første Indtryk var, at hans Fader, en indflydelsesrig Advokat, der havde modsat sig Rædselsherredømmet, slæbtes til Skafottet. Han havde kunnet frelse sig, da en Gend'arme, der mod sin Villie havde opdaget den Mistænktes Tilflugtssted, tilbød at lukke Øinene for hans Flugt; men han fandt dette Middel altfor farligt for den, der gjorde ham Forslaget, og lod sig føre i Fængsel og derfra til Guillotinen. Efter paa en saa tragisk Maade at have mistet sin Ægtefælle, besluttede hans Enke at begive sig med sine to Sønner til Genf, hvor det snart viste sig, at den elskede Faders gruelige Skjæbne havde gjort et uudsletteligt Indtryk paa den ældste Søn François, dengang syv Aar gammel; der var fast aldrig et Smiil at see paa Barnets Aasyn, og de eftertænksomme, dybt alvorlige Træk, synes at tyde paa, at der ogsaa senere i Livet ikke har været mange Smiil paa dette Ansigt. Den kloge, arbeidsomme Dreng, der ingen Barndom mere vilde vide af, udmærkede sig tidlig ved store Aandsevner, og hans Lærere spaaede ham en stor Fremtid.

Tyve Aar gammel kom han til Paris for at studere Jurisprudents, blev Huuslærer hos den Schweitzerske Gesandt, i hvis Huus han kom i Forbindelse med tydske Lærde, fik Smag for tydsk Philosophi og begyndte ivrig at studere Kant. Saadan alvorlig Beskjæftigelse var den sikreste Beskyttelse mod den Frivolitet og Skepticisme, som betegner det 18de Aarhundrede lige til dets Ende og mellem hvis sidste Repræsentanter den unge Guizot levede, og et mægtigere Bevarelsesmiddel end alt Andet var maaskee et kvindeligt Bekjendtskab, han der stiftede. Hvor lidet Romantik der end har været i Guizots strænge Arbeidsliv, har den ørkesløse Verden dog digtet alskens Forviklinger ind i Forholdet til den unge Dame, der senere blev hans Hustru. Den simple Sandhed er, at Pauline de Meulon, hvis Familie var aldeles ødelagt af Revolutionen, havde grebet til den Udvei at ernære Sine ved Udgivelsen af et Blad: Le Publicist, opmuntret hertil af de Literater, hun idelig traf hos Gesandten, der var hendes Families Ven og Beskytter. Midt i sin Virksomhed faldt hun i en alvorlig Sygdom, og den feberagtige Uro, Bladets Skjæbne voldte den Syge, bragte Lægen til at frygte for sin Patients Liv, da et anonymt Brev underretter den unge Dame om, at Bladets Tarv omhyggelig skal blive varetaget under hendes Sygdom. Den ubekjendte Ven holdt Ord. Ingen mærkede, at Bladet havde faaet en ny Redaktør, det holdtes i samme Aand, hævedes blot til endnu større Anseelse, og først efterat den unge Dame for længe siden havde gjenvundet sin Helbred og atter og atter i sit Blad opfordret den ubekjendte Hjælper til at give sig tilkjende og forøge sin Ædelmodighed ved at tillade, at man takkede ham, aflagde Guizot den Person, for hvem han paa en saa smuk Maade havde ageret Forsyn, en Visit, og nogle Aar efter blev Pauline de Meulon hans Kone.

De første literære Værker, der vakte Opmærksomheden for Guizot, var en Række Biographier af franske Digtere, samt en Oversættelse af Gibbons Værk om Aarsagerne til det romerske Riges Fald, og i Aaret 1812 udnævntes han, som en allerede anerkjendt Kapa-

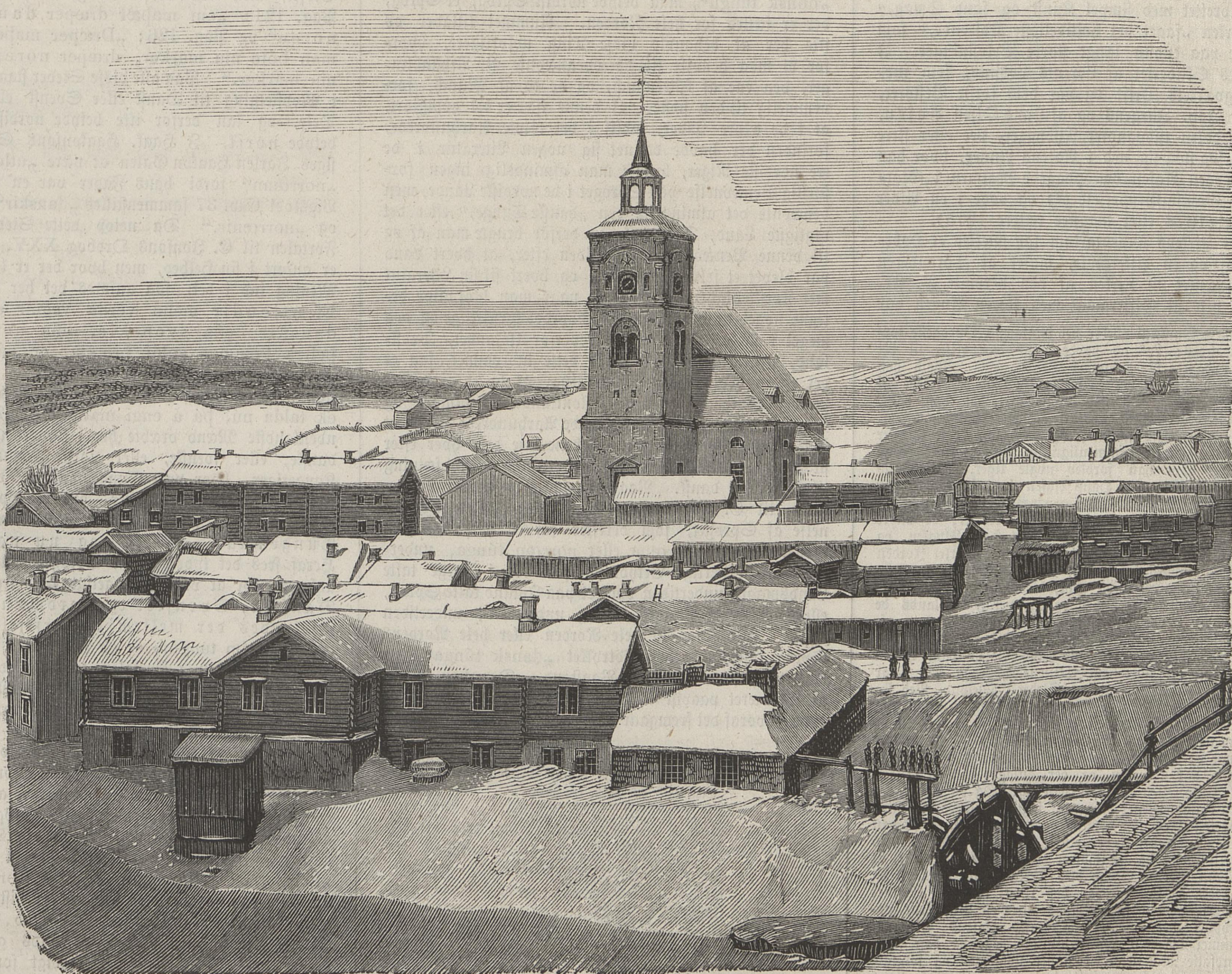
citet, til Professor i Historie ved Universitetet i Paris. Det var gammel Skik, at enhver ny Professor i sin Tiltrædelsestale ydede Keiseren sin Tribut af officiel Beundring. Guizot afslog bestemt at underkaste sig denne Skik. Det er ubekjendt, hvorvidt Napoleon har været uvidende om dette Uafhængighedsstræk, eller om han, stiltiende har givet Amnesti.

Guizot følte sig imidlertid tidlig kaldet, ikke alene til at skrive Historie men til energisk Handling, og med Aaret 1814 begyndte hans politiske Løbebane. Den unge Professor udnæuntes af Indenrigs-Ministeren Abbed Montesquiou til Sekretær i hans Departement samt til Medlem af Censur-Kommitteen, en Virksomhed som Napoleons Tilbagekomst fra Elba imidlertid snart standsede. Han foretog nu den Reise til Gent, der er bleven ham lagt saa stærkt til Last. Det liberale Parti bebreidede Guizot at have emigreret og saa en Art Forræderi i denne Reise paa en Tid, da Frankrig laa „i en sidste Kamp“ med Europa. Han har selv fem og tyve Aar senere, i Besiddelse af Magten som Louis Philips Minister, besvaret disse Anklager. „Han havde ikke været i Gent, siger han, for at flygte fra sit Fædrelands Sag, men for at tjene den. Da det var ham klart, at der ikke var nogen mulig Fred for Frankrig med Europa, med mindre Bourbonnerne vendte tilbage, gik han til Gent for at stemme Ludvig den 18de for den konstitutionelle Regjeringsform og gjøre ham indlysende, at dersom han igjen besteg Thronen, vilde Frankrig ikke alene gjøre Fordring paa de Friheder, Chartet tilstod, men ogsaa paa en ny Art Frihed, samt at visse Ministre maatte fjernes fra hans Person og al Indflydelse paa de offentlige Anliggender.“ Han tilføier, „at han ikke skyldte den keiserlige Regjering nogensomhelst Forpligtelse, da han altid aabent havde erklæret sig som Modstander af dens System.“

Zebrapapegøien, Han og Hun. (Naturlig Størrelse)

Guizot vendte tilbage til Frankrig med Bourbonnerne og gjorde nu Udkast til flere vigtige Love, blandt andet Presseloven, hvorved Censuren afskaffedes og en Jury indsattes til at dømme i Presse-Anliggender. Kort efter blev han Statsraad, men skjønt Regjeringen endnu overholdt sit konstitutionelle Program, bleve de Liberales Fordringer altid større og deres Misfornøielse mere høirøstet, og efter Hertugen af Berrys Mord dannede der sig en fuldstændig Reaktion. Guizots Venner maatte udtræde af Statsraadet, og da han vilde dele deres Skjæbne, indgav han sin Dimission. Fra dette Dieblik gik han over til Oppositionen, men som det anstod hans høisindede Charakteer. Han strev, han gjorde Opraab til sit Land, ikke for at opirre det mod sin Styrelse, men for at belære det om sin Stilling og sine Rettigheder. I 1820 udgav han et Skrift kaldet: „Om Frankrigs Regjering siden Restaurationen og om det nuværende Ministerium,“ hvori han siger: „Ministrene have ytret Forundring over at jeg skriver. Det er at miskjende vor Regjerings Grundvæsen. En Mand helliger sig ikke til andre Mænd; han helliger sig en Sag, visse Almeen-Interesser, visse Principer. Jeg anseer disse Principer truede ved Ministeriets Færd. Man veed, at jeg tænker det; kan det altsaa forundre, at jeg siger det?“ Samtidig holdt han en Række historiske Forelæsninger i Sorbonne, der vakte en saa uhyre Opsigt, at Regjeringen i 1824 lukkede hans Auditorium. Dette var et saare upolitisk Stridt, som indviklede Styrelsen i en rasende Kamp mod Nationens mest fremragende Mænd og maaskee blev et af de vigtigste Stød

Vinterparti fra Røraas: Kirken med Omgivelser. (Efter Photographi af Rostad i Throndhjem.)

til Juli-Revolutionen. Det paatvungne Otium benyttede Guizot til Udgivelsen af flere historiske og literære Arbeider af høit Værd, blandt hvilke især hans Skrift om Dødsstraffens Ophævelse for politiske Forbrydelser har fundet Anerkjendelse i alle Lande. Ogsaa Udgivelsen af Shakespeares samlede Værker, hvis Oversættelse af Letourneur han korrigerede, skyldes hiin Tid.

I Begyndelsen af 1828 indlagde Ministeren Martignac sig den Fortjeneste, at have tilladt Professorerne Villemain, Cousin og Guizot igjen at aabne deres Forelæsninger. Denne Retfærdighedshandling var en sand Triumph ikke alene for de tre berømte Professorer, men for de Ideer og Doktriner, der vare den unge Generation dyrebare. Guizot, der aldrig lod sig overraske af den onde Skjæbne, var lige saa stærk ligeoverfor den gode, og optraadte igjen med den samme Sindighed, det samme Alvor og formanede sine unge begeistrede Tilhørere til Ro og Maadehold, „Lykken er en kapriciøs Ting, sagde han, og maa behandles varligt, fremfor alt uden Overmod."

Billeder fra Røraas.

Kirken med Omgivelser.

Hr. Photograph Rostad i Throndhjem har velvilligen meddeelt os nogle under et Vinterbesøg paa Røraas optagne Photographier, af hvilke vi paa foregaaende Side gjengive den ene, forestillende Røraas Kirke med Omgivelser. Røraas Kirke er en Muurbygning, opført i Aarene 1780—84, og udmærker sig ved en for den Tid smuk, reen og simpel Stiil. Den i 1789 afdøde Direktør P. Hjort, der har foreviget sit Navn ved ualmindelig Dygtighed i sit Embede, ved opofrende Iver for Værkets og dets Arbeideres Tarv, ved at disponere over sin Formue til et Legat for Bergstadens Befolkning og endelig ved at samle alle i hans Tid overkommelige Efterretninger om Røraas Værk og Præstegjæld, hvilke Præsten J. Aas 1846 udgav i Forening med P. Krags Efterretninger om samme Værk, har ogsaa Fortjenesten af at have udkastet Planen til Kirken, ført Tilsynet med dens Opførelse, og fremmet den ved Penge-Understøttelse, ligesom han ved sit Testament skjænkede Kirken en Kapital af 1000 Rdl. Kirken, der tilhører Værkets Participanter, kostede noget over 23,000 Rdl., — en for et saadant Bygværk i Norge paa den Tid meget betydelig Sum. Men saa er den ogsaa den Dag idag „Bergstadens Ziir." Og „da Alt blev indrettet med simpel Kunst og sand Smag," saa har Kirken „faaet det høitideligste Udseende," som maatte tyde paa endnu langt større Bekostninger. I Kirken findes Skilderier af Lorents Lossius, som indrettede Bergværkets Drift og var dets første Bestyrer, af Direktør Joh. Jürgens og af Hans Olsen Aasen, en fra Herjedalen indvandret Nybygger, der efter flere Rydningsforsøg slog sig ned i Aalens Annex, hvor han ryddede Gaarden Aasen og opdagede Malmen i Stor-Vola- eller Gamle-Grubefjeldet*) og døde i en Alder af 116 Aar (1673 eller maaskee rettere 1675).

Blandt Kirkens Inventarium kan mærkes et Døbefad af Sølv og en Altertavle, malet af Thrønderen Lyng, og skjænket til Kirken af den berømte P. Fr. Suhm, der ved sit Giftermaal med Karen Angell var bleven en af de betydeligste Participanter i Røraas Værk. — Ved Kirken findes Direktør Hjorts Gravkapel og et Par andre Familie-Gravsteder.

*) De nærmere Omstændigheder ved Malmens Opdagelse fortælles saaledes: Lossius havde, naar han reiste til det allerede opdagede Rødhammars Skjerp, ofte Tilhold hos Hans Aasen, der alt var en gammel Mand og levede af Jagt og Fiskerie. Da han vidste dette, bad han ham, naar han færdedes i Fjeld og Mark, at være opmærksom paa, hvorvidt nogen Erts fandtes, og gav ham nogle Stuffer fra Rødhammaren til Sammenligning. Lossius reiste derpaa til Kvikne, hvor han forblev nogle Uger. Imidlertid hendte det en Dag, da Hans Aasen som sædvanligt var gaaet ud paa Skytteri, at han træffer i Fjeldet Stor-Vola en Flok Rensdyr, hvoraf han fældede et; de andre toge, forskrækkede af Skuddet, i største Hast Flugten, og ved deres Løben havde de med Fødderne afsparket Jorden paa et Sted, hvorunder laa en Steen. Da han nu kom hen for at hente det skudte Dyr, blev han vaer, at denne Steen kke alene lignede, men endog overgik i Glands de Stuffer, han havde faaet af Lossius, hvorpaa han afslaar og medtager nogle Stykker. Saasnart Lossius kom tilbage fra Kvikne Værk, gav Hans Aasen ham herom Underretning og viste ham Stenene, hvorpaa han strax forføiede sig derhen for at tage Stedet i Diesyn. Ved sin Ankomst forefandt han, at Malmen var meget ædel, men bestaaende alene af nogle løse Stene, uden at han kunde mærke noget i nærmest liggende faste Bjerg. Men ved at søge længe og nøie, opdagede han omsider det Berg, hvorfra Ertsen var kommen, og der anlagde han da (1645) Grube. Finderetten tilegnede han sig. Og da Aasen, sat op af en Kammertjener Jürgens, søgte at hævde sin Finderet, og tog Parti mod Lossius og Participanterne, fik han ingen Belønning eller Understøttelse, men henlevede i Armod til sin Alderdom, da Statholder Gyldenløve udvirkede, at den af ham ryddede Gaard blev skjænket ham til Odel og Eie. „Men da Lossius var død 1654, og hans Sønner havde ladet over ham i Røraas Kirke en Gravskrift opsætte, hvori der stikles paa Hans Aasens Finderet, lod Kammer-Tjeneren denne afskildre, og, da han siden døde, indfatte Maleriet i en smukt udhuggen og forgyldt Ramme, samt derefter opsætte dette i Røraas Kirke, hvor det endnu findes, og hvorpaa han forestilles med sine graae Haar, holdende i den ene Haand en Rifle og i den anden en Malmsteen." Under samme Skilderi læses følgende:

„Staa Læser her, og see den Mand,
Der Storvarts Grube først opfand.
Der var en Aarsag med, næst Gud,
At her nu læres Christi Bud,
At disse deres Føde har
Her, som tilforn en Ørken var.
Priis Gud og ønsk den gamle Graae,
At hans Been rolig hvile maae;
Og beed, at Gud paa Slægt og Æt
Velsigne vilde dette Sted,
At som dets Finder hundred' Aar
Og sexten dertil levet har,
Saa Efterkommere i mange Led
Her kunne fødes og glædes ved

Hans Aasen, født Ao. 1557, død 1673."

(Hjorts og Krags Efterr. om Røraas, S. 10 og 14—15.)

Om Benævnelsen „Oldnordisk."

(Af Anmeld. af Erik Jonsons „Oldn. Ordbog" i forr. Nr.)

Trods alle de Indvendinger imod denne Benævnelse og de slaaende Beviser, der ere førte for, at den gamle rige Literatur, der er skreven paa Norges gamle Sprog i Norge og dets Kolonilande, fornemmelig paa Island, udelukkende tilhører Norge og dets gamle Kolonilande, og derfor medrette alene kan kaldes oldnorsk eller gammel-norsk, i Modsætning til de Oldliteraturer, der ere skrevne paa Gammel-svensk og paa Gammel-dansk og derfor bør kaldes old-svensk og old-dansk; trods de Beviser derfor, der ere førte fra norsk Side f. Ex. af Prof. Steenbuch i Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie, 2 Binds 3die Hefte Chr. 1834, og af Prof. Munch i Fortalen til Fornsvenskans og Fornnorskans Språkbygnad, Stockholm 1849, og oftere, senest i Illustr. Nyhedsblad 1861 Nr. 35 og 36, trods Alt dette, seer man, at Danskerne og Islændingerne alligevel idelig ville forsøge at slaa fast, at Sproget og Literaturen skal kaldes „oldnordisk." Nu kan det vistnok være os ligegyldigt, hvad de ville kalde vort gamle Sprog, forsaavidt som en historisk Sandhed ikke omstødes ved en ubevist Paastand, hvor ofte end denne gjentages; men for deres Skyld, som ikke ere komne paa det Rene med, hvad der dog er den rette Benævnelse paa vort Lands gamle Sprog og dets Literatur, men for hvem det er om den historiske Sandhed at gjøre, kunne vi dog ikke undlade ved denne Leilighed at gjøre nogle Bemærkninger. Adjektivet norrœnn oversatte Islændinger og Andre indtil i dette Aarhundrede almindelig med norsk, saaledes f. Ex. Jon Erikson i sine Noter til Vidalins Afhandling om Benævnelsen „Dansk Tunge," hvor det hedder: Norrœnn maðr Norvegum, a Dano, Sveco, Islando, distinctum, semper notat;" ligesaa har Egilson i sin Lex. poet. antiq. Ling. septentr. Havniæ 1860 oversat det med norvegicus (norsk, ikke noricus eller septentrionalis, nordisk.) Men her i Ordbog er det oversat med nordisk og derpaa norsk, og en stor Deel af Bogens lange Fortale forsøger at bevise, at norrœnn betyder ligesaavel nordisk som norsk, og at norrœnt mál, ligesom tidligere „dönsk tungu", maa betyde nordisk Sprog, et Sprog, der er fælles for hele Norden. Rummet tillader os ikke her at behandle disse Ting udførligere, hvorfor vi maa henvise til de ovennævnte 3 Afhandlinger, den ene af Steenbuch, og de to af Munch, fornemmelig til den sidste. I denne især er det godtgjort, at i de ældre Tider, indtil i det tolvte Aarhundrede, forinden der havde dannet sig nogen Literatur i de tre nordiske Riger, brugte man almindelig ingen forskjellig Benævnelse paa Sproget i de nordiske Lande, men benævnte det almindelig den „danske Tunge," efter det vigtigste Land, Danmark, og derfor brugte man af og til denne Benævnelse ogsaa siden efter, at hvert Land var blevet et selvstændigt Rige og hvert fik sin Literatur med Forskjelligheder i Sproget, naar man blot vilde betegne noget af disse Landes indbyrdes forskjellige og dog meget beslægtede Sprog, ligeoverfor Udlandet, Tydskland, Frankrig osv. Men er dette indrømmet, saa er det ogsaa bevist i hin Afhandling, at hvert af de tre Lande, Norge med dets Kolonilande, Danmark og Sverige, fik fra det 12te og 13de Aarhundrede af hvert sit Sprog og sin Literatur og benævnte dem hver efter sit Land, altsaa det norske „norrœnn" i Modsætning til svensk og dansk. Naar der saaledes hedder i Fortalen til E. Jonsons Ordb. XXIX: „Den Benævnelse af Sproget, som derefter for en Tid blev den herskende, var norrœna eller norrœn túnga, undertiden i den særlige Betydning for det i Norge talte Landsmaal, undertiden om det paa Island talte Sprog, eller om begge Landes Sprog under eet; undertiden ogsaa i Betydning af hele Norden eller hele Nordens Sprog ligesom forhen Udtrykket „dansk túnga", da er dette sidste en ubevist Paastand. Der har endnu aldrig været paavist et eneste Sted i de gamle Literaturer, hvoraf det fremgaar med Sikkerhed, at „norrœnn" betyder nordisk i den Forstand, at det skulde betegne Noget, som tilhører hele Norden, men vel nordisk, som tilhørende det ene af de tre Nordens Folk. Ordet „norrœnn" forekommer naturligvis paa fast utallige Steder i Nordens gamle Literaturer; vi kunne ikke undlade at anføre enkelte. I Snorre: Ol. Trygvs. Saga Cap. 88 hedder det: „spyrr hin norrœni maðr, hverr Islændingr væri at nafni!" (Spørg hin norrøne Mand, hvem Islændingen er af Navn) Her staar norrœnn maðr i Modsætning til en Islænding og kan følgelig ikke oversættes med nordisk Mand. I Ol. Helgs. Saga Cap. 69 siger Islændingen Hjalte: „em ek eigi norrœnn maðr, muno Sviar mer engar sakir gefa." (Jeg er ingen norrøn Mand, Svenskerne have ikke Sag med mig). Her staar norrœnn maðr i Modsætning til Islændinger og Svensker. I Haak. Haakonsons S. Cap. 38: „Islændingen Sæmundr Jonson i Odda (paa Island) gjordi norrœnnum mönnum ofrid" (Ufred). Atter staar norrœnn maðr i Modsætning til Islændinger. I Færeyinga S. Cap. 78: „Drap norrœnn maðr ein svænskan mann" (En norrøn Mand dræbte en svensk Mand). I Sturl. Saga 8 þát 7 Cap. omtales norrœnnum mönnum og islenzkum mœnnum samlede i Þrandheimi og i 9 þát 12 og 15 Cap. nævnes ligeledes bædi norrœnir menn ok islenzkir (altsaa som Modsætning til hverandre). I Flateyarbok I Pag. 33 omtales gjentagne Gange Eirikr danski og Eirikr norrœni i Modsætning til hinanden. I Norges gl. Love III Pag. 131 nævnes Tønsbergs stadar mönnum eðar oðrum norrœnnum bondom eðar kaupmönnum (d. e. Tønsbergs Byes Mænd eller andre norske Bønder eller Kjøbmænd) i Modsætning til Udenlandske, smlg. III Pag. 158. I den islandske Lovbog Graagaas 95 forklares netop norrœnn saaledes: utlendr maðr norrœnn eða or Noregs konungs veldi (d. e. udenlandsk Mand — ligeoverfor Islændingerne — norrøn eller af Norges Konges Rige). I Vestgötha-Lagen (Schlyters Udg. P. 13 og 120): „Dræpær maþær danskan mann ællæ norrenn mann" (dræber Nogen dansk Mand eller norrøn Mand), Pag. 17: „Danski ok norin æghu bötær a sárum sum herlænsker maðær" (Danske og Norske have at bøde for Saar som indenlandsk Mand), Pag. 68 i Tillægget: „þa hælt danæ conongær i beszlu Upsalæ conongsz, æn noræn conongær i istæd hans" (Da holdt den danske Konge i Upsalakongens Bidsel, men den norske Konge i hans Stigbøile), Pag. 121: „um maþær dræper danskan æller noren" og Pag. 126: „Dræper maþer danskan man bóte niu marker, dræper noren, böte firi niu marker." Paa alle disse Steder staar „norrœnn" i Modsætning til Dansk eller Svensk eller til begge Dele, og kan derfor ikke betyde nordisk, men maa betyde norsk. I Haak. Haakonsons Saga Cap. 2 siges Jarlen Haakon Galen at være „utlendr" og ikke „norrœnn" fordi hans Fader var en Svensker. I Vigslodi Cap. 37 sammenstilles „danskir", „svenskir" og „norrœnir." Da netop dette Sted er anført i Fortalen til E. Jonsons Ordbog XXV, hvor det ikke er anført i sin Helhed, men hvor der er lagt en urigtig Mening ind i det, saa anføres det her i sin Helhed: Ef utlendir menn verda vegnir á landi her, danskir, eða svenskir, eða norrœnir, ur þeirra konunga veldi þriggja, er vár túnga er, þá eigu frændr þeirra þær sakir, ef þeir eru hér; en af öllum löndum en af þeim tungum er ek talda nú, þá á engi maðr osv. (D. e.: Blive udenlandske Mænd dræbte her i Landet (paa Island), danske, eller svenske, eller norske Mænd, af de tre Kongeriger, hvor vort Tungemaal er, da have deres Frænder Søgsmaal derefter, om de opholde sig her (paa Island); men fra alle andre Lande, end de Tungemaal, hvilke jeg nu nævnte osv.) Heraf sees det tydeligt, at Sproget (vár tunga) vel ansaaes for at være forstageligt i de tre Lande, hos Dansker, Svensker og Nordmænd, men dog skjelnedes der mellem de forskjellige Tungemaal (þeim tungum er ek talda nu) Dansk, Svensk og Norsk. Men i Fortalen til sin Ordbog gjengives Flertallet „þeim tungum" med „den danske Tunge" (!!) Mange flere saadanne Steder kunde anføres; men man vil formentlig finde, at de anførte er mere end nok til at vise, at „norrœnn" kun kan oversættes med norsk, og at den nye Benævnelse „Oldnordisk" altsaa er urigtig og vildledende og derfor bør afvises. Som en Grund til at kalde det oldnorske Sprog „oldnordisk" anføres i hiin Bogs Fortale ogsaa den Omstændighed, at denne Benævnelse skal være bleven almindelig i „Udlandene" (Altnordisch, og Old Northern). Om nu dette end forholdt sig saa, saa beviste det ikke Meget. Er det ligegyldigt for os, hvad Danskerne og Islændingerne ville kalde vort Lands gamle Sprog, saa er det endnu mere ligegyldigt for Tydskere og Engelskmænd, saa at de gjerne beholde en Benævnelse,

som de engang have antaget efter danske Skrifter af Rask og Petersen, hvad enten denne Benævnelse er rigtig eller ikke. Men det er netop ikke almindeligt, at disse Benævnelser bruges i Tydskland og England. Man behøver blot at see i Brockhaus's Konversations-Lexikon fra 1856 under Artiklerne „Germanische Sprache“ og „Skandinavische Literatur“ for at forvisses om, at Tydskerne der bruge „altnorwegisch“ og ikke „altnordisch.“ Ligesaa saa vi for et Par Aar siden, at Grimur Thomsen i „Antiqvarisk Tidsskrift“ maatte klandre Englænderen Dasent, fordi denne i en Artikel i „Oxford Essays“ for 1858 med Titel: „The Norsemen in Iceland“ havde skrevet Norse og ikke „Northern.“ Denne Grimur Thomsens Anmeldelse fremkaldte hin ovenomtalte sidste Afhandling af Prof. Munch.

Foruden de i Anm. paaviste Feil kunde der paavises mange flere af J.s Bog; her skulle vi nævne en. Ved marbakki henvises til mararbakki, marreinsbakki, marrein, der skal betyde Havbred, hvilket er urigtigt. Det betyder derimod Grændsen mellem Landgrundingen og Dybet, saavel i Fjorde og Indsøer som i Havet, hvilket det endnu betyder ogsaa i det norske Folkesprog. Naar der i Norges gl. Love I Pag. 46 hedder: hittir maðr sel eða fisk firi ovan marreinsbakka (d. e. træffer man Sæl eller Fisk ovenfor m.) og i I Pag. 89: rœr firi utan marreinsbakka (d. e. ror udenfor m.), saa seer Enhver, at disse Steder vilde være meningsløse, om marreinsbakki skulde betyde Strandbred. Ikke saa sjelden henvises der til Ord, som ere udeglemte, og mange Ord vil man ellers søge forgjæves, selv flere Ord, som findes i Bjørn Haldorsens Lexikon. Udgiveren har ogsaa benyttet J. Aasens Ordbog, men dog neppe taget det tilbørlige Hensyn til de der anførte Ords Betydning i Norge.

Til Slutning maa det beklages, at der i vor Anmeldelse i forr. Nr. er indkommet mange Trykfeil, da Anmeld. ikke kunde faa læst Korrekturen. De værste af disse rettes her. Saaledes skal der istedetfor grifill, eyna, eina, Fœlo og fœlo staa: undirgrefill, eyna, eina, Fœla og fœla.

17de Mai.

En Maisol atter luer over Landet varm og fuld,
Paa fattig Grund den dynger sit livsensrige Guld;
Den kysser mildt dets Mure graa,
Fordi i deres Læ
Den seer saa overdeiligt staa
Vort fagre Frihedstræ.

Det knupper sig med unge Flag ved Fjeldets brede Væg
Og blomstrer over Landet som dets dryssende Hæg;
Det dufter over By og Land
Og strækker Grene frem,
Som signe Norges frie Mand
Udi hans Odelshjem.

Og for hver Mai, som kommer hid til Land med Sol og Vaar,
Med nye Skud vort Frihedstræ mer blomsterfagert staar;
Med Solen som sin Rosenknop
Det staar i Norges Dag,
Som Sejersmærket plantet op
I Folkets Frihedsslag.

Og hver en Mai, som kommer hid til Land med Sol og Vaar,
Den finder nye Slægter, mens de gamle forgaar.
Der, hvor den stærke Kjæmpe sank,
Den tvende Kjæmper seer
Og Mærkestangen lige rank,
Men flyttet fremad meer.

Jonas Lie.

Literatur og Kunst.

Paa Johan Dahls Forlag er udkommet **Oldnorsk Læsebog** med tilhørende Glossarium ved C. R. Unger. 207 S. st. 8. 96 ß. Egentlig er denne Bog en ny, noget forkortet og forandret Udgave af den Læsebog, som Unger i 1847 udgav i Fællesskab med P. A. Munch, uden at dog dette er angivet paa Titelen. Adskillige af hiin Udgaves Læsestykker ere udeladte eller ombyttede med andre, som syntes hensigtsmæssigere; saaledes er der i Spidsen af Bogen stillet trende nye, fra Indholdets Side tiltrækkende og fra Sprogets Side lette Fragmenter af den saakaldte Snorres Edda, foruden de tvende, der tidligere fandtes, ligesom der ogsaa længere ude i Bogen meddeles tvende nye Prøver paa Sproget i de romantiske Sagaer fra det 13de og 14de Aarhundrede, den ene af Mirmant's, den anden af Clarus Saga. I den poetiske Deel af Bogen er, som Prøve paa et fuldstændigt Draapa, optaget et længere religiøst Digt, Leiðarvisan, istedet for flere i første Udgave meddeelte Fragmenter af ældre Digte og Draapaer. Dette Draapa, hvori Søndagens Hellighed skildres, er aftrykt efter Sveinbjørn Egilssons Udgave i et Program fra Bessestads Skole for Aaret 1844. De som Anhang i første Gave meddeelte Breve fra den Tid, da Sproget som Skriftsprog nærmede sig sin Undergang, ere ligeledes udeladte. Men Bogens Omfang er dog kun formindsket med sex Blade. Udstyret er meget bedre end i første Udgave, der især vanziredes ved det graae Papiir, hvorpaa Halvparten var trykt.

— Hos Joh. Dahl er udkommet **Nogle Breve fra Kjøbenhavn** om de nuværende politiske Tilstande der, skrevne af en Dansk til en Norsk. 20 S. st. 8. 12 ß.

— I den Gyldendalske Boghandel i Kbhvn. er udkommet **En politisk Mening**, som nok kunde fortjene at overveies lidt. Fremstillet efter tvende Breve fra Eideren ved P. Hjort. 22 S. 8. 76 ß.

Hos Gad i Kbhvn. er under Titelen **Fænomener paa det Vidunderliges Gebet** (140 S. 8) udkommet en sjeldent tiltrækkende Bog. Den dyriske Magnetisme, den magnetiske Søvn, de amerikanske Bankeaander og Borddansen, netop de samme længe opsigtsvækkende Phænomener, som have tjent til Underlag for Bulwers „sælsomme Historie,“ belyses her historisk i deres Fremtræden og med Hensyn til de forskjellige derom tildeels af bekjendte Mænd fremsatte mere eller mindre affindige Theorier, samt søges i Henhold til de nyeste Forskeres Undersøgelser forklarede paa en naturlig Maade. I Indledningen omtales flere Mirakelmennesker, og deriblandt den i flere af Europas mest oplyste Lande saa meget beundrede Aandemaner Mr. Home fra Edinburgh (født 1833), hvis Undergjerninger endog har skaffet ham en russisk Generals Datter til Brud og Adgang til Tuillerierne med hans Aandemaner-Kunster. Saaledes har han i Napoleon d. Tredies og Gemalindes Nærværelse manet frem Napoleon den Første fra Skyggernes Rige, og ladet den store hedengangne Keiser med høistegen Haand (der var Alt hvad man saa) skrive paa Væggen, og endog bagefter trykke Keiserparrets Hænder. Uagtet en slig Mand, som nu i over 40 Aar har ligget i Graven, kunde havt Ærgelighedens fulde Ret til at skrive som Haanden paa Kong Belzasars Væg, var han dog, formodentlig for Slægtskabets Skyld, saa høflig, blot at skrive sit Navn, hvilket trods dets Krageter ingen Daniel trængte til for at udtydes, saasom hans Brodersøn og Navnesætter jo er den grundigste, men muligens ogsaa den frieste Fortolker af hans Haands og Tankers Hieroglypher.

— **Nogle Aar i det hemmelige Politi**. En engelsk Opdagelsesbetjents Erindringer, frit oversatte af Bob. 1ste og 2den Samling (tils. 265 S. 8. K. Wissings Forlag.) De otte Fortællinger, hvoraf første Samling bestaar, og hvilke allerede ved Nytaarstider udkom, have i den danske Læseverden vundet stor Yndest, og ville ogsaa forskaffe den nylig udkomne 2den Samling en gunstig Modtagelse. Denne fortjener da ogsaa overhovedet disse Fortællinger; thi skrevne af en agtet Politiembedsmand give de et paalideligt Indblik i det ved sin Organisation og Udvikling saa mærkelige engelske Politi, paa samme Tid, som de anbefale sig ved let og livlig Fortællemaade.

— Udkommet er (ligeledes paa K. Wissings] Forlag): Af Berthold Auerbachs Schatzkästlein (80 S. 16.); Olympen i vor Tid, burlesk Farçe med Sange (62 S. 8) og Min! Lyrisk Fautasi af Fr. Sneedorff-Birch. 2 Udg. (11 S. 16.) — Hos Wøldike er udkommet Lampepudserens Historie og andre Fortællinger af Charles Dickens o. fl., oversatte af Wm. Mariboe (168 S. 8.) Disse Fortællinger (ialt otte) ere tildeels et Uddrag af „The Picnic Papers;“ tre af dem føre Dickens' Navn, og af disse ere igjen de to skrevne til hans Forelæsninger. — Tæring efter Næring, en Fortælling. Efter den engelske Originals 17de Oplag. (173 S. 8. Wøldike.) Denne Fortælling er, som Titelen allerede antyder, en Tendentsbog, der i England har gjort uhyre Lykke.

— **Koncert**. Hr. Edmund Neupert, der efter længere Tids Ophold i Udlandet, i Mandags atter lod sig høre for Christiania Publikum, har i Løbet af de tre Aar, siden vi sidst hørte ham, gjort forbausende Fremskridt i sin Kunst, saavel i rent technisk Færdighed som i Foredrag, ihvorvel han unægtelig staar høiest i førstnævnte Henseende, hvor han vel noget nær har naaet Mulighedens Grændse. Blandt flere Stykker foredrog han ogsaa et Par egne Kompositioner, der, skjønt meget respektable og ret smukke, dog nærmest vare almindelige Salon-Stykker uden synderlig Dybde og temmelig fattige paa Melodi (paa Tydsk: „nøgterne“), men som ved den glimrende Udførelse alligevel bleve interessante og fuldkommen berettigede det Bifald, som Publikum rigeligt skjænkede den unge Virtuos, der blandt Nutidens Pianoforte-Executeurer allerede indtager en meget fremragende Plads. Koncertgiveren assisteredes, foruden af Sperati med et lidet Orcester, af G. Bøhn, der maaske endog med mere end sædvanlig Smag og Dygtighed foredrog en Serenade af Leonard, samt af H. Brun med et Par Sangnummere, af hvilke især Arien af „Elskovsdrikken“ gik godt.

H. F.

— Maleren **Berg** fra Nordlandene har i den forløbne Vinter opholdt sig i London, hvor han har havt Anledning til at sætte sig ind i nogle af de første engelske Aqvarelmaleres Maneer, der har mange eiendommelige Finesser med Hensyn til Farvernes Behandling og Udførelsens Detailler. Hr. Berg synes at have havt mange Bestillinger paa de fra hans Udstillinger og Mapper vel bekjendte Akvareller af Lappernes eiendommelige Liv og Huusholdning — „some Lapmens and a litle Reuteer in the Cakground“. Hertugen af Roxbourghe (?) der har forpagtet Alten Elv og pleier at tilbringe Sommeren paa Laxefiskeri i Finmarken, som taler udmærket Norsk og holder norske Aviser, skal have tømt den sidste Beholdning af hans finmarkiske Skitser, og Hr. Berg tænker alt at gjøre en Sommerreise til Tromsødalen eller de svenske Lapmarker. Ved Siden af sine Studier hos Aqvarelmalerne har han ogsaa arbeidet i Musæerne og øget sin bekjendte Samling af Aqvarelkopier efter de første Mesterværker. Ved en Udstilling af Aqvareller og Tegninger, som i Vinter var arrangeret til Fordel for de trængende Fabrikarbeidere i Manchester, havde Berg ogsaa udstillet en Del Aqvareller og nogle Kopier, og om disse hedder det blandt Andet i en længre Artikel i The Saturday Review for 24de Januar: „Til de mærkeligste Værker i Samlingen høre nogle dristigt malede (boldly coloured) Kopier efter gamle Mestere af Hr. Berg. Rækken indeholder Kopier af Rembrandt, Terburg, Ostade, Rubens, F. Bol, Velasques, Holbein og Luini; de to sidste ere især overordentlig tro, uagtet de ere saa høist forskjellige i Stil.“

— 'n —

Fra alle Lande.

Vi have før omtalt Striden i Tyrol om Protestant-Patentet. Paa Landdagen i Insbruck har nu staaet et stort Troesslag, der er vundet af det katholske Parti; Ultramontanernes Majoritet var dog blot 34 mod de Liberales Minoritet, der var 18. Zeloterne feirede sin Seir ved nogle Skud, hvorved en Præst selv maatte gjøre Tjeneste som Kanoneer, samt ved at ødelægge de jødiske Gravsteder ved Insbruck og kaste Vinduerne ind i det protestantiske Bedehuus. Debatterne varede fra 9 Morgen til 11 Aften og fylde et Dusin tættrykte Avisspalter. „Der langen Rede kurzer Sinn“ er, saavidt vi kunne skjønne, at Protestanterne skulle være uden Menneske-Rettigheder i Landet, at de hverken skulle kunne sælge frit eller kjøbe frit (her paatrænger sig det næsvise Spørgsmaal, om Enhver Kjøber eller Sælger skal fremvise sin Døbeseddel?), at Tyrol skal isolere sig, som var det en eensom Ø i Verdenshavet, at man skal reise om Tyrol den chinesiske Muur, der er falden i China, at man ikke skal see til den Side, hvor der bor Naboer, som have Troesfrihed, at man fremdeles skal gjøre sig de fabelagtigste Forestillinger om Protestanternes, denne farlige Menneskeraces Smitteevne. Jesuiterne have igjen givet et glimrende Beviis paa deres Ordens Casuistik ved at skjelne skarpt mellem relativ og absolut Tolerance, og bevise det absolut Ugudelige i den Tolerance, der taaler „Literatur-Jødernes, de forløbne kjætterske Professorers og Frimurernes Presse.“ Biskoppen af Trient opkastede med stor Salvelse det Spørgsmaal, om det ikke var bedre, at Alpernes stærke Søn havde grebet til Paternostret for Troeseenheden end til Sværdet.

I alle Lande dandses og gjøgles til Fordeel for de nødlidende Bomulds-Arbeidere. Det er ikke her Stedet til at drøfte, om der ikke vilde lindres mere Nød, om man morede sig selv mindre; siden man overalt griber til det samme Middel, maa det vel være det mest tidsmæssige, og paa enkelte Steder have Løierne et rørende, poetisk Anstrøg. „Tiefer Sinn liegt oft im kind'schen Spiel.“ I Gent oprettedes for en Deel Aar siden et Selskab af unge Mænd, der gav sig det ulogiske, men ganske smukke Navn: „Ohne Namen, nicht ohne Herz,“ hvilket i Folkemunde snart blev til „die Herzlichen.“ Det er egentlig et Fornøielses-Selskab, men hvor det gjælder at forebygge noget Ondt eller stifte noget Godt, gaae de navnløse Hjertelige altid foran; enhver af deres Feste er en Velgjerning, og siden Nøden er bleven saa overmægtig, jubilere de Hjertelige, Uge ud og Uge ind, thi de have sat sig den store Opgave, at der hver Søndag skal være et Stykke Kjød i den arbeidsløse Genters Gryde, og en heel og reen Skjorte paa hans Krop, og da maa der i disse tunge Tider gjøgles meget. Gud velsigne deres Lystighed!

Et Maskeoptog, som de Hjertelige foranstaltede i Karnevalet, lykkedes saa vel, at de besluttede at gjentage det i Belgiens Hovedstad for et rigere Publikum, og de have havt den Glæde, at Arbeidets Martyrer, som maa bøde for gammel Uret, begaaet i en anden Verdensdeel, en eneste Aften have faaet 15,000 Franks i Kassen. De fleste Penge kom ind i Kobber. De Fattige havde givet mest til de Fattige. I Guld var blot 400 Franks og i Sølv 2000, Resten i Kobber. „Og hvo som giver i Kobber,“ heder det i den utrykte Folkebibel, „ham skal gives igjen i Sølv, og hvo, som giver i Sølv, ham skal gives igjen i Guld, og hvo, som giver i Guld — han behøver intet igjen.“ Men Tak skulle de Alle have. Blandt de mange Optog var Lucifers Bryllup, som de Hjertelige formæle med Proserpina, Noget at tage efter for os ved Leilighed; i Jockey-Klub red stolt paa Træheste vilde og tamme Folkeslag, Chinesere og — Garibaldianere skred frem i brogede Rækker, men midt i Toget paa en høi Triumph-Vogn kjørte Hovedpersonen: de Fattiges Kasse.

Dersom Nogen i vor Tid gjør store Dine, er det Violinspillerne. Hvad de have behøvet en Menneskealder til at indstudere, udføres nu uden videre af Væsener, som man aldrig skulde drømme om kunde blive deres Medbeilere, end sige deres Beseirere. Ikke nok, at det ene Fruentimmer kommer efter det andet med Violinen under Hagen og Buen i Haanden og udfører verdensbekjendte Kompositioner, som hidtil udgjorde Mesteres non plus ultra, og udføre dem med en Fiinhed og Opfatning, som gjør at mere end et celeberet mandligt Kunstnernavn stryges; men saa kommer ovenikjøbet to Smaapiger, som begge to kunde puttes med samt Violinerne ind i en almindelig Violoncelkasse, og hvirvle frem Arpeggios, Staccatoløb, Flageolet og Dobbeltgreb, saa mere end een „tre Alens Krop“ zitrer og bæver. „Det havde været bedre at lære at hugge Ved, thi det gjør Damerne os ikke efter,“ sagde en saadan nylig. De to Underbørn ere Søstrene Delépierre, den ene sex og den anden otte Aar, som allerede have gjennemgaaet den mirakuløse Skoles samtlige Klasser, inden de ere færdige med ABC'en og af hvem rolige, sindige Mennesker, endogsaa naar de lukke Dinene til og forestille sig, at det er voxne Mennesker der spille, modtage et dybt, velgjørende Indtryk. Dette er jo endnu forunderligere end Kunsterne og synes os uhyggeligt. Børn er Børn og hvor de tage en Sjæl, forstaae vi ikke. Hvad der især roses er deres Tone, som siges ikke at kunne tænkes klarere, skjønt liden Julias Violin ikke er større eller seer kunstigere ud end en sædvanlig Markedsviolin til 24 Skilling.

Der fortælles en liden Episode fra Lord Palmerstons skotske Reise. Efter Gudstjenesten i Edinburgh Langfredag, kjørte Palmerston, Lord Provsten med Familie, Sir Cowper og nogle Andre til Dunsappie-Loche, hvor det hele Selskab steg af for at gaae tilfods til en Udsigt kaldet „Arthurs Sæde,“ og da man naaede Toppen, var den ædle Premier mindre stakaandet end sine samtlige Ledsagere, skjønt de Færreste talte Halvparten af hans Aar. Da man lykønskede ham i denne Anledning, sagde han, at man altid gaar let paa kjendte Veie, han havde været der hundrede Gange før, da han havde en god Bekjendt i Nærheden, en Tjenestepige, der havde tjent hos den Professor, han boede hos i Edinburgh, og som endnu levede under hans sidste Reise; hun havde viist ham en Æske med Skolesager, som havde tilhørt „Young Master Henri.“ Lorden har nylig fyldt sine 80 Aar. — Tydsk Lærdom har forarget sig over, at Englands første Mand ikke har havt andet at sige Studenterne i Glasgow, end at man, „naar maa har Kundskaber og er skikkelig, kommer frem i Verden,“ og endnu mere over, at han har opmuntret dem til Dilettanteri ved at forsikre dem, „at Ingen behøver at skamme sig over at kaldes „smatterer,“ da Enhver af os er smatterer i de 99 af 100 Ting.“ Sammenholdte med Statsmandens eget Liv turde hans praktiske Doktriner ikke være saa kjætterske som de synes Lærdommen.

Det mest charakteristiske ved det engelske Bryllup kommer bagefter, nemlig hvorledes det er feiret i det Lands fjerne Kolonier, over hvis Besiddelser Solen aldrig gaar ned. London News har en ypperlig Tegning af en Fest-Skøiteløbning og Kjøring paa en Indsø i West-Canada, hvor Alt er forskjelligt fra Scenerne paa vor Iis: Skueplads, Kjøretøier, Tilskuere, som man tænker sig baade røde, sorte og hvide, og især to lange Karle, der ere faldne overende og ligge og sparke paa hinanden. Medens Aviserne fortælle om fjerne Zoners Loyalitet, beundre Londonnerne Brudegaverne i South Kensington. Noget af det smukkeste er dog ikke udstillet, et hæklet Sengetæppe, der var paa Udstillingen ifjor Sommer, og som en Damekommittee har kjøbt til Brudegave. Det er tegnet og udført af Miss Jane Barwick, som maa være en flittig liden Person, indeholder 2,921,821 Masker i Roser, Blade, Druer, Stjerner og Blomster, hvortil har været brugt, 62,000 Yards Garn og har været hæklet i mindre end tre Maaneder af Miss Jane, som siges at være ganske ung. Damerne have garneret dette Mesterværk med rød Fløiel, foret det med stukket Silketøi og anbragt i Midten Prindsens Hjelmbusk i Guld samt en true-lovers-knot med Bogstaverne A. A. Beskrivelserne af Prindsessens Smykker fylde mange Sider, hvoraf vi dog ikke føle os forpligtede til at gjengive en Tøddel. Blot de, som eie ægte Perler og Ædelstene, forstaae sig paa dem; de andre turde det gaae som Anmelderen, der paa en Kirkefest i Rom saa under en gammel Romerindes nedfaldne Slør nogle stygge, store Klumper, som ikke kunde kaldes Perler, da de vare aflange og kluntede, og som han antog for Perlemoderstads, der ikke engang var rigtig blank. Medens disse Klumper og et graat bustet Haar bringer ham til at glemme at see paa Kardinal Antonelli, der sidder ved et Alter lige foran ham og tramper sagte i det hellige St. Peters Gulv med et Par bitte smaa Fødder med røde Støvler paa, hvisker hans mere erfarne Ledsager: „See vel paa det Hoved, der sidder for en Fjerdedeel Million ægte Perler.“ Det var en af de romerske Prindsesser, som ofte eie Familie-Smykker til Millioners Værdi og ikke en ordentlig Kjole. Smykkerne kunne nemlig ikke sælges, da de blive i Familien.

I et engelsk, i et tydsk og i et svensk Blad læste vi i forrige Uge følgende Notits, som det ene Blad maa have aftrykt efter det andet, da den lider af en Hovedfeil: „I Florents opføres en Vaudeville af Madame Solms-Bonaparte-Wyse-Ratazzi. Generalinde Türr, en Datter af denne meget bekjendte Dame, har skrevet Texten til en Opera: la Mascherata, hvori de fleste forekommende Personer skulle være placerede mellem Tilskuerne.“ — „Den meget bekjendte Dame“ er ikke bekjendt, fordi hun har skrevet Komedier, men for alt det Bryderi, hun har voldt Keiseren sin Fætter, og især for sin Skjønhed og dertil hørende Meriter, hun kan altsaa ingen Datter have, der skriver Operatexter. Generalinde Türr er hendes Søster. Da Anmelderen første Gang var i Paris, saa han en deilig Dame komme brusende ind i en Salon med det Udraab: „Je viens de marier ma soeur. J'ai dit à mon ami Türr: Avez-vous vu ma soeur? Elle est comme crée pour vous. Je vous la donne.“ Garibaldis Ven kom, saa og tog tilægte. Denne Dame, der har Generaler at byde over, er født Prindsesse Bonaparte; Prindsen, hendes Fader, ægtede en Miss Wyse slet og ret, og Datteren ægtede en Millionær Solms slet og ret, men vilde dog være keiserlig Prindsesse i Paris til stor Meen for en anden Prindsesse, som hun fordunklede ved sin Skjønhed; thi hun er just som man tænker sig Venus, ikke Venus Urania, men Venus, Amors Moder. Da Ratazzi ifjor var i Paris, viste det sig, at dette klare, kolde Statsmandshoved ikke er stærkere end almindelige Hoveder, og da den bestandig usynlige Hr. Solms samtidig var saa artig at dø, er denne Sulamith nu Grevinde Ratazzi og lader opføre Komedier, som hun dog ikke selv behøver at uleilige sig med at skrive, da hun byder over en heel Armee unge Vaudevilister.

Vi føle os beføiede til at gjøre en Undskyldning for, at vi have forvildet os ind paa dette Gebeet af Krøniken. Det skeer ikke ofte.

En Formiddag i dette deilige Foraar, da Alt var Glæde og og Solskin i Tuilleri-Haven, saa de Spadserende pludselig Hundreder af de tamme Fugle og Duer, der saa trolig mades af Pariserne, falde døde om paa Græsvolde og i Alleer. De vare forgiftede. En troløs Haand havde tilkastet de smukke Dyr Døden istedetfor Brød. Den Haand maa sidde paa et meget ulykkeligt Menneske.

Blandinger.

Det fyrstelige Karoussel i Wien den 18de, 20de og 22de Marts.

Det er ikke første Gang i vort Aarhundrede, at den østerrigske Adel har bestemt Udbyttet af et foranstaltet Skuespil til Lindring af den herskende Nød. Allerede i 1803 arrangerede en Deel fornemme Kavalerer i Wien et Karoussel i denne Hensigt, dog overstraaler det sidst afholdte sine samtlige Forgjængere saavel i Wien som Prag. Allerede Forberedelserne dertil satte den skuelystne Keiserstad i utrolig Bevægelse. Appellen til Indvaanernes Velgjørenhed udgik flere Uger forud; det keiserlige Huus foregik med et ædelt Exempel og Greverne Grünne og Török lode sig bevæge til at overtage Ledelsen af Ridderspillet.

Den keiserlige Hofrideskoles Pragtbygning blev paa det prægtigste dekoreret med Faner og Vaabenprydelser af al Art, og oplyst af Tusinder af Gasflammer. Allerede fra om Eftermiddagen vare de tilstødende Gader tæt opfyldte af Mennesker, som ogsaa vilde have sin Part af Skuespillet, og til bestemt Time fyldtes Rideskolen med Hovedstadens elegante og fornemme Verden. Den første Række Sæder var optaget af de Hoffet nærstaaende Damer, som alle vare sortklædte paa Grund af Sorgen for Prindsessen af Sachsen. Et ganske anderledes prægtigt Syn frembød den anden brogede Række, hvorfra straalende Farver og Juveler rivaliserede med Lysglandsen. De keiserlige Majestæters Indtrædelse i Hoflogen gav Signalet til Riderspillets Begyndelse. Fanfarer gjenlød og Fløidørene aabnedes for det imponerende Tog, der fængslede Alles Blikke. I Spidsen red to Herolder i Gyldenstykkes Vaabenkjole med Østerrigs sorte Ørn paa Ryg og paa Bryst, Purpurkappe og Baret med sorte og gule Fjedre. Mellem disse gik en Bannerbærer tilfods med det uhyre Rigs-Banner. Derpaa fulgte 18 Herolder, klædte som de nylig beskrevne, den ene Halvpart paa hvide og den anden Halvpart paa sorte Heste, saa et Korps af 34 Trompetblæsere tilhest og saa igjen Herolder med Stave, overragede af forgyldte Dobbeltørne, der banede Vei for sex Par Riddere med deres Damer, lutter fyrstelige Herrer og høibaarne Fruer; saa Bannerbærere tilhest og tilfods samt Riddere, Landseknegte og Følge tilhest og tilfods. Derpaa fulgte Sarazenernes Tog med Hestehale-Bærere i Spidsen, og det er vanskeligt blot at give en svag Forestilling om dette Togs Glands, thi naar man siger, at det bestod af 233 Personer, af hvilke Halvparten tilhest og samtlige Kostumer bedækkede med Guld og Ædelstene, veed man dog intet om al den Skjønhed og sand Ridderlighed, som her udfoldedes. Riddernes og Ridderfruernes Kostumer vare holdte i Charakteren fra Korstogenes Tider; de Første bare samtlige det røde Kors paa en hvid Kappe, eller hvidt Kors paa en farvet Kappe. Erkehertugerne bare den habsburgske Hjelmbusk af Paafuglefjedre og rød Hjelmskjerm. Guld og funklende Stene smykkede de ridderlige Faner, hvis Hoveder bare Kroner eller Diademer; men alt syntes dog mat ved Siden af den orientalske Pragt i Sarazenernes Kostumer, hvis skjønne Sultaninder bare kostbare Turbaner. Toget skred frem indtil Hoflogen, hvor der hilstes, og deelte sig derpaa i Afdelinger, som hver for sig gjorde Touren om Ridebanen, hvorved de blændede Tilskuere fandt Leilighed til at anstille en nærmere Mønstring.

Efter gjentagen Fremskriden i Retningen mod Hoflogen, førtes Damerne til de for dem oprettede Tribuner. Nu begyndte Udførelsen af Programmets enkelte Nummere. Begyndelsen gjordes med Trav og Gallop — Toure af 24 Landseknegte og ligesaamange Beduiner, der udførtes med overordentlig Præcision; de første vare Underofficierer, de sidste Hofgensd'armer. En derpaa følgende Kvadrille af 16 Riddere, mellem hvilke Erkehertugerne Leopold og Wilhelm, blev redet i kort Galop. Sarazenernes Kvadrille, hvis lette Heste bare sine Ryttere i raskt og animeret Tempo, fremstillede ved Gevandternes Rigdom det pragtfuldeste Skue. Den mest fuldendte Technik i Ridekunsten udviklede den af otte Herold-Ryttere af den saakaldte spanske Skole anførte Kvadrille, der roses som den i alt Ekvestrisk mest fremragende Præstation. Ridebanens Hjørner vare under samme opfyldte af Riddernes og Sarazenernes Grupper og Heroldserne udførte deres Figurer paa en ganske liden Kreds midt i Cirkus. To og to i skolemæssigt Galop-Tempo. Høist interessante vare de to paafølgende Nummere: Caracale og Vaabendands mellem Riddere og Sarazener; en 3 Fod 6 Tommer høi Barrikade indtoges under Caracalen med udmærket Bravour af et Parti af Rytterne; den derpaa følgende Vaabendands, udviste i lige Grad Rytteres og Hestes Kunstfærdighed og Elegance ved Udførelsen af Volter og Skin-Attaquer. Programmets Slutningsnummer: Kvadrille af Ridder- og Sarazen-Par, var Festens Smykke. De ridende Damer anførtes af den for sin Skjønhed berømte Fyrstinde Kinsky med den høieste Gratie og Sikkerhed. Den hele fyrstelige Familes Jubel skal være bleven udøst over denne yndige Sultaninde, hvis Dragt var et Mesterværk af arabisk Broderi. Tourernes Slangelinier vare et høist eiendommeligt Skue. Publikum ledsagede samtlige Nummere med stormende Jubel og var endnu langtfra ikke træt af at see og beundre, da Toget forlod Cirkus i samme Orden som det var draget ind. Efter Karoussellets Slutning samledes de Medvirkende i Forestillings-Kostumet til en prægtig Banket hos Fyrst Vincenz Auersperg, hvor Selskab, Sale, Betjening, Alt lykkeligviis med Undtagelse af Beværtningen, førte Tanken tilbage til Middelalderen. Det Skuespil, hvortil Eliten af det østerrigske Ridderskab havde forenet sig, gjentoges endnu to Gange, og da Keiseren dækkede samtlige Udgifter af sin egen Kasse, anvendtes den betydelige Indtægt af 33,200 Florins til Gunst for de Nødlidende, og saaledes opnaaedes paa det Fuldstændigste Aristokratiets ædle Hensigt med det givne Ridderspil. (Ill. Zeitg.)

Norge.

Christiania. Storthinget er bleven overbragt kgl. Proposition om Bevilling af Midler til Udførelse af Jernbaneanlæg mellem Kongsvinger og Rigsgrændsen, samt mellem Drammen og Randsfjorden. I den Anledning har Regjeringen andraget om Bemyndigelse til at optage et Statslaan paa 1½ Million Spd.

— Storthinget besluttede 11te Mai Oprettelsen af Lærde- og Realskoler, i de tre romsdalske Byer: Molde, Christianssund og Aalesund. Ligeledes besluttedes, ifølge Regjeringens Forslag, Indkjøbet for 60,000 Spd. af det saakaldte Pecklinska Huset i Stockholm til Lokale for den norske Stadsraadsafdeling.

— Under 9de Mai er Overtoldbetjent i Christiania G. Wiesener udnævnt til Toldinspektør i Bergen, Adjunkt ved Tromsø Skole C. F. Berg til Overtoldbetjent i Skiens Tolddistrikt, Fuldmægtig i Revisions-Departementet N. J. Klingenberg til Toldkasserer i Mandal, Undertoldbetjent i Christiania F. Gylche til Overtoldbetjent i Throndhjems Tolddistrikt, Kapitain i Marinen C. H. Albrechtson til Toldkasserer i Moss, ledig pers. Kapell. F. G. Bruun til Stiftskapellan i Tromsø Stift og Sognepræst til Vigedal N. O. Monrad til Sognepræst til Sandsver. Desuden have endeel Avancements og Forsættelser fundet Sted i 2den Agershusiske Brigade og i Kavalleri-Brigaden.

— Fyrst Czartoryski ankom Thorsdags Aften hid til Byen med Dampskibet Kronprindsesse Louise. Han ledsagedes af Baron Rosinski. Af en stor Hoben Mennesker, der var samlet paa Bryggerne, blev han hilset med Hurraraab, da han steg iland, for at kjøre til sin Bolig i Hotel de Scandinavie. I Fredags aflagde han Visit hos de fem oprindelige Indbydere til Polakmødet her i Byen.

— Forrige Løverdag afsløredes i Studentersamfundet, med en Tale af Prof. Monrad og en Sang af Henr. Ibsen, de ved Subskription af 11—1200 blandt vort Lands Damer bekostede Büster af Welhaven og Wergeland. Begge Büster ere modellerede af Middelthun, Welhavens ogsaa hugget i Marmor af ham, medens derimod Wergelands er hugget af Bergslien.

— Armeeintendant Henr. Aubert er udnævnt til Kommandør og Brigaderegnskabsfører N. Ramm til Ridder af Vasaordenen.

— Niels Gjelstad er ved den af Høiesteret 15de Mai afsagte Dom dømt, ligesom med Under- og Overretsdommene, til 9 Aars Strafarbeide. Hans Medtiltalte Even Haughem er frifunden for Justitiens Tiltale.

Throndhjem. Barkskibet „Franklin“, tilhørende Nicolay Jenssen & Sønner, er opbrændt paa Ilsvigen, hvor det laa for at lades med Trælast. Det var assureret, ogsaa mod Brand, i det nordenfjeldske Søforsikringsselskab for 9000 Spd., hvoraf en Trediepart var reassureret i Skien, en anden Trediepart i Porsgrund.

— Proprietær L. Testmann, en af Throndhjems Rigmænd, der nylig afgik ved Døden, har testamenteret 10,000 Spd. til en Stiftelse i Throndhjem for værdige trængende ugifte Fruentimmer af Borgerstanden, 4,000 Spd. til Lervikens Kommune og eventuelt 6—8000 Spd. til en Haandgjerningsskole i Throndhjem.

— Ved Videnskabernes Selskabs Fest paa Kongens Fødselsdag holdt Vicepræses, Rektor Müller, Talen, der handlede om Aristokratiet, dets forskjellige Arter, deres Væsen og Berettigelse.

☞ Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 21. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 24de Mai 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Peder Anker.

Der ligger en Gaard under Lide,
den fagreste nogen saa,
og der haver været stor Glæde,
men nu falder Sorgen paa.
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Fra By og fra fjerneste Bygder
der ginge mange til Rød,
de som rige Guds Gaver aatte,
og de som bar frem sin Nød.
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Store Folk og adelige Herrer
jevnsides den fattige Mand;
godt Hjertelag er dog bedste Hus,
som findes i Verden kan.
 Paa Rød der bode Herr Peder.

De Enker og Faderløse,
stungne af Modgangs Brodd:
„Er kun Herr Peder hjemme,
da fanger jeg Trøst og Raad."
 Paa Rød der bode Herr Peder.

De kjendte saa vel den Veien,
og fore slet ikke vild,
den Venstre fik aldrig vide
hvor Høire var gavemild.
 Paa Rød der bode Herr Peder

„Velkommen igjen, kjær Moder,
som gik med Sorgerne saare,
Vinden haver gjort vel idag
og tørret din grædendes Taare."
 Paa Rød der bode Herr Peder.

„Det er ikke Vinden, kjær Vennen min,
den blæser saa kold og vaad,
men det er rige Herr Peder Anker,
som haver stillet min Graad."
 Paa Rød der bode Herr Peder.

„Det er ikke Vinden, kjær Vennen min,
og ikke Rødslunden logne,
men det er rige Herr Peder Anker,
til hvem alle Fattige sogne."
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Herr Peder lagdes i haarde Sot —
Gud trøste os, naar det kvældes;
Alle de Hænder, som da lagdes ihop,
de kunne slet ikke tælles.
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Alle de Hænder, som lagdes ihop
og alle de Hjerter, som bad!
Den kjære Gud Fader i Himmerig
han gjorde Herr Peder glad.
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Hustruen sidder ved Sygeseng —
Gud hjælpe den, som skal miste!
og alle de Børn de ludede ned
som blomstrende Oliekviste!
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Det da mælte Herr Peder,
han var i Hjertet saa mod:
Mit Liggendefæ og min Trøste-Skat
er Naaden i Jesu Blod!
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Det da mælte Herr Peder,
han var i Hjertet saa ve;
Jeg siger saa gladelig Verden god Nat,
og længes min Gud at se.
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Herr Peder lagdes i sorten Jord,
det vil jeg for Sanning sige,
da blev der en Sorg saa viden om,
som ikke har havt sin Lige.
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Nu synger Maaltrost og Stæren smaa
i Lunden sin Klagesang,
og Vaaren bær saa fuldt af Blomster
udi sit Vennefang.
 Paa Rød der bode Herr Peder.

De synge saa fagert i Lunden
den signede Sommerkvæld:
„Herr Peder han er i Himmerig,
Gud glæde hans arme Sjæl!"
 Paa Rød der bode Herr Peder.

De synge om Paaske-Morgen
rundt salig Peders Seng:
Himmerigets Sommer den kommer snart,
vi have dens visse Tegn.
 Paa Rød der bode Herr Peder.

Mistet har Halden sin gjæveste Mand,
og Norge en fuldtro Ven,
det give os nu den høieste Gud,
vi havde fuldt op igjen!
 Paa Rød der bode Herr Peder.

M. B. Landstad.

Autobiographiske Meddelelser

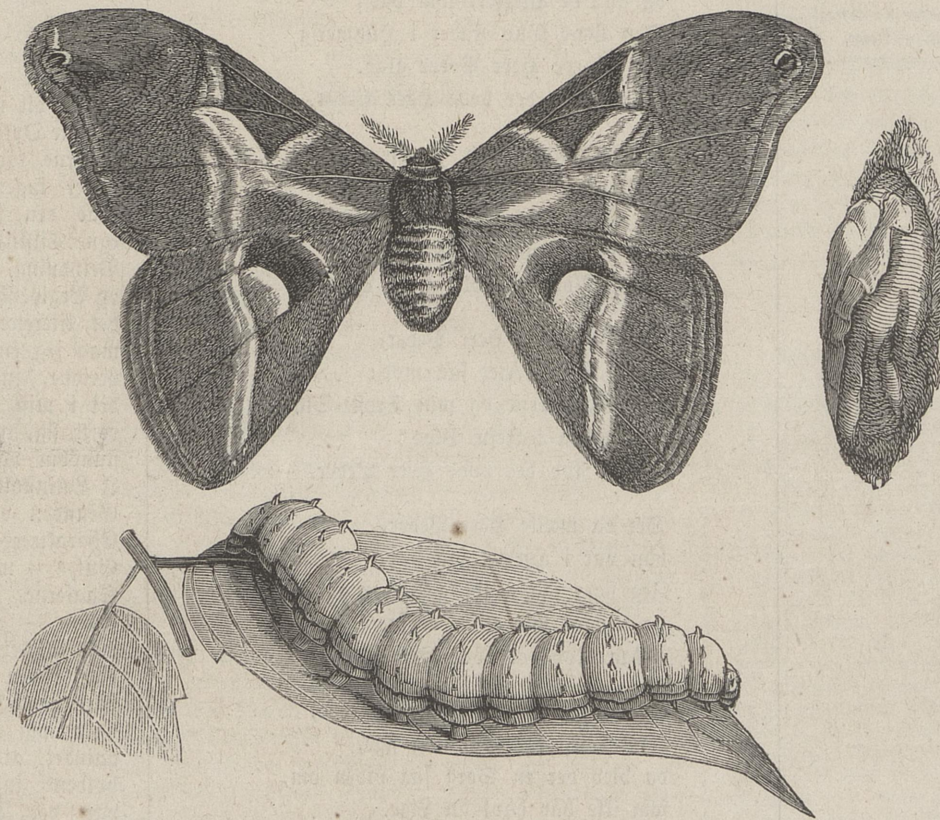
af Stiftsprovst P. A. Jensen.

6. Slutningen af mit Skoleliv.

Man vil ikke med Grund kunne forekaste mig, at jeg i mine Optegnelser hidtil har beskjæftiget mig selv eller Læserne for meget med min egen Person. Jeg har heller ingen Fristelse havt dertil og vil ligesaalidt faae den for Fremtiden; min egen Person og mine egne Tilskikkelser have nemlig kun forsaavidt et Slags Betydning, som de staae i Forbindelse med Personer og Begivenheder, der ikke ere ganske uden Interesse for det literære og sociale Liv i vort Land. Imidlertid maa jeg endnu et Dieblik dvæle ved min Barndomsperiode, just fordi den kaster Lys over Et og Andet i min mærkelige Fødeby og det Liv, som der rørte sig, altid paa en frisk og oprindelig, om ogsaa stundom paa en noget djærv og usleben Maade. — I Latinskolen gik det op og ned med mig, fordi jeg i Grunden var, hvad Konrektor Winding engang i en Charakteerbogs-Anmærkning kaldte mig: en „vilter Gut," — med Kviksølv i Enden og Bisselæder i begge Saalerne. Somme Lærere bar over med mig, mens Andre — og blandt dem netop Overlærer Sagen i min Skoletids første Aar — ansaa mig for en Misvæxt i den Kulturens Urtegaard, hvis Blomsterpartier vare henlagte under hans Omsorg. Mine Kammerater vare mig heller ikke altid gode. Jeg har tidligere antydet, at ved min Indtrædelse i Skolen vare Forholdene ingenlunde naturlige; i de øverste Klasser var der Disciple, som forlængst havde foretrukket Kavalerens Rettigheder for Skoledisciplens Pligter; i de nederste vilde man gjøre de øverste Tingen efter, og saaledes var der fra øverst til nederst en Emancipationstendens raadende, som gjorde flere af Lærerne Livet surt og Arbeidet vanskeligt. Det var i min første Skoleperiode næsten en Skam at lære sine Lexer, og vi nykomne Smaakryb havde derfor Vanskelighed nok for at hytte os; vi laa som visse uheldige Skabninger mellem to Negle: lærte vi ikke vore Pensa, fik vi Knubs af vore Lærere, og lærte vi dem, fik vi endnu mere Knubs af vore større og stærkere Meddisciple, — let altsaa at skjønne, hvad Parti vi som oftest valgte. Jeg var nu ganske isærdeleshed udsat for mine Kammeraters Drillerier og Plagerier, og jeg formoder, at mit keitede Væsen og mit ingenlunde elegante Toilette bidrog en Deel dertil; idetmindste husker jeg, at min gule Nankins Trøie og Buxe som oftest fremviste paa Bagpartierne de dristigste Arabesker i skidengraae Tone, og engang — det var i et Liigfølge for en af Lærerne, i hvilket jeg indfandt mig i en laant Sørge-Ham, der ikke ganske passede til min naturlige Skikkelse — blev jeg formelig sparket ud af den Dandy af en Kammerat, med hvem jeg uheldigviis var bleven parret sammen. Længere oppe i Skolen kom jeg til at sidde i Klasse med en Flok lange Lømler, hvis Uvidenhed kun blev overgaaet af deres grusomme Tyranni; de pinte og plagede mig paa alle optænkelige Maader, og mangen Nat har jeg — bogstavelig talt — vædet min Barnepude med mine Taarer og i ængstelige Drømme paany gjennemlevet Dagens legemlige og aandelige Tortur. En for mig meget heldig Omstændighed indtraf, da den ny Rektor med Familie kom til Bergen. En Dreng af min Alder fulgte nemlig med og blev indsat i Skolen i samme Klasse som

jeg; vi sluttede os nær til hinanden, saa ulige vi end vare i mange Stykker, og den kjække, men noget ubesindige Gut fra Fjeldbygden, med et langt større Forraad af Ideer til gjensidig Underholdning i vore Fritimer end dem, jeg fattige Lem fra Tvangshuset nede i Starhuusgaderne kunde raade over, gav i mange Henseender min Aand og mit Liv en ny Retning. For det første kom jeg fra nu af mere ud i Verden; thi min Fader saa gjerne, at jeg havde Adgang til Rektors Familie; var han nogensteds sikker paa mig, saa maatte det sagtens være der. Men han skulde seet os, naar jeg var der! Han skulde pludselig være traadt ind i en af de mange gamle og tomme Høreybler, naar vi, rustede fra Top til Taa i Pantser og Plade af mangedobbelt Pap, huggede løs paa hinanden i Egenskab af Helge Hundingsbane, Frithjof hin Frække, Stærkodder eller hvilkensomhelst anden af Sagaens drabelige Idrætsmænd! Han skulde fulgt os paa vore eventyrlige Streifetog oppe i „Fjeldet," naar vi, væbnede med Bue og Kølle, gjorde Jagt paa alt det Levende, vi kunde overkomme, fornemmelig paa vilde Katte, stundom desværre ogsaa paa de tamme! Bedre blev det ikke, da vi senere hen fik en Trediemand med i Laget, et Exemplar af den helgolandske Race. Jeg skulde mene, at Nationen var ganske godt samlet og repræsenteret i os Tre fra det „Nordenfjeldske, Søndenfjeldske og Vestenfjeldske"; vore Forhandlinger vare sagtens noget støiende, vore Bedrifter noget voldsomme og vort indbyrdes Venskab noget ustadigt; men der var — os Tre imellem — Udfoldelsen af et Liv, saa broget og dramatisk, at, tabte vore lærde Studier en Smule derved, saa vandt vor praktiske Sands og vort hele ydre Menneske destomere. Jeg begyndte i den Tid paa en vis Maade at lægge mig efter Naturhistorie, — ingenlunde videnskabeligt, men derfor ikke mindre lidenskabeligt. Vi fandt nemlig paa — min ældre Kammerat og jeg — at lægge os efter „Samlinger" og fylde de tomme Rum i Latinskolens Loftetage med allehaande Rariteter fra Natur- og Kunstverdenen. Upaatvivlelig var det Museet, som just i den Tid blev grundet og kjælet for, der gav os Ideen, og — det maa jeg sige — vi vare ikke mindre ivrige i at fylde vore Skabe og Hylder med Løst og Fast, end den hæderlige Museebestyrelse med at fylde sin noget rummeligere Marchandiserbutik med det Samme. Jeg vil dog ikke kaste nogen Skygge paa hine Mænds Gjennemførelse af Tanken om et Museum i Landet; tvertimod var det vistselig den rette Maade at gribe Sagen an paa. Det gjaldt nemlig at drage frem og samle paa et Sted alt det Mærkværdige, som maatte findes spredt paa forskjellige Kanter rundt om i Landet; det kunde blot skee paa Frivillighedens Vei og taalte derfor ingen Kritik med Hensyn til de frembudte Sager. De vidunderligste Ting med endnu vidunderligere Fortællinger om deres Oprindelse og Hensigt kom saaledes frem, og med mageløs Føielighed og Taalmodighed modtog man hine og hørte paa disse. Stiftamtmand Christie, Sjelen i det hele Foretagende, var især uforlignelig; han kunde gaae ind paa Alt: de taabeligste Konjekturer lod han tale ud, de latterligste Snurrepiberier tog han imod, de eenfoldigste Givere — ofte komne langveis fra med deres Skrammel — behandlede han paa det høfligste, takkede dem for, hvad han fik, belærte dem om, hvad man især kunde ønske, og bragte ved denne humane og kloge Praktik i utrolig Hast en Indretning istand, der vistnok var overlæsset med Meget, som intet Værd havde, men som ogsaa kom i Besiddelse af et fik daglig flere og flere Sager af virkelig Betydning og ikke ringe Værdi. Hver Pintsehelg var Museet aabent for Publikum, og Eleverne af Latinskolen bleve da posterede rundt om i Værelserne, for at bevogte og forklare de forskjellige Ting. Jeg gjorde saaledes engang Æresvagt ved „den ægyptiske Mumie;" men fik ved samme Leilighed — for Kontrastens Skyld — ogsaa en Kolibri at fremvise. Jeg mindes da, at Interessen for denne og min Iver i at forklare dette Dyrs mærkværdige Egenskaber for et Auditorium af Damer, lod mig for et Dieblik tabe Mumien af Syne, saa Følgen blev, at en mere end almindelig for Kolibrien interesseret Smaapige traadte Fodstykket af min Mumie. Trængselen ved disse Leiligheder var ogsaa overordentlig stor; Alle skulde see, og især vilde Alle og Enhver see, hvad de selv havde givet. En Dag bemærkede man en gevaltig Person med sin ikke mindre gevaltige Dame i Kjølvandet trænge sig frem gjennem Mængden; det var klart, at han havde en bestemt Gjenstand i Sigte; thi han lod alle andre Ting til Høire og Venstre uændsede og stilede, stønnende som en Damper med sin Mudderpram paa Slæb, lige imod et Glasskab i en af de inderste Sale. Der standsede han, og man hørte ham kun sige: „Der er han, Mor; lad os nu see at komme ud igjen." — Mandens Interesse for den ene Gjenstand var heller ikke saa unaturlig, thi det var paa en vis Maade „Kjød af hans Kjød;" det var nemlig en „Bendelorm," han selv var bleven af med, og som han nu gjenfandt i forklaret Skikkelse paa Spiritus; det Eneste, der kunde siges, var, at Ægteparret, selv sat paa Spiritus, turde have været vel saa mærkværdigt. — Vort Museum oppe i Latinskolens Loftetage vogte forholdsvis ikke mindre end det kommunale oppe ved „Skiven;" det mest paatrængende Tiggeri og alle de Spareskillinger, jeg kunde overkomme, bleve anvendte til Erhvervelse af Stene, Sneglehuse, Insekter paa Naale og udstoppede Fugle; vi havde Ægsamling, Myntsamling og Seglsamling; vi havde Buer af mærkelige Steder, Portræter af mærkelige Mænd og Afbildninger af allehaande større eller mindre Mærkeligheder, — kort: vi betragtede os i alle Maader som Mænd af Faget og ligesaa paalidelige Skjønnere af Natur og Kunst som hine officielle. Vor Iver var dog væsentlig Samleriver, thi Ingen af os gjorde sig synderlig Uleilighed med at studere Gjenstandene; vi bleve derfor efterhaanden ligegyldige for den hele Ting, og min Ven og Medinteressent i Indretningen søgte paa andre Maader at gjøre sig samme nyttig og behagelig. En efter en af vore udstoppede Fugle forsvandt, og det kom deraf, at han stjød tilmaals efter dem; et efter andet af vore sjeldneste Raritetstykker blev savnet, og det kom deraf, at han solgte dem for egen Regning; den hele Samling stod snart saa støvet og ukomplet, at vi opgav den, lod Resten af den organiske Verden fortære af Mid og Møl, og Levningerne af den uorganiske bortslæbe af usynlige Dragedukker. Det var — maa jeg tilføie — fra min Side baade det første og sidste Attentat paa at studere Naturhistorie con amore.

(Fortsættes.)

Ailanthus-Spinderen, (Saturnia Cynthia Drury): Falæne, Larve og Spind.

Ailanthus-Spinderen.

(Efter Guérin Méneville.)

Ricinusilkeormen, der ligesom Ailantusspinderen hører til de ny i Europa indførte Silkeorme, som i en foregaaende Artikel om Acclimatisation (Nr. 20) blev omtalt, giver vel et meget stærkt Spind eller en Traad, som kan tjene til nyttigt Brug for Industrien, men til egentlig Silke synes den efter vore Begreber ikke at due. Af langt større Værdi er Ailanthusspinderen (Bombyx Cynthia), som lever paa det saakaldte Gudetræ (Ailanthus glandulosa), og som man i China gjennem Aarhundreder har avlet i det Frie efter en stor Maalestok. Ved piemontesiske Missionærer, som bragte hjem en Samling af chinesiske Artikler, og deriblandt ogsaa Ailanthussilketøffer, fik man først et Begreb om hvad den chinesiske Industri kan frembringe af Ailanthusspinderens Cocons. Af disse Stoffer kom der ogsaa Prøver til Paris, og man saa strax, at denne Silke var langt bedre end Ricinussilken; i Fiinhed og Glands nærmede disse Silketøier sig dem, der tilvirkes af almindelig Silke, og de franske Vævere og Fabrikanter tiltro sig endda langt større Dygtighed end Chineserne. Nu tog man for Alvor fat med at acclimatisere Ailanthusspinderen, og det viste sig snart, at den foruden Gudetræet ogsaa tog tiltakke med Kardetistelen til Opholdssted og Beite. I Oktober 1860 fremlagde den bekjendte Zoolog Guérin Méneville for det franske Akademi en Samling af 3000 levende Cocons. Da Ailanthusbuskene, som man havde plantet for Diemedet, vare saavidt tilvoxne, at man kunde slippe Larverne paa dem, tiltrængte disse siden ingen videre Pleie, og det hele Anlæg behøvede ikke mere Tilsyn og Stel, end en Viinplantning eller en Hvedeager. Man søgte ikke engang at værge dem mod Fugle eller andre Fiender, og tiltrods for det vedvarende daarlige Veir høstede man over 100,000 skjønne Cocons, hvilke alle bleve bestemte til at fortsætte Avlen og tilfredsstille en Deel af de utallige indkomne Bestillinger paa Æg. Da hver Hun af Sommerfuglen lægger over 250 Æg, og Halvdelen af Coconerne indeholde Hunner, saa ventede man af 50,000 Ailanthushunner at faae 12 Millioner Æg, hvilket vilde give et betydeligt større Antal Orme eller Larver, end de dengang i Frankrig plantede Ailanthusbuske kunde nære. Det mindste Arbeide, som denne Avl giver ude, er den forberedende Plantning af Ailanthus, der endog trives paa den tørreste Sandgrund, Behandlingen af Æggene, Udsætning af Larverne paa Hækkerne og Indsamlingen af Coconerne eller de indspundne Pupper. Naar Hækkerne først engang saa er tilsaaede med Æg, saa har Avleren intet andet at gjøre, end ganske rolig at lade disse beite en Maaned, da han finder sin Høst hængende paa Bladene, ofte over 20 Cocons paa en liden Stilk. Dette er overmaade let og simpelt i Sammenligning med den almindelige Silkeavl, hvortil der ikke alene kræves Huus og kunstig Opvarming, men ogsaa en Mængde Hænder til hver Dag og Time at passe og pleie Larverne.

Medens Morbærspinderen eller den almindelige Silkefalæne er en uanseelig Natsommerfugl, saa hører Ailanthusspinderen til Dienfalænernes smukke Familie, til hvilken baade den største europæiske Sommerfugl, den store Paafugløiefalæne (Saturnia Pyri) henhører, samt ogsaa den største af alle bekjendte Sommerfugle Saturnia Atlas, der ligesom Ailanthusspinderen har hjemme i China.

Nobels Undervands-Miner.

Da Mellin i Aaret 1841 udgav sin phantastiske Bog kaldet „Sveriges sidste Strid", en „blodig Drøm" som han selv kalder den, lo den hele Almeenhed over de „Petarder," hvormed en af Heltene i Dramaet, Ferdinand Tollin, sprængte den hele russiske Flaade i Luften. Men Ferdinand Tollin var ingen digtet Personlighed. Han var en af vore Akademi-Kammerater og Ungdomsvenner. Født i Gefle i 1809, traadte han efter grundige Forstudier ind i Hofretten og senere i Rigets Stænders Bank — det var et mechanisk Hoved med stor Opfindelses-Evne, men fattig paa Penge og andre matrielle Ressourser. Han fik følgelig saagodtsom aldrig Anledning til at anstille Experimenter. En eneste Gang lykkedes det ham at faa gjøre en Numererings-Maskine for Bankens Regning. Paa Grund af nogle Feil, ei i Beregningen, men i Arbeidets Udførelse, befandtes Maskinen paa Prøvedagen ikke fuldkommen tilfredsstillende. Forsøget mislykkedes saaledes, hvilket dog ikke hindrede en anden Person, rigere paa Penge end paa Genie, fra at gjøre et nyt Forsøg, grundet paa samme Ide, og dette lykkedes. Tollin tænkte imidlertid paa mange andre Ting, og vi hørte ham ofte tale om Petarder, Undervands-Maskiner og andet deslige, som han allsammen nøiagtigt kunde forklare for sagkyndige Personer paa Papiret, men som han ikke havde Midler til at gjøre Modeller til, og saaledes blev det derved. Tollin begav sig nu til Tydskland, deeltog i Bevægelserne i 1848, forvistes fra Stad til Stad og havnede tilsidst i Italien, hvor han sandsynligviis er død, thi siden har vi ikke hørt det ringeste til ham. Men selsomt er det, at ved Undersøgelserne om de Orsinske Granater opgaves en Italiener ved Navn Tolli, der tilsatte Livet ved et Experiment, som deres Opfinder. Vi anede strax,

at det var vor gamle Akademie-Kammerat, thi det var ham saa ligt.

Nobel har været lykkeligere end Tollin. Man har vistnok i Begyndelsen ogsaa leet af hans Undervands-Miner, men man har dog forsøgt dem.

Emmanuel Nobel, født i Gefle i 1801, helligede sig efter nogle Reiser tilsøes, Architekturen, og var med blandt dem, der indleverede Tegninger til Slottet i Christiania. Senere gjorde han flere Opfindelser i chemisk og chirurgisk Retning, som rostes af Berzelius og den svenske Lægeforening. Aar 1838 reiste han til Petersburg for der at frembyde en af sine fredelige Opfindelser, men da han ingen Opmuntring mødte, tænkte han just paa Tilbagereise, da der i et Selskab hos Fyrst Mentschikoff, hvor Nobel var nærværende, blev Tale om Undervands-Miner, hvormed en russisk Kommittee havde beskjæftiget sig i hele elleve Aar uden at komme til noget Resultat. Nobel yttrede halvhøit til en Sidemand sin Overbeviisning om, at en lykkelig Løsning af dette Problem ingenlunde var umulig, en Ytring, der blev hørt af Ingeniør-General Schilder, som derpaa spurgte Nobel, om han var vidende om noget udenlandsk Forsøg, der var lykkedes bedre, og ironisk tilføiede, at Nobel vilde være Kommitteen velkommen, dersom han ved et eller andet overtydende Experiment kunde vise sin Hexemester-Evne. Fjorten Dage efter fremlagde Nobel en saa overtydende Løsning af Problemet, at der ikke levnedes Tvivl om dets praktiske Anvendelse. Uvidende om de russiske Forhold, forlangte han som Belønning blot 25,000 Rubler Papiir. Nobel indkaldtes nu til Kommitteen. Flere forberedende Forsøg lykkedes fuldkommen, men Belønningen udeblev. Det eneste, som Nobel endnu holdt, hemmeligt var Tænde-Methoden. Kunde man ogsaa aflokke ham denne, saa var Opfindelsen naturligviis overflødig. General Schilder hvervede til denne Tilsnigelse en vis Lieutenant, som gjorde Nobel flere Besøg og ligesom i Forbigaaende ytrede det Ønske, at lære at kjende Tænde-Methoden. Nobel, som ved et Tilfælde var bleven vidende om det Spioneri, han var Gjenstand for, kastede et Stykke Kalium i Vand, som strax brændte med klar Lue, og den mere end lykkelige Referent skyndte sig med sin Opdagelse til sin Chef. Et Par Dage senere blev Nobel kaldt til Kommitteens Formand og underrettedes om, at man ikke videre tiltrængte hans Tjenester, men at man for hvad han allerede havde virket tilstod ham 3000 Rubler Sølv. Da Experimentet anstilledes med den opsnappede Tænde-Methode, viste det sig at Kalium brænder over men ikke under Vand, og at Vedkommende vare overlistede.

Et Tilfælde vakte Sagen paany. En elegant fransk Marquis frembød i 1842 et Gevær til at tændes med en Knaldstive. Bedre bekjendt med Forholdene fik han 100,000 Rubler for Opfindelsen, men Opfinderen var knapt over Grændsen, for Opfindelsen befandtes ubrugelig. Det lykkedes Nobel, ikke alene at gjøre Opfindelsen anvendelig, men ogsaa at gjøre det tunge Gevær fire Mærker lettere. Det blev ham tilladt selv at forevise dette for Keiseren, og han benyttede Leiligheden til at bede Majestæten om Tilladelse til ogsaa at forevise sine Undervands-Miner. Befaling udstedtes til at Kommitteen skulde lade Nobel anstille sine Experimenter og blive enig med ham om en passende Belønning. General Schilder indfandt sig paany i Kommitteen og blev nu nødt til forud at tilsikre ham 25,000 Rubler Sølv i Tilfælde af et heldigt Udfald. I Keiserens og den keiserlige Families Nærværelse foreviste nu Nobel sit Experiment, hvorved Fartøiet sprængtes itu og sank. Nogle Dage efter udbetaltes den belovede Sum.

Disse Miner gjorde under Krigen i Østersøen langt mere Nytte, end man dengang vilde erkjende. Det var dem, der afholdt Admiral Napier fra et Anfald paa Kronstadt 1854. I sin Historie om Østersø-Toget kalder han dem „beundringsværdig hensigtsmæssige“ og tilføier: „Det er utvivlsomt, at de ville vise sig høist ødelæggende i Tilfælde af at et Fartøi kommer i Berørelse med dem, hvilket i de trange russiske Skjærgaarde ikke kan undgaaes og hvorved Skibets Undergang er vis.“ Den navnkundige General Todlebens Omdømme er ligesaa gunstigt.

Det er givet, at Nobels Undervands-Miner paa eengang maa være det billigste og fortræffeligste Middel for Sveriges indre Sø- og Kystforsvar; det har ogsaa tildraget sig den svenske Marine-Ministers Opmærksomhed, og det lader til, at en Kommittee vil komme til at sammentræde for at prøve den sindrige Opfindelse, for hvis Afstaaelse Nobel gjør saare moderate Fordringer.

(Efter Illustr. Tidn.)

Vinterparti fra Røraas: Storgaden. (Efter Photographi af Rostad i Throndhjem.)

Billeder fra Røraas.

2. En Gade i Røraas.

Naar Jonas Rein i sin Lovpriisning af den norske Vinter siger: „Fra Fjeldets Gruber Malmen føres,“ og derefter udbryder i det Ønske:

„Held følge den, som Malmen bryder,
Hvor Jordens haarde Barm frembyder.
Forborgen Skat til flittig Haand!“

da synes han ligesom at have havt Røraas for Øie. Thi han kunde vel neppe stille sig for Tanken et grundigere Sneelandskab, en mere ægte „Kuldens Bolig,“ end denne Bergstad, eller en Befolkning, hvis Existents saa ganske afhænger af det Held, „som følger den, som Malmen bryder,“ eller som i den Grad maa friste Livet ved „at trodse Død og Storm og Kulde.“ Og dette Ønske om Held er med Hensyn paa Røraasingerne og deres Grubedrift maaskee mere fornødent nu, end dengang Digteren udtalte det. Thi medens der af E. Sundts i 1851 foretagne Undersøgelser af Forholdene paa Røraas, hvis derom til Departementet afgivne Reise-Beretning i 1858 udkom i Trykken, fremgaar, at Værksarbeidernes Kaar ere mindre gode end før, godtgjør den i disse Dage udkomne Femaarsberetning om Rigets Tilstand, at Værkets økonomiske Stilling og Udsigterne for dets Drift i det Hele længere Tid have været temmelig mislige. Femaars-Beretningen viser, at vel har Kobber-Produktionen ved Røraas Værk ikke været synderlig mindre i de sidste, end i de nærmest forudgaaende Femaar (nemlig i Aarene 1851—55: 10,372 Skpd. Gahrkobber, i Aarene 1856—60: 9,106 Skpd.); men da Prisen paa Kobber i Femaaret er sunket fra 80 Spd. til 67 Spd. pr. Skpd. og Udbyttet af Gahrkobber for hvert Aar er aftaget, paa samme Tid som Drifts-Udgifterne ere tiltagne (i 1856 vare de 82,240 Spd., i 1859 91,055 Spd.), ere Udsigterne for Værkets Drift kun lidet gunstige. Størrelsen af Arbeidsstyrken og det øvrige Personale har, hedder det i Femaarsberetningen, været omtrent den samme, nemlig i Gjennemsnit 19 Embedsmænd og Betjente foruden 7 Skovfogder og 357 Arbeidere. Smeltningen foregaar ved de 4 ældre Hytter, Røraas, Eidet, Tolgen og Lovise, af hvilke de 2 sidste ligge i Østerdalen, samt ved den ny anlagte Hytte ved Ormhougen ¾ Mil nord for Røraas. Denne Hytte er i Femaaret taget i Brug, og Smeltningen foregaar der efter en ny (afdøde Bergmester Sindings) Methode. Driften gav imidlertid ved Femaarets Udløb endnu intet Overskud. Tilstan-

den i Storvarts Grube, der har været Værkets vigtigste og rigeste, er ifølge Bergmesterens Indberetning fremdeles mislig, og Udsigterne til en Forbedring heri kun ringe. At Udbyttet af denne Grube, skjønt lidt i Aftagende, har kunnet vedligeholdes saaledes, som det har været, har sin Grund i de fra bedre Tider gjenstaaende Midler. —

Vort Prospekt fremstiller den saakaldte Storgade.

Det skandinaviske nationaløkonomiske Møde.

(Af en norsk Deeltager.)

Det ligger indenfor Enhvers Erindring, hvorledes Skandinavismen for ikke fuldt et Snes Aar siden betragtedes som et fra Kjøbenhavn importeret Phantasteri, der var ægte Nordmænd uværdigt og kun inden en snæver Kreds af ungdommelige Studenter kunde vinde noget Indpas. Man har seet, hvorledes Tanken under Modsigelse og Kamp lidt efter lidt er naaet frem til en almindeligere Anerkjendelse. De første Studentermøder vare meget sparsomt besøgte fra norsk Side; de sidste have kunnet glæde sig ved en udbredt Deltagelse og Imødekommen af alle Stænder. Carl Johan ansaa det nødvendigt i en diplomatisk Note at udtale sin Misbilligelse af de revolutionære Ideer, hvori han øinede Bestræbelser for Kalmarunionens Gjenoplivelse; hans Søn ophøiede det geographiske Begreb Skandinavien til et politisk ved at gjøre Nordens Fællesinteresser gjældende i den europæiske Politik. Længst have de saakaldte „praktiske" Mænd fortsat sin Modstand; de have lige til den sidste Tid enstemmig villet henvise Skandinavismen til Studenterlivets, Poesiens og det aandelige Livs Gebeter.

Denne Modstand er nu brudt; de praktiske Interesser have erkjendt de skandinaviske Bestræbelsers Ret. Beviset afgiver det nationaløkonomiske Møde, som er afholdt i Gøtheborg den 18de, 19de og 20de Mai. Det er rimeligt nok, at endeel af de Tilstedeværende ikke ville vedkjende sig de skandinaviske Ideer paa hele det Omraade, hvor de have gjort sig gjældende. Det gjælder imidlertid ikke her om Tilegnelsens Maal og Maade, der kan være forskjellig for den Enkelte, men kun om den almindelige Anerkjendelse inden den Livssphære, der ligger den Enkelte nærmest; lidt efter lidt ville Synsvidderne af sig selv udvides.

Ved Mødet indfandt sig omtrent 50—60 Danske og ligesaamange Nordmænd, mest Kjøbmænd, Skibsrhedere, Industridrivende og Andre, som ved sin Livsstilling og Gjerning komme i Berørelse med de praktiske Interesser. Fra svensk Side var naturligviis Deeltagernes Antal langt større, omtrent 3—400; men ogsaa her var det samme Forhold tilstede, at den langt overveiende Del bestod af praktiske Folk. Overhovedet kan man vel sige, at Sammensætningen var særdeles tilfredsstillende. Der manglede ikke Mænd af fremragende, alsidig Dygtighed og af social Betydning. Fra svensk Side kan man fremhæve Landshøvding Bennich, Professor Bergfalk, Professor N. J. Berlin, Overstatholder Bildt, Baron Knut Bonde, Notarius V. F. Dalman, James og Oskar Dickson, Generaltolddirektør Fåhræus, Landshøvding Fåhræus, Baron H. Gyllenhaal, Baron Hugo Hamilton, Redaktøren af Gøtheborgs Handelstidning Hedlund, Tolddistriktschef W. Karstrøm, Justitskantsler von Koch, Grosserer Lallerstedt, Notarius Ljungberg, Grosserer Murén, Expeditionssekretær J. G. Richert, Professor von Schoultz, Aftonbladets Redaktør A. Sohlman, Grosserer Wallenberg, General Wrede, Grosserer C. F. Wærn m. Fl. Blandt de Danske kan fremhæves Oberstlieutenant Ankjær, Dagbladets Redaktør Bille, Baron Blixen-Finecke, Professor Benzon-Buchwald, Balthasar Christensen, Etatsraad Flor, Konsul A. Hage, Etatsraad Hofman-Bang, Brygger Jakobsen, Borgermester Larsen, Grosserer Melchior, Redaktør Ploug, Professor Stephens. Og blandt vore Egne vare Lektor Christie, Lektor L. K. Daa, Professor C. Boeck, Expeditionschef Kjerulf, Generalchirurg Heiberg, Bankchef Stabell, Oberstlieutenant Kjerulf, Oberst Irgens, Lieutenant H. Heyerdahl, Kjøbmand W. Foss, Kjøbmand O. A. Stang, Skibsrheder M. Smith-Petersen, Fabrikeier H. Schou, Civilingeniør O. Pihl, Konsul Reinhardt o. s. v.

Mødet aabnedes den 18de Mai i det prægtige Festivitetslokale paa Gøteborgs Børs af Landshøvdingen, forhenværende Statsraad Fåhræus, som i en kort Tale hilsede Deltagerne velkommen og udtalte sin Glæde over at see Mødet saa talrigt besøgt. Et Udkast til Forretningsorden var opgjort af den svenske Bestyrelse, og i Overeensstemmelse dermed indrettede man sig. Man valgte til Ordfører Landshøvding Fåhræus, til Viceordførere Konsul Hage og Lektor Daa; ligeledes valgte man en Sekretær for hvert Rige, nemlig Tolddistriktschef W. Karstrøm, Etatsraad Schovelin og Lektor Christie. Forsamlingen delte sig i tre Sektioner: den første for Mynt, Maal og Vægt under Bankchef Stabells Ledelse, den anden for Post- og Telegraphvæsenet under Kancelliraad Ploug, den tredie for Handels-, Told- og Næringsforholde under Generaltolddirektør Fåhræus. Alle Valg foretoges ved Akklamation, der overensstemmende med svensk Skik under hele Mødet blev den almindelige Form for Stemmegivningen.

Den første Dags Formiddag anvendtes til Overveielser inden de forskjellige Sektioner, og det almindelige Møde sammentraadte først Kl. 2 Efterm. Den første Sektion var allerede færdig med et enkelt Punkt og fremlagde til Vedtagelse en Resolution, som gik ud paa, at Mynteenheden for alle tre Riger burde fastsættes i Lighed med den franske til en Frank, vægtig 5 Grammer, hvoraf $^{1}/_{10}$ Kobber og $^{9}/_{10}$ fint Sølv. Der opstod i Begyndelsen nogen Forvirring i Diskussionen, da Sektionen ikke havde valgt nogen Referent og Ordføreren ikke saa sig istand til at give nogen Fremstilling af Forhandlingerne. Expeditionschef Kjerulf paatog sig imidlertid at give et Referat, og udførte uden Forberedelse dette Hverv til Forsamlingens Tilfredshed. Der havde fra først af i Sektionen gjort sig forskjellige Meninger gjældende. Grosserer Wallenberg, et af de mest fremragende Medlemmer af den svenske Rigsdags Borgerstand, havde udtalt sig for det franske System, men med den Modifikation, at Myntenheden fastsattes til 2 Franks, altsaa til en Vægt af ti Grammer, hvoraf ni Grammer fint Sølv med Resten Kobberlegering. Friherre Wrede, der gik ud fra, at der fremfor Alt maatte tages Hensyn til det Bestaaende, vilde have Specien gjort til Fællesmynt, saaledes at dens Sølvgehalt fastsattes til 25 Grammer, hvorved den nøiagtig vilde komme til at svare til $1^{1}/_{2}$ preussisk Thaler. Myntens Underafdelinger burde imidlertid efter hans Formening omreguleres, da f. Ex. den norske Skilling var altfor stor som Eenhed, og en høi Myntfod altid var skadelig og navnlig virkede til Fordyrelse af alle Nødvendighedsartikler, idet Detailpriserne stillede sig i et urimeligt Forhold til Partipriserne; den laveste Enhed burde derfor, ligesom i Sverige, fastsættes til Hundreddelen af en Rigsdaler eller $^{1}/_{4}$ Specie. Justitskansleren v. Koch vilde have en fælles Told- og Tarifmynt, hvortil den af Wallenberg foreslaaede Dobbeltfrank burde vælges. Mod Wallenbergs Forslag indvendtes imidlertid, at man derved vilde faae en ny Mynt, som ikke kjendtes noget andet Sted; mod Wredes, at det vilde for Sveriges Vedkommende medføre en Myntforringelse, der maatte kræve en Omskrivning af alle bestaaende Gjældsforhold og med Hensyn til Statens udenlandske Gjæld forvolde særegne Betænkeligheder. Det viste sig imidlertid snart, at Sektionen i Almindelighed var stemt for det franske Myntsystem uden Forandring. Det var bedst, meente man, at slutte sig til et System, som var vedtaget af en stor Deel af Europa (Frankrig, Schweitz, Belgien, Italien og Finland) og havde Udsigt til at blive hele Verdens, idet der i England var aabnet en stærk Agitation for samme og Underviisning deri var paabudt i dette Lands Skoler. Herfor udtalte sig Professor Benzon-Buchwald, Lektor Christie og Expeditionschef Kjerulf; til dem sluttede sig Professor Boeck, der mente, at det var bedre at hoppe i det end at krybe i det. I det almindelige Møde hævede sig enkelte Stemmer, som ikke kunde forsone sig med en saa radikal Løsrivelse fra det Gamle og Tilvante; navnlig udtalte Redaktør Bille sig for Wredes Forslag, der stemmede med en af Raadmand Bjørck for Rigsdagen indbragt Motion; men ogsaa her ligesom i Sektionen, viste Stemningen sig almindelig at være for en afgjørende Forholdsregel, der kunde blive en endelig og for Efterslægten tilfredsstillende Ordning, og Sektionens Forslag blev uden Votering antaget. Grosserer Wærn antog, at man ikke burde oppebie Englands Exempel, forinden man skred til Gjennemførelsen, og oplyste, at Forandringen af Mynt og Vægt i Sverige var foregaaet med en forbausende Lethed. Konsul Hage fremsatte under disse Forhandlinger et Forslag, som understøttedes af Redaktør Bille: at de offentlige Kasser og Banker i de tre Lande skulde modtage hinandens Mynt; men dette Forslag forkastedes, efter at være gjort til Gjenstand for særskilt Behandling. (Fortsættes.)

Blandinger.

Elendighedens Ofre.

Hvilken Opsigt og hvilket Opstyr der har været med og i Anledning af denne Roman fremgaar deraf, at der næsten har begyndt at danne sig en hel Literatur over og i Anledning af samme. En Brochüre af E. de Mirecourt: „Les vrais Misérables," har i kort Tid oplevet ni Oplag efter hverandre, og skal man, eftersom det berettes, hernæst kunne vente en Biographi over Victor Hugo fra hans Kones Pen. — I en udførlig Kritik, over Elendighedens Ofre, som gaar gjennem flere Numre af Augsburger Allgem. Zeitung, tugter imidlertid Franz Dingelsted med Aand og træffende Vid saavel det Uvæsen, som særlig har været drevet i Anledning af denne Roman, som det, der i Udlandet i en Række af Aar har været drevet med Anmeldelsen af Bøger i Almindelighed. Han betegner Uvæsenet træffende nok ved Ordets Reklame, som vel ikke kan oversættes, men dog paa en Maade gjengives ved Basun-Stød og Farfarer. Det literære Livs paradisiske Tid kjendte ikke noget til denne høilovlige Opfindelse. Den Gang existerede Adam og Eva, Digter og Publikum, uskyldige uden Figen- og andre Dagblade ved Siden af hverandre, for hverandre, med hverandre; Kritikkens Slange havde endda ikke givet dem Kundskabens ɔ: Tvistens Æble, til Forskjel paa gode og slette Bøger. I den patriarchalske Tid formede Forholdet sig allerede anderledes, der dannedes Familier, Stammer, Stater og i Literaturen Koterier, Skoler, Partier. Hver Fremsyning bliver drøftet saavel af Tilhængere, som af Modstandere; Kritik og Antikritik føre Ordet, saaledes at der endnu altid fremkommer to forskjellige Slags Anskuelser eller Domme. Deraf udvikler sig tidligere eller sildigere et gyldent Tyranni, et Sølv-Tyranni, et Jern-Tyranni, hvilke igjen gaa over i Anarchi, og hermed begynder Reklamens Rige og Alder. Kritikken høres ikke mere, hverken den venligsindede eller den fiendtlige. Al Authoritet og al Tro paa en saadan er rystet i sin Grundvold. Der er intet Navn som gjælder, trækker eller beskytter. Forlæggeren besørger Alt! Ros saameget som muligt, Daddel forsaavidt som den er nødvendig for at redde Skinnet eller for at fremkalde Modsigelser og Invendinger. Literaturen er bleven en Forretning, Boghandel en Spekulution, Reklamen er Mægler mellem dem og Publikum; Basunstødene, Fanfarerne eller Puffet, Tartaren, Anden, besørger Markskrigerspektaklerne, der skulle hjælpe til et heldigt Udfald.

Under saadanne Tegn og underlige Gjerninger have Les Misérables seet denne elendige Verdens Lys. For at sætte dem i Scene vare ikke de Kræfter og Midler, som staa til en enkelt Boghandels Raadighed, tilstrækkelige. Den nyere Tids Løftestang Associationen maatte sættes i Bevægelse. Til Driften og Forlaget af dette Værk dannedes et eget Aktieselskab. Før der var skaaret op et Blad Manuskript i Trykkeriet, gik det løs med Lovtaler, som ofte paa den fornøieligste Maade varieredes fra Uge til Uge. Paa een Gang kom det Skrækkens Budskab, at man havde maattet gjøre en Stands med Trykningen! Hvorfor? — Sætterne bleve saa dybt rørte, at deres Øine fordunkledes af Taarer, de kunde ikke læse end sige sætte videre. — Reklame. — En anden Gang forsvandt et Blad Manuskript paa en gaadefuld Maade; kanske det var Politiet, som . . ? . . Reklame. — Nei! det var ikke saaledes; men en reisende Russer, en lidenskabelig Autographsamler havde ved et Besøg i det saa berømmeligt bekjendte Officin (smaa Tillægs-Reklamer) ikke kunnet modstaa Fristelsen til at annektere Bladet for sin Samling; men da han gjennemlæser det, gyser han over Indholdet: en gribende Fremstilling af den onde Samvittighed, og sender angrende Rovet tilbage. Samtidig med Originalen annonceres de authoriserede Oversættelser i otte levende europæiske Sprog — Reklame. Foruden Advarsler imod alle mulige Slags Eftertryk og Reservation af egne Rettigheder forbeholder man sig ogsaa Retten til at dramatisere. En Søn af Digteren — siden Literaturen som alt andet er bleven er Forretning, fortsætte nemlig Børnene fuldkommen unbefangent Fædrenes Bedrift — Monsieur Charles eller Monsieur François Hugo reiser til Paris for at erobre Skuepladsen for „de Elendige;" men Forsøget strander paa et Forbud fra den keiserlige Theater-Censur. — Stærk Reklame. — I alle belgiske Kunst- og Boghandleres Pragtvinduer stirrer Jean Valjean os imøde i fuld Legemsstørrelse „i Elendighedens Purpur," og naar vi forskrækket springe til Side, vinker Cosette med et indbydende Smil. — Reklame med Illustrationer. — — Udbyttet af dette Værk fremstilledes som saa overordentligt, at der for en Deel deraf skal grundes et Asyl for hjemløse Skribenter i Nærheden af Brüssel. — Reklame ad hominem! I Brüssel har der været holdt en Elendigheds-Banquet, hvorved Victor Hugo's Tale og alle de til hans Ære udbragte Skaaler og i den Anledning holdte Skaaltaler bleve stenographerede, lithographerede og i Flyve-Blade expiderede til alle fem Verdensdele. Reklame og atter Reklame uden al Ende. Gutzkow har fuldkommen Ret, naar han udraaber: „Geniet bliver nu til Messe-Elefant." —

Norge.

Christiania. Professor Hansteen er i et Møde af det kgl. Irske Akademie den 16de Marts udnævnt til Akademiets Æresmedlem.

— Konstitutionsdagen feiredes iaar paa sædvanlig Maade, ved Fanetog til Krohgsstøtten, hvor Kand. L. Birkeland holdt Tale, ved en Sexa i Studentersamfundet, hvor Kand. mag. Schjøtt holdt Festtalen.

— Den 16de Mai meddeeltes Storthinget Underretning om, at Beslutningen om aarlige Sthorthing er, især paa Grund af Bestemmelsen om Valget af Lagthingsmedlemmer og Indholdet af § 79, nægtet kgl. Sanktion, ihvorvel Reformen i Justits-Departementets af Regjeringen tiltraadte Foredrag bifaldtes overhoved. Samtidig fremsattes en kgl. Proposition til Grundlovsbeslutning om Indførelse af aarlige Storthing.

— Til de Nødlidende i Raulands Præstegjeld er der, ifølge Præsten Gunnerus's Redegjørelse i Mgbl., indkommet over 1200 Spd. i Penge foruden nogle Tønder Korn.

— Fyrst Czartoryski besøgte 17de Mai det norske Theater, hvor Ole Bull spillede og foredrog polacca guerriera. Om Aftenen blev Fyrsten af en stor Menneskemasse hilset med Hurraraab uden for sin Bolig, hvorfor han fra Vinduet takkede ved at udbringe et Leve for Norge som det frieste Land i Verden. Dagen forud havde han gjort en Udflugt til Ringerike. Mandag gaves en Festmiddag for ham paa Klingenberg, og om Aftenen beærede han Frøken Hilda Nielsens Beneficeforestilling paa det norske Theater med sin Nærværelse. Tirsdag Morgen afreiste han overland til Gøtheborg. Under Syttendemai-Festlighederne i Grimstad var et Telegram bleven afsendt til ham, som han besvarede.

— I Mandags gav Pianisten Edm. Neupert sin anden Koncert, der var mindre godt besøgt, men hvorved hans Præstationer ligesom ved hans første Optæden, modtoges med meget Bifald.

— Dødsfald. Overretsprokurator Fr. Hagemann i Bergen † 10de Mai.

Hermed som Bilag en Subskriptions-Indbydelse paa „Menneskets Helbred og physiske Velvære."

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 22. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 31te Mai 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

6. Slutningen af mit Skoleliv.

Med min øvrige Viden gik det som Konrektor udtrykte sig, „saa la la;" jeg var just ikke særdeles flittig i det Daglige, men tog det igjen ved de aarlige Examina, saa jeg altid blev anseet som et Slags Paradør ved disse. Denne Methode var unegtelig saa gal som muligt; men jeg tør sige, at der var og er endnu adskilligt galt i en god Deel af vort Underviisningsvæsen. Jeg for min Part sigter først og fremst til den ulykkelige Halvhed, hvormed saa mange Lærere lade sig nøie hos sine Disciple. Examinationen skeer meget for meget heuristisk, og naar de Svar, man ofte faar, blot indeholder saa meget som et Gryn af Sandheden eller kun en svag Tilnærmelse til den, lader mangen Lærer sig dupere og tager disse Stumper og Brokker for gode Varer. Intet kan være farligere: Sandheden kommer ikke til sin Ret, Sproget lemlæstes under den hakkende Fremstilling, det Hele bliver fragmentarisk, og Disciplen vænner sig til en Skjødesløshed i Opfattelsen og Gjengivelsen, der ikke blot gjør ham til en Ignorant i det specielle Fag, men til en doven og famlende Tænker og Sladrer heelt igjennem. Saa tidligt som muligt bør Eleverne nødes til at gjøre Rede for enhver Ting i et samlet og sammenhængende Foredrag; man bør ikke tillade dem at begynde en Sætning uden at fuldføre den, — det være nu til et rigtigt eller urigtigt Resultat. Man glemmer den gamle Sandhed, at man kun veed saa meget, som man klart og bestemt kan udsige, det være nu i Tale eller i Skrift, og just den Omstændighed, at saa faa af vore Disciple kunne udtale sig, er netop Vidnesbyrdet om deres bedrøvelige Uvidenhed. Dermed vil jeg ikke sige, at Synderligt eller endog Nogetsomhelst skulde være tabt, fordi man ikke længere har inden Borde den hele Detailmasse, hvormed man i sin Ungdom bliver overlæsset; men Sagen er, at med Detaillerne er ogsaa Totaliteten gaaet fløiten for de Fleste; Stofmassen er ikke gaaet over i Organismen, fordi den aldrig er bleven rigtigt fordøiet, og man maa med Skam bekjende, at de alleralmindeligste Gjenstande — Barnemaden i Skolen — er sporløst forsvunden, saa man, naar det er kommet til Skjels Aar og Alder, befinder sig i en ynkelig Tyndhedens og Magerhedens Skikkelse. Dertil kommer, at man paa den ene Side forlanger en altfor stor Masse af Enkeltheder, der ikke alene splitter og svækker Receptiviteten, men tillige tilintetgjør Produktiviteten, paa den anden Side altfor lidet kontrollerer det engang Lærte og Indvundne, saa dette saa godt som ganske fordunster paa de senere Trin af Skolelivet. Deraf kommer det Særsyn, at Disciple i mange Skolers øverste Klasser, der briske sig med Systemer, forlængst have udsvedet Elementerne, og at f. Ex. Konfirmander, der alt læse Bibelen i „Grundsproget," som det hedder, for længe siden ere blevne fremmede for Katechismens Børnelærdom. Det gik sandelig mig i mange Stykker just saa, endog jeg tør sige, at de lærde Skoler ikke paa langt nær dengang vare saa overlæssede som nu, og vi dog i enkelte forstandige Læreres Behandling havde en Modvægt mod de paaklagede Onder. Naar jeg derfor ovenfor har sagt, at jeg f. Ex. hos Overlærer Sagen lidet Positivt har lært, og at han brugte flere Aar, for at gjennemgaae med os den lille „Rahbeks-Bogen" saa skal dette være sagt til hans velfortjente Ros. En liden velskreven Bog kan indeholde usigelig Meget, som først ved en forstandig Lærers jevnlige og utrættelige Gjennemgaaelse kommer til sin fulde Ret, og ganske anderledes bliver man Herre over et Stof, som er forelagt kort og klart og gedigent, end over det samme Stof, udmaset og udvandet til en bred og svulstig Masse. Mod alle tykke og bindstærke Lærebøger har jeg paa Forhaand en Mistanke; jeg veed, at her vil Læreren faae for Lidet og Eleven for Meget eller rettere Begge meget for lidet at bestille, og Begge ville, under Strævet med Detaillerne, gaae Glip af Totaliteten. Hvor Mange af vore Studerende er der vel, som kan Historie, men hvor Mange er der ikke, som kan mere end nok af Historier? og hvor Faa ere ikke de, som forstaae et eneste Sprog tilgavns, mens hver anden Gut eller Pige giver sig af med tre til fire ad Gangen? Eenheden i Mangfoldigheden — den er det, der som oftest savnes; men Eenheden er den ikke Sjelen? og Mangfoldighed uden Eenhed er den andet end Ballast, der maa og skal kastes overbord? — Hvor nu Eenheden aldrig har været og Mangfoldigheden er gaaet tabt, hvad bliver slutteligen der tilbage? netop, hvad mangen En klager over, naar han efter faa Aars Forløb siger: „skulde jeg nu op til Examen igjen, gik jeg Rejekt." Var det endda kun en Skole- eller Universitetsexamen, det gjaldt, kunde det gaae an; men de store Livsexamina! naar man Gang efter Gang gaar rejekt til dem, ja da er Skaden meget stor og vil tilsidst blive uoprettelig.

Græsk under Rektor Holmbo, Mathematik under Overlærer Bohr, Religion under Stiftsprovst Flotmann og „Dansk" under Overlærer Sagen, vare de Fag, der bleve beærede med min — forholdsviis — største Opmærksomhed og Hengivenhed. Det laa ganske vist mere i mine Læreres Methode end i min egen Personlighed; thi jeg tør ikke sige, at der var hos mig nogen særdeles indre Drift til fortrinsviis at sysle med hine Fag. Jeg var imidlertid langtfra uden boglig Interesse; tvertimod havde jeg en Slags Mani for at kjøbe og en Slugvorrenhed efter at læse Bøger, som — i begge Henseender — ingenlunde var let at tilfredsstille. Min Smag var vistnok ikke kritisk; thi jeg befandt mig saare vel i Selskab med baade Spiess og Clauren, baade Kotzebu og Ifland. Elmqvists „Læsefrugter, samlede paa Literaturens Mark" — vare mig en ypperlig Lekture i Smaastunder, medens Lafontaines bindstærke Romaner og Familiehistorier udfyldte de ledige Timer i de store Aarsferier. Og saa som jeg kunde leve mig ind i disse Ting og tage det Altsammen for gode Varer! Jeg erindrer, at jeg engang sad oppe i Rektors Have med min tro Ven og Staldbroder og læste høit for ham i „Rinaldo Rinaldini." Da Rektor kom til og spurgte os, hvad vi læste, gav jeg ham ærligt Svar og nævnede Bogen; men da han saa forbød os denne unyttige og farlige Romanlæsning, tog jeg mig den Frihed at protestere og paastod, at Rinaldo Rinaldini var ingen Roman, men en sand Historie. Et Omslag i min Smag skede imidlertid, da jeg fik fat paa den første Roman af Walter Scott. Det var 2den Deel af Ivanhoe, der faldt mig ihænde, og aldrig glemmer jeg, med hvilken Forbauselse og Henrykkelse jeg tittede ind i den Verden, som her blev aabnet for mig. Hele det gamle Slæng gik bagud af Dandsen, og ind i mit Hjerte drog som i et langt Triumphtog: Walter Scott, Cooper, Ohlenschläger, Baggesen, Steffens, Göthe, Schiller, Shakspeare, ikke at tale om den Legion af mindre Mænd, der, alt som det skred frem, sluttede sig til Toget. Göthes Werther er bleven mig mærkelig, fordi jeg første Gang læste den i min Moders Barselstue, hvor jeg var sat hen for at passe Vuggen, og hvor jeg i dybeste Skumring og med høieste Spænding stirrede ned i Bogen, just som 3de Skud signaliserede Udbruddet af den store Brand, som ødelagde det hele Strøg mellem Muur- og Ny-Almindingerne. Ogsaa i en anden Henseende blev denne Aften mig uforglemmelig. Jeg foer ved Skuddene ud i fuldt Fiirsprang, stillede mig til Disposition for Brandvæsenet og blev placeret i Rækken af Vandlangerne. Ud paa Natten deserterede jeg herfra og gik til Redningskorpset, hvor jeg ivrigen hjalp til med at flytte Klokker Hallagers vidtløftige Leiebibliothek. Ved denne Leilighed gjorde jeg, belæsset med uhyre Bogpakker, min første Indtrædelse i min Svigerfader Raadstuskriver Thraps Huus og vexlede Ord med hende, som 8 Aar efter blev min elskelige Hustru. Spørger man mig, om jeg allerede da var mig Fremtidens Tilskikkelser bevidst, saa har jeg intet bestemt Svar at give; dog kan Følgende tjene som et Slags Illustration:

De Fugle i Busk og Birketop
De har det ei alle lige;
Somme synge, naar Sol staar op,
Og andre, naar Stjernerne stige.

Somme fare i rastløs Flugt
Forbi hver duftende Blomme,
Andre hilse hvert Blomster smukt
Som Tegn paa Sommerens Komme.

Somme elske i Længden Ro,
Mens andre, før de det vidste,
Havde sig fundet en Mage tro;
Jeg lignede mest — de Sidste.

Mit allerførste Forsøg i Digtekunsten gjorde jeg ved en Skolekammerats Død; men jeg var saa undseelig derover, at jeg skjulte mine Vers for Alles Øine og praktiserede dem paa Omveie uden Navns Underskrift ind i Sørgehuset. Lidt efter lidt dristede jeg mig til større originale Forsøg, som jeg dog aldrig kom til Ende med; heroiske Digte i Hexametre og dramatiske i Alexandrinere bleve afløste af stortanlagte Romaner, hvis Helte vare — den ene Dag en Riddersmand i Pantser og Plade, den anden ingen mindre Djævel end Robespierre selv. Det gik i det Hele meget vildt til med mit Forfatterskab; Bordskuffen laa overfyldt, og jeg selv gik i stadige Fødselsveer; men jeg led med den største Resignation; thi ingen Dødelig maatte see eller ahne min Eensomheds Ugjerning. Heldigviis var jeg virkelig, hvad man senere har kaldet mig: en temmelig „elastisk" Natur og havde let for fra den mest indsluttede Undfangelsestilstand at slaae over i den flygtigste Jagt efter Eventyr med mine livlige Venner. Jeg græmmer mig kun over,

at intet af hine min Barndoms Misfostre er mere til; thi dem vilde jeg maaskee hellere see igjen end mange af mine Ungdoms og Manddoms, der — desværre — ere komne Verden for Øine. Gud veed, jeg har som Forfatter hverken hemmeligt eller aabenbart dandset paa Roser. (Fortsættes.)

Engelske Kammerladningsrifler.

Man har ved den norske Kammerladningsrifle anket over enkelte Ulæmper, der ere en Følge af Pistonens og Laasens Beliggenhed paa Undersiden af Løbet, og det er vist nok, at man ikke altid i Øieblikket saa let kan undersøge, om Knaldhætten sidder paa eller hindre den i at falde af, idet man spænder Hanen, og vanskeligt er det vel ogsaa paa Grund af Laasens Indretning at give Aftrækket den Finhed eller at gjøre det saa sløgt som paa en Snellertlaas. Derimod medfører netop denne Beliggenhed ogsaa Fordele, der ikke noksom kunne paaskjønnes, saasom at Ilden af Pistonen ikke generer Skytten, at Stykker af Knaldhætten ikke springe i Ansigtet paa ham, og at Regn og Væde vanskelig kan komme til Pistonen og gjøre Vaabenet ubrugbart.

Et Par nyere engelske Bagladningsgeværer have med Kammerladningen forenet den gamle, sædvanlige Indretning og Beliggenhed af Laasen og synes i enkelte Henseender at være fortrinlige. Dog kan man ikke have nogen bestemt Mening om, hvorvidt disse Bagladningskonstruktioner medføre praktiske Ulæmper, da man ikke har havt Anledning til at anstille afgjørende Prøver med dem.

1. Terryriflen af Terry og Kalisher i Birmingham er patenteret i flere Lande, og paa flere Steder have vedkommende Regjeringer ladet anstille Prøver med Vaabenet ved Fabrikens militære Fuldmægtig, den engelske Lieutenant Hennings; denne skal i England, Danmark og flere Steder for nedsatte Bedømmelseskommissioner have givet Prøver og Beviser for Terryriflens Fortrin, og han har gjort indtil 10 Skud i Minuttet med den.

Konstruktionen minder stærkt om en svensk Bagladningskanon, og er maaske ikke saa simpel og hensigtsmæssig som ønskelig kan være til Soldaterbrug; men til Jagtbrug har den det afgjorte Fortrin, at Ladningen gaar overordentlig raskt for sig. Det er ogsaa meget praktisk, at Løbet altid renser sig selv ved det følgende Skud, saaledes at man kan skyde i længere Tid, uden at opholdes ved Pudsning. Man maa imidlertid altid have færdige Patroner til dette Vaaben, og da Knaldsatsen skal slaae igjennem og ind i disse, saa maa Papiret, hvoraf de gjøres, være meget tyndt, og for at dette ikke skal gaae i Stykker i Utide og Kruddet spildes, indsluttes Patronen atter i et stærkere Papirhylster, som afrives ved Ladningen.

Fig. 1 paa Tegningen viser Riflen aabnet, færdig til Ladning. Patronen a (foran ligger Spidskuglen, i Midten Kruddet, bagtil en Skive eller Prop af Fildt, som er fedtsmurt om Kanten) stikkes fra Siden ind i Kammeret b ved Hanen; derpaa trykkes den ved Skyderen c saa dybt ind i Løbet, at det hele Jernstykke d ogsaa gaar ind i samme, hvor det nu, efterat Afsatsen eller Vingerne e, der glide ind i en Rende, ikke mere holder imod, med Lethed dreies til Høire og fylder Rummet f, idet Overdelen bøies til Siden.

Nu er Ladningsdelenes Stilling saaledes som de vise sig i Fig. 2. Ved g trykker en Fjær, som sidder fast ved h, paa Ledet i. Trykker man med Haanden paa h, slaar Stykket fra i, g, h lige til Spidsen mod Løbet, hvor Stykket k da fylder Aabningen b, og ligesaa l Aabningen f.

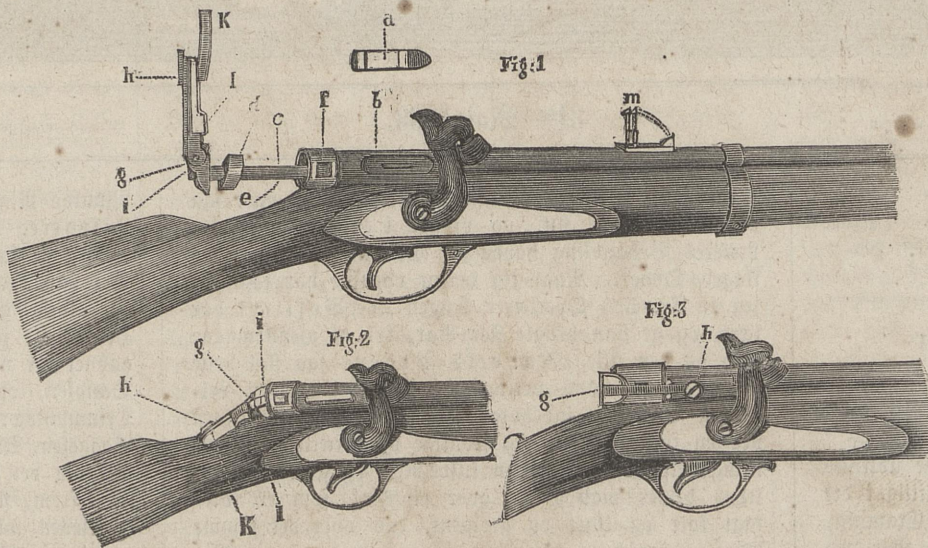
Naar Vaabenet er ladet og lukket, seer det ud som Fig. 3.

Fænghullet er vidt oventil og bliver meget trangt, hvor det træffer Patronen. — Efter Skuddet bliver Fedtproppen liggende paa sit Sted, lige under Hanen, og pudser Løbet, idet den ved Kuglen i det følgende Skud drives ud af Piben. I sin høieste Stilling m er Visiret a indstillet for et Hold af 1000 Yards eller 1457 norske Alen, men en Trediedel af dette Hold er i Regelen langt nok under vore Jagtforhold.

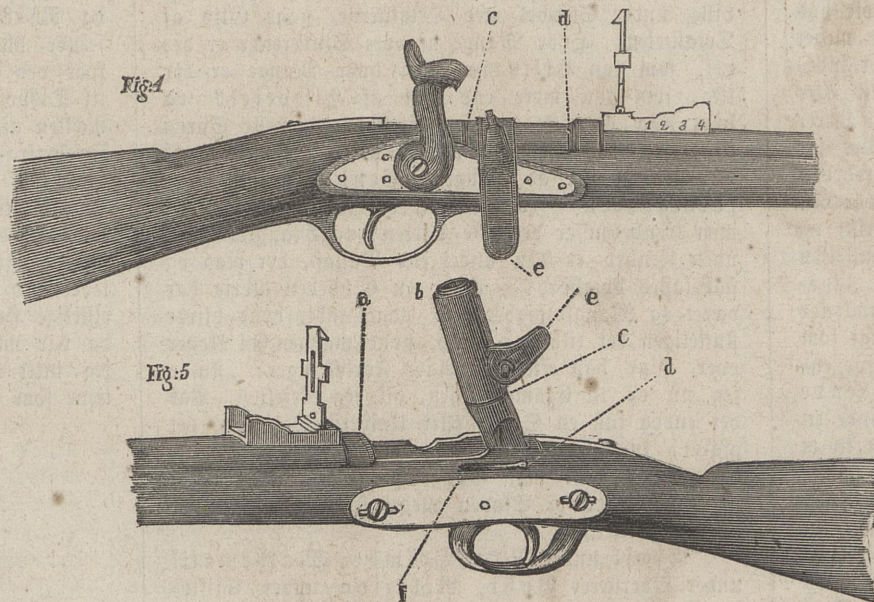
2. Needhams Kammerladningsrifle. (Fig. 4 – 5). Kammerstykket gaar ved a ind i Falsen b; ved c er Kammerstykket forbundet med Stødbunden, og kan bevæge sig rundt i denne, idet Kammerstykket ender i en Skrue, hvis Mutter er i Stødbunden; Stødbunden gaar om en Tap d.

For at kunne lukke Kammerstykket op maa Hanen spændes i Halvspænd; Armen e hæves op, og herved skruer Kammerstykket sig ind i Stødbunden, og Falsen b trækkes tilbage og gaar ud af Piben; nu kan Kammerstykket rettes op og Ladningen foregaa; Patroner behøves ikke.

Vil man skille Kammerstykket og Stødbunden fra Geværet, dreies Armen paa Stødbundens Tap op, hvorved denne kan trækkes ud, samt Kammerstykket tilligemed Stødbunden udtages; disse kunne skrues helt fra hverandre, naar de skulle renses. Det hele Kammersystem er her overordentlig simpelt, da det kun bestaar af de tre nævnte Stykker, Kammerstykket, Stødbunden og Tappen, og disses Forening og Samvirkning er ligesaa simpel. — Til Kammerstykket er Hævarmen e fastsveitset, og paa dennes øverste Del sidder Pistonen; derfor er det at Hanen maa halvspændes, før Kammeret kan aabnes. Sigt?t er det paa de engelske Geroens almindelige Enfieldsigte, og Laasindretningen er som anført den, som almindelig er brugelig paa Mundladningsgeværer. — n —

Terryriflen.

Needhams Kammerladningsrifle.

Professor P. A. Munch.

Den 26de Mai indløb hertil Telegram fra Rom, ifølge hvilket Professor Peter Andreas Munch Aftenen forud (25de Mai) var død af et Slagtilfælde. Dette Dødsfald vil vække sand og dyb Beklagelse ikke blot blandt hele det norske Folk, men ogsaa blandt Broderfolkene, og i endnu videre Kredse, saalangt som nordisk Sprog og Literatur har sine Kjendere og Dyrkere. Hans Bortgang lader en Plads aaben, der vistnok mindre end nogen anden nulevende Videnskabsmands her i Norden lader sig udfylde. Thi den Virksomhed, som her afbrødes, var baaret af en Kundskabsmasse, en Arbeidskraft og en Forening af sjeldne aandelige Evner, som ikke Naturen i hver Menneskealder koncentrerer paa een Haand. Man vil vistnok finde Mænd, der som Historikere besidde en mere nøgtern og strengt prøvende Kritik, bedre Fremstillingsevne og fremfor Alt mere historisk Kunst; men man vil neppe i den Grad som hos Munch finde Sproggrandskeren forenet med Historieforskeren, den fabelagtigste Hukommelse med den lykkeligste Kombinationsevne, og den mangesidigste Lærdom med den mest ubegrændsede Arbeidskraft. Og netop fordi alle disse Evner endnu vare i fuld Virksomhed, fordi en lidet fremrykket Alder og en tilsyneladende sjelden Sundhed lovede mange og store Resultater deraf, og fordi mange saadanne endog halvt foreligge, rammer Budskabet om hans pludselige Død os alle saa smerteligt. De Arbeider, hvorfra Munch kaldtes bort, vare mange og vigtige, men forrest i Rækken staar dog hans Hoved- og Yndlingsværk „Det norske Folks Historie," som han foreløbig havde foresat sig at føre frem til Reformationen, og som han vistnok endog vilde bragt lige ned til vor Tid, om Liv og Helse var bleven ham forundt; men som nu med det strax før hans Afreise til Rom fuldførte lille Hefte ender ved Kalmarunionen, netop den Periode, der mest trænger til en kritisk Udredning, den Christian Lange, ligesom nu Munch, var ifærd med at foretage, da Døden bortkaldte ham. Et andet Arbeide af ikke mindre national Betydning, men som af Andre lettere vil kunne overtages, var Udgivelsen af Snorre, som Munch havde paataget sig for det norske Oldskriftselskab, og hvorpaa han agtede at arbeide paa Reisen og under sit Ophold i Italien, idet han tog alle forberedende Materialier med. Blandt de øvrige Arbeider, hvormed han ligetil sin Afreise til Rom var beskjæftiget, hørte 4de eller Slutningsbindet af Norges gamle Love, hvilket var saavidt fremskredet, at det ved Munchs ufortrødne Medarbeider Unger kan ventes udgivet; de pavelige Nuntiers Breve og Regnskabsbøger ang. Norge, hvoraf et halvt Snees Ark ere trykte, og hvis Udgivelse formeentlig vil blive overtaget af Kand. H. J. Huitfeldt, samt endelig hans Kart-Arbeider saavel over det gamle som det nye Norge. Kartet over det gamle Norge, til hvis Udgivelse Storthinget i 1860 bevilgede de fornødne Midler, skal han netop før sin Afreise være bleven færdig med, hvorimod det Generalkart over Landet, hvorpaa Kapitain Prahl i Bergen for mange Aar tilbage indbød til Subskription, nok endnu var et godt Stykke fra sin Fuldendelse.

Hvad der gjør Munchs Bortgang dobbelt beklagelig, er den Omstændighed, at han ikke, som saamange andre Lærde, efterlod sig Excerpter og Notater som Forarbeider til de Værker, han agtede at skrive, men at han bar Alt paa sin uhyre Hukommelse og saaledes tog Alt med sig i Graven. Om Omfanget og Styrken af denne Hukommelse kunne kun de have et ret Begreb, som kjendte Munch personlig, som vidste, hvorledes han havde paa rede Haand ikke blot enhver historisk Kjendsgjerning, ethvert Navn, ethvert Aarstal af nogensomhelst Betydning, men hvorledes han ikke engang kunde blive af med Noget opfanget Stof, det være sig endog blot Intrigen af og Navnene paa Personerne i de dummeste Romaner, han havde gjennemløbet ligefra sin Skoletid af. Vi kunde af egen Erfaring anføre de mærkeligste Beviser paa denne Hukommelse: hvorledes Munch ikke blot kunde erindre hvor Avisindsendter, der laa een heel Menneskealder tilbage, fandtes, men endog ordlydende hvad der stod. Men vi tro dog, at alle andre Exempler ere overflødige ligeover for dette ene: at han under sin Reise til Italien i 1858 vedblev at skrive paa sin Norges-Historie, paa Hoteller, og vistnok ogsaa i Jernbanekoupeerne, og at han i dette underveis og efter Hukommelsen udarbeidede Manuskript, ikke alene anførte ordlydende Citater af de forskjelligste Kildeskrifter, men ogsaa Bind og Side, hvor de fandtes, og overlod forresten sin Ven Rigsarchivar Lange i Korrekturen at undersøge, hvorvidt det Hele stemte. Med Hensyn til Hukommelse som Lærdom har den Mand, der af alle Nordens Forfattere ellers forener begge Dele i den vidunderligste Grad, nemlig Konferentsraad E. C. Werlauff i Kjøbenhavn, erklæret Munch for en Gaade — en Dom, der skjønt kun udtalt i et Privatbrev til Nedskriveren af disse Linier, siger langt mere, end spaltelange Paaviisninger.

Født 15 Decbr. 1810 i Christiania, hvor Faderen Edvard Munch dengang var Lærer ved Landkadetkorpset og hvorhen han senere, efterat have været Sognepræst i Gjerpen, blev befordret til Stiftsprovst, opnaaede han saaledes kun en Alder af henved $52\frac{1}{2}$ Aar. Han blev Student 1828 og juridisk Kandidat 1834. 1835 indgik han Ægteskab med sin som Enke nu gjenlevende Hustru Nathalie Charlotte Linaae. Efter Professor Steenblochs Død blev han i 1837 udnævnt til Lektor i Historie med For-

bigaaelse af L. K. Daa, der allerede havde fungeret som Docent og Examinator i den ledigværende Post. I 1841 rykkede han op til Professor. — En udførligere Fremstilling af Munchs Liv og literære Virksomhed, tildeels efter hans egne Meddelelser, have vi givet i en af Portræt ledsaget Biographi i dette Blad for 1857 No. 10, 11 og 14, til hvilken vi her maa henvise, idet vi forøvrigt blot tilføie nogle Data, forsaavidt hans senere Liv angaar.

Efterat Munch af Storthinget i 1857 var tilstaaet 120 Spd. maanedlig i Løbet af 2 Aar for at undersøge udenlandske, navnlig Roms Archiver, begav han sig i s. A. til Kjøbenhavn, hvorhen Familien allerede tidligere var afreist. Derfra drog han i Juni 1858 gjennem Tydskland over Wien til Rom. I Wien, hvor han opholdt sig i nogen Tid, afskrev han flere vigtige historiske Aktstykker, og stiftede Bekjendtskab med katholske Prælater, der kunde udvirke ham denne friere Adgang til Vatikanets Skatte, som siden Raumers indiskrete Benyttelse deraf ikke havde været at opnaa for nogen Protestant. Denne Adgang blev efter Ankomsten til Rom saameget mere uhindret, som M. kunde yde Bibliothekaren, den lærde Pater Theiner, afskillig Bistand ved de store diplomatariske Arbeider „Hungaria sacra" og „Polonia sacra", som denne havde under Arbeide og hvoraf flere Foliobind allerede foreligge. Af Vatikanets Brevskaber afskrev han ikke blot dem, der angik Norge, og hvilke nu allerede for en stor Deel ere trykte i „Diplom. Norv.", men ogsaa dem, der angik Sverige og Danmark, altsaa Alt, hvad der overhoved kunde kaste Lys paa Nordens Historie. I Januar 1860 tilstod Storthinget Munch et Stipendium af 3,800 Spd. til et forlænget Ophold i Rom, hvorimod det afslog den for ham som Rigshistoriograph af Regjeringen opførte Gage, stor 1500 Spd. I Foraaret 1861 var han færdig med det Væsentligste af sit Arbeide og vendte da tilbage til Fædrelandet, medens Hustru og hans fire Døtre lodes tilbage i Rom. Han kom hjem, netop som Rigsarchivar Lange var død, og konstitueredes i Oktober s. A. som Bestyrer af Rigsarchivet og i Udgivelsen af Kildeskrifter til Norges Historie, hvortil Storthinget i 1857 havde bevilget Penge og hvormed nogen Indtægt var forbunden. Dette Arrangement blev vistnok truffet, ligesaameget for at skaffe Munch en midlertidig Tilvært til hans Indtægter, som for at holde Adgangen fri for tilfældige Kombinationer ved den paatænkte Historiographpost, hvorved han kunde ganske træde tilbage fra Universitetet. — Imidlerid strandede Rigshistoriographposten ivaar i Storthinget, hvorimod dette tilstod Munch et personligt Tillæg til hans Gage, foruden Fritagelse fra hans Forretninger som Universitetslærer. Dette var et af de mange Forsøg, som Storthing og Regjering, ikke at tale om Private, har gjort for at hjælpe paa denne fortjente Videnskabsmands fortrykte økonomiske Kaar. Han skulde ikke opleve nogen Virkning deraf; men det kan ogsaa med Rimelighed siges, at denne vilde blevet ringe. Munchs Finantser var og blev et Danaidernes Sold, hvori Gager, Forfatterhonorarer og alle mulige Biindtægter kunde øses i Flomme, — det hjalp Altsammen Intet. Denne finantsielle Nød var ligesom den Furie, der stadig forfulgte ham, ved Dag og ved Nat, der drev ham til at arbeide over Kræfterne, til at stræve hurtigere end hans Granskninger, hans Aand, ja tildeels hans literære Ære krævede; han stjal hver Nat flere og flere Timer fra Søvnen ved ligesom Lamartine at nyde „Strømme af stærk The", og undergrov vistnok derved umærkelig sin oprindelig saa stærke Konstitution. Mange bestræbte sig for at redde ham ud af dette økonomiske Tryk, og en af Landets Rigmænd betalte endog for endeel Aar tilbage hele hans Gjæld; men Munch sank snart paany lige dybt i det, og navnligen steg hans Forlegenheder under Opholdet i Rom saavidt, at man frygtede for hans Forstand. En underlig Økonomi bevægede ham ogsaa til at lade Hustru og Familie tilbage her, ibet han selv drog hjem; og derved kom han da ogsaa til at foretage den Reise, hvorunder han pludselig fandt sin Død.

Man kan ikke andet end høiligen beklage, at en af Videnskaberne og Fædrelandet saa høit fortjent Mand som Munch gjennem et heelt Liv, helliget Granskning og anstrængt Arbeide, idelig skal have været plaget og krænket af Kreditorernes gridske Flok, Jøder og Christne, og at disse være forsholdt Gjældsarrest og de øvrige Stræmsler, som stode til deres Raadighed; men det vilde være Ubillighed mod vort Land og vort Folk at skyde Skylden paa dem. Der har af Staten som af Privatmænd været gjort Alt, hvad der under vore smaae Forholde billigviis kunde gjøres, for at bedre hans Kaar. Universitetet, Regjeringen og Storthinget have alle stræbt sig saa langt, de vel kunde, enten det saa var for at skaffe ham Extraindtægter i Form af Reisestipendier, Bidrag til Værkers Udgivelse osv., eller for at befri ham saavidt muligt fra paahvilende Embedspligter og derved tilstede ham uhindret Anvendelse af sin Tid til Forfatterskab og Erhværv af Honorarer. Dog hvad der er gjort, skal ikke fortrydes, og naar det fremhæves, kan det kun være for at sikre Nationen mod de Beskyldninger for Utaknemlighed, som let kunde hentes fra hans fortrykte Forholde. Thi for hvad der er gjort og for ti Gange mere er der ialfald bragt fuldt Vederlag fra Munchs Side: et daabrigt og anstrængt Liv med en Række af Værker som Resultat, hvori Folkets ældre Historie kritisk udredes, dets Sprogmonumenter ere bragte frem i Dagen og en ukstærlig Grundvold for en national Historieskrivning opført.

1. Raceheste fra det fyrstl. Orloff'ske Stutteri paa Krim. (Efter Tegning af Leo v. Elliot.) 2.

Fyrst Orloffs Heste.

I nogen Tid har Heste-Liebhaberes Opmærksomhed været i den Grad henvendt paa Fyrst Orloffs Heste-Stuterie paa Krim, at Keisere og Konger kappes om at faa et Par Exemplarer af de der avlede og pleiede Heste. „Illustrirte Zeitung" har derfor anseet det for sin Pligt at give den tydske Sport en Afbildning af de fortrinligste Individer af denne Race. Opfyldelsen af denne Pligt er bleven lettet Redaktionen paa den elskværdigste Maade af Fyrsten, der har tilladt en af dens Tegnere at tage Portræter af disse interessante Fiirføddede. No. 1 er Portræt af Fyrst Orloffs egen Rideheſt, der bar sin tapre Herre ved Silistria og endnu fremviser en Vunde i Halsen, erhvervet under Kampen for Fædrelandet. Dens ridderlige Herre blev ved hiin Leilighed endnu starpere medtaget. Ride- og Strids-Hesten er ti Aar gammel og staar i sin Udviklings fulde Kraft. No. 2 af vort Billede viser en af de otte Heste, som Overstaldmesteren General Fleury har indkjøbt for Keiser Napoleon. Om de Orloffske Hestes Udspring gjengive vi følgende Enkeltheder, bogstavelig som de ere meddelte fra fyrstelig Haand: „Efter Seiren ved Tschesme i Aaret 1773, lod Grev Alexis Orloff, kaldet Tschesmenky, indkjøbe tolv Hingste, hvis Parring med danske, meklenborgske og hollandske Hopper havde til Formaal at fremkalde den nuværende Traver-Race. De sidstnævnte Dyr forenede nemlig med de arabiske Hestes langstrakte Former de hollandske Hard-Travers stærke Forkrop og Hurtighed. Hvad de Orloffske Rideheste angaar, ere disse simpelthen arabiske Rendere, hvis Skabning det er lykkedes at udvikle i en overordentlig Grad. Det Orloffske Stuteri paa Krim tilhører for Tiden Fyrst Nikolaus Orloff, russisk Gesandt i Brysſel.

(Ill. Zeitg.)

Det skandinaviske nationaløkonomiske Møde.

(Af en norsk Deeltager.)

(Fortsat fra forr. Nr.)

Efterat den franske Myntfod var vedtaget, maatte det ansees som givet, at det franske System ogsaa vilde seire, hvad Maal og Vægt angik. I Afdelingen erklærede den Ene efter den Anden sig for, at Skridtet burde tages fuldt ud, og man syntes

at være enig ikke blot om, at det hele Kilogram burde foretrækkes det i flere Lande indførte Halvkilogram (500 Grammer), skjønt man derved vilde faae „et stort Skaalpund," men ogsaa om at beholde de franske Navne, der, som hentede fra de gamle Sprog, ikke kunde siges at være mere fremmede end mange andre brugelige Benævnelser. Under Forhandlingerne herom oplæste Oberstlieutenant Kjerulf en Skrivelse fra Professor Hansteen, hvori denne udviklede sine Grunde for at ønske det Bestaaende bevaret i Norge, men herimod indvendtes, at hvor videnskabeligt det norske System end kunde være, saa havde det dog ingen Udsigt til at blive et Verdenssystem. Specielt hvad Medicinalvægten angik, udhævedes baade af svenske og norske Talere Vigtigheden af, at der strax blev truffet Foranstaltning til Indførelse af fransk Vægt. Expeditionschef Kjerulf udtalte sig for, at det metriske System strax burde indføres som Undervisningsgjenstand i Skolerne, saaledes som allerede var skeet i England. — De i Overeensstemmelse hermed vedtagne Forslag indbragtes i det andet almindelige Møde (den 19de Mai) og motiveredes af Prof. Berlin som valgt Referent. Grosserer Wallenberg oplyste ved denne Leilighed, at Kong Oscar i Anledning af, at de i Sverige i 1854 vedtagne nye Lovbestemmelser om Maal og Vægt havde yttret, at det havde været bedre, om man strax havde antaget det metriske System, da dette vilde have havt Udsigt til ogsaa at gaae igjennem i Norge. Kapitain Edelsvärd gjorde opmærksom paa, at da Sverige ganske nylig havde foretaget en Forandring, vilde det være ønskeligt, om det foreslaaede nye System indførtes i de tre Lande saa snart som muligt, og forinden den store Masse i Sverige var bleven rigtig fortrolig med det senest indførte. Forslagene bleve derpaa eenstemmig vedtagne.

I det samme almindelige Møde indbragtes ogsaa fra den anden Sektion, der kun bestod af danske og svenske Medlemmer, adskillige Forslag angaaende Post- og Telegraphvæsenet. De gik ud paa: 1) Indførelse af en international Brevporto saa lav som mulig og repræsenteret af Frimærker, som ogsaa kunde anvendes til anden Brevvexling, og som i Udseende og Form skulde være lige, saaledes at to Frimærker skulde svare til Portoen for et enkelt Brev mellem f. Ex. Sverige og Norge og tre til Portoen for et saadant Brev mellem Norge og Danmark; 2) eensformig Behandling af Pengeforsendelser og Pakker, hvilke sidste burde taxeres efter Vægten og Afstanden, beregnet i geographiske Miil, samt Forpligtelse for de respektive Postvæsener til ubetinget at erstatte de Forsendelser, for hvilke der var bleven erlagt Assuranceafgift foruden Porto; 3) Indførelse af Postanviisninger for begrændsede Beløb til Likvidation mellem Korrespondenterne i de tre Lande; 4) Ønskeligheden af, at den nu gjældende høie internationale Telegrafporto, der hindrede Udviklingen af Telegramvexlingen mellem de tre Folk, maatte blive nedsat saameget som Omstændighederne paa nogen Maade tillod; 5) Ønskeligheden af kraftige og hurtige Forholdsregler for at tilveiebringe en ogsaa for Vinteren hensigtsmæssig Postkommunikation over Øresund. Disse Forslag, der refereredes af Sektionens Ordfører, Baron Hugo Hamilton (tidligere svensk Generalpostdirekteur), bleve efter en kort Diskussion bifaldte.

Som Referent for en af tredie Sektion nedsat speciel Kommittee, der havde behandlet Spørgsmaalet om skandinaviske Industriudstillinger, — bestaaende af Baron Knut Bonde, Grosserer Wærn, Mag. Sohlman, Brygger Jacobsen, Fabrikant Marstrand, Hr. Rames, Civilingenieur Pihl, Lektor Christie og Fabrikeier Schou, — gav Mag. Sohlman i dette Møde en Udsigt over hvad der siden 1844 havde været forhandlet i denne Retning. Der var nu gode Udsigter til Virkeliggjørelsen af denne Idee. Den svenske Regjering havde for et Uges Tid siden nedsat en Kommittee under Prinds Oscars Forsæde, som skulde forberede en almindelig skandinavisk Industriudstilling i Stockholm; Forslag var allerede gjort om Opførelse af et Industripalads, og Sagen omfattedes i Sverige med den meest levende Interesse. Man var enig om, at Udstillingen først burde finde Sted i 1866, baade fordi Industrien behøvede Tid til at hente nye Kræfter, efterat der saa nylig var afholdt en stor Verdensudstilling, og fordi man burde oppebie Fuldførelsen af de vigtigste Jernbaner i Sverige. — Forsamlingen tiltraadte eenstemmig den af Kommitteen foreslaaede Udtalelse, at periodiske skandinaviske Industriudstillinger vare særdeles ønskelige, og at man derfor med Glæde havde erfaret de Skridt, som fra svensk Side vare trufne i denne Retning, — dog med en Reservation om, at saadanne Udstillinger ikke skulde indskrænkes til de tre Hovedstæder, men ogsaa burde kunne afholdes andensteds, i hvilken Henseende navnlig Gøteborg fremhævedes.

Resultaterne af den tredie Afdelings Forhandlinger bleve først refererede i den sidste Dags almindelige Møde. Diskussionerne vare nemlig i denne Sektion, der behandlede meget forskjelligartede Spørgsmaal vedkommende Handels-, Told-, Søfarts- og Næringsforholde, vidtløftigere end i de andre, der havde et mere begrændset Felt. Debatterne dreiede sig i Begyndelsen hovedsagelig om Principet for selve Toldbeskatningen. Her syntes Stemningen for Frihandelsgrundsætningerne at være almindelig i Forsamlingen. Som Ordfører for denne Stemning maa især fremhæves Grosserer Murén fra Gefle, en af de meest anseede Medlemmer af den svenske Rigsdags Borgerstand, der netop som Handels- og Næringsfrihedens Forsægter har indlagt sig store Fortjenester; i samme Retning yttrede sig fra dansk Side Konsul A. Hage og Kand. polit. Fredrichsen og fra norsk Side Lektor Daa og M. Smith-Petersen. Murén fremhævede fra sit Synspunkt Ønskeligheden af, at Danmark og Norge vilde betræde den af Sverige anviste Vei ved at ophæve Indførselstolden paa Livsfornødenheder; i Sverige gjorde der sig nemlig stadigt gjældende en Landbrugsinteresse, som krævede Gjenindførelsen af disse Toldsatser og søgte Støtte i Nabolandenes Exempel. Paa den anden Side yttrede et Par Talere, deriblandt Fabrikeier H. Schou, sig for et moderat Beskyttelsessystem, men uden at finde synderlig Anklang i Forsamlingen. Resultatet af denne Deel af Diskussionen var en Resolution, der udtalte, at Toldsatserne i de tre nordiske Riger burde bestemmes kun med Hensyn til Statsindtægter og ikke til Beskyttelse for Næringsveiene, samt at de fleste Livsfornødenheder og i Almindelighed Raaprodukter burde gjøres toldfrie. Toldforholdene mellem Sverige og Norge bragtes paa Bane af den svenske Statistiker Ljungberg, der ogsaa berørte Vanskelighederne ved Istandbringelsen af en Toldforening; overhovedet vare alle Talere i Afdelingen enige om at henvise denne Tanke til en fjern Fremtid, om den forøvrigt i sig selv kunde ansees praktisk. De svensk-danske Toldforhold gave Anledning til en længere Debat, der væsentlig dreiede sig om de skadelige Følger af den Drawback, som i Danmark udbetales ved Udførselen af Brændeviin, og som befordrer Indsmuglingen af denne Vare til de nærmest liggende Dele af Sverige, da Brændeviinsafgiften der er langt høiere end i Danmark. Man kom dog her ikke videre end til en almindelig Udtalelse om Ønskeligheden af, at hvert enkelt Land vilde gjøre Sit til at forhindre ulovlig indbyrdes Handel. Med Hensyn til Skibsfarten henledede Grosserer Melchior Opmærksomheden paa Ønskeligheden af et fælles Skibsmaalingssystem for de nordiske Riger, der nu hver for sig forberedte større eller mindre Forandringer i de hidtil gjældende Regler, og anbefalede den engelske Methode, hvorved man nærmede sig til et universelt System, og den engelske Registerton som Eenhed; efter nogen Diskussion blev en Resolution i denne Retning vedtaget.

(Sluttes.)

Literatur.

I Begyndelsen af Januar d. A. forlod følgende Skrift Pressen: **„Resultate magnetischer, astronomischer und meteorologischer Beobachtungen** auf einer Reise nach dem östlichen Sibirien in den Jahren 1828—1830 von Professor Christopher Hansteen und Lieutenant Due, mit drei Karten und einer Figuren Tafel; herausgegeben von der Gesellschaft der Wissenschaften zu Christiania." — De tre Karter fremstille den totale magnetiske Intensitet, dens Deklination fra Meridianen og Inklination mod Horizonten, ved Hjælp af de saakaldte isodynamiske, isogoniske og isokliniske Linier. Værket indeholder i et Anhang en Samling af magnetiske Jagttagelser paa forskjellige Land- og Søreiser, anstillede af Forfatteren og hans Landsmand. Foruden en Fortale udgjør Bogen 189 Sider i Kvart.

— Af H. J. Müllers **Fremstilling af Søkrigshistoriens vigtigste Begivenheder** er udkommet 2det Hefte eller Ark 8—14 (B. M. Bentzens Forlag). Værket har fundet en saa stor Udbredelse, at Oplaget af 1ste Hefte er næsten medgaaet og et nyt Aftryk bliver fornødent.

— **Fødemidlerne,** som de maa være, for at vedligeholde Hilsen, give Kræfter og spare Penge i Huusholdningen, af Dr. A. Koch. Oversat efter 2den Udgave. Med Anmærkninger. Chra. 82 S. 8. 24 ß. P. F. Steensballe. Dette lille Skrift, som i Tydskland skal have fundet en betydelig Udbredelse, drøfter Ernæringsspørgsmaaalet fra flere Sider, men dvæler især ved dets Betydning for Folket og Arbeidsklassen. I tilføiede Anmærkninger udhæves og belyses nogle Punkter udførligere ligesom enkelte Bygdeforhold hos os nærmere omhandles. Oversættelsen er let, og Skriftet vil baade gjøre Nytte og læses med Interesse. Det vender sig fornemmelig til dem, som ere kaldede til at bistaa Folket, som vanke i dets Huse og Hytter, som kjende dets Liv og Trang. Indholdsafdelingerne ere følgende: Forord, Indledning, Hvad behøver Legemet? De Riges og Formuendes ufornuftige Levemaade, Folkets forkjerte Ernæringsmaade som Grund til Fattigdom og mange Sygdomme; Hvilke ere de billigste Næringsmidler? Nytten af en rationel og billig Næring; Anmærkninger. X

— Boghdl. Steensballe indbyder, som den f. Nr. medfulgte Plan viser, til Subskription paa **Menneskets Helbred og physiske Velvære.** Populære Fremstillinger af Fr. Oesterlen. — Skrifter, som i en letfattelig Fremstilling og heldig Form udbrede Kundskab i videre Kredse om den Indflydelse, Naturforhold og Næring, Levemaade og Vaner, Huusstel og alle ydre Omgivelser have paa Menneskenes Trivsel eller Vantrivsel, Sygdomme og Dødsforhold, høre, som den Lære, de fremstille, „til Tidens nyttigste og mest heldbringende Gaver." Under Henviisning til den Redegjørelse for Øiemed og Indhold, som findes i Indbydelsen til Subskription paa dette Oesterlens nyeste, populære Værk over Sundhedslæren, tro vi paa det bedste at kunne anbefale dette Foretagende til Almeenheden. X

— Paa Cappelens Forlag er udkommet **Norges Historie,** Læse- og Lærebog, ved Siegw. Petersen, 4de Udgave. Priis 24 ß. indbunden. Nærværende Oplag, sammenlagt med de forrige, udgjør 36,000 Exemplarer, og Bogen vil saaledes vistnok med Hensyn til Udbredelse komme til at gjøre endog „Berlins Naturlære" — det hidtil her i Landet mest udbredte verdslige Skrift — Rangen stridig. Dette nye Oplag har modtaget nogen Udvidelse (et Par indskudte Fortællinger m. v.), hvilket, uden Forøgelse af Sidetallet, er bleven muligt derved, at Satsen er bleven forøget med et Par Linier paa Siden. Foran Bogen er Kongens Portræt anbragt i Træsnit.

— Af **Norske Rigsregistranter** er udkommet 2det Binds 2det Hefte, udgivet ved Otto Gr. Lundh (og E. Sars), hvilket omfatter Aarene 1579—1588 og udgjør 29 Ark. Heftet, hvormed Bindet afsluttes, ledsages af en Fortale af P. A. Munch, ifølge hvilket 3die Bind (hvis Trykning alt er paabegyndt) vil kunne ventes færdigt i Løbet af et Aar.

— Af **For Hjemmet,** er Hefte 1—3 af 4de Bind udkommet. I disse Hefter findes orginale novellistiske Bidrag af Aslak Elg og Forfatterinden til „Vesle Kari". A. Munch, der paa de senere Hefter staar som Eneudgiver, har fra en Udflugt i Udlandet, navnlig til Skotland og de engelske Søer, leveret en Række Skildringer. I Bindets 3die Hefte findes Agent Holcks Reise i Norge 1769, meddeelt og ledsaget med Anmærkninger af H. J. Huitfeldt. — Den ved Wessels Vers forevigede eenfoldige Forfatters Optegnelser indeholde enkelte Pudsigheder og ville i alfald tjene til nogen Oplysning om Personer og Tilstande her i Byen i forrige Aarhundrede.

— Gisle Johnsons **Gammelt og Nyt,** 3die Hefte, indeholder; John Newton; Luther om christelig Børneopdragelse IV, V; en Midfaste-Prædiken; de tre Bøger; Kundskabens Træ.

— Paa F. Beyers Forlag er i Bergen udkommet **Aandelige Guldkorn,** nedlagte af Gud til Høst for Evigheden. Christelige Fortællinger og Levnetsbeskrivelser. (Uddrag af „Gammelt og Nyt.") Af Dr. Gotthilf Heinrich von Schubert. Oversat af Kand. theol. O. Gabrielsen. Omtr. 37 Ark 8vo. Priis 1 Spd. Bogen bestaar af følgende fem Dele, hver med sin særskilte Titel, hvori Indholdet ogsaa er tilstrækkelig betegnet: 1) Meddelelser fra Riget. Et halvthundrede christelige Fortællinger. 140 S. 2) Christentroens Seier. Missionsliv og Levnetsbeskrivelser. 90 S. 3) Naadens Undergjerninger paa aandelige Nødlidende. Levnetsbeskrivelser og Charakteertræk (af Præsten J. J. Fabricius, Oberst Gardiner, Grev Chesterfield og Generalmajor Andrews Burn.) 111 S. 4) Sangens hellige Magt. Livshistorier og Fortællinger. 125 S. 5) Reisefortællinger og Reisebreve. Vidnesbyrd om Guds Godhed og Almagt. 110 S. — Schuberts „Altes und Neues aus dem Gebiet der inneren Seelenkunde", hvoraf ovenstaaende Skrift er uddraget, har oplevet flere Oplag og, ligesom en stor Deel særskilt trykte religiøse Fortællinger og Livsbilleder af den sværmerisk fromme, som Naturforsker noksom berømte Forfatter, fundet en meget stor Læsekreds, hvilket det foreliggende, godt udstyrede Udvalg i norsk Oversættelse ogsaa tør regne paa.

— Danske religiøse Skrifter. Hos Wøldike, Kbhvn, er udkommet Udvikling af de christelige Hovedlærdomme i deres Sammenhæng, af J. C. L. Plenge (170 S. 8) og Fader Vor, betragtet som et kort Indbegreb af den christelige Lære, otte Taler af A. Coquerel, efter den franske Original. (114 S. st. 8).

— I Kjøbenhavn (Gyldendalske Boghandel og Linds Forlag) udkommer **Luthers Huuspostil,** udgiven af Luther selv, Wittenberg 1544. Oversat af T. F. Mynster. Bogen trykkes med grov Stiil, i Kvart-Format, og kommer fuldstændig paa omtr. 3 Rdlr. (1 Spd. 78 ß). Denne Postille, der ikke trænger til nogen Anbefaling, vil snart være fuldstændig i Subskribenternes Hænder, da de tre første Hefter ere udkomne med meget korte Mellemrum.

Norge.

Christiania. Storthinget bevilgede i Fredags Munchs efterladte Enke en aarlig Pension (udenfor hendes Enkepension) af 300 Spd. samt 600 Spd. til Bestridelse af Udgifterne ved Familiens Hjemreise fra Rom.

— Storthinget bifaldt i Fredags Indstilling fra Valgkommitteen om, at der skulde meddeles Regjeringen, at Thingets Forretninger kunde tilendebringes til den 13de Juni, og at Dagen for Opløsningen kunde ansættes til den 17de.

— Lagthinget tilendebragte Fredags Aften Kl. 8¼ Behandlingen af Juryloven og antog følgende Forslag af Lensmand Rygh: „Odelsthingets Beslutning bifaldes ikke". Anmærkning: „Lagthinget antager, at en Lov som den nærværende ikke bør udfærdiges ved nærværende Storthing, hvorimod det henstilles til Odelsthinget at træffe Foranstaltninger til at Lovforslaget og hvad dermed nærmest staar i Forbindelse, paa hensigtsmæssig Maade bliver gjort tilgjængelig for den større Almeenhed, saavelsom at foranledige, at Lovbeslutningen efter denne Offentliggjørelse kommer under fornyet Overveielse og Granskning." Der blev først voteret over 1ste Deel af Forslaget — inklusive Ordene „nærværende Storthing". Denne Deel bifaldtes med 16 Stemmer mod 12 Stemmer. De 16 vare: Schwartz, Sundt, Rektor Holmboe, Christensen, Birch-Reichenwald, Vogt, Sorenskriver Strøm, Bye, Holst, Nielsen, Bergsager, Jaabæk, Skjerkholdt, Rygh, Harildstad, Sarlund. Den sidste Deel bifaldtes ved simpel Votering med 14 mod 14 Stemmer, idet Præsidentens Stemme gjorde Udslaget.

— Christiania Intelligentssedler, Landets ældste Blad, fyldte 25de Mai sit 100de Aar.

— Paa Christiania Theater optræder i denne Tid Dandserinden Albina di Rhona, der paa udenlandske Theatre har gjort stor Lykke, og ogsaa her er bleven modtaget med stort Bifald.

— Oberst Irgens er udnævnt til Generalmajor og Chef for Ingeniørbrigaden.

— Dødsfald. Toldbetjent Clemens Ebbell, der hørte til det første Kuld af Studenter her ved Universitetet, døde i forrige Uge.

— I **Christianssand** har et Dampbageri, drevet af en Maskine paa 6 Hestes Kraft, nu i henved 5 Maaneder været i Drift, og i høi Grad vundet Almeenhedens Bifald.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 23. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 7de Juni 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

6. Slutningen af mit Skoleliv.

I min Rektors Familie blev jeg snart — jeg kan sige — næsten som Barn i Huset, og fra mit Liv i dette tækkelige Hjem skrive sig mange af mine kvikkeste og kjæreste Barndomserindringer. Jeg vil dog ikke sige, at dette var mig i enhver Henseende til Baade; thi mine Kammerater, ja selv enkelte af mine Lærere saa surt dertil og havde mig nu og da mistænkt for Fisleri. Det skulde ikke være, fordi Rektors Forhold til mig gav Anledning til Mistanken; thi han sparede mig ikke, og jeg husker meget vel et Optrin, hvorved jeg led Uret, fordi man vilde være altfor retfærdig. Ingen var mere ilde stedt end jeg ved saadanne Leiligheder; thi jeg havde Ingen at beklage mig for. Min Fader ansaa enhver mod mig rettet Anklage for begrundet, enhver mig overgaaet Tugtelse for retfærdig, og ethvert Forsøg fra min Side paa at forsvare eller undskylde mig for en Udflugt, der maatte og skulde tilbagevises med korporlig Protest. Ved en bestemt Anledning i Skolen var jeg just i denne Henseende i den yderligste Pine. Der var begaaet af en blandt Disciplene en usædvanlig dristig og strafværdig Streg; Undersøgelse blev anstillet, en af mine Kammerater optraadte med bestemt Anklage imod mig, og en Række Omstændigheder pegede just paa mig og ingen Anden. For en Jury vilde jeg uundgaaelig være bleven fældet, medens jeg for et andet Retssystem, der tillod Sagens Udsættelse og Appel, havde Udsigt til at klare mig. I tre Dage stod Affæren paa, og jeg led alle Spændingens og Angestens Kvaler. Mine Kammerater pegede Fingre af mig, mine Lærere vare forbitrede paa mig, til min Fader turde jeg ikke sige et Ord, og mine to Søstre var mine eneste, men afmægtige Fortrolige. Heldigviis opdukkede i min Erindring en Omstændighed, der ledede Mistanken hen i en anden Retning og netop paa et Individ, der ikke regnedes til vor Herres bedste Børn. En af Lærerne fulgte dette Spor, kaldte Gutten til sig og fik ham — ved en Slags Overlistelse — til at bekjende. Dom og Exekution paafulgte, og forsaavidt blev Sagen mig af Vigtighed, som min Uskyldighed og den Lidelse, som jeg, uagtet denne, havde udstaaet, stillede mig for Fremtiden i et gunstigere Lys hos baade Meddisciple og Lærere, mest hos dem, som stærkest havde mistænkt mig. Jeg vilde ikke have berørt denne lille Historie, hvis den ikke — for mig idetmindste — havde fremstillet sig ganske tidsmæssig; thi saa meget vil jeg i disse Jurydebattens Dage erklære, at ingen dødelig Magt skulde faae mig til at stemme for dette System paa Grund af dets Fortrin for Retsspørgsmaalets Vedkommende.

Mine Nydelser og Adspredelser i Barneaarene vare baade tilladelige og utilladelige. De sidste vare mange, de første heller ikke saa ganske faa. Min Fader var i Grunden en kjærlig Natur, og han undte mig enhver Glæde, hvorom han var sikker paa, at den ikke vilde virke fordærveligt paa min Moralitet. Jeg var — som jeg alt har berørt — stadig med ham paa hans eller Familiens Udflugter; jeg fik Lov til at gaae i Selskab, en og anden Gang paa Bal, sjeldnere i Theatret, men nødigt uden i lovligt Ærinde paa Gaden. De fleste af mine Bedrifter under aaben Himmel faldt derfor leilighedsviis, naar jeg i et eller andet Ærinde sendtes ud i Byen, og navnlig havde jeg den rigeste Anledning til Færdsel paa Frihaand, naar jeg skulde op til en gammel Moster, som boede høit op under „Fjeldet," saa det ikke var let at kontrollere min Benyttelse af den Tid, jeg tilbragte der. — Et bestemt Ærinde til denne Moster havde jeg — vel at mærke i mine pureste Drengeaar — hver Bededagsaften. Det er bekjendt nok, at Bergenserne ere i den Grad regulære Folk, at man paa flere Ugedage og ved enkelte andre bestemte Leiligheder har sine visse Middagsretter fast over den hele By. Hver Onsdag og Løverdag er saaledes Fiskedage, og netop dette giver Anledning til hiin eiendommelige Trafik paa „Triangelen" mellem Strilerne og de bergenske Tjenestepiger. Hver Fastelavnsmandag spises Byen rundt de saakaldte „Heitevægger," og en Fremmed maa blive høist overrasket, naar han, deels om Morgenen, deels ved Middagstider, seer den Mængde Tjenestepiger, som pile hen til Bagerne med store Kurve bedækkede med sneehvide Sengepuder, for at holde „Heitevæggerne" varme. Bededagsaften maa hele Byen have Pandekager tillivs, og en af de livligste, men tillige — jeg kan i mere end en Henseende sige — mildeste Erindringer, jeg har, er netop fra disse Bededagsaftener. Kl. 5 lukkedes alle Boutikker og i mange Huse endog Gadedørene. Bededagsklokkerne tog til at ringe fra alle Byens Kirketaarne; ingen Børn fik Lov til at lege paa Gaden; alle Forretninger standsede; Politibetjente, hver med 2 Vægtere, patrullerede igjennem Byen, og der herskede en Stilhed over det Hele, som for mig gjorde denne Helligaften til den høitideligste i det hele Aar. Paa samme Tid begyndte Røgen at stige op fra alle Skorstene i Byen, og hvor man kom hen, kunde man lugte sig til Kjøkkenets Gjerning — ikke altid paa lige behagelig Maade; thi sommesteder bleve Pandekagerne uimodsigeligen stegte i Lysetalg. Min Bestilling var det nu, naar Klokken blev 7, at gaae op til den nævnte Moster med Pandekager mellem to Talerkener, indviklede i en hvid Serviet; ikke fordi at Moster jo ogsaa havde sine Pandekager, men vore vare af Hvedemeel med Korinther i og stegte i Smør, hendes af Bygmeel uden Korinther og stegte i Fidt. Denne Tour var mig derfor heller ikke i enhver Henseende behagelig; thi jeg blev altid nødt til at smage paa Mosters „Bagster", og jeg var alt dengang saapas Lækkermund, at disse Fidt-Pandekager ikke gik ned uden Vridninger. Jeg har forøvrigt mine Besøg hos denne Moster at takke for min mere end almindelige Svømmedygtighed; thi hendes Bolig laa paa Veien til det tidligere nævnte Badested Bontelabo; jeg gjorde i de varme Sommerdage gjerne en hemmelig Udflugt didhen og blev — hvad min Fader ikke anede og vist ikke vilde tilladt — i kort Tid en flink og forvoven Svømmer. I et Par Sommerferier fik jeg Tilladelse til at tage med en Kjøbmandsfamilie af vort Bekjendtskab ud paa Landet. Der nød jeg mellem en Flok af jevnaldrende Gutter og Piger en mig ukjendt Frihed og et Vellevnet, hvortil vi ikke vare vante hjemme; ikkedestomindre kunde jeg efter 8 Dages Forløb længes ubeskriveligt efter Forældre og Sødskende, og Hjemkomststunden var mig tusinde Gange kjærere end Afreisens Time. Forøvrigt ere disse Toure blevne mærkelige derved, at jeg paa en af dem gjorde mit første Bekjendtskab med Ole Bull, hvis Forældres Landsted — Valstrand — laa i Nærheden af hiin Families Sommeropholdssted. Han var ældre end mig og skulde paa en Maade studere; men Viola var allerede dengang hans udkaarne Brud, og det tør vel siges, at ingen Brudgom har elsket mere tidligt og mere inderligt og trofast end han. Allerede dengang var han optraadt paa Koncerter i Bergen, og jeg havde upaatvivlelig oftere havt Anledning til at høre ham; men aldrig har hans Musik saaledes tiltalt mig som engang, da han i den stille Aften, inde under Træernes Løvtag, mens Solens sidste Straaler zitrede paa Vandspeilet, spillede Maaltrosten til Ro og mig ind i brogede Drømme om Huldrer og Haugfolk. — Just ved min Tilbagekomst fra en af disse Toure gav min Fader mig et Beviis paa sin Kjærlighed, der ved Maaden, hvorpaa det skede, var charakteristisk nok. Jeg var ved Skoleexamen bleven opflyttet i en høiere Klasse og var tagen ud paa Landet uden at modtage nogensomhelst Kjendelse for mit Avancement. Min Fader havde i det Hele taget langt lettere for at revse end for at rose, og jeg har meget sjelden hørt, hvad man kalder et godt Ord, af hans Mund. Derimod elskede han ved særegne Anledninger at udtrykke sig skriftligt, og ved min Hjemkomst fra en af hine Toure overrakte han mig en Æske og et Brev, som han bad mig at læse i Eenrum. Æsken indeholdt et gammelt Lommeuhr, og Brevet, næst efter en Lykønskning til min Opflyttelse, en Rigdom af Formaninger og Hentydninger til den Fremtidsglæde, han ventede af mig, hvilket i høi Grad rørte og vandt mit i Grunden bløde og barnlige Sind. Samme Aar faldt jeg i en streng Nervefeber; underlige Syner gjennemkrydsede mine Feberdrømme, men de vare meget behagelige; thi min Faders og Moders Billeder stode bestandig for mig i det mildeste Lys af Kjærlighed og Omhu. Jeg husker meget godt min Opvaagnen af Krisis i denne Sygdom: den løb ud med en Drøm, hvori jeg synes, at jeg paa det bitreste havde bedrøvet min Stedmoder, som, da jeg pludselig vaagnede i en voldsom Graad, sad ved min Seng og ventede min Død. O, hvor jeg med den heftigste Kjærlighed faldt hende om Halsen! o hvor jeg græd de ømmeste Angerens Taarer! o hvor jeg lovede at blive hende en god Søn og aldrig mere at bedrøve hende! — Min Faders Glæde over min Redning var næsten taus; dog betroede han mig lidt længere henne i Reconvalescensen, at han allerede havde tænkt paa min Begravelse, der, som det lod, skulde være bleven meget høitidelig. I ethvert Fald var Skildringen af den saa levende, at jeg paa en Maade kan siges at have bivaanet min egen Jordefærd; kun Skade, at jeg ikke som visse Andre, ogsaa kan siges at have hørt min egen Ligtale.

Jeg skal ikke længere opholde mine Læsere med disse maaskee barnagtige Barndomserindringer. Der staar vel endnu mangt et Billede for mig, som jeg kunde ønske at opfriske og hellige et kjærligt og taknemmeligt Blik, ja — brogede Billeder — muntre Billeder — eventyrlige Billeder — luftige Billeder — glødende Billeder — skuffende Billeder; men, hvad vedkommer alt dette Andre end netop mig selv? Jeg iler derfor

skyndsomst forbi Altsammen og forbeholder mig kun Lov til engang imellem sub rosa at drage dem frem til egen Beskuelse og Vederkvægelse. Her være det kun bemærket, at jo længere jeg kom op i Skolen, desto jevnere, men ogsaa desto sikrere blev min hele Udvikling; jeg naaede frem til at blive Skolens Dux og demitteredes 1831 til Examen Artium med et udmærket Vidnesbyrd fra min kjære, mig af Hjertet saa inderligt hengivne Rektor. Skilsmissen fra mit Barndomshjem var rørende nok, især den Scene, som foregik Aftenen før min Afreise. Min Fader førte mig ud paa Kirkegaarden til min Moders Grav; her talte han ikke mange, men desto mere indtrængende Ord og tog det Løfte af mig, at jeg ved Tanken om hende skulde sky Ungdommens Forvildelser og — hvad han udtrykkelig paalagde mig — ikke uden hans Tilladelse deeltage i dens, som han kaldte det, ødelæggende Svirelag. Den kjærlige, ængstelige, men o — saa eenfoldige Hjemfødning af en Fader! Han meente mig det saa vel, men han havde aldrig været udenfor det jevne, stikkelige Bergen. Dog, jeg blev sandelig ikke en af de værste, og hans Ord bleve ikke ganske spildte paa mig; thi jeg deeltog virkelig ikke i noget Kalas, før han selv gav mig Tilladelse dertil, og hvem veed, fra hvor mange Fristelser Erindringen om hiin sidste Aften ved min Moders Grav dog har reddet mig? Ingen Søn er dragen ud fra sin Faders Huus med hjerteligere Velsignelser end jeg, og saa saa rigt udstyrede for det Timelige som jeg; maatte jeg kun paa nogen Maade have gjengjældt de kjærlige Hjerter og Hænder baade det Ene og det Andet!

Og hermed maa jeg standse og for længere Tid afbryde min Underholdning med Bladets Læsere; i de følgende Affnit af mit Liv vil jeg nemlig komme til at omtale Personer og Forholde, der tildeels have havt en saa indgribende Indflydelse paa det Offentliges Udvikling, at Behandlingen af samme tiltrænger en omhyggeligere Forberedelse, end mit vidtløftige Embedes Forretninger for Tiden tillade mig at anstille. Idet jeg derfor for en Stund tager Afsked med mine Læsere, maa jeg bede Dem om Overbærelse med Mangt og Meget, fremfor Alt om intet Anstød at tage af den Form, jeg har anvendt, — i vor puritanske Tid for let maaskee for Alvoret i min Embedsstilling. Men jeg kan nu engang ikke være anderledes; jeg er, som sagt, en „elastisk" Natur, og Formen sluttede sig som en velbrugt og magelig Hverdagsklædning ganske af sig selv om den Gjenstand, jeg paatog mig at fremstille. Ja endnu mere: jeg tror at have Grund til at takke Gud ret meget, fordi han endnu har forundt mig denne Lethed baade i Tanken og Talen; jeg fattes sandelig ikke derfor enten det Tunge eller det Triste.

Bevægelige Taarne til Havneforsvar.

Den menneskelige Aand er uudtømmelig, iſærdeleshed, synes det, hvor det gjælder at udfinde nye Ødelæggelses-Værktøi. Den amerikanske Krig viser os daglig nye Beviser herpaa og alle disse nye Opfindelser for Angrebet vilde ingen Fred love for Fremtiden, dersom man ikke vidste samtidig at opfinde Forsvarsmidler, der ere ligesaa vældige som Angrebs-Maskinerne.

Det sidste Bombardement paa Charleston har beviist, at Jernfartøier i sin nuværende Skikkelse ikke paa langt nær ere saa frygtelige, som man tidligere har paastaaet, samt at Kysternes Beboere kunne paa det kraftigste sætte sig til Modværge selv mod de bedst rustede og vældigste bepantsrede Fiender.

Pantserflaadens Nederlag er fremkaldt ved Forsvarsmidler, som i lang Tid have været kjendte og anvendte; men langt mærkeligere vilde Resultatet have været, dersom Charlestons Havn havde været forsvaret af en Række af de smaa Fæstningsværker, som man nu i New-York foreslaar at anlægge ved Indløbet til alle Unionens Havne.

Disse smaae Fæstningsværker bestaae af bevægelige Taarne paa en vis Afstand fra hinanden og henlagte i selve Indløbet af Havnen. Disse Taarne skulle forenes indbyrdes ved Undervands-Kjæder, bestemte til at standse hvert Fartøi, som skulde ville vove et Forsøg paa at bane sig Vei mellem Taarnene.

Selve Taarnet skal bygges af saa tykt Jern, at det kan modstaae de stærkeste Projektiler. Taarnet skal holde hundrede engelske Fod i Diameter og være tilstrækkelig høit til at rumme sexti Kanoner, fordeelte i to Rækker over hinanden, ligesom Batterierne paa de nye Fartøier.

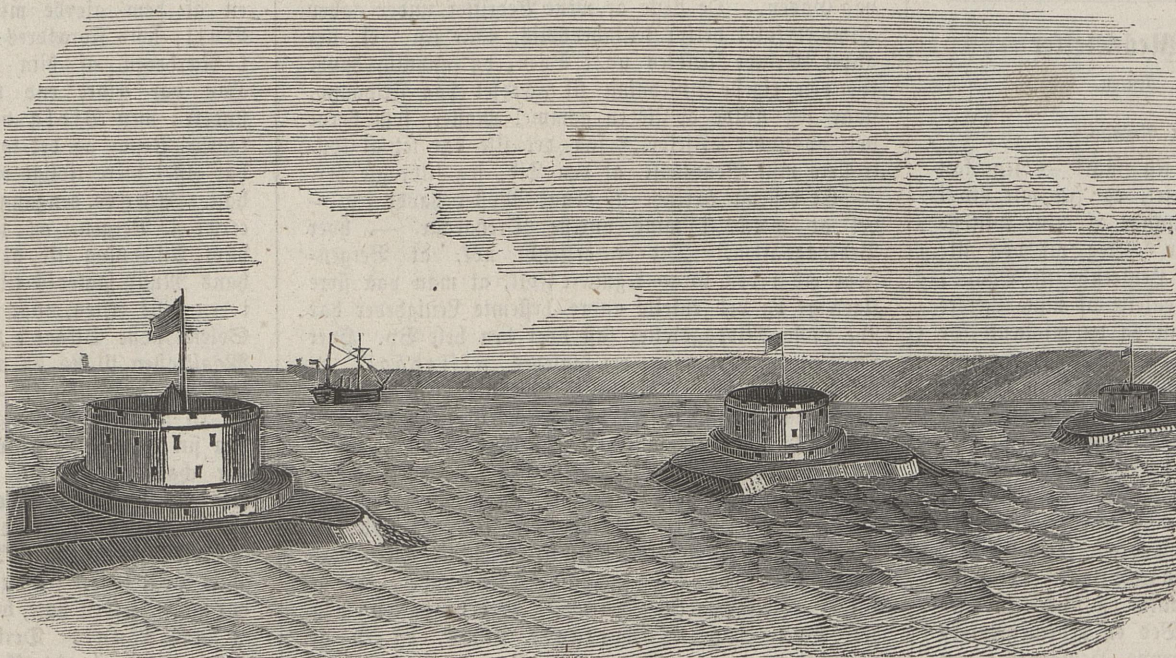
Længst nede i Taarnet skal indrettes et særskilt Rum for den Maskine, ved hvilken Omkringdreiningen af selve Taarnet skal bevirkes.

I Midten af Taarnet og over det for Befalingsmanden bestemte Rum, hæver sig et andet mindre Taarn, aldeles uafhængigt af Hovedtaarnet, og som sættes i Bevægelse af særskilt Mechanik.

Befalingsmanden er, staaende paa sin Platform, ligesaavel beskyttet mod Fiendens Kugler som Artilleristerne inde i Taarnet. Han kan gjennem en liden i en Aabning anbragt Kikkert nøie observere alle Fiendens Bevægelser, og Befalingerne til Kanonerere og Maskinister uddeler han gjennem et Talerør.

Man paastaar, ved denne Opfindelse at kunne tilintetgjøre den vældigste Flaade ved Indløbet til enhver Havn, og at ethvert andet Forsvars-Middel er aldeles overflødigt. Den her indtagne Planche giver en tydeligere Forestilling om den paagjældende nye Opfindelse.

Man gyser ved alle disse Jette-Foretagender, som gaae ud paa at tilintetgjøre Menneskelivet, ikke at tale om Penge og Gods, og man vilde, for at tale med en amerikansk Tidende, fortvivle over Menneskeheden, dersom man ikke samtidig saa i alt dette et Middel til endelig en Gang at standse eller umuliggjøre al Krig.

Bevægelige Taarne til Havneforsvar.

François Guizot.

II.

Hvor lidet Guizot i sine senere Memoirer end taler om sig selv, er der dog nogle Hentydninger til, at han i 1827 mistede sin herlige Hustru, samt at hun paa sit Dødsleie gik over til Protestantismen, da hun ikke i Evigheden vilde være adskilt fra Den, hun havde været saa tro paa Jorden. Han sad ved hendes Dødsleie og oplæste med høi Røst Bossuets trøstende Liigtaler, mere for at styrke sig selv end hende, der var mild og stærk til det Sidste. Man dør godt, naar man har levet godt. Efterslægten snapper begjærligt efter de faa Optegnelser, der findes om denne usædvanlige Kvinde, der især synes at have været usædvanlig som Charakteer. Hendes tvungne Forfatterskab ophørte med hendes Ægteskab, i det høieste har hun været brugt af Manden til Sekretær. Det var en af disse Charakterer, som man feilagtig kalder „mandige," fordi de, naar de ere nødte dertil, gjøre Mændenes Bedrift, men som blot have een Styrke, den at elske meget, og blot een Egenskab, som de altid tiltrænge, og som aldrig svigter: Taalmodighed. Af Guizots faae Ytringer aner man mellem den strænge, bestandig arbeidende og kjæmpende Mand, og den kloge, ømme, fine Hustru, der blot levede for at forbinde de Saar, Livet slog ham, et af de Forhold, som gjør det tungeste Liv forholdsviis let. Der gives Kvinder, der vilde faae Blomster til at skyde op af Ørkenens Sand. Guizots Hustru talte under sin Sygdom ofte med ham om hans Fremtid og ytrede især Frygt for, at han skulde blive en eensom Mand Resten af sine Dage. For ogsaa at ære hende i denne sin Villie ægtede han to Aar efter hendes Niece.

Hvorledes det ene Ministerium efter det andet dannedes og faldt hører blot herhen forsaavidt som disse Omskiftelser havde Indflydelse paa Guizots Stilling. Det ene Ministerium havde ikke saasnart tilladt hans Forelæsninger, før det andet forbød dem; men hvergang man gav ham Ordet, lyttede Ungdommen med begeistret Beundring til hans klare, mandige Foredrag, hvorfra dog Alt holdtes fjernet, som pleier at drage og lokke Masserne. Under Ministeriet Polignac valgtes han til Deputeret for Staden Lisieux. Under Debatten om et Mistillids-Votum mod Polignac betraadte han for første Gang den parlamentariske Talerstol, og man tillægger ham Fortjenesten af eller Skylden for, at den Adresse gik igjennem, der gav Anledning til Kamrenes Opløsning og Juli-Revolutionen. Guizot var dog ingenlunde fiendtlig stemt mod Bourbonnernes Regjering; han havde atter og atter viist den, hvilken Vei den havde at slaae ind paa, for at gjenvinde Folkegunsten, men den foragtede alle Advarsler. Guizot ønskede ingen Revolution: han har til alle Tider været mod de voldsomme Forholdsregler, hvilket ofte nok har været bebreidet ham, og det Særsyn har derfor viist sig, at medens Regjeringerne have anseet ham og hans Advarsler for oprørske, har Nationen fundet ham og dem for matte. Medens Andre have tænkt paa Omvæltning, har han tænkt paa Midler til Ordenens Opretholdelse, og det er i Frankring altid en utaknemmelig Rolle at være Rolighedens Befordrer; men da han besidder et overordentlig organisatorisk Talent, har man ikke vel kunnet undvære ham, og Juli-Regjeringen stillede ham, paa den Post, der i Revolutionstider altid er den vanskeligste: Indenrigsministerens. Alle de Mænd, der oprigtig havde arbeidet paa at befæste det konstitutionelle Monarchi, forstod, at de intet Andet havde at gjøre, end at støtte det nye Kongedømme og søge at bringe Nytte for Frankrig af en Revolution, som de ikke havde fremkaldt, men som Ultra-Royalisternes Blindhed havde gjort uafvendelig; Gjæringen var imidlertid endnu for uhyre; Guizot formaaede ikke at bringe sine Theorier om Almeenvel i Harmoni med Døgnets skrigende Fordringer, og han trak sig igjen tilbage.

At følge alle hine Tiders politiske Brydninger ligger udenfor vort Blads Ramme, de tilhøre desuden allerede Historien; vi fremhæve altsaa blot de Affnit, som tjene til at belyse den antike Charakteer, der her beskjæftiger os, og hvis Liv i lange Aarrækker var politisk Kamp. Efterat Louis Philip, for at berolige Gemytterne, ogsaa havde gjort Forsøg paa at kalde Oppositions-Partiet til Roret med den bekjendte Bankier Lafitte i Spidsen, men ogsaa dette viste sig afmægtigt til at stagge Anarchiet, opfordredes Casimir Perier til at danne et Ministerium. I de hidtil chaotiske Kamre kom da nu en Slags Orden; de vildt kjæmpende Horder deelte sig i tre Leire: Venstre eller Oppositionen, anført af Thiers, Frankrigs mest glimrende Taler; Høire, eller de Konservative, anført af den strænge, ubøielige Guizot, og Centrum, bestaaende af Vaklende af alle Farver, anført af den forslagne Jurist Dupin. Alle disse stærke Stridsmænd satte en Ære i at gaae sammen med Casimir Perier og ved deres Hjælp lykkedes det ham at standse Oprøret i Gaderne og befæste Juli-Herredømmet. Men hans Overtagelse af Magten var et Offer, bragt Fædrelandet; det var en stærk, ædel, lys Aand i det allerskrøbeligste Legeme, og allerede Aaret efter bukkede han under for Byrden. Efter denne Ministers Død dannedes det saakaldte Oktober-Ministerium med Marskalk Soult, Hertugen af Broglie, Guizot og Thiers, der rakte hinanden Haanden for ved forenede Kræfter at bygge en Vold om det nye Monarchi mod Legitimisternes og Republikanernes bestandige Anfald. I over tre Aar lykkedes denne deres vanskelige Mission.

Hvilken Dom Historien end vil fælde over Guizot som Politiker, og man seer at Nutiden allerede dømmer ham mildere end hans egen Tid og aldrig drager hans Motivers høie Uegennyttighed i Tvivl, saa vil det aldrig kunne bestrides ham, at have indlagt sig udødelig Fortjeneste af sit Lands Skolevæsen. Ved Underviisningsloven, der var hans Værk baade som Udkast og som Udførelse, reiste han Fattigskoler rundt om i Landet og bragte Oplysning ind i det tykkeste Mørke. Man faar Ærefrygt for Mennesket Guizot,

naar man af Datidens Historie lærer, at den af Arbeide overvældede Statsmand fandt Tid til at beskjæftige sig med alle Detailler af Skolelærerens, Forældres og Disciples Forhold, og i kjærlig Strenghed sørgede for at Ingen fritoges fra at lære. „Ingen Sekt eller Partiaand!" skrev Guizot i sit Cirkulære til Almueskolelærerne. „Læreren maa hæve sig over Døgnets Splid."

Efter Oktober-Ministeriets Fald, der var en Følge af Septemberloven og Fieschis Attentat, kommer en Periode, som det er yderst vanskeligt at have en klar Dom om. Samtiden anklagede Guizot for Anmasselser af enhver Art, for af Ærgjerrighed at have sluttet sig til Oppositionen, og især for i Forening med Thiers at have stiftet den saakaldte Koalition, der blev saa uheldbringende for Monarchiet af 1830, som hidtil havde troet sig stærkt nok til at kunne regjere med hvem det fandt for godt, og som nu med Forbauselse saa sig denne gjort stridig af to fordums Ministre. Man venter at Guizot i Slutningen af sine Memoirer vil forklare Motiverne til denne Koalition med politiske Modstandere og derved afvaske den Plet, den har sat paa en Charakteer, som Efterslægten, der har saa livet moralsk Storhed at dvæle ved, gjerne vil see ophøiet over Dieblikkets Lidenskaber. Haardnakket udelukket af Molés Ministerium gik Guizot som Gesandt til England, hvor han forblev selv efter at Thiers igjen var kommen til Magten, og hvor hans berømte Navn, hans Religion og grundige Kjendskab til Englands Politik og Literater satte ham i høi Gunst. Det har altid været sagt, at Guizot er mere Englænder end Franskmand, saavel af Væsen som Tænkesæt. Et uhyre diplomatisk Nederlag skulde han dog opleve mellem disse sine Venner, thi det famøse orientalske Spørgsmaal afgjordes bag hans Ryg paa den for Frankrig sørgeligste Maade og var allerede ordnet, da han fremdeles strev i sine Depescher, at man havde Tiden for sig. Da Guizot endelig blev vidende om Juli-Traktaten, gjorde han Palmerston alvorlige Forestillinger: Europa kunde i en saa vigtig Sag ikke undvære Frankrigs Medvirkning; men samtidig lagde han det af Thiers dannede Ministerium paa Hjerte ikke at forurolige Europa og ophidse Gemytterne, uden dog at misbillige Væbningerne. Hvorledes Thiers's Politik blev mere og mere krigersk og i høi Grad uroligede Kongen, indtil det kongelige Mishag tvang denne Statsmand til at trække sig tilbage og Guizot kaldtes til at sammensætte det Ministerium, der blev Juli-Monarchiets sidste, ere Kjendsgjerninger, der noksom ere drøvtyggede af hiin Tids Aviser og altsaa kunne forudsættes at være bekjendte Ting.

Parti fra Gotheborg.

Gotheborg, der var Samlingsstedet for det nysafholdte statsokonomiske Møde, og af hvis prægtigste offentlige Plads et Billede her gives, er en regelmæssig byggct By, med mange smukke Bygninger og en Handelsrørelse og Industridrift, der gjør den til den betydeligste af Sveriges Byer næstefter Hovedstaden. Totalværdien af dens aarlige Indførsel udgjør over 6 Mill.

Gustav Adolfs Torv i Gotheborg.

Spd., og Handelsflaaden bestaar af omtr. 150 Skibe. De vigtigste af Gotheborgs industrielle Anlæg ere Sukkerraffinaderier, et Porterbryggeri, en Seildugsfabrik og en Mastinfabrik. Menneskeantallet i Byen tilligemed dens tvende Forstæder er omtr. 40,000, altsaa det samme som Christiania's, med hvilken By Gotheborg ogsaa er omtrentlig jævngammel; thi det blev egentlig først anlagt 1614 af Gustav Adolf, for hvem der i Egenskab af Byens Grundlægger ogsaa i 1854 er reist en Statue paa det Torv, der fører hans Navn, og som vort Billede fremstiller. Sine Privilegier fik Staden i 1621, og blandt dens første Befolkning hørte en Hob Udlændinger, navnlig Hollændere. Det var først efterat den i 1607 paa Den Hisingen anlagte By var bleven forstyrret af de Danske, at Gotheborg flyttedes til dens nærværende Sted ved Gotha-Elven, en Miil fra dens Udløb i Kategattet. Over de mange Kanaler, hvoraf Byen gjennemskjæres, føre et Snees Broer.

Det skandinaviske nationaløkonomiske Møde.

(Af en norsk Deeltager.)

(Slutning fra forr. Nr.)

Grosserer Wallenberg paapegede de Vanskeligheder, som den internationale Søfart er underkastet; Søfarten mellem de tre Riger burde betragtes som indenrigsk Seilads. Som Exempler anførte han, at et svensk Dampskib, som var sat i Fart mellem Stockholm og Kjøbenhavn, maatte blot for at faae anløbe Kjøbenhavn, betale 6000 Rigsdaler aarlig eller 4 Procent af dets Værdi, hvilken Sum vilde være sparet, om Skibet blot gik til Malmø, samt at det fra norsk Side var negtet at indgaae paa et svensk Tilbud om at sætte et Dampskib i Fart paa Sognefjorden med offentlig Understøttelse, alene af den Grund, at Fartøiet var svensk. Afdelingen udtalte sig i Overeensstemmelse med Forslaget for, at den internationale Skibsfart, især den regelmæssige, der har saa stor Betydning som Kommunikationsmiddel, burde stilles lige med den indenrigske. Konsul Hage klagede over Lastepengenes Størrelse i Sverige, og Ordføreren, Statsraad Fåhræus, over deres Størrelse i Norge. Lektor Daa, understøttet af Professor Bergfalk og Grev Erik Sparre, begjærede større gjensidig Frihed med Hensyn til Forhyring af de tre Landes Søfolk ved Handelsflaaden. Bergfalk oplyste, at i Sverige gjaldt den Regel siden 1829, at Besætningen paa svensk Fartøi kan bestaae for en Fjerdedeel af Udlændinger, men at de tre Fjerdedele skulle være enten Svensker eller Nordmænd, dog saaledes at Skipperen altid skal være svensk. Fra dette Spørgsmaal, hvori Forsamlingen tiltraadte Forslagsstillerens Anskuelse, gik man over til Næringsforholdene i det Hele. Her optraadte Grosserer Murén som den almindelige Næringsfriheds Forfægter, og Borgermester Larsen udviklede Principerne for den nye danske Næringslovgivning, der hviler paa den mest udstrakte Friheds Princip for de Indfødte, men kræver 5 Aars Ophold i Landet for Udlændinge; heri kunde dog Kongen gjøre Ændringer til Fordeel for Undersaatter af andre Lande, hvor et friere Princip gjaldt. Grev Sparre gik ud fra den Forudsætning, at her krævedes en Forandring i Reglerne for Naturalisation, men modsagdes fra norsk Side af Fuldmægtig Tvethe og Lektor Daa og fra dansk af Borgermester Larsen og Redaktør Bille, hvilken Sidste udtalte sig om de særegne Vanskeligheder, som Naturalisationsspørgsmaalet frembød under de nuværende forvikled-

danske Statsforhold. Alle Talere vare enige om Sagen i sig selv og man forenede sig tilsidst om følgende af en Kommittee redigerede Udtalelse:

„Indvaanere i ethvert af de tre skandinaviske Riger bør berettiges til i de øvrige 1) i Lighed med Indfødte at drive Handel, Haandværk eller anden Syssel samt derhos at forhyres i Søfarten, 2) at nyde Ret til at benytte sig af de Kundskabsprøver, som kræves inden de respektive Lande for at drive visse Næringer, og 3) at erhverve og besidde fast Eiendom. 4) Erhvervelse af Indfødsret i hvert af de tre Lande bør lettes for de øvrige Rigers Indvaanere.

I Forbindelse hermed vedtog Afdelingen et af Proprietær Christensen fra Danmark fremsat Forslag om Udtalelse af Tilfredshed med de fra svensk Side foretagne Skridt til en Lovgivningsreform, sigtende til at lette Udlændinger Adgangen til at erhverve fast Eiendom og Panteret i saadan Eiendom. Grev Sparre oplyste, at den kongelige Tilladelse, som nu krævedes til Erhvervelse af fast Eiendom, aldrig negtedes, og udviklede derpaa i et længere Foredrag de Vanskeligheder, som havde stillet sig i Veien for en tilfredsstillende Ordning af Pantevæsenet; denne forudsatte nemlig en Forandring i det nuværende Overformyndervæsen, hvortil et Skridt blev gjort paa sidste Rigsdag, da Myndlingens legale Panteret i Formynderens Eiendomme ophævedes. — Kand. Brodtkorb fra Norge omtalte den mindre gode Tilstand, hvori den skandinaviske Boghandel befinder sig, og beklagede i Særdeleshed Vanskelighederne ved at erholde Bøger fra Sverige. Dette foranledigede en længere Diskussion. Professor **Bergfalk** og Notarius Ljungberg vare enige med Hr. **Brotkorb**; de klagede over Vanskeligheden ikke alene ved at faae fat i norske Bøger, men ogsaa ved at blive bekjendt med hvad der udkom i Danmark og Norge, og udtalte et Ønske om, at Aviserne ved perodiske Literaturangivelser vilde afhjælpe dette Savn. Grev Sparre meente, at Feilen laa hos Publikum; **Boghandlerne** forsynede sig nok med hvad Folk vilde have. Mag. Sohlman fandt derimod Klagerne vel begrundede; Forholdet var virkelig abderitisk, især hvad en literær Verelvirkning mellem Christiania og Stockholm angik. Man maatte, ytrede han, ikke lægge altfor megen Skyld paa Aviserne; Sagen var, at Boghandlerne i Almindelighed ikke indsaa Vigtigheden af at give Journalisterne Anledning til at blive bekjendt med Literaturens Nyheder. Han troede dog, at Kommunikationsmidlernes Forbedring vilde virke til en Forbedring af Forholdet, og gjorde forøvrigt opmærksom paa de danske og norske Bøgers Dyrhed, som hindrede deres Udbredelse. C. Ploug meente ogsaa, at Hovedfeilen laa i de daarlige Kommunikationsmidler, især om Vinteren, da Fragterne ere enormt høie; han gjorde blandt Andet opmærksom paa den Fordyrelse af svenske Bøger, som er en Følge af Boghandlernes Coursberegninger. Baron Hamilton foreslog, at Told af Bøger, trykte i noget af de skandinaviske Rigers Sprog, ikke burde finde Sted imellem Landene; som **Beviis** for Urimeligheden af den nuværende svenske Toldsats fremhævede han, at der maa betales Told af Sturzenbechers Skrifter, der trykkes paa Svensk i Kjøbenhavn. Justitskansler von Koch gjorde dog med Hensyn hertil opmærksom paa Nødvendigheden af at sikre sig mod Eftertryk. Forøvrigt gav denne Diskussion, hvori adskillige andre Talere deeltog, kun Anledning til en almindelig Udtalelse om, at Alt burde gjøres for at bortrydde de Hindringer, som ligge i Veien for literært Fællesskab og Verelvirken. Endelig bifaldtes et Forslag af Grosserer C. F. Wærn om, at Forfatteres, Komponisters og Kunstneres Eiendomsret til sine Frembringelser burde gjennem særskilte Love beskyttes mod Eftertryk og Eftergjørelse.

Disse forskjelligartede Udtalelser fra Afdelingens Side bleve alle tiltraadte i den sidste Dags almindelige Sammenkomst. Med Hensyn til Resolutionen angaaende Told-Principerne opstod en vidtløftigere Diskussion. Grosserer Lallerstedt vilde, at Resolutionerne skulde indledes med en Bemærkning om, at de opstillede almindelige Principer burde antages i hvert enkelt Land f o r a t b a n e V e i f o r e n f r e m t i d i g T o l d f o r e n i n g. En saadan Udtalelse vilde efter Talerens Formening sætte Kronen paa Værket. En Toldforening var vistnok en Fremtidstanke, men en praktisk Fremtidstanke, for hvilken der burde arbeides; til det usynlige Baand, som allerede forener Skandinaviens Lande, burde lægges et synligt: en Toldforening. Han understøttedes af Bille, det danske Dagblads Redaktør; denne betragtede Spørgsmaalet kun som statsøkonomisk, ikke som politisk; det var utvivlsomt, at Ophævelsen af Toldskrankerne mellem de tre Riger vilde paa en overraskende Maade udvikle hvert Lands eiendommelige Kræfter. Stemningen syntes et Øieblik at være gunstigere for denne Sag i den større Forsamling, end den havde været i Afdelingen, hvor Alle vare enige om at henskyde Tanken om en Toldforening til en ubestemmelig Fremtid. Men det viste sig snart, at DHrr. Lallerstedt og Bille vare i Minoriteten. C. Ploug meente, at dette Spørgsmaal var for stort og vanskeligt til at det burde vækkes i det sidste Øieblik; Konsul Hage og Grosserer Melchior fandt mange Betænkeligheder; Kand. Fredriksen erklærede, at han som sand Skandinav kun ønskede g o d e Baand mellem de tre Riger, og dertil henregnede han ikke en Toldforening. Fra norsk Side yttrede Bankchef Stabell, at Ordet „Forening" havde en god Klang i skandinaviske Øren, naar kun ikke Ordet „Told" kom foran. Grosserer Wærn forlangte, at man skulde gjøre sig Rede for hvad der indeholdtes i Begrebet Toldforening. En fælles Opkrævning af Told vilde paa Grund af Landenes indbyrdes Beliggenhed ikke medføre nogen væsentlig Besparelse, medens derimod Fordelingen af den for fælles Regning opkrævede Told vilde medføre store Vanskeligheder, navnlig paa Grund af den ulige Konsumtion af toldbare Varer i de forskjellige Lande; det Væsentlige og Ønskelige, nemlig Toldfrihed for hinandens Naturprodukter og Industrifrembringelser, kunde opnaaes paa anden Vei. Fra flere Sider nævntes Norges Finantssystem, der henter en uforholdsmæssig stor Deel af sine Indtægter gjennem Tolden, som en væsentlig Hindring for Øieblikket. Diskussionen endte med, at Lallerstedt efter Opfordring af S. A. Hedlund tog sit Forslag tilbage.

I det sidste Møde blev det bestemt, at der om to Aar skulde afholdes et lignende Møde i Kjøbenhavn. Man valgte en permanent Kommittee, som skulde forberede det kommende Møde. Til Medlemmer valgtes Professor Schweigaard, Oberstlieutenant Kjerulf og Skibsrheder Smith-Petersen for Norge, Generaltolddirekteur Fåhræus, Overstatholder Bildt og Grosserer Wærn fra Sverige, samt Etatsraad Schovelin, Etatsraad A. N. Hansen og Konsul Hage fra Danmark. Denne Kommittee bemyndigedes til at sammenkalde det nye Møde til næste Aar, saafremt Omstændighederne gjorde det ønskeligt.

Om den Aand, der gjorde sig gjældende under dette Møde, er der kun een Mening blandt Deeltagerne. Gjensidig Imødekommen og broderlig Velvillie charakteriserede dette Samvære af svenske, danske og norske Mænd, baade under Forhandlinger og under de selskabelige Sammenkomster, der skyldtes Gøteborgs Borgers Gjæstfrihed. Debatterne fremkaldte ingen af de paa Møder af lignende Art ikke saa sjeldne personlige Konflikter.

Om de praktiske Resultater faar Fremtiden dømme. Eet Resultat er uimodsigeligt: det har viist sig, at saadanne skandinaviske Møder vækker Interesser og Sympathier blandt de Samfundsklasser, for hvem de have den største Betydning; der har viist sig et Ønske om stadigt fortsatte Sammenkomster af samme Art. De skandinaviske Ideer have dermed gjort et væsentligt Fremskridt; de ville bestandig mere og mere kræve Virkeliggjørelse paa de praktiske Interessers Felt. Vistnok have enkelte af de vigtigste Beslutninger en kosmopolitisk Tendens, en naturlig Følge af de Anliggenders Natur, hvorom her er Spørgsmaal, men i den fælles Vedtagelse og Udførelse faae de sit skandinaviske Præg, og i sin Virkeliggjørelse ville de staae som een af den skandinaviske Bevægelses første Frugter. Dette gjælder først og fremst om Tilveiebringelsen af fælles Mynt, Maal og Vægt for de tre nordiske Riger. At Forsamlingens Udtalelser i dette vigtige Spørgsmaal ikke ville komme til at staae som fromme Ønsker, er der al Grund til at haabe. Et af Mødets mest anseede svenske Medlemmer, Justitskansler von Koch, erklærede, at han vilde indbringe Forslag, sigtende til Beslutningernes Gjennemførelse, paa Ridderhuset, og den svenske Rigsdag vil sandsynligviis ikke undlade at paakalde Regjeringens Virksomhed for Sagens Fremme. Og i de to andre Lande er Stemningen visselig ikke fremmed for den Tanke, som Mødet har udtalt. Af afgjørende Betydning vilde det være, om England, for hvis Parlament, efter hvad der paa Mødets sidste Dag blev oplyst, et Forslag i samme Retning er indbragt, besluttede sig til, at antage det metriske System.

Til Illustreret Nyhedsblad.

Hr. Redaktør!

I Deres Blad for 31te Mai berettes i Nekrologen over Prof. P. A. Munch, at „e n a f L a n d e t s R i g m æ n d b e t a l t e f o r e n d e e l A a r t i l b a g e h e l e h a n s G j æ l d." Deres Referents Beretning kan i dette Punkt alene grunde sig paa en Misforstaaelse. Jeg har lige fra Aaret 1842 havt godt Kjendskab til Munchs Pengeaffærer, hvis saagodtsom udelukkende Bestyrelse senere i en Række af Aar var mig overdraget. At baade jeg og de, der senest have bistaaet med hans Sagers Ordning, skulde være uden al Kundskab om en saa storartet Liberalitetshandling, hvis den virkelig var øvet, og som dog, for længere eller kortere Tid, vilde have befriet Munch aldeles for økonomiske Forlegenheder, ligesom den vilde have gjort enhver yderligere Intervention overflødig, maa vel noget nær ansees for en Umulighed. Misforstaaelsen tror jeg imidlertid at kunne opklare. — Blandt de ikke faa Beviser, Munch modtog ogsaa paa Privates Paaskjønnelse og Deeltagelse, var følgende: Nu afdøde Grosserer P. A n k e r paa Frederikshald opfyldte i 1856 paa den velvilligste Maade Munchs Anmodning om et kontant Laan af 1800 Spd., der anvendtes til Dækkelse af forskjellige Gjældspapirer. Dette Laan, der af Hr. Anker velvilligen blev tilstaaet Munch rentefrit, er af dennes Gage gjennem Universitetskvæstor Aars bleven tilbagebetalt i de fastsatte Terminer, saa at nu kun derpaa staar til Rest 281 Spd. 30 ß. — Uden Tvivl, Hr. Redaktør! er det til dette, nu næsten tilbagebetalte Laan, som gjennem mundtlige Overleverelser er blevet forvandlet til en Gave og dertil gjort større, end det i Virkeligheden var, at Deres Referent har sigtet. — Saavidt det for Øieblikket, efter den mig meddeelte Opgave, kan udfindes, har Munch af sin Gjæld fra 1847 tilbagebetalt henved t r e F j e r d e p a r t e r. Som en velfortjent Løn for sit næsten overmenneskelige Arbeide havde Munch nu ved sin Afreise fra Fædrelandet den bedste Udsigt til i forholdsviis kort Tid, uden Overanstrengelse, at kunne betale den resterende mindre Deel, hvorover han ogsaa gjentagende udtalte sin Glæde. Gjældens Restbeløb antages omtrentlig at kunne dækkes ved en paa hans Liv tegnet Forsikring.

Christiania, Juni 1863. A. I n g e m a n n.

Norge.

Christiania. Naar der i de til Meddelelsen om P. A. M u n c h s Død i f. Nr. knyttede Betragtninger hedder, at en af Landets Rigmænd for endeel Aar tilbage betalte hele hans Gjæld, trænger dette til en berigtigende, nærmere Forklaring. At saa var, blev vistnok baade sagt og troet endog af Mænd, der nøie kjendte den Afdødes Forholde, og selv om man hørte, at Pengene kun skulde være et rentefrit Laan, ansaaes dette mere for en høflig Form fra hiin Rigmands Side, end fordi han agtede at kræve dem tilbage. Efter hvad et Par Mænd, der særlig have havt med Munchs Pengeaffærer at gjøre, velvilligen have meddeelt os*), have hine Penge ikke i Formen alene været blot et rentefrit Laan, men er ogsaa af M. kun benyttet som saadant, i d e t d e e f t e r h a a n d e n e r e b l e v n e t i l b a g e b e t a l t e ved terminvise regelmæssige Afdrag af hans Gage, saaledes at nu kun et høist ubetydeligt Beløb staar tilbage. Disse Afbetalinger — skjønt moderate — have da naturligviis ogsaa havt sin Eftervirkning paa hans senere økonomiske Stilling. Imidlertid havde denne i den sidste Tid, ved Venners Indskriden og en personlig sparsom Levemaade, i det Hele bedret sig, ja hans hele Gjæld skal endog kunne dækkes af hans Livsassurancepolicer. Vi skulde ikke have berørt Munchs økonomiske Forlegenheder, dersom de ikke havde været saa almindelig bekjendte, endog udenfor Landets Grændser, og været af saa indgribende Betydning i hans Liv, og netop derfor skikkede til at lade Udenforstaaende fra dem slutte sig til hvilken Miskjendelse og Utaknemmelighed denne fortjente Mand har fristet i Fædrelandet. Men jo ubetydeligere den Rolle er, som Norge blandt Staterne vil kunne overtage i politisk Henseende, og jo almindeligere den Antagelse i Udlandet er, at Befolkningen er halve Barbarer, desto nødvendigere er det at varetage og hævde vore aandige Interesser, og det ikke alene i Gjerningen, men ogsaa i den civiliserede Verdens O p i n i o n, og derfor itide, endnu inden en falsk Anskuelse har rodfæstet sig, at forebygge denne og de samme ubeføiede Bebreidelser, som fra Udlandets Side tidligere er gjort os med Hensyn til et Par af vore berømte Mænd: at vi have ladet dem forkomme af Nød og Mangel paa Anerkjendelse. Vi gjentage trøstig, at Nationen med Hensyn til Munch har gjort, hvad den billigviis kunde gjøre; men vi beklage ogsaa villigen, at ikke e n d d a m e r e kunde gjøres for en Mand, hvis usædvanlige Fortjenester af Videnskaben havde Krav paa usædvanlig Erkjendtlighed. At yde denne, om end først over Graven, og mod den Afdødes Efterladte og hans Minde, bliver nu hele Nationens Sag og Skyldighed, og vi haabe og ønske derfor, at den paatænkte Subskription til Stiftelsen af et Legat med Munchs Navn vil finde en varm Deeltagelse inden hele det norske Folk.

— Hs. M. Kongen kommer hertil den 20de Juni for den 22de næstefter at opløse Storthinget.

— Under 2den Juni er Overretssagfører C. J. M i c h e l e t udnævnt til Politimester i Christiania, og Politifuldmægtig Frode K n u d s s ø n til Polilitiadjutant sammesteds.

— Under 23de Mai er Stiftskapellan i Christiania Stift B. O. G r ø n v o l d udn. til resid. Kapellan i Modums Pstgd., Læge ved Hafslunds og Borregaards Godser C. E. R a d i c h til Distriktslæge i Hvaløernes Distrikt, Oberstlieutenant i Ingenieur-Brigaden, Oberst i Armeen N. C. I r g e n s til Generalmajor og Chef for bemeldte Brigade, Cand. theol. J. A. H. K i l l e n g r e e n til Adjunkt ved Tromsø lærde og Realskole, Cand. jur. Oluf C. O n s u m til Fuldmægtig i Revisions-Departementet og Sekondlieutenant i Marinen C. F. W i l l e til Premierlieutenant.

— Kunstforeningen gav forrige Løverdag en Afskedssera for Skuespiller J ø r g e n s e n, hvilken aabnedes med en Tale af Advokat Lassen, hvori Jørgensens Betydning som Kunstner fremhævedes, og til hvilken Skaaltale en af H. Ibsen forfattet Sang blev afsunget. I Mandages gaves paa Christiania Theater en Afskedsbenefice for det aftrædende Kunstnerpar, hvorved Jørgensen fremsagde en af C. Borgaard forfattet Epilog. Bifaldet var overvættes, Afskeden gribende. I Tirsdags gav Byens Sangforeninger Jørgensen og Frue en Serenade, udenfor deres Bolig.

— Det R a t h k e ' s k e Legats Renter for indeværende Aar er af det akademiske Kollegium fordeelt paa følgende Maade: Stud. med. Hjortdahl og Stud. min. Irgens tils. 260 Spd.; Stud. real. Blytt og Stud. med. Hoch, hver 90 Spd.; Stud. med. P. Petersen 80 Spd. og Studiosi real. J. L. W. Dietrichson og C. W. L. Horn hver 40 Spd.

— Statsraad L a n g e har ifølge Mgbl. indgivet sin Afskedsansøgning, men ladet sig bevæge til at blive Storthingets Slutning over.

— Storthinget har besluttet, at Hedemarkens og Christians Amter skulle fraskilles Christiania Stift for at overgaae til et eget Stift med H a m a r som Stiftsstad, medens nedre Thelemarkens og Bamble Fogderier skulle henlægges til Christianssands Stift. Denne Stiftsdeling har i ganske anden Grad baade Naturforholdene og de historiske Traditioner for sig, end den, der i den kgl. Propsition var foreslaaet, nemlig Oprettelsen af et Drammens Stift.

— Steens Forslag om Indførelsen af Oldnorsk som tvungent Artiumsfag er forkastet af Odelsthinget.

— Storthinget har, ifølge kongl. Proposition bevilget 4500 Spd. til Indkjøb af Prof. Blytts botaniske Samlinger.

— Ligeledes er bevilget 38,000 Spd. til et Værksted for Pantserpladers Fabrikation.

— Veiinspektør i Akershuus Amt C. S. E r l a n d s e n er 23de Mai tildeelt Borgerdaads-Medaillen i Sølv.

— I Kjøbenhavn er der ved Subskription for Polakkerne indsamlet nogle Tusinde Rdl., foruden at endeel Damer agte at foranstalte en Bazar i samme Øiemed. — Hos os har beklagelsesviis en lignende forsøgt Subskription ingen Fremgang havt, idet kun yderst Faa have tegnet sig for Bidrag paa de i Bogladerne udlagte Lister.

— I **Bergen** træffes store Forberedelser til den Sangerfest, som der skal afholdes af Medlemmer af alle Landets Sangforeninger mellem 14de og 18de Juni.

*) Den ovenfor indrykkede Skrivelse fra Hr. Dispachør, Konsul Ingemann have vi først modtaget efterat disse Bemærkninger alt vare skrevne og satte. Men vi have ikke heri seet nogensomhelst Grund til for vor Skyld at nægte samme en Plads. Red.

Rettelser

til Stykket om de engelske Kammerladningsrifler i Nr. 22, 5. Spalte. Paa Figur 2 mangler paa Grund af Træskjærerens Skjødesløshed Bogstavet b paa det ved samme Bogstav paa Fig. 1 betegnede Sted. — Paa Fig. 4 staar d; skal være a.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 24. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 14de Juni 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Til Bergen!

Som du sidder der
bagom dine Skjær,
tunge Fjeld omkring og Havets Dyb for Foden,
grunder du vel paa
Saga, som skal gaa
end engang med Undre ifra Land.

Hil dig, norske By,
„Bergen aldrig ny,“
gammeldags og evig som din Holbergs Lune;
engang Kongers Vagt,
siden Handelns Magt,
Præsident paa første Frihedsthing.

Høj og lislig som
Solsfinsdagen kom
stundom af din Regn og vindforrevne Taage,
steg med store Mænd
eller Daad igjen
du, naar det var mørkest i vort Land.

Op af Folkegrund,
vittig, kjernesund,
skjød der stærke Tanker, byggende i Landet,
skjød vor Kunst tilsidst
i sin Fødsel kyst
af din mørke mægtige Natur.

I din Højfjeldssal
blev til Maler Dahl,
langs med dine Strande drømmede Welhaven,
og i Aftnens Guld
gynged' Ole Bull
paa din Vaag iblandt Europas Flag.

Med dit Hav i Pagt
har du evig Magt,
blaae Fjorde er dig Aarer ind i Landet.
Fra dit norske Sind
skinner Lykken ind, —
af din Fortid vil der Fremtid gaa!

Bjørnstjerne Bjørnson.

Professor Munch i Rom.

(Af Forf. til „Fra alle Lande.“)

Man skrev 1860. Det var i Rom en Juni-Eftermiddag. Den preussiske Legations Præst havde mistet sin unge Kone, og vi Protestanter havde samlet os ved Foden af Monte Testaccio for at følge efter Kisten. Den kom. Et langt Tog satte sig i Bevægelse. Det var ingen romersk Procession; her var ingen Chordrenge til at svinge Røgelsekarret foran Monstrantsen; her var ingen brændende Kjærter, ingen Munke brummede sagte et miserere, men det var bedrøvede alvorlige Christne. Ved min Side gik Professor Munch. „See Dem ikke om før De kommer op af Bjerget“, sagde han paa sin korte, ivrige Maade. Jeg tænkte ikke paa at see mig om. Jeg saa blot efter tre smaa Sortklædte, som med Hænderne fulde af Blomster gik nærmest efter Kisten med Marietta, den deilige Barnepige fra Tusculum med den hvide Dug over Hoved og Skuldre. Deroppe talte Manden, Faderen, den fromme Præst, ved den aabne Grav. Han vilde ikke forøge Rørelsen, den var allerede stor nok; han vilde blot fortælle nogle Træk af sin Hustrues Liv, som de Tilstedeværende kunde tage med hver til sit Hjem i Øster og Vester; de vare jo alle Fremmede paa romersk Grund som han og som hun. Og saa fortalte han, hvorlunde hun, Martha-Magdalena — saa kaldte han hende, fordi hun havde færdedes saa travlt deroppe paa Kapitol i Barnestue og Have og dog saa trolig siddet ved sin Herres Fod og lyttet — hvorlunde hun havde været saa ungdomsfro i at leve og saa stærk til at dø. Og saa fulgte Træk paa Træk af hendes elskelige Liv, simpelt fortalt, aldrig at forglemme. Som det led mod det Sidste, var hendes Lidelser store. En Nat sagde hun: „Sørg ikke saa tungt for at jeg lider.“ Naar den slemme Hoste begynder, veed jeg godt, at jeg blot behøver at sige: „Nu kan jeg ikke mere, Herre, værdiges at lindre det lidt for mig, saa bliver det strax bedre. Og fordi jeg veed dette, kan jeg være taalmodig i det Længste og sige, jeg kan godt holde det ud endnu en liden Stund, Herre — og saa endnu en liden Stund.“ Og saa faldt de tre Skuffer Jord, og saa kastede Børnene deres Blomster ned og saa vi Vore, og saa var Graven næsten fuld, og da jeg kom tilbage til min Plads, sagde Stemmen fra før: „Nu skal De see Dem om.“ Der laa Rom under mig i sin Herlighed. Regnbuen havde opløst sig og gydt alle sine Farver over de syv Høies Stad. St. Peters Kirke luede, alle de sønderbrudte Templer fremviste triumpherende deres forgyldte Takker, selv den gule, dovne Tiber bugtede sig skinnende mellem sine violfarvede Bredder, og over Albanerbjergene laa Guldskyerne tæt. Over disse Guldskyer jublede han. Nu seer han Guldskyen nærved. „Den Liigtale kunde jeg lide“, sagde han paa Hjemveien. „Det er den rette Trøst at høre tale om vore Dødes smaae menneskelige Dyder, om deres Elskværdighed.“ Og siden han, hvis Livstraad Parcen saa brat overklippede, kunde lide saadan simpel Liigtale, saa vil jeg idag fortælle om hans smaae menneskelige Dyder, om hans Elskværdighed; om hans Storhed fortælle bedre Tunger.

Ligesom hans Viden var selv Videnskabsmanden en Gaade, saa var og hans Hjerte en Gaade. For alle os Andre syntes det, som havde han saa meget at tage vare paa, at han ikke tænkte paa en saadan Ting, som at have et Hjerte, men traadte man saa over hans Hjems Tærskel, fik man Andet at vide. Ligesaa rund til at give, som han var i Videnskaben, ligesaa rund til at give var han der. „Det er ikke saa rart, at Faer kan Historie,“ sagde hans Mindste en Dag, hun flagrede omkring ham i Stuen, „men han kan sætte i Noter Alt, hvad Moer falder paa at spille, og han har aldrig lært, og han trækker ud Tænder med en Spiger, og han har lært Antonio*) at koge, og han stemmer Klaveret, og han tegner alle vore Brodeermønstre og finder dem selv op.“ Og saa var det. Hans gaadefulde Begavelse strakte sig til Alt, hvad han rørte ved. Og gaadefuld var ogsaa hans Legems Kraft. Han gik den lange Vei fra Vatikanet til sin Bolig paa Corso midt paa Dagen i Sommerens Hede, naar Solen brænder lodret og alt Levende gjemmer sig væk, naar Insekterne stikke, naar Tiberens gule Vand er lunkent og selv Bøflen lukker de onde Øine og ligger som død. En Dag, da den hede Scirocco blæste, spurgte jeg ham, om det da ikke havde været ulidelig hedt at gaae hjem, og fik det Svar: „Jeg syntes nok, det var lidt varmt paa Broen.“ (Broen ved Engelsborg, som Romeren ængstelig skyer ved Høisommer.) Han elskede Rom og alt hvad Roms var, og den Dag, han skulde forlade Pavens By, gik han og drak af Fontana di Trevi. Og hvo der drikker af dette Vand, skal drages mod Rom i evig Længsel og visselig engang vende did tilbage. Men paa sin vældige Maade drak han for dybt, drak af selve Steentritonens Mund, han maatte og vilde tilbage til Rom, og som Gidsler efterlod han det dyreste, han eiede, og han kom tilbage, og nu ligger han kold i Tiberstaden.

En Aften kjørte et lidet Selskab til Colosseum for at see Kjæmpe-Ruinen i Maanelys. Hvorledes det gik til, at Professoren, der aldrig uden Nød brugte Hestebeen, var paa Corso da vi var paa Corso, og stod ved Colosseum, da vi steg af ved Colosseum, spurgte Ingen efter; saadanne Ting som Rum forsmaaede han at mæle om. Efter længe at have vandret om under Arenaens Buer, hvor der engang var Plads til 80,000, efter at have seet paa Maanens underlige Spil og paa Buskene, der hang som sort Kniplingsværk over Muurtinderne, satte vi os paa en Marmorkapitæl, der laa i det gule Græs. Og saa fortalte han om de Tusinder af fangne Jøder, der havde hvælvet disse Buer, om Keiserhofferne, om Gladiatorerne, om Tigre og Hyæner, der her havde kjæmpet mod Mennesker, indtil det blev os uhyggelig tilmode og vi vilde hjem. Men paa Hjemveien skulde stakkels Fladager gaae med Professoren. De romerske Kudske kjøre rapt, naar det bærer hjem, men hvem var vel paa Corso, da vi var paa Corso? Munch og lidt efter ham Fladager. Ved Porten saa jeg tydelig, hvorledes Fladager søgte at dølge sin udasede Elendighed. Paa Professoren var intet at mærke. At Folk bleve trætte af at gaae, sagde han, var fordi de tog for smaae Skridt. Han tog eet, medens Fladager tog tre, nu havde han paa Touren villet lære ham at gaae. Og hvor han klogt forstod at omgaaes de rødbenede Kardinaler, naar han trængte dem til for at fremme sin Gjerning, ikke at tale om de lærde Abbater! Og hvor han frydede sig over al den romerske Naivitet og Deilighed og besjælede det Alt med sin egen Viden! Naar Piffarer ved Juletide kom ind fra Bjergene for at blæse i Sækkepibe udenfor Husene, vidste han at fortælle, hvorlunde det var den selvsamme Musik, hvormed de fromme Hyrder hiin høilovede Julenat havde hilset Christi Komme; om Steenguderne som om de levende Modeller, der løb om i Gaderne, vidste han lige mange Historier at fortælle og hver Engel omkring

*) De Fremmede i Rom fæste sig en Kok, der for en vis Penge bespiser dem, indtil Suppen bliver det klare Vand, hvori nogle Nudler svømme, og de maa søge en anden eller ordne sig paa hjemlig Viis.

paa Monumenterne kjendte han, ja hvert Træk i hver Engels Ansigt. Han kunde ligge paa Ryggen og stirre lige op i Solen og lytte paa Campagnolens besynderlige Retourneller, som ikke er en egentlig Melodi, sagde han, men en musikalsk Phrase, den samme som klinger gjennem Pieffarers melancholske Sækkepibe og gjennem Munkenes Deo gloria i Kirkerne. Og saa Kastaniegryden, hvorunder Ilden blusser midt paa Gaden og divina comedia, som man seer for en halv Bajok og Karnavalets Confetti-Kamp og de magre Væddeløbsheste, som han bandt Knaldperler i Halen, at de skulde løbe videre og Børneranglerne, besatte med Makroner, og Spækhøkerens Bod med Laurbærkrandsene om Bøffelosten, — tro ikke at Noget var ham for smaat. Og saa Gjederne, som i Maimaaned komme ind fra Bjergene og lade sig malke midt paa Gaden — derud maatte han hver Dag og see den friske Gjedemelk skumme i Glasset og drikke den varm. Og hvor han kunde spise! En Portion gule Ærter i vort ærlige norske Dampkjøkken var ham ikke nok, han maatte have to. To Potter gule Ærter! Men saa levede han ogsaa paa dem maaskee et Par Dage, thi naar Ingen passede ham, spiste han blot hvergang en heftig Hunger stak ham, men kjærlige Slægtninge mærkede dette og toge Formynderskabet over hans Spiisning, det vil sige kaldte ham til et gjæstfrit Bord til regelmæssige Maaltider, saa Ingen tro, at han maaskee er død, fordi han glemte at sørge for sig. En Aften gik han med os til Catacomberne — gammelt og nyt, romersk Kjøkken og Dampkjøkken kommer her om hinanden, men hvem spørger om Stiil, det er ham det gjælder, saa blæser vi af Stiil. — Der hvor de sorte Gange krydse hinanden, der foran Steenaltrene, hvor de første Christne holdt deres hemmelige Gudstjeneste, der hvor efter Sagnet Paulus prædikede, der foran de gule smuldrende Knokler, der skulde I have hørt ham oprulle Fortiden, medens Førerens røde Fakkel oplyste det smukke, mandige Ansigt. Aldrig fandtes der paa romersk Grund en bedre Ledsager; den klassiske Old levede op igjen, naar han vilde tale, og han vilde altid; aldrig saa jeg ham træt, aldrig nedstemt, og naar han saa kom hjem, maatte alle Børnene være i Stuen, hvor han skrev sit Storværk, og tale maatte de gjerne alle; naar han saa og hørte dem, gik det allerglattest, men havde En et Ærinde ude, var han strax færdig til at følge, eller skulde Noget hentes paa den anden Side Tiberen, saa var han parat. Men derfor voxte Værket ligefuldt. Natten var jo lang og at sove mere end et Par Timer var Dovenskab. Bordet stod om Vinteren saa, at han kunde lange tynde Kjæppe hen i Kaminen, hvor Ilden altid knitrede lystigt; vilde den ikke brænde, pustede han blot lidt til med sine mægtige Lunger. — Og Blomster var der ogsaa, smukt maatte der være i Stuen, hvor den smukke Mand sad i en graa Frakke og gjorde sin store Gjerning, omgiven af sine smukke Børn. Det var dog ikke for sin Skyld han vilde have det saa smukt om sig, det var for deres; fra han havde en Vugge, skulde Vuggen være fiin og Noret have det godt. „Er hun ikke sød Du Andreas?“ sagde hans Ældste, da den Lille laa i Vuggen. Saaledes var Forholdet. Han blev gift saa ung, hans Ældste var hans gode Veninde og Kammerat, ofte hans Mentor. Og nu er han tagen fra dem, skjønt han engang sagde: „Et Menneske kan ikke dø, naar han energisk vil leve. Døden tager ham i et svagt Øieblik.“ Græder, græder, Fædrelandet græder med Eder! — — —

Fru Heibergs Statue af Bissen.

Blandt den lange Række af geniale Skuespillerinder, som det danske Theater under sin næsten 140aarige Bestaaen har havt at opvise, er der ingen, hvis hele lange Kunstnerbane har været saaledes fulgt af Publikums Opmærksomhed, Deeltagelse og Beundring, som Johanne Louise Heiberg's, født Pætges. Født i Kjøbenhavn 1812, blev hun i sit 8de Aar optaget blandt Eleverne ved det kongl. Theaters Dandseskole, optraadte allerede i sit 12te Aar i nogle af Larchner komponerede Entreer, og høstede paa en Kunstreise, hun 1824 foretog med ham, allerede Bifald. I Begyndelsen af 1826 udførte hun med afgjort Talent nogle Deklamationsnumre ved Aftenunderholdninger paa Hoftheatret, hvilket foranledigede Digteren Johan Ludvig Heiberg til at skrive Vaudevillen „Aprilsnarene“ med Trines Rolle bestemt for hende, hvori da den vel 13aarige Elev ganske henrev Publikum. I de følgende Aar spillede hun med overordentlig Bifald flere for hende skrevne Overgangsroller i Stykker af Heiberg og endnu i 1828 Julie i „Romeo og Julie.“ I 1829 blev hun udnævnt til kgl. Skuespillerinde, og i 1831 blev hun, i en Alder af 19 Aar, i al Stilhed, i en Landsbykirke, viet til Johan Ludvig Heiberg (dengang 40 Aar gammel), der havde bidraget saameget til hendes dramatiske Talents hurtige Udvikling, og med hvem hun siden (i 1836 og 1839) med offentlig Understøttelse foretog Reiser til Tydskland og Frankrig. — „I de 235 forskjellige Roller, som Fru Heiberg har udført paa den danske Scene, har Publikum, siger en dansk Forfatter, havt rigelig Leilighed til at beundre hendes skabende Genius og hendes Mesterskab i saagodtsom alle Rollefag. Fra de mangfoldige unge Pigeroller, hvori hun ved den fine Forstand og Smag, det sprudlende

Fru Johanne Louise Heibergs Statue af Bissen.

Liv, den letteste Humor, elskværdigste Overgivenhed og med det barnlige Sinds hele Dristighed henrev Publikum, og til hendes alvorlige og gribende Fremstillinger i Dramaet og Tragedien, der vare Produkter af det omhyggeligste Studium og den grundigste Tænksomhed, alle udførte med psychologisk Sandhed og ægte kunstnerisk Kraft og Høihed (Dina 1842, Parthenia 1843, Kong René's Datter 1845, Ninon, 1848 o. fl. a.) — har hun havt et mægtigt og mangfoldigt Repertoire. Det Skjønne har altid været det Ideal, som hun ved sine Bevægelsers Ynde, sit Øies aandrige Liv, sin Stemmes melodiske Klang, med sit i mindste Detail korrekte Spil og plastiske Fremstilling stræbte efter, og som hun, eftersom Tiden dannende og forædlende havde fuldkommet hendes Udvikling, har vidst at gjengive. Hvor rigt og mangfoldigt hendes Talent er, saa kan der dog neppe være Tvivl om, at det er i Konversationsstykket, at det har viist sig i sin største Glands, der, hvor det især kommer an paa Repliken, Betoningen og de pludselige Overgange fra en Følelse til en anden, her staar hun som uovertræffelig og uerstattelig. Ligesom Fru Heiberg er den genialeste Kunstnerinde, den danske Scene har frembragt, saaledes har neppe nogen dansk Kunstnerinde modtaget flere eller stærkere Beviser paa Publikums Begeistring end hun. Det er umiskjendeligt, at Fru Heiberg ved sit Geni har virket opvækkende saavel paa sine Kunstfæller, som paa sin Tids dramatiske Digtere, der skylde hende en stor Deel af det Bifald, hvormed flere af deres Værker ere blevne optagne. Midt i sin Glands forlod hun 1857 den Scene, hvis Prydelse hun i saa lang en Aarrække havde været, men hvor Forholdene efterhaanden vare blevne saadanne, at hun følte Umuligheden af med Lyst og Ro at udøve sin Virksomhed. Efterat hine Forhold havde forandret sig, lykkedes det den nye Theaterbestyrelse atter at vinde hende for Scenen, hvor hun den 5te Oktbr. 1859 som Lady Teazle i „Bagtalelsens Skole“ blev modtagen med en overordentlig Begeistring, og hvor hun kort efter, ved sin geniale Fremstilling af Lady Macbeths Rolle, føiede et nyt Blad til sin Kustnerkrands.

Jordskjælv paa Øen Rhodus.

Man har nu nøiagtigere Efterretninger om det skrækkelige Jordskjælv paa Rhodus Natten til den 23de April. Stødene vare nogle Sekunder horizontale fra Nordvest til Sydost, derpaa forstærkede de sig i vertikal Retning og varede 40 til 50 Sekunder med frygtelig Heftighed. Saavel i Staden selv som i Forstaden ødelagdes mange Huse og ikke et eneste skaanedes ganske. Taarnet Saint Nicolas ved den store Havn, et af de skjønneste Mindesmærker fra Riddertiden, styrtede sammen. I tolv Landsbyer bleve af 2700 Huse de 2050 aldeles ødelagte. De Dødes Tal beløber sig i Staden til 15, men paa Landet til 300. Rystelserne sporedes endnu den 5te Mai, ledsagede af den sædvanlige underjordiske Torden, saa Rædselen endnu vedvarede.

Man har forlangt fra Constantinopel 1800 Telte for at tjene til Ly for dem, hvis Boliger nu ere en Ruindynge. Pengehjælp er ligeledes forlangt af Regjeringen. Der tales om Subskriptioner, der skulle aabnes i Smyrna, og det er at haabe, at Hjælpen ikke vil udeblive, da Ulykken efter hvad man har bragt i Erfaring er ganske lokal og indskrænker sig til Øen Rhodus.

François Guizot.

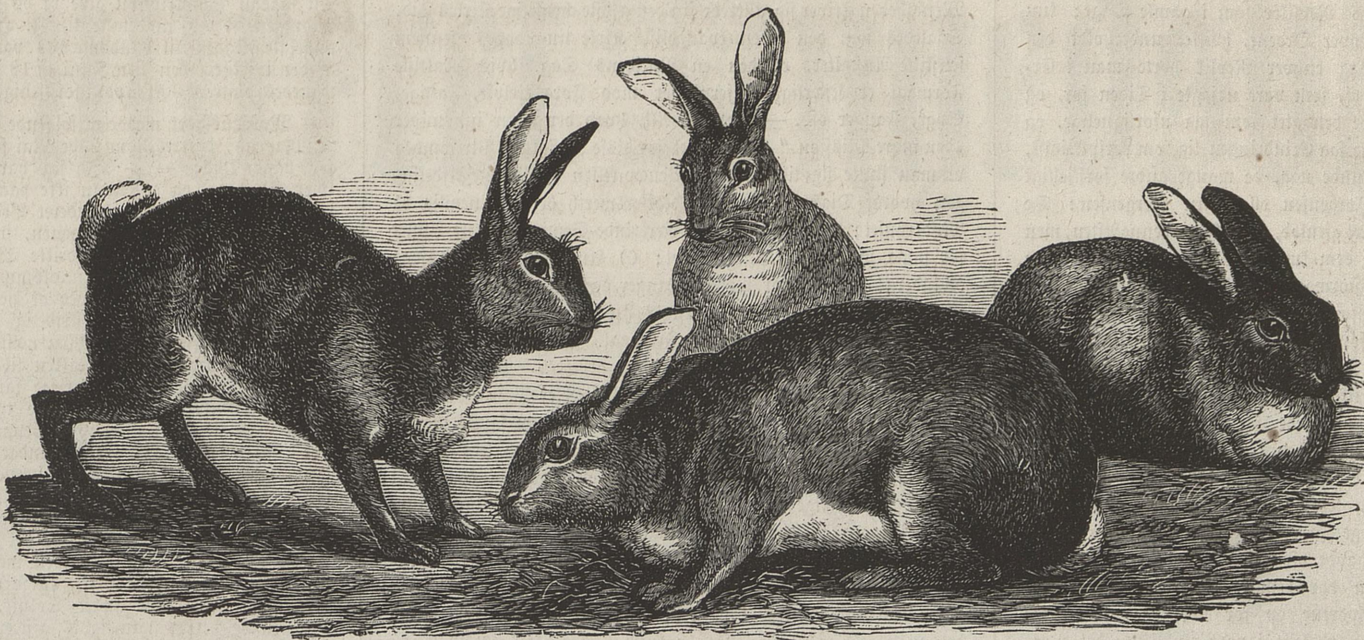
III.

I de syv Aar, hvori Guizot nu stod ved Statsroret, kan Hovedsummen af hans Politik samles saaledes: Fred til enhver Priis med Udlandet og haardnakket Modstand mod alle politiske Reformer i Indlandet. Disse syv Aars Kamp deels mod Nationens ubændige Krigslyst, deels mod de mere og mere høirøstede Skrig efter Reformer, førtes af Guizot med urokkeligt Mod, som hans Fiender kaldte Stivsind og ulidelig Arrogance. „Enhver Politik lover Eder Seier“, sagde han paa sin korte, bestemte Maade i en Tale til, vi huske ikke hvilke Vælgere; „men kun den konservative Politik vil give Eder den.“ Fra denne sin Politiks Ufeilbarhed gik han ud og forandrede ikke en Tøddel deri, selv da den ædle Hertug af Broglie, med hvem han hidtil var gaaet sammen, erklærede den for ikke længer at være tidsmæssig. Den Princip- og Menings-Kamp, der hermed opstod mellem disse to Redelige, betragtedes af alle Juli-Monarchiets Venner som Tegn paa en farlig og spændt Situation. Aldrig har vel en Statsmand været Gjenstand for flere Fornærmelser end Guizot i hiin Tid; men han satte blot mod dem sin dybe Foragt. Hvad der med Rette tør lægges ham tillast var, at han ikke ændsede den offentlige Menings billige Krav, men haardnakket vilde paanøde Nationen sine Principer. At han kjæmpede baade med ærlige og uærlige Vaaben har ofte været sagt, men aldrig beviist. At han paa sin sædvanlige ihærdige Viis saa at sige fremtvang Hertugen af Montpensiers Formæling med en spansk Infantinde og derved nær havde bragt sit Land Krig med England, ansees den Dag idag for en politisk uklog Handling af den kloge Mand, ja Historien vil maaskee søge en af Kilderne til Revolutionen i 1848 i denne Englands indædte Forbitrelse; derimod har en senere Tid med Bestemthed tilbageviist Samtidens Beskyldninger for at

Guizot havde Andeel i de Underslæb, som gav Anledning til de skandaløse Processer med flere af de forhenværende Ministre og andre Høitbetroede, hvorved de lavere Folkeklassers Had mod de paa Samfundets Tinder Staaende naaede en ængstelig Høide.

Den Trang til Reformer, som Guizot i syv Aar arbeidede paa at undertrykke i Frankrig, begyndte nu at gjøre sig gjældende over hele Europa, og efterat Pius den Niende var bleven Pave, var Reform den Fordring, der stilledes af den offentlige Mening til samtlige europæiske Regjeringer. De bekjendte voldsomme Reform-Banketter udtalte sig alle paa den hadefuldeste Maade mod Guizot, men han trodsede sin Upopularitet, som han bar stolt som en Martyrkrone. Samtidig opflammedes Gemytterne af Lamartines „Girondisternes Historie", og snart saa man den hele Presse vende sig mod Guizot, der endnu blot holdt sig paa sin Plads som Kongens uundværlige Raadgiver. En Reform-Banket besluttedes afholdt i Paris den 22de Februar. Den blev forbudt. Der blev ingen Banket, men noget alvorligere: Gadekampen, der egentlig var rettet mod Guizot og ikke mod Kongedømmet. Den forhadte Minister trak sig endelig tilbage, men de forskjellige Efterfølgere, man gav ham, mægtede ikke at styre de løsladte Folke-Lidenskaber og trods alle Indrømmelser, ja trods Kongens Thronfrasigelse, blev Verden Vidne til, at Ministeriet Guizots Fald trak Kongedømmets efter sig.

Da Republikken var erklæret, gik Guizot til England, „hvor Flygtningen" siger han selv, „fandt en endnu varmere Modtagelse end fordum Frankrigs Gesandt." Høsten 1848 tilbragte han paa Sir Robert Peels Landsæde, hvor han lærte at skatte engelsk Gjæstfrihed. Den hvileløse politiske Virksomhed synes at være bleven afløst af en ligesaa aandedrætstandsende literær, thi allerede i Jan. 1849 udgav han et philosophisk-politisk Skrift, som tillagdes høi Betydning: „Om Demokratiet i Frankrig"; hvorpaa fulgte en Række andre politiske Skrifter, som for en anden Mand vilde have medtaget et Menneskeliv. Som Skribent har Guizot aldrig været gjort en høi Rang stridig. Efter et Aars Ophold i England vendte den berømte Flygtning tilbage til sit Fædreland og stillede sig i Spidsen for det saakaldte Fusionsparti, der vilde bringe en Forsoning istand mellem de fordrevne Grene af den Bourbonske Slægt, men som viste sig at være afmægtigt. Det ny Keiserdømme befæstede sig mere og mere, og Guizot helligede nu sit Liv ganske til literære Arbeider. Hans Memoirer, der endnu ikke ere endte, have været læste med Interesse og Ærbødighed over hele Europa. Han forklarede heri sin Politik og dens Motiver og mangt et Lys er kastet over Fortiden. Hans med store, dristige Træk udkastede Skildringer af sine Samtidige ansees som ligesaa mange Mesterværker. Disse Mænd udtræde af Rammen og antage Liv for vore Øine. Ofte tegner han den hele Mand med et Træk, et Ord; aldrig har en Aandens Ædruelighed været saa mægtig. Hvorvidt den overordentlige Forbitrelse, Statsmanden vakte, har havt sin Grund i virkelige Feilgreb eller i Partiernes Raseri over Landets mislige Stilling, kan blot Fremtiden bedømme; det tilkommer ikke Biographen, og allermindst den lette, flygtige, at usurpere Historiens Rolle, og Dommen over Statsmanden tilhører den; men hvad man allerede nu har Ret til at fremhæve, er Guizot som Taler, Historieskriver og Tænker. Hans urokkelige Mod og Rolighed synes at have været fremkaldt af inderlig Overbeviisning om blot at ville det Rette, og har han faret vild i Midlerne, fortjener hans puritanske Redelighed, hans Arbeidsomhed, som ikke har tilladt sig anden Hvile end den, der ligger i Afvexling og Arbeide, og hans høie private Dyder endnu altid en Agtelse, som hans egen Tid ofte nægtede ham, men som vor yder ham desto rundeligere. Naar vi flere Gange have sagt „hans Tid", turde det maaskee dog hende, at hans politiske Rolle endnu ikke er udspillet, thi i Anledning af de stedfindende Valg nævnes atter dette gamle mægtige Navn. I alle Tilfælde hører han til dem, som staae for os opreiste, selv naar de ere faldne.

Hare. Leporider. Kanin.

Leporiderne i Akklimatisationshaven i Boulognerskoven. (Text i næste Nr.)

Kunstnerparret Jørgensens Afsked.

(Af Jonas Lie.)

Christiania danske Theater har alt længe staaet som det høstnende Træ, der mister sine Blade i Vinden. Der spillede jo engang Hagen og Schmidt og Mad. Schrumpf og Wiehe. Men i Mandags mistede Træet sin Krone, da Kunstnerparret Jørgensen tog sin Afsked. Hvad har vi saa igjen her i Landet af scenisk Kunst? Vi personligt ere modige nok i Troen til at svare: „et Træ, som paa sine Grene vistnok endnu kun bærer vore egne unge og grønne Spirer, men hvorpaa en national Kunst engang i Fremtiden vil skyde Blomster, paa hvis Blade vil aabenbare sig Tegninger af Nationens Sjel, et Træ som engang vil hvælve sin løvrige Krone som et fredende Tag over den hjemlige Digtning og en naturlig Smag. Dette haabe vi paa. Men for Dieblikket — hvad have vi saa af Kunst til at stedfortræde den, som vi have mistet? Vi kunne da, siden man gaar os paa Klingen, ikke andet end bede Godtfolk selv see sig om og dømme blandt det, som vi har, samt give at betænke, at Rom slet ikke blev bygget paa een Dag, og at man bør finde sig i lidt Offer for Efterslægten. Den samme Nationens Naturkraft, som satte Kunstens Vaarspirer, vil ogsaa engang frembringe dens Sommer, om denne end først kan naa sin Udvikling sammen med Uddannelsen af Nationens øvrige unge Liv i alle andre Retninger og paa Grundlag af en dramatisk Digtning udspringende af vor egen Tid.

Opinionen blæste stærkere og stærkere imod det gamle danske Bøgetræ, som en Tid bredte sin Krone saa rigt og pragtfuldt udover Christiania By, hvis Vederkvægelse det var, og det mistede lidt efter lidt den Sol, som en varmende Sympathi før havde lagt udover det. Billetterne dømte imellem de to Theatre; de vare i Virkeligheden Stemmesedlerne mellem det Gamle og det Nye; og Billetkontorerne vare kun Urnerne, hvori Folket lagde dem. Hvad man nu maa tro og haabe paa er, at det samme Folk, som saaledes dømte det Gamle til Døden, ogsaa vil elske det Nye op til Livet.

De fleste af vort Lands Dannede have rimeligviis i denne Sag det samme Uheld som vi, nemlig det, inde i Sindet netop at staa paa Overgangen mellem det Gamle og det Nye. Man har levet længe nok til at have seet det Første livsfriskt i sin Manddoms modne og imponerende Form, førend det endnu fik gule Blade i Løvet, og man er knyttet til det gjennem sine bedste Erindringer. Men paa den anden Side har man i den samme Tid ogsaa mere og mere faaet Øiet op for det Store i det Nationens Nye, som vistnok endda kun staar i Knop, men som lever som dens unge Vaar og med Styrken af dens hele Naturmagt. Dette Slags Overgangsfolk — hvortil vi som sagt personligt selv høre — kunde ikke uden megen Rørelse være tilstede ved en Aften som den i Mandags, da Jørgensen og Frue betraadte vore Brædder for sidste Gang. Det var jo hvad vort Land til Dato har eiet af virkelig scenisk, om end dansk Kunst, hvormed man her tog Afsked. Man havde for Øiet en Kunstnerkonge i sin Regjerings sidste Stund, medens om ham reiste sig en Hær af vore bedste Erindringer fra en Tid, da Theatret vistnok ikke som nu prangede med Gasbelysning og tre Logerader, men da det lille Lokale, som dengang var, saa vort Lands aandelige Elite inden Vægge, — da der af første Logerad og Parket, som da dominerede Tonen i Theatret, stod mere end den dyre Billets Anseelse, fordi Nationens første Mænd abonnerede der, Navne der, skjønt borgerlige, udspredte en adelig Duft, der nævntes som Magnaters, og hvis Autoritet dengang var ikke blot Theatrets men hele Landets Pillarer. Der holdtes Landets æsthetiske Storthing, og det at være Theaterløve eller Recensent lønnede sig dengang bedre end nu, og saavidt skjønnes endog bedre end fortiden nogen parlamentarisk Stormandsstilling i vort virkelige Storthing, hvor en Kamp, svarende til den, som i vort æsthetiske Liv er ført mod den danske Scene, nok ogsaa foregaar.

Af Undere skeer der ikke mange i vor prosaiske Tid udenfor de store Gevinster i Lotteriet, men hiin Mandag Aften gaves et saadant. For Øiet tryllede sig en Theateraften fra den gamle Tid, og hvad der endnu kunde mangle, erstattedes saa let ved Erindringens Magt, der den Aften manedes ved Alt. Ikke engang de gamle Løvebilleder, som vi vare vante til at see opretstaaende nede i Parkettet med Lorgnetten mønstrende Publikum, savnedes; det Hele var som levendegjort igjen. Og un-

Ruiner af Taarnet Saint Nicolas paa Øen Rhodus efter Jordskjælvet den 22de April 1863.

der denne Illusion sad da Publikum og saa Jørgensen og Fru Jørgensen sige deres Repliker som i gamle Dage; kun laa den veemodige Afsked over Ordene, hvilket underholdt den erindrende Stemning. Bag enhver Replik hørte man i Erindringen de utallige Andre, som vare udsagte i Tiden før, og som man hver især havde betragtet som saa uforlignelige, og bag den nærværende Scene saa Erindringen ligesom perspektivisk, saa langt det indre Øie kunde naa, de mange andre forskjelligt dekorerede Scener med Jørgensen eller Fru Jørgensen: De Bifaldsraab, hvoraf Theatret gjenlød, var ikke for denne Aften, men for Erindringen, som ved dem kun vaktes til at høre Echoerne af alle de mange Bifaldsstorme, hvorunder Huset saa ofte har ligesom bugnet i Sammenføiningerne; Blomsterregnen mindede blot tilbage til alle dem, som faldt dengang denne Kunst stod i fin Sommer. Hvorvidt Kunstnerparret denne Aften spillede som altid glimrende eller ikke, er Noget som vel kun de færreste af Tilskuerne gjorde sig Rede for. Vi for vor Part ere endog tilbøielige til at helde til den sidste Mening. Thi den Aften vare de ikke Skuespillere, der skulde forestille de fremmede Roller; men de vare sig selv, virkelige Personer, Kunstnere, som med trange Hjerter toge Farvel med et rigt Kunstnerliv og med et Land, hvilket de havde ofret sine lykkelige Gavers bedste Blomstring, et Land, som har dem at takke for en Kunstens Tid, der har traadt Fodsporene op for vort eget nuværende kunstneriske Begynderliv og nedlagt i vort Publikum det europæiske Begreb om Kunsten.

Aftenen endte med Jørgensens sidste Mesterstykke paa denne Scene, Fremsigelsen af Kunstnerparrets Afskedsord, og da saa Tæppet faldt som Guillotinen over den danske Kunsts Nakke, stod nok kun Faa urørte. Uagtet Publikum var sig bevidst selv at have været med at dømme, og uagtet vistnok ingen tænkende Mand længer kunde ønske Dommen tilbagekaldt, var det dog kun med Vemod, at man saa dette saa længe tilvænnede Kunstens Kongedømme i vort Land falde.

Det var et Farvel til Danmark, saaledes som vi havde det før, nemlig som aandeligt Dominium, men et Farvel, som alligevel bærer Haabet i sig. Thi igjennem Skandinavismen, hvis Idee netop hviler paa et sandt Selvstændighedsarbeide i hver enkelt af de tvende nordiske Nationaliteter, ville vi engang med større Forstaaelse see den danske Aand igjen, optage dens Kunst og leve i dens Værker.

5te Juni 1863.

Literatur.

Udkommet er **Kortfattet Veiledning** for dem, der ville indrette Udklækningsanlæg for de vinterlegende Ferskvandsfiske, af M. G. Hetting. Tredie Oplag m. 11 Træsnit. 62 S. st. 8. Dette Oplag, der ligesom de tidligere er udgivet efter Indre-Departementets Foranstaltning og bestemt til Gratis-Uddeling, har modtaget flere Forbedringer og Tillæg, navnlig i Kapitlet om de Fiskearter, hvormed Elve og Søer bør besættes, om Anlæg af Saltvandsparke og om Laryngelens Behandling; og Bogen vil paa Grund af disse Udvidelser være til endnu større Nytte end de foregaaende Udgaver, selv for dem, der uden personlig Bistand ville forsøge paa Fiskeudklækning, ihvorvel den nærmest er beregnet derpaa. Hvad Anlægget af Saltvandsparke angaar, er endnu intet saadant forsøgt hos os; men Forf. haaber, at ogsaa denne Sag vil gaae, ligesom det alt er Tilfældet med Ferskvandsparkene, hvoraf nogle allerede ere igang. Det er, bemærker han, en stor Sag netop for vort Land, der frembyder flere Anledninger til saadanne Anlæg, og derfor anbefales Ideen paa det Varmeste til Landsmænds Opmærksomhed. „Først da vil Fiskeavlen have naaet sit Maal, naar den, hævet til Næringsvei og udgjørende en Green af Folkets store Huusholdning baade i det Store og Smaa, drives med samme Omhu, som enhver anden Virksomhed, der har til Gjenstand at skaffe Fodemidler. En af denne Virksomheds største Fordele er netop den, at den i mange Tilfælde ikke kræver store Midler eller meget Arbeide, saaat ogsaa den Fattige blot ved Anvendelse af nogen Flid og Eftertanke kan ved denne Virksomhed i ikke ringe Grad forbedre sine Kaar."

— Fra Kjøbenhavn have vi nylig modtaget tvende Skrifter om **Diakonisse-Sagen**, hvorpaa Interessen dernede er stærkt henvendt, især efterat Prindsesse Louise af Danmark har stillet sig i Spidsen for samme, og hvilken ogsaa fortjener Opmærksomhed hos os, da der fra de forskjelligste Lande, hvor den er sat igang, foreligge Beretninger om velsignelsesrige Resultater. — Det ene Skrift fører Titelen „Om Diakonisse-Anstalter ialmindelighed og den i Kaiserswerth isærdeleshed af Maria Bojesen" (48 S. 8., Kr. Wissings Forlag) og fremstiller de Erfaringer om Diakonisse-Sagen, som Forfatterinden 1861 gjorde under et Ophold i Kaiserswerth og i Paris. Det andet Skrift er betitlet „Nogle Meddelelser om Diakonisse-Gjerningen i ældre og nyere Tid. Med et Forord af Pastor G. N. Blædel" (128 S. S. 8., Gyldendalske Boghandels Forlag.) Væsentligen er dette udarbeidet efter et svenskt Skrift om Diakonisse-Sagen, hvilket udkom i 1859 i Stockholm, hvor der allerede siden 1851 gives en Diakonisse-Anstalt. Man finder her Efterretninger om Diakonisse-Anstalter i fire Verdensdele, men udførligst dog om Anstalten i Kaiserswerth, der er istandbragt ved Pastor Fliedners Udholdenhed og udgjør Mønsterstiftelsen for de andre lignende Anstalter i den nyeste Tid. — Diakonisse-Gjerningen eller den kvindelige Medhjælpertjeneste i Menigheden skriver sig allerede fra den ældste christelige Kirkes Tid. Saaledes som den i den evangeliske Kirke nu udøves gjennem særskilte Anstalter, er den en Nutidens Sag, hvis praktiske Formaal er Kjærlighedsgjerninger mod Forældreløse, Fattige, Syge, Fanger osv. — i det hele Alt, hvad der hører ind under „den indre Mission." Formaalet for disse Anstalters Virksomhed vil man slutte sig til ved at see Benævnelsen paa de syv Afdelinger, hvoraf Diakonisse-Huset i Kaiserswerth bestaar, nemlig 1) Moderhuset; 2) Sygehuset; 3) Lærerinde-Seminariet; 4) Asylet for smaa Børn; 5) Waisenhuset; 6) Anstalten for sindssyge Kvinder; 7) Asylet for løsladte Fanger og Magdalene-Stiftelsen. Som man vil see er Anstalten et Fællespunkt til Samvirken i de forskjellige Velgjørenheds-Formaal, hvortil der hos os gjennem Asyler og særskilte Foreninger arbeides. Med Hensyn til Diakonisse-Anstalterne overhoved bemærker Pastor Blædel, „at de med derhenhørende Underafdelinger vil kunne samle mange af de hidindtil adspredt virkende Kræfter, ordne og lede en stor Deel af Barmhjertighedens Gjerninger, opdrage Kvinder til at benytte deres rige Evner for deres Medmenneskers timelige og evige Vel, og saaledes vil en Diakonisse-Anstalt udfylde ogsaa hos os en ofte følt Trang." . . Naar man seer den forbausende Hurtighed, hvormed Diakonisse-Sagen i de sidste 26 Aar omfattes af de Christne allerede i fire Verdensdele; naar man erfarer den mangfoldige Velsignelse, hvormed Diakonissernes Virksomhed overalt krones, og hvorledes Diakonisse-Anstalterne, paa faa Undtagelser nær, uden al ydre Støtte vedligeholdes, tiltage og dagligt voxe kun ved Kjærlighedens Gaver, saa kan man neppe undgaae den Følelse: „Det er skeet af Herren og er et Under for vore Øine."

— **Grevinde Lichtenau**, f. Wilhelmine Encke. Tildeels efter Vehse. Kbh. 32 S. 8. (Andr. Schous Forlag.) Denne Bog har sin Interesse som Bidrag til Belysning af Livet og Fordærvelsen ved det preussiske Hof i forrige Aarhundredes Slutning. Wilhelmine Encke, der har indlagt sig Navn af Preussens Madame Pompadour, var en Trompeters og Værtshuusholders Datter i Berlin, hvem Frederik Wilhelm den Anden havde lært at kjende allerede i hendes fjortende Aar. Hun blev hans erklærede Maitresse alt medens han var Prinds, og holdt sig som saadan, ved Siden af lovlige Gemalinder og Hustruer til venstre Haand og andre Favoritinder, under hans hele Regjering (paa hvilken hun udøvede stor Indflydelse) ligetil hans Død, da hun strax blev arresteret og de hende af Kongen tillagte betydelige Godser konfiskerede. At hun maa have besiddet en sjelden Ynde og Evne til at fængsle, derpaa har man de bedste Beviser deri, at hun endnu udover de Fyrgetyve kunde fortrylle engelske Lorder og Diplomater i den Grad, at de tilbøde hende Haand og Hjerte, ja endog i denne fremrykkede Alder gjøre en toogtyveaarig tydsk Prindsesøn rasende af Kjærlighed til sig.

— Hos Wøldike (Kbh.) er udkommet: Skitser af Livet i et dansk Fængsel, ved A. W. 132 S. 8. — Telegrapherne i Verdenshavet og de forskjellige Forsøg paa Forbindelser ved Søtelegrapher, af H. Blerzy (Efter „Revue des deux Mondes" ved J. B.) 55 S. 8. Fremdeles Morgenstudier angaaende Regjeringskunsten af Kong Frederik II. af Preussen, skrevne for hans Neveu (35 S. 8), — et vistnok med Hensyn til Forfatterskab temmelig apokryphisk, men i hvert Fald interessant Skrift, som nylig er udkommet baade paa Fransk, Engelsk og Tydsk.

Norge.

Christiania. Ved Kgl. Resol. af 23de Mai er den af Stiftsprovst Jensen samlede og af ham i Forening med en Kommission (Prof. Rasch, Skoledirektørerne Haslund og Hansen, Sognepræst Jørg. Moe og Kirkesanger Feragen) gjennemgaaede „Læsebog for Folkeskolen og Hjemmet" autoriseret til Brug for Landets Almueskoler, ligesom der af de til Bogens Udgivelse bevilgede Midler er tilladt Udbredelsen af et Beløb af 1278 Spd. til Boghandler Cappelen mod at han overtager første Oplag af Bogen, stort 50,000 Exemplarer.

— Under s. D. er det til videnskabelige Reiser i Norge bevilgede Beløb af 600 Spd. for indeværende Aar fordeelt saaledes: Prof. Sars 100 Spd., Stipendiat O. Rygh 70 Spd., Stipendiat S. Bugge 40 Spd., Kand. philos. Henr. Ibsen 100 Spd., Stud. med. G. O. Sars 80 Spd., Observator J. J. Åstrand 90 Spd., Gartner Moe 120 Spd.

— Storthinget bevilgede 10de Juni, ifølge den Kgl. Proposition 524,000 Spd. til Forlængelse af Kongsvinger-Jernbanen til Rigsgrændsen. Næste Dag bevilgedes, efter flere Timers Debatter og med 65 mod 43 St., ligeledes det til Drammensbanens Anlæg fornødne Beløb, 580,000 Spd.

— Storthinget har bevilget 500 Spd. til en Granitsokkel for Stiftamtmand Christie's Monument i Bergen, samt et yderligere Bidrag af 450 Spd. for Prof. Munchs Familie til Hjemreisen fra Rom.

— DHrr. N. Bing, Fr. Brandt, Jacob B. Brun, C. Fougstad, Chr. Grøndahl, H. Gulbranson, A. Ingemann, P. A. Jensen, R. Keyser, R. Kierulf, Chr. Lundh, Thv. Meyer, N. Nicolaysen, Hartvig Nissen, Siegw. Petersen, A. Schweigaard, J. H. Schwensen, E. Sundt, A. Thomle og C. R. Unger, have udstædt følgende Indbydelse: „Professor P. A. Munch er død og efterlader sig Enke og fem Børn, af hvilke fire Døttre ere uforsørgede. Til ham har Nationen en Gjæld at afbetale, og det vil være en Æressag for den at gjøre Noget, der paa engang kunde sikre hans Efterladte for Trang og tillige være et uforgjængeligt Vidnesbyrd om, at man paaskjønner den Hedenfarnes udmærkede Fortjenester. Dette — tror man — vil skee, naar man ved en Nationalsubskription kunde tilveiebringe en Kapital til Stiftelse af et Legat, der skulde bære Munchs Navn, og hvis Renter skulde tilfalde først de uforsørgede Døtre, saalænge de leve og tiltrænge Understøttelse, og siden anvendes til Stipendier for Studerende, fortrinsviis for saadanne, der dyrke nogen af de Videnskaber, hvori den Afdøde udmærkede sig. Til saadan Subskription give vi os herved den Ære at indbyde. Bidragene bedes indbetalte til J. H. Schwensen." — Idet vi anbefale Sagen til Landsmænds varme Deeltagelse, tilføie vi, at der i Mødet den 11te Juni af 18 tilstedenværende Indbydere tegnedes omtrent 300 Spd. i forskjellige Bidrag fra 2 til 100 Spd.

— Morgenbladet meddeler følgende Uddrag af et Brev fra P. A. Munch, dateret Rom 23de Mai sidstleden, altsaa kun to Dage før hans Død: — — „Ja jeg har virkelig gjennemgaaet en svær Sygdom, og er endnu ikke paa langt nær ganske restitueret, uagtet jeg Gudskelov er i decideret Bedring. Jeg blev syg Tirsdag i forrige Uge, om Morgenen, just som jeg var halv paaklædt, for at skynde mig at drikke The, og derefter at gaa paa Vaticanet. Jeg følte mig fuldkommen vel, paa nogen Forkjølelse nær, da jeg med Et, ved at hoste noget heftigt, følte en saa voldsom og tillige ubeskrivelig Smerte i Hovedet, at jeg næsten tabte Besindelsen. Men næsten øieblikkeligt trængte denne Smerte nedover gjennem Nakken til Siderne, Ryggen, Benene og lige ud i Fodsaalen, saa at jeg sank ganske sammen og maatte ligge paa Gulvet uden at kunne røre mig et Par Minuter, indtil man fik slæbt mig op i Sengen igjen og klædt mig af; hvorefter jeg da blev liggende under heftige Smerter, der kun langsomt og gradevis hørte op, i hele 9 Dage; jeg maatte bruge idelige kolde Omslag paa Hovedet, tildels med Is, og flere Slags Medicin; jeg veed egentlig ingensinde at have gjennemgaaet en saa smertelig Sygdom, thi, hvorvel den i 1855 var langt farligere, var den dog ei forbunden med saa mange legemlige Lidelser. Lægerne ere nok ikke enige om, hvorvidt det har været Virkning af et eller andet Solstik, der kunde have angrebet Hjernen og derfra naturligvis afficeret det øvrige Nervesystem, eller om det har været Eftervirkningen af mit maaske for overdrevne Arbeide i Vinter, forenet med Sindsbevægelser, samt dertil den altfor pludselige Overgang fra Kulden hjemme til den allerede voldsomme Hede her, eller endelig om det er en rheumatisk Affektion, der har angrebet hele Muskel- og Nervesystemet og derfra igjen afficeret Hjernen. Det bedste er dog, at der ei har været eller er nogen Fare; jeg har vel endnu megen Værk i Lemmerne, og er saa svag, at jeg neppe formaar at gaa og kun nogle Timer om Dagen at sidde oppe (hvorfor jeg, som Du vel af Skriften kan dømme, skriver dette i Sengen), men Bedringen synes dog at gaa rask fremad, saa at jeg vel i Midten af næste Uge kan være paa Benene, og udrette saa smaat hvad der er nødvendigt til Afreisen. Men desværre maa jeg aldeles give Slip paa at arbeide mere paa Vaticanet. Det forbyde Lægerne absolut, da det vilde angribe mig formeget. En stor Trøst har det naturligvis været for mig at have mine Kjære omkring mig, og ligeledes at modtage saamange Beviser paa vore troe Venners Kjærlighed og Deltagelse — — — Jeg har foreløbig bestemt min Reise herfra til Onsdagen den 3die Juni, og vil altsaa, hvis Alt gaar vel, efter en 10 a 12 Dages Forløb, maaske endog før, kunne være i Kjøbenhavn." — —

— Om Professor Munchs Jordfæstelse i Rom, hvorved foruden de i Rom værende Nordboer, ogsaa en heel Deel tydske Videnskabsmænd og Kunstnere vare tilstede, indeholder Aftenbl. en fra en Landsmand tilsendt Beretning, hvoraf vi hidsætte Følgende: „Den 27de Mai henimod Solnedgang, som her Skik og Brug er, blev han stedt til Hvile (paa Akatholikernes Kirkegaard, ved Foden af Cestius's Pyramide, ligeoverfor den Aurelianske Stadsmur.) Ligklædet over Kisten, der henstod i Kirkegaardskapellet, var rigt smykket med Blomster, og da Kisten var baaret ud i Cypresalleen udenfor Kapellet, traadte Pastor Golz, den protestantiske Præst ved det preussiske Gesandtskab, frem ved Baaren og tolkede i en gribende Tale de Forsamledes Følelser, idet han mindede saavel om den Hedengangnes Betydning for Stat og Familie, som om de for den Christne alvorlige Betragtninger, hvortil Døden giver Anledning, naar den bortrykker en Mand midt i hans Dagværk. Kisten blev nu baaret op til Graven, der er beliggende paa et af Kirkegaardens høieste Punkter, henimod Monte Testaccio, tæt under Stadsmuren; her blev Ligklædet løftet af Kisten, og paa de i Rom værende Nordboers Vegne lagde den eneste herværende Discipel af Christiania Universitet, Docent Dietrichson, en Laurbærkrands paa Kisten, idet han i nogle Ord, sagde den Bortgangne det sidste Farvel, hvorpaa Dr. Gregorovius, Forfatteren af „die Geschichte Roms im Mittelalter", paa den europæiske og specielt paa den tydske Videnskabs Vegne, efter en længere Tale ligeledes heftede en Laurbærkrands paa Kisten. Derpaa sænkedes Kisten i Jorden, Pastor Golz forrettede Jordpaakastelsen, og den simple, men gribende Jordefærd var endt." —

Docent Dietrichson skildrede i sin Tale, der ogsaa meddeles i Aftenbladet, det Tab, som Fædrelandet og Videnskaben havde lidt ved Munchs Bortgang. Han betegnede ham derhos som en Pryd for vor Høiskole, og det med Rette, forsaavidt en Lærdom og videnskabelig Berømmelse som Munchs jo maa kaste Glands over ethvert Institut, hvortil den, om end blot ved Embeds-Virksomhed, er knyttet. Men naar D. fortæller, ikke blot om hvor „henrykt vi lyttede til hans aandfulde Ord" som Lærer, men ogsaa udbryder: „Der skal gaa lang Tid hen, før de Lyn atter skulle blinke i Høresalen, hvormed Du i dristige Tankeglimt splittede Fortidens Mørke," da trænger disse Udtryk til nogen Berigtigelse, forsaavidt Folk, der ikke kjendte Munch eller have hørt hans Forelæsninger, deraf maatte ledes til den Tro, at han havde sin Styrke i Veltalenheden og paa Kathedret. Men Intet er feilagtigere. Thi til sin mangesidige og glimrende Begavelse forøvrigt føiede Munch — skjønt gemytlig luun Fortæller — ingenlunde Talerens, og i fuld Bevidsthed herom forsøgte han sig heller ikke paa dette Felt — ja vi mindes ikke engang at have hørt ham i nogen offentlig Forsamling at lukke sin Mund op, undtagen i Festen for de fra Upsala hjemvendte Studenter i 1856, hvor han med et Par Ord udbragte en Skaal for den tilstedeværende tydske Historieskriver Raumer. Overhoved er det ikke som Universitetslærer M. har indlagt sig sin store og udødelige Fortjeneste, ikke i Høresalen han har ladet de Lyn blinke, 'hvormed han i dristige Tankeglimt splittede Fortidens Mørke,' men gjennem sine talrige Skrifter, hvori Lysningen straalede udover det hele Land, ja den hele videnskabelige Verden. Denne faktiske Fortjeneste er saa stor, at den kun forringes ved enhver Tilvært i den fingerede Retning, som Hr. D. har forsøgt. Dette tør og bør vel saamegetmere her siges, som baade Munch selv og Universitetet vare enige om at faa de Baand hævede, der bandt dem til hinanden, for at han i uforstyrret Ro kunde fortsætte sin store og rastløse Gjerning som Forfatter og det kunde lade hans Plads besætte med en Anden i hans Sted.

— Dampskibet „Lindesnæs" afgik herfra Fredag Morgen Kl. 8 med Deeltagerne i den store bergenske Sangerfest.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 25. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 21de Juni 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Efter en skandinavisk Feriereise.

(Af B f h.)

I.

Det var i Begyndelsen af Juli Maaned. Solen skinnede saa varmt. „Høit op under Taget, hvor Svalen bor," tæt op under de af Solen opvarmede, brændende Tagstene, paa Kvisten, der, hvor „Studenten har sit Kammer," blev det saa varmt som i en Bagerovn. Ude i Hovedstadens Gader fygede Støvet; i „Kurland" og oppe i Slotsparken saaes faa eller Ingen med Dusk og Minerva paa Huen; de fleste Studenter havde nok for en Tid sagt „Farvel" til „den kvalme Fangekrog" og søgt hen til „den vide Graneskog," der nu var „saa deilig, sval." Det var da naturligt, at jeg ønskede at tage ud fra Christiania for en Tid. Men hvor skulde jeg hen? Oppe i Fjeldbygderne havde jeg været saa ofte. Fjeldenes Toppe med deres evige Sneedække havde jeg saa tidt seet. Hvad om jeg holdt mig til nogen af Østlandets Fladbygder? Østover til Grændsen er det jo ikke saa langt, og jeg kunde vel see et Stykke ind i Nabo- og Broderriget? Men var det alene mig om at gjøre at gaae den korteste Vei til Grændsen? Kunde jeg ikke heller tage et Stykke ud over Christianiafjorden — jeg havde jo aldrig reist saa langt udover som til Drøbak engang — og saa etsteds ude ved Søen drage østover? Strax maatte jeg søge Oplysning om Dampskibsrouterne. Jeg vilde til Sverige. Var det ikke bedst at gaae med Dampskibet til Gøtheborg? Hvad kostede det? $4\frac{1}{2}$ Spd. paa 1ste, 3 paa 2den og $1\frac{1}{2}$ paa 3die Plads. Men kommen til Gøtheborg vilde jeg jo være mere end halvveis til Kjøbenhavn. Saa kunde jeg jo gaae heelt derned. Hvad kostede det? Henved 9 Spd. paa 1ste, 6 paa 2den og 3 paa 3die Plads. Her vare altsaa Momenter til at kalkulere Reiseudgifterne efter. Saaledes kunde jeg da reise ned til Kjøbenhavn, derfra tilbage til Gøtheborg, derfra opover Sverige og komme etsteds tilbage over Grændsen til Norge. Men endnu Et. Var det nødvendigt at gaae direkte ud over Fjorden? Kunde jeg ikke faae bragt endnu mere ud af denne Tour? udvide den paa endnu en Kant? Jeg kunde vel gaae nogensteds i Land ude ved Fjorden, f. Ex. i Tønsberg, gaae derfra over Land til Frederiksværn og saa fortsætte Reisen derfra tilsøs. Det blev da besluttet.

Jeg gik altsaa paa en Godveirsmorgen ombord i „Bjørn Farmand," der dampede udover Fjorden, som sædvanlig, med endeel Badegjæster til Sandefjord. At beskrive Christianiafjorden med dens Omgivelser vilde vel for mange Læsere være det samme som at fortælle dem, at to Gange to er fire. Derfor skal jeg fatte mig kort, naar jeg dog forudsætter, at der er Mange af dem, som ikke have seet den. Efterhaanden som man taber Christiania med dets yndige, vakre Omgivelser af Sigte, faar man ikke see andet end Klipper, bevoxede med Smaaskov, hvis Træer vise kjendelige Spor af at være rystede dygtigt mangen ærlig Gang af Stormen. Den norske Kyst fornægter dog heller ikke her sin haarde Natur, om end hverken Klipperne rage saa stolte op i Veiret eller ere saa nær blottede for al Vegetation, som paa Kysten paa andre Steder i Landet. Midt i Fjorden, hvor den er paa sit smaleste, et Par Miil fra Christiania, træffer man Kaholmen med dens storartede Befæstnings-Etablissementer, som vistnok vilde forvisse Udlændingen, som kom seilende udenfra, og ikke havde seet andet af Norge end de paa de fleste Steder noget nær øde Kyster langs med Forden, om, „at der dog maa bo Folk bag Bjergene," som Udlændingerne, efter hvad gamle Pontoppidan fortæller os, sagde i gamle Dage, naar de saa, at det mylrede af Folk paa Bergens Gader. Paa Østsiden af Fjorden seer man Drøbak, Hvidsteen og Soon liggende, eller man kunde maaskee rettere sige, hængende blandt Klipperne. Og endnu længere, ude ved en Bugt af Fjorden indenfor en stor Halvø ligger atter en By. „Er dette Mos?" spurgte jeg en af Passagererne. „Ja desværre!" — „Hvorfor desværre?" spurgte jeg atter. — „See blot, hvor miserabel den seer ud!" gjenmælede han. En bredskuldret, aldrende, lurvet Mand, som jeg en enkelt Gang havde seet i Christianias Gader, uden at „have den Fornøielse" at kjende ham, faldt ogsaa ind i Samtalen med den Bemærkning: „Det seer dog ret ud som en Røverrede." For ikke at fornærme Mos ved at fortælle om denne sidste Bemærkning, maa jeg tilføie, at jeg siden fik at vide, at hiin Mand, som gjorde den Bemærkning, skulde være „Friskyttens" Redaktør. Jeg mindedes, at jeg som Barn havde læst i Platous Geographi, at „Mos ved Mosfjord er en By med 4000 Indbyggere, har en Mængde Saugbrug og Brændeviinsbrænderier." Det er ikke umuligt, at dens „Udseende" staar i nogen Forbindelse med den sidstnævnte Industri, som vist i lang Tid var dreven der i en forholdsviis stor Skala. Det var dog kun om den nordre Deel af Byen der endnu var Tale. Snart gled vi ind i den nye, prægtige Kanal, der gjennemskjærer Værlesanden og gjør Værleøen fra en Halvø til en Ø. Herfra tager Byen sig noget bedre ud. Ligesom flere Byer i Norge i den senere Tid blev ogsaa Mos for nogle Aar siden hærjet af en ødelæggende Ildebrand. Den Deel af Byen, som nedbrændte, har reist sig igjen af sin Aske, og den Deel seer nok saa godt ud. Kirken var ogsaa nedbrændt og en ny er nu opført istedet, men som — idetmindste seet fra Søen — seer svært liden ud til at være ny. En af Passagererne gjorde i den Anledning den Bemærkning, at den „nye Religion," man nu har faaet i Christiania, vist ikke endnu er indført paa Mos.

Dampskibet gled hurtigt vestover Fjorden til Horten, der tager sig godt ud, seet fra Søsiden, og er visselig i ret god Opkomst. Værftet og Flaaden kan ikke sees fra Dampskibenes almindelige Strøg, da Værftets Havn ligger bag en med deilig Skov bevoxet Halvø, der først stikker ud i Fjorden mod Øst og derpaa bøier sig mod Nord og danner derved Havnen, som den beskytter mod Søndenvinden. Heromkring i Jarlsbergs Grevskab har Kysten en blidere Charakteer, da man ikke her seer disse sædvanlige nøgne eller halvnøgne Klipper, men enten vakre Gaarde eller smukke Skovlunde. Indløbet til Tønsberg bøier ind imellem flere Halvøer og Odder, indtil man kommer ind til Byen igjennem Tønsberg-Kanalen, der adskiller Halvøen Nøtterø fra Fastlandet og forbinder det nordlige Indløb med den sydlige store Tønsbergfjord — kun Skade, at Kanalen er for smal og for grund for større Fartøier. Tønsberg er vel en af vore betydeligere Smaabyer og indtager en fremragende Plads med Hensyn til Skibsfart; men den er neppe Stort imod hvad den var i gamle Tider. Fra Høiden ved Byen, hvor det gamle Tønsberghuus laa, har man en sjelden vakker Udsigt udover den særdeles smukke Omegn. Ikke langt derfra ligger Jarlsberg, Sædet for den grevelige Familie. Grevskaberne ere et af vort Lands af Naturen mest begunstigede Bygdelag. Her findes ogsaa særdeles smukke Ege- og Bøgeskove. Skjønt Landskabet er temmelig fladt, har det dog af og til endeel Høider, saa at det ikke taber vort Lands Charakteer. Ved Stokke Præstegaard findes et ret anseeligt gammelt Bøgetræ med et Lysthuus og et stort Steenbord under dets vældige Grene. Det staar i Ly for Nordenvinden ved Foden af en steil Klippe, og her under disse Grene er det meget misundelsesværdigt at tilbringe en Godveirs-Sommeraften blandt en hyggelig og gjæstfri Præstefamilie. Men ikke nok hermed. Oppe i en Kløft i selve Klippen er ogsaa et Lysthuus. Her have flere Bøgetræer kilet sine Rødder ind i Revnerne, og, ligesom til Trods for den næsten nøgne Klippe, hæve de stoltelig sin Krone i Veiret og danne et fortræffeligt Lysthuus just paa en Præcipice. Paa endeel Steder er Landskabet endog meget romantisk, især naar man kommer noget ned i Sandeherred i Nærheden af Sandefjord. Denne By ligger ret smukt og er i god Opkomst, eftersom Badet drager flere og flere Badegjæster til sig, jo mere det kommer i Mode at bade sig. Fra Sandefjord kom jeg gjennem Laurvig til Frederiksværn, der fra en ubetydelig By, som den nu er, med grønt Græs paa Gaderne, snart vil blive endnu ubetydeligere, naar den mister Søkadetinstitutet.

Nu maatte jeg forlade Landjorden og begive mig igjen paa det vaade Element. Jeg havde fundet mig særdeles vel i Grevskaberne, seet meget Interessant, truffet mange hyggelige og forekommende Folk, deels paa de ordentlige Gjæstgiversteder, hvori jeg tog ind, og hvor jeg ikke fandt dette moderne — oftest det eneste — Kjendemærke paa Kultur, at nemlig Alt hvad man behøver af Mad og Drikke er uforskammet dyrt — rimeligviis fordi det skal see mere engelsk ud —, deels hos flere Familier, hvor jeg blev modtagen med al Gjæstfrihed.

Jeg gik da ombord i „Viken." Mod en temmelig stærk Sydost arbeidede Skibet sig ud over Skagerak, hoppende fra den ene Bølgedal ned i den anden, over det ene Bølgebjerg efter det andet, hvilke Bølgebjerge af og til slog en dygtig Styrtsø ind over Dækket, uagtet den temmelig høie Skandseklædning. Søsygen, den ved slige Anledninger nogenlunde selvskrevne, om just ikke velkomne Gjæst, lod ikke vente længe paa sig. Flere maatte i største Skynding, alt om de formaaede det, balancere sig bort til Skandseklædningen og „ofre til Havguden." Og, sandt at sige, jeg, som kun havde været „en god Sømand til Lands," var ingenlunde blandt de sidste. Værst af Alle var dog en Mand, der ikke kunde komme et eneste Skridt frem paa Dækket, men hvis „svagere Deel," der til al Lykke fulgte med, i dette Tilfælde viste sig særdeles stærk, saa at hun kunde praktisere sin Mand omkring, hvorsomhelst det blev nødvendigt. Natten kom, og Veiret lagde sig noget. Ud paa Morgenen passerede vi forbi Elfsborgs Fæstning og kom til Gøtheborg. Her lægger Skibet ligetil Bryggen. Flere skulde her gaae iland. Et Par Toldofficianter kom ombord, og

jeg lagde Mærke til den særdeles artige og humane Adfærd, disse Mænd brugte mod dem, som skulde iland og havde endeel Tøi med. Fartøiet gik videre ud over Kattegattet. Det var Søndag, og Veiret blev smukkere og smukkere; alle den forrige Dags Viderværdigheder bleve mere end opveiede ved denne Dags Behageligheder. For den, som kun har færdes paa Landjorden, er det en sand Nydelse saaledes engang i saa smukt Veir paa en Sommerdag at komme saa langt ud paa Havet, at man ikke øiner Land paa nogen Side, ikke seer noget Andet uden for det Fartøi, til hvilket man har betroet sig, end Hav og Himmel, og af og til enkelte andre Fartøier. Og jo længere man kommer ud paa Kattegattet, jo flere Fartøier faar man i Sigte. Jeg kunde ofte tælle indtil et Snees større eller mindre, nær og fjern. At see et saadant Liv ude paa det vildsomme Hav, det har isandhed noget Opløftende ved sig. Skibet gik hurtigt og Tiden gik ikke mindre hurtigt. Faa Notabiliteter var der blandt Passagererne. Men Skibets Restauratør syntes at være en meget „notabel" Mand, forsaavidt hans Korpus angik, hvormed hans Forekommenhed, Artighed og Høflighed syntes at være ganske omvendt proportional. Det var Søndag; dog, vi havde ingen Skibspræst. Men der førtes en vældig Religionskrig ombord mellem en Grundtvigianer og en „Skrifttheolog." Den første vilde slaa alle Kjættere sønder og sammen med det apostolske Symbol, medens den sidste ikke kunde begribe, hvorfor han ikke meget godt kunde være Kvæker, Socinianer, Mormon eller hvad det end skulde være, med hiint Symbol i Haanden. Uden at vi vidste af det, saa vi uformærkt paa Venstre Forbjerget Kullen paa den svenske Kyst rage langt frem, og ikke længe derefter viste Sjællands lave Kyst sig til Høire som en blaa Streg i Horizonten, der blev snart større og større, indtil vi kom saalangt, at vi kunde see Kronborgs Fæstning og strax derpaa Helsingør vis à vis med Helsingborg paa den svenske Side af Øresundet. Her i Sundet var Fartøiernes Mangfoldighed af større og smaa saa stor, at de ikke kunde tælles. De første Gjenstande, jeg blev ret opmærksom paa, paa Sjællands-Kysten ved Helsingør, var en heel Hob Vindmøller, der — uagtet det var midt paa Søndagen — arbeidede not saa flittigt med sine Vinger. Skibet gled hurtigt ind igjennem Øresundet, der udvider sig mere og mere, langsmed den yndige Sjællands Kyst i nogen Afstand til Høire og Øen Hveen til Venstre, hvorpaa gamle Tycho Brahe havde sit Uranienborg. Snart fik vi see ligesom en tynd Skov af Taarne lige frem for os, men endnu i det Fjerne, liggende, som det syntes, i selve Søen, — thi saa lavt laa de —, og det var det første Syn af Kjøbenhavn. Snart fik vi dog see, at Taarnene og Byen ligger paa Landjorden, skjønt meget lavt. Forbi Fæstningen Trekroner gled Skibet ind til Qvæsthuusbryggen.

Leporiderne.

(Se Afbildningerne i forr. Nr.)

For nogle Dage siden har Akklimationshaven i Paris paany vakt Publikums Opmærksomhed. Alfred Roux, Præsident for Agerbrugs-Selskabet i Charente, var falden paa den Tanke, at gjøre et Forsøg paa at parre Haren og Kaninen. Man veed, at begge Dyrearter høre til samme Slægt, men leve i det bitreste Fiendskab; hvor de befinde sig paa samme Terræn, forjager Kaninen altid Haren. Buffon havde allerede forsøgt at tilveiebringe en Udsoning mellem Kanin og Hare; han havde bragt ganske unge Dyr af begge Arter sammen til Opdræt, men alle hans Forsøg endte med Harens Død, ligemeget om det var Han eller Hun. Roux ansaa sig imidlertid ikke slagen ved denne Erfaring. Han tog mandige Harer i en Alder af 20—30 Dage, altsaa netop istand til at ernære sig uden Moderens Hjælp, og spærrede dem inde med ligesaa gamle kvindelige Kaniner, og sørgede for, at de to Dyr ikke havde i sin Nærhed noget Dyr af sit eget Slags, og saaledes opnaaedes det tilsigtede Maal. De første Yngel lignede imidlertid endnu formeget Kaninen, til at man kunde slaa sig tilfreds med dette Resultat. De kvindelige Dyr af denne Race vare dog allerede langt mindre fiendtlige ligeoverfor Haren, og fra nu af var al Vanskelighed fra den Side hævet; det gjaldt blot at finde de forønskede Species til Parringen. Efter flere Aars Forsøg er man kommen til et endeligt Resultat. En Hun af $^{3}/_{4}$ Blod parret med en Halvblods Han, giver det Dyr, hvoraf vi i forrige Numer gav en Tegning. Hunnen føder efter omtr. 30 Dage 5—8 Unger, som efter fire Maaneders Forløb ere fuldstændig udviklede, saa at en Moder i eet Aar kan have frembragt 30—50 Unger. Endnu Et er at mærke: den ny Slægts Kjød er mere velsmagende end de første Pars. Broca har tillagt den ny Dyreart Navnet „Leporider." Leporiden er rødlig-graae, en Farve der ligger mellem den vilde Kanins og den almindelige Hares. Ørene ere ligesaa lange som Harens, men i Almindelighed er det ene opreistaaende og det andet hængende. Hovedet er større end Kaninens, Physiognomiet mere opvakt og Øiet større; Kjødet, der næsten er ligesaa lyst som Kaninens, er langt fortrinligere af Smag. Roux sender aarlig Tusinder paa Markedet, men solgte dem længe blot slagtede, idet han bevarede den strængeste Hemmelighed med Hensyn til Opdrætten. Først paa Brocas Bøn har han været at bevæge til Meddelelsen. Bedre seent end aldrig!

Stonewall-Jackson.

General Jackson.

(Efter Harper's Weekly.)

Vi gjengive her et Portræt af Thomas Jefferson Jackson, mere kjendt under Navn af Stonewall-Jackson, General over den konføderede Armee. Født i Virginien 1826, traadte han ind i Militærskolen i West-Point Aar 1842. Artilleri-Officier i 1846 gik han med sit Regiment til Mexiko, kjæmpede tappert under det hele Felttog og hædredes med tre Udmærkelsestegn. Efter Krigen forlod han Armeen med Majors Rang og udnævntes til Lærer i Mathematik ved Krigsskolen i Lexington i Virginien. Der ægtede han den presbyterianske Præst Junkins Datter, og sluttede sig til den presbyterianske Kirke. Efter sin første Hustrues Død ægtede han en Datter af Dr. Mornson i Syd-Carolina. Ved Udbruddet af Krigen siges Major Jackson at have været i piinlig Uvished med Hensyn til Afgjørelsen af det Spørgsmaal, hvor Pligtens Vei laa; hans lidenskabelige Kjærlighed til Virginien gjorde Udslaget, Loddet var kastet, han tog Tjeneste som General i Rebellernes Armee, og var ved sin Død den mest folkekjære Mand i Armeen. Hans Tapperhed i Forening med hans overordentlige Fromhed og store Borgerdyder aftvang selv hans Fiender Agtelse. Under den hele Krig har General Jackson havt for Skik at kaste sig med en liden Skare over store Troppemasser og tiltvinge sig Seiren saavel ved sin voldsomme Angrebsmaade som ved sin kloge Taktik. Virginierne tillægge ham Fortjenesten af at Unionstropperne aldrig have kunnet holde sig i Virginiadalen, men ere blevne udjagede under Omstændigheder af „Helten for alle Helte," den fromme Stonewall (Steenmuur), et Tilnavn, man gav ham efter et Slag, hvorunder han holdt sig som en Muur under det vildeste Angreb.

Han havde i sin Tjeneste en Neger, der var bleven saa vant til hans Væsen og Manerer, at han meget vel vidste, naar det bar løs til Angreb, uden at hans Herre havde mælt et Ord derom til ham. En Gang, man spurgte ham, hvorledes han kunde vide Besteed i Forveien om Planer, som hans Herre aldrig meddeelte til nogen Dødelig, svarede Negeren: „Massa Jackson beder hver Aften og hver Morgen, men naar han skal i Slag beder han to, tre, ja fire Gange om Natten. Naar jeg seer ham bede to, tre, fire Gange i Løbet af en Nat, samler jeg hans Pakenelliker sammen, thi da veed jeg, at det gaar løs."

Han havde en ganske særegen Maade at bære Hovedet paa, det var en Kneisen og dog var der Ydmyghed i denne Holdning; hans bestandige Svar paa hvad man berettede ham var „Very well," medens de gode, klare, gjennemtrængende Øine fæstedes paa den Talende. Han havde en høi elastisk Skikkelse med Nerver af Jern, men stor Ringeagt for al ydre Prunk i Klæder og sin øvrige Optræden. Man troede almindelig at General Jackson, strax Krigen var endt, med Glæde vilde gribe Anledningen til at vende tilbage til Privatlivet. Skjæbnen vilde det anderledes, men sjelden er vel en Mand gaaet bort, der ledsages af flere Velsignelser af sit Folk og hvis Savn vil blive dybere følt.

Fægtningen ved Krasnobrad.

Den tapre polske Chef Jezioranski gik for et Par Uger siden gjennem Skoven for at naa Krasnobrad, hvorfra han havde foresat sig at rekognoscere den russiske Stilling ved Tomaszow. Jezioranskis Kolonne ankom til Krasnobrad ved Nattens Anbrud. Efter en anstrængende Marsch vare Polakkerne udmattede og da Jezioranski troede Fienden langt borte, tog han med sine Soldater Kvarteer paa Slottet Krasnobrad, medens Ljamændene bevogtede Indgangen til Landsbyen og satte Patrouiller paa Landeveien, der fører til Tomaszow. Der er al Grund til at antage, at Polakkernes Ankomst er bleven forraadt til Russerne, thi henimod Klokken syv om Morgenen bleve Ljamændene pludselig angrebne af en stærk moskovitisk Kolonne, Russerne stormede frem med deres sædvanlige „Hurra!" og trængte som Følge af deres overlegne Styrke lige ind i Landsbyen. Men her forandrer Scenen sig. Opskræmt ved den heftige Skydning, ankommer Jezioranski over Hals og Hoved med sin Reserve. En velrettet Salve af hans Jægere tvinger Russerne til at trække sig tilbage i den vildeste Uorden. Jezioranski forfølger dem i Spidsen for Sine; Ljamændene fattede igjen Mod og styrtede ligeledes efter Fienden med Skriget: „Leve Polen! Død over Moskoviterne." Efter et Kvarteers heftig Kamp, søgte Russerne deres Frelse i Flugt, efterladende paa Kamppladsen 45 Døde og Saarede. — Vor Tegning fremstiller det Øieblik, da Jezioranski kommer tililende fra Slottet Krasnobrad med sine Jægere. Denne Kamp vakte Bestyrtelse i hele den russiske Garnison i Tomaszow, der bestaar af mere end 3000 Mand og to Batterier Artilleri. Jezioranski, der ikke kunde modtage en Kamp mod en saa overlegen Styrke, forlod Krasnobrad og begav sig til Komorow for der at slutte sig til Grelinskis Insurgenter, der forberedede et Angreb paa Zamosc.

W. Russells Skildringer og Fortællinger
fra Krigen i Norden og Syden.
(Fornemlig efter „The Atheneum".)

I.

Begge de første Aar af Abraham Lincolns Præsidentskab vare ude. Endnu før han havde tiltraadt sit Embede, ja, det var knapt, at hans Valg kunde ansees for sikkert, opstod der i de forenede Stater en stummende Opbrusning af Lidenskaber, som man i Europa betragtede med Bekymring og dog med en vis Vantro om alvorligere Følger. Saavidt som man kjendte til Forholdene hiinsides, troede man at øine saa mange og fælles eller idetmindste nøie forenede og sammenknyttede Interesser, saamange naturlige og historiske Baand mellem Norden og Syden, at man ikke kunde tænke sig en voldsom Adskillelse. Under den mest høiroftede Trætte, der mellem dem ikke var bleven til Krig, gav en heel Sværm af Korrespondenter for de store Blade sig paa Veien til New-York. Det var flygtige Forposter, som de forurolige de europæiske Samfund udsendte for at erfare, om derover virkelig troppede op en Fiende mod den gamle Verdens-Handel og Storvaksdrift. Som Korrespondent for „Allgemeine Zeitung" gik den aristokratiske Demokrat Corvin-Wiersbitzky til Nordamerika, og for „Times" William Howard Russell, der er den mest anseede og bekjendte af alle de Mænd, om hvilke de engelske Tidninger pleie at sætte „from ou rown Correspondent." Hans Beretninger fra Krim under Sebastopols Beleiring og fra Ostindien under Sipahi-Opstanden have været oversatte i alle europæiske Aviser. Ved sine Beretninger fra Krim erhvervede Russell sig ogsaa den Fortjeneste, at han aabnede sine Landsmænds Dine for de mange Mangler i det engelske Hærvæsen, hvorved heldige Reformer bleve satte i Værk. I Syden modtog man ham venlig og fandt, hans Erklæring om, at han vilde berette den usminkede Sandhed til „Times" i sin Orden. Men det var imidlertid hun Statsmændene, som vare saa fornuftige at erkjende Pressens Ret til at afgive sin Dom. Den dervværende Presse selv var saa lidet kollegial, at den truede „Times"'s Korrespondent med at „tjære og fjære," og Sydens hvide Pøbel viste stor Lyst til at følge Tidningernes Vink. Da Russell herfra kom tilbage til Norden, kom han fra Regnen under Tagdryppet. Statsmænd og Generaler, Tidningsskrivere og Dagdrivere vare lige fiendtlige imod ham. „Saa ofte jeg gik omkring i Gaderne og Leirene," siger han, „holdt jeg mit Liv i Haanden. Disse daglige Farer, som Enhver, der kjender noget til Tilstanden i de store amerikanske Stæder bedst kan domme om, vare ikke tilstrækkelige til at drive mig fra min Post og kunde ikke bringe mig til at vige for mine Modstandere. Men tilsidst blev jeg slaaet til Jorden af en Magt, som jeg ikke kunde modstaae. Da Præsidenten og Regjeringen i Washington forbandt sig med de forenede Staters Presse og Pøbel, var jeg værgeløs. Man gav mig ikke mere Adgang til nogen Leir eller til noget Sted, hvor jeg kunde gavne. Jeg var gaaet til Amerika for at beskrive den store Armees Operationer ved Washington, og da man forbød mig dette, var min Sendelse tilende."

Den 16de Marts 1861 betraadte han den nye Verdens Jordbund og den 8de April 1862 indskibede han sig i New-York til Europa. Dette Aar omfatter Tiden fra Abraham Lincolns Embedstiltrædelse indtil Stanson blev udnævnt til Krigsminister efter den ulykkelige Kamp ved Bulls-Runn. Russell saa Borgerkrigens Skyer trække sig mørkere og mørkere sammen og den første Lynstraale, der slog ned af Uveirsskyen. I hans Dagbog, der indeholder nye og fra den tidligere Korrespondence forskjellige Skildringer og Fortællinger, har han meddeelt alle de Indtryk, han modtog i denne Tid, og ved Læsningen deraf see vi i Norden som i Syden Bølgerne at stige og stige, indtil de endelig slaae sammen over den stakkels Union. Det er langt mere Kultur- og Dagshistorie end Krigshistorie, vi faae; men det er Kultur- og Dagshistorie i en Tid, da Krigen kogte op, en Tid, som de fjerneste Tiders Nordamerikanere ville tænke paa med Følelsen af den Splittelse og Svækkelse, som den har frembragt.

Begivenhederne i Polen. Fægtningen ved Krasnobrad.

I New-York syntes Russell ikke det var som i et fremmed Land. Byen forekom ham næsten udelukkende beboet af Irlændere. Alle Opvartere og Stuepiger i Hotellet vare Børn af det grønne Erin og talte ikke om andet end St. Patriks Dag (17de Marts). Da Solen paa denne glorværdige Dag begyndte at gylle paa Piberne, lød der kraftigt Klang op fra Gaden; Trommer og Piber, Hornklang, Musik og Marschtrampen lod sig høre. Halvdelen af New-York var denne velsignede Morgen Paddys Eiendom, og det syntes ikke at kildre ham lidet, at han vidste han ved sine Optog hindrede de Indfødtes Forretningsdrift. Den første Trop, der viste sig, bestod af Grenaderer med Bjørneluer, tunge Epauletter, og rustne Geværer. Lige foran den grønne og gyldne Fane, paa hvilken der prangede en Harpe, som var omgiven af mystiske Sindbilleder og tykke Solstraaler, holdt Obersten og stræbede med at stille sine Folk i Række og Geled, medens han selv havde fuldt op at gjøre med sin Sabel, hvis Haandtag var kommen i en uopløselig Indvikling med Tømmen. Efter denne Kjernetrop marscherede et Regiment af Landsoldater, som, da det var for svagt, af et andet Regiment havde laant sig nogle Kompagnier til den store Dags Begivenhed. Saa kom Dungannon, Frivillige fra 1782 og Sarsfield-Garden. De øvrige Katholiker og Republikanere i disse Troppekorps vidste aabenbarlig ikke et Ord om, at Historiens Dungannons-Frivillige vare lutter Protestanter, og at der ikke gives Noget i Verden, som den historiske Sarsfield nærede et saa grundigt Had til som Republiken. Rytteri, stidne Irlændere med Uniformer, som passede daarlig, upudsede Sabler og tre Batterier Artilleri, hvert paa en heel Kanon, fulgte efter, og efter disse kom forskjellige Foreninger og Selskaber, mindst 10,000 Patrioter, Alle fjæleglade og stolte, Alle smykkede med store Medailler og Klubtegn i brede Baand, overskyggede af en heel Skov af Faner og omhølgede med skrattende Toner af en afskyelig Musik. Mange i Følget og især Musikanterne viste tydeligt, at de i den tidlige Morgenstund havde kikket stærkt i Glasset; men det forstyrrede Ingen. Man var jo mellem sine Egne; thi saavel det hele Tog, der knabede Snauset i Midten af Gaden, som Tilskuermasserne, der optog det øvrige Rum, brystede sig af sin irske Herkomst."

Om New-York i Almindelighed fælder Russell følgende Dom: „Det vilde være ubilligt at forlange, at Byen skulde være sædelig; thi den er endnu meer end London og Paris en Folkekloak. Den er ogsaa en yppig By; franske og italienske Kokke og Modehandlerinder, tydske og italienske Musikere, høie Priser, Overforsinelse i Smag og i Klædning, let Fortjeneste, Hoteller og Svirelio, høit Spil og Præmieboxing trives og blomstre her og virke uheldigt paa Befolkningen. Hvor Pengemænd er det eneste Aristokrati, der er det Fare for, at Udskeielser og Odselhed kommer til at gjælde for Elegance og god Smag. Paa Broadway viste man mig nogle Tylvter af de mest opstiffede Mænd, jeg nogensinde har seet, og betegnede dem som Spillere, det er, som Mennesker, der leve af at lægge Bank og vædde ved Hestevæddeløb. Denne Klasse er saa mandstærk, at den udøver en egen Indflydelse ved Valgene, hvor en udyrben Boxer med et Følge af slige Karle i Kjølvandet gjør sin Magt gjældende paa en Maade, som ikke kan misforstaaes. Det unge Amerika stræver for at komme til at see ud, som det martialske Frankrig; men Hatten og Vaabenkjolen —' en Colonel des carabiniers — tager sig langtfra ikke saa godt ud paa den tørre lange Herre, som slænger paa Broadway. Ligesaalidt som Typusen af denne Menneskerace kan gjælde for fransk, kan den gjælde for engelsk. Amerikanerens Kjendemærke er klare, gjennemtrængende Dine, blodløse Kinder og stridt Haar."

Professor P. A. Munch.

„Tak af deg Hatten for dei store Lærde!"
Det Raad min Fader gav meg alt i Senn.
Og Du, som i min Sveindom slikt eg ærde,
meg lærde Haralds Ord, daa han sin Ven,
han Thorolf, sadg bland Slegne og bland Særde*):
„Det Skade er at missa slike Menn."
„Hevn spaar min Son," kvad Kvelduls ufortærdet:
„Han laag paa Gruve**). Sjaa, han fall mot Sverdet," —

Dei unge Norske, vonar eg, vil hevna
det Skadebraap det var at missa deg.
For Du var den, som lærde beim at stevna
til slikteit Maal og finna rette Veg;
og gjera slike Storverk, Folk stal nevna
med Undran gjenom mange Ætta-Leg.
„Ei Thorolf hogg," kvad Harald, „denne Flekja***):
det Saar han gav, det turfte Ingen lækja."

Paa Kunskaps Verk di store Magt Du lagde.
Sombkit, som Du kunnat, Ingen kann.
Dei gingo myrke, men som Menn seg tagde
dei Haralds Kjemper, daa dei Thorolf fann
ibland dei Fallne. Men daa Harald sagde:
„Lat Thorolf verda jardat som ein Mann."
Du rok dit Maal. Men Thorolf daa han feig
laut kveda i: „Tri Stig for stutt eg steig."

I Rom Du døydde. Mange vist det huggar,
at i di siste Stund just der Du var.
Um mangt eit Minne for mit Auga ruggar,
eg endaa svara vil med slikteit Svar:
„Var ikki mange nok af store Skuggar
kring denne Sagas gamle Kyrkjegard,
um attaat ogso vi her uppe maatte
faa Lov til eiga den, som sjølv vi aatte?"

A. O. Vinje.

Fra alle Lande.

Hele Lithauen er nedsunken i ny Sorg, som dog blot befæster Troen paa den gode Sags Seier, thi den er jo betalt med det bedste Blod. Ogsaa den ædle Patriot Narbut er givet hen. Efterretningen om hans Død er fuldkommen konstateret, skjønt det endnu altid hedder: „Narbut lever, han er blot saaret." Og man har Ret, Narbut lever og skal vedblive at leve i alle Lithauerens Hjerte, saalænge der findes Mænd, der med ham udraabe: „Hvor er det sødt at dø for Fædrelandet."

Ingen Moses opnaar at se det forjættede Land, hans Opgave er at bane Veien did for Nationerne. Tolv Aar gammel sagde Narbut til sin Moder: „Jeg veed ikke hvad der venter mig i Verden, Ære eller Skam, men jeg føler noget Selsomt brænder her." Maaskee han allerede i denne tidlige Alder indviedes til Martyr, thi neppe havde han forladt Skolebænken før han lagdes i Lænker, dømt for politisk Konspiration. Efter to Aars Fangenskab bestod den Straf-Formildelse, der tilstodes ham, i at han som Soldat i et kaukasisk Regiment sendtes i Krim-Krigen, og stilledes paa en af de farligste Poster, hvor Døden syntes ham vis. Det forundtes ham dog at vende tilbage til Fædrelandet, hvor han giftede sig, og hans unge Hustru havde netop skjænket ham en Søn, da Raabet: „Til Vaaben!" løb over Landet. Hverken Hustru eller Barn kunde gjøre ham utro mod Fædrelandet, og ledsaget af en liden Skare Tapre, var han den Første i Lithauen, som den 8de Februar gav Signalet til Kampen.

Denne Haandfuld Mænd erholdt Blodbaaben ved Rudnski. Efter en første dyrt betalt Seir kastede Narbut sig ind i Skovene, forfulgt af flere moskovitiske Kompagnier, og man troede ham fortabt, men Underretningen om nye Nederlag for Russerne hævede snart denne Frygt: Narbut er stærkere end nogensinde, han synes at mangfoldiggjøre sig, han beseirer Russerne paa flere forskjellige Punkter paa een Gang. Moskoviterne samle nu sine Tropper fra alle Kanter og slaa Ring om de Skove, hvis Ly og paatager sig at føre Oberst Timoficieff til Indbling. Pludselig udbreder sig det Rygte, at Narbut har brudt sig ud gjennem den fiendtlige Kjæde og har tilbagelagt en heel Miil paa aaben Mark under en tæt Kugleregn. Alle de Tropper Fienden kan samle, sendes paany mod Narbut, paa hvis Hoved der er udsat Priis. Narbut seirer paany og de fiendtlige Soldater gribes af en overtroisk Frygt, han ansees for usaarelig. Endnu har man et sidste Middel: Politiet, som uophørlig arbeider paa at bestikke Landfolket, søger blandt dette en Forræder, men Narbut er Bøndernes Afgud. Det er heller ikke en Bonde, men en russisk Træl, der vil vinde Forræderløn, og paatager sig at føre Oberst Timoficieff til Narbuts Leir. Forklædte som Fiskere snige de to sig ind i Leiren; Obersten rekognoserer, finder den ingenlunde umulig at overrumple og kommer tilbage med en betydelig Styrke. Indesluttet fra alle Sider, saaret i Benet, taber Narbut endnu ikke Modet og støttet af sine tapre Vaabenbrødres Arme, fører han dem paany til Angreb, da en Kugle gjennemborer hans Bryst. Sjælemesser ere holdte i samtlige Lithauens Kirker. Det hele Præsteskab ansaa det for en hellig Pligt at vise en virkelig christen Kriger denne Hyldning, thi Narbuts Mod og Patriotisme havde sit Udspring i en Tro, der har skabt saamangen stærk Stridsmand. Hans Omhed for sine Kammerater var uden Grændser. Under deres Søvn vaagede hans utrættelige Øie over deres Sikkerhed og han deelte alle deres Forsagelser, hans Leir mindede om Martyrtidens Christne. Han vilde aldrig tilbringe en Nat under Landboernes gjæstfri Tag og gjorde sig Bebreidelser, naar han tyede til sine Soldaters sparsomme Madforraad. „Send mig en Faareskindspels og et Par Støvler" skrev han til sin Familie, „jeg har opbrændt mine ved Bivouak-Ilden, uden dog at have følt dens Varme." —

*) Saarede. **) næsegrus. ***) Flekja (af flaa), eit grundt Saar, som berre rispar i Skinnet, og berre svider. „Svodusaar" er det derfor kallat i Sagaen.

Kunst-Udstillingen i Paris aabnedes 1ste Mai. Juryen har dennegang været saa streng i sin Bedømmelse af de indsendte Malerier, at de Tilbagevisste have appelleret til Keiserens Dom. Den kloge Monarch, som gjerne griber Leiligheden til at gjøre noget slaaende, uventet, originalt, som kan skaffe Pariserne noget at tale om, har givet dette Aars Udstilling en Charakteer, som vil erindres efter at de fleste Billeder ere forglemte: Udstillingen er nemlig mere interessant for hvad man ikke seer, end ved hvad man seer. Inde i de officielle Sale findes saa Billeder af første Rang. Besøgeren har, idet han stræder ind af Døren, Indtrykket af at være omgiven af lutter Zuaver, Bajonetter og træfarvede Flag. Ved nærmere Besigtelse viser alt dette sig at være Forherligelse af nyere Tiders militære Triumpher: Slagene ved Magenta, Alma, Malakoff, Solferino og Resten. Inde i Sideværelset derimod, der hvor Kunstens patenterede Rige ophører, har den praktiske Keiser ladet de vragede Billeder ophænge, at Publikum kan være Dommer i høieste Instants. Private Beretninger sige, at Juryen har dømt ret, og at der i Furte-Rummet hænger lutter Værtshuus-Skildter. I 1848, da der skulde være Lighed og Broderlighed i Alt, afskaffedes Juryen og Enhver havde Lov til at ophænge sit Smøreri, „Anche io son pittore", men da viste det sig, at det kunstelskende Publikum ubeleilig, og indbyrdes trættede Kunstnerne: de Slette klagede over, at de Gode skjal Rum og Lys fra dem, og de Gode over at være i slet Selskab og saa maatte det gamle System for en Dag igjen. Der lees meget i Paris over den Tjeneste, Keiseren har gjort de forulykkede Genier i 1863: „han har givet dem et Reb at hænge sig i, hedder det." Gustave Doré, Forfatteren af de tusinde ypperlige Karikaturer, der ere spredte over Verden, har malet en Episode fra Syndfloden, der siges at være et mægtigt Værk. En Gruppe af Menneske-Skikkelser, Mænd, Kvinder og Børn hænge paa Klippen, Vandet stiger, stiger; over Menneskegruppen sees en Tigerinde med Halen i Munden; den Fare, der nærmer det vilde Dyr til Mennesket, siges gjengivet med rædselsfuld Pathos. Pariserne lee ogsaa af denne Tiger, som æder sin Hale istedetfor at æde Menneskene under sig. De lee af Alt. I 1832 havde de Cholera-Morbus Gallopade. Hvad der forøvrigt mest stirres paa af Mængden er en uhyre Gips-Model af det vordende Operahuus, der paa Grund af Stoffets Skrøbelighed er bleven transporteret fra Architektens Atelier til Industri-Paladset paa en liden specielt dertil indrettet Jernbane. Der opfordredes for to Aar siden til en almindelig Konkurrence. Den første Provelse af de indsendte Arbeider, faldt ikke ud efter Ønske, og de tre bedste Kandidater opfordredes til at konkurrere nok engang indbyrdes. Prisen tilkjendtes nu den unge Garnier, der strax tiltraadte en Reise til de af Europas Hovedstæder, der i den nyere Tid have ladet opføre Theatre. Efter Tilbagekomsten fra denne Reise, der strakte sig lige til Petersburg, det nordiske Palmyra, Pallasbernes og Hytternes Stad, indsendte Garnier en Tegning, der nu definitivt er antaget og den 15de August 1866 til Huset indvies. Det vil blive det prægtigste Theater i Verden. San Carlo, La Scala og Kjæmpe-Theatret i Moskow maa gjemme deres Hoveder af Blusel. —

Keiseren har meldt sig til en af de ledige Pladse i det franske Akademie. Det er første Gang et kronet Hoved har attraaet denne Hæder, og samtidig med denne illustre Kandidat, har man et Kandidatur, der ikke har vakt mindre Opsigt: Madame George Sand's. Det er første Gang et kvindeligt Ry har været saa stort, at de høie Fyrgetyve ikke vel kunne nægte det sin Stemme, men da et kvindeligt Kandidatur ikke har været forudseet af de berømte Selskabs Lovgivere, skal Konfusionen inden Gemytterne være stor. Keiseren gaar naturligviis ud fra, at hans Valg ikke kan være tvivlsomt og han sagde nylig i en Audients til Villemain, at han „vil sætte sin Ære i at gjøre sig fortjent til det høie Akademies Bifald" (suffrage). Villemain spurgte derpaa, om man snart turde gjøre sig Haab om den saa utaalmodig ventede „Cæsars Historie." Keiseren svarede, „at han blot kunde arbeide paa den i korte Hviletimer, men at Arbeidet dog skred fremad." Paa Villemains dristige Bemærkning, at det maatte være Keiseren behageligere at studere Oldtidens Valpladse, end at tænke paa nye, svarede den høie Herre undvigende. —

Der ere flere fallitte **Theatre** i Verden end eet. Carl-Theatret i Wien befinder sig i en svær Krisis ved Direktørens Hr. Lehmanns Insolvents. Passiva skulle beløbe sig til 60,000 Florins og Aktiva omtrent til Ingenting. De fornemste Kreditorer siges at ville gaae paa Akkord med Direktøren, hvis Agtværdighed ikke drages i Tvivl og hvis Ruin er fremkaldt ved Ubekjendtskab til Forholdene ved Theatret, hvis Ledelse han overtog for saa Aar siden.

Hos en Wiener Grosserer spiste man for nogle Uger siden en Raritet: ferskt Oxekjød, som ifjor var bleven fundet paa Spitsbergen i nedgravede Blikdaaser, hidrørende fra Kapitain Corrys Expedition alsaa fra 1862. Kjødet var fuldkommen friskt saavel af Lugt som Smag og sorteredes i Overværelse af flere Autoriteter indbudne til at konstatere Tingens Rigtighed.

Paa Comer-Søen har en Spekulant indrettet et svømmende Theater for Sæsonen. Tilskuerne underholder den varme Sommeraften paa Søen med Farce og Ballet. For os Andre vilde Comer-Søen selv være et ganske anderledes deiligt Skuespil.

Literatur.

Dølens tidligere bebudede Bog om England og de engelske Forholde have vi for et Par Dage siden modtaget. Dens Titel er **A Norseman's views af Britain and the British.** By A. O. Vinje, Advocate before the High Courts of Justice, Christiania. Edinburgh: William P. Nimmo. London: Simpkin Marshall. 162 og 6 S. 8vo. (Priis, hos J. W. Cappelen, 105 ß.) Bogen bestaar af en Række Breve, daterede Edinburgh Febr.—Mai d. A., og rettede, ifølge Dedikationen, til Professor Welhaven. Brevformen er imidlertid fingeret, og en bestemt Person som Brevenes Modtager først vilkaarligen valgt med Hensyn paa Trykningen. Brevene udgjøre en fortløbende Række af Reflektioner over de engelske Tilstande, Stat, Politik, Industri, Literatur osv., hvilke bedømmes med en Skaanselsløshed, der staar stærkt i Strid med vor tilvante Forgudelse af Alt, der kun lugter af Engelsk. Saavel paa Grund heraf som Forf.'s noksom bekjendte originale Skrivemaade turde Bogen i selve England blive en sjelden Gjæst, der vil vække Opsigt, eller ialfald — Forargelse. I et Anhang paa 6 Sider omhandler Forfatteren korteligen vort Maalstræv. — Hvor Dølen selv nu befinder sig, lader sig ikke ganske afgjøre. Fra Edinburgh skulde han den 11te Juni reise til London, derfra til Paris, hvor han agtede at opholde sig en Maaneds Tid, og saa skulde han over Tydskland lægge Veien hjem, for her at oversætte sin Bog paa Dølemaal.

— Af **Tidsskrift for det praktiske Landbrug** og dets Bineringer, udg. af Langbrugsskolebestyrer Joh. Th. Landmark, er udkommet 2det Hefte, indeholdende: Om Hesteudstillinger i England af J. Lindeqvist; Professor Vølckers Besøg i Fru Willis's Meieri; De bedste Melkeringer til Frembringelse af Fløde og Smør af Landbrugsbestyrer Cunningham; Noget om Gjødselens rigtige Behandling og Anvendelse; Fjærehuset (med Træsnit) af J. Lindeqvist; Nogle Fodringsforsøg paa Aas af F. A. Dahl; Om Kjøb og Forpagtning af Jord, II.; Om Frugttræers Behandling (Fortsættelse); Almetræet; Bognyt; Brevverling; Smaapluk.

Norge.

Christiania. Under 6te Juni er Sognepræst til Næs C. S. B. Wille udnævnt til Sognepræst til Skjebergs Psgld.; Provst og Sognepræst til Hof J. F. Voß til Sognepræst i Vardals Psgld.; Universitetsstipendiat J. P. Broch til extraord. Lektor i de semitiske Sprog, konstitueret Lektor i anvendt Mathematik K. A. Bjerknes til Lektor i det lappiske og det kvænske Sprog, Justitssekretær ved Bergens Stiftsoverret og Politiret F. C. H. Arentz til Skattefoged og Auktionsforvalter i Drammen og Kompagnichirurg ved det Throndhjemske Brigades Distrikt S. D. Schjøtz til Kompagnichirurg ved Armeens Hovedstation.

— Odelsthingets Beslutning til Lov om Rettergangsmaaden i Straffesager (Juryloven) er af Storthinget forkastet med 50 mod 54 St.

— Til Ole Bulls Musikakademi har Storthinget Intet bevilget. — Til Udbedring osv. af Bergens Observatorium er bevilget 1500 Spd.

— Til Storthingsarchivar er gjenvalgt Lektor L. K. Daa; til Suppleanter Kvæstor Aars og Kand. S. Petersen.

— Storthinget har ladet 23,762 Spd., der udenfor det Bevilgede er medgaaet til Kroningen i Throndhjem, passere til Udgift for Statskassen.

— Storthinget har bevilget det Fornødne til Udgivelse (ved H. Munt) af Storthings-Efterretninger fra 1814 til 1821.

En Thrønder har i dette Blad viist mig den Ære at indføre mit Portræt, ledsaget af nogle biographiske Notitser. I Anledning af enkelte Unøiagtigheder, som forekomme i disse, og som med Lethed vilde kunne været undgaaede, skal jeg tillade mig at meddele et Par Berigtigelser.

Til min første Reise, i 1851—52, skjænkedes mig af en Velynderske, nu afsøde Enkefru Gram, omtrent Fjerdedelen af den Sum, der gik med til Reiseomkostningerne. Det Meste af Resten var jeg saa heldig at bringe tilveie ved et rentefrit Laan, ydet mig af en varmtfølende Mand.

Min anden Reise, i 1858—59, foretog jeg ved Hjælp af et Stipendium paa 300 Spd., der efter Ansøgning tilstodes mig af de Midler, som bevilges af Storthinget til Kunstneres Reiser i Udlandet, samt ved Hjælp af en Gave paa omtrent samme Størrelse, der sammes ifølge en Subskriptionsindbydelse, udfærdiget af nogle formaaende Mænd her i Byen. Under Reisens Løb modtog jeg en yderligere Understøttelse af det kongelige norske Videnskabers Selskab. — Grunden til at „Fredkulla," der blev indsendt til Theatret i Christiania, ikke er kommen til Opførelse, ligger ikke, som angivet i Notitserne, i tekniske Vanskeligheder ved Texten, men ifølge Meddelelser fra nævnte Theater, i dets Mangel paa tilstrækkelige Sangkræfter. — Hvad Kompositionen „Lumpasivagabundus" angaar, saa blev den først antagen til Opførelse i det hervorende Theater. Senere blev den imidlertid tilbagesendt med Tilkjendegivende af, at den ikke kunde opføres, fordi en temmelig udbredt Mening betegnede dens Indhold som en „Sigtelse" blandt andet mod en nærmere angiven Person.

Throndhjem i Mai 1863.

M. A. Udbye.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 26. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 28de Juni 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Hans Hansen — en Skolelærers Liv.

Den nylig Hedengangne, med hvis beskedne Navn disse Linier ere overskrevne, hørte, trods sin ringe Livsstilling og de kummerlige Kaar, hvorunder hans Liv henrandt, i en vis Forstand baade blandt de mærkelige og fortjente Mænd. Mærkelig var han paa Grund af sine Evner, hvilke vare saa usædvanlige, at de ved en harmonisk Udvikling maaskee vilde blevet til en Pryd for Fædrelandet, mærkelig paa Grund af dette Aandens indesluttede Selvarbeide, hvormed han paa egen Haand søgte at udvikle disse Evner; og fortjent er han ved hvad han i sin beskedne, økonomisk fortrykte Stilling, i over fyrgetyve Aar har virket for Ungdommens Underviisning og for at vække Læselysten og høiere aandelige Interesser i den Egn, hvor hans Liv henrandt. Nedskriveren af disse Linier, der som Barn har nydt Hans Hansens Underviisning, hvilken han erkjender at skylde saa meget, og som desuden i en modnere Alder oftere har samtalet med ham og havt Anledning til at lære hans eiendommelige Grublen og Grandsken og mangehaande Indsigter at kjende, frygter ikke for at forverle Erkjendtlighed og Venskab med Offentlighedens Krav og Pligt, naar han her giver en kort Nekrolog af denne i Armod og Ubemærkethed levende og døende Mand. Der gives i Landets forskjelligste Egne Elever af H. Hansen, der med os alle skulle bevidne, at denne Mand hører blandt dem, hvis Livsgjerning har Krav paa af Mange at ihukommes med Tak og Erkjendtlighed.

Hans Hansen er født paa Gaarden Pillervigen i Vaage omkring Aaret 1796. I sit syttende Aar blev han ansat som Skolelærer i Qvam (nu Nordre Frons Præstegjeld). Til at blive Skolelærer krævedes dengang ingen særskilt Forberedelse. Naar en Plads var ledig, forhørte Præsten sig hos en af dem, der til Konfirmation havde været flinkest i sin Bog, om han vilde være Skolelærer, i hvilket Fald han da, mest for Syns Skyld, underkastede ham en Examination. Hans Hansen, der som Konfirmant havde lagt usædvanlige Religionskundskaber for Dagen, var da ligesom selvskreven til den første ledige Skolelærerpost, hvilken han heller ikke afslog. Det var ogsaa neppe Andre end de største Gaardmænds Sønner, som vragede en slig Ansættelse, saasom den medførte Fritagelse for den i de Dage saa høilig frygtede Soldatertjeneste, foruden en vis Betydning i Bygden. Men saa opgave de Fleste ogsaa sin Stilling, saasnart de „havde tjent sig fri.“ Et saadant omvandrende Liv, fra Gaard til Gaard, med Bogskræppen paa Ryggen og Linialen i Haanden, gjennem 40 af Aarets Uger, Alt mod en Løn af vel et halvt Snees Daler, skulde heller ikke i Længden befindes meget tiltrækkende. De fleste af disse Bygde-Skolemestere udtraadte af Tjenesten netop som de havde naaet den Alder, Modenhed og Erfaring, der gjorde dem skikkede for deres Kald. Kun en varm Interesse for dette Kald og for Læsning og Oplysning kunde bevæge Nogen til at blive staaende i Tjenesten udover Tiden. Denne Interesse besad Hans Hansen i en ganske særegen Grad, og derfor ofrede han, trods de kummerlige Kaar og den ringe Paaskjønnelse, der blev ham tildeel, Skolevæsenet hele sit Livs Flid og Arbeide.

Efter at have tjent ud som Skolelærer i Nordre Fron, tog han Ansættelse i Sels Anner til Vaage. Her foer han for det Første om fra Gaard til Gaard, men fik senere med Bistand af Stedets for Skolevæsenets Fremme saa ivrige Sognepræst, Provsten Krag*), og ved ihærdigen at bekjæmpe alle mødende Vanskeligheder, Omgangsskolen for det betydeligste og folkerigeste Strøgs Vedkommende forandret til etslags Fastskole, for hvilken han med Møie og Opofrelse lod opføre eget Lokale ikke langt fra Gjæstgiverstedet Laurgaard. Allerede i Omgangsskolen var han begyndt at anvende den indbyrdes Underviisningsmethode, hvilket det store Discipelantal, mindst Halvhundrede daglig, gjorde fornødent, og hermed fortsattes fremdeles. Meningerne kunne være deelte om denne Methodes Hensigtsmæssighed; men saameget er vist, at Hansens Skoleungdom gjorde store Fremskridt, og at de Fleste ikke blot udmærkede sig ved Færdighed i at læse, men ogsaa lærte at skrive og regne. Selv havde H. ikke Begreb om Grammatik, da Krag blev Præst i Vaage; men han maatte som de andre ældre Skolelærere gjennemgaae et Kursus paa den af Krag oprettede Fastskole, og vidste da strax med stor Dygtighed at bibringe sine Elever samme Kundskab, ligesom ogsaa megen Færdighed i skriftlige Udarbeidelser. — Flere af vedkommende Almuesmænd, der selv Lidet eller Intet havde lært i sin Ungdom, saa i H.'s Skole-Reformer kun utidige Paafund og „nye Moder.“ Istedetfor tilfulde at paaskjønne hans Gjerning, forbitrede de ofte hans Sind ved alskens utidig økonomisk Smaalighed og Krangleri. Dette bevægede den af Naturen sære og pirrelige Mand til at frasige sig sin Stilling som Skolelærer og søge Pension, hvilken han ogsaa fik (1840) efter 28 Aars Tjeneste med 8 Spd. aarlig. Men H. var med Liv og Sjæl Skolelærer, og kunde ligesaalidt af denne Grund som formedelst Trang undvære sin vante Beskjæftigelse. Han havde nemlig, efter i lange Tider at have været Enkemand, giftet sig paany, og kunde med Familie umulig leve af 8 Spd. Han vedblev da fremdeles at virke som Lærer, for det Første kun privat, men siden som „vikarierende eller konstitueret Skoleholder.“ Hans Indtægter deraf vare dog saa ringe, at de ikke paa langt nær kunde strække til det allertarveligste Livsophold for ham og hans stedse voxende Familie; og da han i 1856, siddende med Kone og 6 Børn, søgte om en Forøgelse af sin Pension, var Nøden saa stor, som den vel kunde blive, og kun Æresfølelsen kunde afholde den fra at træde ud for hver Mands Dør. Regjeringen (og derefter Storthinget i 1857) tilstod ham et Tillæg af 24 Spd. aarlig, med Indrømmelse af, „at der var Grund til at yde hans meer end almindeligt nidkjære, gavnlige og med personlige Opofrelser forbundne Virksomhed en fortjent Anerkjendelse.“ Hans sidste Dage bleve derved noget mildnede. — Efter et Par Ugers smerteligt Sygeleie hensov han den 20de eller 21de April d. A. og blev stædt til Hvile paa en Maade, som vidnede om, at Menigheden dog paaskjønnede hans Værd og hvad den i ham havde tabt.

Hans Hansens Ungdom faldt i en Tid, da det ansaaes for Præstens fornemste Opgave at udrydde Overtroen og bibringe Folket Indsigt i Naturlovene,

*) Se hans Biographie i dette Blad for 1855 Nr. 30.

Landbruget, Sundhedspleien, Sædelæren osv.*), og da det var blevet Mode, selv blandt Almuen, at en mere end almindelig belæst Mand skulde have sine Tvivl i Troessager eller om muligt Ingenting tro. H. havde engang ogsaa sine Anfægtelser af den samme Tvivlesyge, og fordi han en mørk Høstnat kunde gaae ind i Kirken og op til Alteret, meente man, at han, som nogle andre „stærke Aander,“ hverken frygtede Gud eller Fanden. Men gjennem indre Kamp og Strid havde han allerede tidligen faaet sine Tvivl løste, og det er, som en af hans Elever — selv en agtet Lærer — har sagt, Hansens Fortjeneste, „saa varmt at have kjæmpet for Barnetroens Seier over Fritænkeriet i vore Hjembygder.“ — Som Frugt af og Vidnesbyrd om denne Mands varme Troesliv foreligger en liden Sangsamling, der for en stor Deel bestaar af en angrende Synders Poenitentse-Psalmer, og hvilken Samling, trods en ukorrekt Form og dens uanseelige Udstyr dog turde fortjene nogen Opmærksomhed**).

Hansen forsøgte sig ikke blot som Psalmedigter, men ogsaa, især i yngre Dage, i Forfattelsen af forskjellige verdslige Sager, som dog nok hverken vare beregnede paa Trykken eller ere blevne trykte. Han besad ogsaa en saadan, ved en mærkelig Hukommelse og en usædvanlig Belæsthed erhvervet Kundskabsmasse, at han vilde som Forfatter havt mere end Nok at meddele af. Men han manglede, udenfor Religionskundskaberne, den harmoniske Fordannelses ledende Traad, hvorom det heterogene Kundskabsstof efterhaanden kunde samle sig, og derfor vare de skriftlige Arbeider, hvori hans rastløse Aand søgte Hvile og Vederkvægelse, maaskee mærkeligst som Exempel, paa hvilke Misgreb hiin Mangel udsætter selv det bedste og skarpsindigste Hoved for. Han udarbeidede Alt efter det forrige Aarhundredes Mønstre: fingerede Breve og Brevverlinger (med Sneedorfs patriotiske og Rahbeks danske Tilskuere som Norm), allegoriske Syner (a la Ewalds Lykkens Tempel osv.), Dialoger og Samtaler (efter Suhms fra Lucian laante Maneer), moralske Fabler (efter Holberg), ja endog — Kritiker og Bogcensurer, og det over Værker, som tildeels hverken hørte vor Literatur eller vort Aarhundrede til. Men ogsaa her fulgte han „gode Mønstre“; thi han havde læst og kunde — kan man sige — næsten udenad de fleste af Suhms og Holbergs Skrifter; saaledes havde han fra den Førstes Epistler og den Sidstes „Throndhjemske Samlinger af Philaletho“ opfanget Maneren. Overhoved havde H. læst Alt, hvad der var faldet ham ihænde, og da han havde en Hukommelse, som kunde bevare Alt, vidste han hvad der stod i alle Bøger, fornuftige som ufornuftige, der fandtes i hele Præstegjeldet og de tilstødende Sogne. Meget af denne Viden, hentet fra gamle Blade og fra Brochurer, der ved Embedsmænds Død eller Forflytning vare blevne adspredte, var af ingensomhelst Nytte for Andre end en Literaturhistoriker af Fag. Men netop derfor vare hans Samtaler ogsaa stadig baade belærende og underholdende for den, der inter-

*) Den i 1830 afdøde Sognepræst til Vaage L. B. Fietzentz har ogsaa i Literaturen givet et oplysende Exempel paa hiint Slags Retning af de præstelige Bestræbelser ved sin i trende Oplag udkomne og noksom bekjendte „Sundheds-Katechismus eller Lyksalighedslærens første Grunde.“

**) Bogens Titel er: „En eenfoldig Sjæls sjungende Andagt i nogle gudelige Sange til Sjælens Glæde og Forlystelse i Gud,“ Lillehammer 1843, 96 S. 8. Sangene ere alle forfattede af Hansen med Undtagelse af et Par, der ere skrevne af hans 12aarige Datter (af første Ægteskab) og af en anden omtrent jævngammel Elev.

esserede sig for Literaturen. Thi man vilde af ham maaskee faae mangen interessant Detail f. Ex. om Polemiken fra den P. A. Heiberg'ske og Malte-Brun'ske Periode, naar man kun selv vidste at henføre den til rette Tid og Sted. Fra den Tid, Krag var bleven Præst i Vaage, foregik imidlertid hans Læsning med mere Valg. Thi denne for Oplysning saa varmt følende Geistlige ledede ham deri og aabnede ham fri Adgang til sin velforsynede Bogsamling. Krag vilde ogsaa ladet H. studere, dersom han ikke alt havde været saa gammel. Men imidlertid hjalp han hans Søstersøn Steensrud, som skyldte Hansen sin Læselyst og sine gode Skolekundskaber, men som stod under Morbroderen i Evner, til at komme ind paa den studerende Bane, hvor han snart drev det til at blive en agtet Præst. Denne sin Elev skulde H. imidlertid overleve. Men Aaret før hans Død besøgte H. ham og et Par andre Elever herinde i Christiania, hvilken By han da saa for første Gang. Det var ligesom om en ny Verden her oplukkede sig for den gamle Skolelærer, der havde tilbragt sit lange studerende Liv blandt Bønder i de af Fjelde indeklemte nordgudbrandsdalske Bygder. Paa Erindringen om denne Reise tærede han endnu i 1860, da jeg sidste Gang saa ham. Han syntes nu nok saa tilfreds. Men paa mig gjorde dette nye Møde fra een Side betragtet et dobbelt sørgeligt Indtryk. Denne skaldede Mand, med det aandrige ædle Ansigt, forekom mig som en levende Anklage mod Skolevæsenets og de sociale Tilstande i den Tid, hvorunder hans Ungdom faldt. Men hans Gjerning indeholder ogsaa en Betryggelse mere for, at lignende Anklager ikke skulle ramme vor Tid, og heri ligger noget Forsonende i det forøvrigt mørke Billede. Uagtet H. har ført et Liv, kummerligt som Faa, har dette Liv i aandelig Henseende hverken for ham selv eller andre været uden Frugter. Sandsen for Læsning og Oplysning i det Distrikt, hvor han virkede, vil overleve ham og bevare hans Navn. Om hans store Evner og ualmindelige Lærerdygtighed have alle hans Foresatte og alle hans Elever udtalt en lige gunstig Dom, og navnlig have de i sine Erklæringer fremhævet hans Bibellæsninger og hans Katechisationer som noget i sit Slags ganske Usædvanligt. Men det bedste Vidne om, hvad denne Mand som Lærer var, turde dog de mange Elever selv være, som fra ham ere vandrede ud i Verden og have brudt sig en Livsstilling. Flere ere Seminarister og nu anerkjendt dygtige Lærere (tre Brødre Hougen og Andre), een endte, som før berørt, som Præst og atter Andre have paa andre Baner, paa Grund af den aandelige Vækkelse og Underviisning, de skyldte ham, hævet sig udover Hjembygdens trange og smaalige Kaar.

Afdækkelsen af Schillers Monument i München.

Da det tydske Folk for fire Aar siden høitideligt feirede Hundredeaarsdagen for sin Yndlingsdigters Fødselsdag, stod München, den kunstelskende Stad, ikke tilbage for Tydsklands andre Stæder, og Høitideligholdelsen var værdig dets Ry som et af Centralpunkterne for tydsk Kunst.

Kong Ludvig af Bayern besluttede nu at reise Digterfyrsten et Monument i München, overdrog den talentfulde Billedhugger Professor Max Widnmann Tankens Udførelse, og sidste 9de Mai, den Feiredes Dødsdag, fandt Monumentets høitidelige Afsløring Sted.

Den Maade, hvorpaa Indvaanerne af Staden München gav sin Deeltagelse for denne Festlighed tilkjende, afgiver et ærefuldt Beviis for deres Erkjendelse af den fædrelandske Digters høie Værd.

Kl. 11 om Formiddagen samledes alle Stadens Sangforeninger med deres Faner i „Hofgarten," hvorfra et uoverskueligt Tog begav sig til Festpladsen. Til begge Sider af Monumentet vare Tribuner opreiste for Sangerne, der udgjorde et Chor af mere end 200 Personer, samt for Fest-Processionen, og alle Dine vare fæstede paa Baronesse von Gleichen-Rußwurm, Schillers Datter, der tilligemed sin Gemal havde indfundet sig til Festen, og hvis Træk have overordentlig Lighed med Faderens.

Efter at den kongelige Kommissær havde talt til den udødelige Digters Priis, sank Forhænget for Malm-Statuen og Schillers ædle Skikkelse kom tilsyne saaledes som den gjengives i vor Tegning. Mængdens Jubel lader sig ikke skildre.

Efter en Tale af Borgermesteren og et Leve for Kong Ludvig af Bayern, den høie Giver, var den smukke Festlighed endt.

Fra alle Lande.

Om Thiers, hvis Navn nu igjen er i alle Munde, fortæller Gutzkow i 1842: I venstre Centrum sad en liden Skikkelse med paafaldende Træk, der mindede om Napoleon. Trækkene vare ungdommelige, Haaret graat. Med et bestandigt Smiil paa Munden sad han og gyngede paa sin Stol, de korte Been rakte neppe ned til Gulvet. Undertiden noterte han sig Noget; i et bestandigt indre Oprør, altid formende, skabende, en liden Verden for sig. Flere Deputerede gik forbi og trykkede den Lilles Haand. Han besvarede enhver Venlighed, men forholdt sig ellers passiv, ligesom et Uhr, der er vant til at slaa, men idag staar stille, fordi man har glemt at trække det op. Pludselig kom der Liv i Uhret. Ministeren er paa den sidste Side af sit Manuskript; den lille Taler reiser sig, gaar med sænket Blik gjennem Salen og staar paa Tribunen, over hvis Brystværn han knap rager op. Det er Thiers.

Det varede tre fulde Minuter, indtil der blev Stilhed i Salen, en saadan Stilhed at man vilde kunnet høre Guizots Hjerte banke. Thiers har en i første Dieblik ubehagelig Fistelstemme. En Barnesopran er Alt mod Thiers's Stemme. Alle store Skuespillere og Talere have ligget i Kamp med deres Naturmidler. Thiers har et Organ, som ikke alene er ubehagelig høit, men ogsaa ureent, hans Respiration er asthmatisk. Her er ingen Modulationer af Høide og Dybde mulige; her sprudler ingen frisk Bjergkilde ud fra Brystets Klippe. Hvert Dieblik frygter man, at dette udbrugte Organ skal svigte; Ansigtets stereotype Smiil faaer et Anstrøg af Smerte: Tanken, Lidenskaben, Talentet kan ikke bane sig Vei gjennem Organerne. Og dog holder dette daarlige Instrument ud. Hæs strax ved det første Ord, kan Thiers tale hele Timer. Man vænner sig til denne fistulerende Monotoni, ja man finder den tilsidst melodisk.

Schillers Statue i München.

Thiers improviserer, det er Hemmeligheden af hans Magt som Taler. Ordene strømme frit. Her er intet Søgt; han blev ofte afbrudt, men hver Afbrydelse laante hans Foredrag ny Skjønhed, thi han flættede Svaret ind i sit Heles Sammenhæng. Fattet paa Alt, forstaar han hurtig at løse Alt; han lader sig aldrig anfægte og hvad der er endnu vigtigere: bliver aldrig ømfindtlig; han taber aldrig sin Ligevægt, om ogsaa Alt raser mod ham. Han folder Armene, smiler, venter, drikker Vand, indtil man er saa naadig igjen at ville høre ham. Selv beseiret, forlader han aldrig Tribunen uden at efterlade et mægtigt Indtryk. Er Ideen udtømt, da tier Thiers. Har han intet mere at sige, tier han. Han gjør ingen Coda, ingen Doxologie, intet Amen, men sætter sig kort og godt ned paa sin Stol med det samme Ansigt som før, blot lidt stærkere farvede Kinder."

Jeg har senere lært Thiers at kjende og Agtelsen for hans personlige Begavelse er om muligt stegen. Jeg har fundet i Thiers hvad jeg ventede. Dette er et Resultat, som man ikke henter af Bekjendtskabet med enhver stor Mand. Thiers er unægtelig en af vor Tids mærkeligste Fremtoninger; — en Journalist, som bæres frem af en Revolutions Malstrøm og to Gange er Premier-Minister for en af Verdens første Nationer. Man forbauses over de Omstændigheder, der kunne tilstæde en saadan Undtagelse; man forbauses endnu mere over den Mands Talent, der kunde føre sig disse Omstændigheder saaledes til Nytte. Om Thiers endnu har en Fremtid? Det er et Spørgsmaal, som daglig sætter fire hundrede Penne i Bevægelse. Kammeret er Thiers's Tyngdepunkt, Tungen hans Talent, Frankrigs Forlegenheder, Forviklinger og Kiv hans Parce. For vor Følelse ligger noget overordentlig overraskende i den Iagttagelse, at Thiers's Lykke ikke skyldes et stort omfattende Geni, men blot et enkelt personligt Talent, Talens Talent. Det franske Kammer har visselig Alvor og god Villie, men det lader sig beherske af Talentet, selv det vindigste. Thiers sagde til mig: „Vort Kammer vil underholdes; der sidder blot Folk der, som ikke kunne beslutte sig til at kjede sig for det almindelige Bedste. Den, der vil være vis paa dem, maa amusere dem." Og Thiers behersker Kammeret derved, at han morer det. Talentet er i Frankrig altid lykkeligere end Geniet; maaskee overalt.

Hvad enten Thiers saalænge har studeret Napoleons Historie, indtil han har forlibet sig i sin Helt og uvilkaarlig begyndt at efterligne ham, eller han af Naturen har en vis Lighed med ham, er det givet, at han nu ligner Korsikaneren. Napoleon slumrer i Thiers's dybeste Indre. Jeg læste i hans Ansigt, at Asken fra St. Helena ikke er bisat i Invalide-Hotellet, men i hans Hjerte. — —

Religions-Forfølgelser er i vor Tid noget saa usædvanligt og saa forhadt, at et almindeligt Uvilliens Skrig reiser sig, naar det heder, at Nogen har udstaaet Lidelse for sin Troes Skyld. De Forfølgelser, for hvilke de spanske Protestanter have været udsatte, have vakt den mest levende Deeltagelse over den hele civiliserede Verden. Spanien, som i de senere Aar har viist Tegn til at ville gaae frem med Tiden, har dog endnu meget tilbage af den Aand, der fordrev Maurerne og gjorde Autodafeer til Landets største Høitideligheder. I Spidsen for de Protestanter, som det spanske Præsteskab har gjort til Martyrer, staar Manuel Matamoras. Denne Ulykkelige er født i Malaga 1836. For at opfylde sin Faders Ønske, traadte han ind i Krigsskolen i Toledo, som han forlod som Officier; men efter i nogen Tid at have gjort Militærtjeneste, trak han sig tilbage til Privatlivet Allerede i Armeen var han Protestant og maatte lide meget herfor, da en Korporal havde angivet ham. Det synes, som om det var en spansk Protestant i Gibraltar, der ved sin Prædiken først bragte ham til at sammenligne den katholske Læres Satser med Bibelen. Gibraltar er det Sted, hvor det engelske Bibelselskab virker mest til Protestantismens Udbredelse i Spanien. Den presbyterianske Forsamling i Gibraltar staar i Forbindelse med de vigtigste spanske Stæder og sender Agenter om med den spanske Oversættelse af Bibelen. Disse Agenter uddele sine Bøger til Bekjendte og Ubekjendte, ja i de mørke Aftenener kaste de endogsaa Bibler ind i Portrummene, overladende det til Skjæbnen, i hvilke Hænder de skulle falde. Matamoras indførte et bedre System. Af de mest oplyste af sine Troesfæller dannede han en Kommittee, hvorigjennem Propagandaen erholdt en fastere Grundvold. De til Protestantismen Overgangne inddeeltes i ligesaa mange Afdelinger, som der var Kommittee-Medlemmer, som da hver for sig dannede et Selskab. Dette System er udentvivl Aarsagen til Protestantismens hurtige Udbredelse i Spanien. Fra Malaga begav Matamoras sig til Spaniens vigtigste Stæder og gjorde overalt Proselyter, især i Granada. I Barcelona arresteredes han og sad først i eensom Celle, men sattes siden sammen med de groveste Forbrydere. Da han adspurgtes for Domstolen, om han var Katholik, svarede han: „Nei, min Tro er Bibelens rene Lære, og da dette ei er Tilfældet med den romerske Kirke, tror jeg ikke paa denne Lære." Den humane Dommer gjorde ham opmærksom paa de sørgelige Følger, denne offentlige Erklæring kunde have for ham; men han svarede: „Jeg har begyndt Værket og seer ikke tilbage." I Granada skulde den egentlige Undersøgelse finde Sted og Matamoras dømtes til i Selskab med en Skare grove Forbrydere tilfods at tilbagelægge de tohundrede spanske Mile fra Barcelona til Granada, hvilket med hans svage Helbred havde været den visse Død. Lykkeligviis sendte Englænderen Greene ham femten Pund, og det tilstededes nu Fangen at gaae med et Skib til Malaga og derpaa i Diligence til Granada. Paa den sidste Strækning var Sir Robert Peel hans Reise-Kammerat og han viste Matamoras en Interesse, som ikke indskrænkede sig alene til Beklagelser og Løfter. Thi for det første havde Fangen den indflydelsesrige Endlænder at takke for, at han ikke behandledes altfor slet i Fængslet, og senere sendte han ham Penge og forsøgte ved en Interpellation i Parlamentet at virke for hans Sag. At Matamoros har forbrudt sig mod den spanske Lov, er ubestrideligt, men at den Paragraph, mod hvilken han har forsyndet sig, er en Vanære for Spanien, er endnu vissere. De anstillede Undersøgelser have alle havt til Maal at erfare Navnene paa Matamoras Tilhængere, for at sende dem alle paa Galleierne. Denne Dom var allerede almindelig bekjendt, da en oprørende Episode indtraf. I Begyndelsen af Juli 1861 udbrød nemlig Oprør i Loja. Roligheden var neppe tilveiebragt, før det Rygte udspredtes, at Oprørernes Krigsraab havde været: „Ned med Paven," og at følgelig Oprørets egentlige Maal havde været at gjøre Spanien protestantisk. Matamoras ansaaes for Sammensværgelsens

Hovedmand og anklagedes for at have fremkaldt hele den revolutionære Bevægelse. Tidlig om Morgenen den 8de Juli reves han ud af sin Seng og kastedes i et elendigt Fangehul, hvorind der hverken kom Luft eller Lys, og hvis Smuds og Stank var saa forfærdelig, at intet menneskeligt Væsen kunde leve der. Efter at have tilbragt fire Dage paa dette Sted, faldt den ulykkelige unge Mand i en Sygdom og man nægtede ham ikke alene en Læge, men ogsaa nogle Lægemidler, han selv foreskrev. Falske Vidner optraadte mod ham, men disse grebes senere af Samvittighedsnag og gjenkaldte deres forrige Udsagn, saa han frikjendtes for Deelagtighed i Oprøret. For Protestantismens Udbredelse derimod dømtes han til ni Aars Galleier, bestandig Politie-Opsigt og forbødes nogensinde at søge et offentligt Embede. Denne Dom er senere formildet saaledes, at de ni Aar ikke skal tilbringes paa Galleierne, men i Audencia-Fængslet, hvor han allerede længe har hensiddet, og behandles taalelig vel. Matamoros er et usædvanlig smukt Menneske med glindsende sort Haar og fine, mere italienske end spanske Træk, der udtrykker Godhed og Forstand.

Lamartine har havt den Sorg at miste sin Hustru, en af de trofaste Kvinder, som det gjør godt at læse om. Hendes hele Liv har været et Offer bragt Andre, og hendes Gemal har fra Ungdommen af og til hendes Død kaldt hende sin gode Engel. Hun var stolt af at bære hans Navn, især i de onde Dage; men i alt andet Ydmygheden selv, havde hun frabedet sig al Ære for sine jordiske Rester, og medens i Paris Aviserne ere fulde af hendes Priis, ruller en beskeden Liigvogn blot ledsaget af en prøvet Ven til Slottet Saint-Point, hvor den saa meget begrædte Datter Julia hviler. Har en jordisk Bitterhed formørket denne ædle Kvindes sidste Time, da har det været Tanken om ham, som hun efterlader hjælpeløs, thi hun var hans Støttestav.

Sangerfesten i Bergen: Mødet paa Engen den 16de Juni. (Efter Photographie af Hr. Selmer i Bergen.)

W. Russells
Skildringer fra Krigen.

II.

Det politiske New-York var ikke hjemme. Med dette traf Russell først sammen i Washington, men allerede paa Jernbanen saa han store Flokke af Ansøgere og Embedsjægere, der efter et Valg kaster sig over alle Republikkens Poster og Embeder, som Gribbe paa et styrtet Dyr. Disse Ædle vare priisboxede og havde før de stege ind i Vognene drukket mangen en Snaps for Præsidenten og Republikken, som de haabede at komme til at regjere sammen med ham. Den mest høirøstede, en fiirskaaren Karl, som funklede af Ringe, Kjæder og Diamantnaale, men havde en indslaaet Næse, kom ganske sagtmodig frem med sine store Ord: „Mig venter der en Gesandtskabspost i Washington," sagde han, „Paris synes jeg ikke om; thi Fransosken og Franskmændene er ikke min Sag. Bedst Lyst skulde jeg have til at lære John Bull, hvor David kjøbte Øllet. Men nøder Bills Seward (den første Minister) mig formeget, saa gaar jeg nok ogsaa til Japan." — En Anden satte sin Lid til det Bekjendtskab, som han for mange Aar siden vilde have gjort med Onkel Abe (Lincoln) i Kentucky, hvor han havde kjendt Præsidenten som en fiin dannet Gentleman.

I Washington selv tog Embedsjægerne og Lykkesøgerne al Plads op for andre hæderlige Folk og Wellards Hotel og det hvide Huus dannede et rigt Jagttagelses- og Muntrationsfeldt for den skarpe Londonner-Jagttager. Han fortæller ogsaa en Masse Anekdoter og Tildragelser derfra samt meddeler Skildringer af Livet baade i de høiere og lavere Sphærer, hvoraf vi imidlertid her kun ville meddele følgende lille Skildring af en af Abe Lincolns Egenheder.

Lincoln har en Skik, som han er berømt for. Naar en Statsraad eller en Hofmand faar et Spørgsmaal, der sætter ham i Forlegenhed, saa giver han almindelig et undvigende Svar eller trækker paa Skuldrene. Lincoln fortæller i dette Tilfælde en lystig Historie og fjerner sig under den almindelige Latter. Russell oplevede et Exempel paa dette. Ved Bordet tog Mr. Bates fat paa Præsidenten og spurgte, hvorledes han havde kunnet give en vis ubetydelig Sagfører en vigtig Dommerpost. Hertil svarede han: „Hør nu, Bates! Manden er ikke halv saa daarlig, som De tror, han dømmer rigtigt nok; jeg veed det af Erfaring. Thi for mange Aar siden skulde jeg som Sagfører gaae til en anden By og han tog mig med i sin Vogn. Vi havde ikke kjørt længe, før Vognen foer imod en Steenhob ved Veien, og dette gjentog sig en 5—6 Gange, snart paa den høire og snart paa den venstre Side af Veien. Jeg saa ud, og saa at Kudsken sad og vaklede paa Bukken. „Hør," siger jeg, „Kudsken har bestemt faaet en Taar formeget til Frokost." — „Ja! jeg erklærer," siger han, „at det skulde undres mig, om De ikke har Ret, for han har næsten stødt en halv Snees Gange siden vi foer hjemmefra." Nu stak han Hovedet ud af Vinduet og raabte: „Din fordømte Kjeltring du er drukken!" Kudsken standsede Hestene, vendte sig om med megen Værdighed og sagde med Eftertyk: „Gud forsyne mig, er ikke det den første rigtige Dom, som er kommen af Deres Mund paa tolv Maaneder." Selskabet brød ud i en stormende Latter, og da Munterheden havde lagt sig, sad Præsident Lincoln paa en anden Kant af Bordet langt borte fra Spørgeren Mr. Bates.

Sydens Repræsentanter vare endnu tilstede i Washington, da Indtagelsen af Fortet Sumter ved Charlestown bragte Krigen til Udbrud. Den første Efterretning om denne Begivenhed fik Russell, som var brudt op til Syden, hiinsides Portsmouth, midt i det Landstrøg, som Amerikanerne kalde den store, skrækkelige Mose." Den, der reiser paa Jernbanen, vil finde Benævnelsen rigtig og passende. Jernbanen forlader det faste Land og springer kjækt ud i Luften, støttet paa et Spindelvæv af Bjælker, et Underlag, der i Afstand seer ud, som det ikke skulde kunne bære en en eneste Vogn. Under er der Myr, hvori Cypresser, Egebuske, Cornel-Kirsebær og Bartræer, halvkvalte Slyngplanter og spansk Mose kjæmpe med Vandet for sin Tilværelse. Trænet suser hen mellem Træernes Toppe, og den Reisende stirrer ned paa stille sorte Pøle og Sumpe eller paa omstyrtede Træstammer, hvor der sidder smaae Skildpadder og uhyre Froske. Dyrene dreie nysgjerrig paa Hovedet, naar Trainet nærmer sig eller plumpe i Vandet, som om Synet og Larmen var formeget for deres Nerver. Undertiden hører man et sværere Plump og en Reisende siger, „Det er mange Aligatorer her."

Stationerne have høitidelige Navne samt Restaurationsværelser og Billardstuer, de Mænd og Kvinder af de lavere Klasser, som vente paa Toget, ere skidne, stygge og pjaltede med feberblege Ansigter. Undertiden dukke agtværdige Folk op af Myrskovenes Dybder, Herrerne efter den sidste Parisermode, Damerne i Krinoliner med Silkeparasoller og med Følge af Negre og Negerinder, som bære deres Tøi. Hver Station godtgjør Beboerens Patriotisme ved et opstukket flagrende Revolutionsbanner med brede hvide og røde Striber og i den øvre Afdeling en blaa Fiirkant, hvori de frafaldne Staters syv Stjerner staae. Paa alle disse Stationer fremkaldte Efterretningen om, at Unionsbesætningen paa Fortet Sumter havde strøget Flaget, en Begeistringsstorm for den gode Sag eller et Uveir af Forbandelser imod Norden. „Vi have pidsket Yankeerne! ned med dem, et Hurra for Beauregard! et Hurra for Jefferson Davis!" skreg og jubilerede de. Mændene rakte Brændeviinsflaskerne frem og daskede hverandre af Glæde med al Magt paa Ryg og Skuldre, medens Kvinderne viftede med Lommetørklæderne.

Under det første Begeistringsanfald saa Russell en General fra Syden i Spidsen for en Flok Frivillige. Ud af en af Dørene i Restaurationen traadte der en Mand med en bred Kvækerhat, hvorpaa der vaiede en Hanefjær, i blaa Livkjole med et rødt Skjærf og Bomuldstøisbuxer, som Støvlerne vare trukne udenpaa. Under Armen bar han en Sabel og i den ene Haand noget, som kanskee kunde være et vel brugt Lommetørklæde. Det var hans Hensigt at drage bort med sine Folk, og han nærmede sig Vognrækken med vaklende Skridt. Idet han vilde stige ind, tog en af de Frivillige ham under Armen og sagde: „General, det er ikke vore Vogne, kom med mig." — „Et Hurra for Jefferson Davis, et Hurra for det gode Raad," svarede Generalen. „Det skulde ikke være vore Vogne, Sergeant? Jeg siger det er vore Vogne. Alle Vogne ere vore. Jeg reiser med dem, hvorhen jeg vil, til New-York, Sergeant, til New-Orleans, Sergeant, og Dem, Sergeant, sender jeg i Arrest." Denne kjække Tanke bragte Generalen til at afstaae fra at reise med, og idet han uafbrudt knurrede: „I Arrest! i Arrest!" vendte han om og blev borte gjennem Døren til Skjænkestuen i samme Dieblik da Toget afgik.

Med en General af den rette Sort, den Høistbefalende i Syden, blev Russell kjendt i Charlestown. Beauregard er en liden undersætsig Mand paa omkring 36 Aar, med kloge livlige Øine. Hans raske Bevægelser og Manerer tilkjendegive Manden af fransk Herkomst. Da Russell besøgte ham, sad Generalen mellem Karter, Udkast og andre Papirer ved et Bord, hvorpaa der stod to Vaser fyldte med Blomster. Paa et Brev laa der som Presse en Bouket af Roser, Geranier og andre Blomster. Hans Ytringer om Norden vare fulde af Foragt. „Yankeerne," sagde han, „anstrænge sig mere end jeg havde ventet, men en god Deel af deres Iver er allerede gaaet op i Røg og Damp. Deres Begeistring hører til den tynde Sort, som fremkommer ved Læsning og Doceren." — Naar han i hiin Tid reiste paa Jernbanerne søgte, han at blive ubekjendt, men blev stedse forraadt af Jernbanebetjenterne. Derpaa blev han omringet og omjublet saalænge, til han gjorde det, som han hadede mest af Alt, det er, han holdt en Tale. Uagtet han taler godt, eier han ikke stort af denne Evne, derimod gjør han sig til af sin legemlige Styrke. Denne tilskriver han den Leve- og Opdragelsesmaade, som er Skik i Syden, og hans Foragt for Norden skriver sig ikke mindst derfra, at en lang Yankee ikke er istand til at løfte ligesaa mange Pund, som en liden fiirskaaren Sydlænder.

Fra Sangertoget.

I.

Langs Leden.

Frem gjennem Holmernes Række,
Den dejlige skinnende Dag,
Damper vor stolte Snekke,
Pyntet med hundrede Flag.

Ungdommens Sang inden Borde,
Jubel fra Bryst og Mund,
Vælter sig vidt over Fjorde,
Fylder de trange Sund.

Fremmest i Stavnen klinger
Hornets og Tubaens Slag;
Kirkeklokkerne ringer, —
Dem hører ej Strilen idag.

Han hører ej Klokker kime,
Han glemmer sin Salmebog,
Han glemmer Sabbatens Time
For Sangernes Søndagstog.

Men, tro mig, som der han sidder
Og undres og stirrer ud
Over de tonende Vidder, —
Han er ikke langt fra Gud.

Han skjønner ej Togets Tanke,
Ved ej, hvad slig Færd har voldt, —
Men kjender nok Blodet banke
I Vexling snart varmt, snart koldt.

Han letter sig fra sin Tue
Derborte paa Næssets Knatt,
Og Sangeren svinger sin Hue,
Og Strilen tar til sin Hatt.

Gjennem Leden skaldet og nøgen
Vi stryger paa Rullinger blaa;
Han sidder og ser efter Røgen
Saa langt, som Øjet kan naa.

Vi flyver med flagrende Faner,
Vi synger os fuglefri;
Han sidder igjen og aner:
Nu strøg noget Stort forbi.

Vi stævner til straalende Fester
Med Blomster og Lampeskjær;
Han kjender ej andre Gjæster,
End Alvorets tause Hær.

Og dog, lad det aldrig Dig nage,
Du hindred hans Kirkegang;
Vist tog han fra Mødet tilbage
En Afglands af Lys og Sang. —

Se, slig skal vi Brødre, vi Unge,
Paa Livsfærden festlig og rig,
Vidne med vækkende Tunge
Langs Leden i Bugt og Vik.

Der er ej saa taus en Hule,
Lidt Gjenklang ejer den jo;
Vi er som de sjungende Fugle
Med Frøkorn i Næbb og Klo.

Hvorhelst end Vingerne stryger,
Langs Fjeldtop, som lavt over Fjord,
Et Frøkorn fra Flokken fyger
Til Trivsel i længtende Jord.

Henr. Ibsen.

Literatur.

Symra. Tvo Tylfter med nya Visor. Chra. 1863. 47 S. 16. Priis 8 ß. P. T. Mallings Forlagsboghandel. Efterat der i „Landsmaalet", paa Basis af vort Oldsprog og Bygdedialekterne, grammatisk og lexikalsk var udstukket et Sprog, som kunde og skulde afløse Skriftsproget, maatte den nærmeste Opgave for Reformen ligge i at tilveiebringe Bøger i det nye Maal. Thi uden nogensomhelst Literatur maatte et Sprog, som Ingen taler og som, for at strække til hvad der skal betegnes, idelig maa ty til selvgjorte eller vilkaarligt dannede Udtryk, kun have slette Udsigter til at trænge igjennem. Den Sproggrandsker, som havde ordnet og anlagt Landsmaalet, gav vistnok selv strax „Prøver" derpaa. Men ifølge sin Natur maatte disse mere gaae ud paa at vise Sprogets Skikkelse, Velklang, Formskjønhed og Glosseforraad, og overhoved mere paa at antyde Retningen af den Literatur, der skulde komme, end paa at gjøre en saadan overflødig. Den store Flok af baade virkelig og qvasi Begeistrede for et nyt Sprog, ligemeget om de havde Udsigt til at lære at forstaae dette eller ikke, saa med lange Blikke efter en Forfatter og Digter, der kunde give Aandens og Tankens Liv til det nydannede Sproglegeme, der endnu kun var at sammenligne med en Klave uden Ko; og da Bjørnson udgav sin „Arne," troedes Manden funden. Men en Digter maa det være mere om at gjøre at blive læst og forstaaet, end at virke mod ydre Tendents-Formaal, og Bjørnson, som fra „Arne" — hans næst „Synøve Solbakken" mest opsigtsgjørende Værk — gjorde lidet gunstige Erfaringer i hiin Retning, vendte i sine følgende Arbeider tilbage til Skriftsproget. Vinje havde allerede forud tilbudt sin Tjeneste som en gjennem talentfuldt Forfatterskab brugbar Opdyrker af et nyt Sprog, men paa Grund af hans Uberegnelighed og fordi han i den Grad manglede Ufeilbarhedens Glorie, at han først om et hundrede Aar endnu kan paaregnes kanoniseret, var han bleven halvt vraget. Men nu maatte han tages til Naade, for at Partiet kunde have en pennefør Goliath i Leiren. Og man gjorde vistnok deri klogt; thi skal noget nøde vorne Folk til at overvinde Ulysten til atter at gribe fat paa nye Sprogstudier, saa maa det være Dølens heterogene, kamæleontiske, aandssprudlende Forfatterskab. Men uheldigviis vil Dølens Virksomhed være tabt for Landsmaalets Fremme, dersom han, som begyndt, skulde fremture med at skrive Engelsk eller andre almeenlæste europæiske Sprog; thi kan man igjennem andre Idiomer end Dølsk tilegne sig hans Tanker, foretrække de Fleste vistnok dette; og der gives nok kun Faa, som vente med at kjøbe hans sidste Bog paa Engelsk, indtil han faar den udgivet paa Dølsk, som han har bebudet. — Der spørges altsaa om en forøget Virksomhed fra Landsmaalets gamle Dyrkeres Side og om nye Kræfter, der kunne supplere Afgangen. De Landsmaals-Forfattere, der ere optraadte ved Siden af Dølen, saasom „Hungrvekja," Seminarist Sommer og Forf. af „Skrift og Umskrift," have vistnok lagt god Villie og Sprogskjøn for Dagen; men deres Bøger ere ikke af det Slags, som man nødes til at læse tiltrods for Sproget. Selv ikke engang „Skrift og Umskrift," som Præsten Landstad anbefaler til Skolebrug, synes os i saa Henseende at gjøre nogen stor Undtagelse, i hvorvel vi villig indrømme Forf. Rang af Phænomen paa det Sprogliges Omraade. Thi at en byfødt Dame efter nogle Ugers Studium af Landsmaalet kan optræde som Forfatter i dette Sprog og for sine Arbeider faa Adgang til "Folkevennen", tyder allerede paa noget Usædvanligt. Men at hun efter et lidt længere fortsat Studium endog kan udgive en heel Bog i Landsmaalet, som vækker Landstads dybe Beundring for Forfatterens grundige Sprogstudier, maa vække vor Forbauselse.

Under hine knappe Kaar for den nynorske Literaturs Blomstring, forsaavidt denne ikke blot afhænger af Sprogformen, men af den Aand og Tanke, som hyller sig i denne, er det da at ovennævnte lille Samling af originale Poesier i „Landsmaalet" fremtræder*). Det er vistnok for en stor Deel kun jævne og almindelige Tanker, vi her finde, saadanne som for en god Deel „ligesaa godt kunde været befattet udi Prosa som udi Vers." Men de fremtræde her i en saa klar, drastisk, simpel, populær Form, at de jævnlig ville præge sig i Læserens Sjæl med det Nyes og Overraskendes Magt. Forfatteren er, ligesom Holberg, af ærlig Gavnelyst, struttende Forstandighed og lunefuld Livsbetragtning drevet til at digte. Tanken er ligesom meislet ud, inden den fæstes paa Papiret, og vil den ogsaa kunne „staae sig for alle Retter," ialfald naar man indrømmer Paradoxien noget Privilegium. Forf. har sin Styrke ikke blot i sund og klar Tænkning, men ogsaa i en malende Anskueliggjørelse af sin Stemning. Digtet „Gamle Grendi" turde i den Henseende fremfor alle fremhæves. En satirisk og lunefuld Livsbetragtning ytrer sig i flere af disse Digte. Men maaskee mest slaaende fremtræder den i „Høgfærd," som vi her aftrykke.

Alt det som no skal duga, det lyter vera stort;
for upp i Høgdi vilja no alle Folk so fort.
Det teiknar til, at alle den same Hugen faa
at fara som dei store, og inkje som dei smaa

Dei unge gilde Gutar dei tykja, det er ilt,
at andre Land skal hava so ofta myket gildt,
at Folket der kan skryta og kosa seg so godt
og skræma sine Grannar og hava deim til Spott.

Det er ein Harm at høira ifraa eit annat Land,
at der er større Rikdom og alt i større Stand.
Det er so vondt at vita, at uti Landet der
skal vera større Byar og større Hus en her.

Ja, der er Husi høgre med fleira Fargar paa
og mykat større Salar i Husom til at sjaa
og fleire Folk i Gata og myket større Skraal
og fleira stora Bokar og frægare Maal.

Der er det fleire Kjolar, og ny er kvar ein Klut;
med halvtaars-gamle Klæde fær ingen ganga ut.
Der er det fleira Fruer, som pryda kann sin By
med myket større Stakkar og finare Ty.

Der ut i andre Landet dei kunna halda Lag
med Drykkjer og med Retter av mange hundrad Slag
og standa stolt um Bordet og drikka si Skaal
med dundrande Talar i eit fprikjande Maal.

Ein Arming er no inkje den rike Mannen lik.
men endaa kann han braaka og laast vera rik;
og sturar han seg upp, er han lika blank at sjaa,
for Kroppen er vel jamgod, naar Klæde koma paa.

Det er den største Gleda, ein liten Fyr kann faa,
at han slepp upp i Høgdi, so Folk maa honom sjaa;
og kjem der so ein framand og rosar honom gildt,
so verd han so stolt, at han reint løyper villt.

Kven kann so undrast paa, at det feller honom kjært
at læra slike Ting, som dei rike hava lært,
a' drikka same Drykken og gjera same Skraal,
at bera same Klædnad og læra same Maal.

Den Sida, som snur ut, er no den, som alle sjaa,
og det som er inn under, det ser no ingen paa.
Og sjaa me ut som Herrar, so faa me Herra-Rom,
so lenge til det syner, at Pungen han er tom.

De Fleste af Digtene have Fædrelandets Priis og Udbredelsen af en eller anden gavnlig, moralsk Lærdom til Formaal. Men nogle ere mest lyriske, og det i Ordets fuldeste Forstand, udsprungne fra Forfatterens individuelle Standpunkt, idet de skildre det Tryk, han selv mest føler af Livets trange Sko, nemlig sin Eenlighed inde i den mylrende Hovedstad. Det er en virkelig Medfølelse, som griber os, naar han i Slutningsverset af „Saknad" synger:

Eg veit so vel, det finst ein Barm
med same Kjensla inne,
med same Hug og same Harm
og same Von og Minne.
Og fann eg den, vardt alting rett,
og Livet skulde skrida lett.
Men det er verst at minnast:
me skulo aldri finnast.

Eller naar han i „Elskug-Kvæde" udtaler sin Ringeagt for Verdens Rigdom og Glands og udbryder:

Men ein Heim, der Hugnad kvilde,
var den Ting, som mest meg drog.
Naar eg finge den, eg vilde,
var eg altid riker nog.

Det bedste af hiint Slags Digte i Samlingen er imidlertid „Det einlege Standet," der indskjærper den Tanke: „Det einlege Liv gjerer ingen Mann sæl", — et Digt, som vi beklage, her ikke at kunne optage heelt, men hvis næstsidste Vers vi dog som en Forsmag aftrykke:

Og Sotter og Sykjor kann lett koma paa.
daa er der vel Hugning og Hjelp til at faa.
Du kvider og syter og fær inkje sova,
daa et det vel nokon, som ser inn i Stova;
d'er nokon, som græt, um du talmast i Hel?
Aa nei, det slapp du vel. Aa nei, det slapp du vel.

Øiensynlig ere alle de Digte, hvoraf denne lille Samling bestaar, udarbeidede med den største Omhu og beregnede saavel ved Stof som ved klar simpel Form paa at blive Almeenlæsning — hvilket ogsaa Indledningsdigtet „Fyrestev" antyder. Og vi tage neppe feil i at erklære, at Forf. i denne Henseende heldigen har løst sin Opgave. Det Sprog, han fører, maa vistnok i sit Slags kaldes klassisk. Men desværre vil vel Sproget overhoved hos Almuesmanden, til hvem Bogen ellers ved en meget billig Priis anbefaler sig, lægge Hindringer for dens Udbredelse og fulde Forstaaelse, saaledes at denne, som de fleste Skrifter i Landsmaalet hidtil, maa søge sin største Afsætning blandt de Dannede og Byboerne, som ellers alskens gode og slette „Folkeforfattere" have saa travlt med at skyde ud af det egentlige, dem og Nationen vedkommende „Folk."

*) „Symra" betyder Vaarblomst, Kvitveise, Anemone.

— Paa Feilberg & Landmarks Forlag er udkommet **Tydsk Syntax** til Skolebrug af Jakob Løkke, Overlærer ved Christiania Kathedralskole. VIII. 134 S. 8. Dette grammatiske Arbeide slutter sig til Forf.s i 1856 udgivne Tydske Grammatik, der, som nærmest bestemt for vore offentlige Skolers Fælles-Klasser væsentlig blev Formlære med kun enkelte indskudte syntaktiske Bemærkninger. Dette Skrift afgiver nu i Forening med det ældre et Apparat for den tydske Sprogunderviisning, der er tilstrækkeligt for det hele Skolekursus, og hvori der vistnok fuldt ud er holdt Skridt med Sprogvidenskabens nærværende Standpunkt. Arbeidet er ikke nogen blot og bar Kompilation af andre tydske Grammatiker, men bygget paa selvstændige Grandskninger og en møisommelig Gjennemgaaen og Excerperen af de vigtigste tydske Klassikeres Skrifter.

— Hos Wøldike (Kbhvn.) er udkommet **Napoleons Ophold** paa St. Helena. Efter Thiers. Oversat af Dr. H. Schou. 176 S. Dette Skrift er egentlig et Brudstykke af den verdensberømte Historikers store Værk om Napoleon; men det danner tillige et for sig afsluttet Heelt, der lader sig læse med mere end almindelig Interesse, hvorfor vi høiligen anbefale det til dem, der foretrække en spændende og belærende historisk Lekture fremfor en blot nerverystende Roman.

Norge.

Christiania. Under 22de Juni er Statsraad Lange meddeelt Afsked med 1000 Spd. i Pension, og Amtmand H. L. Helliesen udnævnt til Statsraad samt befalet at overtage Bestyrelsen af Finants- og Tolddepartementet.

— Statsraad Lange udnævntes samtidig med sin Afsked til Storkors af St. Olafsordenen.

— Hs. M. Kongen, som ankom hid til Christiania om Aftenen den 20de Juni, afreiste efter Storthingets Opløsning igjen herfra om Aftenen den 22de og ankom Dagen efter til Gøtheborg.

— Deeltagerne i Sangerfærden i Bergen kom hid tilbage i Søndags, fulde af Henrykkelse over den Gjæstfrihed og Hjertelighed, hvormed de overalt vare blevne modtagne.

— Kapitain Lars Broch og Premierlieutenant F. C. Sejersted ere 22de Juni ansatte ved den geographiske Opmaaling med en aarlig Løn af resp. 800 og 600 Spd. foruden Reisediæter.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 27. | Udkommer hver Søndag Morgen. | **5te Juli 1863.** | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **12. Aarg.**

Indhold.

P. A. Munch.

(Ved Bjørnstjerne Bjørnson.)

Mange Former har det Store.
Den, som her gik bort, han bar det
som en Tvivl, der tog ham Søvnen,
men tilslut gav Aabenbaring, —
som en Ojets større Sekraft,
der gav Syner med en Smerte
over det, som ei kan sees, —
som en Flugt igjennem Arbejd
fra det Tænkte mod det Visse,
fra det Visse mod det Ante, —
rastløs Hast og ildfuld Veksel
med en guddomsopfyldt Uro,
der igjennemstormed' Verden,
tog dens Last af Tvivl og Tanker,
bar dem, kasted' dem og tog dem
aldrig træt, — dog uden Hvile.

Stille, han kjendte en eneste Havn:
Familielivets Forsoner!
Lysmilde Magter fik ham i Favn,
vugged med Farver og Toner.

Ret naar hans Hustro spilled ham ind,
ind mellem duftende Birke!
Ind mellem Blomstrene, længere ind,
ind under Granskogens Kirke!

Døttre sig nærmed, En for En,
svaled' hans hede Pande,
hvifted' ham Luften uskyldsren,
nævnte det Barnesande.

Snart var han midt i den livligste Leg
Alt mellem Farver og Toner,
Skyerne glede, paa Himmelen steg
tindrende Millioner.

Men som Kornmo i en dunkel
stille drømfuld Høstkveldshvile
skræmme Tankerne mod Uvejr, —
eller som et Slag i Baaden,
naar den glider som i Søvne
ind imellem høje Fjelde
i en rolig luftlet Vaarnat,
kun et enkelt sagte Slag, og
Ekko tager det og jager
ifra Fjeldvæg og til Fjeldvæg,
Trosten vaagner, Aarren skriger,
Dyret reiser sig og lytter,
Stene trille, Alt er oppe,
Hunde varsle, Bjælder skingre
og al Dagens Strid er kommen, —
saadan kunde en Erindring,
falden dunblødt midt i Legen,
vække Tankens alle Skarer!

Og saa jog det gjennem Verden,
og saa brandt det i hans Indre, —
men det blev til Lys for Andre!

Racers Udspring, Ords Forgrening,
Navnes Herkomst, Loves Slægtskab,
Smaat og Stort i lige Smerte,
lige Hast og Tvivl mod Maalet. —
Der, hvor Andre kun saa Stene,
saa han glittre, saa han funkle,
hugde han sig Gang mod Gruben.
Og hvor Andre stod for Fundet,
sikkre nu i et Aarhundred,
fik han Tvivl og grov i Bunden
Dag med Nat og saa det synke.
Men den Uro, som gav Kraften,
drev ham tidt udover Maalet;
for den Klarhed, han gav Andre,
nye Anelser bedrog ham.
Derfor: hvor han havde været,
vilde han ej mer tilbage,
skifted Stof saa tidt som Arbejd,
flygtende for egen Tanke.
Men det Tænkte slap ham ikke,
fulgte voxende som Ilden
kastet i Brasiliens Skoge
følger Stormen, følger Stormen!
Hvor en Fod knap før var kommen
bantes Vej for Millioner! —

— — Nordens Lande strækker Brystet
op i Nordishavets Taage,
Vintermaanedernes Mørke
trykker Fjeldene og Havet.
Og som Landene, saa Folkets
hele Udspring og dets Hidkomst
strækker op i Mulm og Taage.
Men som Fyr igjennem Taagen,
men som Nordlys over Mørket
glimted lysende hans Tanke.
Om som om sin Faders Minde
søgte, spurte han det Mindste
for at finde Folkets Veje;
Navne, Grave, rustne Vaaben;
Stene fik han til at svare.
Over Asiens Urskogfjelde,
gjennem Sand og øde Stepper,
bag ved tusind Aars Formuldning
saa han Spor af Karavanen,
søgende sit Hjem mod Norden.
Og som Floderne de fulgte,
fulgte dem hans rige Tanke,
strømmende mod Verdensaltet. —

— Se dog, hvad hans Uro skabte!
Se, den vilde blot Forsoning,
fandt ej den, men underfulde
ny Opdagelser og Veje,
— ret som hine Alchymister,
der i Søgen efter Guldet
fandt ej det, men andre Kræfter,
som idag bevæge Verden — . —
— — Der var dybest i hans Væsen
den Modsætningskraft, at Tanken,
slaaet an af Nordens Saga,
toned, beved i melodisk
evig Længsel imod Syden!

Ilden i hans mørke Oje,
Glimtet af hans Tanke havde
Slægt med Improvisatorens
i de varme Druelande.
Og hans lette Stemningsveksel,
og hans Fyrrighed, der kunde
trælle de udslagne Vintre,
men til Indfald kaste Frugten, —
hin umaadelige Rigdom,
hvori Tanker, Luner, Toner,
Glæde, Smerte, Leg og Alvor
uden Ophør funked, spilled, —
det var som en Dag i Syden!

Derfor var hans Liv en Rejse,
en ustandset imod Syden!
Gjennem Anelsernes Taage,
fra det Dunkle mod det Klare,
fra det Kolde mod det Varme, —
og hans eget Arbejd Broen,
som bar over Fjeld og Havstrøm! —
— — O, den Stund han med sin Hustro
og med sine Legesøstre
— barneglade, friske Døttre —
stod, hvor Aftensolen lyser
over Kapitol og Forum! —
Stod, hvor Verdenshovedstaden
som Historiens egne Kilder
vælter Kundskab frem af Jorden, —
Hvor en Klarhed, stor som Luftens,
falder over de Aartusind,
som er gangne der til Hvile, —
Hvor han som Historieforsker
ifra Norden maatte synes
have roet om i Skodden
paa de dybe store Fjorde, —
Stod, hvor Døde sprænger Mulden
og fremtrine selv som Vidne
i den svære Marmortoga,
Hvor Gudinderne fra Pindus
dandse ind i Freskosalen
som to tusind Aar tilbage, —
Pantheon og Collisseum
kunne rumme i sin Skjæbne
Verdens stiftende Udvikling, —
Hvor en Hermes hist paa Hjørnet
skued Cato, der han skred som
Pontifex i Processjonen, —
skued Nero som Apollo
løftes op og tage Offer, —
skued Gregor, ham den vrede,
ride frem som Aandens Hersker
over al den kjendte Verden, —
skued Cola di Rienzi
dyrke Frihedens Gudinde
under Romerfolkets Jubel, —
Pave Leo og hans Store
vælge for den Herre Jesus
Aristoteles og Plato; —
men saa atter stærke Tider
rejse den katholske Kirke, —
indtil Franskmænd kom og jog den,
og Naturen blev til Guddom, —
men paany de gamle Fromme
i de stille Processioner
med et Lam som Verdensherskеr! —

Alt det saa den lille Hermes
der paa Hjørnet bag ved Templet,
og den vise Mand fra Norden
saa hin Hermes og dens Tanker.

Ja, da han stod over Roma
i Historiens høje Klarhed
og hans Øje stræbte langs med
Bjergets Ryg mod Aftenrøden, —
— da gik alle Længslens Straaler
sammen i en salig Anen,
da — da saa han i en Kirke,
som var større end Naturens,
og en Fred han følte dale,
der var mer end Øjeblikkets! —
— Og da anden Gang han kom did
gjennem Dages, Nætters Arbejd
som det gjaldt et Livs Forløsning, —
da gik Herren selv tilmøde,
førte ham derop og sagde:
tag nu Fred; nu har du vundet!

Men til os, som vilde klage,
vendte han sig om og sagde:
naar Jeg kalder, hvem tør sige,
at den Kaldte ej var færdig?

Den, som dør, han her var færdig!
Se, det tro vi midt i Smerten; —
tro, at han, som giver Uro
(hin Opdagelsernes Uro,
som drev Newton, drev Columbus)
ogsaa ved, naar Ro skal falde.

Men vi spørge, mens vi stirre
efter hine Tankens Skarer,
der opløste fare hjemad:
hvem skal anden Gang dem samle?
Thi naar han skar op en Krigspil,
mødte Lendermænd og Bønder,
og til Hjælp fra Sverrig, Danmark,
England, Franken raske Skuder
fløi paa Havet mod hans Mærke!

Den uhyre Kongeflaade
laa tilankers under Landet;
vante var vi til at se den
eller til at spørge Nyt fra
dens Erobringer og Togter.

Hvad den vandt, vi har for evigt;
men den selv har faaet Hjemlov.
Sammen staa vi, se det sidste
Sejl i Horizonten tone,
vende saa og spørge sagte:
Hvem skal anden Gang dem samle?

Professor Henr. Nic. Clausen, f. 1793.

W. Russells Skildringer og Fortællinger
fra Krigen i Norden og Syden.

III.

(Slutning.)

Sydens Regjering havde i Montgomery sit Sæde og sine Kontorer i en stor Muursteensbygning. Den laa ved Hjørnet af en Gade, og var ikke udmærket ved noget Andet end ved Sydens Flag, som vaiede paa Taget. Indgangen stod aaben og førte ind til en stor hvidtet Forstue, hvori forskjellige ganske simpelt malte Døre aabnede sig. Paa hver af disse var der med Kridt skrevet, hvilken Regjeringsmyndighed der holdt til indenfor. Paa en Dør læste Russell: Præsidenten. Her bankede han paa og stod i næste Øieblik ligeoverfor Jefferson Davis. Denne Sydens første Mand kjendte man strax som Gentleman. Hans Væsen er jevnt og ligefremt, men noget tilbageholdent. Hans Hoved er veldannet, Panden smuk og høi, men dækket med utallige Smaalinier og Rynker. Ansigtstrækkene vilde være ganske regelmæssige, dersom Kindbenene ikke traadte for stærkt frem og Kjæverne vare for smale. Læberne ere tynde og bevægelige, Hagen veldannet, Næsen meget regelmæssig og de dybt liggende Øine store og fulde. Ansigtsudtrykket var bekymret, for ikke at sige sorgfuldt, men i alle Præsidentens Ytringer udtalte sig den mest ubetingede Tillid til et heldigt Udfald. Det nævnes som et reent Vidunder, at Jefferson Davis ikke skraar Tobak.

I Norden havde en Statsmand villet gjøre Russell klog paa, at Syden i alle mulige Retninger laa bagenfor Tiden, og at den i sin Dannelse og Levemaade, i sine Liebhaberier og Vaner, fremstillede det forrige Aarhundredes daarligste Tid. I Syden gik den almindelige Dom om Norden ud paa, at den derværende Befolkning ved Handel og Vandel, ved Vindesyge, Fabrikvæsen og Haandarbeide, var saaledes demoraliseret, at den hverken eiede Mod eller Ære. Angaaende den „eiendommelige Indretning" hørte Russell af Alle: „Vi ere et jordbrugende Folk, have vort eget System, følge vor egen Bestemmelse og opdrage vore Børn paa en saadan Maade, at de ikke skulle blive gemene, fanatiske, kjæltringagtige Yankeer eller falske Kvinder, som forestille sig, naar de tale om sin Dyd, eller Mænd, som lyve, naar de paastaae at de ere ærlige. Vi have fine Herrer og Damer i den europæiske Betydning af Ordet. Vi have et System, der sætter os istand til at lade Jordens Frugter høste ved en Menneskestamme, som vi udrive af Barbariet, i det vi ved dens Arbeide anvise den dens rette Plads i Verden, paa samme Tid som vi selv blive istand til, at dyrke Kunsterne, pleie Livets forfinede Fordringer, udvikle Videnskaberne, ofre os for Regjeringens Pligter og nøiere lære vort Fædrelands Tilstande og Anliggender at kjende." Om historiske Erindringer, som talte for Unionen, vilde man intet vide. Først nu, hed det, faae vi en Historie. Hidtil ere vi gaaede op i Yankeernes „Universalnation." Hvilken Vei denne begyndende Historie vil slaae ind paa, kunde Enhver udenad paa sine Fingre. Den selvsamme Tanke for hvilken Flibustieren Walker gik i Kampen og i Døden, lever i hele Syden. Herredømmet over alle den mexikanske Havbugts Kystlande og Øer og over det hele amerikanske Fastland lige til Venezuela's Cordillerer maa og skal tilfalde Syden. Naar Syden er i Besiddelse af alle disse Lande, hvor der vindes Sukker, Cacao, Indigo, Tobak og fremfor alt Bomuld af bedste Kvalitet, og naar det eier alle disse Strækninger, hvorfra en rask Forbindelse over alle Have kan foregaae, da kan Syden ikke alene let undvære Norden, men endogsaa trodse den hele Verden. Russell hørte Mænd, som forøvrigt vare ret forstandige, komme med pralende Udbrud som disse: „Aldrig kunne vi blive overvundne; den hele Skabning er ikke istand til det. Om hele Verdens-Altet kommer hid i Vaaben, vil vi sige, at det er velkomment og med gjæstfrie Hænder skulle vi grave det en Grav."

Kun en eneste Gang hørte Russell Beklagelse over Unionens Sprægning. Den, som ytrede denne, var en ældgammel Mand ved Navn Hugen. Han havde personligt kjendt endda Flere, der havde undertegnet Uafhængighedserklæringen, og havde hele sit Liv tjent Unionen som Embedsmand. Han var bleven i sit Embede, men ikke mere som Unionens, men som den frafaldne Stats Tjener. „Jeg har levet for længe," raabte han, „jeg burde have været borte herfra før disse onde Dage kom. „Men skjønt Taarerne trillede ned over hans Kinder, da han talte om den truende Borgerkrig, nærede han ikke den mindste Bekymring angaaende Udfaldet eller den ringeste Tvivl om Sydens Ret; thi efter hans Anskuelse var denne ved Nordens Uretfærdighed, Krænkelser og Overgreb bleven tvungen til at drage Sværdet.

Russell maatte imidlertid ved mange Leiligheder nære Tvivl om Syden virkelig havde nogen Ret til at holde sig bedre end Norden. Han reiste med et Dampskib, paa hvilket en ualmindelig Mængde Negere gjorde Tjeneste. „Mocker," sagde en af Passagererne til Kapitainen, „ere disse de samme Negere, som de stjal fra os?" — Da de øvrige Reisende bleve nysgjerrige ved dette Spørgsmaal, som Kapitainen med Latter sagde nei til, saa fortalte Passageren i Kapitainens Nærværelse følgende Historie: „Flere Plantere og deriblandt ogsaa jeg lagde sammen 1000 Dollars hver for at lade hente Sorte fra Afrika. Vort Skib naaede Vestkysten, tog sin Ladning Sorte ombord og seilede uantastet tilbage til Mobile. De krydsede udenfor Havnen, til det begyndte at mørkne, for ubemærket at løbe ind og sætte Ladningen iland. Kapitain Mocker havde dengang et Floddampskib Zaren, hvormed han foer ud til vort Skib og paastod, vi havde givet ham Ordre til at hente Slaverne. De bleve eenfoldigt nok udleverede til ham, og han kjøbte sig strax en herlig Plantage. Vi fordrede naturligviis vore Slaver tilbage af ham, men han lo os blot ud. Vi vare baade værgeløse og hjælpeløse; thi til Retten kunde vi ikke vende os og bekjende, at vi havde drevet en Forretning, som der er sat Dødsstraf for. Vi maatte ansee det som en reen Naade, at han gav os nogle gamle Negere, medens han beholdt alle de gode, og flere af dem er her ombord." — Kapitainen, som rolig havde hørt paa dette, svarede nu: „Ikke en Eneste." De vil ikke troe det? Godt, de skal faae Beviis for det. „Kom hid Bully." En fed Neger kom frem. „Hvor er Du født?" — „Jeg være Syd-

Caroliner.“ — „Og hvor ere dine Kammerater fra?“ — „Alle være Syd-Caroliner.“

Tiltrods for denne Negerens Forsikring kunde det gjerne hende, at alle de Negere, som fandtes paa Skibet, hørte til den Ladning, som Kapitain Mocker havde stjaalet. Slaverne ere alt for meget vant til blind Lydighed, til at de ikke paa ethvert Spørgsmaal af Herren skulde svare saaledes, som han har befalet eller vil have det. Paa forskjellige Plantager forsikrede Negrene Englænderen (paa Herrens Spørgsmaal) at de vare tilfredse. Overalt lod Planterne, som om de ikke nærede den mindste Frygt for sine Slaver. Men netop denne bestandige Forsikring, som de ikke holdt op med: „af vore Slaver have vi Intet at frygte,“ fandt Russell mistænkelig.

I det Forbud, som var udgaaet mod at have Lys i Slavehytterne efter en hvis Tid, i de talrige Vagtpatrouillier paa Gaderne, i de mange nye Vagthuse og Fængsler samt i Politiets ualmindelige Driftighed laa der under alle Omstændigheder Antydning af, at man holdt den strengeste Opsigt for nødvendig. Da Russell vendte tilbage til Norden, hørte han ikke andet end Spaadomme om en Slaveopstand. Man søgte at gjøre ham viis paa, at England, Emancipationens Ophavsmand, maatte begunstige en saadan Begivenhed. Men nu paafulgte Masons og Slidells Fængsling paa Trent; England fordrede Satisfaktion og den offentlige Mening saa nu i England ikke længer en Forbundsfælle men en Fiende. I denne Trentfeberens Tid vendte Russell tilbage til Europa.

Pueblas Indtagelse.

Forsvaret af Puebla vil staae i Historien som en af de mest heroiske Bedrifter, Verden har seet, og sættes ved Siden af Saragossas Beleiring. I 51 Dage kjæmpede Mexikanerne i Gaderne, forsvarende Fod for Fod deres Arner. Rapporten fra General Forey til Krigsministeren viser, hvilke Anstrængelser det har kostet den franske Armee at bemægtige sig Puebla. Efter Kampen ved San Lorenzo, hvor Comonfort, der vilde forsyne Staden med Proviant, blev slagen, kunde Stedet ikke længer holde sig, da der var fuldstændig Mangel paa Vand og Levnetsmidler. General Ortega forlangte nu at kapitulere, men med al militær Hæder, det vil sige forlade Puebla med Vaaben og Bagage og i Spidsen for sin Armee marschere til Mexiko. General Forey afslog Betingelsen. General Ortega tog nu en heroisk Beslutning: han afskedigede sin Armee, lod Vaabnerne sønderbryde, Kanonerne fastnagle og sprængte Krudt-Magazinerne i Luften; derpaa sendte han en Parlamentær til General Forey for at melde ham, at Garnisonen havde opgivet Forsvaret og overgav sig. I Krigs-Annalerne gives intet stoltere Nederlag.

„Det grydede neppe af Dag, siger Rapporten, da 12,000 Mand, Størsteparten uden Vaaben, uden Uniformer, uden Bagage, saasom Alt var bleven knust og sønderrevet i Stadens Gader, kom som Fanger til vor Leir, og Officiererne, 1000—1200 i Tallet, hvoraf 26 Generaler, lod mig sige, at de ventede mine Befalinger i Gouvernements-Paladset.“

Puebla, der ligger mellem tre Høie, 7000 Fod over Havfladen og omtrent nitten Mile fra Mexiko, var før i Tiden en vigtig Handelsstad, men er i de senere Aaringer gaaet tilbage og er endnu kun af Vigtighed som Militær-Punkt. Staden er rig paa Klostre og paa Overtro. Af de mange Bomulds-Fabrikker, som her engang fandtes, er kun lidet tilbage.

Puebla under Franskmændenes Beleiring.

Umiddelbar efter Pueblas Overgivelse begav General Bazaine sig med en Division paa Marschen mod Mexiko. Veien er velbekjendt; man veed i hvilken Forfatning Staden var i 1847 under Nord-Amerikanernes Expedition, og man vil erindre, at General Scotts Armee forefandt en stærk Armee. Det er imidlertid at forudsætte, at Pueblas Fald og især de 12,000 Mands Fangenskab, der forsvarede dette Punkt og som sandsynligviis udgjorde Armeens Kjærne, har svækket Mexikanerne, og at de Franske ikke ville finde den samme Modstand som i Puebla. Tre Veie føre fra Puebla til Mexiko: den første, Atlesco-Veien, gaar forbi Popacatepelt; den anden mellem denne Vulkan og Istaccihual gjennem Cholula, den tredie, den saakaldte Rio-Trio, følger Nordsiden af Istaccihual. Det var denne sidste Vei, Nord-Amerikanerne tog i 1847. Man støder der paa talrige Pas, som Mexikanerne forsømte at forsvare, skjønt Naturen frembød dem alle Midler til Forsvar. Beskyttede af disse naturlige Fortifikationer vilde det have faldet dem let at tilintetgjøre den fiendtlige Armee. Mexikanerne havde tænkt paa at benytte sig af Moradserne til at sætte Landeveiene under Vand, men man var i August Maaned og da det kun havde regnet ganske lidet, var der Vandmangel og Amerikanerne marscherede uhindrede til Mexiko, hvor de fandt den mexikanske Armee, der var dem en haard Nød at knække.

Fra alle Lande.

Ved Foden af alle de Høie, som mod Øst antage det stolte Navn Karpaterne, ved den vestre Weichsel-Bred, ligger den gamle, ærværdige Stad Krakau. Sagnet fortæller, at den grundedes af Fyrst Krakus af Chrobatien, 700 Aar efter Christi Fødsel. Hvorledes dette forholder sig, lader sig vanskelig udgrunde, men sikkert er det, at den allerede i det 10de Aarhundrede omtales som en Stad af Betydenhed. I det 13de Aarhundrede var den ofte udsat for fiendtlige Anfald af Bøhmer og Ungarer, men især af Tartarer. I de to paafølgende Sekler hjemsøgtes den af flere svære Ildebrande, men desuagtet reiste den sig snart igjen ved sine Borgeres Ihærdighed og Foretagelsesaand. Dens Handel var betydelig og dens første Kjøbmænd drev store Forretninger og stode i Forbindelse med Hansestæderne og Nederlandene. Man faar et Begreb om den i Krakau herskende Velstand af Beretningerne om de storartede Festligheder, som der fandt Sted ved Carl den Fjerdes Bryllup med Elisabeth, Datter af Bogeslaw af Pommern og Datterdatter af Casemir den Store, Konge af Polen. Dette Bryllup, som feiredes i det 14de Aarhundrede, varede 20 Dage og derunder udvikledes den utroligste Overdaadighed. Skatmesteren uddeelte f. Ex. 100,000 Dukater til de Fattige af Glæde over at det høie Par en Dag havde gjæstet hans Huus. Krakau maa paa hin Tid have været stærkt befolket, thi Krøniken beretter, at 20,000 Mennesker døde i en herskende Epidemi. I Begyndelsen af det 16de Aarhundrede tællede Staden 80,000 Indbyggere og var en af Europas smukkeste Stæder, hvor Kunst og Videnskab trivedes og Handelen blomstrede. I Udlandet hed det: „Sola Cracovia est Polonia.“ Wladislaus Lokieteck var den første Konge, der lod sig krone i Krakau; fra denne Tid blev Staden de polske Kongers Kroningsstad og Residents, indtil Sigismund, Konge af Sverige og Polen, i 1596 forlagde sin Residents ti Warschau. Fra dette Tidspunkt stiger Krakau ned fra sin Høide og saa hurtigt, at Staden Aar 1787 blot havde 9500 Indvaanere. Svenskerne turde have nogen Andeel i dette Fald. Fra 1796, da Krakau blev Galiziens Hovedstad, begyndte den igjen at hæve sig, og da det lille Territorium senere erklæredes for Fristat og en Række fredelige Aar paafulgte, udvikledes alle Forhold paa den lykkeligste Maade. Denne Herlighed var tilende, da Krakau efter de blodige Optrin i 1846 indforlivedes i Østerrig.

Under Kampen i Polen har der oftere været Tale om Klo-

stret „Det hellige Kors," beliggende paa den høieste af de Bjergtoppe, der ere kjendte under Navnet „Lysa-Gora" og som, i Sammenligning med Polens øvrige Bjerge, kunne kaldes Polens Alper. Klostret stod allerede i det 12te Aarhundrede i stor Anseelse, men overfaldtes af de rovbegjærlige Mongoler: disse vilde Horder ødelagde Alt hvad de kom over og myrdede Abbeden, en Slægtning af Kong Bogeslaus. Klostret opbyggedes igjen af Benediktinermunkene og kom ved Kongernes Gavmildhed snart paany til stor Rigdom, men Lithauerne fulgte nu Mongolernes Exempel og røvede Kirkeklenodierne med Undtagelse af den Splint af det hellige Kors, der har givet Klostret Ry for Hellighed. Munkene vide at fortælle, at hvo der mødte den Kjærre, paa hvilken de hellige Relikvier bortførtes, uvilkaarlig maatte synke i Knæ. Skrækslagne af dette Mirakel lod Lithauerne alle de ranede Skatte i Stikken og flygtede til deres Hjemland. Udsigten fra Lysa-Gora er pragtfuld. Det brogede Virvar af omkringspredte Klippeblokke har til alle Tider af Landfolket været betragtet som noget Dæmonisk. Hver Steenblok siges at være en ond Aand. Endnu den Dag idag fortæller den polske Bedstemoder det forskrækket lyttende Barnebarn følgende Sagn: Paa Toppen af Lysa-Gora stod i fordums Dage et prægtigt Slot med Mure af vældige Steenmasser. I Haven voxede Roser stærke som Ege og Æbletræerne bare gyldne Frugter. Midt i denne Herlighed boede en deilig Kongedatter og for hendes Fod laa Skarer af forelskede Riddere. En Dag lod en Ridder sig melde og forkyndte at en Syndflod vilde komme. Kongsdatteren, der blot levede for de vilde Glæder, lo af Tidenden, men gjorde dog en Snarreise om Jorden for at see, om hun virkelig havde noget at frygte, men da hun havde overtydet sig om, at hendes Slot laa høiere end alle andre i Verden, kom hun hjem og var lystigere end nogensinde. Men Rygtet lød altid høiere for hendes Øre, og hun anbefalede nu sig og Sine til den Ondes Beskyttelse. Helvedes-Fyrsten indbødes til Bal og han lovede at komme. For at optræde med Glands for den skjønne Kongedatter, lod Hans sataniske Majestæt hente op af sin Kjælder en Guldklump, for deraf at forfærdige sin Baldragt. Hele hans Hofstat maatte hjælpe til dermed: de Dovne maatte sy den, Forræderne og de Charakteerløse maatte forfærdige Masken og Handskerne, de Feige maatte pudse Geværet og slibe Sværdet, og de, der havde for stor Indbildning om deres Vid, maatte blanke den Ondes Støvler med deres Hjerne. Da Alt var i Orden begav Satanas sig i Vei; den hele Jord skjalv og udaf en Ildsøile traadte Majestæten frem for Kongsdatteren. Han førte hende artigt tilbords og aabnede Ballet med hende. I det Hele opførte han sig som en beleven Kavaleer og Ridderne drak Kammeratskab med ham. „Leve Syndfloden!" raabte pludselig en af dem i vild Overgivenhed, og „Leve Syndfloden!" gjentog de Andre i Chor. Da hørtes et Rædsels-Bulder, Luer sloge op af Jorden, det hele Bjerg rystede. En Lynstraale slyngede Slottet ned fra sin stolte Høide og Stykkerne fløi til alle Sider. Disse Stykker ere de Klippeblokke, man endnu seer omspredte, og mellem hvilke Vandreren skjelner een, der ligner en knæbøiet Menneske-Gestalt. Det er den fortryllede Kongsdatter, som til Straf for sit Frafald fra St. Emmerick forvanledes til Steen. Hun arbeider uden Rast og Hvile paa at naa Bjergets Top, og er hun først deroppe, da er den yderste Dag nær." Det er dette Sagn den unge polske Digter Deotyma har bearbeidet i sit Poem „Tomero."

Den nyeste Veir-Prophet Mathieu de la Drome synes ikke at komme vel fra sine Veir-Spaadomme. Arago, den berømte Direktør for Parises astronomiske Observatorium, fortæller, hvilken Mængde Breve med Spørgsmaal om det forestaaende Veir, der vare blevne ham tilstillede og Brev-Forfatterne holdt sig for meget dannede fordi de forlangte Besked hos en Mand af Faget. Den lærde Astronom lod ingen Leilighed gaae ubenyttet, til at gjentage den Sats: „at Ingen for sit Rygte omhyggelig Lærd nogensinde vil vove at forudsige Veiret, hvor langt end Videnskabens Fremskridt ville gaae." Tiltrods herfor, er en ny Veir-Prophet opstaaet, hvis Rygte er gaaet langt udover Frankrigs Grændser. Den falske Prophet, hvis Theorier strax kasseredes af de Lærde, høster nu blot sit Ansigtes Blussel, thi Paris, som i Februar skulde have Regnveir, havde den allerdeiligste Vaar, og Genf, der ogsaa var lovet en liden Syndflod, havde i 43 Dage ikke en Draabe Væde. At nogle af hans Spaadomme ere opfyldte, falder af sig selv; kaster man en Kobberskilling i Luften, viser den den ene Gang Kongen, den anden Tallene.

I denne Sangens Tid læste vi i en engelsk Avis Følgende: Jo lavere et Folks Dannelsestrin er, jo mere skraalende er dets musikalske Instrumenter. Saaledes træffes Trommen over den hele Verden. Da Cortes erobrede Mexiko, fandt han der to Slags Trommer, af hvilke den ene var en tre Fod høi Træ-Cylinder, over hvilken var spændt et Skind. Desforuden havde Mexikanerne et Slags Horn, hvori de blæste, som vare forfærdiget af Muslingskaller, samt et Instrument, der mindede stærkt om sædvanlige Barneskralder. Paa Sandvichs-Øerne benyttes en Slags Pibe, bestaaende af 11 smaa Rør af ulige Størrelser; Brasilianerne blæse paa Fløiter, gjorte af Menneskeskaller. De afrikanske Folkeslag kjende ligeledes Trommer, Piber og Fløiter. Bachapinerne, en Kafferstamme, blæse i en Fløite, som blot har en eneste Tone; for at frembringe tolv Toner gjør de sig tolv Fløiter af forskjellig Størrelse og paa disse tolv Fløiter blæse tolv Kaffere for at frembringe en Melodi.

Til Professor H. N. Clausens Portræt.

Foran gjengive vi vor danske Kollega „Illustr. Tidende's" Portræt af Professor ved Kjøbenhavns Universitet Henrik Nicolai Clausen, der nylig fyldte sit 70de Aar, og som ved sin rastløse theologiske Forfattervirksomhed saavel som ved sin Deeltagelse i Udviklingen af det offentlige og nationale Liv i Danmark har sikret sig et almindelig hædret og udødeligt Navn. Den Biographi, der skulde ledsaget Portrætet, kunde ikke faae Plads i dette Nr., men skal senere følge.

Literatur.

Paa C. Floors Forlag er i Bergen udkommet **Claus Pavels's Biographi og Dagbøger**, udgivne i Sammendrag af Claus Pavels Riis. 1ste Hefte, S. 1—128, indeholdende Biographien og Dagbøgerne fra deres Begyndelse 2den August 1812 indtil 20de Jan. 1814. Biographien indeholder her deels noget Mindre, deels noget Mere og Forskjelligt fra den Redaktion deraf, som Riis allerede for 13 Aar siden har ladet trykke i Langes Tidsskrift f. Vidensk. og Literatur (4de Aarg. S. 1—38). Forskjellighederne mellem begge Redaktioner tyder overhoved hen paa, at Udgiveren har benyttet Originalmanuskriptet med megen Frihed, uden at vi dog tør eller bør forudsætte, at den historiske Troskab just har lidt derved. Saaledes som disse Dagbøger her (og i tidligere Prøver) fremtræde paa Prent, afgive de ikke blot en i historisk Henseende meget oplysende, men ogsaa overhoved saare tiltrækkende Læsning, hvori et livfuldt og vexlende Billede af Samtidens Tilstande oprulles. Biskop Pavels viser sig i disse Dagbøger at have været en sjelden klartseende og uhildet Mand, der har opfattet Forholde og Personer med deres slette og gode Sider sundere og sandere end vistnok de fleste af hans Samtidige gjorde, ligesom disse hans Dagbogsantegnelser ogsaa udmærke sig ved et for hans Tid godt og greit Sprog. En yderligere Anbefaling af dette Værk er fra vor Side overflødig, da vore Læsere gjennem et Par længere, i vort Blad indrykkede Prøver forlængst ere satte istand til at danne sig et Begreb om dets Charakteer og Beskaffenhed. Men muligens kan Værket, naar det foreligger fuldstændigt, dog give Anledning til en yderligere Omtale. Det bliver fuldstændigt i 4 Hefter, der udkomme med 2 Maaneders Mellemrum, hvert til en Subskriptionspriis af 30 ß.

— I Kommission hos J. Dybwad er udkommet **Prædikener** over Evangelietexterne paa Kirkeaarets Søn- og Helligdage af O. Berg, Sognepræst til Levanger. Udgivne efter Forf.s Død ved D. Chr. Frich. 486 S. 8. Priis 102 ß. Udgiveren har havt 4—5 Aargange af Prædikener at vælge imellem, men har hovedsageligen holdt sig til de sidste som de bedste. Bergs Prædikener havde, som han bemærker, en særlig praktisk Charakter, en mere vækkende end opbyggelig Tendets, og gik, ligesom hans hele Virksomhed, ud paa at rydde op i Menigheden, at drage de Vildfarelser, som ialmindelighed gik i Svang, frem af sit Skjul, at advare mod den gjængse Navnchristendom og Pharisæisme og foreholde den Enkelte Nødvendigheden af med Redelighed og Alvor at følge den af Gud i hans Ord anviste Salighedsvei: at omvende sig og tro paa Christus og følge ham efter. Klarhed, Liv, Dybde og Indtrængenhed i Forening med en vis Eiendommelighed i Opfattelsen og Behandlingen vare de Egenskaber, som især udmærkede hans Prædikener. — I sine yngre Aar hyldede Berg en friere Opfattelse af Christendommen, hvilket ogsaa hindrede ham i at blive Universitetslærer, hvortil hans Evner og Kundskaber (han havde Indstilling til theologisk Examen) forresten kvalificerede ham. Men senere, især efterat han i 1855 var bleven udnævnt til Præst blev han en alvorlig Christen, der vistnok fyldestgjorde Orthodoxiens strengere Krav. — Overskuddet ved Bogens Salg er bestemt til Indtægt for Bergs 6 smaa Børn, der næsten samtidig blev baade fader- og moderløse. — Bogen ledsages af den afdøde Forfatters Portræt i Lithographi.

— **Det danske Folkesprog i Sønderjylland**, forklaret af Oldnordisk, Gammeldansk og de nynordiske Sprogarter. Ved Joh. Kok, Sognepræst i Burkal ved Tønder. 1ste Deel. Kjøbenhavn 1863. P. G. Philipsen. — Forf. af dette Skrift har i 10 Aar levet i Sønderjylland, og hans Arbeide har allerede af denne Grund, ligesom Hagerups om Angelmaalet stort Værd, som bygget paa langt og levende Kjendskab til Folkemaalet. Hr. Kok er, hvad hans Hovedkald heller ikke vilde tillade, vel ikke egentlig Sprog-Lærd i Ordets strengeste Betydning; men det viser sig af hans Bog, at han kjender de ældre og nyere nordiske Lands- og Bogmaal vel, og har aabent Syn og godt Øre for Folkemaalet, saaat han veed at gjenfinde Kjernen i Maalemnet under de særlige Skikkelser, som Ordene ofte faae i ulige Egne. Bogen viser tilstrækkelig, at han nøie har raadført sig med de bedste danske, svenske, islandske og norske Skrifter vedkommende nordisk Maal, og skjønt hans Arbeide ikke ligefrem er emnet til et videnskabeligt Værk, men til Almeenlæsning, saa kan der neppe være Tvivl om, at ogsaa Viderekomne vilde kunne lære særdeles meget af hans righoldige Optegnelser, om de end i Et og Andet maatte være uenige med ham om disses Forklaring. — I en Indledning paa 62 Sider giver Forf. et Oversyn over dette Landskabsmaals Forhold til det almeennordiske og søger at vise, at hiint vel nærmest maa siges at staae paa samme Stade, som Gammeldansken fra Valdemarernes og Margrethes Dage i Henseende til sin Skikkelse, men dog i flere Retninger og især med Hensyn til Ordforraad maa føres endnu langt længere op i Tiden og først kan sees i sit rette Lys ved Jevnførelse med det gammelnordiske Tungemaal, saadant som dette kjendes i sin oldnorske og islandske Bogform, saavelsom med hiint Maals Afkom i vore Dale. Ved en og anden Udtalelse om de oldgermaniske Tungemaals indbyrdes Frændskab og rette Navne, om hvorvidt gammeldags Talesed bør fastholdes, naar den er trengt tilbage til enkelt Landsmaal, m. m., turde vistnok flere grundede Anmærkninger kunne gjøres. Men da det os her tilstaaede Rum ikke tillader nogen Indgaaen paa Enkeltheder, skulle vi paa dette Sted indskrænke os til at omtale Bogens Inddeling og Hovedindhold. — Det første Hovedstykke, Sproglæren, stadig henvisende til Oldnorsk og Bogdansk og indeholdende en stor Mængde meget oplysende Exempler, udgjør 190 Sider, og andet Hovedstykke, Ordbogens almindelige Deel, 167 Sider. Værkets anden Deel vil give Steds- og Personsnavne, Ordtag osv. — Forf. har i Sønderjydsk fundet omkring 2000 Ord, Ordformer og Talemaader, der savnes i vort nuværende Bogmaal og Bydansk, men gjenfindes i vort gamle Bogmaal og i Bygdemaalene paa vor Halvø. Og Hr. Kok turde heller have sat hiint Tal for lavt end for høit, al den Stund han har udeladt en heel Mængde gamle Ord, der i andre, baade danske og tydske Skrifter findes optegnede som fremdeles overlevende i Sønderjydsk, men som Hr. Kok ikke selv har spurgt, skjønt det jo meget vel kunde hende, at de ikke destomindre endnu havde Fredland et eller andet Sted i de omkring 200 Sogne med dansk Talemaal i Sønderjylland. Da Hr. Kok i de ældste af disse Gammeldagsord, som vanskeligen kunne vente Gjenoptagelse i Bogmaalet, nærmest seer en forældet Særegenhed, som kunde støtte den skuffende Tale om en saa kaldet slesvigsk Selvstændighed, og fra denne Side være farlig, saa er han ikke videre glad i dem, og vil helst have dem afløste af nyere danske Fællesord, saa at der som sagt neppe er Grund til at tro, at han, forledet af oldnordisk Eensidighed skulde have taget Munden altfor fuld af deslige Gjenganger-Ord. Dog nævner han adskillige særlige Ord, som deels ere ældre, deels nydannede af gammel Rod, og som fuldkommen vel egne sig til Indførelse i By- og Bogmaalet og endog maatte blive en Pryd for dette. Det Samme har ogsaa Allen gjort opmærksom paa. Derimod aflægger Hr. Kok det Vidnesbyrd, at sønderjydsk Almuemaal neppe indeholder 50 Ord af reen tydsk Oprindelse, og disse ere indkomne ikke fra det plattydske Folkemaal i Nabolaget, men fra Bogtydsk, i Nordslesvig nærmest gjennem Lovgivningen, i Sydlandet desuden igjennem Kirken og Skolen. Sønderjydsken er derfor i Virkeligheden meget renere end det kgl. kjøbenhavnske og vort lærde og literære Sprog. Den norske Læser vil forbauses over den mærkelige Lighed, som i mangfoldige Henseender findes imellem Sønderjydsk og flere af vore egne Bygdemaal, især de Throndhjemske, ligesom Islændinger, der færdes i Sønderjylland, ikke noksom have kunnet undre sig over den Mængde af gammelt og godt Maalemne, som der har modstaaet Tidens Omskiftelser. Dog er det ingenlunde som en forstenet Oldtidslevning, at Sønderjydsken har Krav paa vor Opmærksomhed. Den har meget mere under sin lange Adskillelse fra Bogdansk og under sin ulige Strid imod den tydske Overmagt uddannet sig selvstændig i reen nordisk Retning, som viser sig baade i Lyd-, Bøinings- og Orddannelseslæren, og indeholder endnu en rig Kilde for det danske Bogmaal, som vilde kunne hente endnu meget mere derfra, naar de mange mærkelige Folkesagn, som endnu leve der i Landet, kunde vorde kjendte gjennem en Samling i vedkommende Bygdemaal. — Men størst Deeltagelse skylde vi Sønderjydsken, som „det levende Danevirke," eller heller Nordvirke i vor Nationalitets søndre Grændseland, og vi slutte denne korte Anmeldelse med det Haab, at den ærede Forf. ikke maa have vist for stor Tillid til vore Landsmænds og Svenskernes Kjærlighed til den nordiske Nationalitet og Troskab mod dens Sag, naar han indtrængende paakalder deres Optagelse af Nordmaalets Strid paa Liv og Død i hiint Grændseland som sin egen. N. N.

— **Af Cliniske Jagttagelser**, en Række Sygdomstilfælde hos Hesten og Oxen, samlede af H. V. Stockfleth, hvoraf 1ste Række udkom i 1861, har nu 2den Række nylig forladt Pressen. (256 S. st. 8. Gyldendalske Boghandels Forlag.)

Norge.

Christiania. Under 22de Juni er Politimester i Drammen C. F. W. H. Schive udnævnt til Sorenskriver og Byfoged i Hamars Sorenskriver- og Byfoged-Embede og Sorenskriver i Søndre Hedemarkens Sorenskriveri M. H. Kildal til Sorenskriver i Nordre Hedemarkens Sorenskriveri; Lektor L. M. Esmark til Professor i Zoologi ved Universitetet; Rektor ved Stavangers lærde og Realskole S. S. Knutzen til Rektor ved Drammens lærde og Realskole; entlediget Sognepræst A. J. Lasson til Sognepræst i Lyngdals Pstgld.; Sognepræst i Nissedal J. C. Stephansen til Sognepræst i Kinn; Resid. Kapellan til Hitteren B. L. Hartmann til Sognepræst i Lervigens Pstgld.; Sognepræst i Vinje J. Gløersen til Sognepræst i Vestermoland; Kand. philol. J. F. Ording til Adjunkt ved Drammens lærde og Realskole; Oberst J. G. Ræder til Oberstlieutenant i Ingeniør-Brigaden.

— Under s. D. ere Efternævnte ifølge Ansøgning meddeelte Afsked i Naade, nemlig: Sognepræst til Throndenæs J. C. Müller med aarlig Pension 500 Spd.; Provst i Valders Provsti P. P. Aabel fra Provste-Embedet; Sognepræst til Ørskoug F. C. Krabbe med aarlig Pension 500 Spd.; Chefen for Sparboeske Eskadron af Throndhjemske ridende Jægerkorps, Ritmester B. Lund.

— Dødsfald. Assessor i Christiania Stiftsoverret Haagen Andreas Magnus Krog er efter længere Tids Sygelighed, 24de Juni afgaaet ved Døden under Opholdet ved Sandefjords Bad. Han var en Søn af den i 1856 afdøde Statsraad N. J. Lohman Krog og født i Christiania 26de Septbr. 1813. I 1830 blev han Student, i 1835 juridisk Kandidat, 1836 Kopist og 1841 Fuldmægtig i Justits-Departementet; 1846 Protokolsekretær i Høiesteret, 1847 Auditør ved Artilleribrigaden og 1849 Assessor i Christiania Stiftsoverret. Ligesom Faderen indehavde han den høieste Stilling blandt de herværende Frimurere (St. Andreas Logen Oscar til den flammende Stjerne, og St. Johannes Logen, St. Olaus til den hvide Leopard). Som saadan var han ogsaa siden 1858 Ridder af Carl XIII's Orden. Krog var afholdt af Venner og anseet for en begavet Mand. Nogle Avisopsatser haves fra hans Haand.

— Den danske Arveprinds Ferdinand (f. 1792) der var yngste Søn af Kong Christian den Syvendes Halvbroder Arveprinds Frederik og gift med Frederik den Sjettes ældste Datter Caroline, er efter et langt ørkesløst Liv 20de Juni pludselig afgaaet ved Døden.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 28. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 12te Juli 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Fra mine Fristunder.

(Af Stiftsprovst P. A. Jensen)

1. Morgenstemning.

Hvor sødt i den solrige Morgenstund
At vækkes af Fuglesang,
At svales af Duft fra Granelund
Og fra den blomstrende Vang!
Hvor godt, naar Hjertet stammer i Bøn
Sin Længsel ud,
Igjennem Naturen at faae i Løn
Et Svar fra Gud!

Da vies du ind paa rette Viis
Til Dagens kraftige Id;
Din Sjel er stemt til Kjærligheds Priis
Og glemmer Tanken om Strid.
Som alle de sjungende Fugle smaa
Nu slaae i Chor,
Du vilde i Aandens Samfund staae
Med Hver paa Jord.

O spild ikke Tiden! O jag ei bort
Den gode, himmelske Aand!
Besøgelsens Tid — hvor kort! hvor kort!
Snart briste de skjøre Baand.
Vaagn op hver Sjel, som sover endnu!
Det gryr til Dag;
Ved Solfald atter — o kom ihu! —
Er endt din Sag.

A. O. Vinje — „Dølen."

I.

Vi tro uden Ubeskedenhed at kunne tilegne os nogen Fortjeneste af „Dølens Naturhistorie" og af hans mange kostelige Eiendommeligheders rette Erkjendelse og Vurdering in Publico. Snart have vi skildret hans „Maalstræv" og hans tragiske Situation, saalænge han vandrede om „væltende i sit Indre store Tanker," som hans manglede Udtryksmidler for, snart have vi i Anmeldelser af hans Arbeider søgt at lade hans Originalitet og Aandrighed komme til sin Ret tiltrods for det Vildnis af Paradoxer og barokke Indfald, hvormed de omgaves, snart endelig have vi givet Skildringer af enkelte fremtrædende Episoder i hans Liv, saasom fra den berømte Reise i 1860 henimod Polarcirkelen for personlig at undersøge Beskaffenheden af den længe lovpriste norske Gjæstfrihed, og fra hans Udflugt til Svenskegrændsen 1861 for at lære Bayerøls-Bryggningen og derefter at overføre Methoden paa Hardanger-Øllet, til Nationalitetens Opkomst ogsaa paa det Slags „geistige" Omraade*). Men det Hele har kun været Fragmenter, og en sammenhængende, om end kort Levnetsbeskrivelse af Dølen stod endnu tilbage at skrive. Vi have ogsaa allerede for lang Tid tilbage samlet Materialier i dette Øiemed; men ved Udlaan (for endeel til Dølen selv) er Adskilligt heraf desværre forkommet, dog heldigviis ikke Dølens egne Meddelelser til os om hans tidligere Liv, der ere en Hovedkilde og nedenfor ordlydende optages. Disse Meddelelser have vi allerede et Par Aar været i Besiddelse af; men vi have forudseet, at „Dølen" som Gjenstand for en Biographi fuldelig lod sig sammenligne med Viin, „der bliver bedre ved at ligge." Dog da han nu netop har etableret sig i et fremmed Sprog- og Literatursamfund og slynget sin Aandrigheds og Misfornøielses Brandere ud mod det mægtigste, og af os mest beundrede Lands Institutioner, afgiver dette en saadan festlig Anledning til at tage Dølen frem, at et Blad, for hvem „Nyhedens Interesse" maa være af en ikke ringe Betydning, vilde gjøre ilde ved at forsømme dette. Det er ingenlunde vor Agt, her at udtømme det rige Stof, — hvortil en bindstærk Monographi vilde kræves, men kun, med Benyttelse af Dølens autobiographiske Optegnelser at give en flygtig Skizze. Vi agte hellerikke at holde denne i den banale panegyriske Stiil, hvori Publikum vil see enhver Landsmand omtalt, der har saaet sin Fod og sit Navn udover Fædrelandets Grændser, hvor skaanselløst det end selv paa nært Hold har været mod hans Navn og Gjerning; thi vi have gjort det til vor Opgave, at bryde med disse Traditioner, der offentligen stille alle bekjendte Mænd lige, uden Lyder og uden Dyder, saaledes at deres Liv kommer til at indtage et Kapitel i Selvbedragets og Almindelighedens store Annaler og de selv med „Folk som flest" friste Glemselens Skibbrud i den muligst korteste Tid. Og det skal derfor ligesaalidt i dette som i andre Tilfælde undre os, om de, der have endog blot det løseste og upaalideligste Venskabs Ret til at fælde nogen Dom om Dølen, dog søge at spille de Fornærmedes Rolle og i den uforbeholdne Biograph kun see en nærgaaende Personlighedsjæger. Men saa meget antage vi for vist, at vi her, som i andre Tilfælde, hvor vi uforbeholdent have dømt om en levende Person, ville finde vort bedste Forsvar hos denne selv, i Erkjendelsen af at vi med god Villie have stræbt efter Upartiskhed og historisk Fyldest. Vi tør saameget mere regne paa Dølens Forsvar for vor Skildring, som han, med aabent Øie for sin Originalitet og sine barokke Sider, bedst selv veed, hvad han vilde lide ved at trækkes ned i den store Almindelighed, hvor Alt løber Graat i Graat, og det er derfor med Stolthed vi fortælle, at naar vi, naturligviis med Anerkjendelse af hans Forfatter-Aandrighed, have fremholdt hine Sider i det Komiske's skjærende Lys, saaledes at hans Restaurations- eller Sprog-Venner have talt om Skandale, da har Dølen med Nørthed erklæret, at jeg „har været ham en god Mand, som han ikke noksom kunde takke." Det fortjener ogsaa at erindres, at Dølen fra først af, paa Grund af visse Fordomme, var bleven saaledes stillet ligeover for Publikum, at dette egentlig ikke vilde taale ham uden i Skikkelse af den angrebne eller harcellerede literære Vagabond. Og det tør vel være betegnende nok for den engang gjængse, urimelige Opfatning af denne literære Personlighed, at da vi i 1853 optoge et navngivent Stykke af ham, truede andre navngivne agtede Medarbeidere i Bladet med at gaae bort, dersom dette oftere gjentog sig, ligesom der ogsaa fra visse Abonnenters Side hørtes Knur og Misfornøielse. — Idet vi her stride til Meddelelsen af Dølens autobiographiske Fragment, som til Læsernes Bekvemhed omtrentlig er affattet i Bogsproget, tro vi at burde knytte dertil et Par Vers, der paa de gamle Sagaers Viis ville styrke Troværdigheden af hans Fortælling. Versene ere rigtignok af Dølen selv; men vi handle ikke destomindre i Dølens Aand, naar vi betragte dem som overbevisende Kildesteder, saaledes som Dølen altid har pleiet at gjøre med sine ældre Vers, idet han stadig indleder Citatet med et: „Som eg song eingong."

„Jeg er født den 6te April 1818 siger Daabsbogen; men skal jeg tro Fader min og især den Kone, som bar mig til Daaben, saa er jeg et Aar yngre, for Klokkeren var ingen sikker Mand til at bogføre sine unge Christne*). — Mærker paa kommende Storhed blev ikke videre opdagede i min Ungdom, undtagen forsaavidt, at jeg engang slog Bunden ud af en Kubbestol og steg ind i den og hermede efter Præsten med udbredte Hænder. „Herre Gud," sagde en gammel Kone da, „det verdt ein Prest af denne Guten." Men det saa just ikke liklegt ut til det, for jeg kunde ikke læse ABC, da jeg var otte—ni Aar gammel, for jeg kunde ikke tale tydeligt før, og saa brændte jeg op alle ABC'er, naar jeg ikke efter Løfte fik Hanen paa sidste Blad til at gale. „Det verdt ein Heidinge af denne Guten," sagde Moder tidt grædende. Og det var ikke saa usandt spaatt endda dette. Men da jeg saa kom til at læse, gik det saa fort, at Folk sagde: „Han leser Vitet af seg denne Guten. Og dette var heller ikke saa usandt, for saaledes at sluge det ligesom Strudsen, gjør slige Gutter halvgalne. „Men, det var godt," sagde Fader, „saa kan Du blive Skulemeistare og sleppa Kongenstjeneste." Jeg blev da det i mit 17de Aar, efterat jeg havde været paa Hjælpeseminariet i Hvideseid omtrent et halvt Aar**). Jeg var Skolelærer i omkring 5 fem Aar for 13 Spd.

*) Jfr. f. Ex. Nyhedsbladet 1855 Nr. 48; 1858 Nr. 42; 1860 Nr. 36; 1861 Nr. 5, 11, 14 og 31.

*) Denne chronologiske Dobbelthed, der i Forbigaaende bemærket, vil vise sig meget ubeleilig, dersom det med Tiden kommer i Mode her, som allerede hos Tydskerne, at feire alle betydeligere nationale Digteres „Hundredeaarsfest", har Dølen end yderligere motiveret ved hvad han „sang engang" paa sin Fødselsdag:

Jeg kan, da Fa'r ei brugte Pen,
i Bibelen ei staa;
og Klokkeren hans bedste Ven,
var ei at lide paa. —

Men otte Døgn før Sommerdag
gaar Ordet, jeg blev fødd,
og fjorten efter Paaskedag,
saa har min Fader rødd;
det ogsaa paa en Søndag var;
alt træffer i en Bundt,
to Gange nitten Var jeg har
med Maanen gaaet rundt.

(Nyhedsbladets Nytaarsgave f. 1860.)

**) Dølen har ikke ligefrem sagt, at den Tale, som han under Titelen „Faderen til den heimanfarande Sonon" har meddeelt i „Nyhedsbladets Nytaarsgave" for 1861, just er bleven holdt af hans egen Fader ved Afreisen fra Hjemmet; men vi vide dog, at den for endeel har Oplevelsens Gyldighed. Efterat Faderen har foreholdt Sønnen Nødvendigheden og Fordelene ved at komme ud i Verden, trøster han den bedrøvede Moder saaledes:

Graat derfor ikki, kjære Mo'r!
du Guten seer er sterk og stor.
Og derfor fram han koma vil,
naar han er gild,
for Livet høyrer slike til.

Og verdt det berre Tuffs og Tull,
so er det Gutens eigi Skuld.
Og ikki vilde eg og du
det soleid's snu,
at daarleg Mann vann Folkets Tru

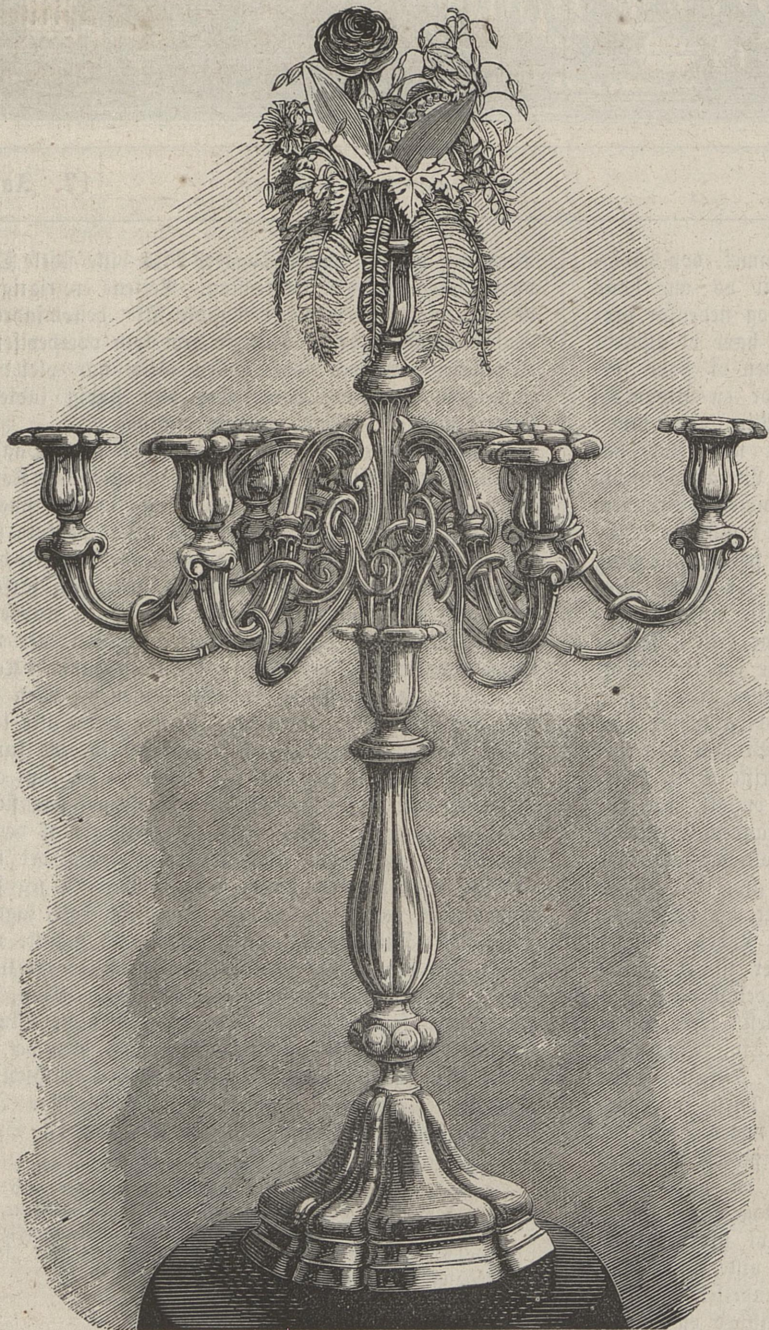
om Aaret, men lagde mig endda op over 100 Spd. i denne Tid ved Summararbeid og Træskomaking og Potetessaaing og Brenneviinsbrenning attaat. Brennevinsloven var ligesom enda ikke kommen saa langt til Fjels, uagtet den var to tre Aar i Christiania og paa Flatbygderne. Det var som med Parisermoderne. Nu ja, jeg var da alt en rig Karl og tænkte paa at reise til Amerika; men Præsten sagde, at jeg heller skulde paa Seminariet i Asker og saa blive Klokker i Vinje. Dette var nu det bedste af Alt baade for mig og min Slekt. Jeg var da paa Asker to Aar og fik i Afgangscharakter „udmærket" (præceteris); men Klokker blev ikke jeg, men en Anden, som kanske var mere føielig efter Præstens upraktiske Planer med Skolen, og saa var nu ogsaa min Medansøger en flink Mand nok og af rigere Folk i Bygden*). Jeg lagde mig da

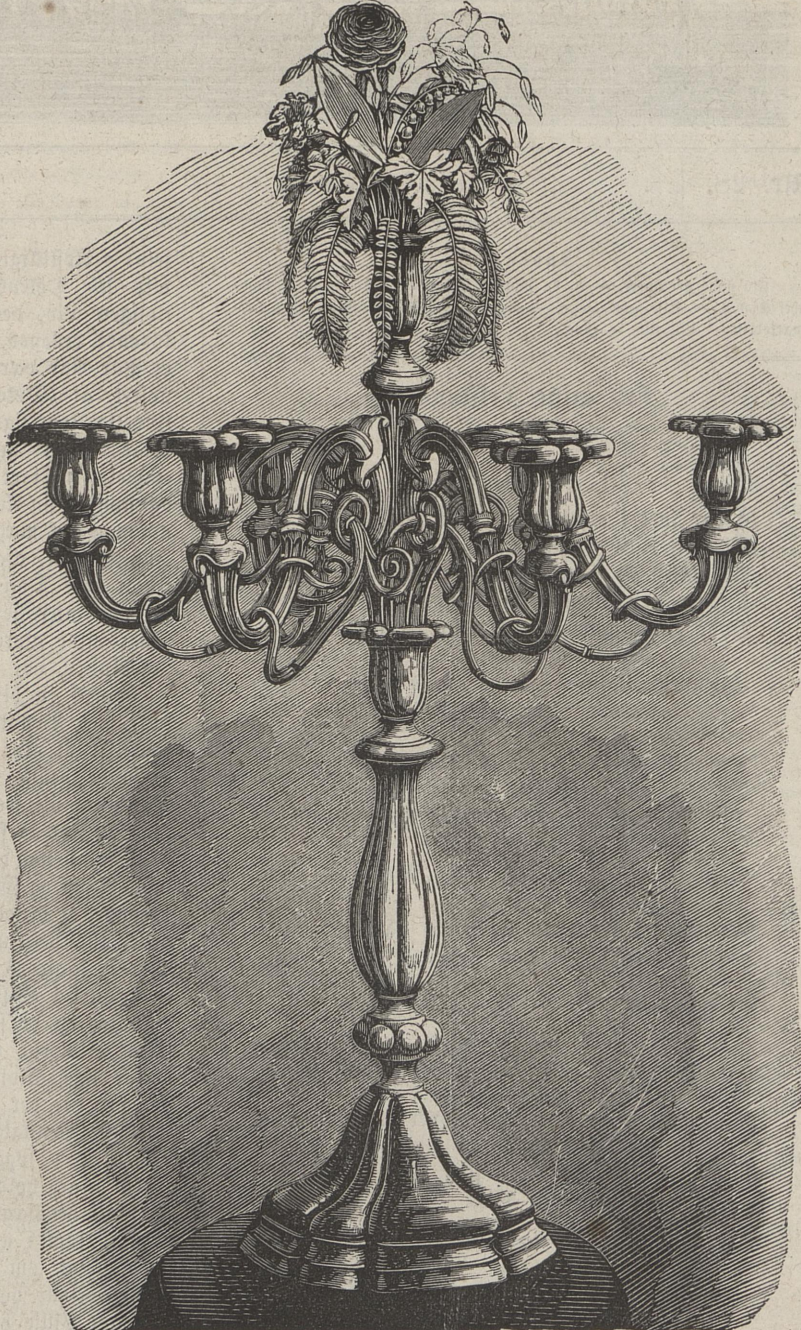
*) Hverken for Vinje eller Kirken er nogen Skade skeet derved, at ikke han blev Klokker. Han har nemlig viist sig at mangle den stoiske Ro, som kræves for en ret Klokker at være. Thi som forrettende Klokker engang senere i

til næsten som Akab, da han ikke fik Naboths Vingaard: „han lagde sig til Sengs i 3 Dage og aad Intet, vendte sit Ansigt mod Væggen og græd." Men da jeg ingen Jesabel havde til at skaffe mig Herligheden, saa maatte jeg nu for Alvor ud af min Fødebygd, og jeg tænkte da atter paa Amerika, som Dietrichson netop nu skulde til for at være Prest. Og min Lærer Gislesen skrev til mig, at han skulde give mig saa gode Attester, at nok jeg kunde komme med som Klokker. Jeg stryger da til Christiania med Skræppa paa Ryggen, og lægger Veien over Skien, hvor jeg ogsaa søgte en Post, som jeg ikke vilde have, da jeg saa den. Fra Laurvig gaar jeg med en Jagt til Christiania, men blev af Høststorm dreven tilbage, saa vi laa veirfaste mange Dage; og da jeg saa endelig kom frem, havde Dietrichson taget sig en Klokker Dagen i Forveien. Der var altsaa Nordenvinden imod

Tiden glemte han, fordybet i Beskuelsen af en ung, smuk Enke, at sige Amen, eller endog noget i rituel Henseende endnu vigtigere.

mig. Saa søger jeg da en Post ved Mandals Borgerskole og fik den for min korte og kolde Ansøgning, som jeg siden fik vide, ret som den græske Maler fik Skummet om Hestens Mund til at kruse sig, da han i Fortvivlelse slengte Penselen mod Maleriet. Jeg tenkte nemlig paa Amerika, jeg, og skrev Ansøgningen for at føie min Slægt, for ellers havde jeg vel været ligesaa dum som Andre og præket opbyggeligt i min Ansøgning. Denne bekvemme Post havde jeg i fire Aar og læste da attaat min Skoletid og private Informationer Tydsk og Fransk og ikke saa lidet Latin og noget Græsk. Det gaar med Damp i den kraftige Alder. Jeg syntes dog det var noget urimeligt at tænke paa Studering i den Alder, da det ligger nærmere at tænke paa en Kone. Thi laa det nær der ved Kysten at tænke paa Søen, især siden jeg læste Vegas Mathematik sammen med en Navigationslærer, hvem jeg ogsaa hjalp i den underordnede Undervisning og selv lærte af at bruge Gynterskala og Octant og andre navigatoriske Haandgrip. Jeg drømte alt

Hædersgave for Bankchef Stabell.

For Rett du veit skal vara Rett
um Svipa aat os sjølv verdt flett
Foreldres Skuld — den Ting er sann —
det vera kann,
um Sonen verdt ein Vesalmann.

Lat Guten draga no sin Veg!
Han lengi nok er kyst af deg.
Af Andre no han Kyss skal faa,
og fulla maa
me Gamle dette glade sjaa.

Du burde vera stolt, mi Mo'r,
for slik ein Gut fraa Huset foor.
Fraa Guten min og Guten din
Kjem Gjetord inn
i Hytta vaar som Sumarvind.

Me gode Tankar Guten gav,
Paa Livsens Veg den beste Stav.
Somangein Son fekk Grunn og Gard
af Mo'r og Fa'r,
men Vit og Helsa betre var.

Vel, um me aatte mangein Gut
som denne her at senda ut!
for kver sin Plads seg finna vil,
naar han er gild,
daa Livet slike trenger til.

om at danse paa Cuba med Kreolerinder og lede efter Diamanter i Golconda; men saa dugde jeg intet til at klive i Masten, og dermed maatte jeg opgive min Navigation. Imidlertid tog jeg til at tænke paa Politik og paa en Skog opi Aaserald, som ikke var huggen i siden den vise Bjellandspræsten, Hr. Søren, som hakkede Skindbuxerne sine til en god Ret for Mandals Kjøbmænd. Jeg læste da Bogholderi og skrev lidet Gran tydske og franske Handelsbreve, og reiste til Christianssand og tog Borgerbrev. Af Skogshandelen vardt det Intet, men derimod blev jeg som Handelsborger Valgmand for Mandal, og havde jeg ikke været for ung, tror jeg næsten, at jeg skulde være bleven Storthingsmand for Lister og Mandal til 1848's Thing.

I denne Tid blev Skolen omreguleret og min Post overflødig, og uagtet jeg havde de bedste Udsigter til at blive Andenlærer, saa seilede jeg dog til Christiania om Vaaren 1848 med omtrent 10 Spd. i Lommen for at studere, eller, om det var muligt, at faae en ærlig Kugle i den danske Krig*). Et Par

*) Han kom, som han selv med uforlignelig Ironi siden har fortalt, til Christiania seent om Kvælden, ledsaget af en Kammerat, og paa sin nationale Viis spurgte han Folk

Mænd, som havde lovet mig et Laan, kunde eller vilde ikke skaffe mig det dette trange Aaret; og Advokat Dunker, hos hvem de danske Frivillige indskrev sig, fandt jeg aldrig hjemme. Og saa kom jeg til A. B. Stabell, som alt kjendte noget til, hvad jeg havde skrevet. Han sagde, at det var bedre at skrive i Morgenbladet end at gaae i Krig. Han var mig en god Mand; og jeg gjorde ogsaa mit Bedste, alt til vore forskjellige Naturer og Opfatninger gjorde os umulige for hverandre. Imidlertid fik jeg læse til 1ste Examen. Resten af mit Liv kjender Du."

Hædersgave til Bankchef Stabell.

Vore Læsere ville af Dagbladene vide, at der nylig er bleven overrakt Bankchef A. B. Stabell et Par

paa Gaden, ikke efter Logis, men „hvor han skulde finde Huus." Følgen af denne nationale Udtryksmaade i den sproglig vanartede By var den, at begge To førtes til en Udkant af Byen og ind i et Familieliv, som de ved nærmere Bekjendtskab ikke skjøttede om at deeltage i. Dølens senere saa berømte Indkvartering i Throndhjem havde intet at sige mod denne hans første i Hovedstaden.
(Ferdaminni II, 9.)

prægtige Sølvarmstager som et Erkjendtlighedstegn fra Solørs og Odalens Indvaanere med Hensyn paa hans Virksomhed som Chef for Kreditbanken. Ved velvillig Imødekommen see vi os idag istand til at levere en efter Photographie af Hr. Petersen udført Afbildning af denne Hædersgave, der vistnok er den største og betydeligste, som i denne forresten af Hædersgaver overstømmende Tid er bleven nogen Mand her i Landet tildeel; thi i Sølvværdi overgaar den endog betydeligt den af os 1859 afbildede Hædersgave, som Akers Kommune overrakte Stabell ved hans Udtræden af samme. Hr. Juveleer Tostrup har forarbeidet denne ligesom den tidligere Hædersgave for Stabell. Om Arbeidets Komposition vil Afbildningen tale. Høiden af disse Armstager er 39 Tommer og deres Vægt 1056$^{3}/_{8}$ Lod. Med Arbeidsløn koste de omtrent 1000 Spd. Det er en Gave, som kun god Villie og rige Distrikter kan give.

Skjeggedalsfossen.

Skjeggedalsfossen styrter sig fra Fjeldet dybt ned i Bunden af en afsidesliggende Dal. Ingen Alfarvei gaar her forbi; kun Faa have været her og gjæstet Fossen, blot nogle Enkelte kjende dens Navn. Men neppe nogen af vore Fosse fortjener bedre at sees, og Ingen bør besøge Hardanger uden at gjøre en Afstikker op til denne værdige Frænde af Vøringen.

Jeg saa den forrige Sommer i Ferierne. Vi lod os fra Utne ro flere Mile nedad Sørfjorden; her skjærer Skjeggedalen ind til Venstre. Rafst gik det opad til Gaarden Tyssedal, hvor vi fik en Veiviser, Helge, og ligesaa rafst videre; vi længtes efter Maalet. Men det varede ei længe før vi lærte, at det her lidet nyttede at skynde paa. Det var maaskee den besværligste Vei, jeg nogensinde har gaaet. Hvilken lang Tid vilde vi ikke behøve og hvor vilde det ikke lete paa, hvis denne Miil ogsaa i Længde lignede saa mange andre Mile hos os! Imidlertid gik det ikke langsomt. Meget snart vare vi ved det første Hvil, og nu havde vi allerede beseiret en halv Fjerding, fortalte Helge. Men han havde allerede fortalt os meget Andet ogsaa og underholdt os saa livlig, at vi tildeels havde maattet glemme Besværlighederne. Disse fik ikke Lov at lægge Beslag paa os og standse Underholdningen; vi kunde ikke falde hen hverken i Tanker eller tankeløs Sløvhed, hvor trætte vi end bleve. Guttens Liv virkede paa os, vi stammede os over ikke at være lige saa kvikke som han. Og hvor Meget lærte vi ikke om Stedets Natur og Livet deroppe i denne Afdal ved at høre paa ham! Med hvilken Sandhed talte han ikke i sit simple Sprog om Fjeldveien, om den brusende Elv, som dybt nede i Kløften under os styrtede med hvidt Skum ned mod Fjorden, om de mægtige Fjelde, som hævede sig lige op fra den paa den anden Side. Det var en overmaade kvik og kækkelig Gut. Den vilde, men storartede Natur, i hvilken han levede, havde gjort et dybt Indtryk paa ham. Han var et levende Exempel paa, hvorledes Naturen virker paa Folket. Hvor elskede han ikke denne stolte Natur og det Liv, han her førte, hvor lidet det end kunde synes at give og hvor besværligt det end var. Nu, han havde det vel godt paa sin Viis. Han var vel en efter Forholdene velhavende Gaardmands Søn og fulgte os for sin Fornøielses Skyld. Det vilde uerfarne Reisende have troet. Men vi havde som gamle Turister strax seet, at han blot var Tjener. Han var næsten ikke engang det, han var Lægdsgut! Faderen var død fra ham og de vare fem Sødskende. „Nu havde han da Maden." Og dog hvor misundelsesværdig!

Det havde været „Storkarle" her et Par Gange i Sommer, fortalte han. Ganske nylig havde en Storkarl fra Christiania været opover ved Fossen, men

Billeder fra Sangertoget: Ankomsten til Bergen efter Photographi af Meyer & Nicolaysen i Bergen.

havde Intet kunnet see formedelst Taage. Han maatte derfor vende og gjøre Reisen om igjen den følgende Dag. Ja her er det Naturen, som byder, her hjælper hverken Kundskab eller Penge. Og for et Par Uger siden havde et helt Selskab af Storkarle været her og besøgt Fossen. Der havde været et Par unge Jomfruer med; de var vel fine, de vare fra Bergen eller fra en Stad langt borte. De havde vel skjære Klæder paa. Men ret som det var hang de fast i Stakken. Og den ene rev sig saa isund! — Ja det var ganske rimeligt; her var det slemt nok for en Karl at klare sig. Paa flere Steder var der blot en steil, glat Fjeldside. Men her kunde selv de „Indfødte" ikke hjælpe sig uden Kunst. Dog den var simpel. En Stok var lagt henover og støttet i Enderne. Hvorledes kunde Folk færdes her om Vinteren? Og engang imellem maatte de dog frem; thi oppe i Dalen laa en Gaard. Ja, om Vinteren var det livsfarligt at færdes her, det maatte endog den raske Helge indrømme. Og svindel maatte man ikke være her. Men det var jeg, og ved en brat Klev, hvor man havde maattet lægge Stene i Trappetrin og hvor en steil Styrtning førte lige ned i Dybet, hvor Elven brusende og skummende foer afsted, gik det et Dieblik rundt for mig. Jeg maatte kaste mig tilbage og sidde en Stund, før jeg trygt kunde fortsætte.

Vi fik Baad fra Gaarden først over et lidet, siden over et en god halv Miil langt Vand. Men selv maatte vi ro. Det ledte paa efter den anstrængende Vandring opover. Trætheden havde dog ikke beseiret Helge; han skjæfede, lo og gjorde sine Bemærkninger, og aarkede vi ikke at svare ham, saa sang han.

Nu bøie vi om et Næs; det var det sidste. Det Øverste af Fossen viser sig for os, men vi see endnu kun ganske lidt af den. Og dog er der blot et ubetydeligt Stykke igjen. Nei, det er meget langt og vi faae god Tid til at see Fossen Stykke for Stykke.

Vi befinde os nu midt i den dybe og trange Kjedel. Steile Fjelde hæve sig til en ærefrygtbydende Høide paa alle Sider. Alle ere de lige høie, som om de vare klippede til med en Sax. Kun enkelte Revner findes, men de ere ubetydelige, altfor smaa til at kunne yde nogen Vei, selv om Fjeldvæggen ikke var halv saa steil. Vandet fylder ud Kjedlens Bund indtil Enden. Kun et ubetydeligt fladt Stykke findes her, blot saameget, at ikke Fossen falder lige ned i Vandet. Og det er bevoxet med frodigt Græs. Ogsaa denne den eneste frugtbare Plet heroppe have Menneskene fundet; de have en Fjeldslaat her med en Hytte. Mandfolkene fra Skjeggedalsgaarden ere her og „slær;" derfor fik vi ingen Norskarl. Og havde de ikke fundet denne Fjeldslaat, havde ikke vi kunnet komme hid. Thi da havde de ingen Baad behøvt. Fisk findes nemlig ikke i Vandet; de have forsøgt at slippe Ørret hid, men den har ikke villet trives. Tillands er det en Umulighed at komme frem.

Men just det, at vi komme paa Vandet, gjør at vi kunne tilgavns beskue Fossen i al dens Majestæt. Den saa meget udskregne Rjukan er vistnok — som et Par Tydskere, jeg engang fulgte did, vist hundrede Gange gjentog — wunderschön, og den er sikkert ogsaa meget høi. Men man seer det ikke; man seer den fra Punkter, som ligge i samme Høide som det Øverste af den. Og vor Nabo, „Norges høieste Fos," Vøringen, seer man endnu uheldigere. Der fortælles vel, at man staar og seer den lige ved Begyndelsen af Faldet i samme Høide. Men det er blot paa den ene Side og det paa den, hvorfra man seer den mindst godt. Paa den anden Side derimod, hvorfra den i sin Heelhed langt bedre kan beskues, staar man ikke alene langt høiere, men ogsaa i en ikke ubetydelig Afstand. Og derved svækkes Virkningen overordentlig; det havde vi her den bedste Anledning til at iagttage. Først gik vi op paa den ene Side af den lille Elvstump og saa Fossen her forfra. Saa over paa den anden Side, begge Steder i en aldeles ubetydelig Afstand. Men først da vi, idet vi trodsede det tætte Regn og Luftningen, den sendte fra sig, og gik lige op under den, først da slog det os, at vi her havde et mægtigt Natursyn for os, som tusinde Gange lønnede os for alle vore Anstrængelser og greb os

med al sin overvældende Styrke. Øverst fra Kjedlens Rand inde i Bunden styrtede dens meget betydelige Vandmasse lig tætte Røghvirvler sig ud over Skrænten. Der var intet Skar, Elven havde ikke kunnet danne sig synligt Leie i den haarde Klippe. Den kom som fra Skyerne. Og havde den stedse hvidere, stedse mere opløst endelig naaet Bunden, sendte den en Støvsky op ad den anden Fjeldside, en Taagemasse, undertiden saa tæt, at man paa sin Vei hid flere Gange frygter for at Fossen skal kaste et Slør over sig og lønne alt Ens Besvær med Spot.

Hvor høi kan den nu være? Ja, det er ikke let at sige, naar man intet Andet har at gaae efter end Øiet og Sammenligning med andre ofte meget usikre Høideangivelser. Men jeg tænker en 800 Fod. Ja, deri vare vi enige, og senere have vi hørt, at nogle Officierer have foretaget en Slags Maaling og fundet den 7—800 Fod. Bønderne sætte den endog til 1000. Den har altsaa i ethvert Fald en særdeles anseelig Høide. Og hvad dens Seeværdighed i det Hele taget angaar, bør det bemærkes, at den af en Belgier, der har reist meget, er bleven betegnet som noget af det mest Seeværdige i sit Slags i Europa.

S.

Nekrolog.

Biskop Kaurin.

Jens Mathias Pram Kaurin, Biskop over Bergens Stift, afgik ved Døden 6te Juli d. A. paa Gaarden Riis i Aker. Han var født 25de Novbr. 1804 i Laurdal i Thelemarken, hvor hans Fader Eiler Rosenvinge Kaurin, der 1845 døde som Stiftsprovst i Throndhjem, dengang var Præst. I 1821 tog han Examen Artium og 1826 theologisk Embeds-Examen med Indstilling. 1827 blev han residerende Kapellan til Sigdal, og giftede sig med Hanne Thomasine Magelssen, Datter af Farver M. her i Byen; — 1832 Sognepræst til Flesberg. 1838 kaldtes han til Universitetet som Lektor i Theologi, hvori han 1843 blev Professor; fra Juli 1849 var han tillige Lærer i Homiletik ved det praktisk-theologiske Seminarium. 1853 blev han Sognepræst til Lier og i Juni 1858 Biskop i Bergens Stift, tiltrods for de enkelte Stemmer, der havde udtalt sig mod hans Bekvemhed for dette Embede. Kaurin var sammen med C. N. Keyser og W. A. Wexels Medlem af den Komission, der 1845 leverede det omarbeidede Udtog af Pontoppidans Forklaring, og han havde en væsentlig Deel i dette Arbeide. Til et af de mange Angreb paa denne Forklaring (en i Drammen udkommen Brochure) svarede han med et lidet Skrift, betitlet „Nogle Ord til den norske Kirke.“ Af den Kommission, der har at udarbeide en ny norsk Bibeloversættelse, var han Medlem fra 1842 til Juni 1861 (da han frasagde sig Arbeidet), — 1851—59 med et aarligt Honorar af 500 Spd., siden med 300 Spd. I de hidtil udkomne Dele af denne ny kirkelige Oversættelse har han en væsentlig Andeel. Om denne sin Andeel i Arbeidet har han selv, kort før sin Død, i Morgenbladets Nr. 163 dette Aar, givet en Forklaring, der imidlertid ikke var affattet med en saadan Bestemthed i Udtrykket, at nogen fuld Besked om Sagen derfra lader sig hente. I Anledning af den Lammers'ske Optræden og Barnedaabsstriden udgav han i 1857 et lidet Skrift. Som Universitetslærer har han holdt et Par akademiske Taler, der ere blevne trykte, og som Biskop har han tvende Gange gjennem saakaldte Hyrdebreve, sidste Gang iaar, henvendt sig til sit Stifts Geistlighed. Disse Skrifter, agtværdige nok i og for sig selv, høre imidlertid neppe blandt dem, der i synderlig Grad tjene til at orientere i de kirkelige Bevægelser og bringe nyt Lys og Klarhed over disse. Fraregnet Bibeloversættelsen var Kaurin, som man vil see, ingen produktiv theologisk Forfatter. Man tør vel ogsaa, uden Fornærmelse mod Manden i hans Grav, her bemærke, at han savnede den logiske Styrke og den Tænkningens Skarphed og Klarhed, hvorved alene synderlige Frugter for Videnskaben blive mulige. I videnskabelig Henseende var det vistnok ikke heldigt, at han kaldtes til Præst paa Landet netop som han var færdig med sine Examensstudier, for først 11 Aar senere som Universitetslærer at vende tilbage til Hovedstaden. Men om han end ikke i denne Henseende ragede frem, ville vistnok Alle erkjende, at han med Hensyn til god Villie og samvittighedsfuld Røgten af sine Embedspligter gjorde selv de strengere Fordringer fuld Fyldest. Han var og blev en from, elskelig Præstemand af den gode gamle Skole, om han end i et enkelt Punkt for en Tid heldede til de bestridte Meninger i vor Kirke. Som Biskop virkede han vistnok for kort til at man kunde vente sig store Resultater. Han foretog imidlertid, saavidt hans allerede svækkede Helbredstilstand tillod det, flittigen Visitatsreiser. Hans grundskikkelige, elskværdige Charakteer maatte gjøre ham afholdt i enhver Stilling, hvori han kom til at virke.

For Huusbrug og Haandværksdrift.

Det præmiebelønnede Rovfuglmyrderi i Norge som rimelig Grund til Markmusenes overhaandtagende Formering o. s. v. i Mellemeuropa. Den betydelige Skade, som Rovdyrene i Norge især gjorde paa Huusdyrene, bevægede 1845 Aars Storthing til at antage en Lov, som fastsatte Præmier for Udryddelsen af saadanne Dyr, nemlig Bjørne, Ulve, Gauper, Ørne, Ugler og Høge. Nu er det ingen Tvivl om, at Rovfuglene i Virkeligheden udgjøre det største Tal af disse Dyr; men den uhyre Masse Rovfugle, som ere fældede efter at Loven traadte i Kraft, er dog altfor paafaldende, og Oberforstrath von Berg i Tharand har allerede for flere Aar tilbage i Forst- und Jagd-Zeitung eller Tharander Jahrbücher gjort opmærksom paa det Urimelige heri. Den officielle Statistik for Femaaret 1851—55 viser, at der i denne Tid er udbetalt Præmier for 25,282 fældede Rovfugle, hvoriblandt ikke færre end 18,649 for dræbte Ørne. I de 15 Aar fra 1846 (da Loven af 4de August 1845 traadte i Kraft) til 1860 beløber de samlede Præmier sig til det urimelige Antal af 64,129, hvorhos man har det aldeles utrolige Tal af 48,453 Ørne. Der skulde saaledes aarlig i Gjennemsnit skydes og fanges 3230 Ørne. Professor Rasch, der var Koncipist og „den egentlige Ophavsmand“ til hiin Lov, har nu i en Afhandling, betitlet: Bidrag til Rovdyrstatistiken i Norge,“ som egentlig er publiceret i det norske Videnskabsselskabs Forhandlinger, ytret alvorlige Tvivl om de som Ørne anmeldte og præmierede Fugle virkelig have været saadanne. Disse Tvivl synes at være saameget mere grundet, som de fleste af hine Rovfugle ere fældede i de Trakter af Norge, hvor man veed, at Ørnen ikke forekommer saa hyppig. Han udtaler derfor den Formodning, at der ved de skudte Ørne (Ørneunger) vel maa forstaaes allehaande vilde Fugle, og deriblandt desværre forstørstedelen nyttige, saadanne nemlig, som æde Utøi og Muus, og som væsentlig bidrage til at holde disse inden rimelige Grændser eller hindre dem i at øges for stærkt. Denne Omstændighed tilskriver nu Prof. Rasch den i de senere Aar, mindre i Norge end i hele Mellemeuropa, overhaandtagende Plage med Markmusene. „Naar man i Norden, hvor hine Fugle klække Aar efter andet, systematisk udrydder Yngelen, saa er det naturligt, at de Flokke, som drage til Syden blive mindre og mindre.“ Da Prof. Rasch af Regjeringen har faaet det Hverv at udarbeide Forslag til Forandringer i Jagtloven, som allerede skulle forelægges Storthinget, saa tør man haabe, at der bliver lagt tilstrækkelig Eftertryk paa dette Punkt, som maaskee er af Vigtighed for hele Europa, og at hiint Misbrug af en i og for sig velmeent Anordning vil faae en snar Ende.

Virkningen af Kloroform paa Bier. I England har man med Held forsøgt at bedøve Bierne med Kloroform, naar man vil tømme deres Kuber. Man hænger et Klæde over Kuben og sætter Kloroform ind eller drypper den ind. Saasnart man mærker, at de forholde sig rolige, kan man uden Risiko flytte dem over i en anden Kube, hvor de næste Morgen vaagne op igjen og nok saa muntert omsværme sin Bolig.

Kunstigt Marmor. G. Rose og Dr. Siemers have faaet Marmor ved Glødning af Aragonit i en Jerndigle, der var lukket lufttet, samt af lithografisk Kalksteen og Kridt i et Porcellainskar med islebet Prop. Det Marmor, som fremstilledes af Aragonit, var meget lig det karariske. Aragonit er et Mineral, som findes i Leer og Gips i Aragonien og Salzburg, samt meget almindelig i Basalten og Basalttufferne i mange Egne af Bøhmen.

Fra Philadelphia skriver man, at Trævlerne af Hibiscus Moschentus har tildraget sig Papirfabrikanternes Opmærksomhed som et Nødmiddel for Linfiller til Papirtilvirkning. Planten voxer i sumpige Egne i de nordlige Stater og vil paa en Tønde Land eller 4 Maal Jord give en Trevlemængde, der svarer til noget over 3 Tons eller 6000 Pund oprevne Filler, hvoraf hver Ton eller 2000 Pund regnes til en Værdi af 100 Dollars.

Literatur.

Doktor Syntax'es mærkværdige Reiseæventyr. Efter den engelske Original ved Dr. H. Schou. Med 30 Illustrationer st. 8. Kbhvn. Wøldikes Forlag. Denne versificerede Reisebeskrivelse eller rettere Roman hører saa at sige blandt de verdensberømte Bøger, skjønt den intet Forfatternavn bæres af, men endnu den Dag idag, ligesom da den første Gang saa Dagens Lys, fremtræder anonym. Saameget veed man imidlertid, at Forfatteren er en William Coombe, der døde i 1823, og har foruden Andet skrevet „Dance of Life“ og „Dance of Death“, hvilke Arbeider, ligesom som hans „Tour in search of Picturesque“ have gjort adskillig Lykke, hvortil Rowlansons Tegninger, hvormed de ledsagedes, ikke lidet have bidraget. — I foreliggende Værk skildres en troskyldig og upraktisk Landsbypræsts og Skolemands mangehaande Eventyr og Gjenvordigheder under en Feriereise, som han foretog sig, blandt Andet for bagefter ved en Beskrivelse derover at kunne med det forventede Honorar bøde paa sin usle og fortrykte økonomiske Stilling. Hans Reiser og Oplevelser falde ofte i det Don-Qvichottiske, og derfor fører ogsaa en i 1821 udkommen fransk Oversættelse af Bogen Titelen „Le Don Qvichotte romantique.“ Uden synderlig poetisk Fortjeneste forresten anbefaler Fremstillingen sig ved en flydende Versifikation og en humoristisk Tone, hvilke begge Dele Oversætteren i det Hele synes at have forstaaet at bevare. Ligesom Bogen forlængst er oversat i flere europæiske Sprog, saaledes haves den ogsaa alt paa Dansk ved Rahbek; men denne maadeligt udstyrede Oversættelse manglede Illustrationer, og disse ere saa nøie forbundne med Texten, at Bogen allerede derved maatte tabe en stor Deel af den Interesse, den for det engelske Publikum havde. Oversættelsen er smukt udstyret og bliver komplet i 10—12 Hefter, à 17 ß.

— Paa Philipsens Forlag (Kbhvn) udkommer **Underverdenen med dens Skatte og Vidundere.** En Skildring for Dannede af alle Stænder af Dr. G. Hartvig, Forf. bl. A. af et paa Dansk tidligere oversat Skrift „Naturen og Menneskelivet i det høie Norden.“ Dette Værk hører i Rækken blandt de mange anbefalelsesværdige Populær-Skrifter paa Naturvidenskabens Omraade, deels originale, deels oversatte, som skyldes Philipsens Forlæggervirksomhed. Der leveres heri en fyldig, undertiden maaskee vel høitidelig poetisk Skildring af Jordskorpens Dannelseshistorie, den fosile Plante- og Dyreverden, Vulkanerne og de varme Kilder, Jordskjælv, de mærkeligste saavel naturlige som kunstigt dannede Huler samt endeligen Bergværksdriften, og Mineralierne i hvilken Skildring ogsaa flere norske Bergværker omhandles. Fremstillingen oplyses af smukke Illustrationer i Tontryk, og Værket bliver fuldstændigt i 6 Leveringer à 27 ß. norsk.

— Af Johnstons's fortjenstlige Værk **Hverdagslivets Chemi,** 2det Oplag, udkommende hos samme Forlægger, har 10de og sidste Hefte forladt Pressen.

— Paa Wøldikes Forlag er begyndt at udkomme: **Menneskelivet.** En christelig Haandbog for Unge og Gamle af Dr. theol. Fr. Ahlfeld. Oversat af C. F. V. Olsen. Den agtede Forfatter har her sat sig til Opgave at gjennemgaae Menneskelivet fra Fødselen til Døden og vise, hvorledes det i Religionens Lys bør føres. I en Række Betragtninger, alle knyttede til Steder af Skriften, skildrer han de forskjellige menneskelige Forhold og viser, hvorledes Christendommen bør gjennemtrænge og forædle enhver Side af Livet.

— Udkommet er, i Kommission hos J. Dybwad: **Om Haarets, Hudens og Tændernes Vedligeholdelse og Forskjønnelse** samt letfattelige Forskrifter til selv at tilberede Midler dertil. Af D. V. 40 S. 16. Man kan ved Hjælp af denne Pjece skyde en Gjenvei forbi de dyre Pomade-Leverandører.

— Af det danske **Videnskabers Selskabs Ordbog,** der begyndte 1793, er efter 10 Aars Venten atter et Hefte udkommet, nemlig 7de Deels 2den Afdeling, indeholdende Bogstavet U. Skrider Værket frem med samme Hurtighed, skal det kunne blive afsluttet 1893.

— Af J. E. Rydqvists berømte Værk **Svenska Språkets Lagar** er udkommet 3die Bind, hvori en Ordbog eller alphabetisk Fortegnelse over de Ord, som omtales i Værkets 2 første Bind.

— Hos Wøldike er udkommet Veirspaadomme, et Foredrag, holdt i Arbeiderforeningen (i Kbhvn.) af Kapitainlieutenant J. C. Turen. (31 S. st. 8.)

— Paa samme Forlag er udkommet: **Japans Hovedstad** og Japaneserne. En russisk Reiseskitse ved W. Carstensen, Lieutenant i Søetaten. 91 S. 8. med en Lithographi. Denne Reiseskildring findes i et i Rusland nylig udkommet og meget gunstigt modtaget større Værk, „Skizzer fra en Jordomseiling“ af Dr. Voescheslavzof, med hvem forresten den danske Udgiver har deeltaget i de fleste af ham skildrede Udflugter.

Norge.

Christiania. Storthingsmand John Harildstad fra Gudbrandsdalen er ved sin Hjemkomst hilset velkommen ved et Festlag, der fornemlig skulde udtrykke Tilfredshed med hans Stemmegivning i Jurysagen.

— Dødsfald. Forhenværende Adjunkt ved Lillehammers lærde og Realskole, Carl N. Rønneberg, † 2den Juli, 48 Aar gammel. Han var en stille, granskende Aand, stærkt belæst, i sin Embedsgjerning samvittighedsfuld indtil Ængstelighed, og agtet og elsket af Alle, som kjendte ham. — Korpslæge Henr. Phil. Bauer, f i Hannover 17de Marts 1784, † paa Gaarden Moen i Surendalen 12te Juni 1863. — Mechanikus O. Jacobsen, en Atodidakt i sit Fag, † 3die Juli, 43 Aar gammel. Han var tidligere Pedel ved Latinskolen her, men oprettede siden et større mechanisk Værksted for Forfærdigelse af Agerdyrkningsredskaber. Om ham se forresten Nyhedsbl. 1852 Nr. 16.

— I en Korrespondent-Efterretning i Aftonbladet om Kunstudstillingen i Paris omtales udførligere de sammesteds repræsenterede norske Malere: A. Askevold, J. Benetter, Fr. Bøe og H. Gude.

— Fædrelandet Nr. 143 indeholder et længere Brev fra Norge af en dansk Reisende, hvori Storthingsbygningssagen fornemmelig omtales.

— Bjørnsons Sigurd Sembe er af H. J. Greensteen i Fædrelandet Nr. 146 gjort til Gjenstand for en længere analyserende Kritik. Omtrent samtidig har det svenske Aftonblad leveret en gjennem to Nummere gaaende stærkt rosende Anmeldelse.

— Den 8de Juli aabnedes det skandinaviske Naturforskermøde i Stockholm.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 29. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 19de Juli 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Henrik Ibsen.

Digteren Henrik Ibsen, hvis Portræt vi idag give, er født i Skien 20de Marts 1828 af Forældrene Kjøbmand Knud Ibsen og Marie Cornelia Altenburg. Efterat have gaaet paa en af theologiske Kandidater bestyret Privatskole i hans Fødeby, hvor han allerede læste lidt Latin, kom han i sit 16de Aar som Lærling ind paa Apotheket i Grimstad. Hans Hu stod dog ikke til at blive Apotheker, men til at komme til at studere Medicin, hvortil Pharmacien for ham kunde tjene som en Gjenvei, paa samme Tid som han derved fandt sit Underhold. Han havde først tænkt at tage Præliminær-Examen; men da Forretningerne i Apotheket, i Forening med hans Principals Forekommenhed, lod ham adskillig Tid til Læsning, besluttede han at forberede sig til Examen Artium. Imidlertid var han alt begyndt at dyrke Poesien og skrev Digte, der i engere Kredse vakte store Forhaabninger. Men da han ligesom Holberg, medens han gik paa Skolen, gav sig af med at gjøre „satyriske Vers," lagde han sig derved ud med visse Mennesker, som de gik ud over. Hos Andre vakte dog disse „Satyrer" en saadan Beundring, at de lærtes udenad, og ville vistnok den Dag idag staae i friskt Minde hos flere Grimstadboere. Blandt hans alvorlige Digte fra denne hans Autodidakt-Periode kan nævnes et Mindekvad over Oehlenschläger, der optoges i Christiania-Posten. Han indskrænkede sig imidlertid ikke til Smaadigte, men kastede sig, som Begyndere i Poesien ofte pleie, over de største og vanskeligste Emner, og skrev „Catilina," et Drama i 3 Akter. Men at erholde en Forlægger for et saa stort Arbeide af en Begynder faldt allerede vanskeligt, og i hvert Fald kunde intet Honorar, svarende til dets formeentlige Værd, i nogen Maade paaregnes. En Ven af Ibsen, der allerede var Student, besluttede sig i denne Nød til at optræde som Forlægger, for at redde for Forfatteren de store Fordele, som et saadant Værk nødvendigviis maatte kaste af sig. Til denne sangvinske Forlægger-Virksomhed laante Vennen endog Pengene, og saaledes kom Bogen, 128 Sider tyk, og under Pseudonymet Brynjolf Bjarme, ud her i Christiania Vaaren 1850. Stykket, der som Begynder-Arbeide betragtet maa kaldes et literært Phænomen, anmeldtes af en Anonym i Langes Tidsskrift, hvis midlertidige Udgiver Professor Monrad i en Efterskrift, tiltrods for Arbeidets Mangler, ydede Forfatterens digteriske Begavelse fuld Anerkjendelse. Christiania Theaters daværende Bestyrelse, til hvem Stykket var indsendt, gav en for Forfatteren meget smigrende Censur derover, men saa sig ikke istand til at lade det opføre. De Fordele ved Bogens Salg, som Forfatter og Forlægger havde ventet sig, udeblev dog ganske, da der neppe afsattes 30 Exemplarer.

I Marts 1850, netop som „Catilina" var trykt, kom Ibsen med nogle Daler i Lommen, ind til Hovedstaden for at tage Examen. Som almindeligt for disse forvoxne Studiosi, „der rage sig tre Gange i Ugen," gik han ind paa Heltbergs Skole, hvis Bestyrers praktiske, vækkende Methode har hjulpet saa mangen lang Laban til i kort Tid at gjenoprette eller dække den forsømte Skoledannelses Mangler og skyde nemme Gjenveie mod Examens-Maalet. Ibsens Gang paa Heltbergs Skole faldt samtidig med flere senere bekjendte Literaters, saaledes A. O. Vinje, Bjørnstjerne Bjørnson og Frithjof Foss, der, mærkeligt nok, alle have modtaget Sprogets og Tænkningens afsluttende Skoledressur hos hiin i sit Slags geniale Mand. Efter fem Maaneders Forløb underkastede Ibsen sig Examen Artium; men hverken Resourcer eller Lyst stod længere til noget Embedsstudium. Han læste Æsthetik og skrev Vers, der imidlertid begge Dele afgav en daarlig Levevei. Det lykkedes ham vistnok snart at faae opført paa Christiania Theater et lidet Sagastykke, „Kjæmpehøien" og derfor opnaa noget Honorar; men heraf kunde ikke leves længe, og hans hele Liv var, hvad ydre, „kummerlige Kaar" angaar, dengang saa literarisk og poetisk, som Nogen bedst kunde ønske sig, og vel saa det. Men dets Mangler dækkedes af denne donranudiske Fornemhed, som anstaar den begavede Mand, der føler sig at have Aandens og Poesiens Aner at værne om. Han boede sammen med hiin Ven, der havde forlagt hans „Catilina," og som havde nogle Maanedspenge, der imidlertid ikke vare tilstrækkelige for Een, endsige for To. Dog hvad Vennen havde, lod han gaae for fælles Behov. Men til Middagsmad strakte det ikke, og nogen saadan kunde de altsaa ikke spise. For ikke at lide Tort og Kreditspilde i sit Logis ved at dette blev bekjendt gik de da ud i Middagstiden og vendte først hjemad, naar Folkene i Huset maatte antage de havde spist. Nu drak de sin Kaffe, hvortil de spiste Brød, som da maatte træde i Middagens Sted. Jeg kom dengang næsten daglig sammen med Ibsen og hans Kontubernal, men, muntre og glade som de stadig vare, vidste de saa godt at skjule sin underlige Økonomi, at jeg ikke havde Anelse derom, førend længe bagefter.

Henrik Ibsen.

Efter Photographi af Petersen, xylographeret af Kanne & Hansen i Leipzig.

I Forening med A. O. Vinje og Forfatteren af disse Linier paabegyndte Ibsen ved Nytaar 1851 et Ugeblad, der omsider fik Navnet „Andhrimner," og hvori kun originale Bidrag fik Plads. Deri skrev han foruden flere lyriske Smaadigte enkelte satiriske Stykker, saaledes „Norma eller en Politikers Kjærlighed, Musik-Tragedie i 3 Akter," hvoraf første Akt var kvik og satirisk træffende, men hvis Fortsættelse stod langt tilbage for Begyndelsen. Overhoved gjaldt det allerede nu, hvad der har gjentaget sig ved flere af Ibsens Digtninger selv fra den senere Tid: at han ikke ret „fik Stunder til at gjøre det sidste Vers til." Bladet gik ind efter tre Fjerdingaars Forløb, uden at have naaet op til mere end 100 Abonnenter.

Omtrent samtidig nemlig Høsten 1851, blev han af Ole Bull antaget til Instruktør ved det bergenske National-Theater, der var bleven aabnet Aaret i Forveien, den 2den Januar. I Sommeren 1852 foretog han med Understøttelse af Theatret en Reise til Udlandet, navnlig til Kjøbenhavn, Hamburg, Berlin, Leipzig og Dresden, for at studere den sceniske Kunst. Han opholdt sig længere Tid i Kjøbenhavn, hvor han stiftede Bekjendtskab med J. L. Heiberg, og længst i Dresden, hvor hans Landsmand Maleren Dahl, trods enkelte Anfald af sin sædvanlige Barskhed, i det Hele behandlede ham med megen Forekommenhed og Velvillie og forskaffede ham rigelig Anledning til at gjøre sig bekjendt med Byens mange Kunstskatte.

Efterat være vendt tilbage til Bergen henimod Saisonens Aabning, vedblev han der at virke ved Theatret indtil Høsten 1857, da han modtog Ansættelse som artistisk Direktør for Christiania norske Theater; medens Bjørnstjerne Bjørnson kort efter indtog hans tidligere havte Plads ved Bergens Theater. Hans Theatervirksomhed i Bergen var ikke udsat for det Slags skaanselløse Angreb, hvoraf Hovedstadspressen snart skulde strømme over, og om det end ligesaa lidet lykkedes ham som nogen Anden i det Slags Stilling at fyldestgjøre Alles For-

bringer, saa er det dog en Kjendsgjerning, at Theatrets Status i hans Tid var bedre, end den i de følgende Tider nogensinde har været.

Aaret efterat Ibsen var kommen hid til Christiania, indgik han (18de Juni 1858) Ægteskab med sin Forlovede Susanna Daae Thoresen, en Datter af Provst og Sognepræst til Korskirken i Bergen Hans Conrad Thoresen (f. 1802, † 11te Juni 1858) i hans første Ægteskab*) med Sara Margrethe Daae (f. 1806, † 1841).

Ved Christiania norske Theater vedblev Ibsen sin Stilling indtil Sommeren 1862, da Theatrets stedse daarligere Forfatning omsider førte til fuldstændig Bankerot, og derefter Skuespillerne for egen Regning gjenoptoge Forestillingerne. Siden har han ingen fast Ansættelse havt og levet uden anden vis Indtægt, end hvad en konsultativ Stilling ved Christiania Theater med Hensyn til det Artistiske indbringer, hvilken Beskjæftigelse først begyndte ved Nytaar, da Theatrets tidligere artistiske Direktør C. Borgaard aftraadte. Han er saaledes med Hensyn til sin økonomiske Existents hovedsagelig henviist til de Honorarer, som literære Arbeider maatte indbringe. Men dette er, og kan, som Følge af Ibsens Forfatter-Konstruktion og vore Forholde, heller ikke blive nogen rigt flydende Kilde. Thi han hører blandt disse Individualiteter, som ydre Forholde, selv Trang, vanskelig kan drive til nogen Produktivitet, der gaar videre en Inspirationens temporære Drift. Hertil kommer en Selvkritik, der ofte vrager og forkaster ikke blot længe modnede Planer, Udkast og paabegyndte Arbeider, men ogsaa større, fuldfærdige Produkter, som efter Fuldførelsen ved et modent og koldt Overspyn ikke længere tilfredsstiller ham. Vi kunne som Exempel herpaa nævne, at tvende større paa Bergens Theater opførte romantiske Skuespil, hvert paa tre Akter, ere af ham tilbageholdte fra Trykken, uagtet de efter et større Publikums Dom indeholdt store poetiske Skjønheder. Oftere har det ogsaa hændt, at han under Bearbeidelsen af et Sujet er kommen til Klarhed om, at den først valgte Form ikke var den, hvori dette vilde komme til sin fuldeste Ret, og at han saaledes, hvor Arbeidet var begyndt i Prosa, gik over til en Bearbeidelse i Vers, (f. Ex. ved „Kjærlighedens Komedie"), eller hvor en versificeret Behandling først var forsøgt, forkastede denne for Prosaen (som i „Hærmændene"). Valget mellem Prosa- eller Versformen for et givet Stof er overhoved et Punkt, som især ved dramatiske Arbeider er af stor Betydning med Hensyn paa deres Virkning, og hvorom store Digtere med moden Selvkritik og Øie for Kunstens fineste Former have befundet sig i ængstelig Tvivl. Göthe, den store Mester i dette Stykke, har derfor ogsaa udarbeidet enkelte af sine Dramaer baade paa Prosa og Vers, ja endog, som i „Götz v. Berlichingen," ved begges Udgivelse overladt Læseverdenen og Æsthetikere at træffe Valget mellem Formernes Fortrin.

Under sidste Storthings Sammenvær androg Ibsen om en Digtergage i Lighed med hvad der blev tilstaaet B. Bjørnson; men den ellevte Time, hvori Andragendet indkom, i Forening med Budgettets Stilling, bevirkede, at Kirkedepartementet i sit Foredrag, trods al Anerkjendelse forresten af Ibsens Digtervirksomhed, ikke fandt sig beføiet til at indstille ham til aarlig Gage, og Storthinget satte da ogsaa, skjønt kun med faa Stemmers Overvægt, Sagen i anden Klasse. — Et Stipendium til en Udenlandsreise af den for Videnskabsmænd og Kunstnere i dette Øiemed bevilgede Sum kan imidlertid ansees for sikret, uagtet den kgl. Resolution derom endnu ikke er falden. Af det til Reiser i Fædrelandet bestemte Beløb erholdt han saavel forrige Aar som ved sidste Uddeling en Anpart, hvorved en Indsamling af Folkesagn var Formaalet.

Som Digter er Ibsen hovedsagelig Lyriker og Dramatiker. Af hans Digte haves imidlertid ingen Samling, hvorfor Læseverdenen ikke kan danne sig noget samlet Indtryk af hans Virksomhed i denne Retning. Det er mere end ti Aar siden at han forberedede en saadan Samling til Trykken, men ved Udsættelse med Udgivelsen er han kommen til at vrage mere og mere af sine ældre Sager efterhaanden som de nye kom til, og saaledes vilde han, trods de talrige senere skrevne Leiligheds- og andre Digte, maaskee nu ikke give os et saa tykt Bind, som det, han dengang havde færdigt. Baade i „Andhrimner" og ældre Aargange af Nyhedsbladet findes flere af disse Digte fra en tidligere Periode, som han nu maaskee selv vilde vrage, men som visselig dertil ere for gode. Man finder derblandt flere Stemningsdigte af virkelig lyrisk Skjønhed, hvori et Heine'sk Skjelmeri spiller bag en dyb Følelse. Disse Digte lide hellerikke af den Formens Umodenhed, som pleie at vanhelde Begynder-Arbeider.

*) Thoresens anden gjenlevende, Hustru, er Magdalene Thoresen, der ved „Digte af en Dame, udgivne af B. Bjørnson," og ved nogle i Danmark i forrige Aar udgivne Fortællinger har vundet et anseeligt Navn i Literaturen.

Thi Ibsen viiste sig strax for en god Deel i Besiddelse af en usædvanlig Tankens Modenhed og Herredømme over Sproget. Et ikke ringe Antal af hans Digte ere Leilighedsdigte; men forsaavidt disse ikke tillige ere simple Hastværksarbeider, gjælder om dem overhoved det samme som om Welhavens Digte i denne Retning, at de løftes af en varigere Stemning, en gyldig Tanke, saaledes at Leiligheden træder i Digtets Baggrund. En ganske eiendommelig, halv lyrisk, halv episk Produktion gav Ibsen i Digtet „Paa Vidderne" (Nyhedsbladets Nytaarsgave for 1861), der kan betragtes som et artistisk Sjælemaleri, og i Danmark, af Dr. Rosenberg, er bleven en anerkjendende Kritik tildeel. Paa det episke Felt forsøgte vel Ibsen sig allerede i „Andhrimner" med et længere Saga-Digt,

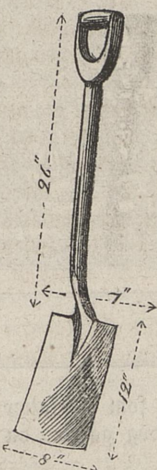

Fig. 1.

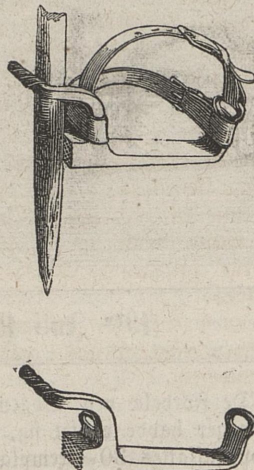

Fig. 2.

Fig 2.

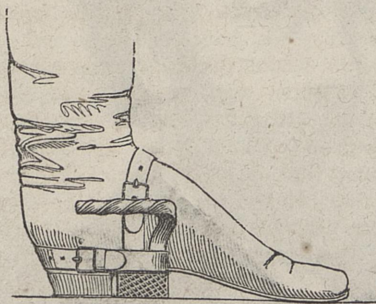

Fig. 2.

„Helge Hundingsbane," men har først i den sidste Tid igjen betraadt samme, dog det i en saavel ved Stof som Form høist forskjellig Retning. Vi sigte her til Digtet „Terje Vigen" (i Nyhedsbladets Nytaarsgave for 1862), hvilket udmærker sig ligesaameget ved malmfuldt Sprog som ved plastisk gribende Momenter. I dette, som i andre af Ibsens Arbeider, viser hans aabne Øie sig for Situationen, hvilket for endeel er en ligefrem Følge af hans Sands for det Maleriske og hans Beskjæftigelse med Malerkunsten, navnlig Landskabsmaleriet, hvori han er en ikke uheldig Dilettant.

Hovedvægten ved Ibsens Digtervirksomhed falder imidlertid paa hans dramatiske Arbeider. Et skarpt Blik og Interesse for særegne psychiske Udviklinger, Kombinationstalent i Knuders Slyngning, aabent Øie for dramatiske Situationer, kritisk Ro og Overlæg til at støkke det lyriske Indfalds Vinger og en ved lang Erfaring erhvervet Indsigt i Scenens Krav og Tarv ere for hans Produktion i denne Retning ligesaamange gunstige Betingelser. Og hvis han i samme Grad besad ideel Tro og Overbeviisning, vilde han kunne give os dramatiske Værker af høieste Rang. Foruden de ovennævnte Ungdomsarbeider „Catilina" og „Kjæmpehøien" (den sidste trykt som Feuilleton i Bergenske Blade for 1854) samt de tidligere nævnte utrykte romantiske Skuespil, har han skrevet følgende i Trykken udkomne og paa flere Theatre gjentagende Gange opførte Stykker:

1) Gildet paa Solhaug, Skuespil i 3 Akter, Christiania 1856; 2) Fru Inger til Østeraad, historisk Drama i 5 Akter, Christiania 1857; 3) Hærmændene paa Helgeland, Skuespil i 4 Akter, Christiania 1858 og 4) Kjærlighedens Komedie, Komedie i 3 Akter, Christiania 1862. I „Gildet paa Solhaug" har han behandlet et frit kombineret, romantisk Stof fra Norges seneste Middelalder, med indlagte Sange, og nærmest i samme Stiil som Hertz's „Svend Dyrings Huus." I „Fru Inger til Østeraad" oprulles, gjennem en Række sindrigt slyngede dramatiske Forviklinger, et bredt Billede fra Norges seneste Middelalder og Selvstændighedstidens Undergang. Begge disse Stykker ere ikke alene oftere blevne opførte her i Christiania og Bergen, men ogsaa af omvandrende Trupper i vore Smaabyer og paa de mindre Theatre i Sverige. „Gildet paa Solhaug" er ogsaa givet paa det kgl. Theater i Stockholm, første Gang 4de Novbr. 1858 og siden oftere. „Hærmændene" giver et stort, tro og gribende Billede af Sagatiden. Sagaen er ikke her omdigtet i Samtaleform, saaledes at det Episke gaar igjen i Dialogen, men den er frit omdigtet og udnyttet, saaledes at der er bragt fuld dramatisk Konflikt derind. Ikke alene maa dette Stykke kaldes Ibsens Hovedarbeide, men ogsaa en af de betydeligste dramatiske Produktioner inden de skandinaviske Literaturer. Goldschmidt og Dr. Rosenberg i Danmark, svenske Kritikere og tydske Kjendere af vor Sagatid have ogsaa alle skjænket det en Opmærksomhed og en Anerkjendelse, som er bleven faa norske Digtninger til Deel. Med Bifald er Stykket opført saavel paa det norske Theater som paa Christiania Theater. Med et nyt Saga-Stykke fra Norges Middelalder er han for Øieblikket beskjæftiget. Ibsens mest omstridte Arbeide er det sidste blandt de ovennævnte: „Kjærlighedens Komedie." Han har deri, i pikante, sentensiøse Vers, givet en satirisk Skildring af Nutiden, der i mange Stykker maa erkjendes at være berettiget og glimrende, hvormeget end Tendentsen i det Hele kan omstrides. Her som i flere af hans Stykker efterlader Charakteerskildringen af de Personer, som Forfatteren har skjænket sin Forkjærlighed, et uharmonisk, dæmonisk vildt, om end poetisk gribende Indtryk. — Fraregnet enkelte polemiske Artikler, der tildeels have manglet det kolde Overlægs fulde Ro, har Ibsen kun lidet skrevet i Prosa, hvilket ikke kan andet end beklages. Thi med sin store dialektiske Færdighed, sin Skarpsindighed og æsthetisk udviklede Smag vilde han paa den praktiske Æsthetiks Omraade kunne levere dygtige Arbeider. Dette ere vi berettigede til at slutte, saavel af enkelte Kritiker, som af hans i Nyhedsbladet for 1857 indrykkede Afhandling „om Kjæmpevisen og dens Betydning for Kunstpoesien", som selv de grundigste Kjendere af Emnet have tillagt et betydeligt Værd.

Nyere Havedyrkningsredskaber.

I.

Ved Verdensudstillingen i London 1851 saa man for første Gang i Europa et eget Slags Spade, som var udstillet fra de forenede Stater under Navn af Digging fork. Istedenfor det flade, mere eller mindre bladformede Jern har en saadan Spade 4—5 Tinder, som have en Længde af 10—12 Tommer og ere forfærdigede af Staal. Et Par Aar senere fik jeg indført disse her i Landet, hvor de nu ere meget udbredte. Under almindelige Forhold kan man med et saadant Spadegreip udføre omtrent en Trediedel mere Arbeide end med en almindelig Spade, og da de tynde og glatte Tinder gjøre langt mindre Modstand end det brede Blad paa en almindelig Spade, bliver Jorden ogsaa gjennemarbeidet med mindre Anstrængelse og til en større Dybde. Men Spadegreipet kan ikke bruges med Nytte hverken i meget stenet Jord, paa gammel Græsvold eller til Optagning af Træer, og til disse Øiemed, især til det sidste, behøves en godt formet og stærk Spade. En væsentlig Feil ved de hidtil brugte Spader bestaar deri, at Bladet er fæstet til Skaftet ved Hjælp af to tynde Jernskinner, som gaa et Stykke op paa den forreste og bagerste Side af dette, og disse brækkes meget let istykker, naar en Sten, en Trærod eller Lignende skal opbrydes.

Til det almindelige Landbrugsmøde i Gøteborg 1860 var der blandt Andet sendt en Mængde nye

Redskaber fra England, og mellem disse fandt jeg den her, Fig. 1, tegnede Spade, hvis Blad i den nederste Halvdel er af Staal; men den væsentligste Fordel ved denne er dog den Maade, hvorpaa Bladet er fæstet til Skaftet. Tegningen viser, at denne Spade netop paa det Sted, hvor de gamle Spader først gik istykker, bestaar af et helt og tykt Stykke Jern, som fortsættes op igjennem Skaftet og er fæstet til dette ved Hjælp af klinkede Nagler, der gaa fra den ene Side til den anden. Modstandskraften er derfor her stærkest netop paa det Sted, hvor det bedst tiltrænges. Hos Herr Brambani i Christiania, som, efter en medbragt Tegning og Adresse, forskrev disse Spader fra England, og maaske ogsaa hos Andre, have de senere været tilsalg. Erfaring har viist, at de i enhver Henseende ere hensigtsmæssige.

Tegningerne Fig. 2 fremstille et Redskab, som jeg for nogle Aar siden saa Bønderne i Neckardalen bruge til at befæste i Jorden de Stokke, hvortil Viinranken opbindes. Selv i stenet Grund kunde man saaledes bringe temmelig tykke Stokke 1—1½ Fod dybt. Tegningerne ere saa tydelige, at en yderligere Beskrivelse er overflødig. Dette Redskab, som jeg i flere Aar har brugt, har viist sig meget hensigtsmæssigt til at sætte Bønnestænger med, og ved lidt Øvelse gaar Arbeidet baade hurtigt og godt fra Haanden. Redskabet faaes for en billig Pris i Bodsfængslets Udsalg i Christiania.

Sch.

Nutidens Industri og dens Fremskridt.

(Efter Michel Chevalier.)

I.

Den store Verdensudstilling, som i forrige Aar fandt Sted i London, har — uden Hensyn til alle dens øvrige Fordele, forsaavidt ydet en uberegnelig Nytte, som den har ført til den trøstelige Overbeviisning, at Menneskets frembringende Kraft, saavel den Enkeltes som Samfundenes, fremdeles voxer og tiltager. Det Tidsrum af elleve Aar, som ligger mellem Udstillingen af 1851 og den sidste af 1862, er visselig ikke stort nok til at have modnet slaaende Kjendsgjerninger, som vidne om en betydelig Stigning af den frembringende Kraft og afgiver en Maalestok for en saadan Stigning; men der er dog fremkommet nye Fremsyninger, som ved sine sandsynlige, eller allerede indtraadte Følger ere af stor og indgribende Betydning. Af denne Grund har forrige Aars Udstilling en overordentlig Vigtighed saavel i sine techniske Enkeltheder, som i sine almindelige økonomiske og kulturhistoriske Forholde. Under dette sidste Synspunkt har den berømte Statsøkonom Michel Chevalier, for de franske Medlemmer af Udstillingsjuryen, skrevet en værdifuld Indledning*), som indeholder lærerige Oplysninger, saavel angaaende den Enkeltes og Samfundets stadende Virksomhed, som over dennes raske Fremskridt og Maalet for dens Tiltagende. Tilvæxten eller Ogningen af Menneskets frembringende Kraft har i de sidste Aarhundreder tiltaget paa den mest iøinefaldende Maade. Den Enkeltes frembringende Kraft bestemmer Samfundets, og Samfundet forholder sig til dets Formue, som Aarsag til Virkning, og egentlig ere begge kun det samme. Samfundets Formue er alt det, som ved Kjøb og Salg kan ombyttes, og saaledes tilfredsstille de menneskelige Fornødenheder. Guld og Sølv, der almindelig betragtes som den haandgribeligste eller eneste Formue, er kun en Biting for Stasformuen, endskjønt de ere en vigtig Biting, da de tjene til fælles Værdibestemmelse af alle andre Gjenstande. Jo mere frembringende Kraft en Stat har og jo større den Formue er, som den kan skaffe, desto større er Mængden af de mangehaande Gjenstande, som udkræves for at tilfredsstille den forskjellige Trang hos dens Medlemmer, hvilke den da aarlig fordeler blandt disse, og hvorledes den gjør dem rigere eller mindre trængende.

For at undgaae enhver Tvetydighed og Uklarhed ved Udtrykket „frembringende Kraft", ville vi fastsætte dets Betydning saaledes, at man derved for hver Industrigren forstaar den Mængde Frembringelser af en vis Art, som ved Gjennemsnitsarbeide af et Menneske i en given Tid, f. Ex. i en almindelig Arbeidsdag kan ydes. Man kunde ligesaagodt lægge et Aar til Grund for Beregningen. Naar f. Ex. en Stangjernshammer med 100 Arbeidere, som arbeide Nujern til Stangjern af en bestemt Form og Størrelse, aarlig frembringer 200,000 Centner, saa udgjør hver Mands frembringende Kraft 2000 Cent. aarlig eller 666 Pd. om Dagen i 300 Arbeidsdage. Vælger man et Spinderi istedenfor et Hammerværk, saa kan man der bestemme det enkelte Menneskes frembringende Kraft paa en lignende Maade, naar man dividerer Vægten af det Bomuldsgarn af et bestemt Nummer f. Ex. Nr. 40, som aarlig eller daglig frembringes, med Antallet af de voxne Mennesker, som ere beskjæftigede hermed. Paa denne Maade opnaar Begrebet om den Enkeltes frembringende Kraft og følgelig ogsaa om den Heles ikke alene fuldstændig Klarhed, men den ønskeligste Nøiagtighed.

Menneskets frembringende Kraft udvikler sig stadig i en sammenhængende Følge paa Civilisationens forskjellige Alderstrin.

Billeder fra Bergen: Den nye Børs. (Efter Photographi af Selmer.)

Med sit lille svage Legeme og utallige Fornødenheder vilde Mennesket være det ulykkeligste og mest hjælpeløse Væsen, der gaves, dersom det ikke havde viist at tilegne sig og nytte andre materielle Kræfter end dets Legeme tilbød. Ved Aandens Magt fravover det Naturen dens mangfoldige Hemmeligheder og gjør Erobringer, der tjene til at tilfredsstille dets Fornødenheder og at frembringe utallige Ting, som danne Summen af den Enkeltes og Samfundets Formue. Ved Herredømmet over Naturen skaffer Mennesket sig en mangfoldig Hjælp til sit Arbeide. Først var det Dyrene, som maatte underkaste sig at træde i Menneskets Tjeneste, Oxen, Hesten, Æslet, i nogle Egne Kamelen, Lamaen, i andre Rensdyret. Saa var det Naturkræfterne, som den menneskelige Forstand lagde Beslag paa, enten i deres stormende eller slumrende Tilstand og udfoldede og nyttede efter sin Trang. Ved sin Aands Rigdom er Mennesket istand til at tilbede Naturkræfterne en uendelig Virksomhed. Man kunde gjerne ligne dem med Eventyrenes Riser, som en høiere Magt holdt fængslede i Afgrundene, til de bleve udfriede af en god Aand. Nu ville vi fremstille nogle af disse Kræfter, og man vil finde, at det er Mønstringen af en Armee, som allerede imponerer ved sin Størrelse, men endda mere ved sin Magt.

Her en Bemærkning om Menneskets personlige Kraft, der er saa indskrænket og ubehjælpelig, naar det staar ligeoverfor Naturen, alene indskrænket til sine fire Lemmer uden Vaaben eller uden Redskaber. Hvorledes han end griber Tingen an, er det ham ikke muligt at forhøie Intensiteten af denne Kraft synderlig; men om han nu end ikke kan forhøie Maalet for sine Muskler og Lemmers Kraft, saa er han dog istand til mangedobbelt at forøge Virksomheden eller Nyttevirkningen af dem. Han har eiendommelige Midler, hvis Anvendelse er aldeles uendelig, hvorved han kan udvikle hiin Anstrængelse til den fineste og mest uddannede Dygtighed, saaledes at han bliver skikket til at opnaa næsten alt hvad han vil. Det, hvorved man har hostet denne Opgave, er de forskjelligste Slags Værktøi eller Redskaber.

Medens Maskinerne i mere indskrænket Betydning tjene Mennesket til at gjøre Naturkræfterne nyttige, sætte de forskjellige Redskaber ham istand til at anvende hans egne Kræfter og dem af sine enhver ønskelig Retning. Saaledes opnaar han med sine Lemmer at kunne udrette langt mere end de øvrige Dyr tilsammentagne kunne udføre ved Hjælp af de utallige Livsredskaber, som Naturen har ødslet paa dem.

For Menneskene er Værktøiet Hjælpeorganer, hvorved han er istand til at udføre en uendelig Mængde af Operationer, som ved første Blik synes at være nægtet hans naturlige Organer. Forgjæves vilde Mennesket prøve paa med sine Tænder eller sine Negle at skjære i Træ, som Bæveren eller Rotten; men hvilket Dyr var vel istand til at skjære ud en Planke, som Mennesket med en Haandsag? Hvilken Fugl var vel istand til med Næbbet at udhule et Træ, som Mennesket, naar det bruger et Bor? Den simple Gjerning at slaa en Spiger ind i en Væg eller i en Bjælke, kan Mennesket ikke udføre, naar det ligesom Dyrene kun er henviist til sine naturlige Organer; men har det en Hammer eller endogsaa kun en Steen i Haanden, saa er det en Smaating for ham, medens 10 af de stærkeste og mest hændige Dyr ved Hjælp af alle deres Organer ikke skulde være istand til at udføre det. Men hvorledes gaar det, naar Mennesket til de finere Redskaber føier andre virksomme Hjælpemidler, saasom pulveriseret Sandsteen eller Smergel for at polere en Flade eller udhule en Kalksteen? Hvad kunne vel selv de dygtigste og mest virksomme Mollusker, som ved sine Udsondringer og Tænder bore sig ind i og ødelægge Træværk og Steenmure, udrette i Sammenligning med Mennesket i saadanne Retninger?

Dette er Resultatet af den menneskelige Aands Arbeide, som ofrer sig til Naturiagttagelse, for deraf altid at øse nye Opdagelser, og som udfinder hvorledes disse Opdagelser kunne anvendes i Kunst og Haandværk; saaledes tilegner den sig for sin Virksomhed nye Kræfter og Midler, der ere ligesaa mange som forskjelligartede. Han opnaar en frembringende Kraft, som altid udvider sig meer og meer. Han skaffer sig Legioner af Medarbeidere med Liv og endnu flere uden Liv. Hans Love underordner sig som lydige Tjenere: Vandfald, Flodernes Løb og Strømme, Vindens Virksomhed, Havets Ebbe og Flod — ligesaa Dampens Spændkraft ikke alene den, der kommer af Vandet, men ogsaa af andre Vædsker (f. Ex. Æther og Chloroform). Nu for Tiden benytter man ikke alene Vædsternes Spændkraft, men ogsaa den, der striver sig fra saadanne Legemer, der i Almindelighed er bekjendte som gasformede. Den atmosphæriske Luft har man brugt kold i sammentrykt Tilstand og ved Hjælp af Kalorikmaskinen og Lysgasen har man ogsaa i Paris med Held brugt den som Drivkraft. Vanddampens Anvendelse i større Maalestok er ikke meget ældre end dette Aarhundrede, hvis første Halvdeel vi ikke ere komne langt over. De øvrige elastiske Kræfter række ikke meer end 20 Aar tilbage. Disse 20 Aar have været helliget Opfindelsen af de første virkelig praktiske Konstruktioner, hvilke udentvivl snart vil gjøre Plads for bedre. I denne Retning staae vi lige ved Veiens Begyndelse. Til disse Drivkræfter komme endnu

*) En tydsk Oversættelse er udkommen ihos R. Decker, Berlin, med Titel: „Die heutige Industrie, ihre Fortschritte und die Voraussetzungen ihrer Stärke."

de explosive Legemer, som Krudtet og de knaldsure Forbindelser, som ikke paa langt nær ere udnyttede. Elektriciteten, Jordmagnetismen og Lysstraalerne ere komne Mennesket tilhjælp og yde ham endnu deslige Tjenester. Eller er det en Overdrivelse, om man kalder Telegraphen et Vidunder? Er ikke Photographien eller Lyset, som have sin Oprindelse af samme Kilde, noget vidunderligt?

For 30 Aar siden gjentog man i Laboratorier med megen Møie et interessant Forsøg, som først blev udført af en berømt engelsk Physiker Dr. Leslie, der herved beviste, at Vædsker, naar de fordampe, optage eller absorbere en betydelig Varmemængde. I et lufttomt Rum satte man tvende flade Kar, af hvilke det større var fyldt med koncentreret Svovlsyre, det mindre med Vand. Vandets Fordunstning i det lufttomme Rum blev fremskyndet ved Tilstedeværelsen af Svovlsyren, af hvilken det meget begjærligt blev optaget; herved afkjøltes Vandet saa stærkt, at det blev dækket med Iis. Naar det lykkedes, var dette et smukt Experiment for et Laboratorium. Leslie's Idee blev optaget og gjennemarbeidet af de Lærde. Den har antaget mangfoldige Former og endelig fundet Anvendelse i Industrien. Man har konstrueret Kjøleapparater, der ere grundede paa en Fordunstning af Æther, som have givet gode Resultater. Senere forsøgte man det med en Opløsning af Ammoniak og Resultatet var fuldkomment; man har bragt det saa vidt, at man kan frembringe en saa stærk Kulde til saa lave Priser, at man inden kort, idetmindste paa Landet, kan spare alle Iiskjældere. Den Iis, man behøver, kan man fremstille paa Stedet. Denne Opdagelse har imidlertid ogsaa havt andre Følger; det har deraf udviklet sig en betydelig Industri, som beskjæftiger sig med at udvinde de forskjellige Salte, som foruden Søsaltet, findes i Havvandet, ved at bringe dette til at fryse. Hertil har man ogsaa støttet det Haab, at Architekterne, naar de i Fremtiden mere end nu henvende sin Opmærksomhed paa hvad der ved Hjælp af de physiske Videnskaber kan udrettes for at gjøre vore Boliger bekvemmere og sundere, ville benytte det samme Apparat med passelige Ændringer, for at bringe Svalhed i Husene under Sommerheden eller Kjøling til de store Fester, naar der i Salene hersker den ulideligste Temperatur.

Det er ikke nok at opdage nye Kræfter; det er ligesaa nødvendigt at lade en Mængde Arbeide udføre ved Hjælp af disse Kræfter. Derfor har Mennesket efterhaanden opfundet og udført en Mængde af Maskiner og Apparater, hvorved det under mangfoldige Former sætter Naturkræfterne i Virksomhed og forandrer deres Virkninger efter sine mangfoldige Fornødenheder og Øiemed. Samtidig har det ved god Konstruktion samt stærk og forstandig Udførelse forhøiet Kraftydningen af hine Mechanismer i en forbausende Grad. Herpaa et Exempel. Paa vore Dages Krigsskibe har man Maskiner, som nominelt arbeide med 1400 Hestes Kraft, men disse Maskiner kunne, om det fornødiges, arbeide med den femdobbelte Styrke, saa udgjør det altsaa 7000 Hestekræfter. Da Damphestekraften udgjør det Dobbelte af den Kraft, en Hest af Kjød og Blod kan yde*), og da Maskinen daglig arbeider i 24 Timer, medens den Hest, som gaar for Vognen eller for Plogen, almindelig ikke trækker eller arbeider mere end 8 Timer, saa udfører en Damphest ligesaa meget Arbeide, som 6 af disse Dyr, hvilke vi dog betragte som meget nyttige og gode Tjenere. Hine Maskiner repræsentere saaledes 42,000 Staldheste. Med Undtagelse af den store Armee, som Napoleon den Første Sommeren 1812 over Niemen førte til Moskau, har der vel neppe i den nyere Tid existeret nogen Armee, hvis effektive Hestemagt har været saa stor.

Nogle Smaadigte.

II.**)

Den lille Smed.

Jeg eier et lidet Kammer,
Der bor en liden Smed;
Han svinger altid sin Hammer,
Hans Esse er saa hed.

Hvad er det nu vel, han smeder
Altid saa ivrig paa?
Ak! det er Lænker og Kjæder,
Hvormed jeg selv maa gaa.

*) Man antager med et Middeltal, at en Hest i Sekundet løfter 255 Pd. en Fod høit, i Mekaniken udgjør derimod en Hestekraft 480 Fod Pund ɔ: en Maskine af en Hestes Kraft løfter i Sekundet 480 Pund 1 Fod fra Jorden.

**) Se Nr. 20.

Verdens Gang.

Hun var en falden Kvinde,
Og han var Dommer bleven;
Han stod paa Ærens Tinde,
Og hun — hun var indskreven.

Han maatte dømme hende,
I Spindehuus hun sidder;
Og inden Aarets Ende
Var han alt bleven Ridder.

Et Portræt.

Paa Markuspladsen i Gondolstaden
Er et Portrætgalleri;
Der skuer du hele Dogeraden,
Gjenfødt af Kunstens Geni.

Midt i den straalende Fyrsterække
Der sees et Sørgeflor;
Det er Forræderens Skjændselsdække;
Han brød jo sit Fyrsteord.

I Hjertekammeret dybt herinde
Er ogsaa et Galleri;
Et florbehængt Portræt af en Kvinde
Er allerinderst deri.

Opium.

Han kunde ei blive hjemme,
Han havde ingen Ro,
Han reiste for at glemme,
At han ei kunde tro.

Han reiste til store Stæder
Og saa hver Kunstens Skat
Og tumlede sig i Glæder
Saa vildt som en Besat.

Han reiste til høie Fjelde
Og løb om paa sin Fod,
For vilde Gemser at fælde
Med det vildeste Mod.

Han reiste til fjerne Stammer,
Og om med dem han foer
Blandt Wigwams, Telte og Gammer
I Vest og Syd og Nord.

Han reiste til Østens Lande,
Til Frelserens egen Stad,
Og Jordansflodens Vande
Gav ogsaa ham et Bad.

Han reiste atter tilbage
Til sine Fædres Hjem,
For sig en Hustru at tage —
Han vidste ikke Hvem.

Nu er han altid hjemme;
Nu har han fundet Ro.
Hun lærte ham at glemme,
At han ei kunde tro.

„e."

For Huusbrug og Haandværksdrift.

Kamptulikon kaldes et engelsk Fabrikat, som fremstilles siden forrige Aar. Det bestaar af meget vel sammenblandet dampblødet Kautschuk og det fineste Korkepulver. Heraf frembringes Plader eller hele Ruller af hvilken Tykkelse, man vil forlange, som tjene til Gulvklæder eller Belæg i Trapper og Gange; det overgaar alle andre hertil brugelige Stoffer i Myghed, Bøielighed, Uigjennemtrængelighed for Støv og Fugtighed, Varighed, Vedligeholdelse af Varmen og Dæmpning af Lyd og Larm. Fornemmelig af den sidste Grund er Gulvet i den umaadelige Læsesal i British Musæum belagt med Kamptulikon, som er mørkegraa af Farve, men man kan forresten ogsaa faae den af alle andre Farver. I London findes der allerede 3 store Fabrikker for dette Produkt, som ogsaa alt har fundet Anvendelse i det engelske Landbrug, idet man klæder Gulv og Vægge i Staldene med det. De kongelige Stalde i Windsor og flere andre Stalde ere klædte med Kamptulikon. Staldene holdes derved varme, tørre og rene, Strøelse er overflødig og Hovene skaanes; ved Vægklædningen vænnes Hestene af med at slaae, da det ikke gjør nogen Larm.

(Wochenblatt f. Land- u. Forstwissenschaft.)

Middel til at forbedre Kjødets Smag og bringe det til at holde sig længe. J. C. Leuchs i Nürnberg foreslaar, at man i det første Øiemed skal give Dyrene spirituøse Drikke blandede med Krydderier, før man slagter dem; for det andet skal man give dem Blandinger, der indeholde forraanelsesstridige Stoffe. Det synes allerede at være en gammel Skik hos Chineserne, som før de slagte sine Høns, give dem en krydret Viindrik, hvorpaa de jage dem omkring, for at den skal udbrede sig i Legemet.

(Dinglers polytechn. Journ.)

Om Rensning af Brændeviin, af J. C. Leuchs i Nürnberg. Fuselolien har den Egenhed, at den bliver flydende eller stivere ved en meget lavere Temperaturgrad end Alkohol; herved gives der Adgang til at rense Brændeviin eller Alkohol ved to forskjellige Midler. Det ene er Brændevinets Afkjøling, hvorved Fuselolien desto fuldstændigere udskilles, jo mere vandblandet Brændevinet er; ved 0 Graders Temperatur er det tilstrækkeligt at filtrere Brændevinet gjennem iisblandet Sand. — Det andet er at drive eller destilere Spiritusdampene over gjennem meget fiinhullede Metalplader; Dampene stryge igjennem, men Fuselolien fortættes paa Pladerne og løber ned igjen; man har anbragt flere saadanne Plader efter hverandre og forenet denne Rensning med Destilationen.

(Samme Journal.)

„Eichstädter Bienen-Zeit." meddeler flere Tilfælde, hvori Biestik have været et virksomt Helbredelses-Middel mod Rheumatisme. En Patient, som i Begyndelsen af Foraaret led af heftig Rheumatisme i den høire Arm, blev stukket af en Bie i Tommelfingeren. Kort efter indfandt sig den sædvanlige Hævelse som fra Haanden udbredte sig til Armen. Men eftersom Hævelsen varede, ophørte al rheumatisk Smerte i Armen. Mod Enden af Sommeren indfandt Smerten i Armen sig igjen efter en heftig Forkjølelse. Paa Grund af den allerede gjorte Erfaring, lod den Syge sig dennegang forsætlig stikke i Haanden af en Bie, og helbredes ligesom første Gang.

Literatur.

Af H. J. Müllers **„Fremstilling af Søkrigshistoriens vigtigste Begivenheder"** (B. M. Bentzens Forlag) er idag udkommet 4de Hefte, hvormed dette fortjenstlige Værk er sluttet. Fuldstændig udgjør Bogen 483 Sider i stor Oktav, foruden 12 Plancher, og saaledes er den, allerede fra Omfangets Side betragtet, et af de betydeligste historiske Arbeider i vor Literatur. Prisen for det hele Værk er 1 Spd. 72 ß.

— Af Maanedsskriftet **For Hjemmet** er udkommet 4de Binds 4de Hefte, indeholdende Klosterfruen af A. Elg (Fortsættelse), Ahasverussagnet og dets Literatur af L. Dietrichson, P. A. Munch, Digt af A. Munch, samt tvende fra det Engelske oversatte Stykker.

— Af **Luthersk Kirketidende**, udgiven af Professor Gisle Johnson (Jac. Dybwads Forlag) er nu udkommet Nr. 1 og 2, indeholdende, foruden kirkelige Efterretninger, følgende tvende længere Afhandlinger: Hvad er Kirken? I. og Katechismusstriden i Hannover.

— Af **Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben**, anden Række, er udkommet 5te B.'s 3die Hefte indeholdende 1) Darwins Theori om Arternes Oprindelse, 2det Afsnit; 2) Sex Forelæsninger over Lyslæren af Tyndall. II; 3) Atmosphærens Electricitet, ved Adjunkt V. Ramsing og 4) naturhistoriske Notiser.

— Paa Philipsens Forlag (Kbhavn) er udkommet 1ste Levering af **Agerbrugets Naturlove** af Justus v. Liebig. Dette Værk er en Oversættelse af den geniale Forfatters „Naturgesetze des Feldbaues", hvori fremstilles Plantens Udvikling og Liv, Jordbundens Indflydelse paa Planten og Gjødningens Virkninger. Et Værk af denne Beskaffenhed og af den Gehalt, som Forfatterens Navn borger for, tør gjøre Regning paa en stor Udbredelse. Det udkommer i 6 Leveringer, à 27 ß.

— C. Eichhorn i Upsala har udgivet et hidtil ikke kjendt Haandskrift, indeholdende et større svensk dramatisk Arbeide, **Thispe**, Comoedia af Magnus Olai Asterophus, fra Begyndelsen af det 16de Aarhundrede. Det er i sin Tid bleven opført 4 Gange i 16 Aar, og „vidner om udmærket Forfatterbegavelse".

Norge.

Christiania. Den længe omhandlede Sammensmeltning af begge Theatre her i Byen har nu endelig fundet Sted, idet det norske Theaters Skuespillerpersonale har modtaget Engagement ved Christiania Theater paa samme Betingelser som de øvrige Skuespillere, og det norske Theaters Lokale er leiet for 5 Aar mod en aarlig Leie af 1400 Spd. Det skal være Meningen til enkelte Tider, som f. Ex. under Markedet, at give Forestillinger paa begge Theatre.

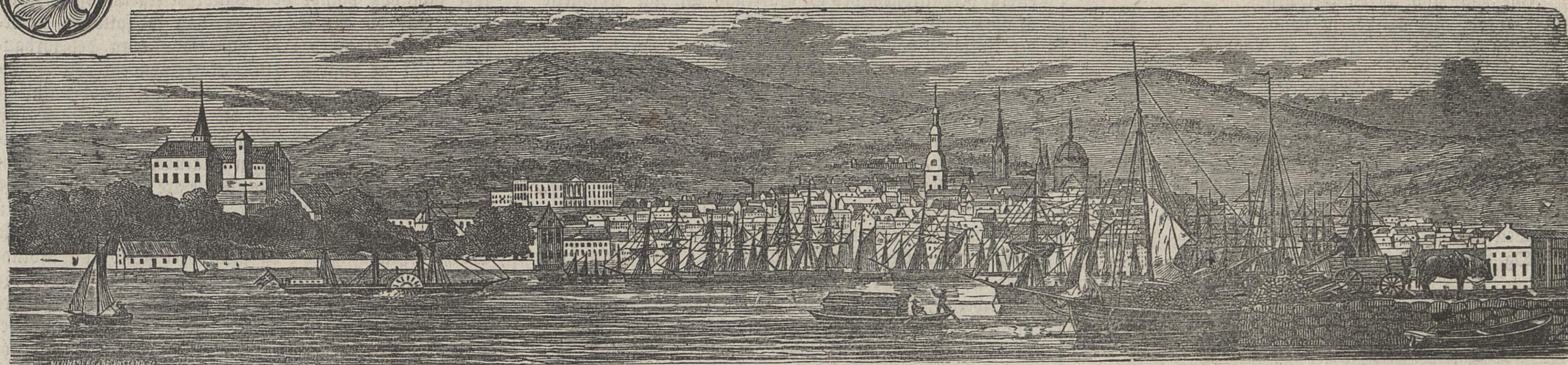
— Den berømte Fiskumfos vil man, ifølge en Korrespondence i Mgbl. No. 194, maaskee nu snart kunne udstryge af Geographien, idet man er i Begreb med at give Namsen et forandret Løb forbi Fossen, igjennem en Kanal, for at forebygge den betydelige Opstuvning af Tømmer, som aarlig forgaar der.

— En af Sveriges ældste og i sin Tid ypperste Jurister, Hofretsraad J. H. Collin, er død den 20de Juni i Jønkøping næsten 89 Aar gammel. Fra 1797—1839 var han Medlem af Gøta Hofret.

☞ **Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.**

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 30. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 26de Juli 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Fra mine Fristunder.

(Af Stiftsprovst P. A. Jensen.)

2. Vatnaas Kirke.

Hellig Olaf staalklædt foer
Landet rundt fra Fjeld til Fjord;
Hannem fulgte Skarer bolde,
Mænd med Kors og Mænd med Skjolde.
Overalt, hvor han kom frem,
Blev der ødt i Guders Hjem;
Odin og hans Æser alle
Maatte brat for Christus falde.

Aldrig saaes hertillands
Før saa underlig en Dands:
Grimme Gjøgrer, fule Trolde
Maatte flye fra grønne Volde;
Skjul de tog i Bjerg og Ur,
Hvor Kong Olaf gav dem Buur,
Og hvor end de iltert glamme
Høst og Vaar som Hunde gramme.

Fulgt engang af Kjæmpevagt
Hellig Olaf tog paa Jagt;
Skovens Dyr han monne bede
I den lumre Sommerhede.
Meer og meer blev Dagen klar,
Meer og meer blev Heden svar;
Men sit Bytte slap han nødig,
Skjønt han meer og meer blev mødig.

Brændende fra Himlen blank
Middagssolens Straaler sank;
Hellig Olaf med sit Følge
Magted Kviden ei at dølge.
Heden stak ham; Skoven sval
Dæmped ham ei Tørstens Kval;
Onde Vætter ham forvilded; —
Syn og Sands var plent som hildet.

Da steg Hellig Olaf ned
Af sin Ganger, tung af Sved;
Alt hans Følge for ham knælte,
Mens den fromme Konge mælte:
„Hvis jeg, Herre, uden Svig
I min Afmagt stred for dig
Mod den lede Troldeskare, —
Løs mig da af deres Snare!"

„Her i denne vilde Skov,
Hvor end aldrig lød din Lov,
Hvor kun laadne Udyr huste,
Trolde fnøs, og Storme suste:
Her jeg lover, at dit Navn
Prises skal i høien Stavn
Fra det Huus, som her skal bære
Korsets Mærke til din Ære." —

Kongen paa sit Ansigt laa,
Taarevæded Blomst og Straa;
Men fra Kjæmpers Rad tilsammen
Lød et kraftigt Hjerteammen.

Styrkede ved Bønnens Magt
Staa de tause som paa Vagt,
Mens med Frygt og Haab de vente
Paa, hvad Tegn dem vorde sendte.

Hør, da flaxer Flokken nær
Op en Fugl med tunge Fjær,
Og, mens Kongen lytter stille,
Nemmes Lyden af en Kilde.
Hellig Olaf springer op, —
Se, da skjælver Birkens Top:
En Tiur med tunge Vinger
Ned i Træets Løv sig svinger.

Men fra Aasen tæt derved
Silred der en Sølvbæk ned;
Olaf rafkt sin Bue spændte,
Fuglen først saa vil han hente.

Men hvad skeer? Medet den svandt;
Dog, hvor Fuglen nys de fandt,
Blinked fra de tætte Birke
Frem en liden, gylden Kirke.

Hellig Olaf og hans Mænd
Maalløst stirrede derhen;
Da brød Drotten Skarens Stilhed:
Og han kvad med hellig Mildhed:
„Herre, naaderig og stærk,
Dette var dit eget Værk!
Du har hørt min bange Klage
Og vil mig paa Ordet tage."

„Som du vil, saa skal det skee. —
Her, hvor nu jeg bøier Knæ,
Skal du snart med Lyst fornemme
Menighedens Jubelstemme.

Asmund Olaffen Vinje. Efter Photographi.
(Se næste Side.)

Kilden, som fra Aasen sprang,
Skal ei stille blot vor Trang,
Men med Daabens Livsvand hele
Syndens Saar paa tusind Sjele. —"

„Amen!" lød det lydt i Chor;
Da stod fast det Kongeord.
Synet veg; men i sit Indre
Kongen saa de Taarne tindre.
Hellig Olaf og hans Mænd
Gik paa Rad til Vandet hen,
Og for Sjel og Legem baade
Blev det dem en Brønd af Naade.

Snart der lød fra Skovens Hang
Manderøst og Ørklang;
Inden kort lød fromme Sange
Fra de gamle Bamsegange.
Det var Hellig Olaf selv,
Som indvied Kirkens Hvælv;
Deiligt laa den mellem Birke
Og fik Navnet: Vatnaas Kirke.

A. O. Vinje — „Dølen."

II.

Efterat Vinje var kommen til Hovedstaden for at studere, saa han sig med Hensyn til sit Underhold hovedsagelig henviist til Literaturen. Allerede under sit Ophold i Mandal, hvor han i Omgang med Jaabæk og Ligesindede modtog sin demokratisk-politiske Indvielse, havde han, foruden endeel mislykkede Vers, skrevet Adskilligt i Lister og Mandals Amtstidende, og var i det Hele bleven anerkjendt som en for Listerlandets Interesser skikket politisk Repræsentant, hvilket ogsaa hans Valgmandsvalg godtgjorde. Ogsaa havde han fundet Adgang til Morgenbladet og vakt Hovedredaktørens Opmærksomhed ved en med Bogstavet W. mærket skarp Anmeldelse af Sognepræst Knutzens „christelige Fortællinger," hvis Forfatter nok ligesom mange Andre antog Anmelderen for at være Provst Wergeland, og derfor i sit Gjenmæle drog stærkt tilfeldts mod hans Rationalisme og ukjærlige Lyst til Spot. Efter Vinjes eget Udsagn var det denne Artikel, som skaffede ham en lønnet Plads i Morgenbladet. — Den Hurtighed, hvormed han undfangede Ideer, den øieblikkelige, reproduktive Begeistring, hvormed han opelskede dem, og den deraf flydende Lethed og Hurtighed til at „sætte dem udi Pennen," — en Mængde fornøielige Indfald og en efter Datidens Mode høitstemt Frihedsphraseologi, vilde ogsaa gjort ham til en ypperlig Medarbeider, især for et demokratisk Dagblad, dersom han ikke til hine Egenskaber havde føiet en saadan Uberegnelighed, at han gjerne var istand til at ride sit Partis kjæreste Kjæpheste noksaa velmeent lige til Wandsbek. Men den Upartiskhed, hvormed han gav efter for ethvert Indtryk, og derefter lempede eller forandrede sin Mening, kunde ikke andet, end berøve hans Ord den Virkning, som Overbeviisning og Konsekventse udøver, selv om de kun ere Eensidighedens laveste Fostre. Han forstod hellerikke endnu, som senere Tilfældet, at adle sin stemningsfulde Slingren ved at skyde den ind under Selvironiens Ægide, og opstille den Ting, at skifte Mening, som sit Livs Program. Som politisk Forfatter maatte han altsaa snart komme til „at støde an i mange Stykker." Intet Parti „kunde bruge ham;" thi naar han lod sine aandrige Indfalds Bomber springe, var der samme Fare for Splinterne enten man saa hørte til hans Tilhængeres eller Fiendernes Rækker.

Vinje skrev fra Sommeren 1848 og fremover indi 1850 adskillige Artikler i Morgenbladet, men Lidet eller Intet, der kunde henregnes til den „høiere Politik." Foruden en Artikel om Skoleloven (1848) var hans betydeligste Bidrag en lang Kritik over Erik Bøghs udskregne Tryllefarce „Nytaarsaften 1848—1849," hvori Vinje paa den formeentlig fornærmede Parts Vegne udfoldede megen dialektisk Færdighed i Retning af en eensidig Nedrivelse, til stor Henrykkelse for et ikke lidet Antal Læsere. — En opsigtsvækkende Artikel om „Marcus Thrane og Præsten Halling," som blev vraget i Morgenbladet, lod han trykke i „Krydseren," for hvis sarkastiske Lune han snart selv skulde afgive et anseeligt Stof. Med Aaret 1850 (hvori Vinje blev Student) ophørte det Forhold, hvori han havde staaet til Morgenbladet.

Vinjes politiske Traditioner fra Vestlandet og især hans Optræden i Nytaars-Farce-Striden vare meget skikkede til at akkreditere ham hos det demokratiske Parti, der under den siden Februar-Revolutionen indtraadte politiske Gjæring i Europa følte sig stærkt i Aande og sysselsat med visse Anstaltmagerier til en stærk og fast Organisation. I den demokratiske Forening, som dengang oprettedes, men med lige saalidet Fremgang, som den senere Reformforening, tog Vinje ingen aktiv Deel, om han end var Medlem. Men da Harro Harring, hiin politisk-literære Vagabond med europæisk Navnkundighed, var kommen hid, saa de ivrigste Demokrater i ham en brugbart Redskab til at fremme sine Ideer og Planer og fik under hans Ledelse istandbragt et politisk Organ, der antog Titelen „Folkets Røst" og begyndte at udkomme 1ste Mai 1850. Blandt de skrivende Kræfter, som hine Partigjængere søgte at trække til sig, var da Vinje, og han leverede ogsaa efterhaanden adskillige Artikler i Bladet, især efterat Redaktionen ved H. Harrings unødige Udjagelse af Landet var gaaet over til P. Hjelm Hansen alene, der tidligere havde været Medredaktør. Foruden flere mindre Stykker skrev Vinje en lang Anmeldelse af Monsens „Dronning Gyda," der dog røbede et endnu lidet modent kritisk Standpunkt.

„Folkets Røst" gik ind ved Kvartalets Slutning, efterat dets Hovedentreprenør havde ofret 5—600 Spd. paa dets Trykning. Det viiste sig allerede dengang, hvad der end tydeligere aabenbarede sig med „Nationalbladet" og tildeels ved det i 1859 for en kort Tid gjenoptagne „Christiania Dagblad," at vel enkelte røde eller misfornøiede Politikere føle en stærk Trang til et „liberalt, frisindet uafhængigt Organ," hvilket med andre Ord i Regelen vil sige det samme som et Blad, der med tilbørlig Eensidighed og Partiskhed kan forfægte deres særegne Interesser og gaae deres lave Ærinder; men at de ogsaa samtlige, naar det kommer til Udførelse, kun ville betjenes, uden at tjene, og derfor unddrage sine „Organer" ikke blot al direkte Understøttelse i Form af Pengetilskud og Forfatterskab, men endog denne indirekte Bistand, som Abonnement paa et Blad altid yder. Den Skjæbne, „Folkets Røst" havde, maatte udvide Vinje's allerede vundne Erfaringer med Hensyn til Faren ved at sælge sig i noget Partis Tjeneste, og efterhaanden førtes han mere og mere ind paa det politiske Fribytteris Omraade, hvor det først blev ham muligt at udfolde sin egentlige Begavelse og lade sin Sands for „det Flirande" i vore Forholde komme til fuld Anvendelse.

Med Begyndelsen af 1851 aabnede Vinje sig tvende Afløbskanaler for sine fribyttersk politiske Ideer og øvrige literære Produktioner, nemlig som Medredaktør af det nystiftede Ugeblad „Andhrimner" og som stadig Korrespondent i Drammens Tidende. I „Andhrimner" skrev han en større Deel af Kritikerne over Storthinget i 1851 og tvende længere Afhandlinger: „Politiske Stemninger og Ministerskifte" og „Opbyggelige indsendte Tanker fra Landet." Den første Afhandling paabegyndtes under Følelsen og Indtrykket af, at et Ministerskifte var en uafviselig Fornødenhed for vort politiske Velvære; men under Afhandlingens succesive Affattelse og Indrykkelse i Bladet kom han, ved at sætte sig nærmere ind i Spørgsmaalet og tage alle ny tilkomne Faktorer med i Betragtningen, omsider til det Resultat, at det bestaaende Ministerium dog var det bedste, hvorfor han lod det beholde sine Tabouretter. Konsekventsen af sin Udvikling opofrede han altsaa for sin Upartiskhed og denne oprigtige Sandheds-Erkjendelse, som han dog helst burde være kommen til, inden han skrev. Den anden Afhandling var hjemsendt til Bladet fra en Reise i Thelemarken og med en høitidelig politisk Titel, der imidlertid af hans Medredaktører blev forandret til den ovennævnte, der bedst syntes at passe paa dette landlig-politiske Potpourri. Af hans øvrige, ikkepolitiske Artikler i Bladet maa her nævnes tvende længere Anmeldelser, den ene af O. Vigs „Bondeblomster," den anden af Nils Dahls „Guld-Thor." Begge havde, som Kritiker betragtede, den Feil, at mangle Objektivitet, og at gjøre en altfor singulær og subjektiv Opfatning gjældende, saaledes at Recensentens Stemninger og Ideer lagdes ind i det anmeldte Arbeide, og dette igjen bedømtes derefter. Paa denne Maade kunde dette gaae til, at „Guld-Thor" blev erklæret for et betydeligt komisk Digt, der fortjente at nævnes ved Siden af „Peder Paars."

Da „Andhrimner" var gaaet ind, blev „Drammens Tidende" et Hoveddepot for Vinjes Forfatterskab. Han indsendte vistnok nu og da enkelte Digte og andre Sager til Christiania-Posten, Morgenbladet og fremfor Alt til Daa's Norske Tilskuer, saalænge denne bestod, og skrev ogsaa saagodtsom alle Texterne til Chr. Tønsbergs „Norske Nationaldragter;" men Dagens løbende Stemninger, alle sine personlige Betragtninger og paradoxe Ideer, indfattede han i Form af Korrespondencer, hvoraf han leverede to eller tre hver Uge. Naar han gjorde længere Reiser, kunde han i Regelen ikke skrive „Christiania-Korrespondencer," men saa indsendte han Reiseskildringer (saaledes fra Thelemarken i 1853, under hans fra „Krydseren" bekjendte Ophold der paa Grund af Cholera), eller ogsaa Digte og Festberetninger, forsaavidt hans Fraværelse fra Hovedstaden var foranlediget ved et eller andet Folkemøde eller halv officielle Gjæstereiser. Og dette begyndte efterhaanden at gaae hyppigt paa, og tilsidst kunde der ikke vel tænkes et ærligt „Nautemøte"*) Hesteskue, Landbrugsudstilling eller nogen anden offentlig Forsamling, ja ikke engang et større Familielag, uden at Vinje blev en Fornødenhed. Han bestiltes, han afhentedes med Hest og Kjærre til Aastedet, og kunde med Rette kaldes national Fest-Voyageur. Han kom, somoftest med en Sang i Lommen og altid beredt til at holde en Tale, hvori Gjækken sloges løs, og mangen sund og fængende Tanke sendtes udover den leende Forsamlings Hoveder. Men trods disse sine officielle Forfald leverede han dog vistnok over hundrede regelmæssige Korrespondencer om Aaret, og da han fortsatte sin Korrespondent-Virksomhed i ni Aar, faar man det forbausende Tal af omtrent 1000 Korrespondencer ud. Under denne tvungne periodiske Leverance faldt naturligviis meget Tyndt og Forhastet, og kun Vinjes Talent til at koge Suppe paa en Pølsepind gjorde det muligt, at „holde Forretningen gaaende." Men en stor Deel af hine Korrespondencer vare dog i sit Slags fortrinlige. Selv de mest forslidte Emner var han ved sin eiendommelige Betragtningsmaade og ialfald ved „Fratzenhaftighed" og Paradoxer istand til at afvinde nogen Interesse, og hvorofte man med Uvillie, ja endog Foragt slængte Dagens „Korrespondence" fra sig, var man dog altid spændt paa den næste, der skulde komme. Den menneskelige Skrøbelighed for Personligheder og Korsar-Væsen havde vistnok hos den større og lavere Deel af Publikum sin store Andeel i denne Nysigenhedens Interesse. Men for andre Læsere var hans pikante Fremstilling og aandrige Indfald den Agn, som trak. — Som Korrespondent for Drammenserne havde Vinje sine stadige Konkurrenter i Drammens Blad, og det tildeels meget begavede, saaledes for en Tid Bjørnstjerne Bjørnson; men medens de andre Drammens-Korrespondenter skiftede, blev Vinje staaende, og vandt for sig udelukkende Hævd paa Navnet, ja han vilde udentvivl endt som Jubel-Korrespondent, dersom ikke hans stadigt stigende Uvenskab med det danske Sprog omsider havde gjort ham det umuligt at leve under Tag sammen med Andre.

Men ligesom Vinje har været den mest produktive, den længst udholdende og den mest berømte, eller — ville maaskee Nogle borneret kalde det — den mest berygtede Korrespondent, som vort Land kan opvise, saaledes har han ogsaa været den bedst lønnede. Thi lige fra 1851 og indtil 1856, da han underkastede sig juridisk Embedsexamen (dette med bedste Charakteer) levede han saagodtsom udelukkende af sin Korrespondent-Gage. En Korrespondentpost i de fleste Provindsaviser har kun pleiet at indbringe 5—6 Daler maanedlig, og naar undtages en enkelt industriøs Mand, der paa een Gang har indehavt Poster i flere Aviser, har i hvert Fald ingen drevet det til større Indtægt, end et halvt Snees Daler. Men Vinje nød Kopists Gage. Ofte oppebar han den vistnok ikke i rede Penge, men i Naturprodukter; men dette gjorde for en Mand med Kjøbmandsexamen og øvrige praktiske Erfaringer fra Thelemarken intetsomhelst Skaar i den egentlige Indtægt, men gav ham kun nok en Anledning til at udvikle sin Alsidighed og skjærpe sin Selvironi. Vinje's Uenighed med Skriftsproget førte under den sidste Tid af hans Korrespondent-Virksomhed til den latterligste Opblanding af dette Sprog med thelemarkiske Komparativ-Endelser paa — are og andre skarpe og rivende Tilsætninger. Ligesom Hjorten skriger efter Vand, saaledes længedes hans Sjæl efter et nyt nationalt Sprog. Men Oldnorsk havde han ikke lært, og kunde da, trods sit Kjendskab til en af vore bedste Bygdedialekter, umulig give sig til at skrive det af Ivar Aasen opstillede Landsmaal. Som Forfatter, men uden Sprog, følte han sig endnu langt løierligere situeret, end disse Nationalitetsmænd, der forbande vort Bogsprog — det eneste de forstaae — og i høie Ord kræve Indførelsen af Landsmaalet eller endog Oldnorsken, om end begge Dele ere dem hartad lige saa uforstaaelige som Hebraisk. Under denne sin sproglige Vaande kastede Vinje sig, med den for hans Alder uforlignelige Energi i Studeringer, over vort Oldsprog og drev det ved Hjælp heraf og sit Kjendskab til Thelemarkisken saa vidt, at han i 1859 kunde træde i Marken med et eget Maal, rigtignok nærmest Ivar Aasens Landsmaal, men dog saa forskjelligt, for det Første tildeels ved sine Ufuldkommenheder, at det maatte kaldes et eget Sprog, og Vinje selv betegnes som Sprogeier, altsaa som en efter Nutidens Forholde betydningsfuld Possessionat.

*) Vinje har selv dannet dette Ord, men under sit senere „Sprogstræv" afløst det med et andet, nemlig „Fesjaa."

Nutidens Industri og dens Fremskridt.

(Efter Michel Chevaliér.)

II.

(Slutning.)

Idet Mennesket saaledes underkastede sig Naturkræfterne og tvang dem til at udvikle sig til hans Nytte, har det til Udførelsen af sine Kunster skabt sig

et Rustkammer, som daglig beriges med nye Redskaber, og i hvilket nye Kræfter, ligesom nykjøbte Slaver, stille sig under dets Befaling. Alle disse, saaat sige tæmmede og betvungne Kræfter sparer ham Anvendelsen eller idetmindste Anstrængelsen af hans egen Muskelkraft. Hans Virksomhed bestaar mere i Tilsyn med Apparaterne, end i umiddelbart at sætte dem i Bevægelse, og i samme Mon, som han arbeider mindre med sine egne Lemmer, frembringer han saameget mere. Dette seer ud som et Mirakel, men vi kunne ikke kalde det saaledes; thi den Tænksomme seer heri heller en Udfyldning end en Forstyrrelse af Naturlovenes Bud. Saaledes spares Menneskets Muskelkraft for de Arbeider, hvortil det ikke er opfundet eller ikke kan tænkes muligt at opfinde Maskiner; men selv herved har han Hjælp af sine rige Redskaber, der bringe Kraften under saadanne Regler, at han med den mindste Anstrængelse kan vinde de største Resultater.

Det er ikke let at sige, hvad den frembringende Kraft er bleven til i Sammenligning med hvad den var; men man kan trygt paastaae, at den fra den historiske Tids Begyndelse har gjort meget store Fremskridt, og disse Fremskridt kan man ogsaa i flere Retninger med Henhold til de gamle Efterretninger gjøre anskuelige.

Sammenligner man f. Ex. Menneskets Produktionskraft ved Møllebruget nu og paa Trojanerkrigens Tider, efter Homers Beretning om Odysseus's Huusholdning i Ithaka, saa kan man anslaae Fremgangen efter Forholdet af 1 til 150 eller med andre Ord: Meelproduktionen eller Mængden af det malte Korn er for hver Arbeider nutildags i en vel indrettet Kornmølle 150 Gange større end paa hiin Tid, da de stakkels Slavinder stræbede med at knuse Kornet med sine Armes Kraft for Dronningen af Ithaka og hendes halvtredsindstyve haardnakkede Friere. Haandmøllens Fortrængelse ved Vandmøllens var et stort Fremskridt. I større Omfang synes den først at have fundet Sted nogen Tid før det romerske Riges Fald. Fra den Tid blev Møllebruget stationært, skjønt endda ufuldkomment; først i Løbet af de sidste 60 Aar har det naaet den Fuldkommenhed, hvorved det nu udmærker sig.

I Jernværksindustrien er den frembringende Kraft i de sidste 600 Aar bleven 30 Gange større. Ved Bomuldsspinderiet er Fremgangen endda betydeligere, skjønt den først begyndte med Arkwright, som for henved 100 Aar (1769) udtog sit Patent. En Arbeider, som er beskjæftiget ved en Spindemaskine, leverer 3 til 400 Gange saameget Garn, som en god Spinderske i Europa eller i Indien. Dette Exempel viser, hvor stærkt den frembringende Kraft voxer i den nyere Tid.

Men vi ville anføre et endnu meer iøinefaldende Exempel — en Omvæltning, som har gaaet for sig i 12 Aar med en vigtig Erhvervsgreen Guldvindingen. Denne Kjendsgjerning er meddeelt af Bergværksingeniør Laur, som Handels- og Finantsministeren for 2 Aar siden havde sendt til Kalifornien, for paa Stedet at studere Leiringsforholdene og Udbyttet af begge de ædle Metaller. De første Bjergarbeidere vaskede den guldholdige opsvømmede Jord paa de europæiske Guldvaskeres sædvanlige Maade, en Fremgangsmaade, der synes at have holdt sig uforandret fra de ældste historiske Tider; thi saaledes som den er, finder man den alt afskildret paa Murene af gamle ægyptiske Templer. Men da Righoldigheden aftog i de kaliforniske Leier, vakte dette Opfindsomheden hos Graverne, i hvem der bor en ganske anden Foretagelsesaand end i tidligere Tiders Guldvaskere Efter Laurs Beretning have disse Forsøg været saa heldige, at de nu med stor Fordeel udvaske Jord, som kun giver et Udbytte af en Firemillionsdeel, det er et Pund Guld af 4 Millioner Pund eller 40,000 Centner opsvømmet Land. Hvorledes har det været muligt at komme til dette Resultat? Ved en Omændring af Arbeidsfremgangen, som meget snart gik for sig. Efter den nuværende Fremgangsmaade vasker man, uden at Graveren berører eller bevæger Leierne, medens han tidligere maatte grave dem ud med sine Hænder eller med meer eller mindre dertil skikkede Redskaber, samt bære dem hen til de temmelig raa Vaskeindretninger. Ved en Dagløn af 3 Spd. 66 ß. udgjorde Omkostningerne for Udvaskningen af en Schachtrode i Begyndelsen 59 Spd. 88 ß. Disse Omkostninger ere ved den nye Fremgangsmaade sjunkne saaledes, at de nu ikke udgjør meer end 2⅔ Skilling for det samme Arbeide. Det er et Fremskridt fra 1 til 2500.

Nutildags møder man næsten daglig ved den ene eller den anden Industrigreen Omændringer, som meer eller mindre bære samme Charakteer, overalt hvor man har lært at benytte og anvende Videnskabens Opdagelser til Haandværkets eller Kunsternes Fremme. Hidtil har man forarbeidet Blonder med Haandarbeide. Men paa Udstillingen var der ogsaa en meget interessant Maskine til dette Arbeide; den er maaskee endnu kun et Forsøg, men synes at svare til Hensigten, thi en Arbeiderske skal med denne Maskine kunne udrette ligesaameget og ligesaa godt Arbeide som Hundrede med sine Hænder. Dette gjælder dog kun de simplere Sorter, som man har indskrænket sig til at forsøge med.

Man kan gjerne sige, at der ikke gaar nogen Dag forbi, paa hvilken ikke en eller anden af de talrige Industrigrene, som de store Staters materielle Virksomhed er deelt imellem, i en eller anden Retning eller i Enkeltheder undergaar en Forbedring, hvis Virkning bestaar deri, at det Arbeide, som før udførtes af 5, 10, 20 eller Flere, kan udrettes ved En. Dette er ligesaa mange Erobringer eller Udvidelser af Produktionskraften. Enhver, der er bevandret og har Kundskab i de industrielle Arbeidsmethoder, vil ved at anføre Exempler aldrig være i Forlegenhed for saadanne, men kun have vanskeligt for at vide, hvilket han helst skal vælge af den Mængde, der staae til hans Raadighed. Produktionskraftens Øgning viser sig ofte mere deri, at der spares Tid, end at Haandarbeidet bliver mindre. Et af de bedste Exempler herpaa er Sukkerraffineringen. Ved Anvendelsen af den nyere chemiske Fremgangsmaade og især ved de nyere mechaniske Indretninger, blandt hvilke Centrifugalapparatet maa udhæves, er Raffineringsfremgangen bleven saameget kortere, at der nu ikke behøves flere Dage til den, end der for 50 Aar siden udkrævedes Maaneder.

Centrifugalapparatet er en ny Maskine; men endda nyere er det Fremskridt, ifølge hvilket Speilbelægningen er bleven omændret saaledes, at Metaldækket ikke alene sidder langt fastere paa Glasset, men hvad der er meget vigtigere, at Arbeidet, som før ved denne Industrigreen var saa skadeligt for Arbeidernes Sundhed, nu er uden al Fare. Denne Forbedring bestaar deri, at man bruger Sølv istedenfor Tinamalgam (Kviksølv og Tinfolium). Ved den gamle Fremgansmaade behøvedes der 5 til 6 Uger, for at Metallet skulde sætte sig rigtig fast paa et stort Speil. Nu har man nok med 40 Minuter for at belægge et Speil med en dobbelt Sølvflo, som sidder langt fastere end Tinamalgamet, og kun behøver et Overdrag af Oliefernis, for at holde sig uforandret.

Det mest paafaldende Udtryk af Produktionskraftens Fremskridt er Produkternes Priisbillighed. Allerede fra dette almindelige Synspunkt betragtet viste Udstillingen store Fremskridt. Kraftøgning er saa meget som og næsten det samme som Tidsvinding, og „Tid er Penge.“ Den menneskelige Kapital er altsaa bleven betydelig forøget siden 1851. Hvorledes dette er gaaet frem i det Enkelte har Udstillingen paaviist, men paa disse Enkeltheder kunne vi ikke nærmere indlade os, men maa som en Prøve henvise til de anførte Exempler.

Missionairen Biskop Colenso blandt Zuluerne.

I London er i October forrige Aar udkommet en Bog med følgende Titel: The Pentateuch and [1]) book of Joshua critically examined by the Right Rev. John Wiliam Colenso D. D. Bishop of Natal [2]).

I Fortalen (som egentlig er Aftryk af et ikke affendt Brev fra Zululandet til en geistlig Ven i England) beretter Forfatteren, at han har været stærkt beskjæftiget med at studere Zulu-Sproget og har oversat det nye Testamente fuldstændigt, og forskjellige Dele af det gamle, iblandt andre første og anden Mosebog, og fortsætter derpaa som følger:

„I dette Arbeide er jeg bleven hjulpet af forstandige Indfødte; og efterat have udgivet en Zulu-Grammatik og Ordbog, har jeg opnaaet tilstrækkelig Kundskab til Sproget, for at være istand til at erholde fortroligt Bekjendtskab med de Indfødtes Tænkemaade, imedens jeg var saaledes beskjæftiget med dem, saa at jeg ikke alene kunde frit benytte mig af deres Kritiker, men fuldstændigt sætte Priis paa deres Indvendinger og Modstand. Derved har det imidlertid hendet, at jeg atter og atter har stødt Ansigt til Ansigt mod Spørgsmaal, som foraarsagede mig nogen Uro i Fortiden, men med Hensyn til hvilke jeg da var istand til tilstrækkeligt at berolige mit Sind for praktiske Formaal, og jeg havde taabeligt haabet, at kunne lægge disse Spøgelser bort for bestandigt. Overvældet af Sognets og andre Beskjæftigelser i England, gjorde jeg, hvad formodentlig mange andre Præster have gjort under lignende Omstændigheder, — jeg tilfredsstillede mig med at afvæbne de almindelige Indvendinger mod den historiske Karakter af de første Dele af det gamle Testamente ved Hjælp af de specielle Forklaringer, som ere givne i de fleste Kommentairer, og satte mig i en villig Erkjendelse af Fortællingens almindelige Sandhed, hvilke Vanskeligheder der end hang over specielle Dele af samme. Kort, de Læren og Andagten angaaende Dele af Biblen vare, hvad vi mest behøvede til en Sognepræsts Pligt. Og dersom et Sted af det gamle Testamente en Gang gav Stoffet til en Tale, var det let deraf at uddrage praktiske Regler for Dagliglivet, uden nøiere at undersøge Fortællingens historiske Sandhed. Det er sandt, der er een eller to Fortællinger, som frembyde store Vanskeligheder, altfor iøinefaldende til ej at lægges Mærke til, og som bleve nu og da fremstillede for os i Forelæsninger over Religionen, f. Ex. Beretningen om Skabelsen og Syndfloden. Men i det Hele fandt jeg saa meget guddommeligt Lys og Liv i disse og i andre Dele af den hellige Bog, saa meget hvorved min og Andres Sjele kunde næres, at jeg var tilfreds med at antage det for tilstaaet som i Hovedsagen sandt, omendskjønt underfuldt, og at det i yderste Tilfælde maaskee kunde modtage nogen tilstrækkelig Forklaring.

„Her er jeg imidlertid, som jeg har bemærket, under mit Arbeide i dette Land bleven bragt Ansigt til Ansigt med de samme Spørgsmaale, som jeg den Gang stød tilside. Imedens jeg oversatte Beretningen om Floden, bragtes en ulært men forstandig Indfødt — en med et Barns Lærvillighed, men med en Ældres Tænkekraft udrustet Person — til at see op og spørge: „Er alt dette sandt? Tror De virkelig, at alt dette tildrog sig saaledes — at alle firføddede Dyr og Fugle og Krybdyr paa Jorden, store og smaae, fra hede og kolde Lande, kom saaledes parviis og gik ind i Arken med Noah? Og fik Noah samlet Føde for dem alle, for Qvæget og Rovfuglene saavelsom for alle de Øvrige?“ Mit Hjerte svarede med Prophetens Ord: „Skal en Mand udsige Løgn i Herrens Navn?“ (Zachar. XIII. 3). Jeg torde ikke gjøre det. Mit eget Bekjendtskab med nogle Grene af Geologien i Særdeleshed var bleven noget udvidet siden jeg forlod England, og jeg kjender nu sikkert af geologiske Grunde et Factum, om hvilket jeg før alene havde haft en løs Tanke, at en almindelig Oversvømmelse, saadan som Bibelon aabenbar omtaler, umuligen kunde have fundet Sted paa den Maade, som den beskrives i Genesis, ei at tale om andre Vanskeligheder, som Fortællingen indeholder. — — — I Betragtning heraf følte jeg, at jeg som en Tjener af Sandhedens Gud ikke vovede at tvinge min Broder til at troe, hvad jeg ikke selv troede, hvad jeg vidste, betragtet som en historisk Kjendsgjerning, var en usand Fortælling. Jeg gav ham imidlertid et saadant Svar, som for Øjeblikket tilfredsstillede ham, uden at kaste nogen Mistroe paa Sandheden af Bibelhistorien i Almindelighed.

„Men jeg blev saaledes drevet — i Begyndelsen maa jeg i Sandhed sige imod min Villie — til at granske dybere i disse Spørgsmaal; og jeg har siden gjort det efter bedste Evne med de Hjælpemidler, som vare til min Disposition i denne Kolonie. Og nu ved Resultatet af mine Undersøgelser vilde jeg være urolig om jeg burde have gjort det, dersom jeg ikke fast troede paa Guds Retfærdighed, Sandhed og Kjærlighed, han som baade er og belønner alle dem som flittigen søge ham.“

Fremdeles heder det i Fortalen S. XXIV: Det er en jammerlig, selve Sandheden uværdig, Politik, som nu raader, og som ikke længe kan holde Stik, „at stille Sagen i Bero.“ En Tvang er lagt paa ethvert Slags videnskabelig Undersøgelse, af Frygt for paa nogen Maade at overskride de Skranker, som Skriften antages at have sat for saadanne Granskninger, og af Nødvendigheden for paa nogen Maade at berolige Menigmands religiøse Følelser om Sagen. En mærkværdig Belysning heraf kan sees af den Kjendsgjerning, at i et saadant Værk som den Engelske Oversættelse af Humboldts Kosmos, som ifølge Baron Humboldts Ønske blev udført under Tilsyn af Generalmajor Edward Sabine (nuværende Præsident for Videnskabernes Selskab i London) er et vigtigt Stykke aldeles udeladt, i hvilket Fremstillingen af Forfatterens Anskuelser betræffende Menneskeslægtens Oprindelse fra et enkelt Par, maaskee vilde have stødt an mod Engelske Læseres religiøse Fordomme. At det omtalte Stykke ikke var undertrykt formedelst en forandret Anskuelse af H. selv, sees af det Factum, at det findes i den Franske Oversættelse af Mr. Faye, som fortæller, at da han ikke var fortrolig med Spørgsmaalet om Menneskeracerne, havde H. henvendt sig til Mr. Guignaut, som havde overtaget Oversættelsen af de sidste 10 Sider af Texten.

Ved dette Tryk paa Pressens Frihed til Sandhedens Undersøgelse bringes man til at tænke paa Huss og Hieronymus fra Prag, som bleve levende brændte i Constants, og Galilæi som, fordi han havde udgivet en Samtale imellem tre Personer, af hvilke den ene fremsatte Grunde for det Kopernikanske System, den anden forsvarede det Ptolomæiske, uden at Forfatteren tydeligt tilkjendegav, at han hældede til det første, blev ved Pinsler i Inqvisitionens Fængsler tvunget til at oplæse og besværge en af Jesuiterne opsat Formular, hvorved han skulde erklære det første

[1]) ἡ πεντάτευχος βιβλος. [2]) Titelbladet har følgende Motto: Vi formaae intet mod Sandheden; men kun for Sandheden. St. Paul 2 Corr. XIII. 8.

for falskt; at man i Begyndelsen af dette Aarhundrede i Rom ikke turde foredrage det Kopernikanske System undtagen som en Hypothese, og at Prof. Littrow i Wien endogsaa ved Foredraget af beviste astronomiske Sandheder maatte tale med stor Forsigtighed.

I Værket, som Forfatteren efter sin Tilbagekomst til England har udgivet 4de Octbr. 1862 paa Longman & Comp.s Forlag, undersøger han, hvorvidt de Traditioner og Mythes fra Menneskeslægtens dunkle Barndom, der anføres i de Moses tillagte 5 Bøger, ere af ham[1]), og hvorvidt de kunne betragtes som historiske Beretninger. Som Grunde for Forkastelsen af den sidste Forestilling maa vel følgende af Alle erkjendes for gyldige:

a. Naar en Beretning fremstiller det højeste Væsen med menneskelige Lidenskaber og Egenskaber, som stride mod de høje Begreber, vi maae have om Guddommens Visdom, Retfærdighed og Mildhed. Som Exempel herpaa kan anføres Omstændigheder ved det saakaldte Syndefald.

b. Naar den strider mod Fornuften, der er os meddeelt af Guddommen, et Gjenskin af dens eget højere Lys, som det eneste Middel til at skille Sandhed fra Vildfarelse. — Som Exempel herpaa kan anføres Israeliternes Udgang af Ægypten, hvorved de efter et knapt 12 Timers Varsel om Aftenen skal vandre ud næste Morgen, 600,000 bevæbnede Mænd med Qvinder, Børn og Oldinge samt de fornødne Qvæghjorder til Livsophold, Telte og andet Redskab, efterat have af Ægypterne laant Guld- og Sølvkar samt Vaaben, uden at dette vakte Ægypternes Mistanke.

Antager man (XI. Cap. S. 63) at de marcherede 50 Mand i Geled, og at der imellem hvert Geled var 1½ Alen, vilde Krigsmændene have fyldt en Veilængde af 7 (Engelske) Mil, og den hele Mængde have dannet en tæt Kolonne af mere end 22 Miles Længde, saa at de sidste af Troppen ikke kunde have sat sig i Bevægelse, førend Fronten havde gjennemvandret denne Strækning; mere end to Dages Reise for et saa blandet Selskab. Og nu Faar og stort Qvæg; disse maatte have dannet en anden uhyre Columne, men spredende sig over en meget større Strækning, da de ikke kunde gaae i tæt sluttede Rader, naar de skulde finde Føde o. s. v.

c. Naar en Beretning strider mod Naturlovene, hvilke ere et Udtryk af Guddommens Visdom. Som Exempel herpaa kan anføres, naar Josva befalede Solen at staae stille i Gibeon og Maanen i Ajalons Dal. Dette vil efter vore rigtige Kundskaber sige, at Jorden skulde standse ei alene i sit aarlige Løb om Solen, men ogsaa i sin Axedreining, og Maanen i sit Løb om Jorden. Da ethvert Punkt af Æquator formedelst Jordens Omdreining om sin Axe i hvert Sekund gjennemløber en Længde af 1478 Norske Fod, og et Punkt i 30 Graders Brede af 1280 Fod, saa vilde ved en pludselig Standsning af Axedreiningen Havet have styrtet over det faste Land, og alle Skabninger blive kastede mod Øst; i Ægypten med en Hastighed af 1280 Fod og aldeles tilintetgjorte. Og derpaa skulde Jorden og Maanen atter sættes i den forrige Bevægelse, hvorom der intet meldes; og hvilket vilde have frembragt en lignende Ødelæggelse i modsat Retning.

At det Folk i Menneskeslægtens dunkle Barndom, blandt hvilket Mythen om „Verdens Skabelse“ opstod, ved „Verden“ alene forstod Jorden og den samme formeentlig omgivende Hvælving, prydet med lysende Puncter (Sol, Maane og Stjerner), er klart. Selv af Jorden kjendte de kun den lille Strækning af dens Overflade nær Middelhavet, som de selv beboede. De vidste ikke, at Jorden var en Kugle, som ved sin Axedreining frembringer Dagstiderne; ved sin Bevægelse om Solen, Aarstiderne; endnu mindre havde de Anelse om, at der om Solen bevæge sig flere lignende Kloder, blandt hvilke vor er en blandt de mindre, og hvilke sandsynligen ere beboede saa vel af fornuftige som af med mindre Fornuft begavede Skabninger. Allermindst drømte de om, at der om hver af de hundredetusinde Sole (Fixstjernerne) rimeligviis bevæge sig dunkle beboelige Planeter lignende vor Jord.

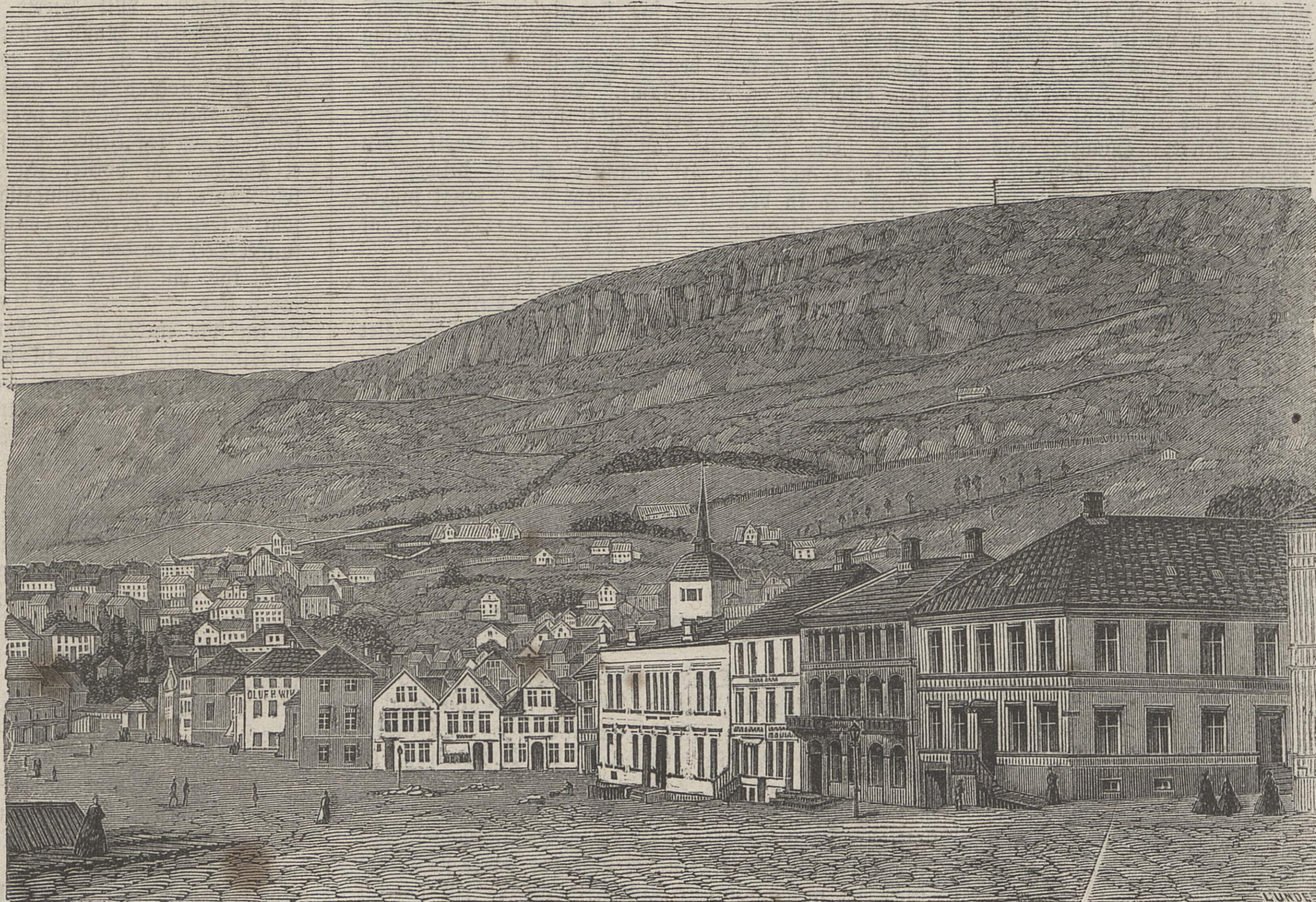
„Gud skabte Verden,“ heder det i Mythen, „i 6 Dage og hvilede paa den 7de.“ Ved „Dage“ forstodes naturligviis Tiden af Jordens Axedreining, hvilken vi dele i 24 Timer, et Tidmaal, som alene passer for Jordkloden. At Planeten Jupiter dreier sig om sin Axe i 9 Timer 55 Minuter 27 Secunder, Saturnus i 10 Timer 16 Minuter o. s. v. var dem ubekjendt. Hvorfra har Mythen taget de 7 Dage? Fra Tiden imellem tvende Maaneskifter; f. Ex. fra første Quarteer til Fuldmaane. Det er bekjendt at Jødernes og andre østerlandske Folks Tidsregning er grundet paa Maanens Bevægelse, saasom Maaneskifterne ere iøjnefaldende og kunne iagttages af et raat Folk uden kunstige Instrumenter. Verdens Skabelsestid er altsaa efter Mythens Forestilling afpasset efter vor Klodes Omdreining om sin Axe og af ¼ af dens Maanes synodiske Omløbstid. Forstaar man som vi ved „Verden“ det hele uendelige Universum, saa vilde vi nødes til at tilstaae, at om Mythens naive Fremstilling var Sandhed, havde Guddommen behandlet det hele Universum med en for vor, i Sammenligning med samme som et Støvgran forsvindende, Klode, ufortjent Partiskhed.

Forfatteren har anført og gjendrevet de forskjellige fortvivlede Forsøg af Tydske og Engelske Theologer paa at bortforklare de ovenomtalte og en Mængde andre Indvendinger mod at betragte disse Traditioner som historiske Beretninger. — Da Forfatterens Hensigt med Værkets Udgivelse alene er Forsken efter Sandhed, som bør være enhver saavel Geistlig som Verdslig lige kjær, saa finder Undertegnede, at dette Skrift bør anbefales til alvorlig Læsning og Prøvelse.

10de Juli 1863.

Chr. Hansteen.

[1]) At de ikke ere af ham fremlyser iblandt andet deraf, at der overalt tales om Moses i tredie Person, og fornemlig at der i 5te Bog fortælles hans Død.

Billeder fra Bergen: Parti af Torvet. (Efter Photographi af Selmer.)

Et Par Breve fra Konrektor Cortin i Bergen

til Præsten E. G. Schytte i Bodø*.)

Gud velsigne Jer, kjære Skrifte-Fader! mange Tak skal I have for de givne Skrub i Førstningen af Eders kjære Brev af 18de Juli næstafvigte. Naar den Pryglendes Hjerte kun er saa godt som Jers er, Faer, saa maa hans Haand gjerne være saa tung, som den bedst vil og kan. Men, hør nu, kjære Skrifte-Fader! kunde Jers gode Gemytte blive opbragt over Undskyldning af en velmenende, for dog nogen Kontra-Sending (Kramsfugle, Østers og Asia var dog aliquid), hvad vil det nu vel fra en anden Kant blive over at finde næsten intet i Kisten? Herre Gud! hvor Verden og Tiderne forværres. Die Welt liegt im Argen. Alle Remisser fra Kjøbenhavn, mine seiglende Venners Tal og Godhed slaar feil, saa at i mit Konditorie savnes alle Lækkerheder af Konfiturer. Aaret har endog nægtet os Kirsebær. Min egen lille Have, som nu i 10 Aar har rigelig forsynet mig med Sukkererter og de nødvendigste Kjøkkenurter, har indtil denne Time (ɔ: 28de August) ikke givet mig hverken en eneste Ert eller Grønt til en Suppe, da jeg dog har saaet Erter tredie Gang, som nu først begynde at blomstre. — Jeg skammer mig saa høiligen over denne Sendings Maverhed og Usselhed, at jeg ingenlunde her paa Brevets første Side tør melde den; det er tidsnok i et P. S^to. eller paa en løs Seddel.

Kjære Broder kan neppe forestille sig min Kones Fornøielse over de tilsendte Østers gode Beskaffenhed ved Ankomsten, som hun meest var bange for; leve vi Vinteren over og Gud giver den, skal vi vist oprette denne Sendings Ringhed med nogen god Deel deraf. Kramsfuglene bør hverken af Dig kaldes, eller af os holdes for en altfor kostbar Sending, thi Du betaler jo Smørret som en god og ærlig Christen. Skam skal Du ellers faae for Krukkernes Tilbageholdelse: nu maa jo jeg i Vinter, om Du skal faae noget til Foraaret, give mine fattige Skillinger ud for det forbandede Leer- og Steen-Kram. For contenta giver jeg Penge ud med Glæde, men ikke for continentia. — Ellers skal baade kjære Broder og gode Kjæreste have hjertelig og tusindfold Tak for Din solide og, som sædvanligt, massive Sending; tvivl ikke paa mit Hjerte til Vederlag, naar Raad og Leilighed tillader. Krumbrødet beder jeg kjærligst maatte, om Gud sparer Livet, en anden Gang blive noget tyndere og mørere. — Er det en lokal eller blot personal Ulykke paa Buxnæs at være saa ulykkelig plaget og opædt

*) Efterfølgende og endnu tvende andre Breve ere os meddelte af Student J. B. Halvorsen, der har afskrevet dem efter Originalerne i Bergens Musæum, hvortil de ved Sognepræst C. Steen i Bodø, i hvis Præstearchiv de henlaa, indsendtes i 1838. Brevenes Forfatter Rasmus Finde Cortin var født i Nordfjord 1721 og, ifølge Meddelerens Formodning, udentvivl en Søn af den Kapitain Cortin, som var gift med Gjertrud Marie Finde, Datter af Præsten R. P. Finde i Gloppen. Han dimitteredes fra Throndhjems Latinskole 1740 af Rektor B. Dass og blev 20de Novbr. 1761 udnævnt til Lector philosophiæ moralis og Inspektør ved det nylig oprettede Seminarium Fredericianum i Bergen — det første Forsøg til en Realskole der, hvor C. foredrog Literaturhistorie, Begyndelsesgrundene af Fransk og Tydsk samt Philosophi. 1769 blev han tilligemed sin Kollega, den senere bekjendte Rektor Arentz, beskikket til at overtage Konrektoren Paul Lakjærs Underviisningsfag ved den lærde Skole og var Konrektor indtil 1778. Som Inspektør og Lektor ved Seminariet vedblev han til sin Død 1781. Med Rektor Boalth laa Cortin i Stridigheder, hvorfor hans her i Brevet forekommende bitre Udfald mod denne i det Hele agtede Skolemand neppe have Upartiskhedens rette Vægt. Foruden et Par Dissertatser haves af Cortin trende Oversættelser fra det Franske, deriblandt Roger og Reverdils Breve om Danmark. — Om Brevenes Modtager E. G. Schytte, (en velstuderet og for sine Indsigter i Medicinen særlig bekjendt Mand, der 1782 tillagdes Titel af Professor theol. extraordinarius), findes Efterretninger i Erlandsens Tromsøiske Geistlighed S. 116—117.

Det første af Brevene, fra 1769, som hovedsagelig handler om Privatanliggender, Philosophiens Studium og Bogkommissioner, springe vi forbi med Undtagelse af de deri opregnede Bergenske Nyheder, hvilke her hidsættes:

„Vor Stiftamtmand Petersen er endnu nogenledes elsket og gjør sine Sager upaaklagelig. Om Sognepræst til Nykirken efter F. Fasting vides endnu intet. Pro Capito Skatten trykker os forbandet. Vor langmodige og næsten altfor lemfældige Biskop brygger dog nu endelig paa Ulykke imod den lumpne Rektor Boalth, hvis Uduelighed, Forsømmelighed, interesserede Væsen i Skolens Penge, og Subordinations Tilsidesættelse er i det Embede langt mere skadelig end i noget andet, og Gud veed han fortjener total remotion. Men hos os beholder man et Embede, naar man først har faaet det, enten man gjør Arbeidet eller ikke. Slet Forskjel paa Dyd og Udyd, og slet Opmuntring for nidkjære og flittige Embedsmænd! Indulgendo malis, bonos omnes perditum itur. Sallust. — Den nye ankomne Oberst Kreber fører et mere honet og ordentligt Levnet, end den afreiste Kammerherre Trolle.“

af talrige og langvarige Visiter? Fra slige Besøgelser, som det omskrevne, i en heel Uge, og af 14 Fremmede, fri os kjære Herre Gud! Behold, o Gud, heller dine Kalve og Lam selv, end give os dem til slig Opædelse! Gud bevare mig fra at bo paa Landet med tredobbel Indkom, naar jeg skulde være slige Vilkaar undergiven! Nei, da priser jeg vore korte og lette Kjøbstæd-Selskaber, der begynde Kl. 1 og endes Kl. 6 a 7, eller ogsaa Kl. 3 a 4 og endes Kl. 10 a 11. Om Jupiter end vilde lade flyde Viins- og Brændeviinsankere, Øltønder, Specerier etc. tillands saa flux som de behøvedes, item, lade komme Vildt og Tamt til Spise af sig selv hjem af Skoven saa ofte man bad derom, saa vilde jeg dog allerunderdanigst frabede mig den Tummel, Uleilighed og Husets Konfusion, som de saa langvarige Lands-Besøgelser og Indkvarteringer føre med sig. Som en ærlig Velmenende ønsker jeg derfor, kjære Broder, al mulig Formindskelse i sin hospitalité: Du veed endnu ikke, hvad tilvoxende Børn koste at opdrage; jeg veed og finder det daglig, stærkere end jeg havde forestillet mig det, paa to smaa Drenge, som koste betydeligt.

Nei: det var ikke min Mening, kjære Broder skulde angribe sine smukke danske Kroner til min Søn. Jeg faaer vel at taale saadant Overfald af en Ven, naar det tillige hjælper ham til at ligge ovenpaa en stolt Bisp. Fortryd ikke paa mit Overløb med at paakaste Dig de tilsendte piecer til Affattelse. — Jeg condolerer med forestaaende Ulykke af et i Høst uundgjængeligt Bryllup, og beklager de derved forventende vacua i saa betydelige Stæder. — Gud velsigne Din Næve for hvert Ord i de tilskrevne Anekdoter og ret interessante Beretninger sur l'État de Drontheim: om Stift. H—p's*) og F. Uvenskab, samt om Pr. Bangs Avancement, hvilken jeg slet intet vidste om, og ei kunde begribe, forinden jeg læste Dit Brev. Allerkjæreste Broder! anvend dog en lang og mørk Vinteraften paa at opskrive mig den Relation Du har om Grambow og hans Døds Anledning; her er fortalt derom noget usikkert og usammenhængende; jeg skal til Vederlag communicere hvad jeg derom faaer fra Bormester Strøm i Christiania, hvilken jeg efter gammel ret ærlig Fortrolighed herefter

*) Hagerup.

skal bruge til Kundschafter om Tilstanden og Nyheder derfra.

Jeg beklager det arme Nordland med Luxens Tiltagelse blandt Almuen! Hillemænd! hvad vil det blive af i Længden? Naar Fordærvelse først er indkommen, vil den neppe lade sig igjen udjage! Finder den gode Knagenhjelm Modstand mod god Intention af Subalternes i Nordland, da maa kjære Broder tro, at hans Successor her i Stiftet, den gode Amtmand Theiste, min gamle høistfortrolige og behagelige Ven, baade arbeidsom og fuldkommen kyndig om Alt, hvad der paaligger ham, fuld af Nidkjærhed for alt nyttigt, ærligt og priseligt*), finder den ikke mindre hos de forbandede og høist uredelige Subalterne han har at plages med. Alt hvad han befaler til nyttige Loves Efterlevelse, bliver eluderet og ikke iværksat. Men hvad skal subalterne eller intermediaires Øvrigheder udrette, naar den lovgivende Magt ikke har activité og rigueur i at understøtte? Gud veed, jeg elsker og ønsker ikke Despotismum, men vel, at de, som

*) Den sageste og af Væsen fineste Nordmand, jeg i 10 Aar kjendte i Kjøbenhavn.

Pariser-Moder for Juli.

have god Løn og have gjort Troskabseed i et velbestilt Monarchi, skulde være nødde til at gjøre deres Pligter, og ikke i 20, ja 30 Aar impune kunde hensidde og enten gjøre intet eller omne contrarium, saaledes, at der ikke er Forskjel paa Dyd og Udyd, paa Troskab og Utroskab, og at Enhver kan gjøre sine Pligter, om han vil, og lade være, om han vil.

Skade var det, at Struensee var selv af saa slet moralsk Charakteer; thi vist nok havde han Ret i mange Ting, især deri, at lenteur og inactivité var her over alle Grændser. Af slig Regjeringens nonchalance og utidig Lemfældighed er det skeet, at vores Johan Witte*) er kommen saavidt, at han nu, efter de 18 ulovlige Huus-Kopulationer, hvorfor han i Foraaret 1772 blev dømt fra Kald og Kjole, igjen har givet 15 ditto ulovlige paany, og det af alle Byens Sogne, hvoraf hverken Kirke, Skole eller Præster nyde det mindste, og endskjøndt det hedder blandt Pøbelen, at han gjør det for at lette for Fattige de sædvanlige Udgifter, saa er det beviist, at han af de Fleste har taget mere end Kopulationer ordinairement koste. Biskoppen har mere end engang meldet hans Omgang,

*) Res. Kap. til Korskirken.

ja sendte i afvigte Aar Provste-Rettens Dom i Kancelliet, ventende at Suspensions-Ordre, idetmindste ab officio, skulde paafulgt; men der kom ikke andet Svar, end at det skulde blive ved Dommen, ifald Witte ikke appellerede. Siden den Tid er det, at Witte har paany gjort 15 Kopulationer, trøstende sig hautement med, at den, som myrder tvende, haver kuns een Hals at miste. Dersom nu Biskoppen af egen Myndighed suspenderede saadant Afskum, skulde han ogsaa af egen Pung føre Sagen mod en Prakker, der ikke eier 4 Skilling, men skylder mange tusinde Rdlr. — Gid ingen Biskop være saa gal at paatage sig at rense Guds Viingaard enten for store Vildbasser eller de smaae Ræve paa egen Bekostning, naar Kirkens Fosterfader, som haver Magten dertil, ikke vil gjøre det. Salig Biskop Bornemann tabte i Proces mod Svend Scheen, som endnu lever octoagenario maior, over 4 til 5 hundrede Rdlr. Affat fik han det Bæst, men ikke een Skilling i Omkostning. — Gud veed, at kjære Broders Raad til Danmark og Sverige om at holde Fred, er dem selv det bedste og timeligste, besynderlig at holde Fred med Rusland. Hillemænd! hvad vare de begge imod det alene befriet fra Tyrker. Keiserinden maa vistnok være en Pokkers flink og fornuftig Kone, da hun saaledes kan være Nationen behagelig og saaledes omgaaes Alle, at de med Glæde og Troskab tjene hende, hvilken Fuldkommenhed vist ikke er alle Souveræner given. Hvad Ære for Rusland, at alle dets saa duelige Krigsmænd til Lands og Vands ere meest af Landets Børn! Den duelige General Weismann er falden, efter første Aviser for Kanon-, efter andre, for Musquet-Kugle.

Det gjør mig ondt, jeg bebyrdede kjære Broder af et letsindigt Indfald mod Ahlwardt; gid jeg paa nogen Maade kunde oprette Skaden! Men stræb dog endnu engang at skaffe mig Kjøber til Mossins Postille; jeg gad nok eie i dens Sted en anden Bog. (Jeg sælger Mossins Postille for 4 Rdlr.) — Biskop Arentz sagde mig igaar, at han havde faaet Brev fra Hielmstierne, hvori han kuster og giver Skitord over Bergens Stifts Literate's liden curiosité, da Subskribenternes Antal paa Islands Historie, der koster 3 a 4 Rdlr., herfra ikke overgaaer stort 30. Men jeg bad ham svare, at dersom alle studerede Folk havde den Bul-Biders Penge, eller dersom han vilde give de Fattige hver en god Aktie i de store Handelskompagnier, hvoraf

han har saamange, da skulde han nok faae Subskribentere. Den nu alt for vidt gaaende Bogskriver-Orm overvælder saa Landet med Bøger, at med hver anden Post kommer Subskriptions-Invitation til Biskoppen paa store og kostbare Bøger. Den nye oplagte Peder Paars koster $3\frac{1}{2}$ Rdlr. — For 14 Dage siden kom Brev og Subskriptions-Plan med Rekommandations-Brev til Biskoppen fra den unge Professor Balle paa hans Kommentar over Matthæus. Herre Gud! hvad vil han vel sige derom, quod non sit dictum prius? Bøger multipliceres med at skrive den 100ste ud af 99. Dersom Balle efter Løfte vil saa vedblive over hele N. T., kunde hans Arbeide snart komme paa 30 a 40 Rdlr. — Man maatte eie Schimmelmanniske Midler, dersom man skulde kjøbt alt hvad der i Danmark og Norge er udkommen i de sidstafvigte 10 Aar. Vi stakkels simple Studerende i Provindserne og Afkroge kan nok leve vel og døe salig, om vi ikke give vore 4 Rdlr. ud for at læse noget om Island, hvorhen fra at komme, fri os kjære Herre Gud!

Men hvad siger Du vel om vor unge Rosencrone, som fra Legations-Raad i Stockholm først blev udnævnt til Minister i Neapolis, siden forlovet med Hielmstiernes Datter og andet Barn, (Hielmstierne eier 2 Tønder Guld), derpaa Minister ved det Sachsiske Hof, har nu havt Bryllup og faaet 10 tusind Rdlr. til det derpaa Stedet brugelige Ameublement, og er nu virkelig lehns-baroniseret. Jeg glæder mig hjertelig og inderlig over, at en riig Nordmand (hans Midler ere dog 30 tusinde Rdlr., og af Baroniet Rosendal faaer han kun 13 a 14 hundrede Rdlr. aarlig, men er en net og god Huusholder), kan ved fine Penge komme i Anseelse, og ikke, som de fleste andre rige peccora campi fra Norge, alene svire sine Penge væk paa Spille- og Hore-Huse i Kjøbenhavn. A propos des bêtes: hvordan lever Hr. Kammerherre og Hr. Etatsraad H — —, item Konferentsraad R. Møllmann i Throndhjem? — Hillemænd! hvor den kjære Gunn[erus] er avidus gloriæ et popularis auræ ac magnatum favoris captator, som af sidste Aviser sees paa hans Modtagelse til den Hessiske Prinds!

Af adskillige med den i slige Ting ved Reiser gjorte i Sverige meget kyndige Amtmand Theiste holdte Samtaler om Landhuusholdnings- og Landforbedrings-Materier er jeg falden paa at ville tilbyde kjære Broder mine gode og velmeente officia med at ville skaffe Dig tilsendte Have-Vækster af Ribs, Stikkels- og Kirsebær-Træer, ja og om Du til et Forsøg vilde have Pære- og Æble-Træer. Herre Gud! hvilken merite for en ellers saa vel af Landet og sin Egn fortjent Mand, som kjære Broder, at være Forgjænger og Lære-Mester til saa nyttige Tings Indførelse i et Land, som hidindtil har savnet slige Ting. Throndhjem haver jo en Mængde af Kirsebær; hvorfor da Lofoten slet ingen? Skriv mig herom til i Vinter med Posten, da jeg til Foraaret vil drage al mulig Omsorg derfor. Amtmand Theiste siger, de reussere paa de koldeste Steder i Sverige. Han siger endog, at han i Sverige hos velhavende Folk, Exempel Gloria: hos Brugs-Patroner, er til hele Maaltidet bleven trakteret med Viin af Ribs og andre Have-Vækster, da han til Desserten fik et lille Glas stærk og gammel Port-à-port-Viin. —

Jeg sværger Dig nu til per omnes Deos Deasque at jeg i Vinter skal skrive op, hvad interessant jeg af og til faaer at høre hos dem, som have nogen artig Korrespondance; især vil jeg af en particulier og geheim ret artig, men noget kostbar, Avise, som her holdes for 10 a 12 Rdlr. af et Societet, hvori eet membrum er min Fortrolige, ugentlig udskrive de vigtigste Nyheder og durableste Forandringer, som deri maatte blive meldte: maaskee Du deraf til Ny-Aar skal see første Prøve.

Men hvad siger Du om de i dette og afvigte Aar gjorte Professores Theologiæ? Jeg skal ikke sige om Balle, men jeg veed vist, at hverken Ancher eller Treschow vare Studenter, da jeg for 11 Aar siden forlod Kjøbenhavn. Enten maa Veien til Lærdom være bleven meget kortere, eller maa Folk være bleven saa kloge, at ikke læse meget, som de gamle og forrige Professores holdte for nødvendigt. Det Navn Professor, i hvad Studio det monne være, naar Gavn og Grundighed svarer dertil, har jeg dyb Veneration for; men især for en Professor Theologiæ gjør jeg næsten Knæfald, naar han skal med Ære fortjene Navnet; thi han skal kunne bides med og kunne i Kontroverserne affeie næsten alle de andre Fakulteter. En for 3 Uger siden fra Kjøbenhavn ankommen Student fortalte, at i Consistorio skal Petrus Holmius ved Votering paa en ny Rector Maleficus, hvortil Touren nu tilfaldt det theologiske Fakultet, have sagt, at saasom Hr. Collega Balle, hvilken det nu tilhørte, var en nykommen ung Mand, der ventelig ikke forstod eller vidste Besked om alle Rectoratets vanskelige Affærer, saa vilde han for Embedets Æres Skyld dette Aar paatage sig Møien. Men Balle declarerede, at den, som har anseet ham dygtig til den forlangte Profession, har vel og troet ham bekvem til de Embedet baade ordi- og extraordinairement tilfaldende Forretninger, og at han haabede ved Consessus Consistorii Raad og Bistand at komme igjennem forefaldende Vanskeligheder, hvorpaa alle Tilstedeværende eenstemmig udvalgte Balle til Rector. Holmius er nu som en gammel bizarre Knurre-Potte og Pedant foragtet, hvilket han og tildeels kan fortjene. — Men jeg kan ikke glemme min Harme over den brave Nannestads Udelukkelse fra Professione Theologica, som han baade har viist sig dygtig til og gjort sig Umage for. Jeg mistænker, at hans Giftermaal og hans Emersion med Holmio er nogen Skyld deri. -- Fremfor andre nova Nidrosiensia maa kjære Broder lade mig vide noget udførlig om den militariske — — Stiftamtmand. Kan den gammeldags Maade igjen gaa an, at være baade militære og civil? — Vor Levetzau har hidindtil givet bedste Haab ved Aktivitet, Arbeidsomhed og Uegennyttighed; om det vil vedvare, staaer derhen og vil Tiden lære. Her siges idetmindste, at han har faaet Smag paa Présens. Hans Frue, som er Ad. G. Moltkes Datter, ligger syg og skal stræve med Døden. — Hvad vides der i Throndhjem om Gunneri Financer og Gjæld, da han haver Bispe-Stolen saa bandsat fried (?) og ingen Enke? For faa Aar siden var han fameux som Poco-denario og en gjældbunden Skyldenborg. — Men hvad veed Du om den arme gamle Nannestads Elendighed i Alderdom? Jeg har nu næsten glemt Rygtet; men her blev sagt i Vinter, at han om Natten blev overfaldet med Exekution for publique Penge, som den ulyksalige Storm havde forsumlet. Den Storm ligger nu som Inderst eller Almisselem hos sin Svigermoder Fru Heinen paa Ulrichsholm i Fyen. Nannestad skal have søgt om Egers Kald til at leve af i Alderdom. — I Christianssand er en fatal Proces imellem Stiftamtmand Hagerup og Magistraten paa den ene og Biskop Tidemand paa den anden Side. B. Friis, som nylig er kommen derfra, siger, at Sagen er slettest paa Tidemands Side, og har reist sig af $7\frac{1}{2}$ Rdlr. Tidemand ham formeget paalagt i Service. Tidemand er i denne Tid reist derfor til Kjøbenhavn med hele sit Huus. — Den nyegjorde Biskop Hagerup, som i Sommer blev Enkemand, er nu i Kjøbenhavn til Ordination.

I forrige Uge faldt det Biskop Friis, som nok i Mai eller April Maaned havde frasagt sig Korskirke-Kaldet, og begjæret, at den mod Platonis Rige barmhjertige Provst Krog (visselig en stor Prædikant og belæst Theolog) maatte forrette hans vices efter B. Konstitution, saa uventelig ind (Nogle sige, det skete for at lade sig høre af Stiftamtmand Levetzau) at ville selv forrette Kopulation til en Sognepræst Hr. Schanke, Søn af Postmester Schanke i Christiania, som er Præst til det til Rector Boalth pensionerede Kald Hosanger, og fik den afdøde Sorenskriver Garmands Datter, en riig og smuk Pige, i Sandvigen. Friis skal foregive, at det skete formedelst intimt Venskab med Brudgommens Fader, hvilket Venskab igjen skal komme af, at Postmester Schanke har hjulpet Friis til en Gjæld af 1800 Rdlr., som var ganske uvis. Provst Krog, som den hele Sommer har forrettet Embedet, og som maaskee efter particul. relationer fra Kjøbenhavn nok nyder Korskirke-Kaldet, blev herover vild og forbister; men Friis skal have gjort det godt igjen, men nescio adhuc quomodo. — Nok et Beviis paa Kancelliets lenteur og Seendrægtighed er Fanøe Kald endnu henstaaende ubortgiven siden Mai Maaned.

Bergen er nu lettet for den kostbare Garnison af Oberst Krebers Regimente, som nu ligger embarqueret paa det kongl. Skib, der førte Prindsen til Christiania, og har igjen faaet 170 pionniers, gamle Staaddere. — Intet videre denne Sinde. Gud glæde Dig og Hustru og hele Familie! og lade Dig med Glæde blive Papa til fjerde Barn!

Bergen d. 1 Septbr. 1773.

Efter en skandinavisk Feriereise.

(Af B s h.)

II.

At give en Beskrivelse her af „Kongens Kjøbenhavn", det kan naturligviis ikke være Meningen. Kun for dem, som aldrig have seet det, eller kunne faae Leilighed til at see det, skal jeg meddele nogle korte Notitser om Et og Andet, som den Fremmede allerførst bliver opmærksom paa. Kjøbenhavn maa jo være af Interesse for os Nordmænd, da den i over 400 Aar var vor Hovedstad. Naar man tænker sig en By med 3 à 4 Gange saa mange Mennesker som Christiania, 5 à 6 Gange saa mange som Bergen, over 15 Gange saa mange som Throndhjem, saa bliver det ret en anseelig By. Den har været anseet for en af Europas smukkeste Byer — med hvad Ret kan ikke jeg sige — og den er visselig smuk. Skjønt Gaderne idetheletaget ere af betydelig Bredde, synes de dog rigtignok temmelig smale, da der fordetmeste er 4 à 5 Etages Bygninger paa begge Sider. Man seer ikke lettelig der, som i de norske Byer, en gammel faldefærdig Hytte ved Siden af en ny og anseelig Bygning. Alle Bygninger i Kvartalet ere af omtrentlig lige Høide, selv i de Kvartaler, hvor de eenetages Matrosbygninger, de af Christian IV opførte, saakaldte Nyboder findes. At der ikke findes et eneste hvidt Huus, men alle Bygninger ere mørkegraae eller brune, er dog vistnok ikke smukt. At omtale alle de større offentlige Bygninger, alle dets Slotte, Kirker m. M., det vilde føre os for vidt. Umuligt vilde det være paa et saa indskrænket Rum at omtale i Detail alt det Seeværdige, som der findes. Jeg skal da blot nævne Noget af det, jeg satte meest Priis paa at faa see, nemlig Udsigten af hele Byen fra Rundetaarn, og Thorvaldsens Musæum. En Spiraltrappe fører op til Rundetaarn, og er man saa heldig, at det er klart Veir, saa lønner det sandelig godt Umagen at bestige det og faa see hele Byen med alle dens Kirker og andre større Bygninger. Thorvaldsens Musæum ligger ligeved Christiansborgs Slot, Kongens sædvanlige Residentsslot, der blev opført af Christian VI saagodtsom ude i Søen. Byens aabne Pladse ere prydede med Statuer og andre Slags. Saaledes staar Christian V's Ekvesterstatue paa Kongens Nytorv, en overordentlig smuk Fontaine paa Gammeltorv osv.

Det er ikke underligt, at der i en saa stor By bevæger sig en broget Mangfoldighed af Gaaende og Kjørende i Gaderne, men fast uudholdeligt, syntes mig, er det hæslige Skraal og Skrig af Kurvkonerne, der gaae i Zikzak frem over Gaderne og syngende udraabe, hvad de have at sælge, bærende dette i en Kurv paa hver Side i en Vandsæle.

Man siger almindelig, at Dansker og Nordmænd have samme Sprog. For endeel har man vel Ret deri. Men at man i Kjøbenhavn ikke saa ganske syntes, at jeg talte deres Sprog, det overbeviste man mig om ved sædvanlig at spørge mig, om jeg var fra Tydskland, og — naar jeg benægtede det — om jeg var fra Sverige. Og hvorledes det Vulgærkjøbenhavnske klinger i Nordmænds Øren, skal jeg anføre et Exempel paa. Jeg vilde besøge en Familie, hvis Bopæl jeg fandt angiven i Adressebogen. Kommen til samme Bopæl fik jeg vide, at Familien var flyttet for længe siden. Hvorhen? Derom skulde Portnerkonen give mig Besked. Hun sagde, at Vedkommende skulde boe i det og det Nr. i „Krystalgæ'rde." Krystalgjerde? spurgte jeg, da jeg fandt Benævnelsen noget besynderlig. „Neih, Neih, Krystalgæhrde." Jeg tog op min Notitsbog og skrev tydelig: „Krystalgærde", viste Konen det og spurgte, om det var saa. „Jæh, Jæh!" svarede hun, uden at hun forstod, hvad jeg havde skrevet, efter hvad jeg siden fik erfare. Jeg gik ud paa Gaden i den Retning, hun viste mig, og spurgte Folk efter Krystalgærde. Man viste mig videre frem i samme Retning. Endelig fik jeg see, at der paa et Hjørne stod „Krystalgade." — Jeg erindrer, at en Anonym, der formodentlig havde Brug for en Kompliment for Danskerne, havde for nogen Tid siden i en af vore Aviser villet give Tydskerne en Snert. Under den Overskrift: „Hvad kan ikke Tydskeren gjøre for Penge?" fortalte han, at der i et tydsk Lexikon fandtes en Liste over norske Ord. Han anførte endeel snurrige Exempler derpaa. Dølen paa Norsk skulde betyde der Teufel. Siden har jeg faaet see samme Lexikon, hvori Listen findes. Det er Bresemanns tydske Lexikon. Listen findes i Slutningen af den dansk-tydske Deel. Om Bresemann og en vis Meyer, som har gjort Bogen færdig efter Bresemanns Død, vare Tydskere eller Dansker, veed jeg ikke; men Bogen er trykt og udkommen i Kjøbenhavn. Og hine snurrige Feiltagelser turde saaledes snarere være at skrive paa Danskernes end paa Tydskernes Regning. En Dansker kan f. Ex. have hørt norske Matroser tale, og „Djævelen" i deres Mund kan have lydt i hans Øren som „Dølen"; det kan have gaaet ham, som det gik mig med „Krystalgade." Hiin Liste over norske Ord i Bresemanns Lexikon røber forresten et totalt Ubekjendtskab til det norske Sprog hos dens Forfatter.

Jeg fik Anledning til at see og tale med flere af Byens videnskabelige Celebriteter, og de spurgte med megen Interesse om flere Forholde i Norge. Naar jeg undtager disse sidste Mænd, var det gjerne det Første Enhver, som jeg kom saa noget i Tale med, spurgte mig: Om jeg havde været i Tivoli? Jeg skal ikke reflektere over den Omstændighed, ligesaalidt som det er min Mening at beskrive Tivoli, om jeg nu kom til at nævne det.

Siden jeg nu var i Danmark, saa maatte jeg ogsaa gjøre mig en Udflugt ud paa Landet. Jeg gik da med Jernbanen næsten til den modsatte Side af Sjælland, til Slagelse. Her maatte jeg vente nogle Timer paa Jernbanetoget fra Korsøer, og jeg fik da

see og tale med Doktor Rudelbach, som var „Nutidens lærdeste Theolog.“ Denne Mand var, kan man sige, næsten bogstavelig begravet i Bøger. Jeg blev ført ind i et stort Værelse, hvor Væggene vare bedækkede med Bogreoler, medens der kun paa den ene Væg fandtes en Døraabning. Jeg fik høre, at der kom Nogen staukende og gaaende langsomt, saa det tog megen Tid, inden han kom frem. Endelig fik jeg see en gammel agtværdig Prælat komme slæbende sig frem ved Hjælp af et Par Krykker. Jeg kjendte ham strax fra hans Portræt. Det var Doktoren selv. Han modtog mig meget forekommende, førte mig med sig den samme Vei tilbage gjennem flere Værelser — alle ligesaa overfyldte af Bøger som det første — ind i hans Arbeidsværelse, der naturligviis var meest overfyldt. Han spurgte meget efter de kirkelige Forholde i Norge, omtalte endeel norske Skrifter, som han kjendte, beklagede sig over, at han havde saa vidtløftig Korrespondance, hvilket jeg fik see Exempel paa, idet han under vor Samtale lagde mange Breve i Konvolut. Han havde, sagde han, ofte ønsket at kunne see op til Norge, men havde fundet det vovelig, siden det engang havde gaaet saa ilde med to Dampskibe der. Han tænkte vistnok paa „Bergens“ og „Norges“ Sammenstød ved Christianssand i 1855. Saa upraktiske kunne virkelig saa lærde Folk være!

Uagtet de fleste Ting ikke ere dyrere i Danmark end i Norge, saa er dog Jernbanebilletterne næsten dobbelt saa dyre. Ved dette Jernbaneanlæg, forekom det mig, havde man viist sig noget upraktisk. For at komme til Banen fra Kjøbenhavn maa man spadsere, eller kjøre i Omnibus, et langt Stykke ud igjennem Vesterport. Banen ligger forbi Byerne Roeskilde, Ringsted, Sorø og Slagelse, men et langt Stykke fra hver, uagtet man der for Terrænets Skyld godt kunde ladet den umiddelbart berøre Byerne. Af den Udflugt, jeg gjorde, havde jeg maadeligt Udbytte. Saa blidt og yndigt, som Danmark er, seet fra Kysten, saa eensformigt er det inde i Landet. Den ene Plet ligner den anden som den ene Regndraabe den anden. Man seer kun flade Agre og Enge, endeel Bøgeskove og Sumper og Kjærn, ingen Afvexling; de samme og de samme Gjenstande trætte idelig Øiet. Bøndernes og Huusmændenes Boliger ere lave og see ikke videre anseelige ud med sine graae og gamle Straatage og Straabeklædninger udvendig, hvorved de faae megen Liighed med en raadden Halmdynge. Alt fremtræder her i den skarpeste Modsætning til vort Land.

Jeg maatte tænke paa Tilbagereisen. Jeg kunde nu godt forlige mig med Stemningen i Islænderen B. Þorarinsons Sang:

Hafnar ur gufu hér
heim allir girnumst vér
þik þekka at sjá; osv.

I Øresundet gaa to Dampskibe, der hjøre hjemme i Helsingør og bære de unationale Navne „Horatio“ og „Ophelia“ — rimeligviis fordi disse to Navne findes i Shakespeares „Hamlet“, hvis Scene er henlagt til Helsingør. Paa et af disse gik jeg fra Kjøbenhavn til Helsingør. Vi mødte et lidet Kjøbenhavns-Buxerdampskib med det ligesaalidet nationale Navn „El Ole“, hvorved man har villet sikre sig, at Pepitas uhøviske Spring ikke skulde glemmes. Efterat have beseet Kronborgs storartede Fæstningsværker gik jeg fra Helsingør ombord igjen i det norske Dampskib „Viken“, og havde saaledes forladt Danmark og var atter kommen under norsk Flag.

Paa „Viken“ var der nu en Mængde Passagerer, og her førtes ogsaa denne Gang en ublodig Religionskrig. Men det var ikke mellem Grundtvigianere og „Skrifttheologer“ nu, heller ikke blot mellem to Personer, men mellem Katholicismen, repræsenteret af en af dens Stormænd, og Protestantismen, repræsenteret af mange af dens Smaafolk. Agterud paa Halvdækket ambulerede der frem og tilbage en Mand af Middelshøide, med noget skumle Ansigtstræk, med Vorter rundt om i hele Ansigtet, og med et idetheletaget fremmedagtigt Udseende. I Haanden bar han en tyk Bog i rødt Saffiansbind og med Guldsnit, hvilken han aabnede af og til og hvoraf han tog ud Smaasedler, som han havde liggende hist og her i den. Han saa meget begeistret eller rettere „begeistet“ ud. Jeg veed ikke, om der var noget Apostolisk i hans Udseende; men bestaltet „apostolisk“ Mand var han dog, thi det var Hans Excellence Etienne de Djunkowski, Præfekt for den katholske Mission i Finmarken, og den Bog, han havde i Haanden, var et Breviarium. Striden førtes mellem ham og nogle svenske og norske Kjøbmænd, i de forskjelligste Sprog, paa Svensk, Dansk, Fransk og Engelsk. At han var alle disse Sprog mægtig, fortjente vistnok Respekt. For at vise, hvor store Fremskridt, Katholicismen havde gjort, og hvormegen Anerkjendelse den havde vundet i den senere Tid, slog han om sig med den ene Skrøne dristigere end den anden. Saaledes fortalte han, at Hertuginden af Kent, Dronning Victorias Moder, havde været Katholik de sidste 10 Aar, hun levede. Fremdeles fortalte han, at den nu regjerende danske Konge, Frederik VII, engang havde modtaget Nadverens Sakramente i Einsiedeln i Schweitz efter katholsk Ritus. For at vise, med hvilken Energi den katholske Kirke arbeider paa at fremme Bibelens Udbredelse, fortalte han, at der nu skulde anlægges et stort Bogtrykkeri paa den katholske Missionsstation i Finmarken, hvor der for Missionens Regning skulde trykkes, jeg husker nu ikke hvormange Tusinde, Bibler paa det russiske Sprog, til at udbredes i Rusland. Hans Modstandere, som vare skeptiske og skoptiske nok til at betvivle Rigtigheden af Et og Andet af hans Foregivender, modsagde ham, og der blev stridt snart med grovere, snart med finere Skyts. Jeg veed ikke, hvorlænge Striden vilde holdt paa, om der Intet havde kommet imellem. Jeg indlod mig heldigviis i Samtale med ham, fik vide, hvordan hans Hellighed Paven befandt sig, at Djunkowski var født i St. Petersburg, i den græske Kirke, men var gaaet over til den romerske*). Han lod mig faa sit Visitkort in duplo, paa Fransk og paa Engelsk, „til en Erindring“ af ham. Han viste mig et trykt Blad om en Huusandagt hos Deres Majestæter Dronningerne Desideria og Josephine. Saaledes var da Krigen ophørt.

Jeg kom derpaa til at underholde mig med to særdeles honette og forekommende svenske Herrer, begge Grosserere fra Carlskrona. „Vi kunne høre“, sagde de, at „Herren“ er fra Norge, for „Herren“ taler samme malmfulde, kraftige Sprog, som vi Svensker.“ De havde nemlig før holdt mig for en Dansker. Det er ikke vanskeligt at vide, hvad vi kom til at tale om. De ledede Samtalen strax ind paa den „norska frågan“ og beklagede meget, at der tildeels har været saa megen Misforstaaelse og saa mange Konflikter imellem disse Brødrefolk. De ønskede meget, at disse Folk maatte lære hverandre bedre og nærmere at kjende. „Nu“, sagde de, „kjende vi Svensker ikke andre Nordmænd end endeel norske Matroser, og Nordmændene kjende kun endeel svenske Grøftegravere. Men anderledes bør det blive; disse Folk bør besøge hverandre og lære at kjende og elske hverandre.“ De udtalte paa det Stærkeste sin Harme over Tidningerne, som have arbeidet paa at ophidse og sætte ondt Blod i Gemytterne. — Saadant var Toner, som maatte finde Anklang i en Nordmands Øre og Bryst. Jeg havde hidtil ikke havt en saa hyggelig Samtale paa hele Reisen som denne. Og under Samtale med disse og andre Svensker gled Tiden umærkeligt hen, medens Skibet — tilsidst under noget stormende Veir — stoppede seent ud paa Aftenen i Gøteborg.

Jeg gik iland der. Gøteborg er en anseelig By, omtrent af samme Størrelse som Christiania, men mere regelmæssig bygget end dette udenfor de ældste Kvartaler. Den gjennemskjæres af flere Kanaler, som Gøta-Elven danner, der strømmer forbi og igjennem Byen. Omegnen er vistnok ikke meget smuk. Landskabet er vel kuperet og har derfor nogen Lighed med Christiania Omegn; men Høiderne ere aldeles nøgne og blottede for Træer. Kun ved de smukke Landsteder, hvoraf der findes mange, er der vakre Haveanlæg og store Partier af Frugttræer og enkelte smukke Skovlunde. Jeg fik see Noget af denne Omegn, da jeg spadserede tilbage til Byen fra den nærved liggende Jernbanestation, hvorhen jeg havde gjort en liden Udflugt med Jernbanen. Paa et af disse Landsteder traf jeg en meget forekommende og gjæstfri Brugspatron, der ligeledes høilig beklagede, at der har været saa alt for liden aandelig Samfærdsel mellem Brødrefolkene. Han troede, at det bedste Middel til at forbedre dette Misforhold maatte være Jernbaner mellem Rigerne, og jeg maatte tro, han havde Ret deri. Jernbanerne syntes at være meget „populære“ i Gøteborg, da jeg hørte, at en Frue for fuldt Alvor udtalte det Haab, at der snart maatte blive Jernbane fra Sverige til — England. Ligesaalidt som denne Frue nogensinde maatte have seet en Geographi, ligesaalidt havde en anden Frue, som jeg saa paa Dampskibet, nogensinde slaaet op en dansk eller norsk Bog. Jeg læste nemlig i en Bog, og hun kom til mig og bad om at faa see den. Hun begyndte da at stave D-a-a-b-e-n (Daaben), som hun kaldte Da-aben, uden at vide, hvad det betydede. Det mangler vistnok ikke Modstykker til Saadant hos os, hvor den svenske Literatur kan siges at være en terra incognita, saa det lader nok til, at Jernbanerne ville komme vel med for at drage Folkene nærmere til hverandre. — I Gøteborg er der ikke særdeles mange mærkværdige Ting at see. Gustav Adolphs Broncestatue, i fuld Legemsstørrelse i Krigerrustning, paa Gustav Adolphs Torv, er et herligt Mindesmærke af Sveriges største Konge og Stadens Grundlægger paa Fastlandet (før laa den, som bekjendt, paa Øen Hisingen) og en stor Prydelse for Byen. Jeg erfarede allerede her, hvor billigt Alt er i Sverige i Sammenligning med, hvad det er i Norge.

Fra Gøteborg gik jeg med Dampskibet „Arvika“ opover Gøta-Elven. Det skulde gaae heelt op til Byen Arvika i Wermeland, 3 à 4 Miil fra den norske Grændse og 6 à 7 Miil fra Kongsvinger. Det er kun den venstre Arm af Gøta-Elven, der gaar forbi Gøteborg. Den høire Arm gaar ivest længere oppe ved den ubetydelige By Kongelf — Levninger af det gamle Konghella i Bohuslehn, i hvilken By, som bekjendt, den norske Konge Sigurd Jorsalafar residerede — og ud i Kattegattet paa den vestre Side af den bjergfulde Ø Hisingen. Ikke langt fra Kongelf seer man Ruiner af Bohus Fæstning, ligesom der østenfor Elven strax ovenfor Gøteborg er Levninger af det gamle Gøta-Lejon. Her stødte Norge, Sverige og Danmark sammen i gamle Dage, da Bohuslehn hørte til Norge, og Skaane, Blekinge og Halland til Danmark. Paa begge Sider af Gøta-Elven er fordetmeste kun nøgne, af Lyng begroede Høier, og kun paa enkelte Steder, i Indsænkninger mellem disse, meget smukke Landsteder og Villaer. Elven er her temmelig smal.

Efterat man har passeret det første Fossefald i Elven ved Lille-Edet, et ubetydeligt Fald, som Skibene gaa opover ved Hjælp af 2 Sluser, og hvor der er flere Saug- og Møllebrug, kommer man til det 4 Mile fra Gøteborg beliggende, bekjendte Vandfald Trollhättan. Dette er vist Sveriges mest storartede Naturmærkværdighed, og vistnok en af de mest storartede i de skandinaviske Riger. Endnu saa meget mærkværdigere er dette Fossefald blevet, siden det har lykkets at faa istand Kanal og derved Seilads for Fartøier af næsten alle Størrelser forbi det. Det er i Sandhed et Kjæmpearbeide. Gøta-Kanalen med Trollhätta-Kanalen, som forener Østersøen med Wettern, denne igjen med Wenern, og atter denne igjen med Kattegattet, og saaledes aabner Seilads tversigjennem Landet, har man kaldt Sveriges blaa Baand, og Trollhätta-Kanalen, som var det, man først fik istand, var visselig noget af det Vanskeligste at faa udført og er derfor vistnok det mest Storartede ved det hele Anlæg. Naar man kommer seilende op under Trollhättan, saa seer det næsten ud, som om man laa i Christianiafjorden og skulde seile opover Egeberg. Man maae op over 14 Sluser. Om et Par Timer er man kommen op. Kanalen har man her paa flere Steder maattet sprænge igjennem Fjeld, saa at det derfor er meget høie Fjeldvægge paa begge Sider. Efterat man nu har faaet Jernbaner, er dette Kanalarbeide ikke af saamegen Vigtighed som før. Men vigtigt vil det jo altid blive. — Hæderlige Krigsbedrifter vidne i Overmaal om det svenske Folks Kraft og Dygtighed, og disse og flere storartede Anlæg og fortrinlige Kommunikationsmidler gjøre det i ligesaa høi Grad. Slige Arbeider have ikke vi Nordmænd at opvise fra den Tid, vi vare under dansk Formynderskab idetmindste, skjønt der vist kunde været flere Steder, hvor saadanne Arbeider kunde været udførte hos os. Det havde formeentlig ikke været vanskeligere at faa sat i Forbindelse med Havet vore større Indsøer, Mjøsen og Tyrifjorden, end Wenern og Wettern. Nu er og bliver dette imidlertid overflødigt ved vore udførte eller besluttede Jernbaneanlæg. — Medens Dampskibet arbeider sig op igjennem Sluserne i Trollhätta-Kanalen, spadsere gjerne Passagererne bort for at see paa Vandfaldet. Flere Smaagutter kom og tilbøde sig at være Veivisere. Vi maatte gaa efter en Gangsti et godt Stykke bort over nogle med Furuskov bevoxede Bjerge, da Kanalen er ledet gjennem en liden Sø et godt Stykke bort fra Elven og Vandfaldet. Denne Afstikker, vi gjorde, betalte særdeles godt Umagen. At betragte dette Fossefald, at see hvorledes Gøta-Elvens hele Vandmasse (denne Elv er vel noget større end Glommen), vælter sig brusende og skummende nedover disse Klipper, at see hvorledes disse Vandhvirvler dandse og brydes og pidskes mod Klippevæggene og at see Regnbuefarverne i Fosseregnen, Alt dette gjør i Sandhed et saa overvældende og imponerende Indtryk, som neppe nogen anden Ting. Trollhättan, der er omtrent 100 Fod høi, bestaar egentlig af fire sammenhængende Fald, nemlig: *Gulløfaldet* øverst med en Ø midt i Elven, *Topfaldet*, det høieste, *Stampeströmsfaldet*, og *Helvedesfaldet*, det nederste. Af Bolaget for Kanalerne er der paa Præcipiserne lige ude ved Faldet opført Altaner, hvorfra de Reisende kunne faae betragte dette Natursyn. Paa disse Altaner have mange Reisende, især Engelskmænd, skaaret sine Navne. Her finder man derfor Navnene paa flere Notabiliteter. I Klipperne der seer man flere Jættegryder, og en af disse, som kaldes Kungsgrotten, er den mærkeligste. Her have alle fyrstelige Personer, som have reist der, skrevet sine Navne. Her seer man Carl Johans, Oscars, Hans Majestæt vor nu regjerende Konges, Frederik VII's, Alexander II's og mange

*) I den sidste Tid skal han være først gaaet over til den reformerte Kirke, da han fik Lyst til at gifte sig, men siden igjen være gaaet over til den katholske.

andre nu regjerende og afdøde Fyrsters af dem selv skrevne Navnetræk. Navnene ere først skrevne med Kridt paa den af Vandet i Aartusinder glattede Klippevæg, derpaa hugne med Meisel og siden malede i Fordybningen med Sort. Ovenfra det Øverste af Faldet ved Dampskibsstationen kan man see udover alle Faldene. Her er ogsaa flere Sagbrug og Møller. Man havde først maattet arbeide meget forgjæves, inden man fik Kanal-Arbeidet istand. Saaledes havde man først tænkt at lægge Kanalen nærmere Elven. Levninger af dette første Kanalarbeide seer man da i den saakaldte Polhems Sluse og Grev Ekeblads Sluse, hvorigjennem der nu gaar lidt af Elvens Vandmasse.

Fra alle Lande.

(Til Nyhedsbladet; — fra Hamburg.)

Den store internationale Landbrugsudstilling i Hamburg har havt et Udfald, der overtræffer de dristigste Forventninger, skjønt Veiret har været saa ondskabsfuldt som det omtrent kan blive i Juli Maaned: Regnskyl og Kulde, som for Dyrene, der staa under aaben Himmel blot med Bordtag over sig, har turdet været farligt nok. Hamburgerne have gjort deres Sager stortartet; det seer ikke ud som om det var deres første Udstilling, men som om de aldrig havde bestilt andet end holde Udstillinger, saadant Præg af Fuldkommenhed bar Alt. Penge er dog en god Ting. At man har forstaaet at benytte dem saa fordeelagtigt, er Borgernes Ære; man har tilkaldt Kunstnere og Fagfolk fra alle Lande. Den eenstemmige Mening er derfor ogsaa, at noget Stort er skeet. Paa en tør Mark mellem Hamburg og Altona, hvor der for et Par Maaneder siden blot var Straa og afbidt Græs, staar nu en østerlandsk Have med et krystalklart Vand i Midten, omgivet af grønne Høie og bekvemme Bænke, der indbyde til Hvile; kun vogte man sig for ikke at lade sig bedugge af Fontænens høitspringende Straaler; rundt om er Spadseregange indrammede af en Skov af duftende Værter, og til alle Sider skinner græske Vaser og Statuer paa blændende Postementer frem af det dunkle Grønne. Paa Tinden af et persisk Tempel, bestemt for Musiken, throner Agerbrugets Gudinde, den Velsignelse bringende Ceres, „Tæmmerssen af de vilde Sæder", som Schiller kalder hende. Har man forladt Poesiens Have med fine Farver og fine Former, fine Toner og sin Duft, befinder man sig paa Restaurationshusets Grund: under det høithvælvede Tag i en uhyre Hal, viet den gediegneste Materialisme; her er det ikke den tørstende Sjæl, men det hungrende og tørstende Legeme, der forlanger Vederkvægelse og faar den efter den mest omfattende Maalestok; tjenstfærdige Aander i Skikkelse af Kellnere fare omkring med Brætter, hvorpaa alle Zoners gode Ting; og Herrer, der lade deres Penge gaa op i Røg, kunne paa den store Flod, udenfor Hallen have de dyreste Cigarer fra Havannah. Har man nu styrket sig til Vandringen i Regn og Flom, gaar man op og ned langs Dyrerækkerne og derfra ind i Maskinrummet, hvorpaa Produkterne beses. Den Overbevisning, at en saadan Udstilling vil være af høi Betydning for Landbruget, ja at den kan ansees for en sand Høiskole for Landmanden, der ellers staar isoleret i sin Gjerning, paatrænger sig enhver Beskuer, selv den mindst Sagkyndige og alle Fagfolk stadfæste Rigtigheden af dette Indtryk. Aldrig skal paa en Landhusholdnings-Udstilling saameget Seeværdigt have været forenet, endnu aldrig har hvert Dyre-Slags, hver Art Maskiner, Kar og Produkter, været repræsenteret ved saa fortrinlige Exemplarer. Udstillingstiden varer kun en Uge, men hvor ivrigt denne Uge benyttes, seer man af de tætte Klynger Landfolk, der ere forsamlede om alle mærkelige Maskiner, om hvert Dyr af Betydning. Tilløbet er uhyre og Salget af Dyr og Maskiner gaar hurtigere end Nogen her havde anseet det for muligt. Fyrgetyve Hamburger-Kjøbmænd have garanteret Foretagendet, det vil sige, have givet 2,000 Mark Banko. Den første Dag hørte jeg en af disse Kjøbmænd sige, at samtlige Fyrgetyve bestandig havde anseet deres 2,000 Mark for givet bort, men allerede Dagen efter hed det, at Foretagendet sandsynligvis vilde bære sig. Udgifterne har været 300,000 Mark Banko. Den første Rang indtog de amerikanske og engelske Maskiner, men Sverige omtaltes med megen Respekt for billige og gode Smaa-Maskiner til alskens Brug. Anmelderen har stirret Høit og Lavt efter Noget fra Norge, men slet Ingenting; et Par smaa Plouge ere betegnede som norske, men efter al Sandsynlighed ere de sendte med de svenske Sager, som vare de første, der ankom hertil. Svenskerne maa strax have grebet Tingen an med Liv og Interesse. Deres Smør og Osteprøver spises daglig op til sidste Smule. Mellem Dyrene interesserer Hesten naturligvis mest. De pragtfulde arabiske Hingste fra de kongelige preussiske og wörtembergske Stuterier, de kolossale, engelske Bagageheste, Arbeidsheste, mellem hvilke en svær Hingst fra Prinds Alberts Model-Farm, fængsle Beskuerne ved deres forskjelligartede Tillokkelser. Englænderne udmærke sig ved store Dyr af alle Arter; hvor man seer en Kolos, kan man være sikker paa, at den er af engelsk Race, dersom den ikke er kommen lige fra England. Svinene præstere det utrolige i Størrelse. De imponere ogsaa de tydske Landbrugere og finde villige Kjøbere til høie Priser. De melkehvide Alpekjør med Klokker om Halsen behage især Damerne. Hønsene skulle ikke egentlig udmærke sig. En spansk Høne i Buur, seer dog saa stolt ud som nogen kastiliansk Hildago; en Kamphane skrider op og ned i sin Salon med mørke Blikke paa Tilskuerne, som om den protesterede mod den Lov, der forbyder dens Slægt, at vise den Tapperhed, der skinner den ud af Øinene, i ridderlig Kamp. De hvide yndige Silkehøns ere saa ømfindtlige for Veir og Luft, at de ofte dø før de første Æg ere lagte; deres Æg ere derfor meget efterstræbte af de hamburgske fine Ganer.

Her er en fast utænkelig Bevægelse til alle Kanter. Gade-Lokomotiver, der prøves midt inde i Staden, dampe uden videre hen mellem fredelige Vandrere; Damp-Brandsprøiter sende Vandmasser op til de dertil udvalgte Punkter; Marker pløies med Dampplover; Enge slaaes med Maskiner. En yndig Elbtour har fundet Sted paa et af Stadens Pragtskibe. I Touren deeltog 4—500 Personer mellem hvilke mange Damer. Det stolte festlig smykkede Skib forlod under Kanontorden Staden Kl. $2^1/_2$ Eftermiddag og foer nedad Elben. Langs den hele Elbbred frem og tilbage hilsedes det herlige Skib af Kanonsalut, viftende Lommetørklæder og klingende Spil. Ombord var Stemningen festlig; den interessanteste Fart langs den yndige Elb-Bred, den gjæstfrie Beværtning ombord, ypperlig Musik og mod Sædvane lidt Solskin stemte Enhver fornøiet. For at Luften ikke skulde være Stedbarn, har Luftskipperen Green gjort en Tour med to Passagerer. De gik 6000 Fod i Høiden og dalede ned i en Landsby i al Pyntelighed efter 35 Minuters Reise. Landgangen var dog en Smule truet, thi da Landsbyens Indbyggere ikke vare forberedte paa Besøget af en Ballon, troede de, at en Ulykke var hendet, og ilede til for at frelse. Da Vinden var stærk, kunde de ikke høre Luftskipperens Raab, intet at røre, og nappede og greb efter Ballonen, men Green beholdt i dette kritiske Moment Aandsnærværelsen og aabnede Ventilen, saa alle velbeholdne kom ud, kun forblev der nogle Rifter i Ballonen til Erindring om Bøndernes veelmeente Iver. Et komisk Intermezzo indtraf da Bønderne havde grebet og igjen slap Ballonen. En af dem havde nemlig indviklet sig i Nættet og blev løftet ti Fod iveiret. Hans Trætøfler fløi tilhøire og venstre da Personen under almindelig Latter og Jubel kom ned paa Jorden igjen, sprællede han som en Fisk der er sluppen ud af Nættet. Passagererne ere uudtømmelige i at prise den interessante Reise, og det lader til at Interessen for Luftfart igjen begynder at dukke frem.

Hamburgs Physiognomi i disse Dage er ikke at gjenkjende. Stæder have ligesom Mennesker et stereotypt physiognomisk Udtryk, kun særegne Affekter bringe et ikke før seet Liv deri. Glæde forynger og Hamburgs Total-Ansigt er bleven ungt, thi man seer lutter glade Ansigter i Gaderne, Hamburgere og Fremmede. Det er rørende, hvorledes disse sidste behandles. En Hamburger betyder intet, vil intet betyde paa offentlige Steder, de Fremmede skulle have de gode Pladse, de Fremmede skulle først betjenes. Kafeen, Isen, Arak-Punschen overlades villig de Fremmede. De skulle ikke alene finde Hamburg, men ogsaa Hamburgeren behagelig, og for at dette skal opnaaes, maa han i Gjæstfrihed ikke lade sig beskjæmme af Araberen. Gjerne ofrer man Gjæsten sin Hverdags-Komfort, og er han Aristokrat, vil man gjerne at han hjemme skal fortælle, at man ogsaa i en borgerlig Republik forstaar at leve. At man har det, man skal leve af, veed Enhver for længe siden. Fornøielse er her heller ingen Mangel paa. Igaar var sexten Koncerter anmeldte, men Alt overrages af Cirkus Rentz, som tiltrods for to Forestillinger om Dagen, maa tilbagevise Tusinder. Rentz er kommen hertil fra Pesth med et Extratog, for hvilket han maatte betale 7000 Thaler; han fører med sig 102 Heste og 119 Personer. Anmelderen har hverken i London eller Paris seet noget saa fuldkomment i sit Slags: deilige Heste, stor Pragt i Udstyret og Mennesker, der have lært den Kunst at svæve i Luften. En Clown ved Navn Price, ville Mange kjende fra Paris. Det er en liden Mand, som synes ingen Beenbygning at have, thi han kan bugte og vende sig som en Slange; han har det mest komiske Ansigt der kan sees paa en Dødelig og spiller dertil saa yndigt paa Violin, at man kan faae Taarer i Øinene. Han efteraber Paganini — Andre sige Ole Bull — det er netop de samme Kapricer, vilde Buestrøg, Klager, Skrig, og det Altsammen ledsager den Lille med tilsvarende Musik, men man tro blot ikke, at han staar paa Gulvet og spiller; enten hænger han i et Toug under Loftet med Benene iveiret, eller ogsaa staar han og balancerer øverst paa en Stige, vel ogsaa paa sin Kammerats Hoved. Da han, jeg veed ikke hvormange Gange, var bleven fremkaldt, spillede han til Slutning Edgars Arie af Lucia. Den hele Døds-Scene gaves dramatisk med Toner og Gestus, man hører og seer Dødskampen, det sidste Suk — den Lille ligger der steendød og man leer sig selv næsten død. Her er en virkelig dramatisk Kunstner og en virkelig Violin-Spiller, og man spørger den næste Dag ganske melancholsk, hvorfor en saadan Mand nedlader sig til at være Bajads ved en Berider-Troup. Sandsynligviis betales hans Vægt, som vel ikke er stor, med Guld. Et grufuldt Efterspil gives hver Aften. Et uhyre Buur rulles ind paa Cirkus; det er endnu tildækket; Lemmerne tages bort og bag Jernstængerne i den blændende Belysning ser man en Løve og fire Løvinder; Orchestrets Toner dæmpes, thi der river en væbnet Mand Døren til Huset op og hilses derinde af de grufuldeste Hyl, men den Væbnede gjør en Bevægelse og Orkenens Konger krybe for hans Fod. Saa gaar han langsomt om mellem dem, griber den Ene, aabner med Vold dens Gab og stikker sit hele Hoved derind. Saa lægger han sig til at slumre med sit Hoved paa Løvens Ryg, og den store gule Løvinde hvilende ved sit Bryst, men dette Venskab varer ikke længe, saa fredeligt lever Dyr og Mennesker ikke sammen, Løven gjør en ubetimelig Bevægelse og faar Pidsk, Pidsk, rasende Pidsk, den steiler, den hyler, den farer om vildt snappende efter Menneskets Strube, men pidskes, pidskes indtil den ligger der hvinende, tryglende og logrende. Denne grumme Leg varer jeg veed ikke hvormange Minuter — hvo tæller slige Minuter? Saa affyres et Gevær, man veed ikke om Dyr eller Menneske er fældet, indtil de vilde Kræfters Beseirer staar bukkende udenfor Buret. Mig var Legen græsselig. Man kan endnu faae den Nydelse at see Manden ædt derinde i Buret. En selsom Tillokkelse maa det Gruelige have for Massen, thi netop fortælles i Værelset, hvor jeg skriver, „at 1200 Leietjenere igaar Aftes fik Kjoleskjøderne afrevne i Cirkus Rentz." Ti væbnede Folk gaae hver Aften omkring Buret, rede til at skyde ned hvad der derinde kunde falde paa ikke at lystre.

Norge.

Christiania. Under 18de Juli er Fuldmægtig i Kirke-Departementet Michael Birkeland udnævnt til Bureauchef og Bestyrer af Rigsarchivet; Kand. jur. Hans Munk til Fuldmægtig i ovennævnte Departement; Seminarielærer Jac. Aars til residerende Kapellan i Asker og Bestyrer og Førstelærer ved sammes Seminarium; Kand. theol. Th. F. W. Barth til resid. Kapellan i Hammers Pstgld.; resid. Kapellan i Grans Pstgld. Jørg. Hansen til Sognepræst i Gjerdrums Pstgld.; Sognepræst i Omlid J. H. Bentzen til Sognepræst i Fjelds Pstgld.; Kand. theol. Ole Ugland til Stiftskapellan i Christianssands Stift; Kand. theol. Ole Gabrielsen til pers. Kapellan hos Sognepræsten til Christianssund Provst Schaaning; Kand. med. H. F. H. Henschien til Distriktslæge i Nordre Fosens Distrikt; Exam. med. H. F. Smith til Distriktslæge i Vestfinmarkens Distrikt; Distriktslæge i Lurø Distrikt J. G. S. Bugge til Distriktslæge i Vefsens Distrikt; Kand. med. H. Heyerdahl til Distriktslæge i Røros Distrikt; Kand. med. U. J. Høst til Distriktslæge i Kinns Distrikt; Kand. med. J. J. Langberg til Distriktslæge i Saudlands Distrikt; Distriktslæge i Ytre-Søndhordlands Distrikt L. F. Lossius til Distriktslæge i Hølands Distrikt; Distriktslæge i Ytre Hardangers Distrikt K. T. Klingenberg til Distriktslæge i Eidsbergs Distrikt; Chefen for Osेske Kompagni af Bergenshusske gevorbne Musketerkorps, Kapitain J. M. Bull til Oberstlieutenant og Chef for Søndhordlandske nationale Musketerkorps.

— Under 18de Juli ere følgende forundte Afsked i Naade: Postmester i Moss D. P. Bøckmann og Indrulleringschef i Drammens Distrikt L. Ryberg, Førstnævnte med Pension 530 Spd. og Sidstnævnte 1000 Spd., — samt Distriktslæge i Stegens Distrikt C. P. E. Nissen.

— (Meddeelt.) Koncerterne i Slotsparken synes at interessere vort Publikum i mere end almindelig Grad og have ogsaa dertil gjort sig fortjente ved et, netop for et saaledes sammensat Publikum, heldigt valgt Program og en god Udførelse; det var kun at ønske, at Tilhørerne ogsaa tilstrækkelig vilde paaskjønne dem, der ofre saamegen Tid og Kræfter for deres Fornøielse, men dette har nok desværre hidtil kun i ringe Grad været Tilfælde. Men Skuepladsens Henlæggelse til Klingenberg, saaledes som sidste Gang i Betragtning af Veiret, bør vistnok kun skee i høieste Nødsfald, da Charakteren af Folkeforlystelse ellers vil betages disse Koncerter, der endnu i Manges Øine have erholdt en forøget Interesse ved de Nummere af norske Komponister, som Hr. Sperati har seet sig istand til at bringe frem. Foruden den fra forrige Sommers Koncerter vel bekjendte Steenbergs Menuet (No. 1), har man saaledes iaar faaet at høre endnu to Menuetter af den samme Komponist, der ved en umiskjendelig Familielighed synes at legitimere sig som ægte Børn af den samme Fader. Ved J. Lindemans Anbefaling af den første, der forekommer os at være den smukkeste og mest ørefaldende, have de samtlige naaet en Popularitet, som de vistnok fortjene, men som de neppe uden en saadan ydre Foranledning vilde have opnaaet hos et i musikalsk Henseende lidet dannet Publikum, og som den forlængst afdøde Komponist neppe nogensinde skulde have kunnet ane. Det er jo vistnok bedre, at Anerkjendelsen kommer seent, end om den aldrig skulde komme, naar den dog er berettiget; men en Skade bliver det dog altid, at den ikke kommer den nærmest Angjældende tilgode. Det var derfor at ønske, at Anerkjendelsen ikke maatte udeblive lige saa længe for en anden endnu levende norsk Komponist, af hvem ogsaa et Værk har været hørt paa disse Koncerter, og som maaskee i Begavelse ikke giver Steenberg noget efter. Vi mene Fru Bergvitz-Goffeng, hvis „Parade-Marsch" (for Kadet-Korpset) ved de Par sidste Koncerter har været givet med Bifald. Komponistinden, der er Publikum vel bekjendt paa den lyriske Musiks Gebet, har allerede tidligere vundet Anerkjendelse ogsaa i denne Genre ved sin med Rette yndede „Arvalla-Marsch." Nærværende „Parade-Marsch" udmærker sig som hendes samtlige Kompositioner ved sin Rigdom paa Melodi og slutter sig værdig til sin Forgjænger. Den er fortræffelig instrumenteret af Sperati, kun skulde vi have ønsket, at det havde været muligt at beholde det bølgende Accompagnement, som Hovedmelodien (Komponistens egen Melodi til Ingemanns Huitfeldtvise) har som Sang, da dette er ualmindelig heldigt og forekommer os at udgjøre en integrerende Deel deraf, ligesom vi ogsaa tillade os at bemærke, at det vel hurtige Tempo i denne ene Melodi betager den noget af det Storartede, som ligger deri. Forhaabentlig vil denne Marsch ligesom de to nye Stenberg-Menuetter snart komme i Boghandelen.

H. F.

— Dødsfald. Armee-Intendant Henr. Arnold Aubert, † i Christiania 17de Juli, $64^1/_2$ Aar gammel. — Generaladjutant, Kammerherre Hans Rustad † paa Kongsvinger 19de Juli i sit 78de Aar. — Slotsforvalter Ude Jac. Høst † i Christiania. — Overlæge i Bergen Dan. Moldenh. Bull † 2den Juli, 61 Aar gammel

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen, (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 31. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 2den August 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Tilstande og Figurer fra Paris.

I.

(Theatrene. Samsons Afgang. — Hans Charakteer som Kunstner og Menneske. — Figaros Bryllup. — Moliere og Beaumarchais. — Det 18de Aarhundredes eneste poetiske Idee. — Et Drama af Virkeligheden. – En forelsket Englænder. — Komikeren Arnal Frédéric Lemaître. — Operaen. — Alex. Dumas's Don Juan. — Macbeth. — De nye Folketheater — Engelsk Spøgelsedrama. — Et Experiment ved Mozart.)

I umindelige Tider havde Théâtre français ikke oplevet et saa betydeligt og vedvarende Tilløb, som i dette Foraar. Det var den bekjendte Skuespiller Samson, der gav sine Afskedsforestillinger, og for sidste Gang gjennemgik for sit Publikum den hele Række af sit vidtløftige og mangeaarige Repertoires Hovedroller, saa at hver Aften bragte Noget for den nuværende Generation — om ikke Underholdende, saa dog Nyt, — en eller anden antik Kuriositet, som man maaskee aldrig mere faar at see. Det var ogsaa meer Nysgjerrighed og Visheden om det nærforestaaende Tab af en betydelig Kunstner, end overdreven Beundring for hans Talent, der bragte Publikum til pludselig at vise saa varme Sympathier for Samson, som han kun sjelden tidligere havde fremkaldt ved sine bedste Roller i disses første Nyhed. Hans Talent havde aldrig havt noget Mægtigt og Henrivende, ingen positiv, genial Fylde, men det var et Indbegreb af de fortræffeligste, negative Egenskaber, som en Skuespiller kan ønske sig. Han begik aldrig nogen bestemt Feil, intet Anstød mod Smagen og den sunde Forstands Regler; han fordærvede egentlig Intet, idet Alt hos ham var korrekt, glat og gjennemtænkt indtil Overdrivelse; men han formindskede ikke sjelden Roller, der i andre Hænder kunde have frembragt en ganske anden Virkning, og hvis poetiske Indhold ikke kan gjøres gjældende ved den blotte negative Korrekthed. I sin Ungdom, da han ofte spillede Elskerroller, maa han havde været temmelig mat og tør, thi Følelsens varme Væld og Lidenskabens fuldttonende Sprog var ham af Naturen nægtet. Ogsaa synes hans Anseelse at være steget betydelig med Alderen, og det var fornemmelig i ældre Mænds Roller, de saakaldte værdige Fædre (pères nobles) og Onkler, at hans Talent viste sig fra sin glimrende Side, især i Charakterer med et Anstrøg af adelig Impertinents, overfladisk elegant Skepticisme og Sarkasme, som i „Frøken de la Seiglière“ (Slottet i Poitou) og som den gamle Markis i de nye Stykker af E. Augier, „les Effrontés“ og „le Fils de Giboger.“ I saadanne Roller var han uforlignelig, men det egentlig Komiske laa som det Begeistrede og Rørende udenfor hans Kræfter.

Større Fortjeneste og virksommere Indflydelse paa det franske Theater havde han maaskee som Instruktør, Deklamationslærer ved Theaterskolen, og ivrig Overholder af de gamle klassiske Traditioner. De fleste yngre Talenter, som i de sidste 20—30 Aar have erhvervet sig et Navn paa Parisertheatrene, — saaledes navnlig den berømte Rachel — have i Konservatoriet været Samsons Elever, og det er saaledes forklarligt, at han i sine egne Fremstillinger ofte overførte noget Meer, end man kunde ønske, af det Pedanteri og den ængstelige Skolekorrekthed, der ved hans Lærerstilling maatte blive ham til Vane.

Selv havde han maaskee for nogle Maaneder siden ikke gjort Regning paa ved sin Afgang at møde en saa overordentlig og for Theatret yderst indbringende Sympathi hos Publikum, og han har mulig under sine sidste Triumpher undertiden angret den tagne Beslutning. Nogen physisk Anledning til at trække sig tilbage havde han aldeles ikke, thi skjønt i sit 70de Aar, var han endnu lige saa rask og rørig som for 10 Aar siden, og Ingen skulde ved at see ham paa Scenen, have tiltroet ham saa høi en Alder. Men man mener, at der var et lidet privat Motiv, som ganske specielt fremskyndte hans Beslutning. En dramatisk Forfatter, som skylder Samson Meget, Scribes gamle Medarbeider Legouvé, havde for nogen Tid gjennem Pressen forlangt Æreslegionens Kors til den gamle Skuespiller, og den offentlige Mening udtalte sig i samme Retning, og man henviste navnlig til at Samson ikke blot havde store Fortjenester som Kunstner, men tillige som Lærer, og som Forfatter af nogle (dog ubetydelige) Smaastykker, samt af et didaktisk Digt („L'art theâtral) om Skuespilkunsten; endelig anførtes, at han i sit private Liv stedse havde vist sig ordentlig og hæderlig, som Mand og Huusfader, været „korrekt Ethiker,“ som Kjøbenhavnerne sige. Men der hersker endnu i Frankrig, meer end i de fleste andre Lande, visse pedantiske Fordomme imod Skuespillerstanden; selv de høitstaaende Personer, som fuldkommen vurdere Talentet, vove ikke ganske at betragte Scenens Kunstnere som andre Mennesker; det er historisk, at den første Napoleon, skjønt han ofte tænkte derpaa, aldrig vovede at give den verdensberømte Talma Korset, skjønt han omgikkes ham som Ven. Og selv i vor oplyste Tid meente det høie Bureaukrati, der er eens i alle Lande, at Æreslegionen kunde lide Skaar paa sin Anseelse, hvis en Skuespiller, navnlig i komiske Roller optraadte paa Scenen efter at være dekoreret. Man bemærkede, at om end enkelte Scenekunstnere havde erholdt denne Udmærkelse, saa var det først skeet efterat de havde forladt Theatret, eller paa Grund af Fortjeneste i andre Retninger, f. Ex. Tapperhed som Nationalgardist. Nu havde imidlertid det røde Baand begyndt at blinke for Samsons Øine; vaagen og i Drømme lod det ham ingen Ro; og i den Tro, at hans praktiske Virken paa Scenen var den eneste Hindring, besluttede han at tage sin Afsked og opgive det Bifald og de Indtægter, Theatret maaskee endnu i 5—6 Aar kunde have indbragt ham, for at kunne vise sig reen og pletfri, færdig og parat, hvad Øieblik Korset skulde behage at banke paa hans Dør. Dette er dog endnu ikke skeet.

For ret at beundre Samson, maa man ikke blot være Franskmand, men Franskmand af den gamle, klassiske Skole, som Stamgjæsterne i Théâtre français, med en lille Rest af Pudder i Haaret. Mig har han, med sin afmaalte, pertentlige Korrekthed, altid forekommet som en Tragedie af Racine, glat og gjennemfilet, men i Grunden farveløs, kold og kjedelig. Hans Roller synes komponerede med den samme smaalige Omhyggelighed, som et Mosaikarbeide. Naar han lo og fik Andre til at lee, var det kun ved det Yderste af Læberne (du bout des lèvres), og derfor har han, skjønt han stadig spillede i Molieres Komedier, egentlig aldrig spillet Moliere. Han manglede ganske denne Mesters „os rotundum,“ og omdannede de store Charakteerbilleder efter sin egen Persons lille Maalestok. Derimod var han ganske paa sin Plads i en Mængde af Scribes Stykker, og fandt en passende Anvendelse for sine maniererede Finesser i dennes blodløse Figurer, der synes at sættes i Bevægelse ved et galvanisk Apparat. Saaledes danner han en komplet Modsætning til en anden, med ham jævnaldrende Skuespiller, den passionerede Frederic Lemaître, Romantikernes Yndling, som i 30 Aar har gjort Furore paa Bulevardernes Dramatheatre. Langtfra som Samson at være „Ethiker,“ er han tvertimod bekjendt for et uordentligt Privatliv, har efterhaanden hengivet sig til Drik, og er nu kun en Ruin af hvad han tidligere var. Men skjønt Stemmen svigter ham og hans Spil er uregelmæssigt, er han endnu ofte stor, altid dristig og pittoresk og overrasker undertiden ved disse Naturens og Menneskehedens Skrig, som minde om Shakspeare, og i et Minut give Opreisning for alle Mangler. Man kan sige, at Samson og Lemaître forholdt sig blandt Skuespillerne som Scribe og Victor Hugo blandt Theaterdigterne.

Da nu imidlertid alle Mennesker løb for at see idetmindste een af Samsons Afskedsforestillinger, saa var det naturligt, at jeg ogsaa lod mig lokke derhen. Jeg valgte et Stykke, hvori Samson nu kun spillede en underordnet Rolle, men hvor jeg var vis paa at finde Erstatning i andre Henseender. Det var „Figaros Bryllup,“ hvor Samson i sine unge Dage spillede Greven, men i de senere Aar har maattet nøies med den stammende Birkedommer. Det er endda en af hans bedste Præstationer i det Komiske; men hvor snart glemte jeg ikke Skuespilleren over Stykket, dette det 18de Aarhundredes Mesterværk, som synes at blive fortræffeligere hver Gang man seer det paany. Der skal neppe i hele Literaturens Historie findes et lignende Exempel paa et Digterværk, som i den Grad, med den Sandhed og Styrke omfatter og afpræger en heel stor Tidsalder i et eneste Billede, med alle dens Fortrin og Feil. Molieres Opgave var en anden; han tegnede Menneskeheden i det Hele som den er og har været, til alle Tider i en abstrakt, typisk Almindelighed, og tænkte neppe paa at fremstille sin egen Tid. Dette gjorde derimod Beaumarchais; man føler hos ham at staae over for et virkeligt Samfund fra en historisk bestemt Tidsalder, og befinder sig ikke som hos Moliere i Selskab med Medlemmer af den hele Menneskefamilie. Derfor danner Beaumarchais's Theater Overgangen, men en glimrende og mægtig Overgang fra den gamle typiske Komedie, til Nutidens privatpersonlige Miniaturlystspil; og fra dette Standpunkt har han i alle Retninger opnaaet det Høieste. Han har fundet en virkelig dramatisk Idee i den urolige nye Tid med dens revolutionære Tendents, som ytrer sig i de lavere Klassers begyndende Opposition mod Uret og Undertrykkelse, og deres Kritik af de hidtil almægtige Autoriteter og af det fortjenstløse Fødselsaristokrati. Og til dette i den levende Realitet spillende Drama har han som ideelt Brændpunkt fundet en ægte poetisk Idee, næsten den eneste, som det 18de Aarhundrede har frembragt, og som resumerer dets hele Poesi, nemlig den halvt sandselige Omhed, halvt abstrakt platoniske Elskovstilbedelse, der repræsenteres af Pagen Cherubin, en Idee som i Forhold til de foregaaende Tider er noget aldeles Modernt, og dog i det beregnende 19de Aarhundrede allerede forekommer os noget forældet. Men denne fortryllende Figur, Cherubin, som de Fleste nærmest kun kjende

gjennem Mozarts Opera, er i strengeste Forstand Beaumarchais Eiendom, og en af de genialeste Opfindelser, der nogensinde har seet Lyset i Poesien og paa Theatret. Ligeoverfor disse to mageløse og uovertrufne Genietræk — Lykketræf om man vil — forsvinde for den æsthetiske Betragter næsten ganske det tredie Fortrin, som dog væsentligst har gjort Stykkets Lykke, nemlig de bidende Effektrepliker med Allusioner til samtidige Tilstande. Hvad der efter et saa ypperligt og tillige saa ypperlig opført Skuespil endnu mere forsvinder, er Skuespiller Samsons klassiske Personlighed, skjønt den aabenbart var det Vigtigste for en Deel af Publikum, som hver Aften ventede og tiljublede ham udenfor Theatret, og den sidste Aften endog vilde baaret ham hjem i Triumph, hvis han ikke bestedent havde frabedt sig denne Ære.

Et lidet Drama af Virkeligheden, som knytter sig til denne Forestilling, maa jeg endnu omtale. Jeg bemærkede med Forundring, at den Dame, som spillede Grevinde Almaviva ikke var den paa Plakaten anførte, og den, som pleier at spille Rollen, nemlig Madelaine Brosan. Grunden hertil fik man dog snart at vide. Denne mere for sin Skjønhed (hun er nu omtrent 30 Aar), end for sit Talent bekjendte Skuespillerinde, havde havt den Ulykke, fra Brædderne og bag Lamperne at indgyde en ung formuende Englænder en af disse Passioner, som man i vore Dage ikke er tilbøielig til at tro paa især i Paris. Han anvendte nu en Deel af sine Penge paa at tilkjøbe sig og bekoste Udgivelsen af et Theaterblad, som han maatte betale nogle franske Forfattere for at redigere, og hvor han stadig lod ofre Virak og Røgelse for sit Ideal. Han opnaaede endelig at blive tilstædet til Visiter i hendes Privatbolig, hvor han sagtens saa godt han formaaede, har tolket hende sine Følelser, og skal være bleven behandlet med Venlighed. Men det synes, at han ikke vilde nøies med de Friheder, de franske Sæder tolerere, og da han insisterede paa at bevise sin Følelses Alvor med et alvorligt og legitimt Ægteskab, og nu erfoer, hvad han maaskee ikke vidste, at M. Brosan allerede har en Mand, som befinder sig meget vel, skjønt de i flere Aar have levet adskilte, saa tog Fortvivlelsen Overhaand hos ham, og en Dag fandt man ham i hans Bolig med en Kugle lige i Hjertet. Dette skeede netop den Dag, hun skulde spille i Figaros Bryllup, og derfor var det, at hendes Rolle var overtaget af en Anden. Denne Begivenhed vakte naturligviis stor Opsigt baade i og udenfor Theaterverdenen; man beklagede den unge Mand, skjønt de Fleste vare enige om, at han maatte have været gal, uagtet han tilsyneladende stedse havde opført sig som en fuldkommen Gentleman, og Madelaine Brosan, hvis Tiltrækning for Publikum var temmelig i Aftagende, opnaaede herved at blive interessant paany. Den stakkels Englænder, som ikke vidste, at man i katholske Lande ikke kan gifte sig igjen, saalænge Ens tidligere Mand eller Kone lever, efterlod et Testament, hvori han skjænkede Resten af sin Formue (en 80,000 Frs.) til sit Hjertes Dame, og i Tilfælde af Afslag, til den lille Keiserprinds's Vaisenhuus. Hun vovede naturligviis ikke at modtage Arven, og da hun under et længere Ophold i Rusland skal have erobret forskjellige steenrige Bojarer, behøver hun sandsynligviis ikke heller noget Tillæg til sine regelmæssige Indtægter.

Franz Liszt.

Som bekjendt ere Meningerne med Hensyn til denne Kunstners skabende Kraft endnu i heftig Strid. Men netop denne Strid beviser, at der handles om en usædvanlig Fremtoning i Tonekunstens Rige, thi det Sædvanlige fremkalder ingen Storm. Vi give tilligemed hans Portræt en kort Biographi.

Franz Lißt fødtes den 21de Oktbr. 1811 i den ungarske Landsby Raiding. Hans Fader, Forvalter af en Deel af Fyrst Esterhazy's Godser, drev ved Siden af videnskabelige Studier ogsaa paa Musik med særegen Forkjærlighed, gjaldt for en fortrinlig Cello- og Violin-Spiller og erhvervede sig i sine senere Leveaar ogsaa temmelig Færdighed paa Klaveer. Ogsaa Lißt's Moder var en meget dannet, elskværdig Kone med et blødt, roligt Gemyt.

Drengens Kjærlighed til Musik viiste sig tidlig saa afgjort, at Faderen allerede i hans sjette Aar begyndte

Franz Lißt.

at give ham Underviisning paa Klaveer. Hans Fremskridt vare overraskende, og skjønt kastet paa Sygeleiet af overdreven lidenskabelig Flid og standset i sine Øvelser, optraadte han tre Aar efter i Koncerter i Oedenburg og Presburg med overordentligt Bifald. I den sidste Stad befandt sig mellem Tilhørerne flere ungarske Magnater, hvilke tilraadede Faderen, at forskaffe sin Søn en fuldstændig musikalsk Uddannelse. Paa Adam Lißt's Erklæring, at de pekuniære Midler dertil fattedes ham, tilbød Greverne Amadèe og Zaparg en Understøttelse af 600 Floriner aarlig i sex Aar. Drengen overgaves nu til Czerny i Wien til videre Underviisning i Klaveerspil og til Salieri i Komposition.

Underviisningen havde varet i halvandet Aar, da Faderen med Czernys Minde foranstaltede en offentlig Koncert. Den unge Virtuos spillede Koncerterne i A-Mol og H-Mol af Hummel og gav til Slutning en fri Phantasi. Bifaldet var enthusiastisk. En anden Koncert havde et om muligt end mere glimrende Resultat. Adam Lißt erhvervede derved Midler til at føre sin Søn til Paris for der at lade den sidste Haand lægge paa hans Uddannelse. Men mod Forventning nægtede Cherubini ham Optagelse i Konservatoriet, som lovstridigt for Udlændingen.

Paer og Reicha toge sig imidlertid kjærligt af den høitbegavede Dreng og snart var han Dagens Helt. Under Reicha studerede han med Iver Kontrapunkt.

Fra Paris gjordes nu Reiser i Provindserne og enhver ny Koncert indbragte Hæder og Guld. I Bordeaux spillede Lißt i et stort Selskab en Sonate, som han selv havde komponeret, men udgav for Beethovens Værk. Alle, selv den just tilstedeværende berømte Violinspiller Rode, priste den store Mesters formeentlige Værk. Hvor ganske anderledes vilde ikke Dommen være falden ud, dersom Lißt havde foredraget Sonaten som sin egen Komposition!

Tre Reiser til England og een til Schweitz foretoges med korte Mellemrum.

Men nu indtraadte pludselig en selsom Forandring i den unge Kunstners Væsen. Det uhørte Bifald, som uafbrudt ombruste ham, de Strømme af Guld, der tillod ham alle Nydelser, havde bedøvet ham og ligesom vaagnende op af en lang daarlig Drøm, syntes hans hidtilværende Liv og Virken ham en Daarefærd. Hans harmløse Glæde forsvandt, en mørk Melancholi greb ham og drev ham til at søge Eensomhed. Interessen for hans Kunst havde pludselig forladt ham; han søgte Trøst for sin ulykkelige Stemning i Læsningen af gudelige Bøger og henfaldt til religiøst Sværmeri.

Paa Lægernes Raad bragte den bekymrede Fader ham til Søbadet i Boulogne, hvor den kjærlige Fører døde. Dette smertelige Tab gjengav imidlertid Lißt den tabte Energi. Han tog nu fast Ophold i Paris og sin Moder til sig. Ved hendes Ankomst overgav han hende sit hidtil Sammensparede: 100,000 Franks, hvorved hendes Fremtid var sikret.

Her kastede han sig nu med energisk Iver paa de mangfoldigste videnskabelige Studier, hvorved han erhvervede sig den universelle Dannelse, som man beundrer hos ham. Et hæderligt Vidnesbyrd derom, er hans aandrige Skrifter i det franske og tydske Sprog. Det kunde ikke undgaaes, at en saa glødende Sjæl oftere mødte Kjærligheden med dens Lidelser og Glæder. Hans første Lidenskab for en ung, skjøn og aandrig Dame af Rang og Formue, strandede paa Forholdene. Den nødtvungne Forsagelse indvirkede saa heftigt paa ham, at han paany mistede Interessen for sin Kunst, og endnu engang henfaldt til sit religiøse Sværmeri. Da optraadte Paganini i Paris. Denne dæmoniske Italieners underbare Kunst udrev ogsaa den unge Kunstner af sin Apathi. Og ligesaa heftigt greb ham den franske Revolution i 1830. Han søgte at udtrykke sin Stemning i en Sinfonie revolutionaire, udførte dog ikke den færdige Skizze. Den almindelige Skuffelse, der fulgte paa hiin rystende Katastrophe, berøvede ham Interessen for dette Arbeide. Han begav sig nu til Schweitz, hvor han fjernt fra Verdenslivet skabte en Række betydelige Kompositioner, hvis Offentliggjørelse han, følgende Horats's gyldne Regel, endnu opsatte længe, for fremdeles at fuldkommmengjøre dem.

Ved Siden af skrev Lißt flere Opsatser for Gazette musicale og udviklede sine Theorier med stort Skarpsind og fransk Sprog-Elegants.

Det vilde langt overskride det Rum, vi raade over, dersom vi skulde ledsage Lißt paa hans mange Kunstreiser. Han reiste i Frankrig, Belgien, Schweitz, Østerrig, Ungarn, Preussen, England, Skotland, Italien, Spanien, Portugal, Rusland og Tyrkiet. Kun faa og korte Hviletider tillod han sig mellem disse

Kunstreiser for i Eensomheden at hengive sig til nye Studier.

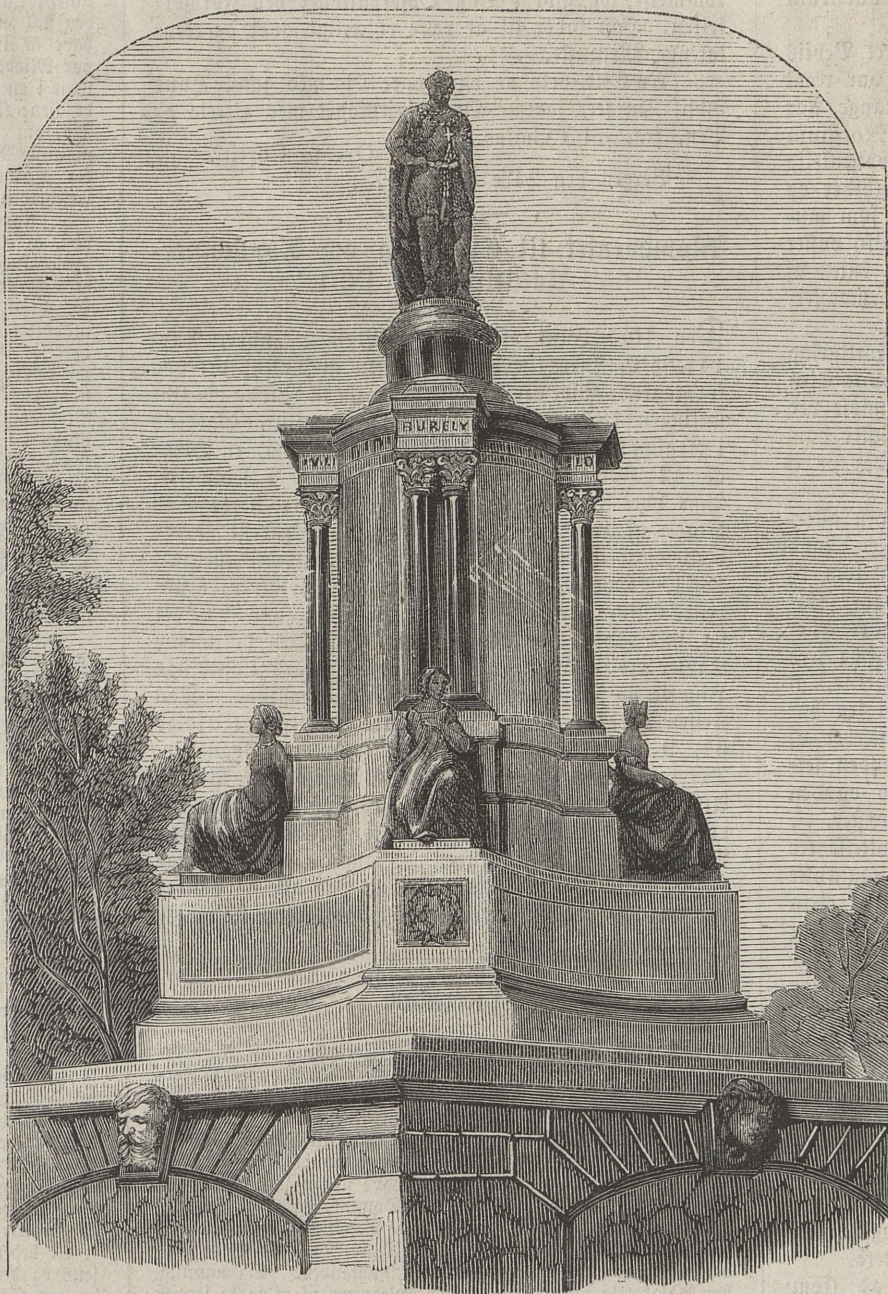
Vi kunne ogsaa blot antyde hans uudtømmelige Velgjørenhed, hans talrige Koncerter for Fattige, for Institutter, som f. Ex. for de Oversvømmede i Pest, for Beethoven-Monumentet i Bonn osv.

Med Aaret 1847 sluttede Lißt sin Løbebane som Virtuos. Allerede tidligere var han bleveu udnævnt til storhertugelig Sachsen-Weimarsk Hofkapel-Mester; i 1848 tog han blivende Ophold i Weimar og tiltraadte sin Stilling. Den høisindede regjerende Hertug af Weimar saavelsom den udmærkede Kunstkjenderske Maria Paulowna understøttede ham med sjelden Kunstforstand og fyrstelig Munificents. Hvad han der har virket navnlig for Anerkjendelsen af Berlioz og Wagner er bekjendt. I de sidste Par Aar har han levet i Rom, uophørlig arbeidende. Ifølge seneste Efterretninger har han fuldendt et stort Oratorium „Den hellige Elisabeth," som i Løbet af Sommeren skal opføres under hans egen Ledelse paa Wartburg i Eisenach.

Lißts rige Viden, saavelsom det store Antal Værker, han har frembragt, maatte synes et halvt Under, naar man betænker, at han fast uafbrudt har tilbragt sit Liv paa Reiser og saaledes tilsyneladende har havt ringe Tid til Samlingen af Kundskaber og til Udarbeidelsen af sine Kompositioner. Naturen har imidlertid udrustet ham med Egenskaber, hvilke forklare dette Phænomen. Den gav ham for det første en physisk Kraft og Udholdenhed, som de mest trættende Anstrængelser ikke synes at udtømme. Med denne legemlige Livskraft forener han en ligesaa uudtømmelig aandelig Energi.

Naturen gav ham for hans umættelige Tørst efter Kundskab en skarp, indtrængende Forstand, en lynsnar Fatteevne og en Hukommelse, der griber Alt for Intet at slippe. Ved sin Villiekraft erhvervede han sig den Kunst, der er egen for de fleste høitbegavede Aander og er dem saa nødvendig: at benytte Tiden. Ikke alene de Tider, han trak sig tilbage i Eensomheden, ofrede han sine mangeartede Studier og Arbeider, ogsaa hvert Dieblik paa Reiser, hvor den Skare Beundrere, som idelig trængte sig frem om ham, lod ham lidt Ro, benyttede han dertil; og endelig havde han lært og maattet lære at isolere sig selv i det mest larmende Selskab.

(Illustr. Zeit.)

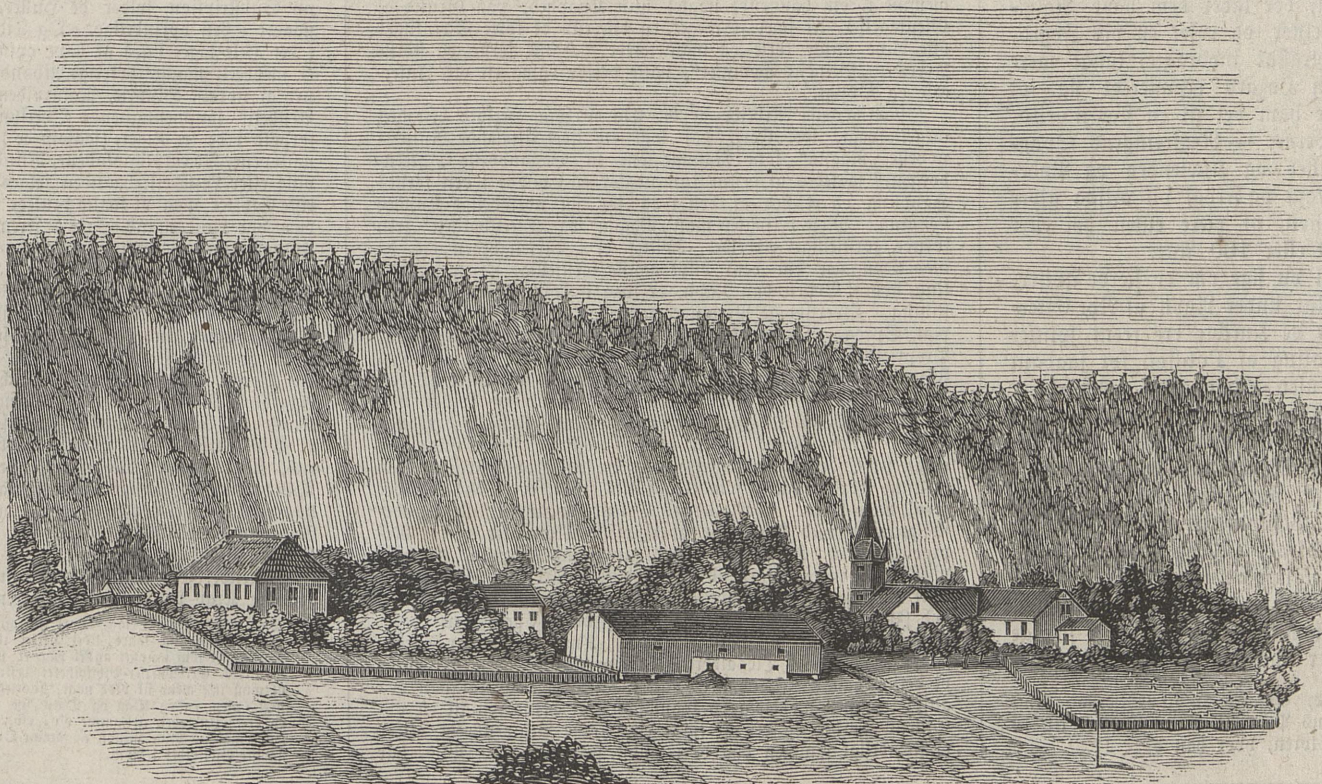

Monumentet til Erindring om Verdens-Udstillingen i London 1851.

Holts Kirke og Seminarium.

I en Egn af ualmindelig rig Løvvæxt og med stor Afvexling af maleriske Udsigter over uregelmæssige Dale, skovvoxte Fjeldknatter samt hist og her en blinkende liden Indsø, ligger den her afbildede Kirke og Præstegaard omtrent 1½ Miil fra Arendal, ½ Miil fra Tvedestrand og ¼ fra det smukke og betydelige Næs Jernværk. Henne i en Forlængelse tilhøire af det Fjeld, der sees i Billedets Baggrund, findes den i Fortiden saa fortrinlige Solberg-Grube, der leverede en af de ypperligste og righoldigste Jernmalme, indtil den for endeel Aar tilbage faaes at være udtømt. Imellem denne Grube og Kirken ligger Gaarden Nedre Solberg, hvor den navnkundige Throdhjemsbiskop P. O. Bugge blev født 10de Decbr. 1764, medens hans Fader Søren Bugge var personel Kapellan til Holt. Nedenfor Afbildningens Forgrund i en langstrakt Dal blev i 1858 fuldført den ypperlige Landevei, som forener de to nævnte Byer, og som just i denne Dal paa over en Fjerdingmiils Udstrækning er saa jævn, at der neppe findes en Heldning, endsige Bakke.

Holts Præstegjeld var indtil 1705 af meget større Udstrækning end nu, da det omfattede, foruden det nuværende Holt, ogsaa Østremolands, Dybvaags og Arendals Menigheder. I det Aar fraskiltes Arendals, 1747 Østremolands og i 1813 Dybvaags Præstegjelde. En Deel af Kirken er rimeligviis meget gammel, opført af svær Graasteensmuur. Denne ældste Deel udgjør dog kun den ene Fløi af den nuværende store rummelige Korskirke, idet der for noget over 100 Aar siden blev foretaget en betydelig Udvidelse med Tilbygninger af Træ. Taarnet, opført efter gammel Landsskik ved den vestlige Ende af Kirken, er sortmalet og prydet med et Taarntag, 4 Smaataarne og et temmelig høit Spir. Inde i Kirken findes et Orgel, anskaffet ved Menighedens frivillige Sammenskud og bygget af Albrektsen i Throndhjem, samt en meget smuk Altertavle, forestillende Jesus i Getsemane, malet af den danske Adam Müller og foræret Kirken af den berømte Jernværkseier, Eidsvoldmand og Forfatter Jacob Aall. Den omgivende Kirkegaard er venlig og vakker, har flere smukke Gravminder og blandt dem et meget anseeligt Monument af Klæbersteen opreist over Jacob Aalls Grav af hans Børn.

Holts Kirke og Præstegaard.

Præstegaarden, der er bygget for henved 150 Aar siden, hører med blandt de største og smukkeste i Landet, er hvidmalet og har en vakker Beliggenhed. Den har afgivet Plads til Underviisningsværelser for Holts Seminarium for Christianssands Stift ligesiden dettes Oprettelse i 1839, skjønt Rummet nu ved den i senere Tid stærkt forøgede Søgning til Læreanstalten, er temmelig knapt, saa at sandsynligviis en egen Seminariebygning vil blive nødvendig inden kort Tid, saameget mere som jo dette Stift nylig har faaet en ikke liden Forøgelse af Bamble og Nedre Thelemarken. Eleverne, der almindelig er i Alderen omkring 20 Aar og som oftest Gaardmandssønner fra de forskjellige Egne af Stiftet, bo i Bondehusene rundt om Præstegaarden, gjerne to og to sammen. Fra denne Læreanstalt er indtil nu dimitteret 248 Seminarister, af hvilke idetmindste de 150 have gaaet ind i Lærerstanden, endeel ere blevne Gaardbrugere, nogle ogsaa have søgt ind til Universitetet. Seminariets Bestyrer fra dets Oprettelse og indtil for et Par siden var den, især for sine forskjellige historiske Arbeider bekjendte A. Faye. I de sidste 6 Aar har fra dette Seminarium udgaaet et Tidsskrift for det lavere Skolevæsen, under Navn „Den norske Folkeskole," udgivet ved to af Lærerne. Den som Sprogmand agtede og for sine ihærdige Bestræbelser til de haarde Konsonanters Fremtarv bekjendte Overlærer K. Knudsen har ogsaa sit Fædrehjem paa denne Præstegaards Grund, da han er født paa den til samme hørende Huusmandsplads „Hestehagen" og der har henlevet sin Barndom, indtil han ved Jacob Aalls Understøttelse fremmedes til Studeringerne.

B.

Et Par Breve fra Konrektor Cortin i Bergen

til Præsten E. G. Schytte i Bodø.

II.

Mon jusqu'ici tres cher Schytte!

Vel begyndte jeg fra sidste Nye-Aar, da det med Posten saa hellig belovede Brev udeblev, at bande den Dag min elskelige og saa behagelige Korrespondent paa Buxnæs blev jaget hen, til min store Fortræd og Fornøielses Tab, paa det urolige, depuis un demi siecle forrykte og storfantede, ja maaskee, forsvirede Bodø, hvor min Ven formedelst Mængde af nærværende Venner kun lidt og sjelden faar Tid til at tænke paa og tilskrive de Fraværende; og vel havde Du efter egen Dom, maaskee, fortjent en Stevnes Forbigaaelse uden Brev; men den Fornøielse jeg finder i at sladre med Dig, tillader mig ikke at lade nogen Stevne gaae forbi ubesladret eller ubeskreven. Slut selv deraf, hvor Din Samtale maa

fordum og stedse have smaget, og hvor paucorum hominum jeg er i Bergen.

Dit kjære Brev af 1ste Mai var dog et Beviis paa, at de Bodøiske distractioner ikke endnu har reent fordærvet Dig, og sønderrevet det i saa mange Aar Dig paahvilende Skrivebaand. Det muntre Exordium var især en Trøst for en Ven, der med al optænkelig Omhed ønsker k. Broder saa lidet Fortrædeligheder og Bryderier, og saa meget behageligt otium, som muligt er; og efter Slutningen af samme Exordio ønsker god Lykke til det bedste og fornøieligste Valg enten af Kapellan eller af Apotheker; den sidste turde, maaskee, gjøre mindst Fortræd.

Tak for den hele oplyselige og fattelige Forklaring over Aarsagerne til Pr. Fabricii*) udviste animosité mod k. Broder. Jeg gratulerer med Skilsmisse ved ham, som er jo kommen til Ørlandet, og ønsker ham en ligesaa favorabel Provst, som han selv har været mod kjære Broder. — — — — — — —

Den gode Hagerup er min her i Byen allerkjæreste og behageligste Prædikant, ganske vist en Mand af gode og bedre sentimens end Brun, og som af alle fornuftige Folk, Overmænd og Ligemænd, er estimeret; de Gemene laste ham for nogen bizarre eller austere abord eller Samtale og Begegning, og jeg, efter min egensindige Tænkemaade ønskede gjerne, at han i Selskaber var mere grave et pasé; thi jeg har den Skrøbelighed, at ikke taale al den Munterhed af en aandrig prædikende Geistlig, som af en anden letsindig enten Officier eller quilibet. Hagerup og den saa realitetfulde Schøenfeldt er mine Liv-Præster. . .

Aarsagerne til hans Ansøgning om Forflyttelse ere nok, foruden den omskrevne og af andre paatænkte evitatio Nepotismi, ogsaa 1) en Forbedring af cirka 1000 Rdlr. i Indkomster, 2) megen Lettelse i Arbeide i et langt mindre arbeidsfuldt Stift, som kuns har eet Hospital. Han har hidindtil havt en overmaade Kredit i Kancelliet, og personelle Venskab med, og faaet de kjærligste Breve fra, begge Deputerede. De faae i den korte Tid faldne Vakancer ere alle blevne besatte efter hans Forslag. Ellers kaldes han her af alle fornuftige og lidt skarpseende en hypocrit, hvilken Egenskab, ligesom den i det geistlige i den Bluhmeske periodo var særdeles nyttig og beforderlig, saa er den i vore Tider og, regnante hac Philosophia practica recentiore (ɔ: Egennytte) nok ogsaa den fordeelagtigste baade for høie og lave Betjentere.

Kjære! dersom Du ikke var saa gor-lad (som Pr. Hagerup i Aftes i Selskab hos vor fælles Ven Hr. Gen. Audit. Heiberg kaldte Dig formedelst savnet Brev denne Stevne, bedende mig at hilse Dig kjærligst med det prædicat) til at skrive et Brev med Posten om Vinteren, eller og, til at ville begynde paa Din Skrivning til mig strax efter Jagtens Hjemkomst uden at opsætte den til Stevnetidens Begyndelse, da vilde jeg ret bede Dig sige mig Dine Tanker, hvorledes Du mener det vil (posito, at saa foible, vanvittig og udsuende Regjering vedbliver et halvt eller heelt Sekulum) forholde sig og blive beskaffent for høiere Embedsmænd, e. g. Stiftamtm. og Biskoper i at føre deres Embeder? Skal de krybe igjennem eller kjøre og grassari ad obsequii gloriam? Skal de hazardere Brød og Embede for at skaffe sig Lydighed? Kollegierne, ut nunc res stant, lide vist mindre og understøtte vist mindre den, der vil stride mod Misbrug og Ustikke, end den, der lader dem have Rolighed? Rentekammeret elsker og roser en vis Foged, som lidt eller ingen Extraskat indbragte, langt mere end dem, der med megen Hazard exponerede sig for Kongens Bedste, læggende ham det til en stor merite, at han er elsket af Bønderne. — Regjeringens Svaghed, Levemaadens Yppighed og Kjælenhed og Pøbelens overhaandtagende Magt og Frygt vil altsaa gjøre det til en slem Kommission, at være enten høi eller lav Embedsmand om 50 eller 100 Aar.

Men kjære, hvad vil du sige om de lærde Aviser, begyndte fra sidste nye Aar under Navn af Nye Efterretninger etc.? Jeg tror de Knechte ere reent splitter galne, som vil have Betaling af Publico for saadant forbandet Snaus af Musen-Almanakker, Komedier, Tragedier og saadant Pæremøg, som jeg, og vel mange, ikke skjøtte om at vide deres Existence? Mon der i de med Lærde og Skribentere opfyldte Lande ikke udkommer andet end sligt ærke Sk. . .? Jeg havde i Sinde at skrive Postmesteren ved dette halve Aars Udgang en bitter Skrabe til, og sende ham det Snaus tilbage uden Betaling, men til Forevisning sendes de med til k. Broder, om Du vil continuere. — Professor Butzau kom hid til Byen i forrige Uge, taler om k. Broder med megen Ære og Berømmelse, og gjør i Dag Observationer ved Formørkelsen. Han lader til at være et ærligt, godt og reentalende Menneske. — —

Nu Gud velsigne og bevare Dig med ganske Huus indtil Du seer samme Ønske igjentaget med Hjerte og Pen, fra, mi Pylades.

Tuo Oreste Cortin.

Bergen den 24de Juni 1778.

*) Peter Heiberg Fabricius, Sognepræst til Skjerstad samt 1775 Provst over Saltens Provsti. 1778 Sognepræst til Ørlandet og 1787 til Støren, hvor han døde 1790.

Monumentet til Erindring om Londonner-Udstillingen i 1851.

Den 10de Juni afsløredes høitideligen, under Nærværelse af Prindsen og Prindsessen af Wales, det paa foregaaende Side afbildede Monument til Minde om Udstillingen 1851. Det er reist i Horticultural Gardens i Kensington og har, foruden Underbygning, en Høide af 42 Fod og en Basis af 18 Fod i Diameter. Paa hver af Piedestallens fire Sider er indlagt en Plade af rød poleret Granit, og i Hjørnerne findes Reliefs af Bronze, forestillende Udstillingsmedaillerne i 1851. Over Piedestallen er anbragt Statuer, i siddende Stilling, af de fire Verdensdele. — Derover hæver sig otte Søiler af poleret Granit, mellem hvilke fire Tavler ere anbragte, hvorpaa 1851 Aars Udstillings Historie og Monumentets Betydning fremstilles. Paa Frisen over Kapitælen læses tvende Bibelsprog (Jesaias 64, 9 og Psalmen 77, 2) i forgyldte Bogstaver. Derover hæver sig endelig paa et Granitfodstykke Prinds Alberts Statue, 10 Fod høi, og forestillende den afdøde Fyrste i Bathordenens Stormesterdragt. Paa Monumentet findes foruden de anførte endnu mange andre Inskriptioner, saaledes Navnet paa alle de Lande, der deeltoge i Udstillingen i 1851 samt deres Kommissærer m. v.

Literatur.

Ragna eller Steenborgen. Fortælling af A. Elg. Chra. 1863. 116 S. 8. Priis 36 ß. Chr. Tønsbergs Forlag. I sidste Nr. af det lille, dyre og sletudstyrede Organ for uvittig Personal-Kritik, som Hr. Tønsberg junior ved nogle unge Menneskers Hjælp lader udgaae paa sit Forlag, anføres Aslak Elgs Noveller blandt de literære søvndyssende Midler. Denne Affærdigelse kunde synes at have nogen større Upartiskhedens Vægt, end Organets øvrige Domme, da neppe hverken Aslak Elg eller hans Forlægger Chr. Tønsberg have stillet sig i et saadant Forhold til Organets Udgiverskab, at dets sædvanlige Partigjængeri derved skulde opmandes. Og navnlig har Aslak Elg savnet den sikreste Anledning til at saare saavel de ældre som Ny-Pasopianernes ømmeste Lidenskaber, da han ikke har befundet sig i samme Stilling som Anmelderen og Andre, nemlig i Egenskab af Redaktør at maatte afvise baade Moderorganets og de nachfolgerske Autorers grønne literære Produkter — en i Sylvianeres og „Dyrskue"-Forfatteres Øine lige stor Dødssynd. Men om end Anfaldet paa Aslak Elg har større Betingelser for Upartiskhed end almindeligt, vilde det være ligesaa ubilligt i ham kun at see en Klassiker i Kjedelighed, som det overhoved er ufornuftigt med hiint Organ at rangere ham sammen med Victor Hugo. — A. Elgs Arbeider lide af en god Deel Monotoni i Fremstillingen og mangle den rette poetisk løftende Varme; men forresten have de fleste netop det Slags Egenskaber, hvorpaa der af mange Romanlæsere hovedsagelig sees: en indviklet Sammenkjædning af romantiske Begivenheder i historisk Belysning, saaledes at Folk, som ikke gide at læse sand Historie, kunne faae en vis historisk Duft og noget Begreb om en svunden Tidsalders Sæder og Tilstande. A. Elg forstaar bedre end mange andre Romanforfattere at overholde det historiske Kostume, og forsaavidt Handlingen foregaar i Middelalderen, at holde Fremstillingen i en rigtig Sprogtone. Thi Sagaens Knaphed i Udtrykket, med dens løse, korte Sætninger er han vel hjemme i, om han end, uagtet hiin Knaphed, paa Grund af Gjentagelser, let siger formeget, og om end de korte Sætninger ofte blive altfor korte og manierede. Hans første og største Arbeide, „Bergens Sommer", vakte derfor ogsaa en vis Interesse og Opsigt.

Nærværende Arbeide af A. Elg er som Heelhed betragtet meget svagt, idet Forf. har lagt en lidet tiltalende Nutidsnovelle „Ragna" som Ramme om en Saganovelle „Steenborgen," saaledes at denne kun udgjør en Episode i den førstes Handling og et Led af den i og for sig ubetydelige Knudes Løsning. Men betragter man „Ragna" og „Steenborgen" som tvende forskjellige Arbeider, hvilket de i Virkeligheden ere, da maa Dommen om dem blive ganske forskjellig. Den Fortælling, hvoraf Bogen har Navn, er svag i Komposition og Fremstilling. Overflødige Personer troppe op og føre et undertiden plat Sprog. Og de mødende Vanskeligheder ved Heltinden, Proprietærdatteren Ragnas og hendes Elskers, Studentens Forening beseires derved, at den sidste skriver og læser op den indskudte Fortælling Steenborgen, hvis Handling spiller paa Ringsaker, Ragnas Hjem, i Borgerkrigenes sidste Tider, ved Hertug Skules Fald. Men denne indskudte Fortælling, der ogsaa fra Sidetallet betragtet udgjør Bogens Hovedparti, og som egentlig bør opfattes som et afsluttet Heelt, er et Arbeide, der er al Ære værd. Forfatterens Talent for novellistiske Knudeslyngninger med Benyttelse af historiske Momenter og for Reproduktion af Sagastilen i vort nuværende Sprogs Medfør viser sig her mere afgjort end i hans tidligere Arbeider. Overhoved viser A. Elg sig i Besiddelse af megen historisk Belæsthed og dyb Interesse for vor Fortid; og af disse Egenskaber er da denne lille Fortælling særlig præget. Kun paa et Par Steder falder Forf. ud af Tidsalderens og Sprogets Kostume; og skulde vi derfor have noget at indvende, maatte det være, at han ved altfor ængsteligt at følge Sagamaneren er henfalden til en vis Stilens Tørhed og ved at kjæde en Masse Begivenheder altfor omstændeligt sammen paa de islandske Familiesagaers Viis, har stillet for store Fordringer til Læsernes Opmærksomhed for at Traaden skal kunne fastholdes. Men hvad vi end i det Enkelte kunde have at indvende mod A. Elgs novellistiske Fremstillinger fra vor Middelalder, høre de ikke til det Slags Produktioner, som man i en fattig Literatur som vor skulde fornemt bortvise; thi de tjene til at fremkalde et Billede og Indtryk af den svundne Tid, om end mindre poetisk varmt og fyldigt, end de Ingemannske Romaner, saa dog mere sandt og korrekt, end hvad der gjennem andre beundrede novellistiske „Kilder" tilføres Læseverdenen.

— **Nordisk Universitetstidskrift**, 9de Aarg. 1ste Hefte udg. af A. Ingerslev. Kjøbenhavn 1863. 10 Ark. Omskrift: „Gjerning vil have Tid, men Tid vil have Gjerning." — I dette Hefte har Høiesteretsadvokat, Rigsraad og Rigsdagsmand G. Brock givet en god Redegjørelse paa $1\frac{1}{2}$ Ark for Hovedindholdet af den svenske og danske Mellemrigslov om Fuldbyrdelse af Domme, en Lov, der ikke alene i sig selv er vigtig for det sociale Samkvem, men især faar sit Værd, som gjensidig Vedkjendelse af en vigtig folkeretlig Grundsætning, som Vidnesbyrd om de svenske og danske Statsmagters indbyrdes Nærmelse og som Indledning til andre og videre Overeenskomster imellem Nordens Folk, som Skridt til at fjerne unødige Hindringer for deres Samfærdsel i det Hele, og at yde hverandre den gjensidige Hjælp til Retfærdighedens og Rigshøihedens Haandhævelse, som deres indbyrdes politiske Forhold kræver. Forf. ønsker saaledes blandt Andet en Fælleslov om Fuldbyrdelse af Domme, lydende paa Fremtvingelse af en Handling, paa Gjældsfængsel o. desl. (det sidste navnlig for Vexelhandelens Skyld), og desuden Love om Tilbagesendelse af Forbrydere og Straf for dem af det ene Riges Borgere, som maatte gjøre sig skyldige i Foretagender mod det andets Fred og Tryghed. Uheldigt er det, at de sønderjydske Provindsialstænders mislige Sammensætning for Tiden vel gjør det aldeles unyttigt at forelægge dem Loven til Vedtagelse for Sønderjyllands Vedkommende. — Af Heftets øvrige Indhold ønske vi navnlig at fæste vore Læseres Opmærksomhed paa Prof. Constantin Hansens Afhandling om de skjønne Kunsters Eenhed (saameget mere, som Forf. er en ualmindelig dannet, udøvende Kunstner, der veed at føre Pennen ligesaa godt som Penselen, og her fremsætter adskillige mærkelige Paastande, som fortjene Overveielse og Drøftelse), og paa den yndede Digter Richardts „Dagbogsblade fra det hellige Land i Paasken 1862." Vi faa her en Skildring af Jødeland fra en ung Mand med barnlig Tro og varm Digtersjæl; han giver os et livfuldt Billede af det nuværende Jødeland som det er, og gjenkalder, uden det søgte og sygelige Fromhedsvæsen, der nu er saameget i Mode, de hellige Minder, som knytte sig til hine Egne. Det Meddeelte maa vække Ønske om at faa flere Blade af hans „Dagbog" i Trykken. — I Heftet finde vi fremdeles en Redegjørelse fra Mag. Weilbach for det skandinaviske Samfunds Bogsamling i Rom, dannet og vedligeholdt ved frivillige Gaver og offentlige Tilskud fra hvert af de tre Nordlande, og historisk mærkelig som det første Skridt til „praktisk Skandinavisme" fra Statsmagternes Side*). — Endelig indeholder Heftet akademiske Tidender og deriblandt Redegjørelse for de gjældende Love om Prøverne for Jurister og Præster i Sønderjylland og Levnetsbeskrivelser over fem i f. A. hedengangne Høiskolelærere, af hvilke især N. M. Petersens og den lundske Prof. Eks ere læseværdige, da de give os en god Skildring af disse Mænds, især den Sidstes mærkelige Barndoms- og Ungdomsliv. — Ved saaledes kortelig at anmelde Tidsskriftets 9de Aargang tro vi tillige at burde benytte Leiligheden til at gjøre opmærksom paa det Ønskelige i, at Almeenheden yder dette fælles nordiske Foretagende større Understøttelse end hidtil ved mere udbredt Subskription. Indholdet er nemlig aldeles ikke fortrinsviis, end sige udelukkende akademisk, men netop valgt med Hensyn til den dannede Læsers Tarv i Almindelighed. Og det vil uden nærmere Paaviisning være indlysende, hvor vigtigt det er at vedligeholde dette Tidsskrift, der hidtil danner den eneste fælles Institution, som er saaledes ordnet, at hver af de tre Folkeeiendommeligheder har lige Lod i den og lige selvstændig Indflydelse paa Indholdet, idet Eenhed og Selvstændighed i Tidsskriftets Ordning er fuldkommen gjennemført og hævdet. Men da Tidsskriftet er sat i Gang uden egen Driftskapital og paa Grund af de mange Hænder, som det har at gjennemgaa, før det naaer sine spredtboende Læsere i de tre Lande, maa staa i henimod 2 Aars Forskud, saa har Foretagendet havt mange ydre Vanskeligheder at stride med og vil ikke i Længden kunne sættes istand til at give sine Medarbeidere saa betimeligt og sømmeligt Honorar, som det er nødvendigt, for at holde Værket i Drift, medmindre ny Subskription fylder de Huller, som efterhaanden ere opstaaede i den oprindelige. Og Tidsskriftets Indhold tør vistnok i det Hele taget siges at have opfyldt alle rimelige Krav. Der er meddeelt mange lærerige Afhandlinger almeeninteressante Emner af nordisk Historie, Naturvidenskaberne, navnlig Geologien, Æsthetik, sammenlignende Oversyn over vigtigere Samfundsforhold i de tre Riger, (saasom de kirkelige, akademiske, Kommunallovene, Værnepligtslovene, Blindeomsorgen m. M.); og disse ville efter Løfte efterhaanden følges af andre. Blandt de historiske Stykker maa vi særlig henlede norske Læseres Opmærksomhed paa vor Landsmand Sars's Fremstilling af Norges politiske Forhold under Foreningen med Danmark, hvori Forf. har brudt ny Vei for vort Fædrelands Historie i et hidtil altformeget overseet Tidsrum, og hvilken efter Forlydende vil blive fortsat og sluttet i næste norske Hefte. Blandt Tidsskriftets hidtilværende Medarbeidere finde vi Navne som Hansteen, Elias Fries, Forchhammer, Hauch, Carlsson, Welhaven, P. A. Munch, C. Boeck, Thorsen, Prof. Rasch, Rabenius, Bergfalk, Ek, Agardh, Orla Lehmann, Chemikeren Blomstrand, Mellin, Knøs, C. Säve, Monrad, Claësson (død), Historikerne Fryxell og Malmstrøm, Carl Ploug, Hother Hage, Brødrene Hammerich, Kapt. Ankjær, Magister Styffe, Professor Holten, Brunius, Ljunggreen, og mange yngre Forfattere, som have vundet sig et hæderligt Rum i vor Bogverden, saasom Thaasen, Sars, Eriksen, Andersen (svensk Naturforsker), Dr. Rosenberg, Broome, Braune, Hellstenius, Astronom Möller i Lund o. A. — Et literært Foretagende, som er indledet af en saa udvalgt Fylking, synes at have Krav paa en længere Fremtid. ✕

*) Den interesseløse Detail, hvori Forfatteren fortaber sig, synes os at gjøre hans Afhandling saare lidet skikket til Optagelse saavel i Universitetets-Tidsskriftet som i noget andet paa et større Publikum beregnet Tidsskrift. Skulde f. Ex. Pariser-Biblotheket beskrives med samme Omstændelighed, saa at man ikke alene fik vide naar, hvorledes og ved hvem enhver Tilvæxt var skeet, men endog Dag og Dato for Pakkernes Afsendelse til Bibliotheket og deres Indløben til samme osv. osv., vilde en saadan Bibliotheks-historie sandsynligviis blive mindst af samme Omfang, som hele det beskrevne skandinaviske Bibliothek i Rom. Red.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen, (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 32. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 9de August 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Fra mine Fristunder.

(Af Stiftsprovst P. A. Jensen.)

3. Den rette Tro.

Tro, men regn ei paa, du troer,
Det er Tro til Livet!
Just som den i Barnet boer,
Taget ei, men givet.
Vist den er eenfoldig — ja!
Thi kun Een den kjender,
Een kun, Han derovenfra,
Vennen over Venner.

Men eenfoldig har den Magt,
Magt, som flytter Bjerge;
Se, hvor den har underlagt
Kjæmper sig og Dværge!
Alt, hvad i dens Skjød faldt ned,
Tør med Lyst den bruge;
Selv af giftigst Blomst den veed
Lægedom at suge.

Net som Fugl i Luften boer,
Uden det at vide,
Net som Blomst paa Marken groer
Selv ved Nattetide:
Saa vil Troen ubevidst
Al sin Gjerning gjøre
Og sit Liv fra først til sidst
Skjult i Christus føre.

Efter en skandinavisk Feriereise.

(Af Bfh.)

III.

(Slutning.)

Naar man er kommen opover Trollhättan, bliver Elven bredere. Et Stykke nedenfor Wenersborg er der atter et Par Sluser. Her gaar Dampskibet i en liden Deel af Elven, som gaar ud af Wenern vestenfor Wenersborg, medens dens Hovedmasse gaar østenfor. Wenersborg er en liden smuk By, med vakker Omegn og Udsigt opover Wenern, vestover Dalsland og sydover Østergötland. — Allesteds i Sverige, hvor jeg kom, viste man mig den største Forekommenhed og Venlighed. Paa Dampskibet fra Gøteborg til Arvika gjorde baade de Over- og Underordnede Alt, for at jeg kunde faae det saa hyggeligt som muligt, og jeg blev kjendt med flere brave Folk blandt Passagererne, blandt hvilke jeg især kan nævne en juridisk Kandidat, som jeg fulgte ligefra Gøteborg til op i Wermeland. Jeg maa ogsaa fortælle et vakkert Træk, som jeg erfarede i Wenersborg. Dampskibet laa her i 4 Timer. Jeg gik derfor op i Byen for at see mig om. Da jeg kom ned til Skibet og fik vide, at det endnu ikke skulde gaa inden en Time, gik jeg atter op i Byen, men kom dog tilbage lidt før det skulde gaa, og lagde mig etsteds i en af Køierne. Man havde seet, at jeg gik op i Byen anden Gang, men ikke seet, at jeg var kommen tilbage. Da det nu ringede første Gang, saa at Skibet snart skulde gaa, havde Passagererne savnet „den norske Herre." Et Par af dem havde ilet op til Torvet for at see efter mig, da de frygtede for, at jeg kunde lade Skibet seile fra mig. Netop som det skulde sætte Maskinen i Gang, kom de tilbage, som det lod til, særdeles vel tilfredse, da de fik see, at jeg var ombord.

Det var nu Aftenen. Skibet gik om Natten opover Wenern, saa jeg ikke fik see stort af dens smukke Omgivelser. Dette Skib, som gaar til Arvika, gaar langsmed Vestkysten og bøier tilsidst ind ad en Arm, der stikker ind i Nordvest til Åmål, medens de andre Dampskibe, som gaae paa Wenern, allesammen fare langsmed Østkysten. Wenern er som et Hav. Man kan ikke see fra den ene Kyst til den anden. Paa Næsset mellem selve Wenern og den Arm, som gaar ind til Åmål, bor der mange adelige Familier. Og man fortalte mig, hvorledes dette var gaaet til. Fanden havde engang stoppet hele Adelen i en Sæk, og da han saa bar dem over dette Næs, gik der et Hul paa Sækken, saa der kom mange Adelige ud af den, og de satte sig da ned paa Næsset. Et saadant Sagn viser, med hvilke Øine de lavere Folkeklasser betragte Adelen. Åmål er en ubetydelig By, som ligger paa nogle Klipper. Her kom Dampskibet om Morgenen, hvor det laa nogle Timer.

Fra Åmål gaar det opover By-Elven, det Vasdrag, som kommer fra Vinger Præstegjeld i Norge, og hvorigjennem Glommen afsætter Noget af sin Vandmasse i Flomtiden. Her er det snart Elv, som man med megen Møie har faaet gjort seilbar, ogsaa paa et Sted med Sluser, ved Gefle, og snart rummeligt Farvand, nemlig Glatsøen og Bjørnesøen. Her er Farvandet mangesteds meget smalt. Kun en dyb Rende er opmudret i Midten, hvor Dampskibet gaar, med høit, grønt Stargræs tæt indtil paa begge Sider. Paa endeel Steder, hvor der er Elv med dygtig Strøm, maa det bugte sig frem mellem store Stene. En ældre Officier, som har havt meget med Veivæsenet at gjøre, og som var noget kjendt i Norge, kom ombord i Åmål. Han, som saa mange Andre, talte med mig, fornemmelig om den „norska frågan," og med samme Beklagelse over, hvad der i den sidste Tid var skeet angaaende den, som de Andre. Han havde hørt, at Bjørnsons Vise: „Har du hørt, hvad Svensken siger" skulde være almindelig yndet og sunget af Skoleungdommen i Norge. Jeg kunde imidlertid forsikre ham, at den tvertimod forlængst kunde siges at være ganske forglemt. Den ovenfor omtalte juridiske Kandidat havde læst de fleste af Bjørnsons Skrifter, og han syntes meget godt om dem. Men han havde ogsaa mærket, at der etsteds, i „En glad Gut," var en Finte til Svenskerne, som han ikke syntes var berettiget. Det hedder nemlig der om Svensken, „at han tabte da, som han har gjort alletider." Jeg maatte give ham Ret i, at det ikke kan siges om Seierherrerne ved Lützen, Narva og mange andre Steder, at de altid have tabt. Officieren talte meget om Jernbaneanlægget fra Arvika til Grændsen. Han havde været med i Forhandlingerne derom, og han ønskede og haabede, at det snart maatte blive iværksat, hvad der, som bekjendt, nu er besluttet. Ligesom der ialfald tidligere har været dem blandt vore Almuesfolk, der have havt de underligste Meninger om Foreningen mellem Norge og Sverige, idet de have troet, at Norge staar i samme Forhold til Sverige, som det tidligere stod til Danmark, fik jeg vide, at der i Sverige ogsaa gives dem, som have de underligste Meninger herom. Saaledes fik jeg høre en Passageer beklage, at Sverige hidtil ikke havde havt stor Fordeel af Norge; men nu haabede han, at det snart vilde blive bedre; for nu var der blot et Par Aar igjen, før Norge skulde komme under Sverige; thi det var bestemt, meente han, at 50 Aar efter Foreningen skulde Norge indlemmes i Sverige. — Langs By-Elven, saa kaldet af By-Sogn, Tegnérs Fødeegn, hvorigjennem den gaar, og Bjørnesøen er der flere overmaade smukke Partier. Her findes flere vakre Bygder, deilige Skovpartier og flere Brugsanlæg.

Til Arvika kom Dampskibet ud paa Eftermiddagen. Arvika er en ubetydelig By, men er smukt beliggende og kan blive betydelig, naar der kommer Jernbane derhen. I Arvika kom jeg i Tale med „en af de gamle Caroliner," jeg mener en af Carl Johans gamle Officierer, som havde reist meget om. Han sagde blandt Andet: „Nordmændene er Fanden saa selvstændige ligeoverfor Sverige; men hvorfor ere de ikke ligesaa selvstændige ligeoverfor Danmark. Nordmændene have jo ogsaa sit eget Sprog; men hvorfor bruge de det ikke, men laane endnu Danskernes Sprog?" Og han er ikke den eneste Svensker, der har udtalt sig til Fordeel for vore „Maalmænd."

I Arvika standsede jeg ikke, men tog Benene fat for at spadsere til Kongsvinger. Her opigjennem Arvika, Ny-Sogn og Eda er det ualmindelig vakkert. Frodige Løv- og Naaleskove speile sig i de mange smaa Indsøer og Kjærn, og imellem de forskjellige Høidestrækninger og langsmed Søerne ligge flere vakre Bygder. Jeg kom ihu Vermelandsvisen af Fryxell: „Ak Vermeland du sköna" og syntes, at det passer udmærket godt. Jeg skulde tro dette især om det 2det Vers.

Landskabet i Vermeland er meget kouperet, og Veien er svært bakket. Det gaar op og ned, ligesom paa vore ældre Veie. Man har i Sverige, ligesaavel som hos os i ældre Tider, fulgt Gjeden, da man arbeidede Veie, medens man nu følger Vandet, som „Dølen" siger. Et Stykke østfor Eda Kirke findes en stor Steen ved Veien med følgende Indskrift: Anno 177. og 178. reste Gustaf III til gränsen att försvara landet; ortens tacksomhet derför skal vara, sålänge verlden står. Nærmere Eda Kirke ved Eda Skandse er der opreist en simpel Steenstøtte med Indskrift til Minde om Carl Johan som Grundlægger af Foreningen mellem Sverige og Norge. Den burde vist hellere staaet paa Grændsen mellem Sverige og Norge, som ikke er langt derfra, vel 3 à 4 Miil fra Arvika. — Jeg passerede Grændsen uden at kunne mærke det. Og jeg syntes særdeles godt om, at der ikke er nogen skarpere Grændse mellem disse Brødrefolk.

Nu var jeg kommen til Norge igjen. Fra Grændsen til Kongsvinger er der henved 3 Mile. „Den letner Foden, naar Vandringsmanden kommer paa Hjemveien," siger et gammelt Ordsprog. Og det fandt jeg vistnok var Tilfældet med mig, nu jeg var kommen paa norsk Grund. Men de norske Mile ere drøiere at tilbagelægge tilfods end de svenske, og Landskabet der mellem den svenske Grændse og Kongsvinger langs med Veien har lidet Interessant ved sig med Hensyn til dets Udseende. Men der er dog Steder her, som giver Anledning til alvorligere Betragtninger. Her foer man forbi Matrand og Lier, som for 50

Aar siden bleve vædede med Broderblod. Tanken herom maa have noget Trykkende ved sig, men det er da saa meget mere lettende, at man kan trøste sig med, at dette nu ikke mere vil gjentage sig. — Ved Kongsvinger fik jeg see den storartede Bro, der er opført over Glommen. Kongsvingers Fæstning maatte jeg besee. Herfra har man en sjelden vakker Udsigt. En meget fredelig, kun lidet tapper Garnison traf jeg inde i Fæstningen, nemlig — en Flok Faar. Det var et skjønt Symbol paa Freden mellem de i fordums Dage fiendtlige, men nu broderlig forenede Naboriger at see disse fredelige Dyr i dette gamle Krigs-Etablissement.

Efterat jeg endnu havde gjort en Udflugt opover Mjøsen, seet flere Mærkværdigheder deromkring, som Ruinerne af Hamars Domkirke, Runestenen paa Alfstad paa Toten, seet den ualmindelig vakre og smukke Totensbygd og endeel af Hedemarken, kom jeg omsider med et Mjøsdampskib og Jernbanen tilbage til Christiania.

Børsen og Bankierhusene i Paris.

I Nærheden af den store Boulevard, af Banken, Stempelværket og den uundgaaelige Militærkaserne hæver sig en Bygning, som i sit Ydre ikke adskiller sig synderligt fra Palais Bourbon, der nu for Tiden er Sædet for det lovgivende Korps, og fra Magdalenakirken; men denne Bygning bliver dog hyppigere besøgt end den sidstomtalte og har en langt større Indflydelse paa Landets Forholde end den første; med eet Ord: det er „Børsen." Her er Parises Hjerte, her findes dets Livstraad, her er Middelpunktet for dets Ideer. Hver Dag ved Middagstider strømme hurtige Fodgjængere og ilende Vogne hid. Alles Ansigter udtrykke spændt Forventning, Alles Holdning forraader Utaalmodighed. Enhver, der træder ind i det Indre af denne 212 Fod lange og 71 Fod brede Sal, stirrer først hen paa det sorte Bræt, der pleier at bære de embedsmæssige Bekjendtgjørelser og telegraphiske Depescher, ligesom Gartnerens første Blik efter hans Opvaagnen om Morgenen gjælder Thermo- eller Barometeret. Derpaa slæntrer den Ene hid, den Anden did for at hente Raad og opsnuse Nyheder eller uddele sine Ordres, indtil Tegnet til Markedets Aabning bliver givet ved Slaget 12½. Imidlertid have de Befuldmægtigede ved de Forhandlinger, der skulle tage sin Begyndelse, Vexelmæglerne, forsamlet sig omkring en liden Jernballustrade. De ere skilte fra Publikum ved et andet Jerngitterværk og staae kun i Forbindelse med Mængden derudenfra gjennem et Antal uniformerede Betjente, hvem det paaligger at række visse Smaasedler frem og tilbage. De indeholde Ordres til Kjøb eller Salg i faae Ord og Tal eller Meddelelse om, at Forretningen er afsluttet. De blive bragte frem til Gitteret af Remissiers, Mæglernes Kontorfolk, som saaledes staae i direkte Forbindelse med de Handlende. Er engang det første Raab opløftet, da hæver sig et uafbrudt Skrig, som det kun er muligt for de Indviede og Øvede at forstaae. „Je prends, je donne, je vends," afvexler idelig med Tal og Navne, understøttet af et Sprog gjennem Tegn, der er lig det, der benyttes under Morrhaspillet. Grupper, der underholde sig levende med hinanden, staae rundt omkring. Hvorom tale de? — Aa om Renter og Aktier, om Byens nyeste Skandaler, om Theatre og Baller, om de nyeste Anekdoter og Kjældermænd, om inden- og udenlandsk Politik. — Afrevne Sætninger af denne Samtale flyver En om Ørene fra alle Kanter, snart fra en elegant Handelsbetjents leende Læber, snart fra en Spekulants geskjæftige Mund. Fra det Galleri, der løber rundt om Salen, stirre nysgjerrige Fruentimmer og opmærksomme Fremmede ned paa den tumultariske Mængde, medens en stedsevarende Mumlen og Brusen trænger derop til dem, som naar Havets Bølger slaae mod den klippefulde Strandbred, og medens denne Mængde befinder sig i en uafbrudt Bevægelse, ligesom den Veirhane, der danner Sidestykke til Bygningens store Uhr.

Paa Klokkeslaget 3 bliver paany givet Tegn. Børsen er lukket for idag og de offentlige Forretninger ere tilende. Men derudenfor paa den aabne Trappe, foran det Bygningen omgivende Gitterværk, i de talrige Bigader, bliver der fremdeles handlet, ligerviis som Pendelen, naar den engang er sat i Bevægelse, endnu ikke paa lang Tid kan komme til Ro, om ogsaa Uhret er standset. Uhyre Summer ere imidlertid omsatte, Indtægter af flere Aar ere i kort Tid gaaet tabte, — og Grudvolden til mangen Formue er bleven lagt. Hazardspil ere forbudne i Frankrig; men Børsen yder rigelig Erstatning herfor, og hvad der er det Værste, medens der paa de offentlige Spillehuse kun bliver spillet mod den blotte Indsats, bliver der her givet Letsindigheden Anledning til at forsøge sin Lykke paa Kredit. Ting blive kjøbt, som aldrig have existeret, andre blive tilbudte, om hvilke man paa Forhaand er overtydet, at man ikke nogensinde kan levere dem. Navnet paa den Gjenstand, man handler om, er jo forresten ligegyldig. Idag kaldes det Aktier, imorgen Renter, i Liverpool kaldes det Bomuld, i Holland var det engang Tulipaner. Saaledes havde Credit mobilier for nogle Uger siden „kjøbt" det tyvedobbelte Antal af sine egne Aktier. Det synes at være Vanvid; men dette Vanvid har dog en vis Methode, hvorefter det gaar. At forhindre eller indskrænke det er en reen Umulighed.

Det forskaffer Staten rigelige Indtægter saavel direkte som indirekte, det gjør Paris til hvad det er,

James Rothschild.

til Samlingspladsen for alle Fremmede, til Modens og Luxusens Hovedstad.

Alle Spillere ere Ødelande. Den, der tager let ind, giver let ud. Om Middagen at vove 100,000 Franks og om Aftenen at prutte paa Prisen for sin Diner vilde jo være latterligt, smaaligt og daarligt. En regelmæssig Levemaade, et roligt Familieliv, Velbehag i de stille huuslige Glæder stemmer ikke overeens med den Opspillethed, som Børshandelen frembringer. Derfor bestaar ogsaa de kostbare Restaurationer, derfor ere Theatrene fulde, derfor florerer Demimonde Livet saaledes, som det gjør. Efter de offentlige Undersøgelser, der ere foranstaltede paa Seinepræfektens Befaling, har det viist sig, at al Galanterihandel og hvad der hører til den elegante Bedrift hos den største Deel bliver holdt oppe netop ved hine Damer, der behandler Mandfolkene omtrent som Spanierne under Cortez behandlede de vilde Mexikanerne: mod Guld og Ædelstene gave disse Glasperler og Smaaspeile, hine derimod give forførende Smiil og talende Blikke. Børsen er Fortunatus's Pung for disse Damer af Demi-monde, og de øse af den som om deres tyve Aar aldrig vilde tage en Ende. Og dog — idag rider man paa stolte Fuldblodsheste, imorgen — sidder man maaskee bag en Cigarhandlers Disk eller i en Portnerloge i Faabourg St. Antoine. Her er en evig Vexling og Omskiftning, ingen Ro, ingen Hvile. Men midt i den rivende Flod rage dog frem — som det sikre faste Land — Navnene paa gamle, værdige, eller unge dygtige Handelshuse, hvilke repræsentere den solide Side af den franske Kjøbmandsstand.

De drive sine Forretninger med Ro og Forsigtighed, deeltage i Verdenshandelens store Opgaver og bedømme Sagen fra et høiere og alvorligere Standpunkt. Og betegnende nok, netop disse to Grene af Handelshuse, hvoraf den ene repræsenterer Kapitalen, den anden de geniale Spekulationer, vise sig aldrig paa Børsen, men give sine Ordres og modtage Tilbud i sit eget Forretningsrum.

At „Rothschilds Sønner" ere Repræsentanter for Kapitalen behøver man ikke at sige. Enhver veed, at man anslaar den hele Families Formue til 6 à 800 Millioner. I Løbet af neppe 60 Aar er denne Formue bleven erhvervet gjennem ligesaa duelig som hæderlig Bestyrelse. Da Husets Stifter Mayer Anselm Rothschild i Aaret 1812 døde i Franckfurt am Mayn, efterlod han sig ti Børn og ligesaa mange Millioner.

Brødrene Salomon (født 1774) og James (født 1792) drog samme Aar til Paris og grundede her det Bankierhuus, hvis eneste Chef endnu den Dag idag den sidstnævnte er. Igjennem en kjøbmandsmæssig Rundskrivelse er vistnok ogsaa de tre ældste Sønner, Alfons, Gustav og Salomon blevne optagne som Kompagnoner; men dette skeede kun for at give dem den i det selskabelige Liv nødvendige Selvstændighed. I Virkeligheden gjælder her kun een Villie — Baron James's, og dette hænger ogsaa sammen med udtrykkelige Bestemmelser: de Rothschildske „Huusbestemmelser" og Familietraktater, hvilke overdrage den, der til enhver Tid er den Ældste, Ledelsen af det Hele, og giver ham den sidste afgjørende Stemme overalt, hvor Husets Navn kommer med i Betragtning. En anden Bestemmelse fastsætter at samtlige 5 Huse i Paris, Franckfurt, Wien, London og Neapel skulle deelagtiggjøres i dets enkelte Forretninger, om end ogsaa i ringere Grad, og at ingen Dag maa hengaae uden at der, foruden de forretningsmæssig Meddelelser, ogsaa maa blive vexlet Privatbreve mellem dem.

I Regelen skulle ogsaa Ægteskaber kun indgaaes inden Familien, og dog har Baron Gustav faaet sat igjennem, at det blev ham tilladt at tage en Datter af Præsident Anspach til Ægte.

Den yndige unge Dame fik af sin Fader 100,000 Franks i Medgift, og fandt som Morgengave i sin Corbeille de mariage blandt Andet en liden Renteforskrivelse paa samme Sum, lydende paa sit Navn, altsaa en Sum af omtr. 3 Millioner i Naalepenge.

Strax efterat Baron James havde taget fast Ophold i Franckfurt, blev det østerrigske General-Konsulat overdraget ham, hvis Indehaver han altsaa nu har været i omtrent 40 Aar; dog blive de egentlige dertil hørende Forretninger besørgede af en Konsul, saaledes at det kun bliver, den af sine øvrige Affærer stærkt optagne Bankiers Sag at tage sig af Tingen, naar det, saaledes som ved Modtagelsen af det diplomatiske Korps paa Nytaarsdagen, ikke kan gaae an at stille for sig.

Den hele Familie blev adlet i 1815 og i 1822 ophøiet i østerrigsk Friherrestand.

Ogsaa den franske Restaurationsregjering tog sin Tilflugt til Rothschilds Hjælp navnlig i Anledning af Tilveiebringelsen af den saakaldte „Milliard for de Emigrerede." De øvrige Regjeringer, med Undtagelse af den preussiske, som aldrig er traadt i Handelsforbindelse med Huset, fulgte det givne Exempel, og snart kom den Witz i Omløb, at Sultanen er alle Troendes Behersker, men Rothschild hersker over alle Skyldnere*). Forøvrigt forhindrede det nære Forhold, han stod i til de ældre Bourbonner, ham ikke fra under Julidagene i 1830 at give de Saarede en offentlig Gave af 12,000 Franks, og heller ikke fra at træde Orleanisterne venskabeligt imøde. Louis Philip viste sig erkjendtlig herfor ved at give ham Deel i sine store Spekulationer, og paa samme Tid knyttede sig et saa fast Venskabsbaand mellem Dronning Amélie og Baronesse Roth-

*) Et uoversætteligt Ordspil: Der Sultan ist der Beherrscher aller Gläubigen, Rothschild der Gläubiger aller Herrscher.

schild, at dette hverken har kunnet løsnes gjennem Republik eller Keiserdømme. (Sluttes.)

Wiborgs Slot i Finland.

Dette Slot blev anlagt Aar 1293 af Rigsmarsken Torkel Knutsson og var det faste Punkt, hvorifra Sveriges Overherredømme samtidig med Christendommen lidt efter lidt udbredte sig over Finland. Det er opført paa en liden Holme og omflydes af en Arm af Suomenvedenpohja; det ligger saaledes i den nuværende befæstede By, og Opgangen dertil er fra Midten af Broen. Dets ældste bekjendte Kommandant var Efflerus, og i Aarene 1320—1327 omtales som Advocatus Wiborgensis Ridderen Per Jønsson Båår til Fliehult. For Byens Opkomst havde Befalingsmanden paa Slottet saavel i Militærsager som i administrativ Henseende den øverste Befaling over Alt, hvad der i dette Land stod under Sverige. Krister Nilsson Wase var fra 1438 til sin Død 1442 Høvedsmand over Byen, Slottet og det dertil liggende Len. I en saa lang Afstand fra Hjemmet kunde disse Befalingsmænd tiltage sig stor Magt, og i Særdeleshed til visse Tider udøvede de ogsaa en uindskrænket Myndighed. Den paa sin Tid usædvanlig lærde Ridder Carl Ulfson Sparre til Tofta, som 1369, 79 Aar gammel, blev Høvedsmand i Wiborg, havde endog Ret til at meddele Adelskab. Ligesom Lenet, Slottet og Byen paa en Gang styredes af En eller Flere paa samme Tid, saaledes bleve de ogsaa givne i Forlening enten i mindre Dele eller som et Helt. De mest bekjendte af dem, der havde Forleninger i Wiborg, vare Boo Jonsson Grip, som i den sidste Halvdeel af 14de Aarhundrede herskede over hele Finland, og Karl Knutsson Bonde, som i Wiborg førte en sand kongelig Pragt; da han 1448 seilede til Stockholm for at modtage Kronen, ledsagedes han af 800 Riddere. Gustav den Første gav Wiborg tilligemed Nyslotts og Borgaa Len til sin Svoger Hertugen af Høija i Forlening. Slottet, som flere Gange under Beleiringer har lidt betydelig Skade, fornemmelig ved Brand, modstod lykkelig Fiendens Anfald 1322 og 1351. Slottet maatte senere ogsaa dele Farerne med den befæstde Deel af Byen. Ikke mindst berømt er Slottet blevet ved den saakaldte „Wiborgska smällen“ den 30te November 1495. Iwan Wasiljewisch beleirede Wiborg med 60,000 Mand. Slottets daværende Befalingsmand, Knut Posse, underminerede da et Taarn og sprængte dette i Luften over Angribernes Hoveder med den Virkning, at ikke alene en Mængde Fiender øieblikkelig dræbtes, men ogsaa alle de Øvrige forskrækkedes over den forfærdelige Explosion i den Grad, at de over Hals og Hoved flygtede, ladende hele sit Trods i Stikken. Svenskerne forfulgte dem nu til Byen Rautus, hvor de tilføiede dem et fuldstændigt Nederlag, saa at neppe En blev tilbage, der kunde bringe Sørgebudskabet hjem. Denne Begivenhed frembød rigt Stof for Folkesagnet og Overtroen. I et gammelt Haandskrift berettes, at den russiske Armee har været 50,000 Mand stærk, hvorifra dog mindst et Nul kan borttages. Endvidere berettes om Knut Posse, at han i en stor Kobberkjedel sammenkogte Padder, Orme, Kviksølv, Lud og Kalk, hvorefter han da lod disse Ingredientser koge en halv Dag; alle Indbyggerne befalte han at gjemme sig i Jordhuler, Kjældere eller krybe ind i Bolster. Derpaa lod han en gammel Mand sætte Ild paa denne sammenkogte Masse. Følgen blev, at hele den russiske Armee paa Øieblikket faldt i næsten bevidstløs Tilstand, som varede et Par Timer, hvorunder Svenskerne da i god Ro og Mag uhindret kunde skjære

Viborgs Slot i Finland.

Halsen over paa Russerne. Af Posses egne Folk skulle, foruden den gamle Mand, 300, der af Nysgjerrighed ikke efterkom Befalingen, have tilsat Livet. Fra den Dag og til nu gjælder Knut Posse blandt Finlænderne for en stor Sortekunstner og Troldkarl. Kjedelen opbevaredes eller indmuredes i Wiborgs Slot. Den 30te April 1834 slog Lynilden ned i det gamle Slot og antændte det. Ihvorvel det dengang led betydelig Skade, hæver det alligevel, efter en Reparation det er undergaaet, endnu den Dag idag sit gamle Taarn i Veiret. Men sin oprindelige Bestemmelse har det forlængst overlevet og benyttes nu blot som Lensfængsel. (Efter Stockholms illustr. Tidn.)

Fra alle Lande.

(Til Nyhedsbladet; — fra Hamburg.)

Den engelske Luftskipper Mr. Greens Opstigen med to Passagerer i den prægtige Ballon „Le Continent,“ skildrer en af disse Passagerer saaledes: „Allerede i Løbet af Eftermiddagen fyldtes den Ramvilske Have ved Hamburg med Tilskuere, som med Spænding og Interesse fulgte samtlige Forberedelser til Luftreisen. Ballonens Fylding med Kul-Vandstofgas foregik gjennem en speciel dertil anlagt fortrinlig Kanal. Mere og mere udvidede sig under Gasometrets Tryk den kolossale Ballon, indtil den havde optaget cirka 30.000 Kubikfod Gas og nu begyndte at slide i sine Baand, ligesom uvillig over den paalagte Tvang. Sexten kraftige Mænd maatte opbyde deres forenede Kræfter for at holde den i Ave. Mr. Green traf alle Forberedelser til denne sin 439te Luftreise med den ham eiendommelige Ro og Præcision, og snart var alt ordnet til Afreisen. Tusinder ventede paa dette Øieblik; fra Elb-Quaien til Palmaille fandtes ikke en Plet ubesat. Kl. 7½ hed det endelig: „Behag at stige ind.“ Med ubeskrivelig Glæde fulgte vi denne længselsfuldt ventede Opfordring og toge Plads i den elegant drapperede Gondol. En Arbeider rækker os Ballasten, Ballonens Stigekraft prøves raskt, Musikchoret erholder et Vink til at istemme sit „God save the Queen,“ og opad i den fri Æther gaar det under Mængdens jublende Tilraab. Hvilket Skue! Menneskemængden, som for faa Sekunder siden omgav os, synes os pludselig en Sværm surrende Bier; endnu nogle Sekunder og vi ere bortrykkede fra Jorderigets Tummel og nyde i høitidsfuld Taushed et Panorama, som den dristigste Phantasi aldrig formaaede at udmale sig, ingen Pen nogensinde kan beskrive. Den store Verdensstad ligger under os, ligesom opbygget af Nürnberger-Legetøi. Menneskene i Gaderne have Størrelse som smaa Insekter og langt, langt i det Fjerne øines Nordsøen paa den ene Side, Østersøen paa den anden. Høiere, altid høiere stiger Ballonen; Jorden synker ned i et Dyb, som Øiet ikke gjennemtrænger, indtil pludselig 80 Sekunder efter Afreisen, det første Skylag er naaet og derved en Skranke sat for det henrykte Blik. Medens vi med hele vor Sjel hengave os til det aldrig anede Skuespils Storhed, havde Mr. Green truffet Anstalter til at beværte os med en forfriskende Souper. Rummets lydløse Stilhed afbrødes nu af springende Korker og i den gladeste Stemning overlod vi os til denne selsomme Situations Trylleri, og nøde tilfulde det Nye i en Souper oppe i Skyerne. Længe kunde man der oppe dog ikke hengive sig til materielle Nydelser. Over os flammende Æther, under os Skyernes dybe Blaa, derimellem alle Farvetoner — det var et Skue, der snart igjen fyldte Sjælen med stum Beundring af Guds Herlighed, med den dybeste Rørelse. Under os tillod det hist og her sønderrevne Skyslør et Gjennemblik til Jorden, paa hvilken, trods den indtrædende Skumring, hvert Huus, hver Gjenstand lod sig skjelne med selsom Klarhed. Et unævneligt skjønt Syn! Ønsket om selv engang at iagttage de i disse Regioner gjorte Observationer havde bevæget mig til at deeltage i denne Luftfart. Det ugunstige Veir forudsagde os imidlertid en noget urolig Reise, saa jeg foretrak, ingen Apparater at medtage, men indskrænke mig til physiologiske Iagttagelser paa mit eget Legeme og derhos af ganske Hjerte hengive mig til de nye og mægtige Indtryk. Jeg har hverken iagttaget hurtigere Pulsslag eller besværet Aandedræt, derimod følte jeg allerede i en Høide af 1200 Fod det noksom bekjendte Tryk i Ørene. Snart dalede

vi igjen ned gjennem Skyerne; nærmere og nærmere kom os Jorden, og ligesom under Opstigningen bar Vinden os i Retningen mod SSO. Vi saa Menneskene som smaa sorte Prikker bevæge sig hernede paa de forskjellige beboede Steder og dreve med Vindens Hurtighed hen over Landskabet. Imidlertid styrede vor elskværdige Kapitain med Ro og Sikkerhed sit stolte Fartøi. Ankret holdtes beredt og til vor Forundring angav han os det Sted, hvor vi vilde lande. Og virkelig adlød Ballonen villig den erfarne Fører, hævede sig og sank paa Befaling, og neppe havde Ankeret berørt Jorden, før et stærkt Stød sagde os, at vi havde fast Grund under os. Den mægtige Ballon svulmede paany for Vinden, denne Aeronautens farligste Fiende, og gik tilveirs igjen, men Ventilen aabnedes og rask sank vor Gondol ned i den bløde Ager. Desværre sønderreves Ballonen under de tililende Bønders Hænder; de gode Folk tænkte blot paa at styre „Uhyret" og forstode ikke at gribe Tingen forsigtig an. Kort efter sade vi med den sønderslagne Ballon paa en Arbeidsvogn, der tilhørte den Bonde, paa hvis Rugager, vi havde holdt vor Landgang. Den skikkelige Mand forlangte kun en høist beskeden Erstatning for sin ødelagte Ager. Sluttelig anbefaler jeg alle Naturkyndige en Luftfart med Mr. Green, under hvis Styrelse Ballonen, efter min Overbeviisning, frembyder samme Sikkerhed som en Jernbane-Koupee eller en Dampbaad. Med forbausende Kløgt overseer denne driftige og geniale Aeronaut Luft og Jord og gaar frem med en saadan Tænksomhed, at en Ulykke under Luftfarten kun er tænkelig i exceptionelt Tilfælde, og et saadant er man udsat for i enhver Situation i Livet." — Den skrivende Mand navngiver sig ikke, men begge Medreisende vare Hamburgere.

Man gjør i disse Tider underlige Reiser, saaledes har Anmelderen nylig gjort et Trip gjennem Amerika. Reisen begynder ved den gamle Stad Bremen, som udbreder sine gamle gothiske Bygninger til begge Sider af Weseren. Landsbyer og Stæder drage Øiet forbi. Der ligger en liden underlig Rede. Det er Vegesack. Søkapitainerne udhvile her efter endt Bedrift. Millioner tydske „Landeskinder" have disse Kapitainer bragt over til det forjettede Land, og skjønt de fleste istedet for Amerika fandt et „Malheurika," saa forløber Skibene en Dag, hvor ikke nye Skibe, fyldte med Emigranter, seile forbi Vegesack. Det sidste Punkt af tydsk Jord, som Emigranten seer, er Bremerhafen, en liden Søstad, og kort efter er han i Nordsøen. Det første Land, han igjen seer, er Englands Kyst, i ret klart Veir ogsaa Calais paa den franske Kyst. Og saa i fuld Fart over den store Golfstrøm, hvis Vande stedse have en høiere Temperatur end Oceanet selv — vort lette Fartøi glider wie Nichts over den mystiske Strøm, og vi have for os det Land, hvor Melk og Honning flyder. Vor Indfart til New-York ved Solnedgang er Jubel og Lystighed, rundt om os mylrer det af Lystfartøier, Selskabet dandser paa Dækket under Felers og Fløiters Klang; man er som i en Vandgade, smaa og store Fartøier dandse os forbi, kjæmpemæssige Skibe trækkes til Havnen af smaa Dampere eller bugseres ud i Søen af store. Saa fares forbi Forterne udenfor Kjæmpestaden. Ved Castle Garden, tidligere et Fort, lytter man, om man ikke endnu skulde høre Jenny Lind, der her henrykkede New-Yorkerne og lod sig udsuge af den berømte Humbuger Barnum. Derinde i Staden gaar det broget til. Fine Gentlemens ile hurtigt til deres Forretninger, men for endelig ingen Tid at spilde, læse de underveis Aviserne og personificere saaledes det amerikanske Ordsprog: Time is money. I den tættest befolkede Deel er Barnums Musæum. For nogle Aar siden reiste han omkring i det Indre af Landet med sine Rariteter, og vi see for os hans med sex Elefanter forspændte Vogn. Foraar og Høst brugte den vindskibelige Mand Elefanterne til at oppløie sine Jorder med. Barnum drev alskens Humbug længe inden sin Glandsperiode, saaledes fremviste han engang en gammel Negerkone, der skulde være Washingtons Amme, Enhver vilde see Konen og Barnum tog mange Penge ind, indtil en videbegjærlig Yankee vilde høre noget om den store Patriots Barndom, hvorpaa Kunstnerinden svarede: „Jeg veed ikke, hvad I mener med Jeres Washington, giv mig Brændeviin." Verden forstaar ikke Geniet, og Barnum har senere gjort Bankerot. — Industrien har i New-York et ganske eiendommeligt Sving og Forretningsfolk betjene sig af eiendommelige Midler. En kolossal Hat bliver kjørt omkring for at gjenkalde Fabrikantens Firma i Lysthavendes Erindring og saaledes ført i det Uendelige. Amerikaneren bliver Poet, hvor det gjælder at producere Udhænger-Skildt omkring i Gaderne. Forunderlige Negerspring, omtrent som en nyfødt Kalvs Dands, er Udhængerskildtet for en Dandsebod. Udenfor det store Raadhuus af hvidt Marmor holde de berømte Lommetyve til. En Konstabel er her ifærd med at bortføre en rødhaaret Irlænder, men hindres deri af Konen, som først trygler og saa griber til kraftigere Midler for at befrie sin Ægtehalvdeel. Paa Hjørnet staar nogle udsøgte Exemplarer af Brondies eller Industririddere, som vente paa hvad Lykken vil tilføre dem og saa bringe deres Talenter, deels Fingerfærdighed, deels Svindlerier i Anvendelse. De bestikke de Fremmede med deres Elegance og fine Manerer. Ice Cream-Sælgere ere meget beskjæftigede, Portionen kjøbes og fortæres paa Stedet. Prægtige Omnibusser fare forbi. Der er siddende Pladse til 32, men vil man staae paa hinanden — og man vil altid — indlades 70. Efter at New-York er beseet høit og lavt, bestiges en af Hudson-Dampbaadene og nu gaar det mod det Indre af New-Yorker Staten. Man seer Urskoven i sin primitive Pragt og man seer Urskoven af Menneskehaand forvandlet til smilende Farms, man seer Methodist-Camp-Meetings, man seer Sommerliv og man seer Vinterliv, man gaar over Søer og gjennemvandrer Stæder. Fra Buffalo gaar det paa Jernbane til Niagara-Faldet. Dets Farve er øverst smudsig guul, længer nede bliver det egentlige Falds Vandmasse grøn. Midt i Faldet stiger en dampende Søile ligeop i Skyen. Fra et Taarn, der er opbygget ved Bredden, seer man det melkehvide Skum vælte ud af hver Klipperift og Regnbuen hvælve sig over Faldet ved Middagstider; en Miil i Omkreds zitrer og bæver Jorden og alle Døre og Vinduer klirre. Paa de Tider, hvor den hvide Mands Fod kun sjelden betraadte Niagaras Bredder, havde Seneca-Indianere her deres Whigwams og levede paa de Jagtrevierer, som den store Aand havde skjænket dem. Aarlig ofredes denne Aand Stammens skjønneste Jomfru og Ørkenens Datter ofrede sig gjerne; glædestraalende gled hun i den med Blomster og Frugter smykkede Canoe ned af Strømmen, som i rasende Fart førte det lille Fartøi mod Faldet, hvor Overtroens Offer for bestandig forsvandt. En Miil nedenfor Faldet er Broen over Niagara-Floden 800 Fod lang. Den berømmelige Blondin spændte herfra Line over Niagara og producerede sine Kunster — hvor Blondin nu er kunde maaskee Bølgerne sige os. Vi forlade Niagara og leve nu med Klapperslanger; her anbefales os at drikke Brændeviin, drikke, drikke, drikke, saa virker ikke Giften, og beruset bliver den Bedste aldrig, tvertimod, læg Dig fuld til at sove, bliv bidt af en Klapperslange, og Du er ædru, naar Du vaagner. Igjen over Søer og paa Jernbaner, Baltimore, Philadelphia, Cincinnati, hele det deilige Virginien. Og saa er man igjen paa et Hamburger-Dampskib og gaar til Europa. I Forbifarten hilser man paa Great Eastern, hvor der netop er Bal. Man standser ved Øen Wigth, ved Helgoland, og kaster saa Anker ved Blankenese. Og nu sige Nogen, at det i vore Dage lønner sig Umagen at reise. Hele denne maleriske Fart gjorde Anmelderen i et Par Aftentimer. En Mand, der hedder Beyer, halv Maler, halv Kjøbmand, har levet et halvt Menneskeliv i Amerika, og er nu kommen tilbage, ikke med Kosmorama-Billeder, men med et eneste Billede, som han kalder Cyklorama, hvori alle disse gode og prægtige Ting langsomt glide Øiet forbi til Lyden af en dolce Musik. Skal Noget forklares, staar Manden hos. Billederne have intet Kunstværd, men Alt lever og bevæger sig; Billedrækken ender med to Billeder paa Elb-Bredden, som neppe ere tro Portræt-Billeder; det er altsaa at antage, at de andre ere ligesaa paalidelige. Den Ene af disse Villaer, Donners, kan besees af Fremmede, og ingen Norsk, der kommer til Hamburg, burde forsømme dette. Man kan reise over hele Europa og ikke finde noget paa eengang prægtigere og yndigere. Derinde tænker man sig en gammel, stolt Slægt, en Medic- eller Este-Familie, men istedet huser der en jævn Kjøbmands Slægt, som endnu ikke har lært hvad Handels-Patricieren paa andre Steder længst er kommen efter, at al Rigdom maa forklares indenfra.

Literatur.

Kirkeligt Folkeblad. I det halve Aar, hvori dette Blad i „ny Række" er udkommet under Redaktion af Hr. Kand. theol. O. Arvesen, har det leveret en Række af forskjelligartede Opsatser og Digte fra talentfulde Mænd, der saaledes laane Bladet ikke blot sine Navne, men ogsaa sit Arbeide. Kunne vi personlig end ikke fuldkommen samstemme med Bladets religiøse Standpunkt, og synes Bladet os derfor under Hævdelsen af dette sit Standpunkt af og til at kunne henfalde i nogen Eensidighed — maa dog paa den anden Side enhver uhildet Læser indrømme, at der ud af dette Blad taler en stærk og frisindet christelig Aand og en Overbeviisningens Ild, som i høi Grad river med. Dette Blads Redaktør hører klarligen til dem, som ville noget Positivt i denne Verden, udenfor det at jage efter Abbonnenter, og bagom hvis Meninger der staa alvorlige Mænd. Der er i dette Blad Kjærlighed til Sag og en deraf fremavlet livsfyldig Produktion, som i Forening med en livfuld og af Redaktøren i høi Grad folkeligt holdt Stiil maa vinde Bladet Indgang selv i Kredse, hvor dets kirkelige Anskuelser ikke netop hyldes. I en Tid saa fuld af Nihilisme, som vor unægtelig er, gjør det godt at see Meninger, som uden Hensyn og Beregninger sprudle lige ud af friske Hjerter, og vor Tro er, at dette Blad vil blive en Kilde til Vækkelse for Mange. — Bladet udkommer hver Løverdag og koster 90 Skilling halvaarlig og i Porto 15 Skilling.

I.

— Af **Tidsskrift for det praktiske Landbrug** og dets Binæringer, udg. af Landbrugsskolebestyrer Landmark, er udkommet 3die Hefte, indeholdende: 1) Om Stamhollænderiet ved Aas, af F. A. Dahl; 2) Nogle Ord om Agerjordens Afgrøftning af J. Smitt; 3) Om Kjøb og Forpagtning af Jord. III; 4) Lidt om det engelske Jordbrug; 5) Den amerikanske Melkemaskine; 6) Redskaber for Høbjergningen; 7) Tilbageblik paa det forløbne Aar. I.

— Paa Grøntofts Forlag, Christianssand, er udkommet **Udmaalingsbog**, indeholdende Veiledning til praktisk Udmaaling og Beregning af Flader og Rumstørrelser med 134 oplysende Tegninger og 130 Øvelsesopgaver ved A. M. Feragen, Lærer ved Holts faste Skole. Anden forøgede Udgave. IV og 54 S. 8. Priis i simpelt Bind 20 ß. At første Oplag af dette Skrift er gaaet med i Løbet af 2—3 Aar og et nyt Oplag bleven fornødent, viser noksom dets Hensigtsmæssighed og Skolernes Trang til et saadant Arbeide. Den nye Udgave er bl. A. bleven forøget med endeel Øvelsesopgaver, 24 nye Figurer, og et særskilt Stykke om at finde Længden af utilgjængelige Linier.

Norge.

Christiania. I forløbne Uge, Mandag—Onsdag, har her i Byen været afholdt et Skolelærermøde, hvori omtrent 150 Personer deeltoge, og hvori diskutteredes følgende forud til Behandling opstillede Spørgsmaal: 1) Om Underviisning i Naturkundskab i Almueskolen, paa hvilken Maade og i hvilket Omfang? 2) Hvorvidt kan Skolen tilregnes Skylden for, at dens Elever i sit senere Liv saa ofte gjøre lidet eller intet Brug af hvad de have lært? 3) Optager Religionsunderviisningen formegen Tid i Almueskolerne? 4) Hvilken Anledning tilbydes Almueskolens Lærere til videre Uddannelse for sit Kald og til at gjøre sig bekjendt med forbedrede Skoleindretninger? 5) Maa ikke Stiftsseminariernes Udvidelse foretrækkes for Lærerskolers Oprettelse? — Forhandlingerne ledebes vexelviis af følgende, trende ved Mødets Aabning valgte Ordførere: Skoleinspektør Hansen her fra Byen (der ogsaa holdt Velkomsttalen), Kirkesanger E. Hougen fra Tønsberg og Skolelærer L. Michaelsen her fra Byen. Onsdags Eftermiddag, efterat Forhandlingerne vare endte, samledes Deeltagerne til den festlige Indvielse af Ole Vig's Mindestøtte*) paa Vor Frelsers Gravlund, hvor Kand. O. Arvesen holdt Indvielsestalen, — et langt og varmt Foredrag, og hvortil en Sang blev afsunget før og en efter Indvielsen. Om Aftenen holdtes et Afskedsgilde i Nordre Skoles Gymnastiklokale, „hvor A. O. Vinje's og Telegraphrevisor O. Hansens Taler dannede Festens Glandspunkt." Vinje havde skrevet en Sang i sit sædvanlige Maal.

Under denne festlige Sammenkomst oplyste Hr. Arvesen, at Kand. theol. Herm. Anker, Søn af afdøde Grosserer Peder Anker paa Rød, havde skjænket 10,000 Spd. til Oprettelse af en Høiskole i Lighed med Grundtvigs danske Høiskoler, samt at denne Skole efter al Sandsynlighed vilde blive anlagt paa Hedemarken.

— Kong Carl har atter havt en Sammenkomst med Kong Frederik VII af Danmark, og Rygter om Rustninger fra svensk Side til Fordeel for Danmark i Striden med Tydskerne ere i fuld Gang.

— Prinds Amadeus af Italien ankommer fra Stockholm, over Gøtheborg, hid til Byen imorgen (Søndag) Aften med „Excellencen Toll." Han tager ind i Victoria Hotel.

— I A. O. Vinje's Biographi er der, tildeels ved ordret Gjengivelse af hans egne Optegnelser, og tildeels i et dertil støttet Ræsonnement, angivet, at han ved sin Ankomst til Christiania i 1848 fik en Plads i Morgenbladet og levede af sine Skriverier i dette Blad, indtil han i 1850 blev Student, da hans Forfatterskab i Bladet ophørte paa Grund af hans fra Redaktionen afvigende Anskuelser. Dette forholder sig imidlertid ikke saaledes. Efter hvad Morgenbladets daværende Hovedredaktør har oplyst os om, „har Vinje aldrig havt Ansættelse i Morgenbladet og aldrig faaet en Skilling i Betaling af Mgbl." — Hr. Vinje's nærmere Forklaring til os tilsteder en Opklaring af denne Modsigelse. Da han i 1848 kom ind til Christiania for at studere, og den fra Vestkanten paaregnede Understøttelse var udebleven, tænkte han, som sagt, paa at gaa i den danske Krig, for at faae en ærlig Kugle i Livet, eller maaskee helst blive General. Nuværende Bankchef Stabell, til hvem han henvendte sig, raadede ham imidlertid til at gaae til Heltberg, for at han kunde faae sig Examen, og gav ham al fornøden Understøttelse i dette Øiemed. Denne reent private Understøttelse, der imidlertid ophørte med Examen Artium 1849, og uden at nogen politisk Meningsforskjel dertil var Grunden, har Hr. V. da opfattet som Honorarer for sine forresten ikke mange og betydelige Bidrag til Mgbl., uden at dog dette Blad i Virkeligheden nogensinde har ydet ham en Skilling. Kun hans Ubekjendtskab med de literære Torvepriser kan have bragt ham til at tro, at saa betydelige Bidrag, som han til enkelte Tider modtog, væsentlig vare at betragte som Honorar for hans Avisartikler.

— Sagfører Sebbelov har skjænket Blindeinstitutet 500 Spd.

— Ifølge en af alle Landets Aviser gjentagen bergen'sk Korrespondent-Efterretning skal Digteren Victor Hugo have gjæstet Bergen. Dette viser sig naturligviis at have været en Skrøne.

— En Nordmand, ved Navn Henning, der i Kjøbenhavn har lært Handskemageriet, har ifølge Mgbl. oprettet her i Byen en Handskefabrik, hvorved sysselsættes omtrent 20 Fruentimmer, der til denne Bedrift ere oplærte af Lærerinder, som paa Bekostning af Foreningen til Fremme af kvindelig Haandværksdrift have modtaget sin Uddannelse i Kjøbenhavn.

— Dødsfald. Sognepræst til Andebo i Søndre Jarlsberg, J. H. H. Otterbech, der paa Storthinget 1848 og 1860 mødte som Repræsentant og paa sidste Thing i nogen Tid som Suppleant, † 62 Aar gammel. Baron, forhenværende Amtmand, F. W. Wedel-Jarlsberg † i Laurvig 26de Juli, vel 76 Aar gammel. — Kammerherre Hans Aall paa Ulefos, Søn af Statsraad Nils Aall, † 30te Juli, 58 Aar gammel. — Skuespiller S. Martini, en af de faa gjenværende Danske ved Christiania Theater, død, som Følge af et ulykkeligt Fald, 26de Juli, 48½ Aar gammel. — Grosserer Christian Stephansen i Arendal, en af Landets største Skibsrhedere, valgt Repræsentant til Storthinget 1857 og det overordentlige Storthing 1858, paa hvilket sidste han kun afgav Møde, † 7de August, 62 Aar gammel. — Major N. D. Synnestvedt i Throndhjem † af et Slagtilfælde 31te Juli, 48 Aar gammel. — Underfoged, Forligelseskommissær m. m. P. Feilberg i Skien, den første som der i Byen etablerede et Bogtrykkeri og udgav en Avis (1828), † noget over 63 Aar gammel.

*) Mindestøtten bestaar af en Bautasteen, hvorpaa Vigs Billede, hugget i Marmor af Hr. Borch er anbragt i en Portræt-Medaillon. Paa Stenen findes følgende Vers:

Ole Vigs det kjære Navn
Over Fjeld og Dale
Gjemmes skal i Folkefavn,
Saga om ham tale.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 33. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 16de August 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Børsen og Bankierhusene i Paris.

(Slutning fra forr. Nr.)

Napoleon III har overøst Familien Rothschild med Æresbeviisninger. Chefens Sønner og Svigerdøtre tage Deel i de mest intime Hoffeste og Keiseren har nylig selv aflagt Bankieren et Besøg i Ferrières; men Baronessen er ikke at bevæge til nogensinde at sætte sin Fod i Tuillerierne siden Dronning Amelie er bleven fordrevet derfra. Hun gjælder for det orleanistiske Partis Hoved og Thiers, Changarnier, og Mænd af deres politiske Farve, ere de hyppigst seede Gjæster i hendes Saloner.

Jernbaneforetagenderne aabnede et nyt Feldt for den store Finantsmand. Under hans Garanti erholdt Brødrene Pereire Anlægget af Jernbanen fra Paris til St. Germain. Sammen med disse anlagde han Nordbanen fra Paris til Belgien og Aachen med dens forskjellige Forgreninger, og forøgede derved sin Formue i geometrisk Forhold; og ved den sidste Generalforsamling af Nordbanens Aktionærer legitimerede han sig blandt Andet som Besidder af 120,000 Aktier.

Da Nøden navnlig iblandt den arbeidende Klasse i 1847 paa Grund af Misvæxt naaede en sørgelig Høide, tillagde man Huset Rothschild Skylden herfor. Talløse Skamskrifter mod den rige Bankier bleve udbredte, men han sørgede derimod paa sin Side for at lade offentliggjøre et lige Antal Lovskrifter. Dog herved blev ikke Folkets rodfæstede Had dæmpet, og i Foraaret 1848 var det et af de første Tegn paa, at det var kommet til Magten, at det ødelagde det Rothschildske Slot i Suresnes. Den igjennem Revolutionen, der slyngede sig ud over hele Europa, frembragte Handelskrisis truede Firmaet med Fare. De Redeligste betalte kun i Papiir og klingende Mynt var med een Gang som forsvundet.

Uagtet alt dette forblev dog Rothschild i Paris efter flere af sine Venners Raad og under speciel Beskyttelse af Caussidière, den daværende Politipræfekt. Rothschild gav 50,000 Franks til Ofrene for Februarrevolutionen, udmærkede sig under alle Folkefeste ved glimrende Illuminationer, og vandt de første Dagblades Stemme for sig. Og da Roligheden endelig vendte tilbage, viste det sig, at Rothschild havde mere end fordoblet sin Formue, og hvad der i Begyndelsen havde syntes Bankieren at være en Ulykke, havde nu indbragt ham mere end hans mest heldige Finantsoperationer.

Senere har han taget mindre Deel i de store Statslaan og for det Meste slaaet sig paa rene Bankierforretninger og paa Jernbaner, og har kjøbt en Mængde Godser i Østerrig, Preussen, England og Frankrig.

Først nylig igjen overtog han alligevel det italienske Laan og det sidste russiske do., uden dog derved at vinde Italienernes Sympathi; — thi, da det italienske Kammer for en Tid siden blev spurgt om det vilde overlade det samme Huus Anlæggelsen af en Jernbane, afgjorde det Sagen til Fordeel for et indenlandsk Kompagni, der dog alligevel forlangte 25 Millioner Franks mindre. At imidlertid heri laa en politisk Feil, viste sig snart, og det vil ogsaa nu ved det nye Laan af en Milliard kun altfor tydeligt give sig tilkjende.

Den gamle Baron gaar for at være en velvillig Mand og en udmærket Forretningskyndig, dog staar han uforholdsmæssig tilbage i virkelig Dannelse. At have underholdt sig med ham er nok for at overbevise En om Rigtigheden af denne Bedømmelse. Herimod er det intet Beviis, at han er i Besiddelse af et stort Antal Kunstværker. Det mangler ham vel i denne Henseende ikke paa Raadgivere; men uagtet dette, har han dog aldrig kunnet opnaae engang at faae sammen et virkelig godt Billedgalleri eller at faae opstillet sit sammenførte Bytte med Smag. Han tror nemlig at kunne forstaae sig paa Alt, fordi det er lykkedes ham at erhverve sig Millioner, og mod de Forstandigstes Dom og Raad sætter han kun — sit Magtsprog. — Den, der er istand til at tilfredsstille ethvert af sine Luner og Indfald, staar som oftest i Fare for at lide derunder, naar han ikke forstaar paa en forstandig Maade at sætte dem Grændser. — Baron v. Rothschild hører til den israelitiske Troesbekjendelse, og har ved alle Leiligheder taget sig kraftigt af sine Troesforvandte, har oprettet for dem et aldeles fortrinligt indrettet Hospital i Paris, og begavet dem rigeligen.

Da den bekjendte Mortarahistorie gik for sig i Rom, underholdt Rothschild en speciel Agent ved det pavelige Hof og gav denne sin Gesandt det Hverv at forlange Børnenes Frigivelse inden 24 Timer, og i modsat Fald afbryde al Forretningsforbindelse med Rom og øieblikkelig at afreise. Det sidste skeede ogsaa, og som Følge heraf viste det sig, at ved næste Forfaldstermin bleve de i Paris forfaldne Renter af det pavelige Laan ikke betalte, fordi Rothschild vægrede sig ved nu som forhen at forstrække med det Nødvendige. En saadan Handlingsmaade hædrer Manden i høiere Grad, end den Mængde af Ordener „for fortjenstlig Virksomhed,“ som han har faaet. Naar man tager hans Alder (71 Aar) i Betragtning, er det endnu en meget rask og rørig Mand, kun svæver han nu i Fare for at blive blind. Saalænge han lever vil hans Huus's Rigdom vel blive holdt sammen; men senere? Man kan vel tænke sig, hvorvidt det kan være nogen Mulighed for at en saadan Tingenes Tilstand kan være blivende, hvorved der i een Families Hænder er samlet en Formue saa stor, at Rentes-Rentes Renterne af de aarlige Gjennemsnitsindtægter eller blot en tusinde Deel af disse Indtægter vilde være fuldkommen istand til at grundfæste en borgerlig Families Velstand og Lykke.

Uagtet denne uhyre Pengevælde betragter dog Huset Rothschild med umiskjendelig Skinsyge „Brødrene Pereire's“ voxende Indflydelse. Emil og Isaac Pereire nedstamme ogsaa fra en israelitisk Familie, der er af portugisisk Udspring. Deres Bedstefader var den bekjendte Philolog Jakob Rodriguez Pereire, en af de mest udmærkede Befordrere af Døvstummeundervisningen.

Begge Brødrene, af hvilke den ældste er født 1800, den yngste 1806 i Bordeaux, vare i lang Tid kun simple Mæglere, men havde nydt en god Opdragelse og bleve heller ikke fremmede for de aandelige Bevægelser, der gik igjennem Tiden. De sluttede sig med Iver til Saint-Simonisterne. Emil virkede i 5 Aar i Bladet „Globe“s Tjeneste, og sildigere i „National“ sammen med Armand

Isaac Pereire.

Carrel. Begge Brødre lagde Grundstenen til sin nuværende Stilling gjennem den før omtalte Overtagelse af Anlæggelsen af Jernbanen fra St. Germain til Paris under Garanti af Rothschild, Eichthal, Thurneyssen og Davilliers, og i Kompagni med de samme Mænd toge de ogsaa Deel i Nordbanen.

De bleve dog ikke staaende herved, men i Erkjendelsen af hvilken uhyre Magt der ligger i Fællesskabet, grundede de Selskabet „Credit mobilier“ i Paris, der snart gav Spekulationen over hele Verden et nyt Opsving, og som var istand til, uden at svække sig selv, at forstrække talrige Penge og Kreditinstitutioner med det til deres Drift nødvendige Grundfond. Man behøver her kun at anføre „Pariser-Gaskompagniet, Omnibusselskaberne, — Opbyggelsen af Louvre og af Grand-Hotel, — Grundlæggelsen af det spanske Credit mobilier, — Overtagelsen af de spanske og russiske Jernbaner, — Kjøbet af de østerrigske Jernbaner for en Priis af 500 Millioner, — Laanet til de franske Jernbaner til Beløb af 100 Millioner,“ og Alt dette i Løbet af faa Aar.

Nylig ere desuden Turmer „Credit mobilier“ den sydfranske Bane, den ottomanske Bank, Handelsselskaberne i Kalkutta og Hong-Kong komne til.

Begge Brødre have i lige Maade Krav paa Pengeverdenens Beundring.

Det er vel saa, at: nemo ante mortem beatus, Ingen kan prise sig lykkelig før sin Død. Det er vidtløftige Foretagender, hvorved Ens Soliditet ikke lader sig prøve paa saa kort Tid, og ingen Papirer ere underkastede saa store Forandringer som Kredit-Aktier; men hvad der end skeer — den Roes at have været geniale og foretagsomme Finantsmænd vil Ingen kunne afdisputere de ovennævnte Mænd. Begge Pereirer pleie at gaae Haand i Haand med Ministeren Fould, og danne en vigtig Støtte for Regjeringen, der uden dem ikke havde været istand til at gjennemføre det sidste Renteomslag. Uagtet deres indbyrdes Forskjellighed gaar det Pereirer og Rothschilds, disse Børsens Fyrster, som saamange andre. De blive mindre elskede end de blive frygtede.

Maanedlig politisk Revue.

(Ved Jonas Lie.)

Det russisk-polske og det dansk-tydske Spørgsmaal spænder for Øieblikket i lige høi Grad den almindelige Opmærksomhed. Begge have de nemlig draget sig sammen i slige Knuder, at Kabinetterne har ondt for at løse dem ved Diplomatiet alene uden at maatte ty til Sværdets Hjælp. Og nu hvis Sværde? Vort Lands Bekymring er, at den uforholdsmæssig lange og opsigtvækkende svenske Dyrendal, der i de senere Aar har klirret saa stærkt i de Manderströmiske Noter, og vor lille St. Olafs Øxe her skal ligge Kabinetterne for nemt ved Haanden.

Efterat de i April og Mai Maaned fra Stormagterne med Undtagelse af Preussen og fra endeel mindre Regjeringer til Gunst for Polen stilede almindelige Opinionsudtalelser havde vist sig at føre til det, som var værre end Intet, nemlig til mere og mindre krænkende diplomatisk Nederlag — i hvilken Henseende Sverig-Norges og især Danmarks Rolle betydeligt mindede om Spurve i Tranedands — optraadte som bekjendt Frankrige, England og Østerrige i Forening for anden Gang som diplomatiske Intervenienter. Den 24de Juni overrakte disse Landes Gesandter i Petersburg Fyrst Gortschakoff analoge Noter, hvori Rusland foreslaaes (dette Punkt dog blot af Frankrige og England) at afslutte en provisorisk Vaabenstilstand med Polakkerne, endvidere en Konference af de otte Magter, som have undertegnet Wienertraktaten samt sluttelig Antagelse af de saakaldte 6 Punkter nemlig:

1) Fuldstændig og almindelig Amnesti.
2) En Nationalrepræsentation, som deeltager i Landets Lovgivning og besidder virksomme Midler til at udøve Kontrol, i hvilken Henseende Wienertraktatens Bestemmelse paaberaabes.
3) Polakker skulle udnævnes til offentlige Embeder efter en saadan Maalestok, at derved dannes en særlig, national Administration, der besidder Landets Tillid.
4) Fuldstændig Samvittighedsfrihed og Ophævelse af de Indskrænkninger, som ere paalagte den katholske Gudstjeneste.
5) Udelukkende Brug af det polske Sprog som officielt Sprog i Forvaltnings-, Justits- og Administrationsvæsen.
6) Indførelse af et regelmæssigt og lovligt Rekruteringssystem.

Uagtet man skulde tro, at det maatte ligge i Ruslands Politik mest muligt at udspinde Underhandlingerne til Vintertiden, modtog Frankrige, England og Østerrige allerede i Begyndelsen af Juli Svarnoter, hvori Gortschakoff afslaar de 6 Punkter, ironisk spørger om, hvor de findes de Polakker eller den polske Regjering, med hvem Rusland, selv om det gik ind paa et sligt Forslag om Vaabenstilstand, kunde knytte nogen legal Underhandling, og med bekymret Mine beklager den franske Regjering, at den skal være saa uheldig i sit eget Paris netop at have Arnestedet og Ophavet for den hele polske „Agitation.“ Havde det været noget tidligere paa Aaret, vilde Fyrst Gortschakoff maaskee stiliseret noget mindre brillant og ikke fuldt saa afbidende. Under sin Kritik over den uartige russiske Note finder Franskmanden den diplomatiske Aand i Almindelighed at være i „decadence,“ og det russiske Diplomati baade hovmodigt og tvetunget. I Svarnoterne indbragte Gortschakoff, for at friste Østerrige og splitte Trippelalliancen, et Forslag om en Kongres af alene Østerrige, Preussen og Rusland, altsaa ikkun de 3 Magter, som i sin Tid deelte Polen. Men denne Fristelse har Østerrige hæderligen bestaaet, og dets Udenrigsminister Grev Rechberg har i en Note til de franske og engelske Kabinetter reserveret sig imod det Skjær, som visse Forudsætninger i den russiske Note kaster paa Østerriges Stilling i det polske Spørgsmaal. Han protesterer deri endvidere imod at Østerrige i Forhold til sine polske Provindser paa nogen Maade skulde være at bedømme paa samme Maade, som Rusland i Forhold til Kongressen, saaledes som i den russiske Note forudsat, samt underretter de tvende Magter om, at han har afslaaet det russiske Forslag til en Trippelkonferents. Efter Forlydende skulle de trende Stormagter igjen ville forene sig om en Art fredeligt Ultimatum eller en sidste Note, hvori de diplomatiske Underhandlinger nu i Mangel af Indrømmelser erklæres sluttede. Lord Russell, hvis Skridt som det synes oftere er udsat for at blive berigtigede, har til Alles Misfornøielse udtalt, at England ikke under nogen Omstændighed vil indlade sig i Krig for Polens Skyld, en Udtalelse, hvortil Times igjen har knyttet den Bemærkning, at man ovenpaa slig Udtalelse naturligviis hellerikke kunde vente noget intimideret Svar fra Rusland, da dette jo saaledes intet resikerede ved at være uforskammet. Siden har da, som sagt, Lord Russell berigtiget Ytringen didhen, at, naar det gjælder Englands Ære, er naturligviis intet Offer for stort, end ikke en Krig, hvorved ene Frankrig kan vinde. Ogsaa Times opponerer mod en offensiv Alliance imod Rusland og dette, som det menes, blandt Andet ogsaa af den Grund, at Krigen, hvis Følger ville være uoverskuelige, ved Polens Gjenoprettelse, let kan føre til Preussens Deling. Imidlertid fortsætter Murawieff & Søn deres Afskyeligheder i Polen, og ruster Rusland sig alvorligt, og dette sidste gjør Vestmagterne nok ogsaa i al Stilhed. Disse Krigsrygter have ogsaa fundet sin Bestyrkelse i en Brochure, betiklet: Keiseren, Polen og Europa, der efter den almindelige Mening i Paris er inspireret af Keiser Napoleon selv. Brochuren minder om, at Aarstiden endnu ikke er for langt fremrykket, erindrer i saa Henseende om Krimkrigens Historie, om Jena og Friedland, taler om at tiltvinge sig Gjennemmarschen gjennem Preussen til Rusland etc. Den udtaler, at Krig eller Fred for Øieblikket kun beror paa Preussens mere eller mindre storsindede og ædelmodige Færd, om Europa endnu til Høsten skal see en engelsk-fransk-svensk Flaade operere i Østersøen og en engelsk-fransk-italiensk i det sorte Hav. „Preussen“ og „Storsindethed“ lader imidlertid til at være to fra hinanden stedse mere divergerende Begreber, hvilket da ogsaa skal for Dagen i dette Tilfælde. Ifølge et Wienerblad, hvori offentliggjøres et Aktstykke af 21de Juli fra den preussiske General Werther til den russiske General Waldersee, skal Preussen nemlig for Øieblikket true med at intervenere i Polen og operere dersteds med Russerne. Men sandsynligviis er dog denne Efterretning lige upaalidelig som andre modsatte Efterretninger, der bebude et nylig skeet Omslag i den preussiske Jammerlighedens Politik til Gunst for Vestmagterne. Stemningen i Rusland er fortiden meget krigersk, selv hos det russisk-liberale Parti, hvis Organer nu udtale sig for Polens Sammensmeltning med Rusland. „Man kan ikke gjøre Historien om igjen,“ heder det. Men for kort Tid siden var Stemningen paa det Hold anderledes, saa Polakkerne endog beklagede sig over det altfor store Broderskab i Ideer, som de russiske Liberale, Bakunin, Hertzen osv. gjorde gjældende. Polakkerne meente, at de liberale Russere blot vilde „stege sin Høne ved deres Ild,“ og den var knap nok for dem selv. Enhver veed forøvrigt, at Ordet „Krig“ for den almindelige Kredits Skyld først udtales saa seent som muligt, først med det samme Armeerne marschere og Flaaderne lette Anker.

Det stærkt ubehagelige Indtryk, som Gortschakoffs Noter ikke har kunnet undlade at opvække, har han selv ved efterfølgende Forklaringer i Noter til Østerrige søgt at mildne.

Den 28de Juli sluttedes det engelske Parlament. I Throntalen haabes paa en fredelig Udgang af Striden med Japan.

Den 2den og 3die August vare Keiseren af Østerrige og Kongen af Preussen sammen i Gastein, uden at Mødet dog synes at have ledet til nogen Overeenskomst mellem disse to Souveræner, der gjøre hinanden Rangen stridig i det at gaa i Spidsen for Tydskland, eller at Mødet overhovedet skal have havt nogen politisk Charakteer. Dette bestyrkes ogsaa ved den Omstændighed, at den preussiske Konge har vægret sig ved at give Møde ved den Forbundsreformforsamling den 16de August, hvortil den østerrigske Keiser har indbudt alle det tydske Forbunds Souveræner.

I Danmark er Stemningen mere nedtrykt end nogensinde. Kundgjørelsen af 30te Marts har nu aabenbaret sig for alle kun at være en Halvhed, lagt til Summen af alle de andre Danmarks Halvheder ligeoverfor Tydskland. Det Mærkelige ved denne Halvhed var kun, at den var af en større og mere opsigtvækkende Dimension end Ministeren Halls vanlige, saa den i Begyndelsen tog sig ud som noget Heelt, og som om deri var reist den nordiske Politiks Program: „Danmark til Eideren.“ Det danske Publikum har da ogsaa været vittigt nok til at opkalde sin nuværende Politik efter dens ledende Minister Hr. Hall („Halv“), men det har desværre ikke været kraftigt nok til at faae denne Halvhed bort og at faae sat noget Heelt istedet. Ved Kundgjørelsen af 30te Marts indrømmede den danske Regjering, som bekjendt, de holsteenske Stænder lovgivende Magt i alle Folkets Anliggender, dog med det Forbehold, at hvis disse og det danske Rigsraad ikke kunde blive enigt, og Anliggendet var af dem, hvori en forskjellig Lovgivning var umulig, da skulde dette Anliggende ophøre at være fælles. Endvidere lovedes, at fra 1ste April næste Aar skulde et af de vigtigste Fællesanliggender, nemlig Landkrigsvæsenet, udsondres, saaledes at Holsteen og Lauenburg skulde faae og selv underholde sin egen særskilte Armee, og Danmark og Slesvig sin. I Forbundsdagsmøde af 9de Juli besluttede Forbundet at exekvere i Holsteen (ved østerrigske Tropper), hvis Danmark ikke inden 6 Uger eller den 20de August havde tilbagekaldt Kundgjørelsen og givet Oplysninger om, hvilke Foranstaltninger det har truffet til at foranstalte iværksat en ny Heelstatsforfatning, baseret enten paa Overeenskomsterne af 1851—52, saaledes som „Tydskland opfatter disse,“ eller paa Forslagene i Lord Russells af hans eget Land underkjendte Note af 24de Septbr. f. A. Da den danske Gesandt Dirckinck-Holmfeldt, ligesom ved Beslutningen af 27de Marts f. A., hvori ogsaa Slesvig droges ind i Forhandlingerne, vægrede sig ved at overbringe sin Regjering denne Beslutning, forsaavidt Slesvig anbelanger, overdroges dette Hverv, ligesom ifjor, til Østerriges og Preussens Gesandter. Sammen med disse de sidste Dages dansk-tydske Trakasserier indtager ogsaa Begivenhederne den 17de Juli i Stænderforsamlingen i Flensborg sin plagsommelige Plads. Strax ved Sammentrædet den 17de Juli nedlagde et tydsksindet Medlem, Hansen-Grumby, der nu naturligviis ansees for lige saa stor blandt Schleswigholsteinerne, som han gjøres dum og nederdrægtig i Danmark, Protest imod Valget af den dansksindede Raadmand Diemer fra Tønder. Denne Protest tiltraadtes øieblikkelig af 24 tysksindede Medlemmer, der forlode Salen. Da der til en gyldig Beslutning udfordres 3/4 Pluralitet, og kun 19 Medlemmer vare igjen, var Forsamlingen herved sprængt. Et Forsøg fra den danske Regjering paa at faae Forsamlingen istand, ved at indkalde Suppleanterne til den 30te Juli, mislykkedes. I Danmark mener man, at denne schleswigholsteinske Manøvre er udført efter Ordre, enten af Hertugen af Augustenborg eller fra Frankfurt. Men Alle ere enige om, at Operationen er uheldig, da det Punkt, hvori Hansen-Grumby lagde Angrebet, var et, hvori han i Sagen selv har Uret, og han har saaledes vistnok kun tjent sine Herrer slet.

I det engelske Underhuus har Palmerston, i Svar paa Fitzgeralds Interpellation, bortforklaret Lord Russells berygtede dansk-tydske Forslag som nu „historisk dødt,“ og udtalt sig for Slesvig som udelukkende dansk.

Vor Konges Møde med Frederik VII paa Skodsborg i Sjælland den 22de Juli og videre Samvær med ham i Sverige, indtil den danske Konge den 29de reiste tilbage, vil Rygtet ogsaa tillægge politisk Charakteer, og give Hensyn til de forenede Rigers Optræden for Danmark i det tydske Spørgsmaal. I Forbindelse hermed sætter man da ogsaa de skandinaviske Diskussioner, som i denne Tid have fundet Sted gjennem flere Artikler mellem Aftonbladet i Sverige og Fædrelandet i Danmark, og hvori Aftonbladet udtaler den Tanke, som ogsaa bæres hos den norske skandinaviske Opinion, at de forenede Riger ikke bør indlade sig paa noget Forsvarsforbund med Danmark, førend dette Land ved et eller andet garanterende Skridt for bestandig binder sin Politik til Skandinavismen. Ellers, mener Bladet, resikere vi maaskee kun at ofre Blod

og Penge for tilslut blot at see Danmark hjulpet til en god ny Kontrakt med Tydskland og os selv bagefter vragede som afbrugte. Det er en Mand ved Roret, Danmark mangler, en Mand, som tør heise sin Nations Flag i et klart nordisk Program, og i Kraft af Kald bære Ansvaret for at styre sit Folk ud paa det Eventualiteternes mørke Hav, hvor saalidet forudsees, og hvor man kun har Nordstjernen til Fyr. En slig Nationens Mand synes imidlertid aldeles ikke Hr. Hall at være — uagtet hans udmærkede Dygtighed forøvrigt. Hans Politik er den Svages, der ikke tør tage noget Skridt fuldt ud, fordi der altid skal reserveres to Udgange: en til Tydskland og en til Norden, og som derfor gaar Glip af det Vigtigste af Alt, Tilliden. Det er den samme skjæbnesvangre Vankelmodighedens Lyst til at være tilvens med begge Parter og den samme Mangel paa moralsk Kraft til at gribe bestemt Parti, som Danmarks Historie fra Aarhundredets Begyndelse fortæller os saa meget om, og som tilslut, efter en Række af ødelæggende Nederlag, tilføiede Danmark det sidste Slag i Skilsmissen fra Norge. Imellem den nordiske Beslutsomhed til Handling og den tydske upraktiske Theori synes det, som det lader til, ogsaa i moralsk Henseende mellemliggende Danmark at være fordømt til en vankelmodig Hamlets Rolle; hans Livspligt er den mod hans nordiske Fædres Aand, hans Livsfaktum er derimod tydsk. Der er to historiske Nødvendigheder, der paa modsatte Sider trykker paa Danmark med deres Naturmagt; den ene er Skandinavismen, den anden Tydskheden. Hr. Halls lidet løftede Politik er nu den, bare at lade dem begge trykke paa, og saa paa Fædrenes Viis overlade sit Danmarks Skjæbne til Omstændighederne. Hans største Opgave som og hans mesterlige Kunst er at give et Janusansigt, som kan tyde denne hans Politik til begge Parters Tilfredshed. Naar han saaledes i 1858 nødtes af Tydskland til at ophæve den danske Forfatning for Holsteen-Lauenborgs Vedkommende, saa tydede Hr. Hall dette sit Nederlag foran Tydskland ud til den anden Side (mod os) som en i nordisk Retning forslagen **Handling**, hvorved et „Skridt" gjordes i Retning af Holsteens Udsondring og Eiderprogrammet. Naar han i 1861 maatte eftergive Holstenerne alle Bidrag udenfor Normalbudgettet, kunde da denne **Handling** naturligviis ogsaa anskues som et i nordisk Retning foretaget „Skridt til financiel Udsondring af Holsteen." Og ligesaa med alle de andre den danske Hamlets vaklende „Skridt," med Lokalregjering i Holsteen, i „Udsigt stillet" Forlæggelse af Toldgrændsen til Eideren og Kundgjørelsen af 30te Marts. Sandheden er, at alt dette kun er Danmark **afnødte** Skridt, snart søndenfra, snart nordenfra, men ikke Frugten af en politisk klar og villiestærk Ministers Styrelse af sit Land. Det er hermed, som om man vil tænke sig en Armee, betragtet fra modvendt Kant, hvorved altsaa Flygtningerne komme til at see ud som de Færreste — langt i Spidsen: alle disse Hr. Halls indrømmende og for Tydland bange flygtende „Skridt" eller **Handlinger** forevises paa lignende Maade omvendt gjennem hans fremstillende Glas for det betragtende Norden, der gjennem det bare skal see Generaler og store Gjerninger, der paa Liv og Død rykke løs paa den nordiske Idee. En Politik som den Hallske har og **maa** have døve Øren for ethvert Raab paa en Fane, ethvert Forlangende om et Program. Grunden hvorfor der sættes op en saa hemmelighedsfuld Mine, hvergang det danske Folk eller det øvrige Norden forlanger et saadant Program, er ligefrem den, at en Politik som Hr. Halls slet ikke har nogen sand Fane, det skulde da være en Danmark uværdig Pjalt med tydske Farver paa den ene Side og kun Dannebrogens paa den, som vender ud imod det øvrige Norden, — en Fane, fra hvilken Dansterne, naar de fik rigtig Øie paa den, selv vilde være de første til at fly. Vil man et Forsvarsforbund af de tre Riger, kan dette — og det erkjendes fra alle Kanter — kun skee under et nordisk Program, og vil man i Danmark ikke **binde sig** ved et saadant, har Sverige-Norge til Danmarks Forslag om et saadant intet at svare. Det Forsvarsforbund, som Oscar i 1857 forgjæves bød Scheele, var naturligviis hellerikke anderledes indrettet. Aftonbladet udtaler overhovedet stor Mistillid til det nuværende Hallske Ministerium og dets Halvheder. Det er forresten ikke første Gang, at disse Ting siges de Danske. De have alt hørt det i mange Aar. Ifjor gjorde saaledes „Fædrelandet" os den Ære fra dette Blad før Studentermødet at optage en Artikel, hvori vi aldeles uforbeholdent og maaskee mindre delikat udtalte os i samme Retning. Man siger dem med disse Ting ikke saa meget Nyheder, som man, efter Venners Privilegium, opripper for dem gamle, af dem selv længst erkjendte, men derfor ikke mindre ubehagelige Sandheder.

I **Sverige** ere Valgene til de nye Landsthing — svarende til Amtskommunerne hos os og Amtsraadene i Danmark — nu tilendebragte til almindelig Tilfredshed, idet der har viist sig, at netop Distrikternes mest anseede og indflydelsesrige Mænd ere blevne valgte. Til Ekklesiastikminister er nu udnævnt Professor Carlsen, os Nordmænd fordeelagtigt bekjendt for hans Optræden i de senere unionelle Stridigheder. Som Medlem af Præstestanden og Skoleudskottet har han viist sig baade særdeles dygtig og som en i alle Henseender liberal Mand, der bl. A. i sin nye Stilling vil være til stor Støtte for Reformsagen. I en Festmiddag for den bekjendte aandrige Literat Sturtzenbecker (Orvar Odd), der fortiden opholder sig paa Reise i Stockholm, og i hvilket Selskab bl. A. Hjerta og August Blanche holdt Taler til ham og Digte fremkom fra Herman Bjursten og C. F. Ridderstad, oplæste Sturtzenbecker et af ham selv forfattet Digt, betitlet: „Sverge — än en gång!" et sporeklirrende Digt, som mere end mange Ord charakteriserer os den daadlystne, krigssvangre Stemning inde i det „unge Sverige."

I **Amerika** har Unionisterne under Meade vundet et tre Dages Slag ved Gettysburg fra 1ste til 3die Juli over de Konfødererede under General Lee. Paa hver af Siderne faldt en 13 à 14,000 Mand. Uagtet dette sit tabte store Slag lykkedes det dog General Lee, under Fiendens Forfølgning, at redde en stor Deel af sin Armee over Potomacfloden. Ligesaa forefaldt den 10de Juli en større og for Unionisterne seirrig Fægtning ved Frederich. Disse heldige Begivenheder i Forening med Indtagelsen af Vicksburg paa Unionsdagen den 4de Juli ved General Grant, hvori bl. A. 31,000 Mand toges til Fange, 102 Kanoner og 60,000 Geværer, og Erobringen af Port Hudson, hvorved Søfarten paa Missisippifloden nu er bleven fri og ved hvilket sidste desuden Veststaterne, hvis Livsinteresser ere knyttede til denne Flodfart, bindes til Unionen — have med een Gang stillet Nordstaternes Sag særdeles fordeelagtigt. Herredømmet over Missisippi har ogsaa gjort, at Unionisterne faa cirka 80,000 Mand, som de anvendte der under Generalerne Grant og Banks, fri til sine andre Operationer, der nu paatænkes førte ind i selve Bomuldsstaterne, som hidtil næsten ganske have været forskaanede. General Rosenkrants drager sydpaa gjennem Tennessee, og General Meade staar i Nærheden af Richmond. Endvidere gjøres Forberedelser til Indtagelse af Charleston. Hvorvidt disse Begivenheder virke til Fred er umuligt at forudsige; Betingelserne vilde ialfald for Øieblikket blive Sydstaterne mindre gunstige. Men at der maa være stor Opinion for Freden og Lede ved denne evige Krig, det vise de Sewardske Fredsforslag, og de Forslag, som den sydlige Vicepræsident Stephens forgjæves drog ned ad Jamesfloden med samtidig med Vicksburgs Fald. Dette viser ogsaa de blodige Opløb i New-York i Anledning af Udskrivningen.

Georg den 1ste er af Grækerne erklæret myndig. Som Gave til sit Folk kommer han rimeligviis, og saafremt Sagen ikke i England skulde vække formegen Opposition, til at medbringe de joniske Øer. Før dette Spørgsmaal er afgjort, vil han ikke reise til Grækenland. Tilstanden i Grækenland skal, efter den megen Borgerurolighed, især i Athen, nu for Øieblikket være taalelig rolig.

Brasilien og England har havt en Strid, der dreiede sig om Misligheder med engelske Skibbrudnes Behandling, i hvilken Anledning den engelske Admiral beslaglagde Handelsskibe, samt om Fængslingen af engelske Officierer. Striden er for det sidste Punkts Vedkommende, afgjort af Kong Leopold i Belgien og til Englands Misfordeel.

Naar Suezkanalen engang kommer istand vil Øen **Madagascar** ligge som et gyldent Stridens Æble mellem Frankrige og England. Øen er 10,000 □ Mile eller saa stor som Frankrige og har 5 Millioner Indbyggere. Nu er Kong Rahama den 2den ligesom før ham hans Fader Rahama den 1ste falden som et Offer for sin Kjærlighed for de europæiske Institutioner, og indbefattet deri desværre ogsaa til den europæiske — Spiritus. Endnu voldsommere end i sin Tid Joseph II i Europa drev denne Fyrste Reformerne rent extatisk. Han reformerede aldrig uden han var beskjænket, men dette var han gemeenlig. I Drukkenskab ophævede han Slavehandelen, skabte han Religionsfrihed og andre deslige liberale Ting, solgte derimellem Landstrækninger og Handelsfordele til de Franske heelt indtil Folket gjorde Opstand og forlangte en større Ædruelighed indført i Politiken. Kongen og 30 Embedsmænd, hans Drikkebrødre, bleve under disse Uroligheder dræbte. Hans Hustru, som har faaet Styret efter ham, skal ved en Grundlovsbestemmelse være forbudt Nydelsen af denne statsfarlige udenlandske Saft.

Efter Indtagelsen af **Puebla** har General Forey holdt sit Indtog i **Mexico**, efter egen Rapport, under Indvaanernes umaadelige Begeistring for de Franske, og alt, hvad hans Herre Napoleon har tænkt paa at gjøre for dem. Notabelforsamlingen har proklameret Erkehertug Maximilian af Østerrig til Keiser og henstillet til Keiser Napoleon i Vægringstilfælde at fatte en anden Beslutning.

Victor Hugo.

(Fortalt af et Vidne til hans Livs-Begivenheder.)

Paa Tirsdag, siger Illustration for 20 Juli, vil en Bog udkomme, som i høi Grad vil komme til at opvække den almindelige Nysgjerrighed. Hvo er dette Vidne? Man gjætter paa et Navn, der er i Besiddelse af den almindelige Agtelse, og hvis dette Navn er det rette, da kan i Sandhed den Person, som har skrevet denne Victor Hugo, saaledes fortalt, sige, at han har været et Vidne til den store Poets Livsbegivenheder. Han har været blandet op i hans hele Existence fra hans Ungdom af og indtil hans Landsflygtighed. Han kan fortælle hans private som hans offentlige Livs Begivenheder; han kan fortælle Træk af ham som Søn, som Ægtefælle, som Fader og Ven, som Skribent og som Taler. Og hvad mere er, Victor Hugo har havt den Godhed at overlade ham Dokumenter og Breve af den høieste Interesse. Han har desuden givet ham endnu utrykte Værker, Prosa, Vers, Odèr, Elegier, Fortællinger etc., og hvad der alene vilde være istand til at gjøre Bogens Lykke, et heelt Drama „Inez de Castro." Alle disse saa kostbare og saa forskjellige Elementer gjør det Værk, som vi herved anmelde, paa samme Tid, som det er et af de interessanteste, man har, ogsaa til et aldeles nødvendigt Supplement til Victor Hugos Værker. Det følgende Kapitel, som man har meddeelt os til en Prøve, vil give en Idee om det Interessante ved Bogen.

Lamennais som Victor Hugos Skriftefader.

Da hans Moder var død, befandt Victor sig alene i Verden. Neppe tyve Aar gammel havde han tabt Lysten til Alt.

En Dag saae han en Mand paa en fyrgetyve Aar træde ind til sig; det var en peen, vindende Mand, og som, naar han smilte, lod sine smukke, hvide Tænder komme tilsyne. Det var Hr. Soumet, med hvem han altid havde vedblevet at staae i et Slags literær Forbindelse, og som nu var kommen for at tage fast Ophold i Paris. — Han havde nu en fuld færdig Ven. Hr. Soumet virkeliggjorde det Ideal, som man i Almindelighed danner sig af et saakaldet poetisk Ansigt: Lange sorte Øienhaar beskyggede hans Øine, som han hævede mod Himlen, naar han talte. Hans Mund havde et overjordisk Udtryk; han havde intet Haar, det er sandt, men istedet derfor havde han en liden Paryk, som han havde vidst at give et genialt Udtryk af poetisk Beaandelse. Han havde Noget af Ridderen og af Barden; han havde Noget af den landlige, smaastadsmæssige Eenfold, og ikke Lidet af Parnasset, og under dette noget flaue Ydre megen Retsindighed, en sjelden Velvillie og en Trofasthed, der kunde holde Stand mod Alt. Samme Uge fik Victor ogsaa Visit af Hertugen af Rohan, som denne Vinter havde ført tilbage til Paris, medens den søgte at omdanne ham til simpel Elev ved et theologisk Seminarium. En Dag, da Victor aflagde ham et Besøg i hans Celle, traadte en gammel, affældig Præst ind i denne. Hans Hoved, som han ikke længer kunde holde opreist, faldt ned paa hans Bryst; han støttede sig under sin skjælvende Gang paa en Stok, der ragede næsten to Fod op over hans skaldede Isse. En luvslidt Frakke og et Par Buxer, der vare ligesaa slidte, dannede et Billede af Elendighed. Denne gamle Mand skinnede af Glæde.

„De synes at være i udmærket Humeur," sagde Hertugen til ham. „Er der da hændt Dem noget Godt?"

„Ja," sagde den Gamle; „jeg hævede som Præst ved St. Nicolas du Chardonnet 450 Francs om Aaret, og nu ere mine Indtægter blevne formindskede til 350. Jeg takker Gud. Jeg troede, at jeg ikke mere skulde faae Tid til at blive prøvet, da jeg nu er Døden saa nær."

Victor saae paa Manden for at forvisse sig om, at han talte alvorligt; men denne næsten døende Mand vilde vist ikke skjemte med Graven, og Victor saae i Udtrykket af hans Blik, at han mente det oprigtigt. — Nogle Dage senere, da Hertugen kom til ham og traf ham adspredt og sørgmodig, talte han til ham om den gamle Præst.

„Se," sagde han til ham, „han er gammel, han er svag, han er elendig, han har neppe det tørre Brød; man tager endog fra ham Halvparten af hvad han har, og han er henrykt. See, det er Religionen! Om man endog heri kun seer et Slags Philosophi,

er da ikke dette den bedste Philosophie, denne, som gjør os lykkelige i selve Ulykken?"

„Men jeg er religiøs!"

„Har De nogen Skriftefader?"

„Nei."

„De maae have en; jeg skal skaffe Dem en."

Victor befandt sig for Øieblikket i denne haabløse Stemning, hvori man aldeles opgiver sig selv og lader Andre handle for sig. Han havde desuden Intet imod at skrifte et Liv, som ikke havde Noget at skjule. Det var derfor ikke vanskeligt for Hertugen at faa bevæget ham hertil, og for at han ikke skulde faa Tid til at betinde sig, kom denne allerede og hentede ham den følgende Dag. Da nemlig Victor Dagen derpaa stod i Begreb med at spise sin Frokost, bestaaende af to kogte Æg og et Glas Vand, traadte Hertugen ind.

„Spis ikke," sagde han. „Vi ville spise Frokost sammen idag hos Abbed Frayssinous."

Abbed Frayssinous var den Vinter den Prædikant, der var mest paa Moden. Han kaldte sine Taler Konferencer, og sagde "Mine Herrer" istedetfor „Mine Elskelige" — og saa var Kirken Saint-Sulpice altfor liden for ham. Han levede i Abbaye-aux-Bois, hvor han havde et eneste Værelse, der tjente paa eengang til Sovekammer, til Spiseværelse og til Selskabsværelse. Han ventede sine to Gjæster og lod dem tage Deel i en Frokost, der ikke var videre forskjellig fra den, som Victor havde hjemme hos sig. Retternes Faatallighed blev dog rigelig erstattet ved Samtalens Mangfoldighed.

Prædikanten begyndte sin Rolle som Victors aandelige Leder med at stildre ham de Regler, han burde opstille for sin Opførsel: Religionen fordømte ingenlunde Menneskene til Uvelukkelse eller Løsrivelse fra de verdslige Interesser. Gud havde ikke givet os Talentet for at grave det ned i Jorden, men tvertom for at anvende det, og for at anvende det til Sandhedens Triumph og til Udbredelse af gode Lærdomme. En af de bedste Maader til at udbrede Troen paa, var at bevæge sig i Verden, og der at udbrede den religiøse Følelse ved Ord og Gjerning. Verdsligt Held var en Magt; man burde derfor gjøre Alt for at naae frem, og Victor burde ikke blot holde sig til Literaturen alene; han burde aspirere til den mere ligefremme Vælde, der ligger i Politiken. Geistligheden stolede paa ham og vilde hjælpe ham iveiret. — Denne verdslige og høist bekvemme Religion var ikke den, som Victor fandt Behag i, — og Abbeden stødte ham tilsidst aldeles fra sig ved at tale vel om Jesuiterne og ondt om Chateaubriand, som han behandlede som en forklædt Jakobiner, der var farligere end nogensinde under den Maske, han havde paataget sig.

Da han gik ud, sagde Victor til Hertugen af Rohan, at det syntes ham, som om Abbed Frayssinous kun lidet lignede den gamle Præst, og at denne Abbed aldrig skulde blive hans Sjælesørger.

„De kan dog ikke tage den første den bedste; dersom De tager en almindelig hæderlig Sognepræst, saa vil det blive Dem, der vil lede ham, og ikke han Dem; De maa have en Mand med en overlegen Aand. Lader os see. De vil have en alvorlig Mand af strenge Sæder, hvad siger De om Lamennais?"

„Lamennais — lad gaae!"

Man kom overeens om, at man skulde gaae til ham den næste Dag.

Da Victor kom hjem igjen, traf han sin Ven Soumet i Trappen.

„Min Kjære," sagde Soumet, „jeg kommer for at sige Dem, at De maa spise til Middag idag hos Mademoiselle Duchesnois. Det kan maaskee forundre Dem. De kjender hende ikke; men hun kjender Dem og tænker ikke paa Andet end Deres Digte."

Victor vilde ikke og sagde, at han for Øieblikket ikke var i Humør til at være en behagelig Gjæst.

„En Grund mere til at søge en nødvendig Adspredelse. Forresten har jeg ogsaa lovet, at De skal komme, og dersom jeg ikke faar Dem med mig, har Mlle. Duchesnois truet med at tage den Rolle fra mig, som jeg skal have i Theatret."

Hun lod nemlig paa denne Tid foretage en Prøve i Théâtre-Français paa „Clytemnestra," hvis Orestes Talma skulde være.

Victor lod sig endelig bevæge, og de to Venner bankede snart paa Døren i et lidet Huus i Gaden Tour-des-Dames. En Vindeltrappe, der blev oplyst af en Alabasterlampe, førte dem op til et Værelse, hvis Møblement fra Keisertiden, uagtet det rigtignok ikke kunde være smukt, dog var rigt nok. De gik igjennem et Selskabsværelse og traadte ind i et andet, hvorfra Hr. Soumet raabte ind: „See, her er han!"

Strax gik en Dør op, og en Dame viste sig i en særdeles udringet Kjole. Hun takkede Victor meget og førte ham, idet hun talte til ham om hans Oder, ind i et Boudoir, hvor der befandt sig endnu en anden Skuespillerinde med fyldige Former, smuk og ikke mindre udringet end Værtinden i Huset, Mlle. Leverd. Et tredie Fruentimmer spiste med, nemlig Madame Sophie Gay, hvis Opera „Kapelmesteren" man samme Aften opførte for første Gang. Hun gjorde Victor mange Komplimenter, og forundrede sig ingenlunde over hans stolegutagtige Udseende, da hun jo ogsaa selv, som hun sagde, havde en Datter, Delphine, der, uagtet hun endnu neppe var voxen, ogsaa gjorde fortræffelige Oder, og hun var saa god at foreslaae en Aften, da disse to Mirakelbørn skulde fremsige fine Vers stiftevils. Middagen var udmærket. Victor sad mellem Mlle. Duchesnois og Mlle. Leverd og kunde ikke undlade fra Tid til anden at tænke paa denne besynderlige Dag, der var begyndt med en Frokost, hvor han sad mellem to Præster, og som endte med en Middag mellem to Skuespillerinder.

Hr. Soumet, der var fra det Sydlige, og som havde let for at komme i et fortroligt Forhold til Enhver, var Dus med de to Skuespillerinder og kaldte dem i al Korthed ved deres Navn: „Siig mig engang, Leverd . . ." — „Hvad var det, Du sagde, Duchesnois . . ." Dette stødte Victor, der selv aldrig nogensinde har sagt Du selv ikke til en Skuespiller, og som ingensinde har kaldt en Skuespillerinde andet end Madame.

Christusfigur af Billedhugger Borch.

Madame Gay havde leiet en Loge til denne sin første Forestilling. Man gik altsaa hen og saa „Kapelmesteren." Logen var lige imod Scenen og havde tre Pladse paa første Bænk. Skuespillerinderne satte Victor mellem sig. Hans endnu unge Berømmelse og især Deres hans alvorlige og blye Væsen lod dem finde Spillet interessant, og de vare i yderste Grad kokette mod ham, Noget, hvorover han i sin Ungdoms Uerfarenhed snarere følte sig generet end smigret. Han fandt Stykket langtrukkent, og det var først ved Slutning, han fandt Smag i.

„Nu," sagde Soumet, da han fulgte ham hjem, „synes De ikke, det var en udmærket Aften. Den største tragiske Skuespillerinde, den mest glimrende Kunstnerinde, som vi kunne opvise i Komedien, tilligemed vor Tids mest begavede Forfatterinde, have ikke kunnet have sine Dine fra Dem den hele Tid. Lagde De Mærke til, med hvilken Varme Duchesnois og Leverd tilfidst spurgte Dem, paa hvilken Dag de skulde have den Ære at see Dem igjen. Nu lad høre, hvem vil De nu besøge imorgen?"

„Imorgen," sagde Victor, „vil jeg besøge Abbed Lamennais."

Disse halvnøgne Kvinder, der saaledes bleve offentligt tiltalte med Du, vare af en ganske anden Verden, end den, som hans sorgklædte Ungdom havde drømt sig, og han vaagnede den følgende Dag end mere oplagt til det religiøse og alvorlige Liv, og var meget fornøiet over at see Hertugen af Rohan komme til sig. De stege da op i en let Gig, som tog Koursen henimod Forstaden Saint-Jacques. Her bemærkede Victor et stort Træ, der voxede op over den Gaard, der hørte til de Døvstummes Bolig.

„See, det er et Træ," sagde han til Hertugen, „som er en gammel Bekjendt af mig. I dette Kvarteer af Byen har jeg tilbragt min Barndoms bedste Dage. Boer da Abbed Lamennais her i Nærheden?"

„Nu komme vi did."

Gigen dreiede ind i den lukkede Gade, der gik under Navn af Rue des Feuillantines*). Den standsede foran Gitterværket.

„Hvad behager," raabte Victor, „boer Abbed Lamennais her?"

„Javist gjør han saa; — hvad forunderligt kan der da være i det?"

Victor forklarede ham nu, at det netop var her hos Feuillantinerne, at han havde tilbragt sin Barndom. De traadte ind i det Værelse, som Fru Hugo havde beboet. Intet var forandret her, naar undtoges, at Alt var i Uorden. Spisesalen og Dagligstuen vare fuldpakkede af Kufferter, Vadsækker og Pakker, blandt hvilke en liden spagelig Mand gik frem og tilbage; han var guul i Ansigtet, men havde store smukke Dine, og hans store Næse skjulte næsten Hagen. Hvad der dog var mest slaaende, var Modsætningen mellem Mundens næsten barnlige Udtryk og det bevægede og næsten nervøse Udtryk i hans øvrige Ansigtstræk.

Denne lille Mand var usselt klædt. Han bar en gammel Yderfrakke af grovt, graat Tøi, der lod en Skjorte tilsyne af kulørt Lærred og et Halsetørklæde, der tilforn havde været af sort Silke, men som nu kun var et slidt Baand. Hans Buxer, der vare for korte, naaede neppe ned til hans magre Smalbeen, og nedenfor dem viste der sig nogle gamle, falmede, blaae Strømper, medens man ved hvert Skridt hørte Larmen af den tredobbelte Række af Søm, der bidroge til at styrke hans grove Bondesko.

„Min kjære Abbed," sagde Hertugen, „her bringer jeg Dem en Bodfærdig."

Han kaldte paa Victor, og Lamennais rakte ham Haanden. Victor traf ikke heldigt til med sit Skriftemaal her, midt i en Flytning. Abbed Caron, hos hvem Lamennais boede, havde netop forladt Feuillantinerne, og Hr. Lamennais drog nu sin Vei samme Aften. Han gav ham Tid da sin nye Adresse og bad ham om en ny Sammenkomst.

Victor skriftede da endelig ganske alvorligt og med alle en ængstelig Samvittigheds Skrupler. Hans Dødssynd vare de Koketterier, som Mlle. Duchesnois og Leverd havde drevet med ham, og da Lamennais saa, at dette var hans værste Synder, opgav han Skriftemaalet og lod en simpel Samtale træde istedet.

Christusfigur af Billedhugger Borch.

Opfordret fra flere Kanter til at levere en Figur, der kunde tjene til Altarprydelse i Kirker, har Billedhugger Borch modelleret den vakre Christusfigur, hvoraf her leveres en, som vi haabe, i xylographisk Henseende vel udført Afbildning. Figurens Motiv er det bekjendte Bibelsted, hvori Frelseren udbryder: Kommer hid til mig alle I, som arbeide og ere besværede. — Figuren er udført i naturlig Størrelse og vil i Gibs leveres for 100 Spd. Udført i Marmor, hvorom der forresten neppe kan blive Tale, udenfor en enkelt rig Kirke eller hvor rent privat Opofrelse maatte træde til, vil Figuren, paa Grund af Størrelsen, komme paa mindst det Tydobbelte.

Billedhugger Borch har i sit Kunstfag „statueret et Exempel paa" — hvad allerede Malerne Frich og Eckersberg i sit Fag have gjort —: at en Kunstner dog ogsaa kan leve og virke herhjemme; men hvorvidt alle vore Kunstnere kunde gjøre det samme, hvis de tyede til Hjemmet, er dog et andet Spørgsmaal. Ialfald har man nylig seet en Beklagelse over, at en anden, med utvivlsomt Talent og Dygtighed udrustet norsk Billedhugger, der ogsaa som Kunstner hænger ved Moderjorden, mangler tilstrækkelige Bestillinger for økonomisk at kunne bestaae. — Dog, hvorom Alting er, Borch har for Tiden fuldt op af Arbeide. Han skal forsyne Storthingsbygningen med Løver, han skal levere Christies Monument, han er beskjæftiget med at hugge i Marmor sin for længe siden modellerede „Jæger," som en Englænder, Lanton, har bestilt under Londonnerudstillingen; fremdeles i Marmor sin „Eggepige" for H. Maj. Kongen (af Eggepigen og Jægeren findes tidligere Afbildninger i Nyhedsbladet).

*) En geistlig Orden.

samt endelig Mogens Thorsens Büste, der er bestilt af Enken. Nylig er han bleven færdig med en Portrætmedaillon i Marmor for Ole Vigs under Skolelærermødet afslørede Statue. Ogsaa en Büste af Skibsreder Børresen i Drammen henstaar i hans Atelier.

En Planters Bolig ved Cumbee-Floden i Syd-Carolina.

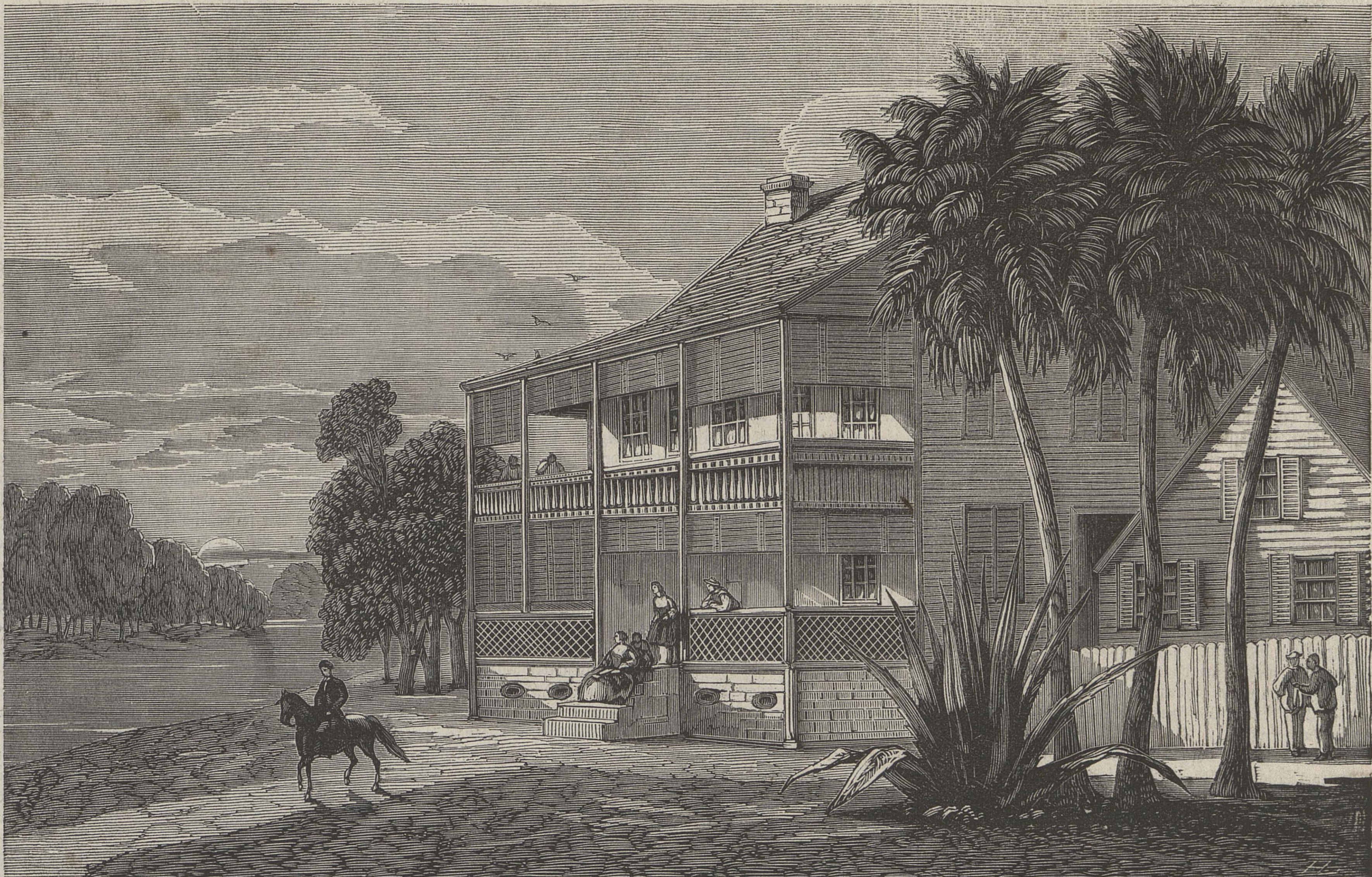
En Korrespondent i London News siger, idet han beskriver den Skizze, hvorefter ovenstaaende Træsnit er udført: „Omendskjønt vi befinde os midt i Marts Maaned her, er Klimatet dog særdeles tempereret og sundt, og ligner overmaade meget en varm solklar Junidag hjemme hos os. Man kan da tænke sig, hvorledes Heden vil blive i Sommertiden. Efter Mai Maaned drage ogsaa de Plantere, der boe paa Flod-Bankerne, med deres Familie afsted til pine barreus eller de høiere beliggende Landskaber, idet de usunde Udbunstninger, som stige i Veiret fra Sumperne og Riis-Landet, gjør det farligt for de Hvide i de hede Maaneder at dvæle her i Nærheden af Floden. De Træer, som sees paa høire Side af Stykket, ere tre af de høieste Palmer, jeg endnu har seet. Dværgeplanten ved deres Fod er et Aloetræ, der blomstrer en eller to Gange i Løbet af 100 Aar."

Tilstande og Figurer fra Paris.

II.

(Theatret Slutning. — Kunstudstillingen. De Forkastedes Udstilling. Talentets Udparcellering.)

Paa samme Tid trak en anden bekjendt Skuespiller sig tilbage fra Scenen, nemlig Komikeren Arnal, som i mange Aar havde vandret om i Theatrene af anden Rang, og senest tilhørte det lille burleske Farcetheater i Palais Royal, det eneste Parisertheater, som i sin Genre har vidst at holde sig paa sin tidligere Høide, og som stedse har besiddet de bedste komiske Skuespillere. En af disse modtog for nylig et Engagement til Rusland, med 80,000 Frs. for sex Maaneder. Ogsaa Arnal, som paa Scenen tilbød sig som en excentriske Galskab, roses i det private Liv som en „Ethiker," der betalte sin Gjæld, og ikke drak over Tørsten. Hans eneste Udsvævelse var, at han i sine Fritimer skrev Vers, alvorlige, didaktiske Vers, ligesom Samson, hvilke slet ikke mindede om hans lungerystende Prosa paa Scenen. I en tidligere Periode var det Mode, navnlig blandt Skuespillere og andre Kunstnere, ogsaa i Privatlivet at vise deres Genialitet ved excentrisk Optræden. Nu derimod søge de Fleste at skjule denne Tendents og leve som skikkelige Skatteborgere. Den demokratiske Lighedsfølelse, som ikke lider at mindes om, at Nogen besidder Talent og overlegen Aand, dominerer nu overalt, selv i det aristokratiske Faubourg, og ønsker overalt at gjenfinde sit eget Præg af agtværdig Middelmaadighed. De Rige have ikke Raad til de Udgifter, en alvorlig Luxus medfører, de søge ofte at skjule deres Formue, klage hykleriskt over de slette Tider og leve næsten som Folk af Middelstanden. Med Hensyn til Kunsten viser dette sig saaledes, at man forlanger af Digtere, Skuespillere o. A., at de udenfor deres Fag skal aflægge alt genialt Præg, og leve og opføre sig aldeles som andre Næringsdrivende. Ved Scenens Kunstnere heri see Midlet til at erhverve den borgerlige Agtelse, man tidligere saa ofte nægtede dem, seer man dem nu meer og meer at blive „pot-aufeu," (Suppegryde, det franske Navn for huuslig Spidsborgerlighed), leve tarvelig, opspare Rentepenge, og lægge Vind paa det Normalborger-Liv, som tidligere ansaaes for Geniet uværdigt, og skadeligt for dets Reputation. Ogsaa den saakaldte Demi-monde, hvis Damer for en Deel rekrutteres fra Theaterverdenen, følger hyppig samme Princip, lever sparsomt med det

En Planters Bolig i Syd-Carolina.

slet erhvervede Gods, og forstaar sig paa dobbelt Bogholderi og Børsoperationer.

Men den, der hverken er Ethiker eller Bogholder, men endnu hylder de gamle Traditioner, er Fred. Lemaître, le Grand Frédéric, som han kaldes; han gjælder dog i den offentlige Mening for Frankrigs største nulevende Skuespiller, og om hans Navn svæver uvilkaarlig en Glorie, som ingen af hans korrekte Kolleger har mægtet at erhverve sig. Men da han vel har saaet, men aldrig sanket i Lade, og ikke som Samson tilhørte de officielle Theatre, der give Pensioner, saa vilde hans Alderdom neppe have været sorgløs, hvis ikke den Minister, som beskjærmer Theatrene og de skjønne Kunster, havde tilstaaet ham en Pension paa 2,500 Frs.

Endskjønt her stadig produceres en Mængde Theaternyheder (som dog hurtig forsvinde), saa leve de fleste store og smaa Theatre i lang Tid væsenligst af Gjenoptagelsen af gamle Stykker. Den store Opera, hvor en ung Bryggerkarl har debuteret som Tenor, samler Penge ved den gamle „Stumme af Portici," den gamle „Wilhelm Tell" og den gamle „Robert" og den gamle Ballet „Giselli," i hvilken den første franske Solodanserinde, Livry, blev halv opbrændt, og derfor maatte afløses af en russisk Frøken Murawieff, som gjør Lykke, og har maaskee den hemmelige politiske Mission, ved sine Been at bringe Pariserne til at glemme hendes Navnefætter, den store Hængemester i Polen. Opéra-Comique spiller Herolds „Zampa," som nu gjør meget mere Lykke, end da Komponisten levede, i den Grad, at den kaldes for „den franske Don Juan." Forskjellige Boulevardtheatre have gjenopført med Fordeel de fleste af Alex. Dumas's Dramaer fra 1831—36; dog mislykkedes det sidste Forsøg, som Theatret Porte St. Martin gjorde med hans Drama „Don Juan," uagtet Forf.s Ven Mery havde foretaget nogle Forandringer deri. Det er den gamle bekjendte Idee, udsmykket med enkeltstaaende lidenskabelige Scener, opdyngede Voldsomheder og et phantastisk Element, som maaskee tiltalte det naive Publikum i 1830. Men Helten mangler alt ideelt Præg, og det gammeldags romantiske Apparat, kunde ikke for Nutidens Publikum erstatte Mangelen paa Sammenhæng og logisk udviklet Interesse. Den berømte Forfatter, som efter at have havt Alverden til Medarbeider, tror at have været Garibaldis vigtigste Medarbeider til Erobringen af Kongeriget Neapel, og som siden 1860 har udgivet et Blad i Staden af samme Navn, føiede et nyt Nederlag til sine tidligere Seire og — Nederlag.

Odeontheatret opførte i dette Foraar Shakespeares Macbeth i en temmelig mager Oversættelse, og uden at besidde Skuespillere, som mægtede at maale sig med Aanden i dette Kjæmpeværk. Især var Lady Macbeth under al Kritik. Men desto bedre vare Dekorationerne. Fremstillingen af Banquos Aand med det blødende Saar paa Halsen og den marscherende Birnamskov var af en saa rystende og phantastisk gribende Virkelighed, at alene disse to Scener skaffede Stykket over 100 Opførelser. — Man veed, at blandt de storartede Bygningsarbeider i Paris hører to kolossale Folketheatre paa Place du Chatelet. I det ene opføres mest Krigsstykker af Frankrigs nyeste Historie, som „Marengo," „Pekings Erobring" osv. „Stormen paa Puebla" kan med det Første ventes; men for Dieblikket spilles et Drama efter en engelsk Roman, „Miß Auroras Hemmelighed," hvis væsenligste Tiltrækning ogsaa er et Dekorationskunststykke. Man seer nemlig her for første Gang i Frankrig virkelige Spøgelser d. e. Spøgelser, uden Kjød og Blod, som kun sees, men ikke føles. Det er nemlig Speilbilleder, frembragte ved en Reflex af elektrisk Lys, en Methode der i længere Tid (navnlig til Fremstilling af Hamlets Aand) har været anvendt i England, hvor den dramatiske Kunst længe før i Frankrig nedsank til lav Industri og tog sin Tilflugt til reent mechaniske Lokkemidler. Men de Franske, der saa længe have domineret alle Europas Theatre, nedlade sig nu til at

efterabe det Land, hvor Skuespillet staar allerlavest, og man kan navnlig sige om det her nævnte Theater, at det er, som Skriftens kalkede Grave, udvendig prægtigt at skue, men indvendig opfyldt med Smuds og Raadenhed. Saavidt er man dog her endnu ikke kommen, at Publikum, som i London, selv bestemmer Stykkernes Opløsning, og f. Ex. forlanger Liv og Lykke for en Person, som Forf. har bestemt til at dø. Det andet, ligeoverfor liggende nye Theater (ei at tale om de fire nye, der snart ville reise sig paa Boulevarderne) Operatheatret, Théâtre lyrique, følger dog en ædlere Stræben, og har navnlig populariseret Mozarts og Webers Musik blandt Pariserne. Det har med Regjeringens Tilladelse givet en Forestilling for de saarede Polakker, og har iaar forsøgt det samme, som Oehlenschläger i sin Tid gjorde i Kjøbenhavn, nemlig ladet skrive en ny Text til Musiken af Mozarts: Cosi fau tutte, hvis oprindelige Text skal være meget slet. Et Par øvede Librettoskrivere valgte Shakespeares Loves labour lost, men det til fransk Operatext med Dialog reducerede engelske Phantasilystspil behagede ikke det franske Publikum, og Musikkjendere harmedes over den Vilkaarlighed, der var vist ved Musiknummerne, hvoraf nogle vare beskaarne, og næsten alle indlagte i en anden Orden, end den, hvori Mozart havde komponeret dem, og anbragte i upassende Situationer. Resultatet blev altsaa, at Forsøget mislykkedes her ligesom i Kjøbenhavn. Vil man glædes ved Musiken, maa man tage tiltakke med den gamle Text. Det ovenomtalte nye Folketheater vil, efter det engelske Spøgelsedrama, opføre en Bearbeidelse af det ved Oehlenschlägers Digt berømte Eventyr om Aladdin.

Den franske Kunstudstilling fandt som sædvanlig Sted i Mai og Juni Maaned, i Industripaladset i de elysæiske Marker. Malerierne fandtes i øverste Etage, fordeelte i 15 rummelige Sale, og naar det, hvad hyppig var Tilfældet, her blev for varmt, steg man ned i Stueetagen, der vor forvandlet til en smuk Park, og betragtede Skulpturarbeiderne, som paa en meget gracios Maade her vare opstillede imellem Græsplainer, Blomster, Vandløb og Træer. Det var det almindelige Indtryk, at Billedhuggersagerne denne Gang i det Hele stode høiere, end Malerierne, idetmindste betydelig høiere, end ved de senere Aars Udstillinger. Det er vistnok vanskeligt, om ei umuligt, at give fjerne Læsere en Idee om en Samling af omtrent 200 Malerier, samt et Tusinde Billedhuggerværker, Akvareller, Kultegninger, Kobberstik osv., disse sidste i deres Art ofte fortræffelige, om man end ikke kunde skjænke dem den Tid og Opmærksomhed, de fortjente. Blandt Malerierne fandtes unægtelig en Mængde ubetydelige og middelmaadige, navnlig i den Annexudstilling, af forkastede Arbeider, som man iaar for første Gang saa, idet Keiseren havde tilladt de af Kommitteen tilbageviste Kunstnere at udstille deres Arbeider i nogle Sidesale, for at lade Publikum selv dømme. Her fandtes nu unægtelig Adskilligt, som havde fortjent en bedre Plads, end mange af de antagne Arbeider; men den største Deel gav de akademiske Dommere i den Grad Ret, at den eneste Virkning, de frembragte, var en kraftig Lungerystelse. Der fandtes Ting saa grotesk latterlige, at man, hvis man ikke havde seet dem, skulde troet Sligt aldeles umuligt i den moderne Kunsts Hovedstad.

Iblandt de antagne kunde man, ved taalmodig Leden i de i alphabetisk Orden fyldte Sale, dog udfinde mindst et Hundrede Arbeider af udmærket Talent, og som navnlig ved den techniske Virtuositet stode overordentlig høit; men dette Talent har ved Samlivet paa samme Sted ved fælles Mestre og Skole, i den Grad demoraliseret sig, og udbredt sig til et saa stort Antal Kunstnere, at man næsten kunde ønske lidt mindre technisk Færdighed, og mere Storhed og Originalitet i Ideerne. Vistnok findes her samlet en Masse af Aand og Malerdygtighed, som intet andet Land kan opvise, men den ældre Tids store Kunstmajorater synes udstykkede i en Mængde Parceller, og man vilde have ondt ved at finde noget enkelt saa mægtigt og fuldstændig ypperligt Billede, at det ubetinget kunde siges at fordunkle sine Omgivelser.

Literatur og Theater.

Af **Norsk Forfatter-Lexicon** 1814–1856, af J. E. Kraft, efter Forfatterens Død ordnet, forøget og udgivet af Chr. C. A. Lange, er nu 6te og sidste Hefte udkommet, 9½ Ark (Johan Dahls Forlag). Det hele Værk, iberegnet ½ Ark „Tillæg og Rettelser," udgjør 728 S. 8vo og Prisen for det Hele er 3 Spd. — Ved Udgiverens, Chr. Lange's Død i 1861 var Værket trykt til Artikelen Tillisch. (41de Ark). Fortsættelsen er bleven til paa den Maade, at Forlæggeren, efter Krafts i biographisk Henseende altid og i bibliographisk Henseende ofte ufuldstændige Manuskript, har besørget Afskrifter af alle Artikler, som ikke forefandtes i Langes Afskrift eller Bearbeidelse, og, ligesom Lange gjorde, ladet disse Afskrifter cirkulere blandt Forfatterne, eller, for de Afdødes Vedkommende blandt disses Kjendinger, for paa den Maade at faa dem udfyldte. Ved den yderligere Udfyldning af de mange fremdeles aabenstaaende Huller har Udgiveren havt nogen Bistand af de samme to Mænd, som Lange, dog uden at hverken Tid eller Forholde har tilstædet disse at give Arbeidet den Fuldstændighed og Nøiagtighed, som var muligt og som det Slags Arbeider altid mere og mere kunne modtage, og det saameget mindre, som endeel Optegnelser, der vilde tjent i dette Øiemed, kort før Langes Død vare ham frakomne, uden siden at være gjenfundne. Ligesaalidt som nogen Anden end Lange og Forlæggeren tillægges Æren for Værkets Udgivelse og Fuldendelse, ligesaalidt kan nogen Anden paabyrdes Ansvaret for Manglerne, som dette saavelsom de foregaaende Hefter lider af. Her bemærke vi kun, at paa Grund af den Hast, hvormed sidste Ark søgtes afsluttet, og Forlæggerens Misforstaaelse, er Fortegnelsen paa J. Zetlitz's Skrifter før 1814, med Hensyn til hvilken Kraft i Manuskriptet henviste til sit og Nyerups Literatur-Lexicon, ikke bleven indskudt paa sit Sted, og at paa samme Maade Zetlitz's Hustru er bleven forglemt. Det laa nemlig udenfor Krafts Plan at anføre Forfatternes Hustruer og andre Familieforholde, hvilket Alt er tilføiet af Udgiveren Lange eller af dem, der have bistaaet ham, hovedsagelig efter Vedkommendes originale Døbeattester i Enkekassen, hvoraf fulgte tillige, at enkelte Forfattere have faaet en anden Fødselsdag end af dem opgivet. „Rettelserne" ere deels de af Lange allerede opdagede og paa Hefternes Omslag opregnede, deels senere opdagede. „Tillæggene" indskrænke sig til enkelte tilfældige Forfattere, uden at ny tilkomne Forfattere eller Skrifter ere medtagne. Thi dette Slags Supplementer vilde ved dette, som ved Erslews Forfatterlexicon, snart svulmet op til samme Omfang som selve Hovedværket. Alene en Angivelse af de optagne Forfatteres forandrede Livsstillinger og Dødsfald, hvilket unægtelig burde været medtaget, fremfor enkelte andre Tillæg, vilde krævet ikke saa liden Plads og forsinket Udgivelsen mere end Forlæggeren rimeligviis ønskede. Ligesom Erslews danske, mangler nærværende Forfatter-Lexicon Fortale. Havde Lange levet, vilde han leveret en saadan, om kun blot for at afvise den taabelige Kritik, som Arbeidet har været udsat for af en Mængde Mennesker, der ingen Forstand have paa det Slags Arbeider, og som dog ville føre det store Ord, — en Kritik, som er gaaet saa vidt, at man har regnet det for en Skandale, at Gjest Baardsen og en Haugianer følge efter hinanden, uagtet dog Bogens ufravigelige Princip har været at optage i alphabetisk Orden alle dem, der i Norge have skrevet og udgivet Bøger eller literære Arbeider, uden Hensyn til disse Mænds moralske og literære Kvalifikationer forøvrigt.

— **Annaler for nordisk Oldkyndighed 1860**, der for nogen Tid siden er hidkommet, indeholder tvende Afhandlinger af nu afdøde Professor Munch, nemlig: „Diplomatariske Bidrag til Jens Grands Levnetshistorie" S. 62—189 og „Om Finmarkens politisk-commercielle Forhold til den norske Stat," S. 336—364. Den første Afhandling bestaar for en stor Deel af utrykte Breve, som Munch ved sine Undersøgelser af de pavelige Regester har opdaget, og hvilke deels meddeles in extenso deels i Uddrag. Til disse Brevskabers bedre Forstaaelse har Munch ledsaget dem med Oplysninger, hvori enkelte Partier af hiin mærkelige, til en vis Tid i hele Nordens Historie saa dybt indgribende Prælats Livsbegivenheder sættes i et klarere Lys, end hidtil Tilfældet. Hvad Afhandlingen om Finmarken angaar, er det beklageligt, at Forf. har nedlagt den i et fremmed og saa bekosteligt Tidsskrift, som Rækken af Annalerne er; thi paa den Maade gjør man det nødvendigt for Enhver, der beskjæftiger sig med Norges Historie, at anskaffe sig en Mængde bindstærke og kostbare Værker, der for Størstedelen ere fyldte med lutter, Fædrelandets Historie uvedkommende Ting. Dersom Oldskriftselskabets Sekretær, Hr. Konferentsraad Rafn, i Lighed med andre Tidsskrift- og Bladudgivere, lod Forfatterne, naar de ønskede det, faa Separat-Aftryk af sine Arbeider i Annalerne, vilde for intet Lands Historikere nogen Skade være skeet, om disse end benyttedes til Depot for de forskjelligste Artikler angaaende de forskjelligste Lande; thi Samleren og Specialhistorikeren havde det da i sin Magt at kunne erhverve sig et Exemplar med Tiden, for saaledes at føre alt Sammenhørende paa sin Plads. Men det har viist sig, at paa et Par Undtagelser nær, der gjælde Hr. Rafn selv og Konferentsraad Wegener, dog nok ingen Separataftryk ere blevne tagne. Hvad Wegener angaar, er vistnok Rafn bleven nødt dertil baade paa Grund af Arbeidets Omfang (saasom ved Abrahamstrup, der udgjør to svære Bind) og fordi denne lærde Historiker, kyndige Literator og udmærkede Bibliophil naturligviis har opstillet for Annalerne, som for andre Tidsskrifter, den uomgjængelige Betingelse, at der af hans Arbeide leveredes separate Exemplarer. — Blandt de større Bidrag af danske Forfattere, som Bindet indeholder, kan nævnes: „Bidrag til Kundskab om den ældre Jernalder i Danmark ved V. Boye" (med 4 lithogr. Tabeller) og „Hrungnersmythen med almindelige Bemærkninger om den oldnordiske Poesie" af Benedict Grøndal.

Forøvrigt indbyder det kgl. nordiske Oldskriftselskab, efter omsider at være bleven færdig med sin „oldnordiske Ordbog," nu til Medlems-Tegnelse paa en ny Række af Annalerne (tilligemed „Antiqu. Tidsskrift), hvilken vil paabegyndes med Aargangen 1861, og hvori en Udsigt over den islandske Literatur af N. M. Petersen bliver optaget. Til de 30 Bind, som Selskabets Tidsskrifter nu med Aaret 1860 danne, er J. P. F. Kønigsfeldt for Tiden beskjæftiget med at udarbeide en „historisk-archæologisk Index," der særskilt skal udgives. — Af de historisk-ethnographiske Undersøgelser, til Oplysning om de gamle Nordboers Forbindelser med de østlige Lande, som **P. A. Munch** har meddeelt i Annalerne, sees Selskabet at bebude „et særskilt Bind." Hvorvidt dette skal blive et 3die Bind til de i 1850—52 udkomne Antiquites Russes, hvori Munch har havt saa væsentlig Deel, og hvis Indhold hine Afhandlinger vilde tjene til at supplere (i hvilket Tilfælde de da blive at oversætte paa Fransk, ligesom Værkets tvende første Dele), eller et særskilt Værk — se derom lader Prospektus ikke et Ord indflyde.

Men forsaavidt der tilsigtes et simpelt Optryk af Munchs Afhandlinger i Annalerne, maa vi gjøre Selskabet opmærksom paa, at det derved vil komme i Kollision med en her i Landet, til Fordeel for den afdøde lærde Forfatters Familie paatænkt Udgave af P. A. Munchs samlede mindre Skrifter, hvilken Udgave vilde komme til at lide ligemeget i Fuldstændighed og Interesse ved en Udelukkelse af de i Annalerne optagne Afhandlinger. Det er endog et Spørgsmaal, hvorvidt Oldskriftselskabet som Udgiver af Annalerne eller overhoved nogen Tidsskrift- eller Bladudgiver har det Slags formelle Adgang til at foranstalte nogensomhelst samlet Udgave af en enkelt Forfatters Bidrag, som der her synes at være Tale om. Ialfald vilde vi for vor Part ansee os for uberettigede til at optrykke i noget „samlet Bind" de Afhandlinger, P. A. Munch har leveret i Nyhedsbladet, skjønt Bindet vilde blive ret anseeligt og indholdsrigt og nok kunne lønne Foretagendet. Noget anderledes stiller Sagen sig, hvis Oldskriftselskabet inden Munchs Død har truffet nogen Aftale om en „samlet Udgave;" men selv i dette Tilfælde bliver Forholdet nu saa forskjelligt fra det oprindelig paaregnede, at Selskabet billigviis bør trække sig tilbage.

— **Aperçu des differentes méthodes de traitement, employées à l'hôpital de l'université de Christiania, contre la syphilis constitutionelle** par J. L. Bidenkap, médicin de réserve de l'hôpital. Christiania 1863; i Kommission hos J. Dahl. Pris 36 ß. Denne nærmest for Naturforskermødet i Stockholm og for Udlandet bestemte Brochure indeholder en Sammenstilling af de Resultater, som ere opnaaede paa Rigshospitalet ved de forskjellige mod den konstitutionelle Syphilis anvendte Behandlingsmaader. Af disse er Syphilisationen den eiendommeligste, og den, der i de sidste Aar er bleven brugt i de fleste Tilfælde. Som bekjendt, er denne Methode opdaget og fra først af anvendt i Frankrig og Italien, men allerede for 10 Aar siden først forsøgsviis og senere som eneste Behandlingsmaade optaget af Prof. W. Boeck, der har udgivet flere Skrifter, i hvilke Fremgangsmaaden og Resultaterne af Behandlingen ere fremsatte. De, nærværende Brochure ledsagende Tabeller omfatte baade de ældre bekjendte Tilfælde og det ikke ubetydelige Antal, der i de senere Aar er tilkommet, og af disse tilsammen (over 300) er det statistiske Opgjør udarbeidet. De øvrige Tabeler omfatte de Tilfælde, som i de senere Aar forsøgsviis ere underkastede forskjellige Behandlingsmaader, der alle gaae ud paa at udelukke Mercurialbehandlingen, og i dennes Sted instituere en simplere og mindre indgribende Kuur. Disse sidste Tilfælde ere alle fra Brigadelæge Hjorths Afdeling. Den statistiske Sammenstilling af Resultaterne af de forskjellige Behandlingsmaader viser en afgjort Fordeel for Syphilisationen, medens dog ogsaa de øvrige Methoder uden Anvendelse af Mercur tildeels have været gjennemførte med Held. Desuden har Forfatteren forsøgt at give en Fremstilling af de vigtigste physiologiske Phænomener, der ere iagttagne under Syphilisationen, og antydet en Forklaringsmaade af dens Virkninger, der sætter den i Overeensstemmelse med allerede forhen vel bekjendte physiologiske Kjendsgjerninger, og saaledes søger at frigjøre denne Methode fra den Indvending, som hyppigst er gjort mod den, nemlig, at den er irrational.

× ×

Die Blekinger Inschriften, der Stein von Tune, und andere deutsche Runen in Skandinavien entziffert und erläutert von Dr. Fr. Dietrich. Marburg 1863. 36 S. 4to., med en lithogr. Tavle Indskrifter. — Forfatteren af denne Monographie, for Tiden Professor i Marburg, har allerede tidligere leveret adskillige til oldnorsk Sprog og Literatur henhørende Arbeider, saaledes allerede for 20 Aar siden en „altnordisches Lesebuch" med Grammatik, Glossar og en literaturhistorisk Indledning, og i Haupts „Zeitschrift" nogle Afhandlinger angaaende Edda og de nordiske Antikviteter. — Med Hensyn til de blekingiske Indskrifter har naturligviis Forf. især fulgt Worsaae, og med Hensyn til Tunestenen, der nu er opstillet bag Universitetet her, P. A. Munch. Men Munchs lærde Afhandling om Tunestenen i Nyhedsbladet for 1857 har ikke været Forfatteren tilgjængelig (hvilket han selv bemærker), og han har derfor maattet henholde sig til den derpaa byggede latinske Afhandling af A. Uppstrøm („De lapide runico Tunensi") i Nova acta regiae soc. scient. Upsal. 1856—58, hvor en i det Enkelte fra Munch noget afvigende Læsning er forsøgt. — Skriftet indeholder, foruden en kritisk Drøftelse af de nævnte Runeindskrifter, ogsaa et Afsnit „zur Erklärung der Inschrift des Horns von Tondern" (det ved Gallehuus fundne Guldhorn, hvis længe omstridte Indskrift det som bekjendt er lykkedes Bredsdorf og Munch at læse), samt et længere „Schlußwort über die Innhaber und den Ursprung der deutschen Runen in Norden." Vi ere ikke Runologer og kunne saaledes ingen Formening have om den videnskabelige Gehalt af Hr. Dietrichs Arbeide; men vi have dog troet at burde nævne det, for at de faa Mænd af Faget, som maatte ville gjøre sig bekjendte dermed, idetmindste kunne blive opmærksomme paa dets Tilværelse.

— Af **Frihandels-Foreningens Tidsskrift**, red. af Cand. polit. L. Holst, er udkommet 2det Binds 6te Hefte, hvori der foruden flere oversatte Bidrag af Bastiat og fl. findes „Et Brudstykke af Protektionismens Historie af Red." Tidsskriftet har et i Forhold til sin Opgave velvalgt og interessant Indhold, og fortjener derfor ogsaa Udbredelse hos os, hvortil forøvrigt dets store Priisbillighed (11 ß Heftet) anbefaler det.

— **Theatret.** „Eystein Meyla" er Navnet paa et originalt Drama i tre Akter, der i Thorsdags opførtes ved Frøken Svendsens Aftenunderholdning. Stykket behandler, som Titelen viser, Birkebeinernes første Høvding, om hvem Sagaen kun veed saare lidet at fortælle, og hvis Liv og Levnet heller ikke synes synderlig skikket til at paakalde nogen dramatisk Forfatters Behandling. En tarvelig Fortælling kunde der maaske bringes ud af det historisk Givne; men til Fremstilling paa Scenen er det ubrugeligt. Forfatteren har da ogsaa for dog at bringe noget Indhold tilveie maattet tildigte en Kjærlighedshistorie og et Giftermaal, som imidlertid ikke forbedrer Sagerne i noget væsentligt Mon, eftersom der herved opstaar to Handlinger og to Intriger, der helt igjennem gaaer jævnsides eller egentlig afløsende hinanden uden nogensinde at flættes sammen til en blot nogenlunde fængslende dramatisk Knude. Diktionen er i de jævnere Partier prosaisk, stundom, hvor Situationen stiger, hæver den sig op til Versformen; men den Lyrik, som derved opnaaes, er mere nervøs end stemningsfuld. Af Tanker vil man ikke finde mange, men af store Ord desto flere; næsten alle Stykkets Personer synes færdig udrustede med denne ringere Art af Veltalenhed, der forstaar at lade Ordstrømmen gaa uanfægtet af at Tankestoffet glipper. Undertiden slaar dog Forfatteren over i en Ordknaphed, der imidlertid kun giver Indtrykket af at Vedkommende Intet har at sige og Intet at fortie. Broderparten af tredie Akt optages af et stort Feldtslag, der foregaar udenfor Scenen, og hvori snart det ene, snart det andet Parti har Overvægten, indtil Tilfældet eller Omstændighederne endelig føier det saa, at Birkebeinerne kommer til at ligge under. Stykkets Hovedperson forekommer os noget seiglivet. Dødelig saaret i Slaget, indfinder han sig paa Scenen, og udtaler sig i et længere Foredrag afpasset til Anledningen, indtil Dramaets onde Princip finder sig beføiet til at henrette ham med Sværdet. Endnu en Tidlang efterat Hugget er faldet, lader Forfatteren ham beholde Ordet, hvorpaa han døer. Det er ikke ved Arbeider af dette Slags at vor dramatiske Literatur skal beriges; efterlader de nogen Virkning, saa kan det kun være den, at Forestillingen om vor Uformuenhed til at frembringe en national dramatisk Literatur fæstnes og bestyrkes. Fordommen med vor nationale Skuespillerkunst er nu opgivet, skal den samme Frigjørelse i nogen nær Fremtid kunne finde Sted for Skuespildigtningens Vedkommende, saa kan det kun ske derved, at Theatret fremdrager hvad der, maalt med en almengyldig Maalestok, kan godkjendes og holder borte hvad der for alle Synspunkter maa dømmes som forkasteligt. ×

Norge.

Christiania. Under 4de Aug. er Kand. theol. P. O. Bugge udnævnt til Sognepræst i det ved kongelig Resol. af 28de Marts sidstleden oprettede Bremanger Sognekald, Kand. theol. C. F. Daae til Sognepræst i Bø, Kand. theol. T. A. Christensen til Sognepræst i det ved kongelig Resol. af 25de Februar 1860 og 14de Februar 1863 oprettede Høivaags Sognekald, Sognepræst til Bergs Pstgld. C. A. A. Hansen til Sognepræst i Vigedal, Kand. theol. G. C. Hartmann til Stiftskapellan i Christiania Stift, forhenv. konst. Politimester F. D. F. Bing til Politimester i Frederiksstad, anden Politifuldmægtig i Christiania D. Schnitler til første Politifuldmægtig sammesteds og Korpslæge ved Valderske nationale Musketeerkorps under den anden Agershusiske Infanteri-Brigade S. M. Wolf til Brigadelæge i Bergenske Brigades Distrikt.

— Under s. D. er meddeelt Afsked i Naade til Adjunkt ved Drammens lærde og Realskole V. Voss.

— Af de 131 Dimittender, som have underkastet sig den nylig afholdte skriftlige Prøve til Examen Artium, ere ikke mindre end 27 blevne rejicerede, deriblandt 2 fra lærde Skole (Bergen). Alle rejiceredes de for latinsk Oversættelse og 4 tillige for Udarbeidelse i Modersmaalet. For Dimessoren M. Sundt rejiceredes 15 Stykker. Fem Kandidater staae saaledes, at de kunne faae Præceteris.

— Prinds Amadeus, Victor Emanuels næstældste, attenaarige Søn, ankom, efter Bestemmelsen, Søndags Aften med „Excellencen Toll," og blev paa Bryggerne modtaget af en stor Menneskemasse, der hilsede ham med levende Hurraraab. Ogsaa udenfor Victoria Hotel, hvor Prindsen tog ind, gjentog Hurraraabene sig. I Prindsens Følge befandt sig den italienske Ministerresident i Stockholm. Mandag Formiddag besaa Prindsen Fæstningen og foretog en Tour til Ladegaardsøen og Oscarshall, om Eftermiddagen gjordes en Kjøretour til Egeberghøien for at besee Christiania-Dalen. Tirsdag tog han til Etterstad for at see paa de derværende Tropper, og Onsdag afreiste han med Følge til Ringerike, hvorfra Touren fortsattes til Randsfjorden og Mjøsen. Fra denne Udflugt vendte han tilbage Thorsdag Eftermiddag. Fredags Formiddag besaaes Universitetets Samlinger, Bibliotheket og Nationalgalleriet. Løverdags Morgen afreiste Prindsen med Kronprindsesse Louise.

— Om det af Storthinget besluttede Statslaan paa 1½ Million Spd. til Jernbaneanlæg og yderligere Grundfond for Hypothekbanken har Finantsdepartementet sluttet Overeenskomst med Handelshuset J. P. Suhr & Søn i Kjøbenhavn, Privatbanken sammesteds, samt Norddeutsche Bank og Salomon Heine i Hamburg.

— Den 25de Juli afleveredes til Amtet det af Ritmester B. Lund som Bestyrer udførte nye Veianlæg i Namdalen mellem Hildrum i Overhalden og Vie i Grong, hvilket udgjør 1¼ Miil og ved Besigtigelsen fandtes „at være et særdeles vel udført smukt og solid Arbeide".

— Den omtalte Gave af Kand. Anker til en grundtvigsk Høiskole sees nu af Hr. Arvesens Erklæring i Mgbl. ikke at have været virkelig, men kun noget Muligt, idet Arvesen har udtrykt sig saaledes, at Anker havde tænkt at ofre „maaskee indtil 10,000 Spd." i nævnte Øiemed.

— Dødsfald. Forhenværende Statsraad og Storkors af St. Olafsordenen Poul Christian Holst i Christiania † 8de August 88 Aar gammel Han var fodt i Røken den 21de Januar 1776, kom i 1800 ind i Rentekammeret, blev 1806 Slotsfoged ved Akershuus Slot og Foged i Akers og Follougs Fogderi, deeltog i det forberedende Møde paa Eidsvold 1814 og i det første overordentlige Storthing, blev i November 1814 Statssekretær, havde væsentlig og fortjenstlig Andeel i Opgjøret med Danmark 1817—20 ang. Statsgjælden, samt Andeel i Underhandlingerne ang. den berygtede Bodøsag og udnævntes 22de Juli 1822 til Statsraad, hvilket han var indtil 19de April 1848, da han udtraade af Regjeringen. (Holsts Portræt tilligemed en udførlige Biographi, forfattet af en Mand, der i tidligere Dage har staaet ham nærmere, skulle vi senerehen give.) — Lensmand i Stange Nils Christensen Ringnæs (f. Juli 1792), en i sin Kreds agtet Mand, † og jordedes med sjelden Høitidelighed 4de August.

Bekjendtgjørelser.

Avertissementer i Illustreret Nyhedsblad.

Avertissementer, der indløbe til dette Blad, ville, naar ikke Andet udtrykkelig forlanges, blive indrykkede i de herefter **regelmæssigen udkommende** maanedlige Dobbeltnummere. De betales med 4 Skill. pr. Linie Petit, og for andre Skrifttyper i Forhold.

Forsaavidt Avertissementerne maatte ønskes ledsagede af Illustrationer, ville disse blive udførte af Bladets Træskjærere og beregnede efter den samme moderede Priis, som den Bladet erlægger for sine egne Træsnit.

De i saadant Øiemed indsendte Tegninger eller Photographier bør være saa tydelige som muligt.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen, (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 34. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 23de August 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Om Michelangelo og et Par af hans Breve.

(Meddeelt af F. B.)

I.

Rom, 1ste April 1863.

Ærede X.

Døden, der forsoner og udsletter Saameget, plejer i Almindelighed ogsaa at afstrejfe Historiens Helte alt Personligt, man betragter dem kun som existerende i deres offentlige Virksomheds rene Fakta og afviser det, der henhører til deres indre eller, som man behager at kalde det, deres private Liv som Gjenstande, der ligge under den alvorlige og med vigtigere Ting beskjæftigede Granskers Værdighed. Dette er saare bekvemt for Forskerne, ligesom det maa være en stor Trøst for dem, der aspirere til Værdigheden af historiske Helte. Disse indre Spørgsmaal blive derfor gemenligen overladte til halvt ørkesløse Forskere, der, ikke grebne af de store almeninteressante Spørgsmaal, kunne have Tid og Samling til at beskjæftige sig med slige Smaating, eller til visse andre Mennesker, der, langtfra forlangende Navnet Forskere og ingenlunde optagne af strenge Studier, i den Verden, der omgiver dem, saavelsom i den forsvundne mest interessere sig for den Enkelte som Menneske og ikke som historisk Helt, først og fremst spørge efter det Personlige. Denne sidste Klasse kjender De, ærede X., meget godt; man har ogsaa et andet Navn for denne Tendens, man kalder den kvindelig Nysgjerrighed.

Da jeg selv hører saa halvveis med til hine ørkesløse Forskere, har det været mig en Glæde at efterkomme den Opfordring, som Deres kvindelige Nysgjerrighed har bragt dem til at henvende til mig, til at underrette Dem en Smule om Michelangelo, idet De har tilføiet, at det lidet kunde nytte Dem, indemuret bag Nordens høie Fjelde, at erholde en Fortegnelse over, hvad han har malet, bygget og hugget, men at De interesserer Dem meget mere for at faa vide Noget om ham selv, om ham personlig, om hvordan han egentlig var, om han ikke var temmelig barsk af sig osv. Dette er nu som sagt Smaating; men i disse Tider, da alle, ligetil Drengene paa Skolebænken i sine Udarbeidelser, med mageløs Lethed haandtere de store, almeninteressante Spørgsmaal, er det kanske godt, at Nogen ogsaa indlader sig med de smaa.

Af Deres Brev er det tydeligt nok, at De forestiller Dem Michelangelo som en rigtig Bussemand, der gaar omkring og siger sine Kolleger Grovheder, kaster Planker i Hovedet paa Paven og optræder med Prætention paa at være hævet over alle menneskelige Hensyn, kort sagt som et Menneske, hvis Genialitet og Begavelse De paa langt Hold vilde yde al mulig Anerkjendelse, men hvis personlige Omgang De i Grunden helst vilde betakke Dem for. De omtaler det Navn, hans Samtidige gav ham „il terribile," og synes at ville oversætte det med det franske „enfant terrible," medens det udentvivl dog kun blev brugt for at karakterisere hans Arbeider og ikke hans Personlighed og ialtfald i en fra det franske Ord højst forskjellig Betydning. De berører tillige alle de grove Bemærkninger af ham, Vasari har oppebevaret. Saa farlige ere nu disse dog ikke. Engang, berettes der, havde en Maler fremstillet Christi Fødsel; det eneste Gode i Billedet var en Oxe, der stikker sit Hoved frem over Krybben; da man gjorde Michelangelo opmærksom herpaa, bemærkede han: „Enhver lykkes altid bedst med sit eget Portræt," og i den samme, temmelig uskyldige Smag ere ogsaa de andre Anekdoter, der berettes om ham. De anfører ogsaa hans Trodsighed, da han en Dag ikke strax fik Foretræde hos Paven og fornærmet herover forlod Rom, gjorde sig kostbar og ordentlig lod sig nøde af Paven til at vende tilbage. De forglemmer imidlertid at anføre den saare korte og træffende Bemærkning, Julius II selv ved denne Anledning gjorde. Da nemlig Paven og Michelangelo mødtes igjen første Gang, og ingen af dem vilde berøre den nu bilagte Strid, begyndte en Biskop at undskylde Michelangelo og sage: „Eders Hellighed skal ikke regne det saa nøie med ham; thi det er af Uvidenhed, han har feilet. Saaledes ere alle Malere i deres Optræden udad mod Verden." Hertil svarede Julius ganske opbragt: „Det er kun dig, som kan komme med slige Dumheder, og ikke jeg. Du er en Ignorant og en Slyngel, og ikke han. Pak Dig din Vei!" Hvorpaa Pavens Tjenere, berettes der, paa en mindre høflig Maade viste den stakkels, velmenende Biskop Døren. Naar Julius, der dog ellers ikke var den, der undskyldte eller forglemte Fornærmelse og Mangel paa Respekt, kunde tage Sagen saaledes, saa tror jeg i Grunden ikke det har været saa farligt med Michelangelos Trodsighed og Lyst til at gjøre sig kostbar. En anden Gang, berettes der, mødte Rafael og Michelangelo hinanden paa en af Vatikanets Trapper; den første var som sædvanlig omringet af sine Elevers og Venners talrige Skare; den sidste gik alene. „Nu," raabte Michelangelo ham imøde, „du kommer jo anstigende som en Fyrste med hele dit Hof," — og Rafael, den afholdte, vennehulde Rafael, veed De, hvad han svarede? „Og du gaar alene som — Bøddelen." Det var neppe Michelangelo, som der var den Stødende, den Haarde, den Hensynsløse; ialtfald seer man, at Andre, hvem man ikke i Almindelighed tillægger disse Egenskaber, dog undertiden kunde vise dem mere end han.

Dog, jeg maa vogte mig for at henfalde til den almindelige rabies biografica, at hæve min Helt paa alle Andres Bekostning og gjøre ham til et i alle Henseender udadleligt Dydsmønster. Indrømmes maa det, at Michelangelo undertiden optraadte haardt og skarpt. Men hvor vanskeligt er det ikke der at finde den rette Maalestok?

Hvorofte skeer det ikke, at vi bedømme en fremragende Mands Optræden udadtil, naar det gjælder betydningsfulde og almenvigtige Ting, efter de Hensyn, vi selv er vant til at tage i vort daglige, tilbagetrukne og fredelige Liv, der sjelden, om nogensinde, stiller os paa Afgjørelsens Spidse; hvor kun en eller anden ubetydelig Hindring, om nogen, stiller sig i Veien for den uforstyrrede Fred, hvori vi saa gjerne tilbringe vore Dage; vi forlange, at han i det Dieblik, evige Interesser staae paa Spil, og han skal forsvare dem mod den støiende, upersonlige Masse, da skal staa der med samme Sindsro og Mildhed, eller kanske rettere Ligegyldighed, som naar vi i vor magelige Sopha fører en Diskussion med en Ven, vel vidende, at hvis vi komme i Fare forat støde ham, vi da ved et venligt Ord kan gjøre det Hele godt igjen. Og naar han ikke kan gjøre det, saa heder det, at han er hensynsløs. Vi vil, at han, naar han udtaler det Skjønne og det Sande, Gud har nedlagt rigere og fyldigere i hans Sjæl end i vor, da skal gjøre det frygtsomt og nølende, bestandigt bedende om vort velvillige Bifaldssmil og altid ventende paa vort Vink til at tie eller fortsætte. Og naar han ikke gjør det, saa er han selvgod og indbildsk. Og naar han sørger over, at det er for døve Øren, han har talt disse Ord, dem han dog veed sig ikke at have af sig selv, men skjænkede af en Høiere, naar han i sin Smerte advarer os, om dog ikke at lukke vore Øren og forhærde os, men villige og i Ydmyghed aabne vore Hjerter for Sandheden og Skjønheden, da forarges vi og kalde det Forfængelighed, som om det var ham, ham som Menneske at gjøre om vort Bifaldssmil eller vort Mishag, som om han brød sig om at blive haanet og forfulgt, naar han kun fandt et aabent Øre og et aabent Sind for den Mission, han bærer paa. Men vi ville, at han skal gaae forsigtigt og betænksomt frem, tage Hensyn til Høire og Venstre og trække sig tilbage, naar vi ere kjede af eller uoplagte lil mere at laane ham vort Øre. Og gjør han det ikke strax, saa er han stemplet som hensynsløs, indbildsk og forfængelig. Vi, der kanske kaste vor Skomager Støvlerne i Hovedet, naar han har gjort dem for snevre, vi forarges høiligen, naar Digteren eller Kunstneren siger et stærkt og skarpt Ord mod dem, der med profane Hænder røre ved Skjønheden og lade haant om dens evige Værd og Berettigelse. Paa den Maade behandle vi ham, indtil det Øjeblik er kommet, da vi ere i Sikkerhed for selv at blive trufne, selv blive ubehageligen opruskede fra vor Dvale af ham, — indtil han er død; da er der ingen Fare mere, og da istemme vi i Chor en stor Lovsang over ham, over alle hans Dyder og hans herlige Begavelse, der nu ikke mere kan foraarsage os nogen personlig Ubehagelighed; „nu er han vakker og nu er han god," og dermed lægges han hen ad acta for i det Høieste at tages frem en Gang imellem til en philosophisk Mediation, i hvilken man da ogsaa i Forbigaaende berører det genialt Ubændige i hans Fremtræden (alias: det Hensynsløse etc.) som et ubedrageligt Bevis paa hans fremragende Begavelse.

I deres levende Live blive slige Mænd ofte dadlede for deres liden Sands for Verdens konventionelle Fordringer i Retning af det selskabelige Omgjænge. Det er nu en Anklage, som man nærmest skulde tro var opstaaet hos en af vort Aarhundredes duftende Modeherrer og Dagdrivere; imidlertid viser det sig, at den i Virkeligheden er ældre; den hørtes nemlig alt paa Michelangelos Dage, og han selv har ikke gaaet fri for den. Lykkeligvis besidde vi hans eget Svar i Francesco di Olandas halv novelleagtige Rejseberetning, hvori denne beskriver en Samtale mellem Michelangelo og den berømte Vittoria Colonna, som han selv havde været Vidne til, og i hvilken den første indføres talende saalunde:

„De bringer mig herved til at tænke paa en anden Ting. De maa tillade mig paa egne Vegne og tillige paa adskillige andre Maleres, der ligne mig, at forebringe Dem mine Klager over en Del af Almeenheden. Blandt de tusinde Fabler, man udspreder om bekjendte Malere, er der især en, som har vundet almindelig Tiltro, at de nemlig skulle være lunefulde Mennesker og vanskelige, ja utaalelige at omgaaes

med, medens de dog i Virkeligheden besidde et nok saa menneskeligt Gemyt. — — — —

„Lediggjængerne gjøre Uret i at forlange, at en Kunstner, der er ganske optagen af sine Arbejder, skal diske op med Komplimenter forat være dem behagelig; thi der er meget faa Mennesker, hvem deres Gjerning er en Samvittighedssag, og isandhed de handle ilde, der anklage den Enkelte, der søger at forrette den saa samvittighedsfuldt som muligt. Jeg kan forsikre Dem, at Hans Hellighed selv undertiden baade kjeder og ærgrer mig med sine Spørgsmaal om, hvorfor jeg saa sjelden viser mig ved Hoffet; thi naar det er en saadan Ubetydelighed det gjælder, saa tror jeg at være ham mere nyttig og tjene ham bedre ved at blive hjemme end ved at begive mig til ham. Da siger jeg ogsaa til Hs. Hellighed, at jeg holder mere af at arbeide for ham paa min Maade, end ved at holde mig en heel Dag i hans Følge, som saa mange Andre gjøre."

„Lykkelige Michelangelo," udraabte Francesco, „af alle Fyrster ere Paverne de eneste, der kunne tilgive en saadan Synd." — „Det er netop Synder af den Art, Kongerne burde tilgive," sagde han. Derpaa tilføiede han: „Jeg vil endog sige, at de Arbejder, der ere mig overdragne, har givet mig en saadan Frihed, at det hænder, naar jeg staar og taler med Paven, jeg sætter min Hat paa og vedbliver at tale ligefrem med ham. Nu, han slaar ikke Hovedet af mig for det; tvertom lader han mig leve paa min Vis, og som sagt i slige Øjeblikke er det, at min Tanke allermest er optagen af hans Interesser. . . . . . Ja, jeg tør paastaae, at den Kunstner, der er mere optagen af at behage Dumhovederne end af sin Kunst, den, som ikke i sin Fremtræden har noget Ejendommeligt, noget Bizart, eller Noget, som ialfald faar det Navn, han kan aldrig være et fremragende Menneske. Slappe, i samme Form støbte Mennesker finder man sandelig, uden at behøve nogen Lygte, paa Gaderne den hele Verden over."

Michelangelo var selv en af de Kunstnere, „hvem deres Gjerning er en Samvittighedssag;" han var overbevist om, og det med Rette, at han i den havde en Gjerning at gjøre og en Pligt at opfylde; se, derfor var det ham Alvor med hans Stræben og han levede personlig med hele sin Sjæl i den. Naar der da mødte ham nogen Hindring, saa kjæmpede han imod den uforsagt og med alle sin Sjæls Kræfter, ikke fordi det var en Hindring imod ham, men fordi det forsinkede den Mission, han havde at opfylde, og naar han lod sin Haand falde tung paa dem, der stod op imod ham, saa var det ikke, fordi han følte sig selv fornærmet, men fordi den Idealitet var krænket, som han vidste han var paalagt at være Bærer af.

Saaledes var han nidkjær, ikke for sig selv, men for de evige Ideer, og naar han undertiden menneskeligen talt gik for haardt frem og ikke viste den kjærlige Skaansel og Blidhed, der forsoner med Saameget, var dette saa vel at undres over, tungt og prøvet som hans Liv havde været, opdraget som han var i Sorg og næret af Enlighedens Bitterhed? Skulde man skrive hans Lidelsers Historie, ak, det vilde blive hans Livs. Lad os betragte hans første Skridt ud i Verden og se, hvilken Retning hans Vandring alt i det tog.

Thraciske Walacher.

Under det geographiske Selskabs Forhandlinger i afvigte Februar Maaned holdt den ved sine Reiser i det sydøstlige Europa saa bekjendte Ph. Kanitz et Foredrag over „Zingarerne;" denne høist mærkelige Folkestamme, som i betydeligt Antal findes adspredt over det europæiske Tyrki, og som danner et af dette Lands vigtigste Kulturelementer.

I den østerrigske Hovedstad finder man dette Folks længst mod Nord fremskudte Udposter. Sina, Dumba, Tirka osv. høre dette til; ligesaa danner det i Pest, Ofen, Nensay og Semlin Blomsten af Kjøbmandsstanden. Deres Religionsbekjendelse, den orthodox-græske,

En bulgarisk-zingarisk Familie.

tjener i det hele Østerrig tillige til Betegnelse for deres Nationalitet, de gaae nemlig i Almindelighed for Grækere, og selv i reent videnskabelige Kredse vidste man før lidet Andet om dem.

Zingarerne selv kalde sig helst „Rumunie", og ligesom Beboerne af Walachiet (Romanien) troe de, at de ere Efterkommere af de gamle Romere, og navnlig af romerske Kolonister, som havde nedsat sig i Makedonien. Historien kjender imidlertid aldeles ikke til saadanne Kolonister. Ved egne Efterforskninger, og støttende sig desuden paa Miclosichs nyeste ethymologiske Undersøgelser over de rumænske Sprog, udtaler tvertimod Kanitz det som vist, at Zingarerne skulde være Efterkommere af hine romaniserede Geter og Dacer, der ved Erobringen af de østlige Hæmuslande ved Slaverne i det 5te Aarhundrede bleve fortrængte fra det af Aurelian i Moesien grundede Dacia ripensis mod Nord. Allerede Zingarernes Ansigtsfarve forraader deres nære Slægtskab med de tydske Rumæner. De have mørkt Haar, og de skarpttegnede, og hos Mændene ofte meget smukttegnede Ansigtstræk forraade Klogskab og Charakteerfasthed.

Man har lige indtil dette Øieblik i Almindelighed fremstillet de daciske Walacher som et blot og bart Kræmmer- samt Hyrdefolk. Det var forbeholdt Kanitz at gjøre os bekjendt med deres store Tilbøielighed for Kunsthaandværket samt deres overordentlige Begavelse for Bygningskunsten. Undtager man Athen, Belgrad og Konstantinopel, da ere Zingarerne forøvrigt de eneste Bygmestere i hele Tyrkiet, Grækenland og Serbien. Zingarerne staae desuden i fortjent Ry som Guldsmede og Ciseleerarbeidere. Det bekjendte tyrkiske Feligransmykke blev saagodtsom udelukkende forarbeidet med Zingarhænder.

Som Mellemmænd i Handelen mellem Occidenten og Orienten faar dog de traciske Walacher den hos Tyrkiet for Kulturhistorien vigtigste Betydning. De ere det Samme for Tyrkiets Fastland, som Grækerne ere for Kysterne. Zingarerne indehave de første Firmaer næsten i alle Bulgariens, Macedoniens, Thraciens og Albaniens Stæder.

Mange af dem staae i ligefrem Forbindelse med Europas første Handels- og Fabrikstæder. I Tyranna, Durazzo osv. gives der visse Dele af Byen, der udelukkende ere beboede af Walacher.

I en større Masse leve Zingarerne i det Sydøstlige af Tyrkiet, indkilet mellem albanesiske Stammer paa Pindus's Skrænter og ved Janina, omsluttede af græsk = bulgarisk = albanesiske Elementer ved Ochri og ved Castoria, i Nærheden af den adriatiske Havkyst, ved Elbassan, Pekin, Cavaja, ved Schumbfloden og i Musakja samt i Beratgebetet, i Thracien og i Oasen Peristera, ved Mariza. I Grækenland bebo Zingarerne den nordostlige Deel. Grækerne kalde dem ogsaa Kuto = Walacher, et Spottenavn, hvis Betydning man ikke seer sig istand til tilstrækkelig at belyse.

Det i Tyrkiet til Hovedbetegnelse ophøiede Binavn „Zingarer," erholdt de thraciske Walacher af Hermerne paa Grund af deres Udtale af Tallet 5, hvilket de udtalte som „Zinz" istedetfor de daciske Walachers almindelige tschintsch.

Albaneserne kalde meget betegnende de thraciske Walacher for Tschoban (Hyrder): thi Hanget til Nomadeliv er forherskende hos Zingarerne. Om Sommeren ligge deres skjønne Landsbyer ganske øde. Ofte bliver ikke en eneste Sjel tilbage i de igjenlukkede Huse. Først ved Vinterens Nærmelse stige Hyrderne med deres Hjorder fra Høiderne ned i de varmere Kystegne. Da vende ogsaa Familiehovederne tilbage, der imidlertid have draget ud i det Fjerne som Haandværkere og som Værter, forat fortjene det Nødvendige til Familiens Underholdning. Under deres i det Hele sparsomme Leveviis bliver dette dem en let Sag, og da de ere bekjendte overalt som flittige, nøgterne og sparsomme Folk, mangler det dem aldrig paa Arbeide.

I politisk Henseende ere ogsaa Zingarerne opfyldte af det fanatiske Had mod Tyrkedømmet, der instinktmæssig besjæler alle christelige Racer i Tyrkiet. Opofrende Mod have de beviist, blandt Andet sidste

Gang under forrige Aars Opstand i Belgrad. Paa den anden Side nære de dannede zingariske Byboere den største Sympathi for det unge Grækenland med hvis fremtidige Skjæbne de helst skulde ønske at sammenknytte deres egen Historie. Størsteparten af Zingarere tale Nygræsk, ja dette Sprog fortrænger allerede i mange Distrikter f. Ex. i Mazzovæ det Rumanske. Børnene blive ogsaa gjerne sendte til Athen for at opdrages, og komme da tilbage derfra med Hovedet fuldt af storhelleniske Ideer.

Statistikken som alle øvrige kulturhistoriske Hjælpekilder falder vistnok godt i Tyrkiets Øine; men derimod er det vanskeligere nøie at bestemme Zingarernes num riske Styrke. Efter de Undersøgelser, som Kanitz anstillede paa sine forskjellige Reiser, skulde de thraciske Walacher udgjøre 15de Delen af den samtlige rumaniske Race, og deres hele Antal 500,000 Sjele, hvilket vistnok vilde nærme sig mere Sandheden, hvis man i dette Antal tillige indesluttede deres talrige over hele Tyrkiet og Østerrig adspredte Beslægtede. End udførligere Oplysninger ogsaa over de paa venstre Donaubred boende Rumæner gav Kanitz i sit Foredrag, og dette vil med det Første føres frem for Offentligheden i det keiserlig geographiske Selskabs Aarbøger i Wien.

(Illustr. Zeitg.)

Billeder fra Borgerkrigen i Amerika.

(Korrespondence til Lond. News.)

Jeg forlod Charleston med nogle af de Regimenter, der vare beordrede til at støde til General Johnston i Betragtning af de store Krigsforetagender, der nu skulde tage sin Begyndelse i det Sydvestlige. Feltoget i Missisippidalen vil efter min Formening have en afgjørende Indflydelse paa Krigens Varighed og de Fægtninger, som maatte forefalde her under den respektive Ledning af General Johnston og General Grant (af Unionen) vil, tænker jeg, blive leverede efter en meget videre Maalestok end de i Virginien. Den Begivenhed der er bleven fremstillet i nærværende Tegning, vil give Dem en Idee om de Farer, der ere forbundne med at reise paa en overfyldt Militærjernvei.

I Løbet af tre Timer ilede Toget frem ude af Skinnerne, idet det saarede og ødelagde en Mængde Folk, og ved een af disse Anledninger gik det Vogntog, hvori jeg befandt mig, i tusinde Stykker og i nogen Tid var jeg uvidende om hvad der havde fundet Sted, indtil jeg kom til mig selv og fandt, at min Arm var svært kvæstet. Vi kunde høre en heftig Skydning i Retning af Vicksburg. Pladsen holder sig fremdeles tappert, dog efter en Fanges Sigende med et Tab af næsten 20,000 Mand. De Døde ligge ubegravede mellem Beleirerne og de Beleirede. Staden er fuldkommen indesluttet, og vi have alene faaet Underretning om dette gjennem en tilfældig Koureer, som løb saagodtsom Spidsrod langs Yankeernes Linier.

Byen Jackson var en kort Tid besat af den unionistiske Armee under General Grant. Fienden trængte ind i Byen i overvældende Antal efter en hidsig Fægtning med et meget underlegent Antal, men blev omsider tvungen til at trække sig tilbage for den Armee, der nu samledes under General Johnston, for at undsætte Vicksburg. Under denne Besættelse, der stod paa i to Dage, gjorde Yankeerne sig skyldige

Borgerkrigen i Amerika: Jernbanetrain i vild Fart.

i enhver Art af Vandalisme, de plyndrede Husene, stjal Klæderne fra Negrene, brød op deres Kufferter og toge Smaaskillinger, de havde, ligesom de ogsaa tvang de største og kjækkeste af dem mod deres Villie til Arbeide ved Forskandsningerne, og opførte sig i Virkeligheden mere som Vilde, end som civiliserede Tropper. Jeg kom hid iforgaars med de Forstærkninger, der skulde rykke ind i Staden. Jeg drog ind med dem. Vi fandt en stor Deel af Byen i Flammer, idet dens Huse uden Forskjel vare stukne i Brand af den retirerende Fiende, der hovedkulds tog Flugten umiddelbart før var Fremrykken.

Nyere engelske Digtere.

William Cowper.

I den sidste Halvdel af det attende Aarhundrede begyndte en ny Skole at danne sig i den engelske Digtekunst, Poesien tog nu en friere og naturligere Retning og løsrev sig mere og mere fra den franske Skoles overveiende Indflydelse. Det attende Aarhundrede frembragte vel adskillige betydelige Digtere, men Tidsalderen var dog idetheletaget kold og upoetisk. En overdreven Omhu anvendtes paa Formen og Sproget. Dette opnaaede vel en høi Grad af Sirlighed, men tilmed en endnu høiere Grad af Stivhed og Kunstlethed, der virkede kvælende paa Poesiens Kraft og Friskhed. Den omhyggelige Behandling af Stoffet var, saa at sige, af mere Betydenhed end Stoffet selv. I Modsætning hertil maa Forkastelsen af hin Tids pompøse og ofte forskruede Stil samt Tilbagevenden til Sandhed og Naturlighed betragtes som den nyere Skoles charakteristiske Kjendetegn.

William Cowper, hvis større Værker udkom omkring 1780, maa nævnes blandt de første af de Digtere, der i saa Henseende udøvede nogen betydelig Indflydelse paa Literaturen. Flere Aarsager medvirkede til at skaffe hans Digte den overordentlige Popularitet, som de til denne Dag bestandigt have nydt. Den vigtigste af disse Aarsager maa utvivlsomt søges i deres virkelige Kraft og Originalitet. Men dertil kommer ogsaa, at Cowper fuldkommen gav Slip paa den almindelige stive Stiil, og istedet derfor benyttede sig af det simple naturlige Talesprog. Denne Simpelhed er dog maaskee undertiden drevet vel vidt, især hvor han behandler de mest ophøiede Gjenstande. End større Dristighed viste Cowper i Valget af sit Stof. Han søgte at vække sine Læseres Interesse for ganske nærliggende Forholde og Gjenstande. Paa mange Steder i hans Værker finder man overordentlig heldige Beskrivelser af Scener af det huuslige og landlige Liv. Cowper er desuden en christelig Digter. Siden Miltons Tid var han den første, der anvendte stor digterisk Begavelse i Religionens Tjeneste. Den moralske Reenhed og religiøse Aand, der gaar gjennem hans Skrifter, har ogsaa bidraget til at skaffe dem Anerkjendelse hos Mange, der maaskee ikke vilde være istand til at skatte deres sande poetiske Værd. Interessen for Cowpers Digte maa endnu forhøies ved et nærmere Bekjendtskab til de Omstændigheder, hvorunder de bleve til. Det er umuligt uden Deeltagelse at betragte denne Digters Liv, der ikke skrev for at erhverve sig Rigdom og Ære, men for at værge sig mod de Sindslidelser, der i saa høi Grad formørkede hans Tilværelse.

William Cowper blev født den 26de November 1731 i Landsbyen Berkhampstead i Hertfordshire, hvor hans Fader var Præst. Gjennem begge sine For-

ældre stod han i nær Forbindelse med gamle adelige Familier. Da han var sex Aar gammel, mistede han sin Moder. Uagtet hans unge Alder gjorde dette Tab et uudsletteligt Indtryk paa ham. Den Skyhed, Tilbageholdenhed og Nervesvaghed, som fulgte ham fra hans tidligste Barndom, gjorde Savnet end føleligere. Kort efter sin Moders Død blev han sat i en Skole i Hertfordshire, hvor han forblev omtrent to Aar. Grunden til hans stadige Fraværelse fra sit Hjem kan ikke med Bestemthed angives, men saameget er vist, at han senere meget sjeldent opholdt sig hos sin Fader, der levede til 1756. Paa Grund af en Øiensygdom tilbragte han dernæst et Par Aar hos en berømt Øienlæge i London. Saasnart hans Helbredstilstand gjorde det muligt, begyndte han at besøge Westminster Skole, som han først forlod, da han var atten Aar gammel. Under sit Ophold ved denne Skole sluttede han Venskabsforbindelser med flere unge Mennesker, der senere kom i høie Stillinger i Staten, og saaledes ved forskjellige Anledninger kunde være deres gamle Skolekammerat til stor Nytte.

Da han forlod Skolen, skulde han efter sin Faders Ønske studere Jura. Han opholdt sig vel tre Aar hos en Advokat, men det gik ikke synderlig godt med Lovstudiet. Han følte ingensomhelst Tilbøielighed dertil. Han og hans Ven Thurlow, den senere Lordkantsler, tilbragte Tiden med at more sig, som de bedst kunde og tog det slet ikke alvorligt med Studeringerne. En Tilbøielighed, som Cowper paa denne Tid fattede for sin Kusine Theodora Cowper, synes først at have bragt ham til at tænke paa Nødvendigheden af at skaffe sig en uafhængig Stilling i Verden.

Hans Kjærlighed blev vel besvaret, men der stillede sig Hindringer iveien for deres Forbindelse. Cowpers Udsigter vare ikke glimrende, og Miss Cowpers Fader vilde nødigt give sit Samtykke til Ægteskab mellem saa nær beslægtede Personer. Miss Cowper døde ugift i 1824.

Da de føromtalte tre Aar vare tilende, tog Cowper Værelser i Temple, hvor han levede i flere Aar. Istedetfor at drive paa sit Studium, fulgte han sine Tilbøieligheders naturlige Retning og beskjæftigede sig hovedsageligt med Literaturen. Han leverede Bidrag, baade i Vers og Prosa, til flere periodiske Skrifter. Den Ensomhed, hvori han paa denne Tid levede, maa formodentlig have været skadelig for ham, thi allerede da følte han de første Symptomer til den Sygdom, hvoraf han siden led saa forfærdeligt. Da han havde opholdt sig en kort Tid i Temple, blev han overfalden af en ubeskrivelig Nedslagenhed og Melancholi. Han tilbragte Dage og Nætter i den sørgeligste, mest fortvivlede Tilstand. Dette første Anfald varede omtrent et Aar. Saa blev det igjen bedre, og først efter længere Tids Forløb fremkaldte Omstændighederne et nyt heftigt Udbrud af hans Lidelser.

Uagtet Digteren ikke var istand til at forfølge Lovstudiet med den nødvendige Kraft, gjennemgik han dog de Former, der udfordredes for at han kunde modtage en af de Poster, som hans indflydelsesrige politiske Venner havde til deres Raadighed. Han var omtrent 31 Aar gammel, da hans Venner skaffede ham en Ansættelse, der i Begyndelsen vakte stor Tilfredshed hos ham. Han skulde føre Overhusets Journaler, og denne Beskjæftigelse syntes fuldkomment at stemme overens med hans rolige Livsvaner. Men paa Grund af en Partiuenighed angaaende hans Udnævnelse blev det nødvendigt, at han personligt skulde vise sig for Overhusets Medlemmer. Tanken om denne offentlige Fremtræden var saa skrækkelig for hans tilbageholdne, ømtfølende Sind, at han tilsidst aldeles mistede sin Forstand og endog flere Gange prøvede paa at berøve sig selv Livet. Hans Venner skaffede ham naturligviis strax Afsked fra det frygtede Embede. Hans Tilstand forbedredes dog ikke, og han blev bragt til et privat Sindssygehospital. Her forblev han to Aar under omhyggeligt Tilsyn af en dygtig Læge, Dr. Cotton, der udøvede en særdeles gavnlig Indflydelse baade paa hans legemlige og sjælelige Tilstand.

(Sluttes.)

Literatur.

Fortællinger af Fædrelandets Historie. Folkelæsning ved Siegwart Petersen. 1ste Hefte. 10 Ark liden Oktav. Priis 30 ß. J. W. Cappelens Forlag. Efterat P. A. Munch i 1847 havde udgivet sine nærmest paa Ungdommen beregnede „Underholdende Tildragelser af Norges Historie," et i sit Slags meget vellykket Arbeide, indbød han ogsaa til Subskription paa en større Norgeshistorie i Fortællinger, hvorved han pegede paa Walter Scott's „en Bedstefaders Fortællinger" som Mønster, og hvorfra saaledes det tørre, tunge Stof med alle de trættende Detailler saavidt muligt blev at holde borte. Af Mangel paa Subskribenter kom dog Værket ikke ud. Og derved var maaskee i mere end een Henseende ingen Skade skeet. Havde Munch givet sig ifærd med denne større populære Fædrelandshistorie, vilde maaskee hans egen Tid og Publikums Kjøbe-Evne derved saaledes blevet taget i Beslag, at Udgivelsen af hans Hovedværk „Det norske Folks Historie" var bleven hindret eller skudt hen til en fjernere Fremtid. Med de ringe Fordringer til strængere Begrændsning, som Munch i sit Forfatterskab stillede til sig selv, vilde vistnok her Fristelsen for ham været for stor til kritisk at see sig om til alle Sider med Opgivelse af sit oprindelig stillede Maal, og dette saameget mere, som Munch som Historiker ikke kunde gjengive Historien som den forelaa i nogen tidligere kritisk ordnet Bearbeidelse, der ene var hans egen Gransknings Værk, men endnu ikke tilværende i Literaturen og for det læsende Publikum. Først efter at han var bleven færdig med sit Hovedværk og den deri gjennemførte kritiske Oprydning af Stoffet, kunde han givet en i egentlig Forstand populær større Fædrelandshistorie. Et saadant Arbeide fra Munchs Haand — det han nok gjerne havde leveret — vilde ogsaa, under Forudsætning af behørig Begrændsning, unægtelig blevet det bedste; — thi kun den, der som han har Stoffet inde levende og videnskabelig ordnet for Sjælen i alle dets Detailler, kan tænkes at give noget sandt Populærskrift i høiere Forstand, det vil sige et Skrift, hvori Videnskabens for den store Almeenhed egnede Resultater fremþæres i den bedst ordnede, overskuelige Form, i en simpel Stiil, og hvor Fremstillingen har denne Varme og Løftelse, som kun en kjærlighedsfuld Fortabelse i Gjenstanden formaar at give. Men af det Slags Skrifter have vi faa, og ville vel heller ikke saasnart faae ret mange, aldenstund Meningerne om Populærskrifter og deres Tilblivelse, selv hos den store og dannede Almeenhed lige ind til Regjeringens Kontorer, synes at være saa skjæve, at man tror de blive til ved lade Mænd, der staae Folket saa nær som muligt i Dannelse og Udvikling, men med nogen Skrivedygtighed forresten (Seminarister og Andre), udarbeide Noget over en vis Materie, den de forresten gjerne kan kjende mindre til, end en almindelig dannet, for ikke at sige velstuderet Mand. — Men jo ringere Udsigten er bleven til at faae historiske Folkeskrifter af vore første Historiegranskere, desto villigere bør vi modtage og paaskjønne det Slags Arbeider, som ligge mellem hine Idealer og det sidste Slags Udarbeidelser paa Basis af folkelig Rettroenhed alene, altsaa Bøger, skrevne af Mænd med tilstrækkelige Indsigter i det behandlede Fag, saaledes at Granskernes Resultater i en heldig Form kunne komme den store Almeenhed tilgode. Hr. Petersen er en som historisk Eklektiker allerede øvet og yndet Populærforfatter: han har givet os en Læsebog i Norges Historie, der har fundet en Udbredelse som ingen anden verdslig Bog hertillands; han kjender det historiske Stof og de bedste Hjælpemidler, hvoraf der kan øses og maa øses, for at hans Arbeider kunne holde sig a jour med Historieforskningens Resultater. Et større historisk Populærskrift som det nu paabegyndte, vil, for at bruge en forslidt Phrase, afhjælpe et stort Savn i Læseverdenen og have Krav paa Publikums fulde Understøttelse. Det vil kunne tjene som en Haandbog for den større Almeenhed og afgive en sund og belærende Lekture inden Læseselskabernes Kreds, og overhoved vække og styrke Sandsen for historisk Læsning. Allerede ved Titelen paatrænger sig her en Sammenligning med Fr. Barfods Fortællinger af Danmarks Historie; men ligesom allerede den i dette Hefte sluttede Sagnhistorie tyder paa en strængere Begrændsning, end Barfod har troet at burde paalægge sig f. Ex. ligeover den Rigdom af Sagn og Eventyr, som Saxo meddeler, saaledes vil Petersen vistnok selv af Hensyn til det mindre Rum, som staar ham til Raadighed, i det Hele blive nødt til at holde sig Titelen af „Fortælling" mere efterrettelig, og ikke som Barfod medtage en Mængde spredte kulturhistoriske, personalhistoriske og literære Notitser, der nok kunne være af stor Interesse i en historisk Haandbog for det dannede Publikum, men som kun uegentlig kan bringes ind under Fortællingens Form. — Foruden Sagnhistorien indeholder nærværende 1ste Hefte ogsaa en Fremstilling af vore Forfædres Gudelære. Denne har tildeels allerede været trykt i Mallings Folkekalendere, men fremtræder dog her i en heelt omarbeidet Skikkelse. — Vi gjentage, at denne Bog afgiver en sund og belærende Læsning for den store Almeenhed og ville derfor have den paa det Bedste anbefalet Forstandere af Læseselskaber, Skoler og Andre til fortjent Opmærksomhed. Udstyret er tækkeligt og Prisen ret moderat.

— **Floden Okavango.** Reiser og Jagt-Eventyr af Charles John Andersson. (Oversættelse) 1ste Hefte. 48 S. Lex. 8vo. med 4 Illustrationer. Priis 24 ß. J. W. Cappelen. Den uforfærdede Reisende, hvem dette Værk skyldes, har allerede tidligere vundet stort Ry ved sine Skildringer fra „Søen Ngami," hvori han nedlagde Resultaterne af fire Aars Forskninger i det sydvestlige Afrika. I nærværende Værk har han beskrevet sin Fart og sine Eventyr hen til den tidligere ubekjendte store Flod Okavango i Ovaquangariernes Land. I Sverige har denne Reiseskildring, der er fuld af livlige Jagtskizzer og interessante Oplevelser, fundet en Mængde Læsere og allerede oplevet to Oplag, ligesom ogsaa Bogen i England har gjort Lykke. Indtrykket af Forfatterens Skildring forhøies og levendegjøres ved mange gode Illustrationer, som ogsaa gjengives i den norske Oversættelse. Saavidt vi vide, er Andersson halv en Englænder, halv en Svenske, (født i Sverige, men af engelsk Fader). Sine Bøger forfatter han dog nok paa Engelsk, men besørger dem maaskee ogsaa selv udgivne paa Svensk. Fra hvilket af disse Sprog Bogen oversættes, er ikke angivet. Oversættelsen trykkes paa hvidt, smukt Papiir og udgaar i 5 Hefter à 24 ß for Subskribenter.

— **Nordisk Conversations-Lexicon** nærmer sig nu stærkt sin Fuldendelse; thi det netop udkomne Dobbelthefte eller Hefte 63—64, hvilket ligesom det foregaaende Dobbelthefte leveres Subskribenterne gratis, gaar fra Udlæg til Werschall. I Heftet findes biographiske Artikler over følgende Nordmænd: O. G. Ueland, J. H. Vogt, J. C. H. Wedel-Jarlsberg, J. S. Welhaven, N. Wergeland, Henr. Wergeland og W. A. Werels; og endvidere Forfatterinden Hanna Winsnes, om hvem det — vistnok med adskillig Overdrivelse forresten — hedder, „at hun har forfattet fortræffelige Folkebøger, hvis Simpelhed har skaffet dem Indgang i den fattigste Hytte." Artiklerne om Grev Wedel, H. Wergeland og Werels ere i Forhold til Værkets Plan ganske udførlige, og skrevne uden al Partilidenskab. De andre ere kortere Notitser, men dog udførligere, end i Regelen de svenske Artikler, som med Hensyn paa Værkets Benævnelse „nordisk" i det Hele synes os altfor knappe og stedmoderlige. Blandt ovenopregnede Navne paa Nordmænd savnes, som man seer, enkelte, der nok kunde ventes optagne, saaledes C. R. Unger, O. Viig, og A. O. Vinje.

— **Jesu Levnet.** Af Ernest Rénan. Oversat af J. H. 1ste Hefte. Kbhvn. Woldikes Forlag. Af det Skrift, som her leveres i Oversættelse, solgtes der i Paris i Løbet af faa Dage 15,000 Exemplarer. Publikum ventede med spændt Opmærksomhed paa dette Værk, hvis Forfatter har stillet sig den Opgave, ad den historiske Forsknings Vei og uafhændigt af ethvert dogmatisk eller philosophisk Bihensyn, at give en harmonisk sammenhængende, biographisk Fremstilling deels af den christelige Religionsstifters Levnet og Personlighed, deels af de ydre Betingelser for hans Virken. Rénan er ingen troende Christen i Ordets strenge Betydning, og hans varme Beundring og Lovpriisning af Jesus gjælder denne mest som Personlighed og Morallærer. Men om end Bogen, ifølge sin Tendens er lidet skikket til at vinde de Orthodoxes udeelte Bifald, har den dog som en genial Forfatters til langvarige Grandskninger støttede Opfattelse sin store Interesse og Betydning.

— Vi have nylig modtaget en **Katalog fra Fr. Wøldikes Forlagsboghandel** fra 1855 Oktbr.—1863 Juli, der udviser en, saavel hvad Skrifternes Antal som disses samlede Omfang angaar, overordentlig stor Forlæggervirksomhed. Hr. Wøldike kan ikke som Forlægger af originale videnskabelige eller værdifulde æsthetiske Arbeider maale sig hverken med den Gyldendalske Boghandling eller selv ikke med den Reitzelske, uagtet denne ikke mere er i samme Drift, som under dens oprindelige Grundlægger. Men Wøldike har, ligesom Philipsen, den Fortjeneste, at have gjennem gode og smukt udstyrede Oversættelser indført i den danske Literatur et meget stort Antal af de udenlandske Literaturers bedste Frembringelser udenfor den egentlige Romanliteratur; saaledes mange omfangsrige theologiske og historiske Værker, fortrinlige Reisebeskrivelser (som Livingstone's, Barths m. fl.), og desuden leveret smukke, tildeels illustrerede Udgaver af flere ældre Skrifter, især Folkebøger. Af ovennævnte Katalog sees, at der nu paa hans Forlag bl. A. er under Pressen en illustreret Udgave af Holbergs Peder Paars, udg. af Liebenberg, og en do. Udgave af Dorothea Biehls bekjendte Oversættelse af Cervantes's Don Quixote, ligeledes udgivet af Liebenberg.

Norge.

Christiania. Seminarist Ole Waadeland er ved kgl. Resol. af 4de Aug. fremdeles tilstaaet 600 Spd. aarlig for at virke for Maadeholdssagens Fremme.

— Frøken Karen Holmsen, der under et længere Ophold i Paris har uddannet sig som Sangerinde og ved sit Talent tiltrukket sig megen Opmærksomhed hos de mest kompetente Autoriteter, giver paa Mandag Koncert i Frimurerlogens Festivitetslokale.

— Pianisten Telleffsen og Fløitenisten Svendsen ankom nylig hid til Byen og ville i Forening give en Koncert.

— Den 10de August forsvandt Laxehandler Knud Nielsen Grøtte fra Lærdal pludselig fra sit Logi her i Byen, uden at man kunde komme paa noget Spor efter ham. Da han antagelig havde omtrent 200 Spd. paa sig, opstod Mistanke om, at han var taget af Dage. Den 18de August blev hans Liig fundet ved Lindøen flydende i Søen, uagtet en Steen paa 4 Lispund var ved et Toug bundet til dets Hals. Ved Obduktionen af Liget fandtes et Skudsaar bag Øret og en Kugle i Hjernen, foruden et Snit over Halsen. Touget om den Myrdedes Hals er af en Baadsmand ved Revieret gjenkjendt som ham tilhørende. Han forklarer, at han ved Middagstider samme Dag, som Knud Grøtte forsvandt, havde leiet ud sin Baad til to Mænd, der efter Maalet at dømme maatte være Tydskere, og at de reiste med Baaden indover til Byen. Kl. 6 om Eftermiddagen kom de tilbage med Baaden, og forklarede de da, at Agterfæstet (det om den Myrdedes Hals fundne Toug) var bleven dem frastjaalet ude ved Lindøen, hvilket ogsaa var Tilfældet med den ene af de tre Matter, som fandtes i Baaden. De to Matter, som vare igjen i Baaden, havde faaet en forandret Plads og var dyndvaade, idet de sandsynligviis havde været spulede. — Politiet har udsat en Belønning af 100 Spd. for Opdagelsen af den eller dem, der have begaaet Misgjerningen.

— Dødsfald. Konsul Jacob Kjelland, en af Stavangers ældste, mest anseede og rigeste Borgere, † 6te August. Han var født 1788, Forligelseskommissær fra 1821 til sin Død og anbetroet forskjellige andre kommunale Tillidshverv, saasom Formand, Valgmand osv. — Læge i Marinen Carl J. E. Bolstad † paa Horten 9de Aug. 40 Aar gammel.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen, (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 35. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 30te August 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Fra mine Fristunder.

(Af Stiftsprovst P. A. Jensen.)

4. Mod!

Var mine Fiender mange,
Ja Tusinder i Flok,
Jeg blev dog ikke bange;
Thi jeg har Venner nok.
Hvordan? jeg skulde bæve,
Om Mørkets hele Hær
Sit Banner vilde hæve
Mod den, som Korset bær?

Lod Gud mig ei forjette,
At han sin Englemagt
Vil om mit Leie sætte
Til Værge og til Vagt?
Kan ei jeg sikker være
Paa Legem, Sjel og Aand,
Naar Herren mig vil bære
Som Barn paa Faderhaand?

Ja, gik han mig paa Livet
Den lede Djævel selv,
En Rustning mig blev givet,
Som lyner: „Satan, skjælv!"
Med Aandens Sværd ved Side
Og Troens Skjold paa Arm,
Hvem skulde saa ei vide
At holde Fienden varm?

En Sang, som David Konning
Den aldrig bedre kvad,
En Bøn, som Zions Dronning
Den aldrig bedre bad,
Et Kors til Vaabenmærke
Og Herren paa min Vei —
Hvem er vel saa den Stærke,
Min Fiende eller jeg?

Saa kommer, christne Sjele,
At søge Skjul hos Ham,
Som klaret har det Hele
Til Fiendens Sorg og Skam!
Ei Blodstaar skal vi spilde, —
Jeg veed, han spildte sit
Og aabned mig en Kilde
Til Liv, som nu er mit.

Om Michelangelo og et Par af hans Breve.

(Meddeelt af F. B.)

II.

Michelangelo var opvoxen i Lorenzo il Magnificos Dage, i hine Tider, da det hele Liv, det offentlige som det private, syntes at være bleven forvandlet til en Leg, til en skjøn, aandrig, underholdende Fest — og intet Mere. Religiøsitet, derom var ikke Tale; det var noget, som man svævede i en saa naiv Uvidenhed om, at de Geistlige selv i god Tro svor ved „de udødelige Guder," og man for Alvor vilde anmode Paven om at optage Platon blandt de christne Martyrers Tal. Men selv det, som kunde være bleven tilbage efter Tabet af den religiøse Følelse: den moralske, æsthetiske Bevidsthed var gaaet bort; i det private Liv var alle Sædelighedens og Pietetens Baand løste; i det offentlige var enhver Tanke om Alvor forsvunden; Politiken var et Intrigespil, hvori den Snedigste og Behændigste beholdt Ret; og Alt var forglemt, naar Festoptogene larmende drog gjennem Gaderne, og den jublende Mængde stuttede sig til dem og istemmede Lorenzos Karnevalshymne:

O, hvor skjøn er Ungdomsalder,
Som med hver en Time flygter;
Grib i Øieblikket Glæden,
Morgendagens Fryd er uvis.
— —
— —
Nu idag blandt Mænd og Kvinder,
Ung og Gammel, Glæden herske,
Bort med hvert et bittert Minde,
Festens Blus mod Himlen stige!

Men Glæden blev forstyrret. Savonarola optraadte, og hans Ord gjenlød klare og vækkende over den hele By; han talte om, hvordan Herrens Straf vilde falde tung paa dem, om de ikke lod Gjøgleriet og Letsindet fare. Og der kom alvorsfulde Dage, da Latteren forstummede, og Smilet blegnede paa de Glades Læber; Florents klædte sig i Sorg og gjorde Bod.

Men det gik atter over. Han, der havde prædiket Verdslighedens Martyrium, beseglede sine Ord ved Martyrdøden, og Florents laa atter trælbunden. Disse Dage levede Michelangelo med; han havde siddet ved Savonarolas Fødder og lyttet til hans Tale, og der havde lagt sig Alvor over hans Tanke og Kraft i hans Sind; og han havde seet ham bestige Baalet. Da havde der lagt sig bitter Smerte over hans Sjæl; thi han maatte se til og tie. Han havde havt to Ting at vælge mellem; enten kunde han have traadt i sin Lærers Fodspor og være bleven Sandhedsvidne og Martyr; det var ikke hans Opgave; saa valgte han da at gjemme sin Fortvivlelse dybest inde i sit Bryst og nære den hellige Ild, Lærerens Ord havde tændt hos ham, i trofast Erindring og aldrig lade sig lokke af den fristende Røst, der bad ham glemme det Altsammen i Glæde og Adspredelse. Dette var den Skjænk, hans Ungdom havde bragt ham; og det gav ikke Glæde og Livslyst at maatte bære paa Sligt, det glattede ikke Panden og lagde ikke Huldsalighedens og Mildhedens Tone i Ordene paa hans Læber. Undertiden maatte han skaffe sig Luft, og naar da hans stumme Fortvivlelse fik Ord, blev de ikke bløde og veltonende. Saaledes, da han havde fuldendt sin „Nat," og Strozzi sendte ham et Digt af dette Indhold: „Natten, som du seer sove i slig yndig Stilling, blev af en Engel hugget i denne Sten, og i sin Søvn har den Liv; væk den, hvis du ikke tror det, og den vil tale til dig," — da svarede Michelangelo i Statuens Navn:

„Godt er at sove og af Steen at være,
Mens slig en Nød og bitter Skjændsel varer.
Stor Lykke intet se og intet mærke;
Thi væk mig ikke end! Tys, tal dog sagte."

Saaledes levede han fra sin første Ungdom, ene med sine tunge Tanker, ene med sin Sjæls hele Rigdom, ene i sin hvileløse Virksomhed. Han havde at kjæmpe med rækkefulde Misundere og Daarer, der ikke forstod ham; de af sine Værker, han havde sat mest Haab til, maatte han, tvungen af Fyrsters Nykker, lade ufuldendte eller endog give fra sig i en ganske anden Skikkelse end den, han havde tænkt sig. Og den ene Menneskeslægt gik forbi for ham efter den anden; dem han havde kjendt, vare nu døde hen, og en ny Slægt, som han endnu mindre kunde sympathisere med, omgav ham; tilsidst gik ogsaa det eneste Menneske bort, hos hvem han kanske nogensinde i Fortroende og Kjærlighed kunde nedlægge hele sin Sjæl, Vittoria Colonna nemlig, hans ædle Veninde, og endnu i sin høie Alderdoms besværlige Dage stod han der, som han altid havde staaet: alene.

I de lange Nætter, fortæller Vasari om hans sidste Aar, naar han ikke kunde faa sove, stod han ofte op, gik ind i sit Værksted og gav sig til at arbeide. En Nat sent hører han det pludselig banke paa sin Dør; det var Vasari, der var sendt af Paven forat hente nogle Tegninger, som denne havde faaet det Indfald strax at ville se. Michelangelo, som paa Bankningen hørte, hvem det var, tog et Lys og aabnede. Vasari beretter sit Ærinde, og medens Michelangelo sendte sin Tjener ind i sit Kammer forat hente Tegningerne, benyttede Vasari Leiligheden til at kaste et hemmeligt Blik paa den Christusfigur, Michelangelo netop havde staaet og arbeidet paa. Men denne, som mærkede det, lod pludselig sit Lys falde ned paa Gulvet, saa at de bleve staaende i Mørke og maatte gaae ud af Værkstedet. De spøgte herover, og Michelangelo sagde: „Nu er jeg saa gammel, at Døden mangengang kommer og trækker mig i Frakken, forat faa mig til at gaa bort med sig; og en vakker Dag vil jeg sagtens ogsaa falde ned og blæses ud som dette Lys." Se, et Liv af slige gjennemvaagede tause Nætter gjør ikke et Menneske blød i sin ydre Fremtræden og elskværdig for Mængden, de føde ikke livsfriske, glade Tanker, de brede intet festlig Skjær over Livet, smykke ikke den store Kirkegaard, som vi kalde Verden, ud til nogen straalende Dandsesal.

Men naar Menneske staar Ansigt til Ansigt med Menneske, naar de ydre Hensyn vige bort, da skal det vise sig, om Smerten og det sorgfulde Liv har forbitret og forhærdet, eller om de kun have dannet et fast og ugjennemtrængeligt Værn for et rent, kjærlighedsfuldt Hjerte. Derfor skulle vi vende os bort fra den store Kunstner, der lever mellem denne Verdens Mægtige og lig hine gamle Jøder maa bygge Muren om Fædrenes Tempel med Sværdet ved Siden, altid beredt til Kamp; — lad os følge ham til hans gamle Tjeners Dødsleie. Urbino var kommen i hans Tjeneste i 1530, kort efter Florents's Beleiring og havde tjent ham i 26 Aar i saadan Troskab, at de mere vare Venner end Herre og Tjener. I 1556 blev han syg; Michelangelo var ude af sig selv; Dag og Nat sad han ved hans Leie og vaagede over ham, og da han var død, strev han følgende Brev til Vasari:

„Min kjære Messer Giorgio!

Det volder mig Besvær at skrive; men jeg vil dog sende Eder nogle Ord som Svar paa Eders Brev. I veed, at Urbino er død, hvori Gud har bevist mig en stor Naade, men det rigtignok ogsaa til stort Savn og uendelig Sorrig for mig. Thi en Naade er det, at han, som, saalænge han levede, holdt Livet i mig, nu i sin Død har lært mig at vandre hen, ikke alene uden Smerte, men endog med Længsel efter Døden.

Jeg havde ham hos mig i 26 Aar og fandt ham redelig og trofast, og nu, da jeg havde gjort ham rig, og jeg i ham haabede at finde min Alderdoms Støttestav og Hvile, er han tagen fra mig, og har intet Andet ladt mig tilbage end Haabet om at se ham igjen i Paradis.

Og derpaa har Gud givet mig et Tegn i den Salighed, hvormed han døde, saa at, meget mere end Døden selv, den Tanke smertede ham, at han lod mig tilbage i denne forræderske Verden blandt saamange onde Mennesker. Saaledes er det Meste af mig vandret heden med ham, og intet andet blevet mig tilbage end uendeligt Elende."

Til Urbinos Enke skrev han nogen Tid efter:

„Jeg havde vel mærket, at du var vred paa mig, men kunde ikke udfinde Aarsagen. Nu, efter dit sidste Brev tror jeg, jeg skjønner, hvad det er. Dengang du skikkede mig Ostene, skrev du, at du vilde sende mig nogle andre Sager med, men at Lommetørklæderne endnu ikke vare foldede; og forat du ikke skulde sætte dig i Bekostning for min Skyld, skrev jeg derpaa, at du endelig ikke skulde sende mig Mere, men bede mig om Noget, hvilket vilde være mig stor Glæde, da du jo kjender, ja i Sandhed ikke bør tvivle paa den Godhed, jeg bærer for Urbino, skjønt han nu er borte, og for det, som angaar ham.

Hvad det angaar, at du skulde komme hid forat se til Børnene, og at den lille Michelangelo skulde sendes hid, saa maa jeg fortælle dig, hvorledes jeg egentlig er indrettet her. At sende Michelangelo hid vilde ikke være raadeligt, da jeg ingen Fruentimmer eller Husholdning har; Barnet er endnu for ungt og svækt, og der kunde indtræffe Uheld, som vilde gjøre mig saare ondt, og dertil kommer, at man i den sidste Maaned forsøger ved store Tilbud at faa mig til at gaa tilbage til Florents. Jeg har bedet om saa lang Tid, som er nødvendig for at ordne mine Sager og bringe Arbeidet med Peterskirken lykkeligt tilende; som Følge deraf tænker jeg, at blive hele Sommeren her, og naar jeg har ordnet mine Sager og Eders Affairer med Banken, da for bestandig at vende tilbage til Florents; thi jeg er gammel og har ikke mere Tid til at gjøre nogen Vendereise til Rom. Jeg kommer paa Reisen indom hos Eder, og vil du da betro mig Michelangelo, saa skal jeg i Florents holde ham i større Kjærlighed end min egen Brodersøn Leonardos Børn og lade ham lære det, som jeg ved, hans Fader vilde ladet ham lære."

Saaledes skrev han, den haarde, tungsindige gamle Mester til sin Tjeners Enke, godt og venligt; ikke som om der laa nogen Vægt paa hans ydre Velgjerninger og faderlige Omsorg for hendes Børn; det kunde enhver Rigmand have gjort ham efter. Nei, det er de kjærlighedsfulde milde Ord, som det den Dag idag gjør saa godt at læse, fordi de vise os, hvilket varmt og barnligodt Hjerte der slog bag den barske Skal. Ja, det gjør isandhed godt; thi det er intet overraskende, om vi finde Mildhed og Huldsalighed hos hine Begunstigede, hvem en lykkelig Skjæbne har ledet fredelig og stille gjennem et glæderigt Liv; men at finde det hos den tungt Prøvede og dybt Lidende, det giver Glæde og Forsoning i Bekymrede Sind.

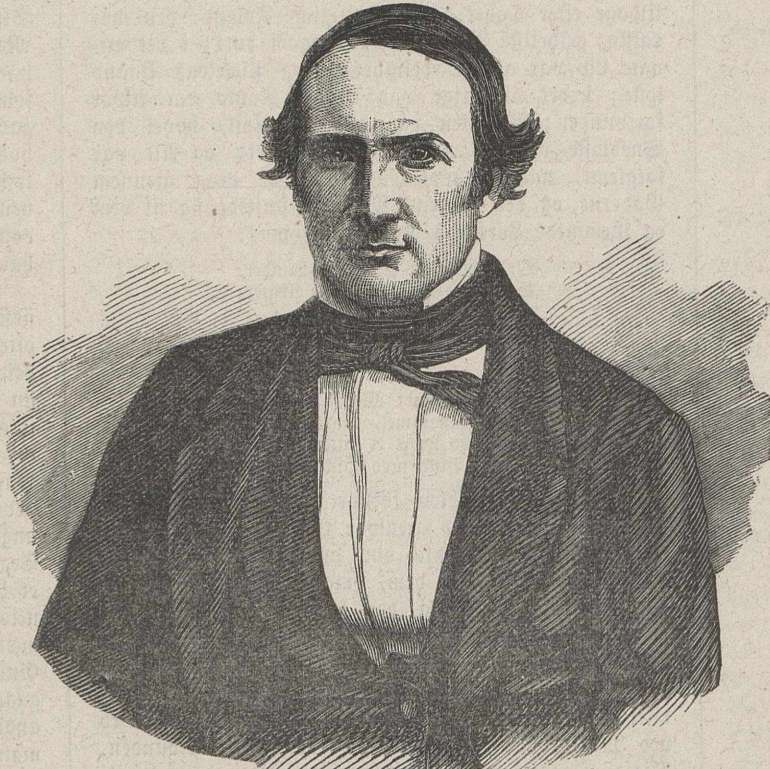
Overlæge O. G. Høegh.

Ove Guldberg Høegh var født den 23de April 1814 i Grue Præstegjeld i Solør, hvor hans Fader, Dines Guldberg Høegh, var Foged; hans Moder hed Pauline Louise, født Juuel. Pintsedag 1822 omkom Faderen ved Grue Kirkes ulykkelige Brand og efterlod sin Hustru med otte uforsørgede Børn, hvorfor Ove Høegh strax maatte forlade Hjemmet og tage Ophold hos nogle Slægtninge i Østerdalen. Efter et Aars Forløb blev han sendt til Skien, hvor han nød Understøttelse af nogle derværende Beslægtede. Senere blev han sat paa Skiens Latinskole, som dengang bestyredes af Rektor Ørn, en Mand, der endnu mindes med Taknemlighed af hans mange Disciple. Efter et Udsagn har Høegh havt denne Mand særdeles Meget at takke, idet Ørn tog sig af ham som en Fader. I Aaret 1833 blev han dimitteret til Universitetet og fik Aaret efter Examen philosophicum. Efter nogen Vaklen, slog han ind paa det medicinske Studium; men da hans pekuniære Hjælpekilder vare ubetydelige, saa han sig i Aaret 1837 nødt til at tage til en Handelsmand i Nordland som Huuslærer. Da der dengang var stor Mangel paa Læger og han allerede var kommen temmelig vidt i sine Studier, gjorde han det følgende Aar Tjeneste som Læge under Fisteriet i Lofoten og praktiserede senere i Bodø. 1840 tog han Embedsexamen og reiste derpaa til Lødingen i Nordland, hvor han nedsatte sig som Privatlæge. I 1842 blev han gift med Anna Sophie Schjelderup, Datter af daværende Sognepræst til Bø Christopher Andreas Schjelderup. Samme Aar fik han Ansættelse som Værkslæge ved Altens Kobberværk.

Denne Periode af hans Liv har været meget gavnlig for hans senere Udvikling: hans Forretninger som Læge levnede ham nemlig megen Fritid, som han for største Delen anvendte til Læsning baade i og udenfor sit Fag. Ved Samværet med Værkets engelske Bestyrelse tilegnede han sig snart Herredømme over det engelske Sprog, og ved Siden af hans øvrige Sprogkundskaber fik han herved Adgang til al den Literatur, som kunde behøves.

I Slutningen af Aaret 1845 blev han Distriktslæge i Senjen, hvilken Post han indehavde indtil han under 28de August 1854 blev ansat som Overlæge for den spedalske Sygdom og som saadan bosat i Throndhjem. I Februar 1848 mistede han sin Hustru, men giftede sig senere med sin nu efterladte Enke, Ingeborg Anna Dons, Datter af Handelsmand N. N. Dons i Havnvigen i Senjen.

Som Distriktslæge havde Høegh en fortrinlig Anledning til at sætte sig ind i Kystbefolkningens Tænkemaade, Levesæt, Kaar og Forhold i det Hele, hvortil han allerede før som Fiskelæge og Privatlæge havde erhvervet sig et ikke ubetydeligt Kjendskab. Som Læge var han meget ivrig og samvittighedsfuld i sit Kald,

Overlæge O. G. Høegh. (Efter en Daguerreotypi.)

ikke alene i at føre Tilsyn med de Syge, men tillige ved paa forskjellige Maader at udbrede Oplysning blandt Almuen. Gjennem Handelsmændene søgte han at henvende Fiskernes Opmærksomhed paa en bedre Behandling af Fiskevarerne, og ved mundtlig Belærelse og eget Exempel opmuntrede han til et forbedret Jordbrug og navnlig Havedyrkning, som han praktisk beviste kunde være en lønnende Syssel endog paa et saa nordligt beliggende Sted som Throndenæs, hvor han havde sin Bolig. Under sit Ophold i Finmarken ofrede han ogsaa megen Tid og Anstrængelse paa kommunale Anliggender.

Enhver, der er kjendt i Kystegnene og fornemlig i Fiskeridistrikterne, veed hvormeget Almuen der trænger Vækkelse og Belæring, for at faae Begreb om Nytten af et ordentligt Huusstel, Reenlighed og i det Hele taget de første Betingelser for at bevare Legemets Sundhed. I denne Henseende er det neppe nogen Læge i Landet, der har indlagt sig saa megen Fortjeneste som Høegh. Efter hans Forslag blev der ved kgl. Resolution af 29de August 1855 oprettet Sundhedskommissioner langs Kysten fra Stavanger til Finmarken, en Foranstaltning, som for den her nævnte Deel af Landet blev stadfæstet ved Lov af 5te August 1857 og senere ved Lov af 16de Mai 1860 udvidet til det hele Rige. Paa sine hyppige Reiser søgte han overalt at virke i den her nævnte Retning, og i samme Øiemed udgav han ogsaa et Tidsskrift under Navn af „Folkets Helse", hvori han paa forskjellige Maader i et sundt og simpelt, men kjærnefuldt og tiltalende Sprog søgte at oplyse Almuen om de første og vigtigste Betingelser for at bevare Helsen. Hvor stærkt hans Opmærksomhed var henvendt paa denne Sag, kan ogsaa sees af hans sidste Skrift om Sundhedspleien i Almueskolerne, der udkom kort før hans Død.

Høegh var Storthingsrepræsentant for Finmarkens Amt 1851 og 1854 og for Throndhjems By ved sidste Storthing. Under sit Ophold ved Thinget døde han af Typhus den 7de Februar 1863. Han efterlod Enke og 9 Børn.

Som et Beviis paa den Agtelse, Høegh nød mellem sine Kolleger i Thinget, kan det nævnes, at Storthinget besluttede, at der skulde tilstaaes hans Enke en aarlig Pension af Statskassen af 200 Spd., ligesom der for hans ældste Søn, som kort Tid i Forveien var bleven Student, ved private Tilskud af Repræsentanterne blev samlet en saadan Sum, at han ved Hjælp af denne vil kunne sættes istand til at fuldende sine Studeringer ved Universitetet. — l —.

Nyere engelske Digtere.

William Cowper.

(Slutning fra forr. Nr.)

Cowpers Biographer have hyppigt søgt at vise, at hans Melancholi blev foraarsaget af religiøse Sværmerier. Dette var dog ikke Tilfældet. Spiren til hans Sygdom laa formodentligt i hans Konstitution fra Fødselen. Han havde vel af og til modtaget stærke religiøse Indtryk, der dog vare aldeles forbigaaende, men hans Opdragelse var bleven meget forsømt i religiøs Henseende. Han kjendte ikke stort til Christendommens Væsen, før Dr. Cotton henviste ham dertil og søgte at modarbeide hans Sygdom ved Hjælp af Religionen. Dette lykkedes ogsaa. Religionen var saaledes ikke Grunden til hans Lidelser, men tvertimod Middelet imod dem.

Efter sin fuldkomne Helbredelse begav Cowper sig til Huntingdon. Han valgte dette Sted for at kunne være i Nærheden af sin eneste Broder, John, der dengang studerede i Cambridge. Men Opholdet paa dette rolige Sted frembød liden Afvexling, og hans Helbred begyndte igjen at forværres som Følge af det eensomme Liv, han førte. Netop i rette Tid blev han da kjendt med den Unwinske Familie, hvis Venskab siden viste sig som hans Livs største Lykke. Kort Tid efter indlogerede han sig hos denne Familie, der bestod af Mr. og Mrs. Unwin, en Søn og en Datter. Med dem Alle levede han paa den fortroligste Fod, og deres Samværen var til gjensidig Tilfredshed.

Paa Grund af Mr. Unwins pludselige Død forlod den øvrige Familie Huntingdon efter nogle Aars Forløb. Cowper fulgte med dem. I Oktober 1767 flyttede de til deres nye Hjem i Olney. Her henrandt et Par Aar meget behageligt. Den bekjendte John Newton var da Præst i Olney, og hans Venskab og daglige Omgang var til stor Nytte og Glæde for Cowper. Disse gunstige Omstændigheder og stadig Beskjæftigelse med forskjellige Slags Arbeider forhindrede for nogen Tid nye Anfald af hans sørgelige Lidelser, for hvilke han dog aldrig følte sig ganske sikker. Under sit Ophold i Olney sysselsatte Cowper sig med Tegning og Havedyrkning og opnaaede endogsaa en betydelig Færdighed i Snedkerhaandværket. Tre Harer, som han tæmmede, skaffede ham stor Morskab. Beretningen om disse Harer, som han indrykkede i „The Gentleman's Magazine," er mangfoldige Gange bleven optrykt igjen. Han besøgte stadigt Landsbyens Beboere og greb enhver Leilighed til at virke for deres Vel. Efter Newtons Opfordring begyndte han ogsaa paa denne Tid at forfatte endeel Psalmer som Bidrag til den velbekjendte Samling, der senere udkom under Navn af "The Olney Hymns."

I 1770 døde hans Broder John. Denne sørgelige Begivenhed medførte igjen et Anfald af hans Sygdom, der varede i mere end fire Aar. Før i 1776 var hans Sind sjeldent saa roligt, at han kunde foretage sig nogetsomhelst. I al denne Tid blev han pleiet af Mrs. Unwin med den utrætteligste Udholdenhed. Endelig havde hun den Glæde at see ham ganske helbredet igjen. Men hans Nervesystem var svækket, og han beholdt altid en Tilbøielighed til at synke tilbage i sin gamle Nedtrykthed. I denne sørgelige Sindstilstand satte Cowper stor Priis paa kvindeligt Selskab, og uden Mrs. Unwins og Lady Austens Tilskyndelse vilde han maaskee aldrig have frembragt de Værker, der have skaffet ham en saa hæderlig Plads i den engelske Literatur. Med Undtagelse af nogle Smaadigte og omtrent 60 Psalmer, havde Cowper Intet skrevet i sine modnere Aar. Mrs. Unwin mødte ham altid at afsprede sig ved at skrive. Han fulgte hendes Raad, og i den fremrykkede Alder af femti Aar begyndte han først for Alvor at skrive.

I 1781 udkom „Table-Talk," tilligemed flere af hans større Digte, der alle vare skrevne i Løbet af eet Aar. Disse Digte bleve gunstigt optagne, og banede sig langsomt, men sikkert Vei til Publikums Yndest.

Cowper vedblev at skrive af samme Grund, som han var begyndt. Til Lady Hesketh skriver han engang: „Sindsnedtrykkethed, som kan have afholdt Mange fra at blive Forfatter, har gjort mig dertil. Jeg finder stadig Beskjæftigelse nødvendig." Med Lady Hesketh, Søster af hans Ungdoms Elskede, vedligeholdt han en stadig Korrespondance. Hans Breve til hende ansees for det mest Fuldendte i sit Slags, som den engelske Literatur har at opvise.

Paa Lady Austens Opfordring begyndte han dernæst sit Hovedværk, „The Task" (Arbeidet). Lady Austen var en rig og dannet Dame, hvis Bekjendtskab han nylig havde stiftet. Hun opfordrede ham engang til at skrive et Digt i riimfri Vers. Paa hans Indvending, at han ikke havde noget passende Thema, svarede hun: „De kan aldrig være i Forlegenhed for et Thema. Skriv om hvadsomhelst, denne Sopha, for Exempel." Digteren fulgte Vinket og begyndte med Sophaen. Digtet voxte efterhaanden til sex Sange og er medrette det mest yndede af hans større Værker. Lady Austen skyldes ogsaa den komiske Ballade „John Gilpin," samt Oversættelsen af Homer, der blev begyndt i 1785 og udkom i 1791.

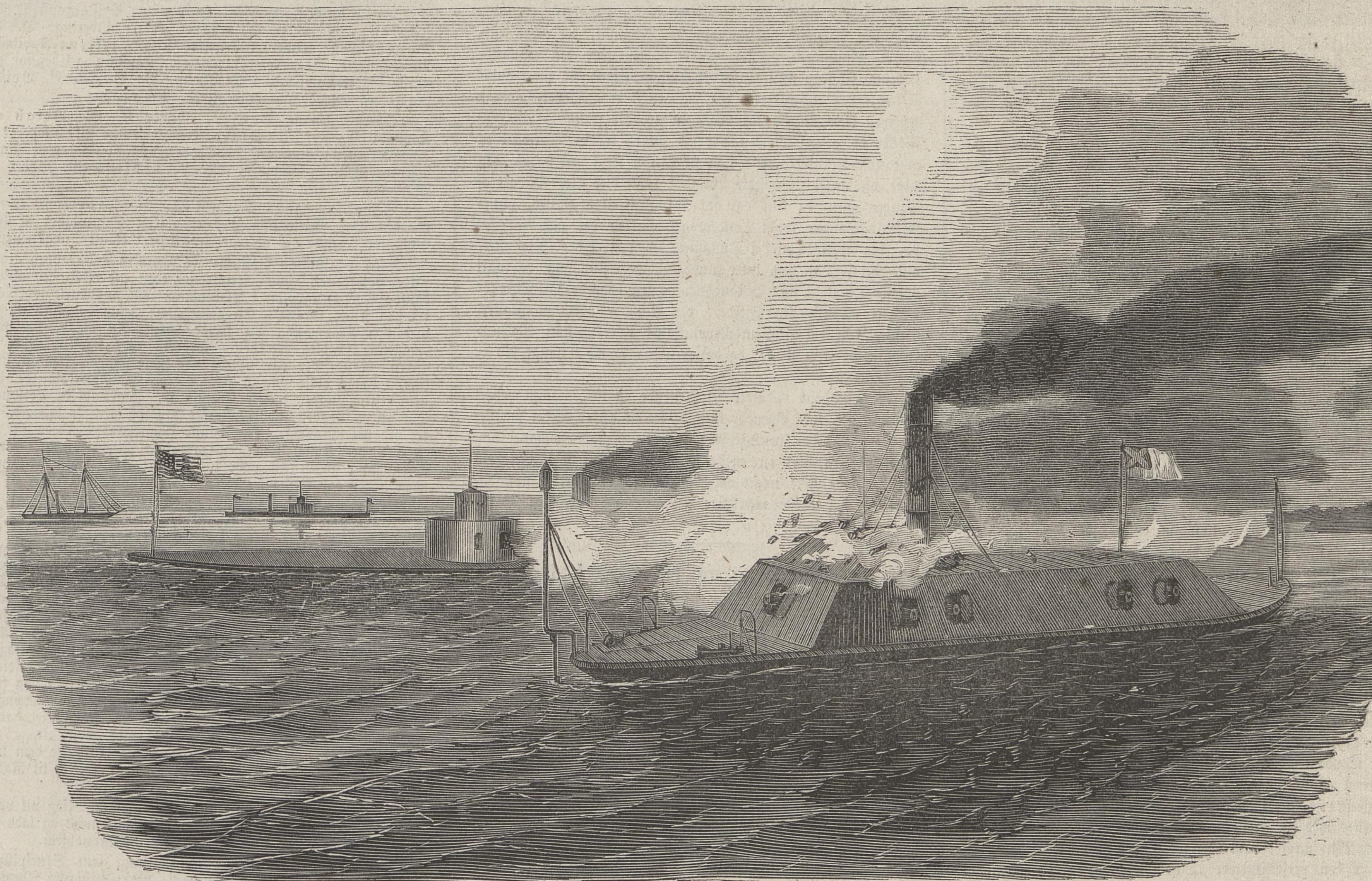
„The Task" gjorde øieblikkeligt Forfatterens Navn bekjendt og henvendte Opmærksomheden paa hans tidligere Skrifter. Det er temmelig vanskeligt at afgjøre, til hvilket Slags Digtning dette Værk maa henføres. Wordsworth betragter dette Digt tilligemed Youngs „Nattetanker" som hørende til en særegen Klasse, der i sig forener den philosophiske Satire, det didaktiske Digt og Idyllen. Det didaktiske Element er dog maaskee det overveiende, saavel i dette Værk som de øvrige. Det synes ikke, som om Cowpers Digte indbragte ham meget. I 1794 lykkedes det hans Venner at skaffe ham en aarlig Pension af Regjeringen paa 300 Pd. Sterl. Det var dog for seent til at være af stor Nytte.

Om Digterens sidste Leveaar er ikke meget at berette. En dyb og mørk Nedslagenhed hvilede næsten stadigt over ham. Mrs. Unwin fik et apoplektisk Tilfælde og tilbragte de sidste Aar af sit Liv i en aldeles hjælpeløs Tilstand. Hun døde i 1796. Under Mrs. Unwins Sygdom viste Lady Hesketh sig som hans trofaste Veninde. Det lykkedes hende for en kort Tid at opmuntre ham lidt, men han faldt snart igjen tilbage. Han flyttede til forskjellige Steder og forsøgte Forandring af Luft og Omgivelser, men alt uden synderligt Held. Af og til havde han vel lysere Mellemrum, men som oftest var han dog lige til sin Død et Bytte for en religiøs Melancholi, under hvilken han troede sig udelukket fra Guds Naade. Hans intellektuelle Evner beholdt dog deres fulde Kraft. I Marts 1799 skrev han sit sidste Digt „The Castaway."

Cowper døde den 25de April 1800. Han blev begravet i East Dereham, Norfolk, hvor et Marmormonument oprettedes over ham af hans Kusine, Lady Hesketh.

Erobringen af Sydstaternes Pantserfregat „Atlanta."

Erobringen i Warsaw Sund af de Konfødereredes Pantserskib „Atlanta" ved Monitoren „Weehawken," Kapt. Rodgers, er en glimrende Affaire og en af de vigtigste Søerobringer i den amerikanske Krig. „Atlanta" var det bedste og stærkeste Skib, de Konfødererede have eiet, og langt mere skrækindjagende end den bekjendte „Merrimac." Om denne Erobring giver en amerikansk Avis følgende Beretning, der ledsager den Illustrat af Begivenheden, vi her gjengive.

Billeder fra Krigen i Amerika: Erobringen af Pantserfregatten „Atlanta."

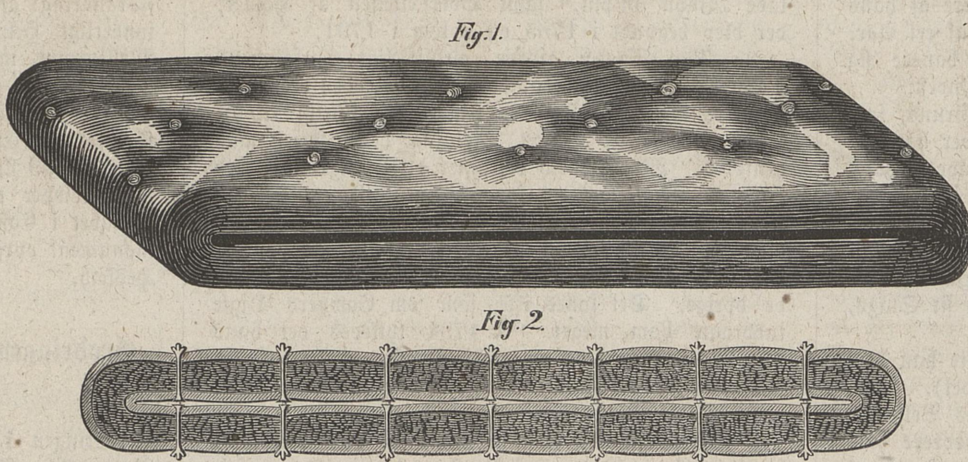
„Atlanta" kom ned over Sundet med den mest tillidsfulde Forventning om strax at kapre Unionisternes to Monitorer, Weehawken, Kapt. Rodgers, og Nahant, Kapt. Downs. Den blev først opdaget at nærme sig i Morgendæmringen, da Weehawken løste Ankertouget og satte Kursen nedover Sundet, hvor den snart stødte paa sin gigantiske Modstander; „Nahant" fulgte lige efter. „Atlanta" affyrede tre af sine svære Kanoner, førend „Weehawken" løsnede noget Skud. Endelig affskjød den en af sine 15toms Kanoner, der udslyngede en Ladning af 450 Punds Vægt; dette ene Skud var afgjørende: Ladningen gik tværs igjennem Jernpladerne og den 24 Tommer tykke Tømmervæg og 40 Mand af Besætningen sloges ned, deels ved Splinter, deels alene ved den stærke Rystelse, uden at være det mindste saarede. En af Officiererne fortalte, at han faldt omkuld, uden at være beskadiget, og var ikke istand til at reise sig op de første ti Minuter. Det næste Skud rammede en af Kanonportene, splintrede den i Sammenføiningen og saarede 17 Mand. Det tredie Skud trængte ind i Styrerummet og rammede to af Rorgjængerne. Det 4de og 5te Skud traf ogsaa „Atlanta" og forvoldte saadan Ødelæggelse, at den strøg sit Flag og heisede hvidt Flag istedet. Den hele Sag var saa hurtig expederet, at der knapt hengik 15 Minuter fra den havde faaet det første Skud og til den overgav sig; dens Officierer forklarede derfor ogsaa senere, at de aldrig er blevne i den Grad forbausede, som da de saa dette Resultat; saa visse havde de nemlig været paa at erobre de to Monitorer, at de havde beordret to Dampbaade til at trække de forventede Priser til Savannah, og Dampskibene vare endog fyldte med Damer, der vilde være Vidner til Seieren.

„Atlanta" har kostet de konfødererede Stater en Mill. Dollars, og var fuldladet med værdifulde Varer. Dens Plan havde været, efter Erobringen af „Weehawken" og „Nahant" at møde Pantserskibene i Charleston Havn og saa hæve Blokaden i alle Sydstaternes Havne. Denne Seier var derfor ikke af liden Vigtighed for Unionisterne: den befriede dem fra en farlig Fiende, forøgede deres Flaade med et prægtigt Fartøi og hævede igjen Monitorernes Fortræffelighed i den offentlige Mening.

Fra alle Lande.

(Til Nyhedsbladet; — fra Ems.)

Naar man gaar til Paris over Kølln, forsømmer man som oftest at standse i Aachen, den gamle Keiserstad, som dog er noget af det Interessanteste man seer i Tydskland. Alt er her fuldt af Erindringen om Carl den Store, der er født og død der, og som elskede denne sin gode tydske Stad mere end alle sine franskiske Stæder. Der er knapt en Steen, hvorom Folket ikke veed Noget at fortælle, der staar i Forbindelse med den gamle Keiser. Af Keiserslottet er intet tilbage, men da man i 1730 lagde Grundstenen til Raadhuset, fandt man dybt nede under Jorden en kolossal rund Trappe, der lod slutte paa det ottende Aarhundrede, og denne Opdagelse bestyrkede den gamle Tradition, at den gothiske By er bygget paa den Plads, hvor Keiserslottet stod. Domkirken er endnu altid Carl den Stores Kirke. Paa flere Steder er en Ulv anbragt til Forziring, og Føreren peger paa en Dør, „hvorigjennem Ulven kom ind," hedder det; da vi ikke havde Carl den Stores Krønikke ved Haanden, kunne vi ingen anden Oplysning give om Dyret. Man vidste ikke, hvor den vældige Keiser var begravet. To Invasioner af Normannerne havde udslettet Gravsporet, da Otto den Tredie Aar 957 lod foretage Udgravninger og fandt Gravkjælderen. Krønikken siger, at den gamle Keiser ikke laa i sin Grav, som andre Døde, men sad paa sin Throne, som en Levende, med Guldkrone paa Hovedet, Scepter og Evangelie-Bog i Haanden, og Handsker paa, men Neglene vare voxede og stak ud igjennem Skindet, og Gulvet var det pure Guld, og om Væggene hang erobrede Faner. Keiseren og de tre Bisper, der vare fulgte ham ind i Graven, bøiede Knæ og een lod den gamle Herskers Negle skjære og iførte ham en hvid Liigskjorte, samt lod en Tand trække ud af hans Mund. Guldpladerne i Graven ere længst borte; Stiftets Trang i de haarde Tider tvang Dom-

Basetts endeløse Madrats.

kapitlet til at sælge dem, og over Graven er nu blot en kolossal Steen med den simple Indskrift: Carolo Magno. Thronen er en Marmor-Lænestol af romansk Form og har siden gjort Tjeneste for alle tydske Keisere, men Kroningssalen er deelt i to; man venter ikke mere at komme til at krone Riser. Napoleon den Store vovede ikke at sætte sig op paa Keiser-Thronen, men Keiserinden, den overgivne Josephine, var med et let Hop oppe; Kirkekrønikken beretter, at den høie Frue daanede, da hun kom ud af Gudshuset. Gjennem Seklerne har Carl den Stores Navn bevaret sin Poesi, og det er med en ganske særegen Interesse man inde i Sakristiet betragter den vældige Herskers Drikkehorn, udskaaret af en eneste Elephant-Tand, en Gave af Harun al Raschid, Rubinkorset med en ægte Splint af Christi Kors indeni, ogsaa en Gave af Harun al Raschid. Fem og tredive Keisere have været kronede i Kirken, fortæller Føreren; om han har studeret sin Historie ret maa vi lade henstaae uafgjort. I Raadhuset hænger Billedet af Carl den Store saaledes som han blev fundet inde i sin Grav, da Keiser Otto formastede sig til at aabne den, efterat den gamle Keiser havde sovet i den i to hundrede Aar. Det gaar koldt ned ad Ryggen ved Synet. De hellige Relikvier, det vil sige den berømte Hjerneskal af den digre Mand, fremvises kun hvert syvende Aar, og da er stor Kirkehøitid, thi Carl den Store blev som bekjendt kanoniseret, fordi han havde indført Christendommen i sine Lande; at det skeede med Ild og Sværd ansaaes ikke til Skade for Helligheden.

Og saa gaar man fra Kölln opad Rhinen, hvis sagte Bølger bryde sig mod Steenkyradset til begge Sider. De tæmmede Uhyrer, der ligesom den gamle Drage spye Ild og Damp, have vistnok gjort Rhinen mindre poetisk og forjaget hele Skarer af fordums Undiner og Najader, ikke at tale om Lax og Karper, som gjemme sig mere og mere bort; men dog er der nok Poesi tilbage for den, der forstaar at finde den, i alle Fald er der historiske Minder fast paa hver Plet, Minder om Romer og Franker, om Julius Cæsar og Charlemagne. Ved et mørkt Forbjerg reiser sig pludselig hvert Liv paa Skibet „Det er Loreley," hedder det til alle Sider. Deroppe sidder Loreley paa sin Klippe og synger sin melancholske Sang, til Afverling kjæmmer hun sit grønne Haar. Og Loreley er altid sytten Aar og saa deilig, at Fiskeren maatte stirre paa hende og stirre, indtil hans Baad søndersloges mod Klippen, og da leer Loreley. Engang anklagedes Fru Loreley for Hexeri, og den hellige Bisp sendte to Svende op for at fange hende. Svendene fandt Loreley siddende paa sin Klippe. Forladt af sin Elsker skal hun sidde eensom til evig Tid og synge hans Ballade. Og Svendene stirrede paa det deilige Syn, indtil ogsaa de styrtede ned af Klippen, og saa lo Loreley, og synge og lee skal hun til Dommens Dag, der stæder hende Ansigt til Ansigt med den utro Elsker. Dette var en Bid af Rhinpoesien.

Det Fornøieligste for os ved Rhinfarten er, at man der idelig, møder et klassisk Væsen, man ofte har hørt omtale, men ellers aldrig støder paa: den tydske Student, Burschen, som sætter en Ære i ikke at forandre sig, mens alt andet verler. Næsten uden Penge, med en kolossal Pibe, nedbrættet Skjortekrave og en Kaskjet, hvis Farve varierer efter Universitetet, reiser Studenten over hele Tydskland med Schillers Digte i Lommen — for Beværtningen sørger Philisteren, og han gjør det gjerne; et Stykke Steg knibes fra den betalende Englænder og sættes med smilende Ansigt for Kjælebarnet, Studenten, og Øl og Viin nægtes ham aldrig. Studenten betaler i Lystighed, han er den personificerede „Daseinsfreude," det vil sige, naar han er fattig; rige Studenter yndes ikke. Flittig er den tydske Student sjelden, men efter nogle Aars endeløse Hurraer og Fallerallera, efter at have drukket nogle tusinde Seidler Øl, røget nogle tusinde Piber og havt et passende Antal Dueller, skynder han sig at tage sin sidste Examen for at reise hjem og selv blive „Philister." Han bliver sjelden den hele Studeretid ved samme Universitet, og ingen rigtig Studiosus slaar sig til Ro, med mindre han har været et Aarstid i det deilige Heidelberg, hvor Spilopperne drives Guds lange Dag. I gamle Tider var her tre Studenter-Konger. „Hevner-Kongen," som med Dolken skulde befri Verden fra Forrædere og Tyranner; „Duel-Kongen", et Slags Don Quixote, der var forpligtet til at slaaes mindst tre Gange om Ugen, samt „Øl-Kongen," en Svamp, der skulde drikke ikke saa og saa mange Flasker om Dagen, men drikke bestandig. En Enkelt kunde forene i sig alle tre Kongedømmer og var Gjenstand for Alles Beundring. Eftersom Studenten viste republikanske, ridderlige eller bachanalske Tendentser, indregistreredes han under en af de tre Kongers Banner. De to sidste Konger florere endnu, men den første har gjemt sig bort; ved Leilighed hører man nok fra ham igjen. Dueller ere forbudne, men der hengaar ikke en Uge uden Dueller, dog ere de sjelden dødelige; Øllet dræber flere Unge end Kaarden. „Dummer Jung," er den blodigste Fornærmelse „Schurk" kommer først længe bagefter; „En Morgenstund gaar Parterne i allerbedste Humør ud af Byen til en bekjendt Kro, Chirurgen har faaet Vink og kommer efter med Bestik og Charpie, Kammeraterne marschere med, jo Flere jo bedre, da der skal udstilles Vagter, at man ikke overraskes; Værten veed Besked og plirer med Dinene, paa hans Gulv er lidt afvadsket Blod og Øl paa Bordet; her slaaes i Ugen og dandses Søndag. Foruden sine Studenter og sin Deilighed, har Heidelberg sin store Tønde. Der har været et Dynasti af Tønder, og denne er „Tønde den Fjerde." Den første byggedes af Johan Casemir med Tilnavn den Fromme, der vilde reise sig et Monument ligesom andre Potentater; den rummede 150,000 Flasker, men under Trediveaarskrigen fik man andet at tænke paa end at fylde den, og den faldt i Staver, hvorpaa Kurfyrst Carl Ludvig lod bygge en ny, der rummede 200,000 Flasker og oppaa Tønden var der Plads for fire Personer til at dandse Kontradands. Saa fik Landet Krig med Ludvig den 14de og under den store Brand i 1689 blev blot Skroget af Tønden igjen, da den var for korpulent til at flyttes. Kurfyrstens Sønner fandt Tøndevraget og lod det udbedre; det var den tredie Tønde i Dynastiet; men et Snes Aar efter, viste det sig, at den intet kunde beholde i sin Bug, og snart opløste den sig i sine Bestanddele, og saa byggede Carl Theodor i 1750 „Tønde den Fjerde," der rummer 300,000 Flasker. Denne Kolos er gjennem Revolutioner og et veltalt Aarhundrede naaet frem til os, og det er at haabe, at et langt Liv er den forundt.

I Manheim opholder den Reisende sig sjelden uden ved et Slumpetræf, thi i Byen er intet at see og derfor er det maaskee at Lafontaine har henlagt alle sine sentimentale Romaner der. Træffer man blot en eneste Manheimer, kan man være vis paa, at faae høre noget om Kotzebues Mord, det er nok saagodtsom den eneste mærkelige Begivenhed i den gode Stads Annaler. — —

For Huusbrug og Haandværksdrift.

Basetts i sig selv tilbagevendende letvæltelige Madrats. Den nærværende Tegning forestiller en simpel, men aldeles ny Forbedring af Madratser, der lover at ville blive af betydelig Nytte. Den bestaar simpeltvæk deri, at Madratsen bliver gjort i Form af et i sig selv tilbagevendende, altsaa saa at sige uendeligt Belte, saaledes som man kan see det paa Fig. 1 i Perspektiv og paa Fig. 2 i Tværsnit. Hovedøiemedet med denne Opfindelse er, at forhindre, at Madratsen skal blive mere sammentrykt og fladtrykt paa et Sted end paa et andet; thi herved opstaar jo en ulige haard og for den Sovende ubekvem Overflade. Naar Madratsen er saaledes sammenlagt som Tegningen viser, er det en let Sag ved den daglige Opredning af Sengen, at rulle den lidt frem omkring sig selv, saaledes at begge ligeoverfor hinanden staaende Flader kommer til at indtage en ny gjensidig Stilling, og saaledes at alle Dele af Madratsen kommer til at verle Stilling saavel til hinanden indbyrdes som til Sengen. Dette forhindrer naturligviis, at en Deel bliver mere sammentrykt end en anden, og holder alle Dele i en lige, flad og bekvem Tilstand. Bortseet fra denne Hovedfordeel bliver ogsaa følgende opnaaet: For det Første, at da Overfladen hyppig kommer i en anden Stilling, holder Madratsen meget længere ud, end det sædvanligviis er Tilfældet, dernæst, at da Fladerne stedse verle, bliver Fyldematerialet stedse rystet og Madratsen holder sig altsaa stedse fuld, blød og elastisk, og endelig, da Madratsen er sammensat af tvende Stykker, hvoraf hver har omtrent den halve Styrke af en sædvanlig Madrats, kan den bedre blive gjennemluftet, og er derfor tjenligere for Sundheden. (Illustr. Zeitg.)

Norge.

Christiania. Frøken Karen Holmsen kunde paa sin Koncert i Frimurerlogen den 24de Aug. glæde sig ved et meget taknemmeligt Publikum, hvis Henrykkelse naaede sit Høidepunkt ved det sidste Nummer, en Arie af Donizettis „la favorita." Vi tro imidlertid, det er den bedste Kompliment vi kunne gjøre den begavede Sangerinde, naar vi sige, at dette Stykke ikke laa for hende. Heldigviis har hun ikke lært sig den konvulsiviske Ophidselse, den gjennemaffekterede Pathos, som hører med til Foredraget af den nyere italienske Operamusik, og uden hvilken denne synker ned til en reen Nullitet. At hun heller aldrig vil komme til at lære den, selv om Publikums Skrig maatte ville kalde hende ind paa den Vei, det lovede sikkert nok den ligesaa aandrige som ædle Maade, hvorpaa hun sang Bethovens Adelaide og to smaa Arier af Händel og Stradella. Den, som engang har faaet Diet op for den Kunstens rene Kydskhed, der straaler os saa herlig imøde fra disse Mestere, og som kan tolke den, er derved hævet op i Skjønhedens stille Rige og staar uanfægtet af Dagens Ros eller Daddel. Uden derfor videre at ytre os om Frøken Holmsen, hvis sande Kunstnerværd vore Ord hverken kunne forøge eller forringe, ville vi blot underdanigst rette en Anmodning til et høistæret Publikum, om ikke, saaledes som sidst, at falde Sangerinden i Ordet med Haandklaplarmen og Skrig. Til Donizettis Arier kan den Spektakel nok gaae an; men virkelig Musik taaler ikke ganske godt slige upaaregnede intermezzi.

z.

— Under 21de August have følgende Ordens-Udnævnelser fundet Sted: Til Storkors af St. Olafs Orden: Statsraad C. Z. Bretteville; til Kommandør: Statsraad H. G. C. Meldahl; til Riddere: Statsraad H. L. Helliesen; Høiesteretsassessor F. C. S. Platou; Biskop P. P. Essendrop; Amtmand N. W. Arveschaug; Amtmand P. P. W. Breder; Amtmand C. Sibbern; Justitiarius i Christiania Stiftsoverret F. M. Junghans; Professor M. J. Monrad; Professor H. H. Rasch; Stiftsprovst P. A. Jensen; Byfoged H. O. Christensen; Overlæge D. C. Danielssen; Telegraph-Direktør C. T. Nielsen; Kapitain-Lieutenant C. T. H. Geelmuyden; Kapitain og Chef for det norske Garde-Kompagni i Stockholm, P. S. M. E. Beichmann og Stadshauptmand Z. J. Schwartz.

— Oberstlieutenant Bassøe, Major C. W. Bergh og Kapitain C. F. M. Staib ere udnævnte til Riddere af Sværdordenen; Amtmand Wessel-Berg til Ridder af Nordstjerneordenen og Kapitain M. L. Lossius til Ridder af Wasaordenen.

— Sekondlieutenant i Marinen J. S. Fabricius er tilstaaet 3 Aars Permission med et aarligt Stipendium af 400 Spd. for i denne Tid at tage Ansættelse i fransk Orlogstjeneste.

— Efter Christiania Politimesters gjennem Telegraphen givne Ordre ere tvende Haandsværkssvende (den ene tydsk, den anden dansk af Fødsel) anholdte i Kjøbenhavn som mistænkte for Mordet paa Knud Grøtte. En Politimand sendtes derned tilligemed den Baadmand, der havde udleiet sin Baad, og hvis Fangeline fandtes ved den Myrdedes Lig, ligesom ogsaa en anden Mand, der var tilstede paa Revieret, da Baaden blev leiet. Begge disse Mænd have i hine Haandværkssvende, der strax efter Mordet forlod Christiania, gjenkjendt de Personer, som leiede Baaden, hvori Mordet sandsynligen er begaaet, og det ved høi lys Dag. Den danske Haandværkssvend er gift og efterlod her Kone, som henligger paa Rigshospitalet. Tydskeren har i nogen Tid opholdt sig her i Byen, som det synes uden nogen fast Beskjæftigelse. — „Fædrelandet" beretter, at de Anholdte fandtes i Besiddelse af Krudt, Fænghætter og en Foldekniv, paa hvilken saaes Spor af Blod. Tydskeren, der skal hedde Pries eller Price, havde ifølge samme Blad med sig sin 16aarige Hustru, en Berlinerinde, der antages uskyldig i Mordet. Den danske Haandværkssvend, ved Navn Simonsen, tog med sig ved Afreisen herfra sin 3 Aars gamle Søn. Det skal være ved Hjælp af et Brev til hans paa Hospitalet henliggende Kone, at Politiet saa sig istand til at opgive de formeentlige Morderes Bolig i Kjøbenhavn. — Begge de Anholdte ankom i Thorsdags med „Kronprindsesse Louise." Uagtet Politiet ved Meddelelser til Dagbladene havde søgt at vildlede Folk med Hensyn til den virkelige Ankomsttid, havde dog nu, ligesom forrige Søndag, da de Anholdte ventedes, en Mængde Mennesker indfundet sig paa Bryggerne. Men Politiet havde truffet den yderligere Forsigtighedsregel, at sende „Kong Brage" til Drøbak, for der at modtage Fangerne, og landsætte dem paa Pipervigsbryggen, hvorfra de i lukket Vogn førtes til Raadstuearresten.

— De svenske Natursangere, som af et tidligere Besøg vil være Christiania Publikum bekjendt, ere atter hidkomne og lade sig høre paa Klingenberg. Siden reise de til Throndhjem.

— Hr. Døvle har opgivet sin Stilling som Skuespiller; hans Hustru har modtaget Ansættelse ved Christiania Theater.

— Dødsfald. Kand. mag. Christian G. Bugge (ældste Søn af afdøde Rektor Fr. M. Bugge) † i Bergen 14de Aug. 28 Aar gammel. Han har efter et længere Ophold i Grækenland forfattet en Række velskrevne Reise-Skizzer om dette Land, hvilke deels findes trykte i Chra.-Posten (derfra særskilt med Titelen „Fra Grækenland," Chra. 1860), deels i Ugeskriftet „Fra Udlandet."

— Den bekjendte franske Maler Eugene Delacroix (født 1798) død i Paris 13de Aug. — Lord Clyde (tidligere Collin Campbell), f. 1791, en Haandværkers Søn, der ved Tapperhed og Koldblodighed havde svunget sig op til Overanfører for hele den engelske Hærstyrke i Ostindien, og til Feldtmarschal og Peer, død 14de Aug.

Trykfeil i f. Nr. I Anmeldelsen af S. Petersens Fortællinger staar (S. 160, Sp. 2, L. 31): „ved lade Mænd", læs: „ved at lade Mænd."

Bekjendtgjørelser.

☞ Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 36. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 6te September 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Fandango'ens Proces.

(Se Afbildningen S. 167.)

Gravitetisk Rettens Fædre
Trindt om Bordet, stivt i Rad,
Med gevaltige Parykker
Og i sorte Kapper sad.
O, hvor alvorsfuldt og værdigt
De i deres Kald saae ud! —
Grublende paa strengt at straffe
Synden efter Lovens Bud.

Se, en Yngling kjæk og fyrig
Man for Skranken fører ind;
Efter ham en Mø med sexten
Foraars friske Rosenkind.
Bjelder har han omkring Knæet
Og i Øiet Ungdomsmod.
Trøien hænger kjækt paa Skuldren,
Hattens Fjær er rød som Blod.

Hun har Blomsterkrands i Haaret,
Sort Korsettet, broget er
Skjørtet, som kun naaer til Knæet, —
Heelt forlegen staar hun der,
Tugtig, med beskedne Miner,
Men med Øiet klart og stort. —
Alle sig forundret spørge,
Hvad saa ungt et Par har gjort.

Ak, ved sidste Tyrefægtning,
Da man var af Kampen mæt,
Og Trompeterne afløstes
Af Guitar og Kastagnet, —
Da Cachucha og Fandango
Hvirvled, hvor nys Blodet flød,
Denne Ungersvend hiin Ungmø
Op til en Fandango bød.

Som to unge Løver fyrigt
Sprang de To i Dandsen frem.
Ved hver Svingning Alles Blikke
Med Beundring fulgte dem.
Kun en enkelt Stokphilister,
Længst til Dandsen selv for stiv,
Rysted Hovedet, forarget
Ved saameget Ungdomsliv.

Lidt for høit hun Skjørtet løfted,
Lidt for dristig Benet svang;
Og han lidt for dybt sig bøied,
Naar hun let forbi ham sprang.
Altfor ivrigt hun udfordred
Ham med Øiets kjække Mod,
Læberne for yppigt mødtes
Hvergang Dandsen det tillod.

Da tilsidst berust af Dandsen,
Tætomslynget man dem saae
Synke ned til Jord, da vilde
Jublen ingen Ende faae.

Klap og Skrig lød for Juanas
Og Pedrillos skjønne Dands,
Mens dem Gaver fløi imøde,
Hist Oranger, her en Krands.

Da sig Moralisten nærmer,
Og med ham en Alguazil,
Hvem i Smug han denuncerte
Dandsens altfor kjække Ild.
Arresteet for Attentat paa
Dyd og offentlig Moral,
Parret næste Dagen efter
Lovens Strenghed dømmes skal.

Efter lang Betænkning Retten
Til det Resultat nu kom:
For med Sikkerhed at kunne
Fælde en retfærdig Dom,
Synderparret strax paa Stedet
Sin Fandango dandse skal,
Samme Scene tro gjentage
For det vise Tribunal.

Musikanter nu man henter,
Snart Guitar og Kastagnet
Paa et givet Tegn opspille
Lystig for den høie Ret.
Og de To begynde — Dandsen
Bruser som en sydlig Vind,
Som Sciroccos hede Aande
I den kolde Retssal ind.

Og Juana og Pedrillo
Samme underfulde Spring,
Samme Elskovsleg opføre
Troligt for det strenge Thing;
Samme Luner, Phantasier,
Trodsig Omhed, Længsel bly,
Samme smaa Koketterier —
Alt gjentager sig paany.

Men, da han i stedse mindre
Kredse hende slutter ind,
Og i Dandsens Flugt med hede
Kys berører hendes Kind;
Da hun ham paany udfordred,
Og paa Skrømt tilbage gled,
Da han efter Skjørtet snapped,
Sank paa Knæ beruset ned:

Da begyndte Rettens Fædre
Med Parykkerne at nikke,
Og med Fødderne at trippe,
Og der saaes i deres Blikke
Som et Blus fra fordums Dage, —
Hei! nu Alle paa engang
Kasted Kapper og Parykker
Bort, og over Bordet sprang.

Og hver Dommer bød sin Nabo
Op til Dands; til lystigt Bal
Pludselig man sig forvandle
Saae det spanske Tribunal.
Alle vil de efterligne
Parrets gratiøse Sving;
Som Besatte de udføre
Vildt de mest forvovne Spring.

Stærkere Musiken klinger,
Og Fandango'en udslaaer
Om de Gamle sine Vinger,
Som en Hvirvelvind det gaaer.
De sig favned, de sig kyssed,
Indtil træt af Salighed
Endelig de gamle Herrer
Sank i Ruus til Jorden ned.

Se, saa mægtig Trolddom findes
I Fandango'en nedlagt! —
Ingen Dødelig ustraffet
Trodse kan dens Guddomsmagt.
Et Mirakel har beseiret
Lovens altfor strenge Bud,
Og eenstemmig frikjendt Parret
I Triumf man fører ud.

Udenfor til Oprør samled
Folket sig; thi Rygtet lød,
At dets Frihed var i Fare; —
Men en Jubel nu udbrød.
En begeistret Serenade
Bringes Dommerne paa Stand;
For Juana og Pedrillo
Fest og Bal bereder man.

Thi ved dem sin Ret og Frihed
Spanien gjenerobret har:
Ret til Dands ved Glands af Fakler
Og i Natten maaneklar, —
Ret til Benet høit at svinge,
Til at lade Sjæl og Sands
Gløde, rase, dø i Flammen
Af den folkelige Dands; —

Frihed, ei blot til at dræbe
Tyren i dens vilde Mod,
Og at kjøle ved Cigarens
Røg det altfor varme Blod,
Men til frit og uden Bæven
For Kritik og Politi,
I Fandango at udaande
Sjælens hele Poesi.

Hør, Musiken atter bruser
Og bedøver hver en Sands!
Atter Kastagnetten klaprer,
Byder Folket op til Dands!
Det er Andalusiens Himmel,
Hvor den hede Aftenluft
Svanger er med Elskovsfukke
Og Orangeblomsters Duft!

P. L. M.

Den franske Salon i det 17de Aarhundrede.

(Af Jakob Falke.)

I.

Efter en til alle Sider saa rigt bevæget Tid, som Begyndelsen af det 16de Aarhundrede var, havde Frankrig ikke blot at lide af den Afslappelse, der nødvendigvis maatte følge; det ulykkelige Land maatte ovenikjøbet gjennemgaae en lang og frygtelig Religionskrig, der rystede dets materielle Velvære i sin Grundvold, demoraliserede Folket og forvandlede de Klasser,

fra hvilke Dannelse og Humanitet skulde udgaae, til grusomme Fanatikere og raae Bødler. Med koldt Blod myrdede Hoffolkene paa første Vink Kjætterne; men med endnu større Interesse pyntede de sit Skjæg, og en ny Parfum, et nyt Kniplingsmønster for en Krave var de vigtigste Gjenstande for deres Underholdning. Den katholske Geistlighed og Calvinisterne søgte at overbyde hinanden i Had, Ufordragelighed og Fanatisme, og deres Forkyndelse af Ordet var enten lidenskabelige Anathemata over dem, der tænkte anderledes, eller kunstige, svulstige Taler, proppede med Phraser af det gamle Testamente, eller med lærde Citater af Klassikerne. Folket selv var aldeles forvildet, Handel og Industri tilintetgjort, det aabne Land lagt øde, Stæderne plyndrede, kort Landets Velstand tilføiet de mest følelige Saar.

Det var en stor og vanskelig Opgave, der tilfaldt Henrik IV, ikke blot at hæve Landet op af denne Elendighed, men ogsaa at forsone de hadske Sind, og atter bringe Fred udad og indadtil. Heldigviis var han netop Manden dertil, hævet over den konfessionelle Fanatisme, en Mand, der midt ud af den almene Falskhed talte Hjertets og Naturens aabne, ligefremme Sprog. Endnu før hans Død mærker man det Omsving, der er skeet, og hvorledes, i den almindelige Længsel efter Forbedring, især en charakteristisk Stræben efter Natur og Sandhed fremtræder, - en Stræben, bevidst og ubevidst, ligesom tilbage til et tabt Paradis.

Især i Kunstens Historie fremtræder tydeligt de tvende Veie, denne Stræben tog; to Retninger, der, grundforskjellige i sig selv, dog begge søgte og ledede hen imod det samme Maal, nemlig paa den ene Side Caracciernes akademiske Reaktion, paa den anden Rubens's rent realistiske.

Mere lidenskabelige Aander styrtede sig fra den yderlige Maniertthed ind i en djærv Naturalisme, som da den fremadskridende Dannelse efterhaanden afslibede. Maleren Jacques Callot og en heel Række Digtere, der naaede sin Spidse i Molière, slog ind paa denne Vei. De mere kritiske og tænkende Hoveder søgte med Bevidsthed henimod en ideal Klassicisme. Der træffe vi Corneille med sit ophøiede Sprog, sin Rigdom af store og ædle Tanker, Poussin med sine rene Former, sin ideale Stræben i Kunsten, Philosophen Descartes, der ligeoverfor Englændernes Materialisme hævder Aandens Ret og fastsætter den som det eneste Sikre og Tilforladelige; her see vi den geistlige og juridiske Veltalenhed lægge af sin labyrinthiske Phrasestiil og hos en François de Sales, en Lemaître, en Patru hæve sig til Hjertets og Fornuftens sande Veltalenhed. I Spidsen for den moralske Revolution stillede den katholske Geistlighed sig, aflagde sin Fanatisme, sit Religionshad, vel indseende, at dens skjønne Opgave var at læge, ei at tilføie nye Saar; gjennem en Række af udmærkede Mænd og Kvinder stræbte den at hæve Folket, ligemeget i sædelig, aandelig, ja i reent physisk Henseende; Skoler og Opdragelsesanstalter oprettedes, Skrifter udbredtes, Ordet forkyndtes atter i Kjærlighed; Hittebørnshospitalerne, Sygepleien, Forsørgelsen af de Gamle og Fattige, — Intet undgik deres omhyggelige og virksomme Deeltagelse.

Og som det altid skeer, den reent ydre Side af Livet og Omgjængelsen omdannede sig efter de nye Ideer og den nye Retning, der var kommen ind i Tiden. Selskabslivet blev frit og ædelt, Klædedragten naturlig og utvungen. Nu fik Haaret atter Lov til at voxe frit, og snart faldt rige Lokker Herrerne som Damerne ned paa Skuldrene, Halsen blev befriet for sin svære Byrde og istedetfor den tykke krusede Strimmel bedækket med en fiin Kniplingkrave; aabne Vamser og korte Frakker med vide Ærmer gjengav Manden den fri Brug af hans Lemmer, og en maadeholden og rigtig Taille, Klædningens utvungne Folder fremhævede paany Damernes Ynde.

II.

Hotel Rambouillet og dets Gjæster.

En Poussins, Lesucurs, Corneilles, Descartes's Mesterværker staae endnu den Dag idag som levende Vidner om det Store og Kraftige i hiin Periode af den franske Historie. En anden ikke mindre ædel, ikke mindre eiendommelig Frugt af dette aandelige Omsving, der i Betydning langt rager op over et enkelt Kunstværk, en enkelt Digtning, maa vi lære at kjende af de Samtidiges Ord, thi den efterlod ingen umiddelbar Bedrift, kun et stort Navn. Vi mene Hotel Rambouillet.

Næsten endnu før det almindelige Omsving var begyndt, blev dette Huus til, der som en neutral Jord banlyste al Strid, al Fanatisme og Uregjerlighed, og som dog stod aabent for Alle; et Huus, der tilhørte den høieste Adel, og som med lige Gjæstfrihed

Generalmajor Meade.

modtog dem, hvis Adelsbrev Aandrigheden, Talentet, Berømmelsen havde skrevet. Sikkert nok et mærkeligt Phænomen i hiin Tid, og det, som var endnu mærkeligere, — i over tre Decennier holdt dette Huus den samme Kreds samlet og blev saaledes efterhaanden det lysende, men dog uopnaaede Forbillede for utallige lignende selskabelige Foreningspunkter.

Catharine de Vivonne var Datter af Johan de Vivonne og en adelig romersk Dame; hun blev født 1588 i Rom, hvor hendes Fader var fransk Gesandt. Allerede i 1600, altsaa i en Alder af kun 12 Aar, giftede hun sig med Charles d'Angennes, Marquis de Rambouillet. Under Henrik IV synes hun at have trukket sig tilbage fra Hoffet og søgt at samle en Kreds i sit Hjem. Hendes Selskabs egentlige Glands skriver sig dog først fra den Tid, da Ombygningen af hendes Huus skaffede hende mere Rum og Bekvemmelighed og tillige de opvoxende Døtres Ynde forhøiede det Tiltrækkende ved denne Kreds. Dette maa have indtruffet nogle Aar før 1620, og fra nu af beholdt hendes Huus sin Venneskare i henved tredive Aar, indtil først i 1645 den ældste Datter Julie blev gift, og derpaa 1648 Frondens ødelæggende Borgerkrig brød ind og splittede den fornemme Verden ad.

Det gamle Hotel Pisani, som Markisen hidtil havde beboet, laa i Gaden St. Thomas du Louvre, men dets store Have strakte sig lige ned til Tuilerierne. Mellem 1610 og 1617 blev det nu ombygget, for en stor Deel efter hendes egne Ideer og Anordning. Trappeopgangen henlagdes i den ene Ende af Huset, saa at hun i alle Stokværk fik den lange Række af uafbrudt sammenhængende Rum, som hun behøvede til sine talrige Gjæster. I nederste Stokværk ud imod Haven var hele Væggen optagen af store Vinduer, der kunde slaaes op som Fløidøre, og paa den Maade ikke blot slippe ind Masser af Luft og Lys, men tillige, naar de bleve aabnede, forvandle disse Rum til etslags Havestuer. I de milde Sommeraftener strømmede altid Selskabet ned imod Haven forat finde Luft og Kjølighed. Husets Dame var ikke til ingen Nytte født og opdragen i Rom; Rummenes Meublement og kunstneriske Udsmykning havde hun selv ledet med Smag og Omhu; det var vel ogsaa fra Rom, hun havde medbragt Ideer til de store, ganske kunstigt indrettede Persiennedøre, hvormed Sydlænderne i Middagstiden lukke Lys og Hede ud og tilveiebringe den behageligste Kjølighed; hendes franske Selskab trivedes overmaade vel i dette mystiske Tusmørke, i hvilket Samtalen antog et dobbelt poetisk og interessant Præg.

Da Markisen aabnede sin Salon, stod hun endnu i sin ungdommelige Skjønheds fulde Blomstring. Med en Dannelse, der ligesaameget hvilede paa den fineste Skjønhedssands som paa en udstrakt Læsning, et nøie Kjendskab til den franske saavelsom den spanske og italienske Literatur, forbandt hun en træffende, sikker og retfærdig Dømmekraft og den elskeligste Hjertelighed. Hun besad dertil den sjeldne, i hendes Stilling saa nødvendige Egenskab, at hun kunde tage Deel i Alt og dog aldrig knytte sig til noget enkelt Parti, og det kunde sagtens være vanskeligt nok i en Tid, som saa Maria de Medici's Regentskab, Richelieus Despoti og Frondens Uroligheder følge efter hinanden. Alleslags Modstandere mødtes hos hende, politiske saavelsom literære; men inden hendes Mure hvilede al Strid. Hun vidste at bevare sin fuldkomne Uafhængighed ligesaameget ved sin værdige Fremtræden som ved sin Naturs Ligefremhed. Uden disse Egenskaber vilde det vel heller ikke i Længden været muligt at holde et saa forskjelligartet Selskab sammen.

Efter „Salonens Dronning," Markisen selv, kom hendes ældste Datter Julie „la princesse," som Husets Venner kaldte hende. Hun havde ikke det Ærefrygtindgydende ved sig som Moderen, dertil var hun for livlig og for aabenhjertet. Yndig og venlig mod Alle, altid munter og underholdende, fortryllede hun Unge og Gamle; med naturlig Livlighed og Ligefremhed vidste hun at gaae ind i Alles Interesser og Eiendommeligheder, og selv de stive Landadelsmænd, for hvilke hendes yngre Søster Angelique nærede en saa stor Rædsel, kunde hun sætte Liv i. Saaledes var det da intet Under, at hun var Alles Afgud. Der meldte sig mange Beilere, i hvilke hun havde optændt en virkelig, alvorlig Flamme, men da hun ikke foretrak nogen eller gjengjældte disse Følelser i ringeste Maade, formildedes efterhaanden hendes Tilbederes Lidenskab til Beundring og Hengivenhed.

Angelique, den yngre Søster besad Julies Aandrighed, men ikke hendes huldsalige, indtagende Væsen. Begavet med en skarp kritisk Sands, der gjorde Spotten fra hendes Mund farlig og frygtet, havde hun samlet en liden udvalgt Clique om sig, i hvilken hun ene

fandt sig behagelig tilmode, og i hvilken ogsaa ene den naturlige Hjertensgodhed fremtraadte, som hun i Grunden eiede.

Generalmajor George G. Meade.

(Efter Harpers Weekly.)

Generalmajor G. Meade, den nye Overstbefalende for Potomac-Armeen, er født af amerikanske Forældre i Barcelona i Spanien 1815, og er følgelig 48 Aar gammel. Sexten Aar gammel kom han ind paa Militærakademiet i West-Point, som han igjen forlod 1835 for at træde ind i Artilleribrigaden. I Aaret 1842 gjorde han Feldttoget til Mexiko med, hvor han udmærkede sig og steg til Kapitain.

Ved Udbruddet af Krigen mellem Nord- og Sydstaterne, da Præsident Lincoln indkaldte de 300,000 Mand, dannedes Pensylvania Reservekorps og kommanderedes af General M'Call som Divisionsgeneral, og Generalerne Reynolds, Meade og Ord som Brigadegeneraler. General Meade blev ansat i den anden Brigade af denne Division, som han organiserede i Tennallytown. Da Potomac-Armeen i Foraaret 1862 satte sig i Bevægelse henimod Manassas, blev den Division, hvori General Meade tjente, indlemmet i første Armeekorps under General M. Dowell. Efter Slaget ved Hanover Station blev den forenet med Potomac-Armeen. Den 20de Juni samme Aar deeltog han i det berømte Slag ved Mechanicsville, hvor General Stonewall Jackson anrettede et saa frygteligt Nederlag paa M'Clellans høire Fløi, og hvor Generalerne M'Call, Reynolds og Flere bleve gjorte til Fanger. Hans smukke Opførsel og Tapperhed ved denne Leilighed blev almindelig bemærket. Den næste Dag deeltog han under General Fitz John Porter i Slaget ved Gaines's Mills, hvor hans sjeldne Tapperhed igjen henledede Regjeringens Opmærksomhed paa ham. I Slaget ved New-Market Cross Road blev han alvorlig saaret, men ved en omhyggelig Pleie kom han sig snart saa meget, at han kunde overtage Befalingen over Divisionen, til Generalerne M'Call og Reynolds vendte tilbage fra sit Fangenskab i Richmond. Under de Sydliges Invasion i Maryland og Pennsylvanien anførte han Reynolds Division i de skjæbnesvangre Slag ved South Mountain og Antietam; i det sidste overtog han for en kort Tid, da General Hooker blev saaret og maatte forlade Slagmarken, Kommandoen over det niende Armeekorps. I det morderiske Slag ved Fredericksburg den 13de Decbr. 1862 havde hans Division et Tab af 1624 Mand, det største Divisionstab under hele Krigen. To Dage efter — den 15de Decbr. — blev han valgt til Kommandør for det 5te Armeekorps og omtrent samtidig udnævnt til Medlem af Senatet. Under General Hooker kjæmpede hans Korps siden ved Chancellorsville og viste da den samme Tapperhed, som havde udmærket hans Tropper siden Krigens Begyndelse. Som Overstkommanderende har han gjort sig bemærket ved de alvorlige Nederlag, han har tilføiet General Lee ved Rappahannock, hvorved denne Sydens dygtigste General har maattet opgive sine Invasionsplaner mod de nordlige Stater.

Buste af Professor P. A. Munch.

Den Buste af Professor P. A. Munch, som vi her meddele en Afbildning af, blev udført i Rom Foraaret 1859 af Billedhugger O. H. Fladager efter Bestilling fra Christiania Kunstforening, samt derpaa indlemmet i dennes faste Galleri, en Udmærkelse, der ganske var paa sit rette Sted, baade formedelst den fremragende Personlighed, der her fremstilledes, og paa Grund af selve Arbeidets kunstneriske Værd.

Det var sikkert nok ingen let Opgave at fastholde i Marmoret det Eiendommelige ved dette Physiognomi, i hvilket en saa rastløs Aand brød frem i broget Rigdom. Men bag denne Mangfoldighed har Kunstneren seet og gjengivet det klare og ædle Billede af den høitbegavede Mand, der for Fremtiden vil staae tegnet med faste Træk i hans Landsmænds Erindring. F. B.

Buste af P. A. Munch, huggen i Marmor af O. H. Fladager. (Efter Photographi.)

Af et Brev fra Paris til Nyhedsbladet.

(Den politiske Situation.)

Først i August.

— — — Paris er trist, det vil sige, den honette, den intelligente Deel af Befolkningen, som for nogen Tid haabede, at Underhandlingerne vilde føre til aabent Brud med Rusland, og man endelig vilde opleve Enden paa den for al menneskelig Følelse oprørende Handel, der for fjerde eller femte Gang opføres i Polen. Men Børsen og den hele Verden, som dermed staar i Forbindelse, som kun til enhver Priis forlanger Fred, er atter glad og hoverende, thi der er nu de bedste Udsigter til en vakker Fred, og Frankrig atter denne Gang bliver nødt til at overlade Polen til dets egen Skjæbne, det vil sige til Murawieffs Galger. Men den bedre Deel af Folket er nedslagen, næsten ydmyget; thi den Mening faar mere og mere Overhaand, at Frankrig ogsaa denne Gang, ligesom ved Toget til Mexiko, er taget ved Næsen af England, som efter at have viist sig meget ivrig, nu pludselig trækker sig tilbage og lader sin Allierede i Stikken. Altsaa denne hele Alliance, for at fremme det store Befrielsesværk, var kun en ny Intrige, som især havde til Hensigt at stille Frankrig blot, og naar kun dette kunde lykkes, saa rolig at lade Polen gaae — Czaren i Vold.

Paa samme Tid fortælles der, hvorledes England bestandig ruster sine Kyster, og glæder sig til uden Frygt at kunne imødesee en Invasion, som om der kunde være Tale om en fransk Invasion, i det Øieblik Nationerne beredte sig paa, forenede at drage imod den fælles Fiende af al Civilisation og Humanitet. Men ved saa ubetimelige Ytringer har England undergravet al Tillid hos det franske Folk. Der kan ikke tvivles om, at jo Keiseren og Majoriteten af Ministeriet for Alvor ønskede at gjøre noget Alvorligt for Polen, og hele Nationen, bortseet fra Børsfolket, var villigere end nogensinde til at følge ham.

Det polske Spørgsmaal, det eneste, hvori alle de franske Partier ere enige, har i lang Tid fortrængt alle andre Interesser. Vil man spørge, hvad og hvorledes Stemningerne i hele Frankrig er, saa kan man svare: ganske som det polske Spørgsmaal, hidtil haabende, snart maaskee fortvivlet. Man føler, at Frankrigs fremtidige Ære og Betydning staar paa Spil; Keiserens egen Throne kan maaskee være i Fare, hvis han ikke gjør Andet end Louis Philip, og derpaa lurer en Mængde Intriganter i Ind- og Udland. Armeen er rasende over at være passiv Tilskuer til det æreløse Niddingsværk, der besudler et stort, historisk og christeligt Land, og det er kun lidt, at flere Tusinde Franskmænd af egen Drift er gaaet som Frivillige til Polen. Men paa den anden Side maa det jo indrømmes, at det af Frankrig, efter den fleste Tilnærmelse til England og Østerrig, vilde være høist letsindigt, paa egen Haand at gaae aktivt tilværks og vove sig paa fjerne Eventyr, medens den upaalidelige og skinsyge Nabo ved første bedste Leilighed kunde falde det i Ryggen.

Hertil kommer nye Bekymringer med Hensyn til Armeen i Mexiko. De amerikanske Nordstaters uformodede Fremgang i den senere Tid har intet Beroligende for Frankrig, og allerede cirkulere truende Rygter om, at Fristaterne, naar Unionen ved Tvang er gjenoprettet, ville søge at fordrive de Franske fra Mexiko, og til den Ende — hvis Freden i Europa blev brudt — strax ville alliere sig med Rusland. Humanitetshensyn, et enkelt Folks Bevaring eller fuldstændige Undergang, har naturligviis ingen Indflydelse hos Yankeerne, og opveie ikke en Dollar paa den eneste Vægtskaal, de kjende.

Paa samme Tid synes der hemmelig at finde tilnærmende Underhandlinger Sted mellem Preussen og England, og jo mere Varmen for det elskværdige Preussen (naturligviis kun i Egenskab af Rhinprovindsernes Besidder) tiltager, desto mere vil Kulde indtræde i Forholdet til Frankrig.

Det er sørgeligt, men desværre maa man belave sig derpaa, at Polens Gjenoprejsning, som man troede at være i alle de vestlige Staters politiske Interesse, vil blive opgivet og gjøres umulig, blot fordi man mistænker Frankrig for at mene det ærligt ved Sagen, og for at kunne høste, om ikke Fordeel saa dog Ære af et Udfald, som Alle i sine Hjerter ønske og paakalde. Frankrigs Kraft er i dette Øieblik lammet; uden en alvorlig Alliance, (der fikrede mod al Svig og Baghold) ved England og Østerrig, kan det ikke røre sig af Stedet. Rusland betragter, som vi har seet, de diplomatiske Brevvexlinger som en ufarlig Leg, og de russiske Organer (ogsaa her i Frankrig) som for en Tid siden var meget beskedne, næsten ydmyge, føre nu atter Selvglædens freidige Sprog.

De fleste Organer i den franske Presse (kun med Undtagelse af Girardin, der rider sin gamle Kjæphest, at Rusland skal være fri, og hele Verden fri, saa er Polen ogsaa fri) tage endnu stedse med Begeistring og Iver Ordet for kraftig og reel Understøttelse af Polen, men man føler, at de ikke selv længer troe paa den Løsning, de ønske. De mest Optimistiske sætte deres Lid til en mulig Alliance mellem Frankrig og Staterne af anden Rang, Sverig-Norge, Danmark, Italien og Tyrkiet; man spaar sig noget af Sammenkomsten mellem de nordiske Konger, og endnu mere af den, som bebudes mellem Napoleon og Kongen af Italien; men denne Udsigt, som under sikre Forholde kunde være meget behagelig, taber en heel Deel af sit Opmuntrende, naar man tænker sig Frankrigs Situation mellem England og Preussen, der som to knurrende Katte lure paa enhver af dets Fordele, for strax at standse det paa Halvveien og saavidt muligt forspilde Frugten af dets Seire. Keiseren, der efter Sigende, for nogle Maaneder siden lovede Polen meer, end han nu kan holde, skal

Fandango'ens Proces. Efter Originaltegning af Finlænderen A. v. Becker.

være meget ilde tilmode. Stemningen er som sagt, lummer og trykkende, ligesom Aarstiden, og hvo der kan, tager paa Landet, for ikke at høre Afskyeligheder fra Polen, og for i Naturens Skjød at glemme sig selv og sin Skam paa Menneskehedens eller dens Styreres Vegne. — — —

Oversigt over norske Blades Indhold.

Indsendere i Morgen- og Aftenbladene ivre ligesom Bergensposten for at Norge under forestaaende Underhandlinger med Frankrig skal søge at faae Nedsættelse paa Tolden af Fiskevarer i dette Land, da denne Told for Tiden er saa høi, at den er lige med et Indførselsforbud. Bergensposten foreslaar, at man bør lade møde i Paris med en Mand, der specielt er inde ikke alene i Afskibningsforholdene for vore Fiskeprodukter, men ogsaa i Fangst- og Tilvirkningsmaaderne, og det er endog nævnt, at denne Mand bør føre med sig Prøver af de forskjellige Sorter af vore Fiskeprodukter. Endelig har Bergensposten ogsaa nævnt Manden, som dertil skulde være særlig kvalificeret, nemlig Kjøbmand i Bergen Hr. Herman Baars — bekjendt som Fisker fra Amsterdamerudstillingen i 1861 og hans i den Anledning udgivne Skrift. Morgenbladet, der i Regelen bedre end dets Kolleger blandt Dagbladene skjønner at sikre sig Sagkyndigheden, har i en Leder søgt at nedstemme de noget sangvinske Forventninger om hvad der i denne Henseende vil lade sig udrette i Paris. England har nylig faaet en betydelig Nedsættelse paa Indførselstolden af dets Sild, og hertil er det væsentlig at man har støttet Haabet fra vor Side. Det synes imidlertid, som om Tolden paa engelsk Sild fremdeles er saa høi i Frankrig, at dette Produkt ikke kan vinde Indgang der, og er dette Tilfældet, har den erholdte Nedsættelse lidet at betyde. Har England ikke kunnet formaae Frankrig til at modificere sit Beskyttelsessystem med Hensyn til Fiskevarerne, vil der vistnok være dem, der ville finde det noget tvivlsomt, hvorvidt vi kunne magte det. Sagen er nok den, at hiint System, forsaavidt Fiskevarerne angaar, er et Led i den Kjæde af kunstige Foranstaltninger, ved hvilke Frankrig er bragt op til sin nuværende Høide som Sømagt. Den høie Told tvinger de Franske til selv at drive Fiskeri og paa Skarer af Fiskefartøier uddannes under Island og i Kanalen, i spanske Søen og i Middelhavet, en fast Stok af Mænd, der senere udgjøre den franske Orlogsflaades bedste Styrke. Disse Fiskefartøier ere bundne ved strenge reglementariske Bestemmelser; de maa saaledes holde større Besætning, end de egentlig behøve, og hvert af dem maa medtage et vist Antal Lærlinge. Hvor megen Vægt den franske Regjering lægger paa denne Uddannelsesmaade for dens Sømænd fremgaar ogsaa af de betydelige Beløb, der hvert Aar medgaae for at kontrollere og beskytte Bedriften; under Island holdes saaledes altid et Par større Orlogsskibe i hele Fisketiden. Vi finde det derfor tvivlsomt, om det vilde lykkes os at overbevise Keiseren om, at han bør forandre Politik og udelukkende slaae sig paa Landmagt.

Naar det Liv, som Storthingets Samvær fører med sig, er hendøet, vilde vore Blade være slemt i Vaande, ifald der ikke af og til blev begaaet en eller anden „Uorden." Den sidste Ordensudnævnelse gav imidlertid Aftenbladet Anledning til at deklamere over Ordensvæsen og Morgenbladet til at anfalde Statsraad Bretteville. I sidstnævnte Blad benyttede ogsaa en Indsender, der synes at have gjort det til sin Specialitet at anfalde Statsraader, Anledningen til at øve Professionen mod den samme Statsraad; denne turde dog i Længden ikke blive saa daarlig tjent endda med at blive Gjenstand for saa uvittige og grovkornede Anfald som hiin Indsenders. C.

Literatur og Kunst.

Danske Mindesmærker, udgivne af en Forening. Kbhvn. 1860—63 1—3 Hefte à 1 Rd. 3 Mk. (99 ß norsk). Det bedste Sted, hvor man hidtil har kunnet søge nogen Oplysning om Danmarks Bygningshistorie, har været de skildrende Bidrag til Traps Beskrivelse af Danmark, forsaavidt man ikke har ladet sig nøie med Thuras og Samtidiges forældede Billedværker. Det Værk, der foreligger os, har Prof. Worsaae leveret Texten og den bekjendte udmærkede Architekturmaler Heinrich Hansen Tegningerne til. Den Forening, der har stillet sig i Spidsen for Foretagendet, bestaar foruden af de to nævnte Herrer af Konferentsraad C. F. Holm, Archivar Herbst, Prof. Høyen og Archivsekretær Strunk, Navne, der tilstrækkelig borge for Arbeidets sande Videnskabelighed. De udkomne Hefter indeholde Tegninger af Kallundborg Kirker før 1827, Fjennesløvlille Kirke ved Sorø med de beslægtede Landsbykirker i Meerløse og Uvelse samt Aarhuus Domkirke. Med mest Interesse ville vistnok de Fleste betragte den lille, uanseelige Fjennesløvlille Kirke, som staar der berøvet sine Tvillingtaarne, men endnu stolt ved Mindet om de tvende Børn, til Tegn paa hvis Fødsel hine Taarne reiste sig: Absalon og Esbern Snare. Sagnet, som Oehlenschläger har foreviget i „de to Kirketaarne," er vel de Fleste af Læserne bekjendt. Kirken har som sagt nu tabt sin fordums Glands; det er den gamle, desværre ogsaa hos os altfor vel bekjendte Historie om „restaurerende" Tilbygninger, gjenmurede Vinduer og „Oppudsning" af det hele med brunrød, bornholmsk Cement; Taarnene lod man falde ned af Alder og Skrøbelighed og byggede saa i deres Sted en uformelig Indretning til at hænge Klokkerne i. „Ogsaa Kirkens Indre," ytrer Forfatteren, „gjør et tilsvarende nedslaaende Indtryk. De fra først af ikke store, men dog høie, af Bjælkelofter bækkede Rum i Skib og Chor ere, især for Skibets Vedkommende, blevne betydelig formindskede ved senere, i Middelalderen opførte fremspringende Vægpiller med derpaa hvilende, spidsbuede Hvælvinger og desuden ved andre Indbygninger længst imod Vest under Taarnet. Det er endogsaa, som Kirkens trykkende Sneverhed forøges, naar man i den vestlige Ende af Skibet seer tvende til den nærværende Omgivelse altfor store og prægtige Granitsøiler paa rigt udhuggede Fodstykker og med tre mellemliggende, men af Hvælvingerne nu tildeels overskaarne Muurbuer. Midt under al den Fornedrelse, hvormed Kirken i ældre og nyere Tid er bleven saa rigeligt hjemsøgt, føler man først ret, at man staar for et anseeligere Fortidsminde, der, selv afseet fra dets særegne historiske Forhold til Sorø, alene som Bygning betragtet, havde fortjent en bedre Medfart" — En Eiendommelighed ved de i 2det Hefte afbildede Kirker er, at de i den vestlige Ende bære et ud imod Choret aabent Emporium, der hviler paa tre af Søiler baarne Buer. Professor Worsaae lader det uafgjort, hvad Hensigten med dette kan have været; imidlertid synes den Formodning at ligge temmelig nær, at Emporiet har været bestemt til afsondrede Sæder for den fornemme Familie, hvem Kirken skyldte sin Oprindelse, og som fra sin nærliggende Borg af vel mest har benyttet den som Sognekirke. Hele Vestenden er ogsaa fremhævet og kjendelig udmærket ved en større Afverling og Rigdom i den architektoniske Anordning og Udsmykning. Vi finde den samme Adskillelse i flere Slotskapeller*) og dernæst, — netop i det Aarhundrede, som Fjennesløvlille Kirke sandsynligviis tilhører, — i en Mængde Kirker, der ere forsynede med lignende Tribuner „i Nonneklostrene bestemte for Nonnerne**), ellers for Sangerne eller fornemme Personer." (Schnaase). — Det Eneste, vi have at indvende mod Værket, er dets betydelig langsomme Fremadskriden; det kan nemlig, endskjønt det ei skal omfatte mere end 12 Hefter, ikke ventes færdigt før i 1872, en Udsigt, hvis Længde vistnok har afskrækket mangen En fra at slutte sig til et Foretagende, som maaske først hans Børn ville faae godt af i dets Heelhed. Ellers er dets Udstyr saa smukt, at det ogsaa vil kunne forlyste Øine, der paa Bordet i en Salon gjerne seer nitide Staalstik, Photographier, „Norge i Tegninger" og lignende. Det er til disses Opmærksomhed og Kjøbelyst, vi anbefale Værket; for dem, der see den videnskabelige Side af Sagen, anbefaler det sig selv. F. B.

— Udkommet er: **Den 2den aarlige Klassefortegnelse over norske Skibe**. 1863. Udgivet af H. E. Møller i Porsgrund. Trykt hos J. Meelgaard i Skien. XX. 166 S. obl. 8. Priis 1 Spd. 48 ß (med 3 tilkommende Supplementer). Hr. Møllers i f. A. udkomne Klassefortegnelse har vist sig at være hensigtsmæssig og brugbar, hvorom den lange Fortegnelse paa Subskribenter, den nye Udgave har fundet saavel her som i Udlandet lige til Constantinopel, ogsaa afgiver et godt Vidnesbyrd. Den første Klassefortegnelse omfattede 1791 norske Skibe, den anden derimod 1893. Ligesom til første Udgave, agtes Supplementer udgivne med korte Mellemrum. 12 Skibsassuranceforeninger have give Forf. Fortegnelse over sine Skibe. Foran Fortegnelsen er aftrykt „Forslag til almindelige Regler, der bør iagttages ved Bygning af Skibe, som ønskes optagne i de gjensidige norske Skibsassuranceforeninger," udgivet efter Bemyndigelse af Chr. Stephansen, Wilh. Foss og M. Smith-Petersen.

— Chr. Tønsberg indbyder til Subskription paa en ny Udgave af den ældste, for længe siden udsolgte Række af **Norske Folkelivsbilleder** af Adolf Tidemand, hvilken skal udkomme i 6 Hefter à 100 ß og blive i Format som Hr. Tønsbergs Udgave af Tidemands „Bondeliv i Norge."

— De tvende engelske Violinvirtuoser Brødrene **Holmes** gave i Onsdags Koncert i Hotel du Nords store Sal. Almeenheden greb sig i Mandags saa ivrigt an ved DHrr. Tellefsens og Svendsens Koncert, at det ikke var at vente, at den skulde have megen Interesse tilovers i denne Uge, og de, der endnu kunde taale mere Musik i en Portion, vare vel dragne hen til Theatret, hvor Hr. Svendsen, „Kammermusikus" ovenikjøbet, spillede. Det yderst faatallige Publikum fik imidlertid høre en usædvanlig korrekt og reen Gjengivelse af et Par af Spohrs og Beriots smukkeste Kompositioner og lønnede de tvende dygtige Kunstnere for deres virkelig uventede Høflighed, at spille saa godt som for tomme Vægge, med gjentaget og livligt Bifald. z.

Norge.

Christiania. Med Hensyn til den foran optagne Illustration „Fandango'ens Proces" maa vi her bemærke, at den, ligesom det tilhørende Digt, er os tilstillet fra Paris, hvor den er udført i Xylographi efter Originaltegning af Maler A. von Becker, en ung finlandsk Kunstner, som i nogle Aar har studeret i Paris og nu reiser i Spanien.

*) v. Quast, Schloßkapellen als Ausdruck des Einfl. der weltl. Macht auf die geistl. 1852.

**) En Anordning, som, i Forbigaaende bemærket, har vedligeholdt sig i den katholske Kirke lige ned til vore Dage.

— Ved sidste Examen Artium erholdt 46 Charakteren Laudabilis, 38 Haud illaud. og 11 Non contemn.; 3 traadte tilbage, 8 sygmeldtes.

— Ved Immatrikuleringen 2den Septbr. holdt Prof. Monrad Talen. Ved samme Leilighed tildeeltes Kronprindsens Medaille Stud. jur. Motzfeldt for en Besvarelse af den fremsatte juridiske Priisopgave og Stud. med. Hjortdahl for den chemiske Opgave. Kompagnichirurg L. Bidenkap tildeeltes den Skjelderup'ske Priismedaille.

— Under 29de Aug. er Konservator ved Universitetets botaniske Museum, Dr. F. Chr. Schübeler konstitueret som Lektor i Botanik ved Universitetet paa de i kgl. Resol. af 24de Januar d. A. nærmere omhandlede Vilkaar, hvorhos det akademiske Kollegium er bemyndiget til blandt Universitetslærerne at udnævne en Kommittee til at bedømme hans Forelæsninger, hvilken Kommittee har ved Udgangen af dette Aar gjennem det mathematisk-naturvidenskabelige og det medicinske Fakultet samt Kollegiet at indkomme med underdanigst Betænkning om, hvorvidt han bør meddeles fast Ansættelse i Embedet.

— Under s. D. er Kand. theol. K. N. Kristensen udn. til pers. Kapellan hos Sognepræsten til Søgne P. Bjørnson; Exam. med. A. H. Heiberg til Distriktslæge i Mos Lægedistrikt; Fuldmægtig i Finants-Departem. C. A. Barth til Foged i nordre Helgelands Fogderi; Undertoldbetjente i Christiania Tolddistrikt Ole Nielsen og N. A. Rasch samt Overtoldbetjent i Frederikshalds Tolddistrikt H. B. Alstrup til Overtoldbetjente i Christiania Tolddistrikt.

— Under s. D. ere Efternævnte forundte Afsked i Naade: Chefen for Ørskougske Kompagni af Nordfjordske nationale Musketeerkorps Kapitain L. Daae med aarlig Pension 480 Spd. og Overtoldbetjent i Skiens Tolddistrikt D. M. Møller med aarlig Pension 500 Spd.

— Den 25—26de Aug. afholdtes paa Stav i Øier Præstegjeld i Gudbrandsdalen den fjerde almindelig norske Hesteudstilling, hvorved 172, for det meste i sit Slags fremragende Dyr, vare udstillede. Den største Præmie (50 Spd.) for Hingste, hvoraf 62 vare udstillede, tilkjendtes „Dølekongen," tilhørende Gaardbruger Niels Messelt i Storelvedalen. Forøvrigt var det en lang Række baade af ordinære og extraordinære Præmier, som uddeeltes, og hvorover Mgbl. for 4de Septbr. indeholder fuldstændig Fortegnelse.

— Politiet har nu i Dagbladene meddeelt Resultatet af Undersøgelserne angaaende Larebonden Knud Grøttes Mord. Den ene af de Mistænkte, den danske Skomagersvend Simonsen, har afgivet en Forklaring, ifølge hvilken hans Medarresterede, Tydskeren Priess, der logerede hos den Første, gjentagne Gange havde foreslaaet ham, at de skulde dræbe opgivne Folk og specielt, at de skulde gaae ind paa et større Handelshuus, myrde Personalet, der bestod af 3 Personer, sætte sig i Besiddelse af Pengene og tage Veien til Amerika. En anden Gang foreslog Priess at dræbe og plyndre en vis Pantelaaner i hans Bolig. Han havde ogsaa 14 Dage inden Knud Grøtte forsvandt foreslaaet at lokke en Larebonde med sig i Baad under Foregivende af at føre ham ud til et Skib, hvor man vilde kjøbe Lar, og underveis at slaa ham ihjel. Samme Formiddag, som Knud Grøtte myrdedes, fik Priess Simonsen med sig paa Torvet, hvor han kjøbte endeel Lar, der skulde føres til Frederiksborg, og hvorpaa han betalte 1 Mark. Siden fulgtes de til Revieret, hvor de leiede Baad, som de først fortøiede ved Hygæa, derpaa ved Pipervigen, og gik derefter tilbage til Byen og skiltes ad. Siden traf Simonsen i Østregade Priess med Larebonden, bærende endeel Lar, og efter den Førstes Anmodning fulgte han dem til Pipervigen, hvor Priess forklarede Bonden, at Laren skulde til Frederiksborg. Priess og Bonden steg i Baaden og satte af, men S. gik ind i Byen og indfandt sig igjen Kl. 5 ved Pipervigsbryggen, for efter Aftale at hjælpe til at ro Baaden til Revieret, og der fandt han da Priess alene, der forklarede, at Bonden alt var gaaet iland. Nu roede Priess og Simonsen til Blegøen, og hiin bød at forstrække S. med Penge, naar han bad derom, hvis denne vilde tie med hans tidligere Mordanslag og at han havde været sammen med nogen Larebonde den Dag; hertil føiede han en Trudsel om, i modsat Fald, at skyde ham med en Pistol, han drog frem. S. lovede at tie, og fik af Priess, som nu kastede Pistolen i Søen, 15 Spd., som han dog havde tilgode i Huusleie. Han saa nu, at Priess, der forud havde været pengeløs, havde en stor Pengetul, hvoriblandt flere Ti- og Femdalersedler, og derfor antog han, at Priess havde bestjaalet Bonden. Endnu samme Aften gik Priess med sin saakaldte Kone omkring til et Par Bekjendte og tog Afsked med dem, og senere om Aftenen færdedes han paa flere offentlige Steder. Næste Morgen afreiste han med Dampskib og Simonsen Dagen derpaa. Begge traf hinanden i Frederiksværn, hvor de den 15de Aug. toge Dampskibsbillet til Kjøbenhavn. Priess, der kalder sig „Økonom", skal være af velhavende Forældre nærved Berlin og har, siden han i Septbr. f. A. kom hid, faaet sig tilsendt 900 Thlr. Tiden har han tilbragt med at spadsere, fiske, jage og spille Kort. Mordet benægter han at have mindste Kundskab om. Simonsens Forklaring om, at han ikke var sammen i Baad med Priess og Larebonden, maa vel ansees for Udflugter.

— Laurvigs Blad berettede for nogen Tid tilbage, at forhenværende Storthingsmand Thormod Knudsen var afgaaet ved Døden. Skiens-Correspondenten benægtede dette, med den Bemærkning, at Knudsen nylig havde været seet i Skien. I Anledning heraf har Knudsen i sidstnævnte Blad indrykket en Benægtelse, ikke af sit Dødsfald, men af sin Nærværelse i Skien, som han erklærer for en „Fabel," da han ikke har været der i de sidste to Aar. Ved denne Benægtelse tør da ogsaa det andet vigtigere Spørgsmaal, om hvorvidt Manden endnu virkelig lever, ansees for tilfredsstillende besvaret.

— I Throndhjem lagdes 24de Aug. Grundstenen til den nye Centralarchiv-Bygning, hvortil sidste Storthing bevilgede 6300 Spd. Bygningen opføres efter Tegninger af Architekt Christie.

— Dødsfald. Kapitain og Chef for Vaageske Kompagni Joh. M. Brun † af throndhjemsk Halsesyge 13de August. — Statssekretær (forhenværende Regjeringsadvokat) J. Skjelderup, en Søn af den bekjendte medicinske Professor M. Skjelderup, † henved 59 Aar gammel. — Gaardbruger Morten Huseby i Aker, en agtet Kommunemand, Medstifter af Akers Sogneselskab og en af de ældste Medlemmer af Selskabet for Norges Vel, † sidst i August, 74 Aar gammel.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 37. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 13de September 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Den franske Salon i det 17de Aarhundrede.

(Af Jakob Falke.)

III.

Vilde vi nu opregne alle Hotel Rambouillets Gjæster, da maatte vi nævne alle dem, der i hine Tider eiede et Navn, ligegyldigt hvorpaa det grundede sig, naar det kun var forenet med Aand og Dannelse. Og dernæst, hvilket langt Tidsrum maatte vi omfatte! Vi stige med Malherbe og Mademoiselle Gournay tilbage i det 16de Aarhundrede, medens Bossuet, der som ung Abbé holdt sine første Taler i Hotel Rambouillets Salon, bærer dets Berømmelse med sig ind i det 18de. Vi maatte knytte Corneille og Richelieu, Voiture, Viinhandlersønnen, til den store Condé. Vi ville imidlertid kun i nogle korte Træk skildre et Par af Husets nærmeste Venner og Veninder.

Condé, dengang Hertug af Enghien, var neppe tyve Aar, da han tiltraadte sin Heltebane. Han blev strax Frankrigs Afgud, Repræsentanten paa Slagmarken for den ny, ideale Aandsretning, den som Corneille kjæmpede for paa Skuepladsen, Poussin i Kunsten, Descartes i Videnskaben, Madame de Rambouillet og Julie d'Angennes i Selskabslivet. I disse sin Hæders første Aar var det, han blev grebet af en saa heftig og sværmersk Kjærlighed, at den, da Standsforskjel gjorde et Ægteskab umuligt mellem ham og hans Elskede, tilsidst kastede ham ud i de politiske Stridigheders Hvirvel, og ikke lod den unge Marthe du Vigeau — saa hed hun — finde Ro før i Klosteret. Før de ulykkelige Frondeuroligheder var Condés Søster, den skjønne Hertuginde af Longueville Hoffets og Byens Afgud; hendes straalende Skjønhed, der paa samme Tid var blid og fordringsløs og tillige saa ærefrygtindgydende, udøvede sin Trolddom paa alle dem, der saa hende, endnu før de havde talt med hende og vare blevne fængslede af hendes Aandrighed. Ogsaa hun endte, efter et rigt bevæget og omvexlende Liv, i Klosteret.

En anden af Hotellets stadige Gjæster var den kokette Madame de Sablé. Hun var ubønhørlig i af Mændene at forlange den mest ubetingede Hengivenhed, Agtelse og ridderlige Trofasthed, uden at de nogensinde turde gjøre sig Haab om nogen anden Gjengjæld end hendes Bifald. Hun vilde see Alle for sine Fødder; det var en Tribut, hun syntes med Rette tilkom hende, og som hun modtog med en Dronnings hele nedladende Huldsalighed. Hendes grusomme Leg straffedes imidlertid haardt nok; hun indgik et ulykkeligt Ægteskab, og hendes Mand forlod hende tilsidst. Hun trak sig nu tilbage til et affidesliggende Gods, blev saa syg og var nær ved at tabe sin Skjønhed; da hun atter havde gjenvundet denne og Sundheden, vendte hun, stoltere end nogensinde før, tilbage til Selskabslivet og til Paris, hvor imidlertid hendes Mand var død. Hun begyndte paany med sine Erobringer og sine despotiske Herskerluner, indtil hun endelig, for anden Gang, skuffet og det nok dybt i et virkeligt Hjerteanliggende, trak sig tilbage til Port Royals klosterlige Eensomhed, dog ikke uden ogsaa her at danne et lidet Hof omkring sig og paa det Ivrigste deeltage i det literære Liv.

Mindre aandrig, men ogsaa mindre lunefuld, synes Angelique Paulet, Datter af Henrik IV's Finantsminister, mest at have tildraget sig den almindelige Opmærksomhed ved sin ydre Skjønhed. Hun gik dertil for at være sin Tids bedste Sangerinde; det var i denne Egenskab, hun havde høstet et saa eenstemmigt Bifald, da hun ved en Hoffest, hvor Historien om Arion og hans Delphin fremstilledes, udførte Sangerens Rolle.

Baron Montausier, hvem det endelig lykkedes at vinde den straalende Julie, efterat han i tretten lange Aar med exemplarisk Udholdenhed forgjæves havde sukket for hende, var en dygtig og tapper Soldat, men mere ved den herskende Mode og Tonen i Hotel Rambouillet end egentlig af Tilbøielighed hendragen til Poesiens og Skjønaandernes Dyrkelse. Kjærligheden gjorde, som det saa tidt skeer, den i Grunden prosaiske, brave Mand til Digter, men just ikke til nogen meget original. Engang indgav den ham dog en Idee, der ganske var efter Tidens Smag, og som han med Rette følte sig stolt af at være Fader til. Montausier er nemlig Ophavsmanden til „la Guirlande de Julie", en Række smaa, af Hotellets poetiske Gjæster forfattede Digte, der ere lagte i Munden paa en Krands Blomster, af hvilke hver bringer Julie sin Hyldning. Hende var da ogsaa hele Samlingen indviet til; den blev nitid reenskreven og smykket med zirlige Blomstermalerier af de dygtigste Mestere i det Fag. Montausier selv havde forfattet et Par af Digtene, der dog ikke netop vare de bedste i Samlingen.

Ulige mere Talent besad en anden nær Ven af Huset, Arnauld de Corbeville. Han var en dygtig og tapper Rytterofficier, men forstod ligesaa godt at haandtere Pennen, og udmærkede sig især ved sit Talent til at improvisere lette Smaavers. Markisen af Rambouillet brugte ham derfor ogsaa ofte som sin poetiske Sekretær, naar det gjaldt at faae smedet sammen et Rimbrev.

Den mest fremragende af disse „Skjønaander" og den egentlige Repræsentant for den eiendommelige Aandrighed, der udstrømmede fra Hotel Rambouillet, var uomtvistelig Viinhandlersønnen Voiture. Den Omgang, han fra Barnsbeen af havde pleiet med unge Adelsmænd, en omhyggelig Opdragelse, Aand og Vid og et usædvanligt Talent til at underholde og more, havde saa aldeles knyttet ham til de fornemste Saloner, at han, trods sin uadelige Slægt, turde omgaaes en Condé, en Hertuginde eller en Grevinde ganske som sin Lige. Ja, om han ogsaa, lunefuld og umaadelig forfængelig som han var, misbrugte den Borgerret, man havde indrømmet ham i disse Kredse, til at være uartig og stødende, saa man dog gjerne igjennem Fingre med

Ole Bull.

Efter Photograhi af Petersen, xylographeret af Kanne & Hansen i Leipzig.

ham. Mange kunde rigtignok ikke lide ham, saasom Montausier og Mademoiselle Scuderi, Andre taalte ham blot, blandt dem Madame de Sablé, for hvem han, forat være paa Moden og spille den store Mand, hyklede en rasende Kjærlighed, som han ikke i ringeste Maade følte. Ved Leilighed blev han vel ogsaa af og til mindet om sin Herkomst, saaledes som da Grevinde de Loges engang, da han gjentog en Historie, han nylig havde fortalt, tilraabte ham: „Den Historie har De fortalt en Gang før, slaa nu Tappen af en ny Tønde!“ Voiture var især saa værdifuld for Selskabskredsene som den fornemste Repræsentant for den lette Slags Digtning, som man kunde kalde Salonpoesi, og for den eiendommelige Brevliteratur, som man dengang skjænkede en saa omhyggelig Interesse.

Alle de, der kappedes med Voiture i denne Art Forfattervirksomhed, vare, som han, blandt Hotel Rambouillets Gjæster og bleve der tiltrods for deres borgerlige eller ialtfald mindre fornemme Fødsel ikke blot taalte, men ærede. Uden dem vilde denne Kreds ikke have været det, den var; naar den bekjendte sig til Aandrighedens Dyrkelse, maatte den ogsaa holde de Aandrige selv i Ære. Der finde vi da den alvorlige Balzac, der stred med Voiture om Æren af at være Tidens første Brevskriver, men som, misanthropisk som han var, og krænket over en formeentlig Mangel paa Anerkjendelse, pleiede at sætte sig hen i en Krog og føre alvorlige Samtaler med Corneille og Condé; dernæst Benserade, som Digter saare liden i det Store, men stor i Smaating, vi mene i de smaa Viser, Madrigaler, Quatrainer, for hvilke han altid fandt en gratiøs Form og et aandrigt Pointe; Sarazin, Hertuginden af Longuevilles Ledsager paa hendes eventyrlige Farter under Frondens Uroligheder, Forfatter af en Historie om Wallensteins Sammensværgelse og Mester i bout-rimé; den hæderlige, men pedantiske Chapelain, der som „Pucellens“ Digter grundigen ødelagde det store Navn, han som Kritiker havde erhvervet sig; Gombaud og Malleville, begge udmærkede i den lettere Genre, den første desuden bekjendt ved sin Roman „Endymion,“ der mere tilslører end afdækker hans gaadefulde Kjærlighedshistorie med Dronning Maria de Medici; Boisrobert, Richelieus Fortrolige; endelig Godeau, den lille exemplariske Biskop i Grasse, der, som livsglad, aandrig Abbé indført i Hotel Rambouillet, ofrede Julie d'Angennes sin første Tilbedelse og til Tak fik Tilnavnet „le nain de Julie,“ som derpaa blev greben af et platonisk Venskab til Angelique Paulet, hvis Død inspirerede ham hans bedste Digte, og som tilsidst endte med at erhverve sig et anseet Navn som religiøs Forfatter.

„Floden Okavango.“

Charles Anderssons yderst fængslende Reiseskildringer og Jagteventyr fra Okavango-Floden, der nu udkomme i en norsk Oversættelse, paa Cappelens Forlag, ledsages af flere meget tiltalende Billeder fra det afrikanske Jagt- og Folkeliv. Til Prøve gjengives her et af disse, fremstillende, hvorledes den „hvide Mand vises frem som et underligt Dyr.“ Vi benytte derhos Leiligheden til at bringe i Erindring, at den norske Oversættelse af denne interessante Bog udkommer paa Subskription, i Hefter til 24 ß, og vil for dem, som endnu inden Aarets Udløb tegne sig, komplet koste blot 1 Spd. — en i Forhold til Omfang og de ledsagende Illustrationer billig Penge.

„Floden Okavango“: Den hvide Mand vises frem som et underligt Dyr.

Turnfesten i Leipzig.

„Freude war in Trojas Hallen.“

Alle Forberedelser til den store Turnfest vare trufne den 1ste August; Staden stod da i fuldt Festsmykke, Borgerne gik omkring og saae fornøiet paa deres Værk, Lyst og Ro til Arbeide havde Ingen mere og Tusinder bevægede sig i Gaderne. Glædens Pulsslag havde bragt den hele Stad ud af de sædvanlige Folder.

Med Begeistring havde Leipzig optaget den Idee at see alle Tydsklands Turnere i sin Midte. „Med Kjærlighed vilde Staden hilse Turnere fra alle tydske „Gauen und Landen“, lød Svaret paa den første indledende Henvendelse, og sjelden har vel en Stad viist sig saa fane- og blomstersmykket som Leipzig den 1ste August. Hver Dør, hvert Vindu var indrammet af Blomster og Guirlander, Turnernes Devise „Frisch, froh, fromm, frei“ var anbragt i Myriader af Transparenter, Vers hilste de fremmede Brødre, Vers, hvori Digtekunsten var grusomt mishandlet; men Ingen saae paa Andet end den gode Mening. Høie Huse vare smykkede fra øverst til nederst med Faner af tung Silke; men den, som hang sin gamle forbrugte Fane ud fra sit fattige Huus, blev ligesaa vel forstaaet. Kort, det var en Stemning, som man blot oplever, naar Brødre samles med Brødre. Fanerne havde ingen andre Farver end Tydsklands sort-rød-gyldne, samt Turnernes røde og hvide; under den tydske Tricolor mødte Alle frem, som kom til Festen, ligesom de Alle skulde møde i den Festhall, paa hvis Spidse Germania thronede. Aldrig har vel det gamle Raadhuus anlagt en saa festlig Dragt; det stod der ligesom undseeligt over sine sortgraa Stene med Blomsterskrudet; thi Rig og Fattig havde kappedes om at sende Krandse hen til det Huus, hvorfra de kjære Gjæster skulde høre den første Velkomsthilsen. At den sort-rød-gyldne Fane ogsaa vaiede fra dette Huus, var i sin Orden; men den vakte glad Overraskelse fra det kongelige Paladses Tinde.

Turnerne modtoges paa Banegaarden, hvor et Musikchor og en Afdeling af Festkommitteen ventede dem fra den tidlige Morgen til langt paa Nat, da hvert Banetog bragte nye Gjæster. Bekrandsede Lokomotiver førte dem til Staden, og ikke før vare de ude af Vognen, før klingende Musik og et hjerteligt „Gut Heil“ hilste dem. De sprang lige ind i Festglæden; al Reisetræthed, Dagens Hede og Solskin, var i et Nu forglemt. Og ganske tomhændet kom man heller ikke; Würtembergerne bragte Alperoser med for Leipzigs Jomfruer, Münchenerne prægtige „Bouketter af Edelweiß som Hilsen fra Bayerns Bjerge“; Perlebergerne bragte en ung Eeg fra Ludvig Jahns Fødested Lautz; den skulde plantes i Leipzigs Jord til Erindring for kommende Slægter; de, som Intet havde, bragte sig selv og deres friske, glade Hjerter. Indtil den sildige Nat varede Modtagelsen, som intet officielt Præg havde; Værterne modtog blot sine Gjæster paa Jernbanegaarden og hver Vært bortførte glad sin Deel af det kjære Bytte.

Næste Morgen Kl. fem drog Turnernes Musikkorps gjennem Staden. Lystigt klang Horn og Trompeter og vækkede Syvsoverne til Festens glade Begyndelse. Og Tusinder fulgte det klingende Opraab; væk var Søvnen fra alle Dine, al Træthed var som blæst bort; den hele Himmel lo og i Staden hilsede Tusinder af Faner den nye Dag. „Gut Heil“ klang foran hver Dør, ud af hvert Vindu; det var Morgenhilsenen mellem Turnere og Borgere, mellem Alle, thi nu var der i Leipzig ingen Fremmede mere. Alle de unge Nysgjerrige ilede ud til Festhallen, som de endnu ikke havde seet i sit Smykke, i sin Storhed. Turnernes Flag vaiede i Morgenvinden, hvor de glade Grupper drog frem; overalt hilstes de af Jubel, kun Germania stod deroppe stille og tankefuld; mon det ikke dog har faldet hende vanskeligt at undertrykke et fornøiet Smil, da hun saa Tydsklands Sønner saa glade og ungdomsfriske ved sin Fod? Omnibusser og Droscher rulle frem og tilbage; den, som ikke har faaet Plads i Vognen, hænger fornøiet udenpaa, høit oppe i Luften, paa de Andres Skuldre; hvad gjør det ham, naar han blot kommer til Hallen? Og med Hurra og „Gut Heil“ gaar det fremad lynsnart, thi Kudsken vil tilbage og hente sig ny Ladning. Vel ryster mangen Philister betænkeligt paa Hovedet og mener Vognaxen maa knækkes, Omnibussen vælte; men Axen holder, Omnibussen lader sig ikke rokke i sin Ligevægt og det tager ingen bedrøvelig Ende, som spaaet er. I Festhallen gjenfinder man hinanden — om Aftenen har man jo kun gjort et flygtigt Bekjendtskab; Enhver har blot tænkt paa sin Vært, hvis Søn han blev i samme Nu; men her mødes Bekjendte, Venner, gamle Venner. Hvilke Omfavnelser, Saadant kan blot et Turnerbryst udholde! Med Denne har man studeret i Tübingen, med Hiin har man gjennemvandret Schwartzwald. I Festhallen er Tafler dækkede, hvert til 6000. Ved eet Bord 6000! Sextusindfold Glasklirren og Jubel og Sang paa eengang, det har Noget at betyde. Det er en Selvfølge, at ingen enkelt Tone bryder sig frem af denne Orkan, ikke engang Taffelmusikken høres af Andre end de Nærmestsiddende, og dog er det et mægtigt Orchester; men hvilken Magt forslaar mod disse fuldttonende, ungdommelige Røsters? Det var en Orkan af Glæde, af Taler, som Ingen hørte, af Hurraer, som besvaredes af andre Hurraer. Man lod das „schöne, große, heilige Vaterland leben.“ Schleswig-Holsteinerne vare Gjenstand for mest Hyldest og Sympathi; hvor blot en Schleswig-Holsteiner viste sig i Grupperne, blev han bogstavelig baaret paa Hænder. Efter Bordet sang „Liedertafel“ i Hallen, og senere hver Turnforenings Sangere for et Auditorium af mange Snese Tusinder, der havde samlet sig om Festhallen, og Sang og Klang varede længe efter at Nattevægteren havde begyndt sin stille Vandring og Stjernerne indbudt til Hvile.

Den anden Festdag imødesaaes med spændt Forventning, da den var Festens Brændpunkt; det store Festtog, et Tog paa mindst 150,000 Mennesker, skulde finde Sted denne anden Dag. Det er noget Storartet i, naar en heel stor Stad ruster sig til at deeltage i et stort Skuespil. Al Arbeidsrørelse var ophørt fra den tidlige Morgen, alle Butikker lukkede; Gammel og Ung, Alt, hvad der aandede inden Leipzigs Porte, havde taget sig en Glædesdag. Toget aabnedes af Turnernes Musikkorpser tilhest, derpaa kom de forskjellige Stater, som havde trukket Lod om Ordenen. Et selsomt Tilfælde havde givet Schleswig-Holsteinerne Forrangen; de aabnede Toget, og hvor de drog frem, frembragte deres floromhyllede Faner et eget Ryk i Hjerterne; her i dette festlige Tog gik de foran, ligesom for at minde Tydskland om en ubetalt Gjæld, om at de skulde være de Første, der befriedes af deres Elende. (!!) Derpaa kom Würtembergere, Badensere, Schwaber, Østerrigere o. s. v., og tilsidst Udlændinger. Alle Hjerter sloge høit. Dette var ingen Armee, der gik i Parademarsch med klingende Spil og Trompetslag; her var Tydsklands Ungdom, Fremtidshaabet. Tusindstemmig Jubel modtog Toget i alle Gader, Blomster og Krandse regnede ned fra Vinduerne. Schleswig-Holsteinernes Sørgefaner vakte overalt den dybeste Sympathi; overalt, hvor de viste sig, blev der et Øieblik Dødsstilhed, og i mangt et Øie kom Taarer. Her saa man en Vært hurtig forfriske sin Gjæst, som han Dagen før havde seet for første Gang, men som allerede var hans Busenfreund; han havde staaet udenfor sin Huusdør med Iispunsch og Glas, for at vente paa ham, thi Heden var stor og en Forfriskelse kunde vel gjøres nødig; hist nøder en Vært sin Gjæst til at tømme en fyldt Chope Øl; man maa have Noget i Maven, thi Enthusiasmen tærer, det er en gammel Sats.

Den tydske Turnfest for tre Aar siden var en Bagatel mod denne. Den første Opfordring fulgtes blot af 1000, og nu gik Solen op over en Fest, hvortil Tydskland aldrig har seet Mage. Om Eftermiddagen udførte Turnerne deres Øvelser. Skjønt alle disse Unge ingenlunde havde havt Tid til at indøve deres Kunster sammen, udførtes de dog som af et eneste uhyre Legeme, og man forbausedes over hvilke Fremskridt denne endnu unge Kunst havde gjort i de faa Aar siden man sidst havde været sammen. Kl. 9 udførte Leipzigs Turner-Brandkorps en Manøvre under bengalsk Ild, for at vise, hvorlunde kjække Mænd kunne beherske selv det frygteligste Element, naar de blot ere enige.

(Efter Illustr. Zeitg.)

Nekrolog.

Baron Fr. W. Wedel-Jarlsberg.

Frederik Wilhelm Wedel-Jarlsberg er født i Mai 1787 paa Sortebrødre-Kloster ved Nestved i Sjælland, hvilket hans Fader, Kammerherre Major Frederik Christian Baron Wedel-Jarlsberg 1788 blev Eier af. Faderen, Kammerherre Wedel-Jarlsberg, var eneste Søn af Geheime-Konferentsraad og Ridder af Elephanten Frederik Wilhelm Wedel-Jarlsberg til Raunstrup i Sjælland, eneste Broder af Lehnsgreve til Jarlsberg, Christian Otto Wedel-Jarlsberg, hvis Sønnesøn Statholder Johan Caspar Herman Wedel-Jarlsberg var. Efter Faderens Død 1790 arvede Kammerherren, nu afdøde Fr. W. Wedel-Jarlsbergs Fader, ogsaa Hovedgaarden Raunstrup, som han dog solgte 1804, ligesom ogsaa noget senere Sortebrødre-Kloster, men kjøbte istedet Søegaard ved Nestved, hvor han om Somrene boede. Han sysselsatte sig fra Aaret 1804 af i længere Tid [illegible] at bestyre et nationalt (omvandrende) Provindstheater, der især gav Forestillinger i Nestved, Helsingør og Odense. Theatret var hans Kjæphest, og han skrev en Hob originale Theaterstykker, hvoraf mindst et halvt Snees ere særskilt trykte, men som dog alle for længe siden ere glemte, ja som ikke engang i sin Nyhed vakte nogen Opmærksomhed. Det er denne Mand, hvem Forfatterinden af „Amtmandens Døtre" omtaler i „De lange Nætter" (S. 169 og senerehen) som velbekjendt under Navnet „Theaterbaronen." Han døde først i 1831, over 74 Aar gammel. Han havde ikke alene en Mani for Theatervæsenet, men i det Hele for Forfatterskab og var paa det politiske og statsøkonomiske Feldt en af de mest produktive Brochure-Forfattere i de paa det Slags Produkter overvættes rige Aaringer forud for Trykkefrihedsforordningen af 1799. Han var to Gange gift, første Gang med Comtesse Ulrica Eleonora Brockdorff af Huset Kletkamp, hvilken Døden berøvede ham 1790, og anden Gang med Constance de Koskull, fra hvem han blev separeret.

I det første af disse Ægteskaber blev den nu afdøde Baron Frederik Wilhelm Wedel-Jarlsberg født. Efterat han i sit 4de Aar havde mistet sin Moder, sattes han senerehen ind i Christiani's bekjendte Institut, hvor han gik i 5 Aar; derefter frekventerede han i 3 Aar Herlufsholms Skole. 20de April 1803 blev han Officier, Aaret efter Student, og 1805 tog han juridisk Forberedelses-Examen. I 1807 deeltog han i Affæren ved Herfølge mod de Engelske under Wellesley (Wellington), og blev derunder saaret. Deels som Følge heraf og for at gjenvinde sin Helbred, deels for at kunne fortsætte sine Studeringer, søgte han i Decbr. s. A. Afsked fra Militærtjenesten. 1808 tog han latinsk-juridisk Examen med næstbedste Charakteer og blev strax efter ansat, først som Volontør og derpaa som Auskultant i Rentekammeret. I 1809 sendtes han, strax efter Fredsslutningen med Sverige, med Depecher til Statholderen i Norge, hvor han opholdt sig, da Prinds Christian August tiltraadte sin Reise til Sverige, og deeltog i den Subskription, som grundlagde Selskabet for Norges Vel, i hvilket han senere

Turnfesten i Leipzig.

fungerede som Distriktsbestyrer. — Den 22de Oktober 1811 udnævntes han til Amtmand i Finmarkens Amt og indtraadte Aaret efter i Ægteskab med Ingeborg Margarete v. Haffner, Datter af Oberst og Kammerherre H., i hvilket Ægteskab der skjænkedes ham 10 Børn, hvoraf 6 Sønner og en Datter nu lever. — I Decbr. 1813 forsattes han til Amtmand i Bratsberg Amt i senere Statholder Løvenskjolds Sted, og 20de Mai 1814 „udkaaredes han til som Befuldmægtiget for Alten-Talvig Sogn i Finmarken at frembære Adresse til Regenten og i Tilfælde afgive Møde ved Rigsforsamlingen paa Eidsvold." 28de Jan. 1815 paalagdes han, ved Siden af det ham anfortroede Amt, at bestyre Amtsforretningerne i Laurvigs Grevskab i den entledigede Kammerjunker Lowzows Sted. Senere s. A. fik han ogsaa Befaling at overtage de civile Overøvrighedsforretninger vedkommende Kjøbstæderne i de ham anfortroede Amter, og saaledes ogsaa for Laurvig, hvilket foranledigede, at han fik Tilladelse til at tage Bopæl paa Brunlaug Gaard, beliggende i Byens Nærhed. — 1817 udkaaredes han til Storthingsmand for Laurvigs Amt, men gjorde Indsigelse mod Valget, fordi han ikke havde opholdt sig her i Landet i det lovbestemte Antal Aar, hvilken Indsigelse ved Storthingets Beslutning af 5te April blev tagen til Følge. 1819 entledigedes han fra Overøvrighedsforretningerne i Laurvigs Grevskab, og i 1838 ansøgte han, paa Grund af svækket Helbred, om Toldinspektør-Embedet i Porsgrund, hvortil han udnævntes 29de Marts. I 1844 befordredes han til Toldinspektør i Laurvig, i hvilken Stilling han forblev til 1859, da han søgte sin Afsked. Temmelig pludselig bortkaldtes han ved Døden 26de Juli 1863. — I 1821 hædredes han med Nordstjerne-Ordenens Ridderkors, og i 1836 blev han Kommandør af samme Orden. I 1815 modtog han en Guldtobaksdaase af (daværende Kronprinds) Carl Johan, hvem han ledsagede paa hans og hans Søns Reise i Bratsbergs og Laurvigs Amter.

Oversigt over norske Blades Indhold.

Det er en gammel Klage fra Throndhjem og Tromsø, at der sørges saa stedmoderligt for disse Distrikter med Hensyn til Kommunikationen mellem dem indbyrdes. Især maa Regjeringen høre ilde, fordi den sender de mindste Dampskibe, der ikke paa langt nær kunne overtage den betydelige Godsforsendelse, i Nordlandsrouten, medens den beholder de største her sydpaa. Den Idee, at lade Farten paa Nordland overgaae i den private Spekulations Hænder i Lighed med hvad der tidligere er skeet med Farten mellem Christiania rundt Kysten til Throndhjem, er derfor omfattet med levende Interesse af Tromsø, Throndhjems og Bergens Blade. Spørgsmaalet har imidlertid været, om det skal blive Bergen eller Throndhjem, hvem det først lykkes at bringe et saadant Foretagende i Gang, idet det deraf vil afhænge, hvilket af disse Steder vil blive Routens Endepunkt i Syd og saaledes komme til at tilrive sig Fordelen ved denne Trafik. Bergenserne ere allerede komne saalangt, at de i England have indkjøbt et Dampskib for denne Route og det synes saaledes som om disse ville løbe af med Seieren, hvilket giver Throndhjemsposten Anledning til at klage over Mangel paa „Almeenaand" hos de forsigtige throndhjemske Pengemænd. Tromsøavisen har taget Parti for Bergen — navnlig af Hensyn til Tranforsendelsen for at undgaae Omlosning. Mærkeligt nok er der, efter hvad sidstnævnte Blad oplyser, tegnet mange Aktier i Vefsens Præstegjeld paa Helgeland, hvilket synes at tyde paa, at en Forandring i det bestaaende Forhold ansees ønskelig ogsaa udenfor de nærmest interesserede Byer.

Det lader til at Optagelsen af det sidste Statslaan vil give Morgenbladet og Aftenbladet Anledning til en lang, skjønt forhaabentlig ublodig Krig. Morgenbladet paastaar, at Statsraad Helliesen har forhastet sig med at afslutte Laanet, idet han ved at give sig bedre Tid, maatte have kunnet opnaae bedre Vilkaar. Aftenbladet har selvfølgelig taget det modsatte Parti,

senest i en indsendt Artikel med Motto: „Mange ere de, der ønske at styre Statens Finantser, men ikke Enhver kan saadant anbetroes.“ Den Insinuation, som ligger i dette Motto, er neppe ganske nødvendig til Sagens Belysning, og burde derfor maaskee helst været borte. Sagen er vel, at der fra de forskjellige Sider bliver tillagt de ydre Forhold, hvorunder Laanet afsluttedes, en forskjellig Vægt, og muligt er det, hvad ogsaa Morgenbladet selv antyder, at Regjeringen i Hensynet til det danske Spørgsmaals Stilling har seet en forstærket Grund til at paaskynde Afgjørelsen. Hvor nær eller hvor fjern Krigen er, kan imidlertid ingen vide; men paafaldende er det, at vore mest læste Blade ikke synes at have nogen Lyst til at følge de svenske og danske Blades Exempel, der i længere Tid ivrigen have diskutteret de forenede Rigers Stilling i Tilfælde af noget aggressivt Skridt fra Tydsklands Side mod det danske Monarchi. Selv om man ikke finder at burde udtale sig om det i Sverige og Danmark senest omtvistede Spørgsmaal, om de Danske bør ansee en Exekution i Holsteen som casus belli, vil dog almindelige Udtalelser af Sympathi for den danske Sag og om vor Villighed til at støtte den med Handling, nu være paa sin rette Plads. Det eneste Blad, der i den senere Tid har indladt sig herpaa, er „Dagbladet,“ som derom har havt en Diskussion med det danske Blad af samme Navn.

Publikum lever, uagtet Avisernes Magerhed forøvrigt, dog for Tiden ganske godt paa Larebonde-Literaturen, der gjennem Christiania-Bladene og Christianiakorrespondenter villig forplantes omkring i Provindserne.

Literatur.

Den danske Erobring af England og Normandie, ved J. J. O. Worsaae. Kbhvn. Gyldend. Bogh. 1863. S. 418. Forf., hvis Værk: „Minder om de Danske og Nordmændene i England, Skotland og Irland“ har vundet saa god Modtagelse baade i vor hjemlige og i den engelske Læseverden, har efter gjentagne Udferder til Aastederne senere ladet trykke „Meddelelser fra Normandie og Bretagne“ og „Oplysninger om Danelagen i England“ og nys i sit ovennævnte Arbeide foruden at give en samlet Fremstilling af Danernes Landvindinger i Vesterleden sat sig den Opgave, „at udskille Sagn fra Historie og derved muliggjøre en broderlig Skifteforretning mellem de Danske og deres nordlige Naboer, Nordmændene, om hvert Folks rette Adkomst til de store historiske Minder i Vesterleden og en lignende Deling mellem Danerne og deres sydlige Naboer, Tydskerne.“ En saadan Udskillelse af Sagn fra Historie i Overgangstiden imellem begge byder os dog ofte ikkun lærde Gjetninger for ældgammel Tro og tomt Rum for Minder, der meget vel kunne have havt sin gode Kilde, skjønt denne nu ikke længer er synlig eller paaviselig. Altfor tit glemmer Granskeren, at Gjetning endnu er langtfra Gaadens Løsning, og at den læge Læser, om han end ikke trøster sig til at sætte Noget af egen Opfindelse istedenfor den Gave, Lærdommen byder ham, dog kræver Syn for Sagn, naar han nødes at opgive det sidste, der som Fædrearv har været ham kjært. Og naar Lægmanden saaledes, som i det foreliggende Emne, seer den ene Lærebygning, mere lysende og kunstrig end den anden, falde ligesaa braat i Grus som den fremstod, og den næste snart fylde Toften med lignende Levninger af sin Herlighed, da maa det lærde Laug ikke dømme os som Kjættere, om vi engang imellemstunder minde dets Mestere om, at det ikkun er Skaldene, men ikke Sagamænd, der have Lov at digte. Allerede Estrup søgte i sin Tid at rokke Snorres Udsagn og gammel Folketro ved sin Paastand paa Normandie for sit Fødeland, som dets rette historiske Odel og Eie. Munch gaar vel ind paa den Synsmaade, at Hovedflokken og de fleste Høvdinger i de Hære, som under Navn af Normanner herjede Frisland, Flæmingjeland og Frankrige, nærmest vare udgangne fra Danmark. Ikkedestomindre hævder han Nordmandie som norsk Landvinding, idet han sætter Seierherrernes Hjemland i det af sudrøne Sagamænd nævnte, ældre „Northmannia“ ved Eideren, i et af Nordmænd dannet Rige i Sønderjylland, der skulde have været Skatland under det vestfoldske i Norge, og havt fælles Overhoved med dette i Gudrød Veidekonge, der gjøres til Eet med Saxes Gautrek og de frankiske Aarbogforfattere Godofredus. N. M. Petersen havde vel i 1835 fremkastet som Gjetning en Tanke om slig Eenhed imellem disse to Konger; men Munch gjør denne løse Gjetning uden videre til videnskabelig Kjendsgjerning. Den djærve Danske, Dr. Jessen snur Sagen om, gjør, støttet til frankiske Sagamænds Vidnesbyrd, vort Vestfold til et sønderjydsk Skatland og gjetter, at Godfred, Karlamagnus sejerrige Modstander, af norske Hirdskalde egenraadig er sat ind i Ynglingetal, som Veidekongen Gudrød, for derved at gjøre Haarfagers Ætt saameget gildere, uden at dog disse Skalde mærkelig nok med eet eneste Ord nævne den Stordaad, der skulde have lokket dem til hin lovløse Gjerning. Tydskeren, Prof. Maurer, svær sig i Fostbroderlag med Danerne imod Nordmændenes nye Paastand paa Sønderjylland som oldnorskt Lydland, medens Nordmændene paa sin Side med mærkelig Selvfornegtelse have tildømt Tydskerne Odelsret til alt Danmark og Sydsverige, som ældgammelt tydsk Land. Er det „schleswig-holsteinske“ Spørgsmaal allerede blevet broget nok ved lærde Digtninger, saa have vi nu ovenikjøbet faaet os paa Halsen et „schlesvig-vestfoldsk“ Stridsemne, der seer end mere fabelagtigt og forviklet ud, og hvis Løsning truer den mellemrigske Fred med største Fare, om det er sandt, at Frænde næst er Fiende værst, og fordi de onde Vædsker her ikke kunne faae Udgang paa den „blødige Val.“ Det er, som Gunnar sagde til Skarphedin, saaledes sørget for, at Hugg skiftes i Gaarde. Mod hiin norske Lære fremføre Danerne bl. A. Frankernes og Tydskernes egen udtrykkelige Vedkjendelse af, at disse selv kaldte alle Nordboerne med et Fællesnavn „Northmanner,“ fordi de boede i Nord, (septentrionales homines,) Dani et Sveones quos Northmannos vocamus et omne septentrionale littus et omnes in eo insulas tenent, saaat dette Navn mere var et Steds- end et Folkenavn, ligesom det ogsaa utrykkelig tillægges, at under hiint Navn meentes baade Daner, Svear og Gøter, „Danernes Folk, der ogsaa særlig (proprie) kaldes Northmanner,“ — „Northmanner, der kaldes Daner“; „Nordmannernes Hær var sammensat af de Djærveste blandt Danerne, Sveonerne og Norveierne (saaledes særskilt Navn for Nordmændene, hvis Navn da ikke er det samme som Nordmannernes)“. Saa sige Einhard, (Karl den Stores Samtidige og Sagamand), Enhard, Geographen af Ravenna og Munken Ammonius. Fremdeles forekommer hos dem slige Udtryk som „Northmannernes Fædreland, der ogsaa af de Gamle kaldes Dania.“ „Svear eller Gøter eller Northmanner, om de bedre kaldes saa.“ Mester Adam sagde ogsaa i sin Tid: Daner og Svear og andre Folk hiinsides Dania kaldes alle af Frankernes Sagamænd Nordmanner.“

Det er derfor et ligefremt Mistag, naar Munch lærer, at de ældre udenlandske Kilder under Navnet „Normanner“ ikkun tænkte sig Nordmænd og jydske Daner, men ikke alle Skandinaver, navnlig ikke Svensker, Skaaninger og Odaner. Navnet „Northmannia“ om Sønderjylland lærer os derfor endnu Intet om hvorvidt dette Landskab paa hin Tid havde Indbyggere af blandet norskt og danskt Blod, som Munch tror, men siger hverken mere eller mindre, end hvad vi ellers vide, at Landet var en gammel nordisk Grændsebygd; og vi have saaledes ingen Trang til noget norskt Rige der, for derved at faae Rede paa hiint mod Nord pegende Navn. Naar Frankerne idelig omtale Daner og Normanner om hverandre, som Deeltagere i hine Vikingetog, saa vil Munch have dette tolket, om norske Høvdinger fra Sønderjylland og deres vestfoldske Hærfølge samt deres danske, lydende Ledingsmænd, Noget, der meget ligner et Magtbud eller et coup d'etat. Fremdeles minde danske Forf. om Vanskeligheden eller Umuligheden for hiint lille, paa Hederne og søndenfor Slien øde og mod Vest af Friser bygde Landskab gjennem saa lange Tider og i ustandselig Mængde at udsende Vikinghære, som dem, der oversvømmede Rhinlandene og Valland og udbredte Skræk over Spanien, Sydfrankrige og Italien. W. spørger ogsaa med Rette, hvorledes de andre Daner, der ellers fore saa vide i Vesterviking, skulde have siddet udenfor hine Herjetog, der dog af samtidige Sagamænd i selve det herjede Land saa udtrykkelig og særlig tillægges dem ved Siden af andre Nordfolk. Paa den anden Side indrømmer W. med god Villie, at Danenavnet i Oldtiden, foruden som Særnavn for Danerne, som eget Folk, dog meget ofte forekommer som fælles Navn for Nordboerne, og at Modersmaalets gamle Hjemmenavn: „dansk Tunge,“ viser, at Danevældet i folkelig Henseende ligesom i statsretlig fordum gik langt udenfor Danmark, og at bl. A. det norske Viken ofte regnedes derunder. Den Forudsætning ligger derfor nær, som han ogsaa selv hentyder til, at vore Vikverjer virksomt have deeltaget i disse Stortog, ligesom Vestfoldinger særskilt nævnes blandt Loirenormannerne; og Hr. W. veed selv mangen Gang ikke enten han skal tillægge Nordmænd eller Daner denne eller hiin Daad. Vel har han villet finde Vidnesbyrd for Danernes afgjorte Overvægt i mangfoldige nordiske Egennavne, som endnu nyttes af Normannerne. Men alle slige, som Forf. har opregnet i dette Øiemed, kunne fuldkommen ligesaa vel være norske som danske; ja Prof. Munch har endog troet, i Navne som „Elboeuf“ o. desl. at finde Hjemmel for sin modsatte Lære om Nordmændenes Overvægt, fordi Endelsen „boeuf“ nærmest skulde svare til det norske „bœ,“ modsat dansk „by,“ skjønt det neppe hidtil er godtgjort, at der paa hiin Tid var saa mærkelig Mon paa dette Ords Udtale i Viken og Danmark, som den M. har udhævet. Og naar Hr. W. finder et danskt Særkjende i Huse af Bindingsverk og klinet Leer, som endnu sees mange Steder i Normandie, saa synes han at glemme, hvad han selv i denne Bog lærer os, at de fleste Bygninger i Danmark endnu paa Knut hin Riges Tid vare af Træ, ligesom i de andre Nordlande. Heller ikke turde det være noget uimodsigeligt dansk Slægts-Mærke, at Bøndergaardene i Nordmandie ofte ligge sammen i Byer. Thi det Samme gjenfindes over alt Fastlandet. Og selv i Norge gives, navnlig vestenfjelds, mangfoldige tætbygde Grænder og Gaarde, der stundom have indtil 20 Opsiddere, og som Alt vel overveiet og navnlig Folkemængdens ulige Tæthed i begge Lande —, svarer til og i Danmark utvivlsomt vilde faae Navn af Byer, ligesom i Sverige, der lige op i Nordland har ikkun altformange af slige. — Det Samme, som oven er sagt, gjælder ogsaa i det Hele om de af Forf. nævnte nordiske Retsædvaner, der have efterladt Spor i Nordmandie, skjønt den af ham nævnte, saakaldte „Rebning“ ved Skifte af Landeiendomme vel nærmest viser til Danmark, da slig Sæd ofte nævnes i dets ældre Love og egner sig vel der, men mindre for de store Vidder i vort Land. Vi ere saaledes endnu lige nær med Hensyn til det lovede Skifte af Sameiet.

(Sluttes.)

— **Naturvidenskabelige Værker.** Paa Philipsens Forlag (Kjøbenhavn) er udkommet: Naturkræfterne i Menneskets Tjeneste. Belærende Underholdninger paa Videnskabens og Industriens Gebet af Aug. Thomsen. Med en Mængde i Texten indtrykte oplysende Afbildninger. Første Levering Priis 25 ß. I Prospektus hedder det: „Dette Værk vil ikke blot give en Skildring af de forskjellige Naturkræfter men meget væsentlig gaa ind paa deres Anvendelse i Industriens Tjeneste, saa at det vil have sin store Interesse ikke blot for dem, der ere traadte i nærmere Forhold til Videnskaben, ikke blot for enhver dannet Mand, der ønsker at sætte sig noget nærmere ind i de naturvidenskabelige Forhold, men specielt for alle Industridrivende, som uden Undtagelse kunne drage større eller mindre Nytte af Naturvidenskabens Fremskridt, og som ville — hvad Erfaringen tilstrækkelig viser — komme til at føle et haardt Tryk, hvis de ikke i Tide følge den Udvikling paa Technikens Gebet, som Naturvidenskaben fremkalder“. — Dette Værk, som den driftige Forlægger her har formaaet Forfatteren til efter Tidens Behov at udarbeide, vil blive baade almeenbelærende og underholdende, og fortjener i høi Grad at anbefales, navnlig til alle Industridrivende. Udstyret er meget smukt saavel hvad Tryk og Papir som Træsnit angaar. Det Hele udkommer i 6 Leveringer og vil for norske Kjøbere komme paa 1 Spd. 30 ß.

Af tidligere paabegyndte Værker paa samme Forlag er hidkommet følgende Fortsættelser: Underverdenen med dens Skatte og Vidundere af Dr. Hartwig, 2den Levering, med et tontrykt Billede af Fingals-Hulen; Agerbrugets Naturlove af Justus v. Liebig, 2den Levering, og Tidsskrift for populære Fremstillinger af Naturvidenskaben, anden Række 5te Binds 4de Levering, hvilken indeholder tredie og sidste Afsnit af Darwins Theori om Arternes Oprindelse, hvortil den danske Bearbeider har knyttet en længere Efterskrift; No. 3 af Tyndalls Forelæsninger over Lyslæren, Nogle Træk af Vestindiens Krybdyrliv, samlede af Chr. Lütken (med flere Træsnit) samt en kortere Notits om en „ny Theplante“.

— Paa Jac. Andersens Enkes Forlag i Throndhjem er udkommet 2den Halvdeel af **Ludvig Holbergs Epigrammer,** oversatte fra Latin af Jens Justesen (med den ligeoverfor trykte latinske Text) S. 161—347. Vi have tvende Gange tidligere (sidst i No. 25 f. A.) anbefalet denne med philologisk Grundighed, poetisk Sands og i virkelig Holbergsk Aand udførte Oversættelse til vore Læseres Opmærksomhed, og vi gjentage her kun vor Anbefaling, med det Tilføiende, at det er saalangt fra, at Oversætteren har gaaet træt under sit møisommelige Arbeide, at han tvertimod, eftersom han skrider frem, ikke blot viser den større Færdighed, som Øvelsen medfører, men ogsaa en stadigt dybere Indtrængen i sin Original. I det Hele tør dette Arbeide betegnes som det mærkeligste paa Oversættelsernes Gebet, som vor Literatur har at opvise, og ingen Kjender og Ynder af Holbergs Aand og Lune vil fortryde paa at have anskaffet sig det.

Norge.

Christiania. Paa første Side af dette No. gives et efter Photographi xylographeret Portræt af vor berømte Landsmand, Violinisten Ole Bull. Talrigheden af Biographier af denne Kunstner i Forening med Enkeltes Udførlighed satte os et Øieblik i Tvivl, om hvorvidt vi tillige skulde indlade os paa at medgive Portrætet nogen egentlig Text. Men Hensynet til, at de længste, nemlig Henr. Wergelands særskilt trykte Biographi og Winter-Hjelms i Morgenbladet optagne, allerede ligge temmelig langt tilbage i Tiden (den ene over 20, den anden 10 Aar tilbage), og saaledes deelviis ere forældede og i hvert Fald maa antages at være ubekjendte for en stor Deel af Nutidens Læsere, har efter nærmere Overveielse, bestemt os til at knytte en Skizze af Kunstnerens Liv til Portrætet, hvilken saaledes skal følge i et følgende No.

— Det sidste Statslaan paa $1\frac{1}{2}$ Million Spd. er afsluttet til $98\frac{1}{2}$ pCt. med 2 pCt. Provision eller Netto $96\frac{1}{2}$ pCt; saaledes er dette Statslaan en $\frac{1}{2}$ pCt. dyrere end Hypothekbankens i Februar d. A. optagne Laan, og det uagtet denne Banks Obligationer paa Børsene staa 2 pCt. slettere end Statsobligationerne. Mgbl. finder, at Statskassen absolut har faaet 1 pCt. for lidet og derved lidt et Tab af 15,000 Spd., hvorfor Skylden tillægges den nye Finantschefs for store Hurtighed til at afslutte Laanet.

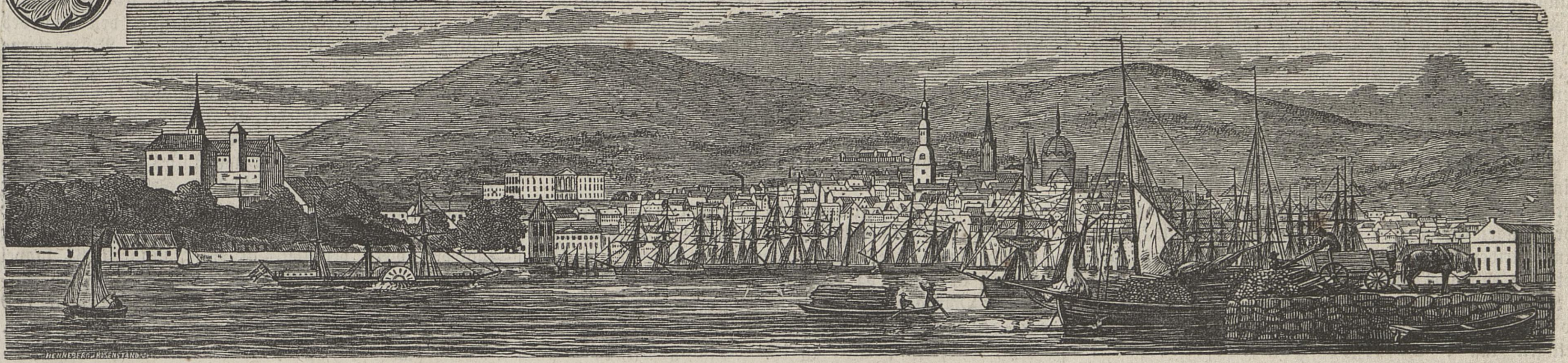
— En Pantelaaner (tidligere Snedkersvend) Rossing, der havde skrevet Falsk paa en Obligation paa 100 Spd. og laant omtr. 800 Spd. af forskjellige Personer, og som derpaa i Vaares rømte med et Emigrantskib til Amerika, er bragt hid tilbage af Politibetjent Ring, der af hans Kreditorer var sendt efter ham, og som arresterede ham paa Skibet ved Kvarantæne-Stationen Stat Island tæt udenfor New-York. Rossing var da næsten uden Penge eller Værdisager; thi han havde alt i Christiania forødt de ham anbetroede Penge, tildeels ved Spil, idet han paa een Dag i Keglespil havde tabt ikke mindre end 218 Spd.

— I Notitsen angaaende Priismedaillernes sidste Uddeling staar feilagtigen, at L. Bidenkap fik den Skjelderupske Medaille, hvilken ikke blev uddeelt. Han som de Andre tildeeltes nemlig Hs. Maj. Kongens Prismedaille.

☞ **Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.**

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen, (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 38. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 20de September 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Maanedlig politisk Revue.

(Ved Jonas Lie.)

Den skandinaviske Alliance — Norges Udenrigspolitik. Efter alle de Fakta, som nu foreligge, har man Føie til at ansee det for temmelig utvivlsomt, at et skandinavisk Forsvarsforbund mod Tydskland enten er afsluttet eller ialfald er iførd med at blive dette. Der var altsaa dog en Ild under al denne Røg af Rygter, som i den sidste Tid er stegen tilveirs. Før Hs. Majestæts Reise til Skodsborg for at besøge den danske Konge hed det saaledes, at der iforveien i svensk Statsraad havde været Tale om Rustninger, om hos Stænderne at begjære et Kreditiv paa 6,000,000 Rdlr., om at nedsætte det hemmelige Udvalg, der kan forlanges valgt ved vigtige politiske Begivenheder, som ikke taale Offentligheden. Saa var det Lord Palmerstons Tale i Parliamentet om, at Danmark i Tilfælde af, at Tydskland angreb, ikke vilde komme til at staae alene, vor Konges Samtale med Udenrigsminister Hall paa Skodsborg og Prinds Oskars Ytringer til Grev Rechberg i Wien, der vidt og bredt kommenteredes af Pressen. Siden kom det svenske Aftonblads franske Revue og fortalte lige ud, at Sverige i Stilhed rustede sig, og at Forsvarsforbundet ikke blot var igjære, men endelig afsluttet, hvilket sidste da nok ogsaa efter de sidste Dages Oplysninger synes at være Sandheden. Sverige har, hedder det, forpligtet sig til at stille 17,500 Mand, Norge 7,500 for det Tilfælde, at Tydskerne gaae over Eideren, ligesom Danmark for det Fald, at de norsk-svenske Tropper bleve overførte til Danmark, skulde tilsvare Krigsomkostningerne. Til Gjengjæld vil Rygtet vide, at Danmark skal bistaae os, hvis vi engageres i Krig til Vaaren med Rusland. I Danmark sammendrages for Tiden en Troppesamling nede ved Dannevirke under Meza, vel kjendt som en af Heltene fra forrige Krig, hvilken Troppesamling den danske Konge skal overvære. At det denne Gang er mere alvorligt meent fra Tydsklands Side fremgaar ogsaa af den Omstændighed, at Østerrige, efter de seneste Efterretninger, har meddeelt Rusland og Vestmagterne, at Tydsklands Fordring om, at Danmark skal tilbagekalde Kundgjørelsen af 30te Marts, er at betragte som et Ultimatum, hvis Ikke-Efterkommelse ubetinget medfører Exekution.

Vi Nordmænd have da paa slig Rygtets Viis faaet nogenlunde Nys om den for Nationen ikke saa ganske uinteressante Nyhed, at vi sandsynligviis have forpligtet os til en Alliance, der kan komme til at koste os baade Velfærd og Blod og føre os hen i en Krigs uberegnelige Eventualiteter. Nationens Fremtid skal altsaa nu være sat som Indsats — billigere gaar nemlig ikke Krigens Spil — og kanhænde havde Nationen heller ikke saameget derimod at sige endda, naar Nogen bare greit og tydelig kunde forklare os, hvorfor vi saadan skulle resikere at stille hen foran de tydske Kanoner til en Begyndelse disse 7,500 af vore Medborgere, som hver have et Hjem og en gavnlig Virksomhed at tabes for, og hvorfor vi skulle give hen til en Krig vor lille Driftskapital, det med saa megen Umage endelig anskaffede Brækjern i et fattigt anstrængt Folks Haand? Spørgsmaalet svæver os vistnok Alle paa Læberne, men, hvad vi ere i Beraad med, er, hvem vi skulle henvende det til. Hvad hedder og hvor boer den Mand, som skal gjøre Folket og Storthinget Rede og Rigtighed, fordi dets Navn er skrevet under denne store Kontrakt? Havde denne Mand at vise for sig noget tilsvarende Stort, som Nationen til Vederlag skulde opnaa, eller nogen Nationalpligt, som forlanger dette Offer af den — han kunde ikke faa en mere storsindet og i Synsmaader liberalere Principal at forsvare sig for end den fattige norske Nation! Thi under det Præg af praktisk Tørhed og kanske Bondevæsen, som haardt Arbeide lægger over den, gjemmer den et Gemyt, der høilig tiltales af det Store, dette sidste, hvad den nødig selv vil være ved, maaskee endog vel saa langt hen i det Eventyrlige, som vore svenske Brødre. Naar vor Nation virkelig vil Noget, kan den tage i sin fattige Lomme saa rundt som en engelsk Lord til en Forlystelse, og den er langtfra for smaat slagen i Aanden til jo at kunne gjøres indlysende enhver virkelig praktisk fornuftig Plan, som Sverige i Fælles-Politiken formaar at udbrede for dens Øine. Men, hvad den norske Nation for at kunne sympatisere med slige skjæbnesvangre Sager som specielt denne Alliancetraktat, først og fremst maa ville, det er at faae en konstitutionel Besked om dens virkelige Beskaffenhed, det er at see en Statsmand at turde paatage sig Ansvaret for denne Udenrigspolitik ligeoverfor Nationen. Vi ønske, saavidt dette nu lader sig gjøre, at faae den Tryghed, som en slig Garanti kan byde os, for at ikke vort Blod f. Ex. i dette Tilfælde kun forlanges til at besegle den svenske Gammel-Adels Opfatning af Skandinavismen, hvorefter denne kun er en dum Folkeillusion, der kan bruges af en listig svensk Erobringspolitik til at bringe baade Danmarks og Norges Hoveder sammen i Afhængighed under Karl den Tolvtes gamle, ærerige Hat. Man er hos os — skjønt ellers lidet bevandret i Udenrigspolitikens Mysterier — ikke uopmærksom paa, at den Manderstrømske Politik fra vægtige Hold nede i Danmark er beskyldt for i Skandinavismen at tjene de samme ogsaa i Sverige forældede Anskuelser, som med Nya dagl. Allehanda — før Svenska Tidningen — og Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning til publike Organer saa vel bleve besørgede ogsaa mod os i de sidste beklagelige Unionstvistigheder mellem Broderrigerne. En saadan mystisk Forholdelse af en oplyst Nations naturlige Ret til i saa skjebnesvangert Anliggende som dens Udenrigspolitik at faae Lov til at see en Haand for sig, maa med Nødvendighed i et Forhold som det, Norge staar i til Sverige, fremavle Mistro; men slig Utryghed og slige Tvivl, der bestandig vil hindre os fra med fuldt Hjerte at følge Sveriges Politik, vilde være som strøgne bort fra Nationens Øine i det samme Øjeblik, som den fik Garantien for sin udenrigske Politik i en Mand, der bar den med Ansvarlighed ligeover for den. Sammen med det svenske Folk ville vi Normænd gjerne kjæmpe os frem, hvor langt det skal være, thi det, vide vi, blev et Samarbeide paa vores begges Selvstændighed, Statssikkerhed og Frihed. Og Politiken hos dem af os Normænd, der ere skandinavisk sindede, er kun den simple, at faae ogsaa det danske Folk frit og selvstændigt med som tredie Interessent i dette Udviklingens Arbeide, hvorimod fornuftige Folk i vort Land vistnok slet ikke sværmer for en Skandinavisme, som skulde føre til Dynastiforandringer dernede i Danmark eller andre for dette Lands Selvstændighed resikable Indretninger. Vor Mangel paa ansvarlig Mand for denne Politik for Norges Vedkommende maa derfor for det Fald, at det bliver Alvor med Alliancetraktaten, nødvendigviis gjøre vort Storthing raadvildt med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt det tør overtage Ansvaret for at besegle denne ubekjendte, os mystiske Politik — der jo, hvis den var saa fuldkommen ogsaa i det norske Folks Interesse, gjerne kunde tillades kontrolleret — med de 7500 Landsmænd, som denne for det Første forlanger stillede ud i Kugleregnen, og Paabydelse af et tungt Krigsstyr over Landet. Forlanges og loves Garantien ikke denne Gang, saa vil vort Folk ialfald, naar det først een Gang alvorligt har prøvet, hvad det har paa sig saadan at lade sig føre med tilbundne Øine hen til en Krigs Slagterbænk, og det der da kanskee har mistet nogle Tusinde Mand, nogle Millioner i Penge og endeel Aar af sin Udvikling, vide at skaffe sig baade Besked om og Garanti for hvor det trækkes hen. Bliver saa dernæst Talen om, at f. Ex. til den anden Side Finland ogsaa skal „skandinaviseres," ville vi, rige ved Erfaring, neppe finde os i nok engang at see vort Lands Ressourcer og Samtykke hænge som blot og bar Portdépée paa det svenske Sværd, hvor dette saa hugger hen, og hvilke politiske Brødskiver det end vil skjære.

I Modsætning til vor indre frie Forfatning er vor Statsform udad mod Udenrigspolitiken fuldkommen iklædt Enevældets Former. Den ledes af Hs. Majestæt personlig og siden 1835 med en hossiddende i Anliggendet magtløs norsk Minister. Kongens Udenrigspolitik har til Modvægt kun Storthingets grundlovmæssige Ret til at nægte Penge, Folk i Tilfælde af Angrebskrig etc., samt nogle paa moralsk Indflydelse beregnede Formaliteters Iagttagelse, f. Ex. i Tilfælde af Krig Indberetning fra den norske Regjering om Rigets Tilstand og Afholdelse af overordentligt svensk-norskt Statsraad. Men nogen mellem disse to Magter liggende, dem begge forenende konstitutionel Organisation for Udenrigspolitiken findes som bekjendt ikke. Vi have ikke som Sverige nogen ansvarlig Minister eller noget hemmeligt Udvalg, der kan lede denne Politik efter Folkevillien, hellerikke som Danmark foruden en Minister noget Rigsraad, som kan standse en altfor løbsk Politik i Farten. Vi eie kun vort Storthings Ret til at nægte at være med paa Politiken, naar den alt er drevet til slig Yderlighed, at vi kanske mod vor Villie alligevel maa gaa med, fordi Situationen af den ukontrollable Politik alt er draget uafværgelig op over Landet. Broderrigernes udenrigske Fællesinteresser kan altsaa af Unionskongen for Norges Vedkommende indtil et vist yderligt Punkt styres aldeles efter personligt Lune, medens han for Sveriges Vedkommende i denne Henseende er folkebunden. Naar saaledes et udenrigsk Fællesanliggende af den for Sveriges Folk ansvarlige Udenrigsminister foredrages for Hs. Majestæt, sidder en for Norges Folk uansvarlig norsk Statsmand hos og hører paa med Ret til at holde Taler. Men der, hvor den svenske Udenrigsminister paa sit Lands Vegne ved Nægtelse af sin Kontrasignatur har Magt til at standse det Hele, indtil Hs. Majestæt faar udnævnt en anden Minister, som deler hans Anskuelse, der har vor Mand fremdeles kun sin Ret til at udtale sin Formening, medens Sagen for hans Skyld gaar frem, som om han aldrig havde

været til. Vor Stilling til den fælles ydre Unionspolitik lider altsaa under to Tryk, først af vort eget Lands totale Mangel paa konstitutionel Garanti i Forhold til Kongens personlige Villie for vort Vedkommende i disse Anliggender, og dernæst af den Indflydelse, som det svenske Broderfolk netop gjennem den Omstændighed, at det eier disse konstitutionelle Former til Organ for sin Villie kan udøve paa Kongens personlige Beslutning, der saaledes i disse udenrigske Fællesanliggender til den ene Side mod Norge er ganske ubunden af Folkevillien, og til den anden Side mod Sverige derimod er influeret af samme. Men da denne fælles Udenrigspolitik, for at begge Lande skulle føle sine Interesser tilfredsstillende varetagne i dens Beslutninger, forudsætter en forudgaaende upartisk Udjevning af dem efter deres respektive Medfør og Vigtighed, er det let at indsee, at Norge med sin i disse Anliggender manglende konstitutionelle Forfatning og paa Grund deraf manglende Indflydelse paa deres Ledning maa trække det korteste Straa og derfor mangen Gang maa gaae med paa en Politik, som kanske strider imod dets egen Interesse. Herved faar det Hele endog et Skin, som om det var den svenske Udenrigsministers Underskrift, som ogsaa forbinder Norge, og som om vor Udenrigspolitik retligen laa i Sveriges Hænder istedetfor i Kongens personlige. Saavidt vi har hørt blev allerede nogle Aar efter Foreningen for Storthinget i 1821 eller 1824 fremsat et Grundlovsforslag om en ansvarlig Statsminister for det Udenrigske, hvilket Forslag dengang imidlertid blev udsat til Behandling paa et følgende Storthing, men hvilket Forslag siden er gaaet i Glemmebogen for de andre Anliggender, hvoraf Samfundet har været optaget. Forlangendet om at den svenske Udenrigsminister tillige skal være en for Norge ansvarlig Embedsmand er ogsaa fremsat i Unionskommitteens Forslag af 1845.

I Finland, hvilket det ligger i den russiske Keisers Interesse at nationalisere imod den svenske Kulturs Indflydelse, har Keiseren ved en Forordning i flere Henseender ligestillet det finske Sprog som officielt med det som saadant før eneherskende svenske Sprog, Noget som vistnok ogsaa maa siges i høi Grad at være berettiget, eftersom den finske Nationalitet unægtelig har lige saa megen Ret til at anerkjendes som noget andet Lands, og denne nu ogsaa blandt Finlands mest dannede Mænd finder stedse flere Forkjæmpere. Et Tegn herpaa er ogsaa Finlands Stræben efter et eget Flag, der vistnok ikke er fremkommet bare af dette Lands øieblikkelige Interesse af under den forventede Krig mellem Rusland og Vestmagterne at faa beskyttet sin Handel, sin Trælastexport etc., men ogsaa af et i det finske Folk liggende nationalt Forlangende. Finnerne ere alt blevet enige om Farverne i sit Flag, hvilket jo ialfald er et Stykke paa Veien til at faa det. Det skal være rødt med gult Kors og staalblaa Kanter, og Runeberg har tydet disse Farver i det smukke Vers, der er gaaet Skandinaviens Presse rundt:

> „Blod tolkar här de dagar flydda,
> Då Suomis ande slet sit band,
> Och Stålet skal vårt Guld beskydda,
> Och Guldet är vårt fosterland.“

I Finland er den russiske Keiser paa sin Reise, modsat af hvad den svenske Presse søgte at udbrede, modtaget meget godt. Han vender med det Første tilbage igjen for at aabne Landdagen, hvortil Valgene nu ere færdige. Desværre synes en Hungersnød at skulle forestaa Finland til Vinteren ligesom i Vinteren 1862.

Fyrstekongressen i Frankfurt, der begyndte den 16de August, har endelig imod alle Udsigter i sit sidste Møde den 1ste September præsteret et Resultat, idet med nogle Afændringer det af Østerrig fremsatte Reformforslag har faaet Pluraliteten for sig. Det slemme Varsel, som toges af den Omstændighed, at Staden Frankfurt til Anledningen havde anskaffet sig for 10,000 fl. i Fyrværkerier, er saaledes ikke for det første opfyldt. Men at der endnu maa være adskillig langt fra dette opnaaede første Resultat til den endelige Tilstand, hvorefter Forbundsreformen virkelig bliver fællestydsk Forfatning, synes dog saa temmelig klart, aldenstund Østerrigs Konkurrent til Storvældet i Tydskland, den preussiske Stat, ikke har givet sit Samtykke, og desuden mindre Forbundsstater som Bernburg, Detmold, Hamburg, Danmark have været urepræsenterede ved Mødet, medens andre af dem, nemlig Weimar, Schwerin, Waldeck og Baden have vægret sig for at medunderskrive Frankfurter-Protokollen. Dette Reformdramas anden Akt kan saaledes lettelig blive en Akt, der lader det Hele gaa istykker igjen, saameget hellere som Reformforslaget foruden at udfordre de respektive Landdages Samtykke endvidere skal forelægges den første i Henhold til samme Reformakt udvalgte Delegeretforsamling af de tydske Kammere til endelig Sanktion eller Ikkesanktion en bloc, og en saadan tydskfolkelig Samling ventes ikke at ville være tilfreds med den Reform, som Fyrsterne kunne finde sin Regning ved at byde. I Korthed refereret indeholder det nu færdige Reformforslag Bestemmelse om:

1. Et Direktorium med 6 Forbundsdirektører, der hver har 1 Stemme under Østerrigs Forsæde med Preussen som Suppleant. Østerrig og Preussen faae hver een Stemme, Sachsen, Wurtemberg og Hannover een Stemme, Baden, Hessen-Darmstadt, Kurhessen, Holsteen, Luxemburg, Nassau, Meklenburgerne, Schwerin og Strelitz een Stemme, og alle de øvrige Fyrstendømmer og Fristæder een Stemme. Direktoriet er tillagt Forbundsexsekutivet, Ledelsen af Hærvæsenet og Kystforsvaret; det synes ogsaa at være tillagt Retten til at erklære Krig og slutte Fred, dette sidste dog under Samtykke af det ved Siden af Direktoriet som Administrativorgan stillede

2. Forbundsraad, bestaaende af Befuldmægtigede fra de enkelte Regjeringer, under Forsæde af Østerrig og hvori Østerrig og Preussen hver skulle have 2 Stemmer.

3. Et treaarigt Centralparlament, bestaaende af 302 Medlemmer valgte efter forskjelligt Forholdstal fra de forskjellige Staters Kammere, saaledes at 2/3 vælges af andet og 1/3 af første Kammer. Under dettes Omraade ligger den fælles Forbundslovgivning.

4. En Forbundsret, bestaaende af 1 Præsident, 2 Vicepræsidenter og tolv ordentlige Medlemmer, der skal dømme i de Anliggender, som vedrøre de fælles Forbundslove eller efter Omstændighederne være Voldgift under Tilkaldelse af 12 overordentlige Medlemmer.

Dette indviklede Statsmaskineri skulde saaledes arbeide ovenpaa Hovedet af alt det andet umaadelige gammeldagse Regjeringsmaskineri, hvoraf Tydskland med dets Utallighed af Miniatursouverainer alt før er belæsset. Sammenlignes denne Forbundsforfatning med den simpelt konstruerede amerikanske Unionsforfatning, med dens greie Basis af omtrentlig identiske Forfatninger for de enkelte Stater, faar man, synes os, et stærkt Indtryk af, at dette Reformforslag atter kun er et storartet, optheoretiseret, tydsk „Einheits“-Luftkastel. En anden Sag, om de Politikere skulde gjette rigtigt, som mene, at der med det Hele kun er Østerrigs Mening at samle endeel tydske Stater om sig, saamange som muligt, overladende Resten til Preussen, for saaledes at hidføre et stærkt østerrigsk „Sydtydskland“ i Modsætning til et preussisk „Nordtydskland.“ Dette Eenhedsforsøg er da ogsaa af Stormagterne efter deres Interesser betragtet med forskjellige Øine. Medens Italien og Frankrig saaledes i Cirkulærdepescher til deres Gesandter udtale, at Reformaktens § 8, der handler om Direktoriets Ret til at erklære Krig og slutte Fred, true deres Interesser, har England i Frankfurt havt ikke mindre end tre af sine Statsmænd henne for at hjælpe paa Tydskernes Enighed i Værket. Paa den anden Side finde Italienerne dog ogsaa, at den tydske Statseenheds Existence er en Borgen saavel for deres egen som for Polens, eftersom de alle jo hvile paa Erkjendelsen af Nationalitetens Sætning.

Den russisk-polske Strid har med een Gang taget en meget fredelig Vending. Østerrigs, Frankrigs og Englands Noter med „identiske Konklusioner“ afgik allerede i Midten af August uden endnu at have opnaaet noget Svar, skjønt saadant dog ventes i disse Dage. De „identiske Konklusioner“ løde paa, at Rusland selv maatte svare for de mulige Følger af et fortsat Afslag. En saadan Følge har man da bl. A. tænkt sig at være den, at Polen i Lighed med Grækenland i 1826, Belgien i 1830 og Sydstaterne i 1861 kunde blive anerkjendt som krigførende Magt. Imidlertid ere baade Østerrigs og Englands Interesser i den polske Sag undergaaede væsentlige Forandringer. Medens paa den ene Side Østerrig fra umiddelbart at drive denne Sag, har som Hovedsag taget fat paa det Arbeide at faa Tydskland helt eller for endeel konsolideret omkring sig, har ogsaa England trukket sig tilbage fra den franske Politik, som man tror, af Frygt for ved en Krig med Rusland tillige at faa Amerika paa Halsen. En senere Cirkulærdepesche fra Drouyn de Lhuys til Frankrigs Gesandter viser, at Frankrige i det polske Spørgsmaal ikke har isinde at staae alene. Det er ikke første Gang, at Napoleon og det franske Folk seer sig skuffet af det engelske Folk, der unegtelig har en Evne til ikke at lade sig illusionere af store og ædle Formaal, hvoriblandt jo Polens Gjenoprettelse unægteligt maa henregnes, og besidder en vidunderlig Kraft til efter sin Egeninteresses Bydende at kunne i slige Sager standse paa hvilketsomhelst fremskredent Punkt. I saa Henseende har den tause Mand i Tuillerierne en lang Regning af lidte Skuffelser at gjøre op med England, naar Dagen engang kommer, og denne Regning vil det franske Folk visseligen af fuldt Hjerte hjælpe ham til at faae betalt. Det er ikke længe siden, han under Englands Skadefryd lodes alene i de mexikanske Moradser, og bagover før den Tid ligger der som Perler paa en Snor i det franske Folks Erindring en Række af lignende Affærer, ligetil hans Statskoup, ja kanske i Napoleon den 3dies Sjæl lige tilbage til den Dag, da hans Onkel gik ombord paa Belerophon, saa stolt betroende sig til Englands Høimodighed og derfor lønnedes med Hudson Lowe. Frankrig er hellerikke det eneste Land, som staar med en saadan Regning paa England i Haanden. Amerika staar nu paa den anden Side med en ligesaa lang af tilføiede Krænkelser og er fuldt saa ivrig som Frankrig paa at faae den betalt. Derfor er England nu blevet ængsteligt og trækker sig tilbage fra den polske Politik, der tilslut kunde lede til et saadant ubehageligt Opgjør. Istedetfor den saaledes splittede Alliance mellem Østerrige og Vestmagterne hedder det nu, at Frankrige er i Begreb med at knytte en anden og ganske uventet med Rusland og Preussen, hvilken skal være indledet af Fyrsten af Hohenzolern, som fortiden befinder sig St. Cloud. Det polske Spørgsmaal skal til den Ende sluttes med endeel Indrømmelser af Rusland til Polens Selvstyrelse. I et Familieraad, hvortil foruden den russiske Keisers egne Slægtninge kun Fyrst Gortschakoff var tilstede, skal der saaledes være besluttet, at fra Januar 1864 saavel Rusland som Polen skal erholde en konstitutionel Forfatning. Rusland bliver til den Ende deelt i 9 Kredse hver med sine særskilte Landdage, nemlig: St. Petersburg, Moskau, Kjew, Odessa, Wilna, Warschau, Kasan og Irkutsk. Polen erholder en Rigsdag for sig selv. Fælles for det hele russiske Rige skal igjen være et Parliament bestaaende af 2 Kammere, det første med 300 paa Livstid af Keiseren valgte Medlemmer, det andet med 450 Medlemmer, der vælges for visse Aar. Det hedte sluttelig, at Storfyrst Constantin igjen skulde blive Statholder i Polen for at „læge det Saar, som Murawieff har slaaet det“; men dette har ikke bekræftet sig, idet Storfyrst Constantin kun kommer til at staa ved i Navnet, medens General Berg bliver Postens virkelige Mand. Imidlertid fortsætte Polakkerne alene deres fortvivlede Kamp under deres energiske Nationalregjering, der nu skal ville indkalde et polsk af 300 Medlemmer bestaaende Parliament i London.

Fra Amerika haves som sidste Efterretning, at det stærke Fort Sumpter, en af de 3de Fæstninger, som stænge for Charleston, der af Nordstaternes Admiral Dahlgreen fra Søsiden den 22de August beleires, medens General Gilmore fra Landsiden bombardere med „græsk Ild“, er falden, og saaledes er vel den Tid nær, da Charleston maa overgive sig. Overhovedet viser Alt, at Sydstaternes Sag staar meget slet. Deres Præsident Jefferson Davis har proklameret Udskrivning af alle vaabendygtige Mænd fra 18 til 45 Aar, truet med ogsaa paa sin Side at væbne Slaverne, at opbyde 500,000 af dem og har den 21de August holdt en almindelig Bededag for Slaveriet. Sydens Pengevæsen er i en skrækkelig Uorden. 100 Dollars i Guld staar f. Ex i Savannah lige med 1150 i Paris og i Richmond lige med 1000 Dollars i Papiir, medens i Norden Guldagioen ikke er høiere end indtil 28 pr. Cent. Ene ved Indtagelsen af Jernbanecentralpunktet Jackson har Nordstaterne standset Jernbanekommunikationerne for Syden paa en Mængde Linier, der nævnes Great-Northern, Missisippi-Northern, Orleans-Jackson og Tennessee Jernbanelinierne, og dette Tab er af de Sydlige erklæret uerstatteligt. Det Gebet, som Syden indehavde, var før 838,206 □ Mile, og nu har det kun igjen omtrent 1/4 eller 244,000 □ Mile. Det Gebet, som de beherske, indskrænker sig fortiden til Østvirginien, Nord- og Sydcarolina, samt Georgien, i hvilke Stater Sydens hele Troppestyrke staar. Det Sydvestlige lige til Hjertet af Alabama er besat af Unionstropperne. Nordens Budget viser 20,000,000 Dollars mindre Gjæld end paaregnet, for hvilket gunstige Resultat det naturligviis har maattet staa sin Standret i det engelske Blad Times. Lincoln skal have erklæret det franske Overgreb i Mexiko for et Brud paa Monroeerklæringen, udstedt under James Monroes Præsidentur (han var to Gange Præsident fra 1817—1825), og gaaende ud paa, at Unionen ikke vil taale Europas Indblanding i nogen Deel af det søndenfor Unionen liggende amerikanske Fastlands Anliggender. New-York Herald meldte i den Anledning som Rygte, at Lincoln har anmodet Napoleon om at frafalde Oprettelsen af Monarchi i Mexico samt desuden ogsaa at han skulde have tilsagt Rusland Alliance i Tilfælde af en Krig mod Vestmagterne. Den nordamerikanske Gesandt i Frankfurt har meldt sig som Agent tillige for Mexiko, der saaledes ikke i sin napoleontiske Statsform af Nordstaterne erkjendes, medens Sydstaterne derimod for i Mexiko at faa en Modvægt og Hjælper mod Norden helder til sammes Erkjendelse. Til Gjengjæld er i Paris om Mexico en fransk Brochure udkommet, som omvendt bebuder Frankriges Erkjendelse af Sydstaterne. At Erkehertug Maximilian antager Mexikos Krone, som ene kan opretholdes ved franske Bajonetter, synes nu vist; denne skal som Be-

tingelse have fordret ogsaa Englands Garanti. I Mangel af denne peges der paa J. Bonaparte Patterson, Søn af Jerome Bonaparte i Ægteskab med Mrs. Patterson. Et fransk Occupationskorps skal forblive i Landet en vis Tid og underholdes af det. Juarez har imidlertid forlangt Bistand i Washington. Denne mexicanske Affære har vistnok lagt Spiren til en Fremtid fuld af politiske Forviklinger mellem Europa og Amerika. Ved den er nemlig europæisk og amerikansk Politik bragt hinanden nærmere og i et engere Stridigshedsforhold end tilforn.

Ægyptologiske Studier.

(Meddeelt af Cand. mag. J. Lieblein.)

I.

Det er nu omtrent 40 Aar, siden man begyndte at læse Hieroglyferne, og de Resultater, som deraf ere fremgaaede med Hensyn til en rigtig Forstaaelse af det gammelægyptiske Sprog og Liv i Almindelighed, ere saa mange og betydningsfulde, at vel ogsaa norske Læsere ville have Interesse af at gjøre sig bekjendt med de vigtigste af dem. Vi skulle her meddele, hvorledes man har lært at læse Hieroglyferne, og idet vi søge at bringe de ægyptiske Skrifttegns Natur og Beskaffenhed til Anskuelighed, ville vi faa Anledning til at vise, at Hieroglyferne i sig bare Spiren til Udvikling af en fuldstændig Bogstavskrift.

I omtrent et Par Aartusinder have Menneskene gaaet og stirret paa de Billeder og underlige Tegn, der i saa rig Mængde findes paa de ægyptiske Mindesmærker, og have derved været grebne af den eiendommelige Trolddom, som det Skjulte og Hemmelighedsfulde pleier at udøve paa Mennesket. Da man fra gamle Tider af havde hørt saameget om Ægyptens Undere og Visdom, antog man, at de dunkle Tegn, dersom man blot kunde tyde dem, vilde afdække Livets og Universets Undere. Man mente en lang Tid, at hvert enkelt Tegn indeholdt et helt Begreb, og idet man under denne Forudsætning forsøgte paa at oversætte, fik man ud de underligste Ting. Saaledes oversatte en tydsk Jesuit, Athanasius Kircher, en Gruppe, der simpelt hen indeholder Ordet „Keiser“ paa følgende Viis: „Osiris er Frugtbarhedens og den hele Vegetaons Ophav, hans skabende Kraft er ført ned fra Himmelen i hans Rige ved den hellige Mophta.“ En Anden fandt over Indgangen til det store Tempel i Dendera „en Oversættelse af Davids 100de Psalme, affattet for at indbyde Menneskene til at træde ind i Guds Tempel.“ Man maatte nødvendigviis komme til saadanne urimelige Resultater, naar man begyndte med det Vanskeligste og det som laa fjernest, nemlig med Hieroglyfernes Tydning, uden forud at have banet sig Overgangen gjennem det Lettere. Man undersøgte ikke engang om Ægypterne havde et eget Sprog, eller om der af dette endnu fandtes Rester, som kunde lede til Hieroglyfernes Forstaaelse. Nu findes der virkelig et saadant Sprog, det koptiske nemlig, og det maatte snart blive indlysende, saasnart man opdagede dettes Sammenhæng med det gammelægyptiske Sprog, at man kun gjennem hint kunde komme til dette. Allerede den forhen nævnte A. Kircher havde i Midten af det 17de Aarhundrede udarbeidet en koptisk Grammatik og en Ordbog uden dog selv at ane, hvilke Hjælpemidler han derved tilveiebragte til Forstaaelsen af Hieroglyferne. Det var Franskmanden Etienne Qvatremére, som til Evidents godtgjorde, at det koptiske Sprog var det ægyptiske Sprog selv, overført fra Mund til Mund og skrevet med græske Bogstaver ligefra Christendommens Indførelse i Ægypten indtil vore Dage.

Napoleons Tog til Ægypten gav imidlertid det vigtigste Stød til Studiet af det gammelægyptiske Liv og Sprog; han havde med sig et stort Antal Kunstnere og Lærde, der skulde afbilde og beskrive alle de mærkværdige Mindesmærker, som findes der, og saaledes blev hint Tog istedetfor en Erobring af Folk og Land en Erobring af et totusindaarigt Afsnit af Menneskehedens Historie. Frugten af disse Mænds Arbeider var et kostbart Værk, hvori findes tro Afbildninger af ægyptiske Mindesmærker og hieroglyfiske Indskrifter, og det var først ved Udgivelsen af dette Værk, at de hieroglyfiske Studier egentlig begyndte. Vi ville især fremhæve en Steen, som den franske Artillerieofficier Bouchard i August 1799 fandt ved Skandsegravninger i Rosette. Denne bekjendte, saakaldte Rosette-Steen har en tredobbelt Indskrift, en i hieroglyfiske Tegn en i demotiske og en i græske Bogstaver. Man undersøgte først den græske Text, som angav, at Stenen var opsat til Ære for Ptolemæus Epiphanes, og at de to andre Indskrifter indeholdt det samme, som den græske. Englænderne, som ved Seiren over Franskmændene i Ægypten vare komne i Besiddelse af Rosettestenen, besørgede Aftryk af den omdelt blandt Europas Lærde. Blandt disse var Meningerne meget delte om, hvorledes man skulde tænke sig de to ubekjendte Skriftarter, uagtet den danske Lærde Georg Zoëga allerede tidligere havde fremsat rigtige Meninger om den ægyptiske Skrifts Beskaffenhed. Det er Franskmanden Silvestre de Sacy, Svensken Åkerblad og Englænderen Thomas Young, hvem det lærde Europa har at takke for de første rigtige Anskuelser om Rosettestenens Indskrift. Af de to ubekjendte Skriftarter undersøgte man først den demotiske, da Texten her var fuldstændig, medens det øvre Stykke af Stenen var afbrudt, hvorved en Del af den hieroglyfiske Text, der stod øverst, var gaaet tabt. Ved at sammenholde den demotiske Text, der indeholder 32 Linier, med den bekjendte græske og ved at maale Afstandene mellem de enkelte Tegngrupper fandt Silvestre de Sacy ud nogle flere Gange tilbagevendende, Grupper, der efter den Plads, som de indtog, efter Sammenligning med den græske Text, nødvendigvis maatte indeholde Navnene Ptolemæus, Berenike og Alexander. Han erkjendte ogsaa Tegnenes alfabetiske Natur, men kunde ikke opløse de angivne Navne i sine enkelte Bestanddele.

Åkerblad fortsatte og udvidede disse Jagttagelser; han udsondrede største Parten af de alfabetiske Elementer i hine Egennavne og udarbeidede heraf et demotisk Alfabet, som vistnok var mangelfuldt og i nogle Enkeltheder feilagtigt, men Hovedanskuelsen var rigtig. Derimod strandede han fuldstændigt, naar han vilde analysere de Grupper, som indeholdt andet end hine Navne. Han betragtede den demotiske Skrift som helt og holdent alfabetisk, og havde ingen Anelse om, at Vokaler i Midten af Stavelserne, i Lighed med de semitiske Sprog, kunde udelades; heri laa den eneste Aarsag til de Urigtigheder, han begik i Bestemmelsen af de alfabetiske Elementer i de græske Egennavne. Saavel Silvestre de Sacy, som Åkerblad offentliggjorde Resultatet af sine Forskninger i Aaret 1802.

Englænderen Young, en lærd Læge, som ved sine mathematiske og fysikalske Opdagelser har gjort sit Navn i Videnskaben udødeligt, foreslog Rettelse og Fuldstændiggjørelse af Åkerblads Alfabet. Han læste ligeledes i den demotiske Text flere ægyptiske Ord, efterat han først til den Ende havde lært Koptisk.

Hidtil havde der kun været Spørgsmaal om den demotiske Text. Young var den første, der begyndte at beskjæftige sig med den hieroglyfiske Text og han blev den første, som læste hieroglyfiske Tegn rigtigt. Han udsondrede de alfabetiske Elementer i Navnene Ptolemæus og Berenike og bestemte derved fem hieroglyfiske Bogstaver ganske rigtigt, fire tilnærmelsesviis rigtigt, men sex feilagtigt. Young antog urigtigt, at de hieroglyfiske Tegn vare lutter Begrebsbetegnelser, at f. Ex. en Løve betegnede simpelt hen blot en Løve at en Tyr betegnede en Tyr eller billedlig „Styrke,“ at en Strudsfjær først og fremst skulde betyde blot en Strudsfjær, men dernæst symbolsk „Retfærdighed,“ fordi, som Horapollon siger, alle Strudsfjære ere lige. Alfabetisk bleve de, mente han, blot brugte i fremmede Egennavne paa samme Maade, som endnu Chineserne gjøre, naar de skrive europæiske Navne. Saaledes tegnede de en Ørn for at angive Lyden A, fordi en Ørn paa Ægyptisk hedder achm og altsaa begynder med Lyden A, en Løve til at angive Lyden L, fordi Løven heder laboi, o. s. v. En saadan Overførelse af oprindelige Begrebstegn til Lydtegn har virkelig, som vi senere skulle se, fundet Sted i den ægyptiske Skrift og for saa vidt havde ogsaa Young Ret, men han tog høilig Feil, naar han mente, at Lydtegn kun anvendtes ved Skrivningen af fremmede Navne. Uagtet nu vistnok Young feilede i denne og flere andre Henseender, saa har han dog indlagt sig Fortjenesten af først at have læst hieroglyfiske Bogstaver, og at have nedlagt det rige Tankefrø i den store og omfattende Aand, hvem det var givet endelig at løse det flertusindaarige Problem.

Denne Mand var J. F. Champollion den Yngre, født i Nærheden af Grenoble i Aaret 1790. Han havde allerede meget tidligt med en ungdommelig Sjæls hele Begeistring hengivet sig til ægyptiske Studier, men var længe fangen i sin Samtids vildfarende Meninger, indtil Youngs i 1819 offentliggjorte Arbeide, som det lader til, bragte ham ind paa den rigtige Vei. Men nu gjorde han saa rivende Fremskridt, at han allerede i 1822 kunde levere et temmeligt fuldstændigt hieroglyfisk og demotisk Alfabet, paavist ved Analysering af 80 græske og romerske Navne og Titler, og to Aar senere fremtraadte han med en Fremstilling af hele det hieroglyfiske Skriftsystem, hvis Rigtighed han godtgjorde ved Fortolkning af omtrent 450 hieroglyfiske Grupper. Da Champollion meddelte disse Resultater af sine Undersøgelser, protesterede Young og gjorde Fordring paa Æren af, først at have fundet Nøglen til Hieroglyfernes Læsning. Og det kan ikke nægtes, at Champollion endnu i 1821, altsaa to Aar efterat Young havde gjort sin Opdagelse, ved Udgivelsen af en Afhandling om den ægyptiske Skrift viste, at han fremdeles stod paa det gamle feilagtige Standpunkt, men allerede Aaret efter, i hvilken Mellemtid han havde gjort sig bekjendt med Youngs Skrift, fremtraadte med sit hieroglyfiske Alfabet. Det kan heller ikke nægtes, at Champollion og hans Broder Champollion Figeac senere ængstelig have søgt at inddrage og tilintetgjøre alle Exemplarer af hin i 1821 udgivne Afhandling, uden Tvivl fordi den afgav et ubehageligt Vidnesbyrd om, at Champollion med et Slag, og, som man da maatte formode, ikke uden fremmed Hjælp havde fundet det Sande. Men om man end saaledes maa indrømme, at Young har Æren af den første Opdagelse, saa kan man paa den anden Side heller ikke fragaa, at den for hans eget Vedkommende var lidet frugtbar, da han aldrig kom længere end til Læsningen af de to Navne Ptolemæus og Berenike, og hans Forklaring af disse var heller ikke i alle Enkeltheder rigtig. Champollions skabende Aand og omfattende Kundskaber paa det ægyptologiske Gebet var nødvendig til Udvikling af den svage Spire, der ellers vilde være bleven kvalt af den Mængde Ukrud, som omgav den. Desuden løste ogsaa Champollion Opgaven paa en anden Maade end Young. Der var et Par Omstændigheder, som lagde væsentlige Hindringer i Veien for en rigtig Fortolkning af den hieroglyfiske Text paa Rosettestenen. For det Første var nemlig øverst et Stykke afbrudt, hvorved den hieroglyfiske Text var bleven ufuldstændig, udenat man dog bestemt kunde vide, hvormeget eller hvorlidet der manglede af Texten; derved savnedes en rigtig Maalestok for Sammenligningen med de to øvrige Texter. Dernæst var Indskriften affattet i Ægyptens sidste Blomstringstid, da Hieroglyfskriften allerede var begyndt at udarte, idet flere usædvanlige Tegn vare optagne, og enkelte almindelige Tegn vare brugte i en usædvanlig Betydning. Endelig har, sandsynlig som en Følge af denne Udarten, den, der indhuggede Indskriften, gjort sig skyldig i flere Feil. Alt dette maatte nødvendigvis forvolde den famlende Forsker mange Uleiligheder, og gjorde det nødvendigt, at man saae sig om efter andre og flere Hjælpemidler. Ogsaa i dette Punkt havde Young foregaaet med Exempel, men Champollion gik frem efter en mere omfattende Maalestok og paa en rigtigere Maade. En paa Philæ funden Obelisk, som en Englænder William Bankes havde opstillet paa sit Landgods, og af hvis Hieroglyfindskrift han havde sendt Aftryk omkring til Europas Lærde, indeholdt ifølge den paa Obeliskens Fod indhugne græske Indskrift Navnene Ptolemæus og Kleopatra, der gav de samme Tegn for fem Lyd p, t, o, l, a. Ved Hjælp af denne Indskrift fik Champollion nogle Tegn nøiagtigt bestemt, og ved at sammenligne disse Tegn med lignende i et andet Navn, fandt han, at dette Navn var Alexander. Ved fortsatte Undersøgelser fandt han Navnet Berenike og nu udvidedes hans Alfabet stedse mere og mere, saa han snart kunde læse flere Hundrede Hieroglyfgrupper. Champollion fortsatte ivrigt og vedholdende altid med større Held sine ægyptiske Studier, reiste med offentlig Understøttelse først omkring i de europæiske Museer og senere til Ægypten. Netop som han, kommen hjem, var beskjæftiget med at bearbeide de der samlede Materialier, rev en tidlig Død ham i 1832 bort midt i hans Virksomhed. Dog efterlod han sig en fulstændig udarbeidet ægyptisk Grammatik og en Ordbog, hvilke bleve udgivne efter hans Død, og som have dannet det sikre Grundlag, hvorpaa den senere Forskning har kunnet bygge sig op. Champollions Disciple findes nu udbredt overalt i Europa og de vandre i sin store Mesters Fodspor; thi om de end i enkelte Punkter maae afvige fra sin Lærers Meninger, erkjende de dog hans System i Hovedsagen for rigtigt. Udenfor denne saakaldte champollionske Skole staae nogle faa Forskere, som have forsøgt at løse Opgaven paa sin egen Viis. Blandt disse ville vi for Kuriositetens Skyld omtale Seyffarth, en Mand, som har gjort sig bemærket ved sine eiendommelige Theorier, ved sin haardnakkede Fastholden paa sine forudfattede Meninger og ved den lidenskabelige Heftighed, hvormed han forsvarer dem og river ned paa Andres. Han og Champollion vare engang tilstede paa samme Tid i Rom, hvor de optraadte med hvert sit Hieroglyfsystem. Der blev da anstillet en Slags Væddekamp mellem dem. Flere Lærde, som forresten ikke selv kunde læse Hieroglyfer, kom sammen for at afgjøre, hvem af de To gav den rimeligste Fortolkning og Oversættelse af nogle tilstedeværende Hieroglyfindskrifter, og Palmen blev her uden Indvending tilkjendt Champollion. Dette anføres ikke som noget Beviis for Rigtigheden af Champollions System; thi saadanne Meningsytringer ere ofte lidet paalidelige, fordi de i Regelen hvile paa meget svage Grunde, men man vil heraf see, at der mellem de to Mænd allerede tidligt var kommen til personlig Rivalisering, som gjorde Seyffarth desto bitrere, jo mere Champollions System trængte igjennem. Det bedste Beviis for dettes Sandhed ligger derimod meget mere i den Omstændighed, at det i sig bar en kraftig Spire, der lod sig udvikle

til større og større Fuldkommenhed, medens Seyffarths System ialfald ikke hidtil har vist at besidde nogen Spirekraft.

Vi ville her med det samme angive Grundtrækkene i det hieroglyfiske System og forsøge at paavise dets gradvise Udvikling, og vi bede Læseren om at følge os, om han end undertiden kan finde det besværligt nok, da vi have for os et Punkt, som tydeligt viser Menneskeaandens svære Arbeide, inden den kan komme til det Rette og Sande. Vort nuværende Skriftsystem synes saa let og simpelt, og dog er det i al sin Simpelhed saa rigt og fuldkomment, at vi med nogle og tyve Bogstaver kunne betegne alle mulige Begreber. Disse Bogstaver og dette Skriftsystem bruge vi daglig udenat tænke paa, hvorfra det er kommet og hvilken Møie det har kostet at finde det ud. Sagnet beretter rigtignok, at Phønicieren Thout har opfundet det; men om vi end kunne paastaae, at denne Beretning er urigtig, da Opgaven var for vanskelig til at en Mand alene kunde løse den, er det os dog ikke muligt at sige bestemt, hvorfra Bogstavskriften er kommen. Men hvad enten den nu skriver sig fra Ægypten eller andetstedsfra, saa er det i al Fald sikkert, at vi i det ægyptiske Skriftsystems Historie tydeligt kunne see, hvorledes Menneskeaanden har arbeidet for at løse den vanskelige Opgave, at angive sine Tanker med Tegn eller Skrift.

Den ægyptiske Grammatik i sit videste Omfang omfatter 3 Dialekter og 4 Skriftarter:

1) Den hellige Dialekt, der var det oprindelige Folkesprog, som senere, da det blev fixeret som Skriftsprog, blev Præsternes Sprog, hvorfra det levende Talesprog ved den fortsatte fremadskridende Udvikling nødvendigviis i Tidernes Løb mere og mere maatte fjerne sig. Denne Dialekt er altsaa det første Nedslag af Folkesproget, det første stivnende Talesprog.
2) Den demotiske Dialekt, det andet Nedslag af Folkesproget, var det Skriftsprog, der blev brugt af den store Almeenhed som Meddelelsesmiddel i Livets praktiske Gjøremaal i Modsætning til den hellige Dialekt, der fremdeles brugtes af Præsterne i den religiøse og videnskabelige Litteratur.
3) Den koptiske Dialekt, den tredie og sidste Form af Folkesproget, hvori tillige var optaget en heel Deel Ord af det græske Sprog. Denne Dialekt, hvori fornemmelig christeligt religiøse Skrifter ere affattede, deles i tre Afdelinger:
   a) den thebanske,
   b) den memphitiske og
   c) den basmuriske.

De fire Skriftarter ere:

1) Den hieroglyfiske anvendt i Monumentalinskriptionerne.
2) Den hieratiske, som kun er en Hurtigskrift af den hieroglyfiske og forefindes i Papyrusrullerne. Disse to Skriftarter brugtes i den hellige Dialekt.
3) Den epistolografiske, hvori den demotiske Dialekt skreves.
4) Den koptiske, som er den græske Skrift med Optagelse af sex ægyptiske Bogstaver.

Af disse Dialekter og Skriftarter er den hellige Dialekt og den hieroglyfiske Skriftart, hver i sit Slags de ældste. De ere derfor i og for sig de interessanteste, og da Hieroglyferne desuden for vort specielle Spørgsmaal ere de mest instruktive, skulle vi i næste Nummer nærmere dvæle ved dem.

Ogsaa et Folkelivsbillede.

Den Scene, som vort Billede fremstiller, kan tilegne sig den Ros at være national, hvorfor endog Tidemand har benyttet en lignende til Emne for et af sine bedste Malerier. Ikke fordi Kortspil er nogen norsk Opfindelse eller mere hertillands end andetsteds kan regnes blandt de egentlige „Folkeforlystelser“; — tvertimod, Hasardlysten er, som man veed, en fælles menneskelig Tilbøielighed, der endog næres med Kulturen eller rettere den ydre Forfinelse; og deri mødes baade Christne og Jøder i den Samdrægtighed, at selv vore kjære Landsmænd idelig benytte disse fra Landets Grændser saa længe udelukkede Israels Børn som betroede Mellemmænd for at de kunne blive af med sine Penge i de udenlandske Lotterier. — Men ikke destomindre maa den fremstillede Scene kaldes ægte national; de enkelte Figurer ere norske, ikke blot af Dragt, men af Physiognomi og Maneer, og det hele Ensemble er i den Grad skaaret ud af Virkeligheden, at det endog er optaget ved Photographi. Som Dragterne vise, ere de her fremstillede Figurer Karle fra Røraas-Kanten. Men kun en af dem hører hjemme i Bergstaden; de andre ere fra de omliggende Bygder. De samles kun paa Færdesreiser i Byen og slaae da i Fællesskab en Rangel af. Deres „pønskende“ Spiller-Physiognomi viser, at det er meget forfarne Karle i Faget, og at dette tages med fuld norsk Bedagelighed og Eftertanke. Men Spillets Indsats er neppe alt det Hovedbrud værd. Ikke som naar Solunger, Østerdøler, Hedemarkinger eller Storkaxer fra Landets andre Kanter komme sammen i Spil, gjælder det her store Værdier, Hest og Slæde eller endog Gaard og Grund; og endnu mindre er Spillets Indsats ligesom i Original-Udgaven af „Til Sæters“ en smuk Gjente, som Lykken skal tilkjende en af de stridende Rivaler — thi disse Karle ere alle udover den erotiske Sværmer-Alder. Men det gjælder dog en ikke ringe Insats, nemlig hvem der for Øieblikket skal betale for de Andres Tørst, og hvem der skal gaae fri for i Omgangen at erlægge noget til Drikkevarer. I Længden kan det i Grunden komme ud paa Et, da Selskabet neppe skilles ad saalænge nogen af det har en Skilling igjen. Men det skjærper altid Appetitten, naar man skifteviis kan vide, at man tærer paa de Andres Pung. Spillet og Drikken fortsættes, indtil de alle som Jeppe falde i Søvn, for saasnart Rusen

Et Spille-Parti. (Efter Photographi.)

er sovet ud at begynde paa en ny Frisk, hvis Pungen tillader. Ogsaa en saadan Sove-Scene har Meddeleren for Løiers Skyld sendt os. Om disse originale Karles Liv og Tilbøielighed er os meddeelt nogle „biographiske Notitser,“ hvilke vi her gjengive i Udtog.

Nr. 1 (fra Venstre af Billedet), Konsulen eller Konsul H. kaldet, har i „en Række Aar bistaaet Guldølingerne, der fare med Læs imellem Throndhjem med Raad og Daad,“ og, derhos gjentagne Gange stiftet Bekjendtskab med Justitsen. Han er meget søgt af Almuen, da han forstaar den Kunst „at gjøre efter.“ I Kortspil er han, hvad Bugge lader Homer sige om Ulysseus, „en saadan en indful og lurandes Fant,“ at han kan hartad regnes for uovervindelig. I den sidste Tid er han gaaet over til de Vakte og optræder som forrettende Madpræst, naar Leilighed gives.

Nr. 2. (fra Venstre) Djupdalskongen, Eneboer en halv Miils Vei fra Røraas. Han lever af Jagten, og er vist den eneste tilbage i den civilicerede Verden, der bruger Luntebøsse. Han har nemlig ingen Hane paa sit Gevær, men hjælper sig frem paa følgende Maade: Naar Krudtet er hældet paa Fængpanden, lægger han et større Stykke Knusk derover; naar han da har faaet Øie paa et Stykke Vildt, tænder han Knusken, lægger Geværet an og holder det da i sigtende Stilling indtil Fængkrudtet er antændt. Den Tid som kan medgaa dertil, har efter hans eget Opgivende varieret fra 3 til 10 Minutter. Men som Manden idethele er af en taalmodig Natur, tager han heller ikke denne Ulempe saa nøie. Han har forresten ikke været med at opfinde Krudtet. — Han er ligesom „Konsulen“ en Hader af det smukke Kjøn og af den Grund boer han ogsaa ene, for at kunne undgaa Fristelser af den Art.

Nr. 3. Ole Skandsen, Grubearbeider, har to Gange „staaet for Mineskud“, hvorved han er bleven adskilligt lemlæstet; men det er en Karl af fast Charakteer, der tør see Døden med Rolighed i Øine og derfor arbeider han fremdeles i Gruberne; thi som han selv siger: „Endda staar Skandsen.“

No. 4 (yderst til Høire) er Luftbalon- og Skomager i Bergstaden. Sin aërostatiske Opdragelse har han i sin Tid nydt hos en Fyrværker i Throndhjem, men har ikke havt synderligt Held med sine Luftbaloner, da han som oftest har hældet Spiritus'en i den „gale Koppen“. Sin Profession som Skomager har han mere omfattet som Videnskab end som et Fag, hvori den praktiske Dygtighed var fremragende. Saaledes har han leveret en velskreven Afhandling over „Begsømsstøvlernes Hensigtsmæssighed ligeoverfor det røraasiske Klimat, med oplysende Tegninger“. Han opgiver at være født i Barkaaret 1812 og har lige fra Barnsbeen havt en styg Smag i Munden, som han tror skriver sig fra Modermelken, da hans Moder ogsaa var blandt de Mange, der maatte friste Livet med det bitre Barkebrød. — For at fordrive denne Smag er det, at han jævnlig tager sig en Dram, ligesom Jeppe for at bøde paa sin Mave. Han tror paa Sjælevandringen, og har sat sig i Hovedet, at Farten fra Klode til Klode foregaar i Luftbalon. — Han forstaar og skriver ikke andre Bogstaver og Tal end romerske, hvisaarsag han ivrig holder fast paa — Pavedømmet.

Hovedstaden Mexiko.

Følgerne af den franske Indblanding i de mexikanske Anliggender ere af en saa stor Udstrækning, at vi ikke engang tilnærmelsesviis kunne bedømme dem; men det er vel derfor muligt, at Læserne af dette Blad kunde ønske nogenlunde at gjøre sig fortrolig med Lokaliteterne.

Vi indtage derfor efterfølgende Notitser af det med mange Skizzer og Karter forsynede Værk i fire Bind, der snart vil udkomme, nemlig Reiser i Mexiko af Baron J. W. v. Müller.“

Det hosstaaende Billede viser os Hovedstaden seet fra den et Stykke derfra liggende Lavahøi Penjon de los banjos. Den Udsigt, man herfra har over Mexiko, er en af de Skjønneste man kan see. Dets talløse Taarne og Kupler, for det meste af dorisk og maurisk Stiil, speile sig saa tydeligt i Texcucosøens Bølger, som om Staden laae tæt ved Lagunerne, medens talrige slanke Palmer vugge sine yndige Bladkroner over det under den lette Zephyrs Pust. Det venlige varme Billede, der her ligger udbredt for mig, vækker hos mig de mest levende Erindringer om Orienten. Mexiko ligger 2277 Metres over Havet paa en af forskjellige af Cordilleras Bjergenes Arme omgiven Høislette, som man aldeles vilkaarligt har givet Navn af „Mexikos Dal.“ Omendskjønt den ligger indenfor de tropiske Vendecirkler, (19° 25′ 45″ n. Br.) har Staden dog, takket være dens store absolute Høide over Havet og Nærheden af Sneebjergene en passende mild Temperatur (17° R. i Middeltemperatur) og et næsten uafbrudt Foraar, paa hvis koldeste Dag Thermometret ikke falder under + 10° R. og paa hvis varmeste det ikke stiger over 25° R.

Mexiko har med sine 200,000 Indbyggere, sine 444 lige, brede og brolagte Gader, sine 90 offentlige Pladse, sine 20 Forstæder, sine 68 større Kirker og Kapeller, sine 30 Klostre osv. fuldkommen Udseendet af en stor Stad.

Lader os nu ved Baron v. Müllers Haand kaste et Blik paa dens Liv og Virksomhed.

„Messen er netop endt, og gjennem Domens vidt aabne Døre trænger sig ud en broget Menneskemasse for umiddelbart derpaa at opløse sig i de talrige Grupper, der snart opfylde den hele Plads. Her giver en Dominikaner i sin hvide Ordensdragt og med den uhyre til begge Sider opkrampede Hat en elegant klædt Herre og hans Dame Audients, og den Ærefrygt, hvormed begge lytter til Paterens Ord danner et Sidestykke til den skjelmske Naivitet, hvormed to unge Piger tæt ved følge en statelig Geistligs Gestikula-

tioner, der ikke hører til nogen Orden. Paa et andet Punkt har den uundværlige Cigar netop knyttet en Underholdning mellem en francificeret elegant ung Mand og en sværbygget Hacendado i rig mexikansk Reisedragt, der netop er kommen til Hovedstaden for at vise sin Kone og sine Børn dens mange Undre. Derhenne er det lasede Leperos, her godmodige Indianere, med sit melancholske Blik og sine sagtmodige Ægtehalvdele, der overalt vandre omkring blandt Grupperne, idet de snart betle om en Quartillo, snart lykønske et ungt elskende Par, snart varetager Grønttorvets Interesser. Tog af svært belæssede Muuldyr, der ere ledsagede af sine Arieros, udmunde fra de tilstødende Gader, medens stolt udseende Rancheros jage deres rigt udsmykkede Heste over Pladsen. Da lyder pludselig fra en nærliggende Gade lystige Toner af en larmende Militærmusik. Allerede venter man hvert Dieblik at see en glimrende Vagtparade at svinge op, da synke pludselig Rytterne af sine Heste og Fodgjængerne i Knæ, medens Enhver ydmygt skynder sig at tage sin Hovedbedækning af, og øieblikkelig er den hele Plads bedækket med angrende Syndere, der slaae sig for sit Bryst, thi Corpus Dei bliver bragt til en Syg. Med Musiken i Spidsen bøier frem af en Gade en uhyre firspændig overalt forgyldt Vogn, der efter Formen at dømme skriver sig fra Ludwig XIV's Tidsalder, medens en Divisionsgeneral i fuld Uniform indtager Kudskens Plads og to med Ordener og Baand dekorerede Herrer af Civilstanden træde istedetfor Lakaier. Disse Herrer høre til cofradia de los cocheros de huestro Amo (Broderskabet vor Herres Kudske), et Selskab, der for første Gang traadte i Virksomhed Skjærthorsdag i Aaret 1758, og denne bestaar i at kjøre den Geistlige med hans Viaticum til Sygehuset. Høit stillede Medborgere af Militær- som af Civilstanden høre til dette Broderskab, og Enhver kappes om den Ære at maatte overtage Kudskens eller Tjenernes Rolle. Klangen af Janitscharmusiken med dens Trommer og Bækkener vedbliver fremdeles uophørligt, og først naar det hele Tog er forbi, og man ikke mere kan høre Noget til Musiken, staae Alle op for nok saa gemytlig at gjenoptage den afbrudte Samtale.

Torvet var som oftest Maalet for mine Vandringer igjennem den mexikanske Hovedstad; thi Indvaanernes Sæder, Skikke og Fornødenheder, Landets Produkter, deres Navn og Anvendelse lader sig her letteligen studere, og ofte tilbyder sig Anledning for Forskeren og Samleren til snart at skaffe sig et sjeldent Dyr, snart et sjeldent Mineral, snart en længe efterstræbt Plante, efterat han allerede næsten har opgivet Haabet.

El Mercado del Volador kaldes det Marked, paa hvilket det spisende Mexiko fornemlig pleier at forsyne sig med sine daglige Kjøkkenfornødenheder og hvorhen Indianerne daglig føre sammen uhyre Forraad af Frugter, Grøntsager og Fjærkræ, saavelsom smaa Frembringelser af deres egen Industri. Længe før Daggry seer man dem i lange Tog, den Ene bag den Anden at bære deres ved Pandebaand befæstede Byrder paa sin Ryg til Byen, medens ladede Flaader og Canoer over Chalcos Vandflade styre mod det samme Middelpunkt forat lægge de ved Søens Bredder og paa Chinampas (svømmende Haver) fremelskede Grøntsager for de Kjøbelystnes Fødder. Markedet begynder med Daggry, og den Trafik om Formiddagen, den Mangfoldighed af Produkter, af Billeder og Scener

Mexiko seet fra Penon de los Banos

af Livet, som den frembyder ere saadanne, at intet Londonner, intet Pariser Marked kan komme op mod den. Selv New-Yorks og Havannas Markeder kunne i Henseende til Udvalg og virkelig Rigdom ikke sammenlignes med det meixikanske Marked, som forener alle Frembringelser af den tropiske saavelsom af den tempererede Zone. Vi finde her Æbler, Pærer, Druer, Nødder, Ferskener, Aprikoser, Figener, Meloner, Oranger, Citroner, Granatæbler, Ananas, Bananer, og foruden disse i Europa bekjendte Produkter desuden flere andre. Vi finde fremdeles Sukkerrør, Chilipeber osv. Dertil Skildpadder, Frøer, Fiskeæg og Insektlarver, som Mexikanerne gjerne spise, Hecatomber af Duer, Høns, Ænder, Kaniner osv. Svagest repræsenteret er Fiskeslægten, af hvilke kun een Art den saakaldte Pescado blanco, der er 6 à 8 Tommer lang, findes her.

De brogede Dragter, de sælgende Indianeres vexlende Sprog og Dialekter, blandet med alle mulige Typer af amerikanske og europæiske Nationaliteter, giver Billedet af et mexikansk Marked en høist eiendommelig og egen Farve.

Rammen paa dette interessante Maleri danner de langs dens Peripherie opslaaede Boder og Udsalgssteder, blandt hvilke omvankende Restaurationer og Pulquehandlere danne det Midtpunkt, hvorom Leperos og andre Ranglere samle sig, indtil tilsidst senere ud paa Eftermiddagen Indianerne vende did tilbage, for saa hurtigt som muligt at faae omtusket Morgenens Udbytte mod Chingueritto (Brændeviin), Tepatsche (en Sort Maiskage) og Pulque.

Fra alle Lande.

(Til Nyhedsbladet; — fra Ems.)

Enhver, der i denne Tid lever i Tydskland, hører naturligviis først og sidst tale om Fyrstedagen i Frankfurt. Fra det Dieblik, Telegraphen bragte Efterretningen om det besluttede Møde, beskjæftigede det ikke alene Tydskland, men hele Europa. Den almindelig Mening omkring i Landene var, at en saadan Kongres ikke kunde blive uden vigtige Resultater, at Fyrsternes egen Værdighed krævede at Noget udrettedes. Diplomatiken, hed det, kunde aarviis pleie ufrugtbare Forhandlinger, men hvor en Fyrstekongres traadte sammen, maatte den lede til en definitiv Afgjørelse. Det gjærede og sydede omkring i Europa, Materialer til en Verdensbrand laa ophobede, et Par stærke Lunger behøvede blot at puste til, og Flammen slog iveiret; men ikke blot Hensyn til Europas Stilling, en saadan Forsamlings Hensyn til sin egen Ære fordrede energisk Handling; kun Frankrig smilte. I Frankrig holdt man sig forvisset om, at det i Frankfurt ikke vilde komme til stort andet end Festtaler. Tydskerne, hed det, spise, drikke, synge og tale for Friheden, Basta.

Det er som bekjendt fra Keiseren af Østerrig, at Opfordringen er udgaaet til Møde i den Stad, hvor den sidste tydske Keiser, hans Farfader, kronedes i 1792. Siden hiin Dag, hvorover en ulykkelig Stjerne lyste, have tydske Fyrster kun været samlede een Gang, nemlig ved Wiener-Kongressen, over hvilken Historien vel vil fælde den samme ugunstige Dom som Samtiden. „Kongressen dandser," var alt hvad Fyrsten af Ligue fandt at sige om Kongressens Virksomhed; den aandrige Fyrste vilde have udtrykt sig endnu korrektere, havde han sagt: „Kongressen dandser paa Nationernes Hoveder," thi over Nationernes helligste Interesser var det man dandsende fattede Beslutninger: den Ene fratog man uden videre en Million Sjæle, den anden belønnedes for „Franzosenhaß" med en Mil-

lion Sjæle; begunstigede Fyrster holdtes skadesløse for Tab, de aldrig havde lidt, men det tydske Folk holdtes ikke skadesløst for sine Lidelser, belønnedes ikke for noget Offer. Den „Bundesakt," som endelig kom istand, var et Lapværk, en Nødhjælp, hvis Bestemmelser tydelig nok viste, at det fremfor alt havde været Fyrsterne magtpaaliggende at bevare hvert Støvgran af deres Souverænitet.

Mod denne Kongres, meente man i Tydskland, skulde Frankfurter-Dagen danne en glimrende Kontrast, thi ikke Monarkernes Interesser, men det tydske Folks Interesser skulde danne Forhandlingernes Basis. I den blotte Kjendsgjerning, at Sammenkomsten fandt Sted, laa Fyrsternes Anerkjendelse af at den tydske „Bundesakt" ikke sikrer Folket hvad dette har Ret til at forlange, og tydske Regenter, der kom sammen for at raadslaae, havde naturligviis Ret til at bringe den tydske Eenhed Ofre, hvortil ingen Gesandt kunde have tilstrækkelig Fuldmagt. Fra Mund til Mund gjør man sig desuden langt lettere forstaaelig for hinanden end gjennem al Verdens Noter og Depescher. Kort, tydsk Eenhed, Frihed og Folkeret vilde upaatvivlelig udgaae af Kongressen ligesom Minerva af Jupiters Hoved. Tydsklands Regenter havde jo offentlig anerkjendt Retmæssigheden af det tydske Folks Klager, Habsburgernes Ætling havde offentlig traadt frem med den Erklæring, at den guddommelige Ret ikke længer er tilstrækkelig til at regjere et Folk.

Hvad er der bleven af disse Forhaabninger? Har det tydske Folk Grund til at glæde sig over, hvad der er det budt? Er Kongressen blevet andet end en romantisk Keiser-Idee? Er den for Tydskland saa sørgelige Dualisme mellem Østerrig og Preussen ophævet? Skal det herefter være forbi med den permanente Tvedragt mellem de to tydske Stormagter, der fordømmer Tydskland til Afmagt og skal Østerrig og Preussen i Forening med en eller to af de større tydske Stater føre Tydsklands Regjering? Vil Preussen træde ud af den anomale Stilling, hvori det befinder sig, eller vil det udføre sin Trudsel at træde ud af det tydske Forbund? Om disse Spørgsmaal trætte alle Munde. Hvad man veed eller idetmindste udgiver for vist, er at Fyrsterne ivrigt have gjort hinanden Visiter, ledsagede af Massernes Jubelraab; at den østerrigske Keiser pludselig er bleven folkekjær, at begeistrede „Vaterlandsfreunde have spiist, drukket, talt, sunget, til hans Ære, at Kongen af Preussen fik et nyt Sygdomsanfald — som forties — da han hørte de østerrigske „Hoch;" at Kongen af Danmark ikke fik Lov af sine Ministre til at begive sig til Mødet, at et Par smaa Potentater ikke havde Raad til at komme, at Kongen af Bayern og Kronprindsen af Würtemberg overbød hinanden i ædle Heste og prægtige Skabrakker, medens en mikroskopisk Potentat maatte hjælpe sig med en Hyrevogn, hvis ene Hest var blind; at Adeline Patti var kommen med Extra-Train fra London for at synge Rosini ved Festforestillingen; at der var 27 „Gänge" ved den Middag, som Staden gav Fyrsterne, deriblandt „un quartier de boeuf historique" (vi kopiere efter Spisesedlen, Djuret kjende vi ikke) samt — at der er holdt enthousiastiske Taler, sagt store Ord.

I Konstantinopel er det gamle pragtfulde Serail afbrændt. Muselmandens Lov byder, at intet mandligt Væsen tør betræde Seraillet uden en „hatt" fra Sultanen. Seraillet staar pludselig i lys Lue, men alle Døre forblive lukkede; man venter paa n „hatt;" Eunuquer med dragne Sabler tilbagevise Enhver, der vil udstrække en frelsende Haand. Flammerne, der ingen Modstand møde, blive vildere, altid vildere, derinde høres Kvindeskrig, Jammerskrig. Endelig kommer Sultanen fra det nye Serail i den anden Ende af Staden, dødningebleg, stræklagen; han blander sig i deres Rækker, der søge at frelse, og det lykkes ved overmenneskelige Anstrængelser at bringe Sultaninderne ud af Flammehavet, men samtlige Paladser, det hele kostbare Bohave, selv det berømte Bibliothek gaar tabt.

Det gamle Serail laa i Stamboul, den tyrkiske Deel af Konstantinopel; dets Mure var tre Mile i Omkreds og bestylledes af Bosphorus. Fra Kiosker, skjulte i Cypreslunde og bag høie Platuner, saa Sultaninden alle de Seilere, der gik ned ad det sorte Hav og op af Marmorasøen, med alle Undre fra Tusind og een Nat; mellem Roser og Jasminer, i Pavilloner af Marmor, sørgede den afsatte Sultans Gemalinde her over Tabet af fordums Magt, men yndigt var Fængslet, den silkeklædte Fod traadte blot Trapper af Alabast, og under en altid blaa Himmel bragte pladskende Kaskader Køling til en Sommer, der aldrig kjender Ophør. Fra alle Sider omgivet af Vand, er det neppe nogen Tvivl underkastet, at det prægtige Bygværk vilde være bleven frelst, havde Islamismen i sin langsomme Haardnakkethed ikke igjen beviist, at Muselmanden heller gaar tilgrunde end ofrer sine Skikke — et sørgeligt Varsel for Meget, der forestaar.

I det gamle Serail var de fordums Sultaners Thronsal, et Slags Seng med Baldakin, baaret af juvelsmykkede Søiler. Et Gittervindu var anbragt bag i Sengen, og gjennem dette Vindu var det, Ambassadørerne saa Sultanen, uden nogensinde at komme hans Person nær. Man kjender jo den ydmygende Ceremoni, som i Sekler fordredes af de stolte muselmanske Erobrere. Den tyrkiske Over-Ceremonimester nærmede sig med de Ord: „Effendimite, lad mig ikke Hovedet afskjære og tillad at jeg taler. Din Tjeners Hunds Hund staar udenfor Døren nøgen og hungrig." Sultanen svarede: „Man klæde ham og give ham at æde." Ceremonimesteren gik derpaa ud til den ventende Ambassadør, bedækkede ham med et langt gyldent Skrud, besat med Peltsværk, og satte Turban paa hans Hoved, hvorpaa man gav ham at spise i Guldkar, som senere bragtes til hans Bolig.

I Boulogne sur Mer, finder idag den store aarlige Pilegrimsvandring Sted til Notre-Dame de Boulogne. Under Psalmer, Klokkeklang og en dæmpet Militær-Musik gaar en lang Menneskeskare op af Bjerget — det seer ud som om den vil bestige Himlen. Den hellige Jomfrues Banner, hvidt og blaat med Sølvstjerner i som Firmamentets, vaier over alle de bøiede Hoveder; hver liden Menighed har sit Banner og enhver lader sin Helgens eller Skytspatrons Relikvier bære under Banneret; smaa Piger klædte i Hvidt strø paa Veien Guds Moders kjæreste Blomster: Roser og Lillier. Bag Portels Banner gaae Sømændenes Enker i lange sorte Slør. Portel er Fiskerleiet; derfra gaae kjække Sømænd paa de lange Reiser og der venter Hustruen paa den Huusbond, der maaskee aldrig kommer tilbage. Har hun ventet forgjæves i tre Aar, ifører hun sig Enkedragten, men venter til sin Dødsdag, og hvert Aar vandrer hun troende op til Guds Moders Kapel for at bede Notre Dame des Flots om at gjengive hende den Tabte. Aarene gaae; de smaa Sønner ere blevne Mænd; Raden er til dem at trodse Havets Farer, og nu har Enken baade Huusbond og Sønner at bede for. Blege, tankefulde gaae derfor Enkerne i det lange Tog; modigst see de gamle ud, deres Ventetid er ikke mere lang; bøiede, knækkede gaae de Unge. Det er tungt at sige Haabet Farvel endnu inden Livets Sommer er endt. Efter Enketoget kommer Sømændenes Hustruer, Døtre, Forlovede. I det røde Skjørt, det hvide Linned, Guldpladen paa Brystet og de lange Ørendopper, skride de frem smukke og lykkelige. Saa kommer Nonnerne i hvide uldne Gevandter og med tildækkede Aasyn. Denne Skare har gjort Afkald paa alt Jordisk, de have blot at bede Guds Moder om en salig Død. Samtlige Klostre, Skoler og Broderskaber fremstille en bibelsk Allegori. Unge Piger bære paa deres Skuldre Golgathas Kors, andre Tornekronen; de Yngste, der tillige ere de bedste Døtre, de ivrigste til Arbeide, de flittigste til Bøn, klæder Kirken som Madonna i Stjerne-Gaze, sætter dem et Diadem af Roser i Lokkerne og giver dem en lang Lilliestængel i Haanden; atter Andre bære Krybben med Jesusbarnet paa det evangeliske Straa. Den bedste Protestant kan ikke forarges over dette Optog, saa deiligt tager det sig ud paa Bjerget Sommeraftenen og saa eenfoldige ere disse lovsyngende Hjerter. Enketoget er det maaskee, der har gjort os hiint Syn uforglemmeligt. Mennesker og Dyr ere trofaste paa hine Kanter. En stakkels Hund har nu et heelt Aar gaaet og ventet paa sin Herre, der aldrig vil komme. Det troe Dyr veed nøiagtig til hvilken Tid hvert Dampskib kommer fra England, og aldrig forsømmer den eet, selv ikke midt om Natten. Naar Passagererne stige ud, farer den lystig omkring mellem dem, logrer, snuser, søger indtil sidste Passageer har forladt Skibet. Saa tager det stakkels Dyr igjen Veien til Havnen, hvor Matroserne medlidende have givet det et Skjulested. Naar Stormen raser, udstøder Hunden fortvivlede Hyl, man skulde troe, at den vel veed, at den elskede Herre er omkommen under Stormen. Boulogne sur Mer er iaar Frankrigs mest søgte Badested. Paa Stranden, hvis fine hvide Sand intetsteds saarer Foden, staaer en Række smaa Kahytter eller rettere Portechaiser, der hver indeholde to smaa Salonner, den ene til Afklædning, den anden til Paaklædning; man stiger ind, iforer sig Bade-Kostumet, gaar i Søen og modtages af Bølgerne med større og mindre Kourtoisie.

I New-York har været en Negerhetze, som i Vildhed overgaar endogsaa Middelalderens Jødeforfølgelser. Efterat Tvangs-Konskriptionen havde sat Gemytterne i Brand, dannede der sig en Mordbrænder-Bande, der fordetmeste bestod af ganske unge Mennesker, Yankee Rowdies, som organiserede fire Dages Bachanal, hvorunder samtlige Negerkvartaler plyndredes og afbrændtes. Hjælpeløse Kvinder knustes mod Gadehjørnerne, Arme og Been reves af smaa Børn. Inde i Husene kastede de unge Blodhunde Byttet ned til Megærer, som vare fulgte med Strømmen, der væltede sig frem som en Lavine. Man nærmede sig hylende Waisenhuset, hvor 1000 farvede Børn pleiedes. Direktøren heisede den hvide Fane, men Kanibalerne rev den ned og stak Ild paa Bygningen for at brænde Børnene inde. Det lykkedes at frelse dem alle gjennem en Bagport, og de anbragtes lykkelig i omliggende Politi-Stationer. Det var især den irske Mob, der rasede, hvorfor den irske Konsul har subskriberet en stor Sum til Hospitalets Gjenopførelse.

Den 1ste August begyndte i Rom, for at fortsættes hver Søndag saalænge Sommeren varer, en Række Folkeforlystelser, som minde om de Gamles. Scenen er Piazza Navone, der for Leiligheden forvandles til en liden Sø. Løverdag begynder man at sætte den under Vand ved at lade de fire Fontæner spille, kun paa Siderne er anbragt en liden tør Sti for Fodgjængere. Piazza Navone antages for Alexander Severus's Cirkus, og har ganske Formen af en romersk Cirkus. Søndag Middag istemmer et mægtigt Musikchor og en Række Vogne fyldte med let klædte Romere og nysgjerrige Fremmede, kjøre under Mængdens Jubelskrig ud i det friske pladskende Vand, som i Midten er over en Alen dybt. Man tænke sig en romersk Sommerdags Hede for ret at forstaae den Nydelse, Romerne finde i denne eiendommelige Fart. Endeløs Jubel er der mellem Gadedrengene, der forfølge Vognene i Vandet, og den pavelige Garde har Møie nok med at slæbe dem bort, thi de hænge sig fast ved Vognen. Skjønt egentlig bestemt til Hundedags-Fornøielse for Folket, deeltager det romerske Aristokrati ivrigt i den naive Vandleg.

Lamartine har udgivet fjerde Deel af sine Confessions. Det er Elskovs-Historier a la Graziella, men uden deres Poesi og varme Hjertetone. Som det synes er Farfatteren ganske hjemfalden til Livslede og Verdenssmerte. Han har overlevet sin Navnkundighed, Hustru og Barn; efter et ødselt Liv er han endogsaa fattig og lykønsker Julia med at være død i sin Vaar. Det er en traurig Bog at læse; at daarlige Folk have en slet Alderdom, er en Selvfølge, men vor Ungdoms Lamartine lovede at blive vor Alderdoms lysende Exempel. En alvorlig gammel Mand, hvem Jorden intet Smiil mere kan aflokke, forstaae vi; en vred, misfornøiet gammel Mand er et jammerfuldt Syn.

Der er en ny literær Begivenhed, som beskjæftiger Pariserne ligesaameget som ifjor „Les Misérables": „La vie de Jesus," af Renan, den Professor, hvis Forelæsninger for to Aar siden lukkedes, hvilket førte til Studenter-Optøier, da den geniale Professor er forgudet af de Unge. Bogen har sat alle Penne i Bevægelse og vakt et Had, hvorimod Corsika er Smaating, og en tilsvarende Begeistring. Fra den ene Side trues Forfatteren med Ban og Baal, fra den anden kaldes han „en femte Evangelist". Bogen har ikke været at see paa vore Kanter, men en Brochure mod den, der laa i Læsesalen i Ems, var tynd og aandløs. Nøgen som Uvidenheden gaar det ikke an at anfalde en Ridder, der møder frem væbnet fra Isse til Fod. Mere om Bogen fra Paris.

Norge.

Christiania. Priess og Simonsen have nu begge gaaet til etslags Bekjendelse angaaende Mordet paa Larebonden. Den Første vil dog blot have været tilstede i Baaden, da Bonden blev dræbt af Simonsen, og kun ved dennes Trudsler være bleven nødt til at tie med Mordet. Men Simonsen forklarer, at de begge vare blevne enige om at lokke Bonden ud i Baaden med sig for at myrde og plyndre ham. Medens Bonden roede, sad først Priess bag ham med ladet Pistol, men skiftede Plads med Simonsen, leverede denne Pistolen og bad ham at skyde, hvilket han ogsaa gjorde. Da Skuddet var gjort, og Bonden endnu levede, søgte Priess først at kvæle ham ved at slaa ham et Toug om Halsen, men da ikke dette gik hurtigt nok, skar han Struben over paa ham. Priess tog derpaa Bondens Tegnebog, roede iland og hentede den Steen, hvormed Liget fandtes nedsænket. Han gav Simonsen 70 Spd. af de 140 Spd., som han sagde fandtes i Tegnebogen.

— Natten til 16de Septbr. udbrød i Arendal en Ildebrand, hvorved omtr. 50 Huse i et af de bedst bebyggede Strøg lagdes i Aske. Assurancesummen omtrent 94,000 Spd.

— Under 12te Septbr. er Sognepræst i Fjotland U. A. R. Broch udnævnt til Sognepræst i Indvigen; Sognepræst i Nortre Odalen C. F. Thurmann til Sognepræst i Hof; Provst i Lofotens Provsti og Sognepræst i Buksnæs J. M. N. Berner til Sognepræst i Skibthved; ledig pers. Kappellan C. G. Winsnæs til pers. Kapellan hos Sognepræsten i Lærdal H. F. Dahl; Universitetsstipendiat Kand. mag. O. Rygh til Lektor i Historie ved Universitetet; Assessor i Christiansands Stiftsoverret N. W. [illegible] til Amtmand i Nedenæs og Robygdelaget [illegible]rokurator H. A. Irgens til Justitssekretær ved Bergens Stiftsoverret og Politiret; Sorenskriver og Byfoged i Hamar C. F. W. H. Schive til Sorenskriver i Søndre Hedemarkens Sorenskriveri; Politiassistent i Drammen P. J. Blom til Politimester sammesteds; Kand. juris M. D. Berg til Fuldmægtig i Finants- og Told-Departementet samt Kand. med. C. G. M. Koren til Kompagnichirurg i den throndhjemske Brigades Distrikt.

— I forrige Nr. bemærkede vi, at Chr. Tønsberg indbyder til Subskription paa en ny Udgave af den ældste Række af norske Folkelivsbilleder. Nu foreligger os 1ste Hefte, med Titel: Udvalgte norske Folkelivsbilleder af Adolf Tidemand, hvilket indeholder Kunstnerens berømte „Haugianere" og en „Søndagskvæld i Hardanger", — begge Plader med Text paa Norsk, Tydsk og Engelsk. Ligesom i den første Ugave ere Billederne udførte i Farvetryk af Winckelmann & Sønner i Berlin. Men Formatet er betydeligt mindre, hvilket da ogsaa har gjort det muligt at levere denne Udgave til en billigere Priis, nemlig 100 ß Heftet eller 5 Spd. for den hele Række. Denne Samling Folkebilleder, der er den interessanteste blandt de tre udkomne Rækker, vil man saaledes have Anledning til at anskaffe sig efterhanden som den udkommer for en lidet følelig Maaneds-Udgift.

— Til Opførelse paa Christiania Theater er antaget et nyt historisk Skuespil i 5 Akter, „Kongs-Emnerne", af Henr. Ibsen. Stykket vil til Juul udkomme paa Johan Dahls Forlag. Forfatteren er tilsikret et efter vore literære Forholde usædvanlig høit Honorar.

Paa mit Forlag er udkommet:

Besser. Bibellæsninger. I. Jesu Lidelse og Forherligelse. 1 Spd. 24 ß, indb. 1 Spd. 72 ß.
— — Bibellæsninger. II. Lucas's Evangelium. 1 Spd. 72 ß, indb. 2 Spd.
— — Bibellæsninger. III. Johannes's Evangelium 1 Spd., indb. 1 Spd. 48 ß.

J. Dybwads Boghandling.

Paa mit Forlag er udkommet:

Meltzer, H. Smaabilleder af Folkelivet 1ste Samling (2det Oplag) 72 ß, indb. 96 ß. 2den Samling 84 ß, indb. 108 ß.
Drøm og Virkelighed. Billeder af Livet. 2 Dele. 1 Spd. 60 ß, indb. 2 Spd.
Tegnér, Esaias. Axel. Et romantiskt Digt. Oversat af S. O. Wolff, heftet 16 ß, indb. 36 ß, Guldsnit 60 ß.

J. Dybwads Boghandling.

Paa mit Forlag er udkommet:

Erindringer fra det betydningsfuldeste Aar i mit Liv af Forfatterinden til „En Moders veiledende Ord til sin Datter." 2det Oplag, 36 ß, indb. 60 ß, Guldsnit 72 ß.
Konkordiebogen eller den evangelisk-lutherske Kirkes Bekjendelsesskrifter i norsk Oversættelse udgivne af C. P. Caspari og Gisle Johnson. 1—4 Hefte à 24 ß. Subskriptionspriis kplt. 1 Spd.

J. Dybwads Boghandling.

Billed-Bøger

paa W. Hamiltons Forlag i Frederikshald.

Weichmann, N. K., Ny Billed-ABC, udarbeidet med Hensyn til den nyeste Skoleunderviisning, 3die Oplag, indb. med guldtrykt Omslag, Priis 24 ß n. = 38 ß danſk.
Fabler for Børn med 8 kolor. Billeder i Tontryk, indb. med guldtrykt Omslag. Priis 24 ß n. = 38 ß d.
Huusdyrene. En Læsebog til Underholdning for Børn fra 6 til 8 Aar; med 8 kolorerede Billeder i Tontryk, indb., Priis 18 ß n. = 28 ß d.
Moderforger og Moderglæder eller **den troe, kjære og gode Moder,** med 12 kolorerede Billeder i Tontryk og 14 Sider Text, indb., Priis 16 ß n. = 25 ß d.
Nattens Timer i Billeder for Børn, tilligemed et Anhang for den barnlige Alder, med 10 kolorerede Billeder, indb., Priis 16 ß n. = 25 ß d.
Haandværkeren. En ny belærende ABC og Læsebog, med 16 fine kolorerede Billeder, indb. Priis 16 ß n. = 25 ß d.
Billedbog for Børn. med 8 Sider kolorerede Billeder i Tontryk og 6 Sider Text, indb., i guldtrykt Omslag. Priis 16 ß n. = 25 ß d.
Brødets Historie i 8 kol. Billeder med Text og en Fortælling, indb., Priis 12 ß n. = 19 ß d.
Opmuntring for Børn, i smaa Fabler med 8 illum. Billeder med Text, samt en Fortælling indb., Priis 12 ß n. = 19 ß d.
Tidligste Barndom, Moderens og Ammens første Lege med Barnet, i 12 kol. Billeder med Text, indb., Priis 12 ß n. = 19 ß d.
Den lille Huusmoder, i 8 kol. Billeder med Text, indb., Priis 12 ß n. = 19 ß d.
Jordens forskjellige Beboere. En Billedbog med 16 kol. Billeder og Text, samt en Fortælling, indb., Priis 12 ß n. = 19 ß d.
Gammel og Ung eller Moderen og den lille Datter, Faderens og den kjære Søns Beskjæftigelser, med 16 kol. Billeder med Text, samt en Fortælling, indb., Priis 12 ß n. = 19 ß d.
En slikvoren Kaks Eventyr, af R. Hoffmann, 6 kol. Billeder i Tontryk, Priis 12 ß n. = 19 ß d.
En liden Hares Reise-Eventyr. En Fortælling for smaa Børn, med 6 kol. Billeder i Tontryk, indb., Priis 12 ß n. = 19 ß d.
Naturhistorisk Billed-ABC, med 16 kol. Billeder og Text, indb., Priis 12 ß n. = 19 ß d.
Nyeste Billedbog. En Foræring for flittige Børn med 16 kol. Billeder og Text, indb., Priis 12 ß n. = 19 ß d.
Tante Natalies lille Billedbog for de kjære Børn med 8 kol. Billeder og Text, indb. 10 ß n. = 16 ß d.
Tante Antonies Fortællinger i smukke Billeder og Vers med 8 kol. Billeder, indb. 10 ß n. = 16 ß d.

Skjæbnens Vink, eller hvorledes man med Lethed kan udfinde Enhvers Tanker, Ønsker og Tilbøieligheder. Til Underholdning i Selskabskredse. Priis 8 ß n. = 13 ß d.
Spørgsmaal og Svar til selskabelig Underholdning, Priis 8 ß n. = 13 ß d.
Den lille Heremester, eller Kunsten at gjætte en Persons Alder, Priis 8 ß n. = 13 ß d.

Hos Undertegnede er udkommet:

Th. Lous, Skolebirektør. Haandbog i den christelige Børnelærdom. 3 Dele. 2 Spd. 60 ß. Indb. 3 Spd.
Dr. F. A. Philippi. Forklaring over Brevet til de Romere i Oversættelse og Uddrag. Indb. 72 ß.
Lydmethoden, eller den naturligste, simpleste Maade, hvorpaa man kan lære Børn at læse. Ifølge Karlstads Stifts Præsteselskabs Begjæring, efter egen Erfaring af Fr. Thorelius. I stivt Bind 12 ß. Dette Skrift indeholder en praktisk Anviisning til Methoden.
Portrait af Sognepræst **Cl. Daae,** 60 ß.
Stamtavle over **Familien Daae,** ved Sognepræst Lampe, 18 ß.
Diekmann, Sjælelæren i katechetisk Tankefølge (med Anbefaling af Biskop Gislesen), 36 ß.
Den christelige Børneven. Efter Westermeier ved Løwold, 36 ß, indb. 48 ß.
Krummacher, Salomon og Sulamith. Sex Prædikener af Høisangen, 2det Oplag. 24 ß.
Fortællinger af Bruno Lindner, oversatte af Cand. theol. N. C. Jensen, 20 ß. I stivt Bind 1 Spd. 24 ß.
Ad. Monod. Det christelige Livs Lykke. Prædiken. 8 ß. Paulus. 16 ß.
Troldbruden. Et Eventyrsagn af J. K. Christie. 4 ß.
J. H. Østrem. Anviisning til Opbevarelsen samt til Instrumentets praktiske Behandling og Conservation, med Tabeller. 30 ß.
F. G. Schedivy. Skolesangbog, indeholdende 30 trestemmige Sange. 1859. stivt heft. 60 ß.
Linieblade til Tetzners Skrivemethode, i Folio 2 ß, i Kvart til Skolebrug 1 ß.

Bergen, August 1863. **C. Floor.**

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og faaes i Bogladerne:

J. H. Bentzen. Poetiske Smaablomster, heft. 48 ß, indb. 72 ß og 84 ß.
— — Stjerneskud. En Samling af nyere Digte. heft. 48 ß, indb. 72 ß og 84 ß.
G. Bergh. Sangbog for de norske Almueskoler. 2den Udgave, indb. 12 ß.
— — Sangbog paa Ziffre og Noder, 3die Udg. indb., 18 ß.
— — Den lille Sangbog, 4de Udg. indb. 6 ß.
A. M. Feragen. Opgaver og korte Vink til praktisk Regning for Almueskoler, 3die Udg. indb. 24 ß, Facitbog 6 ß, i bedre Bind indb. med Facit 36 ß.
— — Regne-ABC for de første Begyndere. Nyt Oplag, indb. 6 ß, Facitbog 2 ß, i bedre Bind indbunden med Facit 12 ß.
— — Udmaalingsbog, Veiledning til praktisk Udmaaling og Beregning af Flader og Rumstørrelser med Tegninger og Øvelsesopgaver, 2det Oplag, indb. 20 ß og 24 ß.
— — Om Maal og Udregning af Høideforskjel paa Jordens Overflade (Med 20 Tegninger. En Bog for Landmænd.) 8 ß.
Buen i Skyerne eller Trostens Ord i Trængsels Timer, af Forfatteren til „den trofaste Forjætter," indb. 24 ß, 32 ß og 40 ß.
Schinmeyer. Den rette Vei til Livet, indb. 16 ß og 24 ß.
Thurah. Viisdoms Skole til Frimodighed mod Døden og Forberedelse til Evigheden, indb. 48 ß.
Luther. Aandrige Prædikener om Guds Søns Mandboms Annammelse og Fødsel til Verden, indb. 24 ß.
Veiledning for vordende Styrmænd. indb. 16 ß.

Christiansand, September 1863. **K. C. Grøntoft.**

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Grosfererens Familie. Priis heft. 96 ß, indb. 1 Spd. 24 ß.
I de lange Nætter. Af Forfatterinden til „Amtmandens Døttre." Priis heft. 108 ß, indb. 1 Spd. 24 ß.
Islandske Folkesagn efter Arnason, Maurer og Flere. Priis heft. 48 ß, indb. 72 ß.
Alice Beresford. En Skildring af det huuslige Liv. Af Forfatteren til „Tales of Kirkbek." Priis heft. 48 ß, indb. 72 ß.

J. W. Cappelen.

Hos **Beyer** i Bergen er udkommet og faaes i Bogladerne:

Fire-Skillings-Regnebog

for Almueskolerne. Af **O. Evensen.** 4 ß. **Facitbog** til samme 2 ß.

Hos **Beyer** i Bergen er udkommet og faaes i Bogladerne:

Haandbog ved Underviisningen i det dobbelte eller

italienske Bogholderi,

anvendt paa Kjøbmandsforretninger. Af **Oluf Lie.** 24 ß.

Under Pressen er:

Genealogiske Optegnelser om **Familien Heiberg,** samlede og udarbeidede af **Hans K. Heiberg.**

Bergen. August 1863. **C. Floor.**

Hos **Beyer** i Bergen er udkommet og faaes i Bogladerne:

Latinske Forskrifter

af

L. J. Grung.

3 Hefter à 18 ß.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Claus Pavels's Biografi og Dagbøger,

udgivne i Sammendrag

af

Claus Pavels Riis.

Første Hefte 90 ß. Subskriptionspris for alle 4 Hefter med Portrait 1 Spd.

Bergen, August 1863. **C. Floor.**

Hos **C. Floor** er udkommet og faaes i Bogladerne:

Aandeligt Liv. En Samling af kristelige Fortællinger. (Herrens Veie, 2den Række.) Udg. af A. O. Indb. 48 ß og 60 ß.
Viintræets Grene. En Samling af kristelige Fortællinger for Unge og Gamle. (Herrens Veie, 3die og sidste Række). Udg. af A. O. Indb. 30 ß og 40 ß.
Viintræet. Af J. Hamilton. Oversat fra Engelsk. Heftet 4 ß.

Paa Undertegnedes Forlag er Tid til anden udkommet:

Den hellige Augustinus's Bekjendelser, Betragtninger til hver Dag i Aaret, i stivt Bind 32 ß. **Løhe,** Betragtninger over Jesu Lidelseshistorie, heft. 24 ß. **Ditto Konrad,** Confirmationsgave i Papbind, 42 ß. **Lærdom, Forjættelse, Bøn,** Bibelsprog til hver Dag i Aaret, i Papbind 42 ß. **Exempler** til Indøvelse af Grammatikens Elementer, i stivt Bind 12 ß. **Breien,** Den norsk lutherske Kirkes symbolske Bøger, heft. 6 ß. **Drammen med Omegn,** 8 Billeder med Text, cartoneret 2 Spd. 36 ß. **St. Olafs Bad,** et lithograferet Billede med Text, 36 ß. **Fortegninger til Landkarter,** udarbeidet fornemmelig efter Schwenzen's Godtkjøbs-Atlas til Brug ved Underviisningen i Geografi, heft. 16 ß. — Under Pressen er: **Johan Arndt's** Katechismusprædikener, oversat ved Pastor Chr. Dons, circa 24 Ark 8vo à 3 ß pr. Ark, heftet.

Drammen. August 1863. **Harald Lyche.**

Hos **Beyer** i Bergen er udkommet og faaes i Bogladerne:

Krummachers Elisa. Tre Hefter Betragtninger, oversat af Rektor **H. Holmboe.** 60 ß pr. Hefte.
Bangs Fortællinger for Folket. 3 Række. 27 ß, 30 ß og 21 ß pr. Hefte.
Richmonds Opbyggelige Fortællinger for Folket. Oversat fra det Engelske af **N. Chr. Lassen.** 24 ß og 36 ß.
Nilssens Anviisning til at gjennemgaae Katechismen 36 ß, **Anmærkninger** til Forklaringen 30 ß, **Veiledning** til at forberede Børn til den egentlige Religionsunderviisning, 8 ß, **Sendebrev** 2 ß.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

L. M. Lindeman, 13 nye Melodier til Salmer i Tillægget. Priis 24 ß.
— — **30 norske Kjæmpevisemelodier.** Priis 36 ß.
— — **47 Koraler** for to lige Stemmer samt **10 Koraler** for tre eller fire lige Stemmer. Priis 24 ß.
Digte til Udenadslæsning, samlede af B. Essendrop og Jørgen Moe. Priis 14 ß.
En kortfattet Udvikling af **Statsøkonomiens vigtigste Læresætninger** ved Joh. Castberg. Priis 60 ß.
Geistlig Stat og Kalender for Kongeriget Norge, udarbeidet af Sognepræst Otto M. Hansen. Priis 48 ß.

J. W. Cappelen.

Udkommet er og givet mig til Forhandling:

Kjærlighedens Komedie,

af

Henr. Ibsen.

Priis 48 Sk. J. Dybwads Boghandling.

Basetts endeløse Madratser

(se Illustr. Nyhedsbl. Nr. 35.)

Fig. 1.

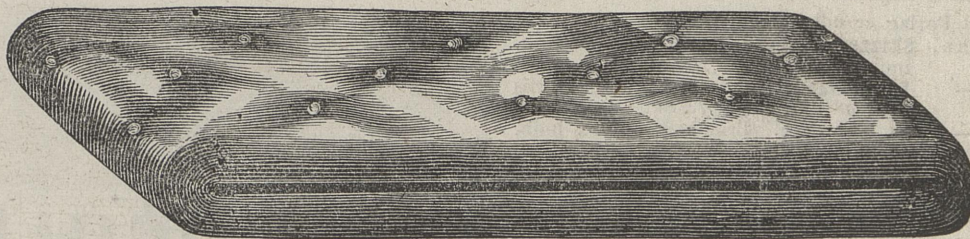
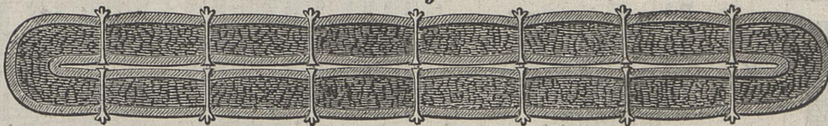

Fig. 2.

anbefales af **A. H. Siewers,** Torvet Nr. 7, 2den Etage.

Lager af Klæde, Bockskind og andre — Stoffer en gros & en detail.

Norges største

Fabrik og Lager

af færdige

Herre- og Børne-Klæder

(Prindsensgade No. 11)

anbefales DHrr. Handlende til de

bekjendte billige Priser

en gros & en detail.

Anm. Priiscourant tilsendes gratis.
Udenbyes Ordres udføres promte.

L. Samson & Co.

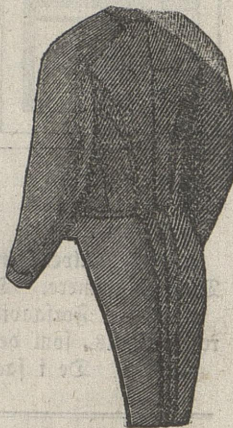
No. 11. Prindsensgade. No. 11.

H. J. Henriksen,

Østregade No. 6,

tæt ved Jernbanetorvet.

Lager af: **færdige Herreklæder** i alle Slags. Ligeledes: **Klæde, Kassimir, Vestetøier** o. s. v. i stort Udvalg. Endvidere: Lager af alle Slags **færdige Underklæder,** saasom: **Skjorter, Kraver, Trøier, Beenklæder, Slips, Halsbaand** og forøvrigt Alt, hvad der henhører til en **fuldstændig Herre-Ekvipering.**

Subskriptions-Indbydelse
paa

„Floden Okavango", Reiser og Jagt-Eventyr
af

Charles John Andersson.

Jagt efter en Elephant.

Andersson, der tidligere i „Søen Ngami" har nedlagt Resultatet af fire Aars Forskninger og Opdagelser i det sydvestlige Afrika, har i nærværende Skildring givet en livfuld og interessant Beskrivelse af sin Fart gjennem Ovamboernes og Damaraernes Territorier hen til den hidtil ubekjendte store Flod Okavango i Ovaquangariernes Land. Foruden en instruktiv Fremstilling af Forholdene i disse Egne og en Paapegen af de forskjellige beskrevne Punkters, (hvoriblandt den bekjendte Guano-Ø Ichaboe) kommercielle Betydning indeholder Anderssons Bog flere livlige Jagtskizzer, af hvilke enkelte have en i høi Grad spændende Interesse. Jeg har i det udeelte Bifald, hvormed disse fortrinlige Reiseskizzer ere blevne optagne saavel i England, som i de øvrige Lande, for hvis Publikum de ere gjorte tilgjængelige, fundet tilstrækkelig Føie til at forsøge at indføre dem ogsaa inden den norske Læserkreds, idet jeg har sørget for, at saavel med Hensyn til Oversættelsens Korrekthed, som Udstyrets Smagfuldhed, ethvert billigt Krav vil blive imødekommet.

Værket, der er ledsaget af 16 Illustrationer, hvoraf en her er afkopieret som Prøve, vil udgjøre omtrent 14 Ark stor 8vo og udkomme i 5 Hefter à 24 ß, hvorimod Bogladeprisen forhøies til 1 Spd. 24 ß fra næste Aars Begyndelse. — Subskription modtages i enhver Boghandel og paategnede Planer bedes snarest indsendte til Undertegnede. Subskribentsamlere tilstaaes pr. 10 betalte Exemplarer 1 Friexemplar.

Christiania i August 1863.

J. W. Cappelen.

Avertissementer i Illustreret Nyhedsblad.

Avertissementer, der indløbe til dette Blad, ville, naar ikke Andet udtrykkelig forlanges, blive indrykkede i de herefter **regelmæssigen udkommende** maanedlige Dobbeltnummere. De betales med 4 Skill. pr. Linie Petit, og for andre Skriftsorter i Forhold.

Forsaavidt Avertissementerne maatte ønskes ledsagede af Illustrationer, ville disse blive udførte af Bladets Træskjærere og beregnede efter den samme moderede Priis, som den Bladet erlægger for sine egne Træsnit.

De i saadant Øiemed indsendte Tegninger eller Photographier bør være saa tydelige som muligt.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen, (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 39. | Udkommer hver Søndag Morgen. | **27de September 1863.** | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | **12. Aarg.**

Indhold.

Fra mine Fristunder.

(Af Stiftsprovst P. A. Jensen.)

5. Bispen af Bologna.

(En Legende.)

I Bologna var en Mand,
Synderlig af Lykken føiet:
Født i simpel Haandværksstand
Blev til Biskop han ophøiet.
Han fortjente det; han var
Varm og venlig, klog og kyndig,
Nu og da maaskee lidt myndig
Og i Smaating noget rar.

Til Exempel: traf han En
Under sig i Stand og Stilling
Stedt i Nød, han var ei seen,
Før han gav sin sidste Skilling.
Derimod ifald det gjaldt,
— Hvad han stundom maatte døie —
Sig for Overmænd at bøie,
Saa man nok, hvor tvært det faldt.

Engang led han slig en Tort,
Som det holdt ham haardt at bære:
Ved et Valg han kom tilkort,
Mens en Broder kom til Ære.
Harmfuld red han til sit Hjem;
Al den Magt og Pragt, han eied,
Ei tilsammen meer opveied
Netop det, han ei fik frem.

Som han nu paa den Maneer
Traved hjem i Sommerstøvet,
Pludselig en Dreng han seer,
Vakker nok, men høist bedrøvet.
Fattig var han, det var sandt, —
Ret af Nødens Jernhaand slagen;
Men det lod ei, det var Sagen,
Hvorfra just hans Taare randt.

Bispen glemte egen Nød,
Red godmodig hen til Drengen,
Spurgte, hvi hans Taare flød,
Skjønt det blomstred rundt paa Engen.
Gutten skammed sig og lod,
Som han nynned paa en Vise;
Bispen lod sig ei afvise,
Men steg af, hvor Drengen stod.

Og han sagde: „Hør, min Søn!
Stundom kan det nok sig skikke,
At man bær sin Sorg iløn,
Skjult for Andres ublu Blikke,
Men man sine Folk seer an;
Seer jeg ud, som jeg vil skræmme?
Altsaa — lad mig nu fornemme,
Hvad saa tungt dig falde kan."

Da fik Drengen Mod tilsidst,
Og han svarte: „Kjære Herre,
Spørg ei! I vil ganske vist
Lee mig Stakkel ud desværre.
Seer I Dyret der? — „Det der?
Det er jo en ækel Tudse. —"
„Netop den — men I vil studse —
Grunden til min Kummer er."

„Den? hvordan? forklar dig, Ven!"
Og den vakre Gut begyndte,
Mens hans Taare flød igjen
Og undselig han sig skyndte:
„Ja jeg græd, fordi jeg saa
Hvor mig herligt Gud udstyred
Af sin Naade fremfor Dyret,
Som i Støvet krybe maa."

„Er da jeg vel mere værd
Al hans Omhu til min Baade,
Jeg, som lasted tidt hans Færd,
Hvor jeg burde prist hans Naade?
Krybet i sin usle Ham
Se — hvor det er vel tilmode,
Medens jeg med alt mit Gode
Klynker kun; er det ei Skam?"

Drengen taug; men Bispen stod
Underlig i Hjertet greben,
Og han flytted ei en Fod;
Sorg og Skam forsegled Læben.
Endelig saa brød han ud:
„Orm af Støv, forstod du dette?
Vil du mere gaae irette
Med din Skaber og din Gud?"

„O tilgiv mig, Fader mild!
Tugt mig kun, men slip mig ikke!
Ei som jeg, men Du det vil,
Kjærligt du min Deel beskikke!"
— Saa han bad. Den lille Dreng
Intetsteds var meer at skue;
Men i Aftensolens Lue
Blomstred dobbelt Mark og Eng.

Den franske Salon i det 17de Aarhundrede.

(Af Jakob Falke.)

IV.

Saa forskjelligartede de Charakterer og Stænder vare, der dannede Hotel Rambouillets Kreds, ligesaa mangfoldige vare ogsaa de Gjenstande, med hvilke man underholdt sig i og udenfor Huset. Vistnok spillede i den Henseende Literaturen en stor Rolle, men man vilde feile meget, om man troede, at den kunde rose sig af noget uindskrænket Herredømme. Musiken spillede i den Tids Salon ikke den samme Rolle som nu, da den tidt, naar Konversationen truer med rent at gaae istaae, maa hjælpe frem fra den ene piinlige Time til den anden; men den var dog ingenlunde forviist fra Selskabskredsene. Ved Hoffet opførte man Operaer og Balletter med uendelige Tilstelninger og kunstrigt Maskineri; til disse begyndte man dengang at forskrive Kustnerne, Musikerne saavelsom Maskinisterne, Sangerne og Sangerinderne fra Italien. Man saa og hørte ligegyldig derpaa, medens endnu under Henrik IV Hoffets Herrer og Damer til egen store Fornøielse havde optraadt i de forskjellige Roller. Ved en saadan Leilighed var det, Angelique Paulet som Arion var kommen op at ride paa Delphinryggen. Saamange Forberedelser holdt man ikke af i Hotel Rambouillet. Angelique Paulet var vist ikke den eneste musikkyndige i Selskabet, og saaledes var der altid Kræfter paa rede Haand til paa en behagelig Maade at afbryde Samtalen eller tilfredsstille et pludseligt Indfald. Selv det, der var forberedt, maatte ialtfald gjøre Indtrykket af en improviseret Overraskelse. Meget almindelige vare saaledes Serenaderne, hvilke man pleiede at skjule som den dybeste Hemmelighed. Bedst som man havde fordybet sig i en Samtale eller spadserede om mellem Blomster og Buskadser, lod pludselig en douce Musik nede fra Gaden eller inde mellem Træerne sig høre. Man saa forbauset paa hinanden, og der blev en Efterspørgsel og Gjætning uden Ende, forat komme efter, hvem det var, der havde anordnet Musiken, og hvilken Dame den gjaldt.

Ogsaa andre Overraskelser fandt man megen Behag i. Saaledes lod Markisen af Rambouillet engang i al Hemmelighed en pragtfuld Havestue opføre, og vidste saa vel at drage sine Gjæsters Opmærksomhed bort fra den Kant, at den med Et viste sig for dem som tryllet frem af Jorden, ved hvilken Leilighed der da ikke manglede en passende poetisk-allegorisk Festforestilling. Derhos var det de galante Herrers Pligt at beværte Damerne med Collationer, der lige saa uventet pludselig maatte vise sig for de Spadserendes Blikke paa en smuk Udsigt eller et behagelig skyggefuldt Sted. Fra Smagfuldheden og Rigdommen ved en saadan Tilstelling, — un cadeau kaldte man det, — vilde man da sædvanlig slutte sig til Dybden af den Lidenskab, der inspirerede den.

Promenader hørte ogsaa med til den daglige Skik. Til bestemte Tider af Dagen kunde man især see de Unge spadsere op og ned foran Boutikerne i Palais Royal eller Palais du Cardinal, som det dengang hed; henimod Aften drog Strømmen til Hest eller tilvogns nedad til „les Cours de la Reine," den lange Gade langs Seinen mellem Tuilerierne og Chaillot. Damerne sad i smaa Vogne, Herrerne red ved Siden af. Saa gik det frem og tilbage, hist og her knyttede sig en Samtale, man skiltes, mødtes atter, indtil Mørket faldt paa, da man langsomt begav sig paa Hjemveien, hvis man ikke foretrak først at indtage en Kollation i den nærliggende Jardin de Renard i den yderste Ende af Tuilerierne.

Markisen af Rambouillet holdt meget af Landlivet, og saa længe hendes Helbred tillod det, tilbragte man en god Deel af Sommeren paa det ikke synderlig afsidesliggende Slot Rambouillet, hvor ialtfald de nærmeste Venner, Medlemmerne af den egentlige „Salon bleu" pleiede at indfinde sig. Her overlod man sig da til alle Dieblikets Indfald. Den første Gang, Angelique Paulet kom hid, ventede en festlig Modtagelse hende. De smukkeste Pigebørn i Landsbyen saavelsom Tjenestepigerne paa Slottet stode ved Indkjørselen til den, alle pyntede i sin bedste Stads og smykkede med Krandse. En af dem overrakte hende Nøglerne til Slottet, og da hun traadte ud paa Vindebroen, der førte over til Slotsgaarden, hilsedes hun med tvende Kanonskud fra et af Taarnene. Den ære-

fulde Modtagelse der var bleven hende tildeel, gjengjældte hun rigelig ved det Liv og den Fortryllelse, hun udbredte rundt om sig. Her paa Landet var det ogsaa, at man engang fremstillede Mairets Sofonisbe; i Mellemakterne optraadte Mademoiselle Paulet klædt som Nymphe, sang og spillede Theorbe.

De landlige Udflugter gik ikke alene til Slottet Rambouillet; undertiden aflagde man ogsaa Besøg hos andre Venner paa deres Herresæder. Engang, da man var i Humør til en eller anden Spas, faldt det Markisen ind at hjemsøge M. de Andilly paa hans Fædrene-Slot Pomponne. I tvende Vogne brød Hæren op fra Paris. Henved Kl. 5 om Eftermiddagen viste sig pludselig paa Pomponne en to—tre Ryttere og forlangte, i sin Egenskab af Kvarteermestere for et Rytterkompagni, Kvarteer for samme. Tjenerne løb ind forat hente M. de Andilly, der ikke var vant til at huse slige Gjæster, og som hæseblæsende kommer ned til de formeentlige Kvarteermestere og ærgelig over denne Forstyrrelse beder dem ikke foretage noget, før Regimentet var ankommet, og han selv havde faaet talt med de Herrer Officierer. Medens han endnu staar og underhandler med dem, høres Lyden af en Trompet, og han gaar nedad Veien i den Tro, at det er det forventede Kompagni. Man tænke sig hans Forbauselse, da han seer en liden Rytter i middelaldersk Ridderkostume paa et langbenet Og sætte i fuldt Trav ind paa sig, og i sit Turnerings Løb bibringe ham et dræbende Saar med en Landse af Halmstraa, idet han i det samme kaster ham et i galante Vers forfattet Feidebrev i Næsen. Han fik neppe Tid til at gjenkjende den frække Angriber og komme sig igjen af sin Skræk, før de to Vogne viste sig, og det hele opløste sig i Spøg og Latter. Den tapre Ridder med Straalandsen var ingen mindre end den lille Godeau, i hvem man dengang endnu ikke anede den værdige Prælat og opbyggelige Forfatter, men som da endnu var „Julies Dverg“ og beredt til at gaae ind paa enhver Spas.

Senere gik Udflugterne ofte til det Gods, som Conrart eiede i Athis, en liden Landsby med en henrivende Beliggenhed et Par Miil ovenfor Paris, paa de Bakker, der ledsage Seinens bugtede Løb. Conrarts Huus og Gods var ikke stort, men det laa paa et af de smukkeste Punkter; en gammel ærværdig Allee førte didop, og Bygningen laa halvt skjult i en liden Skov. Det Smukkeste var næsten Udsigten fra en Terrasse, fra hvilken man saa ud over den frugtbare Seinedal hen til de bølgeformige Høidestrækninger, der laa længst ude i Horizonten, medens i Forgrunden Orge slyngende sig gjennem Marker og Krat, snart som en Sølvaare drog sig gjennem den grønne Eng, snart forsvandt under Træernes tætte Skygger. Det var netop et Landskab, saaledes som den Tids Kunst forlangte det, og saaledes som det stemmede overeens med den almindelige Aandsretning. Det var Eiermandens Glæde og Stolthed, her at modtage sine fornemme Venner fra Hotel Rambouillet og kunne arrangere smaa Feste og Adspredelser for dem.

En Slægt, der tiltaltes af Poussins Idealisme, der kom i enthusiastisk Begeistring over Corneilles ophøiede Følelser, hans ædle, skjønne Tanker, der ikke blev træt af at see ham og høre ham, og som lærte hvert af hans Ord udenad og bar dem i Erindringen, — det vilde have været unaturligt, om en saadan Slægt ikke var bleven begeistret til en ligesaa heroisk Kjærlighed og Æresfølelse som den, der aandede i „Cid,“ ikke havde følt sin Tanke renere, og sit Maal høiere. I Virkeligheden var der ogsaa dengang kommet et saadant Sving i det franske Folk, Resultaterne viste sig i det hele aandelige Liv, det offentlige som det private, selv Fronden knuste det ikke ganske, og der maatte mange Aar af Ludvig XIV's despotiske Styrelse til, for ganske at undertrykke det.

Rasoahery-Madschanka, Dronning af Madagaskar.

Præsidenten ved en fransk Ret pleiede gjerne, naar en Retsstrid kom fore ved hans Domstol, i Sagens Anledning og til Oplysning af dens Stilling, som første Spørgsmaal komme med disse meget betydende Ord til Parterne: „Hvor er Fruentimmeret henne?“ Han gik nemlig ud fra den Forudsætning, at Skjørterne ikke blot var Hovedaarsagen til alle Stridigheder i Verdenshistorien, men ogsaa i det Private. — Almeengjældende Sætninger halte vel ligesom Lignelser ofte gjøre det; men ligesaavist som det er, at den skjønne Helena antændte Fakkelen til Trojanerkrigen, ligesaavist bærer Dronning Rabodo, uden dog at være Ledas Datter fuldkommen lig, Skylden for den sidste blodige Omvæltning i Madagaskar.

Raboda er født Aar 1825. Hendes Moder var en Søster af Dronning Ranavalo. Den sidste (død den 18de Aug. 1861) fødte to Aar efter hendes Gemals Død — „ved et Mirakel,“ som Præsterne forsikre — Rakoto-Radama, der blev Konge af Madagaskar under Navn af Radama II, efterat han havde givet sin Fætter Ramboasalam, den retmæssige Thronfølger til Priis for Hungersdøden og havde ægtet sin Kousine Rabodo, der var fire Aar ældre end hendes kongelige Gemal. Radama's Ægteskab blev børnløst. Det er heller ikke bekjendt, at han avlede nogen Børn med sin anden legitime Hustru Ramona, der ligeledes var en Søsterdatter af Ranavalo. Ramona lever endnu stille og uden Udmærkelse blandt Hoffets øvrige Damer. Man maa her gjøre opmærksom paa, at allerede Radama den 1ste havde begyndt at gjøre Howaernes mægtige Stamme tilgjængelig for europæisk Civilisation, og at indføre Christendommen i sine Stater. Efterat han var bleven forgiftet i 1828 forandrede den nye Dronning Ranavolo-Madschanka strax det hidtil fulgte System og foranledigede en fuldstændig Reaktion. Radama II derimod traadte i sin foregivne Faders Fodspor og blev en Tidlang understøttet heri af Rabodo, den saakaldte Wadi-beh (Hovedgemalinde), især efterat den sidste havde faaet flere kostbare Foræringer af Keiserinde Eugenie, blandt Andet den Klædning, i hvilken hun forestilles i vor Afbildning, foruden en Krone og andet saadant. Desværre var Rabodo ikke Medlem af Maadeholdsforeningen, og tabte gjennem hyppig og overdreven Nydelse af stærke Drikke sin høie Ægtefælles Kjærlighed og Agtelse. Men til Noget maa jo Menneskehjertet slutte sig. Radama II havde en anden Kousine, Dschomby-Fatomby. Hun var en Datter af en Broder af Radama den 1ste, og tilligemed sin Fader flygtet fra Madagaskar, da Ranavalo kom til Herredømmet. Flygtningerne naaede lykkeligt Moheli, en af Øerne i Comorenernes Øgruppe ved Afrikas Vestkyst, bleve der modtagne med Glæde, og Beboerne valgte endogsaa Radamas Broder til deres Konge. Da denne for flere Aar siden døde, gik Værdigheden over paa Dschomby-Fatomby, der desuden skal udmærke sig ved Skjønhed, Ynde, Klogskab og Elskværdighed. Hun ægtede en Araber, men om hvilken der imidlertid kun er liden Tale, medens alle Malgascher sværme for „Mohelys henrivende Dronning,“ hvis Navn gjælder som Indbegrebet af alt Skjønt og Godt. Radama II deelte sine Undersaatters Mening i denne Sag, og, jo ældre Rabodo blev, og jo mere hun fjernede sig fra sin Ægtefælle ved sin Vandel, desto stærkere blev hans Længsel efter Dschomby-Fatomby. Han traadte i Underhandlinger med denne, hun erklærede sig villig til at skille sig fra sin Araber. Radama skrev til hende, at hun strax skulde komme til Madagaskar, hvor hun vilde blive modtaget med de Æresbeviisninger, der tilkom hende. Raboda erholdt Kundskab om Brevvexlingen, frygtede at blive fortrængt af den nye Gemalinde, og skyndte sig derfor med at tage sin Tilflugt til det reaktionære Parti, der hadede Kongen paa Grund af hans liberale Anskuelser. Hun indvilgede i alle de Betingelser, som Adelen og Præstestanden forelagde hende, medens disse derimod paatog sig at skaffe Kongen af Veien. Rabodo's og de Reaktionæres Planer lykkedes. Radama II blev, som bekjendt, myrdet, og Rabodo hersker nu under Navn af Rasoahery-Madschanka d. e. den almægtige over Madagaskar. Hun har allerede tidligere adopteret to Børn af Radamas Svigerdøtre, af hvilke den ældste Natahiry, der er syv Aar gammel, ligesom ogsaa hans fireaarige lille Søster ledsager Dronningen ved alle Feste og Optog.

(Illustr. Zeit.)

Dronningen af Madagaskar.

Den vestafrikanske Tantalus.

Slægten Tantalus, som Naturforskerne have kaldt den, er bleven dannet af Linnæus, og indesluttede forskjellige Slags Fugle, der vel havde meget tilfælles med den velbekjendte hellige Fugl Ibis, men som dog vare forskjellige fra den ved Næbbets større og stærkere Form, og dannede derved det naturlige Forbindelsesled mellem Ibisen og deres Slægt, samt Storkene. Ornithologerne have til Dato udskilt fire forskjellige Arter af denne Gruppe. Den ene af disse Arter lever i Mexiko og Syd-Amerika, den anden findes i Afrika, og de to øvrige i Indien samt paa dens Øgrupper. Den Fugl, der her fremstilles for Læseren, hører til den afrikanske Art, hvoraf det zoologiske Selskab i London for nylig har vidst at forskaffe sig to Exemplarer, hvilke det har givet Plads i dets store Fuglebuur i Regents Park Gardens. Disse Fugle, der imidlerid endnu for Tiden ikke ere fuldvoxne, have eensfarvede brune Fjædre, medens den fuldt udviklede Fugl af denne Art med sine sneehvide Fjedre, der saa smukt træde i Modsætning til dens gule Næb og røde Fødder og med sit røde Baand over Vingefjedrene, er en for Blikket langt mere tiltrækkende Gjenstand. Man antager, at det er første Gang nogen af disse høist sjeldne Fugle levende ere blevne førte til disse Landstrækninger, omendskjønt dog et enkelt Exemplar allerede for endeel Aar siden skal have prydet den zoologiske Have, der besiddes af Englands Naboer paa Fastlandet i Antwerpen.

Knud Grottes Mordere.

Det er et Privilegium, de seneste Tiders Herostrater ere blevne tilstaaede af Udlandets illustrerede Aviser, at deres Portræter, lige saa fuldt som store og fortjente Mænd's, optages i deres Spalter. Dette Privilegium opnaaes naturligviis kun formedelst Publikums Nysgjerrighed, som Aviserne da ligesaalidt i dette som andre Stykker ganske kan unddrage sig at tjene. Vi for vor Part skulle ogsaa „bøie os saameget for Tidsaanden,“ at vi i det givne mærkelige Tilfælde, som her har fængslet Alles Opmærksomhed, følge vore udenlandske Kollegers Exempel med Forbryder-Kontrafeyer. — I flere Henseender maa Drabet paa Læxehandler Knud Grøtte kaldes en af de mærkeligste Forbrydelser, som er udøvet hertillands. Den kolde, forretningstørre Planmæssighed, hvormed Mordet var forberedt, den uhyre Dristighed saavel med Hensyn paa Tid som Sted, hvormed det blev udøvet, de mange gunstige Betingelser for at det engang fuldført kunde blevet uopdaget, samt endelig de tilfældige Omstændigheder, hvorved de første Spor til Gjerningsmændene dog opdagedes, har givet denne Mordsag en baade gruopvækkende og spændende Interesse. At tvende Karle af saa forskjellig og stridig Nationalitet, lige skikkede til og lige bestemte paa at gjøre Mord og Forbrydelser til sin Levevei, finde hinanden i vor ikke saa lille Hovedstad, og her gjennem længere Tider udkaste Planer til den ene Ugjerning dristigere end den anden, paa samme Tid som de føre et i det Ydre „komfortabelt og reputeerligt Liv,“ er her en ny mærkelig Omstændighed. Den Dumdristighed, hvorom alle deres Forbryderplaner vidne, er yderst forbausende.

Afrikansk Tantalus i den zoologiske Have i London.

Efterat de først havde forsøgt at gjøre falske Penge, men opgivet Forsøget for udelukkende at kaste sig paa Mord og Plyndring, udsee de sig som Bytte snart den Ene, snart den Anden, og ere undertiden saa nær ved Udførelsen, at denne kun ligesom ved et Slumpetræf er bleven forhindret. Den ene Gang forhandles der om at myrde Folkene (tre Personer) paa Kontoret for Handelshuset Dybwad (hvor Priess, idet han vexlede Penge, endog som en tilsyneladende tydsk „Biedermand" blev budt ind for at sidde i Sophaen) og med de plyndrede Penge at flygte til Amerika; en anden Gang er Offret en Smørhandler fra Gausdal, som de endog have faaet hjem med sig, og hvis myrdede Liig skal gjemmes i en Kuffert, men som dog slipper væk, fordi han lader et Ord falde om, at han har sendt Penge hjem. (Priess siger dog: fordi han lignede hans Fader.) En tredie Gang er det Pantelaaner Katscher, som skal dræbes i hans Bolig, hvor Priess gjentagende Gange besøger ham, men hvor en eller anden Hindring kommer iveien. Atter en anden Gang udsee de som Bytte Storthingsmand Iversen, hvem de ofte træffe sammen med paa en Kjælder i Grændsen, hvor han drikker Kaffe til 2 Skilling Koppen, og som de derfor maa antage at have sparet sammen saameget af sin Diæt, 3 Daler Dagen, at det nok kan lønne sig at tage ham af Dage. Atter en forskjellig Gang fatte de den Plan, at leie sig et særskilt Værelse ude i et af Byens daarlige Strøg for at lokke Bønder didhen og plyndre dem. Men alle disse eventyrlige Mordplaner ende med een, der var næsten endnu mere eventyrlig, nemlig den: ved høi lys Dag, lige for Byens Oine, lige i et af Baade og Skibe idelig gjennemkrydset Strøg, at begaae Mord og Plynderi. Fra Fæstningen og fra flere langs Christiania-Bugten liggende Løkker vilde man kunne have staaet og seet — ialfald med Kikkert — den hele blodige Scene. Og dog fik Morderne fuldført Daaden, fik Bonden skudt, hans Strube overskaaret og Liget ved en fra Land hentet fire Lispund tung Steen sænket paa Havsens Bund, uden at nogen mærkede det Mindste. Uden nogen Mistanke paa sig afreiste de allerede med næste Dampskibe til Kjøbenhavn, og mange Dage hengik, uden at man kunde finde mindste Spor til, hvor den forsvundne Knud Grøtte var bleven af. Kun den Omstændighed, at Liget omsider flød op og at en Baadmand gjenkjendte det Toug, hvorved Stenen fandtes fæstet, kunde omsider bringe Politiet paa et svagt Spor. Atter den Omstændighed, at de to Mænd, til hvem Baaden var udleiet, sig imellem havde talt Tydsk, gav Sporet en mere speciel Charakteer. Men da Mistanken derved var bleven rettet netop mod Gjerningsmændene, mod Tydskeren Priess og Danskeren Simonsen, som begge kort efter Mordet fandtes afreiste herfra Byen, og de i Kjøbenhavn bleve opsøgte af Politiet, maa ialfald den Første endnu have staaet i stor Fortrøstning til at Misgjerningen ikke kunde overføres ham. Thi da Simonsen, som først havde faaet Nys om Arrestationen, kom og fortalte Priess det, bemærkede denne blot, at han nok skulde klare sig. Men den trufne Aftale om, hvor de skulde foregive at have været den Eftermiddag, da Mordet blev begaaet, var for utilstrækkelig, til at de ikke under Politi-Examinationernes seigpinende Skjærsild maatte komme i Modsigelse; og de mange tilfældige Indicier, som ellers efterhaanden kom frem, bleve snart i den Grad sammensnørende, at Begge fandt det tjenligst, kun at rette sine Bestræbelser paa at vælte Mordet over fra sig selv paa Deeltageren. Simonsen gav snart fuld Forklaring om at Priess havde været sammen med Bonden og med ham var gaaet tilsøes osv., og troede dermed at klare for sig. Men Priess, der først benægtede Alt, fandt det siden klogest at gaae til en Bekjendelse, ifølge hvilken han vel havde været tilstede i Baaden, da Mordet blev begaaet, men uden at være deelagtig deri. Dog, selv ikke denne Udflugt fandt han det værdt i Længden at soutinere og gik derfor kort efter, ligesom Simonsen, til fuld Bekjendelse om, at Mordet var bleven udført efter fælles Overlæg, og at han, efterat Simonsen havde skudt Bonden, derpaa havde skaaret dennes Strube over, ligesom han ogsaa vedgik de mange tidligere fælles Mordanslag. Kun afviger Priess nu i sin Forklaring deri fra Simonsen, at det ikke var ham, men denne, der slog Snaren om Bondens Hals for at kvæle ham, efterat Skudet var faldet, og Offret endnu levede. De fra Udlandet indhentede Oplysninger om Priess's Fortid stemme overens med de Forklaringer derom, som han omsider selv afgav endnu inden Tilstaaelsen. Efterat være dømt til et Aars Strafarbeide for at have pryglet et Fruentimmer i hans Forældres Huus, havde han taget Flugten hid, i Forening med et sextenaaarigt Fruentimmer, Caroline Schmidt, som han længe urigtigen udgav for sin Kone, med den løierlige Forklaring, at Müller og Schultze (staaende Figurer i Vittighedsbladet Kladderadatsch) havde været hans Forlovere. Af de 900 Thaler, som han havde faaet sig tilsendt fra Hjemmet, siden han i September f. A. kom hid til Byen, havde han anvendt Betydeligt til kostbare Klæder og Guldstads for sig og hiint Fruentimmer, foruden at han havde kjøbt endeel Indbo, som han dog før Afreisen herfra havde solgt. Pengeforlegenhed havde alt forud nødt ham til at pantsætte adskillige Sager, tildeels i Laaneindretningen. Disse indløste deels han selv samme Eftermiddag, som Mordet var begaaet, deels S., som først en Dag senere afreiste. I et Brev til Priess, medens han opholdt sig her, formaner hans Moder ham til at tage sig noget Ordentligt for og skildrer den Sorg, han ved sit Liv alt havde forvoldt hende. — Af de røvede Penge gav han 10 Spd. til en fattig Familie paa det Dampskib, hvormed han reiste ned til Kjøbenhavn. Som Forbryder begyndte han at udøve den Velgjørenhed, hvorved Ole Høiland og Gjest Baardsen — rigtignok ikke Mordere — bleve saa populære.

Frederik Wilhelm Priess. (Efter Photographi.)

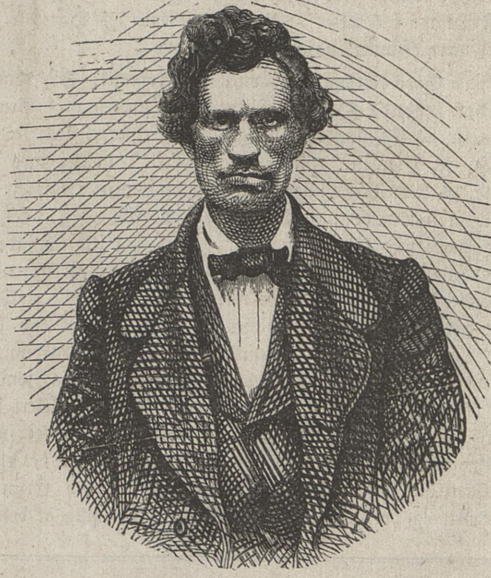
Literære Efterretninger.

K. Schwartz, i sin ifjor udkomne Bog, „Der heutige Volksglaube und das alte Heidenthum, mit Bezug auf Norddeutschland," beretter følgende nordtydske Sagn, der paa en forunderlig Maade minder om den gamle græske Mythe om Meleagros. En Jæger drømmer, at et Vildsvin skal volde hans Død. Tiltrods for sin Hustrus Bøn følger han med paa en Vilsvinjagt, der kort efter finder Sted. Efter en lang og heftig Kamp fældes Dyret, og da Jægeren seer det døde Dyr ligge paa Marken, sparker han det, ligesom til Spot over den tossede Drøm, i Hovedet og siger foragtelig: „Dræb mig nu, om du kan." Hans Fod glider ud og modtager af en af det fældede Dyrs Hugtænder et Saar, som efterhaanden, da han ikke bryder sig videre om det, bliver værre og værre og tilsidst lægger ham i Graven.

En endnu forunderligere Sammenhæng træffe vi mellem et nygræsk Sagn og den bekjendte danske Fortælling om Holger Danske, som Thiele har opbevaret. Den Forestilling, beretter en fransk Forfatter (Heuzey, Le mont Olympe et l'Acarnanie), som Nygrækerne gjøre sig om sine Forfædre, er reent legendarisk. Naar de betragte de gamle Byers Mure, Taarne og Porte, disse tykke Mure, sammenføiede af uhyre Klippeblokke, forbauses de og kunne ikke begribe, at Ophavsmændene til slige Arbeider vare Væsener af almindelig Størrelse og Styrke. Beboerne af den lille By Khrysovitza har herom en kuriøs Tradition. Det skeede, fortælle de, i vore Bedsteforældres Tid. Mænd ifra vor By havde begivet sig til Konstantinopel. Der fik de vide, at der endnu levede en gammel Kvinde af Hellenernes Slægt, og de gik hen og besøgte hende. Hun var større end andre Mennesker, men hun var blind af Alderdom. Hun spurgte dem om deres Hjemstavn og sagde, idet hun vendte sig til En af dem: „Giv mig din Haand." Han var bange, snappede Ildtangen og rakte den hen til den Gamle, der greb den og knugede den saa fast, at den brast itu. „I ere stærke," sagde hun, „men ikke saa stærke, som vi vare." Hun troede, det var hans Haand, hun holdt.

Et Medlem af Theateret i Stuttgart, O. Guttmann, har nylig udgivet en Bog „Talent und Schule in der Darstellung dram. Kunst." Det Spørgsmaal, som der er oppe, hvorvidt Skuespilleren ligesaavel som Maleren, Musikeren osv. kan trænge til at gjennemgaae en ordnet, skolemæssig Uddannelse, der kan gjøre ham duelig til Udøvelsen af sin Kunst, ligger nær for Haanden netop under saadanne Forholde som vore, da det gjælder at lægge Grunden til en væsentlig ny dramatisk Kunst. Om Nødvendigheden af en Skole selv for det mest begavede Talent, og endnu mere om Nødvendigheden af en Skole, forat den hele kunstneriske Retning kan faae Fasthed og Sikkerhed, forat der med et Ord kan uddanne sig en bestemt Stiil, er der vel ingen Tvivl; Uenigheden begynder først, naar der spørges om den praktiske Ordning, og ethvert Bidrag til at klare Ideerne om denne maa vi derfor modtage med Taknemmelighed og Opmærksomhed.

Det sidste Hefte af Revue des deux mondes indeholder en længere Artikel af Marc Monnier, en halv italieniseret Franskmand, der i mange Aar har været bosat i Neapel, om Udgravningerne i Pompei under den italienske Regjering. Takket være den klækkelige Bevilgning, der er bleven dette Foretagende tildeel af den nye Regjering, — det Serdobbelte, af hvad Bourbonnerne gav, — den Orden og Omhu, hvormed Udgravningerne nu drives, og fremfor alt disses nidkjære og begavede

Knud Frederik Christian Simonsen. (Efter Photographi.)

Leder, Hr. Fiorelli, beriges Kunsten og Videnskaben næsten daglig med mærkelige Fund. De Reisende, der besøgte Pompei for en 5—6 Aar siden, ville, om de nu vende tilbage, ikke blive lidet overraskede ved ikke mere som før ved hvert Skridt at overfaldes af hine lasede, uforskammede Ciceroni, der ikke nøiede sig med at plyndre den Reisendes Pung, men som ovenikjøbet vare nær ved at dræbe ham med sit uendelige Snak og sine vanvittige Forklaringer. En i og for sig ganske ubetydelig, men for mange Kunstnere og Videnskabsmænd saare velkommen Indretning har den nye Direktør bragt istand; han har nemlig i Byen selv samlet et Bibliothek af den Literatur, der behandler Pompei, og aabnet dette for besøgende Lærde og Kunstnere. Forfatterens Oversigt over de væsentligste Fund i de sidste tre Aar ender med en Beskrivelse af det for Almeenheden kanskee allerinteressanteste, de Menneskeliig, man fandt i Foraaret. En Dag bemærkede en Arbeider gjennem en Revne i en Grushob et tomt Rum, paa Bunden af hvilket han skimtede nogle Menneskebeen. Fiorelli blev tilkaldt og lod strax Hullet støbe fuldt med Gibs, og da man derpaa bortryddede Gruset, laa de fire Liig der, som nu opbevares i Museet i Pompei. Et af disse Liig er af en Kvinde, ved Siden af hvem man har fundet Penge, Smykker og andre Sager af Værdi. Hun er falden, idet hun flygtede med disse Sager. Hun er bleven liggende paa den venstre Side. Man seer endnu hendes Haarpynt, Sømmerne i hendes Klæder, to Sølvringe, som hun bærer paa Fingrene. En af Hænderne er knust, den venstre Arm hævet i Veiret; den fine Haand knytter sig krampagtig, hele Legemet er konvulsivisk sammentrukket, kun Benene ere udstrakte. Man seer, hvorledes hun længe har kjæmpet under haarde Pinsler. Hendes hele Stilling viser os mere Dødskampen end selve Døden. Bag hende var en Kvinde og en ung Pige faldne omkuld. Pigen, et reent Barn, gjør et forunderligt Indtryk paa Beskueren; man seer Væningen og Maskerne i hendes Klæder, nogle Rifter i Kjolen lader os skimte det nøgne Legeme, Broderiet i hendes smaa Sko er synlig. I sin Frygt har hun kastet en Flig af Kjolen over Hovedet. Hun var falden i fuldt Løb, med Ansigtet mod Jorden, og i sine forgjæves Anstrængelser for at reise sig igjen havde hun træt støttet sit Hoved i en af Hænderne. Det fjerde Legeme tilhørte en kjæmpemæssig Mand. Han havde lagt sig ned paa Ryggen, forat dø den Tapres Død, og udstrakt sine Arme og Been. Han bærer paa en af Fingrene en Jernring, hans Mund er aaben, Næsen og Kinderne træde kraftigt frem; Øinene og Hovedhaaret ere forsvundne, men Skjægget vises endnu. Der er noget Krigersk og Fattet i dette smukke Liig. Ved Siden af Kvinderne, der ei vilde dø, seer man Manden uforfærdet midt imellem Gruset, der styrter sammen over ham, „impavidum ferient ruinæ." z.

Nordisk Literatur og Kunst.

Digte, lyriske og dramatiske, af Chr. K. F. Molbech. Første Hefte. 120 S. 16. Forlagsbureauet i Kjøbenhavn. Professor Molbech hører blandt de betydeligste nyere danske Digtere, ialfald paa Lyrikens Gebet. Den lille Digtsamling, som han i 1851 udgav under Titelen „Dæmring," har ved en varm lyrisk Stemning og et smukt poetiskt Sprog fundet en sjelden velvillig Modtagelse og oplevet tre Oplag. Ogsaa hans sidste dramatiske Digtning „Dante" har gjort fortjent Lykke. En Samling af hans samlede poetiske Arbeider vil derfor være velkommen for den danske Poesis Venner. Forlæggerne have dertil gjort alt Sit, for at give den en smuk, man kan sige salonmæssig Form, ved at lade den trykke i Lighed med de almindelige tydske Miniaturudgaver af yndede Digtere, i hvilken Skikkelse ogsaa C. Plougs Digte paa samme Forlag ere udkomne. Foreliggende første Hefte indeholder „Billeder af Jesu Liv", Digterens første særskilt trykte Arbeide, udgivet 1840, i hans 19de Aar, samt Begyndelsen af „Blandede Digte", hvoraf enkelte tidligere utrykte. Dernæst vil følge „Dæmring", der afslutter 1ste Bind. 2det Bind vil indeholde Digterens trende større dramatiske Arbeider, nemlig „Klintekongens Brud, lyrisk Drama i 4 Akter" (udkom 1845), „Venusbjerget, romantisk Drama i 5 Akter" (før trykt i „Digtninger" 1846) og „Dante, tragisk Drama i 5 Akter". Udgaven leveres i 8 Hefter à 39 ß og vil være afsluttet inden Aarets Udgang.

— Paa Gads Forlag, Kb.havn., er udkommet: **Skriftordet og „det levende Ord"**. Bidrag til Vurdering af Grundtvigianismens Stilling til Evangelium og evangelisk Kirke. Af Dr. H. N. Clausen. 53 S. 8. Forf. bemærker med fuld Grund, at hvor beredvillige Grundtvigianismens Ordførere end ere til at fremtræde med Vidnesbyrd om Lærens Eiendommelighed baade med Mund og Pen, er det dog ikke almindeligt, at Tankens Skarphed og Ordets Klarhed hører til Fortrinene hos disse Ordførere. Det er mere stærk bekræftende og bevægende end begrundende og oplysende, mere digterisk end belærende Tale, ikke synderlig beregnet, uagtet al overstrømmende Ordfylde, paa at hjælpe Læserne — saadanne nemlig, som ikke høre til de Indviedes Kreds — til klart Syn og sikkert Fodfæste. Den lærde og skarpsindige Forfatter har derfor fundet det Umagen værdt, i dette Skrift at søge at udklare det egentlige Særkjende, den kirkelige Eiendommelighed ved Grundtvigianismen og „den mageløse Opdagelse", ved nemlig at betragte den i Forhold til Evangeliet og den evangeliske Kirke, idet han nærmest har holdt sig til den Ledetraad, som Grundtvig selv i Sommer har givet om sin Lære i Dansk Kirketidende.

— **For Hjemmet**, 4de Binds 5te Hefte, indeholder Lady Esther Stanhope (Slutning), Den gamle Nazarener af L. Dietrichson, Klosterfruen af A. Elg (Fortsættelse), Udflugt til Skotland og de engelske Søer af A. Munch IV, Ved en ung Piges Grav af Samme samt Percy Bysshe Shelley (efter Qvart. Rev.) De sidste Hefter af dette Tidsskrift vise en rosværdig Bestræbelse hos Udgiveren for, mere end tidligere, at skaffe originale Bidrag.

– Hos Schubothe er udkommet: **Grækerne i vor Tid** af Duvray, oversat fra Fransk af Jacob Brun. Kbh. 82 S. 8. Gjennem Skildringer af de forskjellige Stænder og Haandteringer udkaster Forf. et mere livligt end fiint udført Billede af Livet og Literaturen i Grækenland, hvilket især for danske Læsere maa i denne Tid være meget velkomment netop paa Grund af den Berørelse, det igjennem sit Kongehuus nu er kommet i til dette Land.

— Afdøde Assessor H. Krog har testamenteret **Nationalgalleriet** tre Malerier, en Postvogn af Kaufmann (1846), et lidet norsk Tjern af H. Gude (1849) og et fortrinligt Kystbillede af Achenbach (1850). Det er i Sandhed en værdifuld Forøgelse, Nationalgalleriet her har Anledning til at glæde sig over, og endnu glædeligere er kanskee den smukke og patriotiske Liberalitet, paa hvilken en Privatmand har givet et Exempel, som vi ville ønske maatte blive efterfulgt af ret Mange. Og om det end er de Færreste, der kunne erobre sig en saadan Plads blandt Nationalgalleriets „Velyndere," lidt mere Interesse kunde dog Almeenheden gjerne hellige dette Kunstinstitut, end den gjør; den kunde gjerne ved sin Opinion udøve et noget føleligere Tryk og en noget strengere Kontrol med de Grundsætninger (?), efter hvilke Nationalgalleriet ledes, og ved hvilke der nok kunde være adskilligt at ønske forandret, naar man brød sig om at blive opmærksom paa dem.

— I **Kunstforeningen** er i denne Tid udstillet Photographier efter to Statuer af O. H. Fladager, „David" og „Theseus." Det er interessant at sammenligne disse to Arbeider, af hvilke hiint skriver sig fra den første Vinter, Kunstneren opholdt sig i Rom (1858—59), medens dette først blev færdigt nu i Foraaret, og see, hvorledes det stadige Syn af den antike Kunsts Mønstre baade har virket styrkende og klargjørende paa Kunstnerens Opfatning og rensende paa hans Formsands. Der er et langt Skridt, og der ligger meget Arbeide mellem den drømmende, lidt sværmeriske David, igjennem hvem der kun klinger en ubestemt Anelse om den Rigdom, Fremtiden gjemmer til ham, og den faste og sikre Theseus, der nu har kastet Ynglingen fra sig og staar der som Mand, rolig og klar i den stolte Bevidsthed om den Fremtid, hans egen Kraft skal skabe ham. Theseus er kanske næsten altfor antik, baade i Aand og i Form, — ikke som om dette var nogen Feil i og for sig, men den er saa antik, at vi næsten frygte for, at den ligger for fjernt fra Almeenhedens Ideekreds, og vil staae saa fremmed for de Fleste, at den ikke vil kunne opvække den Interesse, den Deeltagelse, som et mere moderne Kunstværk vilde kunne have fremkaldt, og som vi saameget vilde have ønsket, maatte være bleven den tildeel, især nu, da der forberedes et Forsøg paa, ved almindeligt Sammenskud at faae Værket udført i Marmor og overgivet til Offentligheden.

— Den Tanke, der har ledet Hr. Otto Winther-Hjelm ved den Abonnements-Indbydelse, som fulgte med det forrige Numer af vort Blad, er saa smuk og saa frugtbar, at vi ikke kunne nægte os den Fornøielse at omtale den med nogle Ord, om ikke netop forat anbefale den, — thi hos en Almeenhed med saamegen musikalsk Interesse og tildeels ogsaa musikalsk Sands som vor Hovedstads anbefaler et saadant Foretagende sig selv tilstrækkelig, og det vilde smerte os, om det virkelig behøvede nogen videre Anbefaling, og ikke af sig selv slog an. Hver Vinter bringer os stadig en Flok musikalske Virtuoser, og saa godt det end kan gjøre, at faae høre god Musik udført med den fuldendte Technik, uden hvilken nu ingen Virtuos kan bryde sig frem, saa er der dog en liden Hage ved denne Nydelse, med dens Tilfældighed. Idag kommer en Repræsentant for en Skole, imorgen en for en anden, og iovermorgen kanskee en, der slet ingen Skole har; Lægmanden, der ikke selv kritisk kan sigte alt dette Gods og drage det Berettigede ud af disse Eensidigheder, bliver forvirret og vaklende, og det Totalindtryk, han saa, efter samvittighedsfuldt at have hørt alle Saisonens Virtuoser til Ende, beholder, bliver enten slet intet eller, hvad som værre er, det bliver uklart. Virtuosen er ingen Maskine; jo mere begavet han er, desto mere af sin egen Individualitet vil han lægge ind i sin Udførelse; denne Individualitet kan vistnok være saa betydningsfuld og berettiget, at det har sin store Interesse, at see Kunstværkets Straaler bryde sig gjennem den, men det er paa den anden Side lige saa sandt, at Kunstværkets eiendommelige Charakteer derved løber Fare forat forvanskes. Lad os glæde os over Virtuosen og den Genialitet, hvormed han undertiden pludselig lyser op i Mørket og det Dunkle, men lad os ved Siden deraf ogsaa vende tilbage til og styrke os ved den mere tro Gjengivelse, der i selvfornegtende Omhu og Troskab lader sig nøie med den simple, reent objektive Fremstilling; i hvilken ingen enkelt Mellemmands Subjektivitet træder, vistnok ikke overraskende, men heller ikke forstyrrende og distraherende i Veien. En saadan ligefrem og uforvansket Gjengivelse vil da træde til som et Korrektiv for vor musikalske Opfatning, ved Siden af de mere eller mindre forvanskede Begreber, vi bære med os fra Virtuoserne. I en Samvirken som den, Hr. W.-H. vil faa istand, vil da den enkelte Virtuos ved sit individualiserende Foredrag ligesaameget virke beaandende paa Orchesteret, som dette paa sin Side igjen vil træde advarende hen til Virtuosen, naar hans Genialitet truer med at fjerne ham altfor langt fra den Troskab, der skyldes Komponisten. Vi ere overbeviste om, at Hr. W.-H. vil benytte denne fortrinlige Anledning til at vænne vort Publikum til at stille en Fordring, som baade det og Musikeren staae sig bedst paa at faae opfyldt, den Fordring nemlig til et Koncertprogram, at der skal være Sammenhæng i det. Naar der følge 5 Koncerter paa hinanden, vil det være let, i dem at lade Tilhørerne gjøre en Deel af Musikens egen historiske Udvikling med; der er saameget, som først faar sin rette og fulde Betydning, naar vi see det paa dets Plads; det er Tilfældet i Musiken fuldt saa meget som i de andre Kunster. Og umærkelig gjør da vor egen musikalske Sands den samme Udvikling med; vor Forstaaelse følger Skridt for Skridt med fra det Simplere til det Sværere, fra den naive Begyndelse til Nutidens forfinede, ja tidt overforfinede Kunst.

Det er et „Koncert-Institut," Hr. W.-H. agter at faae istand, intet Mindre. „Det er Hensigten med dette Foretagende," hedder det i Indbydelsen, „at det gjennem Publikums Understøttelse skulde blive et bestaaende, og for hvert Aar søges mere og mere udviklet, saa at de forskjellige Grene af musikalske Præstationer herigjennem kunne blive repræsenterede." Det skal blive et Sammenknytningspunkt for vore egne musikalske Kræfter, „hvilke det vilde være af overordentlig Vigtighed, herigjennem at kunne byde en Virksomhed, der staar i Forhold til deres Dygtighed, og derved bidrage til at knytte dem til Hjemmet." Den er kjækt og forhaabningsfuldt skrevet, den Indbydelse, og det har sine gode Grunde; thi den, som har skrevet den, er ingen tryglende Virtuos, der tigger om nogle Halvdalere forat kunne ernære Kone og Børn i den strenge Vinter, men en Mand, som fuldt vel føler, at han har bragt en Sag frem, som det er Publikums simple, ligefremme Pligt at optage og ovenikjøbet være Tak skyldig for. Det kan kanskee blive et tungt Læs at trække, — thi vort Land har mange, mange Bakker; — men Hr. W.-H. er en ung Mand, og det er Ungdommen, som er først til at tage en Haand i med, naar det gaar opad Bakke; og han er en Mand, der vil Noget; — saa det gaar nok, thi det er noget Godt og noget Smukt, han vil. z.

Norge.

Christiania. Under 12te Septbr. er det for indeværende Budgettermin til Videnskabsmænds og Kunstneres Reiser i Udlandet bevilgede Beløb, 6000 Spd., uddeelt saaledes: 1) Prof. Dr. C. P. Caspari 400 Spd., for under en Reise i Ægypten og Palæstina nærmere at gjøre sig bekjendt med den gammel- og nytestamentlige Histories Skueplads og det østerlandske Liv; 2) Lektor Dr. Th. Kjerulf 250 Spd., for under Ophold i Paris og London at gjøre sig nærmere bekjendt med de mineralogiske Samlinger m. V. i disse Byers Museer; 3) Kand. med. L. W. Dahl 200 Spd., for under Ophold i Tydskland, Schweitz og Savoyen at gjøre sig bekjendt med de der forekommende Former af endemisk Idioti og Kretinisme; 4) Kand. jur. L. M. B. Aubert 200 Spd., for under Ophold i Paris, London og ved et tydsk Universitet at fortsætte sin juridiske Uddannelse; 5) Kand. philos. J. E. Sars 350 Spd., for i Kjøbenhavn, Lübeck og Bremen at samle Materialier til Norges nyere Historie; 6) Distriktslæge H. A. Thaulow 400 Spd., for ved udenlandske Bade at gjøre sig nærmere bekjendt med Bade-Væsenet i Almindelighed og med Anvendelsen af nye Kuurmidler og Kuurmethoder; 7) Kompagnichirurg J. L. Bidenkap 200 Spd., for under en Reise i Udlandet at studere Hudsygdommene og de veneriske Sygdomme; 8) Kand. med. J. A. Boeck 150 Spd., for i Udlandet videre at lægge sig efter enkelte Dele af Zoologien og Physiologien; 9) Kand. mag. J. D. C. Lieblein 350 Spd., for i London, Paris og Turin videre at studere Ægyptologien; 10) Kand. med. og Prosektor Joh. Lie 300 Spd., for i Berlin, Wien og Paris videre at lægge sig efter normal og mikroskopisk Anatomi; 11) Kand. philos. Th. Hjortdahl 400 Spd., for videre at lægge sig efter anorganisk Chemie med specielt Hensyn paa Mineralogie og Krystallographie; 12) Kand. philos. Henr. Ibsen 400 Spd., for under Ophold i Udlandet, navnlig i Rom og Paris, at studere Kunst, Kunsthistorie og Skjønliteratur; 13) Billedhugger B. Bergslien 450 Spd., for under Ophold i Rom og Paris videre at uddanne sig i Billedhuggerkunsten; 14) Landskabsmaler J. P. H. Rée Barlag 400 Spd.; 15) Landskabsmaler A. C. Nielsen 400 Spd.; 16) Genremalerske Marie Aarestrup 150 Spd.; 17) Architekturmaler V. S. Lerche 400 Spd.; 18) Violinist G. Bøhn 300, for under Ophold i Udlandet at studere klassisk Musik og Kompositionslære; 19) Organist J. R. Lindemann 300 Spd., for i Udlandet at gjøre sig bekjendt med større Musikværker af ældre og nyere Mestere, samt for videre at uddanne sig i Komposition, navnlig af Instrumentalmusik.

— Dødsfald. Den berømte tydske Sproggransker og Archæolog Jacob Grimm og den franske Digter Alfred de Vigny er begge nylig døde. Grimms Portræt med Biographi af Overlærer Jac. Løkke findes i dette Blad for 1855 Nr. 3. 4; de Vignys Portræt og Biographi i Nr. 5 for f. A.

Bekjendtgjørelser.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 40. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 4de Oktober 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Ægyptologiske Studier.

(Meddeelt af Cand. mag. J. Lieblein.)

II.

(Slutning.)

De hieroglyfiske Skrifttegn kunne inddeles i fire Afdelinger:

1ste Afdeling omfatter de Tegn, som hver for sig angive et heelt Begreb, og derfor kunne kaldes Begrebstegn eller ideografiske Tegn. Disse ere to Slags:

a) Figurative Billedtegn, der ved ligefremme Afbildninger angive Gjenstandene, f. Ex. Sol, Maane, Mand, Kvinde, Barn, Hest, Alter o. s. v. Billedet fremstiller Gjenstanden for Øiet paa en mere eller mindre tro og fuldstændig Maade, men har dog altid et eller andet eiendommeligt Træk, som gjør, at man ikke kan tvivle paa, hvad det er for en Gjenstand, som Billedet skal betegne. Saaledes adskilles Manden fra Kvinden ved Skjæg, et Barn fra et voxent Menneske ved en siddende Stilling og Fingren til Munden*). Overhoved havde Ægypterne erhvervet sig en ualmindelig Færdighed i at gjengive Gjenstandene naturtro, ligesom de endog i mindre kunstneriske Fremstillinger vidste med et eneste charakteristisk Træk paa den mest slaaende Maade at betegne den enkelte Art som forskjellig fra lignende Arter.

b) Symbolske Billedtegn. Abstrakte Begreber ere ved Indbildningskraftens forunderlige Virksomhed overførte paa sandselige Gjenstande og gjorte anskuelige ved dem. Saaledes er Begrebet Retfærdighed fremstillet ved en Strudsfjær, fordi, som det hedder, alle Strudsfjære ere lige lange; moderlig Kjærlighed er betegnet ved en Grib, fordi denne Fugl antages at have sandan Omhed for sine Unger, at den nærede dem med sit Blod; en Anfører, Fyrste, blev angivet ved Fordelen af en Løve; Himlen med en nedhængende Stjerne betyder Nat eller Mørke.

2den Afdeling bestaar af de egentlige Lydtegn eller fonetiske Tegn. Disse svare til vore Bogstaver og bruges ganske som dem, dog med den Undtagelse, at Vokalerne, ligesom i de semitiske Sprog, ofte ere udeladte, naar de skulle staae mellem to Konsonanter. De hieroglyfiske Lydtegn ere ogsaa forsaavidt forskjellige fra vore, som de frembyde flere Former for en og samme Lyd, f. Ex. tre forskjellige Tegn for Bogstavet A, to for Bogstavet M osv. Under Grækernes og Romernes Herredømme udvidedes det fonetiske Alfabet betydeligt, idet flere Tegn, som forhen havde været brugt som Begrebstegn, optoges som reent fonetiske. Ved denne Forøgelse af Bogstaver fik Skriften vistnok større Afvexling, men blev tillige vanskeligere at læse, hvorfor Udvidelsen maa betragtes som en Udartelse. Paa Grund af denne Forandring deles anden Afdeling i to Grupper:

a) Det oprindelige Alfabet, som brugtes under de indfødte Pharaoner.

b) Det udvidede Alfabet, som udviklede sig under Grækernes og Romernes Herredømme.

3die Afdeling indeholder de blandede Tegn eller betingede Lydtegn.

a) De blandede Tegn kaldes saa, fordi Begrebstegn her for Tydeligheds Skyld ere forbundne med Lydtegn, hvilke sidste ere tilføiede for bestemtere at angive de førstes Betydning. Efter Lydtegnenes Plads kunne de inddeles i tre Grupper:

1ste Gruppe, hvor Lydtegnene ere stillede efter Begrebstegnet, hvilket altsaa angiver Begyndelsesbogstavet i det med samme angivne Ord. Tegnet = nofr betyder f. Ex. „god“; efter dette kunne Bogstaverne f, r sættes, og da angiver altsaa hiint Tegn Begyndelseslyden n.

2den Gruppe, hvor Lydtegnene ere satte foran Begrebstegnet, naar f. Ex. Bogstaverne n, f, r eller n, f, eller ogsaa blot n ere stillede foran hiint Begrebstegn.

3die Gruppe, naar Lydtegn ere stillede baade foran og efter Begrebstegnet, som derved kommer til at staae i Midten. Det nævnte Begrebstegn kan saaledes have Lydtegnene n, f foran og r efter, eller n foran og f, r efter.

b) Betingede Lydtegn ere oprindelige Begrebstegn (ideografiske Tegn), der senere i visse Ord ere brugte som rene fonetiske Grupper. Tegnet lyder nub og betyder: „Guld“, men det er ogsaa i visse Forbindelser brugt som fonetisk Gruppe til at angive Lyden nub; naar f. Ex. Bogstavet u stilles efter, lyder altsaa det Hele nebu og betyder: „forme, danne.“ Tegnet lyder men og betyder: „fast“; med de efterstillede Bogstaver ta lyder Gruppen menta og betyder: „Nomadefolk“; ere Bogstaverne tu stillede efter, lyder Gruppen mentu og betegner: en Slags Tjener.

4de Afdeling endelig omfatte de saakaldte Determinativer (bestemmende Tegn). Disse kunne være:

a) Specielle, naar f. Ex. til Ordet spot, der betyder „Læbe“, ogsaa virkelig en Læbe er tegnet. Her staar altsaa først den fonetiske Gruppe udtrykt med de sædvanlige Bogstaver, og derefter er for Tydeligheds Skyld Afbildning af den betegnede Gjenstand føiet.

b) Generelle (almindelige). Saadanne ere f. Ex. Billedet af Solen, føiet efter ethvert Ord, der betegner en Tid eller en Tidsindeling, som Time, Dag, Maaned, Aar, etc. Endvidere, efter ethvert Verbum, der udtrykker en Handling, hvortil Armen anvendes, eller som fordrer en vis Kraft, føies en bevæbnet Arm. Den bevæbnede Arm findes saaledes efter Verberne: slaae, revse, straffe, gjennembore, dræbe, kjæmpe, binde, bære etc.

c. Grammatiske, hvorved Kjøn og Tal bestemmes, f. Ex. p til at betegne Hankjøn og t for Hunkjøn, to Streger til at angive Total, tre Streger for Fleertal.

Alle de her i de fire Afdelinger angivne Tegn bruges i Flæng om hverandre i alle de hieroglyfiske Inskriptioner, som man kjender. Uagtet man saaledes ikke kan opdage nogen synderlig Forandring eller Udvikling i det hieroglyfiske Skriftsystem gjennem de 3000 Aar, hvori vi kunne forfølge det, er der dog ingen Tvivl om, at det før hine tre Aartusinder maa have gjennemgaaet flere Udviklingstrin for at naae op til den Grad af Fuldkommenhed, hvori vi finde det. Det vilde være os af særlig Interesse fuldstændigt at kunne forfølge hiin Udvikling, da vi netop heri see et af den ægyptiske Aands verdenshistoriske Arbeider; men da Udviklingen ikke er foregaaet for vore Øine, kunne vi kun angive dens Hovedmomenter.

De første Skrifttegn vare rene Afbildninger af sandselige Gjenstande, som Hest, Tyr, Mand osv., og Skrivekunsten var altsaa fra først af ikke forskjellig fra Maler- og Billedhuggerkunsten. Senere, da man, for med større Lethed at kunne male eller indhugge Skriften, mere og mere forkortede eller forenklede Skrifttegnenes Form, fjernede Skrivekunsten sig efterhaanden fra de to nævnte Kunster. Allerede paa dette Punkt viste Menneskeaandens skabende Kraft sig, idet den udfandt Midler til ved et enkelt charakteristisk Træk nøiagtigt at betegne den meente Gjenstand. Som saadanne charakteristiske Træk kunne nævnes Skjægget til at betegne Manden, Skjoldet til at betegne Krigeren, fremadskridende Fødder til at angive Gang, en opløftet Fod til at betegne Dands osv. Flere af disse Træk vidne om en skarp Iagttagelse og en sjelden Evne til at gribe netop det mest Charakteristiske ved enhver Ting. Paa dette Udviklingsstadium var det ogsaa, at man opfandt at gjengive en enkelt Deel for det Hele, f. Ex. et Hoved istedetfor den hele Skikkelse, en Arm med et Skjold istedetfor den fuldstændige Krigerskikkelse osv.

Da man nu engang var naaet op til dette Punkt, maatte man imidlertid snart finde, at en saadan Skrift var yderst utilstrækkelig til at gjengive den menneskelige Tanke. Man havde dannet sig en Mængde Begreber, der ikke ligefrem kunde gjengives i en sandselig Form. Dette er de saakaldte abstrakte Begreber, som Retfærdighed, moderlig Omhed og lignende. Her var Indbildningskraftens Virksomhed nødvendig for i en eller anden sandselig Gjenstand at gjenfinde en Egenskab, der lignede eller ligesom mindede om det tænkte Begreb. Man havde bemærket Gribbens Omhed for sine Unger og brugte derfor Gribbens Billede til at gjengive det abstrakte Begreb moderlig Omhed; fordi alle Strudsfjære vare lige lange, ansaa man Billedet af en Strudsfjær som særdeles skikket til at betegne Begrebet Retfærdighed, da Retfærdighed jo ikke er Andet end Retten ligelig tilmaalt for Alle. Da imidlertid en Alen er et for Alle fælles Maal, saa blev ogsaa Billedet af en Alen anvendt til at male Begrebet Retfærdighed. Paa denne Viis fik man undertiden dobbelte Tegn for samme Begreb. Efterdi nu, som vi have seet, Billeder af sandselige Gjenstande snart kunde betegne de sandselige Gjenstande selv, snart paa symbolsk Viis abstrakte Begreber, idet f. Ex. en Grib enten kunde betyde en Grib selv eller ogsaa Begrebet moderlig Omhed eller Moder, saa maatte man endvidere opfinde et Middel til at skjelne mellem et Tegns egentlige og overførte Betydning. Paa dette Punkt af Udviklingen var det, at de saakaldte Determinativer fik væsentlig Anvendelse. Naar saaledes Billedet af en Grib skulde betyde en Grib selv, sattes et bestemt Tegn efter, som angav dette; skulde det betyde Moder, kunde man sætte en Kvinde efter, hvorved den overførte Betydning tydeligt nok var angivet. Saadanne Determinativer fik senere, som vi ville faae see, en meget udstrakte Anvendelse.

*) Som bekjendt har man kaldt den ægyptiske Gud Harpokrates Taushedens Gud, fordi han er afbildet med Fingren til Munden. Men dette er en Misforstaaelse. Navnet Harpokrates kommer af det ægyptiske Har eller Hor pe chrot = den unge Horus: han kaldes saa, fordi han var en Søn af Osiris og Isis, og som dette Gudepars Barn afbildes han ved Siden af sine Forældre ligesom alle andre Børn med Fingren til Munden. Ved dette eiendommelige Træk betegnes han altsaa som Barn i Modsætning til voxne Mennesker.

Men ogsaa paa dette Punkt var Skriften yderst ufuldkommen, idet den deels var ufuldstændig, da man ikke havde Tegn for alle Begreber, deels utydelig, fordi de symbolske Tegns Betydning ikke i og for sig kunde vides, deels endelig vanskelig at udføre. Det fonetiske Element maatte nødvendviis ind, dersom Skriften nogenledes fuldstændigt skulde kunne udtrykke Tanken. Overgangen hertil blev letteliggjort derved, at man naturligviis læste Billedskriften omtrent paa samme Maade, som vi læse vor Skrift. Naar man saa Billedet af en Grib, læste man f. Ex. naure, dersom derved en Grib skulde betegnes, men mut i Betydningen Moder; Billedet af en Strudsfjær eller af en Alen bleve begge læste ma, naar Begrebet Retfærdighed betegnedes, fordi Retfærdighed paa Ægyptisk hedder ma, medens de fik hver sit forskjellige Navn, naar de betegnede en virkelig Strudsfjær eller Alen. Ved Udtalen blev altsaa den Tvetydighed løst, som det malede Billede kunde foranledige, og der maatte derfor snart stille sig den Opgave, at betegne denne Lydforskjel ved særegne Tegn. Man valgte enkelte hyppigt forekommende og let udførlige Tegn til at angive bestemte Lyd, f. Ex. et Rør for Lyden a, sansynligviis fordi a er Begyndelseslyden i Ordet ake, der i Ægyptisk betyder: Rør; en Haand for Lyden t, fordi Haand paa Ægyptisk hedder tot, og saa fremdeles nogle og tredive Tegn, der omsider, naturligviis efter længere Tids Famlen og Vaklen, fik reent fonetisk Værd. Blev der foran eller efter en Studsfjær eller en Alen sat et m eller fuldstændigere ma, saa var Ordet ma = Retfærdighed, derved paa det Nøiagtigste bestemt. Paa denne Maade havde man faaet et fuldstændigt Alfabet, der var tilstrækkeligt til at angive hvilkensomhelst Lyd og ethvert Ord, og Ægypterne vilde paa dette Punkt have kunnet danne en fuldkommen udviklet Bogstavskrift, dersom de ganske havde løsrevet sig fra den tidligere Udvikling og kastet det hele Apparat af Begrebstegn ud af sin Skrift. Det laa temmelig nær for dem at gjøre dette Skridt, men de blev vel hindret derfra ved sin Vedhængen ved og Pietet for det fra Fædrene Overleverede. Saaledes blev da Billedskriften staaende ved Siden af Bogstavskriften, idet enten det rene Gjenstandsbillede brugtes alene eller i Forbindelse med de fonetiske Tegn, i sidste Fald almindeligt paa den Maade, at Ordet først blev skrevet reent fonetisk og bag efter sattes det dermed betegnede Begrebs Gjenstandsbillede. Dette sidste bestemmer da det første, og kaldes derfor Determinativ; som Exempel kan anføres, at et Barn bliver tegnet efter det fonetisk skrevne Ord schere, som betyder Søn, eller at det generelle Begrebstegn for firføddede Dyr sættes efter de fonetisk skrevne Navne for en Løve, en Hund etc. Her var det, at denne Art af Determinativer fik en udstrakt Anvendelse. Uagtet vi vistnok maa betragte dette Billedapparat som en Overflødighed og af den Grund som en Ufuldkommenhed ved den ægyptiske Skrift, saa kan der dog til sammes Forsvar anføres, at der i det Ægyptiske gives saamange eenslydende Ord med forskjellige Betydninger, at det ofte kunde være nyttigt at vedføie et Begrebsbillede for at forebygge i al Fald øieblikkelige Misforstaaelser. — Vi have dvælet ved disse Hovedtræk i den ægyptiske Skrifts Udvikling, fordi de vise os, hvilket Arbeide Menneskene have havt med at opfinde Bogstavskriften, og saaledes udfolde for vort Øie et verdenshistorisk Billede. For denne Betragtning kan det være temmelig uvæsentligt, om vor Bogstavskrift virkelig er fremgaaet af den hieroglyfiske Skrift eller ikke. Vi have seet, at Ægypterne vare komme til et Punkt, hvor det vilde været dem let at danne en reen Bogstavskrift. At de desuagtet ikke gjorde det, var begrundet i særegne Omstændigheder; men de havde dog gjort det muligt for et eller andet Nabofolk, der ikke, som Ægypterne, var bunden af den tidligere Udvikling, til med et eneste lykkeligt Skridt at naa op til Dannelsen af en fuldstændig Bogstavskrift.

Organist L. M. Lindeman.

Ludvig Matthias Lindeman er født i Throndhjem den 28de November 1812. Af sin Fader, den bekjendte dygtige Musikus, Organist Ole Andreas Lindeman (hvis Portræt og Biographi er meddeelt i dette Blad 1857 Nr. 28), er han allerede fra Barnsbeen bleven underviist i Musiken. Med denne Underviisning, for ham saavelsom hans Sødskende, gik det imidlertid ikke saaledes til, at Faderen strax satte dem til Instrumentet; han ventede til Børnene af sig selv og paa egen Haand havde begyndt at klimpre og famle sig frem, og naar han da saa kjendelige Spor til Anlæg, traadte han til og viste dem tilrette, hvad der efterhaanden gik over til en methodisk Underviisning af grundigste Art. Vor Ludvig maa imidlertid have været tidlig paafærde, thi allerede 10 Aar gammel var han kommen saa vidt, at han paa en Koncert, som hans Fader gav, udførte et Par Pianoforte-Nummere, og fra det 12te Aar spillede han Orgel i Kirken. Hans Skole-Underviisning var forresten noget uregelmæssig; kun eet Aar besøgte han en Borgerskole i Throndhjem, men fik siden blot nogen privat Underviisning (især af daværende Adjunkt Lorentz Schønheyder) og lærte Adskilligt paa egen Haand. Paaskeaften 1833 kom han til Christiania, og næste Dag spillede han for første Gang Orgelet i Vor Frelsers Kirke, hvor hans ældre Broder Jacob Andreas (siden død som Sognepræst til Davigen) da var ansat som Organist. Han assisterede siden jævnlig sin Broder i denne Tjeneste, fik ogsaa Ansættelse som Violoncellist i Theatrets Orchester (en Post, i hvilken han forblev i 7 Aar), samt gav Musiktimer. Ved Siden deraf fortsatte han ogsaa de begyndte Skolestudier, fik navnlig af Chr. Thistedahl Underviisning i Latin og tog i 1835 Examen Artium. Ogsaa Anden-Examen blev

L. M. Lindeman.
Efter Photographi, xylographeret af Kanne & Hansen i Leipzig.

absolveret, og da han følte, at han navnlig i Mathematik under den knapt afmaalte Forberedelsestid havde opnaaet ringe Grundighed, uagtet han havde klaret sig taalelig til begge Examiner, studerede han nu en Tid denne Videnskab con amore, hvilket ogsaa kom ham til Nytte ved det musiktheoretiske Studium, hvori han mere og mere fordybede sig. Alligevel havde han endnu ikke opgivet Tanken om et saakaldet Brødstudium, og lod sig af den samme Thistedahl manuducere i Theologie; men han tog ingen Embedsexamen, og da han i 1840 efter Broderens Forflyttelse antog Ansættelse som Organist ved Vor Frelsers Kirke samt Kantor og Sanglærer ved Waisenhuset og Almueskolen, var Loddet kastet og Musiken blev fra nu hans udelukkende Syssel. 1845 blev han ansat som Sanglærer paa Borgerskolen og 1849 ved det theologiske Seminarium.

Fra sin Post paa Borgerskolen søgte han Afsked i 1860, for at kunne anvende mere Tid paa Bearbeidelsen af norske Fjeldmelodier, hvortil Storthinget havde bevilget ham Stipendium. I denne Retning havde han imidlertid alt i længere Tid arbeidet med Iver og Held og begyndt Udgivelsen af en stor Samling, der medrette betragtes som et betydningsfuldt Nationalværk. Han begyndte med at samle og bearbeide de Materialier, som allerede paa en Maade havdes, men har siden fornemmelig ved Reiser i Fjeldbygderne draget for Lyset et overordentlig rigt Forraad, hvoraf naturligviis ikke Alt er af lige Værd i musikalsk Henseende, men hvoriblandt der i ethvert Fald ere mange Perler af sjelden Skjønhed.

At samle disse Melodier er ellers et i flere Henseender vanskeligt Arbeide. De ere for en stor Deel nuomstunder i Begreb med at forsvinde fra Folkemunden; de trække sig tilbage i Afkrogene og ofte er det kun enkelte gamle Koner, hos hvem de maa søges. Mange ville ogsaa nødig ud med hvad de kunne — enten af en vis hos vor Landalmue eiendommelig Undseelighed eller af en ligesaa charakteristisk Mistænksomhed: de begribe ikke, hvad man vil med at opskrive slige Ting. Naar den omreisende Samler saaledes har faaet opspurgt og begivet sig hen til en saadan gammel Sangerske, som mangengang findes paa en afsides Plads i en ussel Hytte, gjælder det først at sætte sig paa fortrolig Fod med dens Beboere, store og smaae, ved Kringler o. desl., hvoraf et passende Forraad maa være medbragt i Lommerne; man maa vinde Børnene, for igjennem dem at bane sig Adgang til Bedstemoderen; en Konversation maa knyttes om Veiret og Aarsvexten og først ad Omveie ledes hen imod det egentlige Formaal. Samleren maa selv istemme Sange af sit Forraad for at bringe Sagen paa Glid, og tilsidst maa der endda baade Penge og Overtalelser til. Mangengang støder han paa pietistiske Fordomme, og Samleren maa indlade sig i en theologisk Diskussion for om muligt at overbevise Vedkommende om, at ikke enhver verdslig Sang er syndig — Noget, som dog ofte mislykkes, og Samleren maa efterat have gjort en lang og besværlig Reise og spildt mange Timer af sin Tid, finde sig i at gaae igjen med uforrettet Sag.

Meddeleren af denne Skizze har selv været saa heldig at træffe sammen med Lindeman paa en af hans musikalske Vandringer, været Vidne til hvorledes han bærer sig ad og beundret den venlige Taalmodighed og overhovedet den Gave til at omgaaes Almuen, som der blev lagt for Dagen.

Heller ikke i musikalsk Henseende er det saa ganske let en Opgave at fixere en Melodie, som synges af en gammel hæs og skjælvende Stemme i meget uklare Intervaller og Rhythmer, især naar man skal gaae frem med en saa samvittighedsfuld Nøiagtighed, som Lindeman har gjort sig til Pligt.

I 1854 blev det L. overdraget at undersøge og bearbeide de gamle Psalmemelodier. Som Resultat af dette Arbeide, der forudsatte dybe og vidtløftige Kildestudier, udkom i 1859 Melodier til Martin Luthers aandelige Sange samt 25 andre Psalmer fra det 16de og 17de Aarhundrede rhythmisk fremstillede og firestemmigt harmoniserede samt ledsagede med Anmærkninger. I denne Anledning har L. iblandt Andet tilbageviist den af nogle Tydskere i den senere Tid opstillede (og hos os af J. D. Behrens adopterede) Hypothese om en saakaldet Taktvexling i hine gamle Melodier, hvilken sandsynligviis kan skrive sig fra en Misforstaaelse af den mindre fuldkomne Notation samt af den hyppigt anvendte Synkopation.

Foruden disse Arbeider har Lindeman udgivet mange andre, deels Kompositioner, deels Harmonisationer, (f. Ex. 50 firestemmige, 30 trestemmige Folkeviser, endeel firestemmige Mandskvartetter, en tolvstemmig Sang for 3 Sopr. 3 Alt. 3 Ten. og 3 B. osv.) Men af Kompositioner er dog det Meste endnu utrykt, f. Ex. Musik til Campbellerne, opført paa Christiania Theater, to Kantater i Anledning af Carl Johans Død, 50 Kvartetter for Sopran, Alt, Tenor og Bas, tildeels opførte i det philharmoniske Selskab, en stor Sonate for Pianoforte, Phantasier for Orgel osv. Alt dette, hvoraf endeel allerede laa færdigt til Udgivelse, gik imidlerlid tabt ved en Ildebrand, der tillige lagde al hans Eiendom, hvoriblandt et værdifuldt musikalsk Bibliothek, i Aske.

Hans Arbeider røbe alle den grundige Musiker, der langt fra alt Effektjægeri stedse kun stræber efter det i sig Gyldige og Fuldkomne. Han har ingen Mangel paa gode Motiver, men er dog fornemmelig en Mester i Gjennemarbeidelsen, idet han selv i de strengeste og vanskeligste Former bevæger sig med beundringsværdig Lethed. Som Kontrapunktist skal han vistnok lede efter sin Mage.

Lindeman, der allerede havde en saa tidlig Færdighed paa Pianofortet, har senere dog ikke egentlig udviklet sig som Virtuos. Imidlertid er han vistnok

en udmærket Orgelspiller, skjønt han som saadan kun er lidet kjendt udenfor sin Kirke, da han ikke har gjort nogen saakaldet Kunstreise. d.

Fra Normandiet*).

I. Paris og Dieppe i Badeliv.

Midt i August.

Paris var i den sidste Maaned bleven en fuldstændig Bagerovn. Det er næsten ikke mere muligt at aande, end sige besørge alvorlige Forretninger, og Enhver, som havde sin Sundhed kjær, søgte at skifte Luft. Der gik uheldsvangre Rygter om tiltagende Sygdomstilfælde, og den store Maler Delacroix, om hvem jeg forbeholder mig engang at tale nærmere, bortreves pludselig af en Brystbetændelse, som det hed sig, var en Følge af den overdrevne Hede. Kun de tilreisende Fremmede lode sig endnu holde tilbage af Keiserfesten den 15de. Men den, som allerede flere Gange har oplevet denne Høitid, veed, at det altid omtrent gaar til paa samme Maade. Fri Adgang for hele Folket i alle de store Theatre, hvor der om Dagen opføres de fortrinligste Stykker af Repertoiret; desuden Fremstillinger af de nyeste franske Krigsbedrifter paa improviserede Folketheatre i fri Luft, og om Aftenen Illumination af offentlige Bygninger, Tuillerihaven og Champs élysées. Om Dagen seer man hyppig paa Gaden smaae Hobe af gamle Soldater af alle Vaaben, i forunderlige Uniformer, med Spidskjoler osv., der forekommer den nulevende Slægt som rene Karikaturer. Det er det første Keiserdømmes glorværdige Ruiner, som paa denne Dag staar op fra de Døde, aflægge Besøg hos officielle og private Velyndere og lade sig traktere med Penge og Drikkevarer, og gjøre det saa samvittighedsfuldt, at de om Aftenen ere aldeles ude af Stand til at bringe sig hjem ved egen Hjælp. — Om Eftermiddagen glider en stor Luftballon langsomt hen over Paris, saa nær ved Huustagene, at man tydelig seer Personerne i Baaden, hvorfra en Regn af smaa trefarvede Faner, patriotiske Vers og Festprogrammer falder ned over den store Stad. Om Aftenen endelig myldrer det paa alle de oplyste Pladser af den lille Borgerstand og den utallige Arbeiderbefolkning, som ellers lever indespærret i Butikker og Værksteder, af disse 5—600,000 Mennesker, som man ellers sjelden saa noget til, og blandt hvilke man kan bevæge sig i al Ro og Bekvemmelighed. Alt gaar til med den største Orden og Sømmelighed. Man kan sige, at det aldrig er større Orden i Paris, end naar hele Folket er paa Benene, og trods den uundgaaelige Trængsel anmeldtes næste Dagen ikke et eneste Ulykkestilfælde. Selv Ordenens Opretholdere, Gendarmer og Politisergeanter, vide, at de paa en saadan Aften Intet have at bestille; de aflægge Værdigheden og blande sig gemytlig mellem Vrimlen, for selv at tage sin Andeel i Fornøielsen. Jeg har selv seet ridende Gendarmer tage de nærmest staaende Fruentimmer op til sig paa Hesten, for bedre at lade dem see Fyrværkeriet.

Dog, alt dette har ikke længer nogen Tiltrækning for mig, og jeg var allerede paa Veien til mit kjære Normandie, som jeg aldrig kan gjensee uden en særegen, om jeg saa maa sige, historisk-melancholsk Følelse, der vaagner, naar man fra Jernbanen hører de gamle, halv nordiske Stedsnavne, og hist og her opdager en af de mægtige Borgruiner, der i Interesse kunne maale sig med de berømteste tydske, og i Storhed ofte overgaae dem. I den nærmeste Omkreds af Paris var Landet stærkt afsvedet af Heden; men naar man nærmer sig Rouen, og mærker de første friske Briser fra Atlanterhavet, saa bliver Alt strax grønt og duftende, og naar man endelig seer det vide Havspeil udstrække sig ved Foden af Dieppe's gamle Normannerborg, saa føler man sig vaagne til et nyt Liv og som et nyt Menneske. Utaalmodig søger man det første bedste Logis, for endnu inden Mørket falder paa, at skylle Pariserstøvet af i et forfriskende Bad. Og ovenpaa dette en kraftig Kjødsuppe og en stor Flaske Cider (Æblemost), med hvad dertil hører, det er en Nydelse, som kun den kan fatte, der har prøvet den, — det er et physisk Velvære, som næsten grændser til Poesie.

Men nu kommer Prosaen. Dieppe, der med sine elegante Hoteller i en lang Række ud mod Stranden, med sin vidtstrakte Græsplaine, som danner Terrasse foran den rummelige Bugt, hvor de Badende boltre sig, — endnu bestandig er Dronningen blandt Søbade, Dieppe var iaar overfyldt med Fremmede, og det var noget vanskeligt at finde Logis til moderat Pris. De Fleste, som om Sommeren tye til dette Paradis, er unægtelig meget rige Folk, og de Indfødte gjøre sig uvilkaarlig den Idee, at alle Fremmede ere eller dog bør være det. Dog kan man endnu, med lidt Nøisomhed, i Borgerhuse eller smaae Værtshuse af gammel Stiil finde Logis og Kost for 4—5 Franks om Dagen. Jeg maatte tage tiltakke med en daarlig Seng, en Dør (af Papir, klistret paa Træramme), som ikke kan lukkes, og endda har et stort Hul paa Midten. Men det gjør Intet, thi Veiret er jo godt, og her hersker en patriarkalsk Ærlighed. Huset selv er en Kuriositet fra den senere Middelalder. Udenfra seer det ganske fornuftig ud, men det Indre er en Labyrint, som man ikke bliver klog paa, selv efter længe at have beboet den. Alt er skjævt, forvirret og faldefærdigt; Trapperne ere Vindeltrapper, som om man boede i et Taarn. Nogle af Trinene mangle, og andre kan man kun betræde med yderste Forsigtighed. Etagerne ere indviklede i hverandre som Ertehalm. Hist og her truer en liden Afgrund, man bugter sig i Vinkler og igjennem Aabninger, som synes at trodse alle architektoniske Love; den hele Plan og Stiil er mig endnu ubegribelig, og jeg kan kun betegne den som den fra Hoffmanns phantastiske Fortællinger bekjendte Spøgelsestiil. Men Beboerne synes at befinde sig meget vel her og kan iblinde finde alle de hemmelighedsfulde Kroge og Smuthuller; de synes at have gjort Løfte paa at afholde sig fra enhver Reparation og Udbedring, og afvente i stoisk Ro, at det Hele engang styrter sammen. Den Logerende lever som Medlem af Familien.

*) Tilfældige Omstændigheder have hindret os i, strax efter Modtagelsen at optage dette Stykke fra vor nye Pariser-Korrespondent, hvilket vi her bemærke af Hensyn til dets lidt tilbageliggende Tidsskildring. Red.

Nye polske Uniformer.

Literatur.

Worsaae: **Den danske Erobring af England og Normandie.** (Slutn. f. Nr. 37.) I foregaaende Stykke søgte vi at vise, at de Grunde for Hr. Worsaaes Paastand paa Normandie, som dansk Landvinding, der vare hentede fra Egennavne, Sæder, Bygningsmaade o. desl., neppe kunde kaldes afgjørende, og at det lovede Skifte af det skandinaviske Sameie i hiin Landvinding ikke var kommet stort videre end før, medens vi dog vedkjendte os, at der vistnok ogsaa fra norsk Side er fremsat altfor eensidige og i Længden uholdbare Paastande paa afgjørende Overmagt i Normandiet. Men Hovedmanden for det Hele, Hrolf Ganger, som først grundlagde det normanniske Rige, var jo dog Ragnvald Mørejarls Søn eller i alt Fald norsk af Æt? Hr. W. opkaster stærke Tvivl derom. Først minder han om det Uvisse i Hrolfs Fadernavn, idet Laxdælasaga gjør ham til Søn af Yrnathore og en gammelfransk Aarbog kalder ham Ketilssøn; og dernæst henskyder W. sig under den normanniske Munk Dudos Vidnesbyrd, der, støttende sig til Frasagn af Grev Rudolph af Ivry, sammødre Broder til Hrolfs Sønnesøn Richard, udtrykkelig siger, at Hrolf var kommen fra „Dacia." Men i sin Nidkjærhed har W. overseet, at selve dette sidste Vidnesbyrd er meget blandet med falske Sagn og allehaande Mistag, at Munken i det Hele er lidet troværdig, hans Bog for en stor Deel fuld af Krøniker. Og da det er vitterligt, hvad Worsaae selv ofte kommer tilbage til, at „Dacia" og Northmannia tidt vare

eenstydige Ord, som Nordlandenes Fællesnavn hos Udlændinger, ligesom det heller ikke er sagt, at den franske Greve Rudolf havde ret Rede paa de nævnte, nordiske Hjemlandes indbyrdes Grændser, saa skjønnes ingen Grund for os til at tvivle om, end sige opgive Hrolfs norske Landsmandsskab. Heller ikke maa det ved Spørgsmaalet herom tabes af Syne, at senere norske Høvdinger, som hjemsøgte Rudejarlerne, altid der fandt god Modtagelse paa Grund af Landsmandsskabet, at Hrolf siges at have gjort sin Færd til de nordskotske Øer, som var Nordmændenes særskilte Alfarvei, førend han foer syd til Valland, og at de gamle Daner aldrig have tilegnet sig ham som sin eller nævnt hans danske Æt, skjønt Intet havde ligget nærmere, om en saa navnkundig Høvding havde været danskfød. Danerne have dog navngivne Helte nok i Nordmannahærene at rose sig af, uden at rane dem, som høre deres Brødre til. Og havde Danerne ikke stor Lod i hine Hærtog, saa vilde aldrig deres Navn have lydt saa tidt i normanske og frankiske Frasagn om disse, da ellers Nordmændenes maatte have udelukket hiint, naar Danerne ikkun havde været deres Følgesvende eller faatallige sluttet sig til norske Hære. Det er af Alt sandsynligst, at det ikke ene var Nordboernes fælles Folkelighed hjemme i Modsætning til andre Thjodlag, der har ledet sudrøne Sagamænd til at nævne Nordmænd og Daner saa tidt sammen eller jevnsides paa deres Vallandsfærder, men heller det, at begge Folk der vare Fostbrødre imod Frankerne. Men heller ikke er det usandsynligt, at Vestergauterne kunne have havt Deel i denne Daad, siden Frankerne kjendte og særlig udpegede dem, som Normanner. Naar Folke-, Lande- og Rigsgrændser i Hjemmet vare saa lidet skarpe og stadige, som de skandinaviske i hine Dage, og Hovedættens Tredeling endnu lidet kjendelig, faae vi vel finde os i sligt Fællig. Sandt er det dog, at „Grind er Granders Grid" og at Hver skal have Sit. Men er det fødte Fællesskab det ældste og det væsentlige i vor Folkelighed, saa har det ogsaa sit gode Krav jevnsides med Trefoldigheden, og naar vi ei bedre kunne skifte ud Sameiet herhjemme ved Overgangen fra Sagn- til Sagaolden end hidtil er gjort, hvor kunne vi da vente at gjøre det Samme fuldt ud der, hvor Frænderne mødtes i det Fjerne, og naturligviis droges end mere sammen? — Skjønt sligt Skifte er meget lettere paa de britiske Øer, end i andre Udlande, fordi vi kjende Nordmændenes og Danernes Hovedveie paa hine, synes det dog heller ikke her endnu at være lykket Hr. Worsaae fyldestgjørende at løse sin Opgave som Landmaaler, forsaavidt som han har troet efter Navnene at kunne udpege somme Steder i Nordengland, som bygde mest af Nordmænd, andre igjen mest af Daner. Thi naar han sætter vore Landsmænd der, hvor vi møde Steds-Navne, som maa udledes af Ord, som „bolstadir, haug, fjell og fors," saa er det jo velkjendt, at baade „Bøl" og „Stadir" gjenfindes over alt i Danmark; Ordet „Haug" (bogdansk Høi) har Anmelderen hørt i danske Bønders Mund; og hvo kan nu sige os med Vished, at Danerne, der dog saa tidt saae norske Fjelde paa sin Færder og vel kjendte Fosser fra sine egne daværende Lande paa vor Halvø, ikke ogsaa kunde have kjendt og nyttet disse Navne? Men heller ikke ligger saa Meget ved Enkelthederne i dette Spørgsmaal, naar det ikkun ei voxer op til Stridsemne imellem os Nærfrænder. Hovedsagen er dog den, at vor skandinaviske Nationalitet i Oldtiden har havt en mægtig Indflydelse paa Vesteuropas folkelige og statsretlige Dannelse, som vel endnu den Dag i Dag er kjendelig i Frankrige, men har gjort det engelske Thjodlag til den Stormagt, som det er tillands og tilvands, at i al Idræt nordisk, ikke tydsk Aand siden har været raadende i dets hele Stats- og Folkeliv, og at dette aandelige Samfund mellem Engelskmænd og Nordboer aldrig kan briste, uden at de fornægte sit eget Væsen. Vi tør derfor vel ogsaa vente det, at vore engelske Frænder ikke ville hjælpe Tydskerne tiere med truende Noter for at holde Freden oppe for enhver Pris, og at de ligesaalidt paa Grund af sit Svogerskab med en tydsk Fyrsteslægt ville lægge Hindringer i Veien for Gjenoprettelsen af den Enhed i Norden, som er nødvendig for den skandinaviske Nationalitets ydre Uafhængighed, for vor mellemrigske Fred og Ligevægt og dermed for hvert af Nordfolkenes egen Selvstændighed. Det har uden al Tvivl ogsaa været et Hovedmaal for vor Forf. ved sit Værk at vinde Engelskmændenes Venskab for Danmark, om han ikke ligefrem aabenbarer dette Øiemed ved Siden af sit videnskabelige Formaal. Paa vor Side ville vi tillade os at udhæve, hvad Forf. selv vedkjender sig, at hans Landsmænd vist aldrig enten i Frankrige eller i England havde kunnet vinde eller hevde saa stort og følgerigt Velde, om Norden ikke havde været andet og mere end Danmark, om ikke Danernes norrøne Frænder paa mange Maader, deels ligefrem deels paa anden Haand havde samvirket med dem. Og naar Seiren ikke var endnu større, saa var Aarsagen for en stor Deel indre Strid i Norden selv. Tør vi end aldrig mere overgive os til Drømme om at lægge under os udenlandske Riger og Hertugdømmer og selv ikke Holstein, har Historien i blodige Drag lært os, at uden Undtagelse alle vore Fædres fremmede Skatlande ere tabte, medens samtlige vore oprindelige Hjemlande ere skandinavisk Odel endnu i vore Dage, saa er det dog nu som før er Sandhed, at det ikkun er i troligt Samfund vi hjemme og ude kunne hevde vort verdensborgerlige Kald, gjøre de aandelige Erobringer, som end staae Nordfolkene aabne, og værne om vor Ret til at lægge et Lod i Vægtskaalen, naar Folkenes Livsspørgsmaal skulle løses.

Læsningen af Forf.s foreliggende Bog kan ikke andet end styrke denne Tanke, og derfor finde vi Skriftets Udgivelse saameget mere tidssvarende. Og siden det dog ikke er lykkes Forf. at gjennemføre sin foresatte store Udskilling, havde det efter vort Skjøn været bedre, om han i Overskriften havde givet Nordmændene det dem tilkommende Rum, saameget mere som han dog har seet sig nødt til og det paa flere Steder endog meget udførligt (f. Ex. ved Clontarfslaget) at tage Nordmændenes samtidige Foretagender i Vesten med i sin Fremstilling.

Skjønt Værket, seet fra reent videnskabelig Side, neppe kan kaldes nogen mærkelig Nyhed enten med Hensyn til Fremførelse i Dagen af hidtil ukjendt historisk Emne eller Løsning af gamle Gaader, maa Arbeidet ikke destomindre være den nordiske Læseverden velkomment, dels fordi det giver et godt Overblik over Hedenolds Folkeliv i vort Nord, navnlig oplyst ved de i andre Skrifter af Forf. særskilt omtalte Opdagelser, som i senere Tider ere gjorte af den hedenske Jernalders mange og høist mærkelige Levninger i Danmark, dels ved sin Veiledning til Kildeskrifter og vigtigere nyere Arbeider om Hovedemnet og endelig ved sin jevne Fremstilling af Vikingtogene og de store Landvindinger. Forf. har stadig taget Hensyn til Munchs Samstilling af disse i det norske Folks Historie og yder hans Arbeide sin fulde Paaskjønnelse. — Forsaavidt Forf. tillige har søgt at dele imellem Nordboer og Tydskere i Vesterleden, kunne vi heller ikke finde, at noget væsentlig Nyt derved er ført for Dagen. Det havde i saa Henseende været meget velkomment, om Hr. W. nærmere havde meddeelt Lægfolket blandt sine Læsere en overskuelig Samstilling af de Hovedgrunde, der have tilintetgjort Lærdes og Læges gamle Overtroe paa Beda den Ærværdiges Vandringssagn, og navnlig nærmere oplyst Almeenheden om, hvorledes vore Dages Oldgranskere have fundet ud, at det sønderjydske Angel neppe nogensinde har været Engelskmændenes Hjemstavn eller havt mere med dem at gjøre end de andre Steder i vort Nord, som bære Angelnavnet, hvoraf flere findes paa den skandinaviske Halvø*). De fleste Læsere have nemlig enten ikke Adgang eller ikke Taalmodighed til at gjennemgaae de i forskjellige Sprog skrevne lærde Værker herom.

Det glæder os at see, at Forf. stundom har søgt at afløse unødige udenlandske Ord med nordiske; men endnu bedre havde det været, om han havde fulgt faste Grundsætninger i saa Henseende med et vist Maal for Øie. Denne Udskilling af det undværlige, indtrængte Emne fra det Hjemlige i Modersmaalet er, saavidt vi kunne skjønne, af endnu langt større Vægt for vor folkelige Selvstændighed end det mesterligste Skifte imellem Nordisk, Tydsk og Vælsk i Udlandet. Thi kommer det dertil, hvad det nu ikke er langtfra, at Halvdelen af vort Ordforraad med Fradrag af Binde- og Hjælpeord og deslige er en broget Blanding af alle europæiske Tungemaal, saa vil det Nordiske af naturlige Grunde drage sig mere og mere tilbage og efterhaanden ikkun udgjøre en Brøkdeel, for tilsidst ikke længer at kjendes igjen uden som et livløst Løv, som er blevet hængende i det nye kunstige Træ. Og paa denne Led, men paa hjemlig Grund kunne vi broderlig samvirke med hverandre endnu bedre end Danske og Nordmænd i Vikingtiden.

×

— Af det tidligere omtalte interessante Skrift **Floden Okavango**, Reiser og Jagt-Eventyr af Charles John Andersson, er nu Hefte 2—3 udkommet, hvilket ledsages af 4 større Illustrationer. (Chra., Cappelens Forlag.)

— Paa Philipsens Forlag, Kbh., er udkommet: **En Lysstraale i Hjemmet** (191 S. 16), hvilken udgjør den 8de i Rækken af de hos samme Forlægger og af samme Forfatter udkomne „Solstraale-Fortællinger". I Lighed med sine Forgjængere udmærker denne Fortælling sig ved sædelig Reenhed og ædel Livsopfatning, ligesom den ogsaa i sin Heelhed er meget fængslende. Hovedpersonen er en Typus for alle ædle og selvopofrende Livsbestræbelser, men ligger i saa Henseende maaskee en god Deel over, hvad man i Virkeligheden vil finde.

— Paa Wøldikes Forlag udkommer en Hefte-Udgave af **Huuslægen**, Anviisning til selv at tilberede og anvende de vigtigste Lægemidler, der tjene til at helbrede og beskytte mod de hyppigst forekommende Sygdomme, af F. W. Raspail, — et Skrift, der har fundet den velvillige Modtagelse, at det nu udgaar i 4de uforandrede Oplag.

— Paa N. Lunds Forlag (Chra.) er udkommet **Bønnebog for Børn.** Af Joh. Mich. Lindblad. Fra det Svenske. 136. S. 16. Medens H. Hallings bekjendte „Postille for Børn" indeholder Bønner og Betragtninger til hver Søn- og Helligdag i Aaret, finder man i denne lille vakre Bog Morgen- og Aftenbønner til hver Dag i Ugen igjennem fire Uger, foruden korte Bønner i Sygdom, versificerede Bordbønner og endeel Tankevers. I et forudskikket „Ord til Forældre" fremhæver Forf. Vigtigheden af tidligt at vænne Barnet til at bede og søge Christum.

— Vald. Schmidt's tidligere nævnte **Reise i Grækenland, Ægypten og det hellige Land** er nu afsluttet med det nylig hidkomne H. 8—10, og Værket foreligger saaledes komplet, 450 svære Oktavsider, til en Priis af 1 Spd. 45 ß. (Kbh., Wøldikes Forlag.) Uagtet denne Reisebeskrivelse indeholder meget Bekjendt, der hellerikke ved nogen poetisk eller slaaende Opfatning faar nogen ny Tillokkelse, maa den dog kaldes en baade belærende og tillokkende Bog, som Yndere af Reisebeskrivelser ikke skulle angre paa at have skaffet sig.

— Af den nye, smukke Udgave af N. M. Petersens bekjendte **Historiske Fortællinger om Islændernes Færd hjemme og ude,** efter de islandske Grundskrifter, er udkommet 3die Bind, indholdende „Eyrbyggja Saga og Laxæla Saga," hvilket tillige faaes særskilt med Separattitel for disse. Værket vil ialt udgjøre 4 Bind à 116 ß foruden et Supplementhefte, der kommer til at indeholde den danske Bearbeiders oplysende Indledninger og Exkurser, som vi i vor tidligere Anmeldelse beklagede at finde udeladte i denne nye Udgave. (Wøldikes Forlag.)

*) Hr. W. er med engelske og tydske Lærde, sin Landsmand Jessen og A. enig i at fordømme Bedas Saga uagtet dets Elde og gjør Afkald paa Anglernes Hjemstavnsret i Danmark; det sønderjydske Angel har Intet dermed at gjøre.

Af en Nordmands Brev fra München.

5te Septbr. 1863.

Min kjære **!

Vi ere da komne til München og have seet saa Meget, som Tiden hidtil har tilladt os; men at give nogen Beskrivelse over, hvad vi have seet, kan ikke nytte, da dette kun vilde blive ufuldkomment, og Du i de forskjellige Beskrivelser over Münchens mange Seeværdigheder vil kunne læse dette bedre, end jeg med mit ringe Bekjendtskab til Byen vil kunne fortælle det. Derimod vil jeg give Dig en Beretning om den Maade, hvorpaa Münchens Indvaanere modtoge deres Konge, da han igaar kom tilbage fra Fyrstekongressen i Frankfurt.

Et Par Dage forud havde der paa Byens Gadehjørner staaet opslaaet en Anmodning fra Magistraten, om at Byens Borgere vilde festligt modtage deres kjære og elskede Konge, og denne Anmodning havde fundet en hjertelig Anklang; thi ikke blot de Gader, hvorigjennem Hs. Majestæt drog fra Jernbanegaarden til Residentsen, men ogsaa alle Byens øvrige Gader, saavidt jeg kunde see, vare smagfuldt smykkede med Flag, Blomsterkrandse etc. i de fleste Vinduer, ligesom ogsaa paa de offentlige Pladse var opstillet blaa- og hvidmalede lange Stænger, omvundne med Krandse og forenede med Guirlander af Grønt og Blomster fra den ene Stang til den anden. Paa flere Steder var Transparenter med Indskrifter, der udtrykte Folkets Kjærlighed og Tillid til sin Konge. Om Aftenen var en Mængde Huse illuminerede. Alt blev staaende de to efterfølgende Dage, forat Publikum kunde faae Anledning til at see det, men desværre kom der Natten mellem den 4de og 5te en stærk Storm og Regn, som bevirkede en betydelig Ødelæggelse af Udsmykningen paa forskjellige Steder.

Kongen kom Kl. 6 og blev da modtaget paa Banegaarden af den kongl. Familie og alle Byens Autoriteter, samt af en uoverskuelig Menneskemasse, der hilste ham med rungende Hurraer. Glandspunktet i Modtagelsen var dog det Fakkeltog, som Byen havde foranstaltet, hvilket tog sin Begyndelse Kl. 7 og varede til Kl. 10. Det bestod af omtrent 6000 Fakkelbærere, deels med Vorlys, deels med kulørte Lamper, deels med Krandse og Blomsterkurve paa lange Stænger, og deels med Faner, et overmaade stort Antal Sangere og 15 Musikkorps, der i omtrent lige Afstande var fordeelte mellem disse 7—8000 Mennesker, hvoraf Sanger- og Fakkel-Toget bestod. Toget havde samlet sig paa en anden Plads, men kom i en uendelig Række marscherende til Max Josephs Plads, hvor en stor Strækning var indhegnet med grønne Krandse, inden hvilket det hele Tog fik Plads. Paa den modsatte Side af Pladsen, ligeoverfor Residentsen, var opreist et Transparent med Kongens Navnetræk og ovenfor samme en af Gasflammer dannet kolossal Reichs-Thaler med Overskrift „Germania." Paa denne Plads, der var glimrende oplyst af Gas og bengalsk Ild, blev afsunget af samtlige Sangerchor „Aus Vaterland" af Ortner, den bayerske Folkesang af Kuntz og Arndts „Was ist des Deutschen Vaterland." Kongen og den kongelige Familie befandt sig under den hele Festlighed i Residentsens aabne Vinduer. Ved Ankomsten til Pladsen og Afgangen, saavelsom efter hver Sangs Afsyngelse blev saavel af Fakkel- og Sangertoget, som af den forsamlede Folkemængde udbragt vældige Hurraer, hvilke Kongen besvarede ved venlige Hilsninger til alle Sider. Efterat Sangen var sluttet, begav det hele Tog sig, idet alle Musikkorps spillede under Afgangen, to og to ved Siden af hinanden til Ludvigs Plads, hvor Toget opløste sig. Jeg stod just paa denne Vei, og fik derved et levende Indtryk af Togets Størrelse, der, uagtet man gik meget hurtigt, behøvede 1 Time forat passere forbi. Der var vel paa Max Josephs Plads og i de tilstødende Gader forsamlet 40 til 50,000 Mennesker, og desuagtet forefaldt ingen Uorden. Jeg stod, som meldt, ved Udgangen for Max Josephs Plads, og havde mine Damer med; men vi leed aldeles ingen Ulempe af Trængselen. Den hele Modtagelse havde et umiskjendeligt Indtryk af at være udgaaet af Folkets Kjærlighed til sin Konge og af Interesse for det Maal, for hvilket Kongen i Frankfurt havde arbeidet, nemlig eet enigt Tydskland, og var saa storartet, at selv de münchenske Blade skrive, at München ingensinde har seet noget Lignende.

Norge.

Ifølge Karmsundsposten har isommer Makrelfiskeri været drevet med 81 Baade i Strækningen fra Skudesnæs til Sletten, hvilke tilsammen have fisket 2937 Tdr. eller gjennemsnitlig $36\frac{1}{4}$ Tdr. pr. Baad. Det hele Bruttoudbytte beregnes til 12,640 Spd. 60 ß eller 150 Spd. pr. Baad. Mest har været fisket ved Udsire, nemlig 1035 Tdr. af 23 Baade; der har ogsaa Gjennemsnitsudbyttet været størst, nemlig 45 Tdr. pr. Baad.

— I Bergen har Ole Bull givet en Tolvskillingskoncert i Arbeiderforeningens store Festsal og for dens Medlemmer alene. Huset var overfyldt, Enthusiasmen stor.

— Den Skade, som Ildebranden i Arendal har anrettet, viser sig at være større end først antaget, da der nemlig er brændt 75 Gaarde til en Assurancesum af 140,800 Spd.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 41. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 11te Oktober 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Den franske Salon i det 17de Aarhundrede.

(Af Jakob Falke.)

V.

Det Galanteri, der bestemte Forholdet mellem Mand og Kvinde i Selskabslivet, var af en ganske eiendommelig Art. Dets egentlige Væsen bestod i Grunden deri, at Kvinden, — som Mad. de Sablé, der stillede Grundsætningen paa Spidsen, udtrykte det — ansaaes forat være født til Jordens Pryd, at hendes Bestemmelse var at blive hædret og tilbedt og hos Alle vække de høieste Følelser, uden derfor at være skyldig til at gjengjælde det paa nogen anden Maade end ved sin blotte Agtelse og sit Venskab. Selv udførte hun disse Grudsætninger i hele deres Strenghed og gjorde sine Tilbedere til sine Slaver. Ville vi ganske sætte Tiltro til den Skildring, Madelaine Scuderi i sin Roman „Cyrus" udkaster af den herskende Tone ved Hoffet i Paphos (d. v. s. Paris), saa var dette Forhold det almindelige. Kjærligheden, — hvorved hun da forstaar Galanteriet, — var der efter hendes Udsagn en Nødvendighed; alle Herrer maatte være forelskede og alle Damer tilbedte; et koldt eller frit Hjerte var en Forbrydelse. Derimod strakte Damernes Forpligtelser sig ingenlunde videre end til at taale denne Kjærlighed. Deres hele Hæder bestod i at gjøre saa mange Erobringer som muligt og fængsle den hele Kohorte i en evig Trældom, og det ikke ved at bevise den nogensomhelst Gunst, alene ved sin Yndes uimodstaaelige Magt. Det var dem vistnok ikke ganske forbudt at gjengjælde Herrernes ømme Lidenskab, men dette turde dog først skee efter en lang Tids Forløb, naar Elskeren ved sine utallige Lidelser og et langvarigt Martyrium havde gjort sig nogenledes værdig til en saadan Naade. Paa den Maade vilde, mener den jomfruelige Forfatterinde af „Cyrus", Reenhed og Elskov skjønt forenes i et rigt, behagelig afvexlende Liv. Kan man nu end — ialtfald hvad selve Hoffet angaar — nære grundede Tvivl om denne formeentlige Forening af Reenhed og Elskov, saa maa man dog tilstaae, at Kongen selv, den ungdommelige Ludvig XIII, ikke var ilde skikket til at være Mønsteret for denne galante Livsleg. Han tog det saa nøie med disse chevalereske Grundsætninger, at han engang, da hans Huldgudinde søgte at skjule et Brev af et mistænkeligt Udseende ved sin Barm, tog sin Tilflugt til Ildtangen, for med den at hente corpus delicti frem fra dette uangribelige Punkt.

For saavidt man ved Galanteri kun forstaar den almindelige Beredvillighed til i Alt at indrømme Damerne den første Rang, kjendte man det meget godt i Hotel Rambouillet; man bragte altid Damerne sin Hyldning, ikke paa nogen slavisk eller forskruet Maade, men som Noget, der for en ædel Natur forstod sig af sig selv, som en kjær og med Glæde opfyldt Pligt. Havde ikke dette Forhold i Hotel Rambouillet været saa naturligt og saa ganske frit for al bevidst Manierert hed, vilde heller aldrig den utvungne Munterhed, der ikke sjelden slog over i burlesk Lystighed, have været mulig. Det, som er kommet til os af Breve, Digte osv. fra „den blaa Salon", bekræfter ganske det her Ytrede. Dengang f. Ex. da Montausier netop paa det Ivrigste bragte Julie sin Hyldning, skrev den lille Godeau, som dengang alt var bleven Biskop, hende et langt Hyrdebrev til, hvori han paa det mest Indtrængende opfordrede hende til at vælge Ægtestandens fredelige Lykke. I sin ganske naturlige Forlegenhed, for hvad hun skulde svare paa denne ærværdige Formaning, begyndte hun sit Brev med følgende Linier:

„Saint Père, on voulait vous ecrire,
Mais on n'a su trouver que dire;
Et quand à dire on trouvera,
Saint Père, l'on vous ecrira."

Saalangt var hun kommen, da Arnauld de Corbeville, hvis Bekjendtskab vi alt have stiftet i hans Egenskab af Markisen af Rambouillets poetiske Sekretær, traadte ind og hjalp hende i hendes Forlegenhed ved at nedrable et langt poetisk Svar paa Godeaus Hyrdebrev, og det i en temmelig satirisk Tone. Da han havde sluttet, tilføiede Julie nedenunder:

„En commençant à vous ecrire,
On n'avait su trouver que dire;
Mais enfin ce diable d'Arnauld
Vous a su mentir comme il faut."

En Brevstiil af den Slags smager visseligen ikke af noget sentimentalt Galanteri eller Snerperi. Saa fri og utvungen som Samtalens Tone var, ligesaa frie og mangfoldige vare de Gjenstande, den dreiede sig om. Det var ikke Stoffet, der udmærkede den, det var den Maade, hvorpaa dette blev behandlet. Det var Kunstliebhaberiets gyldne Tidsalder, mange Privathuse besad Samlinger og Raritetskabinetter, og Enthusiasterne løb om fra Atelier til Atelier, fra Kabinet til Kabinet, forat see alt Nyt; naturlig nok gled da slige Themata ind i Samtalen. Nogle sværmede for Musik, andre levede i Dandsen og Balletten. Til Tider, da store Begivenheder stode for Døren, var Politiken det fornemste Emne. Ja, man undgik heller ikke de religiøse Anliggender, og den unge Bossuet blev forestillet i Hotel Rambouillet forat lade sin tidligt udviklede Talerbegavelse glimre for denne udvalgte Forsamling og høste dens Bifaldsklap for sine geistlige Improvisationer. Kortsagt, som Gjenstand for Samtalen var alt lige velkommet, der virkede adspredende eller beaandende; kun Partistrid og lidenskabelige Udbrud vare banlyste.

Naar Literaturen kom til at danne et væsentligt Underholdningsemne, saa laa dette mere i Tidens Retning end i nogen bevidst Bestræbelse. Alt stræbte hen til Forfinelse og Renselse, og da netop det franske Sprog i høi Grad trængte en saadan, beskjæftigede det ogsaa naturlig nok den almindelig Opmærksomhed fremfor noget Andet. De nye forfinede Følelser og Tanker fandt ikke sit rette Udtryk i det gamle haarde og udannede Sprog; Selskabet selv maatte derfor hjælpe til ved dette Arbeide. Saaledes blev det „store Spørgsmaal om Stilen," der optog Frankrigs Lærde og Skjønaander, tillige et Spørgsmaal for Salonen, og paa den Maade opstod den inderlige Forbindelse mellem Aandens og Fødselens Adel, der charakteriserer den Tids selskabelige Liv. Naturlig nok blev Hotel Rambouillet draget ind i denne Stræben, ja det afgav paa en Maade et Midtpunkt og har uden Tvivl mere end nogen anden Salon bidraget til Sprogets Uddannelse, til Trods for at det ikke havde slaaet op noget literært Skilt, saa som „les femmes savantes" eller „les précieuses ridicules", og endskjønt det kun benyttede denne Gjenstand lige med enhver anden til Underholdning eller ialtfald ganske paa Frihaand. Men dens Fortrin laa i, at den samlede alle Literaturens mest udmærkede Koryphæer, medens de andre Selskabskredse maatte lade sig nøie med Aander af anden Rang, eller endog med opblæste Tosser og literære Renommister, og dernæst ogsaa deri, at den var den toneangivende Kreds, der vidste at skaffe et Ord, den havde skjænket Borgerret, almindelig Gyldighed.

Alle de sproglige og literære Spørgsmaal, der da dukkede op, bleve tagne under Overveielse i „den blaa Salon." Man forebragte nye Ord, diskutterede dem, optog eller forkastede dem. Ligesaa ivrigt stred man om Formdannelsen og Retskrivningen, om hvor elegant et bestemt Udtryk var, om dets Velklang, og om hvorvidt den fine Tone kunde tage sig af det. I Hotel Rambouillet slog imidlertid dette „Maalstræv" over i en let, undertiden endog spøgende Tone. En anden mandhaftig Blaastrømpe, Mademoiselle de Gournay, greb Tingen an med ulige mere Alvor og Værdighed. Hun samlede ogsaa sin lille Salon om sig af overvættes literære Herrer og Damer. Engang faldt den ærværdige Værtinde paa at tage Anstød af det ganske ny Ord raffinage, som en Forfatter havde vovet i Navnet paa en Bog, „le raffinage de la cour," og fremstillede derfor det stakkels Ord for sit Areopagos. Dommerne satte sig ned, antog sin høitideligste Mine, udtalte Ordet, veiede og prøvede det paa alle Kanter, som et Hele og i dets enkelte Stavelser og Bogstaver, efter dets Dannelse og dets Velklang; men da Dommen skulde falde, vare Meningerne ulykkeligviis deelte. Nogle stemte for det, andre imod det, atter andre nærede svare Betænkeligheder. Disse sidste meente imidlertid, at man, før man kunde affige nogen endelig Dom, gjentagne Gange maatte høre Ordet udtalt klart, tydelig og paa Afstand. Strax ringede Værtinden paa sin bedagede Tjenestepige, befalede hende at begive sig til den anden Ende af Salen og der med høi Røst og lydelig Stemme udtale det ulykkelige Ord. Som hun sagde, saa skeede det. Tjenestekvinden stillede sig op, gjorde en dyb Reverents, og som udstødt af en kobberne Lunge rammer Ordet Tilhørernes Øren. De, der vare gunstig stemte mod Delinkventen, nikkede med Hovedet, Modstanderne satte en betænkelig Mine op, og de Svævende lod et ikke ublidt „Hm, hm!" høre. End engang befoel Herskerinden. End engang gjorde Tjenestekvinden sin Reverents, og end engang lød Ordet med en Steentorrøst, der nu klang tvende Toner høiere. „Nu, mine Herrer," sagde Mademoiselle de Gournay, idet hun med et yndigt Smiil vendte sig til Dommerne, „hvad synes I om denne raffinage? For mit Vedkommende finder jeg, at det ikke lyder saa ilde endda." „De har Ret," gjensvarede en af de hæderkronede Dommere i Alles Navn. Saa blev da den Anklagede sluppen løs og fik sit Løbepas ud i Verden som et godt og priisværdigt Ord paaskrevet af den høilovlige Øvrighed. Saaledes lyder et Dienvidnes Beretning om denne fornøielige Proces.

Den Lethed, hvormed man i Salonerne behandlede Literaturen, saavelsom den Dannelsens Høide, paa hvilken de mest fremragende af Gjæsterne befandt sig, gjorde, at enhver Forskjel med Hensyn til Gjenstandens større eller mindre Fattelighed eller Betydning forsvandt. Det Ny, der da strømmede saa rigeligt og

levende frem, gav man sig ganske hen til, og det med saameget større Tilfredshed og Ro, som Richelieu imidlertid med sin kraftige Tanke og sin almægtige Haand sørgede for Frankrigs Lykke, Hæder og Storhed. Uden Bekymring i denne Henseende, samtalede man da med lige Interesse om Videnskabens Opgaver og om et Leilighedsdigt. Da Descartes's „discours de la méthode" og hans „méditations" udkom, var det ikke blot Videnskabsmændene, Philosopherne, Theologerne og den hele Geistlighed, de bragte i Oprør, Salonen blev ogsaa greben af den almindelige Begeistring, der skilte Hoffet og Byen, Adelen og Borgerne, Akademierne og Universiteterne i Partier, eller forvandlede dem til philosophiske Disputeresale. I Fyrstens Palads som i det borgelige Huus gaves der académies cartésiennes. Selv udenfor Frankrig antændtes man af denne Iver; Pfalzgrevinde Elisabeth, Abbedisse af Herford, forvandlede sit Kloster til en cartesiansk Skole, og Dronning Christina kaldte den store Philosoph selv til sig forat kunne øse af den ægte Kilde. I Parisersalonen var det især Madame de Sevigné, hendes Datter Grevinden af Grignan og Markisen af Sablé, der pustede til den metaphysiske Ild og ledede de philosophiske Diskussioner.

En anden Gang var det en Strid om en Sonnet, der deelte Hoffet, Byen og især de selskabelige Kredse i tvende Leire, efterat Kampen først en Tid lang var ført alene mellem Hertuginden af Longuevilles og Prindsen af Contis Kredse. Prindsen forsvarede Benserade og hans Sonnet over Hjob, Hertuginden kjæmpede for Voitures Sonnet til Urania. Begge Digte havde intet andet tilfælles end, at det nu tilfældigviis var faldet Selskabet ind at sammenligne dem. En lang Tid talte man i Paris ikke om andet; man skrev i den Anledning Digte og Svardigte, Kritiker og Modkritiker, ja hele Afhandlinger; det gav Corneille Anledning til en Sonnet og Balzac til en Brochure, indtil Striden tilsidst døde hen af sig selv.

Denne lille Poesi af Sonnetter, Madrigaler, Viser, Quatrainer, Epigrammer osv. var Salonens egentlige Genre, den var født sammen med denne og deelte dens Charakteer og dens Skjæbne. Derfor var denne Poesies aandrigeste og eleganteste Repræsentanter, Voiture, Benserade, Sarazin osv., tillige de, der paatrykte Konversationen dens eiendommelige Præg. Esprit, i den særeget franske Betydning af Ordet, og Gratie var de nødvendige Egenskaber. Et lille Vers paa fire Linier med et aandrigt Pointe, en elegant Vending var nok til at henrykke Selskabet, og der manglede da ogsaa i Sandhed ikke paa nogen af Delene, hverken paa Aandrigheden eller Beundringen. Slige Digte, af hvilke hver Dag skabte nye, blev medbragte i Selskabskredsene eller fandt i disse selv sin tilfældige, improviserede Tilblivelse. Især Voiture og Arnauld udmærkede sig i denne Henseende. Undertiden forsøgte man ogsaa at smedde Digte efter opgivne Riim; dog tilhører den temmelig tvungne og kunstlede Skik med disse bout-rimés i Grunden mere den senere Salon.

Ved Siden heraf staar Brevliteraturen. Brevskriveriet var dengang ikke en simpel Meddelelse mellem Venner og Slægtninge, den var en Kunst, en egen Literaturgreen og tjente til Salonens Underholdning. Aandrige Mænd og Kvinders Breve bleve forelæste i deres Venners Kreds, cirkulerede i Afskrifter og bleve kritiserede i hver Linie. Dette vidste man og gjorde sig da naturligviis Umag for at gjøre det simple Brev til et Kunstværk, der kunde udholde Kritiken. Paa denne Maade opstod hine talrige Brevsamlinger, der indeholde mange Skjønheder, men ved Siden deraf ogsaa meget Forskruet, hvad deres naturlige Udspring lettelig kan forklare. Mest Berømmelse har Madame de Sevignés Breve bevaret. Voiture udmærker sig ogsaa af og til ved sin ligefremme unaturlige Ynde, medens Balzac søger at dække sine ubetydelige Tanker med tomme Phraser, og slaar ind paa en for denne Genre aldeles upassende Høitravenhed. Saa see vi da Selskabslivet og Literaturen atter fjerne sig fra Naturen og komme ind paa en falsk Vei, der tilsidst ledede til de Latterligheder og den Forskruethed, hiint falske Snerperi, som Molière spottede, og som vi i næste Affnit skulle lære nærmere at kjende.

Fra Normandiet.

(Til Nyhedsbladet.)

II. Casino, Læsesal, Polakinder, Moder, Hatte og Englænderinder.

Man tager en Deel Bøger og gode Forsætter med sig, i det Haab af og til at bestille noget Alvorligt. Men det bliver der ikke Noget af. Det physiske Velvære omringer En overalt og i saa mangfoldige Former, at man ikke faar Tid til at føre andet end et vegiterende Liv.

Strax om Morgenen iler man ned til Havet, for at see, om det har havt en rolig Nat og med indbydende Mildhed venter paa sine Gjæster. Derpaa læser man Dagslisten over Ebbe og Flod, — Ikkesvømmere for at vide, naar de kan faae sig et amotionsfrit Skatteborgerbad paa Sandbund, de tapre Svømmere derimod for at vide, naar man ved Høivande strax kan befinde sig paa Dybet. Da Flodtiderne hver Dag vexle med en Forskjel af henved en Time, maa man undertiden, for at bade med Behag, omflytte sine Maaltidstimer. Efter Badet flanerer man naturligviis og studerer det fra alle Lande sammenstrømmede Publikum, enten paa den grønne Promenade, eller paa de ubehagelige smaae Rullestene (alle afslidt Flint), hvormed hele Strandbredden er belagt. Her sidde altid talrige Grupper — især af Damer, der baade paa Landet og i Vandet danne Majoriteten — som more sig med at betragte Havet, Skibene i Horizonten, de Badende i Forgrunden, og med at kaste Smaasteen ned i Vandet. Nogle opsamle underlige Stene, Muslingskaller; hyppig finder man her afslebne Tallerken- og Potteskaar, eller til en reen Latterlighed indsvundne Mursteen, maaskee Alt, hvad der er tilbage af et for Aarhundreder siden forlist Skib. Hist sidder et Par Loretter, hver med sin Leibibliotheksroman eller Hund paa Skjødet, her sees en vandrende Kunstnerblaastrømpe, som indfører alle pittoreske Momenter fra Havet og Landet i sin ubønhørlige Skizzebog.

Men Appetiten er ved disse lykkelige Strande ikke mindre ubønhørlig, og efter en rigelig Frokost af Landets og Havets Produkter, vinker Civilisationen os

Molière

midt i det friske Naturliv. Man gaar da i Casino, et vidtløftigt Glaspallads, omgivet med Have og Gittere (for at indkassere Adgangsbilletter), opført i det ene Hjørne af den store Terrasse. Her findes et Bassin med en levende Sælhund eller Søkalv, som er Pariserindernes Yndling, Bal- og Koncertsal, Theater og en stor Læsesalon. Her indfinde de Damer sig, som allerede have badet, for at udfolde deres Formiddagstoiletter. De Fleste sætte sig ved Rækværket ud til Havet og lade som de sysle med lidt Haandarbeide; Andre gjøre Indbrud i Læsesalen, og de alvorlige Avislæsere forstyrres jevnligt af høirøstede Dame- og Børnestemmer og støiende Toiletter, der rasle omkring mellem Journaler og Revuer. Nogle Englænderinder komme dog ikke blot for at støie, men for at læse Times. Ogsaa seer man her regelmæssig 3—4 Damer, hvis dybe Sørgedragt danner Modsætning til den øvrige støiende Livslyst. De opsøge og læse med Iver de polskfindede franske Blade; det er nemlig Polakinder, som efter at deres Mænd og Brødre ere hængte eller faldne paa Valpladsen, have seet Leilighed til at flygte, og nu idetmindste i Fred kunne bære sine Sørgeklæder, uden at udsætte sig for at blive knuttede. Atter nylig skrev man jo fra Breslau, at en polsk Dame i denne Byes Hospital var død af Følgerne af en Pidskning, hun havde udstaaet, fordi hun bar Sorg for sine dræbte Slægtninger. Andre tvinges af samme Grund til at feie Gaderne i Selskab med Udskuddet af deres Kjøn. Af de herværende Polakinder bærer den ene Mærket af et dybt Bajonetstik i Hagen. Russerne, paa hvilke det heller ikke mangler i Frankrig, paastaae rigtignok, at baade Høie og Lave i den russiske Armee ere saa humane og fromme som Lam. Men hvem kan da have bibragt Damen det Bajonetstik? Det kunde ikke godt have været en Polak.

Indenfor Gitteret, som vender ud til Havet, kan man beskue de badende Damer. De fleste nøies med at hoppe og lade sig dyppe af deres Bademestre. Nogle svømme imidlertid med en vis Færdighed, og tage sig med den sorte Dragt og en sort Hætte paa Hovedet i Afstand ud som Sælhunde. Iaar have dog mange begyndt at bade med udslaget Haar, og minde, naar de stige op af Vandet, om de bekjendte Billeder af Eva i Edens Have. Deraf har allerede udviklet sig en Mode, som maaskee snart vil udbrede sig i Europa. Thi om ogsaa Frankrig kommer i Krig med den hele Verden, vedblive dets Modehandlere og Haarkunstnere som en neutral Magt, uafhængig af Politik og Patriotisme, bestandig at udøve samme Indflydelse. Som Paaskud for at faae Haaret hurtig tørt, begyndte man først efter Badet at løbe om med det heelt udslaaet. Derpaa faldt man paa (naar det var tykt og ikke for langt) at beholde det i samme Form hele Dagen, og nu seer man en Deel franske og engelske horsebreakers vise sig i stort Toilette med frit flagrende Haar, kun lidt afstudset og krøllet, for ei at hænge for langt ned paa Ryggen. Dog bære de Fleste endnu det fra England udgaaede Net, som kun har den Ulempe, at den derved dannede Haarpung efterlader paa Halsen et Lag Smuds, som undertiden kun en vanskelig komisk Operation kan bortskaffe. Imidlertid hersker denne Mode endnu i Paris fra de fornemste Damer til de simpleste Grisetter. Skarlagenrøde Kapper eller Camailler ere meget yndede i Dieppe.

Af Fremmede findes her atter faa Tydske, Spaniere og Russere, men dog især Englænderinder, som overalt ere paa Farten. De kjendes let paa deres lange Fødder, tynde Been, blonde Hængelokker — og skjønt i Almindelighed klædt efter franske Moder, paa deres keitede og ugraciøse Manerer. Dog har de iaar aflagt den afskyelige Hat, i Form af et omvendt Vadskefad (Cuvette anglaise), som de i nogle Aar har søgt at indføre paa Fastlandet, men som nu ganske er fortrængt af de smaa Baretter og Musketeerhatte med stive Fjær, Høge- eller Glentevinger osv., eller de bredskyggede Mandfolkehatte af Straa, som i Paris nu ere i Mode ligesom i Revolutionstiden. Naar Englænderinden er over 25 Aar, kjendes hun desuden paa, at Næsen begynder at blive rød, og i en modnere Alder bærer hun hyppig grønne eller blaa Briller.

Fra Begivenhederne i Polen.

Til efterstaaende Afbildning knytte vi nogle Notitser om tre af de fornemste Insurrektions-Chefer, der have udmærket sig under de sidste polske Affærer, nemlig:

Faustin Grelinski, fører Kommandoen i Palatinatet Sandomir. Han er født i Palatinatet Kalisch i Aaret 1834, har studeret i Warschau, og, efter i Aaret 1855 at have endt sine Studeringer sammesteds, gik han i tyrkisk Tjeneste, og forblev i denne indtil Krimkrigen var endt. Efter Sebastopols Fald drog han til Paris, hvor han gik ind i Bro- og Veibygnings-Skolen, og blev her indtil Aaret 1859, da han deeltog i det italienske Felttog som Kavaleriofficier.

Efterat han var bleven Kapitain i Langiewicz's Stab, blev det ham overdraget at organisere Kampen i Palatinatet Sandomir, og han overtog da Overkommandoen over den polske Styrke i dette Distrikt.

Grelinski har leveret Russerne talrige Fægtninger, og er hver Gang seirrig gaaet ud af Kampen. Han skal forstaae at indgive sine Folk en Deel af sit eget uforfærdede Mod og Overbeviisningen om den hellige Sags Seier, til hvilken han har indviet sit Liv.

Edmond Callier, hvis Navn er velbekjendt fra de sidste Begivenheder i Polen, er født i Storhertugdømmet Posen den 2den Oktober 1833. Hans Bedstefader fulgte i sin Tid med Napoleon den Første fra Frankrig til Polen, hvor han senere blev og omsider gik i preussisk Tjeneste.

I en Alder af 15 Aar, i 1848, forlod Edmond Callier den Skole, hvori han endnu var, forat tage Tjeneste i Schleswig-Holstein mod Danmark.

Efter siden at være kommet tilbage til Polen, traadte han ind i et Regjeringskontor; men allerede i Aaret 1850 finde vi ham i Frankrig, hvor han tager Tjeneste i Armeen, gjør Krimfelttoget med og bliver Officier.

Saasnart den polske Opstand brød ud, ilede han afsted til Krigsskuepladsen, og blev vel farligt saaret i det blodige Slag den 22de Marts ved Olziewo; men efter sin Helbredelse blev han af Revolutions-Regjeringen i Warschau forfremmet til Oberstlieutenant.

Han fører Kommandoen over alle de insurgerede Distrikter, der støde til Preussen, og har allerede i denne Egn seiret i flere Slag.

Yvan Amic er en født Franskmand og har gjort det italienske Felttog med i det 3die Zouaverregiment. Han kommanderer nu de polske Zouavere.

(Illustration.)

Begivenhederne i Polen: Faustin Grelinski og hans Stab.

Fra alle Lande.

(Til Nyhedsbladet; — fra Baden-Baden.)

Baden-Badens mineralske Kilder, saa berømte i Romernes Tider, indtage ikke i vore Dage den Plads i medicinsk Henseende, som Lægerne paastaae de fortjene. Denne Art Glemsel har sandsynligviis sin Grund i, at Livet i Baden er bleven synonymt med Fornøielse, at Stedet ansees som Rendezvous for alle Dagens Lykkelige, som Arena for alle kunstneriske og literære Berømtheder, og at man, midt i alle de Nydelser, som den yndige Plet tilbyder den Fremmede, glemmer, at den indeslutter Kilder, som allerede under Augustus's Regjering havde givet den Rang af romersk Stad (Civitas Aquensis). Lægerne have i Videnskabens og Menneskelighedens Navn ladet et kraftigt Opraab udgaae for igjen at sætte den gamle romerske Stad paa den Piedestal, som Germaniens Erobreres Taknemmelighed havde reist den.

Ved sin geographiske Beliggenhed i Europas Centrum, omgivet af Jernbane-Næt, maa Baden, mene de, let kunne gjenvinde sit Ry som Badestation af første Rang, et Ry som den ny Analyse af Kilderne, foretagen af vor Tids berømteste Chemikere, fuldkommen har retfærdiggjort.

Baden-Baden, en smuk liden By med omtrent 7000 Indbyggere, ligger ved Foden af en Høi, der beskylles af Oos, (en liden Flod, som i Middelalderen adskillede Franker fra Allemanner), halvtredie Miil fra Rhinen og Rostadt, syv Miil fra Carlsruhe og ni fra Straßburg. Dalen, hvori den ligger, befinder sig omtrent midt i Storhertugdømmet Baden; den er to og en halv Miil i Længde og strækker sig fra nordvest til sydost. De Høie, der omgive denne Dal, ere smilende og yppige, medens de høie Bjerge, der holde den indesluttet, imponere ved Naaleskovenes dunkle Majestæt; over alle Træers Toppe rage iveiret uhyre, nøgne Steenblokke, der bære paa sin Tinde de grandiose Ruiner af det gamle Slot, den regjerende Hertugfamilies Vugge.

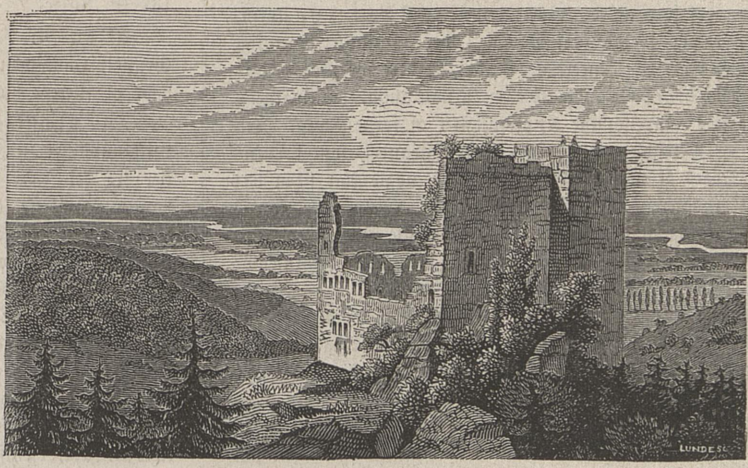
En Miil fra Baden er den bekjendte „Bergstraße," der fører fra Frankfurt til Schweitz. Denne maleriske Vei er skaaret ind i selve Bjergets Sider.

Baden er tildeels bygget paa en Høi, der hæver sig amphitheatralsk. Tilhøire og venstre seer man en smilende Villa kige frem bag hver Trægruppe; de afverle blot med prægtige Paladser. Kunst og Luxus have gjort alt for at udstyre denne allerede af Naturen saa begunstigede Plet Jord. Disse gratiøse Bygværker fremstille ingen bestemt Stiil og ingen bestemt Epoke, de ere Lunets Børn, men samtlige frembyde de alle de Fordele med Hensyn til Beliggenhed, Lys og Luft, som kunne stilles til en menneskelig Bolig. Badens Architekter have forstaaet, at et Sted, bestemt til at modtage talrige Syge af de høieste Klasser, maatte kunne tilfredsstille enhver Fordring saavel til Komfort som til Sundhed, Kunst og Elegants gaar derfor her Haand i Haand med Videnskab og Sundheds-Politi. Ved sin topographiske Beliggenhed, Sydvest i Tydskland, er Baden-Baden et af dette Lands bedst beskyttede Stæder. Det er beskyttet mod Nordenvindene af Slottet og det Bjerg, paa hvilket det er bygget. Østenvindene, saa farlige for Respirations-Organerne, holdes i Ave af Stauffenberg, ogsaa kaldet Merkur. Dalen er blot aaben mod Vest, dog ogsaa fra denne Kant er Byen beskyttet af Fremersberg mod Vestenvinden, saa voldsomme i Rhin-Dalen. Klimatet er mildt og tempereret, Vinteren kort og lidet streng og om Sommeren er Heden sjelden overvældende, da den tempereres af Luftninger, der bæres ned fra Bjergene. Da Baden ligger midt mellem Bjerge af Middelhøide og herlige Naaleskove, er Luften reen og forfriskende, hvoraf udgaar et physisk Velvære, som reagerer gunstigt paa de Syges Sindsstemning, Appetiten bliver kraftigere og Søvnen vender som oftest tilbage efter et kortere Ophold her, en Virkning, der daglig iagttages paa Mennesker, svækkede ved stillesiddende Liv eller anstrængt Aandsarbeide, og saadanne, som komme til Baden for at gjenvinde Kræfter efter foregaaende Sygdom. Baden er maaskee især for Renconvalescenter, der her gjenvinde Kræfterne med forbausende Hurtighed. Hypokondrer, hysteriske Kvinder, Syge, der ere kjede af Lidelsen og ønske sig Døden, faae her snart Livslyst. Opholdet i Baden er især gunstigt for svage Børn. Det har i de fleste Tilfælde ikke engang været nødvendig at ty til Lægevidenskaben, for at see kirtelsyge Børn vende tilbage til Sundheden. De mest rebelske Koldfebere helbredes gjerne efter nogle Ugers Ophold her, hvilket idelig fører Hollændere til Baden. Mennesker med svagt Bryst aande ogsaa let i denne Luft, der er svanger med de balsamiske Uddunstninger af Naaleskovene. Selv de Lunger paa hvilke, der allerede har dannet sig Tuberkler, føle her Lindring, kun maa stor Forsigtighed anvendes i Brugen af Kilderne.

Efter Middelalderens Legende har Klima og Kilder beskyttet Byen mod de Epidemier, der have hærjet det øvrige Tydskland; saaledes forskaanedes Baden ogsaa i 1561, da Pesten hentede sig saa mange Ofre i dens Nærhed. I Landsbyen Schluern sees endnu et Kapel, som byggedes paa det Sted, hvor Pesten standsede. Datidens Læger berette, at Dunsten fra de mineralske Kilder ledes op i alle Byens Gader, og Befolkningen skyldte denne Forholdsregel, i Forening med Baden-Badens rene Luft, at denne Stad befriedes for Pesten, der lagde alle omliggende Landsbyer øde.

Baden-Baden: Den nye Drikkesal.

Baden-Baden: Det gamle Slot.

Baden-Badens Oprindelse taber sig i Tidernes Dunkelhed, dens Historie før den romerske Epoke er saa indhyllet i Fablers og Mythers Gevandt, at man kun tør gjøre løse Slutninger. Det er saaledes sandsynligt, at denne Stad grundedes af Celter omtrent 600 Aar før Jesus Christus. Romerne bemægtigede sig den under Augustus's Regjering, og kaldte den Civitas Aquensis. Det synes, som om det er Trajan, Baden skylder sit første Badeanlæg. Under Trajans Efterfølgere forøgedes Befolkningen saaledes paa Grund af Kildernes Berømthed og Stedets yndige Beliggenhed, at Baden i Slutningen af det 2det Aarhundrede erklærede sig for Republik, bestyrede sig selv, havde sin Magistrat, sine Korporationer og sin Borgergarde. Dens Thermer vare vilde: Herkules, Gudernes Moder og Merkur, Keiserhusets Skytsgud, havde ogsaa deres Altreder. Marcus Aurelius gav den Navn af Civitas Aureliana samt Rang af romersk Stad med alle dertil hørende Rettigheder. Flere vigtige Fund, gjorte ved Udgravninger, bevise, at en Division af den ottende Legion havde Garnison i Baden. Man har vistnok fundet Gravhøie, hvorunder Soldater af andre Legioner hvilede, men disse enkelte Stene bevise ikke, at de Legioner, hvortil disse Soldater hørte, have været stationerede i Baden; det er naturligere at antage, at de vare komne derhen for at bruge Kilderne, thi man veed, hvilken Tro Romerne havde paa Virksomheden af mineralske Vande. Efter de Autorers Vidnesbyrd, der skreve denne Stads Historie i Romernes Tider, besøgtes den ofte af Trajan, Adrian, Antonin, og Caracalla, som kappedes om at forskjønne den. Men denne Glands var af kort Varighed. Snart kom den romerske Decadence; Allemannerne bemægtigede sig den aurelianske Stad og ødelagde dens Monumenter, dens Villaer, dens Thermer, kort alle de prægtige Bygværker, hvormed romerske Magnificents havde smykket den yndige Dal. Seierherrernes Ødelæggelseslyst maa have været vanvittig, de synes ikke at have efterladt Steen paa Steen. Medens Altre, Votivtavler og Inskriptioner uigjendrivelig bevise, at Romerne længe have beboet denne Stad, er man paa den anden Side forbauset over, ikke at have opdaget Rester af fordums Pragt, og man spørger sig, om alle dens Rigdomme endnu ere skjulte under Jorden, hvilket ikke er en absolut Umulighed, og endogsaa antages for afgjort af flere berømte Granskere. Den aurelianske Stads Historie er fra nu af gjennem Sekler umulig at forfølge, og det er først under de frankiske Kongers Dominium, at den igjen fremtræder i Historien. I det syvende Aarhundrede dukker den frem under Navnet Badin eller Baden; saaledes nævnes den første Gang i et Gavebrev, udstedt af Kong Dagobert, i Kraft af hvilket Staden Baden gaves til Klostret i Wissembourg, som denne Monarch havde grundet og allerede gjort rige Gaver, men det synes som Staden endnu var en Ruin. Historie-Granskerne ere uenige om, hvorledes Slottet i Baden blev Markgrevernes Eiendom; almindeligst antages, at den skjønne Prindsesse Utta bragte sin Gemal Markgreve Germain den Første Slottet i Brudegave. Dette Slots Historie er meget dunkel og de Oplysninger, der haves, maa søges i den regjerende hertugelige Families Krønnike. I 1331 havde den gamle romerske Stad allerede en vis Vigtighed og var omgivet af Volde. Men Middelalderens vilde Hærværk satte den igjen tilbage, og først da Civilisationen begyndte at udbrede sin Velsignelse til alle Europas Lande og gjøre Ende paa Krigens Rædsler, fik Baden-Baden igjen sin Vigtighed som Badested, og man regnede aarlig 2 til 3000 Baadegjæster, et stort Antal paa en Tid, hvor Transportmidlerne vare saa ufuldkomne. I det 16de Aarhundrede havde Staden faaet en saadan Betydning, at en Bogtrykker i Straßburg besluttede at anlægge et Trykkeri der, hvilket bidrog meget til at forøge de allerede saa berømte Kilders Ry. Under Trediveaarskrigen led Baden paa al tænkelig Viis. Svenskerne tog hvad Spanierne levnet. Til Krigens Rædsler kom ogsaa Præste-Stridigheder. Protestanter og Katholiker kivedes om Regimentet; endelig joges Capusinere og Jesuiter ud af Staden, men de skjulte sig i Schwartzwald og gave sig ikke tabt, fordi de imidlertid vare beseirede. I 1688 gik 40,000 Franskmænd over Rhinen, plyndrede og brændte og faldt ogsaa over Baden-Baden, hvis Mure og Pallisader nedreves, hvorpaa Hærværk øvedes, værre end Vandalernes, og Staden var snart blot en rygende Gruushob. Den gamle romerske Stad havde nu vanskeligt for at reise sig igjen, saameget mere som Markgreve Ludvig Wilhelm, den skjønne Sibylles Ægteherre, byggede det prægtige Slot i Rastadt og henlagde sin Residents did, da Opholdet i Baden syntes ham for farligt. Badene besøgtes nu blot af Syge fra Omegnen; Krøniken siger, at der i Staden blot fandtes to Leieheste, saa man seer at Touristerne endnu ikke havde begyndt at tage Veien derhen. Stadens nye Ry som Badested dukkede først frem igjen efter den franske Revolution. Talrige Emigranter søgte Skjul i den smilende Dal, men en ond Skjæbne syntes at hvile over Baden, thi i 1796 faldt Moreau's Armee over den opblomstrende Stad, og først Kongressen til Rastadt gjorde en Ende paa dens Lidelse. Fra alle Europas Lande strømmede Ministre og politiske Notabiliteter til Kongressen; man fandt Stedet fortryllende, og fra nu af blev det Modested for Europas fornemme Selskab. Alle Nationer danne et malerisk Babel af Kostumer, Moder, Sprog og Sæd-

vaner, og den lille Stad indeslutter i Sommermaanederne mere Elegants og Rigdom, flere Fornøielser end alle andre Badesteder tilsammen.

Uden at man behøver at antage med de Gamle Tilværelsen af en Kilde-Aand (Brunnengeist), der uddeler Sundhed efter Lune, ere Lægerne dog temmelig enige om, at Chemien, trods sine Fremskridt, endnu ikke har formaaet at forklare alle de Phænomener, der ledsage Brugen af mineralske Vande, og at Opdagelserne endnu have en vid Mark foran sig. Den kliniske, Analyse maa stadig gaae ved Siden af den chemiske, og Lægerne haabe, at den Tid ikke mere er fjern, da Hydrologien vil gaae ud af det Chaos, hvori den endnu virker, trods alle gjorte Anstrængelser. Imidlertid gaae Lægerne efter de praktiske Erfaringer, som for Badens Vedkommende paalægge den allerhøieste Forsigtighed i Brugen af Kilderne, men blot for at opnaae de allerhøieste Resultater. Det synes som om Svaghed i Fordøielses-Organerne fornemmelig her kureres; saaledes er den Sygdom, som den senere Tid er saa almindelig kjendt under Navnet Cordealgie, her let at beseire, medens den viser sig rebelsk mod de fleste andre Kilders Paavirkning. Leversyge og Guulsot, Kirtler og Hudsygdomme ligerviis. For Rheumatisme, Gigt og Steen ere Kilderne ogsaa virksomme, ligesom for Dien- og Øren-Svaghed.

Den første Udflugt, de Fremmede gjøre i Badens deilige Omegn, er gjerne til det gamle Slot, over hvis Indgang man seer Markgrevernes gamle Vaaben. Er man gaaet gjennem den høie Port, kan man uden Fare vove sig ind i den uhyre Ruin, og trøstig sætte Foden paa de halvsjunkne Trapper og Gulve, der synes at maatte styrte ganske sammen under Berørelsen. Storhertugen har gjort Ruinen sikker og tilgjængelig, uden at berøve den noget af sin Charakteer, uden at berøve Ødelæggelsen nogen af sine Kapriser. Gaa altsaa trygt ligetil Bygningens Top; fra hver Aabning frembyder sig et Pragtsyn: Stad, Campagne, smilende Landsbyer, Bjerge, der bære andre Ruiner, og langt, langt i det Fjerne Rhinen, glindsende som en Slange, der bugter sig paa Grønsvær, og endnu længer borte Straßburgs Domkirkes høie Taarne. Om Dig al denne unævnelige Storhed, for din Fod Grantræernes Toppe, der bølge i Vinden som et Ocean af grønne Naale. Den uhyre Strækning, der er bedækket af denne Ruin, siger noksom, hvad Badens gamle Slot engang var. Byg saa den fyrstelige Borg op igjen i din Tanke med sine Volde og sine Taarne og sine høie Sale, hvori samlede sig Landets Adel, ædle Kvinder og Minstreller, hvis Sange endnu bo paa Folkets Læber.

Det nye Slot har blot een Mærkværdighed: sine underjordiske Hvælvinger, hvis Historie ligetil Begyndelsen af forrige Sekulum var hyllet i ugjennemtrængeligt Mørke, men saa blandede Poesien sig i Tingen, og saa kom Fabler og Traditioner ud i Folket. Enhver god Badenser tror den Dag idag, at de skumle Hvælvinger have været Sæde for en hemmelig Ret med Torturkamre og Tilbehør. At store Skatte ligge begravne der fra Romernes Tider, er en ligesaa yndet Folketro.

Ved Ankomsten til Baden gaar enhver Fremmed til Konversations-Huset, et prægtigt Palads ved Foden af Frensbergs Høie, der ere forvandlede til en deilig engelsk Park. En korinthisk Søilegang fører ind i Paladset, der indeslutter prægtige Spillesale, Bal- og Koncertsale, Kafee, Galleri for Røgere osv. Bygningens høire Fløi indtages af en Restauration, som rivaliserer med Paris's gastronomiske Kunstanstalter af første Rang. Tilvenstre for Perestylen er en Bog- og Kunsthandel, som i Luxus ikke overgaaes af nogen i Europa. For nogle Aar siden har Spille-Forpagteren, Renazit, realiseret en Drøm, der syntes umulig, nemlig at overgaae i Pragt de gamle Sale, og bygget fire nye, dekorerede af Tidens berømteste Kunstnere i forskjellige Epokers Stiil. En stor Terrasse, indfattet af Orangetræer, udbreder sig foran Paladset og tjener til Promenadeplads om Aftenen, medens Parken er Ly og Tilflugt mod Dagens Hede. I en Række improviserede Boutiker falbydes Indiens og Europas kostbareste Varer. Bag Paladset er den saakaldte „Sokrates's Hytte," hvorfra man har viid Udsigt over Egnen. Alle Livsstillinger ere mulige paa denne lette Eventyr-Plet; den fattige Tourist lever ved Siden af Potentaten, Berømte og Navnløse gaae Side ved Side, de simpleste Proletarier kan leve billigt og Millionæren kan finde, at hans Indtægter ikke forslaae.

Literatur og Kunst.

Luthersk Kirketidende, udgivet af Prof. Gisle Johnson. I Nr. 14 har Præsten M. B. Landstad paabegyndt en udførlig Skildring af afdøde Biskop Kaurins Liv og Virksomhed, som, trods nogen Populær-Sødme i Behandlingen, vil læses med almindelig Deeltagelse. Landstad har kjendt den Afdøde allerede fra den Tid de begge vare Drenge, og det tidlig knyttede Venskabsforhold er igjennem deres følgende Liv vedligeholdt ved en hyppigere Brevverling. Flere Ytringer af Kaurin, der kaste Lys over hans indre Livs Udvikling og Fremvært, findes meddeelte efter fortrolige Breve til Forfatteren. Den Afdødes Betydning, tilligemed hans svagere Sider (i videnskabelig Retning) findes baade smukt og upartisk betegnet i følgende Linier: „Hvad nu altsaa hans Liv og Virksomhed angaar, saa er der vistnok ikke meget Mærkeligt deri. Hans Livs Skjæbner vare ikke ualmindelige, og hans Virksomhed var ikke af det Slags, som glimrer; men der var dog ægte Guld, ligesom Manden selv var en høist elskelig Personlighed, en tro Herrens Tjener og en flittig Arbeider i Herrens Viingaard. Han var ikke en Mand af fremragende Talenter, stor Lærdom eller udmærket Veltalenhed; heller ikke har han som Forfatter tildraget sig nogen særdeles Opmærksomhed. Ikkedesmindre var han en Mand, hvis Ihukommelse skal bo hos os i Velsignelse. Han har givet Sandheden Vidnesbyrd iblandt os baade ved Lære og Liv, har indehavt vigtige Embeder i vor Kirke og varetaget den ham betroede Gjerning med megen Dygtighed og samvittighedsfuld Omhu og Iver, som den, der var sig levende bevidst, at han tjente Herren. Og hans Arbeide har ikke været forgjæves, men har i flere Retninger havt gavnlig Indflydelse og baaret Frugt. Som den, der gjennem 15 Aar har virket som Universitetslærer, har han sin Deel i Dannelsen af den Præste-Række, der nu lever og virker i vort Fædrelands Kirke, og der er vist Mange iblandt dem, som ere ham hjertelig taknemmelige for den Hjælp, han har ydet dem til Sandhedens Erkjendelse, og den gavnlige Indflydelse, han har havt paa deres aandelige Liv." — Blandt de andre større Artikler i Kirketidendens sidste Nummere maa fremhæves „Om vore Dissenterforholde af S. Broch, Bureauchef og Lærer i Kirkeret" i Nr. 12 og 13. Overhoved synes os dette nye, kirkelige Organ at have gjort en god Begyndelse til at fyldestgjøre den Opgave, som maa ligge det nærmest: nemlig med Grundighed og lidenskabsfri Værdighed — fornemmelig gjennem længere Afhandlinger — at diskuttere og belyse Tidens vigtigste, saakaldte brændende kirkelige Forhold.

— **Fra Landet.** Billeder af Folkelivet i Sjælland af A. Nielsen. 3die Samling. Kbh. Wøldike. 66 ß. 163 S. 8. Vi have allerede tidligere gjort opmærksom paa disse novellistiske Folkelivsbilleder, der ere tro og sandt opfattede, og hvad Enkelthederne angaar frembyde flere interessante Punkter til Sammenligning med vore egne Forholde. Her skulle vi blot henlede vore Læseres Opmærksomhed paa denne ny udkomne Samling, der optages af tvende længere Fortællinger: „Løbetossen" og „De Hellige," og at den ligesom de foregaaende er meget smukt udstyret.

— Paa Wøldikes Forlag er udkommet **Tydsk Læsebog** for Mellemklasserne i Realskoler og de tilsvarende Klasser i lærde Skoler ved F. K. Hwiid 308 S. st. 8. Udgiveren har ikke gjort sit Udvalg af selve Literaturen, men af forskjellige paa Ungdommen beregnede tydske Samlinger, og uagtet Læsestoffet vistnok er hensigtspassende, yder det ingensomhelst Veiledning til at lære den tydske Literatur at kjende. Efter den prosaiske Deel følger en kort poetisk Deel, med Prøver paa navngivne Forfatteres Arbeider. Men deri søger man ikke alene forgjæves Stykker af Goethe og Schiller, men ogsaa af enhver anden mere kjendt tydsk Digter, med Undtagelse af Gellert og Hoffmann von Fallersleben. Som sagt, Bogen er indrettet fra et aldeles stofligt Standpunkt, men tør dog nok derfor være praktisk brugbar.

— Paa samme Forlag er udkommet **Om smaa Børns Pleie.** En Raadgiver for Nygifte og unge Mødre af C. M. Hufeland. Gjennemseet og forsynet med Anmærkninger af Dr. S. W. Mauthner. Efter Originalens 9de Oplag. 137 S. 8.

— Af H. N. Clausen's i Nr. 39 omtalte nye Bog mod Grundtvigianismen: **Skriftordet og „det levende Ord,"** have vi allerede modtaget andet Oplag.

— I **Kunstforeningen** har Hr. Architekturmaler Vinc. Lerche udstillet en Række Akvareller, af hvilke to fremstille Partier fra det Indre af Tydskekirken i Bergen, en Choret i Stavanger Domkirke, en anden en Portal sammesteds, medens ser gjengive Dele af Domkirken i Throndhjem. Slige pittoreske Fremstillinger af vore Fortidsminder ville, haabe vi, fængsle mangen Beskuer, der vilde gaae ligegyldig forbi en mere streng Gjengivelse. Især vilde vi have ønsket en heel, lang Række Billeder fra Throndhjems Domkirke. For de Færreste, der ikke selv have seet den gamle Kirke, er det gaaet ret op, hvilket storartet og rigt Mindesmærke vort Folk der besidder; det store, paa offentlig Bekostning udgivne Pragtværk over Domkirken er lidet udbredt, og af dets strenge geometriske Tegninger, Gjennemsnit, Profiler osv. er det ikke saa ganske let for Beskueren, i sin egen Phantasi at skabe et saa rigt, saa fantastisk og henrivende Billede, som det i Virkeligheden giver. Til dette Øiemed, til i en mere malerisk Fremstilling af gjengive et saadant ærværdigt Minde, med dets veemodige Blanding af gammel Storhed og Pragt og Nutidens sørgelige Ligegyldighed, ere saadanne smaa, charakteristisk grebne og rask gjengivne Billeder som de, Hr. Lerche har glædet Publikum med, af ikke ringe Betydning. z.

Norge.

Christiania. Under 26de Septbr. er Kand. theol. J. C. Bergan udnævnt til Personelkapellan hos Sognepræst til Borre W. W. Dietrichson, Kand. philol. C. F. A. Holter til Adjunkt ved Drammens lærde og Realskole; konst. Assessor i Christiania Stiftsoverrets 2den Afdeling C. J. Blich til 2den Assessor i samme Stiftsoverrets 1ste Afdeling; Kand. jur. T. N. Hesselberg til Fuldmægtig i Finants-Departementet; konst. Auditør ved Frederiksværns Værft C. C. Schmidt til Auditør i Marinen med Station ved Karljohansværns Værft; Kand. med. A. W. Clasen til Underlæge i Marinen og Chefen for Krydsherredske Kompagni af Hallingdalske nationale Musketeerkorps under den 2den Agershusiske Infanteri-Brigade, Kapitain M. Roverud, til Chef for 3die Kompagni af Norske gevorbne Jægerkorps.

— Ved kgl. Resol. af 26de Septbr. er meddeelt Direktionen for den norske Hovedjernbane Samtykke til Oprettelse af en Station ved Leersund i Skedsmo (beregnet til 1000 Spd.) og til Opførelse af en Jernbro over Riselven nær ved Dal (13,000 Spd.)

— B. Bjørnsons „Sigurd Slembe" er opført i Throndhjem.

— Udgiveren af „Norsk Kirketidende" har havt den Skjæbne, at paadrage sig og sit christeligsindede Blad flere og hadskere Fiender, end maaskee nogen af hans verdslige Kolleger her i Landet. Selv efter Bladets Ophør er ikke denne forargelige Polemiseren ophørt, men gaar endnu igjen i Morgenbladets Spalter, hvor „en Lægmand" troligen til Enden har vidst at bevare denne Ukvemsord-Stiil, som under hiin Polemik synes at være skabt og uddannet til specielt Brug for Drøftelsen af de kirkelige Forholde. Overhoved har den langvarige Polemik mod og inden Kirketidenden stadfæstet den gamle Erfaring, at ingen Forfatterere i den Grad ere istand til at sætte sig ud over Diskussionens og Stilens Sømmelighed samt de simpleste Krav til Fordragelighed selv mod Modstandere og Respekt endog for disses begrundede Meninger, som disse gode Mænd, der give sig af med at føre Ordet i den christelige Fordrageligheds og Sagtmodigheds Tjeneste.

— Den 2den Oktbr. feirede Studentersamfundet ved en vakker Fest sin halvhundredeaarige Stiftelsesdag. Af Samfundets oprindelige Stiftere efter Artium i 1813 leve kun fire, hvilke vare specielt indbudne til Festen. Tvende af disse, Statsraad Riddervold og Overlærer Arboe indfandt sig. Talen i Anledning af Dagen holdtes af Kand. jur. Birkeland. Dertil knyttedes følgende Sang af Henr. Ibsen:

Vort Samfund har en Saga
Lig Norges Sønner flest:
I Ringhed blev det fostret,
Og Nød var daglig Gjæst: —
Det stred, som Nordmand strider
For Liv sin længste Dag, —
Med Selvhjælps Styrkebelte,
Under fattigt Tag.

Vort Samfund har en Saga
Hver Normands Saga lig:
Det eier Mindeguldet,
Erindringsskatten rig,
I Friheds Morgen fostret,
I Storværkstider døbt. —
I Folketankens Billed
Meislet ud og støbt.

Da Frihedskraften flommed
Rundt Land i vildest Trods,
Hvor svulmed Aand og Arme
Ukændigt, som blandt os?
Men da saa Klarheds Dæmring
Forjog den vilde Rus,
Faldt og det første Dagskjær
Paa Studentens Hus.

Gaa foran! Det er Kravet.
Gaa foran al din Tid!
Gaa foran, hvor det gjælder,
I Norges Ungdoms Strid!
Skjønt femtiaarig Gubbe,
Du er jo ung endnu, —
Du har af Iduns Æbler
Tusind fagre, Du!

Kand. Schweigaard udbragte Skaalen for Samfundets Stiftere og de tilstedeværende Æresgjæster, hvortil ogsaa en Sang knyttedes, og hvorfor Statsraad Riddervold takkede. Derpaa udbragtes forskjellige Skaaler med Taler og gaves dramatiske Forestillinger m. v.

— I forrige Uge løb et af Skibsrheder Svend Foyen bestilt Skruedampskib af Stabelen fra Nylands mechaniske Værksted. Skibet, der fik Navnet „Spes & Fides," er bestemt til at anvendes til Hvalfiskefangst paa Kysten af Finmarken og Lofoten.

— Saavel for Tinsjø som Tokevandet i Thelemarken agtes tilveiebragt Dampskibe, til hvis Anskaffelse Indbydelser til Aktietegning ere udgaaede. DHrr. Amtmand Aall og Did. Cappelen have udstædt Indbydelsen til Tinsjø-Dampskibet, og Halvparten af dets paaregnede Kostende (4000 Spd.) er tegnet i Aktier.

— Til den ved Høsts Død ledige Slotsforvalterpost har meldt sig ikke mindre end 56 Ansøgere af de forskjelligste Kaar og Livsstillinger, fra Kammerherrer og ligetil Novellister. De fleste Ansøgere synes meget kvalificerede til denne Post, der antages at fyldestgjøre Idealet af et saadant Embede, som Digteren Wessel ønskede sig, nemlig som gav meget at fortjene, men lidet at bestille. Endog „Dølen" var som Supplikant vendt tilbage til Hovedstaden, men har dog tilbageholdt sin Ansøgning, ventelig fordi Udsigterne ere saa lyse til at Posten alligevel kan blive den bedst besatte i Landet.

— Enhver kjender Holbergs Komedie „Den ellevte Juni" og Studenstrups Tilfredshed med sin Prioritet i „det store Huus midt paa Torvet," ved hvilket Pant der kun var den lille Hage, at det var Byens Raadhuus, som Pantsætteren altsaa ikke eiede. Denne Komedie bringes vi i Erindring, ved at læse et Avertissement, hvorved Hr. Student Moe tillyser Auktion over „Illustreret Nyhedsblad" for en Gjældsfordring paa Bogtrykker H. J. Jensen. Vi have naturligviis Intet imod, at Hr. Moe eller enhver anden Kreditor for nogensomhelst af Byens Bogtrykkere i Nyhedsbladet see et saadant stort Huus midt paa Torvet, hvorved deres Tilgodehavende tænkes sikret, aldenstund de bære Glæden over denne „Prioritet" hos sig selv og i sit stille Sind; men saasnart de med Hr. Moe ville tillyse offentlig Auktion, maa vi for Tort og Kreditspildes Skyld gjøre opmærksom paa, at dette kun er en Komedie i Lighed med „ellevte Juni," idet Hr. H. J. Jensen, skjønt Nyhedsbladets Trykker, ikke eier en Tøddel deraf. Da Hr. Moes Indførsel skal grunde sig paa Honorarkrav, bemærke vi til Overflod, at vi aldrig vide at have ført os hans Pen til Nytte, og at Bladet saaledes ikke engang indirekte kan komme i andet Forhold til hans Krav, end Komediens store Huus midt paa Torvet*). Det er imidlertid her den Forskjel, at medens Studenstrup faar sin imaginære Prioritet, tager Moe den selv, og det endog, uagtet Debitor — som han forsikrer os — ved Exekutionsforretningen baade har gjort Indsigelse mod at han er Nyhedsbladets Eier og givet al fornøden Oplysning om Forlagsretten til Bladet.

— Dødsfald. Storthingsmand, Veier og Maaler J. P. Bye i Throndhjem † i Septbr.

*) Bladets Sætter vil dog erindre, at Hr. Moe i sin Tid har været benyttet til Oversætter af et Par Smaastumper, hvilket vi ikke tør benægte.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 42. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 18de Oktober 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Maanedlig politisk Revue.

(Ved Jonas Lie.)

Norges Udenrigspolitik — den skandinaviske Alliance. Den Tid nærmer sig mere og mere, da vort Land faar praktiske Spørgsmaale og praktisk Ansvarlighed ogsaa i Udenrigspolitiken. Begivenhederne siden 1814 have føiet sig saa heldigt, at vi paa dette Feldt hidtil saagodtsom kun have havt at bestille med Theorier og Muligheder, saa at vort Lands Almeeninteresse, fuldt beskjæftiget, som den har været af de indre Samfundsforholde, ikke har kunnet vende sig synderlig kraftigt til den Kant. Selv en Jonas Anton Hjelms Fremstillinger af Mangelfuldhederne ved denne Side af vor Statsorganisation virkede i sin Tid ikke længere end til at vække en vis Opsigt, men ikke til at sætte i Gang den dybe Strømning gjennem Nationens Gemytter, som ene kan fremkomme, naar den seer en virkelig Livsinteresse at staae paa Spil. Den forrige danske Krig, der dog drog baade Penge og Tropper ud af Landet, traf derfor paa en temmelig uforberedt Opinion i Nationen angaaende selve den udenrigske Sag, som der handledes om, og Nationen lod sig derfor dengang mere lede end den selv valgte sin Vei. Og ved vort andet udenrigske Forhold, Statholderspørgsmaalet, følte alle, at det dog mere gjaldt et theoretiskt internationalt Fortolkningsspørgsmaal, en Juristforstaaelse, hvortil vi nu engang havde knyttet vor Nationalære, end nogen konkret praktisk Sag, eftersom det Tilfælde, at en svensk Statholder virkelig skulde blive udnævnt i Norge, dog hele Tiden af alle Parter betragtedes som en Utænkelighed, og Spørgsmaalet saaledes manglede noget umiddelbart Praktiskt at vise hen paa, som Nationen, der har ondt for at følge og forstaae tydsk-theoretiske Disputatser, kunde tydeligen see for sine Dine. En anden Sag, at dets Konsekventser kunde naaet op til uberegnelige Dimensioner. Bag det nu foreliggende danske Spørgsmaal stikker derimod klart for alle noget virkelig Praktiskt og Konkret: Tilfældet viser lige hen paa Pengeopofrelser, Krig og en resikabel Situation dreier Diskussionen herom som om sin Axe. De dette Forhold vedrørende udenlandske Begivenheder læses ikke længere paa vanligt Viis blot som en spændende, men Læseren uforpligtende Side i en Morskabsbog, Udenverdenens Scener blive os her ikke længere blot et Skuespil, som vi gratis faae sidde trygt og see paa fra vor Ravnekrog. Thi alle føle, at vor Nations Livsalvor nu kommer ind i disse Ting, dens Handling under Ansvar, og Diskussionen derom forandrer hermed Charakteer, slaar fra ligegyldig let Passiar over til alvorlige Overveielser, ligesom en alsidig Behandlig af Spørgsmaalet, hvorefter Meningerne itide kunne opgjøres, bliver vor Presses ubetingede Pligt. Det er netop i Udenrigspolitiken, at den lille Nation har sin store Charakteerprøve, det som løfter og samler Almeenaanden og i alle Retninger, ikke blot i Politiken frier den fra at synke ned i Ravnekrogens Bornerthed. Den opdrager Nationen gjennem ansvarlig Handling til Mand mellem de andre Nationer, skaber under Held og Uheld dens Nationalværdighed og dens Historie, og gjør dette, selv om den, som vor Nation, kun har en kort Tollekniv istedetfor et langt Sværd at støtte sin Ret paa. Et Folk uden Ret til paa en eller anden Viis at kontrollere sin Udenrigspolitik er ingen „Nation“, det er kun et Stykke Land med „indre Frihed“; det er en Folkeaand uden Høihed, for hvis Provindslidenhed Flaget kun er en opmalet Maske, kort, det er en umyndiggjort Mand.

De sidste Efterretninger underrette om, at den skandinaviske Alliancetraktat nu, uanseet nogle manglende Formalia, er et Faktum. Som alle andre store Ideer, saaledes har ogsaa den skandinaviske havt sin „blaa“ Tid, sin Solopgangens Phase, hvorunder den hilsedes Velkommen af en knælende Tilbederskare, der henrykt stirrede ind i dens Herligheds Lys, indtil Diet blændedes, saa det bagefter bare saa grønne skandinaviske Solflækker, hvorsomhelst omkring i Virkelighedens Forholde det end monne vende sig. Denne Tids Mænd, disse den skandinaviske Soltilbedelses Ypperstepræster vare i Danmark C. Ploug, i Norge den ideale G. A. Krohg, Mænd, som med udstrakte Arme viste for deres respektive Fædrelande den opdragende Skandinaviens Sol og forlangte at de skulde som Fluer flyve lukt i dens Lys for bagefter lig Fugl Phønix at opstaae af Asken som et underdeiligt Skandinavien. Det gjaldt kun rigtig at lukke Dinene i og saa flyve ret, lige i Lyset eller Ideen. Saa var Læren. I dette Skandinaviens Himmerige paa Jorden spaaede de den politiske Saligheds tilstand realiseret for hvert af de trende Lande. Der skulde i denne synges bare harmonisk, en politisk Trio heroppe ved Nordpolen af Norge, Sverige og Danmark i inderlig Samklang, en Trio, hvis Nydelse endvidere skulde forhøies derved, at de for deres Bytte bedragne Ulve Tydskland og Rusland til en Modsætning skulde høres langt i det Fjerne at tude af Vee og Skuffelse. Det „Sesam“, som med en Trylleformels Virkning ene formaaede at lukke op Porten til dette Harmoniens Rige her i Norden var Løsenet: Danmark til Eideren. Bare et dansk Ministerium, ligemeget enten det hedte Ørsted, eller Bang, eller Rotwitt, eller Hall, kunde blive bevæget til høilydt at raabe denne Trylleformel udover Europa, vilde den belovede gyldne skandinaviske Fremtids Port af sig selv springe op og en ny Æra skabes. Saa nær har altsaa den „syge Mand“ i Norden den hele Tid været sin Redning, at der mellem Sygdommen og Frelsen kun har stillet den Pulveræske, som Hr. Ploug og Studenterne hele Tiden har arbeidet med at paanøde den Syge. Blot en Dosis af dette Hr. Plougs Pulver og alle Danmarks politiske Krampetrækninger og Konvulsioner vilde været borte, og Landet sundt og stærkt som en Gud. Men den syge Hr. Sørensen har alligevel foretrukket at ligge og vaande sig i sin Seng, han har vendt sig i alle mulige Stillinger og i sin Fortvivlelse prøvet paa med alle de Midler, som Statsmændene paa nogen Viis have kunnet ophitte til ham. Kun eet Middel har han, som sagt, stadig slaaet med Haanden af, haardnakket som han deri anede Gift, og dette ene Middel er netop det Livsens Pulver, som Hr. Ploug i saa mange Aar har ligget paa sine Knæ foran Sengen og anraabt den Syge om at lade sig frelse ved. Det undergjørende Lægemiddel er bleven budt det ene Ministerium efter det andet; men alle have de, naar det kom til Stykket, til Praxis, foretrukket at lade sit Fædreland blive i Sygdommen fremfor at frelse det ved „Fædrelandets“ Medicin. En Aabenbarelse saa tilsyneladende selvmodsigende opfordrer til at søge efter en Forklaringsgrund. Man har da, synes det os, kun Valget mellem at antage alle disse Danmarks Statsmænd for ufornuftige blinde Daarer og det danske Folkeinstinkt, som har famlet sig frem paa Frelsens Veie gjennem Rækken af alle disse Ministerier, for vanvittigt, eller ogsaa at tænke sig, at der har været noget iveien med denne Hr. Plougs Medicin, som gjorde Kuren endnu værre end Sygdommen. Det er sandsynligviis noget saadant, som de stakkels udskjældte danske Statsmænd have fundet ved dette Middel, hvorefter de rige Hertugdømmer med deres halve Million Mennesker skal med den skandinaviske Saug amputeres bort fra det danske Statslegeme og hvorefter Danmark dernæst, lidet og uselvstændigt, som det saa staar igjen paa sine Stumper, skal optage en Kamp paa Liv og Død for den skandinaviske Idee, i hvis Arme det da med Nødvendighed falder. Ingen norsk Statsmand vilde for hvad „Idee“ det nu var i den vide Verden frivilligt bortgive $1/3$ af Norge, selv om dennne Trediedeel var beboet af en ueensartet Nationalitet, og ligesaa har vel de danske Statsmænd tænkt for deres Fædreland med Hensyn til Heelstatspolitiken. Sit første Knæk fik det danske Statssamfund, saaledes som det har levet i en berømmelig Historie gjennem de sidste 400 Aar, ved Tabet af Norge, sit andet alvorlige Knæk faar det nu ved Tabet af Holsteen. Og at de danske ledende Politikere have elsket dette sit gamle Danmark høiere end hvilkensomhelst „Idee“, selv en som den skandinaviske, er derfor baade forstaaeligt og naturligt. Derfor have de ogsaa i det Længste og under de vankelmodigste Experimenter holdt paa sin „Heelstatspolitik“ og dette, uafgjort om efter en klartskuende Tankegang, saameget hellere, som de sandsynligviis i Forhold til Sverig-Norge og den „skandinaviske Nødvendighed“ have tænkt sig at vinde i Vilkaar og Betingelser, jo mere tilsyneladende af Omstændighederne utvungent deres Land kunde underhandle. Denne skandinaviske Nødvendighed er vistnok at betragte som en uundgaaelig Skjæbne, men maa dog forsaavidt kunne modificeres af menneskelig Magt, som ethvert af de trende Lande i samme sikkerlig kommer til at ligge akkurat saa godt, som det reder til, hverken bredere eller smalere, haardere eller blødere. Thi den fremtidige skandinaviske Situation holder visselig nu paa praktisk at tildannes. Dens Idee, Skandinavismen som Nødvendighed almindeligt talt, er alt længst givet og klarnet ud ved Studentermøderne og ved den Tids Mænd i Danmnrk og Norge, i hvis Spidse stod Hr. C. Ploug og Hr. G. A. Krohg. Men naar Hr. C. Ploug i Danmark eller Hr. G. A. Krohg i Norge paa Sagens nærværende Standpunkt uden at tænke sig noget nuancerende Hensyn fra den særskilte Politik i hvert af Landene fremdeles vil hviske de praktiske Politikere de samme gamle og godtroende Studenterideer i Ørene, da tro vi, man undskylde at vi tale ligefrem, at de derved høist kun opnaa at forstyrre et alvorligt Kortspil, hvori den skandinaviske „Poesi“ neppe er blandt Herrekortene, og hvori hver af de trende Spillere trænger til at have sine Koncepter i fuld Orden, ja vi tro endog, at de tjene andre Interesser, end de selv drømme om. Vi vide alle eller tro ialfald, at Skandinavismen kommer paa et eller andet

Viis saa sikkert som Morgendagen; og de praktiske Politikere ere alt ifærd med paa Forhaand at dele dens Sol og Vind. Soltilbedernes Tid er derfor nu forbi sammen med deres Opgave, og de gjør paa Sagens nærværende Punkt hver i sit Land ved at holde sig og Ideen in abstracto for stærkt fremme vistnok bare Ugagn, forsaavidt som de anvende en gammel Indflydelse paa nye Ting. Naar saaledes Hr. Ploug nylig for Spørgsmaalet om hvorvidt Exekutionen i Holsteen skulde ansees som casus belli af den danske Regjering i en diplomatisk Strid mellem det svensk-norske Kabinet og Danmark forfægtede Sverig-Norges Mening imod sin egen Regjering, handlede Hr. Ploug bedømt som Student vistnok i Forhold til den abstrakte skandinaviske Idee og poetisk taget herligt, ret og forsvarligt, men neppe som en dansk Politiker, der, skjønt for sit Land gaaende ud fra den skandinaviske Idees Nødvendighed veed, at det dog ogsaa gjælder om underhandlingsviis at bringe sit Land i det fordeelagtigste Forhold til denne. Dog Hr. Plougs Forhold vedkommer ikke os her i Norge, og kan kanskee heller ikke saa langt fra forsvarligen bedømmes. Vi have for vort Land kun at bestille med dem, som hos os ville drive de skandinaviske Studentersange med deres Sangmester i Spidsen ud i Handlingens Sphære, og som ville, at vort Land uden først at see hverken tilhøire eller tilvenstre skal flyve lige i „Ideen." Den skandinaviske Situation holder vistnok nu paa med stigende Fart at dannes. Dens første Trin var den forrige Krig, dens næste og kanhænde afgjørende, tør den Krig blive, som nu efter de sidste Efterretninger fra Forbundsdagen, hvorefter den vil gjøre Alvor af Exekutionen, nu synes at forestaae. Og det er, medens Situationen dannes, at hvert Lands formende Kraft skal virke paa den, ikke først naar Spillet alt er færdigt og det bare staar igjen for Markøren at udraabe Resultatet af det; thi da er det forseent, da skal en heel historisk Gang flyttes tilbage igjen, og da staar vort Land med sin negligerede Net imod sig. En skandinavisk Politik, der ledes af de trende Folkevillier, kunde kun føre til eet Resultat, nemlig Ligeberettigelse i Forbundet for hver af Staterne, og til een fælles Udenrigspolitik, hvorpaa hvert af de trende Lande gjennem Forbundsorganisationen fik influere lige meget. Men Hvad Garanti har Norge og har Danmark for, at den skandinaviske Politik, som nu føres, virkelig har denne folkelige Tendents. Er det Manderstrøms Personlighed? Efter alt hvad vi have kunnet erfare og hvad vi selv fra de mest skandinav-enthusiastiske Kanter høre, bliver Svaret her langt fra bekræftende. Er det Hs. Majestæts Personlighed? Vi vilde hertil svaret ubetinget „Ja," dersom den Omstændighed ikke var, at Hs. Majestæts Politik dog kan være bunden af den Opinion, som i Sverige har Indflydelse paa Udenrigspolitiken. Selv en ufolkelig Erobringspolitik, om man engang vil tænke sig en saadan, har Brug for Sympathierne indtil Maalet er naaet, har Brug for at sætte som Mark paa de Kroge, hvormed den fisker, en C. Ploug og en G. A. Krohg, Brug for slige Proklamationer til Sympathierne som Studentertaler, Brug for et saa uforbindende, men prægtigt Program som det, hvorefter „Aftonbladet" og „Fædrelandet" isommer mellem sig som det hed „halvofficielt" opgjorde den skandinaviske Sammenslutning, og som stillede for Oinene Udsigten til fuldstændig Ligestillen for hver af de tre Stater. Men, naar nu engang ved Hjælp af alle disse Midler Situationen af en slig Politik, som her forudsat, er skabt, naar det formindskede og medtagne Danmark ved alle Forholdes Magt ikke har andet at gjøre end at gaae ind i Forbundet lige meget paa hvilke Konditioner, og naar Norge ved at være med i Krigene osv. ikke faktisk har forbundet sig til ogsaa at modtage Resultatet — saa kommer Opgjørsdagen, da hvert Lands forretningsførende Politikere uden Hensyn til Broderskab tager sine Stik til sig og tæller. Da snadrer vistnok paany Studentersamfundene i Norge og Danmark, saa det høres paa lang Vei, men da ere de for seent ude til at redde Kapitolium. Alle Tiders Historie, den nyeste mest, lærer os, at selv der, hvor Folkeideerne have været de stærkeste Drivekræfter og gjæret som hedest i Folkenes Hjerter, opgjøres Resultaterne dog tilslut af den egoistiske Politik. Og ingen Fornuftig bør tro, at netop vor skandinaviske Bevægelse her gjør Undtagelsen. Hvem borger os saaledes for, at Sveriges Politik paa det skandinaviske Opgjørets Dag af sig selv og af lutter Venskab og Idee løsner det Baand, som det fortiden mod al Ret og ene i Kraft af vort Lands utidsmæssige Organisation for dets Udenrigspolitik, der staar under enevældig Ledelse af Hs. Majestæt personlig, faktisk har paa dennes Ledelse? Hvem borger da for, at ikke Hr. Manderstrøm eller en af hans Efterfølgere i Opgjøret kundgjør Danmark, at Norge og Sverige i udenrigsk Henseende ere eet, at Sverige ikke vil opgive denne Fordeel, ikke vil tvinges til at gjøre Norge „Foræringer," og at Danmark faar slutte sig som No. 2 som en, om ikke retlig, saa dog i Virkeligheden faktisk afhængig Størrelse til Sverige, og at dette, netop dette var, hvad den svenske Politik hele Tiden har forstaaet ved „Skandinavien", ved Ploug, ved G. A. Krohg, ved Studentermøderne etc., og dette saameget lettere, som det Hele i Europas Oine sandsynligviis kun bliver en Organisationssag, da dette, naar det først vil et „Skandinavien," rimeligviis ogsaa vil have dette sit Bolværk mod Rusland og Tydskland stærkest muligt organiseret. Historien lærer, at godtroende Dumhed intetsteds hævner sig saa storartet som i Politiken, og vor Mening i denne Sag, som vi her have ydet i al mulig Beskedenhed og kun fordi de Dygtigere hos os ikke tage Ordet, er den, at vort Land itide bør stille værdige Vilkaar — ikke snæverhjertede og smaalige, før det leverer Folk og Penge, ja sin Skjæbne ud til den skandinaviske Sags Fremme. For det Maal, at vort Land kan blive ligestillet Stat i det skandinaviske Forbund, ville de norske Skandinaver gjerne kjæmpe, men de forlange netop derfor ogsaa først og fremst Garantier for vor Udenrigspolitik, Garantier, der foreløbig, naar kun Godvillien lægges til, kan gives os under mange forskjellige Former. Men i Skandinavismen maa nu som sagt Soltilbedelsens Henrykkelses-Time være forbi. Denne Tids Mænd bør nyde al offentlig Ære og Paaskjønnelse, som de, der i sin Tid ved at faa Ideens Lys i Oinene, reddede Nordens Kapitolium. Men deres Ildsætninger bør ikke længer blænde i Sagens praktiske Diskussion, der nu forlanger at see deres Indhold i afkjølet nøgtern Tilstand. —

Ruslands sidste Svarnote til de trende Magter er holdt i en saa afvisende Tone, at denne ene kan forklares ved Bevidstheden om, at der imellem Rusland og Krigen nu ligger en heel Vinter til Bolværk, en lang Vinter, der tillige slaar sin utilgjængelige Muur om det stakkels Polen, som i den Tid kommer til at staa ganske alene lige over for sin vrede Herre og til at gjennemgaa nok et Martyrium. Det kommer kun an paa, hvorvidt den polske Nationalbevidsthed i den Tid lader sig knutte ud af Nationen. Den franske og engelske Presse har skummet over af Harme over det tilføiede diplomatiske Nederlag og over Østerrigs senere Holdning i Sagen. Prinds Napoleon siges i den Anledning at være reist til England som Fuldmægtig for Keiseren for at have Konferentser med Lorderne Palmerston og Russell, — Noget, som nok kan lede Tanken hen paa en Krig til Vaaren. Det Skridt i Sagen, som nu omdiskutteres, er, om Polen bør anerkjendes som „krigførende Magt", og om ikke Traktaterne af 1815 for Polens Vedkommende i dets Retsforhold til Rusland bør ansees annullerede.

Preussen har, som venteligt, i sit Svar til de tydske Fyrster og Fristæder vægret sig for at gaa ind paa det frankfurtiske Reformforslag og specielt forlangt følgende Ændringer: 1) at Østerrige og Preussen hver faar sit Veto mod Krigserklæringer; 2) Preussens fuldkomne Ligestillen med Østerrige; 3) en virkelig folkevalgt Nationalrepræsentation istedetfor den foreslaaede Forsamling af Forbundsdeputerede. Angaaende Valgene til det nye og 3die Deputeretkammer, som Kongen forresten er Mand for at opløse ligesaa let som de tvende forrige, hersker der en stærk Gjæring i Nationen. Paa den ene Side vil Bismarck paa napoleontisk Viis tvinge Embedsmændene til at virke paa Valgene for Regjeringen; paa den anden Side organiserer ogsaa „Fremskridtspartiet" sig stærkt om et frit Program. Hr. Bismarck fægter her vistnok for sin politiske Existence. — I England skal Preussen have kjøbt et Par Pantserskibe, oprindeligt byggede for de konfødererede Staters Regning, men siden truet med deres Beslaglæggelse paa Grund af Englands mindre gode Forhold til disse nu ikke længere heldige Stater, hvilket Englands forandrede Forhold da ogsaa har foranlediget Sydstaternes Gesandt Hr. Masons Afreise fra London. Disse Pantserskibe ville isaafald, i Tilfælde af en dansk-tydsk Krig, nok vise sig i de danske Farvande, og, tør hænde, spille mangen for de nordiske Træskibe sørgelig Rolle.

Fra Amerika meldes endnu intet om Charlestons Indtagelse, skjønt Beleiringen ivrig fortsættes. Under General Rosenkrantz ere Unionisterne slagne i Tennessee af de Konfødererede under General Bragg den 19de og 20de September, og Rosenkrantz har derefter trukket sig tilbage til Chattanoga, hvor han agtede at forene sig med General Burnside, der stod der med et Troppekorps paa 30,000 Mand. Slaget tillægges, trods det store Mandefald, hvortil vi ved disse amerikanske Slag under slette Generaler nu ere saa vante, ingen afgjørende Betydning for nogen af Parterne. Englands Politik synes nu at hælde til Gunst for Nordstaterne, medens derimod Frankrig gjennem sit mexikanske Forhold støtter Sydstaterne, og Konsekventserne af disse divergerende Interesser kan vistnok tilslut udsætte den engelsk-franske Alliance for Fare.

Tilstande og Figurer fra Paris.

III.

Kunstudstillingen i Paris. (Fortsættelse fra Nr. 33.)

Det eneste skulde da være Keiserens Portræt i Legemsstørrelse af Hippolyt Flandrin, af hvilket man modtoges ved Indtrædelsen og som altid samlede en tæt Sværm af Tilskuere. Det var unægtelig det bedste Portræt paa hele Udstillingen og i enhver Henseende et høist mærkeligt Arbeide. Man stod her, naar man vilde, Ansigt til Ansigt med et næsten photographisk lignende og dog mildt og moderat idealiseret Billede af den mærkelige Mand, som for saa Mange er en mystisk Gaade, som man kalder Nutidens Sphinx, og som maaskee i Grunden er meget simplere at forstaa, end man sædvanlig tror, netop fordi man gjør sig altfor megen Umage med at tyde ham. Maleren Flandrin, der har frembragt de skjønneste Kirkemalerier, det nyere Frankrig besidder, er ikke et umiddelbart, uudtømmeligt og ufeilbart Geni, men han er en tænkende, poetisk, lidt tungsindig drømmende Natur, og han synes at have opfattet Keiseren i Tonen af en saadan drømmende Stemning. Man fortæller, at Napoleon, da han stod for ham, spurgte, hvor han skulde see hen. „See ud i Fremtiden, Sire!" svarede da Maleren. — Man bliver ikke pludselig greben, overrasket, begeistret ved dette Portræt, men man kan see paa det, saalænge man vil, uden nogensinde at blive kjed deraf, og jo oftere man seer det, des mere synes man som ved en Trolddom selv at rives hen i den Sphære af Drøm og Virkelighed, der maaske har været det forenende Element mellem Kunstneren og hans Model.

Af Bataillemalerier var der, som sædvanlig, en stor Mængde, som dog i Almindelighed mest kun interesserede Folk af Faget, navnlig dem, som selv havde været med. Store Scener og Episoder fra Magenta og Solferino, saavelsom enkelte Erindringer fra Krim og Afrika, bedækkede Væggene i den store Sal; men om de end hos det simple Folk kan bidrage til at nære og oplive den militære Aand, synes deres kunstneriske Interesse nærmest kun at bestaa deri, at de mere, end det i ældre Tider var Brug, fremstille enkelte Detailscener af de bekjendte Slag og vise os Kampen Mand mod Mand med den for den nyere Skole egne Naturtroskab og Sandhed, vise os Blodsudgydelsen, de Saarede og Døende i Virkelighedens hele Vildhed og Grumhed. Heri viser sig en væsentlig Afvigelse fra den Methode og Maneer, hvorved Horace Vernet udmærkede sig. Vistnok findes i hans Billeder meget Konventionsmæssigt; mange Ting malede han altid paa samme Maade og med stedse tilbagevendende Typer, og hans uhyre Lethed og Øvelse henrev ham ofte til overfladisk Routine; men som egentlig Bataillemaler er han dog endnu uopnaaet. Han var maaske ligesaa meget General som Maler, og Ingen har som han forstaaet at organisere Troppemasserne og give en Idee om de store Slagmanøvrer; men Enkelthederne, de isolerede Kampe, opgav han sædvanlig for den taktiske Totaleffekt; i hans Billeder slaaes man fordetmeste paa stor Afstand; han bekymrede sig ikke om den realistiske Sandhed i det Enkelte, gjorde ikke overdreven Brug af Blod og Saarede og undgik i det Hele Krigens egentlige Rædselsside.

De nyere Malere gaae, som bemærket, en anden Vei, og fremstille mere Krigens private Drama end de store Troppebevægelser; en ung Kunstner, Protais, gjorde saaledes megen Lykke ved et Par mindre Billeder, som ved simpel Naturlighed og en mild elegisk Stemning erholdt et paa dette Gebet nyt Præg. Det var en Trop Jægere, som en tidlig Morgen drage ud paa Rekognoscering og om Aftenen vende tilbage med nogle Saarede. Begge bleve strax kjøbte af Keiseren for 10,000 Francs Stykket. Naar Horace Vernet en enkelt Gang benyttede et lignende Element, synes hans Følelse os noget overfladisk og theatralsk, som den Tid, hans Ungdom tilhørte, og naar den nuværende Slægt i det Hele sætter ham betydelig lavere, end det tidligere var Skik, saa er dette forsaavidt berettiget, som han har holdt sig næsten ganske uberørt af den store, saakaldte „romantiske" Revolution i Literatur og Kunst (1825—35), fra hvilken de nyere Kunstskoler ere udgaaede og endnu hente Næring. Denne Bevægelse var i det Væsentlige en Reaktion mod Keisertidens overspændte Unatur, og blev snart den Bevidsthedsakt, hvorved den moderne Kunst mere og mere aabent adskilte sig fra den gamle idealistiske Stil og søgte i et realistisk Naturstudium at finde den Sandhed og det virkelige Liv, som en svunden Tids Traditioner ikke yde. Og saaledes er Naturens Orden; i Menneskeslægtens som de enkelte Nationers Ungdom er Phantasien dominerende; dens Enthusiasme behager sig i Forskjønnelser og Overdrivelser af hvad den beundrer og tror, af sine Myther og mythiske Figurer; den undfanger og fremstiller hine overjordiske Skjønhedsidealer,

som altid ville beundres, men som intet Tilsvarende have i Livets Virkelighed. Siden, naar et Folks Civilisation bliver ældre og modnere, naar Philosophien og Kritiken har rystet de ideale Traditioner, søger man stedse at gaae Sandheden og den virkelige Natur nærmere paa Klingen, og dette maa fornuftigviis ogsaa vise sig i Kunsten. Derfor er det ufornuftigt og barnagtigt endnu stedse af Nutidens Kunstnere at forlange religiøse og mythologiske Kompositioner i Rafaels og de berømte Renaissance-Maleres Stiil, eller naar de forsøge paa Sligt, at beklage sig over, at det ikke lykkes, at de staae altfor langt tilbage for de gamle Mestere osv. Aanden er og kan ikke længer være den samme, og det er Daarskab at ville kjæmpe mod Naturens Orden. Idealet eller Opgaven for Nutidens Kunstnere er at studere det levende Liv i Mennesket og Naturen som de ere, ikke som de muligen burde være, og derfor bør man snarere rose end dadle de franske Kunstnere, fordi de fleste og dygtigste af dem tilsidesætte Skolelærdommen og den saakaldte „strenge Stiil“ for Livet og den omgivende Virkelighed, som de undertiden indblæse Noget af Hollændernes Inderlighed.

Vistnok manglede det heller ikke denne Gang paa historiske og religiøse Billeder i den akademiske og som Fortidens Tilbedere sige „store Stiil; der fandtes Allegorier og en Mængde Martyrers gruelige Pinsler; men der var neppe nogen af dem, som tildrog sig Opmærksomhed, og for Kunstens Udvikling var det, som de slet ikke existerede. Den naive eller enthusiastiske Tro, som ene kan give det Overnaturlige Storhed og Interesse, manglede, og naar man spørger, hvorfor disse Malerier ikke ganske forsvinde, saa er det nærmest fordi de afgive en Nødhjælp for trængende Kunstnere. Hvert Aar gjøres der fra Landets mange Provindser Bestillinger paa Kirkemalerier; for at erholde Varer til billigste Pris, henvender man sig til unge, fattige Malere, og disse ere ofte nødte til at male Madonnaer og Helgener for lav, men sikker Betaling, istedenfor at arbeide til det usikre Maal, at bryde sig en egen Bane og skabe sig et Publikum i Kunsthandelen. — Det virkelige Talent maatte man derimod søge i Genre-, Landskabs- og Dyremalerierne, som, tilligemed Portræterne, ogsaa i Antal var ubetinget dominerende paa den franske Udstilling. En stor Deel af de Billeder, der vandt almindelig Interesse og Popularitet, hørte til det saa kaldte „historiske Genre,“ eller historiske Scener, behandlede i Genre-Maneer, og hvor Personerne opfattes og fremstilles uden al Pomp, som virkelige Nutidsmennesker. Ogsaa er det at bemærke, at de 5—6 mythologiske og religiøse Malerier, som vakte udeelt Bifald, og i visse Maader kunde betragtes som Udstillingens Perler, netop vare opfattede i Genrestilen og prægede med en ufordulgt modern Charakteer.

Der var saaledes flere Billeder af „Venus som fødes af Havet,“ — nogle i korrekt mythologisk Maneer, som Ingen brød sig noget om, men derimod tvende, som hver Dag uafbrudt samlede en tæt Hob baade af æsthetisk dannede og udannede Tilskuere. Og hvorfor? — Det var ingenlunde blot fordi disse to Billeder vare undertegnede af to særdeles talentfulde og i de senere Aar næsten berømte Malere A. Duval og Baudry, men det var navnlig fordi Kataloget her løi, naar det talte om Venus, fordi man ikke saa det Allermindste af den antike Venus, Intet af den klassiske Stiil og dens traditionelle Attributer, ingen ideale Gudindeskikkelser, men derimod et Par skjønne, zirlig formede, lidt kokette Kvinder fra det 19de Aarhundrede, som af Malernes Lune var graziøst henkastede paa grønne Havbølger mellem Skum og Muslingsskaller. Her var ikke Spor af Allegori, intet Forsøg paa at eftergjøre den strenge Stiil i Grækernes stærktbyggede Aphrodite, men kun vakre blonde Nutidskvinder, med fyldige, men fine Lemmer, og Øiet og Ansigtet fuldt af fransk Esprit, — som ikke kjende andet Anchipelagus end Seinen, og hvis Hjem maaskee endog snarere er Bredakvarteret end Faubourg St. Germain.

Betænkeligere kunde det synes, i et Emne af Bibelen at bryde med de gamle Mestres Traditioner og strenge Alvor, og omgive en Scene af Christi Liv med den moderne Landskabspoesies Pantheisme;*) og dog er dette Forsøg ikke blot i høi Grad lykkedes, men turde endog, gjentaget med Held, skaffe det religiøse Maleri ny Tiltrækning og Sympathi hos de Mange, der allerede troede dets Rolle i Kunsten udspilt.

*) Som et Exempel paa, hvilken indre parallel Harmoni der i Frankrig altid hersker mellem Kunst og Literatur, fortjener det her at erindres, at omtrent samtidig med disse Malerier udkom Bogen: Jesu Liv, af Rénan, som har gjort en uhyre Opsigt, vakt en saa rasende Forbitrelse i de Orthodoxes Leir, og som i Virkeligheden er en Omstøbning af Evangelium til en elegant, modern Roman med glimrende Naturskildringer og Landskabsmaleri. Tillige gaar gjennem Skriftet en elegisk, melancholst Stemning, som om Forf. uvilkaarlig sørgede over den gammeldags Barnetro, han har seet sig nødt til at opgive.

To Malere have valgt til Emne: Christus som vandrer paa Havet, og ved at fremstille dette Mirakel i reelle Naturomgivelser, og i Dimension af beskedne Staffelimalerier, have de opnaaet at fængsle og gribe saaledes som religiøse Malerier i lang Tid ikke have gjort, og det navnlig derved, at de have fremstillet det Religiøse i den Skikkelse, hvor det er mest tilgjængeligt for Nutidens Mennesker, i en Ramme af Natur- og Landskabspoesi, hvor de hellige Figurer optræde i ganske naturlige og menneskelige Proportioner. Den ældre og høiere begavede af disse Malere, Jalabert, har dog givet Luft og Sø en let phantastisk Charakteer, idet Skumringen begynder og man i Baggrunden seer Christusfiguren nærme sig rolig og høitidelig, omgivet af en Lysglorie, der kaster sit Skjær hen over de oprørte Bølger til Baaden i Forgrunden med de et Skibbrud frygtende Disciple. Man føler sig greben ved det faretruende Hav, og begeistret ved Frelsen, der viser sig i det Fjerne, og fortryllet af Kunstens Illusion tror man paa Miraklet. Er dette ikke det Høieste, der kan fordres af et religiøst Maleri i Nutiden, hvor det ikke som i fordums Dage gaar an at forudsætte Troen som givet, men hvor det gjælder at vække den og frembringe den religiøse Stemning.

Den anden Kunstner, G. Brion, er mere Realist, og i flere Aar bekjendt som Maler af simple Landsbyscener og Landskaber; men hans Behandling af Christus paa Havet har for de rene Naturmennesker og Lidettroende maaskee noget endnu mere Gribende. Her er Landskabs- eller Marinemaleriet i overmaade Grad dominerende. Havet, hvis grønlige Bølger endnu foraade den neppe ophørte Storm, er fortræffelig malet og med stor Omhu, hvorimod Figurerne paa hvem man hverken seer Ansigt eller andre Details, ere let skizzerede og ved deres Lidenhed give Havet et mægtigere, forfærdeligere Storhedspræg. Baaden forsvinder i det Fjerne, og Petrus, som har vovet sig ud paa det farlige Element, synker og strækker fortvivlet sine Arme ud mod Christus. Med Undtagelse af denne Glorie, som frembringer en magisk Lyseffekt i Billedets Centrum, er Alt saa simpelt og naturligt, som om det foregik idag; men den dramatiske Situation elektriserer og vækker mystiske Erindringer og man føler som et pludseligt Pust af Evangeliets Aande.

De øvrige Genremalerier ere af saa mongfoldige Arter og Retninger, at det paa dette Sted ikke er muligt at give en Fortegnelse paa og Forestilling om dem alle. En stor Mængde Kunstnere hente Stof til Folkelivs- og Naturskildring fra Algier, Ægypten og Orienten, som man nu i Frankrig af aarlige Udstillinger kjender næsten saa godt, som om man selv havde bereist disse Lande, og ofte faar man af disse Billeder, som f. Ex. af Fromentins fra Afrika et mere poetisk Indtryk, end man af Virkeligheden selv vilde erholde. Nogle sysle med antike og nyere Emner, hvor det archæologiske og historisk-lokale Element spiller Hovedrollen, og ofte, som hos Gérome er bygget paa meget grundige Lærdomsstudier, og udført med en smaalig Detailnøiagtighed, der minder om Terburg, Mieris og andre Hollændere. Meisonnier behandler især Scener og Dragter fra det 18de Aarhundrede efter dette System. Men herover glemmes ofte Maleriets høiere Formaal, og jeg holder mere af en anden Række Malere, der bereise de forskjellige franske Provindser og med flot, gemytlig Naturlighed fremstille Bileder af det nationale Folkeliv, snart fra Normandiet, Bretagne (som Brødrene Leleux), snart fra Auvergne, Provence og Gascogne. De, som nærme sig heri Landskabet, eller selv tillige ere Landskabsmalere, staae i Almindelighed høiest, thi det er især i Landskabet, at den nuværende franske Kunstaand har fundet den Poesi eller det poetiske Element, der giver Kunsten i de simpleste Former et ædlere og høiere Præg.

En Digters Fødested.

I Hjertet af Gammelengland, i Grevskabet Warwick, ligger ved Floden Avon den lille By Stratford. Før var det en ikke ubetydelig Handelsplads, nu regnes det, i dette Kjæmpebyernes Land, med sine tre til fire tusinde Sjæle neppe for andet end en beskeden Landsby. Men dette ringe Sted er Maalet for Hundredetusinders Valfart, der i stille Ærbødighed besøge det Sted, hvor den vældigste af de udødelige Digtere blev fød, og hvor ogsaa hans Grav staar. Her blev William Shakespeare fød d. 23 April 1564, og her lukkede han sine Øine paa sin 52de Fødselsdag i Aaret 1616.

„De Steder, som et godt Menneske betraadte, ere indviede; efter hundrede Aar gjenlyder fra dem endnu hans Ord og hans Daad til den sildige Slægt.“ Smukkere end med disse Gøthes Ord kan neppe de fromme Følelser udtales, med hvilke vi gjennemvandre de Steder, der have været en stor Hedengangens Hjem. Og hvor meget helligere maa ikke et saadant Sted blive os, jo mere hin Mand selv har elsket det, og jo mindre der er bekjendt eller bevaret af hans øvrige ydre Omgivelser. Uden Shakespeare vilde Stratford neppe nævnes. Men sammenslynget med dette Navn bar det for Enhver, der kjender og ærer dets store Borger, hele en dyrebar Relikvies Interesse og Tryllekraft. Her legede Drengen i utæmmet Glæde sine Dages gyldne Morgen hen mellem muntre Kammerater. Af de Indtryk, han modtog af denne Omgivelse, drak den glødende Yngling den første elskovsvarme Begeistring. Didhen droges altid Manden, naar han i sin Stræbens og sin Virkens Hede længtes efter et Øieblik af skyggefuld Eensomhed. Og der nød han endelig sit rige Livs korte Aften. Her, med et Ord, var og blev hans Hjem. Han elskede dette Sted, og hans Kjærlighed har givet det sin Indvielse.

Stratford ligger midt i en aaben, flad Egn. Det omkringliggende Land strækker sig vidt ud i lange, næsten umærkelige Bølgedannelser, og kun yderst ude i den taagede Horizont hæver der sig nogle skovbevoxede Høie. Det er ikke Dristighed og en vild Romantik, der danner det Charakteristiske ved denne Natur. Det er hin simple, stille Ynde, der danner de engelske Lavlandes eiendommelige Skjønhed, og som stemmer Vandreren til rolig Henrykkelse. Frugtbare Marker, udover hvilke en fugtig Damp breder sig, det kraftige Træ, der frit skyder ud i alle Retninger og tegner sine stærke Omrids mod Horizonten, Bække, der som et skinnende blaat Baand er snoet gjennem den grønne Indfatning, og over alt dette en smilende Himmel, som lette Sommerskyer drage hen over, det er de fremtrædende Træk i disse Egne. I saadanne Omgivelser modtage Digtere af anden Rang det sentimentale Træk, der træder i Forgrunden hos Goldsmith, Thomsen og saa mange andre Englændere. Men Geniet, der i sig selv bærer Dristighed og Energi, bliver ved Omgangen med en saadan Natur netop stemt til den storartede, klare Ro, med hvilken Shakespeare staar der saa mægtig, næsten overmenneskelig.

Med hvilken Varme og Inderlighed den ædle Digter opfattede det Fortryllende i denne stille, landlige Skjønhed, derom taler hvert Blad i hans Værker. I genial Troskyldighed indblander han ofte i sine Digtninger Træk og Billeder fra den kjendte Omgivelse. Og paa den anden Side, naar vi gjennemstreife Egnen om Stratford, da klinger Digterens Ord og Daad os imøde igjen fra hvert et nyt Indtryk. Hvo kommer ikke, naar han i Piletræernes Skygge følger Avons sivbevoxede Bredder, til at tænke paa de vemodige Ord, der indlede Fortællingen om Ophelias Død.

„Paa Skraaningen af Bækken groer en Vidie,
Hvis sølvgraa Løv i klaren Strøm sig speiler.“

Hvo anede ikke der Sammenhængen i den dybsindige Sang om Pilene, som Desdemona synger den sidste Aften, og som, alle Fortolkningskunster til Trods, aldrig kan blive forklaret, men kun følt. Og Indbildningskraften, vækket af Stedets Hemmelighed, lader Enhver, der har den mindste Sands for Sjælen i den Natur, der omgiver ham, ane tusinde lignende Sammenknytningspunkter.

Der hvor hundrede Aar af Forglemmelse har skjult den Mands Livsvilkaar, hvem først en senere Slægt forstod og bragte til Ære igjen, der har Sagnet, denne digtende Virksomhed hos Folket selv, fri Leg. Sagn er derfor en god Deel af alt det, vi vide om Shakespeares Person og Forholde, og af disse Sagn lever der en Mængde i Egnen om Stratford.

Ved Landeveien mellem Stratford og den et Par Miil derfra liggende lille By Bedford staar et gammelt vildt Æbletræ. Folkene i Egnen kalder det Shakespearestræet og knytte følgende Historie til det. Bedford er fra gammel Tid af bekjendt for sit fortræffelige Ale. Der, hvor der er godt Ale, der pleier Menneskene at lægge god Tørst til, og i den Henseende gik Bedfords Indvaanere altid forat have opfyldt alle rimelige Forventninger. Ofte anstilledes der formelige Væddekamme med de forskjellige Nabobyers Beboere, forat se, hvo af dem kunde rose sig af den mest uudslukkelige Tørst. Engang fik ogsaa Stratfords Borgere en saadan Udfordring, og blandt de tapre Helte, der bleve udsendte for at forsvare Byens Ære ved Drikkebordet, var ogsaa en vis William Shakespeare. Efter en lang Kamp maatte de imidlertid erkjende sig for overvundne af Bedfordfolkene, og endelig sent om Natten i en jammerlig Tilstand tænke paa Tilbagetoget. Det gik godt en Stund, de famlede sig frem, men da de vare komne til Æbletræet, faldt Anføreren omkuld og rev i Faldet hele Selskabet med sig, William Shakespeare ikke undtagen. Der blev de tilsammen liggende Natten over og sov Rusen ud. Digteren maa altsaa i Lighed med saa mange andre vise Mænd, med Sokrates selv i Spidsen, ikke have foragtet det fulde Glas. Men Æbletræet, der vidste at fortælle om den overvundne Kjæmpers Skam og Jammer, er nu bleven en Gjenstand for nys gjerrig Ærefrygt.

I det umiddelbare Naboskab af Stratford ligger Charlecote, Baronerne af Lucys Stamsæde. Det er et gammelt Slot fra Midten af det 16de Aarhundrede med en vidtstrakt Park af stadselige Egetræer, mellem hvilke Avon snor sig frem. Ogsaa til dette Sted knytter Folkesagnet en Begivenhed fra Digterens Ungdom. Den unge Shakespeare, heder det, var i sin Naseperiode behersket af en ustandselig Lidenskab for Jagt. Han lod sig derfor forlede til sammen med andre ubetænksomme Kammerater at drive Jagt her i Parken paa egen Haand. Den daværende Eier, Sir Thomas Lucy, forstod imidlertid ikke slig Spøg. En Dag lader han de frække Jægere gribe paa friskt Gjerning og uden videre Proces sætte i Cachotten for 24 Timer, og lod dem nok derpaa give en endnu føleligere Advarsel. Men Shakespeare optog den nedværdigende Behandling, Adelsmanden havde ladet ham føle for en i hans Øine temmelig uskyldig Spas, meget ilde. Han hævnede sig med sine Vaaben, idet han skrev et bidende Spottedigt over Sir Thomas, som han om Natten slog op paa Porten til Parken, til ikke ringe Ærgrelse for den fornemme og mægtige Herre. Der fortælles, at denne i sin Forbitrelse vilde anlægge Kriminalproces mod Paskvillanten, og at Shakespeare ved Udsigten til de Følger, denne kunde faae, saa sig bevæget til at tage Flugten. Dette skal efter Nogle have været den Foranledning, der drev Digteren ud fra Hjemmet til Hovedstaden og til et eventyrligt Skuespillerliv, af hvilket den store Dramatiker fremgik. Enten dette nu er sandt eller ikke, ialtfald var Digterens Forbitrelse varig. Da han flere Aar efter skrev „de lystige Kvinder i Windsor“ og „Henrik IV,“ indførte han i disse Stykker den heelt igjennem naragtige Figur „Justice Shallow.“ Dermed var ingen anden meent end Sir Thomas Lucy, der var Fredsdommer, og som desuden tydelig nok er betegnet ved „de hvide Fiske i Vaabenet,“ som Familien endnu den Dag idag fører. Om altsaa en af vore Læsere skulde gribe en ung Døgenigt i ulovlig Jagt, da være han klog og lade ham roligt løbe! Thi om Skjæbnen skulde gjøre en stor Forfatter af Vildtyven, saa kunde det gaae Læseren som den stakkels Sir Thomas, der til Dagenes Ende er fremstillet som en Gjenstand for den almindelige Latter.

Den ubarmhjertige Tid har kun sparet faa Spor, der med Sikkerhed minde om Shakespeare. Ved disse dvæler den, der besøger Stratford, med udmærket Forkjærlighed og Andagt. Det, som vilde være os det Interessanteste, det Huus nemlig, som Digteren havde kjøbt for sine Sparepenge, og i hvilket han i Ro tilbragte sine sidste, sorgfri Aar, har en barbarisk Haand tilintetgjort. Dette Huus, en af de smukkeste Eiendomme i hele Stratford, indrettet efter Shakespeares egen Anordning, og med den Have, som han ganske havde anlagt efter sin egen Smag, kom, efter mangfoldige Gange at have skiftet Eiermand, i Midten af det forr. Aarhundrede i Hænderne paa en gjerrig Præst. Denne følte sig generet af det Overrend af Fremmede, som den fordums Besidders Navn udsatte ham for. Han begyndte med at nedhugge et prægtigt Morbærtræ i Haven, som, efter Sagnet, Digteren selv havde plantet, og solgte det til Brænde. Bygningen selv var betynget med alle Slags Afgifter, og da den gamle Gnierpind ikke vilde ud med Pengene, lod han den nedrive. Saa er alt, som endnu staar ufortæret tilbage, den udødelige Mands Fødested og hans Grav, ret som om vi i hans Værker eiede nok fra hans jordiske Liv, til for Resten at kunne lade os nøie med Begyndelsen og Enden.

I Stratfords Hovedgade staar et lavt, ukalket lidet Huus, opført af Bindingsværk. Nu gjør det Indtryk af et fattigt Bondehuus. For tre hundrede Aar siden var det vist en meget stadselig og misundelsesværdig Residents. Dengang blev det beboet af en Gentleman ved Navn John Shakespeare, og i en af Stuerne i øverste Stokværk blev hans Søn William fød. Amerikansk Humbug har været nær ved at skille Europa af med denne uskatteerlige Rest. Et Par Yankees, der paa sine Landsmænd Viis var meget forhipne paa antikvariske Rariteter, vilde kjøbe Huset. De tænkte paa intet Mindre end at lade det bryde ned, pakke ind og sende over Atlanterhavet, for der i den ny Verden at bygge det op igjen og lade det see for Penge. Men England har ikke taalt en saadan Beskjæmmelse, og lykkeligviis er vi fritagne for at reise over Atlanterhavet forat see, hvor Shakespeare blev fød. Huset er kjøbt af Staten og bleven Nationaleiendom. Det brittiske Folk er, Gudskelov, rigt nok til at sikre det gamle, forfaldne Huus en fri og anstændig Alderdom.

Den smale Dør, der rigtignok ikke blev bygget for vore Dages staalstakomgjordede Skjønne, de lave Vinduer med Blyrammer, kortsagt det Trykkede i hele Bygningen lader rigtignok ikke ane, hvo det var, som voxede op under dette Tag. Ved Siden af Indgangen aabner sig ud til Gaden et Krambodbord. Her solgte den gamle Shakespeare, men hvad, derom stride de Lærde. Mange mene, han var Slagter; andre derimod holde ham for at have været Uldkræmmer og andre igjen Værtshuusholder, der ved Siden deraf drev en liden Kramvarehandel. En snever Trappe fører ud af et Kammer op til en Sal i øvre Stokværk. Derfra træde vi ind i det Allerhelligste, den Stue, i

Shakespeares Fødehuus i Stratford.

hvilken Shakespeare blev født. Fra hin Tid er rigtignok ikke andet tilovers end de nøgne Vægge, der ere oversaaede med tusinde og atter tusinde Navne. Paa denne Maade pleier nemlig enhver Besøger at forevige sig. Shakespeares Stol og nogle andre Gjenstande af Interesse, der før prydede Stuen, ere nu opstillede i Hovedstadens Museer, forat et større Publikum kan glæde sig ved Skuet af dem. Det Eneste af Relikvier, der endnu fremvises her, er et Stykke af Shakespeares Morbærtræ. Dette skal forresten netop helt og holdent

Treenighedskirken i Stratford, hvor Shakespeare ligger begraven.

være bleven ofret til Vulkan. Man kunde tilsidst kanske med lige saa megen Ret nedlede Træklodsens Herkomst fra det Morbærtræ, under hvilket en grusom Skjæbne i Døden forenede det i Livet adskilte ærværdige Par Pyramus og Thisbe. Og hvo veed, om ikke En i et svagt Øieblik kunde tro det med!

I den yderste Kant af den lille By ligger den hellige Treenigheds-Kirke, omgivet af sin Kirkegaard. En simpel, gothisk Bygning fra gamle Dage, kronet af et langagtigt spids Taarn. Tæt ved den, under det hviskende Siv, glider Avon forbi. En bred Gang af ærværdige Lindetræer fører op til Hovedindgangen. Stolte Almetræer kaste sin Skygge over Kirken og Gravene. Over det hele Sted hviler en festlig Stilhed, hævet af de mægtige Træers alvorlige Skikkelser. Dette er Digterens Hvilested. Der ligger han, fjernet fra de øvrige Landets store Døde, hvis Grave det stolte Westminsterabbey hvælver sig over, i sit eget Tempel. Og som han fortjente et saadant, saa havde i Sandhed ikke nogen Bygmester kunnet opføre ham noget skjønnere end det, denne fortryllende Ensomhed danner.

Det Indre af Treenighedskirken er smykket i en ædel, rig Stil. Lyset falder dæmrende ind gjennem de høie Buevinduer, mod hvilke derude de tætte, grønne Grene hælde sig. Shakespeares Grav er i Choret, lige foran Alteret. Ved Siden af ham ligger hans Nærmeste, til Venstre hans Hustru, Anna Hathaway, der overlevede ham flere Aar; til Høire hans kloge Datter Susanna, Faderens Yndling, og derefter flere Slægtninge. I en Nische i Væggen ved Siden af staar Digterens Buste, der kort efter hans Død blev udført af en hollandsk Kunstner. Den og et gammelt Oliemaleri ere de eneste Portraiter, vi besidde af ham. Busten viser den høie, hvælvede Pande og det aabne Øie, der frit og tillidsfuldt seer ud over Graven. Under den bærer en Tavle et latinsk Distichon af følgende Indhold: „En Nestor i Viisdom, en Sokrates i Vittighed, Virgils Broder, hviler han, begrædt af Alle, hernede og lever i Himmelen. Den Afdødes Venner satte ham dette Mindesmærke.“ En saadan Udmærkelse og Gravenes fremtrædende Plads i Kirken vise, at Shakespeare iblandt sine Medborgere var en høitæret og anseet Mand. Graven selv er uden nogen Prydelse, dækket med en simpel Plade. Fire Linier, skrevne af den Afdøde selv, ere indhugne i Stenen: „O kjære Ven, hvis du er en god Christen, da lad det Støv, der her er begravet, hvile; det gaa den, der ærer denne Steen, vel, men Vee over den, der skjænder mine Been!“ Var det en Overtro fra de mørke Tider, som den store Mand ikke havde frigjort sig for, var det et Indfald, der drev ham til at sætte disse Ord paa sin Grav? Man har frygtet Sangerens Forbandelse. Det har ofte været bragt paa Bane at bringe hans Been til Westminsterkirken. Men ingen nysgjerrig og vanhellig Haand har endnu vovet at trodse Forbandelsen og løfte Stenen.

En hemmelig Gysen gjennembæver Vandreren, naar han gaar op gjennem Buegangen i den kolde Kirke og hen over til Digterens Grav. Til Gudshusets Fred og Gravens Stilhed slutter sig Erindringen om den store, den eneståaende Mand. Paa det Sted, der omslutter det af ham, der er vandret bort, træder alt det, han har efterladt os, frem for Sjælen. Det er dog næsten blot fra dette, vi kjende ham. Hans lette Spøg og hans Ords frygtelige Magt, det dybe, mægtige Alvor og den ophøiede Glæde i hans Kunst, den hele uendelige Verden, som han skabte ud af sig selv, gaar os forbi fattet sammen i et eneste, stort Billede. Atter forbauses vi over den uendelige Rigdom i denne Aand. Og her løser Forbauselsen sig op i Vemod.

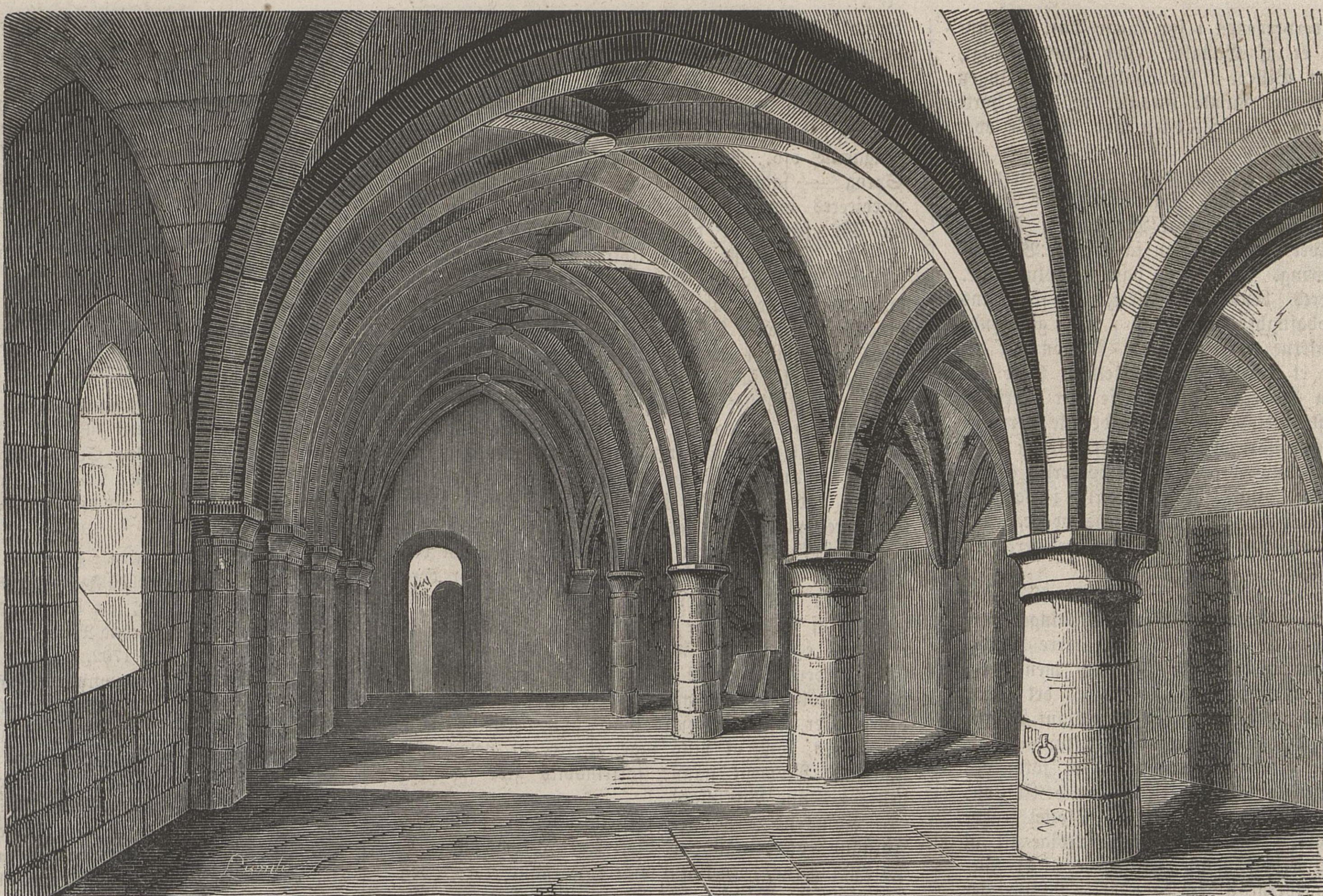
Det er ikke længe til — kommende Foraar — da vil den lille By Stratford blive Midtpunktet for en storartet Fest. England vil feire Shakespeares trehundredeaarige Fødselsdag. Det er en Fest for den hele civiliserede Verden, thi han hører os Alle til.

Fra Schweitz.

Chillon.

Ved Genfersøens sydøstlige Bred stiger en Klippe op af Dybet. Paa den ligger Slottet Chillon, neppe et Steenkast fra den bjergige Strandbred, og forbundet med samme ved en Bro. Naturen har her ødslet sine Gaver i vexlende Mangfoldighed. Høitidelig Storhed er parret med smilende Ynde, nordisk Kraft med sydlandsk Mildhed. Du drømmer at være i Italien, Du aander dets Vegetation, og er dog endnu paa denne Side af Alperne. Kastanier og Nøddeskove bedække Forbjergene og speile deres mørke Kroner i de dybblaae Vande, medens ogsaa Nordens Graner og Birke erindre Dig om de hjemlige Steder. Her modnes Laurbærtræet, Granaten og Figentræet i det Frie. Bag de rosenrige, duftende Hækker gjemme Haverne en Fylde af Oranger og Sydfrugter, og Markens Grønne er Viindruetræer. Ja selv den kjælne Aloe og den klassiske Akantus spirer og visner her. Himmelen er mørkeblaa, som den deilige Sø, og Landskabet indhyllet i dette violette Slør, som minder Dig om at Italien og Middelhavet ere nær. I Sydvest hæve sig mægtige Bjerge, hvis hvidklædte Toppe lade ane Sneeregionen. Bag dem ligge Montblanc, den mægtige Kjæmpe med Iislokker og den evige Vinter

i sit Skjød. Enten Du lader Diet hvile ved de milde sydlandske Bredder i deres yppig-svulmende Dragt, eller Du lader det stige opad de skovklædte Skraaningers bølgende Række til Alpernes iisnende Hjem, lige vederkvægende for Hjerte og Sind, lige sjelsopløftende er Skuet. Denne Kontrast mellem de alvorlige, høitidelige Fjeldmasser, og de bløde farveverlende Skraaninger, mellem de yndige solrige Bredder, og den majestætisk deilige Sø, har noget overordentlig tiltrækkende for det for Naturskjønheder modtagelige Gemyt. Du staar saa at sige paa Grændseskjællet mellem Norden og Syden. Begge have her udfoldet for Din Sjæl deres kostbareste Skatte, og Guds Natur i dens høieste jordiske Fuldendelse ligger udbredt for Dit Blik. Du bivaaner en evig Formæling mellem Norden og Syden, hvis guddommelige Høitidelighed fylder Din Sjæl med uendelig Længsel og vugger den i glædedrukken Henrykkelse.

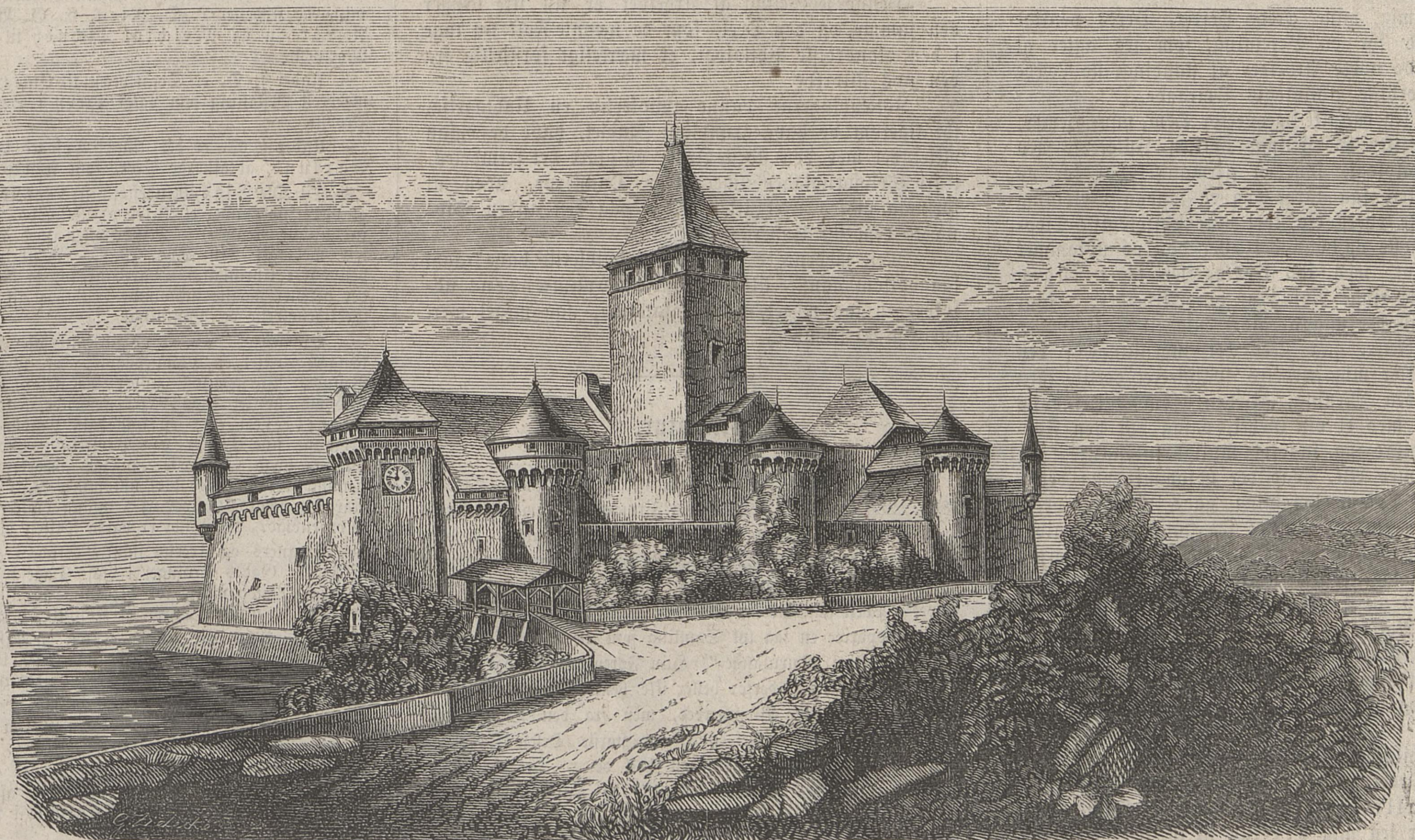
Bonnivards Fængsel i Slottet Chillon. Efter Originaltegning.

Midt i dette Paradis ligger Borgen Chillon med Volde og Taarne i malerisk Gruppe. Dets poetiske og historiske Erindringer, dets høie architektonisk kunsthistoriske Værd giver det en mangfoldig blandet Interesse af overordentlig Tiltrækningskraft. Rousseau var den første, der i sin Heloise gav disse herlige Egne et kunstnerisk Udtryk, og Fangen i Chillons dybtfølte rørende Klage af Byron har endmere forøget dets poetiske Berømmelse. Savoyen var for ikke længe siden et af Tidens politiske Spørgsmaal, og dets deelvise Annexation satte Verden i Forbauselse. En Beskrivelse af denne gamle Fyrsteresidents turde derfor maaskee være af Interesse.

Allerede i Aaret 830 omtaler man Chillon som Grev Walas Forviisningssted. Han var en berømt Statsmand og Carl den Stores Slægtning, men blev et Offer for Ludvig den Frommes smaalige Had. Der berettes om et utilgjængeligt Taarn ved Genfersøens Bredder, hvor den Fangne kun øinede Himmelen, Alpernes Toppe og Søens Speil. Man har med Sikkerhed antaget dette for at være det senere Chillon. I flere Aarhundreder existerer Slottet ikke for Historien, førend vi gjenfinde det i det 12 Aarhundrede som eet blandt Greven af Savoyens Lehn. Thomas den Første forenede ikke blot de sydlige Bredder af Genfersøen, men ogsaa Waadt og Wallis med Savoyen, ja een af hans Efterfølgere herskede endogsaa rundt hele Lemanens Bredder.

Erobringslyst og Udvidelsessyge er en stadig Tradition i Savoyernes Huus. Chillon, Waadt og Wallis ere siden gaaede tabt, men efterhvert som Huset tabte i Nord og Vest blev det større og større i Syd og Øst, ja, da det havde mistet sit Stamhuus, sin Vugge var Savoyens lille Greve — Konge af Italien. For at beskytte sine udstrakte Besiddelser opbyggede Grev Peter Chillon mellem 1233—1238, ligesom flere andre faste Slotte. Det gamle Taarn i Verey — la tours des Peils — kaldet, er ogsaa fra ham. Chillon kan man næsten ansee som fuldstændig vedligeholdt fra den Tid, og, derfor skaffer dette Slot en i alle Henseender forhøiet Interesse. Det var først beboet af Aymen, en af Peters Brødre. Han var en velgjørende Herre og stiftede i Villeneuve et Hospital for de til Rom valfartende trætte Pillegrime. Under Peters Krig med Schweitz see vi Chillon som Arsenal og til den Ende yderligere befæstet; medens det Indre blev kongeligt udstyret som et værdigt Fyrstesæde. Rudolph af Habsburg angreb siden Slottet Chillon, medens Peter understøttede sin Slægtning Richard af Cornwalles i England. Det holdt sig dog indtil Peter kom tilbage. Han slog Rudolph og holdt sit triumpherende Indtog i Bern 1266. Næsten hele Vestschweitz havde han forenet med Savoyen. Han ønskede at ende sit daadrige Liv i det elskede Chillon, men naaede, hjemvandrende fra Italien, ikke længere end til Pierre Châtel. Der endte Savoyens berømmelige Greve. Chillon forblev i de paafølgende bevægede Aarhundreder Savoyens. Chablais Landfoged residerede der, inddrev Skat og haandhævede Retfærdighed. Reformationen kom, og med den en Trængselens Tid for Hertugen af Savoyen. Genferne reiste sig, og det frihedsbegeistrede Parti fandt en urokkelig Forkjæmper i Prioren af Sankt Victor, Franz Bonnivard. Endnu kunde dog Hertug Carl den Tredie og Cleresiets forenede Magt holde de urolige Genfere Stangen.

Bonnivard flygtede, da Carl nærmede sig Genf, men forraadtes og Hertugen indespærrede ham 2 Aar. Han vendte tilbage, men Frihedsmanden forblev standhaftig og sin Plan tro i at ville forene Genf som fri Stad med Schweitzerforbundet. Paa en Reise opsnappede Hertugen ham igjen, og lod ham kaste i et af Chillons underjordiske Fængsler. Lænket i en Ring til en Pille, forsmægtede Frihedens ædle Talsmand her

Prospekt af Slottet i Chillon. Efter Originaltegning.

afspærret fra Yderverdenen i syv lange Aar. Denne gribende Scene er af Gastaldi, efter Byrons Digt, fremstillet paa et Billede i Nationalgalleriet. Ingen Solstraale oplyste det skumle Fængsel og han hørte kun Bølgernes uhyggelige Pladsken mod Murene over sit Hoved.

Schweitzerstædernes Indflydelse tiltog. Bern og Genf begyndte Kampen med Savoyens stolte Hertug og 1536 faldt Chillon efter kort Modstand. Bonnivard blev gjengivet Verden. Han fattede ikke Begivenhedernes Forandring. De vare ham for pludselige. Sine Medborgeres beundrende Ærefrygt for hans urokkelige Standhaftighed læste han i den glimrende Modtagelse, Genferne beredte ham. Chillon har altid siden været et helligt Ihukommelsens Sted for Genferne. Den moderne Krigsførelse har forringet Chillons strategiske Betydning, og havde ikke Bernerne gjort det til Sæde for en Landdommer, for i disse Egne desbedre at kunne befæste deres borgerlig aristokratiske Herredømme, vilde Chillon sikkerlig i Aarhundredernes Løb ikke have undgaaet Tidens ødelæggende Haand. Som Ruin var det blevet os overleveret fra den forbigangne Tid.

Dets Sales kongelige Pragt, de gyldne Tapeter, Væggemalerierne, de kostbare Vindueindfatninger forsvandt vel, og maatte vige Pladsen for mere borgerlig Komfort og andre praktiske Hensyn; men i det Hele taget er det nærværende Chillon ogsaa det gamle baade i det Indre og Ydre, og et interessant Billede af den middelalderlige Tids Profanarchitektur.

Flere Gange gjorde Savoyens Fyrster forgjæves Forsøg paa at gjenvinde det smertelig savnede Chillon. Berns Landfoged flyttede til Veney og Slottet truede med at lægges øde. Der var Planer færdige til at omkalfatre det ærværdige gamle Fyrstesæde til et Forraadshuus. I Kjælderne arbeidede allerede Viinpresser og paa Lofterne laa store Kornforraad. Men denne Plan og Ideen til den tabtes i den første franske Revolutions Strøm.

Siden finde vi Chillon atter som Statsfængsel under Waadtlændernes Opstand mod Bernerne 1792. 1803 blev det Waadts Eiendom. Sin nuværende Skikkelse som Artillerimagazin modtog det i Aaret 1836. Endeel Fængsler ere tilbyggede, dog alt i Harmoni med det Gamle. Væggemalerierne ere nu ganske forsvundne, men de gamle Tagkonstruktioner existere endnu. Slotskapellet er af den historiske Forening restaureret i dets oprindelige Skikkelse paa en baade sindrig og forstandig Maade i 1856.

Vort Billede viser Slottet fra Landsiden, hvor Chausseen er anlagt, samt endeel af Hvælvingerne i Bonnivards Fængsel.

Thrap-Meyer.

De skandinaviske Lærdes Arbeider

for oldnordisk Sprog og Literatur i den nyere Tid.

Et Foredrag af Prof. Theodor Møbius i den germaniske Sektion af de tydske Philologers 22de Forsamling i Meissen den 30te Septbr. 1863.

(Meddeelt af J. L.)

I.

Jeg udbeder mig, mine ærede Herrer, Deres venlige Opmærksomhed for en Beretning, som jeg agter at meddele om de nyere Arbeider af skandinaviske Lærde paa den oldnordiske Philologis Omraade.

Behøver jeg end ikke ligeoverfor Dem, mine Herrer, at paavise, hvilken Betydning, hvilken Interesse den oldnordiske Philologi, som en germanisk, har for os som Germanister, saa turde dog en saadan Beretning ikke være ganske overflødig, idet vore philologiske Tidsskrifter idetmindste og hvad der eller hos os udkommer paa dette Feldt, med faa Undtagelser tager ingen eller kun ganske ringe Notits af hine Arbeider. Naar jeg dernæst tillader mig at gjøre mig til Tolk for en saadan Meddelelse, saa skeer det ingenlunde i den Tro, at jeg føler mig særdeles kvalificeret dertil, men simpelthen i den Mening, at den, som fortrinsviis beskjæftiger sig med et vist Gebet, ogsaa har den Forpligtelse at gjøre sig saavidt muligt fuldstændigt og nøie bekjendt med Alt, hvad der udkommer paa dette.

Jeg skal i min Beretning gaae tilværks deels ethnographisk, deels systematisk; jeg skal først angive, hvilken Andeel Svenskerne, Danskerne, Islændingerne, Nordmændene tage i den nordiske Philologi, dernæst hvad der paa de forskjellige Gebeter er præsteret af de forskjellige Nationer.

Forinden være det mig tilladt i Korthed at angive, i hvilket Omfang eller rettere i hvilken Begrændsning jeg vil have Begrebet oldnordisk Philologi forstaaet.

Naar Philologi, saaledes som vi nu ere vante til at tage Ordet, sætter sig som Maal at udforske og fremstille alle Sider af Livet hos et Oldtidsfolk, saa indskrænker jeg mig her kun til to af disse Sider, Sproget og Literaturen, og saaledes bliver det kun de formale Discipliner: Grammatik, Textkritik og Interpretation, hvortil min Beretning kommer at udstrække sig.

Hvad angaar Udtrykket „Oldnordisk" i dets Anvendelse paa Sproget, saa følger jeg den herskende Vedtægt, forsaavidt derved betegnes Sproget i Eddaerne, Sagaerne osv., men ikke i den Forstand, at dette Sprog — saaledes som ved Udtrykket „oldnordisk" prædiceres om det — tillige skal betegnes som et i sin Tid for hele det skandinaviske Norden fælles Sprog. Det eneste rigtige Udtryk vilde være oldnorsk-islandsk, og ligesaalidt som man siger oldtydsk der, hvor det gjælder at skjelne mellem det i Tiden paa hinanden følgende Oldhøitydsk og Middelhøitydsk, saaledes vil man i foreliggende Tilfælde heller ikke sige oldnordisk, saasnart man er bleven sig bevidst det Oldnorsk-Islandskes og det Svensk-Danskes dialektiske Bestaaen ved Siden af hinanden.

Det ligger i Sagens Natur, at Skandinaverne indtage en anden Stilling ligeoverfor den nordiske Philologi, end vi f. Ex. i Tydskland. Den Oldtid, som deres philologiske Forskning i dette Tilfælde gjælder, er ikke en af dem vilkaarlig valgt, men den, hvortil de føres hen som til Grundvolden for deres nuværende folkelige Udvikling og i den levende Bevidsthed af sin inderlige Sammenhæng med denne; det er deres egen, den nationale Oldtid. Og saaledes er den oldnordiske Philologi for dem en national Philologi; en Omstændighed, som, saa naturlig den end er, af den Grund synes at fortjene særlig at fremhæves, som vi ville faae at see, at netop dette nationale Moment ganske fortrinsviis gjør sig gjældende i denne Videnskab.

Kan end den oldnordiske Philologi i snevrere Forstand være national blot for Nordmændene og Islændingerne, og kun i videre Forstand for Svenskerne og de Danske, saa have alligevel disse sidste, og det paa en Tid da Islændingerne beskjæftigede sig med sit eget Sprog og Literatur mest kun i Forbindelse med (eller meget mere Afhændighed af) de Danske og Nordmændene som danske Provindsialer saa sig berøvede enhversomhelst Anledning til national Virksomhed, — i hiin Tid have Danskerne og Svenskerne kastet sig paa den oldnordiske Philologi med en Iver, som om den var deres egen i alleregentligste Forstand. Ikke blot ydre, tildels endog ganske tilfældige Omstændigheder vare her virksomme, ogsaa særegne her i Betragtning kommende Fordele, saasom de rige Haandskriftsamlinger i Stockholm, Upsala og navnlig i Kjøbenhavn, de mange sig der opholdende Islændinger, fremdeles den Omstændighed, at Sagaliteraturen, omendskjønt overveiende tilhørende Norges Historie, dog ifølge sit almeennordiske, delvis danske og svenske Indhold, opfordrede til historisk Bearbeidelse. Men mere end alt andet virkede dog den Overbeviisning, at ligesom Island selv var Skatkammeret for hele Nordens Oldtid, saaledes havde ogsaa dets Sprog været det i sin Tid for hele Nordens fælles Sprog, følgelig ogsaa deres, Svenskernes og Danskernes Ur- og Stammesprog, og at derved altsaa ogsaa de bleve deelagtige i den Ros, som ydedes Islændingernes literære Virksomhed.

Denne Fordeling af Arbeidet er nu ikke længer den samme, og den Deel, som de nævnte Folk nu tage i den oldnordiske Philologi, er mærkeligt forskjellig fra den nys skildrede.

Islændingerne danne imidlertid en Undtagelse, thi ligesom de have grundlagt Studiet, have de ogsaa pleiet det med den største Iver, og gjøre det fremdeles, i fri Selvstændighed ligeoverfor Danskerne, uden at forsmaa disses Medvirken eller paa den anden Side nægte dem sin Understøttelse.

Men medens Svenskerne imidlertid have traadt saagodtsom ganske tilbage, have Nordmændene udfoldet en saa meget mere omfattende, saa meget mere energisk Virksomhed.

Literatur.

Sangbog udgivet af Trondhjems Turnforening. Thjem. 1863. 286 S. 16. Fra Udgiver-Firmaet maa man ikke trække den Slutning, at Bogen er en Samling af Turnsange. Uagtet baade Turnvæsenet og Skyttervæsenet hvad Kvantiteten angaar har gjort en god Begyndelse til at „fremavle" en egen Literatur saavel i Poesi som Prosa, vilde det vistnok ikke endnu lade sig gjøre at opdrive en saa tyk Samling som nærværende af endog blot udholdelige „Turnsange." Hiin Forening, som har udgivet denne Sangbog, har derfor heller ikke hentet Stoffet fra egne Laugsbrødres poetiske Blomsterbed, men fra den skandinaviske Literatur overhoved, og det endog for største Delen fra Digtere, der ere ældre end Turnsagen hos os. Det væsentlige Indhold er saaledes de norske, svenske og danske Fædrelands- og Selskabssange, som man ellers finder i de almindelige Viseboger. Selve Turnvæsenet repræsenteres saa at sige blot af een Poet, nemlig Arnold Sylvester; men saa er han ogsaa saa frugtbar paa Turnkvad, at han gjerne istedetfor Sylvester kunde kalde sig „p. t. bestaltet Turnpoet" Kun Sylvius og et Par Anonymer gjøre ham Indgreb i Faget. Ved Udvalget af de Sange, der forøvrigt findes optagne i Samlingen, sees at være taget et overveiende Hensyn til Melodierne. Flere i og for sig mindre betydelige Digte, der paa Grund af Melodierne have faaet en vis Popularitet, findes saaledes her medtagne. — Da Udvalget er temmeligt rigt, vil det vistnok som Visebog gjøre god Tjeneste, skjønt det i Fuldstændighed ikke kan maale sig med den hos Feilberg og Landmark udkomne, og endnu mindre med den Cappelen'ske (Fr. Brandt's) Visebog.

— Af A. Munchs Maanedsskrift **For Hjemmet** er udkommet 4 Binds 6te og sidste Hefte, hvilket indeholder Slutning paa Shelley og paa Klosterfruen, Et Jagtminde, fortalt af K. G., Udflugt til Skotland og de engelske Søer (af Udg.) V, samt Diplomater af det smukke Kjøn (oversat.) Nærværende Afsnit af Munchs Udflugt til Skotland indeholder en fængslende Skildring af Walter Scotts vidtberømte Landsæde Abbotsford i Montrose-Dalen tilligemed flere indsluttede interessante Træk af Digterens Liv (især efter Lochharts bekjendte Levnetsbeskrivelse af ham.)

— Bibliothekar Klemming i Stockholm har foranstaltet en ny Udgave i photo-lithographisk Facsimiletryk af 4de Bind af Oluf Rudbecks lige saa kuriose, som berømte „**Atlantika**," af hvilket Bind de trykte Ark tilligemed Manuskriptet til de følgende fortæredes i Upsalas Brand 1702, saa at kun 3 fuldstændige og 6 defekte Exemplarer af de reentrykte Ark findes bevarede. Den nye Udgave er trykt i 100 Exemplarer, hvoraf hvert sælges for 50 Rd. I Bindets Slutning har Udgiveren tilføiet literær-bibliographiske Bemærkninger om Værket og dets Historie. Hr. Klemming har ogsaa paa litho-photographisk Vei taget et nyt Oplag af Rudbecks sjeldne „Campi Elysii," hvoraf Oplaget ligeledes ødelagdes. Da det til disse Skrifter anvendte Papiir er yderst ligt de gamle Udgavers og Trykken faksimilesk gjengivet, vil man kun med Vanskelighed kunne sjeldne de nye Aftryk fra Originalerne.

— Af **Walter Scott's Samlede Romaner**, oversatte fra Originalsproget, der, som tidligere anført, udkomme i en smuk Hefte-Udgave paa Philipsens Forlag i Kbh., er nu 12te Bind afsluttet, hvilket indeholder Kenilworth, oversat af L. Moltke, under hvilken Titel det ogsaa faaes særskilt, udgjørende 653 tættrykte Oktavsider.

— Paa samme Forlag er udkommet **Dansk-Fransk Parleur** til Skolebrug og Selvstudium, tildeels efter Dr. Ahn's Manuel of French conversation ved Lieutenant A. Bærentzen, 176 S. indb. 50 ß; — samt **Lexikalsk og grammatikalsk Analyse** til fyrgetyve Kapitler af Genesis, af Dr. H. K. Whitte, 2den Udgave, 87 S. 8.

Norge.

Christiania. Under 10de Oktober er Kand. theol. K. S. Spenning udnævnt til Adjunkt ved Drammens lærde og Realskole; Kand. theol. Alb. Landstad til Adjunkt ved Lillehammers lærde og Realskole; Sorenskriver i Næss Sorenskriveri R. R. Borchsenius til Zahlkasserer; Foged i Søndog Nordfjords Fogderi J. Z. Magnus til Foged i Nedenæs Fogderi; Expeditionssekretær i Marine- og Post-Departementet Carl Oppen til Postmester i Christiania; Postmester i Skien H. Dietrichson til Postmester i Moss; Kand. jur. og konst. Fuldmægtig i Marine- og Post-Departementet N. C. Gustav Dunker til Fuldmægtig i samme Departement; samt de examinerede Kadetter L. O. Rieck, E. G. Bacher Olsen, N. A. Larsen og Melchior Tschudy til Sekondlieutnanter i Marinen.

— Under s. D. er Sognepræst til Etne Chr. Sommerfelt meddeelt Bestalling som valgt Provst i Søndre Søndhordlands Provsti.

— Under s. D. er der tilladt Byfoged i Frederikshald Even Sarlund, at aflægge Prøve som Assessor i Høiesteret.

— Til Ole Vigs Mindestøtte sees (af Kommitteens Regnskab) at være indkommet et Beløb af 253 Spd. 24 ß. (deri indbefattet indvundne Renter.) Mindestøtten med andre Udgifter derved har medtaget 249 Spd. 73 ß. Restbeløbet 3 Spd. 71 ß. henstaar i Christiania Sparebank, for at Renterne deraf og hvad der herefter maatte indkomme kan tjene til Gravens fremtidige Vedligeholdelse og Pyntning.

— Præsten O. Th. Krogh anbefaler i Morgenbladet i en længere Artikel en Maanedsavis, der udgaar „fra Hjertet af Vestnæs Præstegjeld" under Redaktion af Kirkesanger Iver Brovold, hvilket Blad bærer følgende temmelig skruede Titel: „Udvikleren eller en romsdalsk Landboavis til Øvelse i at nedlægge sine Tanker paa Papiret." Som Tanke-Depot er Bladet hvad Størrelse angaar meget indskrænket, da der nemlig hver Maaned blot udkommer 1/4 Oktavark og en heel Aargang saaledes bliver af Omfang omtrent som et sammenlagt Morgenblad. Men saa er ogsaa Prisen blot 24 ß. Aaret.

— Frogners og Frøens smukke Skove i Byens Nærhed ere af F. G. Gades Arvinger i disse Dage solgte, de voxne Træer til nogle Lastehandlere for 11,000 Spd til Udhugst, og Grunden med de mindre Træer til Konsul Th. Heftye for 6000 Spd.

— I Tirsdags gav Gudb. Bøhn en Afskeds-Koncert i Hotel du Nords Festivitetssal inden sin Afreise til Udlandet for der med offentligt Stipendium videre at uddanne sig som Violinist. Publikumet var talrigt, Bifaldet livligt.

— I Tirsdags gav Frøken Karen Holmsen en ny Koncert i Frimurerlogens Festivitetslokale.

— Fra Soggendal berettes i Mgbl., at nogle der opdagede Malmleier af DHrr. Eiere Tollef Dahl af Kragerø og Joh. Feyer og Rasmus Torjesen af Ekersund i London ere solgte for 10,500 Lstr.

Bekjendtgjørelser.

Illustreret Nyhedsblad.

Dobbeltnummer vil fremtidig indtil videre regelmæssig udkomme engang maanedlig og indeholde bl. A. en politisk Revue over Maanedens udenlandske Begivenheder.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og faaes i Bogladerne:

J. H. Bentzen. Poetiske Smaablomster, heft. 48 ß, indb. 72 ß og 84 ß.
— — Stjerneskud. En Samling af nyere Digte, heft. 48 ß, indb. 72 ß og 84 ß.
G. Bergh. Sangbog for de norske Almueskoler. 2den Udgave, indb. 12 ß.
— — Sangbog paa Ziffre og Noder, 3die Udg., indb. 18 ß.
— — Den lille Sangbog, 4de Udg., indb. 6 ß.
A. M. Feragen. Opgaver og korte Vink til praktisk Regning for Almueskoler, 3die Udg., indb. 24 ß, Facitbog 6 ß, i bedre Bind, indb. med Facit 36 ß.
— — Regne-ABC for de første Begyndere. Nyt Oplag, indb. 6 ß, Facitbog 2 ß, i bedre Bind, indbunden med Facit 12 ß.
— — Udmaalingsbog, Veiledning til praktisk Udmaaling og Beregning af Flader og Rumstørrelser med Tegninger og Øvelsesopgaver, 2det Oplag, indb. 20 ß og 24 ß.
— — Om Maal og Udregning af Høideforskjel paa Jordens Overflade (Med 20 Tegninger. En Bog for Landmænd.) 8 ß.
Buen i Skyerne eller Trøstens Ord i Trængsels Timer, af Forfatteren til „den trofaste Forjætter," indb. 24 ß, 32 ß og 40 ß.
Schinmeyer. Den rette Vei til Livet, indb. 16 ß og 24 ß.
Thurah. Viisdoms Skole til Frimodighed mod Døden og Forberedelse til Evigheden, indb. 48 ß.
Luther. Aandrige Prædikener om Guds Søns Mandoms Annammelse og Fødsel til Verden, indb. 24 ß.
Veiledning for vordende Styrmænd, indb. 16 ß.

Christianssand, September 1863.

K. C. Grøntoft.

I alle Boglader faaes:

Fremmedordbog

eller kortfattet Lexikon over
fremmede, i Skrift- og Omgangs-Sproget forekommende Ord, Kunstudtryk og Talemaader,
tilligemed de meest brugelige
fremmede Ordforkortelser.
Af
Ludvig Meyer,
Professor.
Fjerde forbedrede og forøgede Udgave.
Ved Professor **F. P. J. Dahl.**
Priis 2 Spd 24 Sk.

J. H. Schubothes Boghdl.
i Kjøbenhavn.

Hos **Høst** i Kjøbenhavn er udkommet og faaes i alle Boglader:

Oehlenschlägers Skrifter.

1. Samlede Værker i 40 Bind. Pragtudgaven (66 Rd. 3 Mk.) Nedsat Priis 34 Rd. dansk.
2. Digterværker i 26 Bind. Pragtudgaven (39 Rd.) Nedsat Priis 16 Rd. dansk.
3. Digterværker i 18 Bind. Godtkjøbsudgave. (18 Rd.) Nedsat Priis 9 Rd.
4. Oehlenschlägers Erindringer. Pragtudgave i 4 Bind. (7 Rd. 3 Mk.) Nedsat Priis 6 Rd.
5. Udvalgte Skrifter i 2 Bind (12 Rd.) Nedsat Priis 9 Rd. Deraf særskilt:
   a. Samtlige Tragedier i 4 Bind (6 Rd.) Nedsat Priis 5 Rd.
   b. Udvalgte Digterværker i 1 Bind (6 Rd.) Nedsat Priis 4 Rd.
6. Samlede Digte i 5 Bind. Pragtudgave. (7 Rd. 3 Mk.) Nedsat Priis 4 Rd.
7. Samlede Digte i 4 Bind. Godtkjøbsudgave. (5 Rd.) Nedsat Priis 2 Rd. dansk.

Desuden faaes Separataftryk af Oehlenschlägers forskjellige Arbeider, tildeels i flere Udgaver.

Hos **Høst** i Kjøbenhavn er udkommet og faaes i Bogladerne:

Hornbecks
Engelsk-danske Ordbog,
heftet 1 Rd. 2 Mk., indb. 1 Rd. 3 M. 8 ß dansk.

Hornbecks
Dansk-engelske Ordbog,
heftet 1 Rd. 2 Mk., indb. 1 Rd. 3 Mk. 8 ß dansk.

Begge Dele, kjøbte paa eengang, koste kun **2 Rd. heftet,** indb. i 1 Bind 2 Rd. 2 Mk. og i 2 Bind 2 Rd. 3 Mk.

Udkommet er og faaes i Bogladerne:

Adolph Monod, Manden, hans Hverv og hans Liv efter Apostelen Pauli Forbillede, 45 ß.

J. H. Schubothes Boghdel.
i Kjøbenhavn.

Hos **Høst** i Kjøbenhavn er udkommet og faaes i Bogladerne:

Hønsefamiliens Glæder og Sorger eller Hanefatters Bedrifter. Af A. B. Thorson. 28 ß dansk.
Fyret ved Vesterhavet. Original Vaudeville af Adolph Recke. 24 ß.
Jødiske Noveller, Fortællinger og Folkesagn, samlede af Pastor A. D. Cohen. 2 Rd. 3 Mk.
Ludvig Holbergs Dannemarks Riges Historie. Deelt udi 3 Tomer. Ny Udgave ved J. Levin. 6 Rd. 3 Mk. 8 ß.
Ludvig Holbergs Peder Paars, komisk Heltedigt med 100 Illustrationer. 2den Udgave. 2 Rd. 3 Mk.
Ludvig Holbergs Niels Klims underjordiske Reise. Ved R. V. Dorph, med Oplysninger af C. C. Werlauff. 2den Udgave. 1 Rd. 3 Mk.

Hos **Høst** i Kjøbenhavn er udkommet og faaes i alle Boglader:

Beckers Verdenshistorie,
komplet i 16 Bind. 19 Rd. dansk.
Deraf særskilt:
De sidste 40 Aars Historie,
af Eduard Arnd,
komplet i 2 Bind. 4 Rd. dansk.

Udkommet er og faaes i Bogladerne:

Belevenhed og selskabelig Dannelse, en Veiledning ved Indtrædelsen i Selskabs- og Verdenslivet, af **Baronesse de Fresne,** 60 ß.

J. H. Schubothes Boghdel.
i Kjøbenhavn.

Hos **Høst** i Kjøbenhavn er udkommet og faaes i alle Boglader:

H. C. Ørsteds samlede og efterladte Skrifter i 9 Bind. 18 Rd. Sælges indtil videre for den **nedsatte Priis 9 Rd.** dansk.
H. C. Ørsted. Aanden i Naturen. 3die Udgave. 2 Rd.
Møhls Skildringer af Jordens Mærkværdigheder. 2den Udgave. 2 Rd.
Danmarks Kamp for Slesvig i 1848—50. 3 Bind med 6 Kort og 17 Illustrationer. 7 Rd. 3 Mk.
Keiser Napoleons Historie af Laurent. 2 Dele med 10 Staalstik. 4 Rd.
Ossians Digte, ved F. L. Mynster. 2 Dele. Indb. 3 Rd. 2 Mk., med Guldsnit 3 Rd. 5 Mk.

Indbydelse til Subskription
paa
Fortællinger
af
Fædrelandets Historie
ved
Siegwart Petersen.

Under denne Titel vil Kand. mag. Siegwart Petersen paa Undertegnedes Forlag udgive som Folkelæsning en Række underholdende Fortællinger af Norges Historie fra den ældste Tid til Norges Forening med Sverige i 1814. Bogen vil udgjøre 40 Ark (640 Sider) og udkommer med et Hefte paa 10 Ark hvert Fjerdingaar. Format og Text bliver som sidste Udgave af Ingemanns Romaner og Prisen 3 ß pr. Ark. Subskription kan tegnes i alle Landets Boglader og Subskribentsamlere erholde paa 10 betalte Exempl. det 11te Expl. gratis.

Paategnede Planer bedes indsendte inden Udgangen af November Maaned.

Christiania den 1ste September 1863.

J. W. Cappelen.

Udkommet er og faaes i Bogladerne:

Guizot, Kongeligt Frieri, 90 ß.
Duvray, Grækerne i vor Tid, 25 ß.
Freytag, Dr. Martin Luther, et Livsbillede, 30 ß.

J. H. Schubothes Boghdel.
i Kjøbenhavn.

Hos **Høst** i Kjøbenhavn er udkommet og faaes i alle Boglader:

Historiske Billeder fra **Christian IV's Tid.** Af P. P. 2 Dele. 2 Rd. 3 Mk. dansk.
Grevens Feide. Af P. P. 4 Dele. 4 Rd.
Niels Juel og hans Samtid. Af P. P. 4 Dele. 3 Rd.
Peter Tordenskjold. Af P. P. 4 Dele. 2 Rd. 3 Mk.

Paa mit Forlag er udkommet:

Israel Dehn, **Skizzer fra London.** Priis heft. 48 Sk. indb. 72 Sk.
— — **For halvandet hundrede Aar siden.** Priis heft. 48 Sk., indb. 72 Sk.
— — **Et Ægteskab.** Priis heft. 60 Sk., indb. 84 Sk.
— — **See Tiden an.** Priis heft. 96 Sk., indb. 1 Spd. 6 Sk.
— — **Excelsior.** Priis heft. 96 Sk., indb. 1 Spd. 6 Sk.

J. W. Cappelen.

Ny Subskription paa Pragtudgaven af
Oehlenschlägers Digterværker
i Digterens egen Udgave. Hver Maaned udkommer **et heelt Bind** til den **nedsatte Priis 3 Mk. 12 ß** (forhen 1 Rd. 4 Mk.) Hele Samlingen, 26 Bind, kan ogsaa faaes paa eengang for 16 Rd. (forhen 39 Rd.) dansk.

Andr. Fred. Høst i Kjøbenhavn.

Paa mit Forlag har forladt Pressen:

Floden Okavango. Reiser og Jagt-Eventyr af Charles John Anderson. 2det og 3die Hefte. Priis 48 ß. Subskriptionsprisen for det komplette Værk er 1 Spd., hvorimod Bogladeprisen bliver 1 Spd. 24 ß.

J. W. Cappelen.

Hos **Høst** i Kjøbenhavn er udkommet og faaes i alle Boglader:

Hebras's kliniske Foredrag
over
Hudsygdommene.
Ved Dr. M. J. Marcus. 2 Rd. 8 ß dansk.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Claus Pavels's Biografi og Dagbøger,
udgivne i Sammendrag
af
Claus Pavels Riis.

Første Hefte 90 ß. Subskriptionspris for alle 4 Hefter med Portrait 1 Spd.

Bergen, August 1863. **C. Floor.**

Udkommet er og givet mig til Forhandling:

Kjærlighedens Komedie,
af
Henr. Ibsen.

Priis 48 Sk. J. Dybwads Boghandling.

Hos **Høst** i Kjøbenhavn er udkommet og faaes i alle Boglader:

Monod, Kvinden. 5te Oplag. 5 Mk. dansk.
Martin, Fadervor. 2det Oplag. 5 Mk. dansk.
Biskop, Dr. **Brammers Postille.** 3die Oplag. 3 Rd.
C. J. Boyes samlede poetiske Skrifter i 4 Bind. 2 Rd. 4 Mk.
Ludvig Bødschers Digte. 5 Mk. dansk.
Johannes Ewalds udvalgte Skrifter, ved Liebenberg. 2 Rd. 1 Mk. 8 ß.
Goldschmidt, en Jøde. 2det Oplag. 2 Rd.
— Hjemløs, kompl. i 5 Dele. 7 Rd. 4 Mk. 4 ß.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Grosserereus Familie. Priis heft. 96 ß, indb. 1 Spd. 24 ß.
I de lange Nætter. Af Forfatterinden til „Amtmandens Døttre." Priis heft. 108 ß, indb. 1 Spd. 24 ß.
Islandske Folkesagn efter Arnason, Maurer og Flere. Priis heft. 48 ß, indb 72 ß.
Alice Beresford. En Skildring af det huuslige Liv. Af Forfatteren til „Tales of Kirkbek." Priis heft. 48 ß, indb. 72 ß.

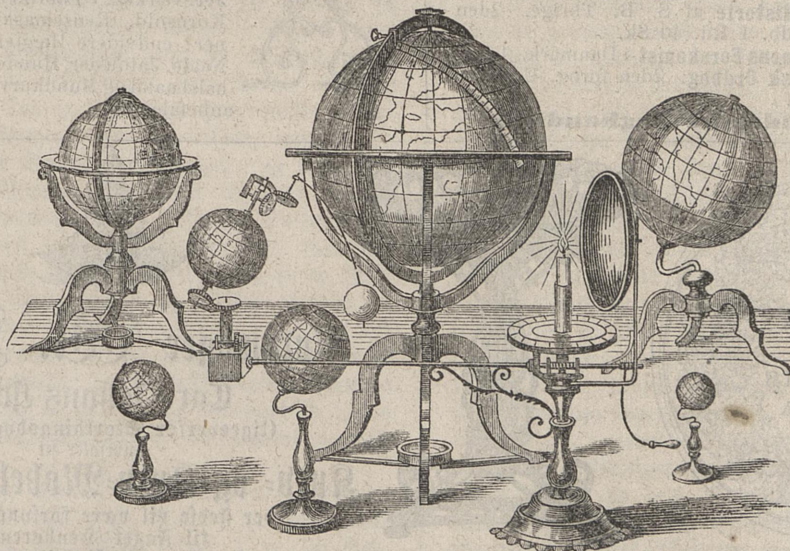
J. W. Cappelen.

Hos Undertegnede er udkommet og faaes i alle Boglader:

Lov om Fattigvæsenet paa Landet. Heftet 4 ß, indb. 6 ß.
Lov om Fattigvæsenet i Kjøbstæderne. Heftet 4 ß, indb. 6 ß.
Lov om Konkurs og Konkursboers Behandling. Heftet 6 ß, indb. 8 ß.

H. J. Jensen.

Lensmand Hjorthøy i Tvedestrand har i Kommission paa billige Vilkaar at sælge en ved en Bugt af Tvedestrandsfjorden, omtrent ½ Miil fra Tvedestrand og ⅝ Miil fra Postdampskibenes nærmeste Stoppested, samt nær ved Distriktets Skole beliggende liden Landeiendom, paa hvilken kan fremfødes 2 Kjør. Eiendommen er forsynet med gode, brandforsikrede Huse, nemlig Vaaningshuus med 4 Værelser, af hvilke 3 forsynede med Kakkelovne, — Bryggers, Kjøkken og Kjælder, — Udhuusbygning, Veedbod og Stolpebod. Ved Huset er flere Frugttræer af Æbler, Pærer, Blommer og Kirsebær.

Priis-Courant over Jord- og HimmelgANDlober hos J. W. Cappelen:

					Sp.	Sk.
No. 1a	2½°	Diameter med	Meridian	......	„	100
„ 1b	„	— uden	—	......	„	36
„ 2a	3½°	— med	—	......	1	80
„ 2b	„	— uden	—	......	„	72
„ 3a	4½°	— med	—	......	2	60
„ 3b	„	— uden	—	......	„	100
„ 4a	6°	— med	—	og Kompas	4	„
„ 4b	„	— uden	—	„ —	1	80
„ 5a	8°	— med	—	„ —	6	12

					Sp.	Sk.
No. 5b	„	Diameter med	Meridian og Kompas		2	96
„ 6a	12°	— uden	— „ —		10	„
„ 6b	„	— med	— „ —		5	72

Tellurier og Linarier:

				Sp.	Sk.
No. 1	med Jordkugle af	2½°	Diameter	8	40
„ 2	„ —	„ 3½°	—	13	90
„ 3	„ —	„ 4²/₂°	—	21	80
„ 4	„ —	„ 6°	—	33	40
Planetarium			....	15	„

I Partier tilstaaes Udsælgere Rabat.

Tryk-, Skriv-, Post,- Cardus- og Pakpapir i stort Udvalg anbefales af **Carl E. Petersen,** Christiania, Torvet No. 6.

Bentze Papirfabrik.

Alle Slags Klude, gammelt Tougværk, Fiskegarn, Snit, Potetesmel, kjøbes stedse af **Carl E. Petersen,** Christiania, Torvet No. 6.

Basetts endeløse Madratser

(se Illustr. Nyhedsbl. Nr. 35.)

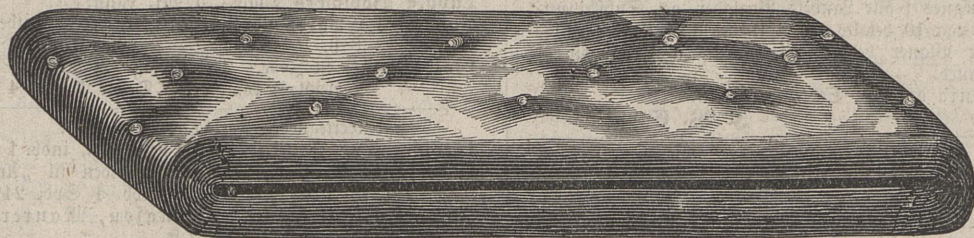

Fig. 1.

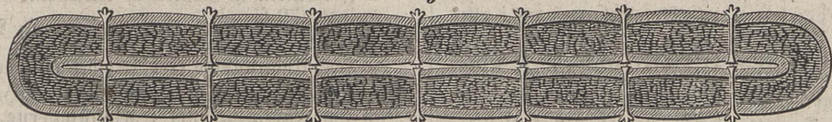
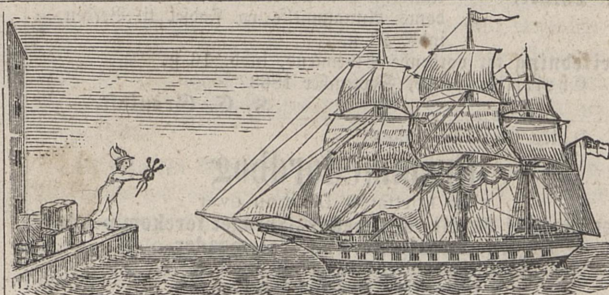

Fig. 2.

anbefales af **A. H. Siewers**, Torvet Nr. 7, 2den Etage.

Georg Fredrik Kroghs

Agentur-, Kommissions- og Speditionsforretninger i Throndhjem,

oprettet 1854, anbefales.

Gode Referenter.

Paa mit Forlag er nylig udkommen og at faae i alle Boglader:

Horatius Flaccus' Værker. Oversatte og oplyste af **L. Ove Kjær.** (40 Ark i st. 8vo.) 3 Rd. 48 Sk

Worsaae, den danske Erobring af England og Normandiet. Med et Kort. 3 Rd. Eleg. indb. 3 Rd. 64 Sk.

Almeenfattelige Naturskildringer. En Samling af populære naturv. Afhandlinger. Udg. af Dr. **Chr. Lütken.** 2 Bind.. 4 Rd. 16 Sk.

Religiøse Studier. Uddrag af en Dagbog. 1 Rd. 64 Sk.

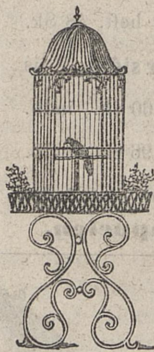
Lærebog i Verdenshistorien til Brug for de lærde Skoler, af **S. B. Thrige** og **V. A. Bloch.** 1ste Deel. (Lærebog i den **gamle Historie** af S. B. Thrige. 2den forb. Udgave.) Indb. 1 Rd. 40 Sk.

H. Bagge, Snivesygdommens Forekomst i Danmark. 1 Rd.

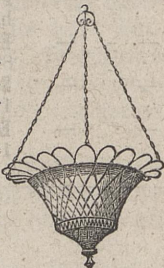
S. Rosing, engelsk-dansk Ordbog. 2den forøg. Udgave. Indb. 1 Rd. 72 Sk.

Gyldendalske Boghandling.

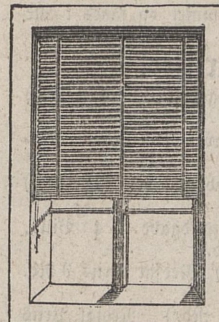
Staaltraadarbeide.

Alle Slags Staaltraadarbeide, af eget Fabrik, saasom: Fuglebure, Flueskabe, Dug til Flueskabe, Havestole. Blomsterborde, Messing- og Jernsigtedug eller Solddug af alle brugelige Fiinheder til Møller, Jernværker, Fabriker, Kornsold, Rensemaskiner; endvidere Hægter, Naale, Jalousier, Hundehalsbaand og Mundkurve anbefales af

H. Eriksen. Torvet No. 11.

Persienner

eller Spaanjalousi-Rullegardiner,

der tillige tjene som Markiser, smukke og solid udstyrede, med Tilbehør, anbefales til billige og bestemte Priser af Maler **O. Hansen,**

Nedre Torvegade No. 6,

1ste Gaard tilhøire fra Youngstorvet, skraas over for den nye Vadske- og Bade-Anstalt.

Hos **Høst** i Kjøbenhavn er udkommet og faaes i Bogladerne:

En ung Piges Historie. 3die Oplag. 1 Rd. 3 Mk. dansk.
Fem Fortællinger af samme Forf. 1 Rd. 1 Mk. dansk.
Tre Fortællinger af samme Forf. 1 Rd. 3 Mk. 8 ß.
Skizzer af Hverdagslivet af samme Forf. 1 Rd. 2 Mk. 8 ß.
Amalie Wardum. 2 Rd.

Kurvmager W. Kühne,

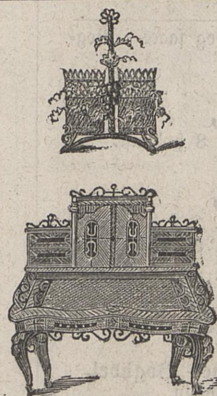
Carl Johans Gade

(ligeoverfor Storthingsbygningen)

anbefaler sit

Kurv- og Kurv-Møbel-Magazin,

der stedse vil være forsynet med alt til Faget Henhørende.

Da han staaer i Forbindelse med de største udenlandske Kurvfabriker, vil Publicum altid have rigt Udvalg efter de nyeste og smagfuldeste Mønstre.

Udenbyes Ordres udføres promte og billigt.

Avertissementer i Illustreret Nyhedsblad.

Avertissementer, der indløbe til dette Blad, ville, naar ikke Andet udtrykkelig forlanges, blive indrykkede i de herefter **regelmæssigen udkommende** maanedlige Dobbeltnummere. De betales med 4 Skill. pr. Linie Petit, og for andre Skriftsorter i Forhold.

Forsaavidt Avertissementerne maatte ønskes ledsagede af Illustrationer, ville disse blive udførte af Bladets Træskjærere og beregnede efter den samme moderede Priis, som den Bladet erlægger for sine egne Træsnit.

De i saadant Øiemed indsendte Tegninger eller Photographier bør være saa tydelige som muligt.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 43. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 25de Oktober 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

De skandinaviske Lærdes Arbeider

for oldnordisk Sprog og Literatur i den nyere Tid.

(Efter Prof. Møbius's Foredrag paa Philologmødet i Meissen meddeelt af J. L.)

II.

Idet jeg nu forsøger noget nærmere at karakterisere den berørte Virksomhed hos de enkelte Folk, saa er, forat begynde med Svenskerne, i Grunden kun Een at nævne, C. Sæve, Professor i de nordiske Sprog i Upsala. Han og nogle yngre af ham som det synes ansporede Mænd have leveret Oversættelser og Tydninger af oldnordiske Texter; navnlig fortjener Sæves med ypperlige etymologiske Anmærkninger ledsagede Oversættelse af Ynglingasaga særlig hædrende Omtale. Svenskernes philologiske Virksomhed har fornemmelig været rettet, dels paa deres eget gamle Sprog, det Oldsvenske, dels paa Udgivelse af Fortolkninger af Runeindskrifterne, hvorpaa som bekjendt Sverige har en Rigdom større end noget andet af de skandinaviske Lande. Er det paa det sidste Felt navnlig Richard Dybeck og Sæve, som have gjort sig fortjente, saa har Oldsvenskens Grammatik fundet en ligesaa grundig som omfattende Bearbeidelse ved Joh. Er. Rydqvist i hans netop fuldendte Værk: Svenska Språkets Lagar, medens Joh. Ernst Rietz i Lund i forrige Aar har begyndt et omfangsrigt svenskt Dialekt-Lexikon, og Sæve i et eget Skrift har behandlet Sprogmonumenterne paa Gotland, og medens Udgivelsen af svenske Oldskrifter, der begyndte med den ypperlige Udgave af de gamle svenske Love ved Collin og den fortræffelige Schlyter, ligesiden 40-Aarene har beskjæftiget et eget Selskab, det „Svenska Fornskriftsällskap“; navnlig er det her George Stephens og Gust. Edv. Klemming, hvem man skylder en heel Række kritiske Textudgaver.

Hvad angaar de Danske, saa lader disses Virksomhed paa den oldnordiske Philologis Gebet sig ikke vel behandle anderledes end i Forbindelse med den tilsvarende fra Islændingernes Side. Dette har nærmest sin Grund i det fælles Sted, hvor begge virke, og de eiendommelige Fordele, som netop dette Sted byder for Studiet af den oldnordiske Philologi.

Kjøbenhavn, for de Danske Universitetsstad og ved sine Bibliotheker, Museer og sin Boghandel Hovedstedet, hvor en rigere videnskabelig og literær Virksomhed udfolder sig, er, paa Grund af den politiske Stilling, som Island indtager til den danske Krone, det samme i lige Grad for Islændingerne, af hvilke stedse et større Antal opholder sig der, dels fast bosatte, dels forbigaaende. Men naar det endnu i ganske eminent Forstand er Hovedstedet for den Videnskab, hvorom her er Tale, saa skyldes dette de rige Skatte af Haandskrifter og de antikvariske Samlinger, i hvilke der, som intet andet Sted, findes forenet en Fylde af de vigtigste Hjælpemidler for disse Studier.

Som en Følge heraf og af den levende Iver, hvormed Islændingerne saavelsom de Danske pleie den hjemlige Oldtidsgranskning, har der allerede tidligt udviklet sig et Fællesskab eller rettere en Vexelvirkning i begge Parters Virksomhed, som belivet og næret ved den videnskabelige Tradition, i det Væsentlige varer end den Dag idag.

Dette Fællesskab træder os fremfor alt imøde i de tre Instituter, hvis literære Foretagender overveiende bestaa i Udgivelsen af nordiske Oldskrifter, nemlig: den arnemagnæanske Kommission, det kongelige nordiske Oldskriftselskab, det nordiske Literatursamfund. Saa forskjellige de Diemed ere, som disse forfølge, og saa eiendommelig hvert enkelts Charakteer er, alle have de det tilfælles med hinanden, at de (med Undtagelse af den arnemagnæanske Kommission) ere satte i Værk og ledede af danske Videnskabsmænd, og ved deres Mellemkomst gjorte tilgjængelige for den øvrige videnskabelige Verden, medens de, hvad Udførelsen af det Vigtigste angaar, d. e. den videnskabelige Behandling af Oldskrifterne, tilhøre Islændingerne, — en Fordeling af Arbeidet, hvilken vi ikke kunne andet end betragte som en ganske naturlig Følge af den Overvægt, som Kjendskabet til Oldsproget giver de islandske Lærde paa dette Gebet, forsaavidt det jo i det Væsentlige er deres Modersmaal, og de for dets videnskabelige Behandling tilligemed de Danske i Rask erkjende en fælles Autoritet.

Idet jeg blot med nogle faa Ord skal karakterisere de nævnte Instituter efter deres Præstationer i de sidste Aar, saa nævner jeg først det ældste, den 1772 stiftede arnemagnæanske Kommission. (Saaledes hedder den af 6, nu kun af 5 Medlemmer bestaaende Kommission, som har at forvalte det af Islændingen Arne Magnussen († 1730) stiftede Legat; dette bestaar dels i en omfangsrig Samling af islandske Haandskrifter, dels i et betydeligt Pengebeløb, som er bestemt til Bearbeidelse og Udgivelse af disse). Hvad denne Kommission har offentliggjort siden sin Stiftelse, indskrænker sig til et forholdsvis lidet Antal islandske Oldskrifter, men saa er det ogsaa Hovedværker, ligemeget hvilken Literaturgreen de tilhøre, poetiske og prosaiske, historiske Værker og Lovbøger, og disse Udgaver rigelig udstyrede med kritisk Apparat, latinsk Oversættelse, fordetmeste ogsaa udførlige Prolegomena m. m. De senest udkomne Skrifter ere Járnsíða (1847), de islandske Annaler (1848), og de to første Bind af Snorra Edda (1848 og 1852), hvoraf det sidste Bind desværre endnu mangler og vel heller ikke saa snart er at vente. I de sidste Aar have arnemagnæanske Stipendiater været beskjæftigede, foruden med Forberedelserne til en Udgave af Jónsbók, med den udførlige Katalogisering af de arnemagnæanske Haandskrifter.

Det kongelige nordiske Oldskriftselskab, stiftet i Aaret 1827 af C. C. Rafn, har ved denne Mands utrættelige og rastløse Iver i de 36 Aar, hvori det har bestaaet, udfoldet en saa omfattende Virksomhed, som intet andet kan rose sig af. Rafn, en dansk Mand, Selskabets bestandige Sekretær, og Redaktør af Alt, hvad det udgiver, og hvori han selv som Medarbeider har en meget væsentlig Del, har navnlig erhvervet sig den Fortjeneste at have aabnet de islandske Lærde et rigt Felt for philologisk Virksomhed, og ham som Mellemmand skyldes det, at de islandske Philologers, og især de mest fremragende af disses Arbeider foreligge Almenheden i en saa let tilgjængelig Form. Selskabets videnskabelige Bestræbelser ere forherskende historisk-antikvariske. Medens det først og fremst var Udgivelsen og den mere eller mindre udførlige Bearbeidelse af de historiske Sagaer, paa hvilke det, som Hovedkilderne for det skandinaviske Nordens gamle Historie, rettede sin Virksomhed, saa har denne efterhaanden udvidet sig derhen, at den har trukket ind under sit Omraade ikke alene Alt hvad der overhovedet tilhører den nordiske Oldforskning i de forskjellige Retninger, men ogsaa det skandinaviske Nordens tidligere Historie. Til at optage Undersøgelser af sidstnævnte Art tjene Selskabets periodiske Skrifter, navnlig det antikvariske Tidsskrift og Annalerne, hvilke indeholde en anseelig Række af de værdifuldeste Opsatser, Meddelelser og Afhandlinger i denne Retning. Af større Foretagender kan nævnes Værkerne over Amerika, Grønland, Rusland og Østen, ligesom Atlasset for nordisk Archæologi; Textudgaverne af Fornmannasøgur, Fornaldarsøgur etc.; til Sv. Egilssons og Erik Jónssons lexikalske Arbeider kommer jeg siden tilbage.

Det nordiske Literatursamfund blev stiftet i Aaret 1847 af 10 Danske og 3 Islændinger; det har sat sig til Opgave at foranstalte Udgaver af nordiske Oldskrifter, udstyrede med de nødvendige Hjælpemidler, det være sig i Form af Oversættelser eller Glossarier, for derved at udbrede Kjendskabet til og Interessen for det ældre Sprog og Literatur i videst mulige Kredse. Det er ikke saameget et videnskabeligt Diemed, dette Selskab forfølger, som meget mere et nationalt, skjønt ingenlunde indskrænket til den danske Nationalitet, men i den mest omfattende Betydning den nordiske, hvis Styrkelse og Løftelse den stræber efter, fremfor alt i Modsætning til den tydske, hvis Indflydelse det derved søger at bekjæmpe og paa enhver Maade holde borte.

Hvad Selskabet hidtil har udgivet, bestaar foruden to grammatiske Arbeider af Gislason og Lund i Udgaver af islandske og olddanske Prosatexter og islandske og færøiske Folkeviser. I Udgivelsen og Bearbeidelsen af disse Værker have Islændinger den væsentligste Deel; for de danske Skrifters Vedkommende (nemlig de gamle danske Love og den danske Oversættelse af Elucidarius fra Slutningen af det 14de Aarhundrede) kun Danske.

Medens nu i de 3 nævnte Selskabers literariske Arbeider, forsaavidt de tilhøre den oldnordiske Philologi, Islændingernes og de Danskes Virsomhed fremtræder som en fælles, af hinanden afhængig, saa viser den sig sondret (for Islændingernes Vedkommende) i det islandske Literaturselskab, og (for de Danskes Vedkommende) ligeoverfor et rigtignok meget ringe Antal, dog i høieste Grad respektable danske Lærde, der have beskjæftiget sig indtrængende nok med det gamle Sprog og dets Literatur til at øve en mere eller mindre selvstædig Virksomhed paa dette Gebet. Bortseet fra Rask, Stifteren af den oldnordiske Philologi i Norden selv, fra den gamle ærværdige og høit fortjente Werlauff, bortseet fra den allerede forhen omtalte C. C. Rafn, og nogle yngre Lærde, navnlig Lund og Lyngbye, om hvem jeg siden skal tale, kommer her fortrinsviis i Betragtning den først i forrige Aar afdøde N. M. Petersen, Rasks Discipel, Ven og Medarbeider. Hans talrige Arbeider tilhøre deels den nordiske Philologi, deels det danske Sprog og Literaturhistorie, disse som hine gjennemtrængte af den mest levende patriotiske Følelse. En sand vindex Septentrionis havde denne lige saa lærde som aand- og phantasirige Mand gjort sig til Livsopgave, ved Ord og Skrift stedse paany at vise sine Landsmænd

tilbage til Norden, at vise dem, at de i den nordiske Fortid og i sit eget Sprogs og sin egen Literaturs Skatte havde den Kilde, som foryngede og styrkede dem, væbnede dem mod den indtrængende Tydskhed, og den tydske Læser af hans Skrifter har levende at holde sig for Øie alle de uomtvistelige Fortrin, som forøvrigt i Sandhed pryde dem, for ikke at lade sig afskrække ved de ofte skarpe Domme om og imod Tydskerne. Af hans Værker paa den nordiske Philologis Gebet fortjener fremfor alt at omtales hans Sproghistorie, hans geographiske Kommentar til Fornmannasøgur, hans Mythologi, hans Danmarks Historie i Hedenold, hans (ihvorvel meget frie) Oversættelse af de vigtigste islandske Sagaer (Beretninger om Islændernes Færd ude og hjemme.)

Det islandske Literaturselskab (hið íslenzka bókmentafélag), hvilket jeg nylig nævnte som et specielt islandsk Institut, blev stiftet i Aaret 1816 i Kjøbenhavn af Rask og flere lærde Islændinger. Det bestaar af to Afdelinger, hvoraf den ene har sit Sæde i Kjøbenhavn, den anden i Reykjavik paa Island. Selskabets literariske Foretagender ere ingenlunde rettede kun paa det gamle Sprog og Literatur, men, og det for største Delen, paa Nutidens Island, dets intellektuelle og materielle Interesser. Af de første fortjene dog fremfor alt at fremhæves det islandske Diplomatarium og Biskupasögur, begge endnu ufuldendte, de grammatiske Arbeider af Gislason og Fridriksson, og det periodiske Skrift Safn, der indeholder Afhandlinger saavel om Islands Historie, som dets Literatur. Selskabets Præsident og tillige dets virksomste Medlem er Archivaren Jón Sigurdsson i Kjøbenhavn, siden Finn Magnusens og Svbj. Egilssons Død uden Tvivl den betydeligste af de nulevende islandske Lærde, en Mand af lige saa dyb som omfattende Lærdom, og den første Autoritet for Alt hvad der vedrører Islands gamle som nye Historie, Haandskrifter og Literatur. Nærmest ham turde Gudbrand Vigfusson og Kónrad Gislason staae, den førstnævnte, arnemagnæansk Stipendiat, Udgiver af Biskupasögur, Fornsögur m. m. og Forfatter af den vigtige Afhandling om Chronologien i de islandske Sagaer, — K. Gislason, Professor i de gamle Sprog ved Universitetet i Kjøbenhavn, udelukkende Grammatiker og Lexikograph, hvis vigtige Arbeider vi senere hen skulle lære at kjende. De øvrige, ikke islandske Philologer, faar jeg ligeledes senere Anledning til at omtale.

Norske Landskabsbilleder.

(Efter Photographier af Selmer i Bergen.)

Fagernæs i nordre Aurdal i Valders.

Hr. Cand. pharm. M. Selmer i Bergen, der driver Photographien mere som Kunst end Haandværk, og hvis Afbildninger af bergenske Folkedragter i saa Henseende have vundet Opmærksomhed og Anerkjendelse endog paa Londonner-Udstillingen, har i sidste Sommer foretaget en Reise i forskjellige af Landets Egne og derunder optaget en stor Række Prospekter af maleriske Steder, fornemmelig fra vore mindre kjendte Fjeldegne, men tildeels ogsaa fra vore mere befærdede Strøg. Af disse fortrinlige Billeder har han velvilligen tilstillet os et rigt Udvalg til Benyttelse i vort Blad, hvorfor ikke blot vi, men — som vi haabe — ogsaa vore Abonnenter ville vide ham Tak. En stor Række af maleriske Situationer vil derved med fuld Natursandhed stilles Læseren for Øie og navnlig for Ikke-Tourister yde et værdifuldt Bidrag til Opfatningen af vort Lands storartede Fjeldnatur. Da disse Billeder desuden med Hensyn til Gjengivelsen i Nyhedsbladet ville blive udførte deels af vor fra Leipzig nylig erhvervede Xylograph, hvis Arbeider have vist sig at fyldestgjøre alle rimelige Fordringer, deels af dygtige udenlandske Xylographer, haabe vi, at hellerikke Udførelsen her skal give nogen berettiget Grund til Klage. Det følger imidlertid af sig selv, at et Træsnit aldrig fuldt ud kan erstatte Originalerne, og de, som have Raad dertil og ville erhverve en smuk Prydelse for sine Skilderi-Mapper, bør derfor ikke forsømme at anskaffe idetmindste enkelte af Selmers Photographier, der i Handelen faaes opklæbede i Format omtrent som Norge i Tegninger, til en Priis af 60 ß Stykket. En fuldstændig Samling af Selmers Photographier, der af de paa hvert Prospekt trykte Nummere sees at beløbe sig til over Hundrede, vilde for andre end Rigmænd falde for dyr; men der er altid en eller anden Egn, som Enhver særlig interesserer sig for, og hvorfra man af hans Samling kan udvælge sig et Billede eller to. Blandt Billederne fremhæve vi især flere Partier fra Valders, hvoriblandt Qvams-Kleven med dens ny storartede Veianlæg (hvilke vi med det Første skulle gjengive), og fra Justedalen (især et Prospekt af Nigaardsbræen, der er et fuldstændigt Maleri), samt flere Høifjeldsbilleder fra Trakten om Nystuen paa Filefjeld.

Fagernæs, som vi idag levere i Afbildning, ligger i nordre Aurdal, en Mil nordenfor Hovedkirken, ved en Bugt af den smukke Strandfjord, hvortil Beinaelven her har udvidet sig, og i Nærheden af den fra Østre Slidre kommende Bielv. Fagernæs, hvis Huse er ny opførte som Landhandlerbolig og Skydsstation,

Fagernæs i Valders. Efter Photographi af M. Selmer.

ligger paa en flad Sandmo, der er vevoxet med tyk Skov, hvilket hører til de behagelige Sjeldenheder i Valders, hvor Skovene i de senere Tider ere blevne saa haardt medtagne. Det er en stor Behagelighed for den Reisende, her at finde en smuk og reenslig Station, hvilket alle de gamle Skydsskifter i Valders langtfra kunde siges at være. Overhoved maa den i de senere Tider almindelige Forening af Landhandlerier og Skydsstationer paa samme Sted siges at være en Forbedring med Hensyn til den Reisendes Bekvemmelighed, da man i disse til Gjæstemodtagelse nyindrettede Bygninger aldrig i den Grad vil komme til at savne alle Civilisationens Behageligheder, som i de gamle, kun paa Bondestel beregnede faldefærdige Skydsskifter.

Literatur.

Martin Luthers Levnet af A. Listov. Med 48 Billeder efter Originaltegninger af Gustav König. Første Levering. 16 Sider 4to med 4 Billeder. Kbhvn. Luthers Liv frembyder saavel paa Grund af den store Reformators mærkelige Livsskjæbner som hans Virksomheds store Betydning for Kirken og vor Kulturudvikling overhoved en baade fængslende og underholdende Læsning, naar det kun fremstilles med Dygtighed og Kjærlighed til Emnet. Pastor Listov i Nestved har ved tvende Skrifter om „Luthers Ungdom" og „Luthers Huusliv" allerede godtgjort, at han er i Besiddelse af begge disse Egenskaber. Og den fuldstændige Levnetsbeskrivelse, som han nu har paabegyndt, vil derfor blive en kjær og gavnlig Bog for Læg og Lærd og hævde sig en fortjent Plads i den store Række af Biographier over Luther, som navnlig i Tydskland i den senere Tid er fremkommet. — Egentlig er Forfatteren ved en ydre Foranledning bragt til at lægge Haand paa dette Arbeide. Forlæggeren, Boghandler Philipsen, havde nemlig bestemt sig til at forelægge danske og norske Læsere Gustav Königs Biographi af Luther i Billeder, der ved en fortræffelig Udførelse i Tydskland alt havde vundet fortjent Anerkjendelse, idet de forene en tro historisk Fremstilling med ideal Opfatning og give ikke blot et anskueligt Billede af Luthers Gjerning, men tillige Portrætbilleder af en stor Deel af Datidens fremtrædende Mænd. For at faae Text til disse Billeder henvendte han sig da med fuld Føie til Pastor Listov, hvis ovennævnte Skrifter om Luther alt vare blevne modtagne med stort Bifald og hvoraf hvert havde oplevet tvende Oplag. Paa denne Maade kan nu Forlæggeren byde Læserne et Værk, som ikke blot i artistisk Henseende, men ogsaa fra Textens Side maa ansees for meget værdifuldt. Medens Indholdet for en stor Deel falder sammen med Forf.s tidligere udgivne Arbeider, er dog Fremstillingen, saa langt dette Hefte gaar, temmelig forskjellig, hvilket maaskee har sin Grund deri, at dette Arbeide udkommer hos en anden Forlægger, som paa denne Maade maatte sikres mod Paatale for Eftertryk. Deelviis synes — som rimeligt — ogsaa Fremstillingen at skulle blive kortere, end i Forfatterens nævnte Monographier over Afsnit af Luthers Liv. — Værket udgaar i 12 Hefter, hvert ledsaget af 4 Billeder og til en Priis af 33 ß norsk eller 3 Spd. 36 ß for det Hele. Ligesom Billederne ere fortrinlige, saaledes udmærker ogsaa den ledsagende Text sig ved Tryk og Papiir, passende for et Prægtværk.

— Den festlige og eiendommelige Maade, hvorpaa Grundtvigs Tilhængere feirede dennes 80aarige Fødselsdag (8de Septbr.) har givet Signalet til en nærmere Drøftelse af **Grundtvigianismen** og dens Lærsætninger saavel fra Modstanderes som Tilhængeres Side. Mod Prof. Clausens tidligere nævnte Skrift, der nu har oplevet 3 Oplag, har Præsten Christiani, en af Grundtvigianismens ivrigste og dygtigste Talsmænd, udgivet en Brochure betitlet Professor H. N. Clausen og det levende Ord, Bidrag til Vurdering af Skriftteologiens Forhold til Daabspagten og Papismen (34 Sider 8. Wøldikes Forlag), paa samme Tid som Biskop Martensen har udgivet „Til Forsvar mod den saakaldte Grundtvigianisme," hvilket Skrift vi dog kun kjende af Titelen, og af hvis første Oplag neppe noget Exemplar naaede op til Norge.

— Af **Jesu Lidelse og Forherligelse**, forklaret i Bibellæsninger af W. F. Besser, oversat af A. Balchen og E. Corneliussen, er nu udkommet 2det Oplag (tvende Afdelinger i et Bind.) 440 og 243 S. 8. (Jac. Dybwad.) Første Oplag af denne Afdeling af Bessers fortrinlige Bibellæsninger udkom i 1858 og udgjorde 1000 Exemplarer. At det allerede er udsolgt og et nyt Oplag bleven fornødent tyder paa, at Oversættelsen her har fundet samme velvillige Modtagelse, som Originalen i Tydskland. Foruden denne Afdeling af Bessers Bibellæsninger er hos samme Forlægger udkommet Lucas's Evangelium, ved de overnævnte Oversættere, og Johannes's Evangelium i en af Prof. Gisle Johnson gjennemseet Oversættelse. — Af hans Bibellæsninger over Apostlernes Gjerninger er paa andet Forlag en Oversættelse paabegyndt.

— Paa Wøldikes Forlag er udkommet **Sangenes Sang**, almindelig kaldet Salomos Høisang, ved V. Heise. 144 S. 8. Oversætteren betragter Høisangen som et poetisk Hele med dramatisk Anlæg, hvis Formaal er den sande og trofaste Kjærligheds Priis, og i Samklang hermed har han givet Digtet dramatisk Inddeling og gjengivet det i en dramatisk-paraphrastisk og i en til Texten nøiere knyttet poetisk Oversættelse med Fortolkning.

— Af Meltzers **Smaabilleder af Folkelivet** er atter et nyt Oplag under Pressen. Dette er af første Samling det 3die, af anden Samling 2det Oplag. Hver af Samlingerne er udbredt i omtrent 1200 Exemplarer — et for et saadant Skrift sjelden heldigt Resultat.

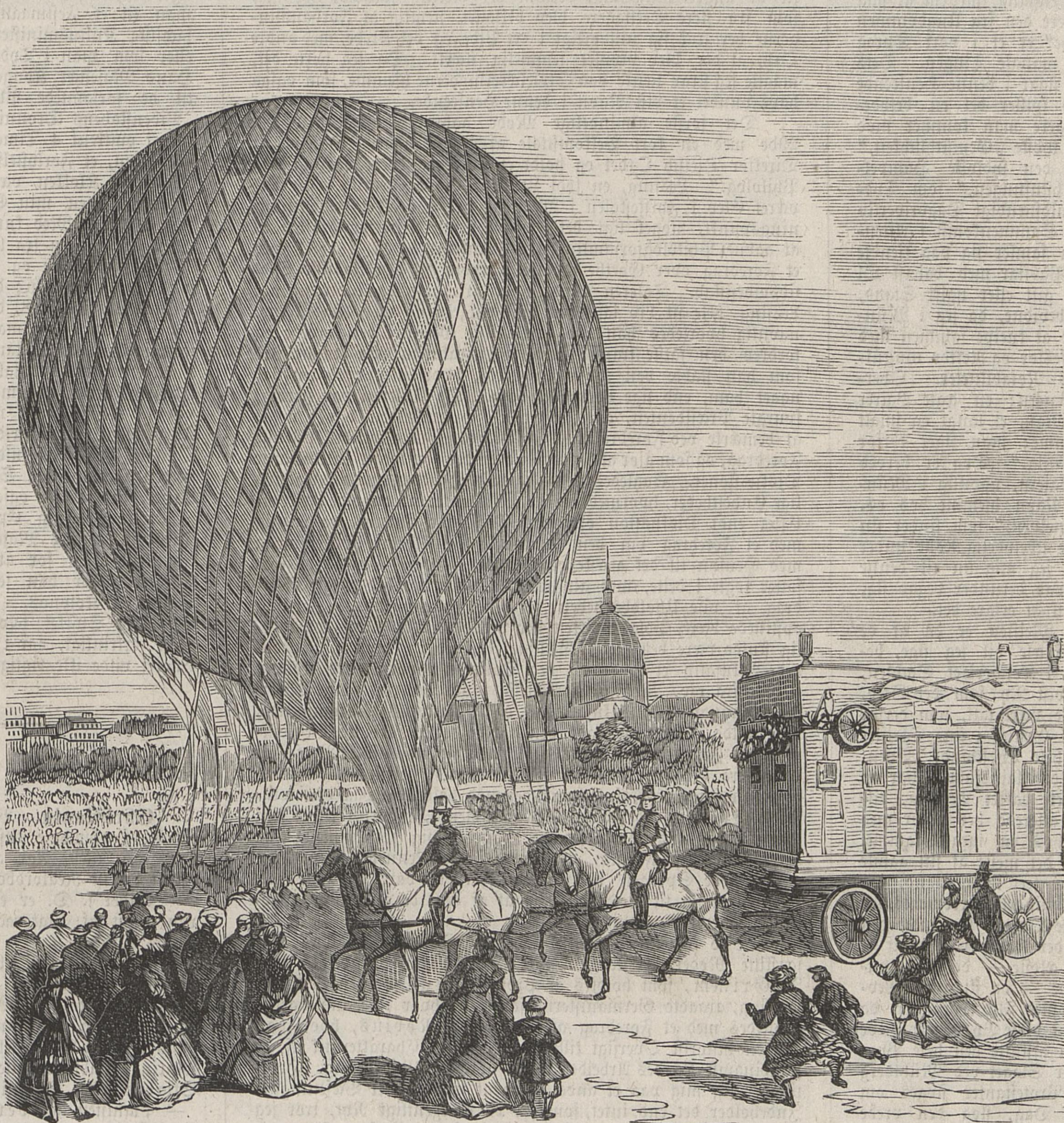
— A. O. Vinje („Dølen") agter nu til Julen at udgive den Samling af sine ældre og nyere Digte, som han allerede for et Par Aar siden var ifærd med at samle, men uden at

Udgaven dengang kom istand. Man kan paa Forhaand sige sig, at denne Digtsamling fra Indholdets Side vil blive at stille høit i Rangen blandt de „kuriøse og fornøielige Bøger.“ Og selv hvad dens Sprog angaar, vil den ikke blive uden Mærkelighed, saasom Dølen her med stor Ærlighed stiller sig som Repræsentant for Maalstrævets hele Vaklen og famlende Usikkerhed. Bogen kommer saaledes til først at indeholde Digte i Bogsproget, dernæst i et vilkaarligt Overgangssprog, grændsende nærmere og nærmere til Landsmaalet, endelig i dette selv, og saa atter vistnok Digte fra hans seneste Sprogstadium, med en større Tilnærmelse til Bogsproget. Thi om vi ikke feile, er nu Dølen kommen til den rimelige Overbeviisning, at det egentlige „Landsmaal“ er upraktikabelt og ikke vil kunne hæves til Skrift- eller Talesprog, hvorimod kun en efter Folkedialekterne gjennemført Tillempning af Bogsproget har en Fremtid for sig.

Nadars Kjæmpeballon.

Skjønt ingen offentlig Fest i Paris gaar af uden Opstigning af en Ballon eller to, havde dog et langvarigt Avisskriveri om en Kjæmpeballon, hvormed Photographen Nadar vilde gaae op fra Baden-Baden, men som først blev færdig da den parisiske Modeverden var vendt tilbage igjen til Paris, og altsaa skulde gaae op fra Mars-Marken, forrige Søndag samlet en Menneskemasse, som siges at have voldt Autoriteterne en vis Uro, men som blot besjæledes af en eneste Følelse: Nysgjærrighed. En Ballon, til hvis Forfærdigelse var anvendt 30,000 Alen hvidt Silketøi, og som i sit omnibusartede Skib førte 13 Personer, forberedte paa en lang Reise, og forsynede med Mundforraad for en Uge, var noget, der kunde friste mindre nysgjerrige Folk end Pariserne. Ballonen bar Navnet „Le Géant“ og var som sagt hvid. Den indholdt 6,480 Kubik-Metres Gas og bar op i Luften 13 Personer, Faarestege, Iis, Hummer, Champagne, Vognhjul, Chateau, Margeau, Sabler, Lyonner-Spegepølser, Raaberter, Geværer, et Porcellains-Spisestel, et Bord og Alt hvad der udfordres til at photographere. Tallet 13 har fra Arilds Tid havt slet Renommee, og Nadar vilde igjen bringe det til Ære, eller rettere, Skjæbnen havde Medynk med det. Tolv Personer vare indskrevne til Opstigning, men mellem Tilskuerne var en ung Dame, Prindsessen af Latour d'Auvergne (en af Frankrigs ældste Familier), som da hun hørte, at man risikerede Liv og Lemmer, pludselig fik Lyst til at gjøre Reisen med. Kl. 3, en Time før Ballonen gik op, kommer en ung Dame ledsaget af en Kavaleer hurtig ind i Indhegningen og forlanger ivrigt at faae Nadar i Tale. „Jeg har erfaret,“ siger hun, „at de afreiser til ubekjendte Regioner og ønsker at gjøre Reisen med. Prindsen af Sayn-Wittgenstein, som jeg har den Ære at præsentere Dem, vil være min Ledsager.“ Hvad kunde Nadar svare? Han havde heller ikke lukket Munden op, før Prindsessen allerede havde taget Plads i Skibet med Prindsen som Kavaleer, efter hurtig at have givet en Anviisning paa sin Bankier for 2000 Franks, Prisen for to Reise-Billetter. Prindsessens sidste Befalinger til sine Domestikker løde herviist nok: „De siger i mit Huus, at jeg ikke kommer hjem iaften, heller ikke imorgen, maaskee slet ikke.“

En af de Reisende fortæller Opstigningen saaledes: „Fem Minutter før fire forlode vi Jorden eller rettere at dømme efter mit Indtryk, Jorden forlod os. I et Sekund vare vi 500 Metres iveiret. Det var et gribende Moment, som aldrig lader sig glemme. I et Nu var alt bleven smaat. Paris var i et Sekund blevet et Nürnberger-Legetøi. Vendome-Søilen var pludselig bleven en liden Kegle, Tuillerierne et Dukkehuus. Vi toge Retningen mod Nord-Ost og vilde Vinden være os gunstig, gjorde vi Regning paa at være i St. Petersborg næste Dags Aften. Nadar bragte Anbefalingsbreve med til russiske Autoriteter og havde ladet os Alle underskrive en Neutralitets-Erklæring for det Tilfælde, at vi dalede ned i Polen eller i de uforenede Stater. Reisen varede blot fire Timer og vi kom ikke længere en til Meaux; men vi kunne idetmindste med Stolthed sige, at vi ikke stege af men faldt af i Meaux. Dog lad mig ikke foregribe Begivenhederne. Reisens Begyndelse var meget munter, tiltrods for visse fæle Spaadomme, som klang om vore Øren i Afreisens Øieblik, tiltrods for de mørke Aasyn, hvormed vi betragtedes til Afsked af vore Venner, der havde fulgt os til Mars-Marken, som man følger en Ven til Graven. Hvad var vel at frygte? Veiret var stille, Ballonen et Mesterværk, og vi havde med os Brødrene Godard, de berømte Luftskippere, hvis Hjem er Luften, der holde Salon i Luften, som gjøre Undskyldninger, naar Gjæsterne finde Lokalet mindre vel opvarmet. Luften er for dem som et stille Hav og en Ballon ikke mindre sikker end en Baad. Paa mit Spørgsmaal, om de i Tilfælde af Skibbrud kunde svømme i Luften, svarede de nei, men de ere saa beskedne. Naar en Ballon uventet falder, sige De, er der to forfærdelige Øieblik: det første og det sidste de mellemliggende er ingenting; derfor anfører man ogsaa en Muursvend, som styrtede ned fra en femte Etage: „Gud lad det bare vare!“ raabte han

Nadars Kjæmpeballon. (Efter Illustration.)

svævende imellem Himmel og Jord. Solen gik tidlig ned hiin mindeværdige Søndags Aften. Den havde blot gjort Jorden et kort, ceremonielt Stadsbesøg. Aftenen var sort som Blæk. Vi steg, vi steg. Vi gjennemskar tætte Taager, som gjennemvædede os indtil Skindet, men eftersom vi kom op i de høiere Regioner, fordeeltes Mørket; Fragmenter af Skyer begyndte at svømme omkring os og bragte Gjenskinnet af et blegt Lys. Endelig vare vi ganske ude af Mørkets Regioner og nu fremstillede sig for vore Blikke et Syn, som det blot er givet faa Dødelige at skue. Over os Himlen klar og skinnende, tæt besat med Stjerner, under os saalangt Øiet kunde naae et Ocean af Skyer med alle Oceanets Bølger og Storme. Illusionen var saa fuldstændig, at jeg et Øieblik troede at skimte et Dampskib i Horizonten. Vor Ballon var det naturlige Tilflugtssted for alle forvildede Skyer og hvid som Snee, indhyllet i en Lysglorie, maa den have givet Maanen, der kigede undseelig frem af sin Krog, adskilligt at tænke paa.

De skjønneste Skuespil ere gjerne de korteste. Reisen gjennem Skyerne havde gjort Tougværket vaadt og følgelig tungere, og da Luftbaaden saaledes havde en sværere Masse at bære, begyndte den at synke. Ved Nedstigningen fik vi paany det samme Bad som ved Opstigningen, saa tørrede Tougværket igjen, og nu gik det atter opad. Fra nu af saa man intet mere og Reisens egentlige Interesse var midlertidig opsat indtil Solens Opgang, og vi begyndte allerede at indrette os huusligt for Natten, da et uforudseet Tilfælde gjorde pludselig Ende paa vor Expedition lige ved dens Begyndelse. Et Hovedtoug brast, og vi dalede ned paa Lykke og Fromme. Alt hvad Brødrene Godard ved et Mirakel af Koldblodighed og Dygtighed kunde udrette, var at undgaae at falde ned paa Træer eller Huse. Man kastede Anker. Der blev et Øieblikś Dødsstilhed; man hørte Ankeret knækkes, hvorpaa fulgte et heftigt Stød, der kastede os Alle mod hinanden. Ballonens Kraft var saa uhyre, at Ankeret idet det knækkedes, skar over et Poppeltræ ved Roden. Det andet Anker udkastedes og greb fat i Rodtrævler i Jorden. Dennegang havde man Fodfæste, men nu begyndte den egentlige Fare: Vi berørte blot Jorden for at prelle tilveirs igjen, det var som om en Rise tog vor Ballon for et Legetøi og spillede Bold med den, thi snart vare vi oppe i Luften, snart nede. Endelig stod Ballonen fast, men paa Hovedet, saa jeg ikke skal kunne sige hvorledes det gik til, at vi ikke fik alle Lemmerne knuste. Jeg for min Part havde blot en ubehagelig Følelse af at blive lagt sammen i fire Dele, men da det igjen var mig tilladt at udfolde mit Individ, var det uskadt. Nadar og Brødrene Godard sprang strax ud for at søge at beherske Uhyret, der trak i sit Anker som om det ikke alene vilde trække Ankeret, men den ganske Jord op med sig i Luften — var Ankertouget brustet havde det været forbi med os, vi vilde være blevne slæbte henad Jorden, maaskee i flere Timer, og ubarmhjertig knuste. „Ingen røre sig!“ raabte Nadar idet han sprang ned, „en Eneste kan styrte Alle i Ulykke!“ Enhver af os indsaa, at Ballonen i et saadant Øieblik ikke turde lettes med nok et Menneskes Vægt. Nu fulgte ti Menneskers Taushed og kvalfulde Forventning; man lyttede efter om Touget brast. Vi vare ti i Skibet. Nærved Jorden havde Enhver af os blot behøvet at gjøre et Hop for at være frelst, men hans Frelse vilde bragt Fare for de Andre, og Ingen rørte sig. Endnu ti Minuter ventede man i Dødstaushed paa et Udfald, som let kunde blive Døden. Der var en Dame mellem os, som under den hele Reise, og især i Farens Øieblikke havde viist en Ro, en Mildhed og en Selvbeherskelse, som man vilde beundre hos Mænd, men som Enhver af os fandt ganske naturlig hos en Kvinde. Gjennemvaad, kvæstet slemmere af Stødet end vi Andre, beholdt Prindsessen sin Fatning til det sidste og havde et Smiil, vel ogsaa en lille Spøg, naar det saa mest fortvivlet ud. Hendes Ledsager var tilsyneladende den Koldblodigste af Passagererne. I visse Samfunds-Regioner lærer man at bære tilskue et Aasyn af Erts.

Bønder kom os tilhjælp, og her er vort Eventyr tilende. En munter Coda fulgte, thi nu dækkedes det Bord paa Jorden, som skulde have seet vor Frokost i Skyerne. Dennegang havde vi sandelig ogsaa fortjent et godt Maaltid, som heller ikke lod vente paa sig. Enhver lagde Haand paa Værket; den Ene trak Flasker op, den Anden lagde Dugen paa og stillede Retterne frem. Jeg selv holdt, væbnet med et Gevær, Vagt udenfor Ballonen, for at sikre os og den mod Bøndernes paatrængende Nysgjærrighed, jeg lod dem forstaae, at nærmede de sig altfor meget, vilde der af Geværet udgaae en knaldende Røg, der dræbte Folk som Fluer, og denne Forklaring gjorde sin Virkning. Da Enhver ifølge vort Luftreglement var forpligtet til at arbeide for det almene Bedste, betydedes det Prindsessen at afpudse Tallerkener, hvilken Forretning hun med en Serviette i Haanden udførte i bedste Lune. Efter endt Taffel ledsagede Nadar Prindsessen til et Hotel i Meaux, og vi andre fordeelte os saaledes, at den ene Halvpart skulde holde Vagt ved Ballonen til

Morgengry, den anden søge Nattekvarteer, hvor det var at finde, og vende tilbage for at overtage vor Vagt Klokken fire. Jeg blev ved Ballonen. Ingen kom for at afløse os uden Prindsen."

(Til foranstaaende Beretning, som vor Pariserkorrespondent har tilstillet os, kunne vi her tilføie, at den 18de Oktober gik Kjæmpeballonen atter tilveirs, og naaede paa denne nye Fart lige til Nordtydskland, hvor den dalede ned mellem Bremen og Hannover. Denne Begivenhed er befunden vigtig nok til at berettes gjennem Telegrammer, som ogsaa bagefter have lagt til, at Nadar har brukket et eller maaske begge Been.)

Korrespondence fra Tydskland.

(Til Nyhedsbladet.)

— — Saasnart jeg hørte, at den aarlige Forsamling af tydske Philologer og Skolemænd skulde finde Sted i de sidste Dage af September i Meissen, var min Beslutning strax fattet at reise derhen, da jeg, forud vis paa en venlig Modtagelse, gjorde Regning paa at fornye Bekjendtskabet med flere fortræffelige Mennesker, som jeg tidligere havde truffet paa min Vei, og navnlig ikke vilde forsømme den prægtige Leilighed, som her tilbød sig, til at see et saa stort Kvantum af tydsk Lærdom samlet paa eet Sted. Jeg vidste endvidere, at det ved disse Sammenkomster ikke saameget var lagt an paa storartet videnskabeligt Udbytte, som paa selskabeligt Samliv, idet ogsaa de lærde Herrer have den fælles menneskelige Trang til engang imellem at slaa sig løs og paa bredt Fundament praktisere den fra Ungdommen saa kjære „Kneipen." Dette at „kneipe" er et i vort Sprog egentlig uoversætteligt Ord, saasom vi mangle Tingen. Dets rette Hjem er Sydtydskland — Baiern staar i denne Henseende høit; ogsaa i det mellemste Tydskland spiller det en betydelig Rolle, medens det aftager, jo længere man kommer mod Nord, og dermed tillige den rette tydske „Gemüthlichkeit," saaledes som den er bleven typisk i den sydtyske Hampelmann*). Kneipingen har mange „Abstufungen," som Tydskerne sige, eller Grader, ligefra et fuldstændigt Dagdriverliv fra Morgen til Aften, til den gemytlige Sammenkomst i Aftenstunderne efter endt Dagværk, da man samler sig paa kjendte Steder og fordriver Tiden under lun Passiar med baiersk Øl og Tobak. Og dette uden Hensyn til gift eller ugift Stand, Rang eller Klasse, som jeg selv kan bevidne, da jeg i München havde den Ære paa denne Maade at kneipe sammen med selve 2det Kammers Vicepræsident, Professor og Rektor magnificus tillige, og andre af Kammerets Notabiliteter. Overhovedet staar dette Kneipeliv høit i Baiern; en ægte Bairer drikker aldrig i andre Kvantiteter end Maß, et langt og smalt Leerkrus, der svarer til 2 Seidler hjemme; man siger derfor ogsaa om en Bairer, at han drikker „mässig." Dog er herved ikke at glemme, at det baierske Øl i Baiern, navnlig i München er meget lettere end det af samme Navn hjemme hos os.

Efter denne Digression om „das Kneipen," som finder sin Undskyldning deri, at det spillede en ikke ubetydelig Rolle under Philologforsamlingen i Meissen, vender jeg mig nu til denne selv, forat give en kort Beretning om hvad derunder begav sig, saavidt jeg personlig havde Anledning til at erfare det.

Foreløbig et Par Ord om Stedet. Meissen er en af de mindre tydske Byer, paa en 10,000 Sjæle vil jeg sige, beliggende som af Geographien bekjendt, i Kongeriget Sachsen, og det i en Egn, der har vundet et vist Ry som det Sted, hvor det reneste og ziirligste Tydsk skulde være talt, som derfor ogsaa skulde være det, Luther lagde til Grund i sine Skrifter og derved hævede til Normalsprog for hele Tydskland. Byen, der endvidere er bekjendt for sin store Porcellainsfabrik, har en overordentlig skjøn Beliggenhed, paa et bakket Terrain, tildeels paa begge Sider af Elben, som allerede her flyder med en betydelig Vandmasse. Den er derhos en meget gammel By, og hvad mere er, den har bevaret det meste af sin gamle Charakteer; af de andre Byer, jeg har seet i Tydskland, har den mest Lighed med Regensburg, der almindelig berømmes for sit antike Udseende. Over Byens smukke Omegn har man den herligste Udsigt fra det gamle Dom, der ligger paa et af de høieste Punkter i Byen og er en af de ældste — dens Begyndelse skriver sig fra det 10de Aarhundrede — og skjønneste Levninger af gothisk Architektur. Jeg siger med Flid Levninger, da de to store Taarne, som paa de bedste af disse Bygværker hæve sig over Kirkens Hovedportal og ligesom afslutte den hele Bygning, ikke længer existere. Dagen efter Slaget ved Mühlberg (24de April 1547), da Katholiker og Protestanter sloges om Troen paa en Palmesøndag, Fredens Dag, slog der fra oven Himmel ned i Kirken og fortærede før de to Taarne, deriblandt de nys betegnede. De ere siden ikke blevne gjenopførte, men deres Fundament er i den sidste Tid blevet ombannet til en Platform med et solid Rækværk af gjennembrudt Steenarbeide, og herfra er det man har den prægtige Udsigt over Byen og dens Omgivelser med den majestætiske Elbstrøm i Dalbunden. — I Nærheden af Domen ligger Meissens Gymnasium, Fyrsteskolen som det kaldes, en vidtløftig Bygning; her holdt Forsamlingen sine Møder.

Til Mødet havde Alt i Alt indfundet sig 313 Deeltagere, deraf de fleste fra de sachsiske Lande, og forøvrigt fra alle Tydsklands Egne. Størsteparten af disse vare indtrufne Mandagen den 28de, da der efter Programmet Kl. 7 Aften var „Begrüßung in geselliger Zusammenkunft auf dem Felsenkeller," hvilket udtrykt i simplere og kortere Sprog vil sige gemytlig Kneipen i Felsenkelleren. Jeg ankom først over Midnat, sammen med en Berliner, hvis Følge jeg havde havt fra Berlin, og en Potsdamer, som vi fiskede op underveis i en Kro, hvor Jernbanen havde sat ham af, og kunde saaledes ikke deeltage i denne Aftens Selskabelighed; men da det var en klar Maaneskinsnat og vi maatte kjøre — thi vi gjorde vort Indtog i Meissen i en Holsteiner — adskillige Gader op og ned, indtil vi omsider fandt Herberge i „Solen," havde jeg alligevel Anledning til strax at bemærke, at Philologerne maatte have faaet en meget festlig Modtagelse, thi overalt, hvor vi kjørte, saaes Husene smykkede med Grønt, vaiende Faner og Flag, som det ogsaa antydedes i den latinske Hilsen fra Archidiakonen Freytag:

*) Müller og Schulze, bekjendte fra det berlinske Kladderadatsch efter Figurer i lignende Stiil; men imod Hampelmann, saaledes som han optræder f. Ex. i Frankfurter Latern, ere de matte og graae.

Augusta Nuper Vindelica*) hospites
Ut læta vidit Pierios viros,
Sic Saxonis nunc Misna doctis
Hospitibus sociisque plaudit.

Portasque late pandit et atria
Præcincta sertis, undique concinens:
Salvete, ter salvete, Cari
Nominibus titulisque multis etc.

Forsamlingens Præsident var Dr. Fr. Franke, Direktør ved Fyrsteskolen, en Mand af høi Status, men af mindre Betydning som Taler og Ordfører; dens Vicepræsident Dr. R. Dietsch, Direktør ved Gymnasiet i Plauen (Kongeriget Sachsen), hjemme vel ogsaa kjendt som Udgiver af Sallust, en rund og trivelig Mand, i Besiddelse af et godt og fyldigt Organ, men forresten i Tydskland ikke anseet som nogen videnskabelig Størrelse. Foruden Fællesmøderne, hvor Forsamlingen optraadte nærmest i Egenskab af klassiske Philologer — om disse som om Kjernen havde nemlig de øvrige Bestanddele senere hen ansat sig: Pædagoger, Germanister og andre Oldforskere — holdtes ogsaa særskilte Møder i følgende 4 Sektioner: en pædagogisk, en germanistisk, hvori ogsaa Romanisterne gaae ind), en orientalsk (Semitere, Sanskritmænd, Ægyptere m. m.) og en archæologisk. Da jeg fra mine tidligere Vandringer havde de fleste Bekjendte og saaledes Tilknytningspunkter blandt Germanisterne, og man, forat tale med Goethe, helst gaar did, „wo man grüßend gegrüßt wird". saa slog jeg mig til den germanistiske Sektion, og kan saaledes egentlig kun berette om Mødet, forsaavidt denne Afdeling angaar, fraregnet hvad der forefaldt i Fællesmøder, som jeg overvar. Rettere burde jeg maaskee taget Plads blandt „Pædagogerne"; imidlertid har jeg ingen Grund til at angre mit Valg, dersom det virkelig forholdt sig saa, som fra flere Deeltagere blev beklaget, nemlig at Forhandlingerne her trak sig utilbørligt i det Vide og det Brede, med andre Ord, at der blev vrøvlet temmelig stærkt. Da jeg hørte det, maatte jeg strax tænke paa Skolelærermøderne hjemme, som ogsaa have vundet et vist Navn i denne Henseende.

Det første almindelige Møde aabnedes Tirsdagen den 29de med en kort Velkomsttale af Præsidenten. Derpaa fik Direktør Dietsch Ordet og holdt et Foredrag over „Lessing som Philolog." Lessing, en født Lausitzer, havde nemlig i sin Tid været Elev i Fyrsteskolen i Meissen; her var altsaa et Tilknytningspunkt, noget ligt det, som bestemte Direktør Classen til at aabne Philologforsamlingen i Frankfurt a. M. i 1861 med et Foredrag over Goethe i hans Forhold til den klassiske Oldtidsvidenskab. Taleren viste, hvor grundigt og indtrængende Lessing hele sit Liv igjennem beskjæftigede sig med Klassikerne, navnlig hvorledes han ved de klassiske Mønstre bekjæmpede og fordrev den falske franske Smag i Literaturen, paa samme Tid som han skabte den tydske Prosastiil, hvori neppe Nogen har naaet ham, end sige overgaaet ham. Da Taleren var færdig, spurgte Præsidenten, om Nogen af Forsamlingen havde noget at bemærke ved Foredraget — en Praxis, som anvendes ved alle Foredrag, og som gjør at der ofte udspinder sig meget interessante Diskussioner. Saaledes reistes ogsaa her Indvendinger ved adskillige Enheltheder, hvormed jeg dog ikke agter at opholde Læseren. Efter endt Diskussion optraadte Professor Curtius fra Leipzig med et Foredrag om den lokalistiske Kasustheori, fornemmelig med Hensyn til det græske og latinske Sprog. Den lærde Forfatter søgte i dette, med almindelig Opmærksomhed fulgte Foredrag at vise Uholdbarheden af den, fornemmelig af Hartung opstillede Lære, ifølge hvilken der ved de enkelte Kasus oprindelig skulde være betegnet forskjellige Forhold i Rummet, saaledes ved Akkusativ et Hvorhen, ved Dativ et Hvortil, ved Ablativ et Hvorfra osv. Reentud forkastelig fandt Taleren denne Theori for Nominativens, Akkusativens og Vokativens Vedkommende, men vilde heller ikke lade den gjælde for de øvriges Vedkommende. Imod denne Anskuelse udtalte sig udførligere Professor Lange fra Gießen, idet han vel gav Prof. Curtius Ret, hvad de tre førstnævnte Kasus angik, derimod holdt han paa den lokalistiske Theori for de øvriges Vedkommende, ihvorvel ikke i den krasse Opfatning som Hartung, støttende sig fornemmelig paa det pschykologiske Faktum, at hos de første Mennesker, som skabte og formede Sproget, de rumlige Forhold vare de, som først paatrængte sig til Betegnelse, og at af dem de andre, mere abstrakte senere hen udviklede sig.

De to følgende Dage, Onsdag og Thorsdag, holdtes kun særskilte Møder. Efter en kort, men varm Mindetale over J. Grimm, som holdtes af Prof. Zarncke for den hele Forsamling, traadte Germanisterne sammen, hvor Forhandlingerne aabnedes med et Foredrag af Prof. Th. Møbius, hvori han gav en historisk Oversigt tilligemed en kort Charakteristik af de skandinaviske Lærdes Arbeider i den nordiske Oldforskning. Heraf tillader jeg mig paa et andet Sted at meddele det Væsentligste. Indeholder det end intet, som for os er egentligt Nyt, tror jeg dog, at det vil læses med Interesse som en af en Fremmed meddeelt og derhos i alt Væsentligt korrekt Fremstilling, ligesom den Maade, hvorpaa han omtaler vore egne Lærde, ikke kan være andet end i høi Grad smigrende for os.

Da Møbius var færdig og Ingen havde noget at bemærke, reiste Hoffmann v. Fallersleben sig og vakte Motion om et Monument for Brødrene Grimm. Herom debatteredes længe baade denne og de følgende Dage. Tilsidst enedes man om at vælge en af 5 Medlemmer bestaaende Kommittee, der skulde opfordre til Ydelse af Bidrag til dette Øiemed; den næste Philologforsamling skulde da denne Kommittee forelægge et motiveret Forslag til Pengenes Anvendelse.

I Thorsdagsmødet holdt Prof. Mussafia fra Wien et Foredrag om et gammelfransk Digt, Dr. Mahn fra Berlin et om de romaniske Studier og den bedste Maade at fremme dem paa, tilsidst Prof. Dietrich fra Marburg et om de gamle Runer. Forf. vilde godtgjøre, at Runerne, ikke som almindelig antaget, stammede fra det græsk-romerske Alfabet, men vare opstaaede selvstændig paa germanisk Grund. Han troede i Runestavene, i Tegnene at finde afbildede Gjenstande, hvorefter Runerne selv benævnes (saaledes for at tage et, skjønt meget let, og allerede af J. Grimm i hans Sproghistorie antydet Exempel, skulde Runen ᛘ, der lyder Navnet maðr, forestille et Menneske med opløftede Arme); ganske paa samme Maade som ogsaa det phønikiske Alfabet forklares. Prof. Maßmann erklærede sig aldeles uenig i disse Phantasier, som han kaldte det; Adalbert Kuhn, som jeg traf sammen med Dagen efter paa Tilbagereisen til Berlin, erklærede at have hørt om dette Foredrag og rystede paa Hovedet ad det.

*) Allusion til forrige Aars Forsamling, som holdtes i Augsburg.

Den sidste Dag, Fredagen den 2den Oktober, holdt Dr. Hildebrand fra Leipzig — han har været J. Grimms Medarbeider i Ordbogen siden Broderen Wilhelms Død og skal nu efter Jacobs Død fortsætte Arbeidet som Hovedudgiver — et yderst interessant, af lydelig Munterhed ofte afbrudt Foredrag om den meissenske Dialekt. Han søgte at forklare, hvorledes det var gaaet til, at netop denne Dialekt, som dog ogsaa havde sine Unoder, og som ingen kjendte bedre end Taleren — selv en født Meissener —, ifølge Vidnesbyrd ligefra det 14de og ned til 17de Aarhundrede, saaledes havde kunnet imponere ligeoverfor de andre Dialekter, at den blev opstillet som Mønsterdialekt, indtil den tilsidst ogsaa blev slaaet fast som saadan, navnlig ved Adelung, der som bekjendt ikke vilde lade noget gjælde, som ikke fandt sin Bekræftelse i eller stemmede med denne. Hvad de fleste Vidnesbyrd gik ud paa at rose ved Dialekten, var fornemmelig Udtalen, „den meissenske Dialekts zarte Organa," som et gammelt Vidne udtrykker sig, og heri, i den eiendommelige Udtale af Ordene og deres Former, troede ogsaa Taleren at finde Grunden, hvilket han videre udførte.

Senerehen holdt Prof. Lange, Udgiveren af de romerske Antikviteter i den weidmannske Samling, i et Fællesmøde et Foredrag over transitio ad plebem, d. e., hvorledes en Patricier blev Plebeier for derved at kunne blive Folketribun. Han bestred heri den af Mommsen givne Fremstilling, og fik heri Medhold af to Opponenter, der i Hovedsagen erklærede sig enige med ham og kun afveg i enkelte Detailler. Dette var det sidste Foredrag, og efter en kort Slutningstale af Præsidenten hævedes den 22de Forsamling af tydske Philologer og Skolemænd.

Inden jeg forlader Forsamlingen, endnu et Par Ord om det Selskabelige. „Uden Øl og Mad er Helten ingen Ting," det gjælder ved alle større Sammenkomster, krigerske som fredelige. Efter Forretningernes Slutning den 1ste Dag samledes man til et Festmaaltid i „Solen." Heri deeltog ogsaa den sachsiske Kultusminister, Dr. v. Falkenstein. Efter Skaalen, eller som man i Tydskland siger: To-asten (trestavelset), for Hans Majestæt Kongen, reiste Ministeren sig og udbragte en til de forsamlede Philologer rettet Skaal for Philologien, „Videnskabens Dronning," som han kaldte den. Taffelet varede i omtrent 4 Timer, hvorpaa man spadserede ud til Elbschlößchen, et Forlystelsessted ved Elben, for at drikke Kaffe. Da kunde Klokken være henved 8. Jeg gik da tilbage og i Kvarteer, men min Stuekammerat Potsdammeren kom hjem først Kl. 1. Med kun et Par Timers Søvn fra Natten iforveien og efter en fra lang Middag havde han, en Pædagog og Mand med Kone og flere Børn, ovenpaa kunnet udholde en saa stiv Kneipetørn; den følgende Dag saaes han atter paa Pletten præcis Kl. 8, det Slet da Forretningerne begyndte. De følgende Dage tog man sin Middag efter Behag i selvvalgte, iforveien aftalte Restaurationer; ligesaa samledes man om Aftenen efter fælles Aftale paa bestemte Steder, Klassikerne m. v. i Felsenkelleren, Germanisterne i Wittigs Restauration. Advocem Restauration maa jeg ikke glemme at give den oppe i Fyrsteskolen for Tilfældet arrangerede Restauration en hædrende Omtale, hvad den fuldt ud fortjente; den var arrangeret med sjelden Omtanke og Smag, anbefalede sig tillige ved moderate Priser, blev derfor ogsaa flittigt benyttet.

En behagelig Episode i de 4 Dage var en Udflugt til Dresden. Hans Majestæt befordrede samtlige Deeltagere til og fra Residentsen for at overvære en Forestilling i det kongelige Theater, hvor han selv havde givet Ordre til Opførelse af Ødipos i Kolonos. Scenearrangementet var ganske i antik Stiil, og Stykket selv, hvori navnlig Antigones Rolle blev givet fortrinligt, var i det Hele af en mægtig Virkning*); kun Choret vilde ikke rigtigt assimilere sig med det Øvrige. — Vale.

Jac. L.

Norge.

Christiania. Ved kgl. Resol af 10de Oktbr. er Professor C. A. Holmboe tilstaaet indtil 2 Aars Tjenstledighed, fra 1ste Jan. næste Aar at regne for at levnes Tid til Udgivelsen af en bibelsk Realordbog.

— Under s. D. er efter Ønske Statsraad Bretteville bleven afløst af Statsraad Manthey som Skatmester ved St. Olafs Orden.

— Under 10de Oktbr. er nedsat en kgl. Kommission bestaaende af Kapitain J. C. Meyer, Ingeniørmajor P. L. Thrane, Kapitainlieutn. R. A. Knap, Auditør C. C. Schmidt og Storthingsrepræsentant Kjøbm. Christiansen, for at tage under Overveielse hvad der fremtidig bør foretages ang. Marine-Etablissementet i Frederiksværn og dets fremtige Skjæbne (efter Sløifningen.)

— Pianisten Haberbier, der for 13 Aar siden besøgte Christiania, og som nu hører til de første Virtuoser i sit Kunstfag, ankom forrige Uge hertil og gav i Fredags en Koncert i Hotel du Nord (hvoraf en Anmeldelse fra vor Musikreferent i næste Nr. skal blive optaget.)

— Digteren Bjørnstjerne Bjørnson ankom forrige Uge fra Bergen hid til Byen, hvor han for den nærmeste Fremtid agter at fæste sin Bolig.

Dødsfald. Forhenværende Sorenskriver paa Ringerige (tidligere Politimester i Christiania) G. Fougner † i en Alder af 72 Aar paa sin Eiendomsgaard Steen paa Ringerige. Student Hans Synnestvedt, i sin Tid Redaktør af Bladet „Pasop" og Forfatter af en Digtsamling under Pseudonymet „Sylvius", er i en ung Alder afgaaet ved Døden.

(Udenlandske Dødsfald.) Præsten P. G. Ahnfeldt, † i Helsingborg 11te Oktober, 60 Aar gammel, efter en næsten 20aarig smertelig Gigtsvaghed. Han var en frisindet Geistlig og talentfuld Mand, der har udgivet flere Skrifter. Sir Henry Hope, engelsk Admiral, især bekjendt fra den franske Revolutionskrig, † i Slutningen af Septbr. 80 Aar gammel. Den bekjendte engelske Romanforfatterinde Francis Trollope, † i Florents 84 Aar gammel. Lord Lyndhurst, Medlem af Overhuset, berømt engelsk Retslærd, Tory og Anklager i den famøse Sag mod Dronning Caroline, hvoraf Treschow-Hansen har givet en bindstærk Fremstilling, † 12te October. Den franske Statsminister Billault, dygtig Taler og Forsvarer af det napoleontiske System, † i Paris 14de October.

*) Man fortæller en Anekdote fra den første Opførelse af dette Stykke i Berlin i Fredrik Wilhelm IV's Tid, og paa hans Foranstaltning. Publikum blev i Begyndelsen forbløffet af det meget Fremmedartede, som det saa og hørte, men tilsidst saaledes grebet, at det ved Forestillingens Slutning raabte Forfatteren frem.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 44. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 1ste November 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Døgnpressen, et Tidsbillede.

(Ved Jonas Lie.)

I.

Under Døgnpressens vidtfattende Begreb tør henføres alle de Skrifter, hvis første Øiemed kun er at virke i og for Øieblikket, paa dets Meninger og Afgjørelser, hvad enten nu Skriftet som et Dagblad selv staar midt nede i Menneskevrimlen og taler, eller som et sjeldnere udkommende periodisk Skrift har valgt fra et oversigtligere Stade at betragte Livet udmaalt i større Parceller end netop de, som rummes indenfor Grændserne af een Almanakdag. Uden Hensyn til den mere eller mindre avislignende Farve regne vi saaledes under Døgnpressens Begreb ikke blot Broschurer, Flyveskrifter etc., men ogsaa Mængden af de Produkter, som vor Tid med en selvsmigrende Tanke om varigere Værd giver Navn af „Værker,“ men hvis Evighed den dog med en hemmelig Bagtanke om, at det kanskee ikke er saa solid bevendt med Varigheden endda, til en overflødig Sikkerhed søger at styrke med solide Bogbind, store Titler og en Indledning af udsøgte Fraser om „Bogens“ store løftede Øiemed. Ved Inskriptioner og udvortes Udstyr prøver den paa at fabrikere Værkernes og deres Forfatteres Evighed paa samme Viis som den med de inskriberede Steen- og Jernmonumenter paa sine Kirkegaarde prøver paa at skabe Gravenes. De fleste af det Slags „Værker“, som nutildags udkomme, høre nemlig egentlig kun hen i Hylderne for al denne Tidens store „Jernbanelekture,“ der paa vor Selvudviklings Bekostning giver praktisk Veiledning i at reise mageligt og dovent gjennem Verden. Bøger af det virkelig varige Slags, som imellem sine tvende Permer og maaskee kun paa ganske faa Sider gjemme et heelt genialt Livs Udklarelse gjennem Lidelse og Betragtning, Bøger af eensomme Ideens Mænd, boende stille med deres forskende Tænkning midt i Verdens Larm, slige Bøger, der ikke referere sig til eet men til alle Øieblikke og som forøge Klassikernes Tal, synes derimod at blive stedse mere og mere sjeldne. Og hvorfor? Svaret er det gode gamle, at vor materielle Tid nu engang i saa dyb en Grad er nedsænket i Øieblikket, at dens Synskreds ganske omgjærdes af det, at dens Tragten, Tanke og Liv derfor kun er for Øieblikket og dens Læber kun taler af hvad dens Hjerte er opfyldt med. Menneskehedens Instinkt synes nu for en Udviklingens Gjennemgang at have valgt at tage Ormens Vei gjennem Mulden, at bore ned gjennem den ligesom en artesisk Brønd efter den Livets Sandhedskilde, som det før ikke formaaede at naae opad paa den tydsk-philosophiske Hjerneanstrængelses saa luftblaa Vei. Englands, Frankrigs, Amerikas og Nordens og de andre moderne Landes materielle Civilisationer synes i saa Henseende kun at være de store Boremaskiner, hvormed Historien arbeider sig ned. Saa kommer maaskee ogsaa her engang den Dag, da Boret støder mod et Fundament saa fast, at det ikke kan dreies videre, og da Tiden, træt i Armene, ogsaa her nødes til at slutte op ligesom før med sin babelske Taarnbygning af philosophisk Spekulation. Efterat Livet har gjort sine Opdagelser ud mod sine egne Grændser og der har truffet paa disse tvende stængende Mure, vil det rimeligviis siden komme til at ligge roligere og mere harmonisk indenfor dem under en Udvikling, som i sin lykkelige Middelvei forener begge Yderligheder.

Det er da gjennem Døgnpressen, at vor Tid optager den væsentlige Deel af sin aandelige Føde; gjennem den populariseres Videnskabens Forskninger og Ideer, tygges og drøvtygges Faktaer og Begivenhederne til en for de respektive, om end ikke altid respektable Publikummer fordøielig Aandsnæring. Hvad „Porten“ var for Østerlænderne, Livet i Folkeforsamlingerne og under Buegangene for Grækerne, Forum for Romerne, det er den frie, anonyme Presse for vor Tid. Det er vor Tidsaands Torve. Medens der i „Bekjendtgjørelserne“ udraabes sælges, og kjøbes, foredrages længere inde i Spalterne de Sager, som ere af almindelig Interesse, fortælles, forklares og plæderes de af Folketalere, i Regelen iførte Anonymitetens skjulende Maskedragt, for den tilstedeværende Folkeforsamling: Abonnenterne, under hvis Akklamation Folkets Mænd snart hædres med alle de Koronaer og Krandse, som en gunstig aura popularis kan føre med sig, snart under en modsat Popularitetens Vind fordømmes og paasættes Tornekronen. For Folkevillien paa disse Pressens Torve maa Herskeren og de formelle Statsmyndigheder bøie sig, efter denne bestemme de over Krig og over Fred; paa disse Torve drive ogsaa i vore Dage Politikerne sine Kabaler og gaae endnu Kandidater til Folkegunsten om og „prensant manus“ — kort Alt som før, kun mutatis mutandis efter de forskjellige Tider. Paa dette vort moderne Torv er rostra i „Anonymitetens Net“ omhængt med et skjulende Teppe, der efter Oratorens Behag kan drages for eller tilside. Fra den taler nutildags Journalisterne, ikke blot de af Faget, men enhver Borger, som for Tilfældet har en Mening og Evne og Lyst til at fremsætte denne. Fra rostra taler altsaa Folkemeningen.

„Anonymitetens Ret“ synes at være ligesaa uadskillelig fra Begrebet om den frie Presse som Blodet fra Begrebet om et levende Menneske. Ved at tage Anonymitetens Teppe bort fra rostra og befale Navngivelse lykkedes det Napoleon den Tredie at lamme den franske Presses Magt som Folkeinstitution og reducere den til simple Claqueurer for den franske Cæsars Optræden paa den store politiske Scene. Der skal nemlig nu i det Land en modig Mand til saadan under Navn at træde op og slynge sin Hjertensmening i Ansigtet paa den, som eier Magten til at knuse ham istedetfor at svare, og denne Mand maa endvidere være beredt paa alene, uden Understøttelse, at skulle klare sin Mening ud ligeoverfor den dygtige og ved overmægtige Midler Opinionen dominerende Modstand, som Regjeringen disponerer over; der skal hertil overhovedet ikke blot en Mand af Mod og Opofrelse, der skal en Martyrsjæl til for saaledes at sætte som Insats i en reent ulige Strid sit Navn, sin borgerlige Stilling, sin Fred og Ro for Anliggender, der ikke netop direkte vedrører ham personligt, men hvoraf han kun har den almindelige offentlige Interesse sammen med enhver af de andre Statens Borgere. Ved denne befalede Navngivelse udelukkedes altsaa i Frankrig Mængden af de Meningsberettigede, det Element, som skulde gjøre Pressen til Folkemeningens, saa at Pressens Fagmænd blive saagodtsom staaende alene igjen, bundne og tvungne og ved deres Virksomhed kun underholdende en Pressens Skintilværelse. Den frie anonyme Presse repræsenterer i vore Dage de Gamles hemmelige Folkeafstemninger, Borgernes Hjertensmening, saaledes som den udtaler sig, naar den er løst af Frygtens og andre hæmmende Hensyns Baand. Ligesom i hiin Tid i Urnerne, saaledes nedlægges hos os i Pressen Votaerne unavngivne, kun ere vi komne det Skridt videre, at Votaerne nu altid forlanges udstyrede med Præmisser og at de ialfald efter vor Theori skulle veies efter disses Vægt, hvilket imidlertid ikke forhindrer os i til sine Folkelidenskabens Tider at ostracismere vore Mænd ligesaa blindt og uretfærdigt som Grækerne gjorde det i gamle Dage.

Som i alle andre Retninger saaledes fordeler ogsaa vor Tid Torvenes Arbeide. Ligesom vi have Torve for Grønt, for Kjød, for Fisk, for den større Handel i Børserne og vi kunne gjerne sige for Politiken i de præsentative Forsamlinger, saaledes have ogsaa de forskjellige borgerlige Interesser og Formaal sine særskilte Samlingspladse i de forskjellige Skrifter og Aviser, hvor den vedkommende Bestræbelse uddebatteres og ledes efter den samlede Folkevillies ɔ: den Abonnenternes Mening, hvoraf den ledende Redaktør tilslut er afhængig, om hans Avis skal bestaae. Der er den engelske Tidning „The Times,“ som daglig udkommer i 50,000 Exemplarer, et Jordens Forum, hvor alle Landes Politikere og Forretningsmænd mødes, hvis Artikler med Englands Flaade og Verdensopinionen bag sig kan ind- og afsætte Konger, reise Krige og standse dem igjen, og hvis Ord alene nylig har formaaet saagodtsom at knuse de amerikanske Nordstaters Kredit paa de europæiske Markeder og hindret deres politiske Forbindelser. Ved sine for Amerikanernes Nationalære saa saarende Fremstillinger af deres Borgerkrig kan Bladet maaskee endog siges at bære Skylden for det russisk-amerikanske Uveir, som i Anledning af det polske Spørgsmaal nu truer med fra begge Sider at drage op over Vest- og Midt-Europa. Nu, da „The Times“ endelig er bleven bange for, hvad det selv har gjort, søger det vistnok at besværge Veiret igjen ved paa den ene Side at smigre sig tilvens med Napoleon III ved at rose dennes Optræden i Mexiko og paa den anden Side at søge at reducere det saa farlige polske Spørgsmaal ned til en Ubetydelighed, som ikke bør foranledige Krig. Men blot det her ikke gaar det mægtige Blad som saa mangen Troldmand, der vel kunde løse men ikke binde igjen!

At Amerika har en til sit saa stort svulmende Folkeliv svarende folkeledende Presse er Noget, som paa Forhaand kan vides. I Amerika, Verdens mest nyhedslæsende Land, udkommer der saaledes flere Aviser, der afsættes i saa mange Exemplarer som vort i Europa enestaaende Mirakel „The Times.“ Dette er de store Torve for Jordens anden Hemisphære, for Civilisationens stærke Handlingsmænd, dem vi Europæer fra vore Bjerge af Bøger og opskrevne Kultur til Dato have overseet saa hovmodigt som om der kun var Tale om Samlingssteder for Vilde eller Torve paa Planeten Jupiter. Men til Skriget paa Krig med England, som i disse Dage lyder over til os fra disse Folketorve, lytter nu vore samtlige Potentater temmelig angstfuldt, medens Ruslands Czar alt synes

at have rakt det Haanden og derigjennem med een Gang sikret sig en temmelig overlegen Stilling til den ham nys saa besværlige europæiske Situation.

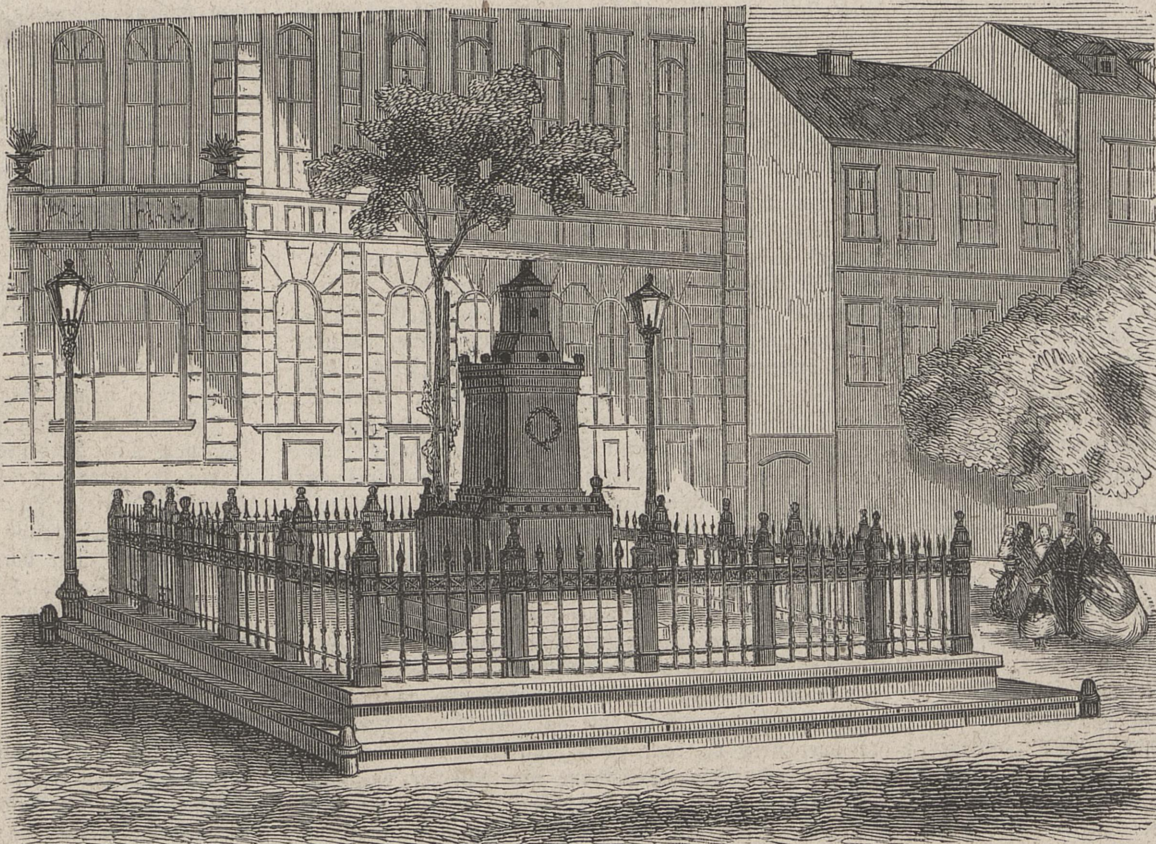
Af slige Verdensaviser ville vi her erindre den landflygtige Hertzens Klokke, som, ophængt i London, ringer henover Europa det unge Rusland op til Frihed og Indgaaen i den almindelige Civilisation, og som Modsætning hertil de store Blade med religiøs Tendents, som f. Ex. det franske „L'Univers.“ Dernæst de store illustrerede Aviser, hvor Jorden forevises i Billeder, saasom: „Illustrated London News,“ „L'Illustration,“ „Leipziger illustrirte Zeitung,“ „Gartenlaube“ med sine 140,000 Abonnenter. Endvidere Tanken, udstyret i det muntre Lunes Brydninger, Blade som Punsch, Kladderadatsch, Charivari, der i deres heldige Øieblikke kunne ryste sit hele Torv — den ganske civiliserede Verden — i et Latterens Jordskjælv og begrave Magthavere og deres alvorlige Planer i dets leende Huller. Disse Tidninger — og vi have her ikke nævnt alle dem, som fortjente at nævnes — ere den begyndende kosmopolitiske Verdensstats Forumer, de store Tidens Blus med „fiat lux“ paa, ved hvis Lysning Nationerne komme sammen og mere og mere see deres indbyrdes Solidaritet ligeover for Verdenshistorien. Den Interesse, som for et stort Verdenspublikum er istand til at bære sit eget Specialorgan i et særeget Blad eller Skrift er derimod i det mindre Land ofte nødt til at slaa sig sammen med flere andre nogenlunde ligeartede for med fælles Magt at skabe sig et saadent. Vor norske Presse er saaledes paa Grund af vor fattige Udvikling langtfra ikke i den Grad udspecialiseret i Blade og Skrifter, som Tilfældet i de større Lande, hvor enhver Interesse, der blot i nogen Maade samler Publikum om sig, strax skal kostumere sig i Papiir og Bogtrykkersværte.

Det er fra Torvene, disse Folkelivets forskjellige store Rivningspladse, at Landenes Frihed er udgaaet og fremdeles udgaar; men dette gjælder i vor Tid især og mest om Pressens Torv, som derfor overalt betragtes som Folkefrihedens Hjørnesteen og som en uundværlig Magt i den frie Stat. Derfor er ogsaa Pressen det første, som Despoten i vor Tid søger at kue; thi derved faar han lagt et lammende Tryk paa sit Lands Hjerne, saa det ikke længere formaar at tænke og saa han selv kan faae raade uhindret. Disse vide Avistorve, hvor Meningerne myldre som Menneskemasser, har Napoleon og Preusserkongen saaledes for at fremme sine Hensigter i den sidste Tid maattet besætte med Politibetjente, der med Censurlove i Haanden og med løftede Stokke staae paa Vagt ved Talerstolene. Derfor er der nu saa øde og stille paa dem at ikke en Mund tør aabne sig, medmindre det skulde være til servile Hurraer for Regjeringen. Til en Gjengjæld sætte de — siden det jo ikke længere gaar an ganske at lukke Borgerne inde i Husene, Børsernes og Folkeforlystelsernes Døre aabne paa vidt Gab. Der vinker den smudsige Selvinteresse og den ved Folkeaandens Nedværdigelse igrunden ligesaa smudsig blevne Fornøielse, og ved disse Lokkemidler bringes da Folket til at glemme sin egentlige og løftende Livsgjerning, Selvstyrelsen — med lidt Akkomodation paa Tiden akkurat en Gjentagelse af den gamle cæsariske Politik, hvorunder Romerstaden tilslut raadnede, den at trække Folket efter dets slette Lidenskaber bort fra dets Storhed, den med Soldatertriumpher, Gladiatorkampe, Dyrefægtninger, Skuespil, Folkegjæstebude og Pengeudsaaning, at bringe det til at glemme, at det er et Folk og ikke blot Cæsars Tilskuere og Gjæster. Der opnaaedes derved en „Ordenens“ Stillestaaen indtil den romerske Borgeraand, i den Grad raadnede ned i Egoisme, at Statslegemet faldt fra hinanden, saasnart de af den Tids Kloge saameget foragtede uciviliserede, men naturfriske Barbarer rørte ved det. Af tvende Onder, Orden indtil Stagnation paa den ene Side og et tumultuariskt udartet Folkeliv paa den anden, maa den sidste Tilstand — mod hvad man nutildags paa mange Hold pleier at lære — være at foretrække, ligesom Valget mellem en forvildet Presse og ingen Presse hellerikke kan være tvivlsomt, saalænge som i det ene Tilfælde i det Hovedsagelige, om end for vidt Drevne, er Liv, i det andet derimod udslukket Liv. Det første eier dog Muligheden i sig til en Fremtid; men det Visne bliver dog aldrig Grønt igjen.

Folkeslagsfesten i Leipzig.

Den gode Stad Leipzig, der i Aar synes at gribe enhver Anledning til at forskaffe sine Hotelværter og Restauratører en extra Fortjeneste, har i de sidste Dage, før endnu Bevægelsen efter den store Turnerfest ganske havde lagt sig, paany sammentrommet Skuelystne til et nyt Spektakelstykke: en tre Dages „Festfeier“ i Anledning af det store „Völkerschlacht“ sammesteds for halvhundrede Aar siden, dengang da tyve Aars Nederlag, — for at bruge en fransk Forfatters Ord, — havde lært Tydskerne at slaas, ja endog at seire. Byens Repræsentanter og Formandskab udsendte da et Cirkulære til Tydsklands øvrige Byer med Indbydelse til at deeltage i Festen; men det gik dem næsten lige saa galt som den rige Mand i Parabelen, der skulde byde til Gjæstebud. Hamburg svarede, at det ei kunde komme, da det selv agtede at lade læse en Messe til Minde om hine Dages Helte; Prag fandt det under sin Værdighed at svare paa en trykt Indbydelse; Magdeburg lod Leipzigerne forstaae, at det syntes, det nu kunde være nok med de evige Æde- og Drikkegilder til Hæder for de Gamle, og at man gjorde bedre i selv at tage sig noget Alvorligt til; Wien antydede, at det for Øieblikket ikke var ganske pr. Cassa, og den lille By Rastenburg udi Østpreussen svarede med øieblikkelig at forlange sig restitueret de fire Silbergroschen, som det i god Tro havde betalt for det tykke Indbydelsesbrev, truende med i Tilfælde af Vægring at ville indstevne Leipzigerne for Forbundsdagen. Trods alle disse Uheld fandt dog Festen Sted; — formodentlig har de gode Borgere ligesom hin rige Mand, da de Indbudne ei vilde komme, stillet sig paa Gadehjørnerne og sanket de Blinde og Lamme, de Tørstige og Hungrige. Stadsen gik da for sig tre hellige Dage til Ende; der blev talt og drukket, spist og sunget; en af Aftenerne var der fire store „Festmahle,“ til hvilke enhver havde Adgang. Til Glæde og Opbyggelse for Gjæsterne fremvistes blandt andet en meget righoldig Samling „Reliquier“ fra hine berømmelige Dage, deriblandt en Samling af 130 Karrikaturer, største Delen rettede imod Keiser Napoleon; de maa have bragt mangen en tydsk Barm til at svulme af patriotisk Begeistring og Stolthed! Fremdeles en Seddel fra Byens tydske Kommandant til en Tobakshandler, hvori denne trues med „Blitz, Hagel und Donnerwetter,“ hvis de forlangte 12 Pd. Tobak ikke komme paa Timen. Ogsaa paa andre Steder gik Kommercen for sig; den gamle Kong Ludvig af Bayern indviede saaledes den Dag en „Befrielseshal,“ han har ladet bygge, ved hvilken Leilighed han bl. A. glædede sit Hjerte med at lade affynge et af sine egne velbekjendte Digte. Da han kom hjem til München igjen, modtog Borgerskabet ham ved en Deputation og gratulerede ham til, at han ikke havde forspist sig ved den patriotiske Fest; (dette maa være Meningen af Borgerskabets noget dunkle Udtalelser), en Lykønskning, som vistnok faa af hans Landsmænd Dagen efter Festen har kunnet rette til sig selv. Kortsagt, verdenbelysende og solskinstraalende, — som en af Festdigterne saa skjønt udtrykker sig, — blussede „Begeistringens Brand“*), og Seierstakken gjenlød „brausend wie ein Hochgewitter.“ Blitz, Hagel und Millionen kreuzhimmeldonnerwetter!

Men Sagen har sin alvorlige, sin sørgelige Side. At dette Folk, der er kaldet til at indtage saa vigtig en Plads, dette „store Kulturfolk,“ som ogsaa vi skylde saa meget, skal have Hjerte til at juble i vanvittig Stolthed over Forfædre, hvis Daadskraft, hvis Enighed de have glemt og vanslægtet fra, medens Ulykke og Skam truer dem udenfra, medens de indbyrdes sønderrive hinanden i den smaaligste Trættekjærhed, medens deres folkevalgte Mænd af en Minister hundses og jages hjem som uartige Drenge! Isandhed, hver enkelt Mand af dem gjorde bedre i at gjemme vel paa den Begeistring, han eier, trænge den sammen, og saa, naar Øieblikket kom, lade den træde ud i Handling, end saaledes, beruset af en skraalende Tilhørerskare, at lade den bryde ud og fordunste i et Ordskvalder, som han ikke er Mand for at indløse i Handling. Hvilken grusom Selvironi ligger der ikke i Ordene, naar man læser i et af Festdigtene: „Und vor wildem Schlachtengrauen, Büchsenknall und Schwerterschlag Sey verstummt in Deutschlands Gauen Redespiel und Festgelag,“ — og dog er det skrevet i god Tro, for at skraales frem af den larmende Hob, det er tomme Ord, en Phrase, — som alt det Øvrige. +

Mindesmærke til Erindring om „Folkeslaget“ ved Leipzig.

Den franske Salon i det 17de Aarhundrede.

(Af Jakob Falke.)

VI.

(Sidste Artikel.)

Saalænge Hotel Rambouillet endnu blomstrede, stillede dets Glands alle de øvrige Saloner i Skygge. Af disse gaves der en Mængde lige til op mellem den høieste Adel, i Husene Condé, Conti, Longueville, Montbazon, der alle i Genidyrkelsen søgte sin Nydelse og sin Berømmelse. De ere imidlertid alle Efterligninger, ikke en eneste af dem viser nogen fremtrædende Eiendommelighed. Først da selve Hotel Rambouillet blegner, blive vi var, hvorledes der imidlertid har dannet sig forskjellige Afarter, af hvilke nogle kunne gjøre Paastand paa en virkelig Originalitet, medens andre igjen kun ere matte Kopier.

Nenest og mest nær til det gamle berømte Mønster holdt de aristokratiske Kredse sig, og blandt dem var der ingen, der kunde maale sig med den, der samledes hos Markisen af Sevigné, den berømte Brevskriverinde.

En særegen Plads indtog Solonerne hos nogle mere frie Damer eller, om man vil kalde dem saa, Kourtisaner, af hvilke Marion de Lorme og den i uforgjængelige Ungdom og Skjønhed straalende Ninon de Lencos har opnaaet den største Berømthed. Den første af disse Damer havde rigtignok ikke stort andet Tiltrækkende ved sig end en Skjønhed, som hendes Samtidige beskrive som ganske vidunderlig; til Lykke døde hun, endnu før Aarene havde berøvet hende den. Anderledes var det med Ninon. Hos hende var det, at Aarene syntes at gaae umærkelige over hendes Skjønhed det Mindste, saa elskværdig og yndig var hun, saa rige Kundskaber besad hun; naar man dertil lægger en overlegen Forstand, den fineste Dannelse, saa er det ikke at undres over, at Dronning Christina af Sverige i egen Person aflagde et Besøg i den lille fortryllende Salon i Rue des Tournelles og forlod den aldeles indtagen af dens henrivende Værtinde. Det, som den originale Dronning gjorde, kunde rigtignok Paris's fornemme og ærbare Damer ikke efterligne, og det eneste kvindelige Selskab, man fandt der, blev derfor Ninon selv. Men dette var tiltrækkende nok til at samle Frankrigs fornemste og aandrigeste Mænd. Ligesom i Oldtiden Aspasia samlede Grækenlands Anførere og Viismænd hos sig, fængslede Ninon Condé og Moliére, Racine, Lafontaine, Boileau og mange Andre til sin Salon. I denne Kreds var det, Moliére for første Gang foredrog sin Tartuffe, en Figur, som netop Ninon havde gjort ham opmærksom

*) „Weltbeleuchtend, sonnenscheinig lodre der Begeistrung Brand!“

paa. Ved Siden heraf traf man, som da rimelig var, rigtignok et temmelig blandet Selskab, bestaaende af Elementer, som det aldrig vilde have faldt Hotel Rambouillet ind at optage.

Det væsentligste Kjendemærke paa den senere Salon var den udelukkende Interesse, den helligede Literaturen, en Interesse, som vistnok hverken var til Fordeel for Videnskaberne eller det aandelige Liv overhovedet. Overgangen dannede Mademoiselle de Scuderi med hendes Selskab, den saakaldte samedi. Søskenderne Georges og Madeleine de Scuderi nedstammede fra en gammel, men lidet betydende Slægt. Da de tidlig vare blevne forældreløse og ingen Formue besad, saa de sig nødte til at leve af literært Arbeide. Georges var vistnok ikke født til Forfatter; desuagtet manglede han hverken Phantasi eller Tanker, men vel Smag og Dannelse. Alligevel var han ganske heldig som dramatisk Forfatter, ja han kunde rose sig af, at fire Dørvogtere ved den første Opførelse af hans Amour Tyrannique vare blevne trykkede ihjel af den tilstrømmende Mængde. Baade Madeleine og Georges vare fortrolige Venner af Hotel Rambouillet og kom saavel der som i de andre bedste Kredse, kun Løverdagen gjemte de til sin egen Modtagelsesaften. De første Bind af „den store Cyrus" udkom i 1649, og nu fulgte det ene tykke Bind rask efter det andet, indtil 1653 det vidtløftige Værk afsluttedes med sit tiende og sidste Bind. Titel, Fortale og Efterskrift bære Georg Scuderis Navn; men det er temmelig sikkert, at det ogsaa er det Eneste af Bogen, han har skrevet; Resten, det vil sige hele Romanen selv, skyldes Søsteren, Noget som ogsaa var en bekjendt Sag for Samtiden.

Hvad Romanens Emne angaar, saa vilde den ikke være andet end en eneste kolossal Latterlighed, hvis den skulde være den persiske Cyrus's og Madanes Historie, — saa hede nemlig Hovedpersonerne. Men den er et fuldstændigt Billede af Pariserlivet paa Forfatterindens Tid, et Billede, der saavel i sin væsentlige Charakteer som i Personlighederne, ja endog i selve Begivenhederne maa ansees for aldeles paalideligt. Det er kun Navnene, der ere laante fra den persiske og græske Historie, Cyrus er Condé og Mandane Hertuginden af Longueville. Sig selv havde Forfatterinden ført frem paa Scenen som Sappho og under denne Maske givet et unegtelig temmelig flatteret Kontrafei af sit eget indre og ydre Physiognomi.

I 1654 begyndte hun at udgive sin anden Roman, „Clelie." I denne ere vi komne midt ind i Følsomhedens Tid. I „Clelie" var optaget det „Landkart over Ømhedens Rige" (royaume de tendre), som skyldte Løverdagssoiréernes mest følsomme Timer sit Tilvær, og som er noget af det Drøieste, man har budt den sunde Menneskeforstand. Paa dette Kart var alle de Betegnelser, som man kunde falde paa at bruge i „ømme" Situationer, optegnede som Stæder, Landsbyer, Floder o. s. v., og den, som svor Troskab mod dette Lands Fane og Farve, gjaldt som citoyen de tendre.

Hermed staa vi da midt oppe i det udartede Pretieusevæsen, og vi kunne ikke frikjende Madem. de Scuderi for al Skyld, hvormeget hun end protesterer mod at sammenblandes med de femmes savantes og précieuses ridicules, som hun selv dadler saa stærkt.

Om det i og for sig er vanskeligt at finde en Oversættelse for Ordet „precieux", saa turde det være saagodtsom umuligt at træffe et Udtryk, der rammede det Begreb, som det 17de Aarhundredes Salon forbandt med dette Ord, og det saameget mere, som det har Hensyn baade til Literaturen og Galanteriet. Det betegnede fra Begyndelsen af dem, og især de Damer, der tog Deel i Sprogrensningen, selv gjorde sig Umage for at tale i ædle og udsøgte Udtryk, og som i denne sin Stræben satte sig i Forbindelse med Literaturen og Literaterne. Snart knyttede sig da til det fine Sprog en Bestræbelse for en galant Omgangstone i det Hele taget. Dette var alt Tilfælde i Hotel Rambouillets Dage, og paa den Maade vare næsten alle Damerne der, med Markisen og hendes Døttre i Spidsen, précieuses. Men som det nu i Almindelighed traf sig saa, at deres naturlige, borgerlige Navne ikke mere passede til de skjønne Damers overvættes Aandrighed og derhos stødte ved sin simple Klang midt i det forresten saa raffinerede Sprog, gav de sig selv, i sin fortroligere Omgang, mere poetiske Navne. Saa hed f. Ex. Markisen af Rambouillet Arthenice, Madame Cornuel blev døbt Cleophile, Voiture Valerius, Chapelain Chrysantes, Sarazin Sesostris, selv Ludvig XIV blev i disse Skjønaanders Sprog Alexander, Richelieu Seneca, Condé Scipio, og da tilfældigviis en stor Deel preciøse Damer boede i et enkelt Kvartal af Byen, fik dette Navnet Atolien. Disse Navne bleve saa staaende, at Somaise kunde skrive en heel Dictionaire des précieuses.

Dette var nu i Hotel Rambouillet ikke Andet end en lystig Spas, som man ikke lagde videre Værd i. Men snart kom Efterlignerne, der baade manglede Aandrigheden og den sikre Takt, der tog Spøgen for Alvor og saaledes forvandlede hele Sagen til noget forskruet Sludder. Paa den Maade blev det et virkeligt socialt Onde, og det var i denne Skikkelse, at Molière greb det, førte det paa Scenen og overgav det til Efterverdenens velfortjente Latter.

Nordre Aurdals Kirke i Valders. Efter Photographi af M. Selmer.

Hvad den literære Side af dette Væsen angaar, havde Madem. de Scuderi alt stildret det i „Cyrus", idet hun som Karrikaturen af Sappho fremstiller Damophile. Denne pretiøse Dame, der anser sig selv for sit Kvartals Sappho, holder fem—sex Lærere, af hvilke den mindst lærde underviser hende i Astronomi; hun staar stedse i Korrespondence med Lærde og nedlader sig aldrig til at samtale med ulærde Damer. Paa hendes Bord seer man bestandig femten—tyve Bøger, af hvilke hun altid har en i Haanden, naar der kommer Nogen; ved Siden deraf bemærker man en Pensel, en Lyre og mathematiske Instrumenter. Paa den mest pedantiske Maade afhandles lærde Spørgsmaal, vanskelige Steder i Hesiod og Homer diskutteres, og om Natten anstilles astronomiske Undersøgelser.

Væsentlige Bidrag til disse Damers Charakteristik afgiver Molières to Stykker, les précieuses ridicules, opført 1660, og les femmes savantes, fra 1673, altsaa fra en Tid, da Hotel Rambouillet ikke mere bestod, og da Løverdagssalonen alt var sunket ned til et literært Koteri. Her er det fornemmelig Poesien, der beskjæftiger de unge og gamle Damer. Versemageriet var dengang blevet en smitsom Syge, og var, efter Pellisons lunefulde Skildring i „Madrigalbagens Protokol", gaaen ud i Forstuerne og Klædekamrene, stegen ned til Staldbrengene og Kokkepigerne. Det er bleven Mode, at Skjønaanderne i tidlige Morgenvisitter gaa fra Salon til Salon og bringe med sig de nyeste Vers fra den foregaaende Dag, som Peer eller Paal har lavet, hvorved de da tillige berette, hvad andet Nyt der har tildraget sig i „Ømhedens Rige" eller blandt „les chères", som de kaldte sig; thi det vilde være skrækkeligt, om en af de pretiøse Damer ikke blev bekjendt med alt Saadant. Derhos kritiseres, beundres og afbrændes gjensidigen Virak, hvad Digteren giver en saa kostelig Skildring af, at vi tilslut skjænke ham vort hjerteligste Bifald, naar den borgerlige, prosaiske Fader, der ikke forstaar et eneste Ord af hele Vrøvlet, endelig med en kraftig Ed beder dem gaae Fanden ivold med alle sine Romaner, Sonetter og Chansons.

Molière berører ogsaa den anden Side af dette Uvæsen, Galanteriet eller reent ud Koketteriet, thi til det, ja endog ud over det, var det kommet med Mad. de Sablé og Madem. de Scuderis romantiske Grundsætninger. Disse havde man først og fremst overført paa det virkelige Frieri, og udbannet dette til ordentligt Beleiringssystem. Den Forelskede, siger den brave Gorgibus's Datter i les précieuses ridicules, maa udtale skjønne Følelser, vise sig blid, øm og fuld af Lidenskab, og i sit Frieri iagttage de rette Former. Først maa han paa en Promenade, ved en offentlig Fest eller en anden lignende Leilighed see at faa den Elskede i Tale, eller endnu bedre lade sig indføre hos hende af en Slægtning eller Ven, og, naar han gaar bort, se drømmende og melancholsk ud. En Tid lang skjuler han sin Lidenskab for den elskede Gjenstand, aflægger imidlertid flere Besøg, og maa hver Gang føre en galant og aandrig Samtale. Naar Tidens Fylde er kommen, maa han gjøre sin Erklæring i en Have eller paa et lignende afsides Sted. Paa hans Erklæring følger et dydigt Vredesudbrud fra Damens Side, der for lang Tid forviser ham fra sine Blikke. Endelig finder han et Middel til at berolige hende og efterhaanden vænne hende til Lidenskabens Sprog, samt til endelig at fravriste hende Tilstaaelsen af hendes Gjenkjærlighed. Nu først komme de mangfoldige Eventyr, Rivalisme, en grusom Fader, Skinsyge, Klager, Fortvivlelse, Bortførelse, og hvad andet man kan finde paa.

Ved denne forud for Ægteskabet gaaende lange Roman kunde der imidlertid være adskillige Hager. Det kunde ikke være ligegyldigt for Familielivet og dets Moralitet, om Husets pretieuse Dame stedse havde om sig og hos sig et Slæng af et halvt Dusiu Herrer, der ledsagede hende overalt, paa Koncerterne, paa Promenaden, i Ruellen beleirede hendes Seng, paa hvilken hun laa magelig udstrakt og førte galante Samtaler, medens Manden, fjernet fra hende, maatte overtage Ledelsen af Huusvæsenet, om ei alt skulde gaa til Grunde. Under det aandelige Venskabs Skjul blev da meget, der videre tildrog sig, euphemistisk tilhyllet. Dog vi ville ikke aabenbare Ruellens Synder, om hvilke Ludvig XIV's Tid veed mere end Nok at fortælle.

Det varede heller ikke længe, før Bodfærdighedens Tid kom. Frankrig blev fattig paa Aand som paa Gods under „den store Konges" Regimente, og de gamle Saloner døde ud, uden at efterfølges af nye. Ludvig selv blev from under den gamle Maintenon, hun der, først som den aandrige Mademoiselle d'Aubigné, derpaa som den cyniske men talentfulde Forfatter Scarrons Hustru, havde gjennemgaaet det hele Pretieusevæsen i alle Grader og nu tilsidst, som naturlig var, var bleven gudelig. Da blev Hovedhængeriet Mode, ogsaa Salonen blev from og holdt Opbyggelser, medens den før havde gjort galante Vers og aandrige Vittigheder. Men den lod kun, som om den gjorde det, den Hykler! Neppe havde Kongen for sidste Gang foldet sine gamle Hænder og for sidste Gang lukket de Øine, han saa ofte i falsk Ydmyghed havde forvrængt, — før Regentskabet kastede fra sig den stinkhellige Maske, og et Sodoma og Gomorrha viser sig for vore forskrækkede Blikke.

Plyndringen af Zamoiskis Palads.

En forfærdelig Begivenhed har igjen fundet Sted i Warschau. Henimod Aften den 15de Oktbr. blev af en ubekjendt Haand en Bombe kastet udenfor Grev Zamoiskis Palads i en af Warschaus vigtigste Gader. Bomben sprang netop som General Berg kjørte forbi i sin Vogn. Hverken Generalen eller nogen af Hans saaredes, men dette saakaldte Attentat tjente de russiske Autoriteter til Paaskud for at falde over Grev Zamoiskis Palads, fængsle og forjage Beboerne, tage Paladset i Besiddelse i Kraft af Erobringsretten og forvandle det til Kaserne. Det er beviist, at der forud var givet Befaling af høiere Vedkommende til den hele Katastrophe. General Berg kom i alle Maader uskadt til Prinds Beboutoff, klager over det Attentat, for hvilket hans Person har været Gjenstand, og befaler, at der skal sættes Ild paa Paladset og samtlige Beboere nedsables. Prinds B. bringer Generalen til at gjøre nogle Modifikationer i denne Befaling, ved at gjøre opmærksom paa, at Zamoiskis Palads kan konfiskeres og bekvemt forvandles til Kaserne. Ingen Russer betænker sig længe, naar han har Valg mellem Tyveri og Mord: han myrder blot for at stjæle. Det var altsaa efter fuldt Overlæg, at man udsendte et Detaschement Infanteri, ledsaget af Kosakker, for at udføre Ødelæggelsesværket. Paladset overfaldtes af Soldater, hvilke man havde tilraabt Suwaroffs berygtede Ord i 1794: „Morer Eder, mine Børn!“ General Korff tilføiede: „Jeg giver Eder hvad I forefinde i Paladset.“ Man begyndte med at indkaste Vinduer og opbryde Døre; derpaa saa man Officierer kaste ned Møbler, Speile, Uhre, Pianoer, kostbare Malerier, Kunst- og Luxus-Gjenstande, som Soldaterne opstablede midt paa Pladsen ved Foden af Copernicus's Statue for at stikke Ild paa den samlede Masse. Ligeledes opbrændtes Grev Zamoiskis Familie-Archiver, alle Protokoller tilhørende Dampskibs-Selskabet, samt flere Millioner Florins i Kreditiver. En kostbar Samling orientalske Kuriositeter, der tilhørte den berømte Orientalist, Senior for Warschaus Universitet, Kowalowski, opbrændtes ogsaa af disse nye Vandaler. Da Mørket faldt paa, hentedes Vogne, hvorpaa Officierer og Soldater pakkede Linned, Gangklæder, Sølvtøi og Peltsværk, og under sikker Eskorte førtes Byttet til Citadellet. Plyndringen standsede først ved Nattens Frembrud, da intet mere var at tage; derpaa førtes ud paa Gaardsrummet Paladsets samtlige mandlige Beboere, endogsaa flere Personer, der blot midlertidig eller tilfældig opholdt sig der; det samlede Antal beløb sig til 150 Personer, som Samtlige førtes til Citadellet. Mellem Ofrene for dette nye russiske Barbari nævnes Ladislas og Stanislas Zamoiski, de to Prindser Lubomioski samt Bercenski, den berømte Pianist Chopins Svoger, hvis Portræt, et Mesterværk af Ary Schefer, sendt Søsteren Madame Bercenska, ligesaalidt skaanedes som den store Kunstners Piano — Alt blev ubarmhjertig kastet i Flammehavet. En Juveleer-Boutik, et Mode-Magazin og et Cigar-Udsalg, samt flere omliggende Huse, plyndredes og Eierne ere bragte til Betlerstaven. Man beregner Ødelæggelsen i Nabohusene til 20 Millioner Florins. Da Paladsets samlige Beboere vare bortførte til Citadellet, udjoges Kvinderne med den Erklæring, at Paladset nu var Kaserne og at de ikke maatte understaae sig til igjen at sætte Foden der. For at sætte Kronen paa denne Seier, sang drukne Officierer inde i Paladset ved det dækkede Taffel, medens drukne Soldater dandsede omkring Ilden i Gaardsrummet og fortærede hvad der var forefundet af Levnetsmidler. Der maa lægges Vægt paa at dette Hærværk øvedes en Time efter Explositionen eller det saakaldte Attentat, samt at General Bergs Tropper øvede Vold mod flere hundrede Personer, som man der engang gjorde Forsøg paa at give Skyld for Attentatet. Bomben kastedes fra en Hyrevogn og der ymtes om, at en russisk Soldat havde Befaling til at udføre denne smukke Daad. Om nogle Dage vil det naturligviis hedde i russiske Depescher, at der er fundet Vaaben og Krigsforraad i Paladset. Det vil være ligesaa begrundet som Beslaglæggelsen af samtlige Warschaus Klostre under Paaskud af, at der i Benediktinernes Kloster er fundet en gammel rusten Sabel.

Polakkernes Vinter imødesees med Gru af enhver Polens Ven. I Granskovene slibes Ljaaerne af stumme Krigere, medens deres Præster halvsagte synge Sjelemesser for de Døde. De mørke Krigere lytte, men ikke efter Sangen. De lytte efter en Lyd fra Vesten, en Lyd, der siger dem, at Frankrig endelig bringer Ofrene Frelse, Bødlerne Straf. De lytte, men nei, de høre blot moskovitiske Kugler pibe i Trætoppene og Echoet af Murawieffs Haanlatter. Hvem bekymrer sig vel om de mørke Krigere? Disse Mænd, der dø, idet de omfavne Krucifixet og hviske Fædrelandets Navn, det er Banditter, — — ingen Medynk med Banditter, ingen Medynk med disse Mødre, hvis Døtre bortslæbes med disse Oldinge, i hvis Aarer Kosakkernes Landser ikke finde en varm Blodsdraabe mere. De Elendige bringe jo Koursen til at falde, de forstyrre de londonske Kjøbmænds Nattesøvn. Lyttede man efter deres Skrig, vilde hele Europaa staae i Flammer. Lykkeligviis hører Ingen paa dem, endnu nogle Uger, og disse Fredsforstyrrere ville have faaet Løn som forskyldt. Vinteren kommer, Vinteren, denne Russernes vigtigste Allierede, Skovene ville ingen Blade mere have og over Markerne lægger sig et hvidt Liigklæde, hist og her rødt af Gjenskinnet fra Ildbrandene. I vild Fart ville Kosakker galoppere gjennem Stæder og Landsbyer, hylende deres Faders, Czarens, Navn, Sablen mellem Tænderne, Brandfaklen i Næven, og over de nøgne udhungrede Polakker, ville de falde og udstøde Glædesbrøl for hver ny Umenneskelighed. Gruelige, gruelige Dage staae for Døren. Hidtil var det blot en Idyl, men da bliver det Alvor, ingen halve Forholdsregler mere. Blod vil flyde i Strømme, alle Slotte ville falde, alle Landsbyer antændes til uhyre Glædesblus — kun Kirkerne vil man skaane for at bruge dem til Stalde. Og Warschau, den sørgende Stad, vil i et Anfald af vanvittig Fortvivlelse reise sig. „Ild paa den rebelske Stad! Ingen skaanes! Barnet rives fra Moderens Bryst!“ Bomber og Granater krydse hinanden i Luften. Et Jammerskrig hæver sig mod Himlen og — Alt er forbi.

Og naar Foraaret saa vender tilbage, vil man i en affides Krog af Lithauen see de sidste Insurgenter dø, bedækkede af Saar ved Foden af et Krucifix og den Døendes fortvivlede Blik vil spørge den Korsfæstede, om Czaren da ogsaa har afsat Gud i Himlen. Hvorefter Alexander den Høimodige vil tilstaae Polakkerne Amnesti! Og i lange Aarrækker vil Kornet gro frodigt paa polske Marker og den Fremmede vil spørge, hvoraf det monne komme, at Roserne have saa glødende Farver? Og om et Sekulum vil Historien sige: „Østerrig talte om Frihed, England bedækkede Havet med sine Flaader og Frankrig havde 600,000 Soldater, da denne Forbrydelse blev begaaet.“ Men nei, Historien vil tie, den vil være paa Seierherrernes Parti. Og den moskovitiske Edderkop vil udstrække sit Spind fra Chinas Have til Atlanterhavet, og med Tiden lære vel Franskmændene at blive Kosakker.

M.

Literatur og Kunst.

Don Qvixote. Den sindriige Adelsmands, Don Qvixote af la Mancha's Levnet og Bedrivter. Af Miguel de Cervantes Saavedra. Oversat af Charlotte Dorothea Biehl. Anden Udgave, revideret af F. L. Liebenberg. Med 21 Tegninger af Prof. W. Marstrand. Kbhvn. Wøldikes Forlag. H. 1—4. Udkommer i 20 Hefter à 17 ß norsk. — Der gives intet komisk Digterværk, der i den Grad er blevet en Fælleseiendom for den hele europæiske Læseverden, som Cervantes's Don Qvixote. Ved en mod Riddervæsenet og Ridderromanerne rettet gjennemført træffende Satire, der har Almeengyldighed selv efterat Foranledningen er borte, ved en Række pudsige og anskuelige Situationer, og et den hele Fremstilling krydrende djærvt Vid, frembyder denne Roman en til hver Tid tiltalende Læsning, som med Hensyn til Virkning er stillet udenfor Modesmagens Omskiftelser. Dengang Bogen kom ud, var den, ligesom saamange andre Arbeider, hvortil Forfatterne forud satte de største Forhaabninger, nærved at strande paa Pulikums Fordom og Ligegyldighed, og saaledes synke hen i Forglemmelse. Men Cervantes udfandt — som bekjendt — et ganske eiendommeligt Middel herimod, idet han, førende sig Publikums Lyst til Skandale til Nytte, udgav et anonymt Flyveskrift, hvori hans Arbeide beskyldtes for at være en nærgaaende Satire paa endeel høitstaaende Personer, og hvorved Publikum saaledes lokkedes til at læse Bogen, hvilket var Alt hvad der behøvedes for at den skulde gjøre en sikker og varig Lykke. — I omkring hundrede Aar har nu Don Qvixote gjennem Oversættelser været en tilgjængelig og yndet Lekture i de fleste europæiske Literaturer. I den dansk-norske Literatur indførtes den for første Gang 1776 ved den Oversættelse, som nu for anden Gang fremtræder. Oversætterinden Charlotte Dorothea Biehl — en i sin Tid ligesaa produktiv som yndet Skuespil- og Novelle-Forfatterinde — var bleven opmuntret til sit Arbeide af den daværende spanske Minister i Kjøbenhavn, Emanuel Delitála, af hvem hun i det Øiemed lærte det spanske Sprog; og hun udførte Værket med Kjærlighed og Omhu. Navnlig maa man beundre den Rigdom paa danske Ordsprog, som Oversætterinden har bragt i Anvendelse. Ogsaa de komiske Partier ere anerkjendte som meget heldigt gjengivne, og ialfald maa man, ved at betænke, at Oversættelsen er af en Dame, forbauses over den Dristighed og Frihed for alt Snerperi, hvormed Originalens drøie Vittigheder og Djærvheder ere gjengivne. At Oversættelsen dog ofte i Nutiden vil støde Læserens Sprogøre og hist og her findes bred og stiv, følger med Nødvendighed af den Tid og det Sprogstadium, som den tilhører. Men det er saalangt fra at dette skader, at selve Fortællingen — som naturligviis ogsaa har sine Mærker af en tilbagelagt Forfatterperiode — ofte paa Grund af Sprogets Archaismer blot træder frem som et mere harmonisk Heelt, som en ældre dansk Original. Navnligen vil Cervantes's djærve Vittigheder, hvormed kun Holbergs kunne samstilles, ved at gjengives i et til denne saa nær grændsende Sprog for alle Kjendere og Yndere af den udødelige Komiker gjøre en saa at sige parallel og behagelig Virkning.

Hr. Wøldike har for sin nye Udgave erhvervet en Udgiver, der har Ord for at være den kyndigste i Danmark, og uden hvis Bistand ialfald intet ældre Skrift kan optrykkes, medmindre Forlægger og Udgiver ville udsætte sig for at blive udskjældte for literær Vandalisme af den danske Stats Sprogpensionist, J. Levin. Vi have imidlertid ved at konferere Liebenbergs nye Udgave af Dorothea Biehls Oversættelse med denne selv blot paa den første halve Side fundet over tyve Afvigelser, og det for en stor Deel saadanne, som hverken fra Meningens eller et sproghistorisk Synspunkt kunne forsvares. Oversætterskén skriver og maatte skrive: siden, levede, totredie Dele, allerede, sige, vige osv., men Hr. Liebenberg antidaterer hendes Orthographie og skriver siiden, leevede, toe tredie Deele, allereede, siige viige, osv. Dette er en Utilbørlighed, værre end nogen af dem, Hr. Liebenberg Levin have paatalt hos andre Udgivere. Det er en Tilsidesættelse ikke blot af alle rimelige Kritik-Krav, men ogsaa en praktisk Absurditet. At et ældre Skrift gjengives i en nyere Orthographi har et stort Forsvar i Hensynet til Nutidens almindelige Læsere, der let stødes ved forældede, for dem uvante Former. Men at man i en ny Udgave af et Skrift paabyrder dette en aflagt Orthographi, der er ældre end selve Skriftet og fremmed for dets Forfatter, tør være noget hidtil Uhørt, selv om det maatte vise, sig at Udgiveren har havt til Hensigt, paa Analogiens Basis at skabe en kunstig Konformitet med vedkommende Forfatters Skrivemaade forøvrigt. — Enkelte Ændringer og Ombytninger af Ord synes at være foretagne for at føre Oversættelsen nærmere Originalen eller maaske rettere Tiecks tydske Oversættelse, — thi Hr. Liebenberg forstaar vistnok ligesaalidt som Anmelderen Spansk. — For almindelige Læsere gjør vel Liebenbergs Fremgangsmaade ikke synderligt fra eller til, da naturligviis Bogens evigtfriske Indhold er uforandret; men i literær Henseende maa den, som sagt, høilig dadles.

Hvad der giver den nye Udgave et særeget Værd tiltrods for Liebenbergs større eller mindre „sprogmonumentale“ Udgiver-Nøiagtighed, er de Tegninger af Prof. Marstrand, hvormed Udgaven illustreres istedetfor den gamle Udgaves Kobbere. Marstrand, der som bekjendt har leveret saa mesterlige Tegninger til forskjellige Scener af Holbergs Komedier, var mere end nogen anden nordisk Kunstner kaldet til at opfatte og fremstille Cervantes's komiske Typer, og man bør derfor være Forlæggeren meget taknemmelig for det artistiske Tillæg, hvormed han har vidst at berige sin nye Udgave af Cervantes's Mesterværk. Ikke mindre Tak bør man vide ham for det smukke Udstyr og for den Omtanke, han har viist, ved at ombytte de latinske Typer i Dorothea Biehls oprindelige Oversættelse med Fraktur, hvilket ikke blot vil være en Behagelighed for enkelte Læsere, men ogsaa skaffe Bogen Indpas, hvor den gamle Udgave ikke fandt det. Thi naar Schaldemoses slet udstyrede og hellerikke for indre Fortrin bekjendte Oversættelse har vundet et stort Terrain fremfor Biehls, har unægtelig dens gothiske Tryk deri havt en ikke ringe Deel. — Ved sit indre Værd og saaledes artistisk og typographisk udstyret, som Bogen foreligger paa Dansk, vil den, trods de paapegede Mangler, være en Prydelse for ethvert privat Haandbibliothek.

— Paa Johan Dahls Forlag er idag udkommet **Kongs-Emnerne**. Historisk Skuespil i fem Akter af Henr. Ibsen. 217 S. 8, foruden et Musikbilag, Margaretes Vuggesang, komponeret af Emma Dahl. (En Ameldelse af dette store Digterarbeide skulle vi senere levere.)

— Hr. Billedhugger Bergslien, der i Sommer erholdt et Stipendium, vil forblive i Christiania Vinteren over for at udføre et Minervahoved, der skal anbringes — i Sandsten — som Ornament paa den nye Museumsbygning i Bergen. — Hr. O. H. Fladager har erholdt en lignende Bestilling, nemlig paa at modellere Byens Vaaben til det nye Raadhuus, der nu opføres her i Christiania. Det er behageligt at see, at man begynder at føle, hvorledes alle Kunster maa træde sammen for fyldigt og klart at kunne udtale det, som hver enkelt af dem i sin Isolation kun vil fremhæve en enkelt Side af, og vi haabe, at Architekturen fra nu af hos os mere og mere maa tage sig af sine tvende Søsterkunster, tage dem under sin strænge Tugt, men ogsaa understøtte dem med sin strænge Arm. Siden Universitetets geniale plastiske Kroning har man øiensynlig været noget ængstelig for at anvende Billedhuggerkunsten, men med Tiden vil vel baade Storthingsbygningen og Raadhuset og Slottet og mange andre Bygninger faae den lille Smule „overflødig“ Udsmykning, som de saa inderlig trængte til, for dog at hæve sig noget over den strænge Nødtørft. Fra Hr. Fladagers Haand skal man tillige kunne gjøre sig Haab om at erholde en Medaillon af Prof. P. A. Munch efter den smukke Buste, Kunstforeningen eier. En saadan, reduceret f. Ex. til samme Størrelse som Hr. Glosimodts bekjendte Portræt af Prof. Schweigaard, vilde vistnok, — især naar man som Pedant dertil fik Prof. R. Keysers Billede, — være en smuk og kjærkommen Gave for Mange.

z.

— Hr. E. Haberbier maa reent være gaaen vort Publikum af Minde, siden han for 13 Aar siden var her. Til Trods for, at en af vore første musikalske Autoriteter i Morgenbladet opfriskede Erindringen om ham, havde der til hans tvende Koncerter beklageligt nok, — vi mene beklageligt for Publikum, — kun indfundet sig et forholdsviis ringe Antal Tilhørere. Det store Publikum vil han formodentlig først da drage til sig, naar Theaterdirektionen sætter sig i Forbindelse med ham, og benytter sig af hans mægtige Toner, til at trække Tilskuerne til nogle opnyttede Smaastykker.

z.

Norge.

Christiania. Under 24de Oktbr. er perf. Kapellan F. M. Lied udnævnt til Sognepræst i Altens Sognekald; Stiftskapellan i Tromsø Stift F. G. Bruun til Sognepræst i Talvigs Sognekald; Kand. theol. J. L. F. Buch til Sognepræst i Værø; Overlærer ved Bergens lærde Skole L. O. Schøning til Rektor ved Stavangers lærde og Realskole; Kand. philog. C. W. Bøbert til Adjunkt ved samme Skole; Adjunkt ved Bergens lærde Skole Chr. Henriksen til Overlærer ved samme Skole; Overlærer ved Drammens lærde og Realskole Hans H. Petersen til Overlærer ved Throndhjems lærde Skole; Adjunkt ved Christianssands lærde og Realskole C. F. Feilberg til Overlærer ved Molde lærde og Realskole; Kand. theol. E. F. Barth Horn til Lærer ved Askers Skolelærerseminarium; Amtmand i Stavanger Amt A. Th. Harris til Sorenskriver i Nordre Jarlsbergs Sorenskriveri; konst. Politifuldmægtig i Christiania C. F. J. Steen til anden Politifuldmægtig sammesteds; Høiesteretsassessor Jacob Aall til Statssekretær; Kand. juris J. E. C. Nielsen til Fuldmægtig i Departementet for det Indre; Kand. med. F. C. S. Hoffmann til Distriktslæge i Stegens Distrikt; Distriktslæge i Rollags Distrikt O. J. L. Sparre til Distriktslæge i Ytre Hardangers Distrikt; Distriktslæge i Indre Søndfjords Distrikt C. B. Vidsteen til Distriktslæge i Ytre Søndhordlands Distrikt, samt Chr. C. Steenstrup til Værksmester ved det mekaniske Værksted i Carljohansværn.

— Under s. D. er Distriktslæge i Saudlands Distrikt, J. J. Langberg og Universitetsbibliothekar Fr. Wilh. Keyser ifølge Ansøgninger forundte Afsked i Naade, Sidstnævnte med aarlig Pension 800 Spd. og med Bevidnelse af Hs. Maj. naadigste Tilfredshed med hans lange og fortjenstlige Embedsvirksomhed.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 45. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 8de November 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

De skandinaviske Lærdes Arbeider
for oldnordisk Sprog og Literatur i den nyere Tid.

(Efter Prof. Møbius's Foredrag paa Philologmødet i Meissen meddeelt af J. L.)

III.

Jeg vender mig sluttelig til Nordmændene. Norge, Norrøna'ens oprindelige og ældste Hjem, skulde alligevel iblandt de øvrige skandinaviske Lande være det sidste, hvor en videnskabelig Granskning og Bearbeidelse blev den til Deel.

Norge, mere end 400 Aar forenet med Danmark, deraf i næsten 300 Aar som Provinds, maatte i dette lange Tidsrum gjøre Afkald paa enhver Løftelse og Virksomhed i national Retning; det danske Sprog, indført som Skriftsprog og det Sprog, der lød fra Prædikestolen og for Retten, lod enhver videnskabelig og literær Virksomhed fra Nordmændenes Side gaae op i den danske; Mænd som Schøning og Holberg, Gunnerus og Wessel gjaldt for danske Historikere, danske Digtere, Kjøbenhavn var ogsaa for Nordmændene som for de Danske Hovedstad og Universitet.

Dog 1814, forenet med Sverige, bliver det et frit Land; Oprettelsen af et Universitet i Christiania var gaaet kort forud, og var der noget Felt for den unge norske Videnskab, hvor den friskeste og livligste Virksomhed strax udfoldede sig, saa var det paa den nordiske Old- og Historieforsknings Omraade.

Var det end her, som andetsteds, kun enkelte Lærde, fra hvem Impulsen oprindelig udgik, den var dog aldrig bleven saa følgerig, hvis ikke paa den ene Side netop hine Mænd, og fremfor alle Een af dem, med saa betydelig Begavelse havde forenet en saa omfattende og en saa energisk Virksomhed, og dersom paa den anden Side denne Impuls ikke havde fundet Folket saa forberedt og modtageligt. De for vort Aarhundrede saa charakteristiske, hos alle Europas Folk mere eller mindre vaagnede Nationalitetsbestræbelser kunde ingensteds finde en modtageligere Jordbund, end netop hos Nordmændene, hos hvem de, engang vakte, nu ogsaa saameget villigere optog Alt, hvad der var egnet til at styrke og protentsere dem. Og hvad kunde vel i høiere Grad formaaet dette end Henviisningen til den nationale Oldtid med dens aandelige Skatte i Sprog og Literatur, hine Skatte, hvilke i Aarhundreder vare tagne til Indtægt af andre Folk som deres, og som nu ligesom maatte tilbageerobres for sit rette og egentlige Hjem? Men ikke blot dette. Den Erkjendelse, at det var Norge ved Siden af Island, som det saakaldte oldnordiske Sprog og Literatur alene tilhørte, at det gamle Sprog i Eddaerne, Sagaerne osv. ikke, som man hidtil almindelig havde paastaaet, tilhørte det hele Norden, at det megetmere ene og alene nærmest var Nordmændenes, de hjemlige Forfædres Sprog, der først mod Slutningen af det 9de Aarhundrede havde bragt det til Island, — denne Erkjendelse blev ikke nogen blot theoretisk, ikke blot Resultat af lærd Forskning, men den blev Nationen selv til levende Overbeviisning fra det Dieblik af, at den gjenfandt dette gamle Sprog i sit eget Folkesprog, d. e. i hine Dialekter i Norges affidesliggende Fjelddale, hvor de trods det danske Skriftsprog i Byerne holde sig i uformindsket Kraft, hvor den gamle Norrøna, lever den Dag idag, saavidt et ikke længer i Literatur pleiet, men kun talt Sprog formaar det.

Denne Samklang i den videnskabelige og folkelige Erkjendelse, begrundet i Kjendsgjerningernes simple Sandhed, hiin raske Pulseren af den nationale Følelse, Glæden over og den almindelig udbredte Deeltagelse i den nyaabnede Oldtid, hvor man snart følte sig saa hjemme, Statens Tiltræden med sin Understøttelse, endelig Stiftelsen af to Selskaber til Udgivelse og Udbredelse af oldnorske Skrifter — dette var det og er det fremdeles, som danner den Modergrund, hvori den nordiske Philologi hos Nordmændene hviler, og som den befrugter paa samme Tid som den selv henter immer ny Styrke og Næring fra dem.

Naar man nu betænker, hvad her er udrettet, hvor meget, hvor betydeligt, i Betragtning af de ydre Omstændigheder, det i Begyndelsen kun ringe Antal Arbeidere, det korte Tidsrum, i hvilket det skede, saa bliver vor Forbauselse kun saa meget større.

Her var ingen Islændinger, saaledes som engang i Stockholm og Upsala, som engang og fremdeles i Kjøbenhavn, hos hvem man kunde søge Underviisning i det gamle Sprog; her fandtes ikke i fjerneste Maade, saaledes som i de nævnte Byer, hine rige Skatte af Haandskrifter, der ere af saa stor Betydning, ikke blot til Vækkelse af, men ogsaa som Befordrere og Hjælpere til dette Studium. Alligevel var det ikke, saaledes som overalt andetsteds, Islændinger, hvem man som de hidtil eneste Kompetente overdrog Udgivelsen og Bearbeidelsen af de gamle Skrifter, men det var Nordmændene selv, som overtoge dette Arbeide, og dette paa en Maade, hvilken Islændingerne gjentagende og i fuldeste Maal ikke blot skjænkede sin Anerkjendelse, men tilsidst endog maatte erkjende som en i enhver Henseende jevnbyrdig Stræben.

Naar jeg nu skal nævne de Mænd, der som Stiftere af den nordiske Philologi i Norge og som dens virksomste Befordrere have sikret sig et uforgjængeligt Minde i sit Studiums Annaler, saa er det disse Fire: den geniale Peter Andreas Munch i Spidsen, Rudolf Keyser, begge fulgte og understøttede af Chr. Lange og Carl R. Unger. Af disse er Unger fortrinsviis Philolog og virksom som Grammatiker og kritisk Bearbeider af de gamle Skrifter, Lange, Rigsarchivar og med Unger Udgiver af den kostelige Samling af norske Diplomer, Keyser Historiker, Philolog og Antikvar tillige, Munch endelig ikke blot forenende i sig alle de Nævntes Virksomhed, men langt overbydende den.

Dette Firkløver af Mænd, som enhver Nordmand kjender og med Stolthed betegner som sine, og hvis mest glimrende og rige Samvirken fylder Fyrgetyve-Aarene (den oldnordiske Philologis Guldalder i Norge) — desværre! det er allerede tyndet ved Døden: Chr. Lange † 1861, Munch, endnu ikke 53 Aar gammel, † den 25de Mai i dette Aar i Rom. R. Keyser havde neppe naaet Tresindstyverne, da han formedelst tiltagende legemlig Svækkelse blev nødt til at trække sig tilbage fra alt Arbeide; dog i fuldeste Kraft virker Carl Unger, og allerede optræder den ungdommelige Sophus Bugge, lovende Meget paa dette Feldt.

Efterat jeg saaledes har forsøgt at bestemme de enkelte skandinaviske Folks Andeel i og Stilling til den oldnordiske Philologi, gaar jeg over til at angive hvad der af dem er bleven præsteret paa de allerede betegnede Felter, i oldnordisk Grammatik, i Kritik og Interpretation af oldnordiske Skrifter.

Medens den tydske Philologi har udviklet sig af den tydske Middelalders Poesi, er den nordiske udgaaet fra Historieskrivningen, fra Sagaerne. Medens det i Tydskland nærmest kun var en poetisk Interesse, som førte til Studiet af de gamle Heltedigte og Kvad, var det her fremfor alt Begjærligheden efter at erfare, hvad vel de nyopdagede, saa længe skjulte Kilder monne bringe til Kundskab om Oldtiden. Om en videnskabelig Behandling af disse Literaturlevninger var der i Begyndelsen ikke Tale, den udviklede sig først efterhaanden, og var ligesom hos os, forbeholdt en senere Tid.

Jeg skal først tale om den gamle Literatur, og da spørges der om: 1) hvad er blevet udgivet? 2) hvorledes er det blevet udgivet?

Medens tidligere ene og alene Indholdet var det bestemmende Synspunkt ved Valget af hvad der skulde udgives, er dette i den nyeste Tid ogsaa udstrakt til dettes formelle Beskaffenhed. De historiske Hovedværker, der berige og udvide Kundskaben om det gamle og ældste Norden (og hertil regnedes ogsaa begge Eddaerne) bleve bragte i Trykken i et forholdsviis ikke meget langt Tidsrum, saaledes at i nærværende Dieblik ikke een Saga er igjen, som ikke er udgivet. I den nyere Tid har man imidlertid af den endnu paa langt nær ikke udtømte Rigdom af Haandskrifter ogsaa trukket frem et betydeligt Antal saadanne Værker, som uden nogensomhelst Berøring med den nordiske Historie eller med Norden overhovedet, deels besidde en literærhistorisk, eller maaskee rigtigere kulturhistorisk Interesse, deels ved sin høie Alder have et stort Værd i sproglig Henseende (at i mange Værker begge Interesser findes forenede, behøver ikke udtrykkelig at fremhæves). De første bestaae mest i Oversættelser af latinske og franske Originaler, fornemmelig Romaner (de saakaldte Riddarasögur), de sidste ere, som let begribeligt, af meget forskjelligt Indhold, dog mest theologiske Skrifter, Homilier o. desl.

Men medens saaledes meget lidet af det, som ved sit Indhold havde Betydning for Nordens Historie, stod tilbage at udgive, lod det Udgivne saameget mere tilbage at ønske med Hensyn til den Maade, hvorpaa det var udgivet, saaledes at en ny Udgivelse blev en bydende Nødvendighed.

Her have nu Islændingerne og Nordmændene, hvilke vi have lært at kjende som de eneste af Skandinaverne, der havde Lyst og tillige Evnen til en saadan Virksomhed, deelt Arbeidet imellem hinanden saaledes, at Islændingerne have valgt de Værker, som angaae Islands Historie, Nordmændene de, der angaae Norges, baade de, der ere forfattede i Norge, og saaledes udgjøre den specifik-norske Deel af Oldliteraturen, og de, som omendskjønt forfattede af Islændinger, dog behandle den norske Historie.

Af de af Islændinger udgivne Værker, som angaa Islands Historie, ere flere nævnte ovenfor: den islandske Diplomsamling af Jón Sigurdsson, de islandske Biskopssagaer af Gudbrand Vigfusson, de fordetmeste mindre islandske Sagaer i det nordiske Literatursamfunds Samlinger, f. Ex. Gisle Sursons Saga af Konrad Gislason, Bjarnar Saga Hitdœlakappa

af Haldor Fridriksson, osv., navnlig ogsaa den saakaldte Graagaas efter Codex regius af Vilhjalmur Finsen.

De norske Værker — forsaavidt de vare forfattede i Norge selv, og ikke, saaledes som Tilfældet er med den langt overvindende Del af Oldliteraturen, paa Island af Islændinger — disse Værker var det naturligvis, med hvis Udgivelse den unge norske Philologi først gav sig ifærd. Saaledes fremfor alt den prægtige Samling af de gamle norske Love af Keyser og Munch, de norske Diplomer af Lange og Unger; Eddadigtene, hine vel paa Island samlede og opskrevne, men allerede for flere Aarhundreder tilbage i Norge digtede Kvad fra den nordiske Gude- og Helteverden, udgivne af Unger under Munchs Navn; Kongespeilet, som man formoder, forfattet af den norske Konge Sverre († 1202), dette i stilistisk Henseende enestaaende Værk, denne sande Pryd for de oldnordiske Literaturer, udgivet af Munch, Keyser og Unger; Fagrskinna, en norsk Kongekrønike, ved Munch og Unger; Olaf den Helliges Saga (1849) af Keyser og Unger; de to sidste ligesom ogsaa den af Unger udgivne Alexanderssaga og Stjórn have Islændingerne ikke uden heftig Modsigelse gjort Fordring paa som sig tilhørende. De tvende sidstnævnte Værker (Alexanderssaga og Stjórn) høre allerede til de ovenfor nævnte Oversættelser eller meget mere Bearbeidelser af latinske og gammelfranske Originaler, hvoraf den oldnorske og især den ældre islandske Literatur besidder saa særdeles mange. Efter tydske Kvad og Fortællinger er Diðrikssaga bearbeidet; ved den fortræffelige Udgave af denne Saga har Unger indlagt sig en ganske særegen Fortjeneste.

Af Værker angaaende Norges Historie, men forfattede af Islændinger, kunne mærkes: Olaf Tryggvesons Saga efter Odd Munks latinske Original, udgivet af Munch; Olaf den Helliges Saga af Snorre, ved Munch, og Flateyjarbók, der udgives af Unger.

Spørges der saa om Maaden, hvorpaa de gamle Skrifter ere blevne udgivne, saa maa, hvad Kritik og Fortolkning angaar, bemærkes, at der om den sidste kun kan være Tale i ganske ringe Grad. Den indskrænker sig, hvad Forstaaelsen af det Sproglige angaar, til vedføiede Oversættelser paa Latin eller Dansk, af hvilke de latinske, tildeels mønsterværdige, af Svbj. Egillsson forfattede turde ansees for uovertræffelige, — fremdeles til mere eller mindre udførlige Glossarier, prosaiske Opløsninger af Skaldeversene; for den reelle Forstaaelse er man for det meste henviist til de sammenhængende Fremstillinger af den nordiske Historie, Mythologi o. l., og navnlig byder her Munchs „det norske Folks Historie" for Norden overhovedet som specielt for Norge og Island en yderst righoldig Kommentar.

Det Samme gjælder om den literaturhistoriske Vurderen af de enkelte Værker, ja om ældre nordisk Literaturhistorie overhovedet. Bortseet fra de meget værdifulde Bidrag, som Inledningerne, fornemmelig i de norske Udgaver, i denne Henseende indeholde, og nogle spredte Afhandlinger, navnlig i det islandske Tidsskrift Safn af Gudbr. Vigfusson, Jón Torkelsson, Svenn Skulason, og i Annaler for nordisk Oldkyndighed af Gisle Brynjulfsson og Benedikt Grøndal (en Søn af Sv. Egillsson), er man dog endnu bestandig henviist til de ældre Værker; en oldnordisk Literaturhistorie ventes af den danske Lærde Peder Thorsen.

(Her gik Forfatteren over til at omhandle den kritiske Fremgangsmaade ved Udgivelsen af de gamle Skrifter, idet han først gjorde opmærksom paa de forskjellige Arter af Udgaver — diplomatisk aftrykte Udgaver, Udgaver med Normalsprogform osv. — dernæst udførlig redegjorde for de gamle Haandskrifters Beskaffenhed og indbyrdes Forhold. Derefter afsluttede Forf. sit Foredrag med nogle Bemærkninger om Behandlingen af Oldsprogets Grammatik, som vi senere skulle gjengive.)

Tvedestrand med dets nye Kirke.

Ladestedet Tvedestrand har hidtil hverken ved Folkemængde eller Handelsrørelse været af synderlig Betydning. Men de fortrinlige nye Veie, hvorved Stedet siden 1857 i tvende Retninger er sat i Forbindelse med de tilgrændsende Landdistrikter i Forening med den nu opblomstrende Skibsfart lover det for Fremtiden en større Omsætning og Udvikling. Den i November 1861 indviede nye Kirke giver ogsaa Stedet et anseeligere Udseende, end det, uden Gudshuus eller nogen anden offentlig Bygning, før havde.

Tvedestrand ligger i Nedenæs Amt, omtrent midtveis mellem Arendal og Øster-Riisør, i Bunden af den fra Havet indstikkende fem Fjerding lange Oxefjord, hvor det indeklemt af Fjelde paa alle Kanter har et amphitheatralsk Udseende. Sin Tilværelse som Ladested skylder det sin bekvemme Beliggenhed som Losse- og Ladested. Allerede i Slutningen af det syttende Aarhundrede fik Almuen i Nedenæs Ret til her at udføre norske Produkter til Danmark og danske tilbage. Men denne Ret ansaaes bortfalden efter 1814 og blev derfor igjen i 1821 bekræftet ved Lov, ligesom Stedet i 1836 erholdt Tilladelse til at indføre og udføre almindelige Kjøbmandsvarer. Stedets fornemste Rørelse vedblev imidlertid, næst nogen Trælastudførsel, at indskrænke sig til Udskibningen af Produkter fra det 3/4 Miil derfra liggende Næs Jernværk, som der havde og har sit Losningssted, og hvis Jern, fornemmelig sendes til Danmark, medens Trælasten

Parti af Tvedestrand. Efter Daguerreotypi.

deels gaar til Danmark og Hölland, deels ogsaa, for en mindre Deel, til England og Frankrig.

Stedets hovedsagelige Trafik er Skibsbyggeri og Skibsfart. Der er neppe nogen af vore Smaabyer af lavere Rang, Grimstad maaskee undtagen, der paa engang har saamange Fartøier paa Stabelen; for Nærværende, saavidt erindres, ikke mindre end 6, hvoraf de fleste af en betydelig Drægtighed. Efter de statistiske Tabeller hørte under Tvedestrands Toldsted ved Udgangen af 1861 90 Fartøier med en Drægtighed af 7088 Kommercelæster og med 668 Mands Besætning. Forøvrigt forsynes de om Tvedestrand liggende Distrikter, navnlig Dybvaag, Flaugstad, Holt, Vegaardsheien og Omlid samt enkelte Sogne i øvre Thelemarken, derfra med Nødvendigheds- og Luxusartikler. I 1839 oprettedes her et eget Toldsted, ved hvilket den ved sin Forlæggervirksomhed bekjendte og fortjente Generalkonsul m. m. Chr. Tønsberg for Nærværende er Toldkasserer.

Siden Delingen af Nedenæs Sorenskriveri har Sorenskriveren i Holt havt Bopæl i Tvedestrand; Stedet har alt i flere Aar havt egen Læge, derimod føles Savnet af et Apothek og en umiddelbar Forbindelse med Post-Dampskibene, hvis regulære Stoppested Dyngø, er henimod een Miil udenfor Tvedestrand. En Almueskole med 2 Lærere og en Klasse for videregaaende Underviisning haves her paa Stedet, ligesom ogsaa en Sparebank.

Tvedestrands Kirke med dens Omgivelser er paa vort Billede seet fra Landsiden, hvorfra den, smuk i sig selv, ogsaa tager sig smukt ud, speilende sig i det blanke Tjern, om hvis sydvestlige Bred paa begge Sider af den nye Chausse en anseelig Gruppe af Huse har reist sig. Kirken, der er bygget efter Tegning af Architekt Bull, og ved Hjælp af et Laan paa 6000 Spd. af Oplysningsvæsenets Fond foruden en privat Subskription paa omtr. 1500 Spd., indviedes 20de Novbr. 1861, til hvilken Tid Ladestedet havde sognet til det 3/4 Miil fraliggende Holt. Siden den nye Kirke toges i Brug har ikke alene Stedet, men ogsaa det omliggende Distrikt, der tildeels har en endnu længere og besværligere Kirkevei, faaet en betydelig Lettelse, idet der hver 3die Søndag i Tvedestrand holdes Gudstjeneste med ministerielle Forretninger.

Ildjagt paa Hyæner.

F. Gerstäcker har nylig givet en Skildring af en eiendommelig Jagtmaade, som han paany har forsøgt i Afrika, hvorhen han som bekjendt ifjor fulgte Hertug Ernst af Coburg, hvilken vi her gjentage. Den bestaar egentlig i ved en stærk Flamme at blænde Dyret og skjule Jægeren selv, og skriver sig fra Nordamerika. Jægerne der have to forskjellige Maader at drive denne „Ildjagt," som Forfatteren kalder den, paa. Paa en af de aabne Saltflekker, som findes overalt i Skovene der, og til hvilke Hjortene pleie at søge hen, opreise de et Stillads, paa Toppen af hvilket de antænde et Baal af Furuveed; selv sætte de sig under det. Hjortene lade sig ikke af Flammen skræmme bort, og komme da lettelig Jægeren paa Hold; thi denne sidder i den stærke Slagskygge, og om de ogsaa see derhen, blænder Flammen dem. Røgen hindrer desuden Dyrene fra at veire Jægeren, og saaledes skal denne Maade altid vise sig ret hensigtsmæssig. Meget større Forsigtighed maa man derimod anvende, naar man selv bærer Ilden med sig. Til denne Slags Jagt behøver man en Jernpande, omtrent som vore norske Lystrekurve, men med heel Bund i. Skaftet af denne surres forsvarlig fast paa et Bret, omtrent to Alen langt og fire Tommer bredt. Foran i Brettet borer man et Hul, og stikker fast i det en liden Trægaffel til at lægge Bøssen paa. Man fylder Panden med Furuveed, tænder denne, tager den paa Nakken, og Jægeren staar færdig, saaledes som vor Afbildning viser ham.

Eiendommeligt ved denne Jagt er det, at man ikke faar see Vildtet selv ved Fakkellyset, thi da maatte man være det næsten 30 Skridt nær, men kun dets Øine. Er Dyret langt bort, danne disse endnu et eneste lysende Punkt. Kommer man nærmere, stille de sig efterhaanden, og man er først da paa Skudvidde, naar man seer dem i den rette Afstand fra hinanden. Det er ikke altid, at man kommer saa nær, at man endog blot kan skimte Omridsene af dets Krop, — disse antage ved Fakkellyset en næsten ganske hvid Farve, — og man har da ikke andet at gjøre, end at sigte midt imellem Øinene. Forresten skyder man meget sikkert i denne Belysning, thi Bøssen selv ligger fast i Gaffelen foran, og Skinnet af Flammen falder klart og tydeligt paa selve Sigtet. Naar man nærmer sig Dyret, maa man altid passe paa, ikke at gaae lige løs paa det, men altid noget til Siden. I saa Fald vil det meget lettere blive staaende og see paa Flammen. Gaar man for raskt frem, skræmmes det strax af Lyset, der nærmer sig, og tager til Beens, eller gaar ialtfald saa langt tilbage, at man maa begynde forfra igjen. Tillige maa man vogte sig for at træde paa tørre Grene eller gjøre anden Larm. Saasnart blot Dyret fatter Mistanke om, at et Menneske staar i Forbindelse med denne Flamme, er det sporløst forsvundet. Seer man, naar man har skudt, ikke Dyrets Øine mere, og hører man ikke nogen Larm, kan man være temmelig vis paa, at man har skudt Bom. Er Vildtet derimod truffet, saa forsvinder vel ogsaa Skinnet af Øinene, men man hører tillige en heftig og vild Larm, og i saa Fald kan man trygt regne paa, at man har rammet.

Til en saadan Ildjagt maa der tillige en fuldkommen mørk og rolig Nat, kun med saavidt Træk i Luften, at Røgen driver bort. Jo aabnere Marken er, desto bedre; paa saameget længere Hold kan man

da see Dyrets Oine. — I Nordamerika, især i de vestlige Skovtrakter, drives denne Jagt meget almindelig. Der er Dyrene ogsaa rigtignok vante ved at see Ild, da man om Foraaret ofte bruger at sætte Ild paa Skovene, forat brænde af Buske og Lyng og siden der faae friskt Beite for Kreaturene. Da brænder de gamle Træer ofte i Maanedsviis, og især i April, naar Insekterne ere værst efter Dyrene, holde Hjortene af at stille sig i Røgen af saadant et gammelt Træ, hvor de ere mere beskyttede mod Mosquitoernes og Fluernes Bid. Kommer nu Jægeren med sin Fakkel eller Pande ind i Skoven, saa maa man ikke tro, at Dyrene komme didhen eller lokkes did af Flammen, men de ere ialtfald ikke bange for den, eller ogsaa overraskes de saa af den klare Ild, der bevæger sig frem, at de forundret bliver staaende og lader Jægeren komme sig paa Hold.

Gerstäcker omtaler, hvorledes han paa den omtalte Reise flere Gange forgjæves havde forsøgt denne Jagt. Kun en eneste Gang var det lykkes ham paa denne Maade at fælde en Panther. Han havde nemlig opført et Stillads over en Saltflek og sat sig paa Post der; Dyret, der havde ventet at finde Hjorte paa dette Sted, var kommet nær nok og havde faaet sig en Kugle.

Det sidste Forsøg havde han gjort ved Munkullo, oppe i de abyssinske Høifjelde, sammen med Fyrsten af Hohenlohe. De havde seet nogle Hyæner, men ingen af dem var kommen nær nok. „Da vi tilsidst havde opgivet Jagten," fortæller han, „fulgte jeg med min Fakkel Fyrsten til hans Bolig, thi Natten var bælmørk, og vendte mig da om, for at begive mig til Hvile i mit eget Telt." Afstanden mellem de to Huusgrupper beløb sig til fire-fem hundrede Skridt henover en fuldkommen flad Slette, der kun var bevoxet med nogle enkelte lave Buske. Tæt ved Husene traf jeg en liden Schakal, der imidlertid ikke holdt Stand, men forsvandt i samme Nu; jeg havde blot seet dens Oine lyse et eneste Dieblik. Jeg brød mig ikke videre om den, men lagde friskt Furuveed paa, for at finde Veien tilbage, og skred derpaa raskt hen over til de andre Huse. Jeg havde vel henved halvandet hundrede Skridt tilbage, da jeg atter pludselig seer to Par skinnende Oine foran mig. Jeg havde den Aften kun taget et Haglgevær med, ladet med grove Haglpatroner; disse holde imidlertid sædvanlig godt sammen, og jeg forsøgte da at nærme mig Hyænerne, der nu stod stille. Men ikke før havde jeg med den høire Haand løftet Bøssen i Veiret, før Dyrene atter satte sig i Bevægelse, og saa tæt var jeg nu kommen hen til den ene af dem, at jeg kunde skimte det lyse Omrids af dens Krop, medens den, med Hovedet vendt mod mig, travede afsted et halvhundrede Skridt. Der blev den igjen staaende; de to store Oine lyste som et Par gloende Kul; Vinden var nu ogsaa heldig; jeg holdt af tilhøire for den, som om jeg vilde gaae forbi den med Fakkelen; Bøssen havde jeg liggende færdig i Gaffelen i Brættet, og da jeg endelig var kommen nær nok, trykkede jeg løs.

Næsten i samme Dieblik, som Skudet faldt, forsvandt de lysende Oine, men et Dieblik saa jeg det gloende Skin nede paa Marken, og da jeg raskt gik frem, laa Hyænen, et stort, hæsligt Hundyr, med blodigt, skummende Gab, død paa Jorden. Den skalv ikke engang. Men Oinene skinnede mig endnu saa uhyggeligt imøde, at jeg, for at være ganske sikker, gav den det andet Skud, jeg havde i Bøssen, hvorpaa jeg lod den ligge og gik tilsengs. Den anden Hyæne var forsvunden strax efter Skudet.

Ethvert andet fældet Dyr vilde nu før Daggry været aldeles sønderrevet og opspiist af de andre Bæster. Sine Egne røre de imidlertid ikke, før de ere gaaede i Forraadnelse, og da har mistet den for disse Dyr eiendommelige Lugt, — da spise de dem. Det var en plettet Hyæne, den eneste, der forekommer i disse Egne; alle de ialtfald, som vort Selskab nedlagde, tilhørte denne Art. Alt den næste Morgen kom Rovfuglene til i store Sværme, og strax efter Solopgang, saasnart de havde overvundet den første Frygt, faldt de over Dyret, for at holde sit ækle Maaltid."

Gerstäckers natlige Ildjagt paa Hyæner.

Billault.

Den nylig afdøde Minister Billaults store oratoriske Ry daterer sig blot fra de sidste Aar. Under Ludvig Philip gjaldt han aldeles ikke for en fremragende Taler. Han stræbte ligesom i sin Tid Thiers efter den Danton'ske, høitravende Veltalenhed, der let bliver til Affektation, men begge de berømte Statsmænd rettede snart paa denne Feil. Billault havde maaskee aldrig besiddet den store Statsmandsdygtighed, der gjør hans Død saa beklagelig for Frankring, dersom han ikke havde begyndt sin Karriere som Advokat og havde øvet det Improvisator-Talent, der udfordres for den Minister, der offentlig skal plaidere Regjeringssagerne. Den sidste Tid før sin Død havde han erhvervet en Smidighed, der gjorde ham til en mægtig Athlet, altid indsmurt med Olie til Kampen, altid rede til at modtage Modstanderne, der styrtede over ham fra Høire, fra Venstre, forfra, bagfra. Ogsaa den Lethed, hvormed han satte sig ind i de Sager, der forelaa til Behandling, var erhvervet for Advokaternes Skranke. Blot han havde gjennembladet en Bunke Akter, vidste han alt hvad der stod i dem, og plaiderede Sagen med en Grundighed, der intet efterlod at ønske. Denne aandelige Raskhed var overhovedet hans mest fremtrædende Egenskab. Han var istand til paa Stedet at tilegne sig en Videnskab, en Kunst, et Haandværk og tale derom klart og tydeligt, ja i techniske Udtryk. Det er bekjendt, at en Opfinder engang sagde for Skranken efter at Billault havde forsvaret ham og hans Opfindelse: „Det er forbausende, jeg forstaar min egen Opfindelse langt bedre nu end før."

Da Billault gik fra Skranken til Parlamentet, havde han blot at løfte sit Talent op til høiere Spørgsmaal, alt Andet var allerede givet. Talende for en Klient, som bestandig forblev usynlig, men som aldrig et Dieblik kunde være fraværende, og som ikke maatte kompromitteres ved et eneste Feilgreb, forblev Billault altid sine Ords Herre, selv naar han syntes at give mest efter for Inspirationens Ild. Han gik aldrig videre end han vilde. Intet var kunstigere end de Volter, hvormed han frelste sig, naar Modstanderne i begge Leire kastede sig ind i Extremer, hvorhen det ikke behagede ham at følge dem: han gav den Ene netop saameget Ret, som behøvedes for selv at faae Ret ligeoverfor den Anden, og vendende sig saa mod de Ikke-Slagne, søgte han at slaa dem med de Slagnes Argumenter. Hans hele Taktik bestod i Forsigtighed og en Moderation, der var en Viismand værdig; dertil forstod han vel at stemme Masserne for en stor Idee, for en stor Forholdsregel ved at anslaa visse Strenge, at slaa om sig med visse Ord, som patrie, gloire og victoire, Ord, som Enhver i Frankrig, og den bestandig zitrende Bourgois allermest, elsker at gjentage i behørig Afstand fra Kampladsen, og som Vaudevillisterne, der have slæbt dem omkring paa alle Alfarveie, ikke have formaaet at bringe i Vanrygte. Ligesom man af Guld- eller Sølvbarren gjør Smaamynter, der sættes i Cirkulation, dannes den saakaldte populære Veltalenhed af den gyldne Grundighed, opblandet med en passende Portion Floskler. Alle de Egenskaber, som Cicero fordrer af Taleren: Gratie, Vid, Delikatesse, Urbanitet, Hurtighed og Præcision i Angreb og Forsvar, samt en velopdragen Mands Elegance i Ord og Vendinger, besad Billault i høi Grad, og de have aldrig været ham bestridte. Hans Død er derfor en vigtig politisk Begivenhed, da han bliver saameget vanskeligere at erstatte, jo mere han besad. Ingen af Frankrigs mange stridende Partier er ufølsom for en saadan Mands Død. Hans Kundskaber vare ikke meget dybe, og han gjorde ikke Indtrykket af en Person, hvis literære Opdragelse var fuldendt; saaledes var han maaskee ikke en Taler af første Rang, men derfor lige umistelig. Han hørte til den Familie, som Englænderne kalde debaters, og som altid ere høist vigtige Personer i repræsentative Forsamlinger. Da han vidste, at han ikke formaaede at hæve sig til at være stor, forsmaaede han at være høitravende, og viste en høi Ædruelighed baade i Ord og Gestus; da den varme Veltalenhed ikke strømmede let og naturligt fra hans Læber, indskrænkede han sig til at være klar, tydelig og overlegen. Hans politiske Karriere kan deles i to Afsnit: den første indbefatter hans Oppositions-Rolle fra 1840 til 1848, den anden Regjerings-Taleren for Senatet og det lovgivende Korps. Hans republikanske Periode, som ikke har føiet noget til hans Ry, ville vi forbigaae i Taushed. Hans Talent ligesom raffineredes, da han Zev Minister-Taler, thi her gjaldt det blot at forsvare, aldrig at angribe, desto større Fiinhed og Dygtighed gjordes altsaa nødig. Paa den anden Side opretholdtes han af selve de Kvæstioners Storhed, hvis Forsvar var ham betroet, samt af de vigtige officielle Oplysninger, der fyldte hans Mapper. Hvad han havde at forsvare, har forøvrigt sjelden eller aldrig været angrebet med stor Heftighed eller med oratorisk Overlegenhed, det var derfor med dyb Spænding man ventede at see ham optræde ligeoverfor en erfaren gammel Kjæmper som Thiers. At han bortrykkedes, inden man havde seet disse to Ansigt til Ansigt, beklages af alle Frankrigs Politikere.

Blandinger.

Japanesisk Literatur.

De japanesiske Gesandter, som vare i Paris ifjor, have beskrevet deres Reise, og en Franskmand, der opholder sig i Japan, har strax hjemsendt Fortalen i Oversættelse. Den lyder saaledes: „Occidentens Folkeslag ligne hinanden paa det nærmeste alle. Alle klæde sig paa samme Maade, spise paa samme Maade, de adskille sig blot ved den mere eller mindre mørke Hudfarve, samt ved Haaret, der er mere eller mindre sort, blondt eller rødt.

Deres Vaaben ere de samme. Franskmændene siges at

forstaae sig bedre paa at bruge Vaaben end deres Naboer; den franske Soldats Greb og Bevægelser er virkelig ogsaa raskere end andre Folkeslags Soldater. Deres Sabler kunne ikke maale sig med vore, men dette ansee de for uvigtigt, da de foretrække Skydevaaben. Vi have ikke seet Vaabenøvelser med Sabel eller Landse, men til Erstatning fæste de en Art Sabel ved Enden af Geværet og bruge denne som vi bruge Landsen.

Deres selskabelige Former ere meget løse, og hvad der frapperede os var, at de have de samme Former for en høi Person som for en almindelig Mand. Man tager Hatten af og gjør en umærkelig Bevægelse med Hovedet, det er det Hele. Det synes som der er liden Forskjel mellem Klasserne og liden Respekt for Høihed, saaledes vare selv deres keiserlige Majestæter i den Audients, de tilstod os, ikke adskilte fra os ved nogetsomdelst Slør, selv Monarchens Hustru var ikke tilsløret, men sad paa et ligesaa høit Sæde som Herskeren.

De fornemme Herrer ere meget høflige i Paris, stundom for høflige, især i Middagsselskaber, hvor man for at være dem tilpas maa spise og drikke mere end passeligt er. De andre Parisere syntes os mindre høflige, thi de stirrede os lige i Ansigterne og gjorde Bemærkninger om os, som det slet ikke stod i vor Magt at høre, og lagde ikke Skjul paa, at de fandt os meget grimme.

Mellem Kvinderne er der nogle smukke t. Ex. Keiserinden, men i Almindelighed ere de mindre smukke end i Amerika. De gaae som en Mand, tage store Skridt og see Mændene lige ind i Oinene, lee meget, undertiden høit. For at synes høiere, lade de Hatten gaae høit tilveirs paa Hovedet. Alle Kvinder, selv de dydige dandse og hænge sig formelig fast ved Mandens Arm. Der gives Dage, hvor det seer ud som alle Mænd i Paris ere ude at spadsere med en Kvinde hængende ved sin Arm. Er det ogsaa deres egne Hustruer? Vi ville antage det. I Almindelighed nyde Kvinderne stor Frihed. De, som ere dydige, bære samme Dragt som de, der ikke ere det. Hvad vi her have sagt om den franske Kvinde gjælder alle Europæerinder. Om deres Dragt ville vi ikke nærmere tale, den har været os umulig at fatte. Om Aftenen er den ikke altid anstændig.

Mændene ere ofte stolte og stive. Honette Folk af de lavere Klasser føre aldrig Vaaben og i de høiere Klasser er det sjelden at en Mand viser sig paa Gaden med Mærkerne af sin Rang.

Det synes som om alle Parisere, selv skikkelige Folk gaae i Kafeerne, ja de gaae endogsaa i Theatret, for hvilket de nære stor Lidenskab. Vi have mere end een Gang beklaget, ikke at forstaae et eneste Ord af hvad der blev sagt. Næsten Alle havde Kikkerter, som ofte vare rettede mod os — formodentlig af Distraktion. Kjøbmændene i Boutikerne ere hovmodige og hilste os knapt; de syntes heller ikke om, at vi rørte formeget om i deres Varer; de havde vel gjort Regning paa, at vi skulde kjøbt meget hos dem, hvori de bleve skuffede.

Der gives ingen Fattige i Paris, eller maaskee Politiet af Stolthed forbød dem at vise sig for os. Dette er saameget troligere som de Franskes Keiser spurgte os meget ud om, hvorledes vi fandt Dette og Hiint; han fandt vist, at vi ikke beundrede nok. Levnetsmidlerne ere saagodtsom de samme som hos os; man spiser dog ikke meget Riis og heller ikke meget Fisk, men desto mere Kjød og Bagværk.

Det var os en stor Afsky i Paris og andre Stæder at see Oxerne hænge udstillede i offentlig Boutik. At nyde Oxekjød kan være en styrkende Medicin, men hvorfor fremvises det blodige Dyr for alle Mands Oine? Det var som sagt høist anstødeligt for Mange af os. Imidlertid er Franskmændenes Kjøkken godt og deres Viin fortræffelig. Vinen er overhovedet hvad de have bedst, den staar ikke tilbage for vor saki (Liqueur af gjæret Riis.) Mændenes Dragt syntes os i Begyndelsen latterlig trang, men tør imidlertid nok være bekvem og økonomisk at bære. I Paris som i London gaae alle Mennesker hurtigt, ligesom hos os naar der er Ildebrand. Husene ere saa høie, at de maa falde overende ved første Jordskjælv, men de synes at modstaae Ilden.

Georg den 1ste, Konge af Grækenland.

Den unge Konge har benyttet de faa Dage, der vare ham levnede inden Afreisen til sit Rige, til at aflægge et Besøg ved de Hoffer, der have bifaldt hans Valg. Hans første Besøg gjaldt Rusland, hvis Folk har samme Religion som Grækenlands. Modtaget ved Czarens Hof med kongelige Æresbeviisninger, opholdt Kong Georg sig kun nogle Dage der, hvorpaa han begav sig til England. Det er let at begribe, at den unge Konge har helliget Hoffet i St. James de fleste af de Dage, han havde at raade over, han gjenfandt jo der en Søster, som ligesom han har forladt Fædrelandet for at gaae en kongelig Skjæbne imøde. I de forskjellige Lande er Kong Georg bleven modtagen med den største Enthusiasme af de Græker, som der opholdt sig. I London hilsede en af den unge Konges fremtidige Undersaatter ved Navn Homer ham i det Tungemaal, som hans store Navne har udødeliggjort. Kong Georg gjorde ham sin Undskyldning for, at han endnu ikke formaaede at svare i samme Tungemaal, men hans Svar beviste tilfulde, at han havde opfattet den fulde Mening af Hilsenen og tilforladelige Korrespondenter melde, at den unge Konge har gjort hurtige Fremskridt i det græske Sprog, som han studerer med Liv og Interesse. Den 14de Oktober ankom Kong Georg til Paris. Han boede i Tuillerierne paa en speciel Indbydelse fra Keiseren, men bevarer haardnakket sit Inkognito under Navn af Grev Fionie. Kong Georg indskibede sig i Toulon paa den græske Fregat Hellas for at begive sig til sit Rige. (Monde illustré.)

Alfred de Vignys Testament.

Den høist anseede franske Skribent Grev Alfred de Vigny, hvem alle Blade for to Aar siden sagde død, og hvis Portræt og Biographi vort Blad dengang gav sine Læsere, er nu virkelig bukket under for den smertelige Sygdom, som i to Aar har gjort hans Liv til en Marter. En Codicil til den Afdødes Testament giver den unge Digter Louis de Ratisbonne Eiendomsret over samtlige Alfred de Vignys Værker, af hvilke flere have oplevet femtende og sextende Oplag. I Tilfælde af at Louis de Ratisbonne faar en Søn, skal denne tage Arven efter sin Fader, hvis ikke skal den overdrages hans Svigersøn. Har Louis de Ratisbonne hverken Søn eller Svigersøn, skal han udvælge mellem den Tids unge Skribenter, ligesom Alfred de Vigny har udvalgt ham mellem de Nulevende, en Mand, der frembyder de nødvendige moralske Garantier, og lover at beskytte den literære Arv mod al den Vold, som Forlæggeres Graadighed øver over berømte Værker, mod Fortaler, upaalidelige Noter, Forandringer og anden Vold af hvad Navn nævnes kan.

Literatur.

Paa Cappelens Forlag er udkommet **Verdenshistorie.** Læse- og Lærebog for Almue- og Borgerskoler ved Siegw. Petersen. Anden Udgave. 192 S. 8. Priis indb. 36 ß. Det er tre Aar siden dette hensigtsmæssige lille Skrift udkom, og at dets betydelige Oplag nu er medgaaet, viser at det har vundet en stor og hurtig Indgang, om end ikke i samme Grad som Forf.s korte Norgeshistorie. I denne nye Udgave har Forf. foretaget enkelte Tilføielser og Ændringer, de sidste især med Hensyn til Sproget, idet nemlig den i første Udgave forsøgte mechaniske Fornorskelse ved Indførelse af enkelte haarde Konsonanter og ved andre letkjøbte Norskheds-Paahæng her er opgivet. Og dermed er vistnok en for Mange ikke uvæsentlig Hindring for Bogens Benyttelse i Skolerne ryddet afveien. — Et væsentligt Tillæg, uden Forøgelse hverken af Sidetal eller Priis, har Udgaven faaet ved en Række i Texten indrykkede Afbildninger, hvori fremstilles historisk mærkelige Bygværker, Portæter osv. Som Afstøbninger (Clichees) af de i Rosenbergs danske Verdenshistorie benyttede Træsnit, og tildeels ogsaa formedelst Tryk, lade disse Billeder hvad Tydelighed angaar Noget tilbage at ønske. Ogsaa kunde man ønsket, at enkelte Norge vedkommende Afbildninger vare føiede til de fra den danske Udgave hentede Tegninger. Men i hvert Fald ville Afbildningerne baade for Almuesmanden og Ungdommen være en belærende og morende Tilgift, og gjøre Bogen dobbelt anvendelig som en hensigtspassende Foræring for det Slags Læsere.

— Paa samme Forlag er udkommet 3—4 Hefte af **Floden Okavango,** Reiser og Jagteventyr af Charles John Andersson, hvormed dette interessante Skrift er sluttet. Det Hele udgjør 225 svære Oktavsider og ledsages af 16 større, gode Billeder. Prisen er indtil Nytaar 1 Spd., men forhøies siden til 1 Spd. 24 ß.

— Paa Mallings Forlag er udkommet **Jordbruget,** en Bog for unge, norske Landmænd af F. G. Norstrøm, Landbrugsskole-Bestyrer. VIII. 516 S. 8, heftet 96 ß, indb. 1 Spd. Forfatteren, født Svenske, har i 16 Aar opholdt sig her i Norge som Lærer ved en Landbrugsskole og i denne Tid erhvervet sig det fornødne Kjendskab til norske Forholde med deres lignende og deres afvigende Træk fra hans Fædrelands. Denne Erfaring, i Forening med Følelsen af Trangen til en Jordbrugslære, affattet med bestemt Hensyn til vore Forholde, har bevæget ham til at udarbeide dette Skrift, hvorved Dikteren ventes undgaaet og megen Tid indsparet saavel for Landbrugslærere som Elever. Det er imidlertid ikke blot ved Landbrugsskolerne at dette Arbeide skal gjøre sin Nytte, men det vil sikkert være en kjærkommen Veiledning for den norske Landmand i Almindelighed. Forøvrigt frembyder Forfatterens Erfaring, Navn og Livsstilling den bedste Anbefaling for Bogens Værd og Brugbarhed.

— **De smukkeste Æventyr af Tusind og een Nat.** Bearbeidede for Ungdommen af Franz Hoffmann. Oversatte efter fjerde Oplag af Chr. Winther. Kbh. 348 S. 8. med otte Billeder i Tontryk. (Philipsen.) Priis 1 Spd. 26 ß. Tusind og een Nats phantasi- og billedrige, ofte dybt poetiske Fortællinger ville altid fængsle ikke blot „Ungdommen," men ogsaa den Ældres poetisk modtagelige Gemyt; og derfor har Oehlenschläger og saamange andre Digtere tyet til denne Orientens „Fundgrube" ikke blot for at finde Stof for Digtninger, der skulde faae varigt Værd, men ogsaa for selv at søge Vederkvægelse ved Læsningen eller den blotte Bearbeidelse. At den alderstegne Digter Christian Winther har kunnet overtage Oversættelsen af det Udvalg ved en tydsk Børneskribent, som her foreligger, er et yderligere Beviis for hvilken Tillokkelse disse orientalske Eventyr og Fortællinger have for Digternes Sind; og at netop den øvede poetisk rettroende Stilist har udført Arbeidet, giver foreliggende Oversættelse et forøget Værd, saaledes at vi trygt anbefale den ikke blot som et fortrinligt Skrift for Ungdommen, men ogsaa som en underholdende Læsning for Ældre i deres ledige Timer. — Hvad Ungdommen angaar, vil der i de tilføiede Billeder haves et yderligere Tiltrækningsmiddel. — Idet vi henlede Opmærksomheden paa denne Oversættelse, skulle vi tillige bemærke, at Hoffmanns Udvalg af Tusind og een Nat allerede for mange Aar tilbage er oversat og udgivet her i Christiania, vistnok med Udeladelser, men dengang ledsaget af kolorerede Billeder. Denne Oversættelse er imidlertid forlængst ude af Boghandelen.

— Hos G. E. C. Gad, Kbhavn., er udkommet: **Om Forholdet mellem det saakaldte ydre og indre Naturformaal.** Med Kants Bestemmelse af det som Udgangspunkt, af Gabr. Sibbern. 216 S. 8. Forf., der tidligere har leveret trende større philosophiske Afhandlinger, har skrevet dette Arbeide som Doktordisputats, men faaet det forkastet, og nu udgivet det, fordi han tror, at den i Forkastelsen liggende Dom er uretfærdig, navnlig forsaavidt en Sammenligning angaar mellem andre af det philosophiske Fakultet antagne Afhandlinger for Doktorgraden (saasom Heegaards og Nielsens.) — Til at dømme i dette Tvistepunkt savne vi imidlertid den fornødne Sagkundskab.

— Paa samme Forlag er udkommet: **Lægens Vidnepligt,** en priisbelønnet Besvarelse af den af Lægeforsamlingen i Korsør i Aaret 1862 stillede Opgave, af C. Nyholm. 36 S. 8.

— Af Clausens Skrift mod **Grundtvigianismen** er nu 4de Oplag udkommet. (Gad.)

— Paa Wøldikes Forlag har den som Geograph bekjendte C. V. Rimestad udgivet et lidet Skrift betitlet **Grækenland og det græske Folk,** en populær Fremstilling (61 S. 8.), hvori Forf. søger at give den store Almeenhed „et nogenlunde tydeligt og rigtigt Billede af de Sider af det græske Land og det græske Folk, som maa antages at være mindre kjendte og dog af Interesse," og derhos at berigtige mange i dette Emne fremkomne urigtige Anskuelser. Den danske Prindses Valg til Konge har naturligvis fremkaldt dette Skrift, som saamange andre Artikler om Grækenland.

— Efter Maleri af Marstrand og i Steentryk af Fortling er der paa Schous Forlag i Kjøbenhavn udkommet et **Portræt af Grundtvig,** som vi ville have anbefalet ikke blot til dennes religiøse Tilhængere, men til alle Kunstens Yndere, og alle dem, der uden at være Grundtvigianere dog i ham erkjende den geniale Digter og Skribent og den eiendommelige, eneståaende Individualitet. Thi dette Portræt er fra Kunstnerens og Lithographens Side det ypperste, vi paa lange Tider have seet, og anbragt i Glas og Ramme vil det være en Prydelse i selv den stadseligste Stue. Den værdige Skald og Troeskjæmpe er her malet i sit Studereværelse, med et Thestel samt et „Toddyglas" foran sig. Dette sidste Attribut har givet Anledning til en forskjellig Udtydning. Ikke-Grundtvigianere have udfundet, at Grundtvig derved forsætlig har villet betegne sig som en Repræsentant for „den glade Christendom," medens Grundtvigianerne sige, at det er et Glas Sukkervand, uden den spirituelle Tilsætning, som Glasset med Skeen i forresten tyder paa. Hvor fortrinlig Lithographien end er, lader det sig ikke efter denne afgjøre, hvo der har Ret i dette kildne Spørgsmaal. Billedet er i stor Folio og koster 1 Spd.

— Paa Johan Dahls Forlag er netop udkommet: **Af Geheimeraad Johan v. Bülows Papirer.** Udgivet af Ludvig Daae, Stipendiat i Historie ved Christiania Universitet. VIII. 246 S. 8. Den unge, i Literaturens Tjeneste ufortrødne Udgiver har her fremlagt en ny Frugt af sit Ophold i Danmark i 1861, hvortil han havde offentligt Stipendium, og hvorunder han afskrev en Mængde Brevskaber, der dels belyse de politiske, dels de indre og literære Forholde i vort Fædreland. Som Bidrag i denne Retning fortjener nærværende Brevsamling, hentet fra den bekjendte Mæcenas Joh. v. Bülow's i Sorø Akademi bevarede Papirer, megen Paaskjønnelse; den adskiller sig ogsaa fra de almindelige Aktstykkesamlinger derved, at den, ialfald for en væsentlig Del, vil læses med Interesse endog af andre, end de kildegrandskende Historikere; thi man finder her charakteristiske og uforbeholdne Ytringer om de forskjellige Forholde hertillands ved forrige Aarhundredes Slutning, fremsatte i Breve af Mænd, der tildeels som medvirkende Personer maatte vide fuld Besked. — Da, som sagt, da Bogen netop er udkommet, har Tiden ikke tilladt os her nærmere at dvæle ved dens mangfoldigt verlende Indhold; men vi have kun villet henlede Opmærksomheden paa den, endnu i dens første Nyhed og haabe senere, nærmere at kunne omtale derved.

Endnu et andet Arbeide fra L. Daae's Haand og ligeledes for en Deel Resultatet af hans Ophold i Danmark er netop færdigt fra Trykken, dog uden endnu at være kommen i Boghandelen, nemlig Trondhjems Stifts geistlige Historie fra Reformationen til 1814. (247 S. 8, Jac. Andersens Enke i Throndhjem.) Ved to saadanne Arbeider paa een Gang har Hr. Daae taget et vældigt Skridt til at blive en af vore mest produktive Skribenter inden Historiens Omraade. Og det maa saaledes endog fra den blotte Bogproduktions Side ansees som et stort Held, at han er kaldt tilbage fra Provindsen til Hovedstaden med dens rigere Impulser for et literært Liv.

☞ Bladets Redaktør P. Botten Hansen bor i Dronningens Gade, Nr. 26, 2den Etage.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen, (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 46. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 15de November 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Maanedlig politisk Revue.

(Ved Jonas Lie.)

Norges Udenrigspolitik. Den skandinaviske Alliance er efter alle Mærker nok nu endelig formelt afsluttet, om end ikke ratificeret, idet Grev Henning Hamilton og Excellencen Hall hver ere meddeelte Fuldmagter hertil fra deres respektive Regjeringer. Imidlertid seer det ud, som om den engelske Mægling i Forbundsdagen har Chance for at faae standset Exekutionsbeslutningen. Adskillige Stemmer af modsatte Partier i Forbundsdagen siges allerede at være vundne for Mæglingen, og da hele Tydsklands Interesse af Freden — ikke at nævne den hamburgske Blokadefrygt — for Tiden er temmelig paatagelig, er det nok muligt, at den dansk-tydske Strid igjen falder tilbage paa sit grønne Ore, paa sin gamle drømfulde diplomatiske Sovepude. Men enhver slig Vækker af Dvalen har alligevel det Gode ved sig, at den driver selve den skandinaviske Sag et Trin fremad i Opklaring hos Broderfolkene. Som ivrig norsk Skandinav have vi benyttet den her givne Anledning til at forsøge at klare for Bevidstheden den Afhængighed af traditionelt danske Anskuelser og Opfatninger, som vort Lands Domme i denne Sag er underkastet endnu mere end i alle andre Retninger. I Sverige tænkes og skrives der selvstændigt over Tingen, men hos os vipper vor Dom akkurat som om vi stode midt inde i den danske Politik, og som om vi *selv* ikke havde nogen Faktor at lægge til mellem de to danske Yderpunkter for den skandinaviske Ballance: Hall eller Ploug. Dadles Hall, skal Ploug roses, og omvendt. Kjøbenhavnermeningen er her ligefrem overflyttet til Christiania. Men i *politisk* Henseende protestere vi mod at faae danske Skuespillere paa vor Scene; *der* ville vi have, om ikke selvstændig norsk Pathos, saa ialfald selvstændig, grei norsk Tænkning og Beslutning. Vi dadlede fra vort norske Standpunkt Hr. Hall, fordi han efter vor Opfatning i Forhold til Sverig-Norge spillede falsk Spil ved gjennem sine Organer at udgive sig selv for Skandinav og at tyde os sin Politik som skandinavisk. Vi paaviste, at han i denne Henseende dannede en Janusfigur med det ene Ansigt forbindtligt mod Tydskland og med det andet forbindtligt mod os; men vi fremhævede ogsaa hans personlige Undskyldningsgrund for dette Spil i den Omstændighed, at han først og fremst var *dansk* Statsmand. Paa den anden Side tillode vi os fra samme Standpunkt at protestere imod, at Hr. C. Ploug, Skandinavismens Bannerfører i Danmark, *blindt hen* skulde akcepteres af os her i Norge, uden at vi først skulde faae saa meget som et Suk af Tanke for os og vore egne Hensyn. Thi vistnok er han, næst vor Konge, den skandinaviske Idees første Borger, som vi personligt mere end gjerne vilde, at vor Nation i Liv og Død kunde efterfølge. Men større er hellerikke hverken Hr. Ploug eller den skandinaviske Idee, end at de *her i Landet* faar bukke sig for vort Storthing og ikke fornemt oversee vort Lands frie Selvbestemmelsesret. Ingen Idee, om nok saa stor, bør blænde os bort fra det Standpunkt, hvorefter vi først og fremst ere Borgere af et selvstændigt Norge. Vi elske Skandinavismen, men ikke til Blindhed. Vi tro ogsaa, at det er ligesaa umuligt, at et Skandinavien opnaaes som Præmie af Vestmagterne for en Kamp mod Rusland, som for en Europa ubeleilig Kamp mod Tydskland ved Eideren; tro altsaa ikke som Mange *udelukkende* paa Eiderens for Skandinavien absolut ene saliggjørende Vandstrøm. At vi forlange Garantier af Sverige for at vor Politik gaar i en sand folkelig skandinavisk Retning er fra vort Standpunkt ikke mere end rimeligt, og kan umulig andet end være til Danmarks egentlige Fordeel.

Den preussiske Stats saa almeenerkjendte jammerlige Fallit lige over for alle sine Opgaver i Nutiden og specielt den store, at samle Tydskland om sig til et stort og mægtigt Heelt, er langt fra som det i Almindelighed heder. Preussens Historie giver Forklaringsgrunden, og vi ville derfor bedre end al lang Tale paa vor Viis her i Korthed fortælle denne.

Efter en lang, smaatartet, men lykkelig Proprietærhistorie, fuld af alskens uretfærdig Spekulation paa Naboernes Eiendomme, gjorde Kurfyrsterne af Brandenburg endelig i Aaret 1619 under Johan Sigismund deres store Koup i Erhvervelsen af Provindsen Preussen, 1172 □ Mile Land, hvorved deres Land først egentlig steg op i Rang med en Stat. Disse Kurfyrster vare alt andet end aandsstore Folk; indskrænkede og brutale dreve de efter Tidens Skik deres voxende Eiendomme ligesaa meget med Undersaatter som med Stude. Men Eet satte de alle Mand efter Mand deres Ære og Sjæl i, og dette Ene var at kunne efterlade sig Proprietariatet nogle tilvendte Jordstrimler større end det var modtaget. Denne egoistiske Proprietærsands var Familien Hohenzollerens udprægede Træk, og ved at opelskes ned igjennem Slægten steg dette Charakteertræk tilslut til Mani og til at arbeide hos Hohenzollerne med en saadans hele affindige Styrke. Alt fra Stamfaderen, Frederik af Hohenzollerens Tid, han som i 1415 erholdt Brandenburg af Keiser Sigismund, gik det Ord nedover Slægten, at Kurfyrsten af Brandenburg „maatte skaffe sig Kongenavn, om Brandenburg skulde kunne drives til noget rigtig Stort.“ Dette Ord spøgede i dette Huus som dets mystiske hvide Dame, det aabenbarede sig hvergang en gammel Kurfyrste hensov og en ny tog Kronen, det besatte ham for Resten af hans Liv som hans ledende Aand. For at skaffe det af Johan Sigismund erhvervede Hertugdømme Preussen frit for den paahvilende Lehnspligt forraadte den „store Kurfyrste“ Sverige i dets Kamp med Polen og fik den Sag ordnet ved Freden til Olivo i 1660. Efter den store Seirherre ved Fehrbellin kom den af vore Historiebøger saa haardt forurettede Fredrik den Første (1688—1713), som beskrives os som en svag, glimresyg forfængelig Mand, fordi hans „hele Stræben kun gik ud paa den tomme Ting at erholde Kongetitelen“ (sic!), den han da ogsaa tilslut opnaaede af den tydske Keiser i Aaret 1701 mod at sværge ham Hjælp og Bistand til evige Tider, m. a. O.: mod at give sin Sjæl for Kronen. Og saa gaar Historien hen og kalder *ham* jammerlig! Nu var da Brandenburg Kongerige, nu skulde det efter Familieordets anden Part „drives til noget egentlig Stort.“ Sønnen Fredrik Vilhelm den Første, en ægte Hohenzoller, anvendte derfor hele sin Kongetid fra 1713—1740 til det, som nu var det ene Fornødne, nemlig til med vanvittig monoman Energi at skaffe Soldater og Penge. Hans Søn Frederik den Anden (1740—1786) troede paa Familieordet, skjønt ellers paa Intet i den vide Verden; thi han var et Uhyre af en Egoist. Monoman som sine Fædre, fortsatte han sin Faders Gjerning og skabte Preussen til en Stormagt, gjennem fortvivlede Krige, begyndte og udførte med Familiemaniens hele affindige Energi. Han og hans Preussen var ogsaa visseligen gaaet under, dersom ikke Lykken — det rene tilfældige store Lod i Lotteriet — havde været ude i ret Tid og frelst. Hans Krigshistorie kan ikke forklares ved Genie alene; thi dette, hvis Kraft ligger i Sandsen for Udveiene optager ikke *umulige* Situationer saaledes som Fredrik den Store gjorde i sine Krige. Hans Historie forklares kun tilfredsstillende ved at underlægge ham Monomaniens, Affindighedens tifoldige Kraft. Sin Brodersøn Frederik Vilhelm den Anden efterlod han alligevel 50 Millioner, 200,000 Mand og en Stat, forøget med 1325 □ Mile, hvorunder Udbyttet af Polens første Deling i 1772, samt endelig Familieordet. Men denne — Konge i de franske Revolutionsaar fra 1786—1797 — mødte ude i Verden en Tro, som var endnu mere naturmægtig end hans egen hohenzollerske Familietro, og det var det franske Folks Tro paa sig selv, paa Friheden og paa at det med den kunde erobre Verden. Hohenzollernes Tro paa deres Familіes Skjæbne skabte den gamle Tids Fredrik den Anden, Frankrigs skabte Nutids-Dynastiet Napoleon. Fredrik Vilhelm den Anden fik dog endnu en Leilighed til Efterfølgelse af Familieordet; han sveg sit Løfte om Hjælp til Polakkerne og deeltog i Polens tvende Delinger i 1793 og 1795. Men fra nu af opløser Preussens Historie sig igjen. Efterfølgeren Fredrik Vilhelm den Tredie, som først døde i 1840, tabte Slagene ved Jena og Austerlitz, sin Hovedstad Berlin og sit Folks Ære, tiggede ovenpaa i 1812 Napoleon om at faae Lov til at hjælpe ham mod Rusland og — forraadte ham saa bagefter, da Toget gik galt. Hans Eftermand Fredrik Vilhelm den Fjerde (1840—1858) taalte ikke Kollisionen mellem denne sin fra Forfædrene nedarvede monomaniske Natur og den for samme saa uforstaaelige Nutid, der fra alle Sider stillede sine Krav. Han søgte at slippe fra det Hele ved at lukke sig inde i et Sværmeri for middelalderske Ting og Institutioner. Dengang kaldte Hoffolkene ham endnu blot „aandrig.“ Men, da Revolutionen i 1848 tvang ham ud i Virkeligheden, bar han sig ad, som det han virkelig var, nemlig som en affindig Mand, og som *saadan* traadte han da ogsaa i 1858 af til Fordeel for den nuværende Konge af Preussen, over paa hvis Person Familiemanien og dens Kollision med den samme komplet ubegribelige Nutid saaledes nu er flyttet. Derfor seer hele den preussiske Politik saa vanvittig ud, fordi Preussen maa dreie sig og gjøre Gebærder akkurat saaledes som dets vanvittige Konger dreie sig og skjære Ansigter. Hvor huggede ikke det gamle „Haudegen“ til, dersom Tydskland endnu kunde vindes med Sabel og Kanoner paa Fredrik den Andens Viis. Men der skal nu bruges som Middel noget, som for en Hohenzoller nu engang er aldeles uforstaaeligt, nemlig Folkevillie og Liberalitet, der skal bruges Napoleons nye og ikke Fritz's aamle

Vaaben. Historien viser os, at det i saagodtsom alle Lande har været Kongernes Misbrug af Statens Penge, Spørgsmaalet om Skatbevillinger, som har reist Nationen op til Selvstyrelse og skabt de parlamentariske Forfatninger, der nu engang aldeles ikke ere skabte af Theorier. Saalænge Kongen har havt Penge nok og endda et Stykke længere har Nationen ladet ham styre for sig efter Behag. Og den Omstændighed, at de monomaniske Hohenzollere sparede ligesaa affindig energisk som de krigede, saa at Preussens Statskasse altid har været fuld, har nu netop været dette Lands dobbelte Ulykke, idet Preussen derved er bragt til politisk at forsove sig langt ind i vor Tid, heelt til de sidste Dage. Nu først er i dette Land i Armeebudgettet Pengebevillingsspørgsmaalet for Alvor oppe og dermed dets indre Frihedskamp aabnet, rigtignok paa en Viis som paa den ene Side aabenbarer Folket som et politisk Barn og paa den anden Side Kongen som — ja han synes nu at have Privilegium paa at gjøre Ting, som kun en gal Mand og ingen blot dristig Despot i vor Tid turde gjøre. Han sætter sig naarsomhelst udover Statsforfatning, Budget og Finantsbevilling, opløser Deputeretkammeret den ene Gang efter den anden, indskrænker paa ulovlig Viis Pressen, forfølger den med Processer, lader den dømme af terroriserede Domstole og driver det til at skabe sig til offentlig politisk Modstander sin egen Søn Kronprindsen af Preussen, hvis fameuse Danzigertale vi ville drage til Minde. For igjennem den i hans Dine jakobinske Statsforfatning alligevel at fremtvinge til Statsvillie sin hohenzollerske fixe Idee, knuser han sin Embedsstands Uafhængighed og tvinger den til at stemme mod sin Overbeviisning i Valgene. I disse blander han sig personlig; han modtager Deputationer og Telegrammer fra troe Vælgere og gjør uden Betænkning Proklamationer mod Deputeretkammeret, der ligeud prostituere Statsforfatningen — alt Ting, der vilde staae som uforklarlige, dersom man ikke havde den hohenzollerske Familiemani i Baghaanden til at forklare med. Men da rimer det sig desværre fortræffeligt.

Ministeren Bismarck, der saa troligen hjælper sin Herre og Konge til at lade Preussen spille en Vanvittigs Figur, saa det nu ligesom „vadsker sig med Kjødsuppe i Ansigtet" for al Verden, kan ikke bekjæmpes ved nogetsomhelst Slags parlamentariske Vaaben, ligesaalidt som hans Herre ved nogetsomhelst af Fornuftens. Har Kongen vovet, hvad ingen anden Konge i Verden kunde vovet, saa har Ministeren ved sin førte Politik baade indad og udad vovet, hvad ingen anden Minister i Verden turde vove. v. Bismarcks Hemmelighed er, at han har hægtet sin Politik fast, ikke ved noget System, men ved en sikrere Ankergrund — sin Herres hohenzollerske fixe Ide. Til Forbauselse for al Fornuft vil han saaledes staa — saalænge Preussens Konge selv taales.

I Berlin „unter den Linden" staar til Alverdens Beundring en Rytterstatue, gydt i Erts, Rauchs Mesterværk og enhver rettroende Gammelpreussers Afgudsbillede. Det er Frederik den 2den, Preussens egentlig endnu regjerende Konge, hvis Person rager som et stort Bjerg op over alle de Høie af hans Tids Helte og Slagmarker, hvormed hans Statue er ornamenteret. Han seer ud som red han malmtungt ud med Preussens Historie til Følge, ud for at erobre Tydskland. Det er Hohenzollernes personlige Ærgjærrighed, gjennem Slægten voxet op til en mørk dæmonisk Magt, baaret af Affindige, der paa sin Vei overraskedes af den franske Frihedssol og her paa Troldes Viis forstenedes. Det er Preussens gamle Erobringshistorie, som her er størknet i Statuens Erts, idet den steilede mod Nutiden. Den Hest, som Frederik den 2den red over Slagmarkerne i den gamle Tid, formaaede han ikke at ride i vor Tid og endnu mindre nogen af hans affindige Ætlinger. Den staar rolig og venter paa den Folkets Heros, der skal samle og anføre hele Tydskland. Naar han kommer, vil den vrinske som en Krigstrompet og med et Spring sætte ud fra det Fodstykke, hvortil den nu er bundet. Da løses Preussens Opgave og frelses Tydskland. Men indtil den Tid er den fortryllede Hest dømt til at staa ventende under Verdens Spot og Spee med en vanvittig Hohenzoller, en vanvittig Bismarck, et vanvittigt Junkerparti paa sin Ryg, der alle paa Børns Viis troe, at de ride Hesten, men blot gjøre politiske Narrefakter ovenpaa den uden at faa den af Stedet.

Den russisk-polske Strid. Efter de Oplysninger, som nu med mere og mindre Fordring paa Paalidelighed dukke frem fra alskens Hold, synes det Spørgsmaal isommer at have været Krigen nærmere end Preussen har drømt om, uagtet dennes Profession dog er at skulle vide Alt. Det er overhovedet forunderligt, til hvilken Grad Diplomatiet forstaar at omgaa denne Offentlighedens Argus. Nu faar man da vide, at Frankrig Alt i tvende Depescher af 20de og 21de Juni har tilbudt Østerrige of- og defensiv Alliance samt at stille hele sin Armee til dets Disposition imod Rusland — Alt under Betingelse af, at Underhandlingerne med Rusland bleve førte saaledes, at dette blev stillet klart mellem de to Alternativer: Eftergivenhed i det polske Spørgsmaal eller Krig, en Landkrig over Østerrige og en Søkrig i Østersøen. For at undgaa det franske Alvor i dette Spørgsmaal har da England og Østerrige hver paa sin Viis søgt diplomatisk at vride sig bort fra det, men igjennem de tilføiede diplomatiske Nederlag etc. kun viklet sig længere ind i det napoleonske Net. Frankrig skal nu have gjenoptaget sin nævnte første Optræden i denne Sag, for nu om muligt bedre end før at kunne drive England og Østerrige til Handling. Efter Napoleons Aabningstale til det nu samlede franske Deputeretkammer maa ialfald nu saameget være vist, at Frankrige ikke agter at slippe det polske Spørgsmaal, og herfor borger ogsaa den stærke Sympathi, hvormed Frankrig har grebet det. I Aabningstalen haabes nemlig paa en almindelig Kongres til Regulering af alle europæiske Spørgsmaal, derunder det polske, samt til Ophævelse af Traktaterne af 1815, denne tunge mangeleddede Lænke, hvori Frankriges og det Napoleonske Dynastis Politik er smeddet. Englands Politik i Spørgsmaalet siges paavirket af den preussiske Minister v. Bismarcks bestemte Erklæring om, at en Krig vil finde Preussen paa Ruslands Side, og imponeret heraf skal Lord Palmerstone have hindret Oplæsningen i St. Petersburg af Lord Russells sidste Note, hvori Polen skulde erkjendes som krigførende Magt, Ruslands Ret til Polen være forbrudt etc. Paa sin Side har Rusland benyttet Tiden til at skabe sig en Forsvarslinie, et Krigsbelte fra Finland langs Grændsen til det sorte Hav. Det har hertil alt mobiliseret ikke mindre end 132 Infanteriregimenter foruden Tilsvarende af de andre Vaabenarter. Saaledes vil altsaa Rusland være at finde til Vaaren.

I **Finland** have Landdagens Stænder sluttet sig sammen om en Petition til Keiseren om at faa faste periodiske Landdage, istedetfor at nu særskilt keiserlig Forordning udfordres. Siden sidste Landdag i 1809 er der nu gaaet 54 Aar.

Holland befatter sig lidet med den udenrigske Politik i Europa. Til Gjengjæld lever dette Land et desto friere Kommunalliv indad. Siden ifjor, da det frisindede Fremskridtsparti-Ministerium Thorbecke kom til Roret, har dette føiet til Hollands allerede før særdeles frie Forfatning af 1848 en heel Række Reformer. Den hovedsagelige Side af Finantserne, som udgjordes af det store Kolonialbudget, var imidlertid aldeles unddraget Folkerepræsentationens Indflydelse, men nu har Regjeringen efter Foranledning af Kongen indrømmet Kamrene samme Ret dertil som til Statsbudgettet.

Spanien, der begynder at give politiske Livstegn, er fortiden engageret i et Par Miniaturkrige som politiske Prøveklude for Folket. Den ene er mod Rifpiraterne, den anden mod St. Domingo, hvis Negre nu igjen have gjort Oprør mod det spanske Herredømme, som det havde underkastet sig. Der samles 10,000 Mand for at bevare Spaniens Besiddelser i Nordafrika. Valgene i Spanien ere derimod faldne ud til en reen Farce, opført af Regjeringen.

Grækenland. Kong Georg er endelig efter sin europæiske Rundreise lykkelig og vel arriveret til Grækenland, hvor han synes at være velvilligt modtaget og af Nationalforsamlingen er overdraget Magten. Men med Hensyn til de joniske Øers Forening med Grækenland synes derimod at opstaa Forviklinger, reiste fra Østerriges og Tyrkiets Side. Man vil erindre, at Kong Georg ene modtog sin Kongetittel paa Betingelse af, at han som Kongegave kunde bringe sit Folk disse Øer.

I **Amerika** har Krigslykken atter en Stund vendt sig til Gunst for Sydstaterne, atter har Guldagioen i New-York fløiet tilveirs som under Panik; Washington er atter truet og det gamle saa sørgeligt bekjendte Bulls-Run, besat af Sydtropperne, atter udseet til Kampplads. Krigen har saaledes ligesom vendt sig rundt i sin egen Cirkel. Den ene af Nordens to store Armeer er indesluttet i Bjergene ved Chattanoga, den anden, der retirerede nordpaa over Rappahannockfloden, støtter sig til Washington. De næste Efterretninger fra Amerika ville sandsynligviis lægge tungt Lod i Vægtskaalen enten til den ene eller den anden Side.

Indien. Man vil erindre den Jubel, som det vakte i England, da man erfoer, at dets Dødsfiende fra Sepoyeroprøret Nena Sahib var fanget, hvorledes de illustrerede Aviser afbildede Personen, og hvorledes det hævngjærrige engelske Publikum kastede Steen med Ord efter ham paa hans Vei til Galgen. Nu er det oplyst, at den som Nena Sahib fængslede Bramin slet ikke er Nena Sahib. Sligt er unægteligt Skuffelse, men saa faar man trøste sig med at Nenas Hængning endnu haves tilgode. — Til Udryddelse af den fra Reisebeskrivelser og Romaner bekjendte mystiske Mordersekt i Indien kaldet Thugs, der tilbad Guden Bohwanie, til hvis Ære de kvalte og plyndrede Folk, blev oprettet det saakaldte Thug-Politi. Da de fleste Thugs nu ere paagrebne — i Pendschab alene 729 — er Thug-Politiet blevet opløst. Sektens Medlemmer malte den nederste Deel af Ansigtet hvidt. — I Afghanistan er udbrudt Borgerkrig mellem Dost-Mahomeds Sønner. Lord Elgin har stævnt dem til at møde sig i Lahore til Forlig; han samler imidlertid omkring Lahore Troppemasser for at imødegaa mulige Uroligheder og Indfald i de engelske Besiddelser. Foranlediget ved de nævnte Uroligheder have nemlig allerede 2000 Mand fra Kabul af gjort et saadant Indfald.

De skandinaviske Lærdes Arbeider

for oldnordisk Sprog og Literatur i den nyere Tid.

(Efter Prof. Møbius's Foredrag paa Philologmødet i Meissen meddeelt af J. L.)

IV.

(Sidste Artikel.)

Den videnskabelige Behandling af det gamle Sprogs Grammatik knytter sig til 3 Navne: Rask, Munch, Gislason.

Rasks Fortjenester som den, der grundlagde denne Behandling, vil stedse blive uforglemmelige i Videnskabens Historie; dog, naar de Danske endnu den Dag idag betragte ham som ubetinget Autoritet paa dette Gebet og synes at ville lade det bero med hans i Aaret 1861 allerede for 3die Gang uforandret aftrykte Grammatik fra 1832, saa tør vi vel trøstig see bort fra ham; vi kunne nu ikke lære mere af ham. — Kun Munch og Gislason og hvem der slutter sig til dem, komme for os i Betragtning.

Munch har foruden flere i samme Materie indslaaende Afhandlinger behandlet det ældre Sprog i to Grammatiker, hvoraf den første, tilligemed en dertil hørende Læsebog udkom i 1847, begge udgivne i Forening med Unger; den anden, der tillige behandler det oldsvenske Sprog, udkom i 1849. Hertil kan man ogsaa regne hans gotiske Grammatik og hans Grammatik over Runeindskrifternes Sprog, paa Grund af den i disse stadig forekommende Henviisning til Oldnorsken, begge udgivne i 1848.

Munchs Fortjeneste af det gamle Sprog er en dobbelt: den bestaar for det første i dets genealogiske Bestemmelse, dernæst i Anvendelsen af den sprogsammenlignende og sproghistoriske Methode paa dets grammatiske Behandling.

Omendskjønt hiin Bestemmelse hænger saa nøie sammen med de den væsentlig begrundende Anskuelse — om det skandinaviske Nordens Befolkning, som vel først bleve fremsatte af R. Keyser, men senere af Munch, bleve videre udførte og begrundede, at en fuldstændig Fremstilling og tillige en rigtig Vurdering af denne Bestemmelse ikke ret vel er mulig uden at kjende hine Anskuelser, saa tror jeg dog ikke at forbigaa noget Væsentligt, naar jeg angiver dem saaledes:

Et oldnordisk Sprog, d. e. et Sprog, som engang var fælles for hele det skandinaviske Norden, er, om det overhovedet nogensinde har existeret, ikke til for os. Saa langt tilbage vi ere istand til at forfølge den nordiske Sprogoverlevering, formaa vi, ved al den indre Overensstemmelse, som den viser, ikke at komme udover Toheden: et Østnordisk (d. e. Svensk og Dansk), og et Vestnordisk (d. e. Norsk-Islandsk), med andre Ord: det som er os levnet af nordiske Sprogmindesmærker selv fra den ældste Tid, bærer enten den østnordiske eller den vestnordiske Charakteer.

Denne Tohed finder sin Forklaring dels i Landets physiske Beskaffenhed, dels i den Maade, hvorpaa den skandinaviske Halvø blev befolket, idet Nordgermanerne, efterat de allerede i sine tidligste Bopæle paa det nordvestlige Ruslands Stepper havde skilt sig, droge, den ene Deel tvers over den finske Bugt til det svenske Lavland og her sloge sig ned ved Mälarens Bredder, hvorfra de udbredte sig videre mod Nord, Vest og Syd, den anden Deel, tilsøes over Ishavet eller tillands gjennem Lapmarken droge ind i det norske Landskab Haalogaland høit oppe i Norden, trak herfra videre mod Syd og fra Throndhjemsfjordens Bredder af befolkede det øvrige Norge; begge nordgermaniske Folk, men i sin nye Bopæl i et langt Tidsrum holdte fra hinanden ved store mellemliggende Skovstrækninger.

Denne Tohed i Sproget finder ogsaa en ydre Bekræftelse i den tilsvarende Forskjellighed i Mythologi, Sagn, gamle Skikke; saaledes er den ældre Eddas Fremstilling af visse Myther forskjellig fra Saxo's.

Hvori viser sig nu denne Forskjellighed i Sproget?

Ved det store Misforhold mellem det, som er os levnet af svensk-danske Sprogmindesmærker paa den ene, af norsk-islandske paa den anden Side, fremtræder denne Forskjellighed vel i lidet Omfang, men dog paa en for begge Sprog charakteristisk Maade, idet det Ældre og Oprindeligere hersker snart i det ene, snart i det andet, hyppigst dog i det Svenske, f. Ex. lange Vokaler i Svensken, hvor rigtignok det Norsk-Islandske endnu har de gamle Diphtonger, derimod i Svensk

uomlydte Grundvokaler i Roden, medens Omlyden er hyppigere i Norsk-Islandsk, navnlig den eiendommelige ved u bevirkede Omlyd, som Svensken ganske mangler, fremdeles Afvigelser i Flexionen; endelig har begge Sprogs Ordbog ogsaa at opvise grundforskjellige Betegnelser for de samme Begreber.

Naar man nu kalder Sproget i Eddaerne, Sagaerne osv. det oldnordiske og derved betegner det som et engang for hele Norden fælles Sprog, saa kan det saameget mindre være dette, som netop hine Skrifter, af hvilke vi alene kjende det, udelukkende hidrøre fra Nordmænd og Islændinger, men ikke fra Svenske og Danske, hvis Sprog paaviseligt var et ganske andet, og efter det ovenfor Udviklede stod i Forhold til det norsk-islandske som en Søster, men ingenlunde — som den tildeels endnu herskende Anskuelse lyder — som en Datter.

Dette Eddaernes, Sagaernes, osv. Sprog bør nu ogsaa hede, hvad det i Virkeligheden er: det norske, det oldnorske, eller efter sit i den gamle Literatur selv hyppigt forekommende Navn: *norrøna*, hvilket rigtignok etymologisk vilde sige: det nordiske (ex Septentrione oriunda), men efter sin konstante Brug kun og uden Undtagelse (ligesom Noregr og Norðmaðr) bruges om Norge og betyder det norske.

Fra Slutningen af det 9de Aarhundrede blev det tillige Sproget paa Island, som efter Hovedkildernes udtrykkelige og gjentagne Udsagn fik sin Befolkning fra Norge, men ikke fra Sverige og Danmark, og udviklede sig her i hin rige og betydelige Literatur; men dette Island og den islandske Literaturs Sprog bør dog efter Moderlandet benævnes det norske, og ikke efter Kolonien det islandske; ligesaalidt som man kalder Homers Sprog det alexandrinske eller Shakespeares det nordamerikanske.

Endelig har dette Sprog, denne Norrøna, holdt sig fast uforandret i Norge og paa Island, i Norge, hvor fra Slutningen af det 14de Aarhundrede det danske Sprog blev indført som Skrift- og Literatursprog, rigtignok kun som talte Dialekter, hvilke man nu betegner som „det norske Folkesprog," paa Island derimod, hvor det uden Afbrydelse har været anvendt i Ord og Skrift, har det, om end ved indtrængende Danismer, fra det 15de Aarhundrede af, paa mangehaande Maader modificeret, dog til denne Stund i det Væsentlige holdt sig i den Skikkelse, som det antog paa Island allerede i det 13de og 14de Aarhundrede."

Saameget om Munchs genealogiske Bestemmelse af det angjældende Sprog, hvilken, i Begyndelsen mødt med den mest afgjorte Opposition i det øvrige Norden, dog efterhaanden har vundet saadan Anerkjendelse, at Svenskerne, fra først af Modstandere, nu fra sin Side kun begrunde og stadfæste den.

Munchs anden Fortjeneste af Norrønasproget bestaar i Anvendelsen af den sproghistoriske og sprogsammenlignende Methode paa dets grammatiske Behandling. Han har gjort, hvad først og længe før ham Jacob Grimm gjorde, hvem han ogsaa, som den „germaniske Sprogforsknings Nestor" har tilegnet den anden af sine Grammatiker. Men han har gjort det under Benyttelse, for det første af alle de Fremskridt, som den historisk-sammenlignende Sprogforskning havde gjort siden Jac. Grimm, for det andet af de meget væsentlige Fordele, der tilflød ham som Nordmand, saavel af hans Lands Modersmaal, som ogsaa, navnlig af en umiddelbar, af en meget mere omfattende og dybtgaaende Benyttelse af vedkommende Sprogmindesmærker. Medens hint, under Munchs Tilskyndelse og ikke uden hans Medvirkning, fandt en fuldstændig videnskabelig Bearbeidelse ved den fortræffelige Ivär Aasen i det norske Folkesprogs Grammatik og Ordbog, som med det første ville udkomme i et 2det betydelig forøget og berigtiget Oplag, saa bleve Sprogkilderne berigede ved en anseelig Række af Textudgaver i omhyggelig Tilslutning til Haandskrifternes Overlevering, tildeels af Munch selv, men fremfor alt ved Carl Ungers mesterlige Virksomhed.

Af Tilslutningen til Grimm lader det sig forklare, at det fornemmelig er Lyd- og Flexionslære, som danne Hovedindholdet og tillige den eiendommeligste Deel af den Munch'ske Grammatik; navnlig har han i sin 2den Grammatik skjænket Lydlæren en særdeles udførlig Fremstilling, der desuden finder sit Supplement og sin videre Udførelse i hans gotiske Grammatik og hans Bog om Runerne. Som et særdeles værdifuldt Resultat af disse dybtgaaende Undersøgelser af Lyd- og Flexionslæren er at betragte den paa denne Grund vundne Normalform for Sproget, saaledes som den ogsaa er kommen til Anvendelse f. Ex. i den oldnorske Læsebog, i den ældre Edda, i Fagrskinna, Kongespeilet, og ganske nylig i Ungers Udgave af Karlssaga Magnus. Gaaende ud fra Haandskrifternes Overlevering i den klassiske Tid, d. e. Midten og Slutningen af det 13de Aarhundrede, som fra sin naturlige Grund, finder den sin Regulering i den historisk-sammenlignende Grammatiks Resultater, uden dog, med Opgivelse af sin individuelle Charakteer, at lade sig forudskrive Love af denne. Den er lige langt fjernet fra den ny-islandske Form i Islændingernes Udgaver ved dette Aarhundredes Begyndelse, som fra de heelt og holdent uhistoriske Sprogkonstruktioner i Ettmüllers Læsebog fra 1861.

Hvad der siden i Norge selv, atter med Tilslutning til Munch, er gjort for Grammatik, indskrænker sig til Udtog, Paradigmer osv.; af disse fremhæver jeg den lille Bog af Aars: Oldnorsk Formlære for Begyndere, Chra. 1862, en særdeles rig og tillige korrekt Sammenstilling af Paradigmer og Exempler, rigtignok uden al nærmere Begrundelse, det være sig etymologisk eller ved Henvisning til Kilderne.

Den anden af de nævnte Autoriteter er Konrad Gislason, en Islænding, udelukkende en Grammatiker og Lexikograph; naar han ogsaa har besørget Udgaver af gamle Texter, er dette skeet ikke saameget for Indholdets, som meget mere for Sprogets Skyld, navnlig dets Lydform i de angjældende Haandskrifter. I at udgranske og bestemme det gamle Sprogs Lydgestalt, og det fornemmelig forsaavidt denne lader sig udfinde af Haandskrifternes Overlevering, heri falder Hovedvægten af Gislasons grammatiske Virksomhed. Hans første i denne Henseende saa vigtige Skrift er Bogen: um frumparta islenzkrar tungu (islandsk Lydlære) 1846. I dette Skrift har han gjort 30 af de ældste Haandskrifters Skriftform til Gjenstand for den mest indtrængende Undersøgelse, for derefter at bestemme Lovene for de enkelte Lyds, Lydforbindelsers og Lydforandringers Forekomst. Hans Vei er Induktionen, men den finder (ligeoverfor den for det første Blik fast grændseløse Mangfoldighed og Uregelmæshed i Lydbetegnelsen i Haandskrifterne) sit Regulativ: deels, skjønt sjelden, i den historisk-sammenlignende Grammatiks Bestemmelser; deels og fornemmelig i den nuværende islandske Udtale (ikke Orthographi); deels endelig i de, saavidt mig bekjendt, af Gislason, idetmindste i dette Omfang, først fremdragne Censtavelsesrim i den gamle Skaldekunst. (Hoved- og Biassonancer, aðal- og skothendingar.)

For nogle Aar siden har Gislason paabegyndt en oldnordisk Grammatik (1858), hvis Fortsættelse man endnu venter forgjæves. Den indeholder Lydlæren fuldstændigt, af Flexionen kun en liden Begyndelse. Rig paa mange fine Bemærkninger og Iagttagelser vil den dog kun være af Nytte for den med Sproget allerede noget mere Fortrolige, men neppe for Begynderen, som ved den Fylde og Mangfoldighed af haandskriftlige Særegenheder, der udgjør Lydlærens hovedsageligste Stof, i ethvert Fald mere forvirres end oplyses. En Exempelsamling, en oldnordisk Læsebog, udkastet og udført ene og alene fra dette, saa at sige orthographiske Synspunkt, ere de 44 Prøver af oldnordisk Sprog og Literatur, Kjøbenhavn 1860.

Nogen Behandling i Monographier er ikke bleven Flexionslæren tildeel; dog maa nævnes det dygtige og flittige Arbeide af Rydquist om den svenske Konjugation og Deklination paa Grund af de hyppig forekommende Henvisninger til Norrønaen.

Derimod har den oldnordiske Syntax været Gjenstand for særlig og saa udførlig en Behandling, som intet af de andre ældre germaniske Sprog kan rose sig af. Jeg mener Overlærer Lunds Bog, Kjøbenhavn 1861—62. Bogen er under alle Omstændigheder brugbar, Anordningen i det Væsentlige rigtig og overskuelig, omendskjønt her og der Adskilligt, der lod sig forene under et høiere Synspunkt, er splittet ad og derved vanskeliggjør den rigtige Bedømmelse af det forekommende Tilfælde; Antallet af Exempler er meget righoldigt, skjønt formedelst den snævre Kreds af benyttede Skriftværker atter noget indskrænket, og — hvad vi mest maa beklage, forvirrende ved ikke at skjelne mellem de forskjellige Stilarter, hvorved Lovbøger, Sagaer og Eddakvad opføres om og mellem hverandre.

Til Slutning et Par Ord om de lexikalske Arbeider. Ligesom det ogsaa andensteds pleier at gaa, at jo længere et Behov har været følt, sidenefter en saameget rigeligere Tilfredsstillelse deraf indtræder, saaledes ogsaa paa den oldnordiske Lexikographis Omraade. Det er noget nær 50 Aar siden Islændingen Bjørn Haldorsens oldnordisk-latinsk-danske Lexikon udkom; det laa vel færdig i Manuskriptet allerede i Aaret 1786, men blev først i 1814 udgivet af Rask. Med dette ufuldkomne Arbeide maatte man hjælpe sig ligetil den sidste Tid. I 1854 begyndte Udgivelsen af Sv. Egilssons poetiske Lexikon, i 1860 var det færdigt.

I dette Aar er udkommet Erik Jonssons oldnordiske Ordbog, om hvilken man i Korthed kan sige, at den ikke er andet end et almindeligt „Dictionaire;" i 1862 begyndte den norske Sognepræst Fritzners fortræffelige „Oldnorsk Ordbog" at udkomme, men er endnu ikke færdig. To andre omfattende Ordbørger ere i Vente: af den afdøde Englænder Richard Cleasby, hvis Værk i lang Tid har ligget færdigt og nu skal udkomme i Oxford; og en af Konrad Gislason, endnu under Arbeide.

I Mellemtiden er ogsaa udkommet en Række af Glossarier, men disse kunde som saadanne (d. e. Ordbøger til et enkelt bestemt Skriftværk) og med sit fordetmeste meget ringe Omfang ikke tilfredsstille det lexikalske Behov.

Børslivet og den nye Børsbygning i Bergen*).

(Af Forf. til „En bergensk Cicerone.")

En udstrakt Handel og en livlig Søfart fordrer i vore Dage med Nødvendighed en Børs, et Sted, hvor alle Vedkommende til bestemte Tider kunne faa Anledning til mundtligt og hurtigt at afgjøre dem af sine Handels-Affairer, der ikke taale den skriftlige og langsommere Behandling. Det er derfor en Selvfølge, at man ogsaa i Bergen har en Børs og det saameget mere, som en Børs der maa tildeels erstatte Mangelen af en diskutterende Presse, fordi Adressekontorets Privilegium gjør det umuligt, at en saadan kan holdes ilive. „Har Du læst Avisen idag?" hedder i Bergen: „Har Du været paa Børsen idag?" Paa Børsen findes nemlig alle Nyheder og Byens Opinion.

Lige fra Hanseaternes Tid har man i Bergen havt et Slags Børs efter mere og mindre tidsmæssige Fordringer og i større og mindre Skala. Efterat Tydskebryggen og Bergens Handel var gaaet over i Bergensernes egne Hænder, benyttede man en Tid lang den hanseatiske Viinkjælder midt paa Tydskebryggen til Samlingssted om Dagen for Forretningernes Skyld, om Aftenen for Klublivets Skyld; paa „Kjælderen" var der nemlig baade Restauration og Billard og øvrige Attributer til en Klub. Senere hen mod Slutningen af det forrige og Begyndelsen af nærværende Aarhundrede flyttedes Stedet for de egentlige Børsforretninger efterhaanden hen „under Skuret" i Dramshusen ved Tydskebryggens sydlige Ende. „Skuret" er til endnu den Dag idag og formentlig ikke meget forandret; det bestaar hovedsagelig af et til alle fire Sider brudt Tag, der hviler paa perpendikulære Bjelker; i Midten findes nogle mystiske Aflukker, der danne en Firkant og seer ud som Bygningens Kjærne. Paa den nordre og søndre Side af Firkanten er Bænke — dette er Skurets hele Inventarium. Skuret staar paa det yderste Hjørne af en udstikkende Brygge, og enhver Fremmed, der nu seer det, vil neppe tro, at det var Bergens gamle Børs. I gamle Dage derimod vilde han om Formiddagen mellem 8 og 10 see nogle Kjøbmænd fra Bryggen spise sin Frokost der i al Tarvelighed og tildeels under aaben Himmel, medens andre pudrede sit Haar eller lod sig frisere. Fra 10—12 holdt en større Samling af Kjøbmænd Børs der; paa Slaget Tolv skiltes man ad for efter endt Middagsmaaltid og en liden eller stor Middagslur (Kaffe var endnu ikke i Mode) at samles under Skuret fra 3—5. Efter Kl. 6 nød man Klublivets Glæder paa Kjælderen (Tydskebryggen) eller paa Kulfaret, et Stykke udenfor Byen. De Auktioner, som nu og da maatte afholdes, fandt Sted i Altonagaardens Herberge ude paa Strandgaden.

Nogle Kjøbmænd, der i Udlandet havde seet, hvorledes man indrettede sine Børsbygninger belvemt og hensigtsmæssigt, søgte i Aaret 1813 at gjøre sine Kollegaer det begribeligt, at det var koldt og uhyggeligt at staa med Silkestrømper og Sko og i Knæbuxer under aaben Himmel eller udsat for bergensk Regn og Vind for at afgjøre sine Børsforretninger; de fortalte, hvorledes man i Udlandet indrettede sig under saadanne Omstændigheder. Efter nogen Betænkning gik da Byens Kjøbmænd ind paa det Forslag, som disse Herrer gjorde: Kjøbmændene J. Grieg, W. Konow, F. Meltzer og J. Sødring leiede for egen Regning Viinkjælderens Sal og Brygge, udlagde der de almindelige indenlandske og udenlandske Aviser, indrettede Auktionslokale, Kourstavler og Opslagstavler for Bekjendtgjørelser osv., mod at enhver Kjøbmand, der besøgte denne tarvelige, men ogsaa tidsmæssige Børsindretning, skulde erlægge 2 Spd. aarlig; Overskuddet eller Tabet vilde de fire Herrer selv disponere over. Denne nye Børs aabnedes da den 26de April 1813; men nogen legaliseret Børsindretning fik man ikke før i 1837, fordi Bergenserne vilde have en Børs efter sine egne Forholde og ikke fandt den i Christiania i 1818 og den i Throndhjem 1819 oprettede Børs svarende til Bergens Tarv.

Imidlertid følte man snart, at de udviklede Forholde, Byens tiltagende Handel og Kjøbmændenes voxende Antal fordrede et større Lokale, end den Stump Brygge og Tag, som man kunde disponere over af Viinkjælderens Eiendom, man følte, at man i stygt Veir, i Regn og Slud blev vaad, fik Forkjølelse og

*) Efter den bergenske Sangerfærd gave vi nogle Billeder fra Bergens By, hvoriblandt dens nye Børsbygning, (i No. 29) efter Photographi af Selmer. Vi saa os imidlertid ikke istand til samtidig at medgive nogen tilfredsstillende Text, og lade derfor her „efterskudsviis" følge en Skildring, som en med Forholdene i Bergen nøie kjendt yngre Mand paa vor Anmodning har udarbeidet. Red.

Gigt ved skiftevis at staa under sin Regnhat og skiftevis under et Tag, hvorhen baade Vind og Regn kunde naa; man havde nemlig maattet flytte hele Børstrafiken fra Salen ned paa den rummeligere Brygge, over hvis ene Trediedeel var bygget et Tag med heel Væg paa de tre Sider. Samtidig hermed fik man, da Herberget i Altonagaarden blev privat Eiendom, alle Auktioner flyttet til Børssalen; selve Viinkjælderen ombyttedes om Aftenen med Klubselskabet „Den gode Hensigts" bekvemt indrettede Lokale, hvorved Lysten til at faa et nogenlunde passende Børslokale stadig tiltog; man blev efterhaanden enig om, at Galoger, Overfrakker og Regnhatte ikke paa nogen Maade kunde forhindre, at Børsforretninger især om Vinteren og i Uveir blev en Forkjølelsessag af betænkelig Natur — med andre Ord, man begyndte for Alvor at see sig om efter et andet Lokale eller endog blot en Tomt at bygge paa.

I afdøde Stiftamtmand Hagerups Huus paa Badstuealmindingen lykkedes det Børsbestyrelsen at erholde en Bygning, der med en Deel Bekostning vilde kunne omdannes til en hensigtsmæssig Børs. Huset blev kjøbt i Decbr. 1853, og efter nogen Tid havde man Tegninger til den nye Børs færdig og man stod om Vaaren 1855 allerede i Begreb med at paabegynde Arbeidet, da den sidste store Ildebrand 30te Mai 1855 lagde en betydelig Deel af Byens bedste Kvartaler i Aske. Denne Begivenhed i Forening med at den Tomt, som en vis Opinion havde ytret sig for, blev ledig, nemlig afdøde Kjøbmand N. Nicolaysens Eiendom paa Torvet, bevægede Børsbestyrelsen til at sælge Hagerups Huus og kjøbe den Tomt, hvorpaa den nye Børs nu staar.

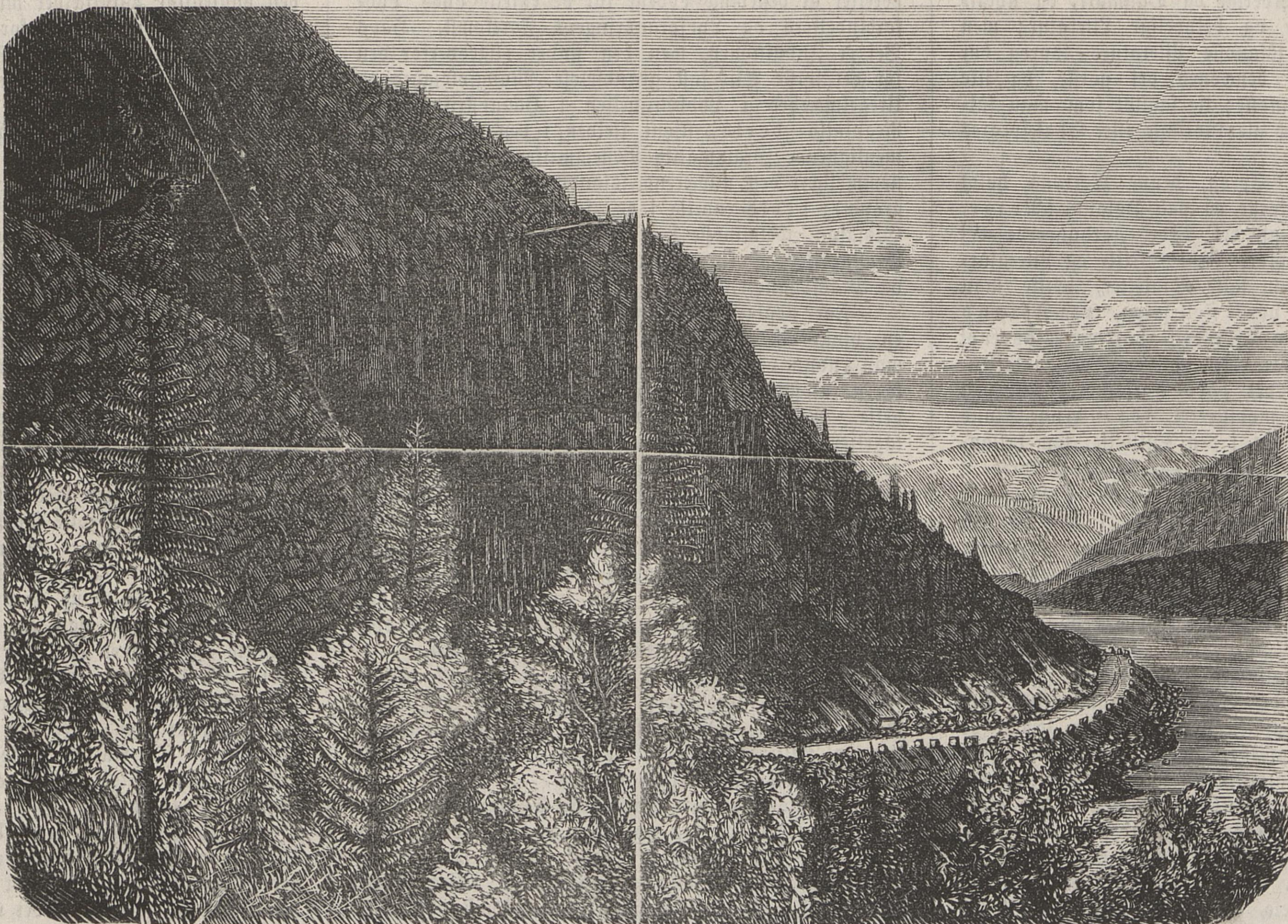
Efterat Reguleringen af de afbrændte Kvartaler var sluttet og Børsens Tomt ved Indkjøb af flere Tomter var udvidet til en anseelig Størrelse, paabegyndtes en temmelig kostbar, men dog høist nødvendig Pilottering af Grunden. Vaagen nemlig har i gamle Dage gaaet langt forbi Børsen, og ved Bankbygningen, der ligger lidt sydligere end Børsen, har man til Pilotteringen anvendt jernbeslaaede Pæle af indtil 13 Alens Længde.

Nogen høitidelig Nedlæggelse af Grundstenen fandt ikke Sted, hvilket vakte en Smule Uvillie paa Bryggen; Grundstenen blev i al Stilhed lagt den 2den August 1859. Indvielsen af Bygningen blev derimod en halv Festdag i Bergen, og den fandt Sted den 17de Oktb. 1862. Denne nye Børs indtager omtrent en Trediedeel af det hele Kvartal; Hovedindgangen er fra Vaagsalmindingen, medens man ogsaa fra Torvet og Olaf Kyrres Gade kan komme ind i Børshallen og de øvrige Værelser. Bygningen er ganske vakker, bekvemt indrettet, saa at Telegrafkontoret, Auktionslokale, Assurancekontorer, Restauration, Avisværelser og Billard findes under samme Tag som den høie, hvælvede og med fire fritstaaende Søiler forsynede Børshal, der indtager Bygningens Centrum og gaar gjennem to Etager — det Hele er smukt udstyret, solid og gjør et behageligt Indtryk.

Uagtet Børsen ikke længere ligger paa Tydskebryggen, finde Kjøbmændene sig vel tilfreds med den forandrede Beliggenhed; thi Børsen ligger nu omtrent i Byens Centrum, nogle hundrede Skridt fra Tydskebryggen, lige ved Fisketorvet og Triangelen, nogle faa Skridt fra Banken og Kreditkassen, har et Assurancekontor til Nabo og har kun et Huus mellem sig og Privatbanken, desuden kan man fra Børshallen see „Fløien" og fra Trappen tillige Vaagen.

Børstiden er forbleven den samme, medens Frekventsen er tiltaget: ikke alene Kjøbmænd og Mæglere, men ogsaa en heel Deel Fremmede og Skippere, tildeels ogsaa Embedsmænd, besøge Børsen for der at faa høre Nyheder, som i andre Byer meddeles af Pressen. Disse Nyheder ere ikke alene saadanne, der angaa selve Byen, ogsaa Verdenspolitiken gjøres til Gjenstand for Samtaler og Diskussioner: den italienske Krig influerede paa Rundfiskeudførselen, den russiske Krig paa Sildeudførselen; en europæisk Krig for Polens Skyld vil hindre Sildeudførselen til Rusland og Polen og tillige disse Landes Indførsel af Korn til Bergen; en Blokade af Østersøens tydske Havne og af Hamburg og Indløbet til Elben vil strax udøve en stor Indflydelse paa Cours- og Priisnoteringerne paa Bergens Børs; gjør den spanske, portugisiske eller franske Handelspolitik et Skridt i liberal Retning henimod Frihandelssystemet, vil Efterretningen herom hilses med Glæde paa Bergens Børs; ikke at tale om, at de newfoundlandske Torskefiskerier, de franske Sardelfiskerier, de skotske og hollandske Sildefiskerier, Olivenhøsten i de katholske Lande ved Middelhavet og Kornhøsten i Landene ved Østersøen omfattes med levende Interesse af de bergenske Kjøbmænd.

Tonen blandt de Børsbesøgende er rigtignok ikke længere saa familiær og ugeneret, som i gamle Dage, da man „under Skuret" pudrede sin Paryk eller tog op af Lommen sit Frokostsmørogbrød, eller da man paa Viinkjælderens Brygge (den forrige Børs) delikaterede sig med Rækling og Kringler eller Rækling og Smaanødder, medens man akkorderede med Mæglerne om sine Varer; men Tonen har dog endnu et vist gemytligt Sving ved sig, den Fremmede føler sig fremdeles som i en meget stor Familie, idet han gaar omkring blandt Kjøbmændene og de andre Besøgende — Alle kjende hverandre, og hos de bedst Underrettede kan man faa en kort Skildring af saagodtsom enhver af de 1000 Kjøbmænd, Handelsmænd og Skippere, der besøge Børsen — i den Retning vanslægte ikke Nutidens Bergensere fra sine Fædre. Skjønt man paa den nye Børs kan afgjøre sine Forretninger inden fire lune Vægge og nyde al den Komfort, som enhver stor Børs kan byde En, sees dog endnu nogle Enkelte at følge den traditionelle Skik at samles „under Skuret," den gamle Børsbrygge er derimod afstængt og benyttes til et andet Øiemed.

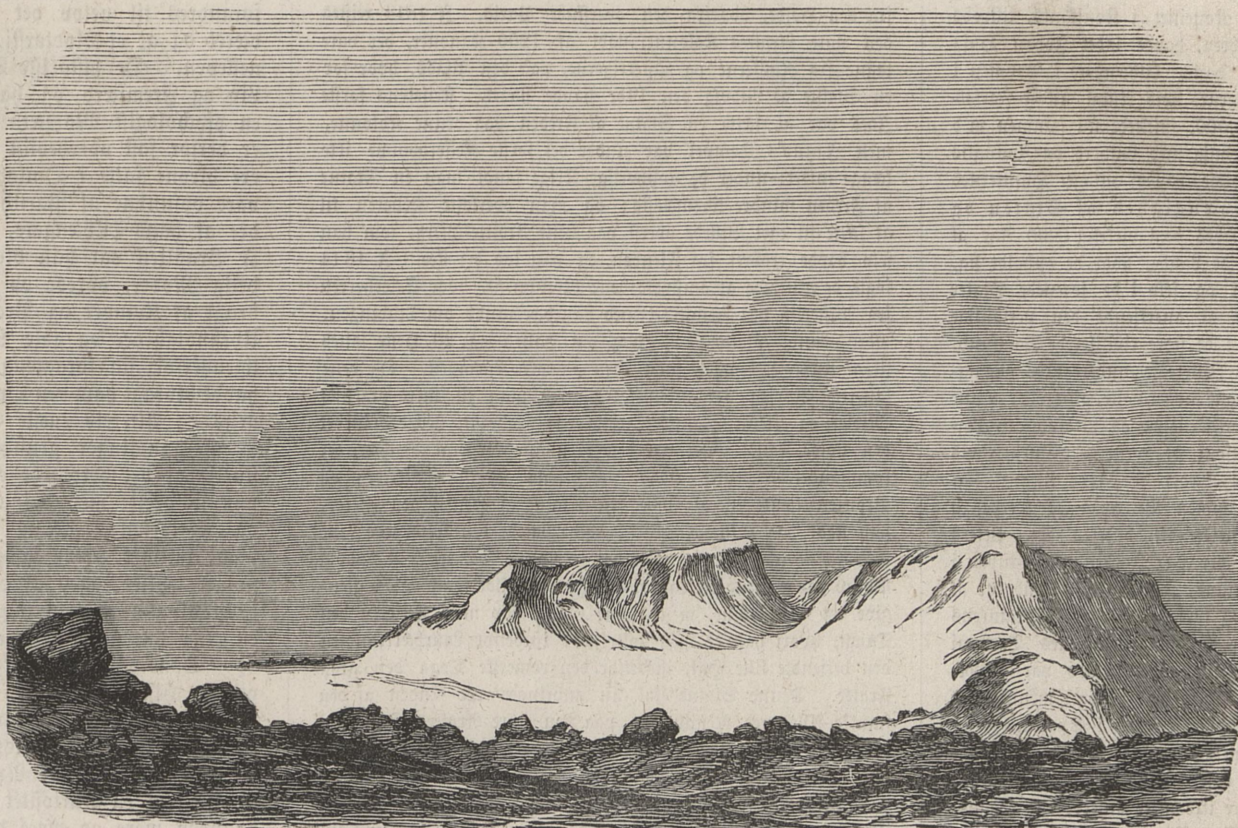
Parti af den nye Vei gjennem Qvamskleven i Valders. Efter Photographi af M. Selmer.

Fra Valders.

(Ved C. B.)

Man har i Almindelighed kun lidet hørt tale om Valders som nogen saa særdeles skjøn Egn, førend i de sidste Aar. Nu er det gaaet op mere og mere for Folk, at Valders ikke alene ikke staar tilbage for det priste Gudbrandsdalen, men endog i enkelte Henseender over det. Naar en Sammenligning skulde trækkes mellem disse Egne, maatte man jo virkelig tilstaa, at om Gudbrandsdalen end har at fremvise en i det Hele fortryllende Natur, maa den dog i Partiernes Mangfoldighed og Afverling staa tilbage for sin Naboegn. Imidlertid, Englænderne og Nordmænd ere af Vanen trukne op igjennem Dalen, og de, der have gjennemreist Valders, have som oftest været Folk, der i Forretninger skulle til Bergen og kun have liden Interesse af at betragte Naturen omkring sig; thi at sidde at stumpe afsted den ene Dag efter den anden paa en Skydskjærre, gjør En sandelig ikke meget oplagt til at beundre Noget, der ikke staar i Forbindelse med et godt Skydsskifte. Desuden er det med et Landskab, som med saamange Ting, det vinder ved nærmere Bekjendtskab; jo oftere man betragter det, jo flere Skjønheder opdager man, Detailler, der ved første, flygtige Øiekast tabte sig i det hele Ensemble. Der maa mere end en blot og bar Gjennemreise til for at kunne have nogen Nydelse af endog den herligste Natur. Dette gjælder maaske især Valders; hver Bøining paa Veien aabner nye Partier, der theatralsk ordnede fængsle Øiet. Dette gjælder især Kongeveien gjennem Nordre Aurdal og fornemmelig Slidre. Fra Bakkerne ovenfor Nordre Aurdals Kirke, hvoraf der i f. No. af Nyhedsbladet meddeltes en Afbildning, har man saaledes en af de videste Udsigter. Lige nedenunder ligger Kirken, i Baggrunden mørke Aasrygge, der speile sig i Strandfjorden. Til høire aabner sig en videre Udsigt. Fjorden gaar opover hele Dalen med utallige smaa Næs, der stikke frem af Løvskoven paa begge Sider, og hist og her større eller mindre Øer, yndigt grupperede. Hvad der imidlertid sætter Kronen paa det Hele, er de mægtige Snefjelde længst borte. Ved selve Kirken, der opførtes 1735, er intet Mærkeligt. Men den danner Midtpunktet i „Aurdalsbyen," som den om samme liggende store Huusklynge kaldes. Af konditionerede Familier bor her et usædvanlig stort Antal nær sammen; desuden en Landhandler, flere Slags Haandværkere, som Bager, Bundtmager, osv., og give ogsaa Grund til denne Benævnelse af By. Imidlertid har den Byanordning, hvortil da ogsaa hører en Vægter, der heroppe ikke er fortrængt af Konstabel; denne Ordenens Haandhæver vandrer der omkring i Gaden noksaa forretningsmæssigt og indehaver forresten — hvilket er naturligt nok — en reen Sinecure. — Omkring 5 Fjerdings Vei nordenfor Kirken ligger det ligeledes i Nyhedsbl. afbildede Fagernæs. Her har Hr. Landhandler Shive, foruden at have opbygget en prægtig Stationsbygning, ogsaa gjort nogle efter Forholdene deroppe storartede Anlæg med Park, kunstige Fiskeudklækningsdamme og i det Hele taget indrettet det paa en Maade, der i alle Henseender kan tilfredsstille engelske „Sportmen": Jagt og Fiskeri — kunstigt som naturligt, er der Anledning til. De fortjene virkelig Paaskjønnelse saadanne Foretagender og burde opmuntre til Efterlignelse. Naar man nu gaar videre opover, har man hele Veien Slidrefjorden ved Siden af sig. Et Par Miil høiere oppe komme vi til Slidre Hovedkirke, der er den anseeligste i Valders og forhen formodentlig har været en Fylkeskirke, hvorhos der paa den saakaldte Huusager i Nærheden, hvor der før har staaet en Kirke, findes flere mærkelige Gravhøie. Ligeoverfor Kirken paa den anden Side af Fjorden sees endnu tydelig Levninger af Fortidens Befæstninger. Olbergfjeldet rager temmelig høit over Hamregaarden. Her skal engang Hallingdalskongen have overfaldet Valderskongen. En Valders, som var bleven fangen, nødtes til at være Hallingernes Veiviser; det var en mørk Høstnat, han skulde føre dem over Aasen. Idet han raaber: „Her!" kaster han sig selv behændig under en Busk, i hvis Grene han fik holdt sig fast, medens Hallingerne styrtede udover den bratte Fjeldvæg. En Varde, synlig paa lang Afstand, kneiser deroppe. Saa gaar Veien jævnt opover Bygden med stedse verlende Landskabspartier omgivende den. Men det Herligste verler ikke, nemlig Snefjeldene, dem kommer man tvertimod nærmere og nærmere; og sandelig meget langt er det ei heller nu, førend vi træffe Snee lige ved Kongeveien. Til Vangsmjøsen kom jeg seent paa Eftermiddagen; det var midt i Juli, men jeg havde taget Yderfrakke paa, og det kunde ogsaa tiltrænges;

fra Fjeldsiden, der bedækket med Snee, gaar lodret ned i Vandet, blæste en skarp Vind, og en af de heroppe saa berygtede Kastevinde krusede Mjøsens Vand. Paa begge Sider af Fjorden er Bjergsiden næsten lodret, og dog er her anlagt en magelig Chaussee, uden en eneste Bakke langsmed hele denne Indsø. Denne Vei er et reent Mesterstykke; det varede ogsaa længe, inden den blev færdig, skjønt mange Mænd anvendtes paa den. Qvamskleven, næsten ligesaa kjendt som Krogkleven, er nu nedlagt; den var vistnok meget brat, men unægtelig ganske interessant at passere. Nu reiser man nedenunder den; man seer høit op og øiner Levninger af en Vei. Skydsgutten forklarer, at det er Qvamskleven, den tidligere Kongevei. Det gyser i den Reisende, han drager hurtig videre, lovprisende vor Tids Ingeniører. Ikke langt har man reist langsmed Vandet, førend man studser ved paa Veien at see et Tag, baaret af en Søilerække. Det seer ogsaa noget underligt ud; imidlertid er det aldeles til sin gode Nytte; det beskytter nemlig mod Snee- og Steenskred, der her ere aldeles uundgaaelige. Desværre har Arbeidet paa dette Sted krævet to Menneskeliv. Thi under Udhugningerne i den bratte Fjeldvæg, styrtede to Arbeidere ned. Det seer endnu usikkert ud; thi Fjeldet luder aldeles ud over Veien og hænger tvertover den Reisendes Hoved. Ligeoverfor er den vakre Døsjafos. — Vangskirken ligger smukt, rundt omgivet af steile Bjergsider, tildeels med bestandig Snee, og lige ved den skvulper Mjøsens Bølger. Den gamle Kirke var af meget stor Ælde og rig paa gamle, interessante Ornamenter; for flere Aar tilbage kjøbte, som bekjendt, Preusserkongen den, lod dens Dele tage fra hverandre og pakkede dem i Kasser, og nu pryder den som en Kuriositet en af de preussiske Byer. Den nye Kirke er tækkelig; men det er med et Slags Vemod, at man tænker paa det Minde om svunden Tids Kunstfærdighed, der her prydede Mjøsstranden, men solgtes til et fremmed Land, som blot vil betragte det med Nysgjærrighed. Paa den modsatte Side af Søen ligger Lerdal (Leirholar) ved en Bugt; den er bekjendt af sin fortrinlig smukke Beliggenhed, og fordum havde den mægtige Beboere.

Et Billede fra Jotunfjeldene: Fanaraaken.

Fanaraaken.

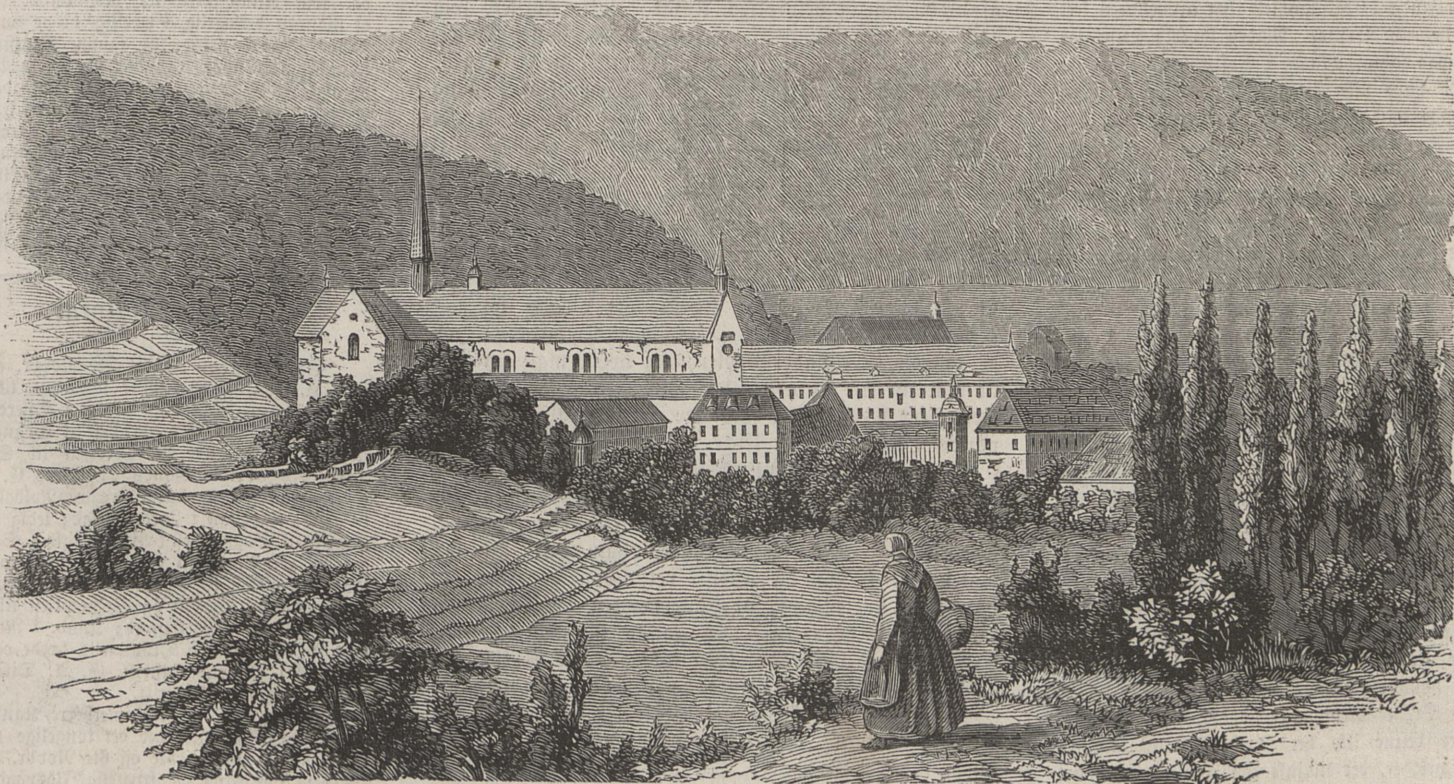
Gjennem Skardet i det øverste af Bæverdalen i Lom er der for enhver nogenlunde haardfør Reisende Fremkomst tversover Høifjeldsvidden til Lyster nede ved Sognefjorden. Fører og Hest er nødvendige og Touren medtager en Dag, men der gives neppe noget Punkt her i Landet, hvor man saaledes i et eneste Overshyn har samlet Alt, hvad Høifjeldsnaturen af overvældende Storhed har at frembyde. Man er her midt inde mellem Jotunfjeldene; den umaadelige Sneeørken strækker sig jævn og bølgeformig, saa langt Øiet naaer, og brat opstigende høiner sig hist og her sorte forvitrede Tinder flere tusinde Fod over Plateauet. Der skal et sjeldent Held til at see dem taagefri allesammen; men føier det sig saa, da har man for sig et Rundmaleri, som vanskeligt finder sin Lige. Smørstabtinderne, Troldhøen, Glittertind, Galdhøpiggen, Fanaraaken, Ringstinderne, Skagastølstinderne og mange flere passeres i ringe Afstand. Vort Billede idag fremstiller Fanaraaken, hvor Veien gaar lige indunder. Her var det, at Wergeland henlagde Slutningsscenen i sit Digt „Spaniolen," hvortil vi henvise vore Læsere, navnlig dem, der selv maatte have oplevet et Uveir oppe i Sneeverdenen mellem Jotunfjeldene.

Fra alle Lande.

(Til Nyhedsbladet; — fra Paris.)

Søndag den 18de Oktober gik Nadars Ballon Le Géant anden Gang op fra Marsmarken under samme Tilstimlen af Mennesker som første Gang. Kl. 4 kom Keiseren ledsaget af den unge Konge af Grækenland og fulgte med iøinefaldende Interesse alle Forberedelser. Kl. 4½ gik Ballonen uforvarende iveiret med et Snees jublende Arbeidsfolk, men dalede strax igjen. Kl. 5 gik den for Alvor op med et Dusin Passagerer. Mere end eet Hjerte slog, thi at her Menneskeliv stod paa Spil, tvivlede Ingen om. Keiseren trykker i sidste Øieblik Nadars Haand og ønsker ham Held til Reisen; Nadar hilser ned til Publikum, som skriger og klapper i Hænderne. En Konditor, som lader til at kjende sine Parisere, skriger idetsamme: Postilles Nadar! og i et Nu er hans Boutik tom. Nadar var Dagens Løve og blev det endnu mere, da det Mandag Aften løb ængstelige Rygter om i Paris. Tirsdag vidste Enhver, at Ballonen var falden ned i Hannover og flere Personer saarede, værst Madame Nadar, som havde villet dele sin Mands Fare, samt Skribenten St. Felix; ogsaa Nadar var saaret. Brødrene Godard, der vare med, frelste Passagerernes Liv. De illustrerede Tidender love en geographisk Planche over den Vei, Nadars Ballon har fulgt i Luften. Den gik lykkelig over Rhinen og alt var vel indtil Westphalens Grændser; ved Riemburg gik man over Jernbanen og vilde kaste Anker, men noget gaar itu ved Maskineriet og nu begynder en vild Fart, som varer en halv Time, og gaar hen over 30 franske Mile. Le Géant beskriver en Halvcirkel, gaar igjen over Jernbanen, rykker Træer op med Rod, river Tagene af Husene og ender med at kaste sine Passagerer af i et Morads efter i 16 Timer at have tibagelagt 370 franske Mile. Kongen af Hannover lod Nadar bevidne sin Deeltagelse og „satte sit Territorium til hans Disposition" (ordlydende efter Rapporten.) 26de Oktober skriver Nadar fra Hannover, at Alt var vel, skjønt flere af de Reisende ville komme tilbage til Paris „paa Ryggen," at han saasnart han havde gjenvundet Helsen vilde gaae op igjen med sin flikkede Ballon og blive saaledes ved, saalænge der var Liv i ham, indtil han har seilet sig sammen den Million, der er ham nødvendig til at udføre sit Livs store Idee: den Maskine, der skal gjennemskjære Luften sikkert som Ørnen; dør han under Forsøget, skal hans Idee gaae i sikker Arv. Brødrene Godard holde med fast Tro paa den gamle Ballon og ville bygge een, der skal indeholde 14,000 Metres Gas. Nadars indeholdt 5000. Disse Kjæmpeballoner er dog intet Nyt; i 1786 gik Blanchard op i en Ballon paa 7000 Kubik-Metres, med sexten Passagerer. —

De mähriske Brødre, ogsaa kaldede Hernhutter, ere ikke indskrænkede til Tydskland og den lille Koloni i Christiansfeld, de findes ogsaa i Holland, og da mange norske Børn ere opdragne i Christiansfeld, har Anmelderen i Holland eftersporet deres Historie*). De dannede længe blot een Sekt sammensat af Husit-

Cistersienserabbediet Brombach.

*) Uagtet denne Eftersporen paa hollandsk Jordbund ikke har bragt for Dagen Andet, end hvad man ved Hjælp af Bøger overalt og i en Haandevending kunde udfinde, have vi dog ikke ganske villet tilbageholde den her forsøgte velmente historiske Skildring, saameget mindre som Forf. selv har nydt sin Opdragelse blandt Hernhutterne, og der blandt de almindelige Læsere tør findes Mange, for hvem denne Sekts Historie og Læresætninger er ligesaa ny som for ham.

ternes Efterkommere. Efterat Konciliet i Konstants, tiltrods for Keiser Sigismunds Leidebrev, havde ladet Johan Huss brænde, forfulgtes og jagedes hans Tilhængere i Bøhmen i samfulde hundrede Aar. Husitterne, hvis Antal under Forfølgelsernes Tid var steget til 40,000, smeltede nu sammen med de andre protestantiske Sekter, nemlig med Luthers og Zwinglis Disciple, men først efter at disse havde antaget Husitternes Grundprincip: religiøs Uafhængighed af Staten og borgerlig Lighed. Det lykkedes dem virkelig i 200 Aar at forblive uafhængige af Staten i de Lande, hvor de opholdt sig, og saaledes levede de i Europa og selv i de forenede Stater under Fællesskabs-Loven uden at anerkjende den personlige Eiendom, der er Grundprincipet i de store civiliserede Samfund. Skjønt fri, vare de dog i Alles Interesse underkastede Menighedens Love, men uden at aflægge noget Løfte, gifte eller ugifte efter deres Tilbøielighed. Broderkjærlighed og fuldkommen Lighed var deres høieste Lov, ligesom de første Christnes, hvis høie Uegennyttighed og uskyldige Sæder de havde tilegnet sig. De havde forjaget af Christendommen Alt hvad de troede af menneskelig Oprindelse, og anerkjendte hverken St. Peters Efterfølgere eller Christi Statholder paa Jorden, men tilbad i Eenfoldighed Gud og Jesus Christus, som sendt af Gud for at frelse den menneskelige Slægt, og føre den tilbage til Naturens hellige Love, hvorfra Sabelens og Røgelsekarrenes Tyranni havde fjernet den. Den store Artikel i deres Lov var at betragte Døden som et Gode. Aldrig var i noget menneskeligt Samfund Ligheden saa fuldstændig, selv ikke i Sparta. — — Men Ligheden strakte sig mellem dem ogsaa til den borgerlige Anseelse. De, der indtog de høiere Embeder i Menigheden kaldtes blot Arbeidere, og vare ikke mere anseede end Haandværksmanden, de vare med eet Ord Brødre, der gaves følgelig hverken Rige eller Fattige, ingen Arv, ingen Processer, ingen Lovbog.

Saaledes var fordum de mähriske Brødres Samfund, og der kan vel vanskelig tænkes noget mere rørende. I vore Dage er blot en Skygge deraf tilbage, men herfor skal ikke Skylden søges hos de mähriske Brødre, som idetmindste ikke i Holland frivillig have opgivet deres Grundprincip: Fællesskab i Eiendom, men Seklets ny politiske Lov kunde ikke anerkjende et Princip, som stillede en Part af Landets Borgere uligt med de andre Borgere, fra hvilke de hidtil havde havt Ret til at leve adskilte. Den ny Lovgivning agter ingen Tro, skjønt den taaler enhver. Jøder og Kvækere, som fordum dannede, borgerlige Samfund for sig, have maattet træde ind i det store Samfund, de mähriske Brødre ligesaa. I vore Dage er der rige Brødre og fattige Brødre, kun Tiggere findes der ikke blandt Hernhutterne, thi Menneskeheden er forpligtet til at bistaae sine trængende Medlemmer, dette er det eneste Fortrin den har tilbage af sin gamle Lov, og det er endnu en smuk Levning, forøvrigt hersker der de samme Misbrug som i alle andre Samfund. De rige Brødre have Ret til selv at vælge sig Hustru, de fattige ere afhængige af Forstanderen, der paa sine Fingre kjender alle ugifte Søstre; han vælger den, han finder passende, og giver hende til Beileren, der maaskee neppe har seet hende. Missionæren i fjerne Egne skriver efter en Hustru og faar hende paa samme Viis tilsendt. Saaledes er idetmindste Forholdet i Holland. De ugifte fattige Brødre leve i Brødrehuset og de ere sikre paa at have Brødet deres hele Liv paa den Betingelse, at de arbeide uhyre, de ere underkastede en Disciplin, som om de vare Soldater og skylde Brødrehusets Forstander Regnskab for enhver af deres Handlinger og deres Opførsel endogsaa udenfor Arbeidstiden. Enhver arbeider i det Værksted, hvor han hører hen, men har sit eget Værelse, som han selv gjør reent, thi en Broder tør ikke lade sig opvarte af en anden Broder, ogsaa en Rest af det oprindelige Samfund, som er bevaret i Holland; i Christiansfeld har Anmelderen seet tjenende Brødre og tjenende Søstre. Maden laves i Huset for alle. Søstrene leve paa samme Maade i Søsterhuset og arbeide i en fælles Sal; de have intet Fællesskab med Brødrene og den Søster, der er opdraget og ernæret af Menigheden, har ikke frit Valg af en Huusbond, og da hun ingen Mand kjender, vilde denne Frihed ogsaa være hende til liden Baade.

Det er som sagt ikke længer det Samfund, der efterlignede de første Christne, ikke Husitter-Hernhutterne saaledes som de gjorde sig gjældende i Landene længe efter deres Udjagelse af Bøhmen og Mähren, den stigende Oplysning har gjort et saa primitivt Samfund umuligt; men nægte lader det sig ikke, at deres Samfund var Virkeliggjørelsen af Philanthropernes Drøm, ja maaskee ogsaa af de Vises Guldalder paa Jorden. Nu bestaar det af Rige og Fattige, som alle andre Samfund; de Rige udmynte de fattige Brødres Arbeide, som de skylde deres Formue, gifte sig efter Behag og blive blot i Menneskeheden af Interesse. Samfundets strænge Lov er blot for de Underordnede, for hvem det endogsaa er vanskeligere at frigjøre sig end andre Samfunds-Proletarier, thi den hollandske Broder-Menigheds Oligarcher have vel forstaaet at binde dem og at gjøre en Manufaktur af Broderhuset. Ingen kan der lide Nød, det er sandt, og Betleri er ukjendt i Menigheden, det er det eneste Fortrin den har tilbage for andre. Den Stilhed, som i Christiansfeld er saa egnet til at løfte og samle Sindet, antager her mere Præget af hollandsk Dorskhed, men reent er her i hver Vraa; dog da alle Brødre-Menigheder udmærke sig ved hollandsk Reenlighed, er denne ikke her særlig mere paafaldende end Blomsternes Myriader, der tilvinke den Reisende fra hvert hollandsk Vindu. —

Statuen paa Vendome-Søilen skal anden Gang stige ned fra den Høide, hvorfra den overskuer Paris. I 1814 reistes den store Armees Kolonne, støbt af 1200 Kanoner, der vare tagne fra Russerne og Østerrigerne, paa den Plads, hvor før en Statue af Ludvig den 14de havde staaet. Keiserens første Idee var at sætte en Statue af Freden paa denne Kolonne, men Janus's Tempel var under det første Keiserdømme ikke længe lukket; under de uophørlige Krige fandt man en Statue af Freden mindre tidsmæssig; og man overtalte Keiseren til at sætte sit eget Billede øverst paa dette Bronze-Bjerg, som han selv havde erobret fra Fienden, og han lod det skee. I 1814 søgte de Allierede at omstyrte dette Monument, hvor Seierherren fra Austerlitz var fremstillet med Laurbærkrands om Tindingen. Man bandt Statuen et Toug om Halsen og 20 Heste sattes til at trække i Touget, men uden at rokke Kjæmpen. Da dette latterlige Forsøg var mislykkedes, greb man til mere praktiske Midler, og efterat Statuen endelig var nedbragt, heisedes istedet den hvide Fane. Det var den preussiske General Sachen, der kommanderede denne Daad. Keiserens Statue smeltedes og Bronzen tjente til at støbe den Statue af Henrik den Fjerde, som staar paa Pont Neuf. I 1830 vaiede den trefarvede Fane istedetfor den hvide fra den høie Kolonne, og efter at Ludvig Philip havde gjengivet Landet dets Farver, vilde han ogsaa gjengive det sin Statue, men denne Gang gav man Keiseren den Dragt, hvori han er mest folkekjær: istedetfor Laurbærkrandsen den bekjendte lille Hat, istedetfor den romerske Toga den graa Frakke. Denne Statue skal nu anbringes ved Enden af den smukke Allee ved Neuilly, og paa den store Armees Søile skal den store Keiser staae i keiserlig Kaabe og med Laurbærkrands om Tindingen, saaledes som hans Samtid fremstillede ham.

Prinds Napoleon er i den selsomme Forfatning, at han ikke kan faae sin Søn døbt. Han har nemlig inviteret sin Svigerfader Kong Victor Emanuel til Fadder, og vil ingen anden Fadder have; men da Kongen af Italien er under Kirkens Ban, antager Geistligheden ham ikke for god, og saaledes kan Noret, der allerede er femten Maaneder gammelt, ikke blive døbt.

Cistersienserabbediet Brombach,

Dom Miguels Residents i Franken.

Cistersienserabbediet Brombach (eller Bronnbach, som det ogsaa skrives) i Franken blev grundlagt i 1151. Kirken blev fuldendt noget efter 1174. Den er bygget i det 12te Aarh.s romanske Stil under Paavirkning af franske Elementer, men dog selvstændig behandlet. Sammen med den vel vedligeholdte Korsgang danner den et Hele af ren, ædel Skjønhed. Selve Klosterbygningerne bære for det meste Præget af den overdrevne, hule Pragt, hvormed Aristokratiet og Geistligheden i den anden Halvdeel af det 17de Aarhundrede søgte at skjule de Saar, som Trediveaarskrigen havde bibragt det ulykkelige Land.

Medens de øvrige Klostere i Franken nu som Kaserner, Fabriker osv. sædvanlig gjenlyde af en Larm og et Liv, der var dem ukjendt i deres Velmagtsdage, staar Brombach endnu halvt øde og forfaldent og skjuler inden sine Mure en Eremit, som der har trukket sig tilbage fra et larmende og omtumlet Liv til de huuslige Glæders Stilhed. Dom Miguel, fordum Portugals Konge, har tilsidst ikke fundet nogen anden Plet paa Jorden, der vilde modtage ham, end dette Gods, som han erholdt i Medgift med den tyveaarige tydske Prindsesse, som han, dengang en Mand nær de Halvhundrede, i 1851 ægtede i Rom.

Dom Miguel er vist ikke den mindst mærkelige af det temmelig betydelige Antal afsatte Fyrster, som „det store Fædreland" har modtaget og skaffet Ansættelser som Generalmajorer osv. Der er neppe Nogen, som spørger synderlig efter, hvad Hertugen af Toskana eller den lille Herre fra Modena nu tage sig til; de ere forlængst overgivne til Forglemmelse. Dom Miguel optraadte i sin Tid med ganske anden Effekt paa Verdenstheatret; han har en Plads i Historien og et Navn, — men det rigtignok et Navn, saa foragtet og skjændet som Faa. Og denne Mand, der engang bragte Borgerkrig og Ulykke, Vanære og Tyranni over sit ulykkelige Land, denne Fyrste, der omgav sig med despotiske Raadgivere og i sin egen Fremtræden gav de vildeste Lidenskaber Tøilen, om hvem man fortalte, at han for sin Fornøielses Skyld drev Slagterhaandværket og holdt af at søle sine Hænder til i Dyrenes varme Blod, — han lever nu inde i en ensom Dal, i et gammelt forfaldent Kloster, med to Heste og en Ko paa sin Stald, morer sig med Jagt, er velgjørende og nedladende, — og notificerer regelmæssig Hofferne, naar han faar en ny Datter (han har alt syv saadanne), trøstig og sikker i det usvigelige Haab, at hans Tid skal komme, at Kongemagten og Præsteveldet skal reise sig igjen i sin gamle Glands og sætte Foden paa et underdanigt og lydigt Folks Nakke. En af hans nuværende Bekjendte ytrer sig saaledes om ham:

„Der er ikke Spor af Forstillelse hos ham; han viser sig altid og overalt saaledes, som han er. Grundtonen i hans Væsen er Mildhed og Godslighed, og saaledes maa han altid have været, thi det er dog umuligt, at det menneskelige Gemyt med Tiden kan forandres til netop det Modsatte af, hvad det har været og at et blodtørstigt Uhyre kan blive en Menneskeven. De historiske Beretninger om hans tidligere Liv og Fremfærd og hans nuværende Levesæt danne en psychologisk Modsætning, en uopløselig Gaade. Jeg er derfor fast overbeviist om, at de slemme Ting, der ere blevne satte i Omløb angaaende Hertugen, enten vare opfundne af Partihad, eller ere begaaede af Andre af hans Tilhængere, og skrevne paa hans Regning. I Brasilien var han bleven forkvaklet af en lidenskabelig Moder, voxede op uden Dannelse, ledet og misbrugt af Kvinder og Præster, og begik da naturligviis Ubesindigheder og gale Streger i Mængde, og det især ligeoverfor sin foragtelig svage Fader, saasnart man havde bibragt ham den Overbeviisning, at han var Thronens og Alterets eneste Støtte og Haab i Portugal. Hans Handlinger grundede sig paa den gamle Anskuelse af det verdslige og aandelige Herredømme, som han jo deelte med Tusinder, og en god Deel Letsind og Forlokkelse. Man skulde, naar man domfældte ham, ialtfald holde fast ved det, at han aldrig var nogen Hykler, men altid aabent vedkjendte sig sin Overbeviisning og aldrig skyede Kampen for den, som for en efter hans Overbeviisning hellig Sag."

Dom Miguel tilhører, skjønt endnu blandt de Levende, Historien. Den Dom, den almindelige Stemme i sin Tid fældte over ham, kan maaske forandres eller formildes i sine Præmisser og i sin Konklusion. Det vil Tiden vise. For Nutiden har han et Slags Interesse som en Kuriositet fra en Tid, hvis Helte efterhaanden mere og mere dø ud og blive vor Tid fremmed. De, der træde i hines Spor, mangle deres Energi og Tro, og kunne i Stedet for Blodbad og Autodafeer ikke bringe det videre end i Høiden til en kraftløs Theori om et Kongedømme eller Præstedømme „af Guds Naade."

+

Literatur.

Af **Claus Pavels's Biographi og Dagbøger**, udgivne i Sammendrag af Cl. Pavels Riis, er udkommet 2det og 3die Hefte (Bergen, C. Floors Forlag), hvori Dagbogen fortsættes lige til Udgangen af 1814. Hvad første Hefte lovede, holder dette Dobbelthefte i fuldeste Maal. Og vi tro de Fleste efter Læsningen ville indrømme os, at der findes faae eller ingen historiske Bøger i vor Literatur, der ere mere fængslende og i den Grad fortjene at kjendes og læses, som disse Dagbøger; thi de kunne i Interesse fuldt ud stilles ved Siden af de bedste fremmede „Memoirer." De ville ogsaa til Efterverdenen bære Vidne om deres Forfatters gjennemdannede Aand og klare Blik, hvilke aabenbare sig næsten paa hvert Blad ved en uhildet og fra Samtidens ofte forskjellig Opfatning og Bedømmelse af Personer og Tilstande.

— Som man af en Bekjendtgjørelse i dette No. vil see, agter Cand. theol. John Stenersen at udgive **Bibelen** med oplysende Commentar og Billeder og indbyder derpaa til Subskription. Værket vil udgaae i ca. 30 Hefter, hvert paa 4 ottesidige Ark i Folio og til en Priis af 24 ß, og det Hele saaledes komme paa omtr. 6 Spd. Udstyret bliver elegant, og „paa Billedernes Udførelse skal blive lagt al mulig Flid." Det Billede, som findes i den særskilte Subskriptionsplan, er dog af en Indsender i Mgbl. med Rette gjort dette rosende Prædikat stridigt, idet samme med Hensyn til kunstnerisk Udførelse kun opfylder tarvelige Fordringer. Men Sagen er nok den, at Udgiver og Forlægger uforsigtigen have ladet en Xylograph i Flæng skjære et Prøvebillede, uden at beregne de Slutninger om Billedernes Udførelse i det Hele, som Værkets paaregnede Subskribenter deraf maatte trække; thi det har vist aldrig været Meningen at lade den hele „Pragtbibel" udstyre med Illustrationer af samme Sort som Prøvebladets, der paa samme Tid fremstiller den paradisiske Uskyldighedsstand og en god Deel af Xylographiens do. som Kunst betragtet hertillands. Vort eget Blad kan af mangen beklagelig Erfaring vidne om denne Uskyldighedsstand, tildeels netop fra samme Kunstnerhaand, og det beklageligt nok endog fra sidste No., idet Billedet af Tvedestrand, skjønt skaaret for anden Gang, nedlagde en paatagelig Gjendrivelse af de Løfter om vore Træsnits Forbedring, som vi forlængst have givet og ved en meer og meer udelukkende Benyttelse af tydske Xylographer haabe at kunne gjennemføre. — Ogsaa blot ved at tage fremmede Træskjærere tilhjælp vil det blive muligt for John Stenersen fra Billedernes Side at levere en Pragtbibel, der nogenledes kan svare til sit Navn. Men Muligheden heraf er atter betinget af en meget stor Subskription.

Norge.

Christiania. Under 7de Novbr. er Sognepræst til Aasnæs H. Chr. Vorchgrewink udnævnt til Sognepræst til Næs (Hedermarkens Provsti); Provst i Østerdalens Provsti og Sognepræst til Tønset Br. Müller til Sognepræst til Grue; Sognepræst til Bjørnør P. Pedersen til Sognepræst i Andebo; Præst ved Christianssands Tugthuus E. Bie til resid. Kapellan i Bragernæs Sognekald; Præst i Røldals Sogn C. A. Vibe til resid. Kapellan i Frederiksstad; ledig pers. Kapellan D. P. Smith til Sognepræst i Vinje Pstgld.; Sognepræst til Bremanger P. O. Bugge til Sognepræst i Omlid; ledig pers. Kapellan Jens Dahl til Sognepræst i Brandvolds Pstgld.; Provst i Robygdelagets Provsti og Sognepræst til Valle M. Falkenberg til Sognepræst i Flekkefjord; Kand. i Realfagene A. S. Guldberg til Adjunkt ved Drammens lærde og Realskole; Indrulleringschef i Bergens Distrikt G. A. Diriks til Indrulleringschef i Drammens Distrikt.

— Under s. D. er Kammerherre, Kand. jur. Carl Rustad udnævnt til Forvalter ved det kongelige Slot i Christiania.

— Natten mellem 5te og 6te Novbr. er der overgaaet Byen Warberg i Sverige en frygtelig Ildsvaade, idet 16 af Byens 32 Kvartaler ere brændte, og 12—1500 Mennesker blevne huusvilde.

Bekjendtgjørelser.

Illustreret Nyhedsblad.

Dobbeltnummer vil fremtidig indtil videre regelmæssig udkomme engang maanedlig og indeholde bl. A. en politisk Revue over Maanedens udenlandske Begivenheder.

Kirkeligt Folkeblad.

Et Ugeskrift for Kirke og Christendom,

der udgives af Kand. theol. O. Arvesen, udkommer som hidtil paa Undertegnedes Forlag med et 4to Ark hver Søndag, koster 90 ß, men for Udenbyes 105 ß halvaarlig forsendt med Posten. Nye Subskribenter kunne tegne sig paa ethvert Postkontor i Norge, Sverige og Danmark, her i Byen hos

J. Chr. Abelsted.

Ole Vigs enkelte Arbeider er til nedsat Priis at faae for 36 ß hos Undertegnede.

Sylvester Syverssons Digte med hans Portræt faaes nu for 36 ß hos

J. Chr. Abelsted.

I alle Boglader faaes:

Fremmedordbog

eller kortfattet Lexikon over

fremmede, i Skrift- og Omgangs-Sproget forekommende Ord, Kunstudtryk og Talemaader,

tilligemed de meest brugelige

fremmede Ordforkortelser.

Af

Ludvig Meyer,

Professor.

Fjerde forbedrede og forøgede Udgave.

Ved Professor **F. P. J. Dahl.**

Priis 2 Spd 24 Sk.

J. H. Schubothes Boghdl.
i Kjøbenhavn.

I Kommission hos Undertegnede er udkommet:

Om Forholdet mellem det saakaldte

Ydre og indre Naturformaal.

Med Kants Bestemmelse af det som Udgangspunkt.

Af

Gabriel Sibbern

XII + 216 Sider. Priis 1 Rdlr.

G. E. C. Gad,
Kjøbenhavn. Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa mit Forlag er udkommet:

Lægens Vidnepligt.

En priisbelønnet Besvarelse

af

den af Lægeforsamlingen i Korsør i Aaret 1862 stillede Opgave.

Af

C. Nyholm.

Priis 24 ß. **G. E. C. Gad**
Kjøbenhavn. Vimmelskaftet Nr. 32.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og faaes i Christiania hos Hr. Joh. Dahl:

Høist vigtige Meddelelser for alle Hesteeiere. 2det Oplag. 1 Rd. dansk.

Kogebog for store og smaa Huusholdninger af E. Ussing. 2det Oplag. 1 Rd. dansk.

Huusraad mod Menneskets Sygdomme af Werner. 3die Oplag. 1 Mk. dansk.

Digtesamling til Brug for Borger- og Almueskoler af C. N. Albrechtsen, 1ste Afdeling 2 Mk. 2den Afdeling 2 Mk. 8 ß dansk.

Materialier til at indøve den franske Formlære og Ordføiningslære af Dr. Ingerslew. 3die Oplag. 3 Mk. 12 ß dansk.

Dansk-engelsk Tolk, indeh. Grammatik, Parleur og Stiiløvelser af L. P. Thorup. 1 Rd. 1 Mk. 8 ß dansk.

Engelsk Læsebog for Borger- og Realskoler af Samme. 4 Mk. dansk.

Et Bindstouw, Fortællinger og Digte i jydsk Mundart af St. St. Blicher. 4de Oplag. 1 Mk. 8 ß dansk.

Varianter efter Adam Homo af Plutander. 3 Mk. dansk.

Mindeblade fra Udlandet af Ohlenschläger. 1 Rd. dansk.

N. Schmidt
i Randers.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Grossererens Familie. Priis heft 96 ß, indb. 1 Spd. 24 ß.

I de lange Nætter. Af Forfatterinden til „Amtmandens Døttre." Priis heft 108 ß, indb. 1 Spd. 24 ß.

Islandske Folkesagn efter Arnason, Maurer og Flere. Priis heft. 48 ß, indb 72 ß.

Alice Beresford. En Skildring af det huuslige Liv. Af Forfatteren til „Tales of Kirkbek." Priis heft. 48 ß, indb. 72 ß.

J. W. Cappelen.

Subskriptions-Indbydelse.

Bibelen

med

oplysende Kommentar og Billeder.

Udgiven af

John Stenersen,
Cand. theol.

Vor temmelig rige religiøse Literatur har hidindtil savnet en fuldstændig Bibel med Text og oplysende Anmærkninger. Saadanne har i andre Lande, navnlig i England vist sin velsignelsesrige Gavn, og det er mit Ønske at skaffe vor Landskirke en saadan, hvis Værket møder den fornødne Understøttelse. Det vil da udkomme som en Pragtbibel, ledsaget af flere Billeder, paa hvis Udførelse der vil blive lagt al mulig Flid, ligesom det skal paasees, at de paa en værdig Maade fremstille sin Gjenstand.

Den populære Kommentar, som det havde været min Agt at udgive til første Mosebog, vil nu finde sin Plads her, rigtignok i en forkortet Form. Forøvrigt skal det være min Bestræbelse at holde samtlige Anmærkninger i en populær Form, og kun saa udførlige som den klare Forstaaelse fordrer. De Forarbeider, som agtes benyttede, skal der i sin Tid blive gjort Rede for.

For at Værket skal kunne blive færdigt i den kortest mulige Tid, har jeg allerede foreløbig sikret mig god Bistand.

Saafremt nogenlunde tilstrækkelig Subskription tegnes inden Nytaar, vil der da hver tredie Uge udkomme et Hefte paa 4 ottesidige Ark i st. 4to ledsaget af Illustrationer til en Priis af 24 ß pr. Hefte. Værket kommer til at udgjøre cirka 30 Hefter.

Subskribentsamlere erholde paa 10 betalte Exemplarer det 11te gratis.

Asker Skolelærerseminarium i Oktober 1863. **John. Stenersen.**

Subskription modtages i alle Landets Boglader og hos undertegnede Hovedkommissionær.

Christiania i Oktober 1863. **James Richie.**
Addr. B. M. Bentzens Kontor. Hoppes Gaard. Torvet.

I enhver Boghandel i Norge modtages

Subskription

paa

Den sindrige Adelsmands Don Quixote

af

la Manchas Levnet og Bedrifter

af M. Cervantes Saavedra, oversat af Charlotte Biehl.
2den Udgave ved F. L. Liebenberg.

med 21 Tegninger af W. Marstrand.

Værket udkommer elegant udstyret i 20 Hefter à 24 ß dansk, hvert Hefte ledsaget af et Lithographi. **Subskriptionen bedes paa Grund af Efteraaret indmeldt hurtigst muligt.**

Fr. Wøldikes Forlagsboghandel.

Paa mit Forlag er udkommet:

Israel Dehn, **Skizzer fra London.** Priis heft. 48 Sk. indb. 72 Sk.

— — **For halvandet hundrede Aar siden.** Priis heft. 48 Sk., indb. 72 Sk.

— — **Et Ægteskab.** Priis heft. 60 Sk., indb. 84 Sk.

— — **See Tiden an.** Priis heft. 96 Sk., indb. 1 Spd. 6 Sk.

— — **Excelsior.** Priis heft. 96 Sk., indb. 1 Spd. 6 Sk.

J. W. Cappelen.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Claus Pavels's Biografi og Dagbøger,

udgivne i Sammendrag

af

Claus Pavels Riis.

Første Hefte 30 ß. Subskriptionspris for alle 4 Hefter med Portrait 1 Spd.

Bergen, August 1863. **C. Floor.**

Postmærker

anbefales til yderst billige Priser.

Christ. Mann jun. i Leipzig.

Hos Undertegnede er udkommet og faaes i alle Boglader:

Lovsamlingen for 1862-63

heftet 20 ß, indbunden 24 ß.

Lov om Konkurs og Konkursboers Behandling. Heftet 6 ß, indb. 8 ß. H. J. Jensen.

Udkommet er og faaes i Bogladerne:

Guizot, Kongeligt Frieri, 90 ß.

Duvray, Grækerne i vor Tid, 25 ß.

Freytag, Dr. Martin Luther, et Livsbillede, 30 ß.

J. H. Schubothes Boghdl.
i Kjøbenhavn.

Paa mit Forlag har forladt Pressen:

Floden Okavango. Reiser og Jagt-Eventyr af Charles John Anderson. 2det og 3die Hefte. Priis 48 ß. Subskriptionsprisen for det komplette Værk er 1 Spd., hvorimod Bogladeprisen bliver 1 Spd. 24 ß.

J. W. Cappelen

Udkommet er og faaes i Bogladerne:

Belevenhed og selskabelig Dannelse, en Veiledning ved Indtrædelsen i Selskabs- og Verdenslivet, af **Baronesse de Fresne,** 60 ß. **J. H. Schubothes Boghdl.**
i Kjøbenhavn.

Indbydelse til Subskription

paa

Fortællinger

af

Fædrelandets Historie

ved

Siegwart Petersen.

Under denne Titel vil Kand. mag. Siegwart Petersen paa Undertegnedes Forlag udgive som Folkelæsning en Række underholdende Fortællinger af Norges Historie fra den ældste Tid til Norges Forening med Sverige i 1814. Bogen vil udgjøre 40 Ark (640 Sider) og udkommer med et Hefte paa 10 Ark hvert Fjerdingaar. Format og Text bliver som sidste Udgave af Ingemanns Romaner og Prisen 3 ß pr. Ark. Subskription kan tegnes i alle Landets Boglader og Subskribentsamlere erholde paa 10 betalte Exempl. det 11te Expl. gratis.

Paategnede Planer bedes indsendte inden Udgangen af November Maaned.

Christiania den 1ste September 1863.

J. W. Cappelen.

Udkommet er og faaes i Bogladerne:

Adolph Monod, Manden, hans Hverv og hans Liv efter Apostelen Pauli Forbillede, 45 ß.

J. H. Schubothes Boghdl.
i Kjøbenhavn.

Ny Subskription paa Pragtudgaven af

Oehlenschlägers Digterværker

i Digterens egen Udgave. Hver Maaned udkommer **et heelt Bind** til den **nedsatte Priis 3 Mk. 12 ß** (forhen 1 Rd. 4 Mk.) Hele Samlingen, 26 Bind, kan ogsaa faaes paa eengang for 16 Rd. (forhen 39 Rd.) dansk.

Andr. Fred. Høst i Kjøbenhavn.

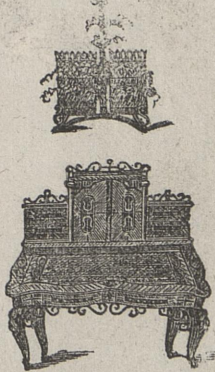

Kurvmager W. Kühne,

Carl Johans Gade
(ligeoverfor Storthingsbygningen)
anbefaler sit

Kurv- og Kurv-Møbel-Magazin,

der stedse vil være forsynet med alt
til Faget Henhørende.

Da jeg staaer i Forbindelse medst de største udenlandske Kurvfabriker, vil Publicum altid have rigt Udvalg efter de nyeste og smagfuldeste Mønstre.

Udenbyes Ordres udføres promte og billigt.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 47. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 22de November 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Brev fra Paris.

(Greven af Fyen, d. e. Hellenernes Konge i Paris. Keiseren som Gjæstgiver. Kongefader og Fadder. Værelser ledige i Tuillerierne. Keiseren Gjæst hos sig selv. Hofetiketten og Poesien. Den yngste Homer. Circe og Telemak. En Feuilleton om Kong Georg. Engelsk politisk Samvittighed. Mentor ɔ: Grev Sponnek før og nu. Nathanson og Jupiter. Mangel paa en Hofmand. Tre militære Yndlinge. Professor Köppen den Eneste.)

I.

(Sidst i Oktober.)

Det var den 14de Oktober om Aftenen, at „Greven af Fyen" ankom med Jernbane fra London. Men Pariserne, som ingen Idee have om hvor Grevskabet Fyen (eller Fionie) er beliggende, respekterede ikke hans Inkognito, men kaldte ham glat væk „Kongen af Grækenland." Ved Banegaarden modtoges han med Begeistring af 'et Par Hundrede herboende Grækere. Den unge Majestæt var træt af Reisen og ikke belavet paa en Tale, hvorfor hans henrykte Undersaatter maatte nøies med en takkende Pantomime. Han vilde først beskedent have taget ind i et Hotel; men Keiser Napoleon tillader ikke dette; han gjør Stadens Hotelværter et betydeligt Afbræk, siden han har indrettet en Fløi af Tuilleripalladset til permanent Gjæstgiveri for fyrstelige Personer. Enhver, som i vore Dage har en nok saa lille Krone paa Hovedet eller i Lommen, faar her, enten han vil eller ikke vil, fri Kost og Logis saalænge det behager ham at gjæste Paris. Og i Almindelighed ville de høie Reisende hverken kunne beklage sig over Logiet eller Beværtningen, der virkelig begge ere keiserlige*).

Greven af Fyen og hans Følge bleve altsaa nolentes volentes puttede i keiserlige Vogne, førte til Tuillerierne, og der ovenfor den første Trappe modtagne af Keiseren og hans Adjutanter, uden at de havde faaet Tid til at pudse lidt paa sig, end sige ombytte det simple Reisetøi med andet Toilette, hvilket midt i Tuilleriernes Glands og Luxus ikke gav nogen glimrende Forestilling om den ved nordiske Hoffer herskende Pragt og Elegants. Imidlertid har Prindsen, Greven eller Kongen, hvad man vil kalde ham, den ubestridelige Fordeel at være et saa ganske ungt Blod, hvilket altid vækker Sympathi og Overbærenhed; og det syntes som om Keiseren under hele Opholdet tog ham under en næsten faderlig Varetægt, som en ung Frænde, der trænger til og fortjener al mulig Velvillie og Beskyttelse. Saaledes trak han sig ogsaa strax efter Velkomsten tilbage, for at den unge Gjæst kunde faae Noget at spise og komme til Ro. Tre hele Etager foruden Kvistværelser var indrømmet den unge Konge, som neppe fra Hjemmet har været vant til saadan Luxus af Værelser og Pragtmøbler; en af de smaa Lieutenanter, der ledsage ham, havde saaledes et Sovekammer og en Salon, som i Storhed og rig Møblering overgik det Meste af hvad Reisende see af Værelserne i Versailles og Trianon.

Dette lille, ovenikjøbet extemporerede Hof fra Norden maatte upaatvivlelig føle sig noget desorienteret og forlegen i disse storartede Omgivelser. Ogsaa har Sproget vel beredt en Deel Vanskeligheder; thi den unge Konge, som skal være perfekt i Engelsk, staar nok temmelig tilbage i Fransk, og da Keiseren, som havde en lang hemmelig Samtale med Grev Sponneck, nok aldrig befandt sig i Eenrum med Kongen, har han altsaa ikke havt Leilighed til at faae sig en Mundfuld Tydsk, hvilket han ellers nok holder af, og skal sætte lidt Forfængelighed i. Næste Dag var stor Galla-Dineer i St. Cloud, og siden gik Tiden hen med Besøg, Modtagelse af Audientssøgende, Udflugter, Dineer, Theatre (hver Aften), den store Luftballon osv., saa den unge Konge for lutter Bevægelse neppe har kunnet faae Tid til at føle sig forlegen. Keiseren havde bestandig noget Nyt for, som om det slet ikke var ham, der maa vaage over Verdens og Frankrigs Velfærd, og han syntes mere betænkt paa at more sin unge Gjæst, end paa at indvie ham i Regjeringskunstens Hemmeligheder, eller gjøre ham bekjendt med de alvorlige Sider af Frankrigs Institutioner, Samfunds- og Statsliv. Tilsidst satte han Kronen paa alle sine Forekommenheds- og Velvillies-Ytringer, ved Dagen før Afreisen at invitere sig selv til Middag hos Kong Georg (en petit comité) — om Forladelse, hos Greven af Fyen, thi en Greve kan jo ikke bede en Keiser til Gjæst; og han skal have været høist elskværdig, som Gjæst hos sin Gjæst, i sit eget Huus og ladet sit eget Kjøkken smage sig, — dog sagde han ikke Tak for Mad, thi det er ikke Brug i Frankrig. Men han bar den græske Frelserordens store Baand og pyntede sin Vært med Æreslegionens. — Uagtet det franske Keiserhof er af demokratisk Oprindelse, og Regjeringssystemet kalder sig, og i visse Henseender virkelig er demokratisk, saa holdes der paa Tuillerierne strengt over de gamle monarchiske Hoftraditioner, om end Etiketten ikke er saa stiv som under Ludvig den 14de. Det er altsaa neppe at undgaae, at Fremmede, der ikke i Forveien have sørget for at indstudere Programmet, jo af og til maa støde an imod de herskende Regler. Hvis ikke den unge Konge strax havde faaet en fransk General og en Staldmester til sin personlige Omgivelse, kunde det have seet ganske broget ud for denne lille Hofstat fra et ikke blot af Navn demokratisk Land, der pludselig dumpede ned i et af Etikettens ældste Templer. Det underordnede Personale paa Slottet, der her som overalt afgiver de strengeste Kritiker, meget mindre velvillige og langt mindre demokratiske eller mere hovmodige, end Keiseren selv, skal ikke uden nogen Undren have bemærket det fyenske Grevefølges borgerlige Nonchalance og Ubekjendtskab med de strenge Hofformer. Fra et andet, rigtignok aldeles ikke reelt eller politisk Standpunkt, nemlig fra det reent poetiske, kan det ikke nægtes, at dette hele Kongetog til en navnkundig, men skrøbelig Throne, hvilket dog selv i vore Dage er noget Ualmindeligt, var noget meer end ønskeligt blottet for, hvad der kaldes „Mise en scene," og ikke synderlig svarede til de Forestillinger, der hos en af Oldtidsstudier befrugtet Phantasi, uvilkaarlig vækkedes — Tanken om en Søn af nordiske Søkonger*), der drager mod det fjerne Syd, for at herske over det berømteste og mest poetiske af alle Folk, har jo allerede noget Poetisk. Middelalder og Oldtid syntes her at smelte sammen; man maatte tænke paa Middelalderens Promenader i Galeier med Silkeseil og Master af Brasilietræ; og paa den anden Side mindedes man jo om Sagnene fra Ithaka og de andre af Digterne besungne udødelige Steder. Dette laa saa meget nærmere, som den unge Konge i London blev hilset af den sidste Descendent eller dog Navnefætter af Iliadens og Odysseens Forfatter, Hr. Homeros, ikke halvnøgen som den gamle Homer, men velhavende Kjøbmand i Liverpool, i sort Spidskjole efter Nutidens Mode; — og han selv reiste jo paa Eventyr aldeles som Telemak med sin Mentor. Selv Circes fortryllede Ø manglede ikke i den nye Odyssee, den viste sig i Skikkelse af Pariseroperaens Koulisser, hvor man forsøgte paa at faae Telemak til at strande. Men den den nye Mentor tillod det ikke. Det 19de Aarhundrede vil ikke vide af Poesi at sige, mere end lige til Huusbehov. Denne Afholdenhed skal hos de saakaldte honnette Damer have gjort Telemak til Gjenstand for fordoblet Nysgjerrighed.

I det Hele synes han at have gjort et favorabelt Indtryk i Paris, hvori maaskee blandede sig lidt Bekymring over den uvisse Fremtid, han gaar imøde. En fransk Feuilletonist beskriver ham saaledes: „En Konge paa 17 Aar, med et smukt, fiint og blødt Hoved — Øiet lidt melancholsk drømmende; en lille rosenrød, halvt smilende Mund. Idet den unge danske Prinds i Forbigaaende vædede Læben i de parisiske Fornøielsers Bæger, betragtede han med forundret Mine dette franske Publikum, som skaber og nedbryder Berømmelser. Han syntes paa een Gang bevæget og forvirret, glad og desorienteret; maaskee er han i Grunden lidt urolig ved Tanken om det besynderlige Folk, Børnene af den græske Histories Helte, over hvem han skal regjere der borte ved de fjerne Have, der gløde i Orientens Ild. Men hvilken vakker lille Konge det var, og hvor man, hvis man ikke var Fransk, kunde ønske at være Græker, for at regjeres af ham! — —

Imidlertid er hans Stilling tilvisse ikke at misunde; han har hidtil erklæret at ville undvære aldeles fremmede Tropper i Landet, hvilket vistnok gjør et godt Indtryk paa Grækerne, men han vil behøve et uhyre Held og meget smidige, kløgtige og duelige Raadgivere, for paa denne Maade af det herskende Anarchi at tilveiebringe en ordnet Tilstand. Det er bekjendt, at den græske Gesandt i Paris, General Kalergis for nogle Maaneder siden ytrede til Lord Cowley (den engelske Gesandt sammesteds), at for at grunde et Dynasti og en ordnet Stat i Grækenland, var den første Betingelse en Okkupationsstyrke af fremmede Tropper, og dernæst at regjere en Tidlang uden Konstitution og Parlament; hvorpaa Lorden svarede: Ja, jeg er i fuldeste Grad af Deres Mening, men De indseer, at England aldrig kan officielt understøtte en saadan Idee, saa nyttig den end kan være. For os maa der Konstitution til overalt og uden Afbrud, uden Konstitution ingen Frelse — det hører til Programmet for vor udenlandske Politik. Men kan De sætte det igjennem uden os, saa har De mit fuldkomne Bifald.

II.

Først i November.

Nu et lille Blik paa Grev Telemak af Fyens's Følge og Omgivelser. Vi mærkede først Mentor, d. e. Grev Sponneck, som man veed, en dygtig Mand,

*) Den eneste Udgift, man her har Leilighed at gjøre, er de Drikkepenge, der betales ved Afreisen, og ifølge Vedtægt udgjøre 1000 Frs. om Dagen. Greven af Fyen, som blev her en Uge, gav altsaa 7000 Frs. i Drikkepenge. Dette til Efterretning for de Læsere, som maatte komme i samme Kasus.

*) En lærd Genealog har dog opdaget, at han paa Spindesiden nedstammer fra en byzantinsk Keiser.

der ikke kan beklage sig over Lykken, da han, som han selv i et Brev til den græske Rigsdagspræsident bemærkede, af Kongen af Danmark er hædret med de høieste Værdigheder, en dansk Undersaat kan opnaae. Quantum mutatus ab illo! Det kan man i Sandhed her sige. Det er endnu ikke saa forfærdelig mange Aar siden, at jeg første Gang saa Grev Sponneck. Jeg besørgede dengang (med Skam at melde) den exekutive Theaterkritik ved Berlingske Tidende under gamle Nathansons intelligente Auspicier, og befandt mig saaledes paa Redaktionskontoret en Dag, da en lille ivrig, gesvindt Person kom springende op ad Trappen og ærbødigst overrakte Fatter Nathanson en tyk, ziirlig indbunden Bog med Bøn om en lille velvillig Anmeldelse. Det var den unge Sponneck, som debuterede i den økonomiske Literatur med et Værk om det danske Toldvæsen (tror jeg). Intet kunde i høiere Grad smigre den Gamle, end naar Nogen hykleriskt anstillede sig som han troede, at han (N.) selv skrev Noget i Bladet, navnlig af de alvorlige Artikler, og Intet var mere pudseerligt, end ved en saadan Leilighed at see denne komiske Vulkanskikkelse kroe sig og skrue sig op, for at give sig Mine af en beskyttende Jupiter. Nu, tyve Aar senere, her i Paris var det omvendt hiin unge beskedne Forfatter, der optraadte med et lille Anstrøg af en Jupiter Tonans, og kan gjøre det med en vis Ret; thi det er aabenbart paa hans Klogskab, Sindighed og Energi, at Grækenlands nærmeste Fremtid vil bero. Han syntes ikke at nære nogen overdreven Sympathi for Grækerne, vil kun blive hos dem i to Aar, og vil neppe, som vi Lægfolk og Dilettanter, holde dem en heel Deel tilgode paa Grund af deres glorværdige Fortid. Saavidt hans Indflydelse uden at overstride de ham betegnede Grændser kan strække sig, er han neppe utilbøielig til at styre de moderne Alkibiades'er med en Jernhaand, hvilket maaskee ikke er det sletteste System, forsaavidt som Haanden kun er beklædt med en Fløielshandske. — Som man veed af Telegraphen, er den unge Monarch, som ved Afseilingen fra Toulon aflagde Grevetitelen og drog med Kongeflag og europæiskt Orlogsfølge over det minderige Middelhav, modtaget med sangvinsk Jubel af Athenienserne, uden at de anarchiske Bevægelser i Provindserne synes at ophøre. Den Morgengave, han bragte sit Folk i de joniske Øer, har unægtelig faaet sin Glands betydelig fordunklet ved Østerrigs Fordring om Nedbrydelse af Korfus Fæstningsværker, som England alt har indrømmet uden at adspørge Korstaterne, der nægte at anerkjende det uden deres givne Løfte, hvori Ingen kan fortænke dem. Den Proklamation, der i Kong Georgs Navn er udsendt til det helleniske Folk, er som det synes, meget heldig affattet, og giver Haab om, at Alt endnu kan gaae bedre, end Mange tro. Kongens store Ungdom, der maa afvæbne de indbyrdes kjæmpende Partier, er maaskee endnu det Skjold, der bedre end de store politiske Midler kan redde ham ud af de Farer, som endnu omgive ham.

Idet Grev Sponneck kun kan være den politiske Veileder og Organisator, hvilket kan give ham nok at bestille, er det en stor Feil, der allerede under Reisen faldt stærkt i Øinene, at man ikke fra Hjemmet har medgivet den unge Fyrste som Hofintendant eller Ceremonimester en ældre erfaren Hofmand, til at dirigere det hele ydre Repræsentationssystem, og til, hvad der under saadanne Forholde er absolut nødvendigt, navnlig lige overfor de fremmede Hoffers Repræsentanter, at indrette og holde det nye Kongehuus paa en virkelig kongelig og hofmæssig Fod. Man veed maaskee ikke overalt, hvilke Ophævelser og selv for Alvor ubehagelige Indtryk der i diplomatiske Kredse fremkaldes ved Anstød mod de gjældende Former, ved altfor stor Uerfarenhed i det officielle Samliv, og ved overdreven Økonomi. Man maa vide, selv med smaa Midler stedse at bevare den fuldkomne Værdighed, og idetmindste aldrig begaae Feil. Men istedenfor en erfaren Hofmand har man som hans hele Hofstat givet Kong Georg tre unge danske Lieutenanter, der maaskee aldrig før have seet Noget af Verden, ikke forstaae et Ord Græsk, og maaskee ikke mange andre Sprog; som i det Høieste kunne tjene Majestæten til private — hvad skal man sige? — Selskabsdamer (thi Selskabsherrer siger man jo ikke); Favoriter, om man vil, maa forresten ikke være ham til stor Nytte.

Men det egentlige Faktotum, den i mange Henseender nyttigste, ja uundværligste Person af det kongelige Reiseselskab, det var Kongens Lærer i Græsk, Grev Sponnecks Sekretær, Danskeren Professor Köppen, forhen Lærer ved Militærskolen i Athen til 1848, vor berømte og ædle Brøndsteds Ven og Reisekammerat fra 1830, siden Professor og Forelæser i Historie, Literatur og forskjellige Videnskaber, i Nordamerika, en Mand, som i 30 Aars Fraværelse fra Hjemmet har ført, hvad Ovnskrogens Stuephilister mulig vil kalde et eventyrligt, men i Virkeligheden et høist virksomt og nyttigt Liv. Han var den ubetalelige Mellemmand og Tolk for de Grækere, Franske eller Danske, som ønskede i Nærhed eller beskeden Afstand at præsentere sig for den unge Konge; han var den egentlige Hofmand, som fuld af Velvillie og Venlighed modtog og afgav Besked og Forklaringer til og fra Alle. Han har endelig et stort og uvurdeerligt Fortrin, nemlig at han til Grunden kjender, forstaar og endda elsker Grækerne. Han vil saaledes som den Eneste af hele Hofstaten, der forstaar Nygræsk, især efter Ankomsten til Grækenland, hvert Øieblik være til Nytte som Tolk og Oversætter, hjælpe ud af de mangfoldige Forlegenheder der neppe ville udeblive; ja uden ham kan man tænke sig, at det øvrige Hof ofte vilde være ganske hjælpeløst. Han vil blive en vigtig og nødvendig Medarbeider af den græske Monitør, der vel snart maa see Lyset; og der vil man vel ogsaa anvende Hr. Vreto, en ung Græker fra Korfu, opdraget i Paris, hvor han i flere Aar har været Journalist, og forsvaret baade Grækerne og de Danske. Maaskee har han Udsigt til en politisk Rolle, da han er med paa Reisen.

Professor Köppen var i Dresden, da den danske Prinds blev valgt til hellenisk Konge; han fik Indbydelse til Kjøbenhavn, hvor han traf sine gamle Skolekammerater som Ministre og i andre høie Værdigheder, og hvor man strax lagde Beslag paa hans uforlignelige Kapaciteter for de givne Omstændigheder. I Paris traf han sin politiske Modstander fra 1843, General Kalergis, og har maaskee bidraget til at berolige denne, der paa Grund af Adskilligt ikke var i den gunstigste Stemning, men som nu, fuldkommen udsonet, gjorde sin Opvartning, og sluttede sig til Kongefarten fra Paris til Athen.

Ruiner af Hamar Kirke ved Mjøsen. Efter Photographi af M. Selmer.

Hamar Domkirke.

Der er vel faa Fortidsminder i vort Land, der ere saa kjendte som Ruinerne af Hamar Domkirke. Selv af Hovedstadens Beboere er deres Antal kanskee større, der en vakker Sommerdag fra Dampskibet af i Forbifarten har modtaget og bevaret i kjærlig Erindring et smukt, solbeskinnet Billede af de mægtige Kirkebuer, end deres, der have havt Taalmodighed til at overvinde de Hindringer, der ere forbundne med at aflægge et Besøg i den os nærmeste Ruin, Klosteret paa Hovedøen. De spændende og skjønne Begivenheder, som en af vore Digtere har henlagt til Hamar Kirke og By, har vistnok ogsaa hos mangen En fremkaldt Interesse for selve Scenen for hiint lille Drama, og i hans Indbildningskraft vakt et Liv mellem de gamle Ruiner og en romantisk Pragt, til hvilken Tanken elsker at flygte hen fra Nutidens strenge, uskjønne Realisme.

Hamar Kirkes Historie er for bekjendt, til at vi her skulde ville tilbagekalde andet end de væsentligste Træk i Læserens Erindring. Paabegyndt formodentlig samtidig med Bispestolens Oprettelse 1152 blev den opført i engelsk Rundbuestiil, under de følgende Bisper stadig udvidet og forskjønnet og overstod lykkelig Reformationens Kirkestorme. En Peder Hanssøn — barbarisk Ihukommelse! — Lehnsherre i Oslo, foreslog rigtignok 1540, at man skulde nebryde Kirken, men fik til Svar, at han kunde „lade det bestaae indtil videre;“ ja nogle Aar efter kom der endog Befaling til, at man skulde istandsætte den, saavidt at den ikke faldt ned, „anseende, at det er den skjønneste Kirke, som er udi alt vort Rige Norige.“ Det vides ikke, hvorvidt man var kommen med denne Reparation, da 1567 Svenskerne kom og lagde Kirken i Aske. Man forsøgte, men formodentlig med liden Iver, at gjenopbygge den. I Begyndelsen høre vi, at den rigtignok ved Branden er bleven ødelagt paa „Taarne og Tag, men dog skal igjen staae til at hjælpe.“ Men ikke mange Aar derefter blev det opgivet, og fra nu af stod Kirken øde, udsat for det haarde Veir, der snart banede sig Vei mellem Stenene, løste dem fra hinanden og Stykke for Stykke forvandlede den stolte Kirke til en formløs Gruushob.

Siden 1848 er Hamar Kjøbstad og vil snart være Bispesæde igjen. Der hviler Lykke over de nye Anlæg deroppe. Der, hvor for ikke mange Aar siden den eenslige Storhamar Gaard laa, der er det nu Liv og Trafik paa ordentlig Byviis. Hamar har alt sine tusinde Indbyggere, og Jernbanen op til Elverum vil drage Nybyggere og forøget Handel med sig.

„Og det var Skik i Hammer, at der skulde først ringes udi Domkirken, dernæst i Klostret, dernæst i Korskirken og allersidst i St. Jørgens Kirke, siden derefter skulde de ringe og kime, som de mest kunde. Item, som naar det var blidt og stille Veir, da kunde man høre det langt borte, naar som at Præsten og Degnene sjunge i Kirken og Orgelværkernes Lyd hørtes, at den, som ikke havde et Steenhjerte, maatte græde af Glæde for Guds usigelige Naade mod Mennisker og Guds hellige Ord og de deilige Psalmer, som de hørte sjunge der.“

Saa fortæller den gamle Beskrivelse af Byen. Skal al denne Herlighed vende tilbage? Skal Bispen af Hamar under Sang og Klokkeklang holde Gudstjeneste i den gjenopreiste Domkirke? Vi frygte, vi maa svare nei; det er der ingen Udsigt til. Og dog har Landet nu vistnok ligesaa god Raad som i hine Dage, den almindelige Velstand er lige saa stor og Kunstfærdigheden og Smagen staae ialtfald paa et ligesaa høit Trin nu som da. Er det da en kras Materialisme, der er Aarsagen, har vi i rastløs Stræben efter Velstand og Nydelse glemt det Aandelige, tabt

Sandsen for Alt, der ligger udenfor Erhvervets snevre Kreds. Nei, Aanden rører sig nu vistnok ligesaa kraftigt som i hine Dage; Begeistringen for og Troen paa det Uforgjængelige er lige stærk, ja kanskee stærkere, thi dens Kræfter voxe under den Kamp, som den nu har at gjennemgaae, for at blive sig selv klar og bevidst, og midt i hvilken den endnu staar. Men netop fordi vor Tro og vor Begeistring er kjæmpende og ikke, som hine Tiders, hviler i en umiddelbar, uforstyrret Tryghed, netop derfor kunne vi ikke finde igjen den barnlige Sikkerhed, der i det pragtfulde, storartede Gudshuus saa et Gud velbehageligt, fortjenstfuldt Værk.

Men Sagen har en anden Side. Om Hamar By end ikke bryder sig om at hænge en med Guld og ædle Stene besat Messekaabe om sin Bisps Skuldre, give ham et Følge af Degne og Sangere og lade Røgelsen fra de raslende Kar slaae op imod den gjenopførte Domkirkes Hvælvinger, om den finder, at Tarvelighed og Simpelhed anstaae de geistlige Mænd bedre end sydlandsk Pragt og kostbare Kirker, — saa bør den unge By ikke glemme, at den har en Pietetsgjæld at afbetale mod den, hvis berømmelige Navn den har taget i Arv, at Ruinerne af Hamar Domkirke er et Minde om forsvunden Storhed og lad os haabe tillige et Pant paa kommende Lykke, som det bør være Byen en kjær Forpligtelse at holde i Ære, bevare og efterlade sig urørt som et dyrebart Arvegods.

+

Gottorp Slot.

Hovedbygningen paa Gottorp Slot, som vi her meddele en Afbildning af, er opført noget efter Midten af det 16de Aarhundrede i den smagløse Bygningsstiil, som da blev herskende i Nordeuropa efter at Gothiken, der dengang var den rette og den eneste Form for Nordens kunstneriske Trang, saagodtsom ganske var uddøet og gaaet i Forglemmelse. Den nationale Kunst var ringeagtet; naar nu Fyrsterne og de høie Herrer skulde begynde paa et eller andet stort Byggeforetagende, kunde de ikke lade sig nøie med de saa indenlandske Mestere som endnu fandtes, men søgte med stor Bekostning at skaffe sig en eller anden „italiensk Bygmester." I Italien selv var der dengang meer end nok at gjøre for enhver nogenlunde duelig Kunstner, og man kan da forstaae, at det sædvanlig ikke var de mest begavede, der for Erhvervets Skyld valgte Exil i det kolde barbariske Norden. Fjernede fra de Forbilleder, der i Hjemmet altid havde staaet levende for deres Øine, berøvede den Inspirationens Glæde og Freidighed, som Livet og Naturen i hiint herlige Land udgyder over enhver modtagelig Sjæl, anvendte disse „italienske Bygmestere" sædvanlig saa kort Tid som mulig paa at blive færdig med et Arbeide, som de forrettede uden sand Begeistring og Glæde og som derfor blev tungt og kjedeligt, og som endnu den Dag idag giver Nordboen en lidet tiltrækkende og lidet nøiagtig Forestilling om de eiendommelige Skjønheder ved den italienske Renaissances Architektur.

Gottorp Slot har en lang Historie, før det blev italieniseret. Som Bolig først for Bisperne af Slesvig, dernæst for de sønderjydske Hertuger blev det i 1268 udvidet og omgivet med Befæstninger af Hertug Erik. Efter at være forfalden og forladt under hans Søn Valdemar, der mest interesserede sig for Opbyggelsen af den nedbrændte Slesvig By, blev Slottet atter opført og istandsat i Slutningen af Aarhundredet. Siden kom det i forskjellige Hænder; Hertug Geert af Holsteen eiede det saaledes sammen med andet Pantegods, han havde modtaget.

Gottorps Slot.

Vinteren 1564, — det var allerede ude i December, — holdt Hertug Adolf af Sønderjylland sit Bryllup paa Slottet; samme Nat vaagnede de forskrækkede Gjæster ved at der var Ild løs, og før den næste Morgen laa den nordre og østre Fløi i Aske. Fire Aar efter var det Nedbrændte opført igjen af italienske Bygmestere; det er den Deel af Byggearbeidet, som vort Billede fremstiller. Hertug Adolf og hans Slægt efter ham, de holsteen-gottorpske Hertuger, vedbleve at bo her, indtil Fredrik IV i 1713 med Vaaben i Haand fordrev disse utro Vasaller, erobrede Landet og flyttede Residentsen til Kiel. Siden den Tid har Gottorp sjelden huset kronede Hoveder; Slottet staar der i øde Taushed og speiler sin forfaldne Storhed i Slien. Efter at have tjent til Bolig for Statholderen i Hertugdømmerne, for den slesvig-holsteenske Regjering af 1834 og for den slesvigske Overret, er det siden den sidste Krig indrettet til Kaserne for de danske Tropper.

Literatur.

Doktor Syntax'es mærkelige Reiseæventyr af William Combe, oversatte ved Dr. H. Schou, hvilke vi tidligere have omtalt, ere nu fuldstændigt udkomne. Det Hele (10 Hefter à 17 ß) udgjør 285 Sider st. 8. samt 30 Illustrationer. (Wøldikes Forlag.) Foruden Fortale meddeles en kort Efterretning om Forfatterens eventyrlige Liv. Efterat han i nogen Tid havde studeret Lovkyndighed og imidlertid ødelagt en stor Formue, lod han sig hverve som Soldat, men deserterede snart og blev Opvarter i en Kro i Wales, traadte saa ind i den franske Armee, og gik derefter i et fransk Kloster, hvor Munkene forgjæves anvendte god Levemaade og andre Forførelseskunster for at „omvende ham til den sande Tro." Han tog nu til London, hvor han ernærede sig ved at skrive i Times og i Tidsskrifter og døde endelig 1823 omtr. 80 Aar gammel, indehavende en Stilling ved „Court of King's Bench." Af hans mange Værker har kun hans „Doktor Syntax" gjort megen og varig Lykke. Mærkeligt nok er dette store Digt blevet til efter Bestilling fra Udgiveren af „Poetisk Magazin", Ackermann, blot som Text til Kobberstik, som denne efterhaanden tilsendte Digteren, saaledes at naar denne i sin Fortælling tog Hensyn til det ene Billede, vidste han ikke, af hvilken Beskaffenhed det næste vilde blive. Som Følge af denne Tilblivelsesmaade ere Tegningerne blevne en saa integrerende Deel af Digtet; men at dette selv derunder har lidt med Hensyn til Plan og Eenhed, er Noget, som siger sig selv. Det Humoristiske er det bærende og belivende Element; derved dækkes og løftes det episodemæssigt Udspundne, som her og der flyder ind ligesom hos Wessel, naar denne tøiede sine Fortællinger for at faae dem til at fylde Nummerne af sin bekjendte „Votre Serviteur."

— Paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag er for nogen Tid siden udkommet **23 Billeder til L. Holbergs Peder Paars**, stukne i Kobber af J. F. Clemens. Lex.-8vo. Priis 50 ß. Billederne ere de samme Kobbere, som prydede den berømte Kvartudgave af Peder Paars. (Kbhvn. 1772.) Det er nu fjerde Gang de ere blevne aftrykte, idet nemlig det andet Aftryk toges til det nye Oplag af Peder Paars i 1794 og et tredie, ligesom nu dette, udgaves uden Text i Aarene omkring 1820. At Aftrykkene for hver Gang ere blevne „ringere," vil enhver Kobberstyk-Kjender paa Forhaand vide, og egentlig have kun de til Kvartudgavens Original tagne Aftryk noget Samlerværd. Men for Andre, der blot søge morende og Texten oplysende Billeder, ville disse nye Aftryk gjøre samme Tjeneste som de gamle, og kunne desuden haves for en langt billigere Penge, end hine nogensinde lade sig opdrive for. De slutte

sig ganske til den af Liebenberg for det Holbergske Samfund besørgede Udgave af Peder Paars (Priis 84 ß), ved hvis Forening med Billederne man vil kunne skaffe sig en Udgave af Digtet, der er baade billig og smuk, og i Korrekthed meget at foretrække for den hos Høst udkomne „illustrerede" Peder Paars.

— **Kongeligt Frieri.** Af Guizot. Oversat fra Fransk af Jacob Brun. Kbh. 1863. 286 S. 8. (Schubothe.) Guizot indledede sin historiske Studie „l'amour dans le mariage," hvorfra A. Munch hentede Stoffet til sin bekjendte Tragedie „Lord William Russell", og hvilken vi i Nyhedsbladet gjengave i Oversættelse, med den træffende Bemærkning: „Man vil have Romaner. Hvorfor tyer man ikke til Historien? Ogsaa der kan man finde det menneskelige Liv med de mest omvexlende og de mest dramatiske Scener, det menneskelige Hjerte baade med de heftigste og de blideste Lidenskaber og derhos en meget stor Tillokkelse, den nemlig, som Virkeligheden altid har. — — Ved at studere den engelske Revolution har jeg truffet paa to Historier, som efter min Mening ere mere tiltrækkende end nogen Roman: en Konge, der søger et Ægteskab af Kjærlighed, og Kjærlighed i en fornem, høisindet christelig Herres Familieliv." Dengang skildrede Guizot os i Lord og Lady Russells Skjæbne dette Familieliv; nu har han, i en Alder af 76 Aar, friskt og anskueligt fortalt „Kongens Frieri." Dette er, siger han selv, en Studie af den høiere Komedie, som følger efter en Studie af den politiske Tragedie. Kongen og Frieren er Englands ulykkelige, omsider henrettede Carl den Første, Bruden Henrik den Fjerdes Datter Marie Henriette. Forud for deres Ægteskab gik en Række interessante diplomatiske Forviklinger og Hofkabaler, tildeels fremkaldte ved Kongens og hans Bruds forskjellige Troesbekjendelse, hvilke her med historisk Kunst ere fremstillede, saaledes at de oprulles for os i en spændende Rækkefølge, paa samme Tid som Hoflivet og dets betydeligste Personligheder (Kongens Yndling Buckingham osv.) træde klart og anskueligt frem. Bogen ender med Ægteskabet, et klogt beregnet Værk af Richelieus Ærgjærrighed, der dog paa Grund af de Forenedes forskjellige Religionsbekjendelse gjenoplivede den rasende Kamp mellem Protestantismen og Katholicismen, som kostede Carl den Første Hovedet og hans Søn Jacob den Anden Thronen.

— **En Reise i Dalarne.** Af Frederik Barfod. Kbhvn. 1863. (Gyldendalske Boghandling.) Barfod har her i en Bog paa 206 drøie Sider beskrevet en ifjor foretagen ni Dages Reise gjennem Dalarne, „hvor en af Nordens eiendommeligste Folkestammer boer i en af dets eiendommeligste Bygder og baade i Sæder og Klæder, i Maal og i Mæle har værnet lige saa trofast om det Nedarvede, som den altid værnede og endnu den Dag idag værner om Fædrenes Minder." Hr. Barfod har en livlig og eiendommelig Maade at fortælle paa; men paa flere Grundtvigianeres Viis gjør han, for at bruge et bekjendt Digterudtryk, „mange Ord," hvor Læserne og Meningen vilde lade sig nøie med faa. I dette som i hans øvrige større Arbeider findes formeget af denne Gemytlighedens Fyldekalk, som trætter og besværer ialfald den Læser, der ikke er indforlivet i det Slags literære Maneer. Barfods Bog indeholder vistnok gode Bidrag til Kundskab om Dalarnes Natur og Beboere, men endnu bedre om dets Historie, idet Forf. paa ethvert Punkt som en historisk Cicerone fremkalder Fortiden, med dens Bedrifter og Minder, navnligen Alt, hvad der hører til Gustav Vasas eventyrlige Ungdomsvandringer i hiin Egn. Til yderligere Orientering har han medgivet Bogen et Kart, hvor de mærkeligere og i hans Reise nævnte Stedsnavne anføres.

— Af en netop modtaget righoldig Tillægs-Catalog over den „Gyldendalske Boghandlings Forlags- og Commissions-Skrifter" for de sidste fem Aar sees et nyt stort historisk Arbeide af Prof. Allen at være under Pressen, nemlig „**De tre nordiske Rigers Historie** under Kong Hans, Christian den Anden, Frederik den Første, Gustav Vasa, Grevefeiden. 1497—1536," hvilket Værk vistnok ogsaa hos os vil blive modtaget med megen Interesse.

Svar til Christian Winther*).

(I Anledning af hans Sonetter i „Fædrelandet" af 21de Oktober.)

Et Nødskrig hører jeg, en angstfuld Klage,
Fra Sletten mod Fjeldbygderne at stige; —
Et Suk, ei som naar stærke Længsler hige,
Men ak! et Raab om Redning for de Svage,
Hvis var den Røst? hans, som i gamle Dage
Sang stolt om Skov og Eng og Dalens Pige, —
Om Folkets Marv, — det Folk, man ei kan sige,
I Vid og Mod for Mange stod tilbage.
Er da vort Haab nedsænkt i dunkel Nat?
Har i en Tid med Fremskridtsspirer svanger,
Til Undergang os „Nornen viet" brat?
Er Armen brudt? er lam den danske Sanger?
Og har da Ungdomsmodet reent forladt
„Træsnittenes" og „Hjortens" kjække Sanger?

Og er vi da saa usle og saa svage,
Fordi ei Jern paa vore Agre gror,
Og golde Klipper i vor bløde Jord
Blandt Neg og Axeguldet ei fremrage?
Er det ei meer den samme gjæve Stamme,
Som under Gran og mellem Bøge bor?
Er Blodet ei i Hjerterne det samme,
Som vore Kyster samme Hav omsnor?

Og er „Hr. Søren" da saa grumme ringe,
Og „kan ei lappe Kjolen, han har paa?"
Mig synes dog, for nogen Tid man saa
Ham Sværdet ganske drabelig at svinge.
Er Isted glemt? og Lynet af hans Klinge,
Da Frederits i Morgentaagen laa?
Og lod han ei ved Fredrikstad de graa
Kartovers Bjørnerøst ret vakkert klinge?

Saa høit som Du, jeg ærer ham, der troner
Bag Fjeld, og leder med en mandig Haand
To Oldtidsstammers gjenopvakte Aand,
Og bærer statelig to gamle Kroner! —
Men, hvis Krigsluren ved vor Grændse toner,
Og Blod han blander med sin Frænde, — mon
Han da ei knytter et Fostbroderbaand,
Som fuldt med alle Offere forsoner?
Hvis Tydsken kommer hid paa Horseryg,
At æde op det gode danske Byg,
Og Blod skal atter vore Sletter væde,
Hvis da han gjæster os med „Gossar blå,"
Da vil som Mænd de Danske hos ham staae,
Og som Jævnbyrdige i Dandsen træde.

Og naar engang vor Broder er i Fare,
Paa Slettens Børn han veed, han stole kan,
At fra det nyopbygde danske Land
Til Hjælp ham ile vil en mægtig Skare.
Vil Asiens blinde Horder ikke spare
Det „unge Gjenbyrdsliv" for Mord og Brand,
Da møder Dannebrog ved Kalmarstrand,
For Nordens fælles Eie at forsvare.
Nei, ingen Nødhjælp er det, vi forlange! —
Hør, hvor Stridshestene af Kamplyst snøfte!
Og Frankfurts Uglekrig ei gjør dem bange;
Vi tage mod den Broderhaand, der bydes,
Dog ei som Frelse, men som Pagt og Løfte
Om trofast Gjengjæld for, hvad trofast bydes!

***

*) Skjønt dette Digt er nægtet Optagelse i danske Blade, gives der dog vist ikke faa Danske, som dele de heri udtalte Følelser.
Forf.s Anmærkning.

(Til fuld Forstaaelse af nærværende „Svar", som en dansk Digter har tilstillet os og som vistnok national Upartiskhed mindre tillader os end vore danske Kolleger at nægte Optagelse, hidsætte vi Chr. Winthers deri tilsigtede Sonetter: Til en vis Mand.)

1.

Hvor stolte Fjeld, grankronede, sig taarne,
Hvor Søer blinke, brede Strømme bruse,
Fra Sund til Nordkap er to Folk tilhuse
Med Dverges Vid, med Kraft som Jettebaarne.

Af Nornerne til Stordaad blev de kaarne;
I Harpens Strenge de Bedrifter suse,
Der dybt, som Egebarkens Ar sig kruse,
Med Runer staae i Tidens Tavle skaarne.

De smedde Heltesværd til eget Belte,
De sprænge Fjeld og slaae i Lænker Strømmen,
At som en Træl den Møllens Hjul maa vælte,

Som knuse Malmet og som Jernet valse;
Men stolte selv de kneise under Tømmen, —
De var fra Arildstid jo haarde Halse.

2.

Den stærke Haand, som du har lagt paa Roret,
Forstaar ei blot med Kraft at styre Skuden
Igjennem Bølgens Døn og Stormens Tuden,
Og frelse, hvad der ellers var forloret;

Til Skjønheds Idræt har Du ogsaa svoret;
Du er en elsket Søn af Sangerguden,
Til Brages ædle Fest er Du indbuden,
Og klart Din Stemme klang i Skalde-Choret.

Naar da Din Krones Guld mit Øie blænder,
Og tvinger dybt mod Jord mit Blik ærbødigt,
Og Foden ofte sig tilbagevender;

Jeg aner dog, jeg ængstes ei har nødigt,
Naar Harpens Sølverstreng i Dine Hænder
Jeg seer, og Sølvet der saa reent, fuldlødigt.

3.

Du sidder selv saa tryg bag Dine Fjelde,
Med tvende Spir og paa to høie Stole,
Og soler Dig i tvende Kroners Sole,
Med Foden fast paa tvende Stammers Vælde.

Men see! Din Nabo vil man fælde.
Han forhen sprang og kneised som en Fole,
Nu ei han lappe kan sin vendte Kjole,
Ei sine Buxer — med Respekt at melde.

Den tydske Mikkel render ham paa Døren;
I Stedet for at feie for sin egen,
Vil han saa gjerne feie for Hr. Søren.

Dog let forgik hans Appetit til Stegen,
Hvis Du os hjalp at ringe for hans Øren,
Og barsk Du i hans Regning slog ham Stregen.

4.

Man længe pusled fiint ved vore Skoder,
Nu høres Tyvens stærke Kobeen brække:
Men for at dette kan i Haand ham knække,
Lidt Staal fra Dine Fjelde bedst os baader.

Til let at løse os af disse Vaader
Behøver intet Veeraab Dig at vække,
Du selv paa Sværdet frit tør Haanden lægge,
Og spørge hverken Ridd're eller Raader!

Et Blik fra Dig — og Mulmet vil forjages,
Vort Hjerte lettes for al Vee og Vaande,
Og over Danmars Sletter vil det dages.

Naar da i Fred vi Friheds Luftning aande,
Skal til Din Ære Harpen atter tages
Og Brages ædle Kunst os gaae tilhaande.

5.

Dog nok af Kvad Du har i Dine Dale,
Du nærer selv en Sangersjæl i Brystet.
Tit Harpens Guddom i sin Favn Dig krysted,
Og Laurens Blade dine Lokker svale.

Men Saga med sin Griffel tro skal male
Dit — Frelsens — Billed paa sit Skjold, naar trøstet
Og gjenreist Danmark staar, der, grusomt rystet,
Fik Din Staaltunge til sin Sag at tale.

Du smiler vel til disse Drømmerier?
Ak, Du har Ret! Først man til Hjælp Dig kalder,
Da Nornen alt til Undergang os vier.

Snart tydsk Janhagel paa vor Slette falder,
Navn, Frihed veires hen som tomme Skaller, —
Da briste Hjerterne — og Sangen tier!

Norge.

Christiania. Den 11te Novbr. komplimenterede Studentersamfundets Bestyrelse og den 15de Novbr. Universitetets Lærere Bibliothekar Keyser i Anledning af hans nylig erholdte Afsked. Keyser har siden 1ste Mai 1820 gjort Tjeneste ved Universitetsbiblioteket, hvor han i 1825 blev Underbibliothekar og i 1845 Bibliothekar. Han vilde saaledes, ikke, som det i et af vore Dagblade hed, om faae Aar kunne have feiret sit 25aarige, men sit 50aarige Embedsjubilæum.

— Bjørnstjerne Bjørnson indbyder til Abonnement paa tre Forelæsninger, som han vil holde i Begyndelsen af December. „Paa den første — siger han i Indbydelsen — fortæller jeg to Fortællinger; den ene er ny. Paa den anden fortæller jeg fra Italien. Paa den tredie forelæser jeg første Deel af mit nye Arbeide „Maria Stuart", nemlig „Henrik Darnley," Skuespil i tre Akter." Abonnementet koster 6 Mrk. Lister ere udlagte hos Hr. Joh. Dahl, i Athenæet og Studentersamfundet. Tegningen for Billetter har allerede havt god Fremgang; flere af Byens Honoratiores findes paa de udlagte Lister.

Idet vi henlede Opmærksomheden paa disse Forelæsninger, maa vi her tilføie en Notits, som tidligere skulde havt Plads, nemlig at der i Studentersamfundet 6te November gaves en Fest for Bjørnson i Anledning af hans Tilbagekomst til Hovedstaden, hvorved Lektor Thaasen holdt en længere, i Dagbladene indført Velkomsttale.

— Danmarks Konge Frederik den Syvende døde paa Glücksborgs Slot d. 15. Novbr. efter 5 Dages Sygdom af Rosenfeber. Den 16. blev Prinds Christian paa Christiansborgs Slot udraabt til Konge under Navn af Christian den Niende, og erklærede da, til Folkets Jubel, at han godkjendte den af Rigsraadet d. 13. Novbr. antagne Fællesforfatning for Danmark og Slesvig, samt beholdt det gamle Ministerium. — Vor Konge har, ifølge Posttidn., i Frederik VII's Død med Smerte erfaret Tabet af en mangeaarig og prøvet Ven samt tro Nabo og strax gjennem sin Minister i Kjøbenhavn ladet fremføre Udtrykket af sin store og retmæssige Sorg, samt afsendt Overstatholder Bildt til Christian IX med Brev, hvori Hs. Maj. beklager det Tab, som han og Danmarks Rige ved Dødsfaldet har lidt og tillige udtaler sine Ønsker for den nye Regent, som nu har besteget den danske Throne. — I Hertugdømmerne hersker ifølge Telegrammer megen Gjæring. Hertug Frederik af Slesvig-Holsteen har udstedt et Patent, ifølge hvilket han efter „Faderens Frasigelse tiltræder Regjeringen" og begjærer i den Anledning den tydske Forbundsregjerings Beskyttelse. Frankfurts lovgivende Kammer har ogsaa eenstemmig besluttet at opfordre Senatet til at anerkjende (Hertug) Frederik. Kiels Stændermedlemmer have indbudt til en raadslaaende Forsamling, som dog Politiet har forbudt. Oldenburg har protesteret mod den danske Konges Thronfølge i Hertugdømmerne, og Coburg-Gotha med sin Krigsstyrke af henved 2000 Mand har anerkjendt „Arveprindsen af Augustenborg" som Hertug i Slesvig-Holsteen.

— Mekanikus E. Hansen i Porsgrund har tilkjøbt sig „St. Michaels Kirke i Bjerget" ved Nordsjø i Thelemarken, hvoraf A. Munch i dette Blad for 1852 No. 23 og 24 gav en udførlig Skildring, og indbyder nu tilligemed nogleandre til at yde Bidrag til „at kunne sætte Kirken i nogenledes samme Stand, som den var, da vore Forfædre benyttede den til sine Andagtsøvelser." Af den os særskilt tilstillede Subskriptionsindbydelse, som vi finde det overflødigt i Lighed med Dagbladene at optage i dens Heelhed, erfares, at Hds. Majestæt Enkedronningen har skjænket 25 Spd. til Foretagendet. — Ethvert nok saa lidet Bidrag kan antegnes, og de Bidragsydende skulle blive tilstillede et Aftryk af Munchs nævnte Artikel om „St. Michaels Kirke i Bjerget."

— Marcus Thrane, der i de sidste Aar har ernæret sig som Photograph, er med fire Døtre afgaaet herfra med Dampskibet St. Olaf, for at udvandre til Sydamerika.

Rettelser.

I Nr. 46, 2. Sp., L 6 f. o. (i Revuen) staar: Vi tro ogsaa, at det er ligesaa umuligt, læs muligt. S. 219, 3die Sp., L. 34 f. n. staar; Kulfaret l: Kalfaret. S. 220, 1ste Sp., L. 19 f. o. staar: Badstualmindingen l: Raadstualmindingen.

Hermed følger som Bilag „Studenterblade" Nr. 1.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 48. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 29de November 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Kong Frederik den Syvende.

Kong Frederik VII af Danmark var fød den 6te Oktober 1808 og Søn af Christian VIII og Charlotte Frederike af Mecklenburg-Schwerin. Efter at have tilbragt et Par Aar paa Udenlandsreiser blev han den 1ste November 1828 formælet med Kong Frederik VI's Datter Wilhelmine Marie. I 1837 blev dette Ægteskab opløst, og han blev 1841 atter formælet med Charlotte Mariane af Mecklenburg-Strelitz. Som Prinds beklædte han først nogle militære Poster og blev derpaa Gouvernør over Fyens Stift. Han tiltraadte Regjeringen efter Faderens Død den 20de Januar 1848. Faa Dage efter udstedte han et Reskript, i hvilket han udviklede Grundtrækkene af den Forfatning, med hvilken det var hans Agt at imødekomme det danske Folks høirøstede Forlangende. Først efterat det konservative Ministerium, Kongen havde modtaget i Arv fra sin Forgjænger, havde maattet vige for den høit og bestemt udtalte almindelige Mistillid, og Martsministeriet var traadt i dettes Sted, lykkedes det imidlertid det danske Folk at skabe sig en i Virkeligheden konstitutionel Forfatning, der den 5te Juni 1849 modtog den kongelige Bekræftelse.

Den vigtigste ydre Begivenhed under den afdøde Konges Regjeringstid — Krigen med Tydskland i Aarene 1848—51 — ligger endnu for nær for de fleste Læseres Erindring, til at vi skulde behøve vidtløftigere at kalde den tilbage i Mindet. Og selv om den i Tiden laa os fjernere, end den gjør, vilde det neppe være nødvendigt; thi ikke blot Danmark, men det hele Norden har i Erindringen om hine alvorsfulde Aar søgt og fundet et styrkende Haab og et lykkeligt Varsel for den Kamp, som Fremtiden uundgaaelig maa bringe disse Lande til Forsvar for og Bestyrkelse af vore folkelige Eiendommeligheders Berettigelse og Frihed, en Kamp, der vil blive udfægtet ligesaafuldt i Aanden som med Sværdet, en Kamp, i hvilken vor bedste Støtte hiint alvorlige og stolte Minde altid vil være.

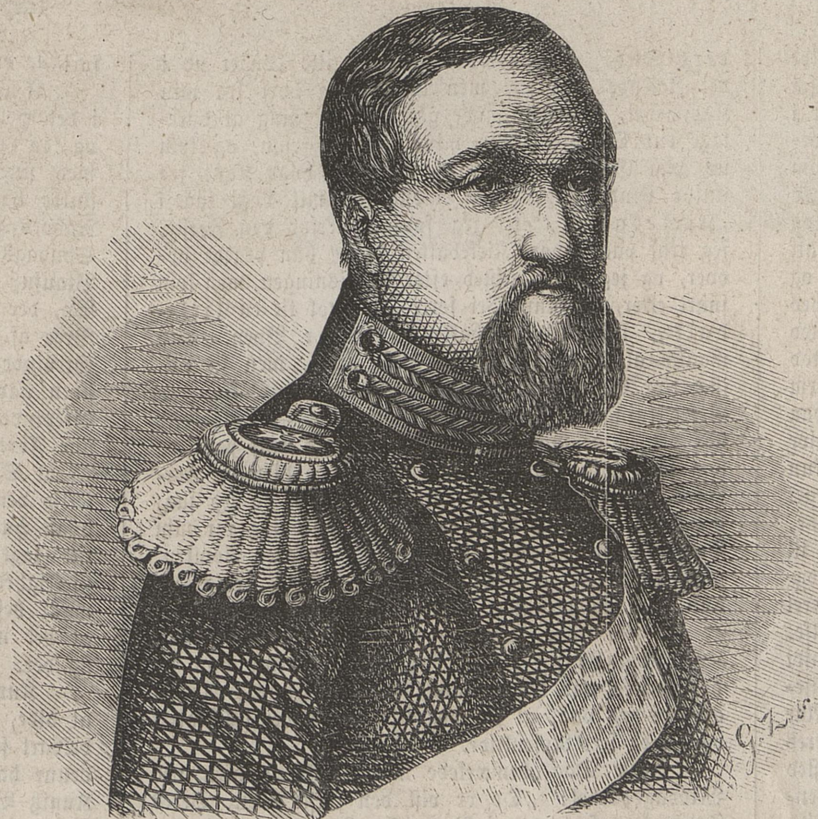
Efter Krigens Tilendebringelse har det fornemmelig været tvende Retninger i den danske Politik, der have været af Vigtighed, og i hvilke den afdøde Konge har vidst at gribe ind i det rette Øieblik. Den første er Gjennemførelsen af Statsskikkens konstitutionelle og fri Ordning. I Begyndelsen gik denne raskt og sikkert frem, saalænge endnu Folket selv bares oppe af den friske Erindring om, at det var det, der i Farens Stund havde viist sig at udgjøre Danmarks Styrke. Men lidt efter lidt hævede Reaktionen igjen sit Hoved, og i Aarene 1853—54 var Danmark undergivet et Ministerium, der i forblindet Trods og Misforstaaen af sin Stilling ligeoverfor Folkerepræsentationen og Organerne for den offentlige Opinion anvendte alle de Tvangsmidler, som man i det sidste Aar atter har seet en tydsk Minister kalde tilbage i det forbausede Europas Erindring. Striden gjaldt dengang ikke lidet for Danmark selv, og da ingen af de stridende Parter vilde give efter, steg Forbitrelsen og Heftigheden paa begge Sider til en Grad, der truede med at gjøre enhver Udjevning umulig. Da var det, — Høsten 1854 —, at Kong Frederik VII omsider fik Øinene op for den Fare, der truede hans Folk, og gav Ministeriet Ørsted dets Afsked. Siden har Udviklingen gaaet sikkert, om end langsomt for sig i liberal Retning, saaledes at enhver Tilbagevenden til mere eller mindre absolutistiske Tendentser for Fremtiden i Danmark vil være en Umulighed. Thi i de sidste Aar har det danske Folk ikke blot faaet sin forfatningsmæssige Frihed mere og mere kjær, men det er ogsaa blevet mere og mere fortrolig med de Rettigheder og de Forpligtelser, den paalægger, de politiske Begreber ere klarnede, den nationale Bevidsthed styrket og befæstet. Derfor skylder det danske Folk den afdøde Konge Taknemmelighed, fordi han, skjønt opdragen i et Enevoldsrige og neppe fortrolig med Principerne for det moderne Statsliv, dog, ledet af sin sunde Sands og sin hjertelige Sympathi for Folket, ikke lagde nogen Hindring i Veien for den fri Udvikling; ham skylder det saaledes, at det uhindret og uforstyrret gjennem en lang Række af Aar kunde gjøre sig fortrolig med den ny Tingenes Orden. Og dette var noget, der fuldt vel kunde trænges; thi Friheden er et farligt og skarpt Vaaben, som det maa Øvelse til at gribe og bruge paa den rette Maade; Mod og Tapperhed er ikke nok til at danne en ret Frihedens Helt, han maa gjennemgaae en lang og streng Skole. Saaledes og med det enkelte Folk.

Den anden Livssag for Danmark under Kong Frederik VII's Regjering har været den nærmere Sammenslutning, der efterhaanden er kommen istand mellem de tre nordiske Riger, og som netop nu var nær ved at modtage sin endelige og officielle Besegling i et Forsvars- og Angrebsforbund. Ogsaa i denne Henseende var Kongens Rolle mest passiv, og først i de sidste Aar kom der en ny Bestanddeel til, nemlig det varme Venskab og den inderlige Sympathi, hvormed han personlig følte sig mere og mere hendragen til Norges og Sveriges ungdomsfriske, høisindede Konge. Havde den afdøde Konge levet længere, vilde dette gjensidige Venskab kanskee ikke være bleven uden vigtige Følger for Nordens Fremtid; nu staar det for os som et smukt Forbillede, i hvilket de nordiske Folk see sit Slægtskab og sin Sympathi fremstillet paa en ædel, trohjertet Maade.

Søndag den 15de Novbr. afgik han ved Døden paa Glücksborg Slot, efter nogle faa Dages Sygdom.

Kong Frederik VII og det danske Folk vare knyttede til hinanden ved en hjertelig Kjærligheds og Fortroligheds Baand. Hans jevne, ligefremme Væsen, hans sunde Forstand og varme Følelse anslog beslægtede Strenge i Folkets Bryst og gjorde ham saa populær, som han kanskee neppe vilde være bleven, om han bag en afmaalt Fremtræden havde skjult en langt større Kløgtens Begavelse, omfangsrigere Interesser og en mere indgribende Virksomhed. Men netop det, at det danske Folk i ham ikke fandt nogen selvraadig, energisk Leder, men en Repræsentant, netop dette lærte det at handle efter sit eget Hoved og gaae sine egne Veie, ubekymret om den Vind, der blæser paa Hoffets Høider. Nu derfor, da den oldenborgske Stamme med den afdøde Konge er gaaen i Graven, kan det, med hvormegen Veemod det end seer tilbage paa den udslukkede Stamme, dog med Trøstighed og Ro see Fremtiden imøde; thi Danmarks Frihed er for fast grundlagt, dets Fremtids Bane er for sikkert afstukket, til at den enkelte Konges tilfældige Personlighed skulde kunne være af nogen dybere Vigtighed. Danmarks Skjæbne er nu ikke mere knyttet til noget Menneskes Liv; den er knyttet til Folkets; og et Folk kan vel ældes og blive affældigt, men det vil altid atter forynges, og Livsspirerne ville udfolde sig i et nyt Foraar. Et Folk dør aldrig.

F. B.

Kong Frederik VII. Efter Photographi.

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

(Naar jeg, bunden ved et Løfte til Redaktionen af dette Blad, paany optager Traaden i mine „autobiographiske Meddelelser," behøver jeg da at bede Læserne om ikke at tage Forargelse enten af Indholdet eller Tonen i disse? Jeg kommer nemlig nu til at omtale mit første Studenteraar og at fremstille for Læserne de Erindringer, jeg har tilbage fra denne for mig

selv saa indholdsrige og for mange af vore offentlige Forholde heller ikke betydningsløse Tid. Men skal man have noget Udbytte af Skildringen, maa den være sand, og det baade fra Stoffets og Formens Side; skulde man derfor end finde, at jeg har skildret med en, hvad man pleier at kalde bred Pensel, saa holde man mig dette tilgode just for de ungdommelige Erindringers Skyld, og, istedetfor at dadle mig, heller glæde sig over den just ikke saa hyppigt træffende Leilighed til at faae et paalideligt Indblik i Udviklingen af et Menneskeliv, som idetmindste ikke skal kunne beskyldes for Affektation eller Forstillelse.)

Mit Russeaar.

1. Ankomst til Hovedstaden.

For første Gang i mit Liv — Midtsommeren 1831 — kom jeg ombord paa et Dampskib, for paa et heelt Aar at forlade det Hjem, fra hvilket jeg hidtil knap havde været borte 8 Dage i Rad. — Det var „Constitutionen“, som dengang tilbagelagde Routen mellem Bergen og Christiania fra Tirsdag Morgen til Søndag Aften, men som ogsaa, for at forsone sine Passagerer med den lange Reisetid, anvendte ganske andre Midler til deres Underholdning og Velbefindende, end Skik og Brug er nuomstunder. Chefen ansaa sig forpligtet til at indtage en Værts Stilling, og det tør siges, at man neppe kunde have opdrevet en bedre Mand for denne Deel af Chefsskabet end den Søofficeer, som i de Dage kommanderede Fartøiet. Man dampede afsted under klingende Spil; man aad og drak under klingende Spil; man hilsede hver Smaaby med klingende Spil, og, saa ofte man kunde komme til, holdt man Bal under klingende Spil, sommetider med Forøgelse af hele Selskaber, som man, efter et natligt Kalas i Land, hvortil gjerne første Pladses Passageerbesætning var indbuden, førte paa Morgensiden med og beholdt ombord til næste Stoppested. Beværtningen under den hele Fart var vist ypperlig, og paa stadige „Kradsere“ sparedes ikke; deraf var rigtignok Følgen, at der blev Fugtighed baade inden og uden Borde, og at Bacchus hjalp sin Farbroder Neptun til flere Libationer, end denne ellers sandsynligen vilde have faaet. Jeg maa dog bekjende, at Ingen i saa Henseende viste Havguden større Opmærksomhed end jeg selv, skjønt ikke fordi jeg tog enten Tørt eller Vaadt til mig i for store Portioner. Jeg smagte neppe Mad eller Drikke, men var fra første Dags Middag indtil sidste Dags Aften — altsaa paa sjette Dag i Træk — det usaligste Offer for en ustandselig Søsyge, der nok gav sig, naar jeg fik Foden paa Land, men som tog sig desto voldsommere op igjen, bare jeg kom ned paa en Brygge og fik Sigte paa det gyngende Saltvand. Jeg var desværre blandt Passagererne paa anden Plads og maatte som saadan døie al den Kval, som Olielugten fra Maskineriet og Smørlugten fra det evigt beafstegende Kjøkken voldte os. Jeg og en stakkels Kammerat — en ligesaa forkjælet Landkrabbe som jeg selv — bejamrede og forøgede gjensidigen hinandens Pinsler, og man har intet Begreb om vor Lyksalighed, da vi endelig Søndag Aften — henimod Kl. 6½ — efter en nogenlunde rolig Eftermiddagsfart, bleve purrede ud af vore Køier ved Befrielsesraabet: „Christiania ret forud! om en halv Time ere vi der!“

Al Jammer var endt; selv Erindringen derom veiredes hen med den sidste sorte Røgsøile fra Dampmaskinens Skorsteen. Hvilken Indseiling! hvilke vexlende Syner for et Øie, vant til Vestkystens golde og monotone Fjeldmasser! Disse skovbekrandsede Aaser om Stranden, disse grønne og løvrige Øgrupper i Fjorden, dette stolte og straalende Agershuus og endelig denne tætte, søndagsklædte Menneskemasse, som bølgede frem og tilbage paa Bryggerne og tilsidst med et kraftigt Hurra hilsede den med tre Gange tre og en jublende Fanfare svarende Damper, hvor kunde alt dette andet end bringe mit unge Blod i Fyr og Flamme! Jeg følte for Øieblikket den hele Lyksalighed af at være fri, — at kunne bruge sine Lunger med Lyst, — at have i Udsigt et Liv, som ikke længere stod under Faderøiets daglige Kontrol, — at kunne, Arm i Arm med disse freidige Kammerater, som paa Bryggen stode færdige at føre os til vore respektive Logier, og som allerede havde faaet et Snit, kun Friheds-Følelsen kunde give, og som jeg ligesaa meget beundrede, som jeg misundte dem det — at kunne, siger jeg, med disse fiffige Venner fra Morgen til Aften feie den muntre Stad igjennem uden hiin Bogbyrde, som for min naive Barnesjæl havde været Gjenstanden for den høieste Beundring og Misundelse. Jeg faldt strax i de bedste Hænder og kom lige midt op i det. Knap var jeg stegen i Land med min Reisekappe paa Armen, før en Kammerat, der for ½ Aar siden havde forladt Bergens Skole for at dimitteres privat i Christiania, tog mig under Armen, trak afsted med mig og forklarede mig, næsten aandeløs af Henrykkelse og Hastværk, at „gamle Rosenkilde“ fra Kjøbenhavn den Aften skulde give sin sidste Gjæsterolle, som jeg naturligviis for Alt i Verden ikke maatte forsømme. Jeg indvendte Noget om mit Logi og den Værtinde, hvortil jeg af min Fader var adresseret; men den Sag blev kortelig affærdiget: han fulgte mig til Logiet, fik fat paa Jomfru Sch.—, rev Kappen fra mig og slængte den for hendes Fødder med de Ord: „Der er han; men nu gaar han,“ — og buxerede mig saa, fortumlet og forsjusket som jeg var, op imod den Kant, hvor „Maltheby“ nu ligger, og hvor en liden, lav og forfalden Trækasse forestillede Byens eneste offentlige Theater. Man skulde, husker jeg, først give et lidet Stykke, hvori Rosenkilde ikke spillede; siden skulde denne optræde i sin bedste Rolle i Farcen: „Jeg er min Broder.“ Jeg fik Plads paa „Galleriet,“ midt imellem Byens muntreste, om just ikke fineste Befolkning, der paa alle optænkelige Maader holdt sig og det hele øvrige Publikum i Aande. Disciplinen i disse høiere Regioner stod unægtelig paa svage Fødder; thi for den Marks Penge, Billetten kostede, havde man, som det lod, tilkjøbt sig Retten til at bryde saa omtrent med alle Sømmelighedens og Tugtens Love. Jeg kan ikke sige, at dette smagte mig, og under det kjedsommelige første Stykke fik jeg god Tid til at betænke og overveie det Upassende i den plumpe Maade, hvorpaa jeg var bleven indført hos min Værtinde, der, som min Fader udtrykkeligt havde indskjærpet mig, fra nu af skulde være mig i „Moders Sted.

Kunitzburg.

Jeg holdt det derfor ikke længer ud i det støiende Selskab, men listede mig bort fra min Kammerat, som her havde ganske andre Ting at varetage end Omsorgen for min fattige Person, og kom ud paa Gaden uden Anelse om, til hvad Kant jeg skulde vende mig. Jeg vidste, at mit Logi laa i „Kirkebakken,“ og jeg spurgte derfor den Første, jeg traf paa, hvor „Kirkebakken laa;“ han pegede opover, og jeg pilede afsted efter Anviisningen, men kom snart efter, at denne Vei førte — vistnok til en Kirkebakke, men til Kirkebakken udenfor Byen. Jeg maatte altsaa paany spørge mig frem, men fik nu, istedetfor Svar paa Spørgsmaalet om min Bolig, den Bemærkning: „De er en Bergenser.“ — Heldigviis var det en af mine egne Byesbørn, jeg traf paa, og han førte mig under livlig Snak om de hjemlige Forholde paa ret Vei og til rette Sted; men da jeg saa, hjemkommen i mit Logi, gjorde Undskyldning for min Værtinde, en gammel bebrillet og forfaren Jomfru, som levede af at have Studenter i Logi, bemærkede hun med en desværre meer end prophetisk Sandhed, at jeg nok vilde lære om igjen og spare mig alle Undskyldninger for Fremtiden; thi — meente hun — hos hende var hver Mand sin egen Herre. Næsten angrede jeg paa, at jeg dog ikke var bleven i Theatret og havde seet Rosenkilde.

Næste Dag bemærkede min gamle Jomfru ved Middagsbordet: „De er vist den første Søn, Deres Fader har sendt ud i Verden?“ Jeg kunde ikke benægte det, og hun vedblev meget lakonisk: „Ja det kan jeg see.“ Hvorpaa — begreb jeg rigtignok ikke strax; men da hun, til Selskabets store Moro, fortalte, at min Fader havde sendt hende en Liste paa alt mit Tøi ligeindtil Støvleknægten, med Anmodning om at have et vaagent Øie baade med dette og min egen flygtige Person, saa forstod jeg nok, at hun i denne Fader og Søn maatte see et Par Hjemfødninger af sjeldneste Slags. Jeg nægter heller ikke, at jeg skammede mig lidt paa min Faders Vegne; men — hvor kunde jeg saa andet end elske og takke ham, da jeg nu selv aabnede begge mine Kufferter og saa, hvor kjærligt og rigt baade han og min Moder havde udstyret deres første udvandrende Søn! To Sæt flunkende nye Klæder faldt mig først i Øinene, og dem trak jeg øieblikkelig paa, nysgjerrig efter at see, hvorledes jeg tog mig ud i denne Stads. Slet nok, maatte jeg tilstaae; thi de vare gjorte til at „voxe i,“ og Kjolesligene slog mig i Knæleddene med utilbørlig Paatrængenhed. Men for Sligt var der Raad, og jeg lod snarest muligt den hele Garderobe undergaae en Fifskrædders kultiverende Behandling. — Høist frapperet blev jeg ved uventet at faae fat paa to Stykker Uldtrøier og to Ditto Nathuer; „besynderligt, tænkte jeg, jeg er endnu ikke nitten Aar og skal allerede gaae med Nathue!“ Sandt at sige, kom hverken det Ene eller Andet nogensinde paa; derimod forærede jeg det bort til en Kammerat, der boede paa Regentsen, og som vel kunde tiltrænge det Slags Beskjærmelse mod Studenterhybelens luftige Beskaffenhed. En temmelig stor Lærredspose, fyldt med Sølvtoskillinger, var mig naturligviis et overraskende Syn af allerbehageligste Slags; derimod blev jeg ordentlig flau, da jeg en Dag noget senere hen skulde skifte Linned og fik fat i en Skjorte som rak mig ligened til de yderste Taaspidser. Jeg besaa mig en Stund i Speilet og tænkte: „Skulde virkelig mine Forældres Forsynlighed gaae saavidt, at de har givet mig Ligskjorten med?“ Jeg tror, at jeg siden lod den abbreviere og tage i Brug; i saa Fald kan jeg paa en Maade siges at have vandret om i min egen Ligdragt.

Den svenske Grevinde paa Kunitzburg ved Jena.

(Efter det Tydske.)

Det Hemmelighedsfulde med den Poesi, det indeslutter i sig, finder ikke nogen Plads i vore Politistater. Naar der engang imellem dukker op en eller anden mysteriøs Personlighed, strax bliver den opsnuset og iagttaget fra alle Kanter af et aarvaagent Politi, Nimbusen rives med Magt af dens Hoved, saalænge til Spørgsmaalene hvo? og hvorfra? har fundet sit sikre, dokumenterede Svar, og saa skeer det da rigtignok tidt, at den rige Lord eller den polske Greve falder ud til at være en simpel men kløgtig — Skræddersvend.

I gamle Dage var det anderledes. Da kunde mangen en Sorg endnu bygge sig et stille, afsidesliggende Huus ude i Skoven eller oppe mellem Fjeldene, og behøvede ikke at være bange for kvartaliter at blive mindet om sin uopløselige Forbindelse med Verden af en Skatteindkræver.

Saa være det os da tilladt denne Gang at fortælle en ret mysteriøs Historie.

I Foraaret 1812 — altsaa paa en Tid, da det i det Hele var ret mørkt og tungt i de tydske Lande, og da enhver brav Mand havde formeget at gjøre med sine egne Tanker og sin Hjertesorg, til at han skulde have Lyst til at befatte sig ret meget med sin Naboes Anliggender, — i Foraaret 1812 altsaa, en Søndags Eftermiddag, traadte den gamle Skovfoged Blaufuß ind i et Værtshuus i Golmsdorf, — en liden By, der ligger en Mils Vei fra Jena ved den høire Bred af Saale, — og meldte, at nu var den svenske Grevinde kommen til Gleißberg. Alt for nogen Tid siden havde han nemlig fortalt, at „en berømt svensk Grevinde“ skulde komme til Egnen, og at han alt af sine Foresatte havde faaet Befaling til at afmaale 24 Maal Skov paa Gleißberg til Nedhugst. Hvad imidlertid denne fremmede Grevinde hed, hvorfra hun kom, hvad hun vilde her midt i Skoven, det havde man ikke sagt ham, hvormeget end hans personlige Nysgjerrighed havde været opsat paa, at faae disse Spørgsmaal besvarede. Kortsagt, mere vidste han ikke, end at det nu var en svensk Grevinde, som vilde bosætte sig der.

Kun det havde han gjennem sine Foresatte faaet at vide, at Anviisningen af Stedet var udgaaet umiddelbart fra Hertugen af Weimar, Karl August, og at denne havde givet ham og Fogderne i Golmsdorf og Kunitz Befaling til ikke at lægge nogen Hindring i Veien for den Fremmedes Ophold og Beskjæftigelser.

Saavidt var Skovfogden kommen i sin Fortælling, da hørte man fra Bord til Bord Udraabet. „Der er den svenske Grevinde!“ Om man nu end ikke vidste mere end dette, var det dog, som om hun var dem kjendt fra gammel Tid og længe var bleven ventet.

Saa var hun da kommen; ikke i en Fyrstindes glimrende Pragt, ikke med noget talrigt Følge, — hvad skulde hun ogsaa have gjort med det deroppe paa den forfaldne Ridderborg, hvis knuste Vinduesruder Stormen hylede igjennem, eller dybt inde i Skoven, hvor hun vilde begive sig hen? — hun var kommen med et eneste kvindeligt Tjenestetyende og sin Søn, — saa kaldte man ham, — der netop syntes at være indtraadt i Ynglingealderen. Trods sin simple Optræden gjorde hun et imponerende Indtryk paa dem, der saa hende. Det var en høi, majestætisk Figur, med fornem Holdning, et blegt Ansigt, prægtige Øine, mørkt Haar.

Og i den samme Eensomhed, med hvilken hun var kommen, vilde hun forblive.

Høit over Byen Kunitz, en Miils Vei fra Jena, paa Saales høire Bred hæver det steile Gleißberg sin ud af den skovdunkle Baggrunds fremskudte nøgne Top. Først efter med Møie at have klatret over de rullende Stene lykkes det Vandreren at naa frem til Toppen, hvor han da rigtignok seer sig belønnet med en henrivende Udsigt ned i Saales venlige Dalføre mellem Jena og Dornburg — det Strøg, som man der kalder det weimarske Schweitz — og ud over Slagmarken fra 1806. Deroppe paa Toppen staae endnu Vidnerne om middelaldersk Romantik, høie Mure med store Vinduesbuer, pidskede af Stormen, sprukne og nedfaldne, engang Bopæl for stærke Mænd og ømme Kvinder. Herrerne af Gleißbergs ædle, men i den „keiserløse“ Tid vanslægtede Familie havde her sin Residents, til Skræk for fredelige Reisende, saalænge indtil den første Habsburgers Jernhaand traf dem, slog dem ned og begrov dem under Gruset af deres egen Borg. Men det var ikke til denne Slægts Gravsteder, ikke op paa Toppen, hvorfra Blikket maa søge ned i den belivede Dal, at den fremmede Kvinde vilde flygte med sit Hjertes Hemmelighed; nei, det drog hende endnu dybere ind i Skovens tause Vildnis. Her begyndte hun at lade opføre et Træhuus og plante nogle Frugttræer, saa Korn osv. Efterhaanden begyndte den lille afsluttede Koloni à la Robinson at forøges og forbedres. Istedetfor den lille Hytte reiste der sig et lidet enetages Huus med Sidebygning. Høns, Gjeder og en Kalv havde sit Tilhold i et Træskur. Et Æsel maatte hente de i Huusholdningen nødvendige Sager fra de nedenfor liggende Byer Kunitz og Golmsdorf, hvorfra det ogsaa maaatte bringe op alt det Vand, som trængtes. Tjenestepigen var den eneste, der stod i nogen Forbindelse med den ydre Verden. Hendes Herskerinde forlod under hele sit Ophold der aldrig Skoven, betraadte aldrig de af Menneskene beboede Steder. Tjenestepigen talte i Begyndelsen et for Folkene i Egnen der aldeles uforstaaeligt Sprog; kun lidt efter lidt lykkedes det hende at gjøre sig forstaaelig for dem. Sønnen fjernede sig næsten aldrig fra Moderens Side. Han beskjæftigede sig med at istandsætte og forskjønne Huset eller morede sig med at skjære i Træ. Han var af en stille drømmende Natur. Naar Hertug Karl August jagede der i Egnen, tog han ind i det lille Huus og havde ofte lange Samtaler med Grevinden, under hvilke alle Indgange, ja selv Vinduerne omhyggeligen bleve tillukkede. For ham var vistnok hendes Hjertes og hendes Væsens Hemmeligheder afslørede, for hele den øvrige Omgivelse var og blev hun et Mysterium.

Denne Kvinde forblev i sit Vildnis lige til Høsten 1813, da de Allierede ved Leipzig drev Napoleon tilbage og drog ind i Paris. Da var den Frrmmede pludselig forsvunden, lige saa øieblikkelig, som hendes Ankomst havde været. Ogsaa Sønnen var borte; kun den formeentlige Tjenestepige blev der endnu en Tid lang og førte Huusholdningen som før. Af hende erfarede de nysgjerrige Spørgere, at den Forsvundne var reist til Kongressen i Wien. Fra sin eensomme Bolig inde i Skoven paa Gleißberg til Wienerkongressen, lige op i Midtpunktet for Verdens ny Omdannelse, hvilken Overgang!

Og havde det ikke før været ganske klart, saa blev det nu til en ubestridelig Vished, at den Fremmede ikke var nogen hverdagslig Kvinde. Den Interesse, man havde næret for hende, medens hun var tilstede, blev endnu større, nu da hun var borte. Hun maatte ialtfald være jevnbyrdig med den Slægt, der laa begravet under de nedstyrtede Mure. Men hvem i al Verden var hun dog, denne Kvinde?

Endnu halvhundrede Aar efterat hun forlod sin Eneboerhytte i Skoven, mangler Svaret paa dette Spørgsmaal. Skulle vi tro Folkesnakket, der gjorde hende til en svensk Grevinde? Den svenske Historie, især det svenske Dynasties kort før denne Kvindes Optræden udelukker ikke Muligheden heraf. Efter Alt at dømme, saa var det ikke et sælsomt Indfald, der drev hende til at ty til Skovens Eensomhed og til at skjule sig for Menneskene. Det var snarere en af Forholdene fremtvungen, nødvendig Resignation. Foran denne Beslutning maa der have ligget bitre Livserfaringer, maaskee et glimrende Liv, der pludselig var bleven hyllet ind i dybt Mørke. Det var en Flygtning; en Forvist, der flygtede fra Verden.

I Sverige havde Folket i 1809 forvist sin Konge. I December forlod Gustaf IV sammen med sin Hustru og sine fire Børn Landet, gik først til Tydskland, derfra til Schweitz og i Slutningen af 1810 til England. Uventet viste han sig imidlertid i 1811 atter paa Fastlandet, betraadte, kun ledsaget af en Kammertjener, Vestkysten af Hertugdømmet Slesvig, iler derfra til Schweitz, skilles atter fra sin Familie og lader i Februar 1812 sit Ægteskab formelig ophæve. Under Wienerkongressen optræder ogsaa han der og søger at hævde sin Søns Rettigheder. Skulde Traadene i denne Konges Skjæbne staae i Forbindelse med hiin eensomme Kvindes, denne Kvinde, der netop dukkede frem Aaret før Kongens Skilsmisse? Gjætningen har her vidt nok Spillerum, Visheden har ikke noget at knytte sig til, saa usikre og dunkle er alle de nærmere Omstændigheder.

Selv hendes Forhold til Drengen og til Pigen, der tjente hende, er indhyllet i Mørke. Denne sidste, der hed Amélie, holdt Verden snart for hendes Barn, snart kunde den i deres gjensidige Maade at omgaaes paa ikke finde nogen Antydning til den Nærmelse, der nødvendigviis maatte finde Sted mellem en Moder og hendes Datter. Pigen, der blev ladt alene tilbage, Noget som ogsaa taler imod, at den fremmede Dame skulde have været hendes Moder, blev snart sygelig, forlod den eensomme Bolig i Skoven og fandt et Tilflugtssted i Prof. Griesbachs Huus i Jena. Hun sygnede mere og mere hen. Brysttæring havde grebet hende, kanskee for en væsentlig Deel befordret ved de for hende usædvanlige legemlige Anstrængelser, som hendes Tjeneste havde ført med sig. Hun skal være død i 1818. Sønnen hed Lorenz. Om ham hed det, at han var gaaen med mellem Blüchers Husarer, at han dernæst var dukket op i München som Lithograph, under Navnet Ekemann. Dette Navn eller ogsaa Ekemann d'Alesson har tillige „Grevinden“ selv anført som sit ved de Leiligheder, da hun maatte navngive sig. I Tyveaarene har der i det Würtembergske, fornemmelig i Stuttgart, opholdt sig en Enke Hedwig Ekemann d'Alesson, der angaaende sin Herkomst altid har bevaret den dybeste Taushed, efter sine egne Ytringer bunden af en Eed; som fremdeles altid med stor Hengivenhed og Kjærlighed har talt om det forviste svenske Kongehuus, og som nogle Gange har ytret, at hun havde forladt Sverige i 1809. Dette beretter en Skrivelse i Aaret 1845 fra Stuttgart til „Augsb. Allgem. Zeitung.“ Denne Dame, har man nu villet paastaae, var den samme som den svenske

Gudbrandsdalsk Landskab.

Grevinde paa Kunitzburg. I hendes Eie vil han have fundet en gylden Kjæde, som Folk, der vare indviede i Forholdene, paastaae skal have tilhørt den kongelige Familie. Saa flod der da kanskee kongeligt Blod i hendes Aarer? Hendes Optræden var, som for sagt, majestætisk nok, hendes Ydre ærefrygtbydende, og man vil have bemærket at hendes Ansigt erindrede om Billederne af Kong Karl XII og, i Sandhed, om ham erindrede hun endnu mere ved sin sjeldne, for en Kvinde usædvanlig Villieskraft, der især viste sig i hendes ubrødelige Taushed om Hemmeligheden ved hendes Fortid, i denne beregnede Undgaaen af alt det, der kunde lede Nogen paa et Spor, i denne Forsagelse og selvvalgte Resignation, med hvilken hun først opsøgte et ublidt Asyl i et afsidesliggende Skov, og bar det Aar igjennem, og, efter denne Prøvetid hærdet imod alle ydre Indtryk, endnu selv i sin Omgang med de Levende forstod at bevare sit Hjertes Sorg og Hemmelighed for Verden. Sikrere Tegn, der kunde tyde hen paa noget Forhold til den kongelige Familie, foreligge imidlertid ikke.

Kunde Træerne og Stenene deroppe paa det eensomme Fjeld tale, da vilde de kanskee forraade mangt Smertens Suk, der alene var bleven dem betroet, og mangen en af Kvindens Hemmeligheder. Ogsaa Hertug Karl August maa have vist Besked, men taget denne med sig i Graven. Huset forfaldt med Tiden, Markerne bleve solgte. Nu er Skoven atter voxet frem der og iler med at gjenerobre det tabte Terrain. Snart har den ganske dækket det nu halvhundredeaarige Minde. Nede i Landsbyen, som i hele Saaledalen, mindes man endnu hist og her den Fremmede med den høie Skikkelse og det gjennemtrængende Blik.

En og anden gammel Bedstefader fortæller, efterat han har berettet om sine Krigsbedrifter fra 1813 eller om de sørgelige Slagdage i 1806, sine lyttende Børnebørn Historien om „den svenske Grevinde" og giver den da sagtens sit eiendommelige Tilsnit. Han kan nemlig ikke undlade at bringe Grevinden, som han ikke ret veed, hvad han skal gjøre med, i Forbindelse med det store Skjæbnemenneske paa hendes Tid. En gammel bayersk Folkekalender, som han tilfældigviis har faaet i Hænde, understøtter ham i hans Formodning. Efter dens Beretning skal den fremmede Dame, — der forresten ikke gjøres Titelen af svensk Grevinde stridig, — have været en fransk Fyrstes Gemalinde; hun skal være flygtet for hiin Mægtiges Paatrængenhed, der ikke blot var Slagenes, men ogsaa Hjerternes Gud, og skal have givet sig under den ridderlige Karl Augusts Beskyttelse. Det vilde ikke blot være ret romantisk, men kunde endogsaa tilsidst bringes til at stemme med en Flugt fra Sverige, hvis denne var bleven lagt over Frankrig. Mere eventyrlig høres rigtignok Slutningen, at Flygtningen paa sin Flugt havde tabt sin eneste Datter, der var falden i Hænderne paa en Bande Linedandsere, der i Forbireisende engang var kommen op til Gleißberg, og at Datteren der, uden at kjende sin Moder igjen, havde havt en Samtale med hende. Da var Banden dragen videre til Jena, Weimar og Erfurt. Her havde den unge Linedandserske, der overalt ved sin Skjønhed og sin Ynde havde fortryllet Hjerterne, i den Grad draget en ung Fyrstesøns Blikke paa sig, — hans Navn nævner Historien ikke, — at han hos Truppens Direktør formelig havde anholdt om Pigens Haand; men denne havde erklæret; at Pigen ikke, som man almindelig troede, var hans Datter, men et Fyrstebarn. Som Ende paa denne sædvanlige Roman havde da naturligviis den jevnbyrdige Fyrste erholdt Datterens Haand af Faderen, Fyrste af B., der var tilstede ved Kongressen i Wien. Vi overlade denne og andre phantatiske Forsøg paa at løse Hemmeligheden til sig selv. Indtil videre er og bliver denne svenske Grevinde, den Tredie sammen med Caspar Hauser og Jernmasken, en uopløst Gaade.

Maa vi da ogsaa altid rive Sløret bort fra den hemmelighedsfulde Kvinde? Hvo veed, om vi ikke dermed smerte den Døde, da den Levende saa ængstelig hyllede sig ind i det? Og ligger der ikke tidt i Hemmeligheden en større Tillokkelse end i den opdagede Sandhed? Engang bliver denne Kvinde kanskee et Sagn i Saaledalen; lad hende da for os endnu staae som den hemmelighedsfulde svenske Grevinde paa Kunitzburg.

Et gudbrandsdalsk Landskabsbillede.

Dr. Brehm, der i 1860 især paa Ornithologiens Vegne bereiste Norge og som udenlandsk Bladkorrespondent overvar Kroningen i Throndhjem, har i tydske Blade givet flere Skildringer fra vort Land, sidst fra Gudbrandsdalen. Skildringen, der er holdt i en lyrisk-idyllisk pathetisk Stil, vil for Tydskere vistnok være meget tiltalende; men for norske Læsere indeholder den for lidet Nyt til at gjengives. Derimod have vi troet, at det ledsagende Billede af flere ville sees med Interesse, og have derfor gjengivet det paa foregaaende Side.

Fra alle Lande.

(Til Nyhedsbladet; — fra Paris.)

I Paris ere Domstolene og Kamrene blevne aabnede i samme Uge med al den Glands, hvormed de offentlige Begivenheder her omgives. Gjennem en Æresvagt af Borgergarden gik det juridiske Korps 3die November til la Sainte Chapelle for der at høre Messen, Dommerne iførte den røde Kappe og Knipplingskraver, Præsidenterne og General-Prokurøren Hermelinskappen. Ved deres Indtrædelse reiste alle sig; strax efter kom Hoffet. Denne Messe, som læstes af Erkebiskoppen af Paris, i dette vidunderlige Kapel, denne Middelalderens architektoniske Perle i det mystiske Halvdunkel, hvorigjennem de skarlagenrøde Togaer og Hermelinet glimtede frem, den herlige Musik, som dog ogsaa klang dæmpet og ligesom tilsløret, havde Intet tilfælles med protestantiske Gudsdyrkelser: Alt var mystisk og sandsebedaarende. Men naar man holdt fast ved den Tanke, at det er den samme Gud, vi Alle paakalde, var der noget gribende i denne Bøn, som den menneskelige Retfærdighed opsendte til Gud om at give den sit Lys.

Den 5te aabnedes Kamrene. En halv Time før Keiserens Indtrædelse i Louvres store Sal, var Enhver af de Indbudne paa sin Plads. Om Thronen sad Kardinalerne, Senatorerne, de Deputerede og samtlige Deputationer; den høire Side af Galleriet var for Diplomatiets Herrer, den venstre Side for de indbudne Damer. Lidt før 1 forlod Keiserinden med sin Søn Tuillerierne, modtoges i Louvre af de keiserlige Prindsesser og begav sig, ledsaget af sit kvindelige Hof, til den for hende bestemte Tribune tilhøire for Thronen. Præcis 1 ankom Keiseren, ledsaget af Prindserne, og hilstes med en lidt dæmpet Jubel — Pariserne ere vante til at lade de betalte Klappere jubilere for sig, medens de selv blot lirke lidt paa Hænderne, uden at det giver Lyd. Under Talen, som Keiseren holdt paa sin tydelige, korte, bestemte Maade, kom der Liv i dem; man er ikke Franskmand for ingenting, og naar Noget mægtig interesserer dem, forstaa de at vise det, og blæse af Moden. Vilde en fransk Monark forbyde sine Undersaatter at beklappe ham som en Skuespiller, vilde Murene begynde at klappe. Efter Talen erklærede Statsministeren den lovgivende Session aabnet. To Dage efter tog Hoffet til Compiegne, hvor Jagtmaaneden tilbringes. Blandt de literære og kunstneriske Notabiliteter, der ere indbudne til Festlighederne, er Aubert, som 82 Aar gammel indøver en ny Opera, Felicien David, Octave Feuillet og Victorien Sardau. Prinds Napoleon afreiste iforgaars til Compiegne med sin unge Gemalinde efterat have givet en Diner for Oppositionen. Han ligner den første Keisers Portræter, men er rød og seer gammel og grinet ud; Prindsesse Clotilde er egentlig ikke smuk, men seer ud, som om hun var sexten Aar, slet ikke som Italienerinde, snarere som en fød norsk Konfirmant.

Nadar er fremdeles syg, men ikke farligt; og til noget er Ulykken god, hele Europa er rørt over hans Ihærdighed og det hedder, at han sandsynlig ikke vil have nødig tredie Gang at vove Livet, men at den Million, han trænger til for at bygge sit Luftskib, sin hélice, vil indkomme ved en europæisk Subskription. Nadar har et melodisk Organ, som danner en egen Kontrast til hans Udseende, der paa engang er en Titans og en Gentlemans; han taler ildfuldt som en Sydlænder, og de milde Øine flamme, naar han propheterer om den Barke, hvori Fremtidens Slægter skulle seile i Luften. Mery, den geniale Digter, har udfundet, at Nimrods Sjæl efter 5,000 Aars Hvile er faren i Nadars Legeme. Det var nemlig Nimrod, som først opfandt den Kunst at styre et Skib i Luften, den Opfindelse, som hans Brodersjæl nu vil forbedre. Nimrod fødtes 3,000 Aar før Christus i Landet med den bestandig blaa Himmel, de første Astronomers Vugge: Chaldæa, og „Nimrod var en stor Jæger for Herren," siger Bibelen. Mere fortælles om ham i Talmud, den ærværdigste Bog efter alle Bøgers Bog, begyndt i en Crypte i Babylon, endt af den Rabbin, der først besøgte Ruinerne af Salomos Tempel. Guder og Gudinder vare endnu ikke stegne ud af den græske Vugge og Chaldæerne tilbad Solen, som syntes dem saa nær, naar den gik over Bjergets Top, at de kunde naa den blot ved at udstrække Haanden lidt. Astronomien havde endnu ikke bevist, at vor Jord er 38 Millioner Mile fra Solen. Nimrod var jaloux paa denne Gud, og vilde afsætte ham, han kjendte sin Bues Sikkerhed. Saa flettede han sig en Baad af Vidier, bandt en tæmmet Ørn med Benene fast til Baadens Rand, lod det lænkede Dyr sulte en Dag, steg saa selv i Baaden med Bue og Pil og holdt et Kjødstykke paa en Stang høit iveiret over Ørnens Hoved. Det vældige Dyr sled i sine Baand, udstrakte de mægtige Vinger og snappede efter Føden, som altid holdtes høiere over dets Neb, og bortførte paa denne Viis Jægeren mod Solen. Baaden steg, steg, steg. Under vilde Skrig gjennemskar Ørnen Luften, Lokkemaden over den tjente til Roer og gav Luftbaaden den Retning, som Luft-Erobreren vilde. Man naaede Taushedens Regioner. Nu tog Jægeren sin Bue og sigtede paa Solen. Næste Dag, fortæller Talmud, fandt Hyrderne Nimrods døde Legeme paa Græsset ved Siden af en Ørn."

Læseren veed allerede, at Nadars Ballon sidste Gang slæbtes hen over Hannovers Sletter tredive Mile i en halv Time, omstyrtende Alt paa sin Vei, knuste Træer, rev Huustage af, berørte et Øieblik Jorden for igjen at stige og igjen at falde, hvergang med frygtelige Stød. Da den rasende Leviathan endelig ligesom udtømt og afmægtig raller og falder sammen, begraver den under sig Nadars unge elskværdige Kone, en Skjæbne, hvorimod de mandlige Passagerer havde beskyttet sig ved at klamre sig fast til Tougene. Skjønt Alle mere eller mindre lemlæstedes, havde de dog strax Aandsnærværelse nok til at søge at befrie deres Ledsagerinde, et grueligt Arbeide, der varede over en halv Time. Trods denne vilde Reise gjennem Dødens Riger, venter Nadar blot paa sin Helbredelse for at tiltræde en ny Reise, thi den europæiske Subskription indgyder ham ingen Tillid. Med sin fortærende Aktivitet har han i Sengen tegnet Ballonens Fald i Hannover, som de illustrerede Tidender gjengive. Géants Reisende forsikre, at de intet følte til den rasende Vind i de lavere Luftlag, som de have at takke for den vilde Fart. Vor selsomme Tid har maaske ikke seet noget selsommere end at en Mand udfører en allerede given Idee, bygger en Ballon efter den Theori, man allerede har om Balloner, men saa fuldkomment, som endnu Ingen har seet den, og stiger med denne Maskine to Gange op i Luften for at bevise, hvad? at Ballonens Tid er forbi, at Ideen er ubrugelig, at der maa opfindes et nyt Luftskib! Havde han vendt den døde Ballon op, vel, den hvide Silke kan offres, et videnskabeligt Spørgsmaal skal jo løses, men Mennesker, der have et Liv at miste! Manden, der siger til Europa, at Maskinen er ubrugelig, stiger op i denne Maskine med Kone og Venner og ønskes Lykke paa Reisen af vor Tids mægtigste Monark. Forklare hvo, som kan et saadant Phænomen!

Literatur.

Studenterblade Ny Række. No. 1. 2. Da det første Nummer af dette nye Organ for „lystig Skjemt og Munterhed" fulgte med f. No. af dette Blad, og saaledes vore Læsere selv have Aktstykket i Hænde til derefter at opgjøre sin Dom, kan vi godt spare vor, eller i hvert Fald indskrænke den til et Par løse Bemærkninger. Bladet har stillet som sin Opgave at være morsomt eller ialfald at vrøvle gemytligt, og vil vistnok hidtil i begge Henseender befindes at have fyldestgjort alle billige Fordringer. Der turde maaskee findes mere „gemytligt Vrøvl," end ægte Vittighed. Men dette har sin tilstrækkelige Undskyldning i Viddets „Rarhed" og Tidens aandelige Piinagtighed overhovedet; og i Følelsen af begge disse Omstændigheders Magt har derfor ogsaa et lignende kjøbenhavnsk Studenterorgan med aabent Vizir kaldt sig „Vrøvleblade." Studentens „Vrøvl" kan ikke alene taales, men ogsaa more, naar det er ganske harmløst, frit for philistriøse Partitendentser og Ærekrænkelser, en Grændse som Studenterbladene synes at ville respektere, og endog paa Grund af sit Navn til en vis Grad nødes at respektere. Thi naar akademiske Borgere, om end ganske generelt, stille sig som Udgivere, kunne de ikke gjøre sig til deslige Maalsmænd for eget og Indsenderes onde Lune og Hævngjerrighed, som man er bleven vant til ved et Par private Spekulationer, for at tilfredsstille Efterspørgselen ikke blot efter gemytligt Vrøvl, men ogsaa efter det Slags Muntrationsmidler, hvorpaa alle Landes Skandalpresse har et selvskrevet Monopol. — Idet vi forudsætte, at No. 1 er vore Læsere bekjendt, skulle vi kun bemærke, at No. 2 indeholder et længere Digt „Kong Arthurs Sønner," „Leveregler" (for en Løve), hvoriblandt enkelte satirisk træffende, og (digtede) udenlandske Efterretninger, hvorunder en „Korrespondance" fra Tydskland, der ganske gemytligt spaser med de lilleputtiske tydske Fyrsters majestætiske Storladenhed.

— Den politisk-literære Vagabond **Paul Harro-Harring,** som ogsaa vil være norske Læsere tilstrækkelig bekjendt, skal nylig have kjøbt sin Fædrenegaard ved Byen Husum i Slesvig, og er nu i sin Alders sexogtresindstyvende Aar beskjæftiget med at udgive sit „Levnet." Dette skal indeholde „Erfaringer og Erindringer" vedkommende de forskjellige Lande i Europa og Amerika, hvor han under sit lange Eventyr-Liv har færdedes. Blandt de tretten i Subskriptions-Indbydelsen nævnte Riger, hvorfra disse „Erindringer" skulle hentes, hører da ogsaa vort gamle Norge, hvorfra han jo blev, ligesom fra saamange andre Lande, udjaget, efterat han her i 1850 havde udgivet endeel Nummere af „Folkets Røst" og sit intetsigende Skuespil „Testamentet fra Amerika." Som bekjendt har Harro-Harring allerede tidligere skrevet en god Deel memoireagtige Sager om sine Reiser og Oplevelser, navnlig over Polen. Dette har været paa Tydsk, men nu skriver han paa Dansk og udgiver Bogen i Kjøbenhavn. Begyndelsen sees allerede at være udkommet (Iversens Boghandel) under den særskilte Titel „Biographisk Skizze, Indledning til „Mit Levnet." Dette selv skal udgjøre omtr. 50 Ark, a 8 ß Dansk (5 ß Norsk).

— **Skildringer fra Spanien i 1860**. Af J. Kornerup. Kbhvn. 1863. 175 S. 8. (Wroblewskys Forlag.) Denne læseværdige Bog indeholder lidet af det Slags detaillerede historisk-topographiske Notitser, hvorved saaamange Reisebeskrivelser svulme op til et betydeligt Omfang, men derimod en Række let henkastede Skildringer af Mindesmærker og Folkelivet i de bereiste Egne, „blandede ligesom Tegningerne i en Skizzebog." Sine Indtryk har Forfatteren først nedtegnet i Form af Breve til Hjemmet, som det synes uden Tanke om at lade dem trykke. Men „da der er skrevet saa Lidt paa Dansk om Spanien," har han efter Hjemkomsten udvidet og bearbeidet sine Breve til Trykken. Enkelte af dem har, saavidt vi erindre, før staaet at læse i danske Blade. Her findes de samlede til en fordringsfri Bog, som trods det Skizzemæssige og de Spor af en stilistisk uøvet Haand, som Fremstillingen hist og her bærer, vil læses med megen Interesse. Thi Forfatteren har mærket sig mange eiendommelige Træk af det brogede spanske Liv og fortalt dem livligt og naturligt.

Norge.

Christiania. Det danske Thronskifte har i Tydskland givet Signalet til en mægtig politisk Røre, med Folkemøder Protester, Interpellationer osv. angaaende den stedfundne Tingenes Ordning og til Fordeel for Prinds Frederik. Al denne Opvigling synes at ville ende med Krig, hvorpaa Danmark da ogsaa forbereder sig ved Troppeindkaldelser, Marinens Istandsættelse osv. — Ogsaa i Sverige forberedes man paa samme Eventualitet, idet Hs. M. Kongen har faaet bevilget 3 Mill. til Forsvarsvæsenets fuldstændige Ordning. — Det danske Grundlovsudkast er stadfæstet. Kong Christian er, som det synes, mere af Folkestemningens Krav end af egen Drift, bleven nødt hertil. — Vor Konge har bifaldt den paatænkte Kongres og skal agte personlig at deeltage deri. — England vil ikke deeltage i Kongressen. Frankrig synes at stille sig mod Danmark i Striden med Tydskland, og Constitutionnel taler om Nationalitetens Krav i Nutiden.

— Under 21de Novbr. er Kand. theol. G. Ad. Hartmann udnævnt til pers. Kapellan hos Sognepræsten i Sørum S. Schive; Oberstlieutenant Fr. Vilh. Fischer til Armeeintendant og Chefen for det norske Garde-Skarpskytter-Kompagni i Stockholm Kapitain P. S. M. E. Beichmann til Korpsmajor ved throndhjemske gevorbne Kompagni.

— Under s. D. er Artilleri-Kapitain Anth. L. Synnestvedt meddeelt Afsked i Naade med 500 Spd. i aarlig Pension.

— Dødsfald. August Fr. Boyesen, Præst ved Garnisonsmenigheden her i Christiania (f. 1804) afgik ved Døden 26de Novbr. I længere Tid var han en af Kunstforeningens Direktører og beskjæftigede sig ogsaa selv med Landskabsmaleri.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 49. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 6te December 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg

Indhold.

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

Mit Russeaar.

2. Den unge Rus.

Tiden før Artium gik for mit Vedkommende hen i al Rolighed. Jeg tog, for at holde mig frisk i det Latinske, privat Information hos nu afdøde Professor Munch, som, medens vi skrev Latin, holdt paa med at perfektionere sig i det Spanske. Resten af Dagen tilbragte jeg med Repetitionslæsning, og jeg erindrer meget vel, at jeg en Formiddag igjennem kunde feie fra mig klækkelige Ting; Aftenen benyttede jeg til Streiferier omkring i Byen og nærmeste Omegn, besynderlig i „Tøien," hvis Kirsebærgange især havde en egen Tiltrækningskraft i den usædvanlig varme Sommertemperatur. Byens Udstrækning var dengang saare ringe; Torsten Michelsens Gaard i Grændsen, den saakaldte „Pultostgaard" — en sand Noæ Ark for løse og ledige Personer — udgjorde Byens yderste Udkant mod Vest, og Alt, hvad der nu ligger ovenfor den saakaldte Maltheby, var dengang neppe til i Nogens Tanke. Jeg fandt imidlertid Alting stort og prægtigt, og jeg husker, at mine første Breve til Hjemmet vare fyldte med de mest overdrevne Beskrivelser af „Børgerskolen," „Banken," „Latinskolen," „Kadet-Akademiet," „Børsen," „Departements-Bygningen," og — blandt private Bygninger — af Madame Rings Gaard i Grændsen, som jeg aldrig gik forbi uden i dybeste Ærbødighed med Haanden til Hatten, fordi ikke mindre end to Statsraader havde nedladt sig til at tage Bolig i den. Min Omgang med Kammerater var endnu temmelig indskrænket; thi de fleste af disse, der ved en længere Tids Ophold i Byen allerede vare blevne hjemme i den, havde faaet Smag paa det Slags Nydelser, der gik ind under min Faders Forbud; og saa strengt overholdt jeg endnu dette, at jeg — engang indbuden af en god Ven til et Kalas før Artium til Ære for hine ældre — først svarte Ja af Lyst, men siden af Anger sendte et Afbud med en frimodig Tilstaaelse af Grunden, hvad der naturligviis paadrog mig den dybeste Foragt og de piinligste Drillerier af mine viderekomne Kammerater. To eller tre af de mere Stilfærdige vare mine jevnlige Omgangsvenner, indtil min Fader selv løste mig fra mit Ord eller — rettere maaskee — indtil jeg selv fortolkede min Faders Ord derhen, at jeg ikke længere ansaa mig bunden til, hvad man nu vilde kalde Totalafholdenhed.

Artium var nemlig forbi, og jeg var heldig nok til at blive en af de første af det Aars Russer. Min Faders Tilfredshed maa have været overordentlig; thi med første Post efter fik jeg et Lykønskningsbrev fra ham, hvori var indlagt en massiv Guldring og en Femdalerslap med det udtrykkelige Tillæg, at jeg for den sidste skulde gjøre mig tilgode med mine Kammerater. En saa stor Sag kunde jeg naturligviis ikke ordne paa egen Haand; jeg tog derfor et Par af de mest Forfarne paa Raad med, og Resultatet blev, at alle fem Daler skulde „destilleres," og samtlige Venner og Bekjendte — ialt 17 husker jeg — skulde indbydes til et muntert Gilde. Ingen havde bedre Lokale dertil end jeg; thi jeg beboede et Værelse, der vendte ud til et trangt og affidesliggende Smug og havde Gjennemgang gjennem et andet større Værelse, der benyttedes af en dengang meget bekjendt Personlighed, engang en livlig Student, siden en rig Grosserer og en feteret Privatskuespiller i det Komiske, men tilsidst et i baade legemlig og aandelig Forstand bedrøveligt Kadaver. Naar jeg husker tilbage paa dette Selskab, maa jeg nok erkjende, at det baade kunde og burde have været af en rimeligere og meer maadeholden Art, end det var; men, jeg tør heller ikke negte, at morsomt fandt jeg det, og det blev morsomt, fordi en frisk og livsfuld Ungdom her gav Hoved og Hjerte Luft med al den overstrømmende Kraft, som Naturen eiede, de inspirerende Midler forøgede, og ingen Dæmper hæmmede. Kl. 6 samledes vi; min gamle Skolekammerat, Fiolinspilleren, mødte frem med sit Instrument; Festen aabnedes med en Marsch, der samlede os om det lange Bord, hvor en stor Vadskevandsbolle med Punsch paraderede i Centrum af en Krands med Glasser af allehaande Skikkelser, medens Selskabets Senior — hiin Karbunkel — i Spidskjole og hvid Vest intonerede en Sang, han selv havde forfattet til Dagens „Honorarium," og hvis første Vers endnu klinger i mine Øren:

> „I Videnskabshavet der lurer et Skjær
> Og Skjæret det Artium hedder,
> Og mangen stolt Sømand, naar han er det nær,
> Af Angest saa frygteligt sveder;
> Men mangen gjæv Styrmand med Roret i Haand
> Kjækt styrer forbi det med Kraft udi Aand.

Dermed var Festen viet. Fra nu af og til dybeste Midnat var Gjækken løs og i ustandselig Virksomhed. Ordet gik altid let for Bergenserne, og Taler og Sange, snart paa Norsk, snart paa Tydsk, snart paa Svensk — nu i svulmende Chor, nu i harmoniske Partier af 3 og 4, nu som Solo af en eller anden mere distingveret Buffone vexlede uophørligt med feiende Dandse, ligesaa varmt og hjerteligt udførte Mand med Mand, som om vi livsglade Ynglinger havde havt Byens fiffigste Damer i vore Arme. Mad var der ikke Tale om; kun havde min gamle Værtinde, som formodentlig havde Erfaring for det Betænkelige i at arrangere et Selskab paa bare Drikke uden Madvarer, stegt en Mængde Smaasild, hvorpaa hun jevnligen indbød alle dem, hun Aftenen og Natten gjennem kunde faae fat paa. Festen varede just saa længe, som Strengene holdt, og Punschen slog til. Da der intet mere var at nyde, var der heller ikke mere at vente efter, og man skiltes ad, jeg tror dengang som altid siden med Chorsangen:

> Venner, snart skal vi adskilte vandre
> Henad Livets ubekjendte Sti;
> Dog med Veemod mindes vi hverandre,
> Mindes denne Aftens Harmoni —

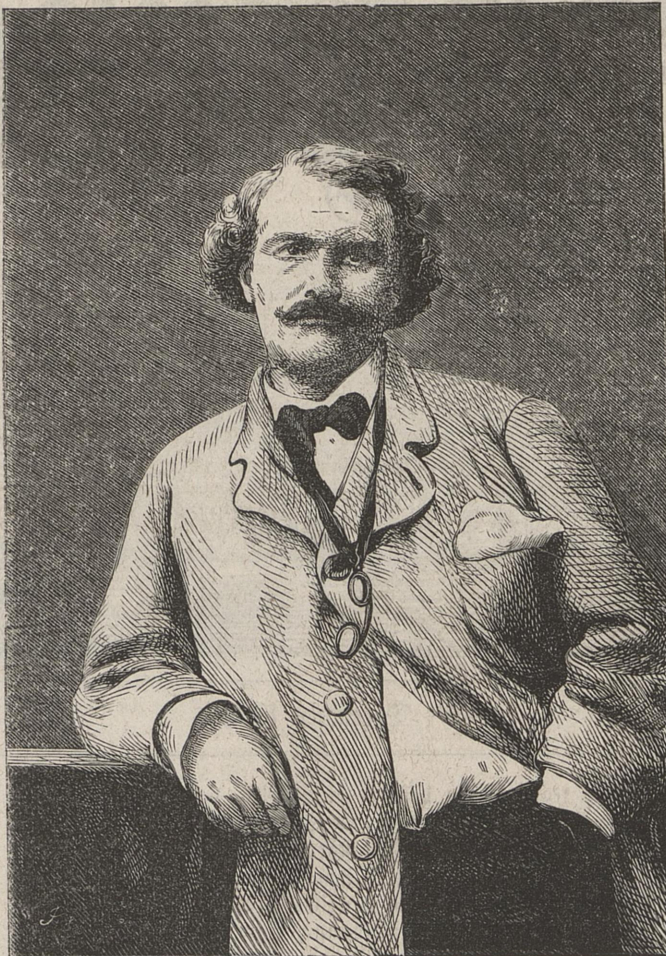
— dette „Harmoni" tre Gange gjentaget og det med al den Vægt af Sandhed, som maatte føles efter et Samlag, hvor ikke et uvenligt Ord havde afbrudt den gode Forstaaelse mellem Alle.

Jeg var samvittighedsfuld nok til at afflægge min Fader Regnskab for Brugen af hans splendide Gave, skjønt jeg just ikke gik ned i den dybeste Detail. Da jeg ingen Antegnelser fik, ansaa jeg mig berettiget til at regne paa hans Bifald, og jeg havde fra nu af ingen Betænkelighed ved at deeltage i mine Venners muntre Sammenkomster. Disse vare unægtelig hyppigere og mere støiende end tilbørligt; men idet jeg udtrykkeligen bemærker, at de altid holdtes inden lukkede Døre, aldrig skeiede ud til Excesser af usædelig Art og heller ikke fattedes, ved Siden af det Spiritueuse, en god Deel Spirituelt, medens de bestandig gik ikke blot fredeligt, men i Regelen inderlig venligt af: saa vil jeg ikke kunne angre saa synderligt paa, at jeg deeltog i det Slags Adspredelser, som min ungdommelige Natur fandt Behag i, min tidligere Affondring fra alt Lignende gjorde ny og pikant, og som Sæd og Skik blandt den Tids yngre Studenter uden Betænkning havde tilegnet sig. Den Udartelse, som siden fandt Sted, og hvori jeg — visselig ved Forsynets kjærlige Styrelse af Omstændighederne — ikke kom til at deeltage, var denne første Tids Samlag ganske uvedkommende; alligevel bliver jeg paa en Maade nødt til endnu en Stund at dvæle ved denne Side af Studenterlivet, just fordi den uhyggelige Vending, som dette mere og mere tog paa enkelte Hold, gjerne kan regnes med til de Faktorer, der tilsidst fremkaldte et Resultat, som blev af indgribende Vigtighed i saa mange af vore baade politiske og literære Forholde.

Den studerende Ungdom afsluttede sig i Privatlivet gjerne efter Landsmandsskaber, og navnlig var dette Tilfældet med Bergenserne og Thrønderne ligeoverfor Østlændingerne og Christiansandenserne. Et Foreningspunkt havde man dog i „Samfundet," hvor Løverdagsaftenen især samlede det muntre Folk fra alle Kanter om den dampende Jernbolle. Interessen for dette Samfund havde imidlertid i de sidste Aar været mindre, deels paa Grund af den bakchantiske Tone, som herskede der, deels og mest maaskee paa Grund af den politiske Radikalisme, som fornemmelig gjennem de paa høiere Steder ilde seete og derfor af saa mangen Fader og Moder høiligen befrygtede Syttende-Mailag gjentagne Gange havde gjort sig gjældende. Medlemmernes Antal var derfor betydelig gaaet nedover, og det var kommet saa vidt, at man oftere havde frygtet Samfundets Opløsning, ja i Høsten 1830 endog reent ud „despereret om Republiken" og indgivet et vidtløftigt motiveret Forslag, jeg tror fra den for Samfundets og i det Hele taget for et ægte og ædelt Studenterlivs Fremgang varmt følende og virkende Bergenser, nuværende Adjunkt ved Christiania Kathedralskole, Andreas Broch. Forslaget gik ud paa, at Studentersamfundet skulde gaae over til et Samfund, der skulde optage Borgere af alle Stænder, hovedsagelig begrundet ved den sørgelige Erfaring, at „Samfundets Tendens at udbrede Broderaand og Aandsdannelse blandt sine Medlemmer ikke var opnaaet, og at det derfor vilde være til større Nytte at udbrede Almeenaand ved at optage Medlemmer af flere Stænder." Dette Forslag blev understøttet blandt Andre af Welhaven, Student fra 1825, en Omstændighed, der fik Betydning just derved, at han var en af dem, der, deels som Forfatter under Pseudonymet „Pelicanus carbo," deels som en af de livligste Deeltagere i Debatterne bidrog overordentlig meget til at holde Liv i Indretningen. Mest Modstand fandt Forslaget hos tvende andre Bergensere, den bekjendte Niels Dahl, død som resid. Kapellan til Melhuus, og nuværende Lektor Ludvig Christensen Daa. Denne Sidste var en af Studentersamfundets og Studenterkorporationens troeste Mænd og dygtigste Førere. Han var ældre end mig og Student fra

1826; men jeg havde med stor Ærbødighed lagt Mærke til ham paa Skolen, hvor han, saavidt jeg husker, allerede bar Kjendingsnavnet „Konstitutions-Daa,“ da og senere lovligen erhvervet og hævdet ved hans stærkt udprægede konstitutionelle Retning og den Djærvhed, hvormed han allerede paa Skolen havde talt og paa en Maade „lidt for Ideen.“ Ogsaa i Bergen havde man nemlig havt sine Syttende-Mai-Scener med paafølgende Undersøgelser og Aktserklæringer over Store og Smaa, og jeg husker neppe Feil, naar jeg tror, at Daa som Elev i Latinskolens øverste Klasse ved en saadan Leilighed var kommen i ubehagelig Berørelse med Skolens og Byens høieste Autoritet, den myndige Stiftamtmand Falsen selv. Dette i Forbindelse med Daas videnskabelige Sands, hans respektable Kundskaber og hans — trods det at han var Student med Liv og Sjæl — fra Ædruelighedens og Sædelighedens Side aldeles pletløse Charakteer maatte skaffe ham stor Indflydelse paa Samfundets Anliggender, saa meget mere som han tillige var en af de Stærkeste i Debatten. Ham skyldte nu Samfundet fornemmelig sin Redning dengang, og det havde maaskee ogsaa ham mest at takke for, at det kort Tid efter slap med Livet ud af en ny Fare, som truede det fra tvende lignende Forslag, hvoraf idetmindste eet denne Gang udgik fra den samme Niels Dahl, som kort i Forveien havde hjulpet til at omstyrte det Brochske Opløsningsprojekt. Den Nytte gjorde dog baade de nævnte Forslag og den Skildring af Forholdene, som blev leveret af Samfundsmedlemmer, saa ærlige og dygtige som Broch og Welhaven, at man fik Oinene op for den betænkelige Skrøbelighed, hvoraf Samfundet led, og for Nødvendigheden af en gjennemgribende Reform i mange af Forholdene. Ogsaa her arbeidede de nævnte Ledere med stor Iver og Ihærdighed, skjønt man har Lov til at smile, naar man hører, at af de Midler, der blev anvendt til Samfundets Livsopholdelse, var Anskaffelsen af en Billard og — kort efter — Indførelse af Kort og andre „i Landet tilladelige Spil,“ forsøgsviis paa nogle Maaneder. Dette, i Forbindelse med Ophævelsen af Indtrædelsespengene, Udsigten til Kontingentens Formindskelse, hvis Medlemmernes Antal maatte stige op til et vist Antal, en mild Gjennemførelse af Samfundets Gjældslove og endelig Regjeringens kloge Passivitet i de Par sidste Aar ligeoverfor de rigtignok mere og mere slappede Syttendemais-Anstrængelser — havde virkelig tilfølge, at Tilgangen til Samfundet voxte, saa at Medlemmernes Antal efter Artium 1831 naaede op til omtrent 100, blandt hvem der fandtes Adskillige — ogsaa af sidste Aars Artium — ikke uden Talent og Mange med stor Interesse for Samfundets Sag.

Samfundslaget den 2den September 1831 aabnede mig for første Gang Helligdommens Døre, og jeg husker endnu ret levende den Følelse af Ærbødighed, jeg havde ved Mødet med „de store Gamle,“ og af Stolthed ved Synet af mit eget Byesbarn Ludvig Christensen Daa, Samfundets 1ste Direktør og Festaftenens Taler. Der herskede uindskrænket Kordialitet; men jeg var for undseelig til rigtigen at benytte mig af den. Dagen efter havde jeg ligesom en Skamfølelse ved at erfare, at mange af mine Kammerater havde gjort et stort Skridt forud for mig, idet de vare blevne Dusbrødre med de fleste af Lagets Notabiliteter. Grunden til, at jeg ikke var kommen ligesaa langt, var dog ogsaa den, at jeg noget tidligt paa Kvelden havde rømt Marken; jeg saa nemlig, at i denne Kamp var Sandsynligheden for at falde større end for at staae, og, med nogle af min Faders Formaninger i friskt Minde, sneg jeg mig bort, endnu medens jeg baade kunde staae og gaae. Men derfor blev jeg ikke en mindre ivrig Samfundsmand; meget mere — skjønt Tobaksrøgen især om Løverdagskvelden generede mig betydeligt, fordi jeg, som havde gjort et Par frugtesløse Forsøg paa at blæse fra mig igjen, ingen Modstand kunde gjøre mod disse indbarkede Dampere, — indfandt jeg mig dog ved alle givne Leiligheder og nød i fulde Drag Lyksaligheden af Pelicanus Carbos pikante Anretninger i Bladet og hans Kombattanters livlige Fægtninger i Debatten.

Luftskipperen Nadar.

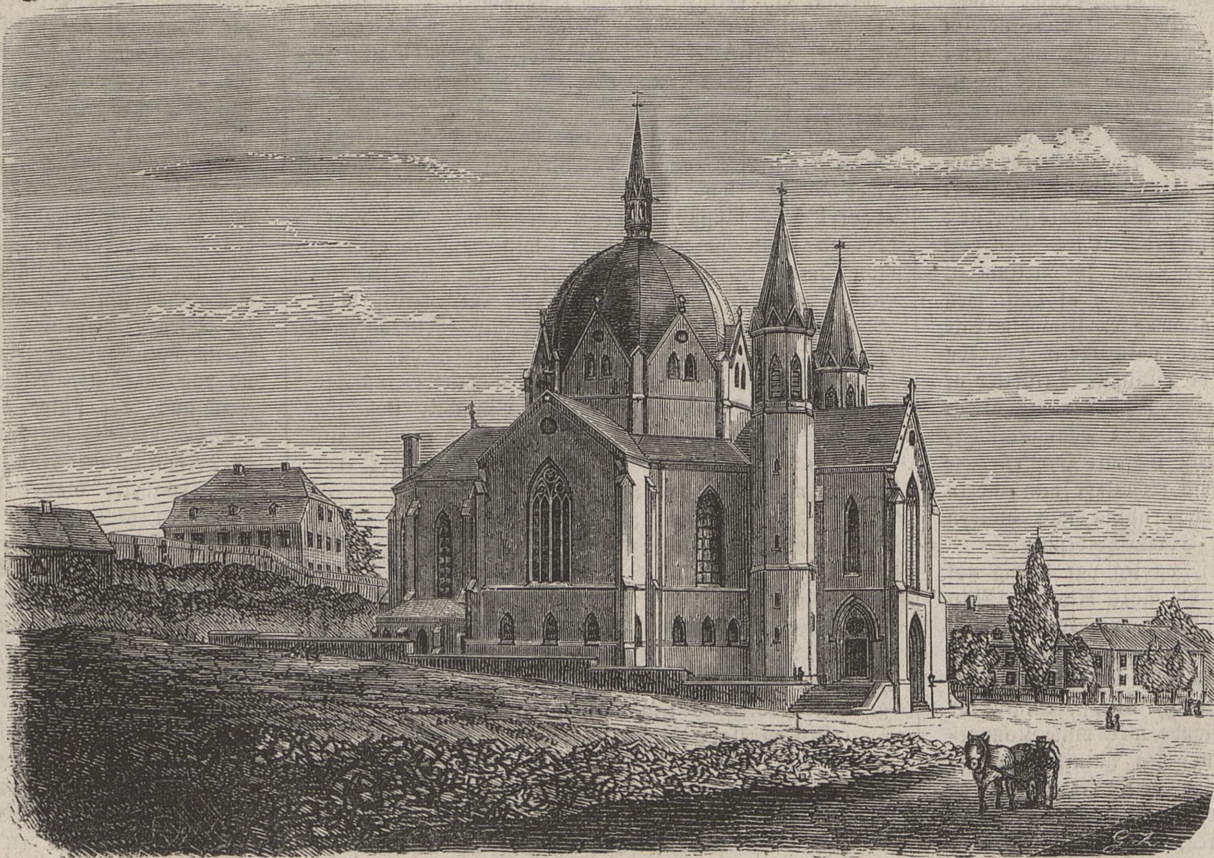
Luftskipperen Nadar.

(Efter Illustr. Zeitg.)

I Aartusinder har Mennesket nu været Herre over de tre af „Elementerne;“ men det fjerde, Luften, vil endnu ikke fuldstændig anerkjende Fornuftens Overherredømme. Alt Dædalos's stakkels Søn maatte haardt bøde, fordi han havde vovet Farten over Havet, og siden den Tid ere mange Vinger, der kom Solen for nær, smeltede. Der er nu engang sørget for, som det tydske Ordsprog siger, at Træerne ikke skulle voxe op i Himmelen, og Jordens Børn skulle vel endnu mindre naa didop. Men i Geniernes Ordbog findes Ordet „umuligt“ ikke; uhyre Meget er endnu uforklaret, men der er kanskee Intet, der er uforklarligt. Takket være denne Drift fare Lokomotiverne nu med Vindens Hastighed hen over Jorden, gjennemskjære utallige Dampskibe Havets utæmmede Bølger, glider Tanken lydløs og hurtig som et Lyn hen paa milelange Traade. Dog, et halvt Aarhundrede før de nævnte Opdagelser, der nu ere saa hverdagslige Ting, havde kjæmpet sig frem, hævede Brødrene Montgolfier (1783) sig i en Ballon, i hvilken Luften ved Opvarming var fortyndet, op i Skyerne; kort efter anvendte Charles Vandstofgas til det samme Brug. Siden den Tid har Luftskipperkunsten ikke modtaget nogen Forbedring; den strander altid paa Vanskelighederne ved at styre Ballonen og ved at sænke den. Alligevel hører Problemet til Mechanikernes Yndlingsideer; der gives kanskee nutildags ikke færre Hoveder, der spekulere paa den Kunst at styre en Ballon i Luften, end der før i Verden var Alchymister. Fornemmelig er det Skruen — la Sainte-Hélice — der i den nyere Tid har draget Luftskippernes Opmærksomhed til sig. Man har udkastet adskillige Planer til dens Anvendelse; men formedelst de betydelige Omkostninger, som Udførelsen af et saadant Projekt i det Store vilde foraarsage, og den Resiko, man derved løb, er Udkastet forblevet — Udkast. Nu har Nadar, den bekjendte Pariser-Forfatter og Photograph, med glødende Iver kastet sig over Ideen. Han har tvende mægtige Hjælpere ved sit Foretagende, den franske Presse og Reklamen af enhver Art. Med dette lader der sig udrette adskilligt, og Nadar har brugt det med en sand Virtuositet. Han offentliggjorde et Program, efter hvilket han havde til Hensigt at bygge et nyt Slags Luftskib — ikke Ballon. Forat dække de Omkostninger, Konstruktionen af et saadant vilde medføre, dannede han et Aktieselskab, der først lod forfærdige en almindelig Ballon af usædvanlig Størrelse, for ved dens Reiser at indvinde den fornødne Kapital. Sagen syntes at skulle gaae godt. Da Nadar med „le Géant“ vilde tiltræde sin første Luftreise, var hele Paris strømmet sammen til Marsmarken. Man vinkede til Afsked, et tusindstemmigt „lykkelig Reise“ lød op til Kjæmpen, da han første Gang hævede sig fra Jorden. Naar skal man see den igjen? Er New-York Maalet for Reisen? Skal den udstrække sig til Melbourne? Ingen vovede at afgjøre det; thi det afhang, derom var alle overbeviste, ene og alene af den dumdristige, eventyrlige Nadars Villie. Hvad havde han ikke alt i sit Liv taget sig fore!

Felix Tournachon, nu kaldet Nadar, er fød den 5te April 1820 i Paris, studerede Medicin i Lyon, og skrev, under Pseudonymet Nadar, Artikler i Aviserne i Lyon og Paris. Hans Forfattervirksomhed og hans Stilling som Sekretær hos Lesseps skaffede ham i 1844 en Post som Deputeret fra Staden Elboeuf. I Revolutionsaaret gjorde han en Reise til Tydskland, hvor Fængslet i Eisleben i flere Uger husede ham. Senere aabnede han i sit Hjem sammen med sin Broder et photographisk Værksted, der har bidraget mere til hans Berømmelse, end hans tidligere humoristiske Skrifter, ja selv mere end hans „Pantheon-Nadar,“ i hvilket alle det daværende Frankrigs literære og politiske Størrelser vare fremstillede i Karrikaturer. Tilsidst maa ikke forglemmes, at han i 1849 oprettede en polsk Legion, for at drage „det sørgende Folkeslag“ til Hjælp.

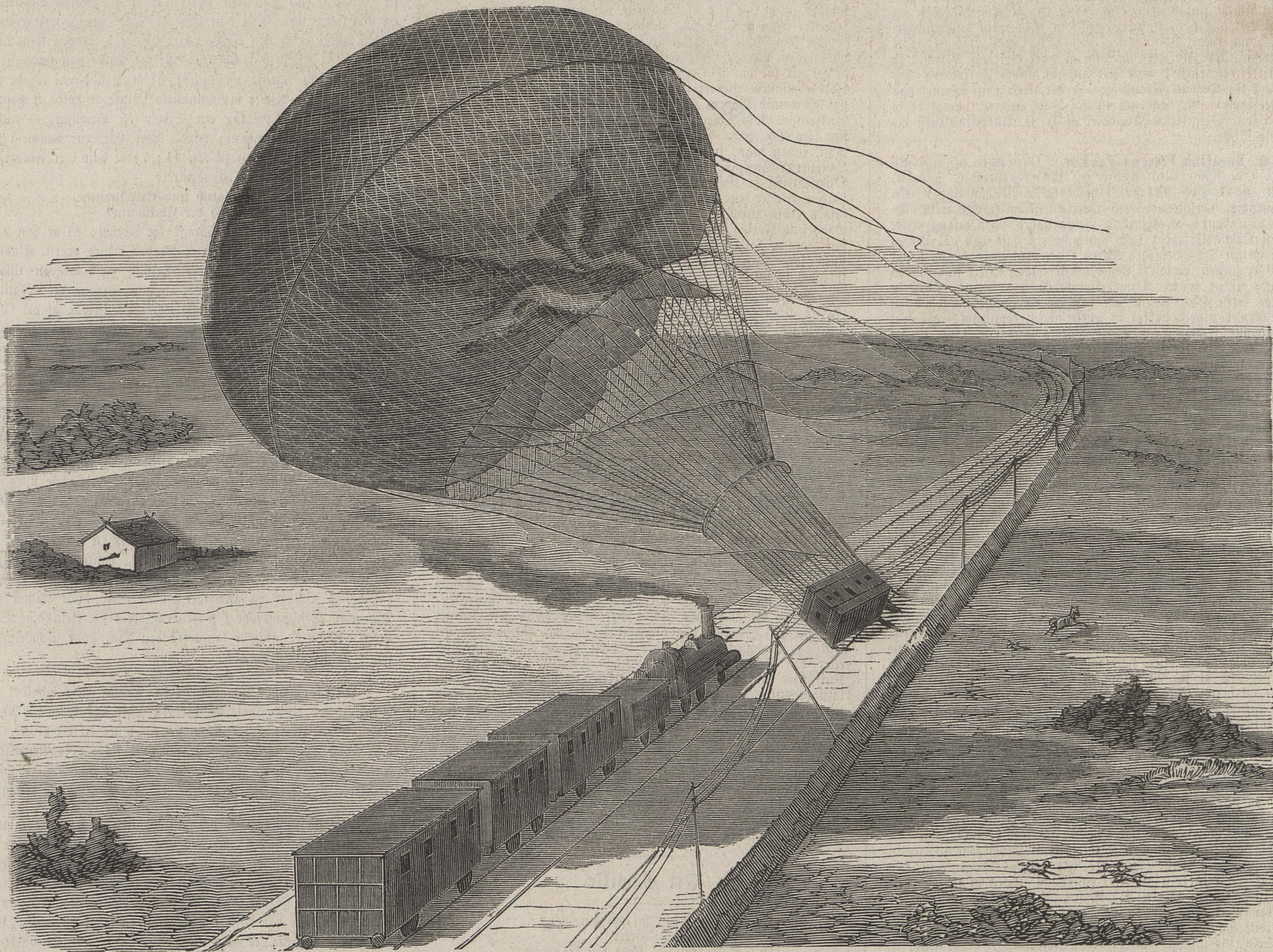
Ikke i Amerika, heller ikke i Australien faldt Mester Nadar ned fra Himmelen, men i Meaux, strax udenfor Portene af Paris, hvor han Dagen efter sin Afreise i godt Behold vendte tilbage. Han blev overøst med Vittigheder og Spot, og det uden al Grund; han havde aldrig sagt, at han alt nu kunde styre en Ballon; — den taabelige Mængde havde forstaaet ham uret, og fordi den selv havde skuffet sig, troede den sig skuffet af Luftskipperen. Emil Girardins „Presse“, Luftskippernes Moniteur, overtog Forsvaret, de fleste øvrige Pariserblade stemte i med, og saaledes var, da Dagen for den anden Afreise oprandt, al ond Villie forsvunden, og de letbevægelige Franskmænd stormede atter til Marsmarken, hvor endogsaa Keiseren og Kongen af Grækenland havde indfundet sig. Da Rebet, der holdt Ballonen til Jorden, skulde løses, raabte en be-

Trefoldighedskirken i Christiania. Efter Photographi.

kjendt Journalist til Nadar: „Aa bi lidt, du skal tage med Brevene til Postmesteren i Meaux!“ Det var Signalet til en ny Lystighed; den ene Calembourg, den ene Vittighed fulgte paa den anden, da endelig Kjæmpen hævede sig fra Jorden. En mindre Ballon, ført af Godard den ældre ledsagede den; Nadars Reisefølge bestod af otte Personer. Det indbrydende Mørke gjorde, at man ikke længe kunde følge Farten. Den næste Morgen spurgte man hinanden, hvor vel Nadar kunde have tilbragt Natten. Man gjennemløb Aftenbladene, for at faae noget at vide om Luftskipperne, — forgjæves. Heller ikke i Nadars egen Bolig var der indtruffet nogen Underretning. Selv Morgenbladene fra Tirsdag — Søndag var Farten begyndt — indeholdt ikke Noget; dog udbredte der sig nu hurtigt det Budskab, at Kjæmpen var falden ned i Tydskland, ved Weser, at de fleste af Deeltagerne vare saarede, og at Nadar selv, hans modige unge Kone og Hr. Saint-Felix vare komne alvorligt til Skade. Paris kom reent i Oprør; Franskmændene ere medlidende og Ulykken aabner deres Hjerter. Al Spot var forglemt, og de enkelte Beretninger fra nogle af Deeltagerne, der endelig indtraf, bleve slugte med Begjærlighed. Lykkeligviis viste det sig, at Ingen af Deeltagerne svævede i Fare for Livet; sex af de Reisende indtraf atter Onsdagen i Paris, og faa Dage efter kom ogsaa Ægteparet Nadar. Da jeg igaar (d. 8. Novbr.) besøgte ham, var han munter og snaksom; han laa i Sengen og røgte Cigar. Tætved laa hans blege, forføiede Hustru, der ligeledes nu er i Bedring. Nadar har en ubetydelig Læsion paa den høire Fod og kan alt ved Hjælp af Krykke gaae en Times Tid omkring i Værelset, hvad forresten kan være noget lidet, naar man betænker, at han iovermorgen vil reise til London, for der at bivaane den i Krystalpaladset arrangerede Udstilling af „le Géant.“

Om den egentlige Reise er lidet at sige; til videnskabelige Jagttagelser vare de Reisende ikke oplagte, endskjønt de mellem sig talte en Efterkommer af Montgolfier. Hvor lavt man end holdt Ballonen, kunde man dog i den mørke Høstnat ikke see noget til Jorden. Først om Morgenen befandt man sig over en vidtstrakt, med Taage bedækket Flade, som man antog var Holland, og da man frygtede for Nærheden af Havet, gav Nadar i Nærheden af en større Stad Signal til at stige ned. Men Dug og Skyer havde vædet Rebene, der stod i Forbindelse med Ventilen, i den Grad, at de næsten ikke vilde gjøre Tjeneste. Gassen strømmede da ikke ud i tilstrækkelig Mængde, Ankrene gik itu, Noget som man ikke kan forundre sig over, og som heller ikke behøver at tilskrives nogen Uforsigtighed, naar man betænker Ballonens Vægt og Heftigheden af den Vind, der netop blæste. Efter Nadars eget Opgivende veier det Hele 2610 Kilogrammer = 5220 Pund. Man finder vel neppe noget Middel til at fastholde denne Masse, naar den jages afsted med en Hastighed af 10 geogr. Miil i Timen. Gondolen stødte flere Gange heftigt imod Jorden, blev kastet frem og tilbage af enhver Høi, den berørte, fløi saa igjen i Veiret, for atter at falde ned, blive slæbt henover Myrer, et Dieblik vikle sig ind i en Telegraftraad, sønderrive denne, fare hen imod en Skov, medens alt en Deel af de Reisende vare slyngede ud; og hvo veed, hvad der vilde være skeet, naar ikke Jules Godard endelig var klavret op og havde faaet Ventilen aabnet heelt

Nadars Luftreise: Ballonen „Le Géant's“ farlige Stilling paa den hannoverske Jernbane.

og holdent, saa at Farten tilsidst tog af, og Udyret blev hængende i Træerne. Man var i Nærheden af Rethem ved Aller, og havde efter Nadars Beregning i 14 Timer tilbagelagt 364 Lieues.

De hidtil offentliggjorte Beretninger fra enkelte Deeltagere i Reisen blive af dennes Anfører beskyldte, for at være meget unøiagtige. Han har netop nu selv paa sin Sygeseng skreven en Brochure, som vil blive offentliggjort af „la Presse“ og afgive en authentisk Beretning. Der har hersket mangfoldig Uenighed mellem de Reisende; Nadar siger, at der var flere af Deeltagerne, hvis Mod ikke var saa „élevée“ som deres Krop, og deri kan man have Aarsag til at tro ham. Enhver søger naturligviis at fremstille sin egen Opførsel i det bedste Lys, og at gjøre Reklame for sig selv paa de andres Bekostning. Nadars Mod er imidlertid ikke brudt, og naar man hører ham udvikle sine Planer for den nærmeste Fremtid, erindres man om det Ord: hvad han har sat sig i Hovedet, det sætter han gjerne Hovedet til paa. Imidlertid er det første Nummer af hans Blad „Luftskipperen,“ Monitør for Paris's almindelige „Luftseiladsselskab,“ udkommen.

Literatur.

Paa C. Wangs Forlag er udkommet **Smaastykker af det gamle Testamente**, populært fremstillede af John Stenersen, Kandidat i Theologien. IV. 136 S. 8. I Forordene, hvori tillige gjøres Rede for de til Skriftet benyttede Kilder, siger Forfatteren: „Min Tanke med Udgivelsen af dette lille Skrift er den samme som med Udgivelsen af mit forrige: den, at bidrage lidt til en frugtbringende Læsning af det gamle Testamente*). Man kan ikke vente, at Lægmanden af sig selv skal kunne finde sig tilrette i et saa stort og mægtigt Stof, som det, det gamle Testamente frembyder. Og dog gjemmer det gamle Testamente Skatte, som den christne Lægmand gjerne vil kjende, naar de kun blive ham anviste, og naar han faar nogen Hjælp til at forstaae og bruge dem. En saadan Hjælp var det, jeg gjerne vilde yde ham ved at drage ham hen til nogle faa Afsnit af det gamle Testamente, som det forekom mig var saa interessante og indholdsrige, at de var værd at kjende og skikkede til at vække Lyst til Læsning af denne Deel af den hellige Skrift, som kun altfor ofte betragtes som blot Jøderne vedkommende. Og er først Læsningen begyndt, saa vil nok Forstaaelsen ogsaa komme, alteftersom man bliver mere fortrolig med det gamle Testamentes Aand og Maade at tale paa.“ Bogens Afsnit ere: Abraham og Melchisedek; Omskjærelsen; Jakobs Velsignelse af sine Sønner; de ægyptiske Landeplager og Pharao; Bileam; Saul, et Livsbillede.

*) Ved sit forrige Skrift sigter Forf. til „Den mosaiske Gudstjeneste,“ der udkom i f. A. og nu faaes til nedsat Priis 48 ß.

— Paa samme Forlag er udkommet **Udtog af Kirkeritualet og Alterbogen** til Brug for Menigheden, redigeret af J. Tandberg, Præst. 23 S. 16. 3 ß.

— **Missions-Blad.** Kommitteen for Jødemissionen, som for Tiden bestaar af Stiftsprovst Jensen, Professor Caspary, Kjøbmand Fr. Wang og de theologiske Kandidater J. Stenersen, H. Arnesen og A. Høyer, vil fra 1ste Januar 1864 overtage Redaktionen af det hidtil i Stavanger udgivne, Jødemissionen væsentlig omfattende „Missions-Blad,“ som for Eftertiden vil føre Navnet „Missions-Blad for Israel.“ Bladet vil udkomme her i Christiania hver 1ste og 15de i Maaneden, i samme Format som Bladet „For Fattig og Rig“ og efter tilsvarende Priis — 36 ß aarlig.

— Avertissementerne om at Prisen paa de i 1848 hos Abelsted udkomne **Udvalgte Digte af Sylvester Sivertson**, samlede og udgivne af Ole Sivertson, nu er nedsat fra 72 ß til 36 ß, har paany bragt denne halvforglemte, med Forfatterens Portræt prydede Digtsamling i Erindring. Derved er ogsaa en navngiven, os bekjendt Mand i Throndhjem bleven foranlediget til at gjøre os en Meddelelse, som ikke er uden literær Interesse, og som vi derfor her gjengive med hans egne Ord.

„Da jeg forleden i Nyhedsbladet saa Sivertsons Digte averterede tilsalg, randt der mig noget ihu, som jeg maaskee tidligere burde have gjort. Men det er vel tidsnok endnu. — Iblandt hine Digte, der som bekjendt ere udgivne af hans Broder efter Digterens Død, findes der en Sang til Kong Oscar i Anledning af Flagets Frigjørelse. Denne Sang er

ikke af Sivertson, hvilket en indsigtsfuld Læser nok ogsaa vil kunne skjønne Den er skreven af Undertegnede til en Fest netop i Anledning af hiin Begivenhed, og blev afsunget i Selskabet Harmonien. Med Festberetningen er den gaaet over i „Nordlyset," som dengang blev redigeret af S., og det er saaledes let forklarligt, hvorledes den er kommen ind i Digtsamlingen. — Jeg henstiller det ganske til Dem, om De finder det Umagen værd, at gjøre opmærksom herpaa i Nyhedsbladet. Det er ingen personlig Reklame, jeg gjør, og jeg ønsker heller ikke mit Navn nævnt. Jeg vilde kun ikke bære Skylden for, at Sivertsons literaturhistoriske Billede skulde komme til at staae med et Træk, der ikke tilhører det. Jeg tvivler meget paa, at han nogensinde vilde have faldt paa at skrive en saadan Vise. Jeg omtalte dette, dengang Digtene vare udkomne, for en Bekjendt, og af Ytringer, han lod falde, fik jeg Grund til at formode, at der ad samme Vei ogsaa var kommet et (eller flere?) Arbeider af ham over i Samlingen. — Vor Samtale blev afbrudt, jeg tænkte senere ikke paa Sagen, og den omtalte Bekjendt ** er nu død. Jeg kan derfor hverken indestaae for, at jeg har forstaaet ham ret, eller paapege, hvad der fra ham er kommet til at passere under Sivertsons Navn. Jeg beder Dem nu tage dette for hvad det er: Dixi et liberavi. cet. Kanskee hører det med til Bedømmelsen af den Kritik, hvormed hine Digte ere samlede, at min Sang ikke er gjengiven i sin oprindelige Skikkelse, men paa et Par Steder er forandret."

Hertil maa Ref. knytte den Bemærkning, at Digtenes Udgiver i Forordene siger, at han „ikke kan tro, at der i Samlingen skulde findes noget Digt, som ikke er af ham (S.), da han ingen har optaget, uden de, som have været underskrevne med hans fulde Navn eller hans Mærke U." Hr. Ole Sivertson, der selv erkjender sig at være en „læg Mand," er hellerikke den eneste, som har indført andre Forfatteres Arbeider i sin Digters Samling. I det Udvalg af Wergelands Digte, som C. N. Schwach og N. Dahl udgave, optoge de jo endog som Wergelands Arbeide et af H. C. Andersens mest bekjendte Digte.

— **Q. Horatius Flaccus Værker.** Oversatte og oplyste af L. Ove Kjær, filol. Kand. og Skoleforstander. Kbhvn. 1863 8. 1 Spd. 111 ß. (Gyldendalske Boghandling.) En fuldstændig, versificeret dansk Oversættelse af Horats maa allerede paa Grund af Arbeidets Besværlighed og Omfang vække nogen Opmærksomhed; dette synes dog, ialfald hos os, ikke at være bleven Tilfældet med Kjærs Oversættelse, da denne neppe hidtil er bleven omtalt i noget norskt Blad. Heri finde vi en Grund til at henlede Opmærksomheden paa samme, skjønt de tvende første Hefter deraf ikke længere ere ganske ny, og vi af gode Grunde afholde os fra at levere nogen detailleret Kritik over philologiske Arbeider. — Kjærs Horats bestaar egentlig af tre Dele, hver med sin særskilte Titel og Priis, og hvoraf vi modtoge de to første allerede i Mai d. A., men den tredie først ganske nylig; dog har nok ogsaa denne nogen Tid forud været annonceret tilsalgs i de danske Blade. De særskilte Dele, anførte i den Orden, hvori de udkom, ere: 1) Satirer og Epoder. VIII. 164 S. 66 ß. 2) Breve. 183 S. 66 ß og 3) Oder og Jubeldigtet XXXVIII. 238 S. 99 ß. Satirerne ere forudskikkede en Udsigt over Horats's Liv samt den romerske Satiredigtning; Brevene indledes med nogle Bemærkninger om disse samt ved en længere Fremstilling af Mæcenas's Liv; og Oderne med en Afhandling „om den lyriske Digtning hos Romerne og Horatius som lyrisk Digter," (31 petitrykte Sider) samt „de af Horatius benyttede Versmaal." Foruden disse længere Exkurser findes der til de enkelte Digte under Texten fortløbende Anmærkninger, der tjene til at orientere den læge Læser med Hensyn til de Punkter af de romerske Antikviteter m. v., uden hvilke Digterens Ord ikke tilstrækkeligen forstaaes. Til det hele oplysende Apparat, hvorfra hvad der hører indunder den philologiske Fortolkningskunst naturligviis er holdt borte, synes Oversætteren med Skjønsomhed at have benyttet de bedste Hjælpemidler og viser sig saavel herved som med Hensyn til Forstaaelsen af sin Text som en dygtig Philolog. Kjærs Arbeide vil derfor være et nyttigt Hjælpemiddel ved Læsningen af den latinske Digter i Originalen. — Men i poetisk Henseende vil det for dem, der ikke kjende denne, give et mindre fyldestgjørende Indtryk; Oversætteren er for lidet Herre over den poetiske Sprogkunsts ydre Midler — for ikke at tale om poetisk Aand — til at hans Oversættelse skulde give et adækvat Billede af Originalens Skjønhed. Og om end Versene med Hensyn til „Fødder" og Rhythmik somoftest fyldestgjøre „philologiske" Fordringer, mangle de dog i for høi Grad hiin poetiske Beaandelse og Klangfylde, som intet Digterværk, selv ikke det oversatte, kan give Afkald paa uden at forfeile sin Virkning som saadant. Sin Uformuenhed i denne Henseende har ogsaa Oversætteren selv indseet, da han kom til det vanskeligste Parti af sit Arbeide: Oversættelsen af Oderne i Originalens Versemaal; thi her erkjender han, „at den danske Oversættelse i Virkeligheden kun kan vise sig som Prosa i rhythmisk Bevægelse;" og med en prisværdig Selvkritik tilstaar han, at alene Opfordringer fra Mænd, til hvis Smag og Dom han har Tillid, har bragt ham til at overvinde den Følelse af Mismod, hvoraf han med Hensyn til dette sidste Hefte var betaget. — Men idet vi, trods nærværende Oversættelses Mangler i poetisk Henseende, fuldelig erkjende dens Troskab og philologiske Fortjenstlighed, kunne vi ikke andet end beklage, at ogsaa Hr. Kjær har fundet sig foranlediget til at aabne sin Bog med et Testimonium for den Baden'ske Oversættelses Smagløshed. Det er nu forlængst blevet et Axiom for enhver Skolegut, ikke blot at Jacob Badens Oversættelse af Horats var „smagløs," men at ogsaa Baden overhoved var en smagløs, daarlig Forfatter, hvilken Mening ogsaa Kjærs Udtalelser nu ville bidrage til at befæste. J. L. Heiberg slog i polemisk Forlegenhed og paa en høist utilbørlig Maade Satsen fast i sin svævende Post, aabenbart uden at kjende Badens, i kritisk Henseende for sin Tid yderst mærkelige Virksomhed gjennem Krit. Journal og andre Tidsskrifter, og hvorefter Baden som „Smagsdommer" dog vel hellere burde bedømmes end efter sin paa en Tertiahening beregnet saa at sige Interlinearoversættelse; netop paa samme Tid gjenlød mærkeligt nok hans Fader P. A. Heiberg til [illegible] Udsagn om Baden: at i den Anerkjendelse, hans Oversættelse af Churchils Digt om Friheden havde vundet hos denne strenge og dygtige Smagsdommer, var hans Livs første literære Triumph. Men J. L. Heiberg hører nu engang blandt Klassikerne, og har altsaa Privilegium paa at blive hørt og troet, selv hvor han i polemisk Forlegenhed er bleven noget til at overvældt; — saaledes har nu ogsaa Hr. L. Dietrichson i sit Tidsskrift fornyet hans løse Udsagn om J. Baden. Men ved Kjendskab til denne Lærde og hans Samtids kritiske Frembringelser skal sandelig enhver uhildet Mand, langt fra at istemme Heibergs Haansord, erkjende Baden for at være en ikke blot sjelden kundskabsrig, skarpsindig, men ogsaa klart seende Kritiker, hvis Domme fremhæve sig selv blandt de mest anseede samtidige Forfatteres. Ved Dommen over Baden (f. 1735) har man gjort sig skyldig i de Misgreb, som den uhistorisk anlagte Eftertid saa let forfalder til med Hensyn paa en svunden Tids Mænd og deres Gjerninger: istedetfor at bedømme ham i Rapport til sin Samtids literære og aandige Udvikling har man stillet sig paa sin egen Tids Standpunkt og støttet sin Dom til Forudsætninger, som tilhørte denne, og ikke den Tid, hvori den Bedømtes manddomskraftige Virksomhed faldt. Man kan længe nok sige, at Badens latinske Skole-Lexion, hvori forresten hans Kone havde sin Andeel, nu er en forkastelig Bog, og at hans Oversættelse af Horats er forfeilet; men man maa da hellerikke glemme at drage sig til Minde, at den tredie Generation efter os maaskee vil fælde samme Dom over vore Skole-Lexica og over Kjærs Horats, der ialfald som poetisk Oversættelse kun skal give et maadeligt Billede af det udviklede Digtersprog i det nittende Aarhundredes anden Halvdeel. Og falder end da Dommen ud til Kjærs Fordeel, turde det ikke saameget være fordi han for sin Tid er en saameget større Sprogkunstner end Baden, som fordi denne som Oversætter stræbte efter at berige det givne Sprog baade ved Optagelse af gamle danske Ord og Nydannelser, — netop hvad snart sagt ethvert penneført Menneske hertillands anseer for Hovedøiemedet med alt Forfatterskab, — men paa Grund af hiin Tids slette Forudbetingelser for hiin Virksomhed, ofte tog feil af Midlerne og anvendte mange paafaldende Ord, der engang udestængte af Sproget, maa forekomme som blotte Smagløsheder. Dette har unægtelig siden vist sig at være et Misgreb; ligesom vel Bugges Oversættelse af Homer for vor Tid var det. Men en Mand skal dog ikke blot bedømmes efter et forfeilet Experiment, saaledes som man har gjort med Baden, idet man har overseet hans øvrige store Virksomhed som Oversætter og æsthetisk Journalist, for ikke at sige som Philolog. — Endelig var det vistnok ikke afveien, om man, inden man, som Kjær og nylig Dietrichson, slog Badens Oversætter-Smagløshed yderligere fast, gjorde sig bekjendt med Oversættelser fra Badens Samtid; thi man vilde da finde, at Baden ikke er ene om hvad der efter vor Tids Begreber maa kaldes „Smagløsheder." Selv den uforlignelige Sprogmester Baggesens Forsøg paa Oversættelser af Horats, for ikke at tale om Homer, savne ikke saadanne; og dog vil vel Ingen her slutte som man har gjort med Baden: ergo er Baggesen „en smagløs Mand."

— Boghandler Cappelen bekjendtgjør, at der paa hans Forlag er under Trykning en **Verdenshistorie** for Real- og Latinskoler ved Universitetsstipendiat Ludv. Daae og Cand. mag. Siegw. Petersen.

— Af den nye Udgave af **Udvalgte norske Folkelivsbilleder** af **Adolf Tidemand**, der udgives af Chr. Tønsberg, er udkommet 2det Hefte, indeholdende „Eventyrfortællersken" med Text af Jørgen Moe og „Bjørnejægernes Hjemkomst" med Text af Bjørnstjerne Bjørnson. Vi tro gjentagende at burde gjøre opmærksom paa dette Plancheværk, der gjengiver hiin store Kunstners fortrinligste Malerier i farvetrykte Lithographier, og vistnok saa smukt udførte, som den moderat ansatte Priis kan tilstæde.

— **Hr. Isachsen** har i Kunstforeningen ladet udstille tre Studier: en Bondekone fra Normandi, en italiensk Franciscanermunk og en Lærd fra Middelalderen. Kunstneren har i flere Aar opholdt sig i Paris og der i længere Tid arbeidet i Coutures Attelier, — forsaavidt vi vide den eneste Nordmand, der har fundet det Umagen værd at søge hen til dette berømte Sted, der nu i Aaringer har været Mødeplads for Repræsentanter fra alle Nationer. Det har naturligviis ikke kunnet feile, at Hr. Isachsen i en saadan Skole har tilegnet sig en frisk og storslagen Technik, der danner en behagelig Afvexling efter den smaalige og møisommelige Zirlighed, som ikke faa Kunstnere synes at ansee for en nødvendig Betingelse for samvittighedsfuldt og solid Arbeide. Hvorvidt denne Storslagenhed maatte gaae dybere end blot til Udførelsen, kan man naturligviis vanskelig udtale nogen Formening om efter disse Billeder, der ikke har givet Kunstneren Anledning til nogen videre skabende Virksomhed. Vi ville ønske, at Hr. Isachsen maatte eie ikke blot Formen for de store Tanker, men ogsaa Tankerne selv, — vi ville ønske det ligesaa meget for vor Skyld som for Kunstnerens egen, — thi vi trænge svarligen ogsaa i Kunsten til En, der kunde føre os paa Livets Høider, til En, der ikke forvexler den sande Idealitet med Sentimentalitet.

z.

Til Camille.

Dybt i mit Bryst jeg tro har gjemt
dit Minde, o min Ven!
I Dødens Stund, naar Alt bli'r glemt,
til det jeg smiler end.

Ja, maaskee Døden skjænke skal
hvad Livet nægted' mig:
Kanhænde jeg bag Stjerners Tal
engang skal bo hos Dig . . .

Hvor herligt, frigjort, uden Baand
at folde Vingen ud,
og som en frelst, tilgivet Aand
at flyve op til Gud —

Og der, paa Evighedens Kyst
engang at møde Dig,
Camille, Dig, min Livsenslyst,
min Lyst i Himmerig . . .

Da løst bli'r Tonen i min Barm,
som her var lagt i Tvang,
og jubelhøi og andagtsvarm
den hæver sig i Sang

— I Sang om al den Kjærlighed
til Dig, som Gud mig gav,
og som jeg tog til Himlen med
igjennem Død og Grav

A.

Blandinger.

Preussisk „Maßregelung."*) Som bekjendt holder det nærværende Ministerium i Preussen streng Justits iblandt Embedsmændene, ikke blot de administrative, der staae i mere umiddelbar Forbindelse med Regjeringen, men ogsaa dem, der staae i fjernere Forhold til den. Overalt, hvor den tror at spore den ringeste Afvigelse fra den sande ministerielle Tro, skrider den ind og „maßregler," det vil sige, sætter saadanne rebelske Personer under Tiltale. Blandt den Legio af saadanne Tilfælde, som have passeret, meddeles følgende, der skriver sig fra aldeles paalidelig Kilde.

Under 4de Novbr. er nemlig indledet en Disciplinundersøgelse mod Rektoren ved Gymnasiet i Neu-Stettin (i Pommern), H. Lehmann, og flere af hans Kolleger. Forhøret rettedes først paa hans Stemmegivning ved de sidste saavelsom ved de tidligere Valgmandsvalg, ved hvilke L. havde stemt paa liberale Mænd. En Feriereise, han i Høstmaanederne havde gjort i Bagpommern, skulde have havt politiske Agitationer til Formaal. Som yderligere Forseelser betegnedes:

1) at han paa Kongens Fødselsdag ikke havde illumineret sit Huus; 2) at han var Æresmedlem af Byens Skyttelag og Turnforening; 3) at han havde besøgt Turnfesten i Frankfurt a. M.; 4) at han havde været tilstede i Skoven som Tilskuer ved en Turnfest i Byen, — derved skulde han have gjort sig uværdig til Agtelse og Tillid; 5) at han havde tilladt en Militærlæge Dr. Ascher i Gymnasiets Lokale at holde et populær-videnskabeligt Foredrag om Syner og Drømme, — antibibelsk; 6) at han engang havde ladet Eleverne dandse i sit Huus en Løverdags Aften til Kl. 11; 7) at han i et Foredrag i Haandværkerforeningen havde ytret:

„Als Adam grub und Eva spann,
Wer var allda der Edelmann" —

derved skulde være udtrykt Foragt for Adelen; 8) at han paa en Spadseertour havde drukket et Glas Øl med øverste Klasses Disciple, røgt en Cigar i deres Selskab og i Skoven tilladt dem at gjøre det Samme; 9) at han engang (i en latinsk Stiletime) havde sagt til øverste Klasses Disciple, at det (paa Latin) ikke hed: rex Borussiæ (Preussens Konge), men rex Borussorum (Preussernes Konge), — Beviis forat han søgte at indprente Eleverne sine politiske Anskuelser.

I Zürick har der været en eiendommelig Militærmønstring, nemlig Kadetternes, der mødte frem 900 i Tallet fra alle Schweitz's Kantoner. En umaadelig Menneskemasse modtog de skjægløse Krigere: unge Mænd smilte til dem, Kvinderne foer løs paa dem og trykkede og kvæstede dem, gamle skjæggede Mænd løftede dem op til sig med Vaaben og Bagage og kyssede dem. Enhver vilde see de Smaa, og da første Rad Tilskuere skjulte dem for anden Rad, var der en Trængsel og en godmodig Støi, som viste, hvor kjær Landets demokratiske Institutioner er Schweitzeren. Som bekjendt er enhver Borger i Schweitz Soldat og anvender i disse Aar visse Timer om Dagen til Vaabenøvelser. Kadetterne ere disse fremtidige Soldater. Man er allerede langt fra den Tid, hvor Schweitzeren solgte sig til Høistbydende.

Veirpropheten, Mathien de la Drome har udgivet en Almanak for 1864, hvori det hedder: „Jeg opfordrer alle Amatører af det Forfærdelige til at være Vidner til det Uveir, der i de sidste Dage af November 1864 vil falde over Venetien." Dette maa jo bringe det østerrigske Kabinet paa mangehaande Tanker. Forøvrigt ere Mandens Spaadomme ganske tamme.

England straffer som bekjendt Angreb paa Eiendom med stor Strænghed, medens Angreb paa Person betragtes som en Smaating, en Kaprice af Loven, der i andre Lande vækker Forbauselse og Forargelse. Listen over Straffældelserne i Clerkenwell i de sidste fjorten Dage er i et Nu fløiet Europa rundt. En Person, der har taget i Forvaring en Deel Medailler, han vidste vare stjaalne, er dømt til fire Aars haardt Fængsel; en Mand, der til forskjellig Tid har slaaet sin Kones to Øine ind, saa hun nu ganske er berøvet Synet, samt derhos under deres hele Ægteskab daglig mishandlet hende saaledes, at det er et Mirakel, at hun endnu lever, er dømt til to Aars simpelt Fængsel; William Jones dømmes til 3 Maaneders strængt Strafarbeide for at have stjaalet et Par gamle Støvler samt Gren, sexten Aar gammel, til fjorten Maaneders Forbedringshuus for at have stjaalet en Skjorte, medens en Mand, der har slaaet et to Aar gammelt Barn helseløst, blot dømmes til tre Maaneders simpelt Fængsel. Det siges at være eiendommeligt for alle barbariske Lovbøger, at fare strængere frem mod Tyven end mod Morderen, men af en civiliseret Regjering venter man det modsatte Princip og at Sikkerhed for Liv og Lemmer sættes over alt Andet. Det trængende Menneske kan i et Øieblikс Fortvivlelse forgribe sig paa fremmed Eiendom uden derfor at være grundfordærvet, hvorimod man ikke kan paaføre en Kvinde og et Barn store Lidelser uden at have et slet Hjerte. En Mand, der næsten har skræmt Livet af en ung Pige, har for denne Brutalitet netop faaet halv saamegen Straf som en Dreng, der har slaaet en Rude ind med sin Bold.

*) Uagtet dette Kuriosum, der for nogen Tid siden tilstilledes os af en i Berlin sig opholdende Nordmand, allerede turde være Enkelte bekjendt gjennem danske Blade, have vi dog troet at kunne indrømme det en Plads ogsaa til norske Læseres Fornøielse. Red.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 50. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 13de December 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

En Broder i Nød!

Nu samler sig om Tyras Borg, —
Kanhænde, sidste Gang, —
Et Folk i Nød, et Folk i Sorg,
Med Flaget halvt paa Stang.
Forladt, forladt paa Farens Dag,
Forladt i Stridens Stund!
Var saadan ment det Nævetag,
Der loved godt for Nordens Sag
I Axelstad og Lund?

Det Ord, der flød, som om det kom
Fra Hjertet lige hid,
Det var da kun en Fraseflom, —
Og nu er Tørkens Tid!
Det Træ, som Blomstringsløfter gav
I Festens Solskinsvæld,
Det staar, af Stormen kvistet af,
Som Kors paa Nordens Ungdoms Grav,
Den første Alvorskveld.

Det var da Løgn i Gildeskrud,
Kun giftigt Judaskys,
Hvad Norges Sønner jubled ud
Ved Sundets Strande nys!
Hvad taltes mellem Drot og Drot
Ved sidste Kongefærd?
O, legtes om igjen da blot
Kong Gustavs Leg paa Stokholms Slot
Med Karl den Tolvtes Sverd!

Et Folk i Sorg, paa Dødsens Tog,
Af hver en Ven forladt, —
Saa ender Danmarks Sagabog; —
Hvo har dens Finis sat?
Hvo taalte tamt, den slutted slig:
Og tydsk blev Tyras Vold,
Mens Danebrogs forrevne Flig
Slog om den sidste Danskes Lig
Sit Rosenlagens Fold.

Men Du, min frelste norske Broer,
Som staar paa fredlyst Grund
I Kraft af Løftets fagre Ord,
Forglemt i Stridens Stund, —
Stryg Du paa Flugt fra Fædrestavn,
Jag over Havets Hvælv;
Gaa Glemselsgang fra Havn til Havn,
Og list Dig til et fremmed Navn,
Og gjem Dig for Dig selv!

Hvert Stormsuk, som i Norge gaar
Langs Li fra Danmarks Hav,
Dig spørgende med Rædsel slaar:
Min Broer, hvor blev Du af?
Jeg stred en Livsensstrid for Nord,
Mit Hjemland blev en Grav,
Jeg spejded over Belt og Fjord
Forgjæves dine Snekkers Spor;
Min Broer, hvor blev Du af?

Det var en Drøm. Vaagn stærk og kjæk
Fra Folkesøvn til Daad!
En Broer i Nød! Hver Mand paa Dæk!
Her gjælder rappe Raad!
End kan det staa i Saga slig:
Dansk, dansk er Tyras Vold! —
End Danebrogs forrevne Flig
Kan over Nordens Fremtid rig
Slaa ud sin røde Fold!

Henr. Ibsen.

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

Mit Russeaar.

3. Universitetsliv og Samfundsstrid.

Uagtet det Anførte maa man sige, at Samfundet dog kun henslæbte sine Dage de første Maaneder af Kvartalet (nemlig fra Høsten til Juul 1831), ja at det hele Universitetsliv mere var en Vegeteren end det friske Spil af levende Kræfter i en videnskabelig Organisme. Den Gang blev Anden-Examens tre Afdelinger gjerne absolverede i to Portioner: ved Juul og ved Midsommertid. Fagene vare i 1ste Afdeling Græsk, Latin og Mathematik, i 2den Historie og Astronomi, i 3die Naturhistorie, Physik og Philosophi. I det Aar var en Vexling af Docenter indtraadt; Professor Poul Møller havde fratraadt Universitetet, og hans Post i Philosophi var overtaget af Prof. Sverdrup, som havde overleveret sit gamle Fag — Græsk — til den nye Lektor Frederik Vibe. Man ventede sig særdeles Meget for Philosophien af Sverdrup, og jeg erindrer, at hans Person, der i mine Øine havde en ydre Lighed med det Portræt, jeg havde seet af Gøthe, ikke lidet imponerede mig baade den Gang, jeg var oppe hos ham og udbad mig han Protektion som Privatpræceptor, og siden — især de første Gange — paa Kathedret; men jeg kan ikke sige, at jeg gjennem ham fik nogen særdeles Interesse for Philosophien, der, som næsten alle Examensfag dengang, blev foredraget gjennem en aandssløvende og fingertrættende Diktering, nu og da afbrudt ved sparsomme, mundtlige Mellembemærkninger. Logik og Psychologi blev gjennemgaaet, men knapt og skolemæssigt. Mangelen laa vist ikke hos Docenten, men hos hans Tilhørere, der, — det maa jeg bekjende — mere end engang ved sit kaade og drengeagtige Væsen viste sig lidet skikkede til at føres op paa Philosophiens Høider. Stærkest Indtryk gjorde han paa mig, da han ved sin første Forelæsning efter Budskabet om Gøthes Død besteg Kathedret og begyndte med de Ord: Mine Herrer! „Den store Gøthe er død.“ Det lød fra Grunddybet i hans Bryst, som om han havde sagt: „Den store Pan er død;“ men det var ogsaa den hele Parentation over „den Store.“

Steenbloch, Professor i Historie, var unægtelig den livligste af vore Lærere. Historie fik man rigtignok ikke, men vel historiske Anekdoter, og det hele Pensum, som i dette Semester blev foredraget, lod sig meget bekvemt baade faae tillivs og fordøie i Løbet af et Par Dage. — Rathke var en pudseerlig Skikkelse, et, som mig syntes, synligt Vidnesbyrd om Sandheden af den Paastand, at et Menneske kommer til at ligne de Væsener, mellem hvilke han gjennem lang Tid dagligen færdes, selv om de kun ere udstoppede. — Hansteen var original, men af og til noget sær og ved enkelte Leiligheder meget spids og stikkende; Astronomien kunde naturligviis kun gjennemgaaes høist kursorisk i Løbet af et Semester paa 3 Maaneder; men man fik en meget levende Anskuelse af Adskilligt og — hvad der var det Væsentligste — en Slags Fornemmelse af, at man under hans Ledning virkelig befandt sig paa en Udflugt i høiere Regioner, hvor rigtignok Ingen af os blev hjemme. Forøvrigt gav Universitetet, udenfor Fagsagerne, Lidet eller Intet. Lærere og Studerende forbleve for en stor Deel fremmede for hverandre. Naar Timen var forbi — og man forsømte aldrig ved Pennesmeld imod Bordet eller, naar en kraftigere Mindelse behøvedes, ved Fodskrabning under Bordet at bringe Vedkommende i Erindring, at Klokken var slagen, — gik hver sin Vei, for strax efter at begynde paa nye Fingeranstrængelser, og det mest Interessante, jeg i det første Halvaar af mit Studenterliv oplevede paa selve Universitetet, var de heftige Kampe, Russen havde med Juristerne, naar disse i store Masser stormede ind til Stangs Grundlovsforelæsninger paa samme Tid, som vi i ligesaa store Masser stormede ud fra de homeriske hos Vibe. Kan hænde, at vi, som just kom fra Kamppladsen ved Skamandros's Strømme, mere end hine vare besjælede af en levende Kamplyst og derfor ogsaa, saavidt jeg husker, som oftest gik af med en dog i Regelen blodløs Seier.

Men desto livligere blev det ved denne Tid, — det vil egentlig sige et Par Maaneder senere — i Studentersamfundet. Der var en Personlighed blandt de ældre Studerende, som jeg længtes efter at see, men som endnu ikke var kommen mig for Øie, og det var Digteren Henrik Wergeland, Artiumskammerat med Welhaven, men, som Alle vidste, gjennem flere Aar dennes bitre uforsonlige Fiende. Det var ingen Interesse for hans i mine Øine og i mere end een Henseende enorme Produktivitet, der besjælede mig; thi, uden selv at have læst Synderligt af ham, havde jeg ved det Lidet, jeg kjendte, og den absolute Fordømmelsesdom, som gamle Sagen dengang idetmindste fældte over hans hele Digtning, dannet mig et Billede af ham, der noget nær streifede over paa det vildt Gigantiske. Men netop dette — det Monstreuse i mine Forestillinger om ham – gjorde mig Virkeligheden pikant og ønskelig at faae i Syne. Han opholdt sig imidlertid efter sin theologiske Examen, som han tog i 1829, som oftest paa Eidsvold, og kun nu og da lod han Samfundet høre fra sig, deels gjennem flere besynderlige Forslag, deels gjennem Udgydelser i Bladet, snart i Form af „Sifulinske“ Grinagtigheder, snart i en dundrende Odestorm af „Henrik W.“ En og anden Gang maa han dog have været i Byen ogsaa i mine første Studenterdage; thi flere af mine Kammerater vare komne i personlig Berørelse med ham og vare ganske henrykte af hans geniale og kordiale Væsen. Imod disse Lovtaler satte jeg min traditionelle Protest og erhvervede mig derved et ubehageligt Vanrygte for Danisme og Anti-Norskhed. Men tilsidst kom han — eller rettere: pludselig annoncerede han sin Tilbagekomst fra en tidligere paa Aaret foretagen Reise til England og Frankrig ved en Sendeskrivelse til Samfundet, der ustridigen var Noget af det Viltreste og Slibrigste, der var udgaaet fra hans flotte Pen. Han opfordrer deri den punschedrikkende Ungdom til istedetfor „de Sodomapsalmer og Hammerborgshymner, som nu altfor meget vanhelligede Sam-

fundets bacchantiske Feste, at digte kvikke Viser — saadanne, hvori det Lystige falder sammen med det Bidende, ja endog med det paa Personer og levende monstra temporis anvendelige Satiriske.“ Som en Mundsmag paa disse „bidende Smaastumper med Ingredientser baade for Hovedet og for Mellemgulvet“ leverede han med det samme af egen Lavning den første Anretning — hine med Omkvædet: Ecce qvam bonum osv. henslængte, ofte ligesaa cyniske som tildeels formløse og braadløse Epigrammer, hvori levende Personer, Kvinder og Mænd, under Navns Nævnelse og med en ustyrlig Kaadhed gaves til Priis for den slet ikke kræsne Forsamlings ungdommelige Appetit. Welhaven fik — om just da eller lidt senere i Bladet, hvor disse „Stumper“ fortsattes, husker jeg ikke — men vist er det, at ogsaa Welhaven fik Sit, og som Prøve paa hine Stikleriers kaade og umotiverede Charakteer, vil jeg her anføre just det Vers, der bragte Welhavens i flere Aar gjærende Uvillie og Foragt for den Wergelandske Virksomhed til at koge over og derved at foranledige en Kamp, som først førtes indenfor Samfundets egne Enemærker, men siden gik over i baade Blad- og Bogliteraturen, og fik, kan man gjerne sige, en mægtig Indflydelse paa mange Forhold i vort Livs aandelige, ja politiske Udvikling. Det lød saa:

> Som Phaeton Solgudens Hjul
> Vil Welhaven Vid probere:
> Da seer man liden Sommerfugl
> Med Støvler voltigere.
>
> Ecce qvam bonum — etc. —

Jeg har allerede berørt, at Welhaven og Wergeland, disse større Stjerner paa den studerende Ungdoms Himmel i de Dage, alt forlængst vare komne baade i Konjunktion og i Opposition til hinanden. Begge vare Præstesønner; begge vare Studenter fra samme Aar; begge havde under meget, skjønt forskjelligt begavede Fædre faaet en særegen Opdragelse, begge vare fyrige, poetiske og stærkt udprægede Individualiteter og endelig — begge havde Anlæg ogsaa i anden Retning, navnlig for Tegning og Maleri, skjønt hvad der endnu den Dag idag af Begge i saa Henseende er tilsyne, markerer sig ligesaa charakteristisk forskjelligt som Produkterne af hele deres øvrige Aandsvirksomhed. Det er oftere bleven sagt, at deres tidligste Forhold var idetmindste saa venskabeligt, at Welhaven i en Ferie fulgte sin Artiumskammerat hjem til Eidsvolds Præstegaard. Dette — i og for sig uskyldigt nok — forholder sig neppe saa; men hvorom Alting er, saa maa den Sag være utvivlsom, at Welhaven aldrig enten hemmeligt eller aabenbart har bifaldt, end sige understøttet den Maade, hvorpaa Wergeland dengang drev sit literære Væsen, om denne ellers i saa Hensende har betroet sig til ham eller afæsket ham en Mening. Jeg tør sige, at baade deres Individualitet og dennes Udvikling gjennem Opdragelsen i Hjemmet og Skolen var anlagt og skred frem i stikmodsatte Retninger. Wergeland var, idetmindste i sin første Optræden, et stormende Elveløb med knusende Styrtninger, nu og da afbrudt af milde og velgjørende Henglidninger, men heelt igjennem ufarbart just paa Grund af Løbets Uberegnelighed; Welhaven var en klar og reguleret Strøm, der med Sikkerhed bar den rige Last frem til Markedet og selv under en kritisk Overstrømning efterlod i det Dynd, den ved slige Leiligheder satte ud over sine Bredder, en Rigdom af befrugtende Spirer. Wergeland synes at have havt en Barndom, der saa nogenlunde har været overladt til sig selv; Welhaven var sin Faders Yndling og levede i en Familie, hvori Forholdene vistnok ikke vare fuldt saa stærkt indsnørede, som ellers var Tilfældet i det bergenske Huusliv, men dog heller ikke saa frigivne, at man jo maatte søge sin største Hygge i det hjemlige Samliv, som der rigtignok altid maa have havt noget Friskt og Oprindeligt ved sig, fordi næsten Allesammen i Kredsen vare anlagte i en fra det Sædvanlige afvigende aandelig Form. Jeg husker meget godt Welhavens baade Moder*) og Fader*); hende vilde jeg kalde en stout, kjernesund Kvinde, ham et Hjertemenneske af bedste Slags. Han var Præst for Havstrilerne i Strudshavn (paa Askøen), een Miil søndenfor Bergen, og for det til samme Præstegjeld hørende Aarstads eller Alrikstads Sogn; endvidere Sjælesørger ved Tugthuset, ved flere milde Stiftelser i Byen og endelig ved St. Jørgens „Hospital“ for de Spedalske, denne Samling af menneskelig Elendighed i dens væmmeligste Skikkelse, saadan som den, halvt opraadnet, ofte kun med Stumper tilbage af Legemets Lemmer, vandrede omkring paa Byens Gader, en Gjenstand baade for vor Skræk og vor Nysgjenhed. For disse ulykkelige Væsener var Præsten Welhaven en Fader; han var tillige en begavet Mand og trak ved sin, noget maaskee i det Overdrevne gaaende populære Maade at prædike paa, Mange, især af den simple Borgerklasse, fra Byens yderste Kanter ind i sin henimod „Stadsporten“ beliggende lille Kirke. Han var endelig en overmaade kvik og venlig Mand, der gjennempilede Gaderne med utrolig lange Skridt — hvad der just ikke tog sig præsteligt ud, naar han om Søndagene med høit optrukket Samarie mere løb end gik fra Høimessen i Hospitalet til Høimessen i de „Søfarendes Fattighuus“ — og han kunde sjelden gaae en Bekjendt forbi uden at tale ham til, eller paa sine Spadseerfarter i Byen om Sommeraftenen støde paa en Familie udenfor Gadedøren paa dens grønne Bænk, uden at sidde ned imellem den og ved sin ualmindeligt livlige, af den dristigste Mimik og Gestikulation understøttede Samtale at blive Indehaver af Familielivets indre Historie. Som sagt, Welhavens Fader var en baade opvakt og begavet Mand, men just et Hjertemenneske var han især; thi i hans Hjerte, og hvad derfra udstrømmede baade i Ord og Handling, havde hine Ulykkelige den bedste Balsam for sine Vunder og den mildeste Husvalelse for sine uophørlige Lidelser. At han modtog en Anerkjendelse heraf i sin, dengang ikke saa almindelige Udnævnelse til Vasaridder er mindre betegnende end den Omstændighed, at Forbryderen Fenstad, dømt fra Livet for Falskmyntneri, valgte, med Tilsidesættelse af de ham egentlig vedkommende Præster, Welhaven til Sjelesørger før sin Henrettelse, et Valg, der netop grundede sig paa dennes milde og velgjørende Maade at omgaaes den Simple og Ulykkelige paa. Med denne Fader fulgte nu Sønnen meget ofte omkring; Drengen havde sine Øine og Øren, men ogsaa sit Hjerte og sin Tunge med, og deraf kan man, mener jeg, ikke saa lidet forklare sig den Blanding, som findes hos Welhaven, af godmodig Naivitet og aandeligt Skarpsyn, af inderlig Varme og bidende Kritik, af stor Reflektionsevne og endnu større Tungefærdighed — brugt, mangen Gang vistnok til lynsnar og genial Opklarelse af Skyggesiderne baade hos Personer og Ting, men mangen Gang ogsaa uforsigtigt, til Anstød og Forargelse for svage Sjæle og vel ogsaa stundom til Krænkelse for mangen bly Natur, som ved en mere skaansom Behandling maaskee skulde hos ham have vovet at søge den Veiledning, man efter Welhavens hele øvrige Begavelse i saa mange Retninger turde vente at finde just hos ham fremfor hos nogen Anden. Indtrykkene fra Welhavens Barndom kan man finde i flere af hans Digte og Skildringer, men især i det lille deilige Digt „en Erindring“ — og i de fem lette og dog saa tankerige Begyndelsesdigte i hans første Samling af Poesier. — Wergelands Fader er noksom bekjendt, sidst af den træffende og kjærlige Skildring, man har af ham fra hans Datters Haand i hendes aandfulde Komposition af Digt og Sandhed: „De lange Nætter.“ Om der fra denne Kilde var indstrømmet i Sønnen Henrik Noget af Faderens Natur og Meget af hans politiske Anskuelser — blandt andet „om Danmarks politiske Forbrydelser mod Norge,“ — og derved var bundlagt hos Drengen det afgjorte Nag og Had til alt Dansk og det, jeg tør vel kalde det, noget marvløse og vamle Sværmeri for, hvad der i de Dage kaldtes „det Nationale,“ og som blev det egentlige Grundlag for Wergelands første Digtning, er det da saa underligt? Welhavens æsthetiske Optugtelse var i Skolen ledet af Overlærer Sagen, og jeg troer at have godtgjort, at denne vistnok af det „Danske,“ men dog ogsaa af det „Nordiske“ — forsaavidt den Øhlenschl. Digtning kan kaldes saa — heelt gjennemsyrede, maaskee just ikke altid saa skarpt dømmende, men bestandigt sundt og fremfor Alt smagfuldt dannende Lærer, netop lagde an paa at give sine Disciple Afsky for alt Monstrøst og Stygt, og Kjærlighed til alt Smukt og Harmonisk. Mens derfor Wergeland, der øiensynlig aldrig har seet med Kritikens Øie, sendte sin Aands Undfangelser ud i Verden, længe før de vare fuldbaarne, og derfor med kjendeligt Mærke paa, at de — fuldt udviklede — maaskee vilde være blevne storslagne, men nu som oftest maatte ansees for uformelige Skabninger, saa producerede Welhaven slet ikke eller idetmindste kun i det Skjulte og i det Smaa, men indøvede sig destomere i Selvkritik, tilegnede sig ved Læsning det Bedste af de ham tilgjængelige Skjønliteraturer, søgte Omgang med opvakte Mennesker af alle Slags, indtog Næring, hvorsomhelst han kunde, baade fra Natur og Kunst, og blev derfor, da han endelig optraadte, den alsidigt udviklede, i Tanken ofte dybe og i Formen næsten altid fuldendte Forfatter, der ikke kunde andet end vække paa den Kant, hvor hans Kritik slog ned, Forbitrelse, og paa den, hvor hans Digtning vederkvægede, baade Beundring og Kjærlighed.

*) Welhavens Moder — Else Margrethe Cammermeyer — var en Datter af res. Kapel. til Korskirken i Bergen Johan Sebastian Cammermeyer (efter hvem altsaa vor Digter er opkaldt), en Mand, død før jeg havde fyldt mit 7de Aar, men endnu længe hen i mine Skole- og Studenteraar omtalt i Bergen som en mærkelig Mand, i Ny, blandt Andet, for sin Kyndighed i at haandtere „Svartebogen,“ dog kun til alt muligt Godt. Cammermeyer var gift med en Maren Heiberg. Derved er Welhaven kommen ind i den store Heiberg-Slægt, hvad Digteren Johan Ludvig hentyder til i det Takkedigt, som han med et Exemplar af „Alferne“ tilsendte Welhaven i Anledning af dennes „Norges Dæmring“ og som jeg her af flere Grunde vil tillade mig at opfriske i Læsernes Erindring:

> „Høilig velsignet være Cammermeyer,
> Fordi han ægtede min Faders Tante!
> I Norges Dæmring har han sat en Plante,
> Hvis unge Rodskud vinder Lysets Seier.
>
> Den vaarlig grønne Farve, Træet eier,
> Er Solens eget Værk, som ei kan skrante;
> Dets dybe Rødder vise sig bastante
> Mod Politikens Plov og alskens „Greier.“
>
> Et Chor af Alfer, smykkede med Krandse,
> Til Fjeldet drager fra de lave Sletter,
> For hist omkring det unge Træ at dandse.
>
> Hvor Poesiens Lys de lange Nætter
> Forjog, der vil min Alfeskare standse,
> Og mindes stolt, at Træet er dets Fætter.
>
> (J. L. Heibergs poetiske Skrifter 8de Bind Pag. 347.)

*) Welhavens Fader var Johan Ernst Welhaven, Søn af Klokker ved Mariæ tydske Kirke i Bergen og Lærer ved den til samme hørende Skole, Johan Andreas Welhaven. — Han synes at have havt en tung Ungdom, forsaavidt som han maatte for en god Deel hjælpe sig selv frem paa den Bane, han noget seent slog ind paa (han blev Student først i sit 21de Aar), men udviklede just derved den Aandsfreidighed og Sjælsstyrke, som han — efter min Opfatning af ham — maa have havt. Fra 1801, da han blev pers. Kapel. ved St. Jørgens Hospital, og ligetil 1827 — altsaa i 26 Aar — var han Sjælesørger for hine Ulykkelige, og det var vist med inderlig og gjensidig Vemod, de skiltes fra hinanden, da han i 1827 blev udnævnt til resid. Kapell. ved Domkirken i Bergen. — Jeg veed, at der findes trykt af ham nogle Leilighedsvers, og jeg har vel ogsaa i sin Tid læst dem; men jeg tror ikke, at han selv gjorde Fordring paa at gjælde for Digter. Nogle Prædikener af ham, især fra hans første Præstetid, ere udgivne særskilt.

Maanedlig politisk Revue.

(Ved Jonas Lie.)

Norges Udenrigspolitik. Den skandinaviske Sag. Telegraftraaden var endnu hed af Beretningen om den franske Keisers storartede Aabningstale, da den atter slog ned iblandt os med Budskabet om den folkekjære danske Konges Død, og siden har den nu i 3de Uger uafladelig lynet med skjæbnesvangre Efterretninger, Slag i Slag, et sandt Tordenveir, hvori hele den forhaandenværende politiske Situation er bleven slaaet i Stykker og Statsmændenes Planer spaltede som dens stærke Ege. Ved den danske Folkekonges Død brast for Skandinavismen en heldig, men hvis man tror paa et Forsyns vise Ledelse, saaledes dog efter dettes Dom for tidlig opmodnet Chance. Sagen skal saaledes forberedes endnu længere i de trende nordiske Brødrefolks Bevidsthed, de 3de Træer skal altsaa endnu en Stund staae og voxe, før Kronerne af de frie store Folkevillier og ikke blot af enkelte af Ideens Stormænd bøies sammen. Derfor satte altsaa Forsynet sin paa en Fremtid visende Finger i denne vor fortidligt oppustede, af Illusion og Digt saa glimrende Sæbeboble, saa den brast. Men endnu med Svien af Sæbeskummet i Øinene skulle vi trøste os med, at Skandinavismen, der har sin Rod og Væxt i vore beslægtede Folkenaturer, eier en tilforladeligere Sikkerhed for sin Skjæbne end den, som kunde ydes den af eet Menneske, han være nu en Konge og en Folkekonge som Frederik den Syvende, samt af en ikke videre praktisk politisk Chance. Frederik den Syvende var Danmarks Oscar. Under begge stod Folkets Sager, Nationalitet og Frihed, formelig i et historisk Drivhuus. — Meget voxte hos os endog for hastigt, saa det bagefter ikke taalte at sættes ud i Luften og ud i den haarde praktiske Virkelighed. — Fra Danmark have vi da hørt, hvorledes Christian den Niende under et stærkt Gemytternes Oprør besteg Thronen, hvorledes det Hallske Ministerium blev baaret paa Hænderne og fik beholde Roret, Gud veed for hvilket Kjøb, og hvorledes Kongen, tvungen af Folkevillien, tilslut maatte bekvemme sig til at underskrive det af Rigsraadet netop lige før Kong Frederik den Syvendes Død vedtagne Grundlovsudkast, hvorved Aanden i den bekjendte Kundgjørelse af 30te Marts d. A. om Holsteens Udsondring skulde realiseres. Bagefter have vi igjen hørt, hvorledes den nye Konge og hans Minister, der som gammel Heelstatsmand og siden kun tvunget af Situationen er Skandinav, maa have let for at finde sig tilrette i de nye Folder, har tilbagekaldt denne Kundgjørelse skjønt jo rigtignok ikke den paa samme Kundgjørelse byggede og kun nogle Dage gamle Grundlov. Vi minde fremdeles i al Korthed om Manderstrøms bekjendte Tale paa Ridderhuset i Anledning af Alliancetraktaten og den forlangte Bevilling af 3 Millioner Rdlr. til Forsvarsvæsenet, endvidere om Frederik af Augustenborgs Arvepætention paa Schlesvig-Holsteen lige imod Londonnerprotokollen, en Begivenhed, der holdt paa at drage hele Striden ind i et for Danmark overmaade heldigt politisk Spor, idet Danmark da vilde

have kunnet dække sig mod Tydskland ved at holde foran sig de Magter, som garanterede Londonnerprotokollen. Havde den tydske Forbundsdags Politik antaget sig den augustenborgske Arvefølgesag, hvad den, trykket af det stærke Folkeskrig, næsten var paa Veie at blive drevet over til, vilde det danske Spørgsmaal saaledes fra et lokalt være gaaet over til et større europæisk, og de tydske Kugler for en Deel kommet til at hvine høit over det lille Danmarks Hoved med Sigte paa Londonnerprotokollens Garanter. Denne Feil, som Bismark-Schønhausens bekjendte Tale til de preussiske Kamre saa klart fremstillede, og som Forbundsdagen holdt paa at begaae, fik imidlertid Preussen og Østerige ved deres kraftige Optræden i Forbundsdagen forhindret, saa at denne under 7de December om end med ringe Stemmeovervægt besluttede, at den gamle Exekutionsbeslutning skulde udføres, og Arvefølgespørgsmaalet udsættes indtil Exekutionssagen er klaret. Der er givet Ordre til at besætte Holsteen med 22,000 Mand, hvoraf 10,000 Østerrigere og Preussere, og der skal for det første opstilles en Reserve bag den ved Nedre-Elben paa 45,000 Mand. Den Omstændighed, at den danske Forbundsgesandt er bleven afviist fra Forbundsdagen, indtil den augustenborgske Arveret bliver afgjort, og den, at Tydskland i sin Exekutionsbeslutning af 7de December har reserveret den augustenborgske Arvefølgeret til Slesvig-Holsteen, ved hvilke Skridt — især det første — Arvefølgesagen jo maa siges at være af Tydskland optaget i Exekutionssagen, kunde nu vistnok give Danmark nogen Udsigt til at faae Striden fastholdt paa den nævnte for Danmark saa fordeelagtige Sporvei imod Londonnerprotokollen, og dette Forsøg er da ogsaa i den danske Presse anbefalet; men Haabet herom vil alligevel være meget ringe, saalænge ingen af de Magter, som underskrev Londonnerprotokollen, har andre og for deres Interesse mere direkte bydende Grunde for at indblande sig i Sagen. At nu England, trods alt hvad de allersidste Efterretninger sige om dette Lands Uvillie til med Vaabenmagt at hjælpe Danmark, alligevel er høilig interesseret i Spørgsmaalet, stærkere kanske end det ligeoverfor det vogtende Frankrigs Øie vil give sin Politik Udseende af, vil være indlysende, med det samme vi minde om Kielerfjorden, som den engelske Presse altid har fremholdt som den dansk-tydske Sags politiske Hovedkjærne. Kielerfjorden, vi trykke paa Pedalen, idet vi udtale Ordet, Kielerfjorden, Tydsklands Dør ud til Havet, til at blive en Stormagt paa Søen, denne er i den dansk-tydske Strid Hovedsagen for Tydskland, for England, for Rusland og maaske for Frankrige med, skjønt dette Land fortiden giver sig Mine af ene at interessere sig for dens Nationalspørgsmaal. Kielerfjorden sammen med det slesvigske Nationalitetsspørgsmaal er ogsaa Hovedsagen for Skandinavismen, der bør være fordomsfri og fremsynet nok til at see, at hele denne vor Krig og Strid med Tydskland engang i Historiens Lys vil vise sig kun som en Famlen frem iblinde for at naa frem til en Forening af det, som efter sin Natur hører sammen. Men Skandinaviens og Tydsklands Interesse foran Kielerfjorden er heelt forskjellig fra Englands, Ruslands og Frankriges. Tydsklands og Skandinaviens Interesse er nemlig at faae Døren op, Englands og Ruslands Politik er derimod den af al Magt at holde Kielerbugtens Dør stængt. Men det, som disse Magter har stængt, er Nordens og Tydsklands forenede Fremtid. Et Forsøg paa at rive Døren op, vilde derfor skaffe os baade England og Rusland paa Halsen. Ligesom vi ikke tro paa, at nogen er god Skandinav uden først og fremst at være en god patriotisk Nordmand, Svensker eller Dansker, saaledes ansee vi ogsaa en sand Skandinavisme, hvori naturligviis det slesvigske Nationalitetsprincip „Danmark til Eideren“ er et sine qva non, for det eneste mulige og rigtige Trappetrin op til Ideen om et frivilligt pangermanisk Forbund, hvilken Idee Øiet aldrig bør slippe, om der end en Stund drager sig Krudtdamp over den. Historien vil altid bringe denne Idee frem igjen og stedse mere og mere udmodnet, fordi den er grundet i en naturlig Væxt, og Danmark er, som Professor Munch udtalte, Pangermaniens Bro, Ideens Fredsstifter. Dersom Kongerigerne Norge, Sverige og Danmark tilbøde sig at indtræde i det protestantiske Nordtydsklands Defensivforbund, er den Mening allerede udtalt af Flere, at Tydskland med Fornøielse lod Norden beholde sit „Slesvig til Eideren.“ Syd-Slesvig kunde nemlig ikke længere af Tydskerne betragtes som fiendtligt Land for Kielerhavnen, men vilde tvertimod gjerne sees i en Forbundsfælles Magt, der netop ved Alliancen med Tydskland skabtes til en Sømagt af høi Rang og netop ved denne opnaaede den Sikkerhed, som det at være Medlem af en Stormagt yder. I Veien for denne Fremtid, der saaledes stænges ved Døren i Kielerfjord, stiller sig imidlertid for Tiden vistnok først og fremst den nedværdigede Tilstand, hvori Nordtydsklands politiske Frihed befinder sig, og som gjør en folkelig Forening baade vanskelig og resikabel for Bevarelsen af vor egen indre Frihed, og dernæst stiller sig derimod de europæiske Stormagter England, Rusland og Frankrige, med hvilke der først maatte voves en Undergangskrig. Før Veien ryddes for denne Politik, saa den kan blive praktisk, maa kanske Kanonerne dundre mellem Danmark og Tydskland een Gang til endnu; men disse Kanoner dundre da igrunden kun paa begge Sider af Døren i Kielerfjord. Pangermanismen er saaledes en Heltesag, der indvortes har sin egen Mangel paa Klarhed og udvortes har det hele Europa at kjæmpe imod; den har en stormægtig Fortidsudvikling, dens Saga har et Billedgalleri af ophøiede forevigede Kjæmper, hvoriblandt Gustav Adolf og Lützen hænger i Guldrammer; Sagen har Luther til Bannerfører, hans protestantiske Bibelbog til Tegn i sit Flag, og den Psalme, som Luther digtede, da han alene reiste hen for at kjæmpe mod den katholske Kirke i Worms, til Marseillaise; den har Luthers Gravhøi til Vold, thi om denne er det, at den tilslut skal fægtes ud, denne Kamp, som Luther begyndte imod Papisme og Ufrihed, der nu bæres frem af de overmægtige romanske og slaviske Folkeracer. Pangermanismen er en Sag, for hvilken en Statsmand helt vel kunde forsvare at vove en yderlig Politik for sit Land; det er jo netop den Sag, som vi Protestanter døbes paa i vore Kirker, der kun ere de Kvarterer, omkring hvilke Germaniens protestantiske Nationer ligge som Tropper i Feltleir uden rigtig at see hverandre endnu før Solen rinder op til Dag og til Slag. Pangermanismen er en Sag, som vi maa vænne os til at tænke os som vor Politiks praktiske Maal. Den indeholder paa een Gang i sig Troskab mod vort eget Land, mod Sverige, mod Skandinavismen, den indeholder saavel vor Mission som Udsigten til at hæve vort Land til Stormagt i aandelig og i materiel Henseende. Sverige er det Land, hvis Politik tidligst har forstaaet denne Sag, derom vidner nu høit dette Lands ærerige Historie, Gustav Adolfs Død og Valpladsene i Tydskland. Vort Lands Ære skal være, at det forstaar og med Bevarelsen af sin Selvstændighed følger med Sverige paa denne Politik, der leder til en Fremtid af Storhed og adler den Nation, som bærer den. — Men den havblaa Kielerfjord fortjente at belægges med Sølvstrenge til et Digt; thi den er Fremtidens stængte Port, paa begge Sider af den klage og længes de stilte Brødre, Historien staar og venter paa dens Oplukkelse, thi Luthers Armee skal igjennem den.

Den napoleonske Fredskongres. Polens Frelse hører som bekjendt blandt det franske Folks faste politiske „Ideer,“ for hvis Løsning det napoleonske Dynasti kjøber sin Popularitet. Et heldigt Udfald af denne Sag vilde stille Napoleon høit ikke blot i hans eget Folks Øine, men i hele Verdensopinionen. Tvende store Riger, Italien og Polen, vilde da skylde hans Politik sin Frihed og Forløsning; Europa vilde skylde den samme Politik Bortrydelsen af to store krigssvangre Nationalitetsspørgsmaal og en i høi Grad forøget Chance for Bevarelsen af den almindelige Fred. Op til den napoleonske Politik vilde da enhver frisindet Opinion se som op til sin bestaltede Forretningsfører, og, understøttet af en saa populær Diplomatik, vilde Napoleon komme til at styre Europas Anliggender mere enevældigt end det nogensinde lykkedes den gamle Napoleon med Sværdet, selv i sin allermægtigste Periode. Hvad den første Napoleon var ved Sværdet, er den nuværende i Diplomatiet. Ligesaa klart som Frankrig selv har indseet, hvilken Guldmine for dets Politik denne politiske Idee var, ligesaa klart har naturligviis ogsaa England og Østerrige indseet Faren derved, og i det polske Spørgsmaal derfor valgt den Vei at hænge sig i Alliance, som besværlige Venner een ved hver af Napoleons Arme. Den eneste Betingelse, hvorunder de dog maaske vilde have sluppet Taget, var, om Frankrig vilde ladet sig forlede til at tage den hele Sag paa sig alene. Men hertil har igjen Napoleon med den Slags Venner i Ryggen været for klog. Han har beholdt sin stedse koldere Ro, uagtet han hele Tiden har maattet udholde det polske Martyrskrig i sit Øre, uagtet hans eget Lands Folkemening for Polen tilslut steg til Fanatisme, og uagtet han maatte føle, at baade dette, Polen og den hele frie Verdens Opinion maatte føle sig bittert skuffet i sine Forhaabninger til ham, som i denne Sag jo netop fra først af havde taget Initiativet. Hans Rivaler, som intet hellere have ønsket end at faa forledet hans Politik til et ubesindigt Skridt paa samme perfide Viis, som var lykkets saa vel i den mexikanske Affære, have gjennem hele den polske Sags Gang gjort sig en Glæde af at skrue Napoleon stedse stærkere ind i Fristelsen til at tage sig Sagen alene paa og til med Sværdet at bryde sig en Vei ud af denne sin stedse misligere Stilling. Og skjønt nu dette ikke lykkedes dem, stod dog den napoleonske Politik ved dette Spørgsmaals daarlige Udgang alvorlig reduceret, og maaske endnu mere i Franskmændenes egne end i den øvrige Verdens Øine. Den europæiske Folkemening var skuffet og saa Napoleon an med Øine, som svarede dertil; Frankrigs Nationalforsamling skulde aabnes — og han maatte formørke dens Indgang med Beretningen om en stor misère i en af Frankrigs mest folkekjære Sager. Saa vidt var han til sine Fienders Triumph — da han med een Gang reiste sig paa napoleonsk Titanviis og holdt sin storartede Aabningstale, hvori han underretter om og motiverer sit Forslag til en almindelig europæisk Fredskongres. Der brød han med een Gang Situationen og spillede ud en af de største politiske Herrekort, som vort paa politiske Begivenheder ellers saa rige Aarhundredes Historie har at opvise. Med eet diplomatisk Storslag erobrede han her tilbage dobbelt saameget Terrain ude i Populariteten, som det han før havde tabt. Et Forslag om almindelig Fred fremsat af en Cobden eller en Elihu Burrit vilde naturligviis af den almindelige Mening være bleven optaget som Usands; men fremsat af en Napoleon i Spidsen for 600,000 Mand og for Europas mest krigslystne Nation føler Alle, at Forslaget har den praktiske Udførbarhed for sig, og betyder saameget som et Ønske fra Europas mest formaaende Magt, fra den som mindst tør modsiges, om paa fredelig Viis at faa jævnet endeel af de nu brændende europæiske Tvistmaal, betyder saameget som Mulighed for Fred endda et Snes Aar og Ophør af de nu saa trykkende urolige Tider. Det napoleonske Forslag er saaledes en stor og praktisk Folkesag, blir ialfald ude i Verden opfattet som saadan, og stiller med een Gang Napoleon op paa en høi Popularitetens Spidse som Repræsentanten for Verdens Fredsønsker. England, som har undslaaet sig for at være med, har tydeligen følt det upopulære ved den Rolle, det her maa spille, og ytrer sig derfor i sit Svar meget forsigtigt og paaskjønnende. De europæiske Magters Svar paa Kongresindbydelsen ere endnu ikke bekjendte, med Undtagelse af de fra nogle af de mindre Magter, hvoriblandt Sverrig-Norge. Østerrige og Preussen skulle hellerikke være villige til at indgaa paa Forslaget, medens Rusland giver sig en beredvilligere Mine. Ethvert af Landene forlanger imidlertid sine egne Spørgsmaal undtagne. Spanien og Paven vil saaledes have undtaget Spørgmaalet om Kirkestatens Integritet, Østerrige vil have undtaget Spørgsmaalet om Venetien etc. etc. Haabet om, at en saadan Pariserkongres skal komme istand, er derfor nu sunket. Men hvad Napoleon saa dernæst mener, er maaske udtalt af Victor Emmanuel, som efter Sigende haaber paa at hele Kongressen skal gaae overstyr og anbyder Napoleon 300,000 Mand til paa anden Viis at faa ordnet Europas forviklede Anliggender. En i Paris udkommen Broschure om Kongressen skal lyde meget krigersk, ligesom ogsaa alle Tegn, deriblandt Ruslands fortsatte ivrige Rustninger, og den danske Sags Stilling, tyde paa alt andet end Fredskongres til Vaaren. Det europæiske Statssamfund med dets paa puur egoistiske Lidenskaber beroende indbyrdes Politik, hvis moralske Stadium derfor heller ikke saa ilde betegnes ved Staternes Emblemer af kronede Løver, Enhjørninger, Leoparder, enkelte og dobbelte Ørne etc., minder En fortiden unægtelig ikke saa ganske lidet om den Dyreverden, hvorom den berømmelige Bog Reinecke Fuchs saa opbyggeligt beretter. I samme Værks 2den Bog fortæller Hanen i sit Klagemaal, om hvorlunde Reinecke bar Brev til Hanens Gaard indeholdende, at der fra nu af skulde „være Fred mellem Dyrene:“

„At trygt vi kunde vandre frit,
Da Reinke var bleven Eremit.
Fra Klostret ud vi ginge trygge,
Men der vi fandt heel krank en Lykke;
Thi Reinke havde os Snarer sat
Og fik mit bedste Barn da fat
Og aad det op og snart en anden.
Os hverken Jæger eller Hund
Beskytted mere nogen Stund.
Af fire og tyve, der gik og klukked,
Har Reinke nu saa mange plukket,
At der ikkun er fem tilbage.“

England. Det heder fra Bombay, at Lord Elgin er døende, og at Englænderne have tabt mange Fægtninger ved Afghanistens Grændser. Lord Elgin var just ifærd med at forlige den Strid, som var opstaaet mellem Dost Mahomeds Sønner, hvem han havde stevnt til at møde sig i Lahore, ligesom han ogsaa var iførd med at organisere Modstanden mod de Indfald af vilde Horder i de brittiske Besiddelser, som disse Uroligheder foranledigede. Denne Mand, der i sidste chinesiske Krig saa berømmeligt ledede Underhandlingerne med China, efterlader ved sin Død en stor Plads at udfylde, og hans Bortgang vil vistnok af Englænderne føles som et Nationaltab. Det grusomme Bombardement af den store Stad Kagosima i Japan synes at have vakt megen Uvillie i England og at skulle benyttes af Oppositionen som Angrebsvaaben mod Grev Russell, der igjen skal være tilbøielig til at skyde Skylden paa den Englands Befuldmæg-

tigede, der overskred Instruxerne, og Admiral Kuper, der udførte Handlingen. Da Japaneserne nu imidlertid ogsaa have fornærmet Frankrige, ville disse to Magter her sandsynligviis optræde i Forening og engang for alle, ligesom skeet i China, give dette Menneskeudestængningsprincip sin Rest. Japan og China have for deres Kulturer hævdet samme Ret som om de vare selvstændige Planeter paa vor Planet. Prohibitivsystem har vi jo dog endnu anerkjendt her i Europa for Troesfætninger, for Varer, for Jøder, men heelt udført i sin chinesiske og japanesiske Skikkelse taale vi det dog ikke.

Grækenland. De joniske Øers Afstaaelse til Grækenland er endelig skeet ved en af de 5 Stormagter underskrevet Protokol, og denne Affære saaledes nu definitivt sluttet. Korfus Fæstningsværker skulle sløifes før Overdragelsen og alle engelske Embedsmænd være fjernede i Løbet af et Aar. Den egentlige Konge i Grækenland er som bekjendt Grev Sponneck, der følger Kong Georg som Mentor. Den af ham antagne Ministerpræsident Bulgaris har alt vundet en parlamentarisk Seir i Nationalforsamlingen ved at faa sin Kandidat ved Stemmeovervægt valgt til sammes Præsident. Alskens Snyderi og Optrækkeri synes at være Nygrækernes Nationalfeil. Kong Georg forefandt saaledes et saakaldt Invalidekorps, bestaaende hovedsagelig af friske og sunde Snyltegjæster paa Statskassen. Dette er nu blevet opløst og 1 Million Drachmer sparet for Statskassen. Endvidere har Regjeringen maattet stoppe i Farten et Befordringssystem saa vildt, at, om det skulde gaa frem i samme Forhold, hele den lille græske Arme efter nogle faa Aar vilde været forfremmet fra Menige til Officierer. Siden Oktober ifjor skal nemlig ikke mindre end 1000 Underofficerer have faaet Befordring.

Tvende tydske Notabiliteter.

I.

Carl von Bismark-Schönhausen er født i Brandenburg 1813. Hans første offentlige Fremtræden var paa Landdagen i preussisk Sachsen og siden paa „den forenede Landdag" i 1847, hvor han viste sig som en energisk Modstander af hele den liberale Aand. Han var ogsaa med i det saakaldte Junkerparlament, der under Forsæde af v. Bülow-Cummerow samledes i Berlin i August 1848. Kort efter oprettede han sammen med Stahl og Gerlach de preussiske Junkeres kraftige og talentfuldt ledende Organ, Kreuzzeitung. Som Medlem af den nye Landdag i 1849 opponerede han heftigt imod Ministeriet Manteuffel, hvilket han mistænkte for liberale Sympathier, saalænge indtil dettes afgjørende Optræden i Olmütz ganske befriede ham og hans Meningsfæller fra denne Frygt. Han gik nu som Legationssekretær til Frankfurt, hvor han faa Maaneder efter avancerede til Minister. Den mindre heldige Maade, hvorpaa han her optraadte ligeoverfor den østerrigske Gesandt, den nuværende Udenrigsminister Grev Rechberg, gjorde det imidlertid nødvendigt at forflytte ham, og han overtog nu Gesandtposten i St. Petersborg. Her perfektionerede han sig nu tilstrækkelig i sin Beundring for dette Lands Styrelsesæt, til hvilket han i 1848 havde vovet at henvise de Liberale som til et efterlignelsesværdigt Mønster, og efter at have fuldendt sin Opdragelse ved nogle Maaneders Ophold i Paris som preussisk Gesandt, overtog han Sommeren 1852 Posten som Ministerpræsident. Hans Fremtræden i denne Egenskab og den ulykkelige og farlige Retning, Preussens Politik derved er ledet ind paa, ligger for nær i Tiden, til at vi her skulde behøve at indlade os paa nogen nærmere Skildring.

Pretendenten Prinds Frederik af Augustenburg.

C. v. Bismark-Schönhausen, preussisk Ministerresident.

Farligst er vistnok den Uenighed, der har reist sig mellem Ministeriet og Folkerepræsentationen, i hvilken begge Partier ere for langt avancerede til at kunne drage sig tilbage til et Kompromis, og som hvis Ende man derfor vel maa forudse en mere eller mindre heftig og ulykkebringende Katastrophe. Den Mand, der har erklæret, at „Tidens store Spørgsmaal ikke blive afgjorte ved Taler og Majoritetsbeslutninger, men ved Staal og Blod," vil neppe lade sig rokke fra sin Plads, hverken af Mistillidsvota eller af de skarpeste Udtalelser af den offentlige Mening, han vil sikkerligen ikke vige for nogen anden Magt end „Staal og Blod," og ligesaalidt kan man vente nogen Forsonlighed fra en Forsamling, der ikke blot er truet i sine Rettigheder og angreben i sin Frihed, men som ovenikjøbet personlig fornærmes og haanes paa den bitreste og mest uforbeholdne Maade af denne Jernpande af en Minister og hans værdige Følgesvende.

II.

Den anden Personlighed, hvis Billede vi her meddele, og som i de sidste Dage har faaet en vis fornøielig Navnkundighed, er Hr. Major á la suite i det 1ste Fodgarderegiment Friederich Christian August v. Augustenburg, Prinds af Slesvig-Holsten, født d. 6te Juli 1829, gift med Adelheid Prindsesse af Hohenlohe-Langenburg, med hvem han har to Døtre, indtil de sidste Begivenheder bosat paa Slottet Dolzig i Niederlausitz. Det er denne Herre, der i et ligesaa elskværdigt Ubekjendtskab til Nutidens Ideer og en ligesaa ubrydelig Tro paa de feudale Institutioners guddommelige Urokkelighed, som den Hr. Bismark stedse har lagt for Dagen, skjønt paa en ganske anden Maade, nu optræder med Fordringer paa at tage Arv efter Frederik VII, ja saagar med Pretentioner paa vort kjære Fødeland, der endnu synes at slumre i salig Ubevidsthed om den Fare, der truer det derudenfra, — altsammen idet han med det mest urokkelige Alvor støtter sig paa et Dokument fra 1460. Vi bøie os med Ærbødighed for denne sandt tydske Grundighed og erkjende, at vi ikke kunne følge med paa en saadan Deduktion, der efter al Sandsynlighed først vilde standse ved vor fælles Stammefader Adam og det pactum, han i Edens Have sluttede og beseglede med sin Hustru Eva, men at vore Begreber om Folkenes og Fyrsternes Ret kun støtte sig paa Undersøgelsen af den Aand, de Sympathier og den Stræben, der i Samtiden udtaler sig i levende Ord og i Handling.

X

Fra alle Lande.

(Til Nyhedsbladet; — fra Paris.)

Den franske philosophiske Skribent Cousin har foræret Staten sit Bibliothek, værdsat til 200,000 Franks, samt Løn for en Bibliothekar, paa den Betingelse, at hans Bibliothek aldrig splittes. Det er at haabe, at det bliver bedre indrettet end det keiserlige Bibliothek, der besidder uvurderlige Skatte, og fra denne Side betragtes som det første i Verden, men hvis indre Anordning er mangelfuld. British Museum vil sandsynligviis herefter tjene til Mønster for Indretningen af Bibliotheker. Læsesalen er noget af det mest imponerende, man seer i Europa. Det er en rund Bygning, overhvælvet af en Kuppel. Under denne prægtige Hvælving er Luft, Lys og Taushed, altsaa alle de Betingelser, hvorunder den Lærde kan arbeide uden at føle Træthed, og Bibliothekarerne have midt i Salen et rundt Bureau, hvorfra de kunne overse alt hvad der foregaar omkring dem. I Paris faar man blot een Bog af Gangen; selv naar der er flere Bind af samme Værk, maa man have den Uleilighed at hente sig hvert enkelt Bind. I London ere alle Bøger opstillede i Hylder efter Materien; man kan tage sin Plads ved de Hylder, der indeholde den Materie, man studerer, og undgaar derved Tidsspilde, og Bibliotheket løber ingen Resiko, thi Bibliothekaren overskuer som sagt Alt. Man maa desuden have en Billet for at komme ind i Salen og for at komme

ud, maa man passere forbi Embedsmænd, der passe, at der mellem Læserne ingen Laanere findes, som gaae bort med Bøger. Udenfor Salen er Bog-Gallerier hvori Glasskabe med Manuskripter og Autographer. Intetsteds høres en Lyd af Foden paa Gulvene, der alle ere belagte med Tæpper. Den nyeste Nyhed i det keiserlige Bibliothek er en fransk Oversættelse af Goethes Faust af Wilde. Den romantiske Skole, der for længesiden er skrinlagt, har den Fortjeneste, at have banet Veien for den fremmede Poesi, og da man intetsteds kan saa lidt af fremmede Sprog som i Frankrig, oversættes Byron, Goethe, Schiller af virkelige Digtere og findes i hvert Bibliothek. Wilde har løst sin vanskelige Opgave med stort Talent og hellig Respekt for Originalen. Guizot har udgivet et nyt Bind af sin udmærkede Oversættelse af Macaulay.

Af et Brev fra Caprera af 1ste November erfares flere Detailler om Garibaldi. Generalen spadserer den hele Dag omkring med en Stok og pleier sine Planter og Blomster; gaar han længere Toure, bruger han endnu Krykke, men blot for at lette sig Gangen og skaane Foden, alt hvad han tiltrænger er en liden Stok. Sammenligner man Tilstanden nu og for to Maaneder siden, er man forbauset over saa store Fremskridt i saa kort Tid, og uden at man kan sige at Helbredelsen endnu er fuldstændig synes den normale Tilstand meget snart at maatte indtræde. I dette Brev, der er skrevet af Garibaldis Læge Albanese til Professor Zanet, tilføier Doktoren, hvilke Lægemidler han har anvendt for at opnaa disse Fremskridt, samt at han har tilraadet Generalen at tilbringe Vintermaanederne i et mildere Klima, da de pludselige Veirforandringer paa Caprera og de stærke Vinde ere ugunstige for hans Rheumatisme.

At bære Sorg er forbudt i Polen. En Ordonnance fra Politi-Chefen giver følgende Reglement for Damernes Dragt: Hat af forskjellig Farve; er Hatten sort, gives den en Besætning af Blomster eller Baand, kun ikke hvide Baand. Hvide Baand og Fjedre paa sort Hat forbydes. Sort Slør, sorte Handsker, sorte eller hvide Parasoller, Lommetørklæder med sort Kant, sorte eller sorte og hvide Kjoler forbydes. Kaaber, Paletots og andre Udenpaaplag kunne være sorte, men uden al hvid Besætning. Sorte Hætter kunne bæres, forede med kouløret Silketøi. — Forordningen er givet for ramme Alvor, undertegnet af Politiets Chef og staar øverst i et officielt Blad. Samtidig beretter Journal de Petersbourg, at Stemningen i Warschau er total forandret, at alle Sørgeklæder ere aflagte, at Mænd og Kvinder deeltage i al Selskabelighed, gaae i Theatrene og besøge de offentlige Haver for at høre den militære Musik, som før blot hørtes af Russerne med Familier. Sandheden er, at Polakkerne jages til de offentlige Fornøielser ligesom Jøderne i Rom en vis Dag joges i katholsk Kirke for at høre en Prædiken.

Til vor Beretning om Særegenhederne ved den engelske Justits kunne vi føie følgende Notits. En Søndagsmorgen denne Høst saa fire Bønder i Warrington, at Regnen hang over deres Hoveder, og at de maatte skynde sig at faae en Rest Korn bjerget, vilde de ikke see det fordærvet. De arbeidede altsaa nogle Formiddagstimer, men bleve seete eller forraadte, thi Dagen efter stævnedes de og dømtes i forrige Uge til Bøder af mellem 29 og 58 Shilling. Da Ingen af Bønderne kunde betale, kom Øvrigheden til den Ene og tog hans Ko; hos den Anden tog man en Sophabænk; den Tredie var saa fattig, at selv Øvrigheden ynkedes og gik sin Vei uden at have medtaget Noget, men den Fjerde mistede sin Komode, som Konen havde medbragt i Fæstegave. Samme Dag blev en Kudsk, der en Morgen ikke havde indfundet sig hos Vognmanden, han tjente hos, dømt til sex Ugers Fængsel og Tvangsarbeide. I Irland er samtidig en Kone, der tog en Næpe i aaben Mark til sit syge Barn, hvem hun intet havde at give at spise, dømt til

Parti af Christiania: Vor Frelsers Kirke med Brandvagtsbygningen. Efter Photographi af M. Selmer.

fjorten Dages Fængsel. Sidestykket til disse moskovitiske Straffe har man kun i Polen. Medens disse Straffe dikteredes i Warrington, fældtes i London Dommen i en Proces, der har varet i 162 Aar. Manden, der anlagde den, er naturligviis død, hans Søn og Sønnesøn ligesaa, men fjerde Generation har vundet Processen.

Madame Lamartines Testamente, hvori hun indsætter sin Mand til sin Arving, er i England erklæret for ugyldigt paa Grund af en Formmangel. Madame Lamartine var født Englænderinde og hendes engelske Slægtninge gjør Fordring paa en Formue, som ikke var stor, men som nok omtrent var det eneste den eensomme, forbitrede Digter har stolet paa for sine sidste Dage. Der har reist sig et Indignations-Skrig over hele Frankrig mod den engelske Familie og mod den engelske Lov.

Den unge Dronning af Portugal, Victor Emanuels Datter, har faaet en Søn. Fadderne vare Kong Fernando og Søsteren den unge Prindsesse Clotilde Napoleon. Disse Søstre er en ypperlig Race, den Ene har flere Dyder end den Anden, især ere de de allerømmeste Mødre, der gjøre Fordring paa alle en Moders Rettigheder, trods Hof og Skik og Brug og Protester. Faderen, Italiens Konge, er vendt tilbage til Turin efter sin Reise til Neapel „i meget slet Humør, som han altid er efter saadanne Reiser,“ sige private Meddelelser. Og dog har der ikke fattedes paa Mennesker, Støi og Fester. Autoriterne tilsige Bønderne i ti Miles Omkreds og Italienerne, som intet heller gjør end at more sig og gjøre Larm, lader det ved slige Leiligheder aldrig mangle paa Loyalitet; men etsteds maa Skoen trykke, thi Kongen er ikke tilfreds. Han har givet Renan, Forfatteren af „La vie de Jesus,“ Lazarus-Ordenen til stor Forargelse for hele Verdens Geistlighed. Renan anerkjender ikke Christi Guddom.

Nadar er reist paa sine Krykker til London og man kan tælle hans Ballons Saar i Krystal-Palladset, hvor den er tilskue for en Shilling. Imidlertid bygges i Industri-Palladset i Paris en Ballon, to og en halv Gang saa stor som Nadars. Den bygges under Luftskipperen Godards Ledelse til astronomiske Observationer og til at tjene i Felten, for Exempel, naar man vil forvisse sig om Fiendens Stilling. Godard haaber, at han i en vis Høide skal opnaa fuldstændig Ubevægelighed der, kan vare længe nok til at foretage Observationerne, hvorved ogsaa Photographerne have Tid og Ro til at gjøre deres Arbeide. Ballonen fabrikeres dennegang ikke af hvid Silke, men af dobbelt Seildug, som ovenikjøbet styrkes ved Metaltraade, der syes ind i Stoffet. Ballonen, le Colosse, skal ikke fyldes med Gas, men med varm Luft, og den antages at skulle gaa op fra Marsmarken i Løbet af December. Otti Mand arbeide uophørligt paa den.

Journal de Paris fortæller en Historie, som vil more Tobaksrygere. Da Marine-Maleren Tanneur forlod Rusland, forærede Keiser Nikolaus ham en Tobakspibe af Merskum, fire Gange saa stor som en almindelig Pibe. — „Svælget gabede ham imøde, som Huulningen af en Mandshat,“ siger Beretteren. Dette være nu som det vil; men Piben var besat med Diamanter og 1000 Rubler værd, og ikke destomindre satte den lykkelige Modtager et høist betænkeligt Ansigt op. — Hvad er iveien? spurgte Czaren. — Sire, for at Merskum skal faa den brunlige Farve, udfordres langt Brug. — Du er altsaa ingen ivrig Røger? — Tvertimod, Sire, men en ny Merskumspibe duer ikke, den maa, den maa — — — Kunstneren søgte et passende Udtryk. — Hvad? spurgte Keiseren lidt utaalmodigt. — Enfin, il faut qu'elle soit culottée (den maa have Burer paa) og der vil hengaa ti Aar inden jeg faar den indrøgt. Keiseren faldt i Tanker. — Naar reiser Du? spurgte han pludselig med et fornøiet Ansigt. — Om fjorten Dage, Sire. — — Vel, din Pibe skal være indrøgt. — Det er umuligt, Sire. — Jeg vil det, sagde Selvherskeren. Piben blev bragt i Vagt-

stuen, hvor den med en Lænke fastgjordes til Bordet og paa Væggen opsloges en Plakat, saalydende: § 1. Enhver Soldat har at ryge i Vagten. § 2. Under Straf af Knut maa ingen Soldat ryge af en anden Pibe, end den, som ligger paa dette Bord. § 3. Enhver Soldat er forpligtet til at ryge uafbrudt de to Timer, han har Vagt. § 4. Der ryges i Vagten Nat og Dag. Den vagthavende Officier har at paasee, at denne Ordre punktlig udføres. § 5. Bliver en Soldat syg, sendes han til Hospitalet og afløses øieblikkelig af en frisk. § 6. Tobaksdunke udleveres fra ** mod Modtagelsesbeviis af den vagthavende Officier. I fjorten Dage røgtes Dag og Nat i Vagten og den fjortende Dag var Piben, hvis Mundstykke man havde forandret, saa sort som nogen Liebhaber kunde forlange, og paa Laaget var indgravet: Culottée en quinze jours. Nicolas, Imperator.

Literatur.

— Under en Reise, som Aug. Blanche i næste Aar tiltræder til Syden af Europa, vil den af ham udgivne „Illustrerad Tidning“ blive redigeret af Joh. G. Carlén og den bekjendte Romanforfatterinde Fru Flygare-Carlén. Den sidste skal levere Skildringer under Titelen „Stockholmsscener bag Kulisserne“ og Blanche selv skal hjemsende Reiseskildringer. I dette Øiemed skal Bladet udvides saaledes, at der, ligesom Tilfældet nu længe har været med Nyhedsbladet, gives maanedlige Dobbeltnummere, uden Priisforhøielse. Illustrerad Tidning giver saaledes, skjønt kun Halvparten saa dyr som den forresten med Tegninger rigt udstyrede danske illustrerede Tidende, hver Maaned et Nummer af Omfang som denne, foruden de sædvanlige Ugenummere. Vi finde det saameget mere fornøden tat gjøre udtrykkelig opmærksom paa den store Priisforskjel mellem Illustrerad Tidning og Nyhedsbladet paa den ene og dansk illustreret Tidende paa den anden, som Mange hente sin Maalestok for Bedømmelsen af hine Blade fra den danske Kollega uden at lægge Mærke til dennes dobbelte Priis, nemlig 4 Spd. Det ligger i Sagens Natur, at den danske Tidende med et Abonnement til 4 Spd. kan udrette mere end dens svenske og norske Kolleger med et do. til 2 Spd., ligesom ogsaa, at f. Ex. L'illustration og Illustr. Lond. News igjen med sin dobbelte Priis af den danske Tidende's kan give noget Andet og Mere end denne.

— Af 1ste Samling af **Smaabilleder af Folkelivet** af H. Meltzer er 3die Oplag netop udkommet. 240 S. 8. 60 ß. (Dybwads Forlag.) Medens de to foregaaende Oplag vare trykte med latinske Typer, er dette 3die trykt med Fraktur, hvilket turde være en for Afsætningen heldig Forandring.— Vi have, netop som første Oplag var udkommet, udførligere omtalt disse livlige Skizzer, der forresten i den hertillands ualmindelig store Afsætning siden have fundet sin største Anbefaling — og have her saaledes Intet at tilføie til denne vor tidligere Udtalelse.

— Af **Tidsskrift for det praktiske Landbrug og dets Binæringer**, udgivet af Joh. Th. Landmark, Landbrugsskolebestyrer, er udkommet 4de Hefte, hvormed 1ste Aargang (1863) er afsluttet. Heftet indeholder mange og afvexlende Smaastykker, deriblandt nogle Mindeord over den den 28de Juli d. A. afdøde Sorenskriver Erik Hauge i Anledning af hans Fortjenester af Landbrugets Opkomst. — Den hele Aargang udgjør 192 S. st. 8. og koster 60 ß. — Af Udgiverens Slutningsord til Læseren seer man, at Tidsskriftets Udgivelse i det forløbne har været forbundet med et ikke ubetydeligt Tab. Men han vil dog forsøge at fortsætte, idet han støtter sig til den velgrundede Forudsætning, at „det norske Folk er trægt, det betænker sig længe, før det beslutter sig til Noget, og i Haab om, at det forløbne Aar har været Betænkningsaaret og det tilkommende vil blive Handleaaret, begynder han fra Nytaar en ny Aargang.“

— Fra Pressen er netop udkommet **Tre akademiske Taler** paa Universitetets Aarsfest den 2den Septbr. af M. J. Monrad. 66 S. 8. 24 ß. Forf. indleder Skriftet med følgende Ord: „Disse Leilighedstaler — tilligemed en tidligere fra 1858, der er trykt i Nordisk Universitets-Tidsskrift samt særskilt hos Tønsberg, Christiania 1859 — have samtlige til Hensigt fra forskjellige Sider at belyse Universitets-Ideen og den akademiske Dannelses Betydning. Det forekommer mig, at denne Bestræbelse ikke alene ved Universitetets aarlige Fest var passende og berettiget, men at den ogsaa overhoved ikke er til Overflod. Derfor lader jeg disse Taler nu ogsaa trykke, idet jeg haaber, at især de Studerende ikke ville fortryde at gjennemlæse disse Blade og yderligere gjennemtænke, hvad der visselig er mere antydet end udført.“ — Hermed er udtalt, hvad der kan anføres til Skriftets rette Forstaaelse. Professor Monrad, stadig en tro Akademikus og ivrig Deeltager i Studenternes større Festligheder, har i disse Taler udtalt mange Sandheder, som den akademiske Ungdom vil have godt af at lægge sig paa Hjerte. Da derhos hans Taler altid mere udmærke sig ved Tankernes Rigdom og Dybde, end ved ydre, festfunklende Veltalenhed, ville de vistnok udenfor Festlarmen, under den rolige og opmærksomme Læsning, gjøre sin retteste og varigste Virkning.

— Af Siegw. Petersens **Fortællinger af Fædrelandets Historie** til Folkelæsning er udkommet 2det Hefte, der gaar til Olaf den Helliges Regjeringsbegyndelse. Heftet udgjør 8 Ark og koster 24 ß. (J. W. Cappelen.)

— Paa Cappelens Forlag er udkommet **Andagts-Bog for Sømænd**, samlet ved P. Blom, Præst ved den norsk-svenske Legation i Konstantinopel. 152 S. 8. 36 ß.

— Paa samme Forlag er udkommet **Klippeøerne** og flere andre allegoriske Fortællinger for Børn af Samuel Wilberforce, Lord-Biskop af Oxford. Oversættelse efter 11te engelske Oplag. 128 S. 16. 24 ß. Bogen indeholder foruden Klippeøen fem andre Fortællinger. Af nogle tidligere ogsaa hos os oversatte „Fortællinger for Børn“ vil Forfatteren være bekjendt som en heldig Børneskribent.

— Paa samme Forlag er udkommet **Martin Luthers tydske Messe og Gudstjenestes Anordning.** Oversat af Kand. theol. J. C. Tellessen. 40 S. 4to. med indtrykte Noder i Texten. 36 ß. Oversættelsen af dette lille kjærnefulde, for den evanlisk-lutherske Kirke vigtige lithurgiske Skrift er besørget efter en i Zwikau endnu i Luthers levende Live udkommen Udgave, med Jævnførelse af andre Udgaver af Luthers Skrifter. Et forhøiet Værd har Oversættelsen erholdt derved, at Organist Lindeman har besørget de dertil hørende Melodier, der gjengives i deres oprindelige Skikkelse, og indtage 24 af Skriftets 40 Sider, samt tilføiet enkelte oplysende Anmærkninger.

— Af A. Munchs Maanedsskrift **For Hjemmet** er ny Række, 1ste Binds første Hefte udkommet og bestaar af følgende vexlende Indhold: Raphaella af L. Dietrichson; Naina af S. Otto (rimfrit Digt); Dupleix og Franskmændenes Herredømme i Ostindien efter National Review; Udflugt til Skotland og de engelske Søer af A. Munch. VI: Høilandene, Glasgow, Clydes Munding; Emmy Lessøe, Mindedigt af A. Munch.

— **Amtmandens Døtre**, hvis norske Original som bekjendt er udkommet i tvende Oplag, det første her i Christiania, det andet i Kjøbenhavn, er for nogen Tid siden oversat paa Svensk og har fremkaldt næsten enthusiastiske Anmeldelser i Broderrigets Presse.

— Af Fr. Schaldemoses nokson bekjendte Oversættelse af Reineke Voss, under Titelen **Mikkel Ræv**, udkommer paa Wøldikes Forlag en ny Udgave i 6 Hefter a 14 ß, der udstyres smukt og ledsages af tontrykte Gjengivelser af Kaulbachs berømte Billeder til Digtet. Vi have, allerede dengang 3die Oplag af denne Oversættelse af denne evigt friske Folkebog udkom, gjort vore Bemærkninger om samme.

— Paa Lønnings Forlag er udkommet **Stedmoderen.** En Fortælling fra en Landsbygd. Stavanger 1864. 64 S. 8. 12 ß. Bogen er oversat ved en Dame og har i den tydske Original, som er udgivet af det paa Folkeskrifter frugtbare „rauhe Haus“ ved Hamburg, oplevet 4 Oplag. Der er, hvad Indholdet angaar, intet usædvanligt ved denne Fortælling, der kun bæres af sin religiøse Tendents, og paa Grund heraf vil finde sine taknemmelige Læsere. I elegant Omslag med Titelen „Julegave“ og med forgyldt Snit koster den 18 ß.

Norge.

Christiania. Under 5te Decbr. er Byfoged i Frederikshald E. Sarlund udnævnt til ordentlig Assessor i Høiesteret; Byfoged i Kragerø N. L. Vogt til 2den Assessor i Christianssands Stiftsoverret og Politiret; Politimester i Frederikshald P. J. R. H. Gram til Sorenskriver og Byfoged i Hamars Sorenskriver- og Byfoged-Embede; national Korpslæge i Throndhjemske Brigades Distrikt J. C. C. L. Sporck til garnisonerende Korpslæge i Throndhjem; national Korpslæge i Bergenske Brigades Distrikt J. Vogt til national Korpslæge i 1ste Akershusiske Brigades Distrikt; national Korpslæge i Bergenske Brigades Distrikt J. J. N. Th. Wilse til national Korpslæge i 2den Akershusiske Brigades Distrikt; Kompagnichirurg i 2den Akershusiske Brigades Distrikt J. F. A. Hagen til national Korpslæge i Throndhjemske Brigades Distrit; Kompagnichirurg i Throndhjemske Brigades Distrikt J. Th. Poulsen til national Korpslæge i Bergenske Brigades Distrikt; Kompagnichirurg ved Armeens Hovedstation C. L. R. Hørbye til national Korpslæge i Bergenske Brigades Distrikt.

— Under s. D. er Sognepræst til Inderøen J. H. Bull meddelt Afsked i Naade med aarlig Pension 500 Spd.

— Med Hensyn til den i No. 45 optagne Artikel om Tvedestrand finde vi os foranlediget til at bemærke, at den ikke skrev sig fra nogen Mand der paa Stedet, men var udarbeidet ved Redaktionen, deels efter trykte, deels utrykte Meddelelser fra anden Haand.

— Den 4de Decbr. aabnedes Arbeiderne paa Drammens-Jernbanen med en stor Festlighed, hvorved flere Statsraader foruden andre Honoratiores havde indfundet sig. Statsraad Stang holdt den egentlige Aabningstale. — Under det Festmaaltid, som bagefter gaves, udbragtes henved 30 Skaaler, og tilsidst interpellerede A. O. Vinje, „baaren paa Folkets Hænder ind paa Scenen,“ paa en humoristisk Maade Premierministeren angaaende de politiske Fremtidsudsigter.

— Bjørnstjerne Bjørnson holdt forrige Løverdag den første og i Tirsdags den anden af sine bebudede Forelæsninger. Universitetets store Festivitetssal var hans Auditorium. Ikke alene Salen, men ogsaa Galleriet var under begge Forelæsninger fyldt af Tilhørere — Damer som Herrer, og hans belivede, ved stærk Gestikulation udprægede Foredrag fulgtes af dette forskjelligartede Publikum med stadig Interesse. Udrustet med klar og kraftig Stemme formaaede Bjørnson — selv under de mest modulerede Overgange og tiltrods for Lokalets akustiske Vanskeligheder — at blive hørt overalt, saaledes at intet Ord kunde siges at gaa tilspilde. Paa sin første Forelæsning fortalte han først sin Fortælling Thrond, der vil findes trykt i dette Blad for 1857 No. 15. Derefter afsang et Studenterchor, til Musik af Rich. Nordraach, den Romance af Bjørnson, som findes i dette Blad for f. A No. 23. Endelig fortalte han sin nye, eller, ifølge Mgbl., nybearbeidede Fortælling, hvis Titel ikke angaves, og som med Hensyn til Stiil og Fremstilling mere end hans tidligere Arbeider syntes at holde sig inden det almindelige Skriftsprogs Grændser. Paa sin anden Forelæsning fortalte han, som bebudet „fra Italien,“ idet han skildrede Michelangelos Malerier i det sixtinske Kapel i Rom og en katholsk Messe i samme. Af denne Forelæsning har en af Bladets Medarbeidere, der i Rom har gjort Kunsten til sit specielle Studium, givet os et Referat, som her optages.

„Hr. Bjørnstjerne Bjørnson gav paa sin anden Forelæsning en Skildring af det sixtinske Kapel, hvad der var at se, og hvad der foregik. Det havde ogsaa været vanskeligt at gribe noget andet Punkt, der i den Grad kunde kaldes et Centrum for Erindringerne fra to store Kulturepocher: Middelalderens Pavedom og Renaissancens Kunst. Taleren skildrede først de Kunstværker, som findes her, eller rettere dette hele Kunstværk; thi saa fuldt og færdigt staar det, som af en eneste Støbning, med det bestemte Præg, som det i en væsentlig Grad skylder de af Michelangelo udførte Billeder der. Disse berettede da Fortælleren først om, skildrede denne lange Række Fremstillinger, der fører os fra Tidens Begyndelse, gjennem Menneskeslægtens Historie, hen til Evighedens Tærskel. Det var i 1508, at Julius II, denne ubøielige, langtseende Olding, saagodtsom tvang Michelangelo, der aldrig før havde øvet Freskomaleriet, til at paabegynde Udmalingen af Taget, dette den christelige Kunsts Hovedværk, hvor først, i selve Feldterne i det flade Tag, Skabelsen og de første Menneskers Historie fremstilles. Denne Række af Billeder, der har grebet Emnerne selv i den mest storartede Simpelhed og saa fyldt dem med en Uendelighedens Livskraft, skildrede Fortælleren dernæst enkeltvis. Først se vi Gud svæve over Vandene i taus, indesluttet Majestæt; i det næste Billede slynger han Sol og Maane ud paa deres Baner i Rummet og kalder saa Urterne frem af Jorden. Dernæst kommer Skabelsen; der først har Gud opladt og aabnet sin Herlighed; baaren afsted og selv bærende i sin Kappes Foldekast en Skares Mangfoldighed af deilige Englebørn svæver han nedad rækkende Haanden ud imod Adam; ligesom vakt, ikke ved nogen legemlig Berøring, men ved den Evighedskraft, der fra Gud er faren over som en Gnist og har tændt hans slumrende Sjæl til Liv, reiser denne sig forundret halvt op fra Klippestykkerne, paa hvilke han hviler. Derpaa see vi Adam hensunken i en urolig, ligesom forventningsfuld Søvn, medens den nyskabte Eva synker halvt i Knæ for Gud, der, som en gammel, alvorlig Mand, staar foran hende og med opløftet Finger giver hende en besindig, men indtrængende Advarsel med paa Veien. Paa de følgende Billeder skildres Syndefaldet og Udjagelsen fra Paradiset, dernæst et Gjæstebud, almindelig fortolket som Abels og Kains Offer, Syndfloden og tilsidst Noahs Beruselse. Nedenfor denne Kreds Fremstillinger fra Menneskehedens Barndom er der samlet et Chor af Propheter og Sibyller, tolv i Tallet, alle hensatte hver for sig uden nogen dramatisk Sammenknytning, men dog saa uendelig klare og charakteristiske, at man neppe behøver at læse Underskrifterne for strax at kjende hver enkelt af dem. Fortælleren fremhævede nogle af dem, der springe mest i Øinene og sikrest hæfte sig i Hukommelsen: den vældige Ezechiel med de uhyre Syner, løftet op og baaren afsted i Nidkjærhedens Storm; den ungdommelige, rigtbegavede Jonas, hvem Herren netop derfor har megen Langmodighed med og opdrager gjennem de vidunderligste Tilskikkelser, Jeremias o. fl. I Sibyllerne personificerede som bekjendt den christelige Middelalder paa en Maade den Forløsningstrang, den ubestemte Længsel og Higen efter noget Ædlere, Renere, der ofte, paa en forunderlig rørende Maade, dukkede op og gav sig Luft i Hedenskabets Mørke; man tillagde dem endog ligefremme profetiske Udsagn om den kommende Messias og fik dem paa denne Maade dragne ind i den christelige Billedkreds. Ogsaa i dem er der den samme vidunderlige Charakteristik, der rammer saa sikkert og virker saa opløftende, fordi det ikke er hverdagslige, tilfældige Mennesker, der føres frem, men i Sandhed typiske Charakterer. Kanske inteitsteds er den udødelige Mesters Kunst mere beundringsværdig end her; thi medens han i Profeterne kunde støtte sig paa en traditionel Opfatning, — den han forresten behandlede med fuld Frihed, — maatte han skabe Sibyllerne uden noget historisk Grundlag, uden at turde forudsætte noget supplerende Kjendskab hos Tilskueren, maatte skabe dem ene ud af sin Aands egen Rigdom, der her ogsaa virkelig viste sig at være uudtømmelig og af det ædleste Gehalt. Nedenfor disse, i selve Lünetterne, strækker sig den lange Rad Skikkelser, der fremstille Jesu hos Matthæus opregnede Forfædre. Det gjælder ogsaa om disse, at det historiske Grundlag aldeles manglede; men Opgaven var her en noget anden: det gjaldt ikke at skabe helt afsluttede, charakteristiske Individualiteter; den lange Række slutter sig mere sammen til en eneste stor Harmoni, i hvilken Længselen og Haabet om Forløsning klinger igjennem de enkelte Led og forplanter sig videre, voxer og toner ud i en rig Samklang. Den vældige, malede architektoniske Ramme, der omslutter og forener det store Epos, er vistnok ikke det, der gjør mindst Indtryk paa Tilskueren, men den lader sig vanskelig beskrive paa nogen klar og tilfredsstillende Maade, og Fortælleren forbigik den derfor ogsaa ganske. Han sluttede med nogle korte Antydninger om Michelangelos Dommedagsbillede, dette uhyre Værk, som han paabegyndte næsten 30 Aar senere, i sin Alderdoms ensomme og tungsindige Dage, og som derfor ogsaa bærer Præget af en Aand, der, ene med sine alvorlige Tanker, var afdød fra Verdens glade Mildhed, og under Suk og Længsel, efter at det skulde løses op for den, vendte sig mod de yderste Dages grufulde Aabenbarelser.*)

Vi har her gjengivet det nøgne Skelet af Fortællerens Fremstilling; men det rige og livfulde Billede, som Bjørnson fremmanede med al Ordets Kraft og Fylde, vil ene kunne eies af dem, der havde det Held til sine smukkeste Erindringer at kunne knytte Mindet om selv at have hørt Fortælleren hin Aften.“

F. B.

*) Det maa være Forf. tilladt paa dette Sted at omtale en ganske mærkelig Konjektur i Anledning af Madonnafiguren i Michelangelos Dommedagsbillede. Den er nylig fremsat af den gamle Mesters sidste Biograf, H. Grimm (Leben Michelangelos. 1863. II, Pag. 584.) Hun bar, bemærker han, over Hovedet et Slør, der dog lader det over Panden liggende Haar frit. Dette danner en utydelig blond Masse. Øinene ere halvt aabnede og see til Siden. Paa et Kobberstik fra de sidste Aar af det 15de Aarh. af Leonard Gaultier, er Haaret udelt og glat, og tillige skarpt adskilt fra Panden; paa et endnu ældre Stik er det delt i regelmæssige, tilbagestrøgne Lag. Stikket fra 1548 afviger mærkelig herfra: Øinene dybt nedslagne og Haaret ikke Kvindehaar, men en saadan Tot, som stikker frem af Munkenes Kutter. Og seer man nærmere til, er Sløret en Kutte, og betragter man nøie Linierne, opdager man svage Antydninger til Skjæghaar i Mundvinklerne; dertil den stærkt muskuløse Arm og det hele Udtryk. Jeg har vist flere af mine Venner, som jeg tiltror et skarpt Blik, Kobberstikket, og alle har de erklæret, at Figuren ikke var nogen Madonna, men en Munk. Og dermed stemmer paa det Forunderligste Farven i et Exemplar, der antagelig er meget tidlig koloreret: Kutten er brun, Underklæderne hvide. At dette Stik var forfærdiget uden hans Vidende, er neppe troligt. Men den Formodning, at under denne Figur skulde Savonarola være fremstillet, ligger saa nær, at jeg neppe behøver at udtale den. Forandringen til en Madonna maa være skeet meget tidlig, da Vasari omtaler hende. I ethvert Fald maa den være foretagen af Michelangelo selv, før Maleriets Fuldendelse, og det Oprindelige være holdt fast paa i Kobberstiket efter hans Opgivende.

Illustreret Nyhedsblad.

Dobbeltnummer vil fremtidig indtil videre regelmæssig udkomme engang maanedlig og indeholde bl. A. en politisk Revue over Maanedens udenlandske Begivenheder.

Paa mit Forlag er udkommet:

Fortællinger af Fædrelandets Historie. Folkelæsning ved Siegwart Petersen. Andet Hefte. 8 Ark 8vo. Priis 24 ß.

Hr Kirkesanger A. Feragen har i den norske Folkeskole for 1ste October d. A. anmeldt 1ste Hefte af ovennævnte Skrift, hvorved han blandt Andet ytrer: „Fremstillingen er mesterlig; Fortællingerne, der i Sandhed fortjene at kaldes underholdende, er holdt i en Stiil, der staar de gamle Sagaers meget nær, kraftig, grei og simpel. At dømme efter Indholdet af 1ste Hefte, vil Bogen ikke alene svare til sin Bestemmelse, som „Folkelæsning," men ogsaa for Almueskolelærerne blive en fortrinlig Haandbog ved Underviisningen i Fædrelandets Historie efter den nye Læsebog."

Subskriptionen paa Værket, der komplet vil udgjøre 40 Ark og koste 1 Spd., staar fremdeles aaben og kan tegnes i alle Landets Boglader.

Christiania i Decbr. 1863. **J. W. Cappelen.**

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

Martin Luthers tydske Messe og Gudstjenestes Anordning, oversat af Cand. theol. J. C. Tellefsen. 40 S. 4to. Priis 36 ß. **J. W. Cappelen.**

Paa mit Forlag er udkommet:

Klippeøen og flere andre allegoriske Fortællinger for Børn af Samuel Wilberforce, Lord-Biskop af Oxford. 128 Sider 8vo. Priis 24 ß, indb. 42 ß.

J. W. Cappelen.

Paa mit Forlag er nu complet udkommet:

Floden Okavango. Reiser og Jagt-Eventyr af Charles John Andersson. Med 16 større Illustrationer. 225 Sider stor 8vo. Priis 1 Spd., elegant indb. 1 Spd. 48 ß. Efter Nytaar vil Bogladeprisen blive forhøiet.

J. W. Cappelen.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet:

En Hviletime i Naturen, Nyt og Gammelt af J. G. Smith. 237 Sider 8vo. Priis 60 ß, smukt indb. 90 ß.

J. W. Cappelen.

Paa mit Forlag er udkommet:

Andagtsbog for Sømænd, samlet ved P. Blom, Præst ved den norsk-svenske Legation i Constantinopel. 150 Sider 8vo. Priis indb. 36 ß. **J. W. Cappelen.**

Udkommet er og faaes i Bogladerne:

Guizot, Kongeligt Frieri, 90 ß.
Duvray, Grækerne i vor Tid, 25 ß.
Freytag, Dr. Martin Luther, et Livsbillede, 30 ß.

J. H. Schubothes Boghdl.
i Kjøbenhavn.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at erholde i alle Landets Boglader:

Børnenes Blad

udgivet af
Anthon Bang.

1ste, 2den og 3die Aargang leder. Pris heftet 54 ß, Forfatterens Portrait 90 ß pr. Skriftet, der udkommer med et koster 24 ß halvaarlig, hvortil i Postporto, kan bestilles ved aabneri samt

i 52 Ark stor 4to med Bil- elegant indb. og ledsaget med Aargang. Subskription paa Nummer hver Løverdag og for Udenbyesboende kommer 4 ß nærmeste Postkontor eller Post- hos Undertegnede.

Christiania i December 1863.

B. M. Bentzen.
Hoppes Gaard ved Torvet.

Paa mit Forlag er udkommit:

Digtsamling af A. O. Winje. 218 Sider 8vo. Priis 84 ß., smukt indb. 1 Spd. **J. W. Cappelen.**

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at erholde i alle Landets Boglader:

Fra Udlandet.

Meddelelser af den ældre og nyere udenlandske Literatur.
ved
H. Munk og **P. O. Schiøtt.**
2 Bind eller 54 Ark st. dobbeltsp. 4to med flere lithograph. Plancher. 1 Spd. 60 ß heftet, 2 Spd. 46 ß eleg. indb.

Ivanhoe

af
Walter Scot.
Oversat efter Originalen af Cand. real. P. A. Clausen.
2 Dele, tilsammen 790 Sider; Pris heftet 72 ß, eleg. indb. i eet Bind 96 ß, i to Bind 112 ß.

Nybyggerne paa Long Arrow.

En kanadisk Fortælling.
Oversat af **Falck Ytter.**
340 Sider i Octav. Pris heftet 30 ß, eleg. indb. 48 ß.
Christiania i December 1863.

B. M. Bentzen,
Hoppes Gaard ved Torvet.

Paa Undertegnedes Forlag er udkommet og at erholde i alle Landets Boglader:

Robinson Kruso's Liv og Hændelser.

Bearbeidet
efter Daniel Defoës engelske Original
af
Anthon Bang.

270 Sider med 45 Billeder. Pris heft. 36, eleg. indb. 60 ß.

Skildringer
af

Livet i Australien.

Efter den Engelske Original
af
Anthon Bang.

22 Ark med 12 Træsnit. Heftet 48, eleg. indb. 72 ß.

Daisy Deane.

En Fortælling for Smaapiger.
Efter det Engelske oversat
af
A. W.
Med 3 Træsnit. Heftet 40, indb. 48, 60 og 66 ß.

Toillingbrødrene.

En Fortælling af Professor Schubert i München.
Oversat af Cand. theol. Belsheim.
Heftet 12, smukt indb. 30 ß.

Bebyggelsen af Nord-Amerika.

Bearbeidet
efter engelske og amerikanske Forfattere,
fornemmelig Bancroft's History of the United States,
af
Anthon Bang.
22 Ark eller 352 Sider. Heftet 48, eleg. indb. 72 ß.

Christiania i December 1863.

B. M. Bentzen.
Hoppes Gaard ved Torvet.

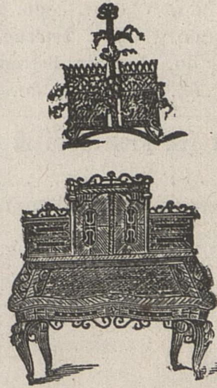

Kurvmager W. Kühne,

Carl Johans Gade
(ligeoverfor Storthingsbygningen)
anbefaler sit
Kurv- og Kurv-Møbel-Magazin,
der stedse vil være forsynet med alt til Faget Henhørende.

Da jeg staaer i Forbindelse med de største udenlandske Kurvfabriker, vil Publicum altid have rigt Udvalg efter de nyeste og smagfuldeste Mønstre.
Udenbyes Ordres udføres promte og billigt.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 51. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 20de December 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Fædrelandssange*)

af Bjørnstjerne Bjørnson.

I.

Ja, vi elsker dette Landet,
som det stiger frem
furet, vejrbidt over Vandet
med de tusind Hjem,
elsker, elsker det og tænker
paa vor Far og Mor
og den Saganat, som sænker
Drømme paa vor Jord.

Dette Land har Harald bjærget
med sin Kjæmperad,
dette Land har Haakon værget,
medens Øjvind kvad;
paa det Land har Olaf malet
Korset med sit Blod,
fra dets Høje Sverre talet
Roma midt imod.

Bønder sine Øxer brynte,
hvor en Hær drog frem,
Tordenskjold langs Kysten lynte,
saa den lystes hjem.
Kvinder selv stod op og strede
som de vare Mænd,
Andre kunde bare græde,
men det kom igjen!

Haarde Tider har vi døjet,
blev tilsidst forstødt;
men i værste Nød blaaøjet
Frihed blev os født.
Det gav Faderkraft at bære
Hungersnød og Krig,
det gav Døden selv sin Ære —
og det gav Forlig!

Fienden sit Vaaben kasted,
op Vesiret foer,
vi med Undren mod ham hasted;
thi han var vor Bror.
Drevne frem paastand af Skammen
gik vi søderpaa;
nu vi staa tre Brødre sammen
og skal saadan staa!

Norske Mand i Huus og Hytte,
tak din store Gud!
Landet vilde han beskytte,
skjønt det mørkt saa ud.
Alt hvad Fædrene har kjæmpet,
Mødrene har grædt,
har den Herre stille læmpet,
saa vi vandt vor Ret!

Ja, vi elsker dette Landet,
som det stiger frem
furet, vejrbidt over Vandet
med de tusind Hjem.
Og som Fædres Kamp har hævet
det af Nød til Sejr,
ogsaa vi, naar det blir krævet,
for dets Fred slaar Lejr!

*) omarbeidede.

II.

Der ligger et Land mod den evige Sne,
i Revnerne kun er der Vaarliv at se.
Men Havet gaar til med Historie-Døn,
og elsket er Landet som Mor af Søn.

Hun tog os i Fanget, dengang vi var smaa,
og gav os sin Saga med Billeder paa.
Vi læste saa Øjet blev stort og vaadt;
da smilte den Gamle og nikked blot.

Vi sprang ned til Fjorden, vi stirrede mod
den askegraa Bautasten, gammel den stod;
hun stod der end ældre, sa' Ingenting;
men stensatte Hauger laa rundt i Ring.

Hun tog os ved Haanden og Følge hun gav
bort derfra til Kirken saa stille og lav,
hvor Fædrene ydmygt har bøjet Knæ,
og mild'lig hun sagde: gjør I som de!

Hun strødde sin Sne over fjeldbratte Li,
bød saa sine Gutter at staae den paa Ski.
Hun knuste med Stormhaand det Nordhavs Spejl,
bød saa sine Gutter at heise Sejl.

Hun satte de vakreste Jenter i Rad
at følge vor Idræt med Smil og med Kvad,
og selv sad hun højt i sin Sagastol
og Maaneskinskaaben opunder Pol.

Da løsned Begejstringens rullende Faann,
da døbtes vi af hendes mægtige Aand,
da stod over Fjeldet et Syn i Glød,
som siden os maner indtil vor Død.

Skizzer og Reisebilleder.

(Af Forfatterinden til „Amtmandens Døtre.")

I.

Fløielsgrød er min Livret. Pigen skulde koge Fløielsgrød, men da jeg kom ud i Kjøkkenet for at see til den, fandt jeg, at den var sveden.

Det er jo dog nu Opfindelsernes Tid. Der gives Raad for alle mulige Ting — Ting man fordum fandt sig taalmodig i som noget, der nu engang ikke stod til at ændre; det Utroligste forundrer os ikke mere. Man kan faae en levende Næse igjen, faae den firetusindaarige Mumieløg til at groe, — man har lært Solen at tegne, og afskaffet Fuskerne, saa nu kan et Menneske rolig lægge sig til at dø med den Bevidsthed, at der ikke gaar et eller flere afskyelige Vrængebilleder af det over paa Efterslægten; man behøver blot at kaste et Øie i en Avis for at komme til den Overbeviisning, at der gives ikke menneskelige Onder og Plager mere: der er opfundet Midler mod dem alle. Men mærkeligt nok! er der ikke opfundet Raad for noget saa simpelt som sveden Grød. Jeg siger udtrykkelig Raad for sveden Grød, det v. s. Raad for Grød, som allerede er sveden, Raad mod sveden Grød gives der nok af, men det var netop dem, som Maren ikke havde iagttaget. Jeg stod foran Ilden og stirrede ret mismodig ned i det slemme selvraadige Element, der havde voldt Ulykken. Var det Noget Andet ogsaa: — men jeg var ikke langt fra at finde Tilværelsen fatal, sveden, uopretteligt.

Da gik det i Døren. Det var den gamle Briskebykone, der gaar omkring med Røgesild. Hun hilsede venlig.

God Dag, sagde jeg kort. Det er nok koldt ude i Dag, lagde jeg venligere til. Hun kunde jo ikke for at Grøden var sveden.

Ja det er rigtig surt Frue. Det er nok den strideste Dag vi har havt i Høst, sagde hun og gned sine runkne Fingre, der vare stive af Kulde. En kan ikke vente Andet heller, saa seent paa Aaret.

Nei, det er sandt det.

Naar en bare har Helsa, bør man ikke klage, da burde vi være fornøiede.

Jeg sagde intet, men stirrede blot i Ilden.

Men vi blive aldrig fornøiede Frue, nei vi blive aldrig fornøiede.

Dette slog mig, der laa hverken en heldøret Jamren over sig selv, eller nogen Sigtelse til mig i disse simple Ord. Hun sagde dem med en vis sørgmodig philosophisk Ro, ligesom ud af en dyb Overbeviisning om — atter igjen det Uoprettelige, det som nu engang ikke stod til at ændre.

Jeg var før bleven opmærksom paa denne Kone. Hun holdt af at gjøre Bemærkninger, men ikke paa nogen ubehagelig paatrængende Maade. De smagte slet ikke af denne ildesindede Prækelyst, som man saa ofte træffer hos Individer af hendes Klasse. Der var noget Pynteligt, Beskedent ved hende, der lod formode, at hun havde levet i bedre Forhold engang.

Jeg spurgte hvad hun hedte.

Else heder jeg. Else er mit Navn.

Du har nok ikke altid gaaet om med Sild du! jeg synes jeg kan see paa dig, at du har kjendt bedre Dage.

Det har jeg ogsaa Frue. Jeg har konditioneret i min Ungdom og rigtig hos pene Folk. Jeg har tjent sex Aar paa Bogstad hos gamle Greven jeg! Og har man saa engang været lykkelig i Verden, saa skal man være fornøiet og takke til . . . . . Men vi blive aldrig fornøiede.

Siger du det! — klang det i mig — ja gamle Else, kan du lære mig den Kunst at være fornøiet, naar man engang har været lykkelig, fordi man engang har været det, saa skal jeg takke dig! . . Kom indenfor! bød jeg hende. Her er koldt og uhyggeligt.

Inde i Stuen var der lunt og duftende. En frisk Ild fra Kakkelovnen lyste hen over Tæppet, og fortrængte mere og mere det Melancholske ved den seenhøstlige Middagsskumring. I Værelset raadede en vis festlig Uorden. Stole skudte frem, Levningerne af Chokolade med Tilbehør stode endnu paa Bordet, omkring hvilket jeg med nogle Veninder havde bortsladret Formiddagen. Jeg gav hende en Portion, som hun fortærede langsomt med den stille, velbevidste Nydelse, hvormed vi — du og jeg, min Læser, naar vi maaskee i fjorten Dage ikke have hørt en Tone, vilde indsuge en vel udført Symphoni af Mozart eller Beethoven.

Saa du har tjent paa Bogstad engang! Er du Enke nu siden du kan gaae omkring saaledes hele Dagen?

Nei Frue, min Mand lever, men han har været vanfør i mange Aar. Det er saavidt han kan stelle sig til jeg kommer hjem. Jeg siger saa mange Tak!

Aa Stakkar er han det! Men saa har du kanskee Børn, som kunne understøtte dere noget?

Jeg har havt sex Barn, men de fire døde da de vare smaa. Vi beholdt bare de To, to Sønner. Den ene reiste til Holland da han var 22 Aar, han vilde blive Maskinmester, men vi have aldrig seet ham siden. Den Anden farer til Søes, han veed vi da hvor er.

Naar han farer til Søes, kan det være vanskeligt nok at vide det, meente jeg.

Nei, for han er hjemme Frue. To Gange har han lidt Skibbrud og er kommen hjem — ja saa nagen, næsten, som et Menneske kommer fra Modersliv. Den

sidste Gang, det var i Vaar, gik jeg ned paa Bryggen og vilde kjøbe mig en Halvskjæppe til Røgning, da bedst som det var, stod han for mig saa ussel og klein, og han havde mest ikke Klæder paa Kroppen.

Store Gud! tænkte jeg. Inde i Sideværelset larmede og jubelerede mine Gutter, mine friske, raske, prægtige Gutter. Der er ogsaa Maade med Støi! men støier, støier kun! Hvor ofte har jeg ikke i Mismod hysset paa Eder!

Den sidste Gang han led Skibbrud, da sad han paa et Skjær i et heelt Jevndøgn med en brukken Tommelfinger, som han havde brukket, da han vilde op paa Skjæret. Og saa maatte han ud i Søen igjen alligevel, og da han kom i det salte Vandet, havde han slige Smerter i den Fingeren — ja Fruen tror det kanske ikke — men han havde slige Smerter i den, forsikred' han, at han syntes han kunde ligesaagodt drukne.

Jeg tror dig gamle Else, jeg tror dig paa dit Ord. Ja saadanne Smerter kan der gives, at man synes, det vilde være en Lise at gaae kav tilbunds. Jo, det kan jeg godt tænke mig. Men man gaar ikke tilbunds.

Nei, det er just det. Man gaar ikke tilbunds. Man kan ikke gaae tilbunds, selv om man vil det, siger Petter. Det er ligesom Vorherre holdt i En, og man maa kave sig iland enten man vil eller ei. Ja kunde vi betro os til ham og stole paa ham! han fører os nok rigtig frem. . .

— Og læger Tommelfingeren med. Vel talt, gamle Else! Naar du siger dette, har det noget at betyde. Det hører vi ellers alt for ofte, det bliver reent til en Taalemaade. Og nu er din Søn hjemme?

Nu er han hjemme Frue. Han faar blive hjemme til han faar sin Førlighed igjen, saa gaar han lige ud igjen. Han er ellers frisk paa Legeme og Sjel, Gud være lovet! Jeg seer da at stræve sammen til Klæder til ham, for bare han faar Klæder og han bliver rigtig, som han var, saa gaar han lige ud igjen.

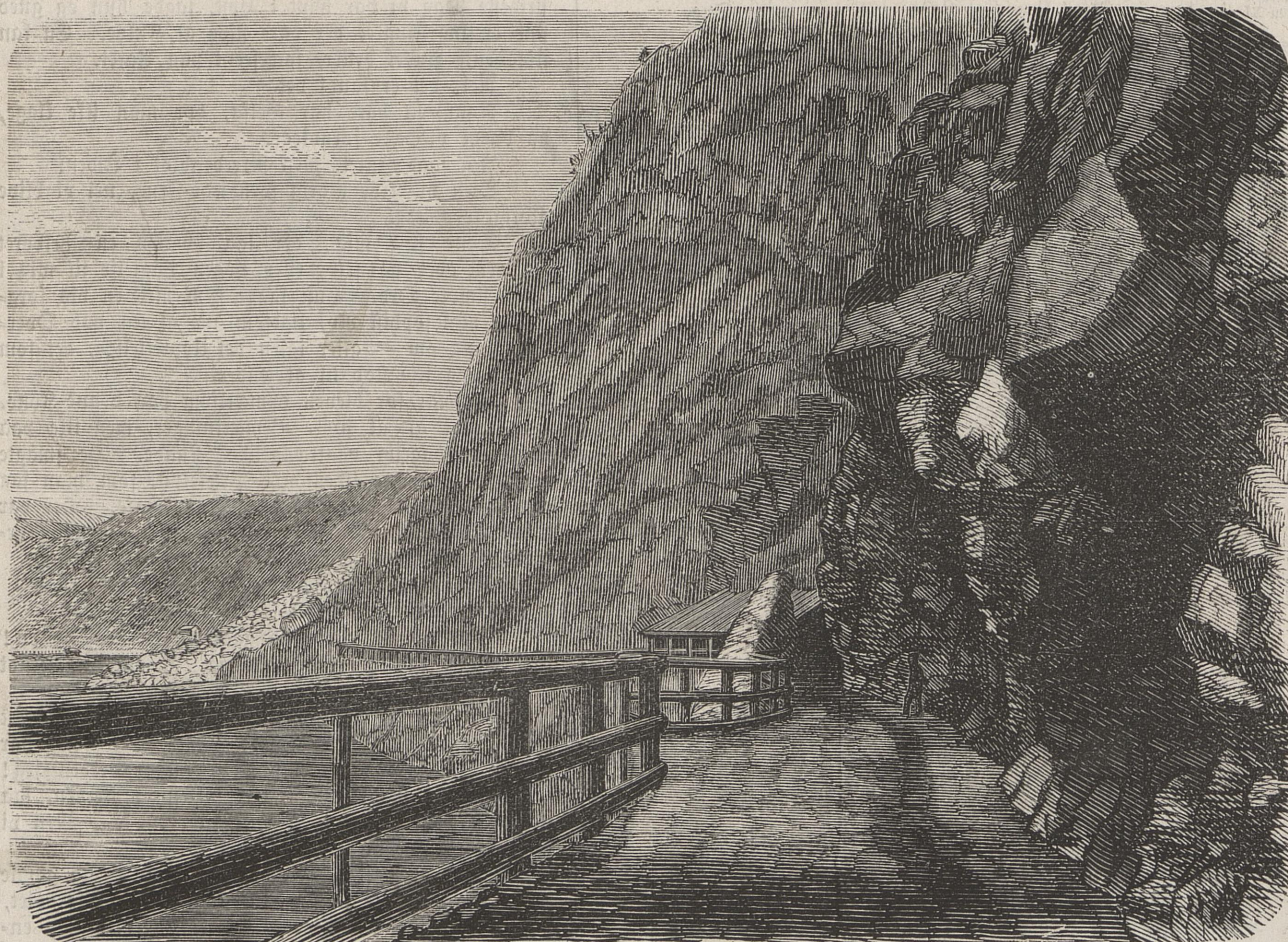
Har du faaet nogen Klæder til ham da?

Ja Gud skee Lov: jeg har alt faaet Trøie og Vest.

Men ingen Buxer?

Man faar ikke være for begjærlig med en Gang Frue. Han kan nok faae dem ogsaa, og bare han faar Klæder og han bliver rigtig igjen som han var, saa gaar han ud.

Jeg stirrede hen for mig. Det var da ogsaa som om den gamle Sildekone expres var kommen i Dag for at støve op i alle Smaakroge af min Sjel. I den ogsaa! Skulle I endelig vide hvad jeg her tænkte paa? Jeg tænkte paa mine — — — Buxesorger, jeg troede jeg kunde tale om saadanne! Jeg tænkte paa den Tid, da jeg egenhændig forfærdigede til mine Fire den Artikel, som Else endnu manglede til Sin, paa min stolte Følelse, naar jeg saa dem gaae ud iførte Produkterne af denne min Kunstflid, paa mine Følelser naar jeg saa dem komme hjem igjen. Læserinde, Moder! har du havt fire Gutter, har du blot havt En, saa forstaar du mig! det var en Vinter især

Parti af Qvamskleven i Valders. Efter Photographi af M. Selmer. (Se No. 46.)

hvor Ødelæggelsen forekom mig saa besynderlig paafaldende, næsten unaturlig, indtil en Nabo oplyste mig om, at de smaa Uhyrer brugte at age ned af Jisbakken uden Kjælke. Det var netop den Vinter da Forordningen mod Kjælkerne var kommet ud. Jeg tænkte paa, at en Veninde havde trøstet mig med, at det var intet mod hvad hun havde oplevet. Hun havde seet sin ene lille Gut dreie Slibestenen, og den Anden lade sig, med Permission — kan man nok her sige — slibe. Vi vare begge meget ulykkelige.

Gamle Else, sagde jeg. Du er min Mester i Alt. Min Mester i at lide, min Mester i at være glad, men fremfor Alt er du min Mester i denne Tillidsfuldhed og Freidighed som Himlen bevare dig! thi mister du den, saa bliver du ulykkeligere end vi begge tilsammen. Nu maa du gaae, thi der kommer Nogen. Gid du maatte faae Buxerne! Jeg skal gjøre hvad jeg kan dertil. Farvel!

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

Mit Russeaar.

3. Universitetsliv og Samfundsstrid.

(Fortsat fra forr. Nr.)

Wergelands og Welhavens Aandstilstand og Kulturudvikling kom fornemmelig tilsyne i Aaret 1830 da Henrik Wergeland udgav sit — som han selv kaldte det — „Menneskeslægtens Epos og Republikanernes Bibel," det 45 tættrykte Ark volumineuse Digt: „Skabelsen, Mennesket og Messias," og Welhaven, uden dog, efter hvad han senere udtrykkelig har erklæret, udelukkende at tilsigte dette Digt, fulgte ham i Hælene med sit Varsko i det i Morgenbladet Nr. 227 for 1830 indrykkede Digt til Henrik Wergeland, hvis Motto af Jonas Rein:

„Det sande Store jævnt og simpelt er,
Saa var en Moses, saa var en Homer"

kan siges at være Welhavens eget Program. Jeg veed ikke, om det forholder sig saa, men man fortalte i de Dage, at Wergeland havde indbudt til Subskription paa sit Digt, endnu medens det laa i chaotisk Tilstand i hans Hoved, og havde da beregnet det til en Størrelse, som omtrent kunde svare til 60 ß pr. Exemplar, men at det saa under Udarbeidelsen svulmede op til en Masse, der rigtignok løste Subskribenterne fra alle Forpligtelser, men ogsaa sprængte Forlæggeren i Luften. Saa meget er vist, at Faa kjøbte og endnu Færre læste en Bog, der ikke kunde andet end skræmme, hvad enten man saa hen til dens materielle Drøide eller de endnu drøiere Sager, som væltede sig udover En allerede fra Bogens første Blade. Jeg maa bekjende, at synderligt længere end til Bogens første Blade var heller ikke jeg dengang kommen, det skulde da være, at en eller anden Troesforvandt havde plukket ud og citeret mig Steder hist og her, der endnu mere skulde godtgjøre Digtets totale Mangel paa Skjønhed og sund Sands; senere hen — og navnlig i den Form, hvori vi nu besidde Digtet — læste jeg det med andre Øine og bedre Hjertelag, og jeg har vel kunnet forstaae, med hvilken Kjærlighed Digteren maa have betragtet et Værk, hvori hans glødende Sjel havde henkastet den rige, vistnok i uordnede Masser og for en Deel af Skrammel og uægte Glimmer, men ogsaa af gedigent Guld og kostelige Perler bestaaende Skat, som han paa sine vilde Streiftog i Naturens og Aandens Rige havde samlet, og som han, utidig og kritikløs som han var, ikke kunde eller vilde bære paa, indtil en roligere Tid og en større Udvikling havde lært ham at skille det Ægte fra det Uægte og at bære hiint frem i en Form, renset af Selvkritiken og stemplet af Skjønheden. Som Produkt af Kunst kunde hiint Værk umulig gjælde; men, sendt ud i Verden af en Yngling paa neppe 22 Aar, maatte det betragtes ikke blot i vor, men i enhver Literaturs Historie som et Naturphænomen, visselig af tvivlsom, men ogsaa af forbausende Art, vel skikket til at vække Spørgsmaalet: „af saadan Begyndelse hvilken bliver Enden?" Jeg tør sige, at ogsaa Welhaven — skjønt i en anden Forstand — har gjort sig det samme Spørgsmaal om Phænomenet, og efter hans hele aandelige Udvikling, hvis stærkeste Side unægtelig er den kritiske, maatte han forfærdes ved det Monstreuse og overvældes af Mørkheden og Tomheden i de mange og stærke Skyggepartier i Digtet; det var derfor ganske vist i Sandhedens og Skjønhedens Navn, men ogsaa af Sorgens Interesse for en Digternatur, „i hvis Skjød dog mangt et Mannakorn var faldet", og just for at forebygge en Ende med Forfærdelse, at han skrev hiint Digt, som vist endnu lever i mange, paa hiin Tid unge Menneskers Erindring, men som jeg her heelt vil anføre, fordi det, trods det ungdommeligt Overdrevne og Uskaansomme i Dommen, dog ved sin Skarphed i Tanken, sin Kraft i Udtrykket og det Polerede i Formen træffende betegner Welhavens modne og overlegne, i Modsætning til Wergelands, trods hans aarlange og stærke Produktion, endnu urene og famlende Standpunkt. Digtet lyder saa:

Til Henrik Wergeland.

Hvorlænge vil du rase mod Fornuften?
Hvorlænge svinge Donquixotisk Spær?
Seer du da ei, din Sværmenom i Luften
Er kun en Dalen mod et bundløst Kjær?
For Sol du tager Sumpens Meteorer, —
En Øgle er den Pegasus, du sporer.

Det høie Nordens Skjaldetoner svunde,
Det blev saa taust i Norges Klippehal;
Thi Fjeldets Harpe klang i Herthas Lunde
Og gav kun Echo til sin Fædredal;
Skal Klippens Sangmø i sin Morgenrøde
Bag dine vilde Dunster skamfuld gløde?

Naar hørte du, at Bragis høie Præster
I Livets Bæger dryssed lumske Gift?
Veed du da ei, at Glemsels Finger fæster
Sit Dødsens Mærke paa din kaade Skrift?
Se Mandens Læber til dit Anfald smile,
Og Uslingen er stolt af dine Pile.

Og tænker du, at mørke Feberdrømme
Er Himmelsyner fra Begeistrings Flugt?
Tror du, et Chaos, hvori Drager svømme,
Er noget Kraftigt eller noget Smukt?
Husk! — mangen mørk Gestalt, du dannet har og gyset,
Er Fugleskræmsel, seer man den ved Lyset.

Selv Helligdommens Glands du dristig haaner
Med dine Taager, med dit Febergys! —
Seraphen du din Narrekappe laaner,
Din Himmel brænder i et Phosphorlys.
Hvor dine Toner herligst skulde lyde,
Der dø de alle hen i Platitüde.

Dog faldt saa mangt et Lyn forbi dit Øie,
Og mangt et Mannakorn i dit Skjød;
Hvi freded du ei Gnisten fra det Høie?
O! den var bleven til en venlig Glød!
Nu er det Affind kun, hvortil du stræber:
Hvad skjønt du skaber, ynkeligt du dræber.

Hør ei Zeloten, naar han dig beretter,
At du er Klopstock eller Shakespeare lig;
Du veed dog bedre, Heltens Isse fletter
Man Krandse til, ei til hans Kjortelflig;
Og ei fordi man støier paa Cothurner,
Man vækker Asken i de Skjaldes Urner.

O! klag da ei, at du for høit mon stige,
Til ret at skattes af din Samtids Aand!
Hvad Kunst, at drive om i Taagers Rige,
Naar man har skilt sig ved Fornuftens Baand? —
Din Rang du sikkred dig med tusind Stemmer:
Rang blandt Parnassets Daarekistelemmer.

Den Opsigt, som dette Digt vakte, var overordentlig stor. Paa Bergens Skole blev det af Sagen forelæst for øverste Klasses Disciple og af Flere af os lært udenad; det gik over i danske Blade, — hvad der senere blev imputeret Welhaven som en Foranstaltning af ham selv — og det skaffede Wergelands Muse paa Forhaand en Mængde Modstandere i Saadanne, som aldrig havde læst og vel heller aldrig fik synderligt at læse af det kriticerede Digt. Men — naturligt nok — det vakte ogsaa Forbitrelse paa den anden Kant. Wergeland havde mange tildeels dygtige Venner og Tilhængere; hans hele Personlighed ligeoverfor disse: flot, godmodig, ikke nøieregnende hverken med sin Helbred eller sit Rygte, altid til Tjeneste, naar Noget var paa Færde, redebon med Viser og Vers til at krydre Kommercen, uudtømmelig og opfindsom, hvad enten det gjaldt Løier paa en „Rulletur“ eller Spilopper med en eller flere „Harcellister,“ der skulde holde for, og som ofte maatte taale en Behandling af ham, som om de kun vare til for hans Skyld, barnlig og barnagtig, givende og modtagende, saarende og lægende, heelt opofret for sine Venner og Kammerater, saalænge han betragtede dem som saadanne: en saadan Personlighed, siger jeg, maatte mellem den Tids uslebne, i mere end en Henseende saa kritikløst nydende Ungdom og tildeels ogsaa blandt den Tids ældre, ikke altid ædrueligste Genier, vinde en Velvillie og en Anseelse, der ikke kunde tillade, at han i paakommende Tilfælde skulde staae alene i Kampen.

Han blev heller ikke alene dengang. Selv begyndte han med et, vistnok naturligt, men ikke besindigt Vredesudbrud i det paafølgende Dagsnummer af Morgenbladet, saalydende:

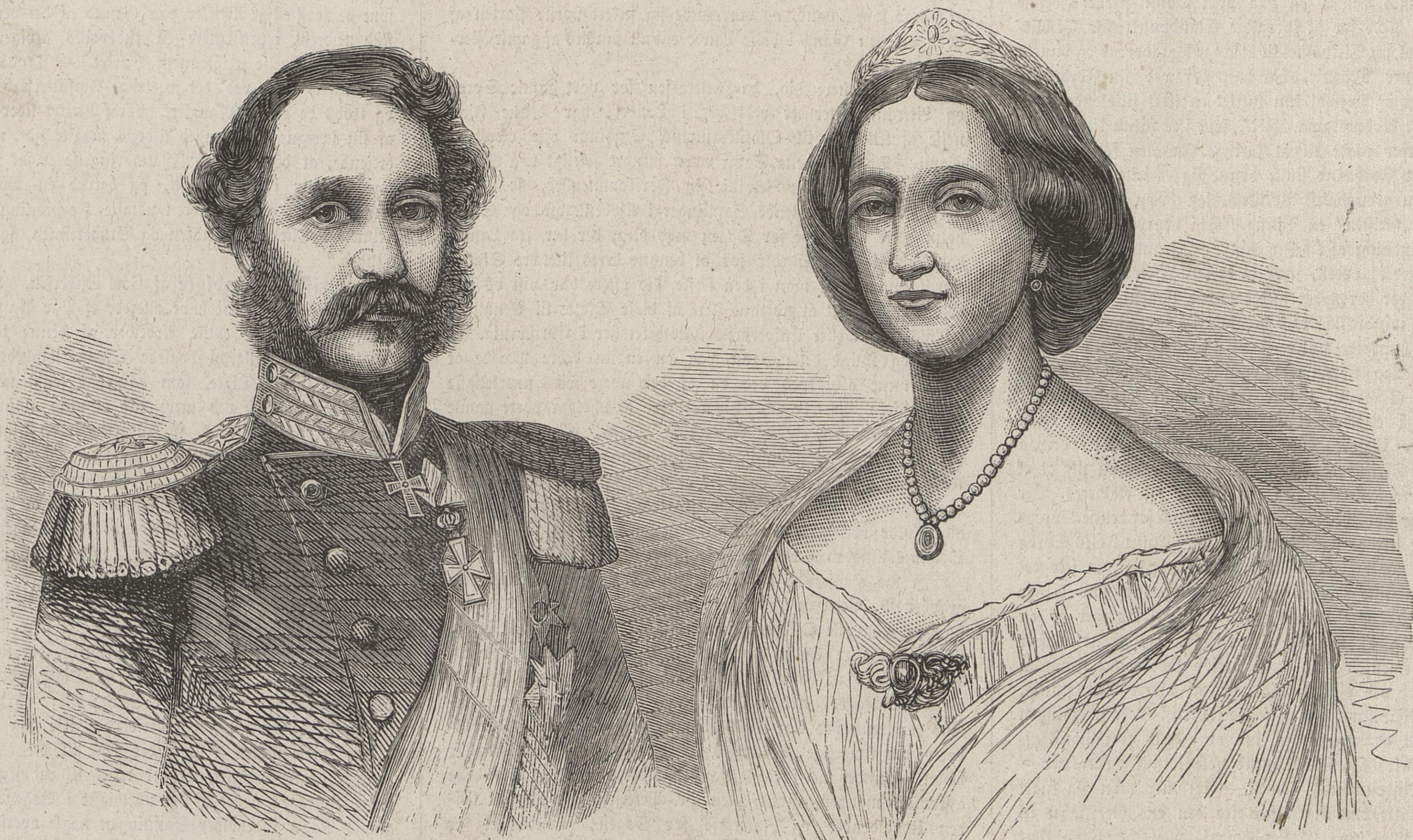
> Den yngste Maler af dem Alle stilled
> For Verdens Oine op sit største Billed,
> Det gik da her som altid, hvor man gav
> Et Større end Ens egne Smaaoktav,
> At første Lyd, der Ringen gjennemskar,
> Som stod om Maleriet, var
> Et Kvæk.

Det prosaiske Atpaaslæng til dette poetiske Udbrud var en Appel til et høiere Tribunal, og det endte med den af Welhaven siden i en Ode i den Wergelandske Maneer saa bittert persiflerede Erklæring, at — „fælder dette en ligesaa afgjort Fordømmelsesdom derover som Anonymen, da vil Forfatteren lægge sin Pen, forbande den Time, han greb den, for gjennem den at lade Ideer udstrømme, der gjennemglødede hans hele Væsen og bestemte hans hele Virken, da vil han, hvad ovennævnte Digt („Skabelsen - Mennesket - Messias“) i Særdeles angaar, erkjende sig for affindig, som dristede sig til at ville udføre Menneskehedens Epos, at ville skrive Republikanernes Bibel, ja, han vil fratræde en Skueplads, hvor han da spillede den jammerligste Rolle, forsøge at overtale sig til at kjæmpe for det Monstrum, han nu har viet sin hele Id imod.“

Paa dette og et Par Opsatser nær fra Venners Haand, blandt hvilke det parodiske Digt

„Hvorledes kan du tale for Fornuften?“ osv.

i Morgenbladet Nr. 233 s. A. skrev sig fra den forhen nævnte Niels Dahl, samt endelig et Slags Farce „Løier i Hollyrood,“ hvoraf enkelte Fragmenter ere blevne trykte i Morgenbladet, og hvori Welhavens Optræden mod Wergeland søges latterliggjort i en Figur, der gaar omkring og tilrakker en Skjald, for ved samme Leilighed af hæve sig selv, — gik det Hele temmelig stille af, deels, tænker jeg, paa Grund af, at saa saare Faa kjendte det Mindste til corpus delicti — det Wergelandske Digt — deels fordi man dog fandt det noget betænkeligt at optræde mod en Forfatter, der kun kort Tid forblev anonym, og som, da man i ham opdagede Welhaven, kjendtes som en Mand, om hvem man vidste, at han i Polemiken vilde møde frem, væbnet til Tænderne. Men gjemt var ikke glemt, og ligesom hiin Farce og alle de grovere eller finere Stænk, som Welhaven leilighedsviis blev overdænget med fra Sifuls og Wergelands Penne, vare ufeilbarlige Vidnesbyrd om, hvad der ulmede i Gemyttet, saaledes var det mere end begribeligt, at, naar Wergeland havde sat sig for i hine Vise-Stumper, som han forjættede Samfundet, at fraadse og lade fraadse, i hvad han kaldte „levende monstra temporis,“ maatte Welhaven kunne regne paa at blive disse Anretningers egentlige Hovedret. Welhaven har hele sit polemiske Liv igjennem havt den kloge Takt aldrig at forløbe sig med for mange eller for hastige Besvarelser af hans Modstanderes Angreb; han har dækket sig, saa godt det lod sig gjøre, med Taushedens Skjold

Kong Christian IX af Danmark og Dronning.

og har ladet Fienderne fægte i Veiret og slaae som sig, til de vare blevne nogenlunde trætte; da har han fundet det beleiligt at lade sin Tour komme, og, slog han da til, saa slog han oftest Dødsslag. — Saaledes gjorde han ogsaa denne Gang. Wergelands Stiklerier havde han ladet ubesvarede; hans Venners Snak om „Nidvers“, om „Avind og Nag“ til den større Digtergenius, i hvis Straaleglands hans eget Tællelys maatte forsvinde, ændsede han ikke; i en liden Opsats — i Tillægget til Morgenbladet Nr. 225 for 1830 — havde han (anonymt) udtalt sig om sit Angreb paa den Wergelandske Digtning og blandt Andet ytret: „Jeg haaber, at W. engang vil træde ud af den dybe Vildelse, hvori han nu befinder sig, og Ingen ønsker det mere end jeg; thi jeg tror, at han da vil kunne gjøre vor Literatur Ære,“ — Ytringer, hvis Sanddruhed man ingen Ret havde til at betvivle, og hvis Indhold idetmindste for en god Deel er bleven opfyldt i Wergelands senere Digtning, hvoraf saa Meget, ja — til Priis for ham, som udøste over ham Aandens rige Gaver være det sagt! — hvoraf saa saare Meget har gjort baade Digteren, Literaturen og vort Land Ære.

Men denne Gang lod Welhaven ikke vente længe paa sig; han skjønnede, at, fik Wergeland Lov til at fremture, som han i disse „Versstumper“ havde begyndt, saa var Ingen mere sikker paa sit gode Navn og Rygte. Han smeddede da sin første Tylvt epigrammatiske Pile, og, i fuld Bevidsthed om sin Kraft, ogsaa om den, der ligger i en syndig og korrekt Oplæsning (og heri var Welhaven en stor Mester) besteg han, istedetfor at lade den sædvanlige Bladredaktion haandtere de farlige Vaaben, selv Kathedret og udskjød med en mageløs Effekt de staalsatte Pile mod en Modstander, som vistnok ikke selv var tilstede, men som havde i Forsamlingen en heel Skok af Venner, der opfangede og gjemte Pilene paa hans Vegne. Aldrig har der været en saa besynderlig, udvortes næsten umærkelig, men i det Indre desto mere gjærende Uro i Leiren som hiin Aften; der var skeet Ting, som — man anede det — maatte drage usædvanlige Følger efter sig. To Modstandere, der hidtil havde kjæmpet paa Afstand, havde nu stillet sig imod hinanden Ansigt til Ansigt paa nært Hold; En eller — sandsynligen — Begge maatte falde, om man ikke, ved at kaste sig ind i Kampen, gjorde denne almindelig og derfor ogsaa mindre personlig farlig for Hovedmændene. Vi Andre — thi lidt efter lidt kom vi Alle i Aande — vi toge da, som naturligt, vort Parti, fordeelte os ikke blot i forskjellige Leire, men ogsaa efter forskjellige Vaabenarter, Enhver efter Lyst og Evne, undersøgte baade Angrebs- og Forsvarsvaaben og kastede os saa i alle Musers Navn lystigen ind i en Kamp, hvor hver Mand, kan jeg tænke, troede det let at vinde sine første Ridderspører. Wergeland havde i Studentersamfundet aabenbar det største Mandskab paa sin Side; dog førtes Striden endnu kun sporadisk mellem de Menige. Jeg husker det Hele saa levende; jeg kunde endnu den Dag idag nævne Kjæmperne, beskrive deres Rustninger, angive Tallet paa Fægtningerne, navngive baade de Seirende og de Tabende, baade de Faldne og de Tiloversblevne, som om det Altsammen var passeret igaar; men, om dette ogsaa hørte hen i en Samfundshistorie, har det Lidet eller Intet med Literaturhistorien at gjøre, og kun for dennes Vedkommende, til en Fuldstændiggjørelse og en nærmere Belysning af dens Stof fra hine Dage, har jeg nedskrevet disse Erindringer fra en Periode i mit Liv, der i Sandhed var baade bevægelig og høist interessant. Af den polemiske Skriftvexel, som senere udspandt sig mellem Partiernes Førere, og som havde sine Hovedværker i Welhavens Bog: „Henrik Wergelands Digtekunst og Polemik, ved Aktstykker oplyst. 1832“ og i Tilsvaret fra Wergelands Fader: „Retfærdig Bedømmelse af Henrik Wergelands Poesi og Charakteer. 1833,“ vil man kunne følge Stridens Gang saa nogenlunde; den første Periode afsluttedes i Samfundet med Udgangen af Semestret og endte fra Welhavens Side med den 3die Tylvt og med en Epilog, der — heeltigjennem dristig og drøi — slutter med denne kraftige Forsikring:

> „Imidlertid jeg vogte skal dit Spor,
> Og hvor du tænder Hærværks frække Lue,
> Der skal jeg møde dig med Sværd og Bue.
> Farvel til da! jeg bryder ei mit Ord“ —

Ytringer, der tydeligt nok lod ane Stridens Gjenoptagelse paa et videre og mere offentligt Kampfelt.

Christian IX og Dronning.

Den ny danske Konge har for sig og sit Huus i Løbet af et Par Aar oplevet de største Forfremmelser, som nogen Potentat i Europa har kunnet glæde sig ved. Fra sin lidet paaagtede og lidet populære Stilling som „Prinds til Danmark" har han efter Frederik VII's Død selv besteget den danske Throne, medens hans ældste Søn Christian Frederik er bleven Kronprinds. Datteren Alexandra er, som bekjendt, ved Giftermaal bestemt til engang at vorde Englands Dronning, og Sønnen Wilhelm har efter det græske Folks Valg netop under Navnet Georg besteget Grækenlands Throne. — Christian IX af den glücksborgske Linie er født 18de April 1818 og formæledes 26de Mai 1842 med Louise Wilhelmine, Prindsesse af Hessen-Cassel, der er et Aar ældre end han, og har skjænket ham sex Børn. Langt ude er han beslægtet med de danske Konger, idet han nedstammer gjennem den slesvig-holsteenske Hertugrække fra Christian III og er en Søsterdattersøn af Frederik VII's Farfader, paa Grund af hvilket Slægtskab han ved Thronfølgerloven af 31te Juli 1853 blev sukcederende Arving til Danmarks Krone.

Literatur og Kunst.

Diktsamling. Af A. O. Vinje. XVI. 223 S. 8. 84 ß. I Kommission hos Cappelen. Om en Digtsamling af „Dølen" kunde skrives meget og fornøieligt. Men da vi for Øieblikket hverken have Plads eller Tid dertil, maa vi, for ikke at lade den bogkjøbende Juletid, til Forfatterens Skade, gaa unyttet hen, fatte os i Korthed. — Samlingen, som Forf. vil have betragtet som et Opgjør af sit poetiske Bo, indeholder Digte lige fra 1850 til Dato, og repræsenterer, ved dens fremadskridende vexlende „Maal," ikke blot Forfatterens sproglige Udvikling, men den stadigt flydende Sprogudviklingsproces hertillands. I en med Omhu og paa godt Dansk skrevet Fortale har Forf. gjort Rede for sit sproglige Standpunkt for Øieblikket; men med al sin Virtuositet til at lægge Paradoxens og Lunets Glorie om enhver Materie, har han her, ved sin Fordybelse i stærke Endelser og Tvelyd, kun stukket en lidet tiltalende Fane op for sit lyriske Kosmorama. Folk, som ikke forud kjende Dølen, maa vi derfor raade til at springe Fortalen forbi, for at de ikke deraf paa Forhaand skulle danne sig et feilagtigt Begreb om ham som en grammatisk Poetikus, for hvem Endelserne er Hovedsagen og „Geisten" en Biting. Thi hvorvel Dølen, med en ironisk Mistydning af sit Ingenium og Literaturens Opgave, stiller „Maalstrævet" øverst, maa vi dog til Beroligelse for den brogede Skare, der her „løber med ham paa Banen," bemærke, at hans Betydning mindre ligger i Sproglaveriet — om hvilket Søl vi forlængst have hundrede Kokke — end i den frie, af den nationale Paradigmatiks Aag uhæmmede poetiske Konception. Betegnende er det, at Dølen i sine Digte skriver først Bogsprog, gaar saa over i et selvlavet Blandingssprog, skriver saa igjen Landsmaal eller snarere Thelemark-Oldnorsk og bøier derpaa nærmere af mod Skriftsproget, det sidste med Sidehensyn til, at et skandinavisk Sprogfællesskab paa den Maade kan etableres. Der ligger vistnok en stor Misforstaaelse til Grund for denne Sproglempning — for ikke at sige Sproglavning. Intet Folks Sprog og Literatur er noget saa Tilfældigt og Foranderligt, at selv det kunstigste grammatiske Opgjør fra fremmed Haand kan bringe en Fusion i Aand og Sandhed tilveie. Dog, Sproget er en altfor kilden Sag at tale om i en Tid, som gjerne opofrer Aanden for Formen, og vi skulle derfor lade denne temmelig uvæsentlige Side ved Vinjes Digte ude af videre Betragtning. — Dølens „Diktsamling" har en saadan poetisk Gehalt, at ingen skal fortryde paa at være skreden ind over dens grammatisk afskrækkende Tærskel. Og selv Bogens polyglottiske Charakteer — for at bruge Andenmands Udtryk — forsoner man sig snart med, idet man ikke pludselig kastes fra den ene Yderlighed til den anden, fra Bogsprog til Landsmaal, men føres ad lidet mærkelige Overgangsbroer til det sidste. Samlingen indeholder, som antydet, Digte for et Tidsrum af 13 Aar; men ikke paa langt nær alle de Digte, som Forf. i denne Tid har skrevet; thi i saa Fald var Bogen svulmet op til maaskee flere Bind. Forf. har nemlig udelukket de fleste af sine Leilighedsdigte, hvilke indtage et saa stort Antal af hans Muses Frembringelser; endeel har han vel beholdt, men da bortskaaret, tilsat og omdigtet, for at løfte dem ud over Leilighedens ilde anskrevne Kategori. Den konkrete Foranledning er ligetil Overskrifterne fjernet med en Omhu, som undertiden forekommer poetisk uberettiget. Digtet om Akers gamle Kirke har faaet den abstrakte Overskrift: „Ved Nedrivningen af en gammel Kirke;" en Sang til Ole Bull Overskriften „Til en Mønstermand" osv. — Digtene ere chronologisk ordnede, og saaledes frembyder Samlingen en bekvem Anledning til at forfølge Forf.s digteriske Udviklingsgang. Man seer her, hvorledes han fra en huusbagt Philosopheren og Moraliseren, der tildeels bedre kunde været udført i Prosa end Vers, efterhaanden arbeider sig frem til et mere og mere klart og berettiget poetisk Standpunkt, hvor han magter at gribe i Poesiens dybeste og rigeste Schakter, og give de fremhentede Skatte Kunstens gyldige Prægning. Fremgangen er ikke betinget af det nydannede Sprog, og den større Udtrykkets Bekvemhed, Forf. heri privatim fandt. Den ligger i den hele digteriske Konception og Udførelse og er den naturlige Følge af en større Modenhed. Blandt Vinjes senere Digte, deels i Bladet Dølen, deels i „Ferdaminni," deels i Nyhedsbladet og dets Nytaarsgaver, — alle optagne i denne Samling — vil man finde flere, som oversatte i hvilketsomhelst Sprog ville befindes at være virkelige Digte, — poetiske Udførelser af en poetisk Tanke. Imidlertid vanheldes ikke saa sjelden selv hans seneste Digte af hiint oprindelige Hang til — i Lighed med Holberg — at udføre moralske Raisonnements i Vers; og saaledes kan det let hænde, at Læseren under sin fuldeste Hengivelse i Nydelsen af Digterens Lyrik faar sig en Pøs huusbagt Livsphilosophi over Hovedet — saadan som han med Lethed kan gjøre op for sig selv, kun ikke i Vers. Selv Dølens sidste betydeligere Digt „Den skotske Highlander," er ikke fri for det Slags uvedkommende Ingredientser. Hvad der imidlertid hos Dølen gjør disse Sager noget smagelige, er den pikante Form, hvori han anretter dem, og hvorved han vistnok ikke saa sjelden bevæges til at anbringe dem, samt den Virtuositet, hvormed han forstaar at løfte en Tanke ud over Almindeligheden, ved at streife Paradoxens Gebet. Dog, denne og andre Sider ved Dølens Digtning ere Ting, som kunde give Anledning til adskillige Betragtninger; hertil have vi idag hverken Tid eller Rum, men maa her afbryde med den Forsikring til Læseren, at han i hiin Digtsamling vil finde baade Underholdning og Vederkvægelse, hvilket første ialfald er mere end man kan sige om mange ellers fortrinlige lyriske Digtsamlinger. Her er Meget for det lyrisk modtagelige Gemyt, Meget for den Latterlystne — et Væld af Liv, Lune og Afvexling.

— **Photographiske Kopier af norske Oldskrifter.** Som bekjendt opbevares saa godt som alle de Levninger, der endnu ere tilbage af den gamle norske Literatur, udenfor Landet, navnligen i Kjøbenhavn og Stockholm. Den rigeste Samling er den der tilveiebragtes af Islænderen Arne Magnusson i Slutningen af det 17de og Begyndelsen af det 18de Aarhundrede, og som nu under hans Navn udgjør en Afdeling af Kjøbenhavns Universitetsbibliothek. Denne udmærkede Lærde og grundige Kjender af vort Oldsprog bereiste saavel en Deel af Norge som Island, og erhvervede sig sikkert største Parten af hvad der den Gang i disse Lande endnu fandtes af gamle Pergamentsbøger *).

I den senere Tid, da Interessen for vort gamle Sprog og Literatur atter er vakt her i Landet, har denne Fjernelse af Kilderne til Oldliteraturens Studium ofte været et Savn. Dog har dette Savn været mindre føleligt paa Grund af den overordentlige Velvillie og Forekommenhed, som Bestyrerne af vedkommende Samlinger i Kjøbenhavn og Stockholm altid have lagt for Dagen mod dem, der her fra Landet have besøgt disse Stæder for at benytte deres literære Skatte. Hertil kommer, at man i den sidste Tid oftere har vist os den sjeldne Liberalitet at udlaane flere af disse Skatte til Benyttelse i Rigsarchivet eller Universitetsbiblotheket her i Christiania.

Dog synes dette Savn paa en endnu bedre Maade at skulle kunne afhjælpes ved en af den nyere Tids mærkeligste Opdagelser: Photographien. Ved at photographere gamle Haandskrifter, der ere de eneste i sit Slags, vilde ogsaa den Fordeel efter al Sandsynlighed kunne opnaaes at sikre dem for Undergang; thi det vilde være et underligt Træf, om de paa denne Maade tagne og paa forskjellige Steder opbevarede Aftryk alle skulde ødelægges, medens derimod Bevarelsen af den ene Original altid maa blive mindre sikker.

I saa Henseende har en af Christianias dygtigste Photographer P. Petersen gjort sig særdeles fortjent og erhvervet sig Krav paa alle Oldtidsvenners Erkjendtlighed ved paa denne Maade at sikre en af vore ældre Sproglevninger en varig Tilværelse. Han har nemlig i Løbet af indeværende Aar fuldstændig photographeret en i det gamle norske Sprog paa Island omtrent ved Aar 1300 skreven Pergamentskodex, der tilhører det kongelige Bibliothek i Stockholm **). Arbeidet har været forbundet med særegne Vanskeligheder, der vistnok vilde have afskrækket mangen anden, men Hr. Petersen har med en sjelden Udholdenhed og Interesse for Sagen, saavidt det for Photographiens nærværende Standpunkt er muligt, ryddet disse Vanskeligheder af Veien. Han har af flere Sider, naar de første Plader ikke tilfredsstillede ham, taget to, tre, ja endog flere, for senere blandt disse at kunne vælge den, der bedst maatte egne sig til at kopieres paa Papiir. Paa flere Steder har imidlertid Pergamentets mindre gode Beskaffenhed og Smuds umuliggjort Skriftens tydelige Fremtræden; men dette har ogsaa Hr. Petersen stræbt at raade Bod paa ved som Anhang at tilføie 9 photographerede Sider, indeholdende Gjengivelse af de Partier i Bogen, der, skjønt nogenlunde tydelige i Originalen, ikke tydeligt nok have villet fremtræde i Photographien. Bogen er gjengiven i $^2/_3$ af Originalens Format, dog er een Side, for at give et anskueligere Billede af Originalen, ogsaa meddeelt i dennes virkelige Størrelse. Pergamentsbogen bestaar af 58 Blade med 36 til 37 Linier paa Siden ***), da hver Side naturligviis har fordret en egen Plade, har det hele, Text, Anhang, Titelblad og den i Originalens Størrelse givne Side, udkrævet 127 Glasplader. Hr. Petersen har hidtil modtaget Bestilling paa 2 Exemplarer, eet til vort Universitetsbibliothek og eet til Tailor Institution's Bibliothek i Oxford. Forhaabentlig vil Hr. Petersen ikke lade det bero med dette første Forsøg, men senere hen ved given Leilighed udføre større og vigtigere Arbeider af samme Slags.

*) Som Prøve paa den Arne-Magnæanske Samlings Rigdom sammenlignet med andre, skulle vi anføre Antallet af fuldstændige Exemplarer af Magnus Lagabæters Landslov som findes i de forskjellige Bibliotheker: 20 i Arn. Magn. Samling; 6 i det Kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn; 8 i det Kongl. Bibl. i Stockholm; 1 i Universitetsbibliotheket i Upsala; 1 i Universitetsbibl. i Lund; 2 i Universitetsbibl. i Christiania; 1 i det Deichm. Bibl. i Christiania; 1 i Videnskabernes Selskabs Bibliothek i Throndhjem.

**) Bogens Signatur er Nr. 7 Kvarto blandt Pergamentshaandskrifterne; den indeholder: Konrads Keisersøns Saga, Rolf Gautreksøns Saga, Jomsvikinga Saga, Asmund Kappebanes Saga, Orvarodds Saga, samt Begyndelsen af Egil Skallagrimssøns Saga. Se Arwidssons Katalog S. 18—29.

***) Paa flere Sider er desværre den øverste Linie bortskaaren af en skjødesløs Bogbinder i forrige Aarhundrede.

— Af **Nordisk Conversations-Lexicon,** redigeret af A. F. Ingerslev, udgivet af Forlagsbureauet i Kjøbenhavn, er hidkommet 65de Hefte, hvormed 5te og sidste Bind er sluttet. Et Supplement, der var bebudet og hvori især de i første Bind oversprungne norske Artikler om Kunstnere m. v. skulde blevet optaget, sees af Fortalen at være opgivet „af flere Grunde." Deriblandt turde en af de vigtigste være den, „at Forlæggerne allerede have leveret saa Meget gratis udover det beregnede Arketal, at der ikke med Billighed kunde forlanges mere af dem." — Derimod er der leveret en Fortegnelse over de værste Trykfeil, som have indsneget sig, navnlig i Navne, samt en Fortegnelse over Medarbeiderne, hvis Antal beløber sig til nogle og fyrgetyve, idet de nemlig under Værkets Fortsættelse have skiftet i samme Fag. Forfatterfortegnelsen er imidlertid bleven uden literær Brugbarhed derved, at der, naar Medarbeiderne skifte, ikke er angivet hvor i Alphabetet, men kun ganske generelt antydet, at den ene af forskjellige Medarbeidere har havt nogen større eller mindre Andeel. Med Hensyn til de norske Artikler angives saaledes f. Ex. blot Følgende: „Norges Geographi, Statistik og Historie samt Literatur: Professor P. A. Munch, siden Kand. Sars; i den største Deel af Værket Lektor Daa i Christiania." Paa samme Rum kunde Grændserne for Enhvers Medarbeiderskab været angivet, hvilket saa meget mere havde været i sin Orden, som de forskjellige Artikler paa Grund af det vexlende Forfatterskab tildeels repræsentere en indbyrdes afvigende eller stridig historisk Anskuelse udigjennem Værket. — Trods de Uovereensstemmelser, som ved det vexlende Forfatterskab ere indløbne, og trods de øvrige Mangler, hvoraf Værket lider og paa Grund af sin særegne Beskaffenhed tildeels maatte lide, maa man villig erkjende, at der til dets Istandbringelse er sat mange og dygtige Kræfter i Virksomhed, og derved en Bog fremkommet, som efter den af Redaktøren udtalte Forvisning „kan være til Nytte og Glæde i Familien og Studerestuen, for Ældre og for Yngre."

— **Lyriske Smaadigte** af Carl Andersen. Kbh. 1863. 144 S. 16. (Gad.) Vi have allerede et Par Gange havt Anledning til at omtale episke Arbeider af denne talentfulde unge Digter. Nu skulle vi henlede Opmærksomheden paa den lille Samling lyriske Digte, som han har sendt ud blandt Aarets Julebøger og som ved mere end et nitid Udstyr blandt disse kræver en hædret Plads. C. Andersen er en Digter, der arbeider tungt i Vers og hvis Digtning ofte bærer Mærker af denne Kamp med Formens Vanskeligheder. Naar han, hvad ofte skeer, udtaler en almindelig Tanke, er det saa langt fra at denne løftes ved nogen bestikkende, pikant Form, at Iklædningen ofte er endnu almindeligere, end selve Tanken. Men han er en Mand, der tager det alvorligt med Poesien og som eier en frisk lyrisk Grundstemning, der bryder vederkvægende frem endog bag de mest støle og hverdagslige Former. I flere Digte har denne Stemning fundet det harmoniske Udtryk, der tilstæder en mere ublandet Nydelse. Forøvrigt ere de Digte, hvoraf Samlingen bestaar, temmelig forskjellige i Værd; ældre og yngre Digte ere her sankede sammen, og deriblandt ikke faa Leilighedsdigte. Blandt disse findes et Par, der høre til det Bedste i Samlingen. Tilegnelsesdigtet, der er rettet til en øiensynlig norskfødt Frue, synes os noget af det uheldigste i Bogen. Foruden originale Sager indeholder Samlingen nogle oversatte skotske Folkeviser.

— Fra Pressen er udkommet **Beretning om den femte store Sangerfest,** afholdt i Bergen 14—18 Juni 1863. Udgivet ved Sangerfestkommitteen. 204 S. 8 med en af Hr. Holck lithogr. Afbildning af den af Bergens Damer til samtlige Sangforeninger i Landet skjænkede Fane. 48 ß. — Sangerfesten i Bergen var ikke alene den største af de ved Joh. D. Behrens Iherdighed foranstaltede fem store norske Sangermøder, men ogsaa den største Folkefest, der har været afholdt her i Landet; og den udførlige Skildring af samme vil derfor vist endog udenfor Deeltagernes Kreds have sin Interesse. Det følger af sig selv, at de talrige Taler og Sange her leveres fra første Haand. Ligesom ved Studentermøderne, er her Beretningen dobbelt, idet de nordenfra og de sydenfra kommende Sangere hver have sin særskilte „Færdessaga."

Bekjendtgjørelser.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret Nyhedsblad.

Nr. 52. | Udkommer hver Søndag Morgen. | 27de December 1863. | Abonnementsprisen er 1 Spd. Halvaaret. | 12. Aarg.

Indhold.

Stemme i Folkemødet.

Mit norske Folk, betænker Du
Hvad Dig vil forestaae
Om Danmark uden Bistand nu
I Kamp maa undergaae?
Om det, af hver en Ven forladt,
Maa vende sig mod Syd —
Og aldrig meer, i Nordens Nat,
Du hører danske Lyd? —

Den liflig Lyd, den Sangens Vaar,
Din Moders søde Sprog,
Som nu i snart fem hundred Aar
Fra Dal til Fjelde drog, —
Som klinger stærkt i Graneskov
Og blidt i Bøgelund,
Hvori Du synger Herrens Lov
Med spæden Barnemund! —

O, tro ei Dem, som sige Dig
Du kan alene staae,
Kan skabe Dig et Maal for sig,
Og stolt tilbage gaae
Bag dine haarde Fjeldes Muur
Til Oldtids dybe Sø,
At sidde der saa strunk og stur —
Ei leve og ei døe! —

Da kan og Elven atter gaae
Imod sit Udspring op,
Og Kveldmulm over Fjeldets Top
Som Morgengry opstaae! —
Nei! — Tidens Strøm de standse ei
Med deres trange Raad —
Kun gjennem Brødreforbunds Vei
Fremglider Nordens Baad.

Men, Blik mod Blik og Haand i Haand,
De Tre maa staae i Stavn,
Vil de bevare hver sin Aand
Og naae dog fælles Havn.
Kan Tvende roligt see paa, at
Den Tredie rives væk —
De dækkes snart af Skjændsels Nat
Og deres Baad bli'er læk.

Saa, var Du ei ved Broderpagt,
Ved Sprog, ved Aand, ved Blod
Forbundet til at staae paa Vagt
Naar Vold gaar Danmark mod —
Mit norske Folk! — da maatte selv
Din egen Livssag her
Dig drive til, som skumhvid Elv,
At gaae mod Tydsklands Hær.

Ja vel, mit Folk! jeg seer, Du staar
Alt rede at slaae til,
Naar svenske Broder med Dig gaar,
Naar kun din Konge vil! —
Og ville maa han nu, saasandt,
Han husker Konge-Ord,
Saasandt han Fremtidsrunen fandt
Som frelse kan vort Nord!

A. Munch.

Skizzer og Reisebilleder.

(Af Forfatterinden til „Amtmandens Døtre.")

II.

Det bliver meer og meer almindeligt, at Norske der reise, skrive Korrespondancer til Hjemmet. Naar man sidder der, kan man næsten ikke begribe det, hvorledes Folk, der pludselig slippes ud i saameget Broget og Nyt, faae Tid og Samling til ofte lange, grundige Afhandlinger. Sværme, samle, det falder af sig selv, men Bearbeidelsen maatte netop være for Hjemmets lange, stille Dage. Naar man selv kommer ud, begriber man det. Vi Nordmænd forstaae ikke at reise, i den Forstand at slippe sig løs. Englænderne forstaar det. En Englænder tager netop saameget af Hjemmet med, som han kan pakke paa en Vogn, men saa vil han hverken høre eller vide mere om det, og Landsmænd skyer ham som Pesten. Vi indbilde os, at vi reise, vi ogsaa, vi maatte saameget bedre kunne det, vi, for hvem Overgangen er brattere, og hvem det fremmede Liv i sin Mangfoldighed, maatte gribe stærkere og mere skillende end noget andet Lands Reisende. Men nei, det er ikke saa. Under disse fremmede Indtryk blive vi os vor Art først rigtig bevidste. Moder Norge veed hvad hun gjør, naar hun sender sine Børn saa langt bort og paa saa farlige Tumlepladse: hun kjender sin Magt. Vi føle samtlige ligesom en usynlig Traad om Benet, der rykker i os hvergang vi gribe efter Noget, der ligger ude af al Forbindelse med Hjemmet. Have vi en Nydelse, som dette ikke kan byde os, maa vi tænke paa det, og paa Nogle, som ikke kunne dele den med os. Man kjøber ikke et Baand, en Vest, en Kravatte à la det eller det, uden at der uvilkaarlig knytter sig en Forestilling om Carl Johans Gade eller Slotsparken dertil, ikke et Billed, uden at man allerede seer det cirkulere i en taknemlig fornøiet Kreds omkring vort eget Bord, netop det Bord. Kommer der os et kvikt Indfald, man seer ikke engang, om det er rigtig modent, eller om det bare er „rødt paa den ene Side," en Tantekart ikke større end som saa! det undes dog Ingen her. Og saaledes kommer det lidet an paa Hvad og Hvormeget, vi opleve, om i stor Rigdom og Fylde eller saa godt som Sletintet: hjem maa det. Vi ligne Børn, der ikke unde sig et eneste Bær paa Engen, men skulle endelig trække det paa Straa til Mor hjemme, men saa hænder det nok ogsaa, at Mor, istedetfor den varme Tak, vi havde ventet, siger: det er noget Klus Barn, spis det selv!

Til den sidste Klasse Reisende, der saagodtsom Sletintet oplever, regner nærværende Korrespondent sig, og han kan kun undskylde denne sin Indtrængen i Rækken af de megetoplevende Korrespondenter med at henvise til hiin Bær, der ubønhørlig bydes os Alle. Nei mærkelig nok! jeg har hverken truffet Grevinder eller Prindsesser, der Feerne lig i gamle Dage bortføre En i en Sky. Jeg har hver Dag ventet at det skulde vederfares mig. Jeg taler hverken med Lærde, Videnskabsmænd, store Kunstnere eller Statsmænd, og det kongelige Bibliothek, hvor man maaskee kunde træffe Saadanne, har jeg kun seet i en respektfuld Afstand. Venter man derfor, forvænt som man er, paa grundige og alsidige Oplysninger, maaskee i statistisk, belletristisk, geographisk, topographisk, historisk, eller kulturhistorisk Retning, saa tager man meget Feil. Korrespondenten nærer en næsten følesløs Ligegyldighed for saadanne Spørgsmaal som: hvorfor Berlin netop blev lagt paa den Plet midt i det brandenborgske Sand, hvorfor det overhovedet blev lagt, og af hvem det blev lagt der, naar blot dette Sand vilde være lidt mindre slemt inde i Gaderne og ikke flyve ham i Øinene, og denne Mangel paa videnskabelig Sands, strækker sig beklageligen hen i alle Retninger. Hvis den Sætning holder Stik, at jo mere man lærer, jo mere opdager man, at man saa godt som Intet veed, maa Korrespondenten allerede paa sit Skolestandpunkt 1830 have været saare tilfreds med hvad han vidste og har siden ikke fundet det fornødent at stræbe op til det Punkt, hvor man gjør den Opdagelse, at man Intet veed. Hvad jeg kan meddele, indskrænker sig til nogle Observationer, jeg har havt Anledning til at anstille paa min Vandring et Par Gange ugentlig ned til Centrum af Byen: „unter den Linden." Veien er lang, omtrent som fra Bergs Gaard paa Hjørnet ud til Skarpsno. Har man Hast, eller er træt, stiger man i en Omnibus, hvoraf der hvert femte Minut gaar en forbi. At kjøre i Omnibus er ikke gentilt, vil man mene, men det hører ogsaa til de Anskuelser, der ikke gjælde, naar man kommer ud. Vil man reise, maa man lade nogle af sine fornemme Vaner være hjemme. I Hjemmet har man let for at være Aristokrat, der koster det Ingenting, man behøver blot at sidde inde, ganske stille og kjede sig, det er aristokratisk. Ude paa Reiser er det derimod meget kostbart at være det. Man gaar altsaa i Omnibus, hvilket er billigt og ofte meget morsomt. Man bliver altid høfligt behandlet. Overhoved synes Tydskerne, at dømme efter Berlinerne, at være et sjelden artigt og høfligt Folk, idetmindste i den udvortes flygtige „Verkehr" med dem. Heines Udraab, da han kom til Paris: „Süßer Ananasduft der Höflichkeit! der ich an heimathliche Rippenstöße ohne Entschuldigungen gewöhnt bin!" kan en Nordmand, der nu engang ikke kan bare sig for altid at tænke paa sin egen Nation, og henføre Alting til den, for det Første blot overflytte til Berlin. At kjøre i Omnibus er som sagt, morsomt og underholdende. Hvor kan man bedre i Ro og Mag studere en Befolknings Physiognomi og i en mere vexlende, dog ikke for hurtig vexlende Mangfoldighed. Man føler sig ordentlig alle disse Figurer, som stige ud og ind, saa forpligtet, man gad takke dem, som om de gjorde det alene for vor Skyld. Hvilke udprægede Typer af de forskjelligste Klasser, Bestillinger — Individualiteter, alle dog betegnede med et vist usynligt Fællesmærke: Tydskheden. Slipper der en Englænder eller en Sydlænder ind, mærker man det strax. Dette Nationale føler man allerede saa stærkt i de danske Omnibusser; der træder det Gemytlige mere frem. Selskabet i en saadan giver ofte Indtrykket af, at man fremmed er sluppen ind i en Kreds af gode Venner, der have forenet sig til et Lystparti, man skammer sig næsten over at man sidder der saa stiv og taus. Et saadant fornøieligt Præg af snakkesalig Tilfredshed og et sandt blomstrende Velbefindende tror jeg ogsaa kun den danske Nation fremfor alle Andre, er benaadet med — Gud lade det være sagt i en god Time! sagde altid Tante, naar hun talte om hvor rask hendes gamle Mand var. Hvordan mon vi vilde tee os i Omnibusser hjemme? Mon ikke som en Transport Straffanger, der i taus Mistænkelighed see paa hverandre? Livet i de tydske Omnibusser er ikke fuldt saa kordialt som i de danske. Det er alvorligere,

formulere. Dog mangler det ikke heller her paa gemytlige Scener, især hvis der er smaa Børn med, der altid gjøre sin Forret gjældende, at knytte og holde Konversationen ved lige. Igaar var der saaledes en ung, peen borgerlig Kone med, der holdt en prægtig Tykkert af en Gut paa 2—3 Aar paa Skjødet. Han aad alt hvad han kunde af en uhyre Vindrueklase, som Moderen paa ingen Maade maatte tage fra ham. Han spiste og krystede den og jubelerede dertil som en liden kaad Bachus, og smuk var han, saa han kunde ypperlig tjent til Model for en saadan. Jeg saa efter, om der var en Kustner tilstede. Jo mere de Andre lo, jo mere fornøiet blev han, og Moderen var lyksalig, og at være lyksalig en heel Fjerding, er det ikke meget for en Silbergroschen — $2\frac{2}{3}$ Skill. Norsk? Forleden, da Selskabet netop var ualmindelig fiint, steg der en Torvekone ind med sin Kurv og sit Varmefyrfad? „Aber liebe Madam, das geht doch wahrhaftig nicht mit dem Feuerbacken,“ sagde en gammelagtig Herre, der saa ud som en Literat. „Det soll auch nicht jehen, det soll fahren heute“ svarede hun og nedlod sig med sit Fyrfad under Skjørtet. En ældre Frue rykkede saa langt til Siden som hun kunde. „Mit einer solchen Krinoline, meine liebe Dame, sollte man eigentlich für zwei bezahlen,“ sagde hun til denne. Men Fruen blev hende ikke noget skyldig. „Mit einem solchen Maul, wie Sie haben, meine liebe Madame, sollte man gar nicht in Omnibus gehen.“ Dette faldt netop i Madamens Smag. Hun lo godmodig, og Freden var mærkværdig hurtig oprettet. Gud veed, hvad en saadan Indledning vilde ført til hos — andetsteds, mener jeg. Men dermed var ikke Scenen forbi. Hun trak et Tørklæde frem, hvoraf hun krammede noget ud. Det var umuligt at gjætte hvad det var, en blød Substants, som hun gav sig til at ælte og trille til smaa Kugler. Selskabet, ikke lidet spændt paa hvad dette skulde være til, blev ikke længe i Tvivl. Op af Kurven drog hun en levende Høne som hun gav sig til at made, med en Ugeneerthed, en fuldkommen Sindsro, som om hun var hjemme hos sig selv. Hønen opførte sig exemplarisk. Omnibuskonduktøren tager altid en opmærksom Deel i hvad der foregaar indenfor. Det lille Rum er hans Dagligstue, Passagererne hans Familie, hans Børn, han morer sig over dem, dømmer mellem dem, kort varetager deres Tarv paa det Bedste. Den Omhyggelighed, hvormed han hjælper Damer op og ned, er ordentlig rørende. Denne stadige „Verkehr“ med Mennesker, gjør ham selskabelig, forekommende, han synes at være i jevnt, godt Humør. Omnibuskonduktøren danner en komplet Modsætning til Droschekudsken, der seer menneskefiendsk og brutal-godmodig ud. Visse Grundelementer fornægter sig aldrig hos en Tydsker — jeg er vis paa Priess er sentimental. Droschekudsken er tilbøielig til Drik, og han vækker Mistanke om, at han prygler sin Kone, naar han kommer hjem om Aftenen. Der stod forleden at læse i Avisen, at en Droschekudsk seent paa Natten havde hentet en Læge, hans Kone havde faaet et Slagtilfælde, sagde han. Lægen kom og fandt hende med et temmelig betydeligt Hul i Hovedet. Men hvilken skrækkelig, aands- og gemytssløvende Bestilling er ikke en saadan Kudsks? Sjouerens og Tærskerens Lod er at misunde mod hans. At sidde naglet til en Kudskebuk hele Dagen fra 8—10, 11. Nogle kjøre endogsaa om Natten — Sommer og Vinter, i ondt og godt Veir. Man seer dem næsten aldrig i Samtale med hverandre, eller med noget Menneske. Ikke engang naar man stiger ud forlade de deres Sæder paa Bukken, kun naar der holdes, aabnes Døren, og man seer et Par glorøde, tykke, drikfældige Næver, ligesaa maskinmæssig række sig ind, den Ene aabner sig for at modtage Pengene, den Anden overrækker os et lidet Papiirmærke, som vi altid med et: led os ikke udi Fristelse! omhyggelig stikker til os. Fristelsen bestaar her i at man fristes til — at lede Kudsken i en Fristelse. Han har nemlig kun at svare sin Principal Penge, for saamange Toure, som han har afsat Mærker. Agter nu en Kunde ikke paa et saadant lidet Tegn, men lader det ligge i Vognen, eller undlader at kræve det, naar det ikke leveres ham, hvilket vist hænder, især den Fremmede, da — ja da er det et Spørgsmaal, om den menneskefiendske Eensomhed, hvori en Droschekudsk henlever paa sin Kudskebuk, virker styrkende paa hans Redeligheds-følelse og Agtelse for Næstens Rettigheder; man skulde næsten frygte for at det ikke er Tilfældet. Har man nu ondt af disse Stakler, der see saa brutale, saa bidske, saa eensomforstokkede ud, medens man slet ikke har ondt af Droscheeierne, som skulle være pene, dannede Folk, der ofte blive rige, saa vil den Fristelse man kan geraade i, forstaaes. Endelig kommer — Sympathierne ude paa Gaden gaae altid i nedadstigende Retning — Sympathierne til Hestene, der indtage samme Plads i vor Medfølelse forholdsviis til sine Herrer, Kudskene, som disse til Sine. Ja Hestene! Skulde det ikke være en humanere Fremtid forbeholdt, at udfinde hvorledes Drikkepenge kunne komme Hestene tilgode? Skulde det virkelig ikke blive muligt at give til et menneskeligt nobelt Dyr, medens vi nu saa ofte med undertrykt Harme ofrer til den menneskelige Dyriskhed? Maaskee det blot ligger til frie Nationer at behandle Dyrene godt, og stifte Foreninger til deres Beskyttelse? Hvor Trykket ligger over Menneskene, er man ikke endnu kommen til at tænke paa at skaffe de Uvæbnede en lykkeligere Tilværelse. Dette er den mildeste Fortolkning til de Scener, man ofte med blødende Hjerte bliver Vidne til her i Berlin. At læsse de 24 Personer paa 2 Heste, er meget almindeligt, og dog taales dette Syn bedre, end at see Hunde, spændte i Sæletøi, trække belæssede Vogne. De fleste Bønder bringe deres Varer til Torvs ved Hunde istedetfor ved Heste. Mange af disse arme Dyr synes at føle sin Fornedrelse, der forholder sig til Lænkehundens, som Galeislavens til den eensomme Fanges, de see glubske og vilde ud, og det vil just Føreren: jo sintere de ere, jo bedre gaar det. Jeg kom engang paa Siden af en saadan Karavane. En med alskens Kjøreller

Ernest Rénan. Efter („Illustr. Zeitung.“)

og Sække stærkt belæsset Vogn blev trukket af et stort Markbrandenburgs Bondefruentimmer, og en liden Hund, knapt en Alen lang. Det arme Bæst trak saa det laa næsten fladt, med Tungen langt ud af Halsen. Det var i et temmelig stille Strøg, saa det var muligt at indlede en Samtale med dem. Den gik naturligviis ud paa en Beklagelse af Hunden, og et Spørgsmaal til hende, om den nu ogsaa blev pleiet godt hjemme og fik nok at æde. Hun knurrede blot og viste Tænder, og jeg syntes, Gud forlade mig, at Dyret, der saa paa mig med sit næsten menneskelig lidende Blik, og dog med en vis vred Skyhed, som om det skammede sig, stod høiere end hende. Man fortæller dog, at disse Hunde, naar de blive godt behandlede, ere villige til denne Bedrift, og stille sig selv frem til Opsadling.

Ernest Rénan.

„Les Misérables“ af Victor Hugo og „La vie de Jésus“ af Rénan have i den franske, ja den europæiske Literatur hver for sig og med korte Mellemrum gjort en Opsigt, som selv ved Værker af første Rang tidligere var ukjendt. Men hvis man af denne uhyre Opsigtvækken og deraf følgende Afsætning vilde drage den Slutning, at man her saavel paa Digtningens som paa Videnskabens Omraade havde den nyeste Tids mærkeligste Frembringelser for sig, vilde man vist gjøre sig skyldig i et stort Misgreb. Ved begge Værker have særegne Lokkemidler været bragte i Anvendelse. Ved Victor Hugo's Bog var det et berømt Navn og Reklamen, drevet til en i Europa maaske forhen uhørt Grad; ved Rénan's den sidste i Forening med Forfølgelser og Forbud, idet hans Forelæsninger paa Grund af hans „liberale Anskuelser“ vare blevne lukkede, og hans „Jesu Liv“, saasnart det var udkommet, udsattes for den katholske Geistligheds Banlysning. Begge med Hensyn til Indhold saa forskjellige Værker havde endnu inden de saa Dagens Lys ved hine Midler skaffet sig en længselsfuldt ventende Kjøberskare, tigange saa stor, som noget æsthetisk eller videnskabeligt Arbeide her nogensinde kan regne paa, hvilken samme Dag som Bøgerne averteredes stod parat til at vove Liv og Lemmer udenfor de lykkelige Forlæggeres Boglader for saaledes at kunne tilkjæmpe sig et Exemplar. Paa Antallet af Oplag og Oversættelserne af Rénan's Bog (danske og svenske ikke at glemme) er der nu efter vel et halvt Aars Forløb neppe mere muligt at holde Rede; kun kan bemærkes, at de af den franske Original omspredte Exemplarer skulle beløbe sig til Hundredetusinde. Udbredelsen vedbliver, tiltrods for den Kjendsgjerning, at Bogen faa eller ingen nye videnskabelige Resultater bringer, men kun fornyer i en glimrende Fremstilling den hyppig forsøgte Afvisning af Christi Guddommelighed, med Anerkjendelse af hans udmærkede Personlighed som Menneske og hans uovertruffne Fortjenester som Religionsstifter. Det Slags Værker komme atter og atter for Dagen, somoftest Frugter af stor Skarpsindighed, og finde altid lige saa oprigtige Beundrere som indignerede Modstandere. — Ligesom Strauß's „Das Leben Jesu“ (1835), hvoraf nu en omarbeidet Udgave skal forberedes, nok har været Rénan til god Støtte for hans Arbeide, saaledes har han ogsaa i et underligt tydsk Værk „Rabbi Jeschua,“ hvoraf en dansk forkortet Oversættelse (663 Sider tyk) netop er afsluttet, fundet en næsten samtidig Bearbeider af sit Emne, som dog med Hensyn til kras rationalistisk Opfatning overgaar baade Strauß og de andre, og hvilket Værk selv i Tydskland, hvor man af Angreb paa Vorherre taaler saa meget, men af Angreb paa Fyrsterne saa lidet, har fremkaldt en retslig Forfølgelse.

Men hvorledes det end forholder sig med Rénan's Bog, har denne ved den vakte Opsigt gjort dens Forfatter til en interessant Person, hvis Portræt nu vandrer rundt i Udlandets illustrerede Blade, og endog stillet et vist Nødvendighedens Krav til den dannede Almeenhed om idetmindste at gjøre sig bekjendt med Bogens Resultater, om ikke for Andet, saa dog for at søge Beroligelse mod den derfra truende Fare for den christne Religion, hvis Grundprinciper Keiser Napoleon selv har erklæret deri at være angrebne og derfor udtalt sin Tak til en vis Prælat, som ved et Modskrift har imødegaaet Rénan's Værk. For at give norske Læsere et Begreb om Bogens Tendents og spare Nogen for af Nysgjerrighed at anskaffe et Værk, som han nærmere beseet maaske ikke skjøttede om at eie, vare vi betænkte paa at levere en Oversættelse af Bogens Slutningskapitel, hvori dens samtlige Resultater resummeres, og havde til det Diemed ogsaa, netop som Bogen var udkommet, deraf modtaget en Oversættelse fra en Medarbeider i dette Blad. Men den fra visse Hold gjorte Erfaring efter Optagelsen af Anmeldelsen om Colenzo's Bog har været nok til at afholde os herfra, uagtet vi fremdeles overholde det samme Hensyn, som ledede os til hiin Optagelse, nemlig: at en Meddelelse af vort Lands navnkundigste nulevende Videnskabsmand ikke kunde udestænges fra alle Landets offentlige Organer, selv om den kritisk berørte Bibelen og hans egen Videnskabs Forhold til denne.

Idet vi her gjengive Rénan's Portræt, hidsætte vi efter „Illustr. Zeit.“ følgende biographiske Notits:

Ernest Rénan er født d. 27de Febr. 1823 i Tregniér i Nordkystens Departement og blev af sine Forældre bestemt til den geistlige Stand. Den unge Mands Foresatte bleve snart opmærksomme paa hans glimrende Talenter og skaffede ham efter Fuldendelsen af hans klassiske Studier en Plads i Seminariet St. Sulpiz i Paris, hvor han skulde lægge sig efter Theologien. Her kastede Rénan sig over Studiet af Sprog og Philosophi, og lærte sig Hebraisk, Arabisk og Syrisk. Men hans aandelige Selvstændighedsfølelse, paa hvilken han siden skulde levere saa mange Beviser, drev ham snart til at opsøge sig en anden Virkekreds; han forlod Seminariet og ernærede sig, forat kunne fortsætte sine Studier, med at give privat Information. I Aaret 1847 erholdt han foruden den første philosophiske Priis tillige Volneys Priis for en Afhandling om de semitiske Sprog, hvilken han siden tildeels har offentliggjort. Siden ægtede han en Datter af Henry Scheffer, Arys Broder. Alle Rénans Værker udmærke sig ved en glimrende Stiil og ved Tankens Uforfærdethed. Hans „Jesu Liv,“ der i hele Frankrig fremkaldte en uhyre Storm og blev belagt med Ban af de høiest staaende Geistlige, gjør ham til Frankrigs David Strauß. Hvilken Betydning man end vil tillægge dette Værk i philosophisk og religiøs Henseende, maa man dog i ethvert Fald ansee det som epokegjørende, og den bigotte Deel af den franske Geistlighed vil ikke paa en god Stund komme sig efter det Slag, Renan har tilbragt den ved sin Bog.

Napoleons Søn.

Han kaldes ogsaa „Frankriges Barn,“ den lille Prinds, der, hvis alt gaar saaledes som Keiseren spaar, for hvilket forresten alene Himlen raader, en Gang under Navn af Napoleon IV skal komme til at regjere Frankrige. Han er nu 7 Aar. Det varede længe, førend han kunde tale, hvilket gav Anledning til det engang meget udbredte Rygte, at han var døvstum. Nu skal han alligevel være ligesaa godt ved Mæle som andre Børn paa hans Alder, om end ikke ligesaa megettalende, hvori han da slægter paa sin Fader, der ikke for ingen Ting har faaet Navnet „Sphinxen.“

Prindsen er alt avanceret til Oberst ved det Grenaderregiment, som alt for nogle Aar siden dannedes af Jevnaldrende med ham, og han tumler heelt raskt sin lille Ganger. Nu hører det ogsaa med i Tallet af de fyrstelige Dyder, at være en vældig Jæger, og den syvaarige Prinds skal allerede have modtaget sin første Underviisning heri, endskjønt vi ikke med Bestemthed kunne berette, hvad Slags Dyr det er, han jager. Paa den Alder pleier man at jage Sommerfugle og fange Fluer, hvortil der dog, i alt Fald for almindelige Menneskebørn, ikke fordres hverken Jagtstøvler eller Jagtkniv, og endnu mindre Hest og Hunde, med hvilket den syvaarige Nimrod, efter hvad Træsnittet udviser, er forsynet i saa rigeligt Maal.

Imidlertid tager han sig, som vi se, ret godt ud i sin vakre Jagtdragt og er naturligviis Maalet for Alles Fortryllelse og Hyldning. Saaledes var det ogsaa med den første Napoleons Søn. En halv Million Soldater med Helte til Generaler holdt Vagt ved hans Vugge, og Verden dirrede ved et Ord fra hans Faders Mund. Og alligevel døde han i Landflygtighed, efter at have seet denne Fader, der kanske var den mægtigste Mand, som har traadt paa denne Jord, dø som Livsfange paa den fjerne Klippe i Oceanet. (Illustr. Tidn.)

Autobiographiske Meddelelser

af Stiftsprovst P. A. Jensen.

Mit Russeaar.

3. Ny Samfundskamp. Ende paa mit Russeaar.

Udenfor Samfundet var Livet heller ikke for roligt, og det maa erkjendes, at især det Aars Bergensere lod høre fra sig oftere og lydeligere, end tilbørligt var. Det tør hænde, at just den under en vidtdreven Opsigt og en noget spidsborgerlig Tugt førte Leveviis i Hjemmet bidrog Sit til, at de unge Mennesker, engang slupne løs, ikke forstode at benytte sin Frihed med tilbørligt Maadehold; dog gik det endnu upaaklageligt til før Juul, idet man nok oftere end fornødent samledes til lystige Gilder, men indskrænkede disse som tiest til nogle Timers Sang og Skjemt og gav, skjønt Punschebollen og Violinen aldrig manglede, endnu ikke Anledning til nogen offentlig Skandal. Men i Julen og efter denne blev det anderledes, idetmindste for nogle Enkeltes Vedkommende, og for disse tillige i den Grad, at jeg for de Følgers Skyld, det førte med sig ogsaa i vort offentlige Liv, nødes til at berøre denne beklagelige Trafik lidt nærmere. Vore bergenske Fædre havde for Skik om Høsten at sende os med de saakaldte „Spindværinger,“ hvis Fart den hele Sommer igjennem gik mellem Bergen og Christiania, rigelige Forsyninger af vor Hjembygds Viktualier og Lækkerier, aabenbart beregnede paa at skulle holde ud den lange Vinter igjennem. Deraf blev naturligviis Intet; thi Ankomsten af en saadan Ladning blev i Hast kundgjort for det hele vidtløftige Kammeratskab, som — ligesaa naturligt — ikke lod vente paa sig, men mødte frem og holdt ud, til saa omtrent den hele Forsyning var gaaet med. Dette gav nu Anledning til mangehaande Smauser, og det var kun i Begyndelsen af sit Studenterliv, at man var uskyldig nok til at røre blot ved de tørre Varer eller i det høieste fugte disse med nogle Flasker „Sødtøl.“ En saadan Ladning var ankommet til en af Kammeraterne, just som 2den Examens første Afdeling var expederet, og Juleferierne havde taget sin Begyndelse. Værten var ligesaa rundhaandet til at yde, som Gjæsterne rede til at tage for sig; Smausen begyndte om Formiddagen og vedvarede langt paa Natten. Hvad der ikke fortæredes den ene Dag, sattes tilside til den næste; man savnede Kontanter, men der lod sig leve paa Krediten; for første Gang faldt man paa at anlægge Kontrabog; derved var Samfærdselen i høi Grad lettet, og nu gik det Dag ud og Dag ind, under Sang og Spil, stundom ved høilys Dag processionviis fra Hybel til Hybel og under Optrin, der ikke var uden Forargelse for de Bedre og Sædeligere selv blandt Studenterne. Det Ene rakte det Andet Haanden; man tabte Bluferdigheden fra Hjemmet og fik Smag paa en Moro, der truede baade Legeme og Sjæl med Undergang. Optøierne bleve forargerligere og forargeligere; hver Dags chronique scandaleuse havde flere og flere Fortællinger og Skrøner at sætte i Omløb; Skyldige og Uskyldiges Navne kom i Folkemunde, og det gik efter et Par Maaneders Forløb saavidt, at en bergensk Student og en usædelig Person noget nær vare synonyme i Publikum.

Fra dette Liv og alle Farer derved blev jeg reddet ved en uventet, men for mig høist følgerig Begivenhed. Uvitterligt for os Yngre — idetmindste ganske og aldeles uvitterligt for mig — existerede der et Samfund af ældre Bergensere, som, uden at have trukket sig bort fra Omgangen med de Andre, havde allerede fra Skoledagene af sluttet sig nærmere sammen, for i ugentlige Møder at oplive og paa en Maade opdrage hverandre ved literære Sysler. Over dette Samfund og endnu mere over dets Gjerning hvilede den dybeste Hemmelighedsfuldhed; ikke med et Ord maatte den berøres i den almindelige Verden, end sige røbes for en Uindviet. Ingen kjendte derfor enten Stedet eller Tiden for Sammenkomsterne, og Exklusion — og det under strenge og ydmygende Former — vilde være det Medlems Straf, som af Ubesindighed eller Sladdersyge vilde have vovet at krænke Samfundets Frimureri. Egentlig var denne Forening en Arv fra Hjemmet eller idetmindste en Efterligning af en saadan mellem nogle ældre opvakte og literære Mænd i Bergen, og den havde bestaaet mange Aar, før jeg

Keiser Napeleons Søn.

lærte den personligt at kjende. Den Aften, da dette skede, hører til mine herligste Erindringer, og hvadsomhelst jeg maatte komme til at opleve i Verden af Lykke og Ære — aldrig vilde jeg kunne blive saa glad og saa stolt som hin Kveldstund, da jeg blev tilbudt Optagelse i dette Samfund af Venner og Aandsfrænder. Det skede — erindrer jeg — just som jeg havde været oppe i Astronomie nogle Dage før Juul. Flere af Vennelagets Medlemmer vare tilstede under Examinationen: den var kort, fyndig og hæderlig for mig; jeg blev fulgt hjem til mit Logi, og her blev jeg af en af Seniorerne spurgt, om jeg — under dybeste Taushedsforpligtelse naturligviis — kunde ønske at blive Medlem af et Samfund, hvis nærmeste Formaal var et literært, og hvis Gjerning skulde blive mig nærmere forklaret.

Om jeg kunde ønske det! En saadan Ære — o sancta simplicitas! — kunde jeg vel have drømt om, men aldrig ventet; jeg ansaa mig virkelig dengang for en af de ubetydeligste blandt mine Kammerater, idetmindste for en af de meest vragede, og nu paa engang at hæves op til Ligemand med Folk, der i mine Tanker hørte til Koryfæerne blandt de ældre Studenter, — det overgik mine dristigste Forhaabninger. Pagten var sluttet; den beseglede med et lidet Gilde kun for de Udvalgte, og jeg vaagnede næste Dag som et Menneske, for hvem en Livsgjerning ligger afsluttet bag ham, og en ny foran lokkede og vinkede ham med en uendelig Rigdom af Tilbud og Forjættelser.

Den nærmeste Følge af denne Begivenhed var, at jeg saa godt som ganske kom ud af Forbindelse med de fleste af mine yngre Kammerater og derved ingen Deel fik hverken i deres Fornøielser eller Udskeielser. Jeg kan ikke noksom takke Gud; thi jeg vil ikke sige mig hverken bedre eller værre end hine, hvis Fald desuden gik saa gradeviis, at de neppe selv bemærkede det. Hvad Foreningen selv angaar, da tror jeg mig nu berettiget til at omtale den, baade fordi den ikke mere existerer og fordi den har havt en overordentlig stor Indflydelse baade paa min og Andres aandelige Udvikling. Vore Sammenkomster endte Ugen; thi de holdtes Lørdagsaftenerne fra Kl. 5—8. Gjerne holdt man til i et leiet Lokale i en af Byens Udkanter eller vel endog udenfor Byen selv. Medlemmernes Antal var meget indskrænket, høist et halvt Snees, og bestod, saavidt jeg erindrer, udelukkende af Bergensere; Udgifterne vare ikke store; thi med 60 ß, som En af os vexelviis havde at medbringe, bestred vi alle vore legemlige Fornødenheder, hvis Hovedbestanddele vare Punsch og Tobak. Man begyndte med Deklamation, og denne gik tourviis og meget alvorligt for sig. Jeg veed ikke, at jeg siden ved nogensomhelst offentlig Optræden har skjælvet saaledes som her ved Slutningen af den Sang-Ouverture, der indledede Aftenens Forhandlinger. Derefter blev et skrevet Blad oplæst, hvori den foregaaende Aftens Deklamateurer bleve kritiserede af dertil udnævnte Recensenter, og hvori Samfundets literære Kræfter tillige havde nedlagt deres Produkter i Vers eller Prosa. En „Tale“ ɔ: en skreven Afhandling over et eller andet philosophisk eller moralsk, politisk eller æsthetisk Emne eller i dens Sted et større Digt — originalt eller oversat — maatte altid præsteres, og Intetsomhelst kunde fritage Vedkommende for denne Forpligtelse, naar Touren kom til ham. Tilslut blev Alvoret lagt tilside, Punschebollen sat frem, Struberne rensede, Sangen givet løs, og det Hele gjennemført med en saadan Kvikhed og Kordialitet, at vi, naar vi til syvende og sidst istemte vor Brodersang:

„Venner snart skal vi adskilte vandre“ osv. virkelig havde den varmeste Følelse af Hengivenhed og Venskab for hverandre. Ubetinget høre hine Aftentimer, tilbragte i dette Vennelag, til de lykkeligste i mit Liv.

I dette Samfund blev jeg Forfatter. Der var kommen et Liv og en Energi i min Gjøren og Laden, som jeg aldrig før havde mærket Noget til. Alle mine ledige Timer — og af dem havde jeg mange — bleve offrede Samfundet; hvad jeg læste, læste jeg med Hensyn til dette, hvad jeg skrev, skrev jeg med Hensyn til dette; Originalt og Oversat, Alvor og Skjemt, bunden og ubunden Stiil — det gik om hinanden og gik med en rivende Fart, til ligesaa megen Forundring som Glæde og Stolthed for mig selv. Ohlenschläger havde været min Yndlingsforfatter i Skoletiden; men han maatte nu give Plads for den tydske Heine og de danske Poeter H. C. Andersen, Chr. Winther, Paludan-Müller og fornemlig Henrik Hertz, hvis Rimbreve bleve, især noget senere hen, en Gjenstand baade for min Beundring og Efterligning. — Dette var nu Altsammen godt og vel; disse vore Sammenkomster gav mig Smag paa en Selskabelighed af ædlere Sort; mine bedste og varigste Venskabsforbindelser ere stiftede i denne Tid og blandt Brødrene i dette Samfund; mine Studier fik — vistnok ikke en alvor-

ligere, men dog en mere alsidig Charakteer, og mine literære Udskeielser afholdt mig idetmindste fra Udskeielser af anden og værre Art. Men Udskeielser var det dog, og just i denne Henseende tør jeg ikke ansee hiin Forbindelse og den Gjerning, som der blev dreven, for ganske uskadelig. Man fik Indbildninger om sig selv, der kun sjelden bleve avede og holdte inden de rette Grændser af den Kritik, man blev undergiven; meget mere var Kritiken en ægte Rosiflengkritik, paa engang baade umoden og smigrende. De fleste af os kjendte Lidet eller Intet til Philosophi og philosophisk Granskning; alligevel behandlede man Gjenstande fra dette Gebet med stor Virtuositet, og — jeg for min Part idetmindste — havde det yderst travlt med „Spekulation“ og „Reflexion,“ to, som jeg erindrer, særdeles yndede Stikord i vore philosophiske Diskussioner. Den overdrevne Produktivitet foregik naturligviis uden tilbørlig Selvkritik og fandt heller ingen Stopper i nogensomhelst Protest fra Vennernes Side; tvertimod; — disse vare uden Misundelse og uden Fordringer; man var gjensidig inderlig glad i hinanden og hvert aandeligt Foster, som her kom til Verden, blev som Staten i Platons „Timæos“ agtet som Alles Fælledseiendom. Det kunde da som oftest kun blive halvbaarne Skabninger, som her kom til Verden, og jeg for min Part skulde ikke have draget et tungt Suk, om mange af mine havde opgivet Livet der, hvor de undfangede Livet; men — desværre! — i flere af disse Misfostre havde baade jeg og Andre forgabet os; de bleve atter og atter tagne frem, og saa længe saa man paa dem med Marekattens Øine, til man fandt dem smukke og værdige til at blive Gjenstand ogsaa for Udenverdenens Beundring. Men den udeblev som oftest, eller — endnu værre — Beundringen gik over til Forundring selv hos dem, som havde fundet disse stakkels Skabninger ganske vakre som Blækklatter, men nu fandt dem rent utaalelige, da de viste sig i Typographiens pretensiøse Klædebon.

Den Skrivefærdighed, som jeg paa denne Maade lagde mig til i Vennesamfundet, kom mig tilgode eller — bedre maaskee — kom snart til Anvendelse paa et andet Sted, hvor min Virksomhed blev noget mere iøinefaldende end hist. Under det pseudonyme Navn Experiens havde jeg allerede i sidste Kvartal af 1831 givet Adskilligt til Bedste i Samfundsbladet og navnlig, saavidt jeg husker, i nogle Epigrammer sluttet mig til den Welhavenske Side i Stumpekampen mellem ham og Wergeland; i første Kvartal 1832 blev jeg nu Hjælperedaktør og i andet virkelig Redaktør af Samfundsbladet og fik saaledes, deels som Samler og Oplæser, deels som Forfatter med det pseudonyme Navn Richard Børstenbinder, en heel Deel Literært at sysle med. Strax i Begyndelsen af mit Redaktørskab foregik Oplæsningen af hiin i den Wergelandske Maneer lavede Ode: „En Nat ved Skreia,“ der vakte saa megen Opsigt og siden gav Anledning til saa mange Kjævlerier og Beskyldninger mod Forf. Welhaven baade i og udenfor Samfundet. Jeg kan endnu en heel Deel af den udenad, og den var mere end en, tidligere fra samme Haand og i samme Tendents lavet Parodi skikket til at opnaa sin Hensigt; jeg erindrer ogsaa, at da den var bleven oplæst fra Kathedret, gik det gjennem den hele Tilhørerforsamling: — „Han var let at kjende; han kunde gjerne have sat sit Navn under.“ — Ludv. Chr. Daa var en af de Faa, som ikke lod sig rive; han sluttede meget rigtigt, at Wergeland, som ikke opholdt sig i Byen, vanskeligt kunde strax i Begyndelsen af Kvartalet have faaet den ny Redaktørs Navn at vide; de fleste af sine Artikler indsendte desuden Wergeland gjennem sine Bekjendte og navnlig gjennem Daa selv; han forlangte derfor at det Hele var et Attentat paa den Wergelandske Muse og en Snare, man vilde lægge for dennes Beundrere. Modtagelsen og Oplæsningen af denne Ode, hvis Forfatter jeg kjendte, fordi jeg personlig havde modtaget den af hans Haand, er ogsaa Alt, hvad jeg har med den at skaffe, og det Forsøg, man siden skal have gjort paa at faa den indsmuglet i et offentligt Blad under Wergelands Navn, er mig i den Grad uvedkommende, at jeg Intet vidste derom, før jeg læste Beskyldningen, rettet mod Forfatteren selv i Skriftet: „Retfærdig Bedømmelse af Henr. Wergelands Poesi og Charakteer.“ Upaatvivlelig er Beskyldningen ugrundet.

Der var imidlertid foregaaet eller idetmindste tenderet en heel Forandring med Samfundet selv i dette 2det Kvartal af 1832, idet Birch-Reichenwald, Student fra 1830, og Johan Fritzner, Student fra 1828, vare blevne, — hiin 1ste eller administrerende, denne 2den eller økonomisk Direktør. Deres Valg hentydede aabenbart paa et Reformparti inden Samfundet; thi Birch efter sin politiske og Fritzner efter sin personlige Charakteer vare bekjendte Opponenter, hiin mod Samfundets politiske Rodomontader, denne mod det bacchantiske Uvæsen, som dreves i de hyppige Punschelag. Mange Forslag fremkom til Reform snart i den ene, snart i den anden Retning; Birch-Reichenwald lagde allerede her — i sit 18de Aar — et udmærket Administrationstalent for Dagen, og han bragte gjennem flere Forslag, der antoges trods betydelig Modstand især fra de Ældres Side, større Orden tilveie i flere Grene af Bestyrelsen; Fritzners Reformforsøg i økonomisk Retning, navnlig tilsigtende en Indskrænkning i Samfundslagenes Hyppighed og Excentricitet, fandt, som naturligt kunde være, mindre Gehør deels hos Saadanne, der — som f. Ex. de varme og oprigtige Samfundsvenner Daa og Broch — mindre misbilligede Ideen end Maaden, hvorpaa den søgtes gjennemført, deels af Saadanne, der meente, at Samfundet og Punschelagene betingede hinanden, og deels endelig af Saadanne, hvis eneste eller største Interesse for Samfundet netop knyttede sig til Punschebollen paa Samfundsbordet. Lidt efter lidt lykkedes det dog den nye Aand at trænge igjennem; flere dygtige unge Mænd vare indkomne og deeltog med Liv baade i Samfundsdebatten og i Bladets Skriftvexlinger; der blev indført Deklamationsøvelser to Gange om Ugen; et Forslag om videnskabelige Diskussioner blev fremsat og vedtaget; Musikunderholdninger kom i Gang, og, da den uhyggelige Stumpestrid var ophørt, indtil Wergeland ved et nyt Indlæg søgte igjen at faae den igang, saa det virkelig ud til, som om Samfundet gik en bedre Tid imøde og havde Magt til at fremkalde og opretholde et respektabelt Aandsliv. Men just nu indtraf der en Begivenhed, der forsaavidt staar i Forbindelse med det ovenfor Anførte, som den paa en anden Tid og under andre Forholde neppe vilde have draget de Følger efter sig, som den nu havde. Et Par af hine Bergensere havde nemlig drevet sin Raahed og Usædelighed videre og mere offentligt, end det vel kunde taales; det var desuden bekjendt, at deres Rangel fandt baade Forsvarere og Efterlignere blandt Studentersamfundets Medlemmer, og at den saaledes virkelig truede med at blive dette til Skade paa gode Navn og Rygte. Samfundets nye Bestyrelse kunde ikke rolig see paa dette, og skjønt jeg selv — som Redaktør — hørte med til Bestyrelsen og meget nødig vilde optræde som Anklager imod Byesbørn og gamle Kammerater, maatte jeg dog bide i det sure Æble og undertegne en Anklageakt, som gik ud paa Fordringen om hines Exklusion, overeensstemmende med Samfundslovenes udtrykkelige Ord. Det var imod Slutningen af Mai Maaned 1832, at dette passerede, og det viste sig strax ved den Mængde nye Medlemmer, Samfundet fik, at ogsaa denne Sag blev tagen mere som en Partisag end som et personligt Angreb paa hine Bergensere. Kampen mellem Reform-Ministeriet og dets Tilhængere paa den ene Side (og man tør nok, hvis man vil stemple det med et literært Navn kalde det væsentligt Welhavensk) og de Anklagede med deres konservative Forsvarere (væsentlig Wergelandsk) paa den anden Side stod paa i 2de Aftener og førtes især fra de Anklagedes Parti med en utrolig Lidenskabelighed og en Raahed, som ikke var langt fra at gaae over til virkelige Haandgribeligheder. Ogsaa herfra maa man dog undtage Mænd som Daa og Broch, uagtet just disse førte det kraftigste Forsvar for de Anklagede. De søgte vistnok at fremstille de paaklagede Udskeielser i det mildeste Lys og at afholde hvem der ikke var reen, fra at kaste den første Steen; men i Grunden var det dog mere Medynk mod de Anklagede og Frygten for de Følger, en Exklusion kunde have for deres Fremtid, end nogensomhelst Ligegyldighed for Tugt og Sædelighed, der bevægede disse to Hædersmænd til at tale og stemme, som de gjorde. Paa den anden Side var det ingenlunde nogen Forfølgelsessyge eller — hvad Mange vilde gjøre det til — en fornem Pertentlighed og et skinhelligt Hykleri, der talte gjennem Anklagerne; hos dem var det den nye Aand og Nødvendigheden af i en Sag som denne enten at trænge gjennem til Seier eller ogsaa at opgive den hele Reformtanke, som gav deres Optræden saa megen Kraft og Udholdenhed. Det var en vistnok uhyggelig, men yderst livlig Strid; der førtes Vidner paa begge Sider, og man fik høre de overmodigste Bekjendelser om Ens egne Meriter i Nattens Tjeneste, som om Vedkommende satte en Ære i ved disse at fordunkle eller stille de Anklagede i Skygge. Modstandernes private Liv blev efterspooret, og hvad man havde været istand til at hitte frem — Sandt eller Falskt, naar det kun passede hid, blev uden Skaansel givet til Priis i Debatten. De Anklagede vare tilstede og følte vexelsviis den tvivlsomme Glæde, som en og anden Defensors cyniske Foragt for Tugt og Ærbarhed kunde berede dem, og den Tort og Forsmædelse, som de ædleste og dygtigste Kammeraters Harme og Foragt nødvendigen maatte vække. Der var en Skrigen og en Støien, en Trykken og en Trængen i de aldeles overfyldte Værelser, som gjorde det ligesaa vanskeligt at høre som at føre Debatten, der — efter 6 Timers Forløb den sidste Aften — endte med de Anklagedes Frifindelse, for den Enes Vedkommende med faa Stemmers Pluralitet, for den Andens med en Minoritet —, dog utilstrækkelig til hans Domfældelse, hvortil udfordredes $^{2}/_{3}$ Pluralitet. Omtrent 70 nye Medlemmer havde indmeldt sig ene for denne Sags Skyld, en stor Deel underhaanden hvervede enten i det ene eller det andet Partis Interesse.

Skjønt frifunden paa denne Maade udmeldte begge Synderne sig paa Stedet af Samfundet, og Ludvig Chr. Daa, hvis Sag det ikke var at forsvare Usædeligheden eller Lumpenheden, fremsatte nu Forslag om, at Begge skulde tilkjendegives Samfundets høieste Misnøie med deres under Sagen oplyste skammelige Fremgangsmaade mod en Kammerat, — hvilket Forslag vedtoges med overveiende Pluralitet. Ikkedestomindre meldte 1ste Direktør og med ham den hele Bestyrelse, efterfulgt af over 50 Medlemmer, sig ud af Samfundet, trods Alt, hvad Ludvig Chr. Daa anvendte af Forestillinger, for at bevæge dem til idetmindste at opsætte og overveie Følgen af et saadant Skridt. Men disse Følger vare, om just ikke beregnede og tilsigtede, saa dog ikke heller frygtede eller uventede af Reformpartiet; meget mere skjønnede dette, at den Mark, der tiltrængtes for en Fremtidssæd som den, der agtedes nedlagt i det unge Norge, ikke fandtes inden det gamle Samfunds Enemærker, men maatte opbrydes fra nyt af, om Væxten skulde lykkes. Den gamle Stok, hvor mange dygtige og redelige Arbeidere den end tællede inden sin Midte, var uskikket til her at arbeide med; saavel i det politiske som i det sociale og literære Liv begyndte andre Formaal og Fordringer at gjøre sig gjældende; just den yngre Slægt, eller dog de mere Opvakte i den havde baade Hovedet og Hjertet fuldt af Tanker og Drømme om den nye Dag, hvis „Dæmring“ just var ifærd med at bryde frem, og — hvad disse derfor nu uden Frygt eller Betænkning skred til at gjøre, var kun udvortes foranlediget, men paa ingen Maade begrundet ved hvad der i disse Dage var passeret. Hine Halvtreds meldte sig altsaa — paa denne i Samfundslivets Historie saa mærkelige 28de Mai 1832 — ud af Samfundet, for allerede den 28de Juni at grundlægge det „Norske Studenterforbund.“ — I denne sidste Affære var jeg dog ikke med; thi jeg fuldendte just i de Dage 2den Examen og ilede med al den Glæde, som et godt Laud kunde indgive, og al den Længsel, som et heelt Aars første Fraværelse fra Hjemmet og Udsigten til inden faa Dage at see det igjen nødvendigen maatte vække, overland tilbage til Fødeby, Forældre, Sødskende, Venner og Bekjendte, hvis Forundring og Beundring jeg udmalede mig med Selvtillidens og — Selvskuffelsens hele brogede Farvepragt.

Literatur.

Paa Cappelens Forlag er udkommet **En Hviletime i Naturen**, Nyt og Gammelt af J. G. Smith. VI. 237 S. 16. 60 ß. Bogen bestaar af tvende temmelig forskjellige Afsnit: det ene lyriske Digte, det andet Reisebilleder. Af hine have nok enkelte før været trykte i Dagbladene, af disse endeel i Nyhedsbladet.

— Paa Mallings Forlag er udkommet **Ewald og de norske Digtere**. Fire literairhistoriske Fremstillinger af J. S. Welhaven. VI. 289 S. 8. 90 ß. Af dette interessante og videnskabelig vigtige Skrift skulle vi senere hen levere en Anmeldelse.

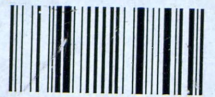
— Idag er udkommet **Drammen før, nu og i Fremtiden** af Incognitus qvidam Christiania (Drammen) 1864. 180 S. 12. I Kommission hos Feilberg & Landmark. 48 ß. Dette er ingen Bybeskrivelse af sædvanlig Art, men en drammensisk Byøkonomi. De statistisk-økonomiske Betragtninger over „Drammens Fortid, Nutid og Fremtid,“ som her gives, krydres af saa mange morsomme Træk og Episoder, ved rørende drammensiske Personligheder og Forholde, at de afgive en meget underholdende Lekture. Før have de under Titelen „Strøbemærkninger og Fremtidsbilleder“ været trykte i „Drammens Tidende,“ hvorfra enkelte Afsnit have gaaet over i andre Byers Aviser, og saavidt vi have mærket, vakt megen Interesse. Heri har da Forf. fundet en tilstrækkelig Grund til at efterkomme de modtagne Opfordringer om at udgive sit Arbeide særskilt, efter deri at have foretaget enkelte Rettelser.

— Paa Jacob Andersens Enkes Forlag er i Throndhjem udkommet **Tolv Sange** for Sopran, Alt, Tenor og Bas, komponerede af M. A. Udbye, 23 Sider største Octav. 24 ß. Disse Sange ere betegnede som det 28de Værk af den flittige og talentfulde Komponist. De Sange, der ere benyttede som Text for disse Kompositioner, ere af A. Aabel, Ivar Aasen, A. O. Vinje, Henr. Ibsen, M. J. Mönrad og et Par Anonymer.

— Paa samme Forlag er tidligere udkommet **To Melodi-Krandse af norske Fjeldtoner** for Pianoforte til fire Hænder af J. R. Lindemann. Nr. 1 Maidagen; 15 S. Fol. 42 ß.

Christiania. Trykt hos H. J. Jensen. (Prindsens Gade Nr. 10.)

Illustreret

Nyhedsblad

1863